

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Vet. DF550, C8, P9 (3)

DEPARTMENT OF BYZANTINE
AND MODERN GREEK IN THE
UNIVERSITY OF OXFORD

1350

CORPUS
SCRIPTORUM HISTORIAE
BYZANTINAE.

EDITIO EMENDATIORE ET COPIOSIOR,

CONSILIO

B. G. NIEBUHRII C. F.

INSTITUTA,

AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE
BORUSSICAE

CONTINUATA.

PARS II.

P R O C O P I U S.

VOLUMEN III.

BONNAE

IMPENSIS ED. WEBERI

MDCCCXXXVIII.

1911

1911

1911

1911

1911

1911

1911

1911

1911

1911

1911

P R O C O P I U S

EX RECENSIONE

GUILIELMI DINDORFII.

VOL. III.

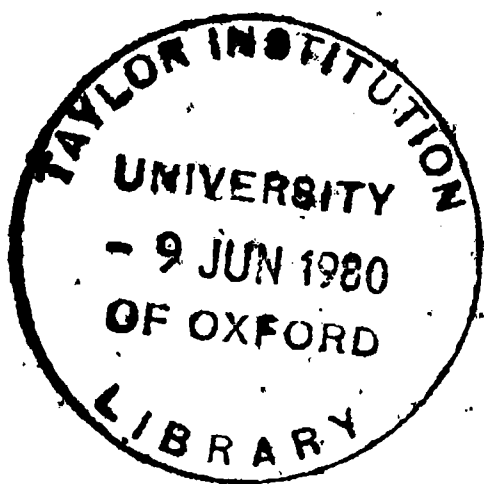

BONNAE.

IMPENSIS ED. WEBERI

MDCCCXXVIII.

G.42

CLAUDIUS MALTRETUS ^v 264

E SOCIETATE IESU

LECTORI OPTIMO S. D.

ANEKΛOTA iam semel anno 1623. Lugdūni separate edita, adiungo caeteris PROCOPII Caesariensis Operibus. Quae quidem ita recenset Nicephorus Callisti F. ut locum Arcanae huic Historiae postremum tribuat. Ego vero dedissem primum, si mutare ob Interpretis meritum licuisset. Novi quantus vir fuerit NICOLAUS ALMANNUS: amplector nitorem styli: Notas, quas historicas appellavit, singulari plenas eruditione deosculor. Addiderat censorias, sive Graeci textus recognitionem, in lectionum diversitate, et eorum, quae Typographus peccaverat, correctione maxime positam. Eiusmodi notas omisi, utpote iam inutiles: cum et lectiones varias in margine disposuerim, et mendas editionis Lugdunensis vitarim. Nonnulla tamen collegi seorsum, retulique in emendationes meas: ubi etiam interpretationem ipsam correxi. Nam hoc in libro ter aut quater Procopius, nisi fallor, aliud Graece, aliud Latine dicit. Id quod valde humanum est. Vix enim potest fieri, ut cum Author quispiam evasit *δύλωστος* ac lingua duplici loquitur, utraque semper constet, nec diversa interdum proferat. Quamobrem cautius cum iis agere soleo, qui, ut ita dicam, ore sunt gemino praediti, diligenterque attendo, num uno verum pronuntient, altero falsum. Sic attendas velim ad ea, quae ipse in Latinum verti. Iam vero sine, LECTOR, paucis commemorem beneficium R. P. Possini. Eram admodum adolescens, et a consilio suscipiendae interpretationis Procopii longissime aberam; quando inter ipsius manus Codicem vidi huius Historiae MS. quem habet amplissima Bibliotheca ILLUSTRISSIMI CANCELLARII PETRI SEGUIERII. Ex eo ille in exem-

plar Lugdunense transtulit quidquid diversi legerat, ac multis post annis mihi, Procopii interpretationem aggresso, reliquit, Romam proficiscens. Sed hiabat adhuc exordium cum magna parte sequentis narrationis. Neque enim ex MS. utpote mutilo, suppleri potuerant quae desiderabantur. At eruditissimus Possinus in Italiam consilium afferens iuvandi Procopii, feliciter incidit in MS. Bibliothecae Ambrosianae. Unde cum lectiones varias, atque in primis ea, quae exordio deerant, excerpisset, ad me pro sua humanitate misit. Ea nunc, a me Latine reddita et huic libro inserta, sic lege, ut magistro meo gratiam habeas. Vale.

D. L U D O V I C O

CARDINALI LUDOVISIO,

S. R. E. CAMERARIO.

Nicolaus Alemannus F.

Qui publicum favorem, sive Principum gratiam sibi conciliare novarum rerum narrationibus consueverunt, nihil opportunius, nihil magis ex usu esse suo hac historia fortasse credent, quam ex Vaticana Bibliotheca depromptam, ad te, CARDINALIS AMPLISSIME, defero: usque adeo rerum novitate, variisque casibus ea referta est. Verum neque haec ita nova sunt, ut acroamata quis esse putet, incundum scilicet, sed inutile animi delinimentum: neque ego tuam ita quaerere gratiam necesse habeo, qui eam singulari tuo beneficio longe ante tenere visus sim mihi, quam ullis vel factis, vel obsequiis promeruerim: neque tuus ille sublimis animus, quem in gravissimis rebus nunquam non occupatissimum videmus omnes, novis eiusmodi rebus capitur, quibus ut alii capiantur otii suavitas potius concedit, quam negotii severitas. Est tamen haec historia a tuis Ecclesiasticis curis non aliena. Nam Imperatoris Iustiniani (qui huiusce libri est argumentum) in sacerdotalem ordinem, in summos sacrorum Antistites, in rem Ecclesiae publicam, ad hanc ferme diem mirati sumus effusam licentiam: et Cardinalis Baronius aequalis doctrinae vir ac pietatis, cum huius Imperatoris res in annales referret, vehementer etiam atque etiam hunc Procopii librum expectavit, quod inde compertum fore putaret, Imperatoris Iustiniani mores qui fuerint, quod ingenium, quae prudentia, quae denique pietas; cum non bonam de illo opinionem movere videretur illa eius in

Ecclesiasticos licentia, quam in pium probumque Principem cadere minime posse et summas ille vir affirmabat, et boni omnes intelligunt. Haec porro in posterum Christiana Respublica mirari desinet, et quae Iustinianum suspicere adhuc visa est, licet despectura dehinc non sit, est tamen eius vicem, casumve infelicissimum deploratura; cum hic lubricos videbit calles, viamque vitae periculosam, quam Iustinianus ingressus, a vera regiaque deflexit, ac demum ad petram Christum offendit, sibi praecepit paravit. Tantum ac tam illustre Iustiniani exemplum sub eius auspiciis in publicum prodire par est, qui in Ecclesiasticas ita curas incumbit, ita sacerdotalem tuetur dignitatem, ita denique propagandae Religioni studet, ut facere te omnes videmus, et publice gratulamur. Nec dubito quin Baronius ad tui quempiam similem delatum hunc librum voluisset; si tum a se inveniri contigisset, cum Apostolicum Bibliothecarium agebat. Nunc vero dum pro munere meo Vaticanam Bibliothecam perlustro, et optimos quosque libros, qui ad publicam utilitatem edantur iussus perquiro, hic se mihi primus obtulit, quasi non temere ac fortuito delitesceret, sed te patronum praestolaretur. Hunc tibi tot nominibus debitum ego pro mea in te observantia defero, do, et si qua pars hic mea est, dedico.

NICOLAI ALEMANNI
DE PROCOPIO,
ET ARCANA EIUS HISTORIA
IUDICIUM.

V 275

De Iustiniano Imperatore, deque rebus ab illo gestis ea vulgo est hominum opinio, ut quidquid secus affirmes, quam de eo fama percrebuit, suspicione id carere minime videatur. Quare non ambigo, multos, qui hanc Historiam lecturi sunt, statim dubitatu-
ros, num vera illa sit, aut saltem ab odio sincera, et a malevolentia penitus integra.

Quamquam enim in confesso sit apud omnes, neque ulla defendi excusatione queat Iustiniani de Christo sententia plane perversa, et ad religionis dogmata definienda, Ecclesiasticasque sancientes leges effusa licentia, et in Romanos Pontifices, Agapetum atque Vigilium, aliosque Praesules saevitia: duo tamen illa huius Historiae summa capita nullus temere credat; ita moribus incompositum eum Principem, qui terrarum orbem sanctissimis legibus temperavit; itaque Reipublicae perniciosum, qui tot urbes, regna, provincias, atque regiones Imperio Romano restituit; exterarum ac barbararum gentes aut omnino delevit, aut repressit, aut demique in societatem populi Romani adiunxit. Sane post Constantini tempora Imperium Romanum pene corruens ita sustinuit Iustinianus, ut cum antiquis Imperatoribus merito comparari possit.

Enimvero harum rerum duarum splendor in Iustiniano sic enituit, A 2 ut quidquid culpa, vel criminis in illo fuit, ea sit occultatum claritate. De partis quidem victoriis, Imperioque Romano propagato P II nihil hic attinet dicere, cum sola modo reliqua illorum memoria sit.

Constitutiones autem ab eo sapientissime conditae; vel veterum Imperatorum leges uno in Codice ordine distributae; vel antiquorum Sapientum responsa ex immensa congerie summa studiorum facilitate ac brevitate digesta; vel haec eadem ad Institutionis modum enucleata, eam Justiniano gloriam pepererunt, ut undecim iam et amplius hominum aetates eandem quasi per manus acceperint, foverint, et magis ac magis amplificaverint. Nee sane facilius Justiniano quicquam fuit, quam vel hanc solum ob rem gloriae ac nominis laude reliquos omnes Romanos Principes infra se ponere; cum illi pro suorum quisque facinorum praestantia, in Romana Republica, velut in theatro, alius alio vel humiliore, vel editiore loco titulos, nomenque sibi statuuisse videantur; ipse vero qui Romanis legibus suum praefixit, eminentissimum locum, atque acternum invenerit.

Quamobrem in tanto publici favoris applausu, sinistri de eo rumores pene siluerunt, ac tanta gloriae ac temporis diuturnitate omnis de illo ingrata memoria exolevit. Exolevit autem tum apud alios, tum apud eos praesertim, qui cum dies noctesque assidui cum Justiniano sint, eam de illius iustitia, temperantia, pietate, innocentia conceperunt animo opinionem, quae non rebus ab eo gestis, ad quas parum fortassis attendunt animum, respondeat; sed quae latis ab eo legibus conveniat; in quibus nihil fere est, quod non ad absolutam virtutis normam scriptum inveniant, et quasi in imagine suis coloribus expressum contemplantur. Neque ipsis quidem aliter de Justiniano sentire praestat, cuius commendationem non minimum suorum esse studiorum ornamentum putant. Scilicet Iurisconsultos Procopii haec offendet historia; nec tamen omnes passim, ut arbitror, sed eos duntaxat, qui minus antiqua litterarum monumenta pertractarint. Nam etsi modo in magna praeae historiae penuria, tenebrisque versemur, multique rerum a Justiniano gestarum scriptores desiderentur, nempe illi Procopii aequales, Hesychius Milesius, Ioannes Lydus, Theophanes Byzantius, Menander Protector, Paulus Florus, Ioannes Antiochenus, Plutarchus Justiniano a secretis, et alii plerique;

P III supersunt tamen Graeci, Latinique eiusdem aetatis graves Historici, qui Procopio dant praeclarissimum in iis, quae narrat, testimonium; quamquam Principum obtreccionibus sui quisque periculi formidine abstinere soleat. Euagrius Epiphanius Scholasticus detestatur Justiniani profundam avaritiam, rerum alienarum rapinas, subiectorum cuiusvis ordinis vexationes; quas et longe diversis artibus ille com-

miniscebatur, et impudentissimis nonnunquam meretricibus administris in ditissimos quosque parabat. Addit, Magistratus, Praefecturas, Officiaque ab eodem pretio divendita: Ecclesias, Nosocomia, A 3 Monasteria, et alia id genus aedificia ex privatorum exuviis ab illo excitata. Venetorum ita fovisse factionem affirmat, ut Prasinos impune contrucidandos iis permetteret, eorumque licentia caedibus, rapinis, incendiis omnia compleret; Magistratus vero qui in Venetos egissent ex lege, capite damnavit. Nempe haec summa est eorum, quae Procopius in hac historia prosequitur: quamobrem Euagrii Scholastici verba hic ideo praeterimus, ut in ipso huiusce libri limine argumenti loco opportunius extent. Maiestatem Romanae Reipublicae pene labefactatam initio quidem suae dominationis non minima cum laude Iustinianus, ut dixi, sustentavit. Verum ubi consenuit, adeo illi vires, animusque defecit, ut, quemadmodum scribit Menander, non Persis modo, sed Hunnis, Abaribus, Saracenis, Cortiguris, aliisque Barbarorum populis tributarium fecerit Imperium Romanum. Hesychius Milosius Iustiniani levitatem derisit, qui adulanti Triboniano fore crederet, ut in coelum vivus surriperetur. De illius fraudibus atque fallaciis uberius quam Procopius scripsit Agathias Myrrhinaeus; nam et artes, et epistolarum exempla profert, quibus Hunnorum Ducibus ad invidiam et odia excitatis, et ad civilia bella crudelissimo dissidio inflammatis, eam gentem penitus abolevit. Nec siluit patrimoniorum et haereditatum rapinas aequae in superstites liberos, ac in demortuos parentes, crudeles, iniustas, impias. Quare Iustinus successor apud Corippum,

——— *Vivus patri qui substitit haeres,*
Thesauros fidis privatos ferre ministris
Imperat. ———

Nam Corippus Africanus tam improvidus est Iustiniani atque Iustini P IV adulator, quam levis Poeta; in alterius enim laudibus exultans, alterius in vituperationem labitur incautus, vel potius adductus veritate. Gregorius Turonensis Iustiniani avaritiam a lectissima matrona Iuliana Anicia delusam luculenta narratione commemorat. Vitalianum V. C. Romanae militiae Magistrum, Iustiniani factione interemptum narrat Victor Tunensis.

Is ipse, et Liberatus Africanus memoriae prodiderunt eiusdem in universum Ecclesiasticum ordinem, in Episcopos Orientis, et Africae, in Romanos Pontifices saevitiam et immanitatem. Contra, V 267

Iustinianus sic Constantinopolitanorum Patriarcharum fastui ac supercilio blanditus est, ut Ioannes Scholasticus Cappadox, Iustiniano, a quo plurimum diligebatur, Rempublicam administrante, primum Oecumenici nomen sibi arrogarit, idemque ratum, gratumque primus omnium Orientis Imperatorum habuerit, atque suis Constitutionibus Iustinianus inscripserit. Quamobrem Epiphanius, qui Ioanni successit, quidquid in Romanos Pontifices ausus et ipse foret, ita sibi facilem Iustinianum futurum, ab eoque sibi adeo nihil fore timendum intelligebat, ut Ioanni Ecclesiae Romanae Pontifici Byzantium appellenti loco cedere noluerit, vixque tandem (ut Marcellinus Iustiniani Can-

A 4 cellarius refert, ac Theophanes explicat) dextrum Ecclesiae solium Pontifici Romano aegre concesserit. Demum quod Constantinopolitani, et Chalcedonensis Concilii duobus illis ab Ecclesiae Romanae adversariis decantatis Canonibus Byzantium Praesulum loci praerogativa semper titubaverit, sua fulcire sanctione, stabilireque nixus est Iustinianus.

Mitto quae iidem isti Auctores, ac nominatim Euagrius, Victor ac Liberatus habent de Iustiniani coniuge Theodora neque enim hic operaepretium est quaerere Procopio testes, cum nullum tam inauditum, tam execrandum piaculum fingi animo possit, quin graviora molita sit perditissima foemina, et re ipsa perpetrarit in Rempublicam, in Senatum, in Magistratus, in plebem, in Deum; quippe Dei filium absolute passum fuisse Edicto pronuntiavit, et hanc exegit vi a Catholicis fidem, scriptamque manu approbationem. Chalce-

P V donense Concilium de medio tollendum, quoad vixit, summo studio curavit. Ecclesiis praefecit, quibus favebat, Haereticos; minis exagitavit Agapetum Romanum Pontificem, Vigilium per urbem Byzantium fune raptavit; exilio, morte Sylverium affecit. Tam infustum Ecclesiae Catholicae monstrum Cardinalis Baronius non ex Procopio, quem plane vidisse se negat, sed ex veterum scriptorum historiis ita repraesentavit. *Tanta haec mala ordita est pessima foemina (Theodora) quae altera Eva serpenti obaudiens facta est viro malorum omnium causa, novaque Dalila Sampsoni eius vires dolosa arte enervare laborans, Herodias altera sanctissimorum virorum sitiens sanguinem, petulansque summi Sacerdotis Ancilla Petri negationem sollicitans: sed purum sit ipsam huiuscemodi sugillasse nominibus, quae reliquas impietate foeminas antecelluit: accipiat potius nomen ab inferis, quod furiis fabulae indiderunt, foemina furens Alecto potius, vel*

Megaera, aut Tisiphone nuncupanda, civis inferni, amica Daemonum, satanico agitata spiritu, oestro percita diabolico, initaeque summo labore inimica concordiae, pacisque redemptae sanguine martyrum, et sudoribus confessorum partae fugatrix.

Idem Baronius haec de Iustiniano Imperatore. *Opera ipsa, quae hinc abeuntem secuta sunt Iustinianum, adversus eum hactenus clamant in chartis, nempe iuge bellum Ecclesiasticum, quod (exule facta, quam reperit, pace) iugiter enutrivit, decedensque reliquit accensum; sacrilegiorum immensitas, cum saepe in Christos Domini sanctos Episcopos violentas manus iniecit, ut inter alios, in Vigilium Romanum Pontificem, et Eutychium sanctissimum Constantinopolitanum Antistitem; crudelitas insuper in cives innoxios ab Evagrio superius deplorata, et avaritia ab eodem pressius sugillata, ut omittamus reliqua. Quam autem mortuus ante horrendum maiestatis divinae tribunal sententiam acceperit, etsi non sit hominis iudicare; opinari tamen si cui licet, facilius est invenire, qui Euagrii de eius condemnatione velit sequi sententiam, quem iure sciat praerogativa temporis, cum quae scripsit, inspexerit, Historicis reliquis esse praeferendum, qui longe post Iustiniani tempora, res ab eo gestas scripsere: cum praesertim in eandem proculdubio abiisse sententiam Procopius eiusdem temporis luculentus Historicus visus sit, dum quem ante saepe laudarat, postea scripto volumine, tam ipsum quam Theodoram coniugem, recantans palinodiam, magnopere vituperavit, ut apud Suidam notatum habetur.* V 268 A 5 P VI

Haec modo de Iustiniano et Theodora summam; complura vero alia fusius in Notis ad singula quaeque Procopii loca confirmanda in medium adducemus. Hic testes duntaxat certissimos, id est, oculos, qui eadem illa Iustiniani aetate vixerunt, satis sit produxisse, ex quorum apprime comperta, testataque fide iudicium Baronius pronuntiavit.

Quamquam et posteriorum Historicorum testimonium non minoris momenti in hac Procopii causa censi debet; cum uti synchroni, sic etiam isti Iustiniani, ac Theodorae flagitiorum, et improbitatum non hauserint ex Procopio notitiam. Nam aequalibus quidem tam exploratum est, ignotum hunc librum fuisse, quam nulla re alia, nisi eodem suppresso, salvam sibi Procopius vitam fore putabat. Sane cum Euagrius illustrium Iustiniani factorum expositionem instituit, singulis quibusque capitibus editam iam tum Procopii historiam laudat, et longas ex ea narrationes excerpit, Autoris nomine summa

cum laude memorato; non item ubi refert Iustiniani, Theodoraque facinora; imo pleraque hoc libro a Procopio praetermissa narrat, et eorum quae ab eo hic nonnunquam incuriose scribuntur, ipse loca, tempora, virorum nomina, occasionesque rerum gestarum insuper explicat. Ut plane hinc intelligamus non ex Procopii hoc fonte illa derivata fuisse. Sane in paucorum manus hoc volumen olim pervenisse probavit diligentia doctorum virorum, qui, dum hanc nos editionem parabamus, certatim Viro amplissimo Scipioni Cardinali Sanctae Susannae E. R. Bibliothecario in insignioribus Bibliothecis hunc librum frustra perquisiverunt. Posteriores autem Historici, si quidem ipsis huius copia libelli fuisset, ea minime commisissent, quae ex hac historia in illorum monumentis nunc emendanda occurrunt. Horum sane video neminem, qui operis huiusce meminerit, praeter unum Nicephorum Callisti; is vero neque argumentum, neque titulum recte, certeque nobis explicat, tantum abest ut commentarium ipsum aliquando legerit. Unus Suidas ante aliquot secula bonam eius partem, ac fere luculentiorē decerpserat, quam ex eius Collectaneis hinc inde P VII recollectam unum in locum ad nostras Notas coniecimus, ut argumento sit eandem *Ἀνecdότων* Procopii editionem esse, quam et Suidas habuit, et nos hac demum aetate vulgamus. Hunc quidem posteriores Historici librum non viderunt; quotus tamen quisque illorum est, qui traditam quasi per manus de Iustiniani flagitiis historiam non repetat, atque confirmet? Quaedam narrarunt Theophanes Isaurus, vir Sanctus, Autor Chronici Alexandrini, Ioannes Antiochenus, Suidas; nonnulla Anastasius Bibliothecarius, Paulus Diaconus, Aimoinus; pleraque Ioannes Zonaras, Georgius Cedrenus, Nicephorus Callisti, Ephraemius, alique Chronicorum autores. Quorum omnium A 6 narrationes eorum maxime testimonio innituntur, qui Procopio aequales fuere, ac eadem quae ille de Iustiniano scripserunt, scilicet Hesychius Milesius, Paulus Florus, Agathias Myrrinaeus, Menander Protector, Euagrius Scholasticus, Ioannes Epiphaniensis, Cyrillus Scythopolitanus, Theophilus Iustiniani Praeceptor, Innocentius Maronius, Eustathius Byzantius, et ex Latinis Victor Tunnensis, Flavius Cresconius Corippus, Gregorius Turonensis, Liberatus Afer, Facundus Hermianensis, alique complures, quorum testimonia in Notis Historicis, prout res ipsa postulabit, in medium afferemus.

Sed non est cur tantopere Historicorum testimonium licet aequa-
V 269 lium hic urgeamus; cum domi testes, iique locupletissimi non desint,

qui ab hac historia falsitatem procul abesse fidem faciant, Iustinianus ipse, Iustinus avunculus, iuniorque alter sororis Iustiniani filius Iustinus. Nam hic quidem, extincto Iustiniano, dirisque Venetorum, Prasinorumque seditionibus adhuc fluctuante Imperio Romano, populorum in Circo, atque Theatro, strictis mucronibus, gladiatorum, vel potius hostium more in sese funestissimo spectaculo irruentium tumultus, qua voce compescere aliquando voluit, eadem Iustinianum malorum omnium prodidit autorem. *Heus, inquit, cives, Reipublicae calamitatum sit denique modus. Vobis obiisse, Veneti, Iustinianum; Prasini vobis superesse sciatis.* Sic illos, Iustiniani desperato favore, coercuit, hos autem, eiusdem crudelitatem interminatus, deterruit. Hac Iustini voce altera huius historiae pars, quae de Prasinis agit ac P VIII Venetis, satis comprobatur. De altera vero, quae infamissimam Theodoraе educationem, vitam, moresque continet (quam uti nos vertere sine rubore, sine stomacho non potuimus, ita neque lecturos alios putamus) si quis dubitet, extat hodieque Iustini Senioris Constitutio, qua mulierum abiectarum Principibus viris permittuntur connubia. Illud hac lege Iustinus egit, ne Iustinianus sororis filius, qui Theodoram vilissimum scortum deperibat, eiusque coniugio ut frui posset flagitabat, Imperio, et quacumque alia dignitate hoc ipso prohiberetur. Illud etiam eadem illa lege apertissime testatum posteritati reliquit, e scena Theodoram fuisse: ex omnibus enim abiectis mulierculis, quae a Principum virorum matrimonio lege Constantiniana excludebantur, scenicas tantummodo ea Constitutione Iustinus complectitur. E scena igitur Theodora cum fuerit, quidquid flagitii, quidquid obscoenitatis de illa commemorare, nihil credet nimium, qui credet.

Tertiam huius Historiae partem, quae est de Iustiniani criminibus, ipsemet comprobatur Iustinianus; licet autem haec ille nec singillatim, nec aperte fateatur, tamen rerum a se fere omnium male factarum originem non solum non celat, sed etiam serio profitetur. *Haec, inquit, omnia apud nos cogitantes ET HIC QUOQUE participem consilii sumpsimus eam, quae a Deo data est nobis, piissimam coniugem.* Felicem plane Iustinianum, eiusque principatum Scriptores A 7 res omnes fortunatissimum futurum fuisse affirmant, nisi Theodoram consiliorum, rerumque gerendarum participem habuisset. Deinde sua Iustinianus facinora prioribus octo illis historiae Procopii libris omnino visus est confirmasse, quos iam tum ab Autore vulgatos Im-

peratoris consensu universae per Imperium Romanum gentes (ut est libro ultimo) lectitabant. Quare nemini mirum videbitur, si ad historiam *Ἀνέκδοτον* asserendam, hic et in Notis probationes ex reliquis Procopii libris petamus, cum nullam tam veram, tamque fidelem de Iustiniano historiam invenire liceat, quam cui calculus ille album adiecerit, quamque subiectorum manibus totos septem ac decem fere annos pervolvari tam ambitiose viderit, ut aucto honoribus ac dignitatibus (uti statim dicemus) Autore, eidem novorum de suis Aedificiis cudendorum librorum curam demandarit. In ea igitur tam proluxa historia adeo sobrie, ne dicam ieiune, Iustiniani laudes Procopius delibavit; contra vero tam copiosa sparsit eiusdem semina vituperationum, ut neque ibi per adulationem, neque hic per calumniam egisse posteritati videri possit; imo fidem universae historiae ea dicendi libertate conciliasse, quam suo Iustinianus suffragio et auctoritate probaverit.

Lector, si vacas, hunc postremum cum reliquis committe Procopii libris, pluraque et graviora quam hic habeantur Iustiniani crimina in illis invenies, pleraque etiam fusius et maiore apparatu explicata; crudelitatem, avaritiam, infidum animum in amicos, datam hostibus fidem, ac violatam, in probos odium, amorem in improbos, ius humanum atque divinum, denique omnia ad Theodoraе imperium, atque libidinem temperata: haec in illis libris raptim indicare non piget. Ioannem Cappadocem Praefectum Praetorio, a Theodora privatas iniurias persequente falso perduellionis accusatum liberare Iustinianus non audet, submissis vero clam nunciis de Augustae insidiis certiores facit: tandem urgente foemina hominem crimine; cuius quidem insimulabatur, vacuum, sibi vero unice gratum atque amicissimum exilio, et honorum proscriptione damnat; ab exilio, nisi extincta Theodora, insontem revocare non ausus. Inita pace cum Chosroe, Alamundarum, et Hunnos ad bellum Persis inferendum spe et pretio sollicitat, idque in gravem Imperii Romani perniciem. Militem per urbes praesidiarium negatis diu stipendiis ad defectionem impellit. Praeter urbanos ac domesticos, in castris duos habuit insignes suae avaritiae ministros, Ioannem Quaestorem exercitus, qui ut sumptibus parceret Imperatoris, pane sordido ingentem militum multitudinem impune necavit; et Alexandrum Forficulam, cuius odio milites rem de industria male gerere in Italia pergebant. Propter avaritiam Logothetas ibidem instituit; et Romae omnes honorum

gradus abolevit. Sceleratissimos quosque semper ad dignitates ac magistratus evexit, inter hos Acacium, cui post caesum Amazaspem, Armeniae imperium concessit; et Ioannem Zibum, qui ut Colchî ad P X Chosroem deficerent autor fuit. Haec, aliaque complura in historia, A 8 quam Iustiniano legendam Procopius tradidit, eodemque vivo publicavit.

Neque posteaquam ii commentarii emissi, atque multorum calumniis et obtreptionibus, ut ferme accidit, expositi sunt, offensionem aliquando Iustiniano fuerunt, vel crearunt auctori periculum: imo non diu post octavum Procopius librum edidit, in quo ab insectandis notandisque Iustiniani criminibus nihilo magis quam antea abstinuit. Nam iterum stipendia militibus negata inculcat; iterum neglectos belli apparatus commemorat; iterum Iustiniani prodigentiam in excipiendo fastosissimo Barbaro Isdiguna Persarum Regis legato vituperat; addit hic vero eas domum retulisse ab Iustiniano divitias, quibus opulentissimos quosque Persarum facile deinde superarit. Praeter haec rem Romanorum sub Iustiniano eo loci venisse dicit, ut Persis tributum quotannis penderetur; Hunnis vero in fines Romanorum perpetuo excurrentibus magnificentissima munera per singulos annos darentur. Denique intempestiva reorum indulgentia, praesertim ducum exercitus, magnopere Iustinianum obfuisse Reipublicae. *Εἰώθει γὰρ Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἐπιχωρεῖν τὰ πολλὰ τοῖς ἄρχουσιν ἁμαρτάνουσι, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἔς τε τὴν δίαιταν, καὶ τὴν πολιτείαν ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον παρανομοῦντες ἡλίσκοντο.* Consueverat enim, inquit, Iustinianus Imperator ut plurimum crimina ignoscere ducibus exercitus delinquentibus: atque haec causa erat, quamobrem illi cum in disciplinam militarem, tum in Rempublicam gravissime peccare deprehenderentur. Verum ne singula numerando modum excedere videamur, historiam *Ἀνέκδοτον*, et priores illos libros, quos Iustiniano Procopius obtulerat, ita concinnasse videtur, ut nihil fere in hac sit, quod ex illis Iustiniani ipsius confessione probare non possis.

Ita sane, inquires, at nemo est, qui non videat huius historiae acerbiteriam, quae ut malevolentiam subolet, ita veritati detrahere iure potest. Nam primò quidem nonnulla Iustiniani facta deteriore in partem accepta animum minime sanum, nedum benevolum scriptoris ostendunt. Deinde documenta studiosè conquisita, quibus persuasum sit semihomines furias Iustinianum ac Theodoram

P XI fuisse, praeter odium, habent etiam nescio quid levitatis. Tertio,
V 271 cum decretas a Iustiniano in Haereticos capitis poenas Procopius
damnat, in scirpo quaerere nodum videtur, ni forte cum Haereticis
et ipse sentiebat.

De odio quidem atque malevolentia vetus suspicio est, qua
omnes fere laborant Historici, qui veritatem liberius profitentur.
Et in tantis vitiis hominum plura culpanda sunt quam laudanda; tum
si laudaveris, parcus; si culpaveris, nimius fuisse dicaris: quamvis
illud plenissime, hoc strictissime feceris. Sed Autoris notitiam ha-
beamus ante necesse est, quam hic de illo quidpiam statuamus.
A 9 Procopius Caesarea Palaestinae, quae illi patria fuit, sub Anastasio
Imperatore Byzantium venit; ubi vir omnis generis litteraturae, sum-
maeque prudentiae facile in se Principum oculos convertit. Nam
Iustinus Senior difficillimo Reipublicae tempore, Persis bello prae-
valentibus, Belisario Procopium a consiliis dedit. Iustinianus vero
in Africana et Italica expeditione nunquam a Belisarii latere divelli
Procopium passus est; cuius fide atque consilio non minus quam ar-
mis ac virtute Belisarii Romanos fines prolatari atque stabiliri sen-
tiebat: dumque Belisarius ex Africa recens subiugata in Orientem
evocatur, Procopius Carthagine apud Solomonem designatum ducem
exercitus subsistere iussus est, ad formandam in ea Provincia tene-
rum adhuc imperium, et rebellionibus opportunum. In Perside, in
Italia, Romae, Neapoli, Syracusis quae gesserit, ipse quidem
memoravit; at ea per occasionem, temperateque dicta licet minus
insignia et pauca videantur, parta tamen gloria in Rempublicam
Procopii merita declarat; nam Illustrium dignitatem adeptus, et in
Senatum cooptatus est. Post editam vero integram historiam (eam,
quae tot Iustiniani crimina continet) ad summum Romani Senatus lo-
cum, id est, Urbanam Praefecturam, anno Iustiniani quinto et tri-
gesimo pervenit: quo ferme etiam tempore absolvit opus *Ἀνέκδοτον*.

Ergo in homine cordato, tantis honoribus et dignitatibus aucto,
quis facile repererit adversus Principes beneficentissimos Iustinum et
Iustinianum malevolentiam? Ego certe nisi dicendi, scribendique li-
P XII centiam non video, qua ut insigni Procopius fuit, ita non ab Iustiniano
solum, sed etiam ab amicis, quorum in historia mentio incidisset,
eam plene sibi dari atque concedi statim in exordio postulavit.
*Πρέπειν ἡγεῖτο ῥητορικῇ μὲν δεινότητα, ποιητικῇ δὲ μυθοποιεῖαν,
συγγραφῇ ἀλήθειαν. ταῦτά τοι οὐδὲ τῶν οἱ ἐς ἄγαν ἐπιτηδείων*

τὰ μοχθηρὰ ἀπεκρύψατο, ἀλλὰ τὰ πᾶσι ξυνενεχθέντα ἕκαστα ἀκριβολογούμενος. ξυνεγράψατο εἴτε εὖ, εἴτε ἄλλῃ πῃ αὐτοῖς εἵργασται. *Ratus decere Oratores quidem eloquentiam, Poetas vero fabulas, et Historicos veritatem. Quamobrem ne amicissimorum quidem peccata occultavit, sed quae cuique accidissent, sive illa pro dignitate, sive secus ab iis patrata fuerint, summa diligentia conscripsit.* Eam licentiam vel Procopii auctoritati in Senatu clarissimae, vel ingenio eius plane Censorio concessam fuisse cum ex editis ab eo libris, publicoque tunc receptis applausu liquet; tum quia Iustiniani rerum Scriptores Agathias Myrrhinaeus, et Ioannes Epiphaniensis suos Commentarios ad Mauritium usque Imperatorem, ut Evagrius est autor, oculuerunt. Quamquam illi si quid in Iustinianum scripserunt, id quam modestissime, cautissimeque fecerant, ac in reliquos Imperii Romani proceres, quam pro illorum improbitatibus levius egerant. At Procopius liberrime Ioannis Praefecti Praetorio impietatem obiurgat; Tribonianī Quaestoris avaritiam arguit; Arethae ducis ingenium subdolum et infidum vituperat; militum legiones, oppida, et urbes numerat, quae vel omnino abolitae, vel hostibus praedae fuerunt, ob foedissimam Bessae, Acacii, Ioannis A 10 Zibi, et alterius Quaestoris exercitus, atque Forficulae pecuniae cupiditatem; Veri temulentiam accusat; Sergii fastum ac molliem; V 272 Maximimi ignaviam, nullamque rei militaris peritiam. Artabanem coniurationis, Arsacem proditionis crimine, etsi Iustinianus ob generis claritatem absolverit; Procopius tamen neutri etiamnum superstiti aeternae poenam infamiae condonavit. Quid de Belisario dicam, ad cuius unius laudes tota respexisse historia videtur? semel in Italia ignaviter ille rem gessit, haec una Procopio libere de illo scribendi ampla fuit occasio. Βελισσάριος μὲν τὴν ἐπὶ τὸ Βυζάντιον οὐδενὶ κόσμῳ ἦει, γῆς μὲν τῆς Ἰταλῶν πεντάετες οὐδαμῇ ἐπιβὰς, οὐδέ πῃ ὁδῷ ἵεναι ἐνταῦθα ἰσχύσας, ἀλλὰ φυγῇ κεκρυμμένην ἐχόμενος πάντα τοῦτον τὸν χρόνον ἐκ τῆς ὀχυρώματος ἐπιθαλασσίῳ τινὸς ἐς ἄλλο ἐπὶ τῆς παραλίας ὀχύρωμα διηνεκὲς ναυτιλλόμενος, P XIII καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἀδεέστερον τοὺς πολεμίους τετύχηκε ρώμην τε αὐτὴν ἀνδραποδίσαι, καὶ τὰ ἄλλα ὥς εἰπεῖν ἅπαντα. Τότε δὲ καὶ Περυσίαν πόλιν, ἣ πρώτη ἐν Τούσκοις οὖσα ἐτύγχανε, πικρότατα πολιορκουμένην κατέλιπεν, ἥπερ αὐτοῦ ὁδῷ ἰόντος κατὰ πρᾶς ἐάλεω. *Belisarius nullo decoro Byzantium discessit, cum quinque totos annos nunquam in Italia pedem figere potuerit, neque certis iti-*

neribus progredi, sed toto hoc tempore clanculum fugitans ab uno maritimo praesidio ad aliud classe devehebatur; unde tanto securius hostes et Romam, et caetera omnia subiugarunt. Perusiam vero primariam Tusciae civitatem dira cinctam obsidione reliquit, quae illo Byzantium contendente, capta est. Haec in primarios Senatores, et Imperii Romani proceres summa sibi necessitudine coniunctos Procopius, ipsis vivis, evalgavit. Quae sane scribendi severitas quemadmodum magnam veritatis laudem eius historiae conciliat, ita omnem removet simultatis suspicionem obiurgationis et censurae gravitas; quae tantum ab odio et maledicentia distat, quantum violatae Reipublicae querelas, iustumque dolorem, et communis damni castigationem spectare videtur. Quod non solum in prooemio τῶν Ἀνεκδότων Auctor ingenue profitetur, sed ipsa etiam re praestitit, cum ea duntaxat de Iustiniano commemoraverit, quae publicae rei damno, et in subditorum perniciem peccavit; illaque ipsa foeda narratio de turpissima Theodorae vita eo pertineat, ut quantum augustissimam Imperii Romani maiestatem execrandis nuptiis primus violaverit, dehonestaveritque Iustinianus, clarius intelligas.

Quod autem Iustinianum ac Theodoram semihomines furias Auctor appellet; est qui credat, monstra Poetarum narrare Procopium, atque ita suam in Imperatorem evomere acerbiteratem voluisse? Erit de hac re in Notis Historicis opportunior locus.

Quod denique poenam in Haereticos capitalem a Iustiniano constitutam non probet; non tam odii, quam pravae de religione sententiae suspicionem movet atque confirmat. Illud in Procopio saepe miratus sum, quod de nostrae religionis mysteriis ita dicat, ut ab iis modo alienus, nonnunquam recte sentire videatur. Quamquam

A 11 Hesychium Milesium, et Ioannem Lydium aequales Procopii, qui eadem ambiguitate luserunt, Photius atque Suidas Gentilium impietate damnarint.

P XIV Sane non rata fuit istiusmodi hominum turba Iustiniani tempore, et quidem in Aula Imperatoria (ut in Notis Historicis dicam) officiis ac dignitatibus insignis. Sed ex hac plane Procopium eximo, quod non solum hic, sed etiam in Aedificiorum libris Gentilium sacrificia et libamina, et, ut ipse loquitur, ἀθεῖαν τε καὶ πολυθεῖαν detestetur, et libro Persicorum primo Ioannem Cappadocem Gentilitiae superstitionis damnet; certe Iustinianus de sacris a se excitatis aedificiis historiam Procopio Gentili nunquam commisisset. Haereticos autem et Samaritas, qui Caesareae Palaestinae frequentes

admodum erant, prorsus aversatur. Demum in libris aedificiorum Iustiniani aperte Christianorum fidem non semel profitetur. Quamobrem ad eos se composuisse videtur, quos POLITICOS appellant; sed longe verius haeresium omnium sentinas, prorsusque Atheos appellarent; qui licet in speciem Catholici videantur, nullique sectae V 273 nominatim addicti sint, privatis tamen rationibus, vel Reipublicae commodis Christianam religionem, pietatemque metiuntur, neque de Deo quid sentias, quidve doceas, si res ita ferat, vehementer laborant; Haereticos autem et Astrologos, aliasque eiusmodi Catholicae fidei pestes, prout e re, ac tranquillitate publica esse illis videtur, ita recipiunt, et insectantur. Quod de Haereticis et Astrologis dico, habes hic in *Ἀνεκδότοις*. De Deo autem libro Gotthicorum primo, haec est Procopii sententia, qui cuique pro libidine de Deo credere permittendum potius existimat, quam Reipublicae procellas videre, quibus tum Romanum Imperium ob nonnullas de Fide quaestiones iactabatur. *Πρέσβεις ἐκ Βυζαντίου παρὰ τὸν Ῥώμης ἀρχιερέα ἤκου, ὅτε τῆς Ἐφέσου ἱερεὺς Ἰπάτιος καὶ Δημήτριος τῶν ἐν Μακεδόσι Φιλίππων δόξης ἔνεκεν, ἣν Χριστιανοὶ ἐν σφίσιν αὐτοῖς ἀντιλέγουσιν ἀμφιγνοοῦντες. Τὰ δὲ ἀντιλεγόμενα ἐγὼ ἐξεπισταμένος ὥς ἤκιστα ἐπιμνησθήσομαι. ἀπονόλας γὰρ μανιώδοις τινὸς ἡγοῦμαι εἶναι διερευνᾶσθαι τὴν τοῦ Θεοῦ φύσιν ὅποια ποτέ ἐστιν. Ἀνθρώπων γὰρ οὐδὲ τὰ ἀνθρώπεια εἰς τὸ ἀκριβὲς οἶμαι καταληπτὰ, μή τί γε δὴ τὰ εἰς Θεοῦ φύσιν ἤκοντα. Ἐμοὶ μὲν ταῦτα ἀκινδύνως σεβιωπήσθω μόνῳ τῷ μὴ ἀπιστῆσαι τετιμμημένα. Ἐγὼ γὰρ ἂν οὐδὲν ἄλλο περὶ Θεοῦ ὀτιοῦν εἴποιμι, ἢ ὅτι ἀγαθὸς τε παντάπασιν εἶη, καὶ σύμπαντα ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τῇ αὐτοῦ ἔχει. λεγέτω δὲ ὥς πῃ ἕκαστος γινώσκειν ὑπὲρ αὐτῶν οἴεται καὶ ἱερεὺς καὶ ἰδιώτης. Legati ad Romanum Pontificem Byzantio venerunt Hypatius Ephesiorum Antistes, ac Demetrius Philippensium, qui sunt in Macedonia; nimirum de ea quaestione acturi, in qua dubiis sententiis inter se Christiani dissentiunt. Eam controversiam etsi probe ipse teneam, minime tamen commemorabo; quod vesanam esse putem insaniam, Dei quae sit natura disquirere: nam humana haec ipsa, nedum Dei naturam, perfecte assequi mortales haudquaquam existimo. Quare tutius haec ego silentio praeteribo, sola tantum credulitate veneratus. Siquidem de Deo nihil ipse praeterea affirmaverim, nisi quod bonus omni ex parte sit, resque universas sua potentia complectatur. De hisce vero controversiis ita quisque vel sacerdos, vel privatus homo A 12*

loquatur, quemadmodum illi sentire libuerit. De Deo autem atque fortuna nonnunquam permittere videtur optionem, utrum malit quisque defendere vel casu res humanas, et fortunae temerario impetu ferri, vel Dei providentia gubernari. Qua in re Gentilium saepe nomina usurpat, quod libro secundo belli Vandalici antiquus Censor ad marginem ita reprehendit: Οὐκ ὀρθῶς παρεισφύρεις τῇ τῶν Χριστιανῶν πίστει δαιμόνιον, καὶ τύχην καὶ εἰμαρμένην. Non recte Christianae ingeris religioni Genium, et fortunam ac fatum. et in margine Codicis Vaticani manuscripti ad perversam illam de Deo vocem legitur: Σημείωσαι εἰ ὀρθόδοξός ἐστιν ὁ συγγραφεύς. Nota num orthodoxus sit autor. Quemadmodum ergo Procopii historia ex his quae hic disputavimus, fidem habet indubitata; ita quae ipse de religione scribit, nullam auctoritatem habere iure censemus.

A 13

P XVI

I D E M   A D   L E C T O R E M

DE PROCOPII LIBRIS ET HAC EDITIONE.

V 274

Pars haec historiarum Procopii Caesariensis, quam tibi fruendam, **LECTOR**, proponimus, mole licet exigua, et ordine postrema sit; erit tamen minime iniucunda, cum ipsa per sese, tum quia primum in lucem nunc prodit, atque tibi ab Autore lucubrata videtur. Quam enim aequalibus ille suis ἀνέκδοτον, abditam esse voluit, solique posteritati destinavit, tibi ex posteris omnibus haec modo conceditur. Plena, prorsusque incorrupta ut tibi concederetur, nos pro virili parte adnisi quidem sumus; verum consueta est et bene vetus Procopii Commentariorum iniqua illa conditio, ut nullam eorum partem ab omni vel hominum, vel temporis iniuria teneamus immunem. Leonardus Aretinus Procopii libros de bello Gotthico primus omnium publicavit; sed ludum eruditus ille vir lusi nobis plane illiberalem. Nam suppressa Graeca historia, et Autoris nomine dissimulato, Latinam quam ipse ex Graeca fecerat, tanquam e variis scriptoribus a se decerptam, de bello Italico praenotat, et Iuliano Caesarino nuncupatam in publicum emittit. Eandem Graece scriptam Blondus Flavius industria primum sua Italiam habuisse memorat; sed is cum in historia Procopii modo desideret quae hodie nos minime desideramus, modo ea carpat, quae in vulgatis editionibus bene habere videmus: antiquas Blondi membranas, vel interpretem, quem ille nactus est, fraudi eidem fuisse nemo non dicat; cum ea ipse nota carere facile possit, qui se linguae Graecae prorsus imperitum fateatur. Christophorus Persõna, qui aegre simulationem Leonardi tulit, Autoris integro nomine eandem historiam vertit quidem e Graeco; multis tamen partibus diminutam, et pene laceram dedit. Post illos Raphael Volaterranus reliquos de bello Persico et Vandalico libros **A 14** Latine vulgavit: sed nihilo meliore quam Christophorus Codice **P XVII**

non est. Certo noster, licet Vaticanæ Bibliothecæ uterque præfectus, versionem ex Codice haurit Vaticano, quem plenissimum video, et omni ex parte integrum, atque emendatissimum, ut ex alio fonte eas illorum virorum interpretationes manasse non dubitem. Libros de Iustiniani Aedificiis quales Arnoldus Vesaliensis habuerit, ipsa eius docet interpretatio; de qua, et Volaterrani atque Personæ versionibus, quam bene sensa scriptoris exprimant, aliorum esto iudicium. Graeca denique Procopii Editio Augustana, quæ ex multis antiquis manu descriptis libris emendata et aucta, omnibus creditur numeris absoluta, tam longe a primæ scriptionis fide, quam a Vaticani Codicis integritate abesse videtur, ut persuadere tibi vix possis, quantum ex hoc illa locupletari queat. Utinam in eodem volumine, et ex eadem librarii manu, et hunc illarum postremam historiarum libellum haberemus: sed quemadmodum octo illis ab Autore libris in vulgus emissis, nonus hic ad odium Iustiniani, Theodoræque vitandum, semper in angulo caste delinuit; ita deinde seorsim ab amanuensibus descriptus est, atque ad posteritatem pervenit. De cuius casibus, atque sinistra fortuna quid loquar? Duo eius exempla servat Vaticana Bibliotheca, alterum ex altero derivatum, utrumque in principio mutilum, multisque passim hiatibus deforme.

V 275 Ex his quod est antiquius etiam sine decurtatum est, recentius vero, licet tumultuaria scriptione exaratum, extremam nobis partem ab interitu conservavit, qui, præter hanc accessionem, nulla nobis in re usui fuit. Sic in brevissima historia tot loci dubii, obscuri, deplorati manserunt. Quamobrem saepe inter interpretandum duos illos celebres *ἀνecdόται* Procopii Codices expetivimus, Ioannis Lascaris alterum Constantinopoli ad Laurentium Medicem adlatum, quem deinde (ut fama est) Catharina Medices Regina in Gallias asportavit, et Galli hodie in exteris Bibliothecis requirunt. Alterum Ioannis Vincentii Pinelli, quem ante aliquot annos, præter hosce Vaticanos, unicum (quod ego sciam) habuit Italia; sed hic, ut accepimus, in navigatione Neapolitana naufragium fecit. Ex eo tamen quaedam a P XVIII Petro Pithæo, et Guido Pancirolo, Pinelli familiaribus excerpta fragmenta, maris et undarum discrimen evaserunt. Sed, quæ nec librariorum incuria est, nec temporis, aut maris iniuria, hæc quam tenemus non uno in loco manca videtur historia, in qua multa narraturum se quidem Autor pollicetur, et tamen promissum non facit. Quibus passim defectibus ita hic hiat commentarius, ut per hæc ve-

lati rimas Procopium pene furtim scribentem deprehendas, et festinatione, vel metu memoria turbatum interdum agnoscas. Accedit, quod annum secundum et trigesimum Principatus Iustiniani narratio haec non excedit, ille vero quadragesimum attigit. Denique illa, *λίαν γὰρ ἐς αὐτὴν ἡ Θεοδώρα ἡγριαίνετο καὶ ἐσεσθήρει*: et illa, *μήτηρ δὲ τῶν τινος ἐν θυμέλῃ πεπορνευμένων*, narrationum particu- A 15
lae sunt, quas olim Suidianus Codex habebat, hic Vaticanus non habet.

De huius porro libri ordine, deque tempore quo scriptus est, sic habeto. Reliquos octo historiae libros ipse vivens Procopius emisit, ac Iustiniano legendos tradidit: immo septem illi primi, nempe duo de Persico bello, de Vandalico totidem, ac tres de Gotthico, ut ipsemet affirmat, *ἤδη ἐξενεχθέντες πανταχόθι δεδήλωντο τῆς Ρωμαίων ἀρχῆς*, iam evulgati in universo Romanorum Imperio noti erant. Quoto vero quisque anno editus fuerit, certum non est; duo haec tantum habeo explorata. Ante obitum Theodoraе, id est, ante annum secundum et vigesimum Iustiniani, Persica, Vandalicaque bella, et bonam Gotthicorum partem Procopium absolvisse; nam in iis Amalasunthae structas insidias a Theodora, ob eius metum tacuisse, indicat in hoc commentario. Praeterea, septem priores libros ante annum Iustiniani sextum et vigesimum divulgatos fuisse. Idque Autor memorat initio libri octavi, quem anno Iustiniani septimo et vigesimo commentabatur. Caeterum octavus ille perperam inscribitur de bello Gotthico: complectitur enim quae cum Persis, Vandalis, et Gotthis, post edita priora volumina, Romanis contigissent; quae quod *γράμμασι τοῖς ἐς τὸ πᾶν δεδηλωμένοις οὐκέτι εἶχον τὰ ἐπιγενόμενα ἐναρμόζειν*, monumentis iam omnino in publicum datis addere, haud amplius commodum esse videret Procopius, in octavum illa omnia librum coniecit, qui ob id historia quaedam *σύμμικτος*, miscella, vel ut ipse ait, *ποικίλη*, varia est. Hic liber editus eodem fere quo scriptus est anno, septimo scilicet P XIX
et vigesimo Iustiniani. Post hanc universam historiam licet animo Procopius moliretur *Ἀνέκδοτα*, ut ultimo libro declarat: tamen abstinuit, idque operis reiecit in annum secundum et trigesimum Iustiniani, quod hic saepius repetit, eodemque anno absolvit, totumque septennium, id est, ad obitum Imperatoris, ac diutius additum, atque reconditum habuit. Ex his corrigas aliorum, et Nicephori perversam Procopii librorum partitionem; de quibus Photii sententiam atque censuram in Bibliotheca desideramus.

Nostra vero translatio sententiis quidem ad Graecae historiae fidem, verbis, et modis ad Latinam consuetudinem aptis composita V 276 est. Id genus interpretandi cum Hieronymo, ac universa antiquitate optimum puto; et si historiam interpreteris, id maxime convenire censeo: denique si cuius alterius scriptoris, Procopii certe stylus hoc in primis requirere semper visus est mihi, cuius formam dicendi si spectes, ea sophisticis compta est lenociniis, Atticisque leporibus ad ostentationem instructa, a quo orationis habitu Latina gravitas praesertim in historia quam abhorreat nemo nescit. Operaepretium non est omnia recensere; sed nihil gestum, factumque Procopius dicit, nisi per suam illam perpetuam periphrasin, ut statim in fronte legis τόδε γενέσθαι ξυνηνέχθη, ξυνέβη, ξυνέπεσε, τετύχηκε.

A 16 Nec minus offendunt in tam claro scriptore orationis illae particulae, quae passim redundant, potius ad levem quendam ornatum Sophistis exquisitae, quam ad historicam gravitatem. Praeterea scatet eius oratio frequentissimis transitionibus, et epilogis ad brevissimas quasque narratiunculas. Huc accedunt illa, quae Asiatico dicendi genere vel non opportune inculcat, vel longiore verborum ambitu dilatat. Quaedam etiam esse in hac historia video, quae (ut in scriptis ἀνεκδότοις plerumque accidit, et de suis affirmat Tullius) minus perpolita limataque sint: sane in hoc brevissimo libello sexcenties repetitam habes illam vocem λητίζομαι, ne dicam de aliis; quae omnia si Latina modestia et gravitate a me temperata sunt, aequi bonique id consulat Lector, cui ut fidam dare historiam fuit animus, ita non ineptam curavimus interpretationem.

P XX Nostras in calce libri Notas addidimus, easque duplices; Censorias, quibus Graecum contextum mendis emaculatum, quoad fieri potuit, nitidiorem legeres; Historicas, quibus universam de Iustiniano historiam illustratam et confirmatam haberes. Denique in hoc libello ne testimonium antiquitatis fidemque desiderares, Suidiani et Vaticani Codicis collationem hinc inde decerptam adiecimus; nam ex priscis omnibus, ut alibi dixi, unus Suidas hanc legit historiam, quod etiam ex hisce veterum Autorum, qui Procopii, eiusque librorum meminerunt, testimoniis obiter intelligere potes.

DE PROCOPIO CAESARIENSI HISTORICO TESTIMONIA VETERUM SCRIPTORUM.

Euagrius lib. 4. cap. 12.

Φιλοπονώτατα, κομψῶς τε καὶ λογίως ἐκτέθεται Προκοπίῳ τῷ ῥήτορι ἃ δὴ πέπρακται ὑπὸ Βελισαρίῳ στρατηγοῦντι τῶν ἐσῶων δυνάμεων Ῥωμαίοις τε καὶ Πέρσαις πρὸς ἀλλήλους πολεμοῦσι. Procopius Rhetor res a Romanis et Persis dum inter ipsos praeliis decertabant, gestas, Belisario tum Orientalium copiarum duce, accuratissime, disertissimeque narrat.

Agathias Scholasticus lib. 1.

Τὰ πλεῖστα τῶν κατὰ τοὺς Ἰουστινιανοῦ χρόνους γεγενημένων ἐπειδὴ Προκοπίῳ τῷ ῥήτορι Καισαρειαθεν ἐς τὸ ἀκριβὲς ἀναγγεγραπται, παριέον ἐκείνα ἔμοιγε, ἅτε δὴ ἀποχρώντως εἰρημένα. Cum omnia fere quae Iustiniani temporibus gesta sunt, a Procopio Caesariensi causidico summa sint diligentia narrata, praetermittenda a me sunt, quippe quae satis iam explicata.

Ioannes Scholasticus Epiphaniensis lib. 1.

A 17

Τὰ μὲν ὅσα Ῥωμαῖοί τε καὶ Μῆδοι πολεμοῦντες ἀλλήλοις ἔπαθόν τε καὶ ἔδρασαν κατὰ τὴν Ἰουστινιανοῦ τοῦ Ῥωμαίων αὐτοκράτορος βασιλείαν γέγραπται Ἀγαθία τῷ Μυρρηναίῳ μετὰ γὰρ Προκόπιον τὸν Καισαρέα. Quae Romani ac Persae in bellis gesserunt ac passi sunt Iustiniano Imperatore regnum moderante, conscripsit Agathias Myrrhinaeus post Procopium Caesariensem.

Theophylactus Simocata lib. 2. cap. 3.

Ταῦτα Προκοπίῳ τῷ συγγραφεῖ ἐν τῷ πνυκτίῳ τῆς ἱστορίας ἐγγέγραπται. Haec Procopius in Historiae volumine scripsit.

Symeon Metaphrastes in Vita S. Sabae.

Περὶ τούτων δὲ μικροῦ πάντων καὶ Προκόπιος ὁ Καισαρεύς ἐν γὰρ τῷ πέμπτῳ λόγῳ τῷ περὶ τῶν Ἰουστινιανοῦ κτισμάτων αὐτῷ

φιλοπονηθέντι κατὰ μέτρος διαλαμβάνει συνῶδ᾽ Κυρίλλῳ τῷ τὸν βίον ἐξ ἀρχῆς τοῦ θείου Σάβα συγγραψαμένῳ φθεγγόμενος. De his fere omnibus Procopius Caesariensis libro quinto de Iustiniani aedificiis singillatim commemorat; convenitque eius historia cum Cyrillo, qui Sancti Sabae vitam olim conscripsit.

Constantinus Porphyg. lib. 1. Them. 2.

Οὔτε γὰρ Προκόπιος, οὔτε μὲν Ἀγαθίας, οὔτε Μένανδρος, οὔτε Ἡσύχιος ὁ Ἰλλούστριος ἐμνημόνευσαν τοῦ τοιούτου ὀνόματος οἱ τὰ χρονικὰ συντάξαντες ἐπὶ τῆς Ἰουστινιανοῦ βασιλείας. Neque Procopius, neque Agathias, neque Menander, neque Hesychius Illustris, qui tempore Iustiniani Imperatoris Chronica composuerunt, huiusce nominis mentionem faciunt.

Photius in Bibliotheca cap. 63.

Ἀνεγνώσθη Προκοπίου ῥήτορος ἱστορικὸν ἐν βιβλίοις ὀκτῶ, ἱστορεῖ δὲ τὰ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ συνενεχθέντα πρὸς τε Πέρσας Ῥωμαίοις καὶ πρὸς Βανδήλους καὶ Γότθους, ἃ Βελισάριος στρατηγῶν διεπράξατο μάλιστα, ὧ καὶ τὰ πολλὰ συνὼν τὴν ἱστορίαν ἐξ ὧν ὅψει παρείληφε συνεγράψατο. Legi Procopii Caesariensis octo libros historiarum, in quibus exponit quae Persis, ac Romanis, Vandalisque, et Gotthis sub Iustiniano acciderunt, quaeve praesertim a Belisario duce exercitus gesta sunt, cuius ipse Rhetor perpetuus comes, et rerum quas narrat spectator fuit.

Idem ibidem cap. 160.

Προκόπιος ὁ Καισαρεύς ὃς εἰς μέγα κτῆμα καὶ ὄφελος κατ' ἐκείνο καιροῦ τὰς γραφὰς συντάξας ἀείμνηστον αὐτοῦ κλέος τοῖς
A 18 σπουδαιοτέροις καταλέλοιπεν. Procopius Caesariensis Iustiniani aetate luculentissimas, maximeque utiles historias conscripsit, aeternumque sibi nomen apud eruditos comparavit.

Suidas in Collectaneis.

Προκόπιος Ἰλλούστριος ὁ Καισαρεύς ἐκ Παλαιστίνης ῥήτωρ καὶ σοφιστὴς ἔγραψεν ἱστορίαν Ῥωμαϊκὴν, ἥγουν τοὺς πολέμους Βελισαρίου, τὰ κατὰ Ῥώμην, καὶ Λιβύην πραχθέντα. γέγονεν ἐπὶ τῶν χρόνων Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως. ὑπογραφεὺς χρηματι-

σας Βελισαρίου, καὶ ἀκόλουθος κατὰ πάντας τοὺς συμβάντας πολέμους τε καὶ πράξεις τὰς ὑπ' αὐτοῦ συγγραφείσας. ἔγραψε καὶ ἕτερον βιβλίον τὰ καλούμενα *ANEKΔΟΤΑ* τῶν αὐτοῦ πράξεων, ὥς εἶναι ἀμφότερα τὰ βιβλία ἑννέα. Τὸ βιβλίον Προκοπίου τὸ καλούμενον *ANEKΔΟΤΑ* ψόγους καὶ κωμωδίας Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως περιέχει, καὶ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς Θεοδώρας, ἀλλὰ μὴν καὶ αὐτοῦ Βελισαρίου καὶ τῆς γαμετῆς αὐτοῦ. Procopius Illustris Caesariensis Palaestinus, Orator et Sophista, scripsit historiam Romanam, bella scilicet Belisarii, res Romae et in Africa gestas. Fuit temporibus Iustiniani Imperatoris, a secretis Belisarii dictus, et comes in omnibus bellis, et rebus a se descriptis interfuit. Scripsit et alium librum qui *ANECDOΤΑ* dicitur, de rebus Iustiniani: ut eius libri omnes sint novem. In hoc opere vituperationes et insectationes Iustiniani et Theodoraе eius coniugis, atque etiam Belisarii et uxoris eius continentur.

Ioannes Zonaras Tom. 3.

Τῷ Βελισαρίῳ καὶ ὁ Καισαρεὺς συνωμάρτει Προκόπιος, ὃς τὰ περὶ τῶν ἐκείνου πολέμων ἱστορήσας πλατύτερον. Belisarium secutus est Procopius Caesariensis, qui eius in bello res gestas plenissima historia complexus est.

Georgius Cedrenus in Annal.

Τὰ τοῦ Βελισαρίου στρατηγήματα Προκόπιος ὁ Καισαρεὺς ἐν ὀκτῶ βιβλίοις συνέγραψατο. Belisarii bellica facinora Procopius Caesariensis octo libris narravit.

Anonymus in Chron. Vatic.

Προκόπιος Ἰλλούστριος Καισαρεὺς συνέγραψε τοὺς πολέμους Βελισαρίου τοῦ πατρικίου ἐν βιβλίοις ὀκτῶ. Procopius Caesariensis Vir Illustris composuit historiam de bellis a Belisario Patricio gestis octo libris.

Niceph. Callist. lib. 17. cap. 10.

A 19

Facta Iustiniani a Procopio Caesariensi eleganter admodum et docte in temporum suorum historia sunt conscripta. Quatuor autem volumina is ad antiquitatis styllum accedentia composuit: quorum unum Persica nominavit, in quatuor partes divisum opus: secundum pari

divisione Gotthica; quae scripta, bella ab ipso Iustiniano et Belisario in orbe Romano feliciter gesta complectuntur. Tertium Aedificia inscripsit, magnifice admodum commemorans, quae opera Iustinianus construxerit: templa scilicet, regias, oppida et urbes, pontes, atque alia ad publicum usum spectantia. Quartum opus retractatio est orationum, quas apud Iustinianum laudibus eum vehens habuit: quasi quaedam palinodia, seu recantatio minus recte ab eo dictorum.

Petrus Gyllius lib. 1. de Bosporo Thracio cap. 1.

Procopius restrictius Bosporum praefinire videtur in libro inscripto περὶ τῶν ἀνεκδότων; quem scripsit contra Iustinianum, contraque eius uxorem Theodoram. vide et lib. 3. cap. 4.

CLAUDII MALTRETI P R A E F A T I O

AD LIBROS DE AEDIFICIIS.

Animam expedi, AMICE LECTOR, et ad longum iter accinge. Orbis Romanus, quam late patuit sub Iustiniano Augusto, obeundus est totus, excepta forte Italia. Se ducem offert PROCOPIUS Caesariensis, ubique notus. Tibi ipsum sequenti hospitia nusquam deerunt. Ubivis patebunt Imperatoris illius Aedificia: quae Scriptor hic adeo munit, ut ea non imber edax aut Aquilo impotens possit diruere, aut innumerabilis annorum series et fuga temporum labefactare. Vide et mirare quantum adversus vetustatem bonae litterae valeant. Columnae, Porticus, Sacrae Aedes, Palatia, Pontes, Balneae, Castella, Oppida in foliis eruditis melius stant, quam ubi extracta quondam fuere opere solidissimo. Alibi vel foede mutila sunt, vel omnino nulla: hic nomen, situm formamque retinent. Quanquam visum est aliquando aevum scripta isthaec abolevisse. At cum diu latuissent in pulvere, extitere sensim, arcum instar triumphalium: qui terra iam pridem obruti, paulatim reteguntur. Cum primum summa curvatura apparet, os aliquod effossi cadaveris videre te credas. Humo autem egesta ac solo purgato, decus molemque omnes suspiciunt, et suus honor monumento antiquitatis redditur. Eodem plane modo hi περί κτισμάτων libri, primum Basileae, subinde Parisiis editi ante annos 120. *) summa quaedam veluti fa-

---

[*) Videtur Francisci Cranveldii interpretationem Latinam dicere, quae Parisiis prodiit a. 1537. ex officina Christiani Wecheli. V. Fabric. B. Gr. vol. 7. p. 559. ed. Harl.]

stigia prodere coeperunt. Postea duplo ampliores prodire studio atque opera Davidis Hoeschelii. Iam demum exhibemus integros, praeterquam duobus in locis, ubi admodum pauca librariis exciderunt. Huius beneficii primam originem positam audio in locupletissima Dn. SEGVIERII Illustrissimi Franciae Cancellarii Bibliotheca. Ibi MS. asservatur, cuius, ut ita dicam, propage est codex, unde textus Graecus Regiae huic editioni suppetiit. Eum ego codicem in Lectionibus variis Tolosanum iure appello; propterea quod doctissimi Philippi Iacobi Maussaci Tolosatis cura descriptus, post eius obitum, e manibus possessoris optimi ac spectatissimi Dn. Vitelli Senatoris dono transiit ad virum Clarissimum Bernardum Medonium. Qui ut privatum munus publicum faceret, mihi, amico veteri multisque obstricto beneficiis ipsum benignissime obtulit. Ego vero accepi, et accepisse laetor eo magis, quo melius novi praestantem eius humanitatem, doctrinam, atque ingenium. Caeterum moneo non ita me usum eiusmodi MS. ut nunquam ad editionem Augustanam respexerim. Immo semper illam ante oculos habui, ac sicubi meliora obtulit, excepi lubens; contextuique inserui. Quidquid discriminis fuit, id in lectionibus variis reperies. Addo, lecturum te in his libris, quaecunque inedita retulit ex Procopio Petrus Gyllius in Topographia CP. Procul dubio codicem nactus erat vir eruditus nostro similem. Ac forte eo ipso usus est, quem habet Illustrissimus Cancellarius, et olim habuisse dicitur Illustr. ac Reverend. Cardinalis Armaniacus, cuius Bibliothecae Gyllius praefuit. Tenere te, Lector, diutius nolo. Procopius invitat: i, sequere; bonis avibus ingrediere viam: Iustiniani aedificia obi: singula diligenter inspice. Vale.

P R A E F A T I O

GUILIELMI DINDORFII.

Quam librarii rationes diutius differri huius voluminis editionem non paterentur, omissis codicum Vaticanorum aliorumque collationibus, nondum absolutis, ceterisque quae ei destinatae erant accessionibus et indice Graeco quali hic scriptor non indignus mihi videbatur paullo pleniore, opera nostra angustioribus quam solemus finibus est circumscripta: de quo paucis dicemus.

Historiae arcanae librum, quem falluntur qui scriptum a Procopio esse negant, primus edidit Nicolaus Alemannus Lugduni a. 1623. codicibus usus Vaticanis duobus amplisque additis annotationibus, quas locis non paucis ex schedis Alemanni auxi et correxi. Alemannus enim novam, ut videtur, editionem meditatus, veteris exemplar correctionibus suis, partim ex codice Mediolanensi ductis, et additamentis auctum reliquit, quod in bibliotheca Barberiniana asservatur. Ea omnia aliud in exemplar eiusdem editionis ab se transcripta cum L. Elzevirio olim communicavit Lucas Holstenius*): cuius libri usum nos Gaudioeveri, Academiae Rheno-Traiectinae doctoris clarissimi, benevolentiae debemus. Proxima Alemanno, sed vix digna memoratu editio Ioannis Eichelii est (Helmstadii a. 1654.), verbosis onerata annotationibus. Alemanni editionem integram in suam transtulit Maltretus, textus Graeci vitiis plurimis sublatis duorum ope codicum, Segueriani et Mediolanensis, de quibus dixit in prae-

---

*) Conf. Holstenii epist. ad Elzevir. p. 263. ed. Boisson.

fatione p. V. Maltreti editionem brevibus auctam annotationibus repetivit I. Conradus Orellius, Lipsiae a. 1827. insertis famosis de Theodoraë libidine locis, qui a prioribus editoribus suppressi ex codice Vaticano editi sunt in Menagianis vol. 3. p. 255. et seqq. Ego eorundem usus sum apographo Holsteniano.

Reiskii in Historiam arcanam emendationes, mense Februario a. 1751. perscriptas, quae multa utilia continent, de margine exemplaris Alemanniani, quod post mortem Reiskii in bibliothecam regiam Havniensem est illatum, meos in usus descripsit O. D. Blochius.

Libros sex de Aedificiis Iustiniani ex codice et vitioso admodum et lacunoso Conradi Peutingeri primum edidit Hervagius Basileae a. 1531. curante Beato Rhenano, post Hervagium Historiarum libris octo adiunxit Davides Hoeschelius, libris adhibitis duobus, altero Frederici Lindenbrogii, editioni Basileensi simillimo, altero ab Carolo Labbaeo ex veteri codice transcripto, quem licet longe integriorem editione Basileensi fuisse appareat, tamen ipse quoque omni vitiorum genere inquinatus locisque plurimis est defectus: longe emendatius Maltretus, duorum quidem ille, sed parum accurate usus codicum lectionibus, Vaticani et, quem Tolosanum propter rationem in praefatione ab se expositam vocavit, Segueriani. Ego quum idoneis ad hos libros pertractandos codicum praesidiis essem destitutus, Maltreti secutus sum editionem, levioribus quibusdam vitiis correctis, raro Hoeschelianam memoravi. Brevis horum librorum epitome exstat in codice regio Parisino 1941. cuius passim ab me mentio facta est in annotatione litera C designati.

Indices Latinos ab homine confectos verborum non parco ex editione Maltreti repeti numerosque paginarum ad nostram editionem accommodari curavit librarius.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ

Α Ν Ε Κ Δ Ο Τ Α

ARGUMENTUM HISTORIAE ARCANAE.

EX EUAGRIO 4, 30.

Ο Ιουστινιανὸς ἦν μὲν χρημάτων ἄπληστος καὶ τῶν ἀλλοτρίων οὕτως ἐκτόπως ἐραστὴς, ὥς καὶ τὸ ὑπήκοον ἅπαν χρυσίου πιπράσκειν τοῖς τε τὰς ἀρχὰς ἐπιτροπεύουσι τοῖς τε τοὺς φόρους ἐκλέγουσι καὶ τοῖς ὅσοι ἀπ' οὐδεμιᾶς αἰτίας ῥάπτειν ἐπιβουλὰς
5 τοῖς ἀνθρώποις ἐθέλουσι. πολλοὺς δὲ καὶ ἀναρίθμους τῶν τὰ πολλὰ κεκτημένων προφάσεις ἀπροφασίστους ἐπιχρώσας τὰς οὐσίας ἀπάσας ἐζημίωσεν. ἦν δὲ καὶ γυνὴ ἐταιριζομένη ἐποφθαλμίσασά τῳ ὀμιλίαν τινὰ ἣ μίξιν ἀνέπλασεν, εὐθὺς ἅπαντα φροῦ-
10 δα τὰ τῶν νόμων καθίστατο, καὶ τὸν Ιουστινιανὸν προσεταιρι-
σαμένη τοῦ ἀτόπου κέρδους ὅλον τὸν πλοῦτον συκοφαντηθέντος οἴκοι μετέσκευάσατο. καὶ ἀφειδῆς δὲ χρημάτων ὑπῆρχεν, ὥστε καὶ πολλοὺς ἄγλους καὶ ἐκασταχοῦ ναοὺς μεγαλοπρεπεῖς ἀναστῆσαι, ἄλλους τε εὐαγεῖς οἴκους εἰς ἐπιμέλειαν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ἀώρων τε καὶ ἐξώρων καὶ τῶν ὑπὸ νοσημάτων ποικίλων

In Iustiniano tam inexplebilis fuit pecuniae cupiditas et tam turpis atque adeo absurda rerum alienarum appetitio, ut omnia subiectorum bona his, qui magistratus administrabant, qui tributa colligebant, qui nulla de causa insidias hominibus struere volebant, ob auri amorem vendiderit. Complures, immo vero innumerabiles, qui multa bona possidebant, causa falsa commentitiaque conficta omnibus fortunis mulctavit. Quod si quae meretrix oculos cupiditatis ad alicuius bona adiciens, consuetudinem se ullam cum eo, vel conjunctionem habuisse simularet, statim omnia iura ac leges, modo Iustinianum turpis lucri socium constitueret, eius causa eversae iacuerunt, facultatesque omnes illius, qui falso in crimen adductus erat, fuerunt in eius domum translatae. Erat porro tam largus in pecunia eroganda, uti multa et magnifica templa in diversis locis extrueret, magnamque seorsum colligeret a suis pecuniarum

ἐνοχλουμένων ὀντάξεις τε μεγάλας ἀποκληρώσαι, ὅθεν δέοι ταῦτα γίνεσθαι, πράξαι τε καὶ ἄλλα μυρία εὐσεβῇ καὶ θεῷ ἀρέσκοντά, εἶπερ ἐξ οἰκείων δρῶεν οἱ τούτων ἐργάται καὶ καθαρὰς τὰς σφῶν πράξεις καρποφοροῖεν.

Ibidem 32.

Εἰπεῖν δέ δεῖ καὶ ἕτερον τῶν Ἰουστινιανοῦ πᾶσαν θηριώδη 5 γνώμην ἐκβαῖνον, εἴτε δὲ φύσεως ἁμαρτία εἴτε δειλίας τε καὶ φόβων ἔγγονον, οὐκ ἔχω λέγειν, ἐκ τῆς δημώδους στάσεως τοῦ νῦν τὴν ἀρχὴν ἔλκον. ἑδόκει γὰρ θατέρῳ τῶν μερῶν, τῶν κυανέων φημί, ἀτεχνῶς προσκεκλίσθαι ἐς τοσοῦτον ὥστε καὶ μισαιφονίας αὐτοὺς ἐν μέσῃ ἡμέρᾳ καὶ ἐν μέσῃ τῇ πόλει ἐργάζεσθαι 10 τῶν ἀπ' ἐναντίας, καὶ μὴ μόνον ποινὰς μὴ δεδιέναι, ἀλλὰ καὶ γερῶν ἀξιούσθαι, ὥς πολλοὺς ἀνδροφόνους ἐντεῦθεν γενέσθαι. ἔξῃν δὲ αὐτοῖς καὶ τοῖς οἴκοις ἐπιέναι, καὶ τὰ ἐγαποικεμένα κειμήλια ληΐζεσθαι, καὶ τοῖς ἀνθρώποις τὰς σφῶν πιπράσκειν σωτηρίας. καὶ ἦν τις τῶν ἀρχόντων εἶργειν ἐπειράθη, περὶ τὴν 15 σωτηρίαν ἐκινδύνευεν. ὅθεν ἀμέλει εἰς τις τὴν ἐῶαν ἐπιτροπέων ἀρχὴν, ἐπεὶ ἐνίοις τῶν νεωτεριζόντων νεύροις ἐσωφρόνισεν, ἀνὰ τὸ μεσαίτατον τῆς πόλεως νεύροις ἤκλίσθη τε καὶ περιτηνέχθη. Καλλίνικος δὲ τῶν Κιλίκων ἡγούμενος δύο ἀνδροφόνῳ Κίλικε, Παῦλον καὶ Φαυστῖνον, ἐπελθόντε οἱ καὶ διαχρήσασθαι βουλο- 20

vim, unde ista perficerentur, quae sane pia Deoque accepta essent, si modo vel ille, vel alii qui talia moliantur, de xnis ipsorum bonis efficienda curarent, suaeque vitae actiones vacuas a sceleris labe tanquam hostiam Deo offerrent.

Ibidem 32.

De alio item Iustiniani facto mihi dicendum est, quod quidem sive ex naturae vitio, sive ex formidine et timore ortum sit, non habeo dicere, eius tamen generis fuit, ut omnem belluinam immanitatem longe superaret. Duxit autem initium ab ea seditione populari, quam Nica, hoc est VINCE, vocant. Placuit Iustiniano ita vehementer in alteram factionem eorum qui Veneti dicuntur, animo propendere, ut impune possent ipso meridie in media civitate adversarios trucidare, et non modo non poenas metuerent, verum etiam dignarentur honoribus: adeo ut inde multi homicidae existerent. Licēbat autem illis in aedes alienas irrumperē, thesauros diripere in illis reconditos, hominibus suam ipsorum salutem ac vitam divendere: et si quis Magistratus illos cohibere moliretur, suo ipsius capiti creavit periculum. Unde certe vir quidam qui gessit in Oriente Magistratum, quoniam nonnullos eorum qui rebus novis studebant, nervis coercere voluit, quo modestiores efficerentur, per mediam urbem circumductus fuit, nervisque graviter caesus. Callinicus porro Praefectus Ciliciae, cum duo Cilices, Paulus et Faustinus, homi-

μένω, ἐπεὶ ταῖς ἐκ νόμων ποιναῖς ὑπέβηκεν; ἀνεσκολοπίσθη, ποινὴν ὑπὲρ ὁρᾶς συνέσεως καὶ τῶν νόμων ταύτην καταλαβών. ἔντευθεν οἱ θατέρου μέρους τὰ οἰκία πεφευγότες, καὶ πρὸς οὐδενὸς ἀνθρώπων δεξιούμενοι, ἀλλὰ καὶ ὡς ἄγῃ πάντοθεν ἐλαυνόμενοι, τοῖς ὁδοιποροῦσιν ἐφήδρευδόν, λωποδυσίας τε καὶ μισθονόμιας ἐργαζόμενοι καὶ πάντα πλήρη θανάτων αἰμάτων, λεηλασίας τε καὶ τῶν λοιπῶν ἀτοπημάτων εἶναι. ἔστιν δὲ οὗ πρὸς τὰ ἐναντία μεταχωρήσας καὶ αὐτοὺς διεχρήσατο, τοῖς νόμοις ἐκδούς, οὓς ἀφῆκεν ἀνὰ τὰ ἄσθη ἀνοσιουργεῖν βαρβάρους ἴσα. καὶ τὰ 10 μὲν περὶ τούτων λεπτομερῶς λέγειν κρεῖττον καὶ λόγου καὶ χρόνου. ἀπόχρη δὲ ταῦτα τεκμηριῶσαι καὶ τὰ ἐπίλοιπα.

EX IOANNE ZONARA.

Ἀρξάντρος Ἰουστινιανοῦ οὐκ εἰς μοναρχίαν ἢ βασιλεία κατέστη, ἀλλ' εἰς διπλοῦν τὸ κράτος μεμέριστο. οὐδὲν γὰρ ἦττον τοῦ κρατοῦντος, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, ἢ κοινῶν αὐτῷ τοῦ βίου δε- 15 δύνητο. ἦν δὲ οὗτος ὁ βασιλεὺς ῥᾶστος μὲν πρὸς ἔντευξιν καὶ ἀναπεπταμένας εἶχε τὰς ἀκοὰς πρὸς διαβολὰς, ὀξύς δὲ πρὸς ἄμυναν, ἀφειδῆς πρὸς χρημάτων ἐξάντλησιν, καὶ πρὸς συλλογὴν αἰτῶν ἀφειδέστερος. τὰ μὲν γὰρ ἀνήλπισκε πρὸς οἰκοδομὰς, τὰ δὲ ἔν' αὐτῷ κατορθοῖντο ὅσα οἱ ἐνύγχανε πρὸς βουλῆς, τὰ δὲ

3. οἰκία] οἰκεία P.

cida uterque in eum impetum facerent, occidereque in animo haberent, quoniam poena ex legibus constituta eos mulctavit, in crucem actus est, hocque supplicio pro recta conscientia et legum observatione affectus. Inde factum est, ut qui alterius erant factionis cum a domiciliis suis fugissent, et a nemine usquam exciperentur hospitio, sed velut scelera ubique exagitarentur, tendere insidias viatoribus, compilare, caedes facere coeperint, usque eo ut omnia loca nece imminutura, direptione, et reliquis id genus maleficiis redundarent. Interdum animo in contrariam sententiam mutato, eius generis homines interfecit, legumque permisit potestati etiam eos quos ante passus fuisset more Barbarorum in civitatibus impia scelera consciscere. Sed ad ista singillatim persequenda mihi nec tempus suppetit nec facultas dicendi. Atque ea, quae diximus, satis esse poterunt ad coniecturam de reliquis eius facinoribus faciendam.

EX IOANNE ZONARA.

Iustiniano principatum adepto, non unius, sed duorum potestas fuit, cum utriusque non minus ipso, ac potius plus posset. Fuit hic Imperator auctus facilis, ad poenam irrogandam aequè promptus atque ad crimina audienda; pecuniam et temere profudit, et per fas ac nefas comparavit; aliam in aedificia, aliam ad exequenda consilia sua, aliam in

εἰς πολέμους καὶ τὰς πρὸς τοὺς ἀνθισταμένους ταῖς αὐτοῦ θη-
 λήσεσιν ἔριδας. ὁθεν αἰὲν χρημάτων δέόμενος, ἐξελέγετο ταῦτα
 ἐκ τρόπων οὐκ εὐαγῶν, καὶ χάριτας ἤδει τοῖς προφάσεις αὐτῷ
 τοῦ ἀργυρολογεῖν ἐφευρίσκουσι. καὶ οὐχ ὁ μὲν οὕτω διεκείτο,
 ἢ δὲ βασιλὶς ἡλαττοῦτο κατὰ τι τοῦ αὐτακράτορος ἢ πρὸς ἔξου-
 σίαν, ἢ πρὸς χρημάτων κτήσιν ἐκ τρόπου παντός. ἐδύνατο γὰρ
 πολλῷ τῷ μέσῳ τοῦ ξυνευνέτου ἐπέκεινα. ἦν δὲ καὶ ποριμωτάτη
 πρὸς εὗρεσιν καινοτέρων καὶ πολυτρόπων ἐπινοιῶν. ἐντεῦθεν
 τοῖς ὑπηκόοις διχόθεν αἱ συμφοραί· οἳ τε γὰρ ἐτήσιοι θασμοὶ ἐπὶ
 μείζον ἐξήροντο καὶ καινοὶ προσεπινενόηντο, καὶ οἳ μὲν ὥς μὴ 20
 περὶ τὴν εἰς τὸ θεῖον δόξαν ὀρθῶς διακείμενοι, οἳ δὲ ὥς ἀκολά-
 στως βιοῦντες ἢ ἀσελγῶς ἐκολάζοντο καὶ τὰς περιουσίας ἀφῆρην-
 τε, οἳ δὲ διὰ τὰς πρὸς ἀλλήλους διαφοράς, καὶ ἄλλοι ἐξ ἄλλων
 τρόπων καὶ ἕτεροι ἐξ ἑτέρων. πάντα γὰρ ἀπαριθμεῖν μακρῶς
 ἂν δέοιτο συγγραφῆς.

rem bellicam, et contentiones eorum, qui voluntati ipsius adversaban-
 tur, insumendo. Ita factum, ut cum pecunia semper egeret, eam ratio-
 nibus parum honestis compararet, ac gratiam haberet iis, qui colligendi
 argenti vias ostenderent. Neque vero ille sic affectus erat; Imperatrix
 vero illi sive licentia, sive quovis modo faciendae pecuniae solertia ce-
 debat. Sed et maritum longo intervallo potentia superabat, et novos,
 eosque varios quaestus ingeniosissime reperiebat. Hinc subditi gemino
 onere premebantur. Nam et annua tributa exaggerebantur, et nova ex-
 cogitabantur. Alii, ut perperam de religione sentientes mulctabantur:
 alii ut immodeste et petulanter viventes opibus privabantur: alii ob con-
 tentiones inter sese: alii denique aliis de causis; quae omnes breviter
 recenseri nequeunt.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΑΝΕΚΔΟΤΑ. P 1

PROCOPII ANECDOTA.

ARGUMENTUM.

EX EDITIONE MALTRETI.

Antoninae genus et educatio. Belisario nupta dedit se adulteriis. Caede Silverii Papae Theodoram Aug. sibi conciliat. Eius flagitia cum Theodosio adolescente. Deprehenditur a Belisario: in delatores saevit: Photium filium suum insidiis petit. Theodosius fit Ephesi monachus. (Cap. 1.) Belisarius adversus Chosroem mittitur. Photium privignum suum hortatur ad necem Theodosii, ad Antoninam reversi. Res Orientis, et in his culpa Belisarii. Ex epistola Theodora Aug. ansam Chosroes carpendi Romanos arripit. (2.) Antoninam Belisarius in custodiam dat. Theodosius Antoninae amasius in templum confugit. Belisarius Byzantium revocatur. Photius Theodosium in vincla coniicit. Theodora in amicos Belisarii saevit: Theodosium Senatorem ad praeseptum damnat: Antoninae Theodosium amasium reddit: Photium habet in carcere: asylum violat. Elabitur Photius monitu Zachariae prophetae in somnis visi. Fit monachus. (3.) Ob prolatam temere vocem, aegrotante Iustiniano, Bazes in carcerem subterraneum coniicitur. Exauctoratur Belisarius. Indigna passum, tandem Theodora Antoninae condonat. Ioannina Belisarii filia Anastasio spondetur. Altera Belisarii in Italiam expeditio, infelix. Fortuna nihil aliud nisi divina providentia. (4.) Avaritia Belisarii in Italia: ab eo Ioannes se abalienat. Italiam Belisarius afflictam relinquit. Nuptiarum conciliatrix turpissima. Belisarius uxorius. Sergii perfidia ac crudelitas in Legatos. Solomon Pegasium, a quo pie monebatur, occidit: ab Imperatore absolutus, a Deo plectitur. (5.) Iustini senioris genus et patria. Cum esset Praetorianus, mortem evasit, Ioanne in somnis monito, ne illum occidret. Praetorianis ab Anastasio praeficitur. Fit Imperator, quamvis analphabetus. Nova subscribendi ars. Lupicina Iustini uxor. Iustiniani ingenium. Auctor caedis Amantii ac Vitaliani. (6.) Factionum Circi licentia egregie describitur. Novitas in cultu corporis. Latrocinia ac caedes. Exarmatae Leges. Libido vaga. Uxoris mira in maritum fides. Iustiniani reprehensio. (7.) Iustinianus asino similis. Aerarium exhaurit: insanas moles in mari substruit: pecuniae quaerendae viam inquit iniustam: forma corporis Domitianum refert. De statua Domitiani narratio parum hactenus nota. Iustiniani mores, sane pessimi. (8.) Theodora genus obscurissimum: turpissima educatio: infamis corporis quaestus. Amasia Iustiniani. Theodotus Cucurbitinus

iniquissime habitus. Uxor Iustini non vivit Iustiniano subgre. Theodoram. Iustini lege Senatoribus connubia cum scenicis ac meretricibus permessa. Quo die ad Imperium accitus Iustinianus. (9.) Auctoris iudicium de Iustiniani matrimonio cum Theodora. Quae forma corporis Theodorae. Eius consensio cum Iustiniano. (10.) Iustinianus nihil non mutat, ut nomen suum propaget, illud rebus multis intendo. Pecuniam profundit: sua prodigētia Barbaros allicit. Avaritiae causa Haereticos exagitat. Montanistarum horrenda desperatio. Samaritani ad Christum conversi, maximam partem ad Manichaeos et Polytheos deficiunt. Rustici Samaritani cum suo Rege caesi. Persequitur Iustinianus Gentiles, turpes pueros, amatores, et Astrologos. (11.) Insignis fraus in Zenonem, in alios Senatores, et in Ioannem Edessenum. Iustinianus ac Theodora Daemones habiti. Iustinianus a Dasmone fertur genitus: visus sine capite ambulare. Mira Monachi visio. Iustinianus non cibo, non somno, sed Veneri deditus. Rem cum Lemuribus habet Theodora. Eius somnium. (12.) Iustiniani lenitas affectata: ira in supplices: favor impensus sacerdotibus: qualis pietas: consensio cum Theodora: levitas. Triboniani assentatio. Iustiniani amor et odium: avaritia: pretio fixae et refixae leges. Quinam illi carissimi. Eius perfidia. Ieiunia. (13.) Iustiniani barbaries. Iniqua iudicia. Nihil Senatui nisi nomen relictum. Pondera librae Themidis, aurum. Referendarii munus. Praetoriani extorquent iudicia. Leo Cillae auctor vendendi iuris. (14.) Theodorae crudelitas: cura corporis: fastus: pedum oscula: calumniae: saepitia: ignominiosa iniuria in Patricium: secessus in Heraeum. (15.) Theodora Amalasynthae parat exitium. Ad id Petrum inducit. Prisco insidiatur. Areobindum famulum pessime habet. Basianum crudelissime necat. Exagitat Diogenem. Theodorum torquet. (16.) Theodora in crucem agit Praefectum, quod Venetum damnarit. Meretrices ad meliorem frugem adigit. Nobiles feminas perat. Ioannem filium suum nothum occidit. Mulieribus adulteris patrociniatur. Episcopos et Magistratus creat. Matrimonia nobilium curat. Saturnino meretricem despondet, et querentem illum, ceu puerum, flagro excipit. Acta in Ioannem Cappadocem. (17.) Clades a Iustiniano Orbi illatae. Africana calamitas. Belisarius male ex Africa revocatus. Italiae clades. Fines Imperii Gotthici. Incursiones Barbarorum in Europam. Saracenorum ac Persarum irruptiones. Iustinianus bellorum auctor. Praepostere Theologus. Strages civiles. Inundationes fluminum. Terrae motus. Pestilentia. (18.) Somnium de Iustiniani avaritia. Relictas ab Imp. Anastasio opes profundit. Subditos expilat: in Barbaros prodigus. (19.) Praefectus Vaeualitiis. Instituta monopolia: Praetor plebis et Quaesitor nove creati. Deformata Quaestura. Triboniano succedit Iustilus: huic Constantinus. Utriusque mores. (20.) Aërium tributum. Rapacitas Praefectorum Praet. Phocae et Bessi integritas. Praefecturae locatae pretio. Lex de Praefecturis gratis dandis. Magistratus conductitii. Scelerati Reip. praefecti. Barbaris data grassandi copia. (21.) Ioanni Cappadoci Praefecto Praetorio subrogatur Theodotus: huic Petrus Barsames. Eius scelera. Collector. Frumenti putridi distributio. Petrus Theodorae carissimus ob Magiae peritiam. Iustiniani levitas. Petrus aerario praeficitur. Nummus aureus diminutus. (22.) Sublata vectigalium condonatio. De Annona, Impositione, ac Descriptione. Barbarorum Byzantii agentium multitudo. (23.) Verati milites. Triplex eorum ordo. Quam inique a Logothetis habiti. Milites limitanei. Scholarii. Supernumerarii. Domestici et Protectores. Quinquennale donativum sublaturum. (24.) Verati institores. Nummularii. Sericarii. Serici pretium. (25.) Iacent Causidici: Medici et liberalium disciplinarum magistri. Sublata spectacula: sublatis Consules. Pauperum vexatio. Romae Praetorianis relictum a Theodorico stipendium, itemque frumentum pauperibus D. Petri. Haec

Alexander Fersicula regebat. Avertit Hephaestus assignatam a Diocletiano pauperibus Alexandrinis annonam. (26.) Rhodo Alexandriae Praefectus Pauli eiusdem urbis Antistitis impulsu et Iustiniani iussu Psoem Diaconum necat. Sententia Vigili Papae Paulus deicitur solio. Iustinianus Rhodum, Theodora Arsenum capite plectunt. Vigili constantia. Faustinus Samarita reus ab Imp. absolvitur. (27.) Priscus Emesenus falsarius. Praescriptio centenaria Ecclesiis data. Longinus Prisci fraudem deprehendit. Hebraeos verat Iustinianus. (28.) Iustiniani dissimulatio rixam gravissimam parit. Eudaemonis et Euphratae haereditates occupat. Lex de haereticis Senatorum. Iniqua Iustiniani sententia. Praesente illectus pecunia nec Venetis favet. (29.) Quae olim ratio cursus publici. Sublati a Iustiniano Veredarii plurimè in locis, et Exploratores. Eius ridiculum. Salutandi Imperatoris et Augustae mos. Regiae frequentia. (30.)

V 279 " **Ο**σα μὲν οὖν Ῥωμαίων τῷ γένει ἐν τε πολέμοις ἄχρηδεῦρο συν-
 A 1 ηνέχθη γενέσθαι, τῇδὲ μοι δεδιήγηται, ἥπερ δυνατὸν ἐγγόνει
 τῶν πράξεων τὰς δηλώσεις ὑπάσας ἐπὶ κατῶν τε καὶ χωρίων ἐπι-
 τηδείων ἀρμυσαμένῳ· τὰ δὲ ἐνθ' ἐνδε οὐκ ἔτι μοι τρόπῳ τῷ εἰ-
 ρημένῳ συγκρίσεται, ἐπεὶ ἐνταῦθα γεγράφεται πάντα; ὅποσα δὲ 5
 τετύχηκε γενέσθαι πανταχόθι τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς. αἴτιον δὲ,
 ὅτι δὴ οὐχ οἷόν τε ἦν περιόντων ἔτι τῶν αὐτὰ εἰργασμένων ὅτῳ
 P. 2 δεῖ ἀναγράφεσθαι τρόπῳ. οὔτε γὰρ διαλαθεῖν πλήθῃ κατασκό-
 πων οἷόν τε ἦν οὔτε φῶραθέντα μὴ ἀπολωλέναι θανάτῳ οἰκτι-
 σίῳ· οὐδὲ γὰρ ἐπὶ τῶν συγγενῶν τοῖς γε οἰκειοτάτοις τὸ θαρρεῖν 10
 εἶχον. ἀλλὰ καὶ πολλῶν τῶν ἐν τοῖς ἐμπροσθεν λόγοις εἰρημέ-
 νων ἀποκρύψασθαι τὰς αἰτίας ἠναγκάσθην. τὰ τότε δ' οὖν
 τέως ἄρρητα μέινοντα καὶ τῶν ἐμπροσθεν δεδηλωμένων ἐνταῦθα
 μοι τοῦ λόγου τὰς αἰτίας σημῆναι δεῖσει. ἀλλὰ μοι εἰς ἀγώνισιν

4. ἐνθ' ἐνδε Alem. Vulgo ἐνθάδε. 7. ὅτι δὴ] δὴ om. P.

8. δεῖ] δὴ: A (i. e. editio Lugdunensis Alemanni). ibid.

πλήθῃ κατασκόπων — προγεγενημένων (p. 11, 18.)} „Exordium
 parte maxima mutilum in editione Lugdunensi hic datus integrum
 ex MS. ced. Mediolanensi.“ MALT. πλ * οἰόντε ἦν, οὔτε φῶρα-
 θέντων μὴ ἀπολωλέναι θανάτῳ οἰκτίστῳ. ὁ * συγγενῶν τοῖς γε
 οἰκειοτάτοις τὸ θαρρεῖν εἶχον. * ἀλλὰ καὶ πολλῶν τῶν ἐν * εἰ-
 ρημένων ἀποκρύψασθαι τὰς αἰτίας ἠναγκάσθην. τότε δ' οὖν *
 καὶ τῶν ἐμπροσθεν δεδηλωμένων ἐντ * ἀλλὰ μοι εἰς ἀγώνισιν ἐτέ-
 ραν ἰόντι. * θροῶν βεβιωμένων, βα * συμβαίνει, ὅτι δὴ μοι
 τὰ * φησόμενα τοῖς ὅπῃ * παλαιότεραν τὴν ἀκοή * * εὐπορος
 ὑπὸ ἀμάθειας ἢ ἐς τῶν ο γεγενημένων A. 12. ἠναγκάσθην]
 ἠναγκάσμεν apogr. Holst. 13. ἄρρητα apogr. Holst. ἀπόφ-
 ρητα P.

Romanae genti quae ad hanc ferme diem in bellicis expeditionibus ac-
 cidere, ita plane narraui, ut rerum gestarum eventus suis quique tem-
 poribus ac locis, quoad eius fieri potuit, disponerentur. Nunc reliqua
 haud libet simili ratione distinguere, cum in hunc locum conicere sit
 animus quae sparsim in ditione Romana contigere. Huiusce vero con-
 silii eam habeo causam, quod illa scribere qua maxime ratione oportuis-
 set, nequaquam expedire tum mihi videbatur, cum etiamnum superstitēs
 forent, qui ea perpetrassent. Certe latere ipse diutius non potuissem
 exploratores passim dispositos; neque supplicio crudelissimo non interire,
 si deprehensus fuisset: quando nec sanguine propinquo fidere tuto po-
 teram. Quae et multorum, quae in superioribus libris memoriae prodidi,
 silere causas coactus sum. Quare meum erit officium in hac parte hi-

ἑτέραν ἰόντι χαλεπὴν τίνα καὶ δεινῶς ἄμαχον τῶν Ἰουστινιανῶ τε
 καὶ Θεοδώρᾳ βεβιωμένων βαμβαίνειν τε καὶ ἀναποδίζειν ἐπὶ πλεί-
 στον ἐκείνο διαριθμουμένῳ συμβαίνει, ὅτι δὴ μοι ταῦτα ἐν τῷ B
 παρόντι γεγράφεται τὰ μήτε πιστὰ μήτε εἰκότα φανησόμενα τοῖς A 2
 5 ὁπισθεν γενησομένοις, ἄλλως τε ὀπηνίκα ἐπὶ μέγα ρεύσας ὁ χρό-
 νος παλαιότεραν τὴν ἀκοὴν ἀπεργάζεται, δέδοικα μὴ καὶ μυθο- V 280
 λογίας ἀποίσομαι δόξαν κἂν τοῖς τραγωδοδιδασκάλοις τετάξο-
 μαι. ἐκείνῳ μέντοι τὸ θαρρεῖν ἔχων οὐκ ἀποδειλιάσω τῶν ὄγκων
 τοῦ ἔργου, ὥς μοι οὐκ ἁμαρτύρητος ὁ λόγος ἐστίν. οἱ γὰρ νῦν
 10 ἄνθρωποι δαημονέστατοι μάρτυρες τῶν πράξεων ὄντες ἀξιόχρεοι
 παράκρητοι ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον τῆς ὑπὲρ αὐτῶν πίστεως ἔσονται.
 καίτοι με καὶ ἄλλο τι ἐς λόγον τόνδε ὀργῶντα πολλάκις ἐπὶ C
 πλείστον ἀνταχάτισε χρόνον. ἐδόξασα γὰρ τοῖς ἐς τὸ ἔπειτα γε-
 νησομένοις ἀξύνφορον ἔσεσθαι τοῦτο γε, ἐπεὶ τῶν ἔργων τὰ πο-
 15 νηρότατα μάλιστα ξυνοίσει ἄγνωστα χρόνῳ τῷ ὑστέρῳ εἶναι, ἢ
 τοῖς τυράννοις ἐς ἀκοὴν ἤκοντα ζηλωτὰ γίνεσθαι. τῶν γὰρ κρα-
 τούντων αἰ τοῖς πλείστοις εὐπορος ὑπὸ ἁμαθίας ἢ ἐς τῶν προγε-
 γενημένων τὰ κακὰ μίμησις, καὶ πρὸς τὰ ἡμαρτημένα τοῖς πα-
 λαιοτέροις ῥᾶόν τε καὶ ἀπονώτερον ἐς αἰὲ τρέπονται. ἀλλὰ με
 20 ὕστερον ἐς τῶνδε τῶν ἔργων τὴν ἱστορίαν τοῦτο ἤνεγκεν, ὅτι δὴ
 τοῖς ἐς τὸ ἔπειτα τυραννήσουσιν ἐνδηλον ἔσται ὥς μάλιστα μὲν

6. ἀπεργάζεται] ἀπεργάζεται apogr. Holst. 7. τραγωδοδιδα-
 σκάλοις] Legebatur τραγωδοδιδασκάλοις. ibid. τετάξομαι] τε-
 τάξωμαι apogr. Holst. 13. ἐδόξασα] ἐδόξαζον apogr. Holst.
 14. ἀξύνφορον apogr. Holst. ἀσύμφορον P. 21. ὥς Alem.
 Vulgo φ.

storiæ, cum res silentio suppressas hactenus, tum eas, quæ prius
 vulgatae sunt, causas edere. Sed aliud, molestum sane et difficillimum,
 repugnat; nimirum Iustiniani vita ac Theodoraë, ad quam animum ap-
 pellens, tremo, longissimeque retrahor hac cogitatione, ea me iam scri-
 pturum, quæ nec fide digna, nec verisimilia posteris videbuntur. Ac
 maxime cum harum rerum historiæ longinquus temporis lapsus magnam
 vetustatem attulerit, verèor ne famam fabulatoris tum referam, et cum
 recitatoribus tragoediarum annumerer. At rursus me illud confirmat ve-
 tatque absterrerè gravitate materiæ, quod nonnisi testata narro. Nam
 qui hodie vivunt, certissimi actorum testes, satis habent auctoritatis,
 ut fidem, quam illa habent, in consequens ævum producant. Quanquam
 et quiddam aliud me ad hæc literis mandanda saepe impulsu diutissime
 repressit. Ea, nempe haud in rem fore posteritati censebam: cum multo
 magis expediat futuro tempore ignorari improbissime facta, quam, ubi
 ad tyrannorum aures pervenerint, imitanda illis videri. Eorum enim,
 qui terribilia potentur, plerisque expedita semper via est ad sequenda
 stulte, etiam vitia: atque illi facilius promptiusque ad prava prisco-
 rum fæderum dilabi solent. Me vero ad eas res historia prodendas in-

D καὶ τὴν τίσιν αὐτὰς τῶν ἁμαρτανομένων περιελθεῖν οὐκ ἀπεικὸς εἶη, ὅπερ καὶ τοῖσδε τοῖς ἀνθρώποις ξυνηνέχθη παθεῖν· ἔπειτα δὲ καὶ ἀνάγραπτοι αὐτῶν αἱ πράξεις καὶ οἱ τρόποι ἐς αἰὲν ἔσονται, ἀπ' αὐτοῦ τε ἴσως ὀκνηρότερον παρανομήσουσιν. τίς γὰρ ἂν τὸν Σεμιράμιδος ἀκόλαστον βίον ἢ τὴν Σαρδαναπάλλον καὶ 5 Νέρωνος μανίαν τῶν ἐπιγενομένων ἀνθρώπων ἔγνω, εἰ μὴ τοῖς τότε γεγραφόσι τὰ μνημεῖα ταῦτ' ἐλλέλειπτο; ἄλλως τε καὶ τοῖς τὰ ὅμοια πεισομένοις, ἂν οὕτω τύχοι, πρὸς τῶν τυράννων οὐκ ἀκερδῆς αὕτη παντάπασιν ἢ ἀκοή ἐσται. παραμυθεῖσθαι γὰρ οἱ δυστυχοῦντες εἰώθασιν τῷ μὴ μόνοις σφίσι τὰ δεινὰ συμπε- 10 σῆν. διὰ τοι ταῦτα πρῶτα μὲν ὅσα Βελισαρίῳ μοχθηρὰ εἰργασται ἐρῶν ἔρχομαι· ὕστερον δὲ καὶ ὅσα Ἰουστινιανῷ καὶ Θεοδώρα μοχθηρὰ εἰργασται ἐγὼ δηλώσω.

P 3 α'. Ἦν τῷ Βελισαρίῳ γυνή, ἥς δὴ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις ἐμνήσθην, πάππου μὲν καὶ πατρὸς ἡνιόχων, ἐν τε Βυ- 15 ζαντίῳ καὶ Θεσσαλονίκῃ τὸ ἔργον τοῦτο ἐνδειξαμένων, μητρὸς

1. αὐτοὺς τῶν Alem. αὐτῶν A. τῶν P. 5. τὸν Σεμ. A. τὸν om. P. *ibid.* Σαρδαναπάλλον] Vulgo Σαρδαναπάλον.
6. ἀνθρώπων ἔγνω, εἰ μὴ] ἀνθρώπων * μὴ A. 7. καὶ τοῖς — πεισομένοις] καὶ * μένοις A. *ibid.* ταῦτ'] ταῦτα apogr. Holst.
9. παντάπασιν — λόγοις ἐρρήθη (p. 13, 15.)] πάντα * παραμυθεῖσθαι γὰρ οἱ δυστυχοῦντες εἰώθασιν, τῷ μὴ μόνοις * τεῖν. διάτοι ταῦτα πρῶτα μὲν ὅσα βελισαρίῳ μοχθηρὰ * ὕστερον δὲ καὶ ὅσα Ἰουστινιανῷ καὶ Θεοδώρα μοχθηρὰ εἰργασται, ἐγὼ * δὴ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις, ἐμνήσθην πάππου * λονίῃ τὸ ἔργον τοῦτο ἐνδειξαμένων. * τη τὰ πρότερα μᾶλλον τινα βρώσσα * νοις πολλὰ ὠμίληκυῖα καὶ * σαρίῳ γυνή γεγνε. μήτηρ ἦδη * * εἶναι. ξυγκαλύπτειν * * λόγος ἐρρήθη A.
12. ἐρῶν apogr. Holst. εἶναι P.

duxit, quod qui tyrannidem in posterum exercebunt, facile sibi horum hominum exemplo persuadere poterunt, quae ipsos etiam malefactorum maneat animadversio. Deinde fortasse veriti ne vita moresque sui aeternae posterorum memoriae tradantur, haud ita ad peccandum praecipites erunt. Quotus enim quisque hominum, qui deinde vixerunt, perditam Semiramidis vitam, vel Sardanapali aut Neronis dementiam nosset, nisi haec historiis commendata fuissent? In primis, si qui forte iis, quae hic narrantur, similia a tyrannis olim patientur, illis non omnino inutile erit ista audire. Solent enim miseri eo se consolari, quod non soli sint, quibus acciderint calamitates. Quamobrem primo quidem quae Belisario flagitiose commissa, deinde quae Iustinianus ac Theodora scelerate gesserunt, ego narrabo.

1. Belisarii coniux, de qua feci in superioribus libris mentionem, avum quidem et patrem aurigas habuit, hanc partem Byzantii ac Thessalonicae professos, matrem vero ex earum numero, quae in thymele

δὲ τῶν τινος ἐν θυμέλῃ πεπορνευμένων. αὕτη τὰ πρότερα μάχ-
 λον· τινὰ βλώσασα βίον καὶ τὸν τρόπον ἐξεργωγνῖα, φαρμακεύσι
 τε πατρώσις πολλὰ ὠμίληκνῖα, καὶ τὴν μύθησιν τῶν οἱ ἀναγ-
 καίων ποιησαμένη, ἐγγυητὴ ὕστερον Βελισαρίῳ γυνὴ γέγονε, μή-
 5 τηρ ἤδη παίδων γενομένη πολλῶν. εὐθὺς μὲν οὖν ἡξίου μοιχεύ-
 τρια τὸ ἐξ ἀρχῆς εἶναι, συγκαλύπτειν μέντοι τοῦτον τοῦτο ἐν
 ἀπουδίῃ εἶχεν, ἐγκαταδυομένη τοῖς οἰκείοις ἐπιτηδείμασιν, οὐδέ B
 τι πρὸς τοῦ ξυνοικοῦντος δειμαίνουσα δέος (οὔτε γὰρ αἰδῶ τινα
 ἔργου ὅτου οὖν ἔλαβε πώποτε καὶ τὸν ἄνδρα μυγγανείαις πολλαῖς
 10 κατείληφεν), ἀλλὰ τὴν ἐκ τῆς βασιλίδος ὑποπτεύουσα τίσιν. λίαν
 γὰρ ἐς αὐτὴν ἡ Θεοδώρα ἠγριαίχετό τε καὶ ἐσεσήρει. ἐπεὶ δὲ αὐ-
 τὴν ἐν τοῖς οἱ ἀναγκαιοτάτοις ὑπουργήσασα χειροήθη πεποίηται,
 πρῶτα μὲν Σιλβέριον διαχρησυσμένη τῷ ὡπερ ἐν τοῖς ὀπισθεν
 λόγοις εἰρήσεται, ὕστερον δὲ Ἰωάννην κατεργασαμένη τὸν Καπ-
 15 παδόκην, ὥπερ μοι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις ἐρρήθη, ἐνταῦθα
 δὴ ἀδεέστερόν τε καὶ οὐκ ἔτι ἀποκρυπτομένη ἅπαντα ἑξαμαρτά- C
 νειν οὐδαμῇ ἀπηξίαν.

1. τῶν τινος Suidas s. v. θυμέλη. Legebatur τῶν τινος τῶν.
 ibid. αὕτη — ὠμίληκνῖα] Suidas s. v. μάχλος, et partim s. v. ἐξ-
 εργωγνῖα et φαρμακεῖς. ibid. τὰ πρότερα] τὸ πρότερον Sui-
 das. 2. καὶ τὸν] καὶ om. Suidas. 4. ἐγγυητὴ — ἐξῆς
 εἶναι] Suidas s. v. ἐγγυήσασθαι. ibid. Βελισαρίῳ] βελισσα-
 ρίῳ apogr. Holst. ibid. μήτηρ pone παίδων Suidas. 5. μὲν
 οὖν] μὲν om. Suidas. 6. ἐξ ἀρχῆς] ἐξῆς Suidas. ibid. μέν-
 ται apogr. Holst. μὲν P. 7. ἐγκαταδυομένη] οὐ καταδυομένη
 apogr. Holst. correctum. ibid. οὐδέ — πώποτε] Suidas s. v.
 δειμαίνει. οὐδέ τι πρὸς τοῦ Suidas. οὐδέ τὸ πρὸς τοῦ apogr.
 Holst. οὐδέ τοῦ P. 8. γὰρ om. Suidas. 9. ὅτου οὖν om.
 Suidas. ibid. ἔλαβε] ἐλάμβανε Suidas. ibid. καὶ τὸν ἄν-
 δρα μυγγανείαις πολλαῖς κατείληφεν ex apogr. Holst. addidi.
 11. ἡ Θεοδώρα] ἡ om. apogr. Holst. ibid. ἐσεσήρει Suidas s.
 v. ἐσεσήρεσαν. Legebatur ἐμεμήνει. 12. τοῖς οἱ] οἱ om. apogr.
 Holst. 13. ὡπερ apogr. Holst. ὥπερ P. 15. ἀδεέστερον]
 ἀσελγέστερον A. ibid. ἀποκρυπτομένη] ἀποκηρυττομένη Pm.

prostituant pudicitiam. Ac prius illa vitae genus secuta impurissimum,
 dissoluta, cum beneficiis patriis versata diu, et apprime edocta quae ad
 res ipsius maxime faciebant, desponsa deinde Belisario fuit, cum iam
 multam sobolem suscepisset. Extemplo autem eam libido perpulit, ut in
 posterum esset adultera. Cumque in studia sua illa sese immergeret,
 factum quidem occulere nitebatur, non quod vereretur maritum: nam
 ipsam nullius unquam flagitii puduit et maritum multis iam praestigiis
 occupaverat: sed ne ab Augusta male multaretur: etenim Theodora in
 illam animo exasperata odio furebat. Postea vero quam Augustam mi-
 tigavit obsequio, et opera illi in summi momenti coeptis impensa, pri-
 mum quidem vita eo modo, de quo postea, erepta Silverio, dein autem
 Ioanni Cappadoci illata, ut supra dixi, pernicie, intemperantius palam-
 que peccare nihil pensi habuit.

Ἦν δέ τις νεανίας ἐκ Θράκης ἐν τῇ Βελισαρίου οἰκίᾳ, Θεο-
 δόσιος τοῦνομα, δόξης γεγωνὺς ἐκ πατέρων Εὐνομιανῶν καλου-
 μένων. τοῦτον, ἥνικα ἐς Λιβύην ἀποπλεῖν ἔμελλεν, ἔλουναι μὲν.
 V 281 ὁ Βελισάριος τὸ θεῖον λουτρὸν καὶ χερσὶν ἀνελόμενος ἐκθένδε οἰ-
 κείαις εἰσποιητὸν ἐποιήσατο ξὺν τῇ γυναικὶ παῖδα, ἥπερ εἰσποιεῖ- 5
 σθαι Χριστιανοῖς νόμος, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἡ Ἀντωνίνα τὸν Θεοδό-
 A 3 σιον, ἅτε παῖδα ὄντα ἱερῷ λόγῳ, ἠγάπα τε ὥς τὸ εἶκος καὶ τοῖς
 D μάλιστα ἐπιμελομένη ἦν αὐτὴν εἶχεν. εἶθ' ὕστερον αὐτοῦ ἐρα-
 σθεῖσα ἐκτόπως ἐν τῷ διάπλῳ τούτῳ καὶ κατακορῆς γεγονυῖα τῷ
 πάθει ἀπεσεύσατο μὲν θεῶν τε καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων δέος 10
 τε καὶ αἰδῶ ζύμπασαν, ἐμίγνυτο δὲ αὐτῷ τὰ μὲν πρῶτα ἐν πα-
 ραβύστῳ, τελευτῶσα δὲ καὶ οἰκείων καὶ θεραπαινίδων παρόν-
 ταν. κάτοχος γὰρ ἤδη τῷ πόθῳ τούτῳ γεγεννημένη καὶ διαφα-
 νῶς ἐρωτόληπτος οὔσα οὐδὲν ἔτι τοῦ ἔργου κώλυμα ἔβλεπε. καὶ
 ποτε ὁ Βελισάριος ἐπ' αὐτοφώρῳ τὴν προῦξιν λαβὼν ἐν Καρχη- 15
 P 4 δόνι ἐξηπάτητο πρὸς τῆς γυναικὸς ἐκῶν γε εἶναι. ὁ μὲν γὰρ
 ἄμφω ἐν δωματίῳ καταγείῳ εὐρὼν ἐμεμῆνει, ἡ δὲ οὔτε ἀποδει-
 λιάσασα οὔτε καταδυσαμένη τῷ ἔργῳ τούτῳ, Ἐνταῦθα, ἔφη, τῶν

1. Βελισαρίου] βελισσαρίου A, quae ubique duplici σ utitur.
 3. ἔλουναι — νόμος] Suidas. s. v. ἔλουναι, τὸν δὲ Εὐνομιανδὸν
 ἔλουναι B. τὸ θεῖον λουτρὸν, χερσὶ δὲ οἰκείαις ἀνελόμενος εἰσ-
 ποιητὸν ἐποιήσατο παῖδα — νόμος. 8. εἶθ' ὕστερον ἐρασθεῖ-
 σα αὐτῆς ἐν παραβύστῳ Suidas s. v. ἐκτόπως. 9. ἐκτόπως]
 ἐκτρόπως Pm inepte. *ibid.* γεγονυῖα] γενομένη Suidas s. v.
 κατακορῆς. 11. ἐμίγνυτο δὲ αὐτῷ] ἠράσθη αὐτοῦ Suidas s.
 v. ἐν παραβύστῳ. 13. τούτῳ] τούτον Suidas s. v. κάτοχος.
 15. Βελισάριος] Βελισσάριος P hic et infra saepius. *ibid.* ἐπ'
 — ἐκῶν γε εἶναι] Suidas s. v. ἐπ' αὐτόπῳ. 17. δωματίῳ]
 Vulgo δωματεῖον.

Adolescens nomine Theodosius, parentibus, qui cum Eunomianis sentirent, in Thracia natus, domi apud Belisarium versabatur: quem ipse iam iam in Africam transmissurus, divino lavacro lustratum suis exceperat manibus, et una cum uxore sua filium adoptaverat, quo Christiani more consueverunt liberos adsciscere. Ex eo Theodosium Antonina, quippe sacro ritu filium, amare, ut par erat, omnemque eius curam suscipere, dictoque audientem habere. Deinde vero ea navigatione in incredibilem adolescentis amorem incidit; quo penitus imbuta, omnem abiecit divinarum, humanarumque legum formidinem ac verecundiam. Cum eo principio quidem clanculum consuevit; denique inspectantibus etiam vernulis et ancillis; nam nihil suae libidini impedimento esse putavit, quando perditae amore capta, eo iam palam duceretur. Ipse Belisarius aliquando apud Carthaginem manifesto rem deprehendit, verum ab uxore delusus est non invitus. Nam ille subterraneo in cubiculo cum ambos una comperisset, pene furens in modum commotus est. Antonina eam ob rem nec expavit, nec vitavit conspectum, sed, *huc*, inquit, in

λαφρόν τὰ τιμιώτατα σὺν τῷ νεανίᾳ κρύψουσα ἦλθον, ὥς μὴ
 εἰς βασιλέα ἔκπυστα γένηται. ἡ μὲν οὖν ταῦτα σκηπτομένη εἶπεν,
 ὁ δὲ ἀναπεισθῆναι δόξας ἀφῆκε, καίπερ τῷ Θεοδοσίῳ ἐκλελυμέ-
 νον τὸν ἰμάντα ὄρων τὸν ἀμφὶ τὰ αἰδοῖα τὰς ἀναξυρίδας ζυ-
 γδεόντα. ἔρωτι γὰρ τῆς ἀνθρώπου ἀναγκασθεὶς ἐβούλετό οἱ τὴν
 τῶν οἰκείων ἀφθαρμῶν θῆαν ὡς ἥκιστα ἀληθεύεσθαι. τῆς δὲ
 μαχλοσύνης αἰὲρ προΐσούσης εἰς κακὸν ἄφατον οἱ μὲν ἄλλοι θεώμε-
 νοι, τὰ πραττόμενα ἐν σιωπῇ εἶχον, δούλη δέ τις Μακεδονία ὄνο-
 μα ἐν Συρακούσαις, ἥλικα Σικελίας ἐκράτησε Βελισάριος, ὅρκοις
 10 δευροτάτοις τὸν δεσπότην καταλαβοῦσα, μὴ ποτε αὐτὴν τῇ κεκτη-
 μένῃ καταπροήσεσθαι, πάντα αὐτῷ λόγον ἐξήνεγκε, δύο παιδά-
 ρια πρὸς μαρτυρίαν παρασχομένη, οἷς δὴ τὰ ἀμφὶ τὸν κοιτῶνα
 ὑπηρετεῖν ἐπιμελὲς ἦν. ταῦτα μαθὼν Βελισάριος τῶν οἱ ἐπομέ-
 νων τινὶ τὸν Θεοδοσίον ἐκέλευσε διαχειρίσασθαι. ὁ δὲ προμα-
 15 θῶν εἰς Ἐφέσον φεύγει. τῶν γὰρ ἐπομένων οἱ πλείστοι τῷ ἀβε-
 βαίῳ τῆς τοῦ ἀνθρώπου γνώμης ἡγμένοι ἀρέσκειν τὴν γυναῖκα
 μᾶλλον ἐν σπουδῇ εἶχον ἢ τῷ ἀνδρὶ δοκεῖν εὐνοικῶς ἔχειν, οἱ γέ-
 καὶ τὰ σφίσιν ἐπικείμενα τότε ἀμφ' αὐτῷ προῦδασαν. Κωνσταν-
 τίνος δὲ Βελισάριον ὄρων περιώδυνον γεγνότα τοῖς συμπεσοῦσι,
 20 τὰ τε ἄλλα συνήλγει καὶ τοῦτο ἐπέειπεν ὡς Ἐγώ γε θᾶσσον ἂν τὴν
 γυναῖκα ἢ τὸν νεανίαν κατειργασάμην. ὅπερ Ἀντωνίνα μαθοῦσα,
 κεκρυμμένως αὐτῷ ἐχαλέπαινε, ὅπως ἔγκρατα ἐνδείξεται τὸ εἰς

4. ξανδέοντα] δέοντα Suidas s. v. ἀναξυρίδ. 14. διαχρήσα-
 σθαι Maltretus. 20. Ἐγώ γε] Vulgo ἐγὼ γε. 22. ἔγκρατα]
 εἰκότως Pm. ἔγγιστα Vat.

14. διαχρήσα-
 22. ἔγκρατα]

latebris pretiosissima quaeque spoliis cum adolescentulo resonditura
 semper, ne qua istorum fama ad Caesarem perveniret. Isthac illa quidem
 simulavit; hic autem rem et facile dissimulavit, et sibi persuaderi pas-
 sita est; licet Theodosio ligulam, quas circa pudenda subnectit femora-
 lia, aduam observasset. Nam mulieris victus benevolentia, maluit vera
 esse credere, quae sibi oculorum etiam fide probarentur. Ita in
 eius gremio in incredibile malum lascivia, caeteri quidem silentio fla-
 gitia inspectarunt, famula vero Macedonia nomine, post debellatam a
 Belisario Siciliam, Syracusis hero sanctissimi iurisiurandi fide primum
 obsecro, ne unquam Antoninae prodere, totam ei fabulam detexit,
 et praeterea testibus duobus a cubiculo famulis. Re comperta, Beli-
 sarius quibusdam ex stipendiis suis necem imperat Theodosii; ille de-
 fugit in Ephesum. Nam assectatores ingenii Belisarii mo-
 ribus indocili malebant uxori gratum facere quam videri benevolen-
 tiam sibi usurpari. Quamobrem iussa contra Theodosium eidem pro-
 ditor Constantinus hoc rerum casu vehementer Belisarii moerentis vi-
 deo, et illud dictitavit: Ego mulieri citius interitum quam
 Antoninae proditorem. Hoc audito Antonina, animo penitus abditio illi
 et eo gravius in eum acerbiter evomeret. Nam erat ad

αὐτὸν ἔχθρος· ἦν γὰρ σφοδρηνώδης τε καὶ ὀργὴν σφοδρηνή· οὐ
πολλῷ δὲ ὑστερὸς ἢ μαγγανίσασα ἢ θωπεύσασα πείθει τὸν ἄν-
δρα ὥς οὐχ ὑγιὲς τὸ κατηγορεῖν τὸ ταύτης γένετο· καὶ ὥς Θεο-
δόσιον μὲν μελλήσει οὐδεμιᾷ μετεπέμψατο, Μακεδονίαν δὲ καὶ
D τὰ παῖδια τῇ γυναικὶ ἐκδοῦναι ὑπέσκη. οὗς δὲ ἄφρονες πρῶτα
πὰς γλώττας, ὥσπερ λέγουσιν, ἀποτιμῶσα, εἰτα κατὰ βραχὺ
κρεουργήσασα καὶ θυλακίοις ἐμβεβλημένη ἐς τὴν θαλάτταν ἀκρή-
σαι οὐδεμιᾷ ἔρριψε, τῶν τινὸς οἰαιτῶν Εὐγενίου ὄνομα ὑπόρ-
χησάντος· οἱ ἐξ ἅπαν τὸ ἄγος, ὃ δὲ καὶ τὸ ἐς Σιλβέριον εἰργα-
σται μίσμα, καὶ Κωνσταντῖνον δὲ οὐ πολλῷ ὑστερον Βελισά- 10
ριος τῇ γυναικὶ ἀνάμισθις κτείνει. τὰ γὰρ ἀμφὶ τῷ Πραισιδίῳ
καὶ τοῖς Ξιφιδίοις τηλικαύδε ξυνηνέχθη γενέσθαι ἅπτερ μοι ἐν τοῖς
A 5 ἐμπερσθῶ λόγοις δεδήλωται. μέλλοντος γὰρ τοῦ ἀνδραπύου ἀφί-
σθαι, οὐ πρότερον ἀνῆλθεν ἢ Ἀντωνίνα, ἕως αὐτὸν τοῦ λόγου
P 5 ἔτίσαστο, οὔτε γὰρ ἀρτίως ἐμνήσθην. καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἔχθρος 15
μέγα περιβέβηκε ὁ Βελισάριος ἐκ τε βασιλέως καὶ τῶν ἐν Ρω-
μαίοις λογίμων ἀπάντων·

Ταῦτα μὲν οὖν τῇδε κατὰ ῥῆμα. Θεοδόσιος δὲ οὐκ ἔφη ἐς
Ἰταλίαν ἀφίξασθαι οἷός τε εἶναι, ἵνα δὲ τότε διατρίβῃν ἔχον Βε-
λισάριος τε καὶ Ἀντωνίνα, ἣν μὴ Φώτιος ἐκποδὼν γένηται. P 20
γὰρ Φώτιος πρῶτος μὲν φύσει ἐς τὸ δάκνεισθαι ἦν, ἦν τις αὐ-

1. ἔχθρος P et cod. Mediol. ἔχθρος A. ibid. σφοδρηνώδης] Sul-
mae a. v. σφοδρηνώδης. 11. περιβέβηκε A. 19. ἵνα δὲ]
ἵνα ἤδη A.

τοῦ παρ' ὧν δύνηται μάλλον, ἐν μέντοι τοῖς ἀμφὶ Θεοδο-
 σίῳ καὶ ἀκαίῳς ἀποπνέγεσθαι οἱ ξυνέβαινεν, ὅτι δὴ αὐτὸς μὲν V 282
 καίπερ υἱὸς ὢν ἐν οὐδενὶ ἐγγίνετο λόγῳ, ὃ δὲ δυνάμει τε πολλῇ
 ἐχρήτο καὶ χρήματα μεγάλα περιέβαλλετο. λέγουσι γὰρ αὐτὸν B
 5 ἐκ Καρχηδόνος τε καὶ Ραβέννης ἐς ἑκατὸν κεντηνάρια ἐξ ἀμφοῖν
 παλατίοις συλήσαντα ἔχειν, ἐπεὶ καὶ μόνῳ κατ' ἐξουσίαν δια-
 χειρίσαι ταῦτα ξυνέβη. ἡ δὲ Ἀντωνίνα ἐπεὶ τὴν Θεοδοσίου γυνώ-
 μην ἔμαθεν, οὐ πρότερον ἀνῆκεν ἐνεδρεύουσά τε τὸν παῖδα καὶ
 φρονόις τισὶν ἐπιβουλαῖς αὐτὸν μετιούσα, ἕως καταπράξασθαι
 10 ἰσχυσεν αὐτὸν μὲν ἐνθάδε ἀπαλλυγέντα ἐς Βυζάντιον ὁδῷ ἵεναι,
 οὐκέτι φέρειν τὰς ἐνέδρας οἷόν τε ὄντα, τὸν δὲ Θεοδοσίον ἐς τὴν
 Ἰταλίαν παρ' αὐτὴν ἦκειν. οὗ δὴ κατακόρως τῆς τε τοῦ ἐρωμέ-
 ταν διατριβῆς καὶ τῆς τοῦ ἀνδρός εὐηθείας ἀποναμένη χρόνῳ
 ὕστερον ξὺν ἀμφοῖν ἐς Βυζάντιον ἦκεν. ἐνθα δὴ Θεοδοσίον ἔδε- C
 15 δώσετο τὸ συνειδέναι καὶ ἔστρεφεν αὐτοῦ τὴν διάνοιαν. λήσειν
 γὰρ ἐς τὸ παντελὲς οὐδαμῇ ᾤετο, ἐπεὶ τὴν γυναῖκα ἑώρα οὐκέτι
 τὸ πάθος ἐγκρηφιάζειν οἷόν τε οὔσαν, οὐδὲ κεκρυμμένως ἐξερω- A 6
 γέναι, ἀλλὰ διαρρήδην μοχαλίδα εἶναι τε καὶ ὀνομάζεσθαι ὥς
 ἦκιστα ἀπαξιούσαν. διὸ δὴ αὐθις ἐς τὴν Ἐφεσον ἀφικόμενος καὶ
 20 ἀποθριζάμενος ἥπερ εἴθισται ἐνέγραψεν εἰς τοὺς μοναχοὺς κα-
 λουμένους αὐτόν. τότε δὴ κατ' ἄκρας ἐμάνη καὶ τὴν ἐσθῆτα

1. δύνηται Alem. P. αὐτῇ δύνηται A. ἂν τι δύνηται Reiskius.

2. ὅτι δὴ Alem. P. ὅτι δὲ A.

10. ἐνθάδε] ἐνθένδε Pm.

13. ἀποναμένη] Vulgo ἀπωναμένη.

14. Θεοδοσίον A. Θεο-

δόσιος P.

15. τὸ Alem. τῷ AP.

19. ἀπαξιούσαν Alem. P.

ἀξιούσαν A.

tabescere illi quidem non sine causa videbatur, cum, etsi filius, nullo
 haberetur loco; contra vero Theodosius multum polleret, ingentibusque
 afflueret opibus. Nam ea fama erat, ex aerariis Carthaginiis et Raven-
 nae ad decem milia pondo auri eum depeculatum fuisse, cum sine col-
 lega, summaque autoritate eas illi pertractare pecunias obvenisset. In-
 terea cum Antonina Theodosii percepit animum, non antea desinit adver-
 sus filium ex insidiis agere, et arte pene parricidali eum circumvenire,
 donec obtinuit ut is excederet tot insidiis ferendis impar, Byzantium-
 que eodem modo; Theodosius vero ad se in Italiam veniret, ubi et ama-
 ssi consuetudine, et coniugis fatuitate abunde iam oblectata, tandem
 utroque comite Byzantium appulit. Hic vero coepit Theodosius con-
 scientia perterreri, et in diversas partes agitare consilium. Nam latere
 deum posse minime sibi persuadebat, cum feminam nequire amplius
 concupiscere libidinem cerneret, sed effracto iam aperte animo diffuere,
 nec minus graviter publicam adulterii opinionem atque infamiam. Quam-
 obrem Iohannem repetit, comaque, sicut fieri consuevit, detonsa, in albo
 monachorum conscribi voluit. Tum vero Antonina prorsus insanire, ve-

ξὺν τῇ διαίτῃ ἐς τρόπον μεταβαλοῦσα τὸν πένθιμον περιῆει συνεχὰ κατὰ τὴν οἰκίαν κωκύνουσα, ὀλολυγῇ τε κεχρομένη ῥωλοφύρετο
 D οὐκ ἀπολελειμμένου τάνδρως, ὁποῖον αὐτῇ ἀγαθὸν ὠλώλει, ὡς πιστὸν, ὡς εὐχαριν, ὡς εὐχοῖκόν, ὡς δραστήριον. τελευτῶσα δὲ καὶ τὸν ἄνδρα ἐς ταύτας δὴ ἐπαγαγομένη τὰς ὀλοφύρσεις ἐκά- 5 θισεν. ἔκαμε γοῦν ὁ ταλαίπωρος τὸν ποθρινὸν ἀνακαλῶν Θεοδόσιον. ὕστερον καὶ ἐς βασιλέα ἐλθὼν, αὐτόν τε καὶ τὴν βασιλίδα ἱκετεύων, ἀνέπεισε Θεοδόσιον μεταπέμψασθαι, ἅτε ἀναγκάϊον αὐτῷ κατὰ τὴν οἰκίαν ὄντα τε καὶ ἐσόμενον. ἀλλὰ Θεοδόσιος ἀπέειπε μηδαμῇ ἐνθένδε ἔναι, ὡς ἀσφαλέστατα ἐμπεδώ- 10 σειν ἰσχυρισάμενος τὸ τῶν μοναχῶν ἐπιτήδευμα. ἦν δὲ ἄρα ὁ λόγος κατάπλαστος, ὅπως ἐπειδὴν τάχιστα Βελισάριος ἐκ Βυζαντίου ἀποδημοίῃ, αὐτὸς παρὰ τὴν Ἀντωνίαν ἀφίκηται λάθρα, ὅπερ οὖν καὶ ἐγένετο.

P 6 β'. Αὐτίκα Βελισάριος μὲν ὡς Χοσρόῃ πολεμήσων ξὺν 15 τῷ Φωτίῳ ἐστέλλετο, Ἀντωνίνα δὲ αὐτοῦ ἔμεινεν, οὐκ εἰλωθὸς αὐτῇ πρότερον τοῦτό γε. τοῦ γὰρ μὴ κατὰ μόνας τὸν ἄνθρωπον καθιστάμενον ἐν αὐτῷ τε γενέσθαι καὶ τῶν ἐκείνης μαγγανευμάτων ὀλιγωροῦντα φρονῆσαι τι ἄμφ' αὐτῇ τῶν δειόντων, πανταχόσε τῆς γῆς ξὺν αὐτῷ στέλλεσθαι ἐπιμελὲς οἱ ἐγένετο. 20 ὅπως δὲ καὶ αὐτὸς Θεοδοσίῳ παρὰ Ἀντωνίαν ἐσιτητὰ εἴη, Φώ-
 A 7 τιον ἐκποδῶν οἱ γενέσθαι ἐν βουλῇ ἐποιεῖτο. πείθει τοίνυν τῶν

8. οὐκ ἀπολελειμμένου] οὐκ ἀπολελειμμένη Reisk. *ibid.* αὐτῇ] αὐτῇ Reisk. 20. ἐγένετο] ἐγένετο Alem.

ste, victusque ratione prae se ferre moestitiam, identidem circumire domum lacrimans, eiulansque, illud lamentari marito etiamnum superstite, amissam viri optimi fidem, gratiam, benevolentiam, industriam; denique coniugem ipsum in easdem ita pertrahere lamentationes, ut impigre ille quidem elaboraret, quo adamatus revocaretur Theodosius. Tandem Caesarem adit, et Augustam, a quibus ut ille accersatur supplex gemum impetrat, quippe qui sibi non in praesentia solum, sed et in posterum domi futurus esset pernecessarius. At inde negat se abiturum Theodosius, affirmatque esse iam animo ad monachorum institutum penitus confirmato. Haec tamen ita simulavit, ut cum primum Byzantiō discederet Belisarius, ipse clam (ut et factum est) Antoninam conveniret.

2. Interea cum Photio Belisarius adversus Chosroem mittitur in expeditionem; Antonina, praeter morem pristinum, Byzantii subsistit: summopere enim curavit Belisario se comitem adiungendam, quo ille cunque terrarum pergeret, verita ne ubi solus esset, ad mentem ipse rediret, suisque neglectis praestigiis, de se opportunum aliquod iniret consilium. Igitur Theodosiō ut ad se veniendi omnis pateret aditus, Photium de medio tollere molitur, suadetque nonnullis ex Belisarii sti-

Βελισαρίῳ ἐπομένων τινὺς ἰρεσχελεῖν τε αὐτὸν ἐς αἰεὶ καὶ προπη-
 λακίζειν, οὐδένα ἀνιέντας καιρόν· αὐτὴ τε γράφουσα ἐς ἡμέ- B
 ραν σχεδὸν τι ἐκάστην διέβαλλέ τε διήνεκές καὶ ἐπὶ τῷ παιδὶ πάν-
 τα ἐκίνει. οἷς δὴ ὁ νεανίας ἀναγκασθεὶς διάβόλως ἔγνω τῇ μη-
 5 τρὶ χρῆσθαι, ἤκοντά τέ τινα ἐκ Βυζαντίου, ὃς δὴ ἀπήγγελε Θεο-
 δόσιον λάθρα ζὺν Ἀντωνίνῃ διατριβὴν ἔχειν, παρὰ Βελισάριον
 εὐθὺς εἰσάγει, φράζειν ἐπιστείλας τὸν πάντα λόγον. ἅπερ ἐπεὶ
 ὁ Βελισάριος ἔγνω, ὃς δὲ θυμωθεὶς ὑπερφυῶς παρὰ τοῦ Φωτίου
 πόδας ἐπὶ στόμα πίπτει, καὶ αὐτοῦ ἰδεῖτο τιμωρεῖν αὐτῷ πύ-
 10 σχοντι ἔφ' ὧν ἤκιστα χρῆν ἀνόσια ἔργα „Ω παιῖ“ λέγων „γλυ-
 κύτατε, πατέρα μὲν τὸν σὸν ὅστις ποτὲ ἦν οὐδαμῇ οἶσθα, ἐπεὶ V 283
 σὲ ὑπὸ τιτθοῦ τρεφόμενον ἔτι καταλιπὼν ξυνεμέτρησάτο τὸν ἐαυ- C
 τοῦ βίον, οὐ μὴν οὐδέ του τῶν αὐτοῦ ὦνῃσαι. ἦν γὰρ τὰ ἐς
 τὴν οὐσίαν οὐ λίαν εὐδαίμων. ὑπ' ἐμοὶ δὲ καίπερ ὄντι πατρῶν
 15 τραφεῖς, τὴν τε ἡλικίαν τηλικόσδε ἦς, ὥς σὸν εἶναι ἀμύνειν ἀδι-
 κουμένῳ μοι ἐς τὰ μάλιστα, ἐς τε ὑπάτων ἀξίωμα ἦκεις καὶ
 πλούτου περιβέβλησαι τοσόνδε χρῆμα, ὥστε πατὴρ τε καὶ μήτηρ
 καὶ τὸ ξυγγενὲς ἅπαν ἔγωγε καλοῖμην ἄν, ὦ γενναῖε, καὶ εἶην
 δικαίως. οὐχ αἵματι γάρ, ἀλλὰ τοῖς ἔργοις εἰώθασι δῆτα σταθ-
 20 μᾶσθαι τὴν ἐς ἀλλήλους στοργὴν ἄνθρωποι. ὦρα σοι τοίνυν μὴ

2. αὐτὴ τε Reisk. Vulgo αὐτῇ τε γάρ. 3. πάντα] πάντας
 Alem. Male. 5. ἀπήγγελε P et MS. Alem. ἀπαγγέλλεσθαι A.
 6. λάθρα addidi ex MS. Alem. 7. ἐπιστείλας] ἐπιστείλας Alem.
 8. παρὰ Alem: P. ὡς παρὰ A. 18. οὐδέ του Alem. οὐδέ
 τοῦ P. 15. τηλικόσδε] Legebatur τηλικούτοσδε. *ibid.* ἦς]
 ἡ A. 18. ξυγγενὲς A. συγγενὲς P. 19. οὐχ αἵματι γάρ]
 οὐ ῥήμασιν Suidas a. v. σταθμᾶσθαι. 20. στοργὴν] ὀργὴν
 Suidas.

patoribus, ne quem diem intermittant, quin eum provocent, probrisque
 insectentur; ipsa vero quotidianis fere litteris illum apud omnes tradu-
 cebat, omnium in filium commovebat animos. Quare adolescens in ma-
 trem parare delationem denique cogitur. Ergo nescio quem Byzantio
 advenientem ad Belisarium introducit, qui Theodosii, Antoninaeque con-
 suetudinem referat, et quemadmodum rem totam prosequatur, ipse prae-
 scribit. Quae cum Belisarius accepisset, vehementi admodum incensus
 ira, ad Photii pedes procumbit, imploratque, ut se velit ulcisci tanta
 lacescitum a quibus minime deberet flagitiorum impietate. Et, o fili,
 inquit, suavissime, patrem tu quidem tuum quis fuerit ignoras; nam te
 adhuc nutrix alebat, cum ille cessisset e vita; eius te nihil iuverunt fortu-
 nae, quae perexiguae valde fuere; apud me vero licet vitricum educatus,
 ad id iam aetatis pervenisti, ut tuarum sit virium mihi praesto esse sum-
 mis iniuriis affecto. Ad consularem te dignitatem everti, et opibus amplis-
 simis cumulavi, ut parens, et genitrix, et quidquid est propinquitatis,
 ego sim tibi, ac iure a te appeller. Non enim sanguinis nomine, sed re-

D περιδεῖν ἐμὲ μὲν πρὸς τῇ τῆς οἰκίας διαφθορᾷ καὶ χρημάτων
 ἐστερημένον πλῆθος τοσούτων, τὴν δὲ μητέρα τὴν σὴν αἰσχος
 ἀναδουμένην οὕτω δὴ μέγα πρὸς πάντων ἀνθρώπων. ἐνθυμού
 A 8 τε ὥς αἱ τῶν γυναικῶν ἁμαρτάδες οὐκ ἐπὶ τοὺς ἄνδρας ἵενται
 μόνον, ἀλλὰ καὶ παίδων ἄπτονται μᾶλλον, οὓς γε καὶ δόξαν
 τινὰ φέρεσθαι ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον συμβῆσεται, ὥς φύσει τὸν
 P 7 τρόπον ταῖς γενομέναις εἰκάσιν. οὕτωςί τε λογιζομαι περὶ ἐμοῦ,
 ὥς ἐγὼ τὴν γυναῖκα τὴν ἐμαυτοῦ πάννυ μὲν φιλῶ, καὶ ἦν μοι τί-
 σασθαι τὸν διαφθορέα τῆς οἰκίας ἐξῇ, οὐδὲν αὐτὴν ἐργάσομαι
 φαῦλον, περιόντος δὲ Θεοδοσίου ταύτῃ τὸ ἔγκλημα ἐπιχωρεῖν οὐκ 10
 ἂν δύναμιν.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Φώτιος ὑπηρετήσειν μὲν ὡμολόγει ἐς
 ἅπαντα, δεδιέναι δὲ μή τι λάβοι ἐνθένδε κακὸν, τὸ θαρσεῖν ἐπὶ
 τῷ ἀβεβαίῳ τῆς Βελισαρίου γνώμης τά γε ἐς τὴν γυναῖκα οὐ
 σφόδρα ἔχων· ἄλλα τε γὰρ αὐτὸν πολλὰ καὶ τὸ Μακεδονίας δυσ- 15
 ωπεῖν πάθος. διὸ δὴ ἄμφω ἅπαντας ἀλλήλοις ὡμολόγησάντων ὅσοι
 δὴ ἐν Χριστιανοῖς δεινότατοι ὄντες εἰσὶ τε καὶ ὀνομάζονται, μή-
 ποτε ἀλλήλων καταπροήσεσθαι ἕχρη τῶν ἐς τὸν ὀλεθρὸν φερόν-
 B τῶν κινδύνων. ἐν μὲν οὖν τῷ παρόντι τῷ ἔργῳ ἐγχειρεῖν ἔδοξε
 σφίσι ἀξύνφορον εἶναι, ὁπηνίκα δὲ Ἀντωνίνα ἐκ Βυζαντίου ἀφί- 20

2. πλῆθος τοσούτων] τοσούτον πλῆθος Suidas s. v. ὥρα.
 3. ἀναδουμένην] ἀναδυομένην Alem. Citat h. l. Suidas s. v. ἀνα-
 δούμενος. 4. αἱ τῶν γυναικῶν — εἰκάσιν] Suidas s. v.
 ἁμαρτάδες. ibid. ἵενται] Vulgo ἵενται. 9. ἐξῇ Reisk.
 Vulgo ἐξῇ. 16. ὡμολόγησάντων] Suidas s. v. κατα-
 προήσεσθαι.

rum declaratione metiri homines mutuam benevolentiam solent. Haec ergo
 tua est occasio, si et me quidem non abiicis, omnibus fortunis ad ipsam
 etiam familiae eversionem periclitantem; et parentem tuam in tantum de-
 decus apud omnes mortales incurrentem. Illud apud animum tuum reputa,
 feminarum flagitia non solum in coniuges derivari; sed ad liberos multo
 magis pertingere, quos notam diuturnae turpitudinis ferre contingit, quasi
 maternam labem natura referant. De me vero sic habeto, Antoninam
 uxorem a me plurimum diligere, quam nullo affecerim malo, modo meae
 domus pestem ulcisci liceat: at vero Theodosio superstite, crimen huic
 haud possim condonare.

Haec Photius cum audisset, suam in omnibus operam spondet. Ve-
 rum sibi malum timet, si levi et inconstanti Belisarii animo fidat, prae-
 sertim infensa sibi Antonina; aliis enim permultis deterrebatur, et in
 primis Macedoniae famulae casu. Quare summa quae apud Christianos
 est, et habetur iuramenti religione mutuo sibi polliciti sunt, nunquam
 se deserturos invicem, etiamsi vitae supremum discrimen subeundum fe-
 ret. Visum est tamen, id se tum aggredi citra periculum minime posse:
 cunctandum vero ad Antoninae usque Byzantio discessum, et Ephesum

κηται, ἐς δὲ τὴν Ἐφεσον Θεοδοσίως ἔει; τηλικύδε τοῦ χρόνου
 Φωκίαν ἐν τῇ Ἐφέσῳ γεινόμενον Θεοδοσίον τε καὶ τὰ χρήματα
 πάλαι πόνῳ χειρώσασθαι. τότε μὲν οὖν αὐτοὶ τε τὴν ἐσβολὴν
 παρὰ τοῦ στρατοῦ ἐς τὴν Περσίαν πεποίηται χώρῳ, ἀμφὶ τε
 5 Ἰωάννῃ καὶ Καππαδόκῃ ἐν Βυζαντίῳ ἐνηνέχθη γενέσθαι ἄπει-
 ροι ἐν τοῖς ἐμπροσθεν λόγοις δεδήλωται. ἔνθα δὲ ταῦτό μοι
 τοῦ δέει ἀρσιώπηται μόνον, ὅτι γε οὐκ εἰκὴ τὸν γε Ἰωάννην καὶ
 τὴν αὐτοῦ πρῆδα ἢ Ἀντωνίνα ἐξηπατήκει, ἀλλ' ὅρκων αὐτοὺς
 κλέπτει, τῶντε οὐδὲν φοβερώτερον ἐν γε Χριστιανοῖς εἶναι δο- A 9
 10 καί, πιστωσαμένη, μηδεμίᾳ δολερᾷ γνώμῃ ἐς αὐτοὺς χρῆσθαι. C
 ταῦτά τε διαπισφραγίσθη καὶ πολλῶ ἔτι μᾶλλον ἐπὶ τῇ τῆς βασι-
 λίδος θαρροῦσα φίλῃ Θεοδοσίον μὲν ἐς Ἐφεσον στέλλει, αὐτὴ
 δὲ μηδὲν ἐπαπαύσασα ἐναντίωμά ἐπὶ τὴν ἔω κομίζεται. ἄρτι
 δὲ Βελισαρίῳ τὸ Σισαυράνων φρούριον ἐλόντι ὁδῶ λαῦσα πρὸς
 15 τῶν ἀγγέλλεται. καὶ ὅς τᾶλλα πάντα ἐν οὐδενὶ λόγῳ πεποιημένος
 ὀπίσω ὑπῆγε τὸ στρατεύμα. ἐνηνέχθη γὰρ, ἥπερ μοι τὰ πρό-
 τερα διειρήνηται, καὶ ἕτερα ἅττα ἐν τῷ στρατοπέδῳ γενέσθαι,
 ἄπειρ αὐτὸν ἐς τὴν ἀναχώρησιν ὥρμα. τοῦτο μὲντοι πολλῶ ἔτι
 20 δύσπον ἐνταῦθα ἀνῆγεν. ἀλλ' ὅπερ τοῦδε τοῦ λόγου ἀρχόμενος
 εἶπον, οὐ μὴ ἀκίνδυνον τηλικύδε τοῦ χρόνου ἔδοξεν εἶναι τὰς D

7. τὸν γε] τὸν τε Reisk. 8. „τὸν αὐτοῦ“
 MS. cod. Vat.; sed reponendum ex Mediol. τῇ
 Ephesiae nomen fuit, de qua libro primo bel
 ALEX. 14. Σισαυράνων] Legebatur Ἰαυ-
 et ispraest. variant, Ἰαυρανόων, Σισαυρανόων,
 ριον. Apud Procopium Aedific. I. II. [p. 36
 Photius Σισαυράων, Theophylactus Sideta Σισα-
 uol. Ἰαυρανόων legit.“ ALEX.

Theodosii reditum; quia data opportunitate, Photius eo se venturum ait,
 nulloque labore Theodosium, eiusque pecunias captum iri. Ac tem illi
 quidem in agrum Persicum omnibus copiis invadunt. Byzantii vero con-
 tingere quae aliis huius historiae libris de Ioanne Cappadoco narrata
 sunt; in quibus id a me solum caute praetermissum, quod non incon-
 spito Ioannem eiusque filiam, Antonina decepit; sed posteaquam data
 iterum atque iterum iuramenti fide (qua nihil apud Christianos formido-
 losius), iisdem sancta spondisset, nihil se dolo malo in eos acturam.
 His peractis, Augustaeque plurimum amicitiae confisa, Theodosium Ephe-
 son dimittit, ipsa vero nihil adversi suspicata in Orientem proficiscitur.
 Neque Iauranum praesidium Belisarius occupaverat, cum ei Antoninam
 nuntiata nuntiatur. Quare caeteris omnibus posthabitis, e vestigio re-
 ptem militi imperat. Forte et alia, ut antea narravi, in exer-
 citu fuit, quamobrem vultu conclamarentur; sed Antoninae adven-
 tas eo citius maturavit recessum. Hasce causas rerum singulas ante hoc

αἰτίας τῶν πεπραγμένων ἀπάσας εἰπεῖν. Ἐκλήματι τε ἀπ' αὐτοῦ
 ἐγένετο Βελισαρίῳ πρὸς πάντων Ῥωμαίων, ὅτι δὴ τῆς πολιτείας
 τὰ καιριώτατα αὐτὸς περὶ ἐλάσσονος πραγμάτων τῶν κατὰ τῆς
 οἰκίας πεποιήται. ἄρχῃν μὲν γὰρ τῷ τῆς γυναικὸς πάτρει' ἐχόμε-
 νος, ὥς ἀπωτάτω γενέσθαι γῆς τῆς Ῥωμαίων οὐδαμῇ ἠθέλην, ὅ-
 πως ἰππεὶδ' ἀντάχιστα πύθηται τὴν γυναῖκα ἐκ Βουζαντίου ἤκειν,
 ἀναστρέψας αὐτίκα δὴ μάλ' ἀκαταλαβεῖν τε καὶ τίσασθαι ὅλος τε
 εἴη. διὸ δὴ τοὺς μὲν ἀμφὶ Ἀρέθαν Τίγριν ποταμὸν διαβαίνειν
 ἐκέλευσεν, οἳ γε οὐδὲν ὅ τι καὶ λόγον ἄξιον διαπεπραγμένον ἐπ'
 οἶκον ἀπεκομίσθησαν, αὐτὸς δὲ οὐδὲ ὥρας ὁδῷ ἀπολειψόμενος 10

P 8 ὅρων τῶν Ῥωμαίων ἐν σπονδῇ εἶχε. φρούριον γὰρ τὸ Σισαυρά-
 νων διὰ μὲν πόλειος Νισίβιδος ἴοντι οὐ πλέον ὁδῷ ἡμέρας εὐζώνω.

A 10 ἀνδρὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν ὁρίων δέχεται. ἐτέρωθεν δὲ τοῦτου δὴ τοῦ
 μέτρον συμβαίνει τὸ μεταξὺ εἶναι. καίτοι εἰ παγὶ τῷ στρατῷ

V 284 Τίγριν ποταμὸν διαβῆναι κατ' ἀρχὰς ἠθέλην, οἷμαι ἂν αὐτὸν 15
 ξύμπαντα λήσασθαι τὰ ἐπὶ Ἀσσυρίας χωρία, καὶ μέχρι ἐς Κτη-
 σιφῶντα πόλιν οὐδενὸς τὸ παράπαν ἀντιστατοῦντος σφίσι ἀφί-
 χθαι, καὶ πόλιν τε Ἀντιοχείων αἰχμαλώτους, ὅσοι τε Ῥωμαίων
 ἄλλοι ἐνταῦθα ὄντες ἐνέγχανον, διασώσασθαι ἐπανήκειν ἐς τὰ

B πάτριον ἦθ. Ἐπειτα δὲ καὶ Χοσρόη αἰτιώτατος γέγονεν ἀδείστα- 20
 ρον ἐπ' οἶκον ἀποκομίσθαι ἐκ τῆς Κολχίδος. ὄντινα δὲ τρώ-
 ντο αὐτίκα δηλώσαιμι. ἦν δὲ Χοσρόης ὁ Καβά-

lem. P. εἰδ' ἂν A. 11. Σισαυράνων] Legebatur

14. μεταξὺ] ἡμεῖς Alem.

15. οἷμαι ἂν] Ab-

Ex altero MS. adde ἔν. ALBN. 18. ὅσοι P et

ὅσα A.

21. Κολχίδος] κοχλίδος A.

aperire, ut initio praefatus sum, haud tutum mihi vi-
 ex eo tempore Belisarius male apud populum Roma-
 summis Reipublicae negotiis domestica priora duxisset.
 iugis graviter oppressus aegre ferebat a finibus Roma-
 us discedere, quo paratior esset ad ulciscendum Theo-

dosium, cum primum Antoninam venisse Byzantio accepisset. Quare
 Aretham iubet cum militari manu Tigrim transire, qui re infecta, nulla
 cum laude ad castra regreditur: ipse, ne vel unius horae via a finitimis
 Romanorum locis abesset in primis studuit: licet Isauranum illud praesi-
 dium ab agris limitaneis amplius non distaret quam itinere, quod uno
 die expedito viro eunti Nisibi conficeretur. Nam aliunde via est ferme
 dimidio brevior. Caeterum si cum omnibus initio copiis Tigridis ripas
 superasset, haud dubito futurum fuisse, ut tota Assyriorum provincia
 ab eo diriperetur, et ad usque Ctesiphontem urbem nullo impedimento
 perveniretur; Antiocheni vero et quicumque Romani captivi liberaren-
 tur, antequam in patriam concederet. Simul et Chosroae domum ex
 Colchide remeandi omnem opportunitatem fecit et securitatem; id au-
 tem quemadmodum evenerit, statim narrabo. Chosroe Cabadae filio in

δρυ εἰς γῆν ἐμβαλὼν τὴν Κολχίδα τὰ τε ἄλλα διεπράξατο, ἀπὲρ
μοι ἐμπροσθεν δεδογγῆται, καὶ Πέτραν εἴλε, πολλοὺς τοῦ Μή-
δων στρατοῦ διεφθάρθαι ξυνέβη τῷ τε πολέμῳ καὶ ταῖς δυσχω-
ρίαις. δύσδοός τε γὰρ, ὥσπερ μοι εἴρηται, ἡ Λαζική ἐστὶ καὶ
5 ὅλως κρημνώδης. καὶ μὴν καὶ λοιμοῦ ἐπιπεσόντος σφίσι τὸ πλεῖ-
στον τοῦ στρατοῦ ἀπολωλέναι ξυνέπεσε, πολλοὺς δὲ αὐτῶν καὶ
τῶν ἀναγκαίων τῇ ἀπορίᾳ διεφθάρθαι ξυνέβη. ἐν τούτῳ δὲ καὶ
τινες ἐκ γῆς τῆς Περσίδος ἐνταῦθα ἐπιχωριάζοντες ἠγγέλλον ὥς
Ναβέδην μὲν Βελισάριος ἀμφὶ πόλιν Νισιβιν μάχῃ νικήσας πρόσω
10 χωροῖη, πολιορκία δὲ τὸ Σισαυράνων ἐλὼν φρούρων Βλησχάμην
τε καὶ Περσῶν ἱππεῖς ὀκτακοσίους δοριαλώτους πεποίηται, στρα-
τευμα δὲ ἄλλο Ῥωμαίων ξύν γε Ἀρέθᾳ τῷ Σαρακηνῶν ἄρχοντι
πέμψειεν, ὅπερ διαβὰν ποταμὸν Τίγριν ξύμπαντα ληλατήσῃ τὰ
ἐκείνη χωρία, πρότερον ἀδῆγῳτα ὄντα. ἐτύγχανε δὲ καὶ στρα-
15 τευμα Οὐννων ἐπὶ Ἀρμενίους τοὺς Ῥωμαίων κατηκόους ὁ Χοσ-
ρόης στείλλας, ὅπως τῇ ἐς αὐτοὺς ἀσχολίᾳ μηδεμίᾳ τοῖς ταύτῃ A 11
Ῥωμαίοις τῶν ἐν Λαζικῇ πρασσομένων αἰσθησὶς γένηται. τού- D
τους τε τοὺς βαρβάρους ἀπήγγελλον ἕτεροι Βαλεριανῷ καὶ Ῥω-
μαίοις ὑπαντιάσασιν ἐς χεῖρας ἐλθόντας παρὰ πολὺ αὐτῶν ἦσση-
20 θέντας τῇ μάχῃ ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον ἀπολωλέναι. ἀπὲρ οἱ Πέρ-
σαι ἀκούσαντες καὶ κακοπαθεῖα μὲν τῇ ἐν Λαζαῖς κεκακωμένοι,
δεδιότες δὲ μή τι ἐν τῇ ἀποπορείᾳ ἐντυχόντες πολεμίων στρατῷ

1. Κολχίδα] κοχλίδα A. 5. λοιμοῦ Alem. λιμοῦ AP. 10. Σι-
σαυράνων] Legebatur Ἰσαυρανῶν. ibid. Βλησχάμην] μλησχά-
μην A. 11. δοριαλώτους] Vulgo δορυαλώτους. 13. ληλα-
τήσῃ] ληλατήσῃ Alem. 15. Οὐννων] οὐνων A. Οὐννων
Alem. 22. ἀποπορεία] Legebatur ἀπορία,

Colchidem irrumpente, captaque Petra, iisque gestis, quae a me supra declarata sunt, magnam Persicus miles cladem accepit, qua armorum conflictu, qua regionis asperitate ob scopulos, ut dixi, praeruptosque montes vix perviae; qua pestilentia, quae bonam exercitus partem depascebatur; qua denique necessariorum penuria. Interim ex Perside quidam nuntiatum veniunt Belisarium ad urbem Nisiben acie devicto Nabeda progressionem facere; Isaurano praesidio obsidione capto, Bleschamem et octingentos Persarum equites captivos ducere. Praeterea exercitu Romanorum alio cum Aretha Saracenorum duce immisso, Tigridis fluvium transgressum, totamque illam provinciam nullis antea incursionibus laefactatam depopulari. Insuper Hunnorum agmen, quod in Armenos Romanae subiectos ditioni Chosroes expedierit (ut eo contendente Romano milite, quid ipse in Colchide moliretur, minus attenderet) in Valerianum et Romanos incidisse, consertisque manibus infelici praelio pugnantem pene ad internecionem. His auditis, Persae iam fere confecti Lazicae regionis iniquitate, veriti ne in tanta rerum difficultate ob-

ἐν κρημνοῖς καὶ χῶρσις λοχμώδεσιν ἅπαντες οὐδενὶ νόσῳ δια-
 φθαρεῖν, περιδεῖς ἀμφὶ τε παισὶ καὶ γυναῖξί καὶ τῇ πατρίδι γε-
 γενημένοι, εἴ τι καθαρὸν ἦν ἐν τῷ Μήδων στρατῷ, Χοσρόη
 ἑλοιδόρουντο ἐπικαλοῦντες ὥς ἔς τε τοὺς δρυκοὺς ἡσιβηκῶς καὶ τὰ
 κοινὰ νόμιμα πάντων ἀνθρώπων ἐσβάλοι μὲν ἐν σπονδαῖς ἐς Ῥω-
 μαίων τὴν γῆν οὐδενὶ προσῆκον, ἀδικοῖη δὲ πολιτείαν ἀρχαίαν τε
 P 9 καὶ ἀξιοτάτην πασῶν μάλιστα, ἥς τῷ πρὸς πόλεμον περιεῖναι οὐκ ἂν
 δύναίτο· ἐμὲλλον δὲ νεωτέροις ἐγχειρεῖν πρῶγμασιν. οἷς δὲ ὁ
 Χοσρόης ξυνταραχθεὶς εὗρετο τοῦ κακοῦ ἴασιν τῇδε. γράμματα
 γὰρ αὐτοῖς ἀνελίσσεται, ὅπερ ἐναγχος ἡ βασιλὶς τῇ Ζαβεργάνῃ 10
 ἐτύγγανε γράψασα. ἐδήλου δὲ ἡ γραφή· τὰδε „Ὅπως σε, ὦ
 Ζαβεργάνη, διὰ σπονδῆς ἔχω, εὖνον σε οἰομένη τοῖς ἡμετέροις
 πρῶγμασιν εἶναι, οἷσθα ἐπὶ πρεσβείᾳ οὐ πολλῇ πρότερον ἐς ἡμᾶς
 ἰκοῦν πρῶττοις ἂν εἰκότα τῇ δόξῃ, ἣν ἐπὶ σοὶ ἔχω.
 B Χοσρόην εἰρηναῖα κείθαις ἐς πολιτείαν τῇ ἡμετέ- 15
 ρῷ γὰρ σοὶ ἀγαθὰ μέγιστα πρὸς ἀνδρὸς ἀνα-
 ῖ ἔσεσθαι, ὅς γε οὐδὲν ἂν ὦ τι καὶ ἔνεν γήϊον
 A 19 εἶεν.“ ταῦτα ὁ Χοσρόης ἀναλίσκων, ἀντιδί-
 σας τε Περσῶν τοῖς λόγοις εἰ πολιτείαν οἶονταί εἶναι, ἣν γυνὴ
 διοικεῖται, τὴν τῶν ἀνδρῶν ὁρμὴν ἀνυστάλιν ἔσχεν. ἀλλὰ καὶ 20

1. διαφθαρεῖν] Vulgo διαφθορεῖν. 3. εἴ τι Vat. ἐν AP.
 5. „ἐν σπονδαῖς] Alter ms. codex ἐν σπονδαῖς: utrumque vitiosum.
 Procopium scripsisse non dubito ἐσπονδος. Nam violatae fidel
 Chosroem accusant.“ ALBN. 16. „βουλεύσθαι] Rectius βου-
 λεύσθαι.“ MALT.

viam factis hostibus omnes quicumque incolumes superessent, in abruptis
 caulis, saltibusque silvosis cum dedecore, cum liberorum et coniugum
 ac patriae iactura interirent, quiconque erant in Persarum exercitu spe-
 ctatissimi, Chosroae conviciari, et neglecti iurisiurandi religionem, vio-
 latique communis gentium iuris impietatem obicere; quodque foedere
 cum Romanis confirmata societate, deinde non iusto bello in illorum
 agrum excurrat; Rempublicam denique laedat antiquitate, ac dignitate
 omnium praestantissimam, quam nec superare pugnando possit. Iamque
 milites ad res novas tentandas erecto animo erant; id vero Chosroes cum
 vereretur, malo medicinam excogitavit, relictis Augustae litteris, recen-
 se sententiam datis. Quo simul in te, Za-
 ris te rebus favere non dubitemus, vel tam in-
 nos legationem nuper obises. Quare magis de-
 indebis, si Chosroae regi, ut amico erga rem
 persuaseris. Quod si effeceris, recipio fore
 miugis extant beneficia, qui magis adque arbi-
 is lectis, mirari dicebat Chosroes Persarum
 existimarent, cui femina moderaretur: atque

ὥς ξὺν δέει πολλῶ ἐνθ' ἐνδεῖ ἀπ' ἡμῶν, τοὺς ἀμφὶ Βελισάριον διόμε-
νος σφίσι ἐμποδὼν στήσεσθαι. οὐδενὸς δέ οἱ τῶν πολεμίων
ἐπαντιάσαντος ἄσμενος ἐς γῆν τὴν οἰκίαν ἀπεκομίσθη.

γ'. Γενόμενος δὲ ὁ Βελισάριος ἐς γῆν τὴν Ῥωμαίων εὐρί- C
5 σκει τὴν γυναῖκα ἐκ Βυζαντίου ἀφικομένην. καὶ αὐτὴν μὲν ἐν V 285
ἀτιμία ἐφύλασσε, πολλάκις τε διαχειρίσασθαι αὐτὴν ἐγχειρήσας
ἐμαλθακίσθη, ἑμοὶ μὲν δοκεῖ ἔρωτος ἡσσηθεὶς διαπύρου τινός.
φασὶ δὲ αὐτὸν καὶ μαγγανείαις πρὸς τῆς γυναικὸς καταλαμβάνο-
μενον ἐν τῷ παρωπτικῷ ἐκλύεσθαι. Φώτιος δὲ κάτοχος ἐς τὴν
10 Ἐφέσον στέλλεται, τῶν τινὰ εὐνούχων Καλλίγονον ὄνομα προα-
γωγὸν τῆς κερτημένης ὄντα δεσμεύσας τε καὶ ξὺν αὐτῷ ἔχων,
ὅσπερ αὐτῷ αἰκιζόμενος ἐν τῇ ὁδῷ ταύτῃ ἅπαντα ἐξήνέχε τὰ D
ἀπόρητα. καὶ Θεοδόσιος μὲν προμαθὼν ἐς τὸ ἱερὸν Ἰωάννου
καταφεύγει τοῦ ἀποστόλου, ὅπερ ἐνταῦθα ἀγιώτατόν τε ἐπιεικῶς
15 καὶ ἐντιμὸν ἐστίν. Ἀνδρέας δὲ ὁ τῆς Ἐφέσου ἀρχιερεὺς χρήμα-
σιν οἱ ἀναπεισθεὶς τὸν ἄνθρωπον ἐνεχείρισεν. ἐν τούτῳ ἡ Θεο-
δώρα ἀμφὶ τῇ Ἀντωνίνῃ δειμαίνουσα, ἡκηκόει γὰρ ὅσα δὴ αὐτῇ
ξυνεπιπτώκει, Βελισάριον ξὺν αὐτῇ ἐς Βυζάντιον μεταπέμπεται.
Φώτιος δὲ ταῦτα ἀκούσας Θεοδόσιον μὲν ἐς Κίλικας πέμπει, οὗ
20 δὴ οἱ δορυφόροι τε καὶ ὑπασπισταὶ διαχειμάζοντες ἔτυχον, τριῖς P 10

3. οἰκίαν] οἰκίαν AP.

4. τὴν Ῥωμαίων] Vulg. τῶν Ῥω-

μαίων. 6. ἐγχειρήσας A. ἐγχειρίσας P.

7. διαπύρου

Alem. P. διαπόρου A.

9. ἐκλύεσθαι] ἐκλύεσθαι Reisk.

ibid. κάτοχος alter MS. Alem. κάτοικος AP. κατὰ τάχος Reisk.

10. Καλλίγονον] Vulgo Καλλίγονον. Conf. p. 10 d. 18 a.

18. Βελισάριον Alem. P. βελισάριος A.

19. et p. 26, 2. Κί-

λικας Alem. Κύλικας AP.

ita quidem virgum impetum potuit cohibere. Veritus tamen ne via sibi
praecluderetur a Belisario, inde castra movit, cumque nullum obvium
happisset hostem, sospes denique in patriam concessit.

3. Ergo Belisarius Romanos iam fines ingressus, uxorem Byzantio
venisse reperit, quam nulli honore in custodiis habuit, saepeque confi-
tere aggressus relanguit, amore, ut equidem reor, mulieris ingenti re-
tardatus. Sed alia fama est, cum a femina praestigis praecupetum,
statim animo et viribus enervari solitum. Tum Photius velut lymphatus
Ephesus provolat, Calligono euncho nimirum Antoninae legione astricto
vinculis cum abducto, qui flagris in via caesus arcana omnia prodidit.
Haec ubi praesensit Theodosius, in Ioannis Apostoli templum confugit,
quod Ephesi veneratione sanctissimum habetur; verum pecunia corruptus
Andreas ab his antistes illum Photio dedit in potestatem. Inter haec
malum Antoninae verita ex iis, quae de illa acceperat Theodora, Belisa-
rium una cum illam Byzantium accivit. Quibus Photius auditis, in Ci-
liciam Theodosium abigit, ubi hastatos atque scutatos milites suos hie-

παραπόμποις ἐπιστείλας λαθραϊότατα μὲν τὸν ἄνδρα τοῦτον δια-
 κομίζειν, ἐς Κίλικας δὲ ἀφικομένους κεκρυμμένως ἐς τὰ μάλι-
 στα ἐν φύλακῇ ἔχειν, μὴδενὶ αἰσθῆσιν παρεχόμενους ὅποι γῆς
 A 13 εἴη. αὐτὸς δὲ ξύν τε Καλλιγόνῳ καὶ τοῖς Θεοδοσίου χρήμασιν
 ἄδροις τισιν οὖσιν ἐς Βυζάντιον ἦλθεν. ἐκταῦθα ἡ βασιλὶς ἐπὶ-5
 δειξιν πέποιηται ἐς πάντας ἀνθρώπους, ὅτι δὴ χάριτας φονίους
 εἰδείη μείζονα τε καὶ μιαιωτέροις ἀμείβεσθαι δώροις. Ἀκτωνίᾳ
 μὲν γὰρ ἕνα οἱ ἑναγχος τὸν Καππαδόκην ἐχθρὸν ἐνεδρεύσασα
 B προῦδωκεν, αὐτὴ δὲ πλῆθος ἐκείνη ἐγχειρίσασα ἀνδρῶν ἀνεγκλή-
 τως ἀνήρηκε. τῶν γὰρ Βελισαρίῳ καὶ Φωτίῳ ἐπιτηδείων τινῶν 10
 μὲν τὰ σώματα αἰχισαμένη, καὶ τοῦτο μόνον ἐπικαλέσασα, ὅτι
 ἐς τὸν ἄνδρα τούτῳ εὐνοϊκῶς ἔχοιεν, οὕτω διέθετο ὥστε αὐτοῖς
 ἐς ὃ τί ποτε ἡ τύχη ἐτελεύτα οὕτω νῦν ἴσμεν. ἄλλους δὲ φυγῇ
 ἐξημέλωσε, ταῦτό τοῦτο ἐπενεγκοῦσα. ἕνα μέντοι τῶν Φωτίῳ
 ἐς τὴν Ἐφεσον ἐπισπομένων, Θεοδοσίον ὄνομα, καίπερ ἐς ἀξίωμα 15
 βουλῆς ἦκόντα, τὴν οὐσίαν ἀφελομένη ἐν δωματίῳ καταγείῳ τε
 καὶ ὅλως ζοφώδει ἔστησεν ἐπὶ φάτνης τινὸς βρόχον οἱ τοῦ τραχή-
 λου ἀναψαμένη εἰς τοσόνδε βραχὺν, ὥστε αὐτῷ δὴ ἐντετάσθαι
 C καὶ χαλάρῳν μηδαμῇ εἶναι. ἔστηκὼς ἀμέλει διηνεκὲς ἐπὶ ταύτης
 δὴ τῆς φάτνης ὃ τάλας ἦσθιέ τε καὶ ὕπνον ἠρεῖτο, καὶ τὰς ἄλ-20
 λας ἦνθεν ἀπάσας τῆς φύσεως χρείας, ἄλλο τὲ οἱ οὐδὲν ἐς τὸ

1. ἐπιστείλας] ἐπιτείλας Alem.

2. κεκρυμμένως addidi ex cod.

Vat.

4. Καλλιγόνῳ] Vulgo Καλιγόνῳ.

8. ἕνα Reisk Le-

gebatur ἕνθα.

ibid. τὸν] Ἰωάννην τὸν Pm.

15. ἐπισπο-

μένων] Vulgo ἐπισπωμένων.

16. βουλῆς Vat. P. τιμῆς A.

ibid. δωματίῳ] δωματεῖο AP.

18. αὐτῷ δὴ] αὐτὸν αἰ Reisk.

mare iusserat; illud satellitibus praecipiens, ut hominem quam occultis-
 sime dūcant, apud Cilicas vero clam dent in custodiam, nullique mortar-
 lium, ubi terrarum sit ille, significant. Ipse cum Calligono, et amplissi-
 mis Theodosii fortunis, Byzantium ire pergit. Hic sane Theodora do-
 cumentum apud omnes homines statuere voluit; nempe sanguinariam re-
 ferre Antoninae gratiam, immo maioribus atque scelestioribus obsequiis
 compensare. Nam illa paulo ante Ioannem Cappadocem ex insidiis Im-
 peratrici tradiderat, ipsa vero magnam illi virorum manum, quos et in-
 sones peremit. Nam ex Belisarii, atque Photii necessariis, alios hoc
 vel solo nomine, quod cum illis intercederet consuetudo, ita verberibus
 accepit, ut, quo tandem eorum calamitates evaserint, incertum hodieque
 sit. Alios vero, quibus eorundem hominum amicitiam crimini vertit,
 exilio mulctavit. Theodosium quendam Senatorii ordinis virum, qui
 Ephesii comitem itineris se Photio dederat, omnibus privatum bonis, in
 ergastulo subterraneo, ac penitus inculto tenebris ad praeseptum stitit,
 tam brevi fune collo devinctum, semper ut corpus intenderet, remittere
 vero minime posset. Ergo miser ad illud praeseptum ingit consistens,
 cibum quietemque carpebat, ac reliquis naturae parebat necessitatibus;

τοῖς ὄνοις εἰκάζεσθαι ὅ τι μὴ βρωμᾶσθαι ἐλλείπτο. χρόνος δὲ
 τῷ ἀνθρώπῳ οὐχ ἦσαν ἢ μηνῶν τεσσάρων ἐν ταύτῃ τῇ διαίτῃ
 ἐτρίβη, ἕως μελαγχολίας νόσῳ ἄλous μανίς τε ἐκτόπως καὶ
 οὕτω δὴ ταύτης τῆς εἰρκτῆς ἀφαιεῖς εἴτα ἀπέθανεν. καὶ Βέλι-
 5 σάριον οὐ τι ἐκούσιον Ἀντωνίνῃ τῇ γυναικὶ καταλλαγῆναι ἠνάγ-
 κασε. Φώτιον δὲ αἰκισμοῖς τε ἄλλοις ἀνδραποδῶδεσι περιβα-
 λοῦσα καὶ ξάνασα κατὰ τε τοῦ νότου καὶ τῶν ὤμων πολλὰς, ἐκ- A 14
 λέγειν ἐκέλευεν ὅποι ποτὲ γῆς Θεοδόσιος τε καὶ ὁ προαγωγὸς εἴη. D
 ὁ δὲ καίπερ ὑπὸ τῆς βασιάνου κατατεινόμενος τὰ ὁμωμοσμένα ἐμ-
 10 πεδοῦν ἔγνω, ἀνὴρ νοσώδης μὲν καὶ ἀνειμένος γεγρονῶς πρότερον,
 ἐς δὲ τὴν ἀμφὶ τὸ σῶμα θεραπείαν ἐσπουδακῶς, ὕβρεώς τε γενό-
 μενος ἢ ταλαιπωρίας τινὸς ἀπείρος. οὐδὲν γοῦν αὐτὸς τῶν Βε-
 λισαρίου κεκρυμμένων ἐξεῖπεν. ὕστερον μέντοι ἅπαντα τὰ τέως
 ἀπόρητα ἐς φῶς ἐλήλύθει. καὶ Καλλίγονον μὲν ἦδ' ἐνταῦθα V 286
 15 εὐροῦσα τῇδε παρέδωκε, τὸν δὲ Θεοδόσιον μετακαλέσασα ἐς
 Βυζάντιον, ἐπειδὴ ἀφίκετο, εὐθὺς μὲν κρύπτει ἐν παλατίῳ, τῇ
 δὲ ὀστεραία μεταπεμψαμένη Ἀντωνίναν, „ὦ φιλτάτη πατρικία“
 ἔφη „μάρμαρόν ἐς χεῖρας τὰς ἐμὰς τῇ προτεραία ἐμπέπτωκεν,
 οἷον οὐδεὶς ποτ' ἀνθρώπων εἶδεν. καὶ σοι βουλομένη σὺκ ἂν
 20 φθονήσαιμι τοῦ θεάματος τούτου, ἀλλ' ἐπιδείξω. καὶ ἡ μὲν P 11
 οὐ ξυνιῖσα τοῦ πρassoμένου τὸ μάρμαρόν οἱ ἐπιδείξαι πολλὰ
 ἐλιπύρει. ἡ δὲ τὸν Θεοδόσιον ἐξ οἰκιδίου τῶν τινος εὐνούχων

7. τοῦ νότου καὶ τῶν ὤμων. Vat. τῶν ὤμων καὶ τοῦ νότου P.
 τῶν νόμων καὶ τοῦ νότου A. 9. ὁμωμοσμένα] ὁμωσμένα A
 hic et infra. 12. ἀπείρος Vat. P. ἐμπείρος A. 15. Θεο-
 δόσιον addidit Pm.

cui quidem ut asinum referret, nihil omnino nisi rudere relinquebatur. Quaternis totis mensibus eam homo vitam exegit, cum in furorem actus, prorsusque a mente alienatus, carcere dein emissus, mox interiit. Belisarium vel invitum ac renitentem in pristinam cum Antonina coniuge redire gratiam adegit. Photium humeris ac dorso ceu mancipium, flagellis male acceptum edicere iussit, ubinam Theodosius ageret, ubi leno? Ille supplicio dire confectus licet, (homo quippe valetudinarius, et infirmis antea viribus, curæque corporis studens, et omnium iniuriarum insolens atque calamitatum) tamen iusiurandum conservare maluit, quam arcana Belisarii prodere; quanquam haec omnia in lucem tandem venire. Nam Theodora Calligonum nacta restituit Antoninae; Theodosium vero Byzantium evocatum, in regia occulte habuit; accita autem postridie Antonina: O amicissima Patricia, inquit, gemma in manus incidit pridie mihi, qualem vidisse neminem puto mortaliū; si ulla te eius videndae cupiditas targeat, hoc tibi spectaculum ego non inviderim, sed ultro ostenderim. Antonina rem non assecuta, gemma ut sibi indicaretur, etiam atque etiam flagellabat. Illa ex cuiusdam eunuchi cubiculo apprehensum

ἔξαγαγῶσα ἐπέδειξεν. Ἀντωνίνα δὲ τὰ μὲν πρῶτα περιχαρὴς ἄγαν γεγονυῖα ὑφ' ἡδονῆς ἀχανῆς ἔμεινε, χάριτάς τε οἱ δεδρακέ-
ναι ὁμολόγει παλλὰς, σῴτειράν τε καὶ εὐεργέτιν ἀποκαλοῦσαι καὶ
δέσποιναν ὄντως. τοῦτον δὲ τὸν Θεοδοσίον ἡ βασιλὶς κατασχοῦσα
ἐν παλατίῳ τροφῆς τε καὶ τῆς ἄλλης εὐπαθείας ἡξίου, στρατη-
γόν τε ἠπελλήσε Ῥωμαίοις αὐτὸν οὐκ εἰς μακρὰν καταστήσεσθαι.
ἀλλὰ τις προτερήσασα δίκη νόσῳ ἄλόντα δυσεντερίας ἐξ ἀνθρώ-
A 15 πῶν αὐτὸν ἀφανίζει. ἦν δὲ οἰκίδια τῇ Θεοδώρᾳ ἀπόκρυφον μὲν
B καὶ ὅλως ληληθότα ζοφώδῃ τε καὶ ἀγέιτονα, ἐνθα δὲ οὔτε νυ-
κτὸς οὔτε ἡμέρας δῆλωσις γίνεται. ἐνταῦθα τὸν Φωτίον ἐπὶ 10
χρόνου μῆκος καθεύδουσα ἐτήρει. ἄθεν δὲ αὐτῷ ξυνέβη τις τύχη
οὐχ ἁπλᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ δις διαφυγόντα ἀπαλλαγῆναι. καὶ τὰ
μὲν πρῶτα καταφυγὼν εἰς τὸν ναὸν τῆς Θεοτόκου, ὃς παρὰ Βυ-
ζαντίοις ἁγιώτατός ἐστι τε καὶ ὠνομάσθη, παρὰ τὴν ἱερὰν τρά-
πέζαν ἱκέτης καθῆστα. ἐντεῦθεν τε αὐτὸν ἀναστήσασα βίᾳ τῇ 15
πάσῃ καθεῖραξεν αὐθις. τὸ δὲ δὴ δεύτερον ἐς τῆς Σοφίας τὸ ἱε-
ρὸν ἦκων, ἐς αὐτὴν που τὴν θείαν δεξαμενὴν ἔξαπινάτως ἐκάθι-
σεν, ἥνπερ μάλιστα πάντων νενομίκασι Χριστιανοὶ ἄβειν. ἀλλὰ
C κἀνθενδε ἐφέλκειν αὐτὸν ἡ γυνὴ ἴσχυσεν. χωρίον γὰρ ἀβέβηλον
πώποτε ἀνέφαπτον αὐτῇ οὐδὲν γέγονεν, ἀλλ' αὐτῇ βιάζεσθαι τὰ 20
ἱερὰ ξύμπαντα οὐδὲν πρᾶγμα ἐδόκει εἶναι. καὶ ξὺν τῷ δήμῳ οἱ

12. διαφυγόντα] διαφυγόντι Pm. 13. παρὰ Vat. παρὶ AP.

14. ἁγιώτατος Alem. ἁγιώτατος AP. ibid. παρὰ] παρὶ Pm.

15. ἱκέτης Alem. οἰκέτης AP. 16. ἐς τῆς Σοφίας — ἴσχυσεν]

Suidas s. v. δεξαμενῇ. unde accentum in δεξαμένην correxi.

19. κἀνθενδε] κἀνθενθεν AP.

mann producit Theodosium. Protinus Antonina summo oppressa gaudio stupefacta haesit: utque recepit sese, immortales Augustae gratias egit, servatricem, et beneficentissimam compellavit, ac vere dominam. Imperatrix Theodosium in Palatio continens, omnibus refecit deliciis, et oblectamentis recreavit; illud interminata, brevi se Theodosium exercitus ducem Romanis daturam. Sed plane antevertit ultio divina, quae illum intestinorum difficultate correptum e vivis subduxit. Erant Theodoraë reconditae, abstrusae, nullisque finitimae habitationibus custodiae, usque adeo terrae, ut inde nullum diei vel noctis, indicium discernere potuisses; vinctum in his Photium diu detinuit. Sed nescio quo casu semel atque iterum inde aufugiendi facta illi est opportunitas. Tum primum in Deiparae templo, quod Byzantiis sanctissimum est, ac nominatim, ad sacram aram supplex consistit; eum inde per vim ac scelus avulsam custodia rursus includit. Secundo deinde inopinato se addit in sacrum Sophiae templi emissarium, cuius summa Christianis ritu solemniori religio est: verum inde etiam eam abstrahere illa non exhorruit, cui nullus tam sanctus visus est locus, quem non violaret; quin pro nihilo duxit vim omnibus inferre sacris. Ac licet tum populus, et Sacerdotum ordo faci-

τῶν Χριστιανῶν ἱερεῖς καταπεπληγμένοι τῷ δέει ἐξίσταντο καὶ ἐνεχώρουν αὐτῇ ἅπαντα. τριῶν μὲν οὖν αὐτῷ ἐνιαυτῶν χρόνος ἐν ταύτῃ τῇ διαίτῃ ἐτείβη, ὕστερον δὲ ὁ προφήτης αὐτῷ Ζαχαρίας ἐπιστὰς ὄντα ὄρκοις φασὶν ἐκέλευε φεύγειν, συλλήψεσθαι 5 οἱ ἐν τῷ ἔργῳ τῷδε ὁμολογήσας. ταύτῃ τε τῇ ὅψει ἀναπεισθεῖς ἀνέστη τε ἐνθένδε καὶ διαλαθὼν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἦλθε, μυρίων μὲν αὐτὸν δισφενδαμένων ἀνθρώπων, οὐδενὸς δὲ τὸν νεανίαν, καίπερ ἐντυχόντα ὀρέωντος. οὗ δὴ ἀποθριζάμενός τε καὶ τῶν D μοναχῶν καλουμένων τὸ σχῆμα περιβαλλόμενος τὴν ἐκ Θεοδώρας 10 κόλασιν διαφυγεῖν ἔσχε. Βελισάριος δὲ τὰ ὁμωμοσμένα ἡλογηκώς, τιμωρεῖν τε οὐδαμῇ τούτῳ ἐλάμενος πάσχοντι, ὥσπερ ἐρρήθη, ἀνόσια ἔργα, ἐς πάντα οἱ λοιπὸν τὰ ἐπιτηδεύματα πολέ- A 16 μιά τὰ πρὸς τοῦ Θεοῦ ὡς τὸ εἶκος εὔρεν· εὐθὺς γὰρ ἐπὶ τε Μήδους καὶ Χοσρόην σταλὲς τὸ τρίτον ἐσβαλάντας, ἐς Ῥωμαίων τὴν 15 γῆν κακότητα ὥφλε. καίτοι ἐδόκει τι λόγου ἄξιον διαπεπράχθαι, τὸν πόλεμον ἐνθένδε ἀποσεισάμενος. ἀλλ' ἐπεὶ Χοσρόης Εὐφράτην διαβάς ποταμὸν Καλλίνικον πόλιν πολυάνθρωπον οὐδενὸς P 12 ἀμυνομένου εἴλε, μακράδας ἠνδραπόδισε Ῥωμαίων πολλὰς· Βελισάριος δὲ, ὅς αὐδὲ ὅσον ἐπισπένδαι τοῖς πολεμίοις ἐν σκουδῇ 20 ἔσχε, δόξαν ἀπῆνεγκεν ὡς δυοῖν θάτερον, ἢ ἐφελοκᾷκῃσας ἢ ἀποδειλιάσας, αὐτοῦ ἔμειναν.

2. ἐνεχώρουν Vat. ἀνεχώρουν AP. 3. ἐν ταύτῃ τῇ διαίτῃ addidi ex Vat. 4. συλλήψεσθαι] συλλήψασθαι AP. 15. κακότητι Alem. κακότητα AP. 19. Addidi ὅς.

nus exhorrescerent, ac detestarentur, ei tamen omnia concesserunt. Tertium iam annum agebat Photius in eo squalore, cum ecce per quietem visus Zacharias Propheta illi est, qui fugam imperaret, praesidiumque sancte polliceretur; quo visu fretus, inde clam erupit, cumque innumeros propemodum persecutores praesens latuisset, tantem Hierosolymam pervenit: ubi detonsa caesarie, sumptoque Monachorum habitu, Theoderae potuit evadere carnificinam. Cui cum Belisarius iniustissimis afflictio calamitatibus ire suppetias neglexisset, contra quam sacramenti fide, ut dixi, promiserat, omnibus deinde suis in rebus merito infensum habuit divinum numen. Nam paulo post adversum Persas et Chosroem tertio iam in provincias Romanorum grassantes ducere iussus exercitum, quamquam inde cum laude hostem abegerit, sceleris tamen notam subivit. Cum etenim Chosroem, qui Euphrate transmissa urbe frequentissima Callinico omnibus destituta praesidiis potitus erat, infinita Romanorum multitudine in suam potestatem redacta, Belisarius insequi nihil curaverit, sed in castris se continerit, suspicionem de se excitavit, quasi vel rem de industria male gereret, vel ignaviter hostibus conce-

- B δ'. Ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ τι ἕτερον αὐτῷ ἐπιπεσεῖν
 V 287 ξυγηνέχθη τοιόνδε. ὁ μὲν λοιμὸς, ὅπερ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν
 λόγοις ἐμνήσθη, ἐπενέμετο τοὺς ἐν Βυζαντίῳ ἀνθρώπους. βα-
 σιλεῖ δὲ Ἰουστινιανῷ χαλεπώτατα νοσῆσαι ξυνέβη, ὥστε καὶ ἐλέ-
 γετο ὅτι ἀπολώλει. τοῦτον δὲ τὸν λόγον παραγαγοῦσα ἡ φήμη δ
 διεκόμισεν ἄχρι ἐς τὸ Ῥωμαίων στρατόπεδον. ἐνταῦθα ἔλεγον
 τῶν ἀρχόντων τινὲς ὥς, ἦν βασιλέα Ῥωμαῖοι ἕτερόν τινα ἐν Βυ-
 ζαντίῳ καταστήσωνται σφίσι, οὐ μήποτε αὐτοὶ ἐπιτρέψωσιν.
 ὀλίγῳ δὲ ὕστερον βασιλεῖ μὲν φαῖσαι ξυνέβη, τοῖς δὲ τῶν Ῥω-
 C μαίων στρατοῦ ἀρχουσι διαβόλοις ἐπ' ἀλλήλοις γενέσθαι. Πέ- 10
 τρος τε γὰρ ὁ στρατηγὸς καὶ Ἰωάννης, ὅπερ ἐπικλήσιν Φαγᾶν
 ἐκάλουν, Βελισαρίου τε καὶ Βούζου ἐκεῖνα λεγόντων ἰσχυρίζοντο
 ἀκηκοέναι ὑπερ μὲν ἀρτίως δεδύλωται. ταῦτά γε ἡ βασιλὶς Θεο-
 δώρα ἐπικαλέσασα ἐφ' ἐαυτῇ τοῖς ἀνθρώποις εἰρῆσθαι μεστὴ
 ἐγγόνει. ἅπαντας οὖν εὐθὺς μετακαλέσασα ἐς Βυζάντιον, ζή- 15
 A 17 τησὶν τε τοῦ λόγου τούτου πειρησαμένη, τὸν Βούζην μετέπεμψατο
 εἰς τὴν γυναικωνῖτιν ἑξαπιναίως, ὥς τι αὐτῷ κοινολογησομένη
 τῶν ἄγαν σπουδαίων. ἦν δὲ τι οἶκημα ἐν παλατίῳ κατάγειον,
 ἀσφαλὲς τε καὶ λαβυρινθῶδες καὶ οἷον ταρτάρῳ εἰκάζεσθαι, ἵνα
 D δὴ τοὺς προσκεκρουκότας ὥς τὰ πολλὰ καθείρξαι ἐντηρῇ. καὶ 20
 ὁ Βούζης οὖν ἐς τὸ βύραθρον τοῦτο ἐμβέβληται, ἐνταῦθά τε
 ἀνὴρ ἐξ ὑπᾶτων γενόμενος ἄγνωστος αἰεὶ τοῦ παρόντος καιροῦ
 ἔμεινεν. οὔτε γὰρ αὐτὸς ἐν σκοτίῳ καθημένος διαγινώσκειν οἷός

5. παραγαγοῦσα] παραλαβοῦσα. Reisk.
 ἐπιστρέψωσιν AP.

8. ἐπιτρέψωσιν Reisk.

4. Illud quoque sub idem tempus ei contigit. Cum lues Byzantio-
 rum depascere multitudinem, ut superioribus libris meminimus; Iusti-
 nianus Imperator morbo difficillimo laborabat, ut iam interluisse etiam di-
 ceretur. Fama vulgi rumoribus exagitata ad castra pervasit, militemque
 Romanum. Hic vero dictitare ex Praefectis nonnulli, si populus Romā-
 nus Byzantii permetteretur Caesarem pronunciare, fore omnino ut ipsi
 in castris perpetuo versarentur. Nec ita multo post e morbo recreari
 coepit Imperator; tum vero duces exercitus deferunt alius alium, et Be-
 lisarii, atque Buzae eam fuisse vocem, quam modo dixi, Petrus, et
 Ioannes belluo asseverabant. Haec ab iis de se dici interpretata Theo-
 dora, ira efferbuit, iussitque omnes extemplo adesse Byzantii. Dicti au-
 ctoribus pervestigatis, Buzem repente accersit in gynaeceum, sicuti de
 re quapiam graviore cum eo communicatura. Caeterum in regia erat
 subterraneus ac tutissimus carcer, ad quem ibatur per longos anfractus;
 Tartaro similem diceret. Ergo in hoc, ubi vinciebantur, qui illi offen-
 sioni fuissent, Buzem habuit; scilicet vir consularis in eam sentinam
 deturbatus, longo tempore delituit, nulla de eo certa fama; nam diei,

τε γυγόνει πότερον, ἡμέρα ἢ νύκτωρ εἴη οὔτε ἄλλω τῷ ἐντυχεῖν
 εἶχεν. ἄνθρωπος γὰρ, ὅσπερ οἱ ἐς ἡμέραν ἐκάστην τὰ σιτία
 ἐρρίπτει, ὥδπερ τι θηρίον θηρίῳ ἄφωνος ἀφώνῳ ὠμῶς. καὶ
 πᾶσι μὲν τετελευτηκέναι εὐθὺς ἔδοξε, λόγον μέντοι ἢ μνήμην
 5 ποιεῖσθαι αὐτοῦ οὐδεὶς ἐτόλμα. ἐνιαυτοῖν δὲ δυδὶν ὕστερον πρὸς
 μῆσι τέσσαρσιν οἰκτισαμένη τὸν ἄνδρα ἀφῆκε, καὶ ὃς ὥσπερ P 13
 ἀναβεβιωκὼς ἀπασιν ὤφθη. ξυνέβη τε τῷ ἀνθρώπῳ ἐνθένδε
 ἀεὶ ἀμβλυώττειν τε καὶ τὸ ἄλλο σῶμα νοσῶδει εἶναι. τὰ μὲν οὖν
 ἀμφὶ τῷ Βούζῃ τῇδε ἐχώρησε. Βελισάριον δὲ βασιλεὺς, καίπερ
 10 οὐδενὸς τῶν κατηγορουμένων ἀλόντα, ἔγκειμένης τῆς βασιλίδος
 παραλύσας ἧς εἶχεν ἀρχῆς Μαρτίνον ἀντ' αὐτοῦ τῆς ἐφ' αὐτῆς στρα-
 τηγὸν κατεστήσατο, τοὺς τε Βελισαρίου δορυφόρους τε καὶ ὑπα-
 σπιστὰς, καὶ τῶν οἰκετῶν εἴ τι ἐν πολέμῳ δόκιμον ἦν, τῶν τε
 ἀρχόντων καὶ πῶν ἐν παλατίῳ εὐνούχων τισὶν ἐπέστειλε διαδύσα-
 15 σθαι. οἱ δὲ κλήρους ἐπ' ἐκείνοις ἐμβεβλημένοι αὐτοῖς ὅπλοις
 ἑκαστας ἐν σφίσιν αὐτοῖς διενείμαντο, ὥς πη κατατυχεῖν ἐκάστῳ
 συνέβη. καὶ τῶν φίλων δὲ καὶ ἄλλως αὐτῷ τὰ πρότερα ὑπουργ- B
 γηκότων πολλοῖς ἀπέειπε παρὰ Βελισαρίῳ μηκέτι ἵεναι, καὶ πε- A 18
 ριήρχετο πικρὸν θέαμα καὶ ἄπιστος ὄψις, Βελισάριος ἰδιώτης ἐν
 20 Βυζαντίῳ, σχεδὸν τι μόνος, σύννους ἀεὶ καὶ σκυθρωπὸς καὶ τὸν

1. „ἐντυχεῖν] ἐντυγχάνειν MS.“ MALT. 5. αὐτοῦ οὐδεὶς
 ἐτόλμα] * ταῦτα τινὰ οὐδεὶς * A. „Si coniectaris indulgere li-
 cet, lacunam sic expleo, τούτου (vel αὐτῶ) τινὰ οὐδεὶς ἐτόλμα.
 Ne scilicet in Theodoraе offensioem et odium incurreret.“ ALBM.
 6. τέσσαρσιν] τέσσαρσι AP. ibid. οἰκτισαμένη Alem. οἰκτη-
 σαμένη AP. 14. ἐπέστειλε] ἐπέτειλε Alem. 16. πη] Valgo
 ποι. 18. ἀπέειπε Alem. P. ἀπεῖπον A.

noctisque vicissitudines nullo poterat vel ipse in tenebris iacens indicio
 distinguere, vel ab alio resciscere; quippe cum in dies singulos qui ei,
 veluti ferae cupiam belluae pastum obiectabat, mutus iuberetur illuc
 penetrare. Interiisse iam putabatur, eiusque memoriam sermonibus usur-
 pare nūquā plane audebat; cum uno atque altero anno, et quaternis
 praeterea mensibus elapsis, inde (aliquam fortasse commovens mīlī-
 tionem) emissus, quasi rediivus ab omnibus circumspectabatur, ex eo-
 que coepit tempore caecutire; ac reliquo tempore adversa semper uti
 valetudine. Itaque Buzae cecidit res. Belisarium autem, nulli licet cri-
 minis causa insinlaretur, obnoxium; Augusta tamen instante, Imperator
 exoptavit Martino eius loco exercitus Orientis duce designato. Prae-
 terea, scutatos, hastatosque milites, ac reliquum Belisarii satellitium rei
 bellicae peritum, quibusdā aulāe primatibus et eunuchis concessit, qui
 coactis sortibus eos vel sic armatos inter se partirentur. Denique ami-
 cis, qui pridem Belisario praesto fuissent, interdicit illius consuetudinem.
 Miserum tamen et acerbum spectaculum, etsi visum, haud tamen facile
 credidit, Belisarium hominem iam privatum urbem obire solum, nunquam

ἐξ ἐπιβουλῆς ὀφρῶδων θάνατον. μαθοῦσα δὲ ἡ βασίλισ πολλὰ
 οἱ ἐπὶ τῆς ἐν χρήματα εἶκαι, πέμψασα τῶν ἐκ παλατίῳ εὐνούχων
 τινὰ κεκόμεναι πάντα. ἐτύγχανε δὲ Ἀντωνίνα, ὥς μοι εἴρηται,
 τῇ μὲν ἀνδρὶ διάφορος γεγεννημένη, τῇ δὲ βασίλειδι φιλαίτη καὶ
 ἀναγκαιότατη τὴν γάμον εὐταῖς μάλιστα, ἅτε Ἰωάννην ἐναγχος
 C κρεττοῦσαμένη τὸν Καρπαδόκην. διὸ δὴ χαρίσασθαι ἡ βασίλισ
 τῇ Ἀντωνίῃ βουλευσαμένη, ἅπαντα ἔπραττεν ὅπως θῆαιτήσα-
 σθαι τε τὸν ἄνδρα ἢ γυνή καὶ ἀπὸ ἑμπορῶν τηλικῶνδε ὅσα-
 σθαι δοῖται, ταύτῃ τε οὐ μόνον τῷ ταλαιπώρῳ ἐς τὸ παντελὲς
 V 288 καταλλαγῆναι συμβήσεται, ἀλλὰ καὶ διαρρήδην αὐτὸν ἅτε πρὸς 10
 αὐτῆς διασώσωσμένον αἰχμάλωτον ἀναρπάσασθαι. ἐλέγετο δὲ
 ὧδε. ἦλθε μὲν ποτε Βελισάριος πρῶτ' ἐς παλάτιον, ἤπερ εἰώθει,
 ξὺν ἀνθρώποις οἰκτροῖς τε καὶ ὀλίγοις τισίν. οὐκ εὐμεκῶν δὲ
 πειρασάμενος βασιλέως τε καὶ τῆς βασιλίδος, ἀλλὰ καὶ περικυβρι-
 σμένος ἐνταῦθα ὑπ' ἀνδρῶν μοχθηρῶν τε καὶ ἀγελαίων, οἵκαδε 15
 D ἀμφὶ δειλὴν ὄψιν ἀπιὼν ὥχετο, συχνὰ τε περιστρεφόμενος ἐν
 αἷῃ ἀναχωρήσει ταύτῃ καὶ πανταχόσε περισκοπούμενος, ὁπόθεν
 ποτὲ προσκίοντας αἰτῷ τοὺς ἀπολλύντας ἴδοι. ξὺν ταύτῃ τε τῇ
 ὀφρῶδι εἰς τὸ δωματίον ἀναβὰς ἐπὶ τῆς στιβάδος καθῆστο μόν-
 νος, γιγναῖον μὲν οὐδὲν ἐννοῶν, οὐδὲ ὅτι ἀνὴρ ἐγγόνει ἐν μηνί 20
 A 19 ἔχων, ἰδρῶν δὲ αἰεὶ καὶ ἱλιγγίων καὶ ξὺν τρόμῳ πολλῷ ἀπορού-

1. πολλὰ οἱ Vat. P. οἱ om. A. 11. ἀναρπάσασθαι] ἀναρτή-
 σασθαι Reisk. 13. εὐμεκῶν aut εὐμενοῦς Reiskins. Legeba-
 tur εὐμενῶς. 15. οἵκαδε] ἐς οἴκον Vat. 19. ἀπορού-
 Vulgo στειβάδος.

2. 3. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδέ AP. 4. σκηπτομένη] προσ-
ποιουμένη Suidas s. v. ὄξυρρυμία. 9. στιβάδος] Vulgo στοι-
βάδος. ibid. „ἐλκύσας] Quid si legamus ἐκλύσας? ALBM.
11. ἀπολελοίπει] ἀπελελοίπει Alem. Frustra. 13. πολλὰ
Alem. P. τὰ πολλὰ A. 14. „ταύτης δὴ] Alter ms. liber ταύ-
τη δὴ. utrumque ἀμφίβολον. nam ad Antoninam referri videtur.
Si sine libris movendum nihil sit, et priorem lectionem retineamus,
subintelligendum erit ἔνεκα: si posteriorem, ταύτη δὴ idem erit
atque ταύτης δὴ ἔνεκα τῆς αἰτίας.“ ALBM. Recepi ταύτη δὴ.
ταύτης δὴ χάριν Reisk.

animo pendere, percussus metu, anxioque sollicitudine mortem ignaviter vereri. Antonina rei prorsus ignara, quam nec fingere animo sibi facile poterat, forte illam obambabat cruditas causata, ut graviores mariti suspicionem averteret, cum ecce post solis occasum e regia Quadratus, superato vestibulo, ostio repente cubiculi adstitit, missus, ut aiebat, ab Imperatrice. Hoc audito Belisarius, pedibus atque manibus resolutis, in terram deiecit resupinus, ad necem paratissimus, adeo omni prorsus animi fortitudine destituebatur. Quadratus adhuc subsistens Augustae litterarum manu praeferebat, in hanc ferme sententiam scriptas: *In nos quae commiseris, praeclare vir, non ignoras; sed quod ego plurimum debeam uxori tuae, est cur eius causa tua tibi crimina condonem, illi tuam vitam concedam, per eam sit tibi in posterum de salute, deque fortunis bene sperare. Sed in Antoninam te qualem ostenderis, rebus ipsis te nobis demonstraturum scito.* Haec ubi perlegit Belisarius, gestire prae laetitia vehementer coepit, sulque animi testem Quadratum etiamnum

ξιν ἐθέλων ποιῆσθαι τῆς γνώμης, ἀναστὰς εὐθὺς παρὰ τοὺς γυναικὸς πόδας ἐπὶ στόμα πίπτει. καὶ χειρὶ μὲν ἑκατέρᾳ περιλαβὼν αὐτῆς ἄμφω τὰς κνήμας, τὴν δὲ γλῶσσαν αἰὲν τῶν ταρσῶν τῆς γυναικὸς μεταβιβάζων, τοῦ μὲν βίου καὶ τῆς σωτηρίας αἰτίαν ἐκάλει, ἀνδράποdon δὲ αὐτῆς τὸ ἐνθὲνδε πιστὸν ὡμολόγει 5
 C καὶ οὐκ ἀνὴρ ἔσεσθαι. καὶ τῶν χρημάτων δὲ ἡ βασιλὶς ἄρ. τριά-
 A 20 κόντα χρυσοῦ κεντηνάρια τῷ βασιλεῖ δοῦσα, τἄλλα Βελισαρίῳ ἀπέδοτο. τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ Βελισαρίῳ τῷ στρατηγῷ τῇδε κεχωρήκει, ὥπερ ἡ τύχη οὐ πολλῷ πρότερον Γελίμερά τε καὶ Οὐίτι-
 γιν δοριαλώτους παρεδεδώκει. ἐκ παλαιοῦ δὲ Ἰουστινιανόν τε 10
 καὶ Θεοδώραν πλοῦτος ὁ τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἀκριβῶς ἐκνίζεν, ὑπέρογκός τε ὢν καὶ βασιλικῆς αὐλῆς ἄξιος. ἔφασκόν τε ὡς τῶν δημοσίων χρημάτων Γελίμερός τε καὶ Οὐιττίγιδος τὸ πλεῖστον ἀποκρυψάμενος λάθρα ἔτυχε, μοῖραν δὲ αὐτῶν βραχεῖαν τέ τινα καὶ οὐδαμῇ ἀξιόλογον βασιλεῖ ἔδωκε. πόνους δὲ τοὺς τοῦ ἀν- 15
 D θρώπου καὶ τῶν, ἔξωθεν τὴν βλασφημίαν διαριθμούμενοι, ἅμα δὲ καὶ σκῆψεν ἀξιόχρεων ἐπ' αὐτῷ οὐδεμίαν κεκομισμένοι ἡσυχῇ ἔμενον. τότε δὲ ἡ βασιλὶς αὐτοῦ λαβομένη κατωρρωδηκότος τε καὶ ἀποδειλιάσαντος ὅλως πράξει μιᾷ διεπράξατο συμπαύσης αὐτοῦ τῆς οὐσίας κυρία γενέσθαι. ἐς κῆδος γὰρ ἀλλήλοις ξυνηλ- 20
 θέτην εὐθὺς Ἰωαννίνα τε ἡ Βελισαρίου θυγάτηρ, ἥσπερ μόνης ἔχεγόνει πατὴρ, Ἀναστασίῳ τῷ τῆς βασιλίδος θυγατριδῷ μνηστῇ

10. δοριαλώτους] Vulgo δορυαλώτους.

14. ἔτυχε] ἔσχε Reisk.

17. κεκομισμένοι] πεπορισμένοι Reisk.

20. ξυνηλθέτην] συν-

ηλθέτην Suidas s. v. κῆδος.

praesentem sibi parare cupiens; repente ad coniugis pedes effusus, manibus tibias prehensat, modo hunc, modo illum pedem osculatur, salutis illam appellans auctorem; se non maritum, immo mancipium fidele in posterum ait censendum fore. Caeterum Augusta de illa pecuniarum copia ad tria millia auri pondo impartita Caesari, reliqua Belisario permisit; cui sic ista contingere, quemadmodum Gelimerae ac Vittigi, quos illi fortuna paulo ante subiugarat. Iam inde a multo tempore Iustinianum ac Theodoram graviter pungebat huius viri divitiarum vis immensa, et Imperatorio prorsus aerario digna; conquerebantur vero publicarum Gelimerae Vittigisque pecuniarum partem maximam alicubi penitus ab eo retrusam, minimam vero ac nullius fere ponderis Imperatori delatam. Verum id tacite tulerunt, simul recensitis viri rebus praeclare gestis, simul veriti aliorum obtrectiones, praesertim cum idoneam adversus eum praetendere causam non possent. At ubi trepidantem illum Augusta deprehendit, et animum penitus despondentem, uno effecit conatu ut omnium eius fortunarum adiret possessionem contracta statim affinitate. Nam Ioanninam Belisarii filiam, quae una illi fuit, Anastasio ex

γέγονε. Βελισάριος μὲν οὖν ἀρχὴν τε ἀπολαβεῖν τὴν οἰκίαν ἡξίου
 καὶ στρατηγὸς τῆς ἐξῆς ἀποδειχθεὶς πάλιν ἐπὶ Χοσρόην καὶ Μή-
 δους ἐξηγήσεσθαι τῷ Ῥωμαίων στρατῷ, Ἀντωνίνα δὲ οὐδαμῶς
 εἶα· περιυβρίσθαι ἐν τοῖς ἐκείνῃ χωρίοις πρὸς αὐτοῦ ἔφασκεν,
 5 ἅπερ οὐκέτι τὸ λοιπὸν ὄψεσθαι. διὸ δὴ Βελισάριος ἄρχων τῶν P 15
 βασιλικῶν καταστὰς ἱπποκόμων ἐς τὴν Ἰταλίαν τὸ δεύτερον ἐστά-
 λη, ὁμολογήσας βασιλεῖ, ὥς φασι, χρήματα μήποτε αὐτὸν ἐν
 τῷδε τῷ πολέμῳ αἰτήσιν, ἀλλὰ ξύμπασαν αὐτὸς τὴν τοῦ πολέ- A 21
 μου παρασκευὴν χρήμασιν οἰκέλοις ποιήσασθαι. πάντες μὲν οὖν V 289
 10 ὑπετόπαζον τὰ τε ἀμφὶ τῇ γυναικὶ ταύτῃ, ἥπερ ἐροήθη, Βελι-
 σάριον διοικήσασθαι καὶ βασιλεῖ ταῦτα ὁμολογήσασθαι ἀμφὶ τῷ πο-
 λέμῳ, ἀπαλλαξέοντα τῆς ἐν Βυζαντίῳ διατριβῆς, ἐπειδὴν τε
 τάχιστα τοῦ τῆς πόλεως περιβόλου ἐκτὸς γένηται, ἀρπάσασθαι τε
 αὐτίκα τὰ ὄπλα καὶ τὰ γενναῖον καὶ ἄνδρὶ πρόπον ἐπὶ τε τῇ γυναικὶ B
 15 καὶ τοῖς βιασαμένοις φρονῆσαι. αὐτὸς δὲ πάντα τὰ συμπεσόντα
 ἐν ἀλογίᾳ πεποιημένος. ὅρκων τε τῶν Φωτίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις
 ἐπιτηδείοις ὁμώμοσμένων ἐν λήθῃ τε πολλῇ καὶ ὀλιγωρίᾳ γενόμε-
 νος εἶπετο τῇ γυναικὶ, καταστὰς ἐκτόπως εἰς αὐτὴν ἐρωτόληπιος,
 καὶ ταῦτα ἐξήκοντα ἤδη γεγονυῖαν ἔτη. ἐπειδὴ μέντοι ἐν Ἰταλίᾳ
 20 ἐγένετο, εἰς ἡμέραν ἐκάστην ἀπ' ἐναντίας αὐτῷ τὰ πρόγμυα
 ἔχῳρει, ἐπεὶ οἱ διαροήδην τὰ ἐκ Θεοῦ πολέμια ἦν. πρῶτον μὲν
 γε τὰ τῷ στρατηγῷ τούτῳ ἐν τοῖς συμπίπτουσιν ἐπὶ τε Θεωδάτον C
 καὶ Οὐίττιγιν βουλευόμενα, καίπερ αὐκ ἐπιτηδείως τοῖς πρασσο-

4. εἶα Alem. P. εἶη A.

ibid. περιυβρίσθαι] γὰρ addit Reisk.

filia nepotì spondendam curat. Interim Belisarius, ut in antiquum resti-
 tuatur dignitatìs gradum petit, utque Imperator in Oriente designatus
 adversus Chosroem, et Persam militem Romanum ducat. Antonina re-
 clamat, provinciasque minime se illas prospecturam dicit, in quibus ab
 eo gravissimis affecta fuisset iniuriis. Quare Belisarius Imperatoris sta-
 bulo praefectus, secundo in Italiam mittitur; ea, ut fertur, data Cae-
 sari conditione, nullas ut eo bello pecunias peteret, sed aere suo id ap-
 paratum, agitatūque conficeret. Ita cum Caesare pacisci Belisarium,
 et cum Antonina coniuge rem omnem compositam habere alii quidem su-
 spicabantur, ut qui exire Byzantio discuperet, quo pede muris elato ar-
 riperet arma, et strenue aliquid, suaeque virtute dignum, faceret in con-
 iugem, et qui se acerbo casu oppressissent. Verum ille iis quae acci-
 dissent neglectis, et sacramenti, quo Photio, ac reliquis familiaribus
 tenebatur, per summam oblitus iniuriam, totus ab Antonina pendebat,
 cuius licet annos natae sexaginta ardebat amore flagrantissimo. In Ita-
 liam ubi pervenit, infelices rerum eventus, quandoquidem divino numine
 adverso, in dies coepit experiri. Primo quidem bello contra Theoda-
 tum et Vittigem, quae pro re nata cepit consilia, licet minime oppor-

μένοις δοκοῦντα ἔχειν, ἐς ζυμφορὸν ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον ἐτελεύτα
τέλος· ἐν δὲ τῷ ὑστέρω δόξαν μὲν ἀπήνεγκεν ὅτι δὴ τὰ βελτίω
βεβούλευται, ἅτε καὶ τῶν κατὰ τὸν πόλεμον τόνδε πραγμάτων
γεγονὼς ἔμπειρος, ἀλλ' ἐν τοῖς ἀποβαίνουσι κακοτυχοῦντι τὰ
πολλὰ ἐς ἀβουλίας δόκησιν· αὐτῷ ἀπεκρίθη. οὕτως ἄρα οὐκ ἀν- 5
θρώπων βουλαῖς, ἀλλὰ τῇ ἐκ θεοῦ ῥοπῇ προτανεύεται τὰ ἀν-
θρώπεια, ὃ δὴ τύχην εἰώθασι καλεῖν ἄνθρωποι, οὐκ εἰδότες ὅτου
δὴ ἔνεκα ταύτῃ πρόεισι τὰ συμβαίοντα, ἥπερ αὐτοῖς ἐνδηλα γί-
νεται. τῷ γὰρ ἀλόγῳ δοκοῦντι εἶναι φιλεῖ τὸ τῆς τύχης ὄνομα
A 2 προσχωρεῖν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὥς πη ἐκάστῳ φίλον, ταύτῃ 10
δοκείτω.

D εἰ. Βελισάριος δὲ τὸ δεύτερον ἐν Ἰταλίᾳ γενόμενος αἰσχι-
στα ἐνθὲνδε ἀπήλλαξε· τῆς μὲν γὰρ γῆς ἐς πεντάετες ἐπιβῆναι
οὐκ ἴσχυσεν, ὥσπερ μοι ἐν τῇς ἔμπροσθεν λόγοις ἐρρήθη, ὅτι
P 16 μὴ ἐνθάδε ὀχύρωμα ἦν. ναυτιλλόμενος δὲ πάντα τοῦτον τὸν χρό- 15
νον τὰ ἐπιθαλάσσια περιήει. Τωτίλας δὲ λυσσῶν ἦν αὐτὸν ἔξω
τείχους λαβεῖν, οὐ μέντοι εὔρεν, ἐπεὶ ῥορωδίᾳ πολλῇ αὐτός τε

5. οὕτως — προσχωρεῖν] Suidas s. v. τύχη. οὕτως — δοκείτω
hisdem fere verbis leguntur De bello Gotth. p. 600 c. 8. ἥπερ]
εἴπερ vulgo, consentiente Suida. Correxī ex altero loco. 9. ἀλό-
γῳ] παραλόγῳ 600. 13. ἐπιβῆναι οὐκ ἴσχυσεν Alem. Lēge-
batur ἀποβῆναι ἴσχυσε. De bello Gotth. 3. p. 548 a. γῆς μὲν τῆς
Ἰταλῶν πεντάετες οὐδαμῇ ἐπιβάς. 14. „ὅτι μὴ ἐνθάδε ὀχύρω-
μα ἦν] Imo erant praesidia, in quae Belisarius recipere se pote-
rat; sed haec et quae sequuntur foede a librariis corrupta ex li-
bro 3 belli Gotthici restitui possunt: ἐκ τε ὀχυρώματος αἰεὶ ἐπιθα-
λασσίον τινὸς ἐς ἄλλο ἐπὶ τῆς παραλίας ὀχύρωμα διηνεὺς ναυτιλ-
λούμενος.“ ALEM. 16. περιήει om. A, indicata lacuna. ibid.
Τωτίλας] τουτίλας Vat. ibid. λυσσῶν ἦν Vat. Aberat ἦν.

tuna rebus viderentur, ad exitus tamen plerumque felices deducta sunt. Secundo vero illa demum fuit aliorum de eo sententia, optime quidem consultare, utpote qui Italici belli administrandi experimentum haberet; at rebus ut plurimum male sic recidentibus, minime sani consilii opinionem movit, confirmavitque. Sane res mortalium non humana ratione, sed a deo quibusdam veluti momentis gubernantur; etsi fortunam ii vocare consueverunt, qui licet rerum eventus teneant, minime tamen causas, quibus res ipsae ita feruntur, fitque ut quod carere ratione videtur, e vestigio fortunae nomen consequatur. Verum quisque, ut libet, de his ita sentiat.

5. Post secundam ergo Belisarius in Italiam expeditionem turpissime inde reducitur, cum e navigiis in terram descendere, ut supra memoravi, quinquennium totum nequiverit, neque in certum aliquod praesidium se recipere, sed perpetuo maritimam oram classe legeret. Certe licet insane Totilas cuperet, minime tamen illum cum toto Romanorum

καὶ ἑρμῆας ὁ Ῥωμαίων στρατὸς εἶχετο· διὸ δὴ οὕτως τῶν ἀπο-
 λωλότων τε ἀνέπαυετο, ἀλλὰ καὶ Ῥώμην προσαπώλεσε καὶ τὰλλα
 ὡς εἰπεῖν ἅπαντα. ἐγένετο δὲ φιλοχρήματος ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ
 πάντων μάλιστα καὶ κέρδους αἰσχροῦ ἐπιμελητῆς ἀκριβέστατος,
 5 ἅτε οὐδὲν ἐκ βασιλείως κεκομισμένος, Ἰταλοὺς ἀμείλει σχεδὸν πάν-
 τας, οἵπερ ἦκον ἐπὶ Ῥαβέννης καὶ Σικελίας, καὶ εἰ τοῦ ἄλλου
 κατὰ ταχεῖν ἐν ἔξοχῳ ἔσχευ, ἐληίσατο οὐδενὶ κόσμῳ, λογισμοὺς B
 δὴθεν τῶν βεβιωμένων καταπραττόμενος. οὕτω γὰρ καὶ Ἡρω-
 διανὸν μετιῶν χρήματα ἦντι, ἅπαντα τῷ ἀνθρώπῳ ἐπανασείων.
 10 οἷς δὴ ἐκείνος ἀχθόμενος ἀπειτάξατο μὲν τῷ Ῥωμαίων στρατῷ,
 αὐτόν δὲ ἐφ' ἑς ἑὸν τε τοῖς ἐπομένοις καὶ τῷ Σπολετίῳ Τωτίλῃ
 καὶ Γότθοις ἐνέδωκεν. ὅπως δὲ αὐτῷ τε καὶ Ἰωάννῃ τῷ Βιτα-
 λιανοῦ ἀδελφῷ διχοστατῆσαι συνέβη, ὅπερ τὰ Ῥωμαίων πρά-
 γματα μάλιστα ἐσφηλῆν, αὐτίκα δηλώσω. ἐς τοῦτο ἀπεχθείας
 15 Γερμανῷ ἡ βασιλὶς ἦλθεν ἐπιδηλότατόν τε ἅπασιν τὸ ἐχθρὸς ἐποίησεν,
 ὥστε αὐτῷ κηδεύειν, καίπερ βασιλέως ἐν ψυχῇ ὄντι, ἐγγύλα οὐ-
 δείς, ἄννημοι τε αὐτῷ οἱ παῖδες γεγόνηκεν, μέχρις αὐτῇ ἐβίον. C
 ἡ τε θυγάτηρ αὐτῷ Ἰουστίνῃ ἐπὶ ἑκτωκάδεκα ἔτη ἡβήσασα ἔτι A 23
 ἀνυμνῆαιος ἦν. διὰ τοι τοῦτο ἦν ἡ Ἰωάννης πρὸς Βελισσαρίον

6. ἦκοντο] Vulgo ἦκοντο. 11. αὐτόν] Vulgo
 Σπολετίῳ ex Bello Gotth. addunt Alem. P: om. A,
 12. Βιταλιανοῦ Alem. ex MS. Mediol. et P:
 17. μέχρις αὐτῇ τοῦ βίου A. „Alter codex Vat. ἄ
 βίου, quasi toto vitæ tempore Germani liberi Iustina
 sine uxoribus fuerint. Haud ita est. Quare legei
 χροῖς αὐτῇ ἐβίον, nempe Theodora: idque in histo
 ALEM. 19. Βελισσαρίου Alem. P. βελισσαρίου α.

exercitu timore perculsum in aciem deducere potuit. Quare afflictas Itā-
 liae res non restituit; quin Romam etiam, et si quae alia reliqua erant,
 de manibus insuper amisit. Nihil ex aerario Caesaris ad hoc bellum illi
 fuit; proinde hoc tempore profunda laboravit avaritia, omneque studium
 ad turpe compendium convertit. Sic Italos fere omnes, Ravennates, Si-
 culosque indigenas expilavit, et si quos alios fortuna in eius potestatem
 coniecisset; a quibus nescio quo iure antea vitae cogitationum poe-
 nas exegit. Sic in Herodianum animadversurus, pecunias petiit, minas
 omnes intendens; quarum ille pertaesus dictum Romanis sacramentum
 exuens, cum suis cohortibus seque et Spoletum Totilae, Gotthique de-
 didit. Libet hic narrare causam, quamobrem a Belsario alieno esse
 animo coeperit Ioannes Vitaliani ex sorore nepos; ingenti sane damno
 rei Romanorum publicae. Tantum in Germanum Augusta gerebat odium,
 tamque omnibus manifestum, ut nullus cum illo, licet Imperatoris fratris
 filio, connubia iungere auderet. Nam eius liberi, quoad illa vixit, nul-
 las nuptias adepti sunt. Iustina vero filia octavum iam et decimum age-
 bat annum, neque dum tamen nuptiarum solennia celebrarat. Ergo cum

V 290 σιαιεὶς ἀφίκετο ἐς Βυζάντιον, ἐς λόγους αὐτῶ· κάτασθῆναι δὲ Γερ-
 τῆς αὐτοῦ ὄντι. ἐπεὶ τε τὸ πρῶγμα ἤρρεσκεν ἄμφω, ὄρκοις ἀλ-
 λήλους ἔγνωσαν θεινοτάτοις καταλαβεῖν, ἢ μὴν τὸ κῆδος ἐπιτε-
 λῆσαι δυνάμει τῇ πάσῃ, ἐπεὶ αὐτοῖν ἐκάτερος τὸ θάρσειν ἐπὶ θα- 5
 τέρῳ ὡς ἥμισυ εἶχεν, ὁ μὲν τῷ ξυναιδέναι ὅτι δὴ τῶν ὑπὲρ τὴν
 D ἀξίαν ὀρέγοιτο, ὁ δὲ κηδεστοῦ ἀπορούμενος· ἡ δὲ οὐκ ἔχουσα
 τίς γένηται διὰ πάσης ὁδοῦ ἰοῦσα ἐκάτερον μετέναι μηχανῇ πάσῃ
 οὐκ ἀπηξίλου, ὥπως ἂν τὰ πραττόμενα μηχανῇ τῇ πάσῃ διακω-
 λῦνοι. ἐπεὶ δὲ αὐτοῖν καίπερ πολλὰ δεδοξασμένη ἀνακείθην οὐδέ 10
 τερον ἔσχε, διαρρήδην ἀπολεῖν τὸν Ἰωάννην ἠπειλήσει. καὶ ἀπ’
 αὐτοῦ Ἰωάννης αὐθις ἐς Ἰταλίαν σταλὲς οὐδαμῇ ξυμμίξει Βελι-
 σαρίῳ ἐτόλμησε, τὴν ἐξ Ἀντωνίνης ἐπιβουλὴν δεισας, ἕως Ἀν-
 τωνίνα ἐς Βυζάντιον ἦλθε. τὴν τε γὰρ βασιλίδι ταύτῃ ἐπι-
 στέλλαι τὸν αὐτοῦ φόνον οὐκ ἄπο τοῦ εἰκότος ἂν τις ὑπώ- 15
 πτευσε, καὶ τὸν Ἀντωνίνης σταθμωμένῳ τρόπῳ ἀπαντᾷ τε
 P 17 Βελισάριον ἐνδιδόναι τῇ γυναικὶ ἐπισταμένῳ δέος ἐγένετο· μέγα
 καὶ τὸν ἰσῆε. τοῦτο γοῦν Ῥωμαῖοις τὰ πρῶγματα καὶ πρότερον

6. τῷ ξυναιδέναι Alem. Legebatur τὸ ξυναιδέναι. 7. ἡ δὲ
 Alem. P. τῶν A. τότε Alem. in achedia. „Θεοδώρα οὖν οὐκ
 καὶ γένηται, vel potius οὕτως διαταξαμέναν αὐτῶν
 A.“ Russk. 11. ἀπολεῖν Vat. P. ἀπρίλειν A.
 m. P. ταύτην A. 15. ἀπο τοῦ εἰκότος] Vulgo
 ως. εἰκότος Maltret. 16. σταθμωμένῳ Alem. P.
 A. „Quod sequitur ita vertit Alemannus, ut pateat
 ex puncto virgulam ac legisse σταθμωμένος pro
 et ἐπιστάμενος pro ἐπισταμένῳ.“ MALT. Ante δέος
 t Alem. et post δέος inserit οὖν. 17. Βελισά-
 Βελισσαρίῳ A. 18. τὸν ἰσῆε] τόπον σωτηρίας
 Fort. δέος ἰσῆε μέγα.

Ioanne et Belisario Byzantium legato verba Germanus de inuenda affini-
 tate habere cogitur, quamvis dignitate longe inferiore. Id postquam
 utrique placuit, visum est iurando se mutuo sanctissimo devincire,
 ut conficiendis nuptiis pro virili uterque studeret. Nam inter se gravi-
 ter diffidebant; ille quod maiora quam pro dignitate ambiret, hic quod
 alterius affinitatem desperaret. Augusta impotenti haec animo ferens,
 utrumque omnibus circumveniendum curavit artibus, ut rebus inferret
 impedimentum. Cum autem neutrum vel minis gravissimis abducere ab
 instituto posset, Ioanni palam periculum capitis ostentavit. Post haec
 Ioannes in Italiam redire iussus, a Belisarii consuetudine abstinuit, do-
 nec Byzantium Antonina discederet, cuius apprimè cavebat insidias.
 Namque illi ab Augusta quam imperatam necem haud vana visa fuit
 suspicio, si quis et Antoninae mores perpendisset, et Belisarium nos-
 set, omnia coniugi indulgentem. Quare ut magna haec erat formido,
 sic ea vehementer Ioannis subivit animum. Hinc ergo res Romanorum

ἐπὶ θάτερον σκέλους ἐστῶτα προσουδίζει χαίματι. Βελισαρίῳ
 μὲν οὖν ὁ Γοτθικὸς πόλεμος τῆδε ἐχώρησεν. ἀπογνοὺς δὲ βασι-
 λέως ἰδοῦτο ὅπως οἱ ἐξῆ. ἐνθὲνδε ὅτι τάχιστα ἀπαλλαγῆναι. καὶ
 ἐπεὶ ἐνδεχόμενον βασιλέα τὴν δέησιν ἔγνω, ἄσμενος εὐθὺς ἀπὸ
 5 ὧχετο, χαίρειν. πολλὰ τῷ τε Ῥωμαίων στρατῷ καὶ Ἰταλοῖς φρά- A 24
 σας, καὶ τὰ μὲν πλείστα ὑποχείρια τοῖς πολεμοῖς ἀπαλιπὼν,
 Περυσίαν δὲ πικρότατα πολιορκία πιεζομένην, ἥπερ ἔτι αὐτοῦ
 ὁδῷ ἰόντος κατ' ἄκρας ἀλοῦσα ἐς πᾶσαν κἀκοῦ ἰδέαν ἤλθεν, ἥπερ
 μοι πρότερον δεδιήγηται. ξυνηνέχθη δὲ καὶ κατὰ τὴν οἰκίαν τύ-
 10 χης ἐναντίωμα ξυμπεσεῖν τοιόνδε. Θεοδώρα ἡ βασιλὶς τῆς Βε-
 λισαρίου παιδὸς ἐξεργάζεσθαι τὴν ἐργύην ἐπειγομένη τῷ θυγα- B
 τριδῷ, συχνὰ γράφουσα τοὺς γειναμένους τὴν κόρην ἠνώχλει.
 οἱ δὲ τὸ κῆδος ἀναδυνόμενοι ἀπειτίθεντο μὲν ἐς παρουσίαν τὴν
 σφετέραν τὸν γάμον, μεταπεμπομένης δὲ αὐτοὺς ἐς Βυζάντιον
 15 τῆς βασιλίδος, ἀδύνατοι εἶναι ἀπαλλάσσεσθαι τανῦν ἐξ Ἰταλίας
 ἐσκήπτοντο. ἡ δὲ γλιχομένη μὲν κύριον τὸν θυγατριδῶν τοῦ
 Βελισαρίου καταστήσεσθαι πλούτου, ἥδει γὰρ ἐπὶ κληρονομί-
 νην τὴν παῖδα, οὐκ ὄντος Βελισαρίῳ ἐτέρου τοῦ γόνου, ἐπὶ
 μέντοι τῇ Ἀντωνίνης γνώμῃ θαρσεῖν οὐδαμῇ ἔχουσα, δειμαίνου-
 20 σά τε μὴ μετὰ τὴν τοῦ βίου καταστροφὴν οὐ φανεῖσα πιστὴ ἐς
 τὸν αὐτῆς οἶκον, καίπερ αὐτῆς οὕτω φιλανθρωπῶν ἐν τοῖς ἀναγ- C
 καιοτάτοις τυχοῦσα, διασπάσῃται τὰ ξυγκείμενα, ἐργάζεται ἀνό-
 σιον ἔργον. τῷ γὰρ μεираκίῳ τὴν παιδίσκην ξυνοικίζει οὐδενὶ

6. τὰ μὲν Alem. P. τῷ μὲν A. 7. ἔτι Alem. ἐπὶ AP.

8. ἰόντος] Vulgo ἰέντος. 11. θυγατριδῷ] θυγατρίδι A.

16. γλιχομένη Alem. γλικομένη A. γληχομένη P.

altero veluti innixae pede, ad terram penitus collapsae ruina sunt. Sic bello Gotthico procedente, Belisarius re desperata, ut sibi quam primum ex Italia decedendi facultas fiat, Principem rogat; quo preces admittente, alacer e vestigio abit, Romanum militem, Italiamque valere haberi; quam maiore ex parte sub hostium potestate, et Perusiam dira obsidione reliquit oppressam; quae, dum ipse in suscepto itinere est, expugnata, in omnia, ut supra narravimus, mala devenit. Sed domi suae hoc interim Belisarius tulit infortunium. Theodora Augusta Belisarii filiae nuptias Anastasio nepoti perficere maturabat, ut et frequenter datis epistolis parentibus esset molestiae. Illi vitandi connubii causa in creditum nuptias reiiciunt; accersiti vero Byzantium, tunc ex Italia proficisci non posse praetexunt. Verum haec intelligens haud dubio puellam (nullis praeterea Belisario liberis) adituram haereditatem, bonorum Belisarii possessionem peroptat Anastasio. Antoninae tamen nihil fidit Augustae; quin etiam veretur, ne ubi natura sibi vitae finem fecerit, benevolentiam, quam summis in rebus experta esset, et erga suam domum fidem abiiciat, rescindatque pactiones. Ea re factum impium aggredi-

- νόμῳ. φάσι δὲ ὥς καὶ πλησιάζουσι οὗτι ἐκουσίαν ἠνάγκασε κρύ-
βδην, οὕτω τε διαπεπαρθενεύμενη τὸν ὑμέναιον τῇ κόρῃ ξυστή-
ναι, τοῦ μὴ βασιλέα τὰ πρᾶσσόμενα διακωλύσαι. τοῖς μέντοι
ἔργον ἐξεισγασμένου ἔρωτι ἀλλήλοιν διαπύρῳ τινὶ ὃ καὶ Ἀναστά-
σιος καὶ ἡ παῖς εἶχοντο, καὶ χρόνος σφίσι οὐχ ἥσσων ἢ ὁκτώ 5
A 25 μηνῶν ἐν ταύτῃ τῇ διαίτῃ ἐτρίβη. ἡνίκα δὲ Ἀντωνίνα τῆς βα-
σιλίδος ἀπογενομένης ἐς Βυζάντιον ἦλθεν, ἐπελάθετο μὲν ἐθε-
λουσία ὧν ἐκείνη ἔναγχος ἐς αὐτὴν εἰργαστο, ὥς ἡκιστα δὲ ὑπο-
λογισαμένη ὥς, ἣν τῷ ἐτέρῳ ἢ παῖς αὐτῇ ξυνοικίζοιτο, πε-
D ποργευμένη τὸ πρότερον ἔσται, τὸν Θεοδώρας ἔχγονον κηδεστήν 10
ἀτιμάζει, τὴν τε παῖδα ὥς μάλιστα ἀκουσίαν βιασαμένη ἀνδρὸς
τοῦ ἐρωμένου ὑπέστησε. μεγάλην τε ἀγνωμοσύνης ἐκ τοῦ ἔργου
τούτου ἀπηνέγκατο δόξαν εἰς πάντας ἀνθρώπους, ἥκοντά τε οὐ-
δενὶ πόνῳ ἀναπεῖθει τὸν ἄνδρα τοῦ ἄγους αὐτῇ μεταλαχεῖν τοῦδε.
ὥστε διασρηδὴν τῆνικαδὲ ὃ τοῦ ἀνθρώπου τρόπος ἐλήλεγκται. 15
καίτοι διδομώμενος Φωτίῳ τε καὶ τῶν ἐπιτηδείων τισὶ πρότερον
καὶ τὰ ὁμωμοσμένα οὐδαμῇ ἐμπειδώσας συγγνώμης ἐκύγχανε πρὸς
πάντων ἀνθρώπων. αἴτιον γὰρ τοῦ ἀπίστου τῶνδρὸς οὐ τὴν
γυναικοκράτειαν, ἀλλὰ τὸ ἐκ τῆς βασιλίδος ὑπώπτευνον εἶναι.
P 18 ἐπεὶ δὲ Θεοδώρας ἀπογενομένης, ὥσπερ μοι εἴρηται, οὔτε Φω- 20
τίου οὔτε ἄλλου του τῶν οἱ ἀναγκαίων λόγος γεγένητο, ἀλλ'
αὐτῷ δέσποινα μὲν ἡ γυνὴ ἐφάλετο οὔσα, κύριος δὲ Καλλίγονος

3. τὰ πρᾶσσόμενα]. Aberat τὰ. 9. ἦν τῷ Alem. ἦν τῷ AP.
16. διδομώμενος AP. 17. ὁμωμοσμένα] ὁμωσμένα A.
18. τῶνδρὸς Alem. ἀνδρὸς AP. 20. ἐπεὶ δὲ] ἐπεὶ καὶ A.
ibid. οὔτε — οὔτε] οὐδέ! — οὐδὲ AP.

tur, puellamque contra ius fasque ephebo contubernio iungit, non sine rumore per vim prostratae clanculum pudicitiae, ut sponsalibus illato puellae vitio confirmatis, Princeps esse rebus impedimento non posset. Hoc facto nihilominus octo mensibus Anastasius, puellaque eodem usi contubernio, amore mutuo iam tenebantur, eoque ardentissimo. Extincta Imperatrice, ubi Byzantium appulit Antonina, sciens, prudensque in se nuper gestorum simulat oblivionem, nullamve reputans infamiam stupri, si filiam nuptui sic alteri collocaret, spreto desponso Theodorae nepote, filiam sane invitam ab eius amore per vim abducit. Quam quidem ob rem apud omnes magnam retulit improbitatis opinionem; venientem vero ex Italia coniugem in partem tanti sceleris trahit nullo negotio. Et quidem ingenium Belisari aperte tandem deprehensum tum est. Nam quod pridem Photio, nonnullisque necessariis promissi fidem non praestiterit, facile veniam apud omnes invenit, qui nunquam suspicarentur coniugis dominatu, sed Imperatricis formidine fidem labefactatam: verum ea, ut dixi, defuncta cum nullam Photii, nullam familiarium rationem duceret, sed coniugem, eiusque lenonem Calligonum imperitantes

ὁ προαγαγὸς ἦν, τότε δὴ ἀπογόνους αὐτοῦ ἀπακτεῖς ἐχλεύαζόν V 291
 τε διαθρουλοῦντες καὶ ἄτε ἄνοιαν ὀφλισκάνοντι ἐλοιδοροῦντο. τὰ
 μὲν οὖν ἡμαρτημένα Βελισαρίῳ ἀπαρὸν καλύπτως εἰπεῖν ταύτη πη
 ἔχει· τῇ δὲ Σεργίῳ τῷ Βάκχου παιδί ἐπὶ Λιβύης ἡμαρτημένα
 5 διαρκῆς μὲν ἐν λόγοις μοι τοῖς ἐπιτηδείοις ἀπὸ δὴ λωται, ὅς δὲ αἰ-
 τιώτατάς γέγονε Ῥωμαίοις ἐνταῦθα διαφθαρῆναι τὰ πράγματα τὰ
 τε πρὸς Λευέθας αὐτῷ πρὸς τῶν εὐαγγελίων ὁμωμοσμένα ἐν ἐλο-
 γία πεπόνημένος καὶ τοὺς ὀχδοήκοντα πρέσβεις οὐδὲν λόγῳ δια- B
 χρησάμενος, κοποῦτον δέ μοι τῶν ἐντιθέται τῷ λόγῳ δεήσει, ὡς
 10 οὔτε νῦν δολερῶ οἱ ἄνδρες οὔτοι παρὰ Σέργιον ἦλθον οὔτε τινὰ A 26
 σκῆψιν ὁ Σέργιος ὑποψίας περὶ αὐτοῦ εἶχεν, ἀλλ' ἀδιώμοτός ἐπὶ
 θοῶν καλέσας τοὺς ἄνδρας διεκρήσατο οὐδενὶ κόσμῳ. ἀφ' οὗ
 δὴ Σολόμωνι καὶ τῷ Ῥωμαίων στρατῷ καὶ Λίβυσι πᾶσι διε-
 φθάρθαι ξυνέβη. δι' αὐτὸν γάρ, ἄλλως τε καὶ Σολόμωνος τε,
 15 τελευτηκῆτος, ὥσπερ μοι εἴρηται, οὔτε τις ἄρχων οὔτε τις στρα-
 τιώτης ἐς πόλεμον κίνδυνον ἵεναι ἤξιον. μάλιστα δὲ πάντων
 Ἰωάννης ὁ Σισινιόλου τῷ ἐς αὐτὸν ἔχθει ἀπόμαχος ἦν, ἕως
 Ἀρεόβινδος ἐς Λιβύην ἀφίκετο. ἦν γὰρ ὁ Σέργιος μαλθακὸς μὲν C
 καὶ ἀπόλεμος, τὸ δὲ ἥθος καὶ τὴν ἡλικίαν κομιδῇ νέος, φθόνῳ
 20 τε καὶ ἀλαζονείᾳ ἐς ὑπερβολὴν ἐχόμενος ἐς πάντας ἀνθρώπους,
 τεθρομμένος τε, τὴν δίαιταν καὶ τὰς γνάθους φρυγῶν, ἀλλ'

1. ἀπογόνους] κατάγονόντες Reisk. 2. διαθρουλοῦντες AP.
 5. ὅς Alem. P. ὡς A. 7. Λευέθας] Λευεθάς P. λευεθα A.
 ibid. ὁμωμοσμένα] ὁμωσμένα A. ὁμοσμένα P. 15. οὔτε
 τις — οὔτε] Vulgo οὐδέ τις — οὔτε. 17. ἔχθει Alem. ἄχθει
 AP. ibid. ἀπόμαχος] Vulgo ἀπομαχόμενος. 21. τεθρομ-
 μένος Alem. τεθρολλημένος AP. ibid. φρυγῶν] φρυσσῶν AP.

haberet, tunc enimvero contemni ab omnibus et veluti demens subsan-
 nari. Haec quidem, ut libere dicam, peccavit Belisarius. Quae autem
 Sergius Bacchi filius commisit in Africa, iam satis opportuno loco nar-
 rata sunt: eius enim causa res male gesta Romanis in ea provincia;
 Levathis iurata fides, conceptis ad Evangelia verbis, et violatam tamen;
 trucidatis nulla ratione octoginta legati, qui (quod mox praeterea dicen-
 dum) nec dolo malo ad Sergium proficiscerentur, nec ullus esset suspi-
 cioni locus; apparatus tamen epulis acceptos, neglecto sacramento, per
 scelus interfecit; quae fuit origo non modo Solomonis ducis; sed Roma-
 norum etiam, et Africanorum interitus. Extincto Solomone, cum duces
 alii, tum milites pugnae discrimina detrectarunt, omniumque maxime
 Ioannes Sisinnius, qui ad Areobindi usque in Africam adventum praelio
 abstinuit, nempe in Sergium odio, quodque, is esset imbellis et delicatus,
 ac ut aetate prorsus iuvenili, sic etiam moribus; invidia et petulantia
 in omnes homines effusissimus, molli fractoque cultu, et buccis ad su-
 perbiam inflatis. Verum quod Antoninae Belisarii coniugis neptem sibi

- ἐπεὶ τῆς Ἀντωνίνης τῆς Βελισσάρου γυναικὸς ἐγγόνης ἐτύγχανε μνηστὴρ γεγονώς, τίσιν τινὰ ἐς αὐτὸν ἡ βασιλὶς ἐξενεγκεῖν ἢ παραλύειν τῆς ἀρχῆς οὐδαμῇ ἤθελε, κακίτερ ἐνδελεχέστατα διαφθειρομένην Λιβύην ὁρῶσα, ἐπεὶ καὶ Σολόμωνα τὸν Σεργίου ἀδελφὸν τοῦ Πηγασίου φόνου αὐτῇ τε καὶ βασιλεὺς ἀφῶκε ἀφῆ- 5 κεν. ὃ τι δὲ τοῦτ' ἔστιν αὐτίκα δηλώσω. ἐπειδὴ δὲ Πηγάσιος
- D τὸν Σολόμωνα πρὸς τῶν Λευαθῶν ὠνήσατο καὶ οἱ βάρβαροι ἐπ' οἴκου ἀπεκομίσθησαν, ὁ μὲν Σολόμων ξύν τε Πηγασίῳ τῷ ἐωνημένῳ καὶ στρατιώταις ὀλίγοις τισὶν εἰς Καρχηδόνα ἐστέλλετο, ἐν δὲ τῇ ὁδῷ ταύτῃ λαβὼν ὁ Πηγάσιος ὃ τι δὴ ἀδικοῦντα Σολόμωνα 10 χρῆναί οἱ ἔφασκεν ἐν μνήμῃ εἶναι ὥς αὐτὸν ἔναγχος ἐκ τῶν πολεμίων ὁ θεὸς ῥύσαιτο. ὁ δὲ χαλεπήνας, ὅτι δὴ οἱ ἄτε δοριαλώτῳ ὠνεῖδσε, τὸν Πηγάσιον εὐθύς ἐκτεκε, ταῦτά τε σῶστρο τῷ ἀν- 15
- A 27 θρώπῳ ἀπέδωκεν. ἐπειδὴ τε ὁ Σολόμων ἐς Βυζάντιον ἦλθε, καθάρων αὐτὸν βασιλεὺς τοῦ φόνου ἐποίει, ἅτε προδότῃν ἀνελόντα τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς. γράμματά τε αὐτῷ ἐδίδου τὴν ὑπὲρ τούτων ἀσφάλειαν παρεχόμενος. καὶ ὁ μὲν Σολόμων οὕτω τὴν τίσιν διαφυγὰν ἐπὶ τὴν ἑῴαν ἄσμενος ἦεν, τὴν τε πατρίδα καὶ γένος τὸ κατὰ τὴν οἰκίαν ὀψόμενος. ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ θεοῦ τίσις ἐν ταύτῃ τῇ ὁδῷ καταλαβοῦσα ἐξ ἀνθρώπων αὐτὸν ἀφανίζει. τὰ μὲν οὖν 20 ἀμφὶ Σολόμωνι τε καὶ Πηγασίῳ τῇδὲ ἐχώρησεν...
- P 19 5. Οἵτινες δὲ ἀνθρώπῳ Ἰουστινιανός τε καὶ Θεοδώρα ἦσιν τῷ τρόπῳ τε ὅτῳ διεσπάσαντο τὰ Ῥωμαίων πράγματα ἐρίων

12. δορυαλώτῳ AP. 14.17. Σολόμων] σολομών A. 19. τοῦ θεοῦ A. τοῦ om. P. 21. Σολόμωνι P. σολομώντα A. σολομώντι Alem. 22. ἀνθρώπῳ Reisk. Vulgo ἀνθρώπων.

despūderat, in eum animadvertere nunquam Augusta voluit, nec imperio spoliare, quamquam properante ruina Africam collabentem videret. Quin et iuniorem Sergii fratrem Solomonem interempti Pegasii crimine liberavit ipsa et Imperator. Id uti se habuit, paucis expedio. Posteaquam Leuathis pro Solomone pretium solvit Pegasius, reductis domum barbaris, ipse cum Pegasio, a quo redemptus fuerat, et parva militum manu, petebat Carthaginem. Quo in itinere manifestum flagitii Solomonem monet Pegasius, meminisset nuper se divinitus ereptum ab hostibus: ille indigne ferens obiectam sibi quasi mancipio libertatem, repente Pegasium interimit, illud vitae servatae praemium repēdens. Ut vero Byzantium venit, ab Imperatore caedis absolvitur, tanquam ipse morte perdidit perduellē Imperii Rom. scriptoque accipit indemnitate. Ubi supplicium ille sic evasit, patriam propinquosque revisurus in Orientem alacer properavit: sed divina ultione persequente, in itinere decessit e vita. Ita haec de Pegasio et Solomone gesta.

6. Venio nunc ad Iustinianum et Theoderam, dicturus quid hominum uterque fuerint, quibusve modis rem Romanam affligerint. Byzan-

ἔρχομαι. Λέοντος ἐν Βυζαντίῳ τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔχοντος,
 γεωργοὶ νεανίαι τρεῖς, Ἰλλυριοὶ γένος, Ζίμαρχός τε καὶ Διτύβι-
 στος καὶ Ἰουστίνος ὁ ἐκ Βεδέριανῆς, πράγμασιν ἐνδελεχέστατα
 τοῖς ἀπὸ τῆς πενίας οἰκοὶ μαχόμενδι τούτων τε ἀπαλλαξέοντες
 5 ἐπὶ τῷ στρατεύεσθαι ὥρμησαν. καὶ πεζῇ βαδίζοντες ἐς Βυζάν-
 τιον ἦσαν, σιούρας ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοὶ φέροντες, ἐν αἷς δὲ Β
 ἄλλο οὐδὲν ὅτι μὴ διπύρους ἄρτους οἰκοθεν ἐμβεβλημένοι ἀφίκον-
 το, ταχθέντας τε ἐν τοῖς στρατιωτικοῖς καταλόγοις βασιλεὺς αὐ-
 τοὺς ἐς τοῦ παλατίου τὴν φυλακὴν ἐπεξελέξατο. κέλκιστοι γὰρ
 10 ἅπαντες τὰ σώματα ἦσαν. χρόνῳ δὲ ὕστερον Ἀναστασίῳ τὴν
 βασιλείαν παραλαβόντι πόλεμος πρὸς τὸ Ἰσαύρων ἔθνος ὅπλα ἐπ' V 292
 αὐτὸν ἀραμένους κατέστη. στρατιάν τε λόγου ἀξίαν ἐπ' αὐτοὺς
 ἐπεμψεν, ἥσπερ Ἰωάννης ἡγείτο, ἐπὶ κλήσιν κυρτός. οὗτος Ἰωάν-
 νης τὸν Ἰουστίνον ἀμαρτιάδος τινὸς ἕνεκα ἐν δεσμωτηρίῳ καθεῖρ-
 15 ξεν, ἡμέρα τε τῇ ἐπιούσῃ ἐξ ἀνθρώπων αὐτὸν ἀφανιεῖν ἐμέλλεν, C
 εἰ μὴ τις μεταξὺ ἐπιγενομένη ὄψις ὀνείρου ἐκώλυσεν. ἔφη γὰρ
 οἱ ἐν ὀνείρῳ ὁ στρατηγὸς ἐντυχεῖν τινα παμμεγέθη τε τὸ σῶμα καὶ A 28
 τᾶλλα κρείσσῳ ἢ ἀνθρώπῳ εἰκάζεσθαι. καὶ τὸν μὲν οἱ ἐπισκῆ-
 ψαι μεθεῖναι τὸν ἄνδρα, ὃν περ καθεῖρξας ἐκείνη ἡμέρα ἐτύγ-
 20 χανεν· αὐτὸν δὲ τοῦ ὕπνου ἐξαναστάντα ἐν ἀλογίᾳ τὴν τοῦ ὀνεί-
 ρου ὄψιν ποιήσασθαι. ἐπιλαβούσης δὲ καὶ ἑτέρας νυκτὸς ἐδόκει
 μὲν ἐν τῷ ὀνείρῳ καὶ αὖθις τῶν λόγων ἀκούειν ὥν περ ἡκηκόες

3. ἐνδελεχέστατα τοῖς ἀπὸ] ἐνδελεχεστάτης ἀπὸ Suidas s. v. ἐνδε-
 λεχέστατα. 4. τοῖς Alem. Malt. τῆς AP. 7. διπύρους
 Suidas s. v. δίπυρος et σιούρα. πηρὺς AP. 10. ἅπαντες]
 ἀπάντων Reisk. 12. κατέστη Alem. P. ὀπλίξαι A. 14. Ἰου-
 στίνον Alem. ex MS. Med. et P. Ἰουστινιανὸν A et codd. Vat.
 15. ἀφανιεῖν Reisk. ἀφανίζειν· Alem. ἀφίειν A. ἀφίειν P.
 22. μὲν Reisk. μένειν AP.

tii Leo summam habebat Imperii, cum tres in Illyria nati, exercendis-
 que agris assueti adolescentes Zimarchus, Ditybistus et Iustinus (cuius
 Bederiana patria fuit) summae, qua domi premebantur, egestatis vitan-
 dae causa, militiam sequuntur, pedibusque Byzantium veniunt, reiectis
 post terga sagis, in quibus praeter secundarios panes, nihil eis quod re-
 conderent, ex re domestica fuit. Numeris militaribus inscripti ab Impe-
 ratore, utpote egregia corporis forma conspicui, ad regiae custodiam
 seliguntur. Imperio deinde potitus Anastasius, in Isauros, qui arma
 sumpserant, florentissimum immittit exercitum, quem Ioannes gibbus du-
 ctavit. Is Iustinum criminis reum includit carcere, postridie statim ca-
 pite plectendum. Verum, ut dux ille narrare solebat, a proposito de-
 terretur, visio per quietem sibi, qui proceritate ac reliquo corporis ha-
 bitu praestantius quid homine prae se ferret, iuberetque dimitti quem
 pridie tradidisset custodiae. Ille somno excitus non magni ducit quae in

D τὸ πρότερον; ἐπιτελέσῃ δὲ τὰ ἐπιτεταγμένα οὐδ' ὥς βεβουλή-
σθαι. τρίτον τέ οὐ ἐπιστάσαν τὴν τοῦ ὀνείρου ὄψιν ἀπειλῆσαι
μὲν τὰ ἀνήκεστα, ἢ μὴ τὰ ἐπηγγελλόμενα ποιῶν, ἐπειπεῖν τε ὡς
αὐτοῦ τε τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς συγγενείας χρόος οἱ μέγα ὀρυ-
σθησομένῳ ἐς χρόνον τὸν ὀπισθεν εἶη. τότε μὲν οὖν οὕτως Ἰου- 5
στίνῳ περιεῖναι ξυμβῆ, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐς μέγα δυνά-
μεως οὗτος Ἰουστίνος ἐχώρησεν. ἄρχοντα γὰρ αὐτὸν Ἀνυστά-
σιος βασιλεὺς κατεστήσατο τῶν ἐν παλατίῳ φυλάκων. ἐπειδὴ τε
ὁ βασιλεὺς ἐξ ἀνθρώπων ἠφάνιστο, αὐτὸς τῇ τῆς ἀρχῆς δυνάμει
τὴν βασιλείαν παρέλαβε, τυμβογέρων μὲν γεγονὼς ἤδη, ἀμάθη- 10
τος δὲ γραμμάτων ἀπάντων καὶ τὸ δὴ λεγόμενον ἀναλφάβητος
P 20 ὢν, οὐ γεγὼς ἐν Ῥωμαίῃς πρότερον τοῦτό γε. εἰδισμένον δὲ
γράμματα οἰκεῖα τοῖς βιβλίοις ἐντιθέσθαι τὸν βασιλέα, ὅσα ἂν
ἐπαγγέλλοντος αὐτοῦ γίνοιτο, αὐτὸς μέντοι οὔτε ἐπήγγελλεν αὐτε
τοῖς πρassoμένοις ξυνεπιστάσθαι οἷός τε ἦν. ὃς δὲ παρεδρεύειν 15
αὐτὸς ἔλαχεν ἀρχὴν τὴν τοῦ καλουμένου κοιαιστόρος. Πρόκλος ὄνο-
μα, αὐτὸς δὴ αὐτονόμῳ γνώμῃ ἅπαντα ἐπρασεν. ὅπως δὲ μαρ-
τυρίαν τῆς βασιλείας χειρὸς ἔχοιεν, οἷς ἐπίκειται τὸ ἔργον τοῦτο,
ἐπενοήθη πάρε. ξύλῳ ἐργασμένῳ βραχεὶ ἐγκολάψαντες μορφὴν
τινα γραμμάτων τεττάρων, ἅπερ ἀναγνῶναι τῇ Λατίνῳ φωνῇ 20
A 29 δύναται, γραφίδα τε βαφῇ βάψαντες, ἣ βασιλεῖς γράφειν εἰώ-
B θασιν, ἐνεχειρίζοντο τῷ βασιλεῖ τούτῳ. καὶ τὸ ξύλον, ὅπερ

10. τυμβογέρων] Suidas s. h. v.   ibid. ἀμάθητος — ἀναλφά-
βητος] Suidas s. v. Ἰουστίνος.   14. ἐπήγγελλεν P. ἐπήγγει-
λεν A.   15. „ξυνεπιστάσθαι] ξυνέπεσθαι, aut ξυνεφίστασθαι.
Prius rectius.“ Reisk.   18. οἷς ἐπίκειται P. ἣ * * * ἐπίκει-
ται A.   22. ἐνεχειρίζον δὲ τῷ βασιλεῖ ταύτην Reisk.

somno visa forent, nocteque insequente iisdem in quiete visis et auditis, ac nihilominus neglectis; tertio ab eadem illa specie atrocioribus minis exagitatur, ut dicto pareat: Nam hoc, inquit, homine, huiusque propin- quis opus cum primis erit, quando ira mihi mox concitabitur. Sic mor- tem evadere Iustino contigit. Tempore deinde procedente, magnam is consequitur potentiam, Praetorianis militibus praefectus ab Anastasio Principe: qui ubi fato concessit, ea fretus Iustinus praefectura capessi- vit Imperium, senex iam licet capularis, et, quod Romanis antehac non evenit, adeo litterarum expers et, quod dicitur, analphabetus, ut cum sui soleat nominis apices libellis indere Princeps, cum quid imperat fa- ciundum, ipse neque imperare neque compos esse posset rerum geren- darum, sed Proclus, qui officio Quaestoris fungebatur ei que assidebat, omnia faceret pro arbitrio. Verum ut aliquod Imperatoris manus extaret argumentum, a magistratu, qui id muneris habet, excogitatum hoc est. Tabellae lignae perpolitae formam quatuor literarum, quae legi Latine possent, incidendam curant, eaque libello imposita, calamus colore im-

ἐμνήσθην, τῷ βιβλίῳ ἐνθάμενοι, λαβόμενοι τε τῆς βασιλέως χει-
 ρός, περιήγον μὲν ξὺν τῇ γραφίδι ἐς τῶν τεττάρων γραμμάτων
 τὸν τύπον, ἐς πάσας τε τὰς τοῦ ξύλου αὐτὴν περιετίξαντες ἐντο-
 μὰς οὕτω δὴ ἀπηλλάσσοντο, τοιαῦτα βασιλέως γράμματα φέ-
 5 ροντες. τὰ μὲν ἄμφι τῷ Ἰουστίνῳ ταύτῃ Ῥωμαίοις εἶχε. γυ-
 ναικὶ δὲ ὄνομα Λουπικίνῃ ξυνώκει. αὕτη δὲ δούλη τε καὶ βάρ-
 βαρος οὕσα τοῦ πρόσθεν αὐτὴν ἐωνημένου παλλακὴ γέγονε. καὶ
 αὕτῃ μὲν ξὺν Ἰουαννῷ ἐπὶ βίου δυσμαῖς τὴν βασιλείαν ἔσχεν.
 Ἰουστίνος μὲν οὖν οὔτε τι πονηρὸν τοὺς ὑπηκόους ἐργάζεσθαι
 10 οὔτε ἀγαθὸν ἴσχυεν. εὐηθεία γὰρ πολλῇ εἶχετο, ἄγλωττός τε C
 παντάπασι ὢν καὶ ἀγροικιζόμενος μάλιστα. ἀδελφιδοῦς δὲ αὐτοῦ
 Ἰουστινιανὸς νέος ὢν ἔτι διωκεῖτο τὴν ἀρχὴν ξύμπασαν καὶ γέγονε
 Ῥωμαίοις συμφορῶν αἴτιος, οἷας τε καὶ ὅσας ἐς τὸν ἅπαντα αἰῶ-
 να οὐδεὶς πού πρότερον ἀκοῇ ἔλαβεν. ἐς τε γὰρ ἀνθρώπων ἀδι-
 15 κον φόνον καὶ χρημάτων ἀρπαγὴν ἀλλοτρίων ῥᾶστα ἐχώρει, καὶ
 οὐδὲν ἦν αὐτῷ μυριάδας πολλὰς ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι, καί-
 περ αὐτῷ αἰτίαν οὐδεμίαν παρασχομένων. καὶ φυλάσσειν μὲν
 τῶν καθ' ἑσταμένων οὐδὲν ἤξιον, ἅπαντα δὲ νεοχμοῦν ἐς αἰὲν ἤθε-
 λε, καὶ τὸ ξύμπαν εἰπεῖν, μέγιστος δὲ οὗτος διαφθορεὺς τῶν εὖ
 20 καθεστῶτων. τὸν μὲν οὖν λοιμὸν, ὅσπερ μοι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν D
 λόγοις ἐρρήθη, καὶ ἐπισκήψαντα εἰς τὴν γῆν ξύμπασαν, διέ-
 φυγον ἄνθρωποι οὐχ ἥσσονες ἢ ὅσοις διαφθαρεῖναι τετύχηκεν, ἢ

1. ἐνθάμενοι] ἐπιθέμενοι Reiskius. 2. τῶν τεττάρων] τὸν
 τεττάρων AP. 14. ἀνθρώπων Alem. P. ἐξ ἀνθρώπων A.
 18. καθ' ἑσταμένων] καθεστῶτων Suidas s. v. νεοχμοῦν. ibid.
 νεοχμοῦν Alem. P. νεσχέλου A. 22. ἢ ὅσοις P. cum Suida
 s. v. ἐπισκήπτω ἢ om. A.

butus, quo scribere mos est Imperatoribus, huic Principi tradebatur in
 manum; quam alii prehensantes ducebant, circumagebantque calamum
 per quatuor illas litterarum formas, nempe singulas tabellae incisuras,
 atque ita demum iis ab Imperatore litteris reportatis recedebant. Is qui-
 dem Romanis erat Iustinus. Coniux vero, cui nomen Lupicinae fuit,
 serva eaque barbara, sui pellex emptoris Iustini, et ad usque vitae
 exitum Imperii socia. Neque malo subiectis, neque bono esse Iustinus
 quidem potuit, insignis homo stoliditatis, summa cum infantia summa-
 que cum rusticitate coniunctae. At eius sororis filius Iustinianus aetate
 adhuc iunior, et qui summam moderabatur Imperii, is demum fuit Ro-
 manis tot tantorumque malorum auctor, quot et quanta audita non sunt
 ex omni superiorum aetatum memoria. Facile prorumpebat in opum alie-
 narum rapinas, in caedes, sic ut pro nihilo duceret innumeram perdere
 omnis criminis insontem multitudinem. Statuta servare nequaquam illi
 animus; contra semper rebus studere novis, et, uno verbo, bene con-
 stitutis pestem importare funestissimam. Luem illam, quam superioribus

A 30 οὐδαμῇ τῇ νόσῳ ἀλόντες ἢ ὑγιαζόμενοι, ἐπειδὴ σφίσι ἀλῶναι
 ξυνέβη. ἄνδρα δὲ τοῦτον διαφυγεῖν ἀνθρώπῳ γε ὄντι τῶν πάν-
 των Ῥωμαίων οὐδενὶ ξυνηνέχθη, ἀλλ' ὥσπερ τι ἄλλο ἐξ οὐρα-
 νοῦ πάθος ὅλῳ τῷ γένει ἐπείσπεσόν ἀνέπαφον οὐδένα παντελῶς
 εἶασε. τοὺς μὲν γὰρ ἐκτείνειν οὐδενὶ λόγῳ, τοὺς δὲ πενία μάχο- 5
 μένους ἀφείς ἀθλιωτέρους τῶν τετελευτηκότων εἰργάζετο, εὐχομέ-
 νους τὰ παρόντα σφίσι διαλῦσαι θανάτῳ οἰκτίστῳ. τινῶν μέν-
 ται ξὺν τοῖς χρήμασι καὶ τὰς ψυχὰς εἶλεν. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἦν αἰ-
 τῷ μόνην καταλῦσαι τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν, Λιβύης τε καὶ Ἰτα-
 V 293 λίας οὐκ ἄλλου του ἔνεκα πεποιῆσθαι τὴν ἐπικράτησιν ἴσχυσεν 10
 P 21 ἢ ὥστε ξὺν τοῖς πρότερον ὑφ' αὐτῷ οὐσί διολέσαι τοὺς ταύτῃ ἀν-
 θρώπους. οὕτω γοῦν δεκαταῖος εἰς τὴν δύναμιν γεγονὼς Ἀμάν-
 τιον τῶν ἐν παλατίῳ εὐνοῦχων ἄρχοντα ξὺν ἑτέροις τισὶν ἐξ αἰ-
 τίας οὐδεμιᾶς ἐκτείνειν, ἄλλο οὐδὲν τῷ ἀνθρώπῳ ἐπενεγκὼν, πλήν
 γε δὴ ὅτι ἐς Ἰωάννην τὸν τῆς πόλεως ἀρχιερέα λόγον τινὰ προ- 15
 πετῇ εἶποι. καὶ ἀπ' αὐτοῦ φοβερώτατος γέγονεν ἀνθρώπων
 ἀπάντων. αὐτίκα δὲ καὶ Βιταλιανὸν τὸν τύραννον μετεπέμψατο,
 ᾧ δὴ τὰ πιστὰ πρότερον ὑπὲρ τῆς ἀσφαλείας παρέσχετο, διαλα-
 χὼν αὐτῷ καὶ τῶν ἐν Χριστιανοῖς μυστηρίων. ὀλίγῳ τε ὕστερον
 ἐξ ὑποψίας αὐτῷ προσκεκρουκότα ξὺν τοῖς ἐπιτηδεύουσιν ἐν παλα- 20
 τίῳ λόγῳ οὐδενὶ διεχρήσατο, πίστει οὕτω δεινότητος ἐμπεδῶσαι
 οὐδαμῇ ἀξιώσας.

1. ἢ ὑγιαζόμενοι ex MS. Med. Alem. et P. ἢ * γενόμενοι A: unde
 Tournius ἢ περιγενόμενοι. *ibid.* σφίσι] σφίσι AP. 10. ἴσχυ-
 σεν] ἐσπύσαν Reisk. 16. φοβερώτατος P. φοβερώτερος A.

libris in totum fere terrarum orbem pervasisse narravimus, non paucio-
 res homines vel non conceptam effugere contigit, vel conceptam depel-
 lere, quam ea perire. At Iustinianum evitavit nemo Romanorum omnium,
 qui velut e caelo immissa perniciēs ac labes nullum non infecit, alios ne-
 farie de medio sustulit; aliis vitam dira afflictandam egestate condonans,
 perditis miseriores effecit, qui vel crudelissimo supplicio tantis malis
 solvi cuperent; aliorum demum nec fortunis parcere, nec vitae libuit.
 Non illi satis Romanum Imperium evertisse; ad subiugandam Africam
 et Italiam vires convertit, ut cum subiectis sibi Provinciis illas etiam
 gentes unum in exitum deturbaret. Vix decimus dies abierat ex quo
 cum potestate fuit, et Amantium eunuchorum aulae principem nonnullis
 cum aliis interfecit, in crimen illam ea tantum re ducens, quod nescio
 quam vocem petulantius in Ioannem iactavit urbis antistitem; ex quo
 omnium hominum evasit formidolosissimus. Illico vocatum mittit Vitalia-
 num Tyrannum fide publica, impunitate promissa, et una susceptis
 Christianorum mysteriis. Paulo deinde post dato suspicioni, atque of-
 fensioni loco, eum ac necessarios in Aula impie contrucidavit, nihil ve-
 ritus fidem fallere tam formidandum.

ζ. Τοῦ δὲ δήμου ἐκ παλαιοῦ ἐς μοίρας δύο διεστηκότος, Β
ὥσπερ μοι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις ἐρρήθη, μίαν αὐτὸς τὴν
Βενέτων ἐταιρισάμενος, ἣ οἱ καὶ τὸ πρότερον κατεσπονδασμένη
ἐτύγχανε, ξυγχεῖν τε καὶ συνταράξαι ἅπαντα ἴσχυσε. καὶ ἀπ'
5 αὐτοῦ ἐς γόνυ ἔλθειν Ῥωμαίοις τὴν πολιτείαν πεποίηκεν. οὐχ
ἅπαντες δὲ οἱ Βένετοι ἐπισπένθαι τῇ τοῦδε ἀνδρὸς γνώμῃ ἔγνω- Α 31
σαν, ἀλλ' ὅσοι στασιῶται ὄντες ἐτύγχανον, καὶ αὐτοὶ μὲντοι
προϊόντος ἤδη τοῦ δεινοῦ σωφρονέστατοι ἔδοξαν εἶναι ἀνθρώπων
ἀπάντων. ἐνδεεστέως γὰρ ἢ κατὰ τὴν ἔξουσίαν ἡμάρτανον. οὐ C
10 μὴν οὐδὲ πῶν πρασίνων οἱ στασιῶται ἡσυχῇ ἔμενον, ἀλλὰ καὶ
αὐτοὶ ἔπρασσον αἰεὶ τὰ ἐγκλήματα ἐς ὅσον σφίσι δυνατὰ ἐγεγόνει,
καίπερ κατὰ μόνας διηνεχὲς κολαζόμενοι. ὅπερ αὐτοὺς ἐς τὸ
θρασύνεσθαι πολλῷ ἔτι μᾶλλον ἐς αἰεὶ ἤγεν. ἀδικούμενοι γὰρ
εἰώθασιν ἐς ἀπόνοιαν τρέπεσθαι ἄνθρωποι. τότε οὖν τοὺς Βε-
15 νέτους αὐτοῦ ῥιπίζοντες τε καὶ διαφανῶς ἐρεθίζοντος ἅπασα κατ'
ἄκρας ἢ Ῥωμαίων ἀρχὴ ἐκινήθη ὥσπερ σεισμοῦ ἢ κατακλυσμοῦ
ἐπιπεσόντος ἢ πόλεως ἐκάστης πρὸς τῶν πολεμίων ἀλούσης. πάν- D
τα γὰρ ἐν ἅπασι ξυνεταράχθη καὶ οὐδὲν ὑφ' ἑαυτοῦ τὸ λοιπὸν
ἔμεινεν, ἀλλ' οἱ τε νόμοι καὶ ὁ τῆς πολιτείας κόσμος ξυγχύσεως
20 ἐπιγενομένης ἐς πᾶν τούναντίον ἐχώρησαν. καὶ πρῶτα μὲν τοῖς
στασιώταις τὰ ἐς τὴν κόμην ἐς νεώτερόν τινα μετεβέβλητο τρό-

3. Βενέτων] βένετον A. 6. τοῦδε ἀνδρὸς] τοῦδε τάνδρὸς aut
τοῦ ἀνδρὸς Reisk. 8. τοῦ δεινοῦ Alem. δεινοῦ P. τοῦ A.
13. ἐς αἰεὶ ἤγεν] ἐσήγεν Reisk. *ibid.* ἀδικούμενοι — ἀνθρώ-
ποι] Suidas s. v. ἀπόνοια. 15. αὐτοῦ Alem. P. αὐτόν A.
18. ὑφ'] ἐφ' Reisk. 21. ἐς τὴν] ἀμφὶ τὴν Suidas s. v. εὐ-
πάρυφα. *ibid.* μετεβέβλητο] παραβέβληται Suidas.

7. Cum pridem duae populi, ut diximus, factiones essent, conciliata sibi altera Venetorum, cuius iam antea studia acquisierat, ita miscere omnia potuit ac perturbare, ut exinde rem Romanorum publicam inclinatam labefactarit, licet Venetorum seditiosi quique duntaxat illius libidini obtemperarent, qui tamen gliscente calamitate, omnium mortalium moderatissimi habiti sunt, quod data peccandi potestate parcius abuterentur. Ex prasinis vicissim, qui seditiones agitent, haud sese continerunt; sed ut sibi facultas fuit, ita facinora perpetrarunt, quamquam identidem occultis affecti suppliciis; ex quibus quotidie nihilominus sumerent maiores spiritus. Nam usu venit, ut iniuriis lacecssiti ad maiora flagitia traducantur animus. Ergo proritatis tum ab eo, concitatisque partem Venetis, quiversum convulsum suis sedibus est Romanum Imperium, quasi ab hostibus vastatae urbes, vel terrae quodam motu prostratae, vel omnino oppressae; nam omnia passim concussa, locoque dimota, iura, leges, ac totus Reipub. status atque deque tracta sunt. Factioni

πον. ἀπεκείροντο γὰρ αὐτὴν οὐδὲν ὁμοίως τοῖς ἄλλοις Ῥωμαίοις. τοῦ μὲν γὰρ μύστακος καὶ τοῦ γενείου οὐδαμῇ ἥπτοντο, ἀλλ' αὐτοῖς κατακομῶν ἐπὶ πλεῖστον ὥσπερ οἱ Πέρσαις αἰεὶ ἤθελον. τῶν δὲ ἐν τῇ κεφαλῇ τριχῶν καὶ ἔμπροσθεν ἄχρι ἐς τοὺς κροτάφους ἀποτεμόμενοι τὰ ὀπίσθεν ἀποκρέμασθαι σφίσι ἐπὶ μακρότατον λόγῳ 5
P 22 οὐδενὲξίαν, ὥσπερ οἱ Μασσαγέται. διὸ δὴ καὶ Οὐννικὸν τὸ τοιοῦτον εἶδος ἐκάλουν. ἔπειτα δὲ τὰ ἐς τὰ ἱμάτια εὐπάρουφοι ἤξιουν εἶναι ἅπαντες, καμπωδεστέραν ἢ κατὰ τὴν ἐκάστου ἀξίαν ἐνδιδυσκόμενοι τὴν ἐσθῆτα. κτῶσθαι γὰρ αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα ἐξ οὐ προση-
A 32 κόντιον παρῆν. τοῦ δὲ χιτῶνος τὸ ἀμφὶ τῷ χεῖρι μέρος ἐς τὸν 10 καρπὸν ξυνήει σφίσι ἐν στενωῷ μάλιστα. τὰ δὲ ἐνθένδε ἄχρι ἐς ὤμον ἑκάτερον ἐς ἄφατόν τι εὗρους διεκέχυτο χοῆμα. ὅσῳς τε ἡ χεὶρ αὐτοῖς σείοιτο ἀναβοῶσιν ἐν τοῖς θεάτροις τε καὶ ἱπποδρομίαις, ἢ ἐγκελευομένοις, ἥπερ εἰώθει, ἐς ὕψος αὐτοῖς τοῦτο τὸ μέρος ἄτεχνῶς ἤρατο, αἰσθήσιν παρεχόμενον τοῖς ἀνθρώποις, ὅτι 15
B δὴ αὐτοῖς οὕτω καλὸν τε τὸ σῶμα καὶ ἄδρὸν εἶη ἂν, ὥστε δεῖν γε αὐτοῖς πρὸς τῶν τριούτων ἱματίων καλύπτεσθαι, οὐκ ἐννοοῦσιν ὅτι δὴ αὐτοῖς τῇ τῆς ἐσθῆτος ἡραιωμένῳ τε καὶ κενῷ πολλῷ ἔτι μᾶλλον καὶ τοῦ σώματος ἐξίτηλον διελεγχθεῖη. αἱ ἐπωμίδες δὲ

1. αὐτὴν P cum Suida. αὐτοὶ A. 2. αὐτοῖς] αὐτὸν Suidas.
5. ἀποτεμόμενοι] ἀποτεμνόμενοι Suidas. *ibid.* σφίσι Suidas. σφίσι AP. *ibid.* ἐπὶ μακρότατον ex Suida addidi.
6. Οὐννικὸν P. οὐννικὸν A. Οὐνιον Suidas. *ibid.* τοιοῦτον] αὐτὸ Suidas.
7. τὰ ἱμάτια P cum Suida. ταρμάτια A.
9. ἐξ οὐ Suidas. ἐξ οὐ AP. 10. τὸ ἀμφὶ Alem. ex MS. Med. τοῦ ἀμφὶ AP et Suidas. *ibid.* μέρος Alem. P. μέρος αὐτοῖς A et Suidas.
11. μάλιστα P cum Suida. μάλιστα δὲ A. μάλιστα δὲ Reisk.
12. εὗρους] εὗρος Suidas, omisso quod sequitur χοῆμα.
14. τοῦτο τὸ — παρεχόμενον τοῖς ex Suida add. Alem. P.
18. ἡραιωμένῳ Suidas. ἡρημωμένῳ AP. ἡρημωμένῳ aut ἡωρημένῳ Reisk. *ibid.* κενῷ] καινῷ Suidas.
19. διελεγχθεῖη AP. Correxī ex Suida.

statim comere capseriem, ac novo quodam, et Romanis alieno cultu recidere; nam mento et alis intonsis, quae Persarum more prolixè lubebat promittere, sinciput capillitio ad tempora usque nudarunt, coma ad occipitum permissa, ut Massagetae solent, nulla lege diffluere; quare et hunc habitum Hunnicum appellavere. Omnes sibi curarunt vestes arte laboratas, iisque quam pro dignitate splendidioribus amiciebantur, quas iniquis sibi praedis poterant comparare. Vestis manicae ad volam strictissime coibant; inde vero ad humeros in amplam amplitudinem diffundebantur. Cum autem in Theatro vel Circo intenta manu vociferarentur, vel alios, ut fit, incitarent; ea potissimum vestimenti pars exerebatur, ut Bardis opinionem afferrent, tam plena fortituae esse se corporis habitudine, ut illo egeret vestium amictu; neque viderunt tumida et inani veste tanto magis sui corporis prodendam tenuitatem. Humera-

καὶ ἀναξυρίδης καὶ τῶν ὑποδημάτων τὰ πλείστα ἐς τῶν Οὐννων
 τὸ τε ὄνομα καὶ τὸν τρόπον ἀπεκέραιτο σφίσι. εἰσδηροφόρον
 δὲ νύκτωρ μὲν τὰ πρῶτα ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἔπαντες σχεδόν, ἐν
 δὲ γε ἡμέρᾳ ξιφίδια περὶ τὸν μηρὸν δίστομα ὑπὸ τῷ ἱματίῳ ἀπο- V 294
 5, πρηνεῖς, συνιστάμενοί τε κατὰ συμμορίας, ἐπειδὴν σπασκο-
 τάς, ἐλαποδύτουν τοὺς ἐπικεικιστέρους ἐν τε ὄλῃ ἀγορᾷ καὶ τοῖς C
 στενωποῖς, ἀφαιρούμενοι τὰς παραπεπτικότητας τὰ τε ἱμάτια
 ζώνας τε καὶ περόνας χρυσᾶς καὶ εἴ τι ἄλλο ἐν χερσὶν ἔχοιεν, τι-
 κὰς δὲ πρὸς τῇ ἀρπαγῇ καὶ κτείνειν ἡξίουν, ὅπως μηδὲν τὰ συμ-
 10 κεύοντα σφίσι ἀναγγεῖκωσιν. οἷς δὲ ἅπαντες καὶ τῶν Βενέτων
 οἱ μὴ στασιᾶται μάλιστα ἤχθοντο. ἐπεὶ δὲ οὐδὲ αὐτοὶ ἀπαθείς
 ἔμενον, καὶ ἀπ' αὐτοῦ χαλκαῖς τὸ λοιπὸν ζώναις τε καὶ περόναις
 καὶ ἱματίοις πολλῷ ἐλασσόνως ἢ κατὰ τὴν ἀξίαν ὡς πλείστοι
 ἔχοντο, ὅπως δὲ μὴ τῷ φιλοκάλῳ ἀπόλωνται, καὶ οὐπω δεδυ-
 15 κότος ἡλίου εἰς τὰς οἰκίας ἀναχωροῦντες ἐκρύπτοντο. μήκυνό-
 μένῳ δὲ τοῦ κακοῦ καὶ οὐδεμιᾶς ἐπιτήρεσθης ἐς τοὺς ἡμαρτηκό-
 τας πρὸς τῆς τῷ δήμῳ ἐφειπώσης ἀρχῆς γνωσμένης ἐπὶ μέγα τὸ D
 τῶν ἀνδρῶν θρόνος ἐς αἰὲν ἦρετο, ἁμαρτία γὰρ ἡ προσηλίας ἀξιω- A 33
 θεῖσα ἐπ' ἀπειρον φύρεσθαι πέφυκεν, ἐπεὶ καὶ κολάσμενά τὰ
 20 ἐγκλήματα φιλεῖ. οὐκ ἐς τὸ παντελὲς ἀποκόπτεσθαι. ἔσται γὰρ
 οἱ πλείστοι ἐς τὸ ἡμαρτῆναι εὐπειῶς τρέπονται. τὰ μὲν οὖν
 τῶν Βενέτων ἐφέρετο τῇδε. τῶν δὲ ἀντιστασιωτῶν οἱ μὲν εἰς
 τὴν ἐκείνων ἀπέκλινον μοῖραν, ἐπιθύμια τοῦ ξυναμαρτάνοντος

1. Οὐννων Suidas s. v. ἐπωμῖς. Οὐννων P. οὐνων A. 6. ὄλη] τῇ Reisk. 7. ἀφαιρούμενοι Alem. P. ἀφανιούμενοι A. 19. φύρεσθαι] φέρεσθαι Reisk.

lia, tibialia, et pleraque calceamentorum genera, Hunnorum ad ritus, nominaque usurparunt. Antehac armati fere omnes noctu palam incede-
 bant interdiu ancipitibus ad femur fascia sub veste occultis. Prima nocte
 in turmas coacti, vel aperto foro, vel adgiportis obsessis, obvios quos-
 que innoxios quosque depredabantur, palliis, balteis, aureisque detractis
 fibulis, et quicquid esset inae manibus, suppellectilem iam alios caedebant,
 ne cui referrent quae sibi accidissent. Passim haec omnes graviter tu-
 lebant; et Venetorum quisquis seditionibus abstineret. Ut vero neo ipsi
 abibant impune, exinde plerique aeris fibulis, balteisque uti coepe-
 runt, ne non vestibus longe quam pro dignitate vilioribus, ne vitae in-
 sidiaretur ornatus; et ante solis occasum domum se recipiebant et con-
 tutabantur. Hoc malo latius serpente, neque sentibus ab urbis prae-
 fecto coercitis, magis ac magis illis in dies animus addebatur. Nam fa-
 cta peccandi licentia latius scelera propagantur, quod et funditus recidi
 supplicii non possint, et in ea naturae quodam impetu plerique rapiant-
 tur. Venetorum ita se res habuere; contrariae vero factionis popularium
 alii discesserunt in illorum partes libidine vindicandarum in plebe offen-

δῆμος δοῦναι τὴν δίκην, οἱ δὲ φυγῇ ἐχόμενοι ἐς ἑτέρας τινας
 ἐλάνθανον, χώρας. πολλοὶ δὲ καὶ αὐτοῦ καταλαμβανόμενοι διε-
 φθείροντο πρὸς τῶν ἐναντίων ἢ πρὸς τῆς ἀρχῆς κακίσταινοι.
 καὶ ἄλλοι δὲ νεανῖαι πολλοὶ ἐς ταύτην θῆ τὴν ἑταιρείαν ἐνέσσειον
 οὐδεπώποτε πρότερον περὶ ταῦτα ἐσπουδακότες, ἀλλὰ δυνάμει 5
 τε καὶ ὕβρεως ἐξουσίᾳ ἐνταῦθα ἡγνέσθαι. οὐ γὰρ ἐστὶν οὐδὲν μετα-
 σμα ὑπὸ ἀνθρώπων ὠνομασμένον, ὅπερ οὐχ ἡμικρήθη τε ἐν
 P 23 τούτῳ τῷ χρόνῳ καὶ τιμωρίας ἐκτὸς ἔμεινε. πρῶτον μὲν οὖν
 σφαιροῦς ἀντιστασιώτας διέφθειρον, προϊόντες δὲ καὶ τοὺς οὐ-
 δὲν προσκεκροῦκότες αὐτοῖς διέφθειρον. πολλοὶ δὲ καὶ χρήσι- 10
 σιν αὐτοῦς ἀναπείσαντες ἀπεδείκνυνον τοὺς σφετέρους ἐχθρούς,
 οὐδ' ὅτι ἐκεῖνοι διεχρῶντο εὐδὺς ὄνομα μὲν πρασίνων αὐτοῖς ἐπε-
 νεγκόντες, ἀγνώτας δὲ σφίσι παντάπασιν ὄντας. καὶ ταῦτα οὐκ
 ἐν σκοτῷ ἤδη ἢ ἐν παραβίστω ἐγένετο, ἀλλ' ἐν ᾧ αἱ μὲν τῆς
 ἡμέρας καιροῖς, ἐν ἐκάστῳ δὲ τῆς πόλεως χώρῳ, ἀνδράσι τοῖς 15
 λογιμωτάταις τῶν προσδοκόμενων, ἂν οὕτω τύχοι, ἐν ὀφθαλμοῖς
 ὄντων. οὐδὲν γὰρ ἐπικαλῶνται ἐδέοντο τὰ ἐγκλήματα, ἐπεὶ τοὶ
 αὐτοῖς οὐκ ἐπείκειτο κολάσεως ὄρος, ἀλλὰ τις προσῆν καὶ φιλοτι-
 B μίας ἀντιώσεως, ἰσχύος τε καὶ ἀνδρείας ἐμποιοσμένοις ἐπίδειξιν,
 ὅτι δὴ καὶ φυγῇ μὲν τῶν τινα παραπεπτωκότων γυμνὸν ἔκτεινον, 20
 A 34 ἑλπίς τε οὐδενὶ τοῦ ἔτι βιώσεσθαι ἐν τῷ τῆς διαίτης σφαλερῷ
 ἔμεινε. πάντες γὰρ ἐγκέισθαι σφίσι τὸν θάνατον τῷ περιδεεῖς εἰ-

1. δῆμον προφάσει μηδεμίαν δοῦναι δίκην vel ἐπὶ μηδενὶ δοῦναι
 τὴν δίκην Reisk. *ibid.* ἐχόμενοι] οἰχόμενοι Reisk. 6. οὐ-
 δὲν Alem. P. οὐδὲ A.

sionum; pars fuga lapsi alicubi delituerunt; complures comprehensi, vel
 ab adversariis, vel a magistratu suppliciis adigebantur ad necem. De-
 mum frequens civitatis pubes in eandem confluit societatem, non quidem
 iis pridem addictis studiis, sed ad ea sequenda vel viribus inflammata,
 vel flagitiosa licentia allecta. Nam nullum est hominibus notum placu-
 lum, quod non hoc tempore patratum, et innotum relictum sit. Princi-
 pio quidem in adversae factionis homines desaeperunt; deinde in eos
 etiam qui se nunquam offenderant. A multis pecunia corrupti, eorum
 inimicos, accepto indicio, morte mactarunt. Praesumptum causam iis affin-
 gentes, quos omnino ignorarent. Neque haec amplius in obsuro, vel
 clam patrata sunt, sed horis diebus singulis, et quolibet urbis loco, et vi-
 rorum etiam primatum, si quando id accidisset, in oculis. Neque enim
 occultato erat opus, quidquid perpetrassent, ubi nullae esset poenae for-
 mido. Quin et occasio parandae gloriae, et ostentandae fortitudinis esse
 videbatur, obvium quemque inermem uno ictu conficere. In quo sane
 rerum discrimine nemo sibi spem vitae fecit; sed mors imminere ex ipso
 terrore credebatur, praesertim cum nullus videretur ad salutem vel tu-
 tus locus, vel tempus opportunum; sed in augustioribus quibusque tem-

ναι ὑπώπτευνον, καὶ οὐδὲ τόπος τις ὄχυρός οὐδὲ καιρὸς ἐγγύς
 τινι ἐς τὴν σωτηρίαν ἔφοξεν εἶναι, ἐπεὶ καὶ τοῖς τῶν ἱερῶν τιμω-
 τάτοις καὶ ταῖς πικρὰ γύρται λόγῳ οὐδενὸν ἔφθιπον, πίστις τε
 οὐδεμία πρὸς τὰ τῶν φίλων καὶ τῶν συγγενῶν ἔτι ἐλείπετο.
 5 πολλοὶ γὰρ καὶ τῇ τῶν οἰκειοτάτων ἐπιβουλῇ ἐθνήσκον. ζήτησας
 μέντοι οὐδεμίαν τῶν πεπραγμένων ἐγίνετο, ἀλλὰ τὰ πάντα ἀπρο-
 δόκητα πῦσιν ἐπιπτε καὶ τοῖς πεπτωκόσιν οὐδὲς ἤμυνε. νόμου
 δέ τινος ἢ συμβολαίου δύναμις τις ἐν τῷ βεβαίῳ τῆς τάξεως
 οὐκ ἔτι ἐλείπετο, ἀλλ' ἐπὶ τὸ βιαιότερον ἅπαντα τετραμμένα C
 10 συνεταράχθη, τυραννίδι τε ἢ πολιτεία ἐμφορῆς μάλιστα, εὐ
 καθεστῶσιν μέντοι γε, ἀλλὰ καθ' ἐκάστην τε ἀμειβομένη καὶ αἰ
 ἀρχομένη. τῶν τε ἀρχόντων αἱ γνώμαι ὥσπερ ἐκτελεσθέντας
 ἐώκεισαν, ἔπος ἀκρόος φόβῳ δεδουλωμένοι τὸ φρόνημα, οἳ τε
 δικάζοντες τὰς ὑπὲρ τῶν ἀντιλεγόμενων παιούμενοι γνώμας τὰς
 15 ψήφους ἐδίδουσαν, οὐχ ἥπερ αὐτοῖς ἐδόκει δίκαιά τε καὶ νόμιμα
 εἶναι, ἀλλ' ὥσπερ τῶν διαφορομένων ἐκάστῳ τὰ ἐκ τῶν στασιω-
 τῶν ὄντα μὲν τε καὶ φίλα ἐτύγγανεν ὄντα. δικαστῇ γὰρ ὀλιγωρη-
 κότι τῆς ἐκείνων προορήσεως θάνατος ἢ ζημία ἐκέκρετο. καὶ πολλοὶ
 μὲν δακνίσται τὰ γραμματεῖα τοῖς ὀφληκόσι ξὺν βίᾳ πολλῇ οὐδὲν
 20 τοῦ ὀφλήματος κεκομισμένοι ἀπέδοντο, πολλοὶ δὲ οὔτι ἐκούσιοι D
 ἐλεῶσθαι τοὺς οὐκ αἰέτας ἀφῆκαν. φασὶ δὲ καὶ γυναῖκας τινὰς
 πολλὰ μὲν οὐκ ἐβούλοντο τοῖς αὐτῶν δούλοις ἀναγκασθῆναι. ἤδη

4. συγγενῶν A. συγγενῶν P. 7. ἐπιπτε] ἐπιπτεται Reisk.
 8. τις delet Reisk. 13. ἐώκεισαν] ἐώκεισαν Alem. ibid. δε-
 δουλωμένοι] δεδουλωμένοι A. 16. στασιωτῶν MS. Med. P.
 στασιωτῶν A. 17. γὰρ addidit Reisk. 21. τινὰς πρὸς
 πόλιν Reisk. τινὰς πόλιν AP.

plis, interque celebritates, ac religionis nulla lege iugularentur. Nulla
 vel apud amicos, vel propinquos iam reliqua fides, cum et maxime ne-
 cessariorum insidiis plerique interirent. Nulla maleficiorum fuit inquisi-
 tio, sed inopinatis quique calamitatibus oppressi sunt, et oppressis nemo
 esse auxilio potuit. Nullus legum et conventionum vigor, certumve idcirco
 superfuit, sed perturbato, perque vim omnia decernebantur. Respublica
 degeneraverat in quoddam genus tyrannidis inconstantis quidem ac per-
 satilis, sed novae semper principio erumpentis. Principes perperam
 animis, et unius hominis terrore visi sunt in servitatem adduci. In
 sententiis de rebus controversis pronuntiandis non ad legum praecipia
 sed ut factiosi erga litigatorum quemque vel bono essent animo, vel
 malo, ferebant calculum. Nam iussa Venetorum spectare erat iudici
 capitale. Ita plerique creditorum compulsi sunt syngrapham debitoribus
 reddere, fraudati pecunia. Libertatis alii donare servos, mancipiorum
 cupiditatibus parere mulieres, vel repugnantibus coactae sunt. Iam vero

52 καὶ παῖδες οὐδὲ ἀφαιρῶν ἀνδρῶν τούτοις δὴ τοῖς μενέλαις ἀνα-
 V 295- μυχθέντας τούτους πατέρας ἡγάμασθον ἄλλα τε πολλὰ οὕτι ἐθελον-
 A 85 σίλους ποιεῖν καὶ τὰ ἡγήματα πρὸς αὐτοὺς προέσθαι. πολλοὶ δὲ καὶ
 ἀποούσιν καὶ τοῖς ἀσπίδοις ἐς πόλιν ἀναστάντες οὐκ ἀγνοούν-
 τας ἡναγκάσθησαν τῶν πατέρων ἐλθεῖν. καὶ γυναιξὶ μέντοι ἄν- 5
 δράσι ξυνομοῦνται τούτων τὰ πάντα ξυμβῆναι παθεῖν. καὶ λέγεται
 γυνὴ μὴ κόσμον περιβεβλημένη πολλὴν πλῆν μὲν σὺν τῷ ἀνδρὶ ἐπὶ
 P 24 τὸ προύσκειν τὸ ἐν τῇ ἀντιπύρρῳ ἡπείρῳ, ἐντυγχόντων δὲ σφίσι
 ἐν τῷ διάπλῳ τῶν στυπνωτῶν, καὶ τοῦ μὲν ἀνδρὸς αὐτὴν
 ζῶν ἀπειλῇ ἀφαιρῶντων, ἐς δὲ ἄκατον τὴν οἰκίαν ἐμβιβασάν- 10
 των, ἐλθούσας μὲν ἐς τὴν ἄκατον ζῶν τοῖς νεάνεσι, ἐγκλεινοσα-
 μένην τῷ ἀνδρὶ λάθρα θάραξεν τε καὶ μὴδὲν ἐκ' αὐτῇ δεδιέναι
 φασίλον· οὐ γάρ τοι ξυμβήσκειν ἐς τὸ πᾶμα αὐτῇ ὑβρισθῆναι·
 ἐπεὶ δὲ καὶ ἀνδρὸς ζῶν πένθει μεγάλῳ ἐς αὐτὴν βλέποντος ἐς τε
 τῆς θάλασσης καθεῖναι τὸ πᾶμα καὶ αὐτὴν μάλιστα ἐξ ἀνθρώπων 15
 B. ἀφανισθῆναι. τοιαῦτα μὲν ἦν τὰ τούτοις δὴ τότε τοῖς στάσιώ-
 τας ἐν Βυζαντίῳ τετολμημένα. ἦσαν δὲ ταῦτα τοῖς παραπ-
 πτωκότασι ἡσίου ἢ τὰ πρὸς Ἰουστινιανὸν ἐς τὴν πόλιν ἄμαρ-
 τηθέντα, ἐπεὶ τοῖς παρὰ τῶν κικουρήσωντων πεπονθόσι τὰ χα-
 λαιώτατα μέρος ἀφαιρεῖται τὸ πλεῖστον τῆς διὰ τῶν ἔξω ἐμβά- 20
 σης ἀνίας τὸ προσδοκᾶν αἰετὶ τὴν πρὸς τῶν νόμιων τε καὶ τῆς ἀρ-
 χῆς τιθεῖν. ἐν γὰρ τῷ πρὸς τὰ μέλλοντα ἐθέλοντες εἶναι ῥῆδόν τε
 καὶ ἀποκινώτερον τὰ παρόντα σφίσι φέρονσιν ἄνθρωποι, βιαζό-

6. τοῦτο] τούτω AP. 18. πολιτείας] πόλιν Suidas s. v. ἦσαν.
 20. διὰ τῶν ἔξω Alem. P. διατάξεως A. δι' ἀταξίας Reisk.

et civium liberi non obscuri loco nati, huius inventutis studia sectantes,
 cum pleraque alia, tum pecunias extorsissent ab invitis parentibus. Im-
 puberes filii vel reluctantes pati coacti sunt sceleratos factionum con-
 cubitus, non insciliis parentibus; neque immunes hac violentia nuptiae fe-
 minae. Mulleri haud diviti mundo ornatae, quas cum marito in adver-
 sas orae suburbanum navigio vehebatur, factiones istos occurrissae fe-
 viro abstractam in suam gynobam eam inducere
 am coniugi iussisse tacito bono esse animo, ni-
 xerit. Nam in hoc corpus, inquit, nullam scias
 Ergo marito graviter indolentis, et in coniugem
 in altam illa sese demisit, moxque interit. Haec
 homines tunc ausi sunt, minus offensorem an-
 iae Iustinianus commisit in rempublicam. Nam
 is contracti pars maxima doloris minuitur, cum
 gum vindices aliqua ultionis spes relinquitur in
 adhuc boni sustentatur animus, sit ut praesentia
 homines: contra cum opprimuntur a principe.

μενοι δὲ πρὸς τῆς τῇ πολιτεία ἐφροσύνης ἀρχῆς τοῖς τε ξυμπε- C
 σοῦσιν ἐπὶ μᾶλλον, ὥς τὰ εἶκος, περιαλγοῦναι καὶ ἐς τὴν ἀπό-
 γνωσιν τῇ ἀπροσδοκίῳ τῆς τιμωρίας ἐς αὖτε τρέπονται. ἡμάρ-
 ταντε δὲ αὖχ' ὅτι μόνον προσποιεῖσθαι τοὺς κακούμενους ἥκιστα
 5 ἤθελεν, ἄλλ' ὅτι προσιότης τῶν στυγίων ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς
 καθίστασθαι οὐδενὴ ἀπηξίου, χρήματά τε μεγάλα πρὸς νεα- A 36
 ραῖς τούτοις προέτετο, καὶ πολλοὺς μὲν ἀμφ' αὐτὸν εἶχε, τινὲς
 δὲ αὐτῶν ἐς τε τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ ἄλλα ἀξιώματα καλεῖν ἐδίκαιον.

ἢ. Ταῦτα μὲν οὖν ἐν τε Βυζαντίῳ ἐπράττετο καὶ πόλει D
 10 ἐκάστη. ὥσπερ γὰρ ἄλλο τι νόσημα ἐνθέρδε ἀρξάμενον τὸ κακὸν
 πανταχοῦ ἐπέσκηψε τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς. βασιλεῖ δὲ τῶν πρα-
 σομένων ἥκιστα ἔμελλεν, ἐπεὶ οὐδέ τις αἰσθησις τῷ ἀνθρώπῳ
 ἐγένετο, καίπερ ἀντίπτῃ τῶν δρωμένων ἐν τοῖς ἵπποδρομίῳ αἰ
 γινομένων. ἡλίθιος τε γὰρ ὑπερφῶς ἦν καὶ νωθεῖ ὄνῳ ἐμπε-
 15 ρῆς μάλιστα καὶ οἷος τῷ τὸν χαλινὸν ἔλκοντι ἐπεσθαι, συχνὰ
 οἱ σειομένων τῶν ὥτων. Ἰουστινιανὸς ταῦτά τε ἐκράσσε καὶ
 ξύμπαντὰ τὰλλα ἐκύνε. ὅσπερ ἐπειδὴ τάχιστα ἐπελάβετο τῆς
 τοῦ θείου ἀρχῆς, χρήματα μὲν τὰ δημόσια εὐθὺς καταγυλοῦν
 κόσμῳ οὐδενὶ ἐν σπουδῇ εἶχεν, ὅτε αὐτῶν κύριος γεγονώς. Οὖν-
 20 νων γὰρ τοῖς αἰὲ προστυγχάνονσι πλεῖστα ἐπὶ τῇ πολιτείᾳ προέτετο. P 25

5. ἐμφανούς Alem. P. ἀφανούς A. 13. ἀντόπτῃ τῶν Alem. P.
 αὐτὸν ἢ. * τῶν A. 14. γινομένων Alem. P. γινόμενον A.
 ibid. νωθεῖ] νωθῆς Suidas s. v. ἡλίθιος. 15. ἐπεσθαι] πε-
 θεσθαι Suidas. 19. Οὖννων P. οὖνων A. 20. πολυτέ-
 λεια Alem. πολιτεία AP. „Πολιτεία. quid est? Ego sic accipio.
 Iustinianum praeter nimis magnos sumptus multas alias in excipien-
 dis Hunnis profudisse divitias, πλεῖστα ἐπὶ τῇ πολυτελείᾳ προέτετο.
 Librarius iterum infra p. 43. l. 8. πολιτείαν acripit pro πολυτέ-
 λειαν.“ ALEM.

penes quem publica res est, eo sane gravius aerumnas sentiunt, et de-
 sperata ultione, sibi tandem ipsi desperant. Peccavit, inquam, Iustinia-
 nus non modo quod afflictorum minima querelas admitteret; sed etiam
 quod in ore atque oculis omnium sua studia factiosae inventum, et qui-
 dem volenti animo profiteretur, iisque magnas elargiretur opes, et com-
 plures eorum haberet assectatores, ac nonnullos ad magistratus et digni-
 tates vocaret.

8. Ista quemadmodum Byzantii, sic et in singulis municipiis gesta
 sunt. Siquidem id mali, tanquam ibi concepta pestis, in universum
 deinde Romanum invasit imperium, nihil id Caesare curante, cum neque
 eorum sensum aliquem acciperet, quae se spectante in Circo fierent.
 Nam mire stolidus fuit, et lento quam simillimus asino, capistro facile
 trahendus, cui et aures subinde agitarentur. Haec dum Iustinianus ne-
 gligeret, reliqua omnia perturbavit. Simulatque capessivit Avunculi prin-
 cipatum, id omni studio, nulla dignitate egit, ut publicum aerarium,
 quo iam potiebatur, exhanxiret. Nam Hunnos, qui saepius ad se ad-

ἐξ οὗ δὴ ἐφόδος ἀποκτεῖσθαι συχναῖς ἐνέβαινε Ῥωμαίων τὴν
 γῆν. ἀπογευσάμενοι γὰρ οἱ βάρβαροι οὗτοι Ῥωμαίου πλούτου
 μεθίσθαι ᾔκρετι ἠνείχοντο τῆς ἐνταῦθα φερόσης ὁδοῦ. πολλὰ
 δὲ ῥίπτειν καὶ ἐς θαλαττίους οἰκοδομίας τινὰς ἤξιον, βιαζόμε-
 νος τὸ τῶν κνυμάτων ἐς δαί ῥόθιον. ἐκ γὰρ τῆς ἥονος ταῖς τῶν
 λίθων ἐπιβολαῖς ἐπικροσθὲν ἤμι φιλονεικῶν ταῖς ἐκ τοῦ πόντου
 ἐπιρροαῖς καὶ καθάπερ ἐξουσία πλούτου πρὸς τὴν τῆς θαλάττης
 ἀντήρπλησιμονύμενος δύναμιν. τὰς τε τῶν Ῥωμαίων ἰδίας ἐκά-
 στων ὁδοῖας ἐκ πάσης γῆς ἐς αὐτὸν ἤγειρε, τοῖς μὲν ὅ τι δὴ ἐγ-
 κλημα οὐχ ἁμαρτηθὲν ἐπικαλέσας, τῶν δὲ καὶ τὴν γνώμην αὐτῶν
 αὐτὸν δεδορημένων τετρατευσάμενος. πολλοὶ δὲ φόνων τε καὶ
 ἄλλων ἐγκλημάτων τοιούτων ἁλόντες, εἴτα ἐξιστάμενοι ἀπὸ τῶν
 πάντων χρημάτων διέφυγον, ὥν ἡμαρτον μὴ δοῦναι τὴν δίκην.
 ἕτεροι δὲ χωρίων, οὐ δέον, ταῖς πέλαις τινῶν, ἅν' οὕτω τύχοι,
 ἀμφισβητοῦντες, ἐπεὶ καταδικασθῆσασθαι τῶν ἀντιδίκων οὐδαμῇ
 εἶχον τοῦ νόμου σφίσιν ἀντιστατοῦντος, οἱ δὲ τούτοις δὴ τοῖς
 ἀντικεινομένοις αὐτὸν διαρησάμενοι ἀπηλλάσσοντο, αὐτοῖς μὲν χά-
 ριτι ἀξίμῳ κερδάνοντες τὸ γνώριμοι γεγονέναι τῷ ἀνδρὶ τούτῳ,
 τρόπον δὲ παρανομωτάτῳ καταδικάσασθαι τῶν ἀντιδίκων ἰσχύ-
 σαντες.

20

Ὁὐκ ἀπο δὲ καιροῦ ἡγοῦμαι εἶναι καὶ τὸ εἶδος τούτου δὴ
 τοῦ ἀνθρώπου σημεῖον. τὸ μὲν οὖν σῶμα οὔτε μακρὸς οὔτε κο-

5. ἥονος] ἡόνος AP.

6. ἤμι] ἐμ A.

ibid. φιλονεικῶν

Reisk. φιλονεικῶν AP.

7. πλούτου Alem. πλοῦ AP.

16. οὐ-

δὲ P. οἱ δὲ A.

17. αὐτοῖς μὲν Reisk. αὐτοῖς δὲ AP.

21. ἀπο]

ἀπὸ AP.

tiam largitionibus auxit. Unde
 rbarorum expositas sunt incur-
 semel delibassent, redibant, ab
 t ei magnam pecuniarum pondus
 e ad fluctum amoliendam viam,
 onti confidentis impetus ire per-
 paris violentiae quaesita gloria
 ipas undecumque sibi contraxit,
 aliis dono sibi destinatas fortu-
 rricidiorum, et eiusmodi scelo-
 nis cesserunt. Alii cum vicinis
 ontendentes, postquam secundis
 actores iniqui non poterant, in
 consecuti, quod nullo damno ei
 o iure adversarios oppressissent.

Haud ab re esse puto huius hominis formas ducere lineamenta.
 Corpore neque precere fuit neque pusillo nimis, sed quo staturam is-

λοβὸς ἄγαν, ἀλλὰ μέτριος ἦν, οὐ μέντοι ἰσχνὸς, ἀλλὰ κατὰ C
 βραχὺ εὐσαρκος, τὴν δὲ δὴ ὄψιν στρογγύλος τε καὶ οὐκ ἄμορ-
 φος· ἐπυρρία γὰρ καὶ δυοῖν ἡμέραιν ἀπόσιτος ὤν. ὅπως δὲ
 ἄπειν ἀντὶ τὸ εἶδος συλλήβδην σήμηνω, Δομετιανῷ τῷ Οὐέσπα-
 5 σιανῷ παιδὶ ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον ἐμφερέστερος ἦν, οὐπὲρ Ῥω-
 μαῖοι τῆς κακοτροπίας ἐς τοσόνδε ἀπώναντο ὥστε οὐδὲ κρεουργή-
 σακες ὅλον ἐκλῶσαι τὴν ἐς αὐτὸν ὀργὴν ἔγνωσαν, ἀλλὰ δόγμα
 ἐγγόνοι τῆς συγκλήτου βουλῆς μηδὲ ὄνομα τοῦ βασιλέως τούτου
 ἐν γραμμασιν εἶναι μηδ' εἰκόνα ἠντιναοῦν αὐτοῦ διασώζεσθαι.
 10 τό τε γοῦν ὄνομα τοῦτο παντάχῃ ἐπὶ τῶν τῆς Ῥώμης γραμμα-
 τῶν, καὶ εἴ που ἄλλῃ τοῦτο γεγράφθαι ξυνέβη ἐκκεκολαμμένον
 ἵδειν μεταξὺ τῶν ἄλλων πάρεστι μόνον, καὶ τις αὐτῷ εἰκῶν οὐ- D
 θαμῇ φαίνεται οὕσα τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς, ὅτι μὴ χαλκῇ μίαν ἐξ
 αἰτίας τοιαύτης. ἦν τῷ Δομετιανῷ γυνὴ ἐλευθέριος καὶ ἄλλως
 15 κοσμία, καὶ οὐδὲ αὐτὴ κακὸν τι οὐδένα ἐργάσατο πώποτε τῶν
 πάντων ἀνθρώπων, οὐδέ τις αὐτῇ τῶν τοῦ ἀνδρὸς πράξεων
 ἤρρεχε. διόπῃ αὐτὴν ἄγαν ἀγαπωμένην ἡ βουλὴ τότε μεταπεμ-
 ψαμένη αἰτεῖσθαι ὅτι ἂν αὐτῇ βουλομένη εἶη ἐκέλευεν. ἡ δὲ A 38
 ταῦτα μόνον ἰκέτευε, τό τε Δομετιανοῦ σῶμα λαβοῦσα θάψαι
 20 καὶ μίαν αὐτῷ ἀναθεῖναι εἰκόνα χαλκῇν, ὅποιαν ἐθέλοι. καὶ ἡ
 μὲν βουλὴ ξυνεχώρει ταῦτα· ἡ δὲ γυνὴ τῆς ἀπανθρωπίας τῶν

3. ἐπυρρία Alem. ἐπυρία AP. ἐσφρία Reisk.

εαντες A.

11. ἐκκεκολαμμένον Alem. ἐγκεκολασμένον A. ἐγ-
 κεκολαμμένον P.

16. οὐδέ τις] οὐδέ τι Alem.

18. ἡ δὲ]

AP.

20. ὅποι ἂν Alem. ὅποιαν AP. „Ὅποιαν. Non
 ita, sed, ubi ei videretur ac placeret, ὅποι ἂν· nam ad Capitolii
 clivum locare statuerat.“ ALEM.

stam non excederet; neque omnino gracili, sed succi moderate pleno;
 vultu tereti, nec invénusto, quippe qui post biduum ruberet ieiunus;
 eius species, ut verbo statuam, Domitianum Vespasiani filium plurimum
 referebat; cuius morum improbitatem sic experti sunt Romani, ut neque
 post laniatum odium in eum concoxerint, sed Senatusconsulto cautum sit
 ne Domitiani nomen titulis consignatum vel statua ulla extaret. Certe
 Romæ, vel alibi nominis illius inscriptionem videre non est, nisi inscul-
 ptum sicubi fuerit cum principibus aliis; signum vero nusquam gentium
 apparet in orbe Romano, præter unum aeneum, hac de causa positum.
 Erat Domitiano libera et alioqui honesta coniux, quæ nemini aliquando
 hominum molestiæ, vel fraudi fuerit, et mariti scelera nunquam proba-
 vit. Haec tum, quod plurimum diligeretur, in Senatum accita, petere
 quidquid liberet iubebatur. Illa rogat dumtaxat ut Domitiani corpus
 condere, eidemque vel unam ex aere statuam, ubi sibi videretur, locare
 liceret. Permisit hæc Senatus. Femina, ut crudelitatis lanionum mariti

τὸν ἄνδρα κρινομένην ἀπολείπειν· βουλομένη μνημεῖα τῷ
 ὀπισθεν χρόνῳ ὑπενόει τάδε. τὰ Δομετιανοῦ συλλεξαμένη κρεῖα,
 P 26 ξυνθεῖσά τε αὐτὰ ἐς τὸ ἀκριβές καὶ ἐναρμοσασμένη ἐς ἄλληλα· κυ-
 τέρραψε μὲν τὸ σῶμα ὅλον, τοῖς δὲ πλάσταις ἐνδειξαμένη ἐν εἰ-
 κόνι χαλκῇ τὸ πάθος ἀπομιμεῖσθαι, τοῦτο ἐκέλευεν. οἱ μὲν οὖν
 τεχνῖται τὴν εἰκόνα εὐθὺς ἐποίησαν. λαβοῦσα δὲ ἡ γυνὴ ἕστησεν
 ἐπὶ τῆς εἰς τὸ καπετώλιον φερούσης ἀνόδου ἐν δεξιᾷ ἐκ τῆς ἀγο-
 ρᾶς ἐνταῦθα ἰόντι, εἰδὸς τε τὸ Δομετιανοῦ καὶ τὸ πάθος δη-
 λούσαν ἐς τόδε τοῦ χρόνου. εἰκάσειεν ἂν τις τὸ τε ἄλλο Ἰουστι-
 νιανοῦ σῶμα καὶ τὴν ὄψιν αὐτὴν καὶ τὰ τοῦ προσώπου ἅπαντα
 ἦθ' ἐν ταύτῃ τῇ εἰκόνι διαφανῶς εἶναι.

B. Τὸ μὲν οὖν εἶδος τοιοῦτός τις ἦν· τὸν δὲ τρόπον ἐς μὲν
 τὸ ἀκριβές οὐκ ἂν φράσαιμι. ἦν γὰρ οἷτος ἀνὴρ κακοῦργός τε
 καὶ εὐκαράγωγος, ὃν δὴ μωροκακοήθη καλοῦσιν, οἷτε αὐτὸς
 ἀληθιζόμενος τοῖς ἐκτυγχάνουσιν, ἀλλὰ καὶ ὁλερῶ ἅπαντα ἐς αἰ-
 15 καὶ κέγων καὶ πράττων, καὶ τοῖς ἐξαπατᾷ· ἐθέλρυσιν ὑποκείμε-
 νος οὐδενὶ πόνῳ. καὶ τις ἀήθης κρύσις ἐν αὐτῷ ἐπεφύκει ἐκ τε
 ἀνοίας καὶ κακοτροπίας συγκεκραμένη. καὶ τύχα τοῦτο ἦν ὅπερ
 ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις τῶν τις ἐκ τοῦ περιπάτου φιλοσόφων ἀπε-
 20 φθέγγετο, ὥς καὶ τὰ ἐναντιώτατα ἐν ἀνθρώπῳ φύσει συμβαίνει
 A 39 εἶναι, ὥσπερ ἐν τῶν χρωμάτων τῇ μίξει. γράφω μέντοι ὧν μοι

1. ἀπολείπειν P. ἀπαλείφει A, de quo Alem. „Cūr in illā statua-
 lanionum Domitiani crudelitatem repraesentabat, si eam prorsus ob-
 literare erat animus? Quare legendum censeo ἀπελέγξαι, nisi ma-
 lis ἀπολείπειν. Hoc placet.“ 13. ἦν γὰρ — καλοῦσιν] Sui-
 das s. v. μωροκακοήθης. 18. ὅπερ Alem. ὅσπερ AP.
 19. περιπάτου] περιπάτους AP.

posteris monumentum relinqueret, hoc excogitavit. Conquisitis Domitiani
 frustis apteque inter se coactis, compactisque, sic illum in unum cada-
 ver coagmentatum statuariis ostentat, utque ex aere ducant id spectacu-
 lum imperat. Statuam illico fudere artifices; quam illa ad clivum sta-
 tuit Capitolinum, dextrorsum ex foro euntibus; ea vero ad hanc aeta-
 tem Domitiani et vultum et fortunam refert. Est in hac imagine per-
 spicue contemplari Iustiniani corporis habitum et oris effigiem ac re-
 liqui vultus simulacra sensusque.

Species quidem haec Iustiniano fuit, qui autem eidem mores, fru-
 stra nitar, si dicere velim exquisite. Erat hic homo iuxta malignus et
 deceptu facilis; cuiusmodi ingenium fatuum pravumque appellamus.
 Nam adeptibus omnia mente mala, nihil aut re, aut verbis praeferebat
 veri; ipse nihilominus fraudibus passim omnium expositus. Insolens
 hoc fatuae perditaеque mentis temperamento is sane fuit. Nimirum
 illud est, quod nescio quis Peripateticorum olim affirmavit, sicuti in co-
 lorum temperie, ita et hominum natura comparatum esse, ut in utrisque
 maxime contraria conveniant. Ut igitur scribam quae penitus discernere

ἐφικέσθαι δυνατόν γέγονεν. ἦν τοίνυν ὁ βασιλεὺς οὗτος εἰρων, C
 δουρὸς, κατὰ πλυστος, σκότιος ὀργήν, διπλοῦς, ἄνθρωπος δει-
 ρὸς, ὑποκρίνασθαι γνώμην τελειώτατος, καὶ δάκρυα οὐχ' ἐφ'
 ἡδοκῆς τινος ἢ πάθους ἐκφέρων, ἀλλὰ τεχνάζων ἐπὶ καιροῦ κατὰ
 5 τὸ τῆς χρείας παρὸν, ψευδόμενος ἐς αἰεὶ, οὐκ εἰκῇ μέντοι, ἀλλὰ
 καὶ γράμματα καὶ ὅρκους δεινοτάτους ἐπὶ τοῖς συγκαίμενοις πε-
 ποιημένος, καὶ ταῦτα πρὸς τοὺς κατηκόους τοὺς αὐτοῦ. ἀν-
 χῶρει δὲ τῶν τε ὁμολογημένων καὶ ὁμωμοσμένων εὐθὺς, ὥσπερ
 τῶν ἀνδραπόδων τὰ χεῖριστα, δέει τῶν ἐγκαίμενων σφίσι βλάσ-
 10 των, διώμοτα εἰς τὴν ὁμολογίαν ἡγμένα. φίλος ἀβέβαιος, ἐχθρὸς
 ἄσπονδος, φόβων τε καὶ χρημάτων διάπυρος ἐραστής, δύσερις τε D
 καὶ νεωτεροποιός, μάλιστα ἐς μὲν τὰ κακὰ εὐπαράγωγος, ἐς δὲ
 τὰ ἀγαθὰ σὺν δειμῇ συμβουλῇ ἤκων, ἐπινοῆσαι μὲν τὰ φαντά-
 καὶ ἐπιτελεῖσαι ὅξους, τῶν δὲ δὴ ἀγαθῶν καὶ αὐτὴν που τὴν ἀκοήν
 15 ἀλμυρὰν εἶναι οἰόμενος. πῶς ἂν τις τῶν Ἰουστινιανοῦ τρόπων V 297
 ἐφικέσθαι τῷ λόγῳ δυνατός εἴη; ταῦτά τε καὶ πολλὰ ἐτιμείζω
 κακὰ οὐ κατὰ ἄνθρωπον ἔχων ἐφαίνετο, ἀλλὰ πῦσαν ἢ φύσις
 ἐδόκει τὴν κακοτροπίαν ἀφελομένη τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἐν τῇ
 τοῦδε τοῦ ἀνδρὸς κατὰθέσθαι ψυχῇ. ἦν δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐς
 20 μὲν τὰς διαβυλὰς εὐκόλος ἄγαν, ἐς δὲ τὰς τιμωρίας ὅξους. οὐ
 γάρ τι πώποτε διεφεννησόμενος ἔκρινεν, ἀλλὰ ἀκούσας τοῦ δια-
 βάλλοντος τὴν γνώσιν εὐθὺς ἐξενεγκεῖν ἔγνω. ἔγραφε τε γράμ-

2. δουρὸς — ὀργήν] Suidas s. v. σκότιος. *ibid.* δεινὸς ὑπο-
 κρίνασθαι γνώμην τελειωτάτως Reisk. 8. ὁμωμοσμένων] ὁμωμο-
 σμένων AP. 13. συμβουλῇ Alem. συμβολῇ AP. συμβουλία
 Reisk. *ibid.* ἤκων] εἰκων Reisk. 20. ἄγαν Alem. P.
 ἄπαν A.

potui; fuit hic princeps usque adeo veri dissimulatus, ut fraudum tegan-
 darum et obscure ferendae indignationis versuteque agendi, et occul-
 tandae animi sententiae esset absolutissimus artifex. Non laetitiae, vel
 dolore illi opus ad lacrimas, arte iam paratas pro opportunitate, et oc-
 casione rei praesentis. Mendacis fallebat, etsi semper, non tamen for-
 tuito, sed confectis tabulis, dataque verbis religiosissimis fide, de qui-
 bus esset conventum etiam cum subditis: tam vero a conditionibus, et
 sacramento respedebat, non secus ac vilissima mancipia, quae periura,
 tandem ad conventiones adiguntur parati supplicii formidine. Inconstans
 amicis fuit, et inimicis inexorabilis. Aurum ardentissime sitiivit et san-
 guinem. Contentionum rerumque novarum studiosissimus. Ad scelera
 perfacile, ad optima nullis suasionibus commoveri poterat. Acer in com-
 miniscendis perpetrandisque facinoribus, honesti vero vel nomen illi in-
 suave. His atque plurimis aliis laboravit vitis ultra modum humanae
 pravitatis, quam a singulis hominibus elicita in illius coniecisse ani-
 mum natura visa est. Nam praeterea delationes facillime admisit et
 irrogavit poenas. Nunquam cognita causa iudicavit, sed audito delatore

P 27 ματα οὐδεμιᾷ δακνῆσαι, χωρίων τε ἀλώσεις καὶ πόλεων ἐμπρη-
 σμούς καὶ ἄλλων ἐθνῶν ἀνδραποδισμούς ἐξ αἰτίας οὐδεμιᾶς ἔχον-
 A 40 τα. ὥστε εἴ τις ἀνωθεν ἀπαντα τὰ Ῥωμαίοις ἐννευχθέντα σταθ-
 μωμένος ἀντισηκοῦν αὐτὰ τούτοις ἐθέλει, δοκεῖ μοι εἴναι πλείω
 φόρον εὐρέσθαι ἀνθρώπων πρὸς τοῦ ἀνδρὸς τοῦδε ξυμβάντα ἢ 5
 ἐν τῷ ἄλλῳ παντὶ αἰῶνι γεγονῆσθαι τετύχηκε. τῶν δὲ ἄλλων
 χρημάτων ἐς μὲν τὴν ἀναίσθητον κτῆσιν ἀοκνότατος ἦν· οὐδὲ
 γὰρ οὐδὲ σκῆψιν ἤψεν τινὰ παραπέτασμα τοῦ δικαίου περβε-
 βλημένος τῶν οὐ προσηκόντων ἐπιβατεύειν· γενομένων δὲ οὐ-
 κείων ἐτοιμότατος ἦν ἀλογίστῳ φιλοτιμίᾳ περιφρονεῖν τε καὶ τοῖς 10
 βαρβάροις προῖεσθαι οὐδενὶ λόγῳ. καὶ τὸ ξύμπαν εἰπεῖν, χρη-
 B ματα οὔτε αὐτὸς εἶχεν οὔτε ἄλλων τινὰ ἔχειν τῶν ἀπάντων εἷα,
 ὥσπερ οὐ φιλοχρηματίας ἡσώμενος, ἀλλὰ φρόνως ἐς τοὺς ταῦτα
 κεκτημένους ἐχόμενος. ἔξοικίσας οὖν ῥᾶστα τὸν πλοῦτον ἐκ Ῥω-
 μαίων τῆς γῆς πενίᾳς δημιουργὸς ἀπασι γέγονεν. 15
 C 9. Ἰουστινιανῷ μὲν οὖν τὰ ἐς τὸν τρόπον ὅσα γε ἡμᾶς
 δύνασθαι φράσαι τῇδὲ πη εἶχεν. ἔγημε δὲ γυναῖκα, ἣ ὄντινα
 τρέφειν γενομένη τε καὶ τραφεῖσα καὶ τῷδε τῷ ἀνθρώπῳ ἐς γάμον
 ἐνταφθεῖσα πρόρριζον Ῥωμαίοις τὴν πολιτείαν ἐξέτριψεν, ἐγὼ
 δηλώσω. Ἀκάκιος ἦν τις ἐν Βυζαντίῳ θήριοκόμος τῶν ἐν κνύτῃ- 20
 γισίῳ θηρίων μοίρας πρασίνων, ὅνπερ ἀρκετοτρόφον καλεῖσιν.
 οὗτος ὁ ἀνὴρ Ἀναστασίου τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔχοντος ἐτε-
 λεώτηδε νόσῳ παίδων οἱ ἀπολελειμμένων τριῶν θήλειος γέους,

12. οὔτε ἄλλων] οὐδὲ ἄλλων AP.

16. τὰ ἐς] ἐς τὰ AP.

actutum sententiam tulit, litterisque confectis temere decrevit locorum
 excidia, urbium incendia, populorum direptiones. Quare si quis inde a
 principio repetere casus Romanorum singulos cumque his velit commit-
 tere, mea quidem sententia longe plures inveniet factas ab hoc homine
 caedes quam ex omni ante acto tempore. In privatorum mutas fortunas
 praecipiti aviditate ferebatur, neque aliquam iuris speciem praetexit
 rapinis bonorum; quae cum in aera suo fuissent, iam nihil ducebat, sed
 insana munificentia nullaue ratione barbaris effundebat. Et, ut paucis
 absolvam, neque illi erant pecuniae, neque ut aliis essent, permisit;
 quasi non avaritia solum eas appeteret, sed etiam possessorum invidia.
 Sic tota Romanorum ditione facile divitiis exhausta, egestatis omnibus
 auctor fuit.

9. Hoc Iustinianus erat ingenio, si tamen verbis illud assecuti su-
 mus. Uxorem is habuit, cuius mox ortum dicam et educationem, et
 quomodo huius viro innotata matrimonio Romanorum funditus evertit Rem-
 publicam. Acacius quidam erat Byzantii bestiarum ad amphitheatrales pra-
 sinorum venationes alendis praefectus, quem vocant ursarium. Hic Ana-
 stasio principe morbo periit, tribus femellis relictis, Comitona, Theo-

Κομιτώς τε καὶ Θεοδώρας καὶ Ἀναστασίας, ὧν ἡ πρεσβυτάτη
οὐκ ἔτι ἐπὶ τῆς γενομένης ἐτύγχανεν. ἡ δὲ γυνὴ ἐκπεσοῦσα ἑτέρῳ D
ἀνδρὶ ἐς κοίτην ἦλθεν, ὅς δὴ ἔξιν αὐτῇ τῶν τε κατὰ τὴν οἰκίαν
καὶ τοῦ ἔργου τούτου ἐπιμελήσεσθαι τὸ λοιπὸν ἔμελλεν. ὁ δὲ τῶν
5 πρασίνων ὀρχηστῆς Ἀστέριος ὄνομα χρήμασι πρὸς ἑτέρου ἀνα-
πεισθεὶς τούτους μὲν τῆς τιμῆς ταύτης ἀπέστησε, τὸν δὲ οἱ τὰ A 41
χρήματα δόματα ἐς αὐτὴν ἀντικατέστησεν οὐδενὶ πόνῳ. τοῖς γὰρ
ὀρχησταῖς τὰ τοιαῦτα ἔξιν διοικεῖσθαι κατ' ἐξουσίαν ἢ βούλου-
το. ἐπεὶ δὲ τὸν δῆμον ξύμπαντα ἡ γυνὴ ἐν κυνηγεσίῳ ἀγυγερμέ-
10 νον εἶδε στέμματα ταῖς παισὶν ἐν τε κεφαλῇ καὶ ἀμφοτέραις ταῖς
χερσὶν ἐνθεμένη ἐς τὴν ἐκετεῖαν ἐκάθισεν. ἀλλ' οἱ πράσινοι μὲν
προσέειπεν τὴν ἐκετεῖαν οὐδαμῇ ἐγνώσαν, Βένετοι δὲ αὐτὰς ἐπὶ F 28
ταύτης δὴ κατεστήσαντο τῆς τιμῆς, ἐπεὶ ὁ θηριοκόμος ἐτετελευ-
τήκει καὶ αὐτοῖς ἐναγχος. ἐπεὶ δὲ τὰ παῖδια ταῦτα ἐς ἡβην ἦλθε,
15 καθῆκεν αὐτὰ ἐπὶ τῆς ἐνταῦθα σκηνῆς ἀντίκα ἢ μήτηρ, ἐπεὶ εὐ-
πρεπεῖς τὴν ὄψιν ἦσαν, οὐ μόντοι ὑπὸ χρόνον τὸν αὐτὸν ἀπάσας,
ἀλλ' ὥς ἐκάστῃ ἔδοξεν οἱ ἐς τὸ ἔργον τοῦτο ὠραία εἶναι. ἡ μὲν
οὖν πρώτη Κομιτῶ ἤδη ἐν ταῖς καθ' αὐτὴν ἑταίραις λαμπρὰ ἐγε-
γόνει. Θεοδώρα δὲ ἡ μετ' ἐκείνην χιτωνίσκον χειριδωτὸν ἀμπε-
20 ρυμένη δούλῳ παιδὶ πρέποντα τὰ τε ἄλλα ὑπηρετοῦσα εἶπετο καὶ
τὸ βάθρον ἐπὶ τῶν ὤμων αἰεὶ ἔφερεν, ἐφ' οὗπερ ἐκείνη ἐν τοῖς
ξυλλόγοις καθῆσθαι εἰώθει. τέως μὲν οὖν ἄωρος ᾤσα ἡ Θεοδώρα
ἐς κοίτην ἀνδρὶ ξυνίεναι οὐδαμῇ εἶχεν, οὐδὲ οἷα γυνὴ μίγνυσθαι.

1. Κομιτοῦς] Κομητοῦς et infra Κομητώ Raisk. 8. ἡ Alem.

εί AP. 19. χιτωνίσκον — πρέποντα] Suidas s. v. χιτῶν.

22. τέως μὲν — διατριβὴν εἶχεν Vat. Med.: om. AP.

dora et Anastasia, quarum natu maior vix septimum annum attigerat. Mater orbata viro, alterius torum quaesivit, qui secum in posterum et domesticam, et eiusdem muneris curam susciperet. Verum Asterius orchestrae prasinorum magister ab alio pecunia praecoccupatus hos excedere officio voluit, aeris largitore in locum nullo obice cooptato. Nam isthaec orchestrarum magistris pro arbitratu disponere licebat. At mater ubi frequentem populum ad venationes aliquando confluentem vidit, impositis puellarum capitibus manibusque coronis eas publice supplicationes exposuit. Prasini abiiciendam plane supplicationem decernunt. Veneti nuper et ipsi bestiarum altore destituti eas muneri praeficiunt. Quas mater, ut erat quaeque viripotens, omnes alloqui forma elegantes immittebat in scenam, non quidem sub idem tempus, sed ut singulae rei videbantur opportuna. Comitona natu maior insignis iam inter aequales erat prostibula. Theodora quae illam aetate proxime sequebatur, manuleata, ut servulae solent, induta tunicula ei omnia ministravit, humerisque subsellium detulit cui illa insideret in circulis. Per id temporis Theodora adhuc intempestiva taro coniungi viro et feminarum ritu con-

ἡ δὲ τοῖς κακοδαίμονουσιν ἀνδρείοις τὴν μισητίαν ἀνεμίλογετο, καὶ
ταῦτα δούλοις, ὅσοι τοῖς κέκτημένοις ἐπόμενοι ἐς τὸ θέατρον πά-
ρεργον τῆς οὔσης αὐτοῖς εὐκαιρίας τὸν ὕλεθρον τοῦτον ἐργάζοντο,
ἐν τε μαστροπείῳ πολὺν τινα χρόνον ἐπὶ ταύτῃ δὴ τῇ παρὰ φύ-
B σιν ἐργασία τοῦ σώματος διατριβὴν εἶχεν. ἐπειδὴ δὲ τάχιστα ἐς 5
τε τὴν ἡβὴν ἀφίκετο καὶ ὥρα αὐτῇ ἦν ἤδη, εἰς τὰς ἐπὶ σκηνῆς κα-
V 298 θῆκεν αὐτὴν, ἐταῖρα τε εὐθὺς ἐγγόνει, οἷάνπερ οἱ πάλαι ἀν-
δρωποι ἐκάλον πεζὴν. οὐ γὰρ αὐλήτρια οὐδὲ ψάλτρια ἦν, οὐ
μὴν οὐδὲ τὰ ἐς τὴν ὀρχήστραν αὐτῇ ἥσκητο, ἀλλὰ τὴν ὥραν τοῖς
αἰ περιπλκτούσιν ἀπεδίδοτο μόνον ἐκ παντὸς ἐργαζομένη τοῦ σώ- 10
ματος. εἰτὰ τοῖς μίμοις τὰ ἐς τὸ θέατρον πάντα ὠμίλει καὶ τῶν
ἐνταῦθα ἐπιτηδευμάτων μετέχεν αὐτῷ, γελωτοποιοῖς τισι βω-
μολοχίαις ὑπηρετοῦσα. ἦν γὰρ ἄστεία διαφερόντως καὶ σκώ-
A 42 πτρια, ἀπόβλεπτός τε ἐκ τοῦ ἔργου εὐθὺς ἐγγόνει. οὐ γὰρ τα-
C νος αἰδοῦς τῇ ἀνθρώπῳ μετὴν ἢ διατραπεῖσάν τις αὐτὴν πώποτε 15
εἶδεν, ἀλλ' ἐς ἀνάισχύντους ὑπουργίας οὐδεμιᾶ ὀκνήσει ἐχώρει,
καὶ τοιαύτη τις ἦν οἷα ῥαπιζομένη μὲν τε καὶ κατὰ κόρυς πα-
τασσομένη χαριεντίζειν τε καὶ μέγιστα ἀνακαγχάζειν, ἀποδυσα-
μένη τε τὰ τε πρόσω καὶ τὰ ὑπίσω τοῖς ἐντυγχάνουσι γυμνὰ ἐπι-
δεῖξαι, ἃ τοῖς ἀνδράσι θέμις ἄδηλά τε καὶ ἀφανῆ εἶναι. ἐς δὲ 20
τοὺς ἐραστὰς ἐχλεύαζε τε βλακεύουσα καὶ νεωτέραις αἰ τῶν μι-

1. μισητίαν] μισητείαν Med. μισητὴν Vat. 4. μαστροπείῳ
Alem. apographum: reliqua μαστροπείᾳ. 8. οὐδὲ] οὔτε AP.
10. μόνον ἐκ] μόνον οὐκ ἐκ Reisk. 17. μὲν τε] ἰμάντι Reisk.
18. ἀποδυσαμένη — τὰς μίξεις ποιοῦνται] Haec ex Vat. et Med.
accesserunt: om. AP. 21. ἐχλεύαζε τε] ἐχλευάζετο Vat.
ibid. νεωτέραις] νεωτέροις MSS.

venire, perditō masculorum more se vilissimis servis prostituit, qui domi-
nos in theatrum secuti tempestive fortuitum illud scelus otiosi nanciscebant-
tur, diuque in lupanari hanc naturae invisam sui corporis artem obtrivit.
Ut primum vero ad aetatis florem et maturitatem pervenit, scenae desti-
natur a matre, statimque inter prostibulas habetur, quas veteres vocarunt
planipedes. Neque enim tibicina fuit, vel cantatrix, aut orchestrae habuit
usum, sed uti quisque obviis fuit, copiam illi fecit suae pulchritudinis, toto
plane corpore. Deinde mimis in theatro ad omnia se praebebat ministrā,
sociamque studiorum et ridicularum quarundam fabularum actricem.
Nam erat apprime cum dicacitate faceta; quamobrem statim omnium in
se convertit oculos, praesertim cum nihil in ea verecundum, nihil ali-
quando pudens appareret, sed in quemvis impudicum morem facile pro-
laberetur. Sic autem erat comparata, ut inflictas alapas tumentibus ge-
nis excipiens lepide quereretur, ac tum fuse cachinnos tolleret, et
nuda quoquoversum spectanda praeberet, quae maribus obscura tectaque
vult esse pudor. Amicorum animos facetiarum illecebris et excogitatis
lasciviae artibus demolliens perpetuo irretitos habuit. Neque enim prae-

ξων ἐνδιαφροπτομένη ἐπιτεχνήσει παραστήσασθαι τὰς τῶν ἀκο-
 λάστων ψυχὰς ἐς αἰὲν ἰσχυεῖν, ἐπεὶ οὐδὲ πειρᾶσθαι πρὸς τοὺς τῶν
 ἐντυγχανόντων ἡξίου, ἀλλ' ἀνύπαλιν αὐτῇ γελοιάζουσα τε καὶ
 βωμολόχως ἰσχυιάζουσα τοὺς παραπεπτωκότας ἅπαντας, ἄλλως τε
 5 καὶ ἀγενεῖους ὄντας ἐπείρα. ἦσσαν γὰρ τις ἡδονῆς οὕτως ἀπά-
 σης οὐδαμῇ γέγονεν, ἐπεὶ καὶ ἐς ξυναγώγιμον δεῖπνον πολλάκις
 ἔλθοῦσα ξὺν νεανίαις δέκα, ἢ τούτων πλείοσιν, ἰσχυί τε σιῶ-
 ματός ἀκμάζουσι λίαν καὶ τὸ λαγνεύειν πεποιημένοις ἔργον, ξυνε-
 κοιτάζετο μὲν τὴν νύκτα ὅλην τοῖς συνδείπνοις ἅπασιν, ἐπεὶ δὲ
 10 πρὸς τὸ ἔργον τοῦτο πάντες ἀπείποιεν, ἦδε παρὰ τοὺς ἐκείνων
 οἰκέτας ἰοῦσα τριάκοντα ὄντας, ἃν οὕτω τύχοι, ξυνεδυάζετο μὲν
 τούτων ἐκάστω, κόρον δὲ οὐδὲ ὥς ταύτης μὲν τῆς μισητίας
 ἐλάμβανε. καὶ ποτε ἐς τῶν τινος ἐπιφανῶν οἰκίαν ἔλθοῦσα με-
 ταξὺ τοῦ πότου θεωμένων αὐτὴν, ὥς φασι, τῶν συμποτιῶν
 15 ἁπάντων, ἐς τὸ προὔχον ἀναβῆσα τῆς κλίνης, ἀμφὶ τὰ πρὸς
 ποδῶν ἀνασύρασά τε τὰ ἱμάτια, οὐδενὶ κόσμῳ ἐνταῦθα οἷα
 ἀπηξίωσε τὴν ἀκολασίαν ἐνδείκνυσθαι. ἡ δὲ καὶ τῶν τριῶν τρυ-
 πῆματ' ἐργαζομένη ἐνεκάλει τῇ φύσει, δυσφορομένη ὅτι δὴ
 μὴ καὶ τοὺς πιεθὰς αὐτῇ εὐρύτερον ἢ νῦν εἰσι τρυπῶν, ὅπως
 20 καὶ ἄλλην ἐνταῦθα μίξιν ἐπιτεχνᾶσθαι δυνατὴ εἴη. καὶ συχνὰ

4. „*ισχυιάζουσα*] Hoc verbum in lexicis nostris non comparet. No-
 tavit tamen H. Steph. in indice sub v. *ἰσχυς* haec: „pro *ισχυιάζειν*,
 quod in v. l. esse dicitur, inter eundem in utramque partem decli-
 nare, Hesychius habet *ἰσχυάλειν*.“ Nimirum ille hoc verbum expli-
 cat ἐπὶ τῇ πορείᾳ. πολὺν ἔφ' ἐκάτερα ἐκκλίνειν. Atqui plane ita
 Suidas interpretatur *ισχυιάζειν*, eique accedit Photius. Ergo etiam
 Hesychius scripsit *ισχυιάζειν*. Theognostus apud Bekker. Anecd. Gr.
 p. 1384. *Ἰσχυιάζειν, ἀναβάλλειν τὸ ἰσχυόν*.“ Huschk. Anal. p. 73.

10. ἀπείποιεν] ἀπείπειν Med. 12. μισητίας] μισητίας MSS.

17. ἐνδείκνυσθαι] ἐπιδείκνυσθαι Vat. ibid. τῶν τριῶν Med.

τῶν om. Vat. 19. ὅπως καὶ ἄλλην ἐνταῦθα μίξιν ἐπιτεχνᾶ-

σθαι δυνατὴ εἴη] ὅπως δυνατὴ εἴη καὶ ἐκείνη ἐργάζεσθαι Vat.

stolabatur ut ab ullo ganeonum sollicitaretur, sed ipsa ludibunda singu-
 laris, vel etiam impuberes ad inguina depalpais sale suo atque lepore
 perhibebat. Nulla enim, ut illa, sic omnibus debacchata est voluptatibus,
 nonnunquam cum denis et amplius adolescentibus quibus et laterum esset
 robur et exercitata salacitas ad coenam venit, suosque convivas passa
 tota nocte, ubi e re illi languerent, haec illorum expetebat famulos fer-
 me tricens, seseque praebebat singulis semper inexplebili libidine. Do-
 mūm aliquando cuiusdam ex primoribus ingressa super coenam omnibus
 convivis, ut fertur, spectantibus in lecti marginem recidens, vestis ora,
 quae fuit ad pedes, impudentissime reducta, pandere propudia non exu-
 buit: simul naturae succensens, quod tres tantum aperuerit vias ad la-
 sciviam, nec papillas latius patere voluerit, per quas ipsa novam ali-

μὲν ἐκύνει, πάντα δὲ σχεδὸν τεχνάζουσα ἑξαμβλύσκειν εὐθὺς ἴσχυει. πολλάκις δὲ καὶ τῷ θεάτρῳ ὑπὸ θεατῇ παντὶ τῷ δήμῳ ἀπεδύ-
 σατό τε καὶ γυμνὴ διὰ μέσον ἐγένετο, ἀμφὶ τὰ αἰδοῖα καὶ τοὺς
 βουβῶνας διάζωμα ἔχουσα μόνον, οὐχ ὅτι μέντοι ἡσχύνετο καὶ
 ταῦτα τῷ δήμῳ δεικνύναι, ἀλλ' ὅτι ἐνταῦθα παντάπασιν παριέ- 5
 ναι οὐδενὶ ἔξεστιν ὅτι μὴ τῷ ἀμφὶ τοὺς βουβῶνας μόνον διά-
 ζωμα ἔχοντι. οὕτω μέντοι τοῦ σχήματος ἔχουσα, ἀναπεπτωκυῖά
 τε ἐν τῷ ἐδάφει, ὑπτία ἔκειτο. Θῆτες δὲ τινες, οἷς δὴ τὸ ἄφ-
 γον τόδε ἐνέκειτο, κριθὰς αὐτῇ ὑπερθεῖν τῶν αἰδοίων ἐρρίπτουν,
 αἷς δὴ οἱ χῆνες, οἱ ἐς τοῦτο παρεσκευασμένοι ἐτύγγανον, τοῖς 10
 στόμασιν ἐνθένδε κατὰ μίαν ἀνελόμενοι ἡσθιον. ἡ δὲ οὐχ ὅτι
 οὐκ ἐρυθριῶσα ἐξανίστατο, ἀλλὰ καὶ φιλοτιμουμένη ἐπὶ ταύτῃ
 δὴ τῇ πράξει ἐώκει. ἦν γὰρ οὐκ ἀναίσχυντος μόνον, ἀλλὰ καὶ
 ἀναισχυντοποιὸς πάντων μάλιστα. πολλάκις δὲ καὶ ἀποδυσαμένη
 ξὺν τοῖς μίμοις ἐν μέσῳ εἰστήκει λορδουμένη τε καὶ τὰ ὀπίσω 15
 ἀποκοντῶσα τοῖς τε διάπειραν αὐτῆς ἔχουσι καὶ τοῖς οὐπὼ πε-
 πλησιακόσι τὰ ἐκ παλαίστρας τῆς αὐτῇ εἰωθυίας βρενθυομένη.
 οὕτω δὲ ἀκολάστως εἰς τὸ σῶμα τὸ αὐτῆς ὕβριζεν, ὥστε τὴν
 αἰδῶ οὐκ ἐν τῇ τῆς φύσεως χώρᾳ κατὰ ταῦτά ταῖς ἄλλαις
 γυναιξίν, ἀλλὰ ἐν τῷ προσώπῳ ἔχειν ἐδόκει. οἱ μὲν οὖν 20
 αὐτῇ πλησιάζοντες ἐνδηλοὶ εὐθὺς ἀπ' αὐτοῦ ἦσαν, ὅτι δὴ
 οὐ κατὰ νόμον τῆς φύσεως τὰς μίξεις ποιοῦνται· ὅσοι δὲ

6. τῷ om. Vat. 9. ἐρρίπτουν] ἐρριπτον Vat. 11. ἡ-
 σθιον] εἷσθιον Med. εἷσθειον Vat. 14. ἀποδυσαμένη —
 ἀποκοντῶσα] Suidas s. v. λορδουμένη. 15. ξὺν] σὺν Vat.
 ibid. λορδουμένη] πορδουμένη Med. 17. βρενθυομένη] βρεν-
 θειομένη Med. 22. ποιοῦνται] ποιοῦντες Vat.

quam voluptatem exploratum iret. Quos saepe foetus conciperet, medi-
 camentis fere omnes statim abortu egerebat. In theatro nonnunquam fre-
 quente populo ad spectaculum nuda processit in medium, cincticula ad
 inguina pubemque solum praecincta non quod haec aperire populo ve-
 reretur, sed quod illuc nemini prodire sine subligaculo penitus liceat.
 Hoc habitu resupina iacebat humi. Servi, quibus id erat curae, verum
 illi hordeo conspergere, anseresque paratos immittere, qui grana inde
 singula captarent ad pastum. Istorum adeo illam non pudebat, ut efflat
 insisteret ac videretur e re laudem quaerere. Erat enim non solum
 impudica, sed impudicitiarum magistra omnium ingeniosissima. Nam in-
 ter medios mimos saepe nudum corpus atque incurvum obscenissime agi-
 tabat, et cum apud familiares tum apud eos qui secum adhuc non con-
 suessent, artem palaestrae suae magnifice iactabat. Tanta demum insolentia
 lasciviae suo corpore abusa est, ut in fronte ipsa praeferre turpitudinem
 videretur, quam feminis natura concessit. Qui cum Theodora rem habuissent
 eo deprehendebantur, quod uterentur alienis a natura legibus.

αὐτῇ ἐν ἀγορᾷ τῶν ἐπιμικεστέρων ἐντύχουσα, ἀποκλινόμενοι σπου-
 δῇ ὑπεχώρουν, μή του τῶν ἱματίων τῆς ἀνθρώπου ἀψάμενοι
 μεταλαχεῖν τοῦ μιάσματος τούτου δόξαιαν. ἦν γὰρ τοῖς ὁρῶ-
 σιν ἄλλως τε καὶ ἀρχομένης ἡμέρας βλάσφημος οἰωνός. ἐς μέν-
 5 τοι τὰς συνθεατρίας ἐγριώτατα εἰώθει ἐς αἰὲ σκορπιαίνεσθαι·
 βασκανία γὰρ πολλῇ εἶχετο. Ἐκηβόλω δὲ ὕστερον Τυρίῳ ἀνδρὶ
 τὴν ἀρχὴν παραλαβόντι πενταπόλεως ἐς τὰ ἀλχίστα ἀπηρετῇ· D
 σουσα εἶπετο, ἀλλὰ τι τῷ ἀνθρώπῳ προσκεκρουκυῖα ἐκθένδε ὅτι
 τάχιστα ἀπηλαύνετο· διὸ δὴ αὐτῇ ἀπορεῖσθαι τῶν ἀναγκῶν
 10 ξυνέπειεν, ἥτερ τὸ λοιπὸν ἐπορίζετο τὴν ἐς σῶμα παρανομίαν,
 ἥπερ εἴθιστο, ἐργαζομένη. ἐς μὲν οὖν Ἀλεξάνδρειαν τὰ πρῶτα
 ἦκεν. ἔπειτα δὲ πῶσαν τὴν ἑω περιελθοῦσα ἐς Βυζάντιον ἐπα-
 νῆκεν, ἐργασία χρωμένη ἐν πόλει ἐκίστη, ἣν γέγονομάζοντι, ὀλ-
 μαι, ἀνθρώπῳ οὐκ ἂν ποτε ἴλεως ὁ θεὸς εἴη, ὥπερ οὐκ ἀνε-
 15 χομένου τοῦ δαίμονος χώρὸν τινα τῆς Θεοδώρας ἀκολασίας ἀγνώ-
 τα εἶναι.

Οὕτω μὲν τετέχθαι τε τῇδε τῇ γυναικὶ καὶ τετράφθαι ξυνέ-
 βη καὶ ὑπὲρ δημοσίους πολλὰς διαβοήτῳ γεγενῆσθαι ἐς πάντας
 ἀνθρώπους. ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο ἐς Βυζάντιον αὐθις, ἠρώσθη αὐ-
 20 τῆς Ἰουστινιανὸς ἔρωτα ἐξαισίον οἶον, καὶ τὰ πρῶτα ἐπλησίαζεν P 29
 ὡς ἐρωμένη, καίπερ αὐτὴν ἀναγαγὼν ἐς τὸ τῶν πατρικίων ἀδελφ- A 43
 μα. δύναμιν τοίνυν ἐξαισίαν τινὰ καὶ χρήματα ἐπιμικρῶς μεγάλα

2. μή του] μή που Alem.

4. ἐς μέντοι — εἶχετο] Suidas s.

v. σκορπιαίνεσθαι.

10. ἐς σῶμα] ἐς τὸ σῶμα Reisk.

17. οὕτω μὲν] οὕτω addit Reisk.

18. ὑπὲρ — διαβοήτῳ

Alem. P. ἐς — διαβοήτῳ A. ἐς δημοσίους πόδας διαβοήτῳ
 Reisk.: unde διαβοήτῳ ascivi.

Quare vitae sanioris homines quicumque obviam illam habuissent in foro, vitabundi se subduxerunt, ne vestium contactu tantum scelus in se derivatum putaretur. Quia prima luce, quibus in conspectum venisset, habebatur avis infausta. In mulierculas eiusdem theatri ut se truculentius gereret, livida malevolentia usque stimulabatur. Post haec cum Pentapolis praefecto Hecebolo Tyrio in eam provinciam venit, scilicet illius voluptatibus servitura; sed in viri offensionem incidens, illuc e vestigio exturbatur; eoque necessariorum egestate pressa, sibi haec suppeditare cogitur ex consueta corporis prostitutione. Alexandriam primum appellit, Oriente deinde toto peragrato, Byzantium reducit, eam ubique artes exercens, quam ne nominet quidem, deum habere qui sibi propitium velit. Sic certe daemones curarunt ut nullus esset Theodorianae vacuus impudicitiae locus.

Ita nasci et educari hanc feminam contigit, et multarum fieri meretricum apud omnes mortales longe celeberrimam. Ut vero Byzantium rediit, ingenti eius amore exarsit Iustinianus. Et primo cum ea tanquam amantibus versabatur, licet ad Patriciam dignitatem eversa. Fuit haec sta-

περιβαλέσθαι ἡ Θεοδώρα εὐθὺς ἴσχυσε. πάντων γὰρ ἡδιστον
 τῇ ἀνθρώπῳ ἐφαίνεται, ὃ θὴ συμβαίνειν τοῖς ἐκτόπως ἐρῶσι φι-
 λῇ, χάριτός τε πύσας καὶ χηρήματα πάντα τῇ ἐρωμένη χαρίζε-
 σθαι. ἔγινετό τε ἡ πολυτέλεια τοῦ ἐρωτος τοῦδε ὑπέκκαυμα.
 ἔδν αὐτῇ τοίνυν πολλὰ ἔτι μᾶλλον τὸν δῆμον διέφθειρεν οὐκ ἐπ- 5
 ερξά μόνον, ἀλλ' ἀγὰ πῦσαν τὴν Ῥωμαίων ἀρχήν. ἄμφω
 γὰρ μοίρας τῆς Βενέτων ἐκ παλαιοῦ ὄντες ἐν πολλῇ ἐξουσίᾳ τού-
 τοις δὴ ποῖς στασιώταις τὰ ἐς τὴν πολιτείαν ἔθεντο πρῶγματα.
 Β. γρόνιο δὲ πολλῷ ὕστερον τὸ πλεῖστον τοῦ κακοῦ ἐλεωφήκει τρύ-
 πη τωῖδε. Ἰουστινιανῷ ἐν ἡμέραις πολλαῖς νοσῆσαι ξυνέβη, ἐν 10
 δὲ τῇ νόσῳ ταύτῃ ἐς τέσον κινδύνου ἀφίκετο ὥστε καὶ ἐλέχθη ὅτι
 δὴ ἀποθάνει· οἱ μέντοι στασιῶται ταῦτα ἄπειρ ἐρρήθη χιμάρια-
 νον, καὶ τινα Ὑπάτιον οὐκ ἀφανῆ ἄνδρα δι' ἡμέρας ἐν τῷ τῆς
 Σοφίας ἱερῷ διεχρόσαντο. ἐξηργασμένον δὲ τοῦ κακοῦντος ἔργου
 ταραχὴ ἐς βασιλεία ἦλθε, τῶν τε ἀμφ' αὐτὸν ἔαρστος, ἐπεὶ τῆς 15
 Ἰουστινιανοῦ ἀπουσίας ἐλάβετο, τὴν τῶν πεπραγμένων ἀπορίαν
 ἀπὸ μέγα αἴρετιν ἐν σπουδῇ ἐποιεῖτο, καταλέγων ἐξ ἀρχῆς ἅπαντα,
 ὅσα δὴ κελεύσθαι τετύχηκε. τότε δὲ ὁ βασιλεὺς τῷ τῆς πόλεως
 ἐπάρχῳ ἐπέστελλε τῶν πεπραγμένων ἁπάντων ποιῆσθαι τὰς τέ-
 C σεις. ἦν δὲ οὗτος ὁ ἀνὴρ Θεόδοτος ὄνομα, ὅνπερ κολουκάνδιον 20
 ἐπικλήσιν ἐκάλουν, καὶ ὁ διερευνιόμενος ἅπαντα πολλοὺς μὲν
 τῶν κακούργων ἐλεῖν τε καὶ διαχρήσασθαι νόμῳ ἴσχυσε, πολλοὶ

4. πολυτέλεια Alem. P. πολιτεία A. 14. κακοῦντος] κακοῦ
 τοῦτον vel potius κακοῦ καὶ ἀνοσίῳ. Βσιακ. 19. ἐπεστελλε]
 ἐπέτελλε Alem. hic, ut alibi, frustra. 21. ἅπαντα Reisk.
 ἅπαντας AP.

ἐν Θεοδώρα (qua nullam Iustiniano delictum erat suavitatem) ad magnam
 auctoritatem, et opes sane ingentes via facilis: ita ut ille (quod perditio
 indulgeret amicis votis, divitiisque po-
 mori addebantur faeces. Hac socia per-
 us non modo Byzantii, sed obique loco-
 cum iam antea Venetae uterque factio-
 lorum seditiosorum potestatem republi-
 e malum residere post diu nonnihil coe-
 ianus urgebatur diuturno et periculoso,
 olabat. Interim a seditiosis ea facino-
 commemoravi, et in Sophiae templo Hy-
 dia obtruncatur. Quod factum scelere ex-
 m delatae: nam quisque occasionem ab-
 in se et in alios flagitiorum atrocitates
 patrata essent recognoscere. Tum de his
 urbi Theodoro Cucarbitino scribit Ias-
 us perquisitis captisque nuntiis, egit

δὲ καὶ διαλαβόντες ἐσώθησαν. μεταξύ γὰρ ἐπαπολέσθαι αὐτοὺς
 πράγμασι Ῥωμαίων ἔδει. ὁ δὲ παψάδοξον διασωθεὶς σωτηρίαν A 44
 καὶ τὸν Θεόδοτον κτεῖναι ἄτε φαρμακέα καὶ μάγον εὐθὺς ἐνεχεί-
 ρει. ἐπεὶ δὲ οὐκ εἶχεν ὅτῳ ποτὲ χρώμενος τὸν ἄνθρωπον δια-
 5 φθείρει, τῶν οἰκτιρηδείων τινὰς πικρότατα αἰκισάμενος ἠνάγ-
 καζε λόγους ὥς ἥμιστα ὑγιεῖς ἐπ' αὐτῷ φθέγγεσθαι. πάντων δέ
 οἱ ἐκποδῶν ἰσχυμένων καὶ σιωπῇ τὴν ἐς τὸν Θεόδοτον ὀδυρομέ-
 νων. ἐπιβουλήν, μόνος ὁ Πρόκλος τὴν τοῦ καλουμένου κοιαίστο-
 ρος ἔχων ἀρχὴν καθαρόν ἀπέβαινε τοῦ ἐγκλήματος εἶναι τὸν ἄν-
 10 θρώπον καὶ θαιάτου οὐδαμῇ ἄξιον. διὸ δὴ Θεόδοτος ἐς τὰ Ἱε- V 299
 ροσόλυμα βυσικέως κομίζεται γνώμη. γνοὺς δὲ ἤκειν τινὰς ἐν- D
 ταῦθα, οἵπερ αὐτὸν διαφθεύουσιν, ἐν τῷ ἱερῷ ἦν κρυπτόμενος
 τὸν ἅπαντα χρόνον, οὕτω τε διαβιούς ἐτελεύτησε. τὰ μὲν οὖν
 ἀμφὶ Θεόδοτον ταύτῃ πῃ ἔσχεν. οἱ δὲ στασιῶται σωφρονέστα-
 15 τοι τὸ ἐντεῦθεν ἐγένοντο ἀνθρώπων ἀπάντων. οὐ γὰρ ἔτι τὰ
 τοιαῦτα ἐξαμαρτάνειν ἠνείχοντο, καίπερ σφίσι παρὸν ἀφείσπερον
 τῇ ἐς τὴν δλαιταν παρανομίᾳ χρῆσθαι. τεκμήριον δέ· ὀλίγων
 γὰρ τινων ἕσπερον τόλμαν τὴν ὁμοίαν ἐνδιξαμένων τίσιν οὐδεμία
 ἐς αὐτοὺς γέγονεν. οἱ γὰρ τοῦ κολάζειν τὴν ἐξουσίαν αἰεὶ ἔχοντες
 20 παρησίαν τοῦ διαλανθάνειν τοῖς τὰ δεινὰ ἐργασμένοις παρεί-

1. ἐπαπολέσθαι] ἐπιαπολέσθαι A. 2. Ῥωμαίων P. Ῥωμαίους A.
 „Est lacuna praeter propter sic supplenda, μεταξύ γὰρ ἔτι ἀπολέ-
 σθαι αὐτοὺς, ἀνέσφηλεν ὁ βασιλεὺς ἐκ τῆς νόσου, καὶ εὐθὺς ὁ
 μὲν Θεόδοτος παρελύθη τῆς ἀρχῆς, ὁ μήποτε τοῖς πράγμασι τοῖς
 Ῥωμαίοις ἔδει.“ RBISK. Aliquem hinc sensum elicere studuimus,
 satis tamen nobis ipsi non fecimus. ALKM. 12. διαφθεύουσιν]
 Praestat διαφθεροῦσιν. 20. παρησίαν praeuit pro ἀδειαν.
 Solocismus est, sed apparet ex toto Procopii habitu, eum veterum
 simiam esse, Musis invitis natum. RBISK.

ex lege; aliis vitae consulentibus recessu ac latebris, quos dein cum
 Romana republica maneret interitus. Caesar ut ex morbo miro sané
 casu convaleuit, Theodotum ipsum perdere tentat, quasi praestigiarum
 et veneficii reum; sed nulla ex causa homini perniciem inveniēns, quos-
 dam ex familiaribus dire caesos impellit ad falsas illius delationes. Ergo
 reliquo Senatu illi contra nihil dicente, sed apud se deplorante paratas
 Theodoto insidias, unus Proclus Quaestor insentem illum pronunciat,
 nec morte puniendum. Quare Theodotus decreto Caesaris Hierosolymam
 deportatur; qui summissos illuc audiens ad suam necem sicarios, quoad
 vixit, in templo delituit, ac diem obivit. Res Theodoti sic habuere.
 Verum seditiosi omnium moderatissimi in posterum evaserunt, qui iam
 ab eiusmodi flagitiis temperarent, quamquam impotentissima dominatione
 audacius abuti possent. Nam paulo post in nonnullos, qui eadem capi-
 talia ausi fuissent, nihil animadversum, quod puniendis reis praefecti

P 30 χοντο, ταύτη αὐτοὺς τῇ ἐνυγχωρήσει ἐς τὸ τοῦ νόμου ἐπεμβα-
 λειν ἐνάγοντες. ἕως μὲν οὖν ἡ βασιλὶς περιῆν αἰ, γυναικα ἐγγυη-
 τὴν Ἰουστινιανὸς τὴν Θεοδώραν ποιήσασθαι οἶδεμιγ' μηχανῇ εἶ-
 χεν. ἐν τούτῳ γὰρ μόνον ἀπ' ἐναντίας αὐτῷ ἐχώρει, καίπερ ἀν-
 τιστατοῦσα τῶν ἄλλων οὐδέν. ποιηρίας μὲν γὰρ ἡ γυνὴ ὑπε- 5
 τάτω οὔσα ἐτόγγανε, ἄγροικος δὲ ἦν κομιδῇ καὶ βάρβαρος γέ-
 νος, ὥσπερ μοι εἴρηται. ἀντιλαβέσθαι δὲ ἀρετῆς οὐδαμῇ ἴσχυ-
 A:45 σεν, ἄλλ' ἀπειροτάτη οὔσα διατετέλεκε τῶν κατὰ τὴν πολιτείαν
 πραγμάτων, ἣ γε οὐδὲ ξὺν τῷ ὀνόματι τῷ αὐτῆς ἰδίῳ, ἅτε κα-
 B ταγελάστῳ ὄντι, ἐς παλάτιον ἦλθεν, ἄλλ' Εὐφημία ἐπικληθεῖσα. 10
 χρόνῳ δὲ ἵστερον τῇ βασιλίδι μὲν ἀπογενέσθαι ξυνέπεσεν. ὁ δὲ
 ἡλιθιάζων τε καὶ κομιδῇ ἐσχατογέρον γενόμενος, πρὸς αὐτῶν ἀρ-
 χόμενων γέλῳτα ὥφλεν, ὀλιγοῖα τε πολλῇ ἐς αὐτὸν ἐχόμενοι
 ἅπαντες, ἅτε τῶν πρassoμένων οὐ ξυνιέντος, ὑπερεώρων, Ἰου-
 στινιανὸν δὲ ξὺν δέει πολλῷ ἐθεράπευον. κυκλῶν γὰρ αἰ καὶ ξυν- 15
 ταράσσων ἀνεσόβει ἐφεξῆς ἅπαντας. τότε δὲ τὴν ἐγγύην πρὸς
 τὴν Θεοδώραν ἐνχειρεῖ ποιεῖν. ἀδύνατον δὲ ὄν ἄνδρα ἐς ἀξίωμα
 βασιλῆς ἦκοντα ἐταίρα γυναικὶ ξυνοικίεσθαι, νόμοις ἀνωθεν τοῖς
 C πάλαιότατοις ἀπορρηθὲν, λῦσαι τε τοὺς νόμους τὸν βασιλέα
 νόμῳ ἐτέρῳ ἠνάγκασε καὶ τοῦνθένδε ἅτε γαμετῇ τῇ Θεοδώρᾳ 20
 ξυνώκησε, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι βᾶσιμοι κατεστήσατο τὴν πρὸς
 ἐταίρας ἐγγύην, τυραννῶν τε αὐτίκα ἐπεβάτενε τῆς τοῦ αὐτοκρά-
 τορος τιμῆς προσχῆματι συμπεπλασμένῳ τῆς πράξεως ἐπικαλύ-

5. οὐδέν] ουδενί aut ἐς οὐδέν Reisk. 20. τοῦνθένδε] τοεν-
 θένδε A. 23. πράξεως] προστάξεως Reisk.

facultatem latendi facerent sceleratis, eosque ad insultandum legibus in-
 dulgentiā provocarent. Quandiu superfuit Euphemia Imperatrix, nullis
 artibus ut sibi Theodora desponderetur pervincere potuit Iustinianus;
 in hoc enim illa plane repugnavit, cui in rebus caeteroquin omnibus in-
 dulgeret. Nam procul femina ab omni aberat improbitate, sed ut genere
 barbara, quemadmodum memoravi, sic plane moribus fuit ineptis ac ru-
 dibus, ut nullam sit adepta virtutem, et reipublicae penitus fuerit im-
 perita. Certe in regiam cum suo nomine sane ignominioso non venit,
 sed Euphemia est appellata. Haec non ita multo post excedit e vita.
 Iustinus summa senectute confectus pene sensus exars, rebusque agen-
 dis ineptus, deridiculo iam subditis erat atque despectui; Iustiniano vero
 dissoluta licentia reliquos nullo discrimine cohibenti pavidis omnes studiis
 obsequabantur. Tum is cum Theodora moliri nuptias aggreditur; nam
 cum viris Senatoriis (quod prisca lege cautum est) uxorem ducere me-
 retricem non liceat, ille principem adigit ad legem nova constitutione
 evertendam; et exinde Theodoraе matrimonio iungitur, aditu reliquis ad
 meretricia connubia patefacto. Iam tum affectare imperium et exer-
 cere yrannidem occoeperat, rei gerundae specie oblecta violentia. Cum

πτων τὸ θάνατον. ἀνείπαι γὰρ αὐτὸν βασιλεῖα ζὺν τῷ θείῳ τῶν
 Ῥωμαίων, εἴ τι δοκιμὸν ἦν, δειμάρτων περιουσίᾳ ἐπὶ ταύτην
 ἡγμένοι τὴν ψῆφον. παρέλαβον τοίνυν τὴν βασιλείαν Ἰουστι-
 νιανός τε καὶ Θεοδώρα πρότερον τῆς ἐορτῆς ἡμέραις τρισὶν, ὅτε
 5 δὴ οὔτε ἀσπάσασθαι τίνα οὔτε εἰρηναῖα προσεῖπεν ἔξεστιν. ἡμέ-
 ραις δὲ σὺ πολλῶς ὑπερὸν Ἰουστίνος μὲν ἐτελεύτησεν νόσῳ, τῇ
 ἀρχῇ ἐπιβιούς ἐσθ' ἐννέα, μόνος δὲ Ἰουστινιανός ζὺν τῇ Θεοδώρα
 τὴν βασιλείαν ἔσχεν.

Ἰ. Οὕτω γοῦν ἡ Θεοδώρα, ὥσπερ ἐρρήθη, τεχθεῖσά τε D
 10 καὶ τεθραμμένη καὶ παιδευθεῖσα ἐς βασιλείας ἀξιώμα τρέφω οὐ-
 δυνὶ ἐμποδισθεῖσα ἦλθεν. οὐδὲ γὰρ τῷ γήμαντι ὑβρεώς τις οἴη-
 σις γέγονεν, εἴ οἱ παρὸν ἐκ πάσης ἀπολεξαμένη τῆς Ῥωμαίων A 46
 ἀρχῆς γάμειν γυναικα ποιήσασθαι, τὴν πασῶν γυναικῶν μάλι-
 στα εὖ τε γεγονυῖαν καὶ τροπῆς κορυφαίου μεταλαχοῦσαν, τοῦ τε
 15 αἰδέεσθαι οὐκ ὀμειλίητον γεγεννημένην, καὶ σωφροσύνην ξυνωκι- P 31
 σμένην, πρὸς δὲ τῷ κάλλει ὑπερβαῖ καὶ παρθένον τινὰ καὶ τὸ δὴ
 λεγόμενον ὀρθοτίτιον ὄψαν. ὁ δὲ τὸ κοινὸν ἄγος ἀπάντων
 ἀκρωτήριον αὐτῇ ἰδίον πεποιησθαι οὐκ ἀπηξίον, ἐπ' οὐδενὶ τῶν
 προδοτήκων καταδυόμενος, καὶ γυναικὶ πλησιάζειν ἄλλα τε
 20 πολλὰ περιβεβλημένη μεγάλα μιάσματα καὶ παιδοκτονίας πολλὰς

5. οὔτε ἀσπάσασθαι P. οὔτε * * * οὔτε ἀσπάσασθαι A. οὔτε
 ἀσπάσασθαι τῶν φίλων Alem. 14. εὖ τε Alem. P. οὔτε A.
 ibid. κορυφαίου Alem. κορυφαίου AP. 15. γεγεννημένην Alem.
 γεγεννημενον AP. 17. ὀρθοτίτιον Alem. in schedis et Toup.
 Emend. vol. I. p. 444. ex Suida, Ὀρθοτίτιος — ἡ παρθένος ἡ
 ὀρθοῦς τοὺς τιτθούς ἔχουσα. Ὀρθότιτον νεάνιδα Nicetas in
 Andronico. ὀρθότοον AP, quod in ὀρθότομον prius mutaverat
 Alem. 20. πολλὰ add. Med.

avunculo Romanorum Caesar consalutatur, si tamen bono id iure fa-
 ctum; nam metu ac minis Senatus populusque perterritus in eam im-
 pellitur sententiam. Suscepere dominationem Iustinianus ac Theodora
 tertio ante Paschatis die, quando scilicet nulli dicere salutem
 vel pacem fas erat. Paucis post diebus morbo Iustinus absumptus est,
 annis in principatu novem exactis, solusque Iustinianus imperavit cum
 Theodora.

10. Hoc loco nata, sive alta educataque Theodora ad imperii fa-
 stigium nullo negotio pervenit; quod eius matrimonii nihil Iustinianum
 puduerit, cui plane copia fuisset ex universa Romanorum ditione coniu-
 gem sibi eligere mulierem prae omnibus nobili natam genere, summoque
 loco educatam; colendo pudori assuetam, pudicitia insignem, forma per-
 quam elegantissimam, squoriantibus, ut dicitur, mammillis virginem;
 ipse tamen commune mortalium dehonestamentum solum facere ma-
 luit: cui neque illa omnia pudori essent, neque in amplexus veni-
 re feminae aliis commaculatae sceleribus, et tot parricidiis infantium

ἐθελουσίων ἀμβλυσίων. ἄλλο τέ μοι ἐνδοῖν ἤθους περί μνημονεύ-
 σαι τοῦδε τοῦ ἀνθρώπου οὐδ' ὅτιον οἶμαι. ἅπαντα γὰρ αὐτοῦ
 τὰ τῆς ψυχῆς πάθη οὗτος ἂν ἀξιοχρεως ὁ γάμος σηκῆναι δια-
 V 300 κῶς εἴη, ἐρμηνεύς τε καὶ μάρτυς τοῦ τρόπου καὶ λογιγράφος γι-
 B νόμενος. ἐπεὶ ὅστις ἀλογήσας τὴν ὑπὲρ τῶν πεπραγμένων ἀλσχι- 5
 νην οὐκ ἀπαξιοῖ τῆς ἐντυγχάνουσι βδελυρὸς φαίνεσθαι, τούτῳ
 δὴ οὐδεμία παρανομίας ἀταρπὸς ἄβατος, ἀλλὰ τὴν ἀναιδέειαν αἰ-
 τοῦ μετώπου προβεβλημένος ῥᾷστά τε καὶ οὐδενὶ πόνῳ ἐξ τῶν
 πράξεων τὸς μιαιρωτάτας χωρεῖ. οὐ μὲν οὐδέ τις ἐκ τῆς συγ-
 κλήτου βουλῆς τὸ αἰσχος τοῦτο ἀναδουμένην τὴν πολιτείαν ὁρῶν 10
 δυσφορεῖσθαι τε καὶ τὴν προῆξιν ἀπειπεῖν ἔγνω, καίπερ αὐτὴν
 ἄπαντες ἴσα θεῷ προσκυνήσοντες. ἀλλ' οὐδέ τις ἱερεὺς δεινο-
 παθῶν ἐνδηλος γέγονε, καὶ ταῦτα δέσποιναν αὐτὴν πρόσσερξ
 μέλλοντες. καὶ ὁ πρότερον αὐτῆς θεατῆς Θῆμος δοῦλος εὐθύς
 οὐδενὶ κόσμῳ αὐτῆς εἶναι τε καὶ ὀνομάζεσθαι ὑπὸ τῆς ἐδικαίου 15
 χερσίν. οὐδέ τις στρατιώτης ἡγρώτο, εἰ τοῖς ἐν τοῖς στρατο-
 C πέδοις κινδύνους ὑπὲρ τῶν τῆς Θεοδώρας πραγμάτων ὑφίστα-
 A 47 σθαι μέλλοι οὐδέ τις αὐτῇ ἄλλος ἀπήντησε τῶν ἀπάντων ἀνθρώ-
 πων, ἀλλὰ πάντες, οἶμαι, τῷ ταῦτα οὕτως δεδόσθαι κεκλιμέ-
 νοι ἀνεχώρησαν σὺμπεριμένεσθαι τὸ μίasma τοῦτο, ὥσπερ τῆς 20
 τύχης ἐπίδειξιν τῆς δυνάμεως πεποιημένης, ἥ δὴ ἅπαντα πρυτα-
 νευούσῃ τὰ ἀνθρώπεια ὥς ἥκιστα μέλει οὔτε ὅπως ἂν τὰ

1. τέ μοι] δέ μοι Aleph. ὅστε ἄλλο τί μοι Reisk. *ibid.* περί
 μνημονεύσαι Reisk. περιμνημονεύσαι AP. 10. ἀναδουμένην]
 ἀναδυομένην Alem. male. 12 ἴσα] ἴσα AP. 16. εἰ τοὺς]
 εἰς τοὺς AP. 19. κεκλιμένοι Pm. κεκλημένοι AP. οὕτως δε-
 δόχθαι κεκτημένῳ συνεχώρησαν Reisk. 21. ἥ δὴ ἅπαντα πρυ-
 τανευούσῃ Reisk. ἥδη ἅπαντα πρυτανευούσης AP. 22. μέλει
 Reisk. μέλλει AP. *ibid.* οὔτε — οὔτε] οὐδέ — οὐδέ AP.

utro abortibus egestorum. Sane Iustipiani ingenio declarando nihil de-
 esse iam reor, quando vel hoc unum coniugium eius animi affectus satis
 indicare possit et mores aperire contestarique. Nam qui male factis
 admittere dedecus non veretur, neque gravate fert aliorum ob id exe-
 crationem, hic demum nullam interclusam sibi viam putat ad scelera;
 quin vultum induens audacem, facile iam in teterrima quaeque ruit fla-
 gitia. Nullus ex Senatu, qui reipublicae videret eam labem inferri,
 prohibendam censuit rem detestabilem, iamiam Theodoram quasi deam
 veneraturus. Nullus antistitum graviter affici visus est, qui eam do-
 minam esset compellaturus. Et qui pridem in theatro populi Theodorae
 fuerant spectatores, eius se tanquam servitia supinis manibus per dede-
 cus profitebantur. Nec miles ea re truculentior, scilicet pro Theodora
 belli discrimen in posterum aditurus; nemo denique mortalium repugna-
 vit. Quod vero id, uti reor, ita decretum esset, conficiendo flagitio
 omnes concessere: visaque tum est quodammodo fortuna vires ostentasse,

πραττόμενα εἰκότα εἶη οὔτε ὅπως ταῦτα κατὰ λόγον τοῖς ἀνθρώποις γεγενῆσθαι δοκῇ. ἐπαίρει γοῦν τινα ἑξαπινάκως ἀλογίστω τινὶ ἐξουσίᾳ ἐς ὑψὸς μέγα, ὥπερ ἐναντιώματα μὲν πολλὰ συμπεπλέχθαι δοκεῖ, ἀντιστατεῖ δὲ παρὰ τι ἔργον τῶν πάντων οὐδὲν, ἀλλ' ἄγεται μηχανῇ πύσῃ ὅπῃ ποτὲ αὐτῇ διατέτακται, D ἀπάντων ἐτοίμως ἐξισταμένων τε καὶ ὑποχωρούντων προΐούσῃ τῇ τύχῃ.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὅπῃ τῷ Θεῷ φίλον, ταύτῃ ἐχέτω τε καὶ λέγεσθω. ἡ δὲ Θεοδώρα εὐπρόσωπος μὲν ἦν καὶ εὐχαρις ἄλλως, 10 κόλοβδος δὲ καὶ ὠρακιῶσα οὐ παντάπασι μὲν, ἀλλ' ὅσον ὑπόχλωρος εἶναι, γοργόν τε καὶ συνεστραμμένον αἰεὶ βλέπουσα. τῶν δὲ δὴ αὐτῇ βεβιωμένων ἐν τῇ θυμέλῃ τὰ μὲν πλεῖστα λέγουσι οὐκ ἂν ὁ πᾶς αἰὼν ἐπαρκέσαι, ὀλίγα δὲ ἅττα ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις ἀπολεξάμενος τοῦ τῆς γυναικὸς τρόπου τοῖς ἐπιγενήσοις 15 ὅσον ἂν πεποιῆσθαι τὴν δῆλωσιν ἱκανὸς εἶην. νῦν δὲ αὐτῆς καὶ τὰνδρὸς τὰ πεπραγμένα ἐκ ὀλίγῳ δηλωτέον ἡμῖν, ἐπεὶ οὐδέ τι ἀλλήλοιν χωρὶς ἐκ τῆς δίκαιαν ἐπραξάτην. χρόνον μὲν γὰρ πολλὸν ἔδεξαν ἅπασι καὶ γνώμας αἰεὶ καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασι καταν- P 32 τιχρὸν ἀλλήλοιν ἰέναι, ἔσπερον μέντοι ἐξεπίτηδες αὐτοῖν συμπε- 20 πλάσθαι ἢ δόκησις αὕτῃ ἐγνώσθη, τοῦ μὴ συμφορονήσαντας τοὺς κατήκους σφίσι ἐπαναστῆναι, ἀλλὰ διεστάναι τὰς γνώμας ἐπ'

1. εἰκότα Alem. Reisk. * εἰκότω A. εἰκότως P. 4. ἀντιστατεῖ Reisk. ἀνταστατοῖ AP. *ibid.* παρὰ τι (sic P.: τοῦ A.) ἔργον] ἀπαρχομένῳ τοῦ ἔργον Reisk. 13. ἀπαρκέσαι] ἀπαρκέσῃ AP. *ibid.* ἅττα] ἅττα AP.

quod ita mortalium rebus moderetur, ut opus non sit aliqua gerendis rebus convenientia, vel ut e consilio factae hominibus videantur, quando temeraria potentia repente ad summum ipsarum fastigium possit evehere, quod multis habeatur difficultatibus implicatum; nec quicquam rerum omnium ei obviam obsistat, sed obices molita feratur, quo illi cumque constitutum est, omnesque properanti fortunae assurgant decedantque via.

Verum haec non nisi ad dei providentiam facta dictaque credantur. Erat Theodora venusta facie, et alioqui pergrata, statura brevi, pallore suffusa modico ac temperato, acribus oculis, et huc atque illuc incitato aspectu. Res ab ea gestas in scena si quis singillatim dicere velit, prius illum tempus deficiat. Sed paucis illis, quae supra delibavimus, satis indicatos posteris reor huiusce feminae mores. Nunc vero summam habeamus rerum ab ea coniugeque gestarum; nam illis in re gerenda nihil non in communi actitatum; licet diu multumque omnibus opinionem fecerint, quasi in diversas irent sententias, et contraria studia: nam deprehensum est demum ex industria hanc illos speciem simulationis induisse; ne subditi, communicatis consiliis, seditionem agerent quamdiu de illis opinio esset in ambiguo. Principio quidem simulatis

μία οὐδαμῇ ἀπηξίου, ὥστερον δὲ τὴν ἐς τοὺς ἀνθρώπους μεθεῖς
 εὐνοίαν τὰ ἐς τὴν σπουδὴν τάραχος ἐκ τοῦ ἀλαυνιδίου ἐγένετο. καὶ
 ἡ μὲν αὐτίκα εἰργάζετο αὐτοὺς ἀνήκεστα ἔργα, ὁ δὲ ὄψιν οὐκ A 49
 ἐπαισθατόμενος τῶν πραγματοποιμένων σύμπασαν αὐτῶν τὴν οὐσίαν
 5 κτήσει ἀναισχύντῳ ἡσπίζετο. τούτοις τε αἰ τοῖς μηχανήμασιν
 ἐν σφίσι μὲν αὐτοῖς ἑυμφοροῦντες, ἐς δὲ τὸ ἐμφανὲς στασιάζειν
 ποιοῦμενοι, διαστήσασθαι τε τοὺς ὑπηκόους καὶ τὴν τυραννίδα
 βεβαιύτατα κρατύνεσθαι ἔσχον.

10 αἰ. Ἐπειδὴ οὖν Ἰουστινιανὸς τὴν βασιλείαν παρέλαβε, ὄργ- P 33
 χεῖν ἅπαντα εὐθὺς ἰσχυσεῖ. ἃ γὰρ ἔμπροσθεν νόμῳ ἀπορρηθέντα
 ἐτύγγανεν, ἐς τὴν πολιτείαν εἰσῆγε, τὰ τε ὄντα καὶ ἑυνειθισμένα
 καθελὼν σύμπαντα, ὥσπερ ἐπὶ τούτῳ κεκοσμημένος τὸ τῆς βα-
 σιλείας σχῆμα, ἐφ' ᾧ ἅπαντα μεταλλάσσοι ἐφ' ἕτερον σχῆμα.
 ἀρχάς τε γὰρ τὰς μὲν οὐσίας ἀνῆρει, τὰς δὲ οὐκ οὐσας ἐφίστη
 15 τοῖς πράγμασι· τοὺς τε νόμους καὶ τῶν στρατιωτῶν τοὺς καταλό-
 γους ταυτὸ τοῦτο ἐποίει, οὐτῷ δικαίῳ εἶκων οὐδὲ τῷ ἑυμφορῷ ἐς
 τοῦτο ἡγμένος, ἀλλ' ὅπως δὴ ἅπαντα νεώτερά τε καὶ αὐτοῦ ἐπώ- B
 νυμτα εἶη. ἦν δέ τι καὶ μεταλαβεῖν ἐν τῷ παραινέτικῳ ἡκίστα ἰσχυ-
 σεν, ἀλλὰ τούτῳ γε τὴν ἐπωνυμίαν τὴν αὐτοῦ ἔθετο. χρημάτων
 20 δὲ ὑρπαγῆς ἢ φόνον ἀνθρώπου κόρος αὐτὸν οὐδεὶς ἔλαβε πώποτε,
 ἀλλ' οὐκίας μὲν παμπληθεῖς ληισάμενος εὐδαιμόνων ἀνδρῶν ἐτέ-
 ρας ἐζήτει, προέμενος εὐθὺς τῶν βαρβάρων τισὶν, ἢ ἀνοήτοις

2. τὰ ἐς τὴν σπουδὴν τάραχος] πρὸς τὰ ἐς τὴν σπουδὴν παραχθὲς
 Reisk. 7. ποιοῦμενοι A. προσποιούμενοι Alem. P. „Πο-
 μοι est idem atque προσποιούμενοι. Saepe Zosimus verbo utitur
 eo sensu.“ REISK. 14. τὰς μὲν οὐσας Alem. μειού-
 σας AP.

rum initio eorum causam se acturum ille omni officio in se recipiebat;
 sed abiecta demum benevolentia illud ipsum studium in improvisas tur-
 bas evasit, ac Theodora tum in eos crudelissime saeviit; princeps vero
 tanquam inscius quid in illos gereretur, adiit impudenter universae su-
 stantiae possessionem. His artibus, re quidem inter se condita, sed
 palam simulatis dissidiis, ac subditorum animis in diversa actis, tyranni-
 dem sibi firmiter asservuerunt.

11. Potitus imperio Iustinianus extemplo omnia miscere, quae pri-
 scis legibus prohibita essent, in rempublicam introducere; quae con-
 suetudine obtinuissent, haec interdiceret; quasi imperatorum paluda-
 mentum induisset, ut aliam rebus faciem induceret. Nam statis magi-
 stratum formis, legumque ac militarium ordinum abrogatis, alias inve-
 nit, non iure, non publico commodo adductus; sed ut omnia nova, e-
 de suo nomine dicerentur. Rei, cuius statim abolendae copia non fuis-
 set, saltem suum indidit vocabulum. Sanguinis et auri nunquam sitin
 explevit, sed ex opulentissimis pecuniosorum hominum domibus factis

οικοδομίαις λείας τῆς προτέρας τὰ χρήματα. μυρίους δὲ ἴσως
 λόγῳ οὐδενὶ ἀνελὼν ἐς πλείονων ἄλλων ἐπιβουλὴν αὐτίκα μάλα
 C καθίστατο. εἰρήνης τοίνυν Ῥωμαίοις ὕσσης ἐς πάντας ἀνθρώ-
 πους οὐκ ἔχων ὅστις γένηται τῶν φόρων ἐπιθυμία πάντας βαρ-
 βάρους πρὸς ἀλλήλους ξυνέκρουε, τῶν δὲ Οὐννων τοὺς ἡγουμέ- 5
 νους ἐξ αἰτίας οὐδεμιᾶς μετακαλῶν χρήματα μεγάλα σφίσιν ἀτό-
 πῳ φιλοτιμία προΐετο, φίλῃς ἐνέχουσα δῆθεν τῷ λόγῳ ταῦτα
 A 50 ποιούμενος ὅπερ αὐτὸν ἐρρήθη καὶ ὑπὸ τὸν χρόνον τῆς Ἰουσί-
 του βασιλείας πέποιηκέναι. οἱ δὲ τὰ χρήματα κεκομισμένοι τῶν
 ξυναρχόντων τινὰς ξὺν τοῖς ἐπομένοις πῖς αὐτῶν ἐπεμπον, κατα- 10
 D θείν ἐξ ἐπιδρομῆς γῆν τὴν βασιλέως ἐλεύοντες, ὅπως καὶ αὐτοὶ
 τὴν εἰρήνην ἀπεμπολᾶν τῷ ταύτῃ ἀνεῖσθαι λόγῳ οὐδενὶ βουλο-
 μένω δυνατοὶ εἶεν. καὶ οἱ μὲν αὐτίκα ἡνδραπόδιζόν τε τὴν Ῥω-
 μαίων ἀρχὴν καὶ οὐδέν τι ἥσσον ἔμισθοι πρὸς τοῦ βασιλέως
 ἐγίνοντο· ἕτεροι δὲ μετ' ἐκείνους εὐτὺς ἐς τὸ ληξέσθαι τοὺς τα- 15
 λαπώρους Ῥωμαίους καθίσταντο, καὶ μετὰ τὴν λείαν ἄθλῃ τῆς
 ἐφόδου τὴν βασιλέως φιλοτιμίαν ἐδέχοντο. οὕτω τε ἅπαντες ξυλ-
 λήβδην εἰπεῖν οὐδένα ἀνιέντες κακὸν ἐκ περιτροπῆς ἡγόν· τε καὶ
 P 34 ἔφερον ἀπαξάπαντα, ἀρχόντων γὰρ εἰσι τοῖς βαρβάροις τούτοις
 συμμορίαι πολλαὶ καὶ περιήρχετο πόλεμος τὴν μὲν αἰτίαν ἐκ φιλο- 20
 τιμίας ἀλογίστον λαβὼν, τὸ δὲ πέρας εὐρέσθαι οὐδαμῶς ἔχων,

1. οἰκοδομίαις] ἐκχέας addit Reiskius. *ibid.* μυρίοις Alem. P.
 κατὰ μυρίους A. 5. πρὸς Reiskius. πρὸς τε AP. 8. Ἰου-
 στίνου Alem. P. Ἰουστινιανου A. 12. ἀπεμπολᾶν] ἀπεμπο-
 λεῖν AP.

sib. manublis, alios impétebat. Quas fortunarum rapinas illico vel pro-
 degit barbaris, vel in insana aedificia insumpsit. Vesanis multorum cae-
 dilus pollutus, pluribus iam aliis paravit insidias. Tranquillam Romani
 cum exteris gentibus pacem habebant; hic sanguinario furore standi loco
 impatiens, omnes undique barbaros inter se commisit; et Hunnorum du-
 cibus nulla occasione accersitis, immanes pecunias perdita munificentia
 largitus fuit, amicitiae, ut aiebat, causa conciliandae firmandaeque;
 quod et sub Iustino principe factitatum ab eo iam diximus. Illi accepta
 pecunia alios duces, eorumque cohortes sollicitabant, qui in fines imperii
 excurrerent populabundi, venum et ipsi pacem daturi, qui sic eam mer-
 cari libitum esset. Hi statim Romanorum urbes depredati sunt, sua
 nihilominus meriti apud imperatorem stipendia. Post hos en tibi e ve-
 stigio alios profligatae gentis Romanae populatores, qui acta praeda in-
 super incursionis mercedem consequerentur a munificentissimo principe.
 It, ut paucis absolvam, nullum tempus intermiserunt ab hisce, quasi in
 urbem redeuntibus rapinis et excursionibus. Nam cum multiplices horum
 essent barbarorum tribuni atque stationes, bellum quasi per manus
 tradebatur, ab immoderatis Augusti largitionibus coeptum, nullo fine

ἀλλ' ἐφ' ἐαυτὸν ἀνακινούμενος τὸν πάντα αἰῶνα. διὸ δὴ χῶ-
 ρος μὲν τις ἢ ὄρος ἢ σπήλαιον ἢ ἄλλο τι τῆς Ῥωμαίων γῆς ὑπὸ
 τὸν χρόνον τοῦτον ἀδῆωτον οὐδαμῇ ἔμεινε,· χώραις δὲ πολλαῖς
 πλεόν ἢ πεντάκις ἀλῶναι. συνέβη. · καὶ ταῦτα μέντοι καὶ ὅσα πρὸς
 5 Μήδων τε καὶ Σαρακηνῶν καὶ Σκλαβηνῶν καὶ Ἀντῶν καὶ τῶν
 ἄλλων βαρβάρων ξυνηνέχθη γενέσθαι. ἐν τοῖς ἔμπροσθέν μοι δε-
 διήχθηται λόγοις· ἀλλ' ὅπερ τοῦδε ἀρχόμενος τοῦ λόγου ὑπεῖπον,
 τὴν αἰτίαν τῶν συμπεπτωκότων ἐνταῦθά μοι ἦν ἀναγκαῖον εἰπεῖν. B
 καὶ Χοσρόη μὲν κεντηναρίων πλῆθος ὑπὲρ τῆς εἰρήνης προέμενος, V 302
 10 αὐτογνωμονήσας δὲ οὐδενὶ λόγῳ αἰταώτατος τοῦ λελύσθαι τὰς
 σπονδὰς γέγονεν, Ἀλαμούνδαρόν τε καὶ Οὐννοὺς τοὺς Πέρσαις
 ἐνσπόνδους σπονδάζων τε καὶ διατεινόμενος ἐταροῖζεσθαι, ὅπερ A 51
 μοι ἐν λόγοις τοῖς ὑπὲρ αὐτῶν οὐκ ἀπαφακαλύπτως εἰρησθαι δο-
 κῶ. ἐν ᾧ δὲ τὰ ἐκ τῶν στάσεών τε καὶ πολέμων κακὰ Ῥωμαίοις
 15 ἀνήγειρε καὶ ἐρρίπιζεν, ἐν τούτῳ βουλευσάμενος, αἵματος ἀνθρώ-
 πείου τὴν γῆν πολλαῖς μηχαναῖς ἐμπλεων γίνεσθαι καὶ χρήματα
 ληΐζεσθαι πλείω, φόνον καὶ σάλον τῶν ὑπηκόων ἐπενθεῖ πολὺν C
 τρόπῳ τοιῷδε. Χριστιανῶν δόξαν ἀπόβλητοι πολλαὶ εἰσιν ἐν πίσῃ
 τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ, ὥσπερ αἱρέσεις καλεῖν νενομίκασι, Μοντανῶν
 20 τε καὶ Σαββατιανῶν καὶ ὅσαις ἄλλαις πλανᾶσθαι αἱ τῶν ἀνθρώ-
 πων εἰώθασιν γινώμει. τούτους ὅπαντας δόξαν τὴν παλαιὰν ἐκέ-

5. Ἀσκλαβηνῶν] Alibi scribitur Σκλαβηνῶν. ALBM. Reposui Σκλαβη-
 νῶν. ibid. Ἀντῶν Alem. P. αὐτῶν A. „Sunt autem Ἀνται barbari
 a quibus devictis Iustinianus Anticus dici voluit.“ ALBM. 9. μὲν
 Reiskius. δὲ AP. 11. Πέρσαις Alem. P. Πέρθας A. „Hunni
 qui Alamundarum tribunum sequebantur, Persarum erant foederati, ut
 est libro 1. et 2. belli Persici.“ ALBM. 14. πολέμων Alem. P.
 πόλεων A. 15. βουλευσάμενος Reiskius. βουλευόμενος A.
 βουλευσας P. 17. σάλον Pm. ἄλλον AP.

claudendum. Semper enim a principio in orbem redibat; ita ut sub id tem-
 pus nullus fuerit Romanorum locus, aut mons, aut specus a praedis immune;
 quin multae provinciae quinta et amplius oppressae sint vastatione. Haec
 mala ab his illata, neonde a Medis, Saracenis, Sclavenis, Antis et barbaris
 aliis, a me superioribus libris narrata sunt; huc vero, ut iam praefatus sum,
 illorum omnium causam reiicere operae pretium fuit. Magnam profudit pe-
 cuniarum vim pro pace cum Chosroe stabilienda; at pervicacius suam secu-
 tus sententiam, solvendi nulla causa foederis auctor fuit, omni studio atque
 conatu in societatem pertractis Alamundaro et Hunnis, Persarum sociis ac
 foederatis, quod opportuno loco aperte dixisse mihi videor. Eo ferme tem-
 pore, quo seditiones et bella in Romanorum perniciem excitavit, ut omnibus
 provinciis diversis artibus humano sanguine completis, opimiora spolia repor-
 taret, alias ita excogitavit subditorum clades. Sunt in universo Romano im-
 perio complures Christianorum sectae minime probatae, quas haereses vulgo
 dicunt, Montanistarum, Sabbatianorum, aliorumque complurium, quae men-
 tes hominum transversas agunt. Hos omnes priori sententia dedecere iussit,

- λευε μετατίθεσθαι, ἄλλα τε ἀπειλήσας ἀπειθοῦσι πολλὰ καὶ τὰς οὐσίας ἐς τοὺς παῖδας ἢ ξυγγεγεῖς μηκέτι παραπέμπειν οἷόν τε εἶναι. τούτων δὲ τὰ ἱερὰ τῶν αἱρετικῶν καλουμένων, καὶ διαφερόντως οἷσπερ ἢ τοῦ Ἀρείου ἡσχητοῦ δόξα, πλοῦτόν τινα εἶχεν ἀκοῆς κρείττω. οὗτε γὰρ ἡ σύγκλητος βουλὴ ξύμπασα οὔτε τις ἄλλη 5
- D ζεσθαι τούτοις δὴ τοῖς ἱεροῖς ἔσχε. κειμήλιά τε γὰρ αὐτοῖς χρυσῶν τε καὶ ἀργυρῶν καὶ ξυγκείμενα ἐκ λίθων ἐντίμων ἀνύθητά τε καὶ ἀναρίθμητα ἦν, οἰκίαι τε καὶ κώμαι παμπληθεῖς, καὶ χώρα πολλὴ πανταχόθι τῆς γῆς, καὶ ὅση ἄλλη πλούτου ἰδέα ἐστὶ τε καὶ ὄνο- 10
- μάζεταί ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις, ἅτε οὐδενὸς αὐτὰ τῶν πώποτε βασιλευσάντων ἐγλήσαντος. πολλοὶ τε ἄνθρωποι, καὶ ταῦτα δόξης ὄντες ὁράσας, τῇ τῶν σφετέρων ἐπισηδευμάτων προφάσει ἐνδένδε αἰετῶν τοῦ βίου τὰς ἀφορμὰς εἶχον. τούτων μὲν οὖν τῶν ἱερῶν πρῶτον τὰς οὐσίας δημοσιώσας Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἀφείλετο ἑξαπι- 15
- A 52 ναυὸς τὰ κτήματα πάντα. ἐξ οὗ τοῖς πολλοῖς ἀποκεκλειῖσθαι τὸ λοιπὸν τοῦ βίου συνέβη. πολλοὶ δὲ εὐθὺς πανταχόσε περιιόντες δόξης τῆς πατρίου τοῦς παραπίπτοντας ἠνάγκαζον μεταβάλλεσθαι.
- P 35 ἅπερ ἐπεὶ ἀνθρώποις ἀγροῖκοις οὐχ ὅσια ἔδοξεν εἶναι, τοῖς ταῦτα ἐπαγγέλλουσιν ἀντιστατεῖν ἅπαντες ἔγνωσαν. πολλοὶ μὲν οὖν πρὸς 20 τῶν στρασιωτῶν διεφθείροντο, πολλοὶ δὲ καὶ σφᾶς αὐτοὺς διεχρήσαντο εὐσεβεῖν μάλιστα ὑπὸ ἀβελτηρίας οἰόμενοι, καὶ αὐτῶν ὁ μὲν πλεῖστος ὄμιλος γῆς τῆς πατρίδας ἐξιστάμενοι ἔφευγον, Μοντανοὶ δὲ, οἵ ἐν Φρυγίᾳ κατέκηντο, σφᾶς αὐτοὺς ἐν ἱεροῖς τοῖς

17. περιόντες Reisk. περιόντες AP.

protervis tum alia minatus, tum et ne liberis, aut propinquis bona relinquerent interdicens. In horum, quos vocant, haereticorum fanis, ac iis praesertim, in quibus Arii secta celebraretur, opes recondebantur plane supra quam credibile cuiquam sit. Neque enim Senatus universus, aut alia Romani praecipua pars imperii de divitiis cum his delubris conferri potest. Nam iis omnibus erat sacra supellex ex auro argentoque, pretiosis lapidibus omni opulentia et copia maior; domus et pagi refertissima; possessiones ubique gentium, et si quid aliud est mortalibus opum genus; utpote quibus nemo principum aliquando molestiam intulisset. Quin et multis rectae sententiae hominibus per occasionem artis et instituti necessaria ad vitam inde suppeditata sunt. Horum ergo templorum publicata bona praedae fuerunt Iustiniano Augusto. Exinde vitae usus quamplurimis praeclusus. Huc atque illuc palantes alii obvium quemque patriam cogebant mutare sententiam. Id homines agrestes impium rati, suadentibus haec sese opponere deliberant; sed a seditionum popularibus passim mactati, alii superstitiosa et insana religione sibi manus intulerunt; pars occupata fuga patrio solo sese populatim eiecit: qui erant in Phrygia Montani sectatores, templis in quae se coeg-

σφετέροις καθείρξαντες τούτους τε τοὺς νεῶς ἀντίκα ἐμπρόσσαντες
 ξυνδιεφθάρησαν οὐδενὶ λόγῳ, πᾶσά τε ἀπ' αὐτοῦ ἡ Ῥωμαίων
 ἀρχὴ φόβου τε ἦν καὶ φυγῆς ἐμπλῆως. νόμον δὲ τοῦ τοιούτου
 καὶ ἀμφὶ τοὺς Σαμαρείτας ἀντίκα τεθέντος παραγῇ ἄκριτος τὴν
 5 Παλαιστίνην κατέλαβεν. ὅσοι μὲν οὖν ἐν τε Καισαρείᾳ τῇ ἐμῇ B
 καὶ τῶν ἄλλαις πόλεσιν ὄκουν, παρὰ φάυλον ἡγησάμενοι κακῶς
 θειάν τινα ὑπὲρ ἀνοήτου φέρεσθαι δόγματος, ὄνομα Χριστιανῶν
 τοῦ σφίσι παρόντος ἀνταλλαζάμενοι τῷ προσχήματι τούτῳ τὸν
 ἐκ τοῦ νόμου ἀποσείσασθαι κίνδυνον ἴαχυσαν. καὶ αὐτῶν ὅσοις
 10 μὲν τι λογιζομένου καὶ ἐπιεικείας μετῆν, πιστοὶ εἶναι τὰ ἐς δόξαν
 τήνδε οὐδαμῇ ἀπηξίου, οἳ μὲντοι πλείστοι ὥσπερ ἀγαχακτοῦν-
 τες, ὅτι δὴ οὐχ ἐκούσιοι, ἀλλὰ τῷ νόμῳ ἡναγκασμένοι δόγμα
 τὸ πατριον μετεβάλλοντο, ἀντίκα δὲ μάλα ἐπὶ τε Μανιχαίους καὶ
 τοὺς καλουμένους πολυθέους ἀπέκλιναν. οἳ δὲ γεωργοὶ ἑξήμπαντες C
 15 ἄθροοι γεγεννημένοι ὅπλα ἀνταίρειν βασιλεῖ ἔγνωσαν, βασιλεῦ σφίσι
 τῶν τινα ληστῶν προβεβλημένοι, Ἰουλιανὸν ὄνομα Σεβάρον υἱόν.
 καὶ χρόνον μὲν τινα τοῖς στρατιώταις ἐς χειρὸς ἐλθόντες ἀντεῖχον,
 ἔπειτα δὲ ἡττηθέντες τῇ μάχῃ διεφθάρησαν ἐν τῷ ἡγεμόνι. καὶ A 53
 λέγονται μυριάδες ἀνθρώπων δέκα ἐν τῷ πόνῳ τούτῳ ἀπολωλέναι,
 20 καὶ χώρα ἡ πάσης γῆς ἀγαθὴ μάλιστα ἐρήμιος γεωργῶν ἀπ' αὐτοῦ
 γέγονε. τοῖς τε τῶν χωρίων κυρίοις Χριστιανοῖς οὖσι τὸ πρᾶγμα
 τοῦτο ἐς μέγα κακὸν ἐτελεύτησεν. ἀναγκαῖον γὰρ γέγονε σφίσι
 οὐδὲν ἐνθένδε μετακομιζομένοις φόρον τὸν ἐπέτειον ἄδρόν τινα
 ὄντα ἐς τὸν ἅπαντα αἰῶνα βασιλεῖ φέρειν, ἐπεὶ οὐδεμίᾳ φρενὶ ἢ

10. μὲν τι Reisk. μέντοι AP.

rant, occlusis atque succensis; una cum iis temere conflagnarunt. Atque ex
 hoc tempore ubique in Romano imperio fugae caedesque. Lege hac lata
 etiam in Samaritas ingens Palaestham tumultus pervasit. Qui ergo vel
 Caesareae apud nos erant, vel in urbibus aliis, indignum rati si pro insano
 dogmate subirent incommoda, Christianorum nomine, quod in promptu erat,
 cum suo permutato, hac specie legis discrimen evitarunt: etsi quibus mens
 erat bona, ii a fidelium sententia non abhorruerint. Verum pars maior in-
 digne ferentes, quod praeter voluntatem lege coacti essent avitam religio-
 nem deserere, illico ad Manichaeos et quos vocant polytheos defecerunt.
 At agrestes agmine facto in Caesarem arripiunt arma, designatoque sibi Im-
 peratore Sabari filio Juliano praedone, manus cum milite conserunt; pugna
 tumque Marte aliquamdiu incerto est: demum praelio victi cum Iuliano duce
 contrucidati sunt, deletis, ut ferunt, eo conflictu centenis hominum millibus.
 Agris vero omnium longe feracissimis a cultoribus iam tum destitutis, ma-
 gnam acceperunt ex ea re iacturam Christiani possessores, quibus opus fue-
 rit nullis terrae bonis repositis, annum Imperatori vectigal, et quidem in-
 signe singulis quibusque pendere annis; exactione nullo humanitatis modo

D τοῦ ἔργου τούτου ἐπιτροπὴ γέγονεν. ἐντεῦθεν ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας
V 303 καλουμένους τὴν δίωξιν ἤγεν αἰκιζόμενός τε, τὰ σώματα καὶ τὰ
χρήματα ληϊζόμενος. ἀλλὰ καὶ αὐτῶν ὅσοι τοῦ Χριστιανῶν ὀνό-
ματος ᾔδειεν τῷ λόγῳ μεταλαβεῖν ἐγνώσαν, καιρὸν τὸν παρόντα
σφίσιν ἐκκρούοντες, οἷοι δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον ἐπὶ ταῖς σπον- 5
δαῖς καὶ θυσίαις καὶ ἄλλοις οὐχ ὁσίοις ἔργοις ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον
ἡλίσκοντο. καὶ γὰρ ἀμφὶ τοῖς Χριστιανοῖς εἰργασμένα ἐν τοῖς
ὀπισθέν μοι λόγοις λελέξεται. μετὰ δὲ καὶ τὸ παιδεραστεῖν νόμῳ
ἀπειργέν, οὐ τὰ μετὰ τὸν νόμον διεφενώμενος, ἀλλὰ τοὺς πάλαι
ποτὲ ταύτῃ δὴ τῇ νόσῳ ἀλόντας. ἐγένετό τε ἡ ἐς αὐτοὺς ἀπο- 10
στροφὴ οὐδενὶ κόσμῳ, ἐπεὶ καὶ κατήγορον χωρὶς ἐπράσσετο ἡ
ἐς αὐτοὺς τίσις, ἐνός τε ἀνδρός ἢ παιδὸς λόγος, καὶ τούτου δοί-
λου, ὃν οὕτω τύχοι, καὶ ἀκαυσίῳ μαρτυρεῖν ἐπὶ τὸν κεκτημένον
ἀναγκασθέντος, ἔδοξεν εἶναι ἀκριβὲς ἔλεγχος. τοὺς τε οὕτως
P 36 ἀλισκόμενους τὰ αἰδοῖα περιηρημένους ἐπόμεπεν. οὐκ ἐς πάν- 15
τας μέντοι τὰ κακὸν κατ' ἀρχὰς ἤγετα, ἀλλ' ὅσοι ἢ Πράσινοι
εἶναι ἢ μεγάλα περιβεβλησθαι χρήματα ἔδοξαν ἢ ἄλλο τι προσ-
κεκροσκότες ἐτύγγανον. καὶ μὴν καὶ τοῖς μετεωρολόγοις χαλε-
πῶς εἶχεν. διὸ δὴ αὐτοὺς καὶ ἡ ἐπὶ τοῖς κλέπταις τεταγμένη ἀρχὴ
A 54 ἠκέλευσεν τε ἀπ' οὐδεμιᾶς ἄλλης αἰτίας καὶ ξαίνοισα κατὰ νότον 20
πολλὰς ἐπὶ καμήλων φερόμενους ἐπόμεπεν ἀνὰ πᾶσαν τὴν πόλιν
γέροντάς τε καὶ ἄλλως ἐπιεικεῖς ὄντας, ἄλλο αὐτοῖς ἐπικαλεῖν οὐ-
δὲν ἔχουσα, πλὴν γὰρ δὴ ὅτι σοφοὶ τὰ περὶ τοὺς ἀστέρας ἐν τοιού-

1. οὐδεμιᾶ φειδοῖ ἢ τοῦ ἔργου τούτου ἐπιτροπὴ Alem. Legebatur
οὐδεμιᾶ φειδῶ ἢ (ἢ Reisk.) τοῦ ἔργου τούτου ἐντροπὴ. 4. και-
ρὸν Alem. P. τῷ A. 15. ἐπόμεπεν P. ἐπόμεπενον A. 19. εἰ-
χεγ P. εἶχον A. ibid. καὶ ἡ Alem. P. ἡ om. A. 21. πολ-
λὰς Alem. πολλοὺς AP. ibid. ἐπόμεπεν Alem. P. ἐπόμεπενον A.

imperata. Hoc facto, iam in gentiles saevitiam convertit, qua caesis corpo-
ribus, qua fortunis direptis, quorum qui nomina Christo dederunt, utpote
qui per speciem malorumque vitandorum id causa fecissent, tandem inter li-
bamina et sacrificia, atque impias religiones deprehensi sunt. Quae vero
in Christianos ipsos commisit, infra dicturi sumus. Post haec turpes puero-
rum amores lege vetuit; non a lege lata, sed iam diu antea ea laeae potatos
iudicio arcessens, nullo prorsus decoro in eos facta animadversione. Hos
nemine quaestionem ferente mulctavit, unico teste viro, vel puero, eoque
saepenumero servo, etiam invito, et in dominum coacto dicere testimonium;
sic enim de causa videbatur liquere. Cuius criminis qui rei agerentur, pu-
dendis, publici ludibrio erant; licet initio non omnibus haec severi-
tas, sed solum adhiberetur qui vel Prasinae factioni studerent, vel magnis co-
piis affluentes celebrarentur, vel essent apud principem in officina. Astro-
logos iniquo patiebatur animo; hos namque qui latrociniiis vindicandis prae-
erat magistratus, alioqui senes, et bonae frugis homines, camelis per univ-
ersam urbem infami saepe spectaculo vexit, caeciditque humeris, hoc illis ob-

τῷ χώρῳ ἐβούλοντο εἶναι. ἔφευγον τοίνυν ἀνθρώπων διηνεκῆς
 ὁμιλος πολὺς οὐκ ἐς βαρβάρους μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐς τοὺς μακρὰν B
 ὠκισμένους Ῥωμαίων, ἦν τε ἰδεῖν ἐν χώρᾳ τε αἰ καὶ πόλει ἐκά-
 στη τοὺς πλείστους ξένους. τοῦ γὰρ διαλαθεῖν ἔνεκα γῆς τῆς
 5 πατρῴας τὴν ἀλλοτρίαν ἠλλάξαντο εὐπειτῶς ἕκαστοι, ὥσπερ τῆς
 πατρῴδος αὐτοῖς ὑπὸ πολεμίων ἀλούσης. τὸν μὲν οὖν πλοῦτον
 τῶν εὐδαιμόνων εἶναι δοκούντων ἐν Βυζαντίᾳ καὶ πόλει ἐκάστη
 μετὰ γε τοὺς ἐκ τῆς συγκλήτου βουλῆς, τρόποις οἷσπερ εἴρηται
 Ἰουστινιανός τε καὶ Θεοδώρα ληισάμενοι ἔσχον. ὅπως δὲ καὶ
 10 τοὺς ἐκ βουλῆς ἀφαιρεῖσθαι τὰ χρήματα πάντα ἰσχύσαν, αὐτίκα
 δηλώσω.

ιβ'. Ἦν τις ἐν Βυζαντίῳ Ζήνων ὄνομα, ἐκείνου Ἀνθემίου C
 υἱωνός, ὅσπερ ἐν τῇ ἔσπερίᾳ τὴν βασιλείαν τὰ πρότερα ἔσχεν.
 τοῦτον δὲ ἐξεπίτηδες ἄρχοντα ἐπ' Αἰγύπτου καταστησάμενοι ἔστει-
 15 λον. ἀλλ' ὁ μὲν χρημάτων τὸ πλοῖον τῶν τιμιωτάτων ἐμπλησά-
 μενος τὰ ἐς τὴν ἀναγωγὴν διετείνετο. ἦσαν γὰρ αὐτῷ σταθμός
 τε ἀργύρου ἀναρίθμητος καὶ χρυσώματα μαργάροις τε καὶ σμα-
 ράγδοις καλλωπισθέντα καὶ λίθοις ἄλλοις τοιούτοις ἐντίμοις· οἱ
 δὲ τινες ἀναπείσαντες τῶν αἰ πιστοτάτων εἶναι δοκούντων τὰ μὲν
 20 χρήματα ἐνθένδε ὅτι τάχιστα ἐκφάρησαντες, πῦρ δὲ ἐν κοίλῃ νηὶ
 ἐμβεβλημένοι τῷ Ζήνωνι ἀπαγγέλλειν ἐκέλευον ἀπὸ ταῦτομάτου
 τὴν τε φλόγα ἐν τῷ πλοίῳ ἐννήνέχθαι καὶ διολωλέναι τὰ χρήματα.
 χρόνῳ δὲ ὑπερῶν Ζήνωνι μὲν ἐξάπινάως ἀπογενέσθαι ἐνέπεσεν,

1. χώρῳ] χωρίῳ Pm.

ibid. διηνεκῆς] διηνεκῶς Reiskius.

3. Ῥωμαίων Alem. P. Ῥωμαίους A.

8. τοὺς ἐκ Alem P.

τῶν ἐκ A.

16. διετείνετο] διέθετο Pm.

διετείνετο πραγ-

ματευσάμενος (vel παρασκευάζων) Reisk.

20. ἐκφορέσαντας

ἐμβεβλημένους Reisk.

iecho sumtaxat, quod astrorum scientiae periti, ea in urbe degerent. Quare
 frequens hominum multitudo non ad barbaros dilabebatur modo, sed ad
 longe vissitas ab orbe Romano nationes. In singulis quibusque provinciis
 ac civitatibus plerosque vidisses convenas, qui latendi causa in alienas urbes
 ultro commigrassent, patria quasi post hostilem devastationem deserta. Qui
 ergo Byzantii, vel aliis in urbibus opulentiores e Senatoribus essent, sic a
 Iustiniano ac Theodora de bonis omnibus deturbati sunt; Senatores vero ut
 ab iisdem emungi fortunis potuerint, iam dico.

12. Zeno Anthemii nepos eius, qui pridem in Occidente imperium ob-
 tingerat, Byzantii tum erat; hunc de industria designatum Aegypti praesi-
 dem in provinciam dimiserunt. Navigio iam pretiosissimis opibus onusto,
 discessum ille ducebat in dies, immanemque argenti vim, aurea vasa gemmis,
 smaragdis, magnique pretii lapillis distincta in navim convexerat. Illi per-
 suadent nonnullis, qui Zenoni haberentur fidissimi, ut auro quamprimum
 egesto, ignem in imam navim iniiciant; Zenoni vero nuncient, casu con-
 cepta flamma in navigio opes periisse. Non ita multo post Zeno repente

αὐτοὶ δὲ κύριοι τῆς οὐσίας εὐθὺς ἕτε κληρονόμοι γεγόνασκ· δια-
θήκην γάρ τινα προὔφερον, ἥνπερ οὐ παρ' ἐκείνου ξυγκεῖσθαι δια-
P 37 τεθρύλληται· καὶ Τατιανῷ τε καὶ Δημοσθένους· καὶ τῆς Ἰλαρῆς
τρόπῳ τῷ ὁμιλίῳ σφῶς αὐτοὺς κληρονόμους πεποίηται, οἵπερ τὰ
τε ἄλλα καὶ τὸ ἄξιωμα πρῶτοι ἐν γε Ῥωμαίων τῇ βουλῇ ἦσαν. 5
τινῶν δὲ οὐ διαθήκας, ἀλλ' ἐπιστολὰς διεσκευασμένοι τὴν οὐσίαν
ἔσχον. οὕτω γὰρ Διονυσίου τε κληρονόμοι γεγόνασιν, ὃς ἐν Λι-
βάνῳ ἦκε, καὶ Ἰωάννου τοῦ βασιλείου παιδὸς, ὃς ἐπιφανέστατος
V 304 μὲν Ἐδεσσηνῶν ἐγεγόνει πάντων, βία δὲ πρὸς Βελισαρίον ἐν ὁμή-
ρων λόγῳ ἐκδέδοται τοῖς Πέρσαις, ὥσπερ μοι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν 10
λόγοις ἐρρήθη. τοῦτον γὰρ τὸν Ἰωάννην ὃ μὲν Χοσρόης οὐκέτι
ἠφεί, ἐπικαλῶν Ῥωμαίοις ἡλογηκέναι τὰ ξυγκείμενα πάντα, ἐφ'
οἷς αὐτῷ πρὸς Βελισαρίον δοθεὶς ἐτύγγανεν, ἀποδίδοσθαι μὲν-
B τοι ἅτε δοριάλωτον γεγυότα ἦξιον. ἡ δὲ τοῦ ἀνδρὸς μάμμη (πε-
ριοῦσα γὰρ ἐτύγγανεν ἔτι) τὰ λύτρα παρεχομένη οὐχ ἦσσαν ἢ δισ- 15
χιλίας λίτρας ἀργύρου τὸν νύωνδον ὠνήσεσθαι ἐπίδοξος ἦν. ἀλλ'
ἐπεὶ τὰ λύτρα ταῦτα ἐς Δάραι ἦλθε, μαθὼν ὁ βασιλεὺς τὸ συμ-
βόλαιον γενέσθαι οὐκ εἶα, ὥς μὴ ἐς τοὺς βαρβάρους, εἰπὼν, ὁ
Ῥωμαίων κομίζεται πλοῦτος. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον τῷ μὲν Ἰωάννῃ
νοσήσαντι ξυνέβη ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι, ὃ δὲ τὴν πόλιν ἐπι- 20
τροπεύων ἐπιστολὴν ἀναπλάσας τινα, ἔφη πρὸς αὐτὸν ἅτε φίλον
οὐ πολλῷ ἔμπροσθεν τὸν Ἰωάννην χράσθαι ὥς οἱ βουλομένῳ εἴη
εἰς τὸν βασιλέα τὴν αὐτοῦ οὐσίαν ἐλθεῖν. πάντων δὲ τῶν ἄλλων

2. τινα Alem. τινες AP. ibid. διατεθρύλληται AP. 8. Ἰωάν-
νου Alem. P. Ἰωάννης A. 10. ἐκδέδοται Alem. P. ἐνδέδοται A.
14. δοριάλωτον AP. 16. ὠνήσεσθαι] ὠνεῖσθαι Suidas s. ἐπί-
δοξος. 22. οἱ βουλομένῳ Reisk. οἱ αὐτῷ βουλομένῳ AP.
23. αὐτοῦ οὐσίαν Reisk. Aberat αὐτοῦ.

vita concessit; illi statim bonorum possessionem quasi haeredes adveniunt, pro-
ductis tabulis, quas ab eo minime confectas fama erat. Hac eadem arte Ta-
tiani se factitarunt haeredes, Demosthenis item ac Hilarae, qui tum rebus
aliis tum dignitate primas tenerent in Senatu Romano. Aliorum non tabu-
lis, sed confictis epistolis substantias invaserunt, sic haeredes ipsi Dionysii
eius qui degebat ad Libanum; et Ioannis Basilii filii, Edessenorum omnium
praeclarissimi, qui, ut aliis libris narratur, a Belisario Persis datus est obses
invitus. Certe Chosroes causatus neglectas a Romanis condiciones, quibus
Ioannem Belisarius vadem dederat, illum negabat reddendum, nisi qua lege
captivi solent. Quare Ioannis avia etiam tum superstes bis mille argenti
poundo redimendū nepoti persolutura credebatur. Pretium id Daram con-
vectum ubi Caesar accepit pacem cum barbaris vetuit, ne ad eos, inquit,
veniant Romanorum opes. Non multo post Ioannes morbo languit perit-
que; tum Daræ Praefectus Ioannis ad se velut amicum nuperam simulat epi-
stolam, qua Principem et suae substantiae haeredem scriberet, et eam sibi
esse mentem extremam. Sed plane difficile memoratu est, quot hominum

τὰ ὀνόματα καταλέγειν οὐκ ἔστι δύναμις ὥστε ἀπὸ τῶν κληρο-
 νόμων γεγνησθαι, ἀλλὰ μέχρι μὲν οὖν ἢ τοῦ ἵνα καλουμένης τῆς C
 οὐσίας ἐγένετο, κατὰ μίαν διαλέγεσθαι τὰς τῶν εὐδαιμόνων οὐσίας A 56
 ἡξιούν· ἐπεὶ δὲ ταύτην, ὥσπερ μαι ἐν τοῖς ἐμπροσθεν λόγοις ἐρ-
 5 ρήθη, γεγέσθαι ξενόβη, τότε δὲ ἀνθρώπος εἶπε ὅτι σχεδὸν τι μὲν πάντων
 τῶν ἀπὸ τῆς συγκλήτου βουλῆς τὰς οὐσίας δημοσιώσαντες, τὰ μὲν
 ἐπιπλα πάντα καὶ τῶν χωρίων ὅσα κάλλιστα ἦν ἡπερ ἐβούλοντο διε-
 χείρεσθαι, ἀπολέξαντες δὲ τὰ φόρου πικροῦ τε καὶ βαρυτάτου ὑπο-
 10 τελεῖν ὄντα, φιλανθρωπίας προσχρήματι τῆς πάλας κεκτημένοις
 ἀπέδαντο. διὸ δὴ πρὸς τε τῶν φορολόγων ἀγχόμενοι καὶ ἀποκναϊό-
 μενοι τῶν οὐκ ἀφλημάτων ἀειρόμενοις τισὶ δυσθανάτοῦντες, ἀκούσιοι
 διεβίωσαν· διὸ δὴ ἐμοὶ τε καὶ τοῖς πολλοῖς ἡμῶν οὐδέπω ποτε
 ἔδοξαν οὕτως ἀνθρώποι εἶναι, ἀλλὰ δαίμονες παλαμναῖοί τισες καὶ D
 ὥσπερ οἱ ποιεῖται λέγουσι βροτολογῶ ἥστην, οἱ δὲ ἐπὶ κοινῆς βου-
 15 λευσάμενοι ὅπως ἅπαντα ἀνθρώπεια γένη τε καὶ ἔργα ὡς ῥᾶστα
 καὶ τάχιστα διαφθείρειν ἱκανοὶ εἶεν, ἀνθρώπειόν τε ἡμπεσχόντο
 σῶμα καὶ ἀνθρωποδαίμονες γεγεννημένοι τῷ τρόπῳ τούτῳ ξύμπρα-
 σαν τὴν οἰκουμένην κατέσεισαν. τεκμηριῶσαι δ' ἂν τις τὸ τοιοῦτο
 πολλοῖς τε ἄλλοις καὶ τῇ τῶν πεπραγμένων δυνάμει. τὰ γὰρ δαι-
 20 μόνια τῶν ἀνθρωπείων ξυμβαίνει πολλῷ τῷ διαλλάσσοντι διαχε-
 κρίσθαι. πολλῶν ἀμέλει γεγονότων ἐκ τοῦ παντὸς αἰῶνος ἀνθρώ-
 πων τύχη ἢ φύσει φοβερῶν ἐς τὰ μάλιστα, οἱ μὲν πόλεις, οἱ δὲ
 χώρας, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτο καθ' αὐτὸ ἐσφηλάν, ὅλεθρον δὲ ξυμπάν- P 38

14. βροτολογῶ Suidas s. h. v. Legebatur βροτολογῶν. 17. ξύμ-
 πασαν κατέσεισαν τὴν οἰκουμένην Suidas s. ἀνθρωποδαίμονες.
 18. τεκμηριῶσαι] τεκμηριώση AP. 19. τε ἄλλοις] τε καὶ ἄλ-
 λους AP. 23. καθ' αὐτό] Legebatur καθ' αὐτοῦ. καθ' αὐτοῦς
 vel καθ' ὅλον Alemannus.

sese ultroneos haeredes instituerint. Nam antequam seditio existeret Victo-
 riorum, divitum sibi bona singulatim legerunt; at ubi illi erupere, tum
 enim vero omnium fere ordinis Senatorii acervatim facultatibus publicatis,
 ex iis totam suppellectilem, et optima quaeque praediorum pro arbitratu occu-
 parunt; decumana vero quae gravissimis tributis solvendis obnoxia essent,
 quidam humanitatis specie reddiderunt possessoribus; qui cum a vectigalium
 collectoribus urgerentur, et perpetuo aeris alieni foenore opprimerentur, in-
 viti, retardata morte, vitam trahebant. Quamobrem et mihi, et mei ordinis
 plerisque hi nunquam homines visi sunt, sed perniciosi daemones et fune-
 sti hominum pestes, qui in commune consuluerint, ut omnes hominum na-
 tiones, atque negotia facile, citoque perditum irent, eoque humanas induti
 formas; quasi semihomines furiae, sic universum terrarum orbem convulse-
 rint. Id et aliunde conicere est, et scelus immanitate, qua longe mul-
 tumque superant daemones mortalium conatus. Nam multi licet prioribus
 saeculis existerint homines vel natura, vel eventu praeter modum formidabi-

των ἀνθρώπων συμφορὰς τε γῆς τῆς οἰκουμένης ἀπάσης οὐδὲς ὅτι
μὴ οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἐργάζεσθαι ἱκανῶς ἔσχον, ὧν δὲ καὶ ἡ γῆ
ὑπούργει τῇ γνώμῃ συγκατερχαζομένη τῶν ἀνθρώπων διαφθορῶν.

A 57 σειμοῖς τε γὰρ καὶ λοιμοῖς καὶ ὑδάτων ποταμῶν ἐπιρροαῖς ὑπὸ
τοῦ χρόνου τοῦτον πλείστα διολωλέναί τετύχηκεν, ὥς μοι αὐτίκα 5
λελέξεται. οὕτως δὲ καὶ ἀνθρωπείῳ, ἀλλ' ἑτέρῳ σθένει τὰ δεινὰ
ἔπρασσον. λέγουσι δὲ αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα φάναι τῶν ἐπιτηδείων
τισὶν ὥς οὐ Σαββατίου τοῦ αὐτῆς ἀνδρὸς οὐδὲ ἀνθρώπων τινὸς
νίδος εἶναι. ἦν γὰρ αὐτῶν κύνειν ἐμελλεν, ἐπιφοιτᾶν αὐτῇ δαιμό-

B νιοῦ οὐχ ὁρώμενον, ἀλλ' αἰσθῆσθαι τινα ὅτι δὲ πάρεστιν αὐτῇ πα- 10
ρασχόν, ἅτε ἄνδρα γυναικὶ πλησιάσαντα, καθάπερ ἐν ὀνείρῳ ἀφα-
νισθῆναι. τινὲς δὲ τῶν αὐτῶ παρόντων τε πόρρω που τῶν νυκτῶν
καὶ ξυγγινομένων ἐν παλατίῳ δηλονότι, οἷσπερ ἐν καθαρῷ ἢ ψυχῇ
ἦν, φάντασμα τι θεάσασθαι δαιμόνιον ἤθεες σφίσι αὐτ' αὐτοῦ
ἔδοξαν. ὁ μὲν γὰρ ἔφασκεν ἄφνω μὲν αὐτὸν θρόνου τοῦ βασι- 15
λείου ἔξαναστάντα περιπάτους ἑταῦθα ποιεῖν. συχνὸν γὰρ καθῆ-
σθαι οὐδαμῇ εἴθιστο. τῆς δὲ κεφαλῆς ἐν τῷ παραντίκῳ τῷ Ιου-
στινιανῷ ἀφανισθείσης τὸ ἄλλο οἱ σῶμα τοῦτον δὲ τοὺς μακροὺς
διαύλους ποιεῖν δοκεῖν, αὐτόν τε, ἅτε οἱ τῶν ὀμμάτων περὶ τὴν θέαν
ὥς ἥκιστα ὑγαινόντων, ἀσχάλλοντα καὶ διαπορούμενον ἐπὶ πλεῖ- 20

C στον ἐσιάναι, ὕστερον μέντοι τῆς κεφαλῆς τῷ σώματι ἐπανηκού-

2. οἱ ἄνθρωποι Reisk. Aberat οἱ.

4. ποταμῶν Alem. ποτα-

μῶν AP. 11. ἅτε] εἴτα ἅτε Reisk.

14. ἦν] εἶη AP. Cor-

rectum ex Suida s. πόρρω που, ubi ἦν ἢ ψυχῇ, φάσμα —.

ibid: τι Reisk. τε AP. Omittit Suidas.

18. μακροὺς additum

ex Suida s. διάυλος.

19. Addidi τῶν.

ibid. ὀμμάτων addidit

Alem. in schedis Mss. ὀφθαλμῶν in exemplari impresso: unde recepit P.

20. διαπορούμενον Alem. P. διαπορευόμενον A.

les, qui urbes, provincias, nonnullasque regiones pessumdederint, nullus tamen, ut isti, funditus hominum genus atque universum terrarum orbem quivit evertere. In quorum sane consiliis ministram se praebeuit fortuna ad mortalium perniciem; quandoquidem sub id tempus, ut statim narrabo, et terrae motibus, et pestilentibus, et fluminum eluvionibus tot acciderunt vastationes, ut illa etiam ab his non humana vi facta videantur. Certe Iustiniani matrem nonnullis ex necessariis narrasse ferunt, hunc non Sabbatii coniugis, aut hominum cuiuspiam esse sobolem; sed eo gravida antequam esset, quandam Genii speciem ad se ventitasse, quae non ad visum, sed ad contactum se praeberet, accubaretque sibi, et quasi maritus se coniugem iniret, denique veluti per insomnium evanesceret. Quidam a cubiculis, quibus purior esset animus, dum nocte concubia Iustiniano praesto erant, sibi videri aut insolentem pro illo genii larvam videre. Ex his alter affirmabat, repente Iustinianum regia sella excitum obambulatum ire (nam considerare Iustinianum nunquam consueverat) tum, capite illi subito in auras resolutō, reliquo corpore illas conficere deambulationes; se vero ea re stupente, haerenteque diu, et suis tanquam infirmis, et minime ad visum fidelibus oculis succensente, tan-

σης τὰ τέως λεγόμενα οἶσθαι παρὰ δόξαν ἀναπιμπλάναι. ἄλλος
 δὲ παρεστάναι οὐ καθεμένῳ ἔφη, ἐκ δὲ τοῦ αἰφνιδίου τὸ πρόσω-
 πόν οἱ ἔρεται ἀσήμεν ἰδεῖν ἐμφερές γεγονός· οὔτε γὰρ ὕφρῦς οὔτε V 305
 ὄφθαλμοὺς ἐπὶ χώρας τῆς αὐτῶν ὄντας οὔτε ἄλλο τι τὸ παράπαν
 5 ἔφερε γνῶρισμα· χρόνου μέντοι αὐτῷ τὸ σχῆμα τῆς ὕψεως ἐπα-
 νῆκον ἰδεῖν. ταῦτα οὐκ αὐτὸς θασάμενος γράφω, ἀλλὰ τῶν τότε
 θαύσασθαι ἰσχυρίζομένων ἀκούσας. λέγουσι δὲ καὶ μοναχόν τινα
 τῷ Θεῷ ἐς τὰ μάλιστα φίλον πρὸς τῶν αὐτῷ γῆν τὴν ἔσθιον ζυν- A 58
 οικόνητων ἀναπεισθέντα σταλῆναι μὲν ἐς Βυζάντιον τοῖς ἄγγιστα D
 10 σφίσιν ἐνσηκήμενοις ἐπαμνησύντα, βιαζομένοις τε καὶ ἀδικουμένοις
 ἀνύποιστα, ἐνταῦθα δὲ ἀφικόμενον αὐτίκα εἰσόδου τῆς παρὰ τὸν
 βασιλέα ταχεῖν· μέλλοντα δὲ εἶσω παρ' αὐτὸν γενέσθαι, ἀμείψαι
 μὲν τὸν ἐκεῖσε οὐδὸν θατέρω τῶν ποδῶν, ἑξαπιναίως δὲ ἐναποδί-
 ζοντα ὀπίσω ἵεναι. εὐνοῦχον μὲν οὖν τὸν εἰσαγωγέα καὶ τοὺς τῆ-
 15 δε παρόντας πολλὰ τὸν ἄνθρωπον λιπαρεῖν ἐπὶ προσθεῖν βαίνειν.
 τὸν δὲ οὐδέν τι ἀποκρίναιμενον, ἀλλὰ καὶ παραπλήγι ἐκκότα ἐς τὸ
 δωμάτιον, οὗ δὴ κατέλυε, γεγονότα, τῶν τέ οἱ ἐπιδμένων ἀναπν-
 θανομένων ὅτου ἔνεκα ταῦτα ποιοίη, φάναι λέγουσιν αὐτὸν ἀντι-
 κρυς ὡς τῶν δαμόνων τὸν ἄρχοντα ἐν τῷ παλατίῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου
 20 καθήμενον ἴδοι, ὃ δὴ ξυγγενέσθαι ἢ τι παρ' αὐτοῦ αἰτεῖσθαι P 39
 οὐκ ἂν ἄξιοίη. πῶς δὲ οὐκ ἔμελλεν ὅδε ὁ ἀνὴρ δαίμων τις ἀλι-
 τήριος εἶναι, ὅς γε ποτοῦ ἢ σιτῶν καὶ ὕπνου εἰς κόρον οὐδέποτε
 ἤλθεν, ἀλλ' ἀμωσγέπως τῶν παρατεθέντων ἀπογευσάμενος ἄωρὶ

1. οἶσθαι] ὁράσθαι Alem.

ibid. ἄλλος] Legebatur ἄνθρωπος.

13. θατέρω τῶν ποδῶν Reisk. θατέρω τῷ πόδε AP.

22. καὶ

ὑπνόν] ἢ ὕπνου Pm.

dem inopinato ad corporis compagem caput rediisse. Alter adstare se Iusti-
 niano sedenti commemorabat, cui facies illico in carnem vertebatur infor-
 mem, nullis supercilliorum, nullis oculorum extantibus suo loco vestigiis,
 nulla denique vera imagine; nec diu post quaedam submitti simulacra vultus
 conspexisse. Scribo non quae ego viderim, sed quae vidisse se alii mihi se-
 rio affirmarunt. Illud quoque narrant, monachum deo insigniter gratum,
 persuasum ab his, qui secum idem colerent solitudinis contubernium, venisse
 Byzantium causam acturum gentium finitimarum, quibus per vim ac nefas
 erant res afflictissimae. Eo ubi pervenit, facilem ad Imperatorem aditum
 reperisse; sed ut ad illum penetrandum fuit, e limine actutum retulisse pe-
 dem, ac retrorsum prima via redeuntem, ab eunucho admissionali, atque
 adstantibus magnopere rogatum, ut ultra ire pergeret, illum vesano similem
 nihil respondentem ad contubernii se inde tugurium surripuisse. Sociis vero
 facti causam quaeritantibus, aperte fassum, in regia daemonum principem
 residentem in solio vidisse, quem nec adire, nec rogare quicquam esset ani-
 mus. Equidem nescio cui non dirum et furiale caput is videretur, qui licet
 Veneris perditae studiosus, nunquam potus, cibi, vel somni se expleverit sa-

- νόκτωρ περιήφθητο τὰ βασίλεια, καίπερ ἐς τὰ ἀφροδίσια δαιμονίως ἐσπινθακώς. λέγουσι δὲ καὶ τῶν Θεοδώρας ἐραστῶν τινες, ἥνικα ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἦν, νόκτωρ τι αὐτοῖς ἐπισκῆψαν δαίμονον ἐξελάσαι τοῦ δωματίου, ἵνα δὴ σὺν αὐτῇ ἐνυατέρειεν· ὁρχηστρίδς.
- B** δὲ τις Μακεδονία ὄνομα ἐγγένοι τοῖς ἐν Ἀντιοχείᾳσι Βαβέτοις, δὲ 5
 ναμιν περιβεβλημένη πολλήν. χρήματα γὰρ Ἰουστινιανῷ γρά-
 φουσα ἦν Ἰουστίνου διοικουμένου τὴν βασίλειαν, οὗς ἂν βούλονται
 τῶν ἐν τοῖς ἐσθίοις λογίμων ἀνῆρει οὐδενὶ πόνοι, καὶ αὐτῶν τὰ χρή-
 ματα ἐπόλει ἀνάγραπτα ἐς τὸ δημόσιον γίνεσθαι. ταύτην τὴν
 Μακεδονίαν φασὶν ἐξ Αἰγύπτου καὶ Λιβύης ποτὲ ἔκουνσαν, τὴν 10
- A** 59 Θεοδώραν ἀσπασομένην, ἐπειδὴ λίαν δυσσχορομένην τε αὐτὴν καὶ
 ἀσχήλλουσαν· εἶδεν οἷς δὴ περιύβριστό τε πρὸς τοῦ Ἐκκεβόλου καὶ
 τοῦ χρηματῆ· οἱ ἐν τῇ ὁδῷ ταύτῃ ἀπολωλέναι, πολλὰ παρηγορεῖν
- C** τε καὶ παραθρασύειν τὴν ἀνθρωπον, ὥστε τῆς τύχης οἷας τε
 οὔσης καὶ αὐτοῖς αὐτῇ χορηγοῦ γινέσθαι χρημάτων μεγάλων. τότε 15
 λέγουσι τὴν Θεοδώραν εἰπεῖν ὡς καὶ ὄναρ αὐτῇ ἐπισκῆψαν τὴν
 νύκτι ἐκείνῃ πλούτου ἕνεκα μηδεμίαν κελεύσθαι ποιέσθαι φρο-
 τίδα. ἐπειδὴν γὰρ ἐς Βυζάντιον ἵκοιτο, τῷ τῶν δαίμονων ἄρ-
 χοντι ἐξ εὐνῆς ἤξειν· τούτῳ τε ὥστε γαμετὴν γυναῖκα ξυνοικήσεσθαι
 μηχανῇ πάσῃ, καὶ ἀπ' αὐτοῦ κυρίαν αὐτὴν πάντων χρημάτων 20
 γενήσεσθαι.
- D** εἴ'. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτω δὴ δόξης τοῖς πλείστοις εἶχεν.
 Ἰουστινιανὸς δὲ τοιοῦτος μὲν τὸ ἄλλο ἦθος οἷος δεδήλωται.

7. Ἰουστίνου Alem. P. Ἰουστινιανῷ A. 12. εἶδεν] οἶδεν AP.
 ibid. καὶ τῷ Reisk. Aberat τῷ. 13. ἀπολωλέναι] ἀπολώλει P.
 ex Alem. coniectura. ibid. πολλὰ Alem. P. ἀλλὰ A. 17. κελεύ-
 ραι] κελεύσαι AP. 19. ξυνοικήσεσθαι Reisk. ξυνοικήσασθαι AP.
 21. γενήσεσθαι Reisk. γινέσθαι MS. Mediol. γεγεννημένην AP.

ergulis intempesta nocte regiam obamphela-
 pt in scena. eius amasū ferunt, nocturnos
 in tem cum
 or h. Mace-
 ni is etiam-
 pl proscri-
 e et Africa
 cu et ac-
 ju indigna-
 ie sset ma-
 v rigem ad
 am, omnem curam deponere; fore enim ut
 Genii maximi lectum conscenderet, et ar-
 a foedere coniugari, atque exinde ad omnes
 et plurimorum opinio. Iustinianus vero, iis

εὐπρόσιτον δὲ παρείχεν αὐτὸν καὶ πρῶτον τοῖς ἐντυγχάνουσιν, οὐδενὶ
 τε τῶν πάντων ὑποκίχλεισθαι τῆς εἰς αὐτὸν εἰσόδου συνέβαιεν,
 ἀλλὰ καὶ τῶς οὐκ ἐν κόσμῳ παρ' αὐτῶν ἐστῶσαν ἢ φεγγαγομένους
 παρ' αὐτοῖς χαλεπῶς ἔσχευ. οὐ μέντοι ἤρυνθη τινὰ τῶν πρὸς αὐτοῦ
 ἀπολουμένων. οὐ μὲν οὐδὲ ὀργῆς πώποτε τι ἢ ἀκροχολίας ὑπο-
 φαίνων ἐς τοὺς προσκεκροῦκότας ἐνδηλος γέγονεν, ἀλλὰ πρῶτος μὲν
 τῷ προσώπῳ, καθεύμεναις δὲ ταῖς ὀφρύνειν, ὑψαιμένη δὲ τῇ φωνῇ
 ἐκείνους μωραῖδας μὲν διασφαρῆναι μηδὲν ἡδικοκότων ἀνθρώπων,
 πόδας δὲ κινεῖν, χορήματα τε ἀνάγραπτα ἐς τὸ δημόσιον πάντα
 10 πᾶσι δίδου. εἰκασεν ἄν τις ἐκ τοῦδε τοῦ ἡθους προβαλεῖν γνώμην P. 40
 τὸν ἀνθρώπον ἔχειν. ἦν μέντοι τις αὐτὸν ἰλεούμενος τοῖς παρα- V 30
 πέπτωκότας ἱεσίοις λιταῖς παρατεῖσθαι πειρώτο, ἐνταῦθα ἡγρω-
 μένος τε καὶ σεσηρῶς μεστοῦσθαι ἰδόκει, ἀλλὰ καὶ τῷτο ἐπὶ
 φθόρῳ τῶν κατηκόων. τοῖς τε γὰρ ἱερεῦσιν ἀδείστερον τοῖς πέ- A 60
 15 λας συνέχωρει βιάζεσθαι καὶ ληϊζομένοις τὰ τῶν ὁμόρων συνέχει-
 ρειν, ἐθσιβεῖν ταύτῃ ἀμφὶ τὸ θεῖον οἰόμενος. δίκας τε τοιαύτας
 δαμάζων τὰ ὅσα πρὶν ὤρετο, ἦν τις ἱερῶν λόγων τῶν π οὐ προσ-
 ηκόντων ἀρπάσσας νενικηκώς τε ἀπικὼν ὤχετο. τὸ γὰρ δίκαιον
 ἐν τῷ περῖεῖναι τοὺς ἱερέας τῶν ἐναντίων ὤρετο εἶναι. καὶ αὐτὸς
 20 δὲ κτώμενος ἐξ οὐ προσηκόντων τὰς τῶν περιόντων ἢ τετελευτηκό-
 των οὐσίας, καὶ ταύτας τῶν τιμῶν νεῶν εὐθὺς ἀνατιθεῖς τῷ τῆς B

1. εὐπρόσιτον Alem. P. ἀπρόσιτος A. 4. οὐ μέντοι] διὰ ταῦτα
 addit Alem. ibid. ἡρυνθη τινὰ] Sic et Iustinianus loquitur No-
 vella 25. ὅσπερ ἐκεῖνος οὐτε τοὺς ἡμετέρους λόγους οὐτε τοὺς νό-
 μους οὐτε τὸ τῆς ἀρχῆς ἐρυνθῆναι σχῆμα, ὅστω οὐδὲ ἡμεῖς αὐτὸν
 ἀρπαγιάσομεν. ALM. 12. πειρώτο vel ἐπειρώτο Reisk. ἐπει-
 ρώτο AP.

habet moribus esse, omnibus tamen ita se prae-
 ferre, ut neminem acciderit eius aditu prohib-
 deret, si quis indecore apud se vel staret, vel li-
 tur exitio, quod aliis pararet. In infestis et
 concitatis animis, sed fronte placida, demum
 imperabat, ut innoxiorum hominum multi-
 tiones urbium, bonorum publicationes, ex quo
 hominis ingenium interpretaretur. Si quis au-
 supplex niteretur, intereque afflictis patrocini-
 ringere, iraqueque intereque in subditorum ci-
 fidenter sane peccantibus indulgebat, et finiti-
 talabatur, sic ratus adversus deum colere pi-
 causas cognosceret, religionis esse putavit, si
 satri nomine rem alienam occupassent; in eo
 tum adversarii tandem causa caderent. Ipse namque bona sive
 adpressent, sive de vita illi decessissent, templis addixit, ut sit et crimen

εὐσεβείας ἐφιλοτιμιᾶτο· παρὰ πετάσματι, ὥς μὴ ἐς τοὺς βιασθέντας
 ἢ τοῦτον αὐτοῖς ἐπανόιοι κτήσις. ἀλλὰ καὶ φόνον ἀριθμὸν ἄκρι-
 τον διὰ ταῦτα εἰργάζετο· εἰς μίαν γὰρ ἀμφὶ τῷ Χριστῷ δόξαν
 συναγαγεῖν ἅπαντας ἐν σπουδῇ ἔχον λόγῳ οὐθενὶ τοῦς ἄλλους ἀν-
 θρώπους διέφθειρε, καὶ ταῦτα ἐν τῷ τῆς εὐσεβείας προσχήμετι
 ἠρώσων· οὐ γάρ οἱ ἐδόκει θῶρος ἀνθρώπων εἶναι, ἦν γε μὴ τῆς
 αὐτοῦ δόξης οἱ τελευτῶντες τύχοιεν ὄντες. οὕτως ἦν· κατεσπου-
 δασμένος οἱ τῶν ἀνθρώπων ἰσαεὶ φθόρος, ἐπινοῶν τε ζῶν τῇ
 γαμετῇ οὐποτε ἀνίει τὰς ἐς τοῦτον φερούσας αἰτίας. ἀμφὶ γὰρ
 C τῷδε τῷ ἀνθρώπῳ τὰς ἐπιθυμίας· ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον ἀδελφὰς· ἐλ- 10
 χον, οὗ δὲ αὐτοῖς καὶ διαλλάσσειν τὸν τρόπον ξενέβη,· πανήρως
 μὲν ἑαυτέρως ἦν, τὰ μέντοι ἐναντιώτατα ἐνδοκνύμενοι τοὺς ὑπὲρ
 χάους δαΐφθειρον. ὁ μὲν γὰρ κονιφοῦ τὸ ἐς τὴν γινώμην κου-
 φότερος ἦν, ὑποκείμενος τοῖς αἰεὶ παράγειν ὅποι ποτ'· ἐδόκει βου-
 λομένοις αὐτὸν, ἦν μὴ τὸ πρῶγμα ἐς φιλανθρωπίαν ἢ ἀπερδία 15
 ἄγοι, θάπας τε λόγους ἐνδεδεχέστατα προσιέμενος. ἔπειθον γὰρ
 αὐτὸν οἱ κολακεύοντες οὐδενὶ πόνῳ ὅτι μετέωρος ἀρθεῖν καὶ ἀε-
 A 61 ροβατοίη. καὶ ποτε αὐτῷ παριδρεύων Τριβωνιανὸς ἔφη περιδεῆς
 ἀτεχνῶς εἶναι μὴ ποτε αὐτὸς ὑπὸ εὐσεβείας ἐς τὸν οὐρανὸν ἀναλη-
 D φθεῖς λάθοι. τοιοῦτους δὲ τοὺς ἐπαίνους ἦτοι σκιάσματα ἐν τῷ 20
 τῆς διανοίας ἐποιεῖτο βεβαίη. ἀλλὰ καὶ του θαυμάσας, ἂν οὕτω
 τύχοι, τὴν ἀρετὴν, ὁλόγη· ὅστερον ἄτε πονηροῦ ἐλοιδορεῖτο. καὶ

2. ἐπανόιοι] ἐπανίει AP.

addēbat Alem.

14 ὑποκείμενος Alem. P: ὑποκειμένοις A.

Reisk. παράγουσιν AP.

κεῖ A.

21. καὶ του Reisk. Abērat καί.

4. συναγαγεῖν addidit P. συνθραμῖν

8. οἱ Reiskina. ὁ AP. et Suidas s. φθόρος.

ibid. παρὰ γιν

ibid. ποτ' ἐδόκει Alem. P. ποτὶ δο-

κακίας τῶν τῶν ὁπληκτρῶν αὐτοῦ ἐπαινέτης. ἐρῶτο οὐδενὶ λόγῳ ἐξ οὐδεμιᾶς μεταβεβλημένος αἰτίας. τὰ γὰρ τῆς γνώμης αὐτοῦ ἐξ ἐναντίας ἦν ὥν τε αὐτὸς ἔλεγε καὶ ἐβούλετο ἐνδηλος εἶναι. ὅπως μὲντοι ὁ τρόπος αὐτοῦ τὰ ἐς φιλίαν τε καὶ ἔχθρας εἶχεν, ὑπεῖπον ἡδὴ, τοῖς τῷ ἀνθρώπῳ ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον εἰργασμένοις τέκμηριαίως. ἔχθρας μὲν γὰρ ἀσφαλῆς τε καὶ ἀτρέπτως ἦν, ἐς δὲ τοῦς φίλους ἦσαν ἀβεβαίως, ὥστε ἀμέλει τῶν μὲν οἱ ἐσπουδασμέ- P 41
νων κατειργάσατο πλεῖστους, φίλος δὲ τῶν πάποτε μισομένων ἀδελφὴ γέγονεν. οὗς δὲ μάλιστα γνωρίμους καὶ ἐπιτηδείους ἔδοξεν
10 ἔχειν, τούτους τῇ ἀμόλυντῃ ἢ ἄλλῃ ὁτιοῦν χαριζόμενος ἀπολύν-
μηνους οὐκ ἐς μακρὴν προὔδωκε, κατὰ εὐ εἰδὼς ὅτι δὴ ἐς αὐτὸν εὐνοίας ἕνεκα τεθνήσκονταί μόνης. ἀπιστος γὰρ ἐν πᾶσι πλὴν γε δὴ τῆς τε ἀπανθρωπίας καὶ φιλοχρηματίας διαφανῶς ἦν. ταύτας γὰρ αὐτὸν ἀποστήσαι δυνατόν οὐδενὶ γέγονεν. ἀλλὰ καὶ ἐς αὐ-
15 πείθειν αὐτὸν ἢ γαμετῇ οὐκ εἶχε, χρημάτων αὐτῷ μεγάλων ἐλπί-
δας ἐκ τοῦ ἔργου ἐσομένων ἐμβαλομένη εἰς τὴν πρᾶξιν ἦν περ ἐβού-
λετο οὐτι ἐθελούσιον τὸν ἄνδρα ἐφείλκε. κέρδους γὰρ οὐκ εὐπρε-
ποῦς ἕνεκα καὶ νόμους τιθέναι καὶ αὐτὸς πάλιν αὐτοῦς καθελεῖν. οὐ- B
δαμῇ ἀπεξίει. ἐδίκυζέ τε οὐ κατὰ τοὺς νόμους, οὐς αὐτὸς ἔγρα-
20 ψεν; ἀλλ' ἐνθα ἂν αὐτὸν μέλλων τε ὁρθεῖσαι καὶ μεγαλοπρεπεστέρα A 62
ἢ τῶν χρημάτων ἀπόσχεται ἄγοι. καὶ κατὰ μικρὸν γὰρ κλέπτοντι ἀφαιρῶσθαι τὰς τῶν ὑπηκόων οὐσίας αἰσχύνῃ αὐτῷ φέρειν τινα οὐδαμῇ ὥστε, ἥνικα δὴ οὐχ ἀπαξάπαντα ἀφαιρῶσθαι λόγῳ τινὶ

1 οὐδενὶ addidit Reiskius.

10 ὁμοζυγι Reiskius, ὁμοζυγία

AP.

16 ἦν περ Reiskius, ἦν περ AP.

dicere; ac rursus quemcumque subiectorum vituperasset, statim oratione composita exaggarata; in contrarias ideo sententias temere discedens, quæd non æquo animo responderent qualia vellet intelligi. Cæterum, quemadmodum eius potissimum factis coniecisse indicasseque cultu perillucida et implacabilia; cum amicis divitiarum longe plurimos necavit; nullius ve- rit in similitudinem. Qui inter potius sibi quæ coniugis, aut quilibet gratificans, mactando solo, erga se benevolentiae nomine perit; Iustinianus nulla in re stabilis, præterquam a quibus nullus, cum cohibere unquam po- quando illum, non haberet obsequentem, pecuniarum, tandem invitum ductabat quo i- veritus et leges ferre, et quas tulisset, refugere, dummodo torpi lucro esset; neque ad eas quas scripsit constitutiones exegit iudicia, sed ad quas traher- batur pecunias, seu luculentiores vias; sive promissas munificentius. Nul- lum admittere se dedecus putavit, cum subditorum suppleret facultates, ubi simul omnium rapiendarum nulla suppeteret causa, hoc est, ageudi crimi-

aliis

, ex

xer-

stu-

redi-

hos

quos

fuit

niae;

ix si

otia

n est

- είχεν ἢ ἔργλημα ἐπειγκὸν ἀπροσδόκητον, ἢ διαθήκης οὐ μεγενη-
μένης προσχήματι. ἔμεινέ τε αὐτοῦ Ῥωμαίων ἄρχοντας, δὲ πίστις
πρὸς θεὸν ἀσφαλῆς, οὐ δέσμιαι, οὐ νόμος ὀχυρὸς, οὐ πρᾶξις βε-
V 307 βυία, οὐ συμβόλαιον οὐδέν. στελλομένων δὲ πρὸς αὐτοῦ τῶν οἱ
ἐπιτεθέτων τινὲς ἐπὶ τινα πρᾶξιν, εἰ μὲν δὴ αὐτοῖς ἀπολαλεξάναις
C ἐνέβη τῶν σφίσι πυραυπεπτόκων πολλοὺς καὶ χρημῶν τι
ληίσασθαι πλῆθος, οὗτοι δὲ εὐδύκιμοι τῷ αὐτοκράτορι ἐδόχουν
τε εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι, ἅτε δὴ ἅπαντα ἐς τὸ ἀκριβὲς τὰ ἐπηγ-
γεμένα ἐπιτελέσαντες· εἰ δὲ φειδοῖ τινα ἐς ἀνθρώπους χρησά-
μενοι παρ' αὐτὸν ἴκοιντο, δύνοντες τε αὐτοῖς τὸ λοιπὸν καὶ πολέ- 10
μιος ἦν. ἀπογνοῦς τε, ὥσπερ ἀρχαιότραπὸν τινα τῆν τῶν ἀν-
δρῶν φύσιν, ἐς τὴν ὑποργίαν οὐκέτι ἐκάλει. ὥσπερ καὶ πολλοὶ
ἐξ ὧν οἱ δὲ ἐποιοῦντο ἐνδείκνυσθαι αὐτῷ ὡς πονηροὶ εἶεν, καίπερ
οἱ σφίσι τῶν ἐπιτεθευμένων οὐ ταύτη ἐχόντων. ὑποσχόμενος δὲ τισὶ
πολλάκις καὶ ὄρκῳ ἢ γράμμασι τὴν ὑπόσχεσιν ὀχυρώτεραν πεποιη- 15
μένος, εἰθὺς ἐθελούσιως ἐξελήθην ἀφ' ἑαυτοῦ, δόξης τι γέρας αὐτῷ
τὸ ἔργον τοῦτο οἰόμενος. καὶ ταῦτα Ἰουστινιανῷ οὐ μόνον ἐς
D ταῦς ὑπηκούας ἐπύρασσετο, ἀλλὰ καὶ ἐς τῶν πολεμίων πολλοὺς,
ὥσπερ μοι εἴρηται ἔμπροσθεν, ἦν τε αὐτῷ καὶ αἶμας ἐπι-
πλάιστον εἰπεῖν καὶ σιτίοις μὲν ἢ ποτῷ κατακορῆς οὐδαμῇ γέγονεν, 20
ἀλλὰ σχεδόν τι ἄκριον δακτύλῳ ἀπογεννώμενος ἀπηλλάσσετο. ὥσπερ

non
no'l
rea
qui
senl
iur
tuan
gen
null
taqi
tabi
alii
mun

γὰρ τι αὐτῷ πᾶρερχον τῆς φύσεως ἀγγαρευομένης τὰ τοιαῦτα
 ἐφαίνετο εἶναι, ἐπεὶ καὶ ἀπόσιτος ἡμέρας τε καὶ νύκτας δὲ τὰ A 63
 πολλὰ ἔμενεν, ἄλλως τε ἡνίκα ὁ πρὸ τῆς πασχαλίας καλουμένης
 ἑορτῆς χρόνος ἐνταῦθα ἦγοι. τότε γὰρ πολλάκις ἡμέραν δυοῖν,
 5 ὥνπερ εἴρηται, γεγονὼς ἄσιτος ὕδατι τε βραχεὶ ἀποζῆν ἐπηξίου
 καὶ βοτάναις ἀγροίαις τισὶν, ὥραν τε, ἂν οὕτω τύχοι, καταδαρ-
 θῶν μίαν, καὶ περιπάτους ἀεὶ ποιούμενος τὸν ἄλλον κατέτρεβε P 42
 χρόνον. καίτοι εἴ τοῦτον αὐτὸν καιρὸν ἐς πράξεις δαπανᾶν ἀγα-
 θὰς ἤθελεν, ἐπὶ μέγα ἂν τι εὐδαιμονίας ἐκεχωρήκει τὰ πράγματα.
 10 καὶ δὲ τῇ φύσεως ἰσχυρὶ ἐπὶ τῷ Ῥωμαίων πονηρῷ χρώμενος ξίμ-
 πασαν αὐτῶν τὴν πολιτείαν ἐς τὸ ἔδαφος καθελεῖν ἰσχυρεν. ἐργη-
 γοῦναι τε γὰρ διηλεκτές καὶ ταλαιπωρεῖν καὶ πονεῖσθαι οὐκ ἄλλου
 τοῦ ἔνεκα ἔργον πεποιήται ἢ ὥστε κομπωδεστέρας ἀεὶ κατ' ἐκάστην
 τοῖς ὑπηκόοις ἐπιτεχνᾶσθαι τὰς συμφοράς. ἦν γὰρ, ὥπερ εἴρηται,
 15 διαφερόντως ὅς τις ἐπινοῇσαι τε καὶ ταχὺς ἀποτελέσαι ἀνόσια ἔργα,
 ὥστε αὐτῷ καὶ τὰ τῆς φύσεως ἀγαθὰ ἐπὶ λύμῃ τῶν ὑπηκόων ἀπο-
 κεκρίσθαι ξυνέβαινε.

ιδ'. Ἰσχυμμάτων γὰρ ἦν ἀωρία πολλή καὶ τῶν εἰωθότων B
 οὐδέν. ἔμενεν ὥνπερ μοι ὀλίγων ὑπομνησθέντι σιωπῇ δοτέον τὰ
 20 λοιπὰ, ὥς μὴ μοι ὁ λόγος ἀπέραντος εἴῃ. πρῶτα μὲν γὰρ οὐδέν
 ἐς βασιλικὸν ἀξίωμα ἐπιτηδείως ἔχον οὕτως αὐτὸς εἶχεν οὔτε ξυμ-
 φυλάσσειν ἡξίου, ἀλλὰ τὴν τε γλῶττιαν καὶ τὸ σχῆμα καὶ τὴν

1 τῆς φύσεως αὐτῶν ἀγγαρευομένης περὶ τὰ βρώματα ἐφαίνετο εἶναι
 Suidas s. v. ἀγγάρος. 2 ἐπεὶ καὶ — ἀποζῆν] Verbis nonnihil

mutatis affert Suidas s. ἀπόσιτος. 6 τύχοι add. Alem. P. om. A.

ibid. καταδαρθῶν] Scribatur καταδραθῶν. 18 γὰρ om. P.

20 ὥς μὴ μοι ὁ Alem. ὥς μοι ὁ (sic) A. ὥς μὴ ὁ P.

que illi nunquam ad satietatem, sed pene extremis digitis delibatis ferculis,
 mensam tolli iussit, praeter operam id esse ratus et ex violento naturae quo-
 dam imperio. Quare saepe unum atque alterum diem noctemque cibi ab-
 stinuit, praesertim eius festi pervigiliis, quod Pascha dicimus, quando biduum
 brevi aqua et agresti olere victitans, et horam somno indulgens, reliquum
 tempus continuis terebat deambulationibus. Quod si rebus insumpsisset bene
 gerendis, pervenisset praefecto respublica ad summam felicitatem; nunc vero
 his naturae viribus utebatur ad Romanorum perniciem, illorumque penitus
 rem ad terram affligendam; cuius perpetuae vigiliae, labores, conatus in eo
 vertebantur, ut atrocior in dies fieret subditorum calamitas; praesertim cum
 ad excogitanda scelera, uti monui, peracri esset ingenio, ad patrandam fe-
 stinatio, sicque illius animi dotes subiectorum pestis evaderent.

14. Nulla rebus agendis erat opportunitas, nullum vestigium antiquita-
 tis. Hic vero, ne infinitum faciam, paucis commemoratis complura prae-
 teribo. Principio quidem nihil, quod Imperatoriam deceret maiestatem vel
 habuit, vel curavit, ad barbarorum morem se citius comparavit sermone,

διάνοιαν ἐβαρβάρουν. ὅσα τε γράφεισθαι πρὸς αὐτοῦ βούλοιοι
οὐ τῷ τῇν κριαιστώρος ἔχοντι τιμῇ, ἥπτερ εἰσάγει, ἐπέστελλεν
προΐεσθαι, ἀλλ' αὐτός τε τὰ πλείστα, καὶ πῶς οὕτω τῆς γλώττης
ἔχων, ἐκφέρειν ἡξιούσας καὶ πῶς παρατυχόντων πολλὰς ἡμίκος, ὥστε
τοὺς ἐνθύνειν ἡδικομένους οὐκ ἔχειν ὅτι ἐπιπαλοῖεν. τοῖς δὲ ἀση- 5
κρητὶς καλουμένοις οὐκ ἀπεκρίτο τὸ ἀζίωμα ἐκ τῶν βασιλέως
ἀπόρητα γράφειν, ἐφ' ὅπερ τὸ ἀνέκαθεν ἐτετάχθη, ἀλλὰ τά τε
ἄλλα ἔγραψεν αὐτὸς ὥς εἰπεῖν ἅπαντα καὶ εἰ πον διατάσσειν τοὺς
δαιτυντας ἐν πόλει δεήσειεν, ἡγνύουν ὅποι ποτὲ αὐτοῖς τὰ ἐκ τῇν
D γινώσιν ἰτέον εἶη. οὐ γὰρ εἴα τινὰ ἐν γῇ τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ γινώ- 10
μη ἀνδρόνῳ τὰς ψήφους διδόναι, ἀλλὰ ἀνθαδιαζόμενος ἀλογί-
στω τινὶ παρηγορίᾳ κρίσεις τε αὐτὸς τὰς ἐσομένας ἐρρυνμίζεν
ἀκούσας λόγον πρὸς τὸν τῶν διαφερομένων λαβὼν καὶ ἀνύδικα ἐν-
V 308 θὺς τὰ δεδικασμένα ἐποίει οὐ νόμῳ τινὶ ἢ δικαίῳ ἡμιένος, ἀλλ'
ἀπαρακαλίπτως αἰσχροκερδεῖα ἡσώμενός. δωρεῶν γὰρ ὅ 15
βασιλεὺς οὐκ ἡσχύνετο, πᾶσιν αὐτοῦ τῇν αἰδῶ τῆς ἀληθείας
ἀφελομένης. πολλάκις δὲ τὰ συγκλήτῳ βουλῇ καὶ τῷ αὐτοκρά-
τορι δεδωκίμασμένα εἰς ἑτέραν τινὰ ἐκλεύττει κρίσιν. ἡ μὲν
P 43 γὰρ βουλὴ ὥσπερ ἐν εἰκόνι ἐκάθητο, οὔτε τῆς ψήφου οὔτε τοῦ
καλοῦ κῆρύα οὔσα, σχῆματος δὲ μόνου καὶ νόβιου συνειλημμένη 20

ναίστωρος. ALB. ibid.
οἰεσθαι AP. ἐπέστελλε
v. ἢ P. 5 τοὺς —
AP. 7 ὅπερ Reisk.
8 ἔγραψεν αὐτὸς Alem.
lit Reisk. 10 γινώσιν]
12 ἐσομένας] ἐσαγομένας
14 δεδικασμένα Suidas s.
19 οὔτε τῆς] Legebatur

habitu, i
est, Qui
cet ei b
nal post
Eorum,
scribere,
scribena
oportere
omnia in
gatorum
ex aequi
munera
Scripsit
vixsent,
penes qu

li mōa
la, li-
tribu-
abuit.
scalia
omnia
xnero
, Sibi
o liti-
c non
cipere
critia.
lacre-
crum,
esset:

παλαιού ἔνεκα, ἐπεὶ οὐδὲ φωνὴν ἀφείναι τινα ὁτῶν τῶν ἐνταῦ-
θα ξυνειλημμένων τὸ παράπαν ἔξῃν, ἀλλ' ὃ τε βασιλεὺς καὶ ἡ
σύγκριτος ἐκ τῶν ἐπιπλεῖστον διαλαγχάνειν μὲν ἀλλήλοιν, τῶν δια-
φερομένων ἔσκηπτον, ἐνίκῃ δὲ τὰ ἐν σφίσιν αὐτοῖς ὑπὲρ τούτων
5 ξυγκείμενα. ἦν δὲ τῷ δόξειεν οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι παρανόμη-
κότι νενικημένοι, ὅδε καὶ ἄλλο τι χρυσίον τῷ βασιλεῖ τούτῳ προέ-
μενος νόμον εὐθὺς διεπράττετο ἀπ' ἐναντίας ὑπάντων ἐλθόντα
τῶν πρόσθε κειμένων. ἦν δὲ καὶ τις ἕτερος τούτου δὴ τὸν νόμον B
τὸν ἀπολύτως ἐπιζητοίη, αὐθις μὲν τὸν μετακαλεῖν τε καὶ ἀντικα-
10 θιστάναι αὐτοκράτωρ οὐδαμῇ ἀπηξίου, οὐδέν τε ἐν τῷ τῆς θυνά-
μειως βεβαίῳ ἐστήκει, ἀλλ' ἐπλανᾶτο πανταχόσε περιφερόμενη ἡ
τῆς δίκης ῥοπή ὅπη ἂν αὐτὴν βαρύνου ὁ πλείων χρόνος ἀνδράκειν A 65
ἰσχύοι. ἔκειτό τε ἐν τῷ δημοσίῳ τῆς ἀγορᾶς καὶ ταῦτα ἐκ παλα-
τίου καὶ προὔτιθετο οὐ δικαστικῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ νομοθετικῆς
15 πωλητήρια. τοὺς δὲ ραιφερενδαρίους καλουμένους οὐκέτι ἀπέχθη
ἀνενεγκεῖν ἐς τὸν βασιλέα τὰς τῶν ἱκετεπόντων δέησεις, ἐς δὲ
τὰς ἀρχὰς ἀναγγεῖλαι μόνον, ἥπερ εἰώθει, ὃ τι ἂν αὐτῷ ἀμφι
τῷ, ἱκέτη δοκῇ, ἀλλὰ ξυμφορήσαντες ἐκ πάντων ἀνθρώπων
τὸν ἄδικον λόγον, φενακισμοῖς μὲν τὸν Ἰουστινιανὸν καὶ παρὰ C
20 γωγαῖς τισὶν ἔξηπάτων, τοῖς ταῦτα ἐπιτηδεύουσιν ὑποκείμενον

4 ὑπὲρ τῶν διαφερομένων ἔσκηπτοντο Reisk. 13 καὶ ταῦτα
ἐκ] πάντα τὰ ἐκ τοῦ — opes palatii omnes iacebant in publico foro
venum expositae, omnis iubendi vetandique potestas erat venalis.
REISK. 15 πωλητήρια Alem. πολιτηρίας AP. Interpretationem
Latinam ex schedis Alemanni correxi. ibid. τοῖς δὲ ραιφερεν-
δαρίοις καλουμένοις AP. Accusativos praebuit Med. 16 ἐξ δὲ
τὰς ἀρχὰς] οὐδὲ τὴν ἀρχὴν Alem. 17 ἀναγγεῖλαι Med. ἀγγεῖ-
λαι AP. 18 ἱκέτη] Med. P. οἰκέτη A. δοκῇ] Legebatur δοκεῖ.
20 ἔξηπάτων Alem. ἔξηπάτου AP. ibid. ὑποκείμενον Reisk.
ἀποκείμενον AP.

sed concessum impleret ad speciem quandam et ex prisca lege, ac nemini plane
mutire liceret; sed ea de quibus consulendum esset, Imperator ac Theodora
sibi sumerent, et quae apud se ipsi statuisent, haec obtinerent. Si quis
vero causam sibi reo adjudicatam esse haud tutum putavit, praemium Impe-
ratori dedit, qui statim legem conditurus esset omnibus iam olim statutis con-
trariam. Eam vero legem si quis abrogatam repeteret, Caesar non dedigna-
batur postliminio revocatam restituere. Ita nihil certum et fixum erat, sed
ius volubile atque erroneum; et aequitatis lances eo propendere, quo auri
gravioere pondere deprimerentur; adeoque publicae in foro patebant officinae,
ubi non solum iudicum sententiae, sed et leges ipsae ex Palatio venum
prostarent. Referendariis vix erat locus opportunus supplicum libellos Cae-
sari ministrandi, nedum preces exponendi, ut moris est, vel suam de supplice
sententiam aperiendi; qui tamen conquisitis undique rationibus iniustis, Im-
peratorem, suapte natura deceptionibus opportunum, in fraudem impellebant;
deinde ad litigatores egressi, dissimulatis quae cum Caesare egissent, ab his

καὶ τῶν σφίσιν ὀμιληκότων τοὺς
 ἰσοδυνάμους ἀμυνόμενον· ἀντιλέγει
 διαρκῆ· καὶ σπουδάζονται οἱ
 ἐν τῇ βασιλείᾳ πρὸς τοὺς
 τοὺς δίκας ἐπὶ τὴν πάντας τε

ὡς εἰπεῖν τῶν κατὰ τὴν ἐκκλησίαν τῶν δόξων· ὅσοις γὰρ ἐξουσίαν
 ἐβδόμῳ ἀποδόντες τε καὶ ὑποτιθέμενοι σφίσι τὰ πρότερα οὖσας,
 καὶ τὰ πράγματα πλημμελῶς πάντα ἐπέβλεπον, οὐδὲ ὑπόμειναι τῆς
 ἰδίας μεταλαμβάνοντα, ἐπὶ τῇ ἡ πόλιν βασιλίδι παίζοντων παρ-

D δίων· ἀλλὰ τὰλλα μοι παριέον· ὥσπερ τοῦδε ἀρχόμενος τοῦ 10
 λόγου ὑπέειπεν. λέγεται δὲ ὅστις ἀνὴρ πρῶτος δικάζοντα δώρον·

ἔλα τοῦτον ἀνέπεισε. Λέων ἦν τις, Κίλιξ μὲν
 λοχαγὸν ἐκ τῆς δημοσίας ἐσπουδακώς. οὗτος ὁ
 ἐγένετο κοινῶν ἀπάντων, καὶ οἷος ταῖς τῶν ἀντι-
 ὁ δόξαν ὑποβαλέσθαι. πειθὼ γὰρ οἱ τινα ζῶναι- 15
 τέρωνον τὴν ἀβελτηρίαν ἐπὶ φθόρῳ τῶν ἀνθρώ-

πων εἶχεν. οὗτος ὁ ἀνὴρ πρῶτος· Ἰουστινιανὸν ἀναγκάσει ἀπὸ
 πολὺν χρημάτων τὰς δίκας. ἐπειδὴ τε κλέπτειν ὁδὸς ὁ ἀπὸ τῶν

A 66 πρὸς τὴν εἰρημίαν ἐρχομαι, οὐκέτι ἀνίει, ἀλλ' ὁδὸς προῖον τὸ κακὸν
 τοῦτο ἐπὶ μέγα ἐχέει, ὅστις τε δίκην λαχεῖν ἄδικον τῶν τι- 20
 ἐπικαλῶν ἐν σπονδῇ εἶχεν, ἐν δὲ παρὰ τὸν Λέοντα ἔει, καὶ μοῖραν
 τῶν ἀντιλεγόμενων τινὰ ὁμολογήσας τῷ τε τέρωνον καὶ αὐτῇ
 κείσεσθαι, αὐτίκα γενικῶς, οὐδέον, ἀπὸ τῆς ἀλλοτρίας ἐκ τοῦ παλα-

P 44 τίου· καὶ Λέων μὲν χρήματα ἐνδύειν περιβαλλέσθαι μετὰ κό-

1 ἀντιλέγεται addidi ex Med.
 τοῦ. 17 ὁ ἀνὴρ] Aberat ὁ.
 λειν Med.

15 τὸ δόξαν Reisk. Aberat
 ibid. ἀπεμολύν] ἀπεμολ-

satis commodam pecuniam nullo vindice emungebant. Praetoriani ipsi mili-
 tes in regia curia conventis iudicibus per vim extorquebant iudicia. Ita nul-

for-
 ten-
 ad
 dam
 oris
 et
 etur
 pri-
 re-
 ro-
 rum
 sce-
 pa-

μυθῇ ἴσχυσε, χάρας τε πολλῆς κέρως γέγονε, Ῥωμαίοις δὲ τὴν πολιτείαν αἰτιώτατος γέγονεν ἐκ γόνου ἐλθεῖν. ἦν τε σὺν τοῖς συμβεβηκόσιν ὁχλῶνται, οὐ νόμος, οὐχ ὅρκος, οὐ γράμματα, οὐ ποινὴ ἐνχειμένη, οὐκ ἄλλο τῶν ἀπάντων οὐδὲν, ὅτι μὴ Λέοντι 5 καὶ βασιλεὺς χρηματὰ πρόσθαι. οὐ μὲν οὐδὲ τοῦτο ἐν τῷ βεβαίῳ τῆς γνώμης τῆς τοῦ Λέοντος ἔμενεν, ἀλλὰ μισθαρνεῖν καὶ πρὸς τῶν ἐναντιῶν ἡξιῶν. κλέπτων γὰρ αἰεὶ ἐφ' ἐκείτερα τῶν ἐπ' αὐτῷ προστεθάρρηκότων ὀλιγωρεῖν τε καὶ ἀπ' ἐναντίας ἵεναι B σὺδαμῇ αἰσχύνῃν ὑπώπτευνεν εἶναι. οὐδὲν γὰρ αἰσχρὸν, εἰ μόνον τὸ καρδαίνειν προσῇ, ἐδόξαζέν οἱ αὐτῷ ἐπιειροτεσιζόντι ἔσεσθαι.

10 ἰε. Ὁ μὲν οὖν Ἰουστινιανὸς τοιοῦτός τις ἦν. Θεοδώρα V 309 δὲ ἐν τῷ βεβαίῳ τῆς ἀπανθρωπίας ἐνδελεχέστατα ἐπεπύκει τὴν γνώμην. ἄλλω μὲν γὰρ ἀνάπεισθεῖσα ἢ ἀναγκασθεῖσα εἰργάζετο 15 οὐδὲν πώποτε, αὐτὴ δὲ τὰ δόξαντα ἐπιτέλει ἀνθαδιαζομένη, δύναμει τῇ πάσῃ, οὐδενὸς ἐξαιτεῖσθαι τὸν παραπεπτωκότα τολμῶντος. οὐδὲ γὰρ χρόνου μῆκος, οὐ κολῳάσεως πλησιονή, οὐχ ἰκε- C τείας μηχανῇ, οὐ θανάτου ἀπειλῇ, ὅτι δὴ ἐξ οὐρανόθεν πεσεῖται τῷ παντὶ γένει ἐπίδοξος οὔσα, κατωθέσθαι αὐτὴν τί τῆς ὁρχῆς 20 ἔπειθε. καὶ συλλήβδην Θεοδώραν τῷ πρὸς κεκορονότι καταλλάγεισαν οὐδεὶς ποτε εἶδεν ἢ ζῶντι ἢ ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθέντι, ἀλλὰ τοῦ τετελευτηκότος ὁ παῖς διαδεξάμενος τὸ τῆς βασιλίδος ἔχθος ὥσπερ ἄλλο τι τοῦ πατέρος ἐς τριγωνίαν παρέπεριπεν. ὁ

10 αὐτῷ delet Reisk.

21 ἢ ζῶντι addidit Reisk.

ibid. ἢ

ἐξ A. καὶ ἐξ P.

ibid. ἀφανισθέντι Alem. P.

ἀφανισθέντα A.

23 τριγωνίαν Suidas s. h. v. Legebatur τριγύνειαν, Idem sequentia excerpit s. v. λωφῆσαι.

tentes agros possedit, publica Romanorum interim praecipitata re. Nulla iam conventionibus erat vis ex lege, ex data fide, ex syngrapha, ex poenae stipulatione, aliove compacto, sed ex pecunia tantum Leoni ac Caesari destinata. Neque id vero solum apud illum ratum firmumque fuit; quin ab adversariis lucra figurare studuit; nam utroque cliente fiduciario emuncto, tandem alterutri nullo dedecore fraudem faciebat; nihil ratus indignum hac ambiguitate fallere, quae sibi compendio foret.

15. Ita quidem Iustinianus. At Theodora sic erat propenso et obfirmato ad crudelitatem animo, ut nullius vel suasionē, vel stimulo aliquando peccarit; sed quae sibi visa essent, haec procaci animo summaque contentione actitaret. Ab ea deposcere sibi reum nemo ausus est; cum neque temporis diuturnitas, neque suppliciiis expleta crudelitas, neque studiosae precēs, neque imminentis irae caelestis terror, quicquam posset illius furorem sistere. Nemo plane vidit unquam Theodorae invisum quempiam in antiquam cum ea gratiam ne post mortem quidem redisse. Nam extincti parentis liberi Imperatricis odium cum paterna adibant haereditate, transmittēbantque ad ne-

γὰρ θωμὸς αὐτῇ κτεινῶσθαι μὲν εἰς ἀνθρώπων φθορὰν ἐτοιμώτατος ἦν, ἐς δὲ τὸ λωφῆσαι ἀμήχανος. τὸ μέντοι σῶμα ἐθεράπευε μειζάνως μὲν ἢ κατὰ τὴν χρεῖαν, ἐλασσόνως δὲ ἢ κατὰ τὴν αὐτῆς ἐπιθυμίαν. ταχύτατα μὲν γὰρ εἰς τὸ βαλανεῖον εἰσῆι, ὀψιμύτατα δὲ ἀπαλλαγεῖσθαι καὶ καταλουσαμένην εἰς τὸ ἀκρατίζεσθαι ἐνθύνει 5
 D ἐχώρει. ἀκρατιασμένη δὲ ἡσυχίαν ἤγεν. ἀριστῶσα μέντοι καὶ δειπνῶν αἰρουμένη εἰς πῦσάν ἰδέαν ἐδωδίμων τε καὶ πότων ἤρχετο, ὕπνοι τε αὐτῆς αἰ μακρότατοι ἀντελαμβάνοντο, ἡμερῶν μὲν ἄρχη πρῶτων νυκτῶν, νυκτερινοὶ δὲ ἄχρῃς ἡλίου ἀνίσχοντος. εἰς πῦσάν τε οὕτως ἀκρουσίας ἐκπεπτωκυῖα τρέβον εἰς τόσον ἡμέρας 10
 κισρὸν ἡπάσαν διοικεῖσθαι ἡλίου τὴν Ῥωμαίων ἀρχήν. καὶ ἦν τῷ ἐπιστελλεῖ προῖξιν τινα ὃ βασιλεὺς οὐκ αὐτῆς γνώμη, εἰς τοῦτο τάχως προέβηκεν τούτῳ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ τὰ πράγματα, ὥστε οὐ πολλῷ ἔπειτα τῆς τε τιμῆς παρυλυθῆναι σὺν ὕβρει μεγάλη
 P 45 καὶ ἀποκλίνειν θανάτῳ αἰσχίστῳ. τῷ μὲν Ἰουστινιανῷ ἄπαντι 15
 πρῶτα εἰς ῥάδιον ἦν, οὐχ ὅσον τῷ τῆς διανοίας ἐκόλῳ, ἀλλ' ὅτι καὶ αἰπνὸς ἐκπλεῖστον, ὥσπερ εἰρηταί, καὶ εὐπρόσδοκος πάντων μάλιστα. πολλὴ γὰρ ἀνθρώποις ἐξουσία ἐγένετο, καίτοι ἀδύξοις τε καὶ ἀφανέσι παντάπασιν οὖσαν, οὐχ ὅτι ἐντυχεῖν τῷ τυράννῳ τούτῳ, ἀλλὰ καὶ χαιρολογεῖσθαι καὶ ἐξ ἀπορρήτων συγγίνεσθαι. 20
 παρὰ δὲ τῇ βασιλίδι εὐδὲ τῶν ἀρχόντων τινὲς οἱ μὴ χρόνῳ τε πολλῷ καὶ πόνῳ τίσι τέτα ἦν, ἀλλὰ προσήδρευον μὲν αἰεὶ ἡπάντες, ἀνδράποδῶδ' ἑ τινὰ προσεδρεῖαν ἐν δωματίῳ στενῷ τε καὶ πυγνῷ

6 ἀκρατιασμένη — ἤγεν] Suidas s. v. ἀκρατίζω. 10 ἐκπεπτω-
 κυῖα Suidas s. ἀκρουσία. Legebatur ἐκπεπτωκυῖα. 16 ἐκόλῳ]
 εὐλόγῳ Pm. 18 πολλὴ Alem. P. πολλῷ A. 22 προσ-
 ἡδρευον Alem: προσέδρευον AP. προσεδρεῖομεν Pm.

τὸν ἅπαντα χρόνον. κίνδυνος γὰρ ἀπολειψθαι τῶν ἀρχόντων
 τινὲ ἀνύποιστος ἦν. Ἰσταντο δὲ διηνεκὲς ἐπ' ἄκρων δακτύλων, B
 καθυπέρτερον ἔκαστος ἰτῶν πέλας διατεινόμενος τὸ πρόσωπον
 ἔχειν, ὅπως αὐτὸν ἔνδοθεν ἐξιόντες εὐνοῦχοι ὁρᾶεν. ἐκαλοῦντο
 5 δὲ αὐτῶν τινες μύλις τε καὶ ἡμέραις πολλαῖς ὕστερον, ἐσιόντες
 δὲ παρ' αὐτὴν ξὺν δέει πολλῶ ὅτι τάχιστα ἀπηλλάσσοντο, προσ-
 κνήσαντες μόνον καὶ ταρσοῦ ἑκατέρου ποδὸς ἄκρῳ χεῖλει ἀψά-
 μενοι. φθέγγεσθαι γὰρ ἢ αἰτῶσθαι τι μὴ ἐκείνης ἐγκελευομένης
 οὐδεμία παρησιία ἐγένετο. ἐς δουλοπρέπειαν γὰρ ἡ πολιτεία
 10 ἦλθε, δουλοδιδάσκαλον αὐτὴν ἔχουσα. οὕτω τὲ Ῥωμαῖοις τὰ
 πράγματα διεφθείρέτο, τοῦ μὲν τυράννου τῷ ἄγαν ἐρήθει δο-
 κοῦντι εἶναι, Θεοδώρας δὲ τῷ χαλεπῷ καὶ λίαν δυσκώλῳ. ἐν C
 μὲν γὰρ τῷ εὐήθει τὸ ἀβέβαιον ἦν, ἐν δὲ τῷ δυσκώλῳ τὸ ἄπρακ-
 τον. ἐν τοῖς μὲν οὖν τῆς τε γνώμης αὐτοῖς καὶ τῆς διαίτης τὸ
 15 διαλλάσσον ἐφαίνετο, κοινὰ δὲ τὴν αὐταῖς ἢ τὴν φιλοχρηματία
 καὶ ἢ τῶν φόνων ἐπιθυμία καὶ τὸ μηδενὶ ἀληθίζεσθαι. ἔμψω
 γὰρ ἐπιτηδείως ἐς τὰ μάλιστα ψεύδεσθαι εἶχον, καὶ ἦν μὲν τις
 τῶν Θεοδώρα προσκεκρουκότων ἁμαρτάνειν λέγοιτό τι βραχὺ τι
 καὶ λόγου οὐδαμῇ ἄξιον, αἰτίας εὐθὺς ἀναπλάσσουσα τῷ ἀνθρώπῳ
 20 οὐδὲν προσηκούσας, ἐς μέγα τι κακοῦ τὸ πρᾶγμα ἦρεν. ἐγκλη- V 310
 μάτων τε ἠκούετο πλῆθος καὶ καταλύσεως πέρι πῶν κατηκόων
 ληίζεσθαι δικαστήριον ἦν, καὶ δίκασται ξυνελέγοντο πρὸς αὐτῆς
 ἀγειρόμενοι, οἳ δὲ ἔμελλον διαμαχέσασθαι πρὸς ἀλλήλους, ὅστις D
 ἂν αὐτῶν μᾶλλον τῶν ἄλλων ἀρέσκειν τῇ ἐς τὴν γνώσιν ἀπανθρω-

2 Ἰσταντο Alem. Ἰστατο AP. 19 ἀναπλάσσουσα P. ἀναπλάσ-
 σασα A. 22 ληίζεσθαι delet Alem. τῶν ὑπηκόων αὐτῇ ἰζό-
 μενον δικ. Reisk. 24 ἀρέσκειν Alem. ἀρέσκη AP.

cubiculo assidebant, ne absentes graviter periclitarentur. Adstabant vero
 summis pedibus innixi, erectis cervicibus, extante facie, ut egredientibus
 eunuchis essent conspicui. Accersebantur autem certi quidam, iique vix, et
 diebus post multis. Ad illam ingressi perpavidi statim se subducebant, eam
 venerāti dumtaxat, summisque labiis utrumque pedem osculati. Nam loqui
 vel aliquid petere nemo iniussus audebat. Degeneraverat in servilem hanc
 adulātionem Senatus, Theodora magistra; Romanumque Imperium deforma-
 batur, partim levitate tyranni, qua nihil firmum erat, partim difficili Theo-
 doraē protervia, quae peragendis rebus officeret. Sic illi quidem inter se
 distarunt ingenio vivendique ratione; sed aequae mens fuit utrique auri ac
 sanguinis avida, et veri nescia; nam fuerunt ambo mendaciorum artifices in-
 geniosissimi. Si quis Theodoraē infestus levissimae culpae insimularetur,
 inde conflata calumnia, quae in hominem minime conveniret, exacerbatoque
 crimine uno, iam infinita alia aggerabantur, statimque iudicium de expilandis
 subditis constituebatur, ad se convocabat iudices ambitiose inter se certa-

πίπτει βασιλῆος καὶ βλάβημα ἱκανὸς γένοιτο. οὕτως τε τοῦ παρα-
 πίπτωκότος τὴν μὲν οὐσίαν ἀντίκα ἐς τὸ δημόσιον ἀνέγραπτον
 ἐποίησε, περὶ δὲ αὐτὸν αἰκισαμένη, καίπερ ἴσως εὐπατρίδην
 τὸ ἀνέκαθεν ὄντα, ἢ φυγῇ ζημιῶν ἢ θανάτῳ οὐδαμῇ ἀπηξίον,
 ἦν δὲ γε τῶν αὐτῇ ἐσπουδασμένων τινὲ ἐπὶ φόνοις ἀδίκους ἢ ἐτέρῃς
 τῶν μεγίστων ἀδικημάτων ἁλῶναι, ξυμβαίνει, διασύρουσα καὶ
 χλευάζουσα τὴν τῶν κατήγεδρων ὁρμὴν σιωπᾶν τὰ προσπεσόντα
 οὐτι ἐθελουσίως ἠγάγκαζεν. ἀλλὰ καὶ τῶν πρῶγμάτων τὰ
 σπουδαιότατα εἰς γελιωσιβοίαν μεταβάλλει, ὅταν αὐτῇ δοκῇ,
 ὥπερ ἐν σκηνῇ καὶ θιάτρῳ ἔργον πεποιῆται. καὶ ποτὲ τις τῶν 10
 πατρικίων, γέρον τε καὶ χρόνον πολὺν ἐν ἀρχῇ γεγονώς, οὕπερ
 ἐγὼ τὸ ὄνομα ἐξεπιστάμενος ὥς ἥκιστα ἐκμνήσομαι, ὥς μὴ ἀπέ-
 P 46 ραιτοῦ τὴν ἐς αὐτὸν ὕβριν ποιήσωμαι, τῶν αὐτῇ ὑπηρετούντων
 τινὰ ὀφειλοντά οἱ χρήματα μεγάλα εἰσπράξασθαι οὐχ οἷός τε ὢν
 ἐσῆλθαι παρ' αὐτὴν, τὴν τε συμβαλόντα αἰτιασόμενος καὶ δεηθῇ- 15
 σόμενος αὐτῷ βοηθῆσαι τὰ δίκαια. ὅπερ ἡ Θεοδώρου προμα-
 θοῦσα τοῖς ἐθνούχοις ἐπέστελλεν, ἐπειδὴν ὁ πατρικίος πρὸς αὐτὴν
 ἴκοιτο, κυκλώσασθαι μὲν αὐτὸν ἅπαντας, ἐπακούειν δὲ μὲν τῇ
 φθεγγομένῃ, ὑπειποῦσα ὅ τι αὐτοὺς ἀντιφθέγγεσθαι δεῖ. ἐπεὶ
 δὲ ὁ πατρικίος ἐς τὴν γυναικωνίτιν εἰσῆλθε, προσεκύνησε μὲν ὡς- 20
 περ αὐτὴν προσκυνεῖν εἰθιστο, δεδοικμένῳ δὲ ἰοικῶς „ὦ δέ-
 σποινα“, ἔφη, „χάλεπὸν πατρικίῳ ἀνδρὶ χρημάτων δεῖσθαι. ἃ
 B γὰρ τοῖς ἄλλοις συγχωνώμεθα τε καὶ ἔλεον φέρει, ταῦτα ἐς ὕβριν τῶ-

1 οὕτω Reisk. τούτω AP.

5 τινι Reisk. τῷ AP.

9 ὁρ-

ρη] φωνῇ Reisk.

15 συμβαλόντα Reisk. συμβάλλοντα AP.

16 ὅπερ — προμαθοῦσα Alem. ὅπερ — προμαθοῦσα AP. 20 γυναικωνίτιν Alem. γυναικωνίτην AP. ibid. εἰσῆλθε addidit Alem.

triste de sententia ad Augustae crudelitatem attemperanda. Tum vero illa
 fortunis publicatis, reum, maiorum licet clarum nobilitate, virgis crudelissime
 caesum, vel exilio, vel ultima poena damnavit. Contra si viri quibus ipsa
 studeret, aut caedis, aut nefariorum criminum manifesti deprehenderentur,
 accusatorum conatus nunc asperius, nunc facitius eludens, a causa iudicioque
 deterruit vel invitos. Quin et res gravissimas data ope

Vir q
 non retic
 teritatis
 non posi
 e compl
 nientem
 animum

esset, se, ut moris erat, ad
 se, inquit, o domina, Pa-
 tricia; id enim quod aliis
 mi est indignissimae calu-

δε συμβαίνει τῷ ἄξιωματι ἀπακρεῖσθαι. ἀλλὰ μὲν γὰρ ἡμεῖς
 ἀπορομένην τὰ ῥήματα πύριον αὐτὸ τοῦτο εἰπὼν τοῖς χρήταις
 ὄχλου τοῦ ἐνθύνου εὐθὺς ἀπηλλάχθαι, πατρίκιος δὲ ἄλλος ὅστις
 ἔχων ὅθεν ἂν ἐκτίσῃ τοῖς χρήταις τὰ ὑφλήματα ἐκείνους ἐπὶ μὲν
 5 λίσσῃ μὲν τοῦτο ἂν εἰπεῖν, ἀσχευθεῖν, εἰπὼν δὲ ὅτι ἂν ποτὲ πείσῃ
 ὡς οὐχ ὅσον τε ὅν τινα περὶ τῷ τάγματι ξυνοικίσεισθαι. ἦν A 70
 δὲ γε καὶ πείσῃ, τὰ πάντων αὐτῷ αἰσχιστά τε καὶ ἀνιαρότα
 πεπονθέναι συμβήσεται. οὐκοῦν, ὦ δέσποινα, εἰσὶ μοι χρήσται,
 οἱ μὲν δανείσαντες τὰ σφέτερα αὐτῶν, οἱ δὲ παρ' ἐμοῦ δεδανεισ- C
 10 μένοι. καὶ τοὺς μὲν δανείσαντας ἐνδελεχέστατα ἐγκειμένους, οὐχ
 οἷός τέ εἰμι αἰδοῖ τοῦ ἄξιωματος ἀποκροῦσάσθαι, οἱ δὲ γε ὄφει-
 λοντες, ὅν γὰρ πατρίκιοι τυγχάνουσιν ὄντες, εἰς σκήψεις τινὰς
 ἀπανθρόπινους χώρουσιν. ἀντιβολῶ τοῖσιν καὶ ἰκετεύω καὶ δέομαι
 βοηθῆσαι τέ μοι τὰ δίκαια καὶ τῶν παρόντων ἀπαλλάξαι κακῶν.
 15 ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν. ἡ δὲ γυνὴ ἀπεκρίματο ἐμμελῶς, πατρίκιε ὁ
 δεῖνα, καὶ ὁ τῶν εὐνούχων χορὸς ὑπόλαβὼν ἀντεφθέγγετο, μεγάλην
 κήλην ἔχας. αὐθις δὲ τοῦ ἀνδρώπου ἰκετεύσαντος καὶ ῥήσας τὴν
 ἐμφερῆ τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένοις εἰπόντος κατὰ ταῦτα πάλιν ἡ τε
 γυνὴ ἀπεκρίματο καὶ ὁ χορὸς ἀντεφθέγγετο, ἕως ἂν ἀπειρήν ὁ
 20 τὰ κλέπτωρος προσεκύνησέ τε ἥπερ εἰώθει καὶ ἀπὼν ἦχετο· οὐκ αὖτε D
 ἐν προαστείοις δὲ τοῖς ἐπὶ τῷ αὐτοῦ πλεῖστον τοῦ ἔτους καὶ
 οὐχ ἥκιστα ἐν τῷ καλουμένῳ Ἡραίῳ διατριβὴν εἶχε, καὶ αὐτοῦ τῶν
 ἐπομένων ὁ πολὺς δμίλος κακοπαθεῖν πολλῇ εἶχετο. τῶν τε γὰρ

4 ἔχων Alem. P. ἔχον A. 5 πείσαι] πείσῃ AP. 6 τάγματι
 Reisk. πράγματι AP. 22 Ἡραίῳ Alem. Ἡραίῳ AP. Ἡραίῳ Med.
 ibid. αὐτοῦ] ἀπ' αὐτῶν Med. 23 γὰρ addidit Reisk.

mitati. Summa prematur alius indigentia; hanc ipsam speriat debitor;
 superabit aerumnas suas haec aerumna. Patricius qui aes alienum sol-
 vendum non sit, ipsum hoc fatenti pudori esset; si vero fateatur, cui tandem
 id periculum est? cum in nostrum ordinem inopiam cadere non posse omni-
 bus persuasissimum sit. Si denique illi fides habeatur, actum iam de il-
 lius est fama ac dignitate. Sum ego quidem, o domina, in alieno aere,
 in meo sunt alii. Ego, quod virum Patricium non deceat, haud meos fraus
 et dolores, sed iis licet gravissime premat. Quos autem habeo debitores,
 potissime illi quidem Patricii, iniuste querendi causas quaerunt. Quam-
 obrem recto supplexque oro ut honesta
 et me velis. Haec quidem ille; cui
 AP. sup. chorus eunachorum resonabat
 impudenter supplicis, et aliquid dicente
 dum carmen recinebat, idemque chorus
 rem pertacitus, de more veneratus The-
 mactorem partem in maritima suburbana,
 magno servitiorum incommodo, quae nunc

ἀναγκάων ἐσπέρειζον καὶ θαλαττίοις ὠμίλουν κινδύνους, ἄλλως τε καὶ χειμῶνος, ἂν οὕτω τύχοι, ἐπιπεσόντος, ἢ τοῦ κήτους ἐνταῦθα πει ἐπισκήψαντος. ἀλλ' αὐτοὶ τὰ πάντων ἀνθρώπων κακῶσδὲν πρᾶγμα φθόντο εἶναι, ὅσον ἦν γε μόνον αὐτοῖς τροφᾶν ἐξεῖν. ὁ-
πῶς δὲ Θεοδώρας τρόπος πρὸς τοὺς πρόσκεκρουκούς ἐφαίνετο, 5
αὐτίκα δηλώσω, ὁλίγων ὀηλονότι ἐπιμνήσθεις, ὥς μὴ ἀτελεύτητα
πονεῖν δόξαιμι.

- V 311 15. Ἡνίκα Ἀμαλασοῦνθα τῆς ἐν Γότθοις ἀπαλλαξείουσα
P 47 διατριβῆς μεταμπίσχεσθαι τὸν βίον ἔγνω, καὶ τὴν ἐπὶ τὸ Βυζάν-
A 71 τιον, διενόεῖτο πορεύεσθαι, ὥσπερ μοι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις 10
ἐρρήθη, λογισαμένη ἢ Θεοδώρα ὡς εὐπατοίδης τε ἢ γυνὴ καὶ
βασιλὶς εἶη, καὶ ἰδεῖν μὲν εὐπρεπὴς ἄγαν, ἐπινοεῖν δὲ ὅ-τι ἂν βοῦ-
λοιτο γοργὸς μάλιστα, ὑποπτον δὲ αὐτῆς ποιησάμενη τό-τε μεγα-
λοπρεπὲς καὶ διαφερόντως ἄρρενωπὸν, ἄρτι δὲ καὶ τὸ τοῦ ἀνδρός
ἐλαφρὸν δείσασα, οὐκ ἐπὶ μικροῖς τὴν ζηλοτυπίαν ἐξήνεγκεν, ἀλλ' 15
ἐνεδρεῖεν τὴν γυναῖκα μέχρις ἐς θάνατον ἐν βουλῇ ἔσχεν. αὐ-
τίκα ποῖνυν ἀναπεῖθαι τὸν ἄνδρα, Πέτρον μόνον αὐτὸν ἀπὸ πρεσ-
βεύοντα ἐς Ἰταλίαν πέμψαι. ὃ δὲ ἔπτελλομένῳ βασιλεὺς μὲν
B ἐπέστελλεν ἄπερ μοι ἐν τοῖς ἐγκαίροις δεδιήχθηται λόγοις, ἵνα δὴ
ῖτοι τῶν πεπραγμένων ἐκπύστοις ποιέσθαι τὰς ἀληθείας δέει τῆς 20
βασιλίδος ἀδύνατα ἦν. αὐτὴ δὲ τοῦτο ἐπήγγελλε μόνον, ὅτι τά-
χιστα τὴν γυναῖκα ἐξ ἀνθρώπων ἀφανιεῖν, ἐπ' ἐλπίδος ὀχεῖσθαι
μεγάλων ἀγαθῶν, ἣν τὰ ἐπηγγελμένα ποιοίη καταστησαμένη τὸν

4 ὅσον delendum aut post τροφᾶν inserendum ὅσον ἤθελον. REISK.
5 ὁ Θεοδώρας Alem. ibid. τρόπος addidit Alem. ibid. κότος
post ἐφαίνετο inserebat Reisk. 19 ἐπέστελλεν] ἐπέτελλεν Alem.

tur; qua necessariorum penuria, qua freti, qua repente obortae tempestatis, vel etiam irrumpentis ceti periculis. Verum ii gravissima quaeque incommoda pro nihilo putarunt, dummodo liceret vacare delicijs. Ut vero erga sibi infestos Theodora se gereret paucis absolvam, ne infinitum hic mihi laborem sumam.

16. Posteaquam Amalasuntha, ut libris superioribus declaravimus, Gothorum abdicatis rebus, aliud vitae genus quaesivit, cogitavitque Byzantium aequo cum civibus iure victuram, Theodora statim occurrit foeminae illius nobile genus, regia dignitas, forma corporis singularis, acre et industrium ingenium; ob idque non dubitavit sibi et ab illius virili animi maiestate, et levitate coniugis metuendum fore. Nec sane leviter hanc patefecit rivalitatem, sed insidias ac necem reginae molita, viro confestim persuasit, ut Petrum ad eam legaret in Italiam. Quic ergo Caesar proficiscenti, quae opportuno loco narravi, imperat; at Augusta (cuius metu verum tunc locus narrationi non fuit) hoc unum committit, ut Amalasunthae paret maturetque necem, magnorum iniecta spe bonorum, si iussis pateat. Ille vel dignitatis,

que perit superdotum, Justinianus interim fidei conscientia simulata, ne-
 que perit Priscus esset curavit, neque deinceps tanquam occupatus
 veteris illam de eo cogitationem admisit, tantum paucas quae Prisco super-
 fuerant, corradit pecunias. Insederat Theodora suspicio in Arcobindum
 famulum genere barbaram, sed formosae infollis adolescentem, quem sibi
 Procopius III.

αὐτῇ θιαλοιδόρησάμενον δι' ὀργῆς ἔσχε, διὸ δὴ ὁ Βασιανὸς (οὗ
 γὰρ ἀνέκδοξ ταύτης δὴ τῆς ὀργῆς ἐγγύονει) ἐς τοῦ ἀρχαγγέλου τὸν
 τεῶν φεύγει. ἡ δὲ οἱ ἐπέστησεν αὐτίκα τὴν τῷ δήμῳ ἐρεσιῶσα
 ἀρχὴν, οὐδὲν μέντοι λαιδορίας ἐπιχαλεῖν ἐπαγγείλασα, ὅτι δὲ παι-
 5 δεραστοίη ἐπενεγκοῦσα. καὶ ἡ μὲν ἀρχὴ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τὸν ἄγθρῶν D
 πον ἀκαστήσασα ἡμίζετο ἀνυποσίτῳ τῇ κολάσει, ὁ δὲ δῆμος ἅπας
 ἐπεὶ ἐν τοιαύταις, συμφοραῖς εἶδε σῶμα ἐλευθέριον τε καὶ ἀνει-
 μένην ἀνωθεν διαίτῃ ἐντραφέν, ἀπήλγησέ τε τὸ πάθος εὐθὺς καὶ
 σὺν οἰμωγῇ ἀνέκρουον ἰσχυρίον, ὅσον ἐξαιτούμενοι, τὸν νεανίαν.
 10 ἡ δὲ αὐτὸν ἔτι μᾶλλον κολάσασα καὶ τὸ υἱδοῖον ἀποτεμιομένη διέ-
 γειρεν ἀνεξελέγκτως, καὶ τὴν οὐσίαν ἐς τὸ δημόσιον ἀνεγράψατο.
 οὕτως ἦν καὶ ὀργῇ τὸ γέναιον τοῦτο, οὔτε ἱερὸν ὄχυρόν ἐγεγόνει
 οὔτε νόμον του ἀπαγόρευσις οὔτε πόλειως ἀντιβόλησις ἐξελέσθαι
 τὸν παραπεπιωκότα ἱκανὴ ἐφαίνετο οὔτα, οὔτε ἄλλο αὐτῇ ἀπὸ τῶν
 15 τῶν ἀπάντων οὐδέν. καὶ Διογένην δὲ τινα οἶα Πράσινον ὄντα
 δι' ὀργῆς ἔχοντα, ἄνδρα ἀστέιον καὶ ποθεινὸν ἅπασί τε καὶ αὐτῷ
 τῷ βασιλεῖ, οὐδὲν τι ἴσσον γάμων ἀνδρείων ἐν σπουδῇ συκοφαν- A 74
 τεῖν ἔχε. δύο γοῦν ἀκαπείσασα τῶν αὐτοῦ οἰκετῶν κατηγόρους τε P 49
 καὶ μύστιρας τῷ κεκτημένῳ ἐπέστησε. τοῦ δὲ οὐ κρίβδην ἐξε-
 20 τυζομένου καὶ λαθραίου, ἥπερ εἰώθει, ἀλλ' ἐν δημοσίῳ, δικαστῶν
 ἡρημένων πολλῶν τε καὶ οὐκ ἀδόξων, διὰ τὴν Διογένους δόξαν,
 ἐπεὶ οὐκ ἐδόξαυ ἀκριβοῶς λογουμένοις τοῖς δικασταῖς οἱ τῶν οἰκετῶν

4. ὅτι δὲ] πλὴν ὅτι Suidas s. ἐπιχαλῶ. 9. οὐράνιον ὄσον] Sui-
 das s. h. v. 10. ἀποτεμιομένη] ἀποτεμουμένη AP. 18. εἶχε
 Pm. ἔχουσα AP. ἐσυκοφαντεῖ ἔχειν Reiskius. 20 λαθραίως
 ὥσπερ (debebat ἥπερ) Alem. λαθραϊότητι ἄπερ AP. λαθραίῳ τινί,
 ἄπερ Reisk. qui δικαστηρίῳ post δικαστῶν addit.

luserat; cuius ob id in se concitatum iram intelligens in templum concedit
 Michaelis Archangeli. Huc statim illa Praetorem plebis immittit, iubetque
 non cavilli, sed infamis puerorum amoris Basianum reum agere. Ex templo
 abstractus acerbissimo supplicio a magistratu excrucietur; sed populi multi-
 tudo, ingenui splendoris corpus, mollibus assuetum deliciis in saevissimum
 dari cruciamentum videns, eius interitum commiserata, pene in caelum sub-
 lato clamore complorans, salvum sibi deposcebat adolescentem. Mulier per-
 tinacius instare suppliciis, pudendisque resectis, sic eum indicta causa iniu-
 dicatum indemnatumque peremit; ac tandem etiam fisco illius addixit bona.
 Scilicet cum haec foemina insaniret, nec templorum asylum, nec legum im-
 perium, nec universae urbis imploratio, nec quicquam rerum omnium eripere
 poterat, quem ipsa perditum iret. Diogenem virum urbanum et carum tum
 omnibus, tum ipsi Caesari, tanquam Prasinorum partes foveret, odio prose-
 quebatur, in hunc etiam puerorum concubitus crimen intendens, duos illius
 vernas in domini caput subornat, calumniatores iuxta ac testes. Verum cum
 hoc non ex consuetis illius esset clandestinis iudiciis, sed pro viri dignitate
 multi atque insignes in Diogenem iudices sederent in foro, et vernularum

λόγοι ἀξιόχρεοι ἐς τὴν κρίσιν εἶναι, ἄλλως τε καὶ παιδαγωγῶν ὄν-
των, Θεόδωρον τῶν Διογένοι ἀναγκάων τινὰ ἐν τοῖς εἰωθόσιν
οἰκιδίοις καθεῖρξεν. ἐνταῦθα πολλὰς μὲν θωπείαις, πολλοῖς δὲ
τὸν ἄνθρωπον αἰκισμοῖς περιῆλθεν. ἐπεὶ τέ οἱ οὐδὲν προὐχώρει,
B νευρὰν βοτάν ἐς τοῦ ἀνθρώπου τὴν κεφαλὴν ἀμφὶ τὰ ὦτα περιε- 5
λίσσαντας τὴν νευρὰν στρέφειν τε καὶ σφίγγειν ἐκέλευε. καὶ τοὺς
μὲν οἱ ὀφθαλμοὺς Θεοδώρᾳ ἐκπεπηδηκέναι τὴν οἰκίαν λιπόρτας
χώραν ὑπώπτευσεν, οὐδὲν μέντοι τῶν οὐ γεγονότων ἀπαγγέλλειν
ἔγνω. διὸ δὴ οἱ μὲν δικάσται ἄτε ἀμαρτυρήτου δίκης ἀπέγνω-
σαν, ἡ δὲ πόλις ἐδοτὴν ὑπ' αὐτοῦ πανδημεὶ ἦγεν. 10

C 15 Ἀλλὰ τοῦτο μὲν τῇδε ἐχώρησεν. ἐρρήθη δὲ ἀρχό-
μεναι μοι τοῦδε τοῦ λόγου καὶ ὅσα Βελισάριόν τε καὶ Φώτιον καὶ
Βούζην αὐτὴ ἐργασθείη. στασιῶται δὲ Βένετοι δύο Κιλικεῖς
ἄνθρωποι Καλλινίκῳ τῷ Κιλικίας δευτέρᾳς ἀρχοντι σὺν Θορύβῳ πολλοῖς
ἐπισιάντες χειρῶν ἀδίκων ἐπ' αὐτὸν ἤρξαν, τὸν τε αὐτοῦ ἵππο- 15
κόμον ἀγχιστά που ἐστῶτα καὶ ἀμύνειν τῷ κεκτημένῳ πειρώμενον
ἐκτεῖναν, τοῦ τε ἀρχοντος καὶ τοῦ δήμου θεωμένου παντός. καὶ
ὁ μὲν τοὺς στασιώτας ἄλλων τε πολλῶν καὶ τοῦδε ἀλάντῃς τοῦ
V 313 φόνου ἐν δίκῃ ἀνεῖλεν, ἡ δὲ μαθοῦσα ὅτι καὶ τοὺς Βενέτους προσ-
παεῖται ἐνδεικνυμένη, ἔτι αὐτῶν τὴν ἀρχὴν ἔχοντα ἐν τῷ τῶν 20
A 75 φρονέων τάγῳ ἀνεσκολόπισεν οὐδενὶ λόγῳ. βασιλεὺς δὲ κλέειν τε
καὶ ὀδύρεσθαι τὸν ἀπολωλότα σκηπτόμενός καθύστο γρυλλίζων,
πολλά τε τοῖς ἐς τὴν προᾶξιν ὑπουργηκόσιν ἀνακρινάμενός οὐδὲν

2. τῶν Alem. τὸν AP. *ibid.* Διογένοι] Διογένους Pm. 5. ὦτα
Alem. νῶτα AP. *ibid.* περιελίσσαντας Alem. περιελίσσαντες AP.
8. ἀπαγγέλλειν Alem. ἀπολλάσσειν Δ. ἀπαλλάσσειν P. 13. αὐτὴ
Reisk. αὐτῇ AP.

testimonium etiam aetate minorum haud ad causam idoneum haberent, Theo-
dorum quendam Diogenis familiarem in consuetas custodias condit Augusta,
circumvenitque modo blanditiis, modo cruciatibus. Nam ubi vidit sibi rem
non procedere, nervo bovino a fronte ad aures circumactis, illi caput astringi
iubet, haud fore dubitans quin elisi oculi suis sedibus evibrarentur, ille ta-
men potius habuit nihil mentiri. Quare iudices causam de qua non liqueret,
abiecerunt, civibus publice ob id gratulantibus.

17. Hactenus haec: nam initio narravimus quae in Belisarium, in Pho-
tium, in Buzem haec foemina commiserit. Duo partis Venetae factiosi Cili-
ces Callinicum secundae Ciliciae praefectum in seditione per vim aggressi,
eius agasonem astantem et vim hero defendere paratum confodiunt, ipso in-
spectante praefecto populoque. Hos ille et huius homicidii aliorumque per-
multorum convictos iure capite plectit. Id ubi rescivit Theodora, suam in
Venetos propensionem confirmatura, eum adhuc in provincia ad sicariorum
tumultum insontem agit in crucem. Imperator simulatis lacrimis eius causam
dolere, domi apud se grunnire, multas intendere minas in caedis satellites
nullo eventu; caeterum pecuniarum defuncti rapinam non abnuitt. In illa

ἔδρασε, τὰ μὲντοι χρήματα τοῦ τετελευτηκότος ληΐζεσθαι ὡς ἤκιστα ἐπιηΐωσεν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἀμικτιάδων τῶν ἐς τὸ σῶμα κο-
 λάσεις τῇ Θεοδώρᾳ ἐπινοεῖν ἐπιμελὲς ἦν. πόρνας ἀμέλει πλέον
 ἢ πεντακοσίας ἀγείρουσα ἐν ἀγορᾷ μέσῃ ἐς τριώβολον, ὅσον ἀπο-
 5 ζῆν μισθαφνούσας, ἐς τε τὴν ἀντιπέρας ἡπειρὸν στείλασα ἐν τῷ κα- P 50
 λουμῆνῳ Μετανοίας μοναστηρίῳ καθεῖρξε τὸν βίον μεταμιρίεσα-
 σθαι ἀναγκάζουσα. ὧν δὲ τινες ἐρρίπτουν αὐτὰς ἀφ' ὑψηλοῦ
 νύκτωρ, ταύτῃ τε τῆς ἀκουσίῳ μεταβολῇς ἀπηλλάσσοντο. δύο
 δὲ κόραι ἐν Βυζαντίῳ ἀδελφαὶ ἦτην, οὐκ ἐκ πατρὸς τε καὶ τριγο-
 10 νίας ὑπάτιων μόνον, ἀλλ' ἀνέκαθεν αἵματος τοῦ πρώτου ἐν γέ τῃ
 συγκλήτῳ βουλῇ γεγονῆναι. ταύταις ἤδη ἐς γάμον ἐλθούσαις
 ἀπολιωλότων τῶν ἀνδρῶν χήραις γεγονέναι ξυνέπεσεν. αὐτίκα δὲ
 ἀνδρας ἡ Θεοδώρα δύο ἀγελαίους τε καὶ βδελυροὺς ἀπολέξασα
 ξυνοικεῖν αὐταῖς ἐν σπουδῇ εἶχεν, ἐπικαλοῦσα μὴ σωφρόνως βιωῦν.
 15 ὅπερ ἵνα μὴ γένηται δέισασαι, ἐς τὸ τῆς Σοφίας ἱερὸν φεύγουσι, B.
 ἐς τε τὸν θείον λουτρώνα ἐλθούσαι τῆς ἐνταῦθα κολυμβήθρας
 ἀποῖς εἶχοντο. ἀλλὰ τοσαύτην αὐταῖς ἀνάγκην τε καὶ κακοπάθειαν
 προσετρίψατο ἡ βασίλισσα ὥστε αὐταῖς ἀπαλλαξιούσαις τῶν ἐν-
 θένδε κακῶν τὸν γάμον αὐτῶν ἀνταλλάξασθαι ἐν σπουδῇ γέγονεν.
 20 οὕτως αὐτῇ ἄχραντος οὐδεὶς ἢ ἄσυλος μεμένηκε χάρος. αὗται
 μὲν οἷν ἀνδράσι πτωχοῖς τε καὶ ἀπείροισι πολλῶ ἀπὸ τῆς
 σφτερίας ἀξίας ἀκούσιν ξυνωκίσθησαν, καίπερ εὐπατριδῶν σφίσι
 παρόντων μνηστήρων. ἡ δὲ μήτηρ αὐταῖς χήρα καὶ αὐτὴ γέγο- A 76
 νυῖα οὔτε ἀνοιμῶσαι οὔτε ἀποκλαῦσαι τολμῶσα τὸ πάθος παρῆν

6. Addidi Μετανοίας: de quo v. annotationem Alem.

8. ταύτῃ

τε Reisk. Aberat τε.

12. ἀνδρῶν] Legebatur ἀνθρώπων.

etiam curā versata est Theodora, ut prostitutes corpora mulierculas puni-
 ret; nam scorta ferme quingenta, quae se ad triobolarem quaestum, vitam-
 que medio in foro vulgarent, in adversam Bospori partem, facto grege aman-
 davit, retrusitque in monasterium, meliorem vitae rationem inire coactas.
 Ex his pleraeque noctu e sublimi praecipites egerunt sese, ac sponte mori
 quam invite sic vivere maluerunt. Duae Byzantii adolescentulae sorores
 erant, non paterno solum et avito consulum splendore illustres, sed peranti-
 qua etiam maiorum gloria primariae in senatu nobilitatis. Hae post nuptia-
 les faces extinctis maritis viduae iacebant; quarum Theodora vitae honesta-
 tem criminata duos, quibus nuberent, ex ultima plebe homines quaerit, ac
 plane execrandos. Id illae veritae ad Sophianum templum convolant, in sa-
 crum se condunt lavacrum, fontemque manibus prehensant; sed tot aerumnis,
 tanta rerum necessitate illas divexavit Augusta, ut sat habuerint eas eligere
 nuptias, quo e tantis malis emergerent. Sic illi nunquam inviolatum mansit
 asyli ius. Ergo quae Patriciae nobilitatis procos haberent, traduntur invitae
 maritis egentibus, abiectis, ab illarum dignitate longe alienis. Parens et
 ipsa vidua lacrimis et moerore compressis sponsalibus intererat. Denique

δὲ ἀποσει-
γοῦσθαι ἔν-
και ταῖς
στα καὶ ἀν-
ούτων ἔν-
λέγεται.

λειτουργίας ἀξιώσεις οὔτε τι ἄλλο ἐπι-
ται μόνον. ἐν γὰρ δὲ ἡρώ-
ἐτι ἐπὶ σκητῆς ἦν, τοῦ δὲ κακοῦ
μὲν ἐς τὸ ἀμβλύσκειν, ὥσπερ
ῖνται τὸ βρόχος οὐδεμιᾷ μηχανῇ
τὸ ἀνθρωποειδὲς γένος γεγονέναι
τῆς πείρας ἀγεμένη τίττειν ἦν
D τεχθέντος πατρὸς ἀπορονμένην
γενομένη τῷ σώματι ὁμοίως ἐρ-
καὶ ἀληθῶς δὴ ὑπῆσθετο ὡς δ.
καὶ Ἰωάννην ἐπογομύσας, ἐπεὶ

εἰ δὲ
τὸν
πάντο
χρῆ
ὡς ἐπὶ
τοῦ

P 54 οὗτοι ὑποτοπισαντες ἐπαγγέλλο

9. πάντα μὲν ὥσπερ ἀμβλύσκειν εἰσθεῖ A. Recte Alem. P, πάντα
μὲν οἷον ὥσπερ ἀμβλύσκειν εἰσθεῖ Reisk. 12. τοῦ ἀνθρωποειδὲς
σκήνος Reisk. 16. ἀληθῶς Reisk, ἀληθῶς AP. 18. γε
post Ἰωάννης addidit Reisk. 22. παρὰ πᾶσι add.

καὶ ὁ υἱὸς ἤκοι. δέξασα δὲ γυνή· μὴ ἐς τὸν ἄνδρα ἔκπυτος ὁ A 77.
 λόγος γένηται, τῶν παιδῶν οἱ ἐς ὕψιν ἐκέλευεν ἤκειν. ἐπεὶ τε εἶδε
 παραγεγνημένους, τῶν οἰκείων τινὶ ἐνεχείρισεν, ὥπερ αἰ τὰ τοιαῦτα
 ἐπιτέλλειν εἰώθει. καὶ τρόπῳ μὲν ὅτῳ ὁ ταλαίπωρος ἐξ ἀνθρώ-
 πων ἠγνίσται· οὐχ ἔχω εἰπεῖν, οὐδεὶς δὲ αὐτὸν ἄλλο δεῦρο ἰδεῖν
 οὐδὲ ἀπογενομένης τῆς βασιλίδος ἔσχεν. τότε καὶ ταῖς γυναιξὶ
 σχεδὸν τι ὑπόσας τὸν τρόπον διεφθάρθαι ξυνέβη· ἐξήμαρτον
 γὰρ ἐς τοὺς ἄνδρας ἐξουσίᾳ τῇ πάσῃ, οὐ φέροντος αὐταῖς κίνδυνόν
 τινα ἢ βλάβην τοῦ ἔργου, ἐπεὶ καὶ ὅσαι μοιχείας ἄλοῖεν, αὐταὶ V 314
 10 μὲν καὶ ὑπὸ αὐταῖς ἔμενον, παρὰ δὲ τὴν βασιλίδα αὐτίκα ἰοῦσαι,
 ἀντίστοιχοί τε γινόμεναι καὶ δίκην οὐ γεγονότων ἐγκλημάτων ἀντι-
 λαχοῦσαι τοὺς ἄνδρας ὑπῆγον. περιττὸν τε αὐτοῖς ἀνεξέλεγκτοις B
 αὖσι τὴν μὲν προῖκα ἐν διπλασίῳ ἀποτιννύναι, μεμαστιγμένοις δὲ
 ἐκ τοῦ ἐπιηλείστον ἐς τὸ δεσμωτήριον ἀπαχθῆναι, καὶ αὖ πάλιν
 15 τὰς μοιχευτήρας ἐπιδεῖν, κεκομψευμένας τε καὶ πρὸς τῶν μοιχῶν
 ἀδελφώτερον λαγνυομένας. τῶν δὲ μοιχῶν πολλοὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ
 ἔργου καὶ τιμῆς ἔτυχον· διόπερ οἱ πλεῖστοι τὸ λοιπὸν πάσχοντες
 πρὸς τῶν γυναικῶν ἄνόσια ἔργα ἄσμενέστατα ἀμαστίγωτοι σιωπῇ
 ἔμενον, τῇ παρησίᾳ αὐταῖς τῷ μὴ περὶ ᾧ δοκεῖν ἐνδιδόν-
 20 τες. αὕτη ἅπαντα προταρεῦεν αὐτογνωμοσύνη τὰ ἐν τῇ πολι-
 τεῖᾳ ἡζίου. τὰς τε γὰρ ἀρχὰς καὶ ἱερωσύνας ἐχειροτόνει, ἐκεῖνο
 μόνον ἀμεινωμένη καὶ φυλασσομένη ἐνδελεχέστατα, μὴ καλῶς C
 καγαθός τις ὁ τὸ ἀξίωμα μετιὼν εἴη, καὶ οὐχ οἷός τε οἱ ἔσόμενος
 ἐς τὰ ἐπαγγελλόμενα ὑπουργήσῃν. καὶ τοὺς γάμους ἅπαντας τῇ.

4. ἐπιτέλλειν Alem. ἐπέχειν AP.

9. αὐταὶ μὲν Reisk. αὐταὶ

AP, omisso μὲν.

20. αὕτη] ταύτη Reisk., nisi aliquid exciderit.

23. καγαθός Reisk. ἢ ἀγαθός AP.

24. ἅπαντας αὐτῇ ὁδυνία

τινὶ ἐξουσίᾳ Reisk. ἅπαντας τῇ οἰκείᾳ ἐξουσίᾳ εἰ Alem.

foemina ne id fama coniux acciperet, in conspectum ingredi filium iubet, et
 coram exceptum ex domesticis cuidam talium scilicet negotiorum praefectio,
 in manus tradit. Verum quo miser ille casu sit interceptus, compertum non
 est: certe nemo extincta iam Augusta. illum denique vidit. Hac tempestate
 omnium fere mulierum mores corrupti; quae per summam licentiam impune
 peccabant in maritos, et in crimen adulterii vocatae dimittebantur inultae;
 adita statim imperatrice, ac reddito iterum de eadem causa plane contra-
 rio iudicio, criminum immunes pronunciabantur; maritis qui probationes non
 implessent, in crimen adductis, duplici poena dotem solventibus, multis
 yāpulantibus, in carcere squalentibus ac vinculis, et rursum inspectantibus
 calamistratas adulteras libere a corruptoribus constuprari, qui etiam dignita-
 tes mercedem sceleris consequerentur. Quamobrem plerique ne flagriones
 fierent, impiam coniugum libidinem ultro dissimularunt, quin etiam illis, ne
 quando manifesto deprehenderentur, omnem fecerunt opportunitatem. Rem-
 publicam pro arbitratu moderari sic Theodora contendit, ut ipsa magistratus
 et sacerdotes crearet; id etiam atque etiam satagens, ne vix quisquam pro-

P 52 πολλοὶ καὶ Ἰνδαραὶ ἐν πωλατίῳ δάιταν εἶχεν· ἀντὶ γὰρ τοῦ γαλ-
 λοῦ καὶ τῆς ἐν Διέτρῳ διατριβῆς τῇδε δεικνύοντο τὰ πρόγματα.
 Συγκαταδάρσων δὲ ὁ Σατορνῖνος τῇ νόμῳ καὶ διαπεπορευμένης 20
 τὴν εὐρὼν ἐς τινὰ τῶν ἐπιτηδείων ἐξήνεγκεν ὅτι δὴ οὐκ ἀπότην
 γήρην· ὅπερ ἐπεὶ ἐς Θεοδώραν ἦλθε, τοὺς ὑπηρέτας ἐκέλευεν,

1. τότε καὶ
 ἐς αὐτὸν ἡ
 ἀπογενομένη
 Reisk.
 φρ AP.
 κατὰ τὸν

bus ac integer
 totum penes se
 culque conlar h
 ret, sed quae I
 trimonium invi
 stracta, matrim
 Hac iniuria et
 turnium, exti
 Nam erat sator
 Hermogene Cy
 mum sponsum

las lacrimis trahitur in nuptias filiae Chrysomallae, quae prius salatrix,
 deinde prostibula fuit. Nam erat hoc tempore Theodorae familiaris in Regia
 consuetudo cum Chrysomalla et Indara, quae veretro ac theatri exerci-
 citio ibi rempublicam tractarent. Caeterum Saturninus sponsae ut concu-
 buit atque corruptam invenit, illud apud amicum extulit, puellam duxit
 se hand imperviam. Quod ut accepit Theodora, servitiis imperat ut subla-

ἔλπισιν ὅτι οὐδὲν τὸ μίσημα τοῦ Ἰωάννου ἀνέμελλε.
 206 δὲ δὴ ἐν τῇ αἰχμαλωτίᾳ ἀπέναντι ἐλθεῖν οὐδέ ποτε ἔγνω, καί-
 περ οὕτως ἐν τῇ βασιλείᾳ καταταγὴν ὥστε, ὅτι καὶ τελευτῇ
 ται αὐτίκα μέλας ἐπιδόξος ἦν. δὴ δὲ τὸν μὲν Ἰωάννην ποσειδών-
 δὴ τῶν παραπύσματι διαχορῆσθαι, ἀλλὰ καὶ μηχανῇ ἔσχε, τὸν V 315

1. ἀποθνήσκοντα? 3. ἀπὸ πύλου ἐκείνου 8. ἀποθνήσκοντα
 Maltrous. 10. AP. 11. ibid. 12. Reisk. 13. ibid. 14. Alem. P. 15. τα τε A.
 15. αὐτίκα] ἀπὸ AP. 16. Lacunam post ἀπὸ πύλου indicavit Alem.

tum (cum pueros in ludo litterario) Saturninum temerarium innotatorem, et per-
 lurum caederent. Multisque dorso plagis vapulantem ipsa monebat ut lin-
 guam parulam cohiberet. Quo supplicio Ioannem Cappadocem fecerit,
 libri illis diximus, haud vindicans ab eo in rempublicam commissam, quae
 sane gravius alii deinde patrarint impune, sed privatas iniurias persequens.
 Nam minime veritus est Ioannes Augustae refragari, et delatione adversus
 eam, ut aliquando apud Caesarem, quem prope fuit, ut in illam concitaret.
 Hic, ut dixi, verissimae rerum causae memorandae mihi sunt. Tum venit in
 Aegyptum, ut narraui, hunc male mulctatum amandavit; nec tamen vexan-
 di hominis modum aliquando fecit, quae nunquam cessaret, a falsis in eum
 retribus quaerentibus. Nam quanto post anno ex Aegypto editiois duos pueri
 Prasinus, qui ex illo esse dicerentur, qui antistitem eum vim aggressi fuerant,
 his praemia modo, modo formidinem ostentabat: quorum alter minis territus
 et spe illectus Ioannem parvieldium ascripsit, alter tantam rem mentiri fecit,
 etsi ita acceptus supplicio, ut eo statim periturus crederetur. Quare aequae
 his artibus Ioanni creare potuit exitium. At tamen dextris utrumque adoles-

caste universas africanas terras complectens, quas habitatoribus illa desola-
vit, dico ab illa perisse hominum ducenties decies centena millia.
Nam quae longe lateque patet, Africam sic devastavit, ut difficile sit, immo
impossibile mirabile post multorum ibi dierum viam obviam habere quemquam.
Ita vandalis enim, qui arma tractarent, ad centum sexaginta millia hic dege-
bant; puerorum vero, mulierum ac servitorum quis numerum dicat? quis
Africanorum veterum indigenarum, qui urbes, qui agros colerent, qui mari-

γεγονέναι τετύχηκε, πῶς ἂν τις τὸ πλῆθος διαριθμεῖσθαι τῶν πάντων ἀνθρώπων ἱκανὸς εἴη; τοῦτων δὲ πολλῶν ἔτι πλείους Μαυρούσιοι ἦσαν ἐνταῦθα, οἷς δὴ ἅπασι ξύν τε γυναιξὶ καὶ γόνῳ διεφθάρθαι ξενέβη. πολλοὺς δὲ αὖ καὶ Ῥωμαίων στρατιωτῶν
 5 καὶ τῶν αὐτοῖς ἐκ Βυζαντίου ἐπισπομένων ἡ γῆ ἔκρυπεν. ὥστε εἴ τις μυριάδας ἀνθρώπων ἐν τε Λιβύῃ πεντακοσίας ἰσχυρίζεται ἀπολωλέναι, οὐκ ἂν ποτε τῷ πράγματι, οἶμαι, διαρκῶς εἴποι. D
 αἴτιον δὲ ὅτι Βανδύλων εὐθὺς ἡσσημένων οὐχ ὅπως κρατένοιτο τὴν τῆς χώρας ἐπικράτησιν ἐπιμελὲς οἱ ἐγίνετο, οὐδ' ὅπως οἱ ἡ
 10 τῶν ἀγαθῶν φυλακὴ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ εὐνοίᾳ τῶν κατηκόων εἴη προϋνόησεν, ἀλλὰ Βελισάριον αὐτίκα μελήσει οὐδεμιᾷ μετεπέμπετο, A 81
 τυραννίδα οἱ οὐδαμῶθεν προσήκουσαν ἐπεγκαλέσας, ὅπως τὸ ἐνθὺνδε διοικούμενος κατ' ἐξουσίαν Λιβύην καταπιὼν ὅλην ληΐζηται. τιμητὰς ἀμέλει τῆς γῆς ἐπεμπε καὶ φόρους ἐπετίθει πικρο-
 15 τάτους τινὰς οὐ πρότερον ὄντας. καὶ τῶν χωρίων προσεποιεῖτο, εἴ τι ἄριστον ἦν, καὶ Ἀρειανούς τῶν ἐν σφίσιν αὐτοῖς μυστηρίων εἶογε. κὰν ταῖς στρατιωτικαῖς δυνάμεσιν ὑπερήμερος ἦν, καὶ P 54
 ἄλλως τοῖς στρατιώταις ἐγγόνει βαρὺς. ἐξ ὧν αἱ στάσεις φνό-
 μιναι πετελευτήχασιν εἰς ὄλεθρον μέγαν. οὐ γὰρ μένειν ἐν τοῖς
 20 καθεστῶσι ποτε ἴσχυεν, ἀλλὰ ξυγγεῖν τε καὶ ἀναθολοῦν ἐπεφύκει πάντα. Ἰταλία δὲ οὐχ ἥσσον ἢ τριπλασία Λιβύης οὔσα ἔρημος ἀνθρώπων πολλῶν μᾶλλον ἢ ἔτι ἐκείνη πανταχόθι γεγένηται. ὥστε δὴ μέτρον τῶν κἀνταῦθα ἀνηρημένων ἡ δῆλωσις ἔσται *** γὰρ

4. αὐ Reisk. αὐτὴ A. αὐτοῦ Alem. P.

10. εὐνοία] τῆς εὐ-

νοίας Alem.

17. ὑπερήμερος Alem. ὑπερήμενος AP.

22. ὥστε]

ὄθεν?

23. Post ἔσται indicavi lacunam.

ibid. ἡ δῆλωσις.

ἔσται, γὰρ (ἢ τε γὰρ Alem.) αἰτία A. δῆλωσις ἔσται, ἢ τε αἰτία P.

τίς δῆλωσις ἔσται; ἢ γὰρ αἰτία Reisk.

timam mercaturam facerent? quorum ego infinitam vim longo tempore praesens contemplatus sum. His omnibus longe plures erant Mauritanii, qui populum cum uxoribus ac liberis interiere. Hic etiam pars magna exercitus Romani, et qui eius signa secuti sunt, exterorum occubuit. Quare haud scio an satis conveniat numerus si quis affirmet in Africa quinquies decies septena hominum millia deleta. Id vero quod post debellatos Vandalos minus curavit Iustinianus, imperium in ea regione stabiliendum, et rem communendam firma subiectorum benevolentia; sed Belisarium confestim, nullaque mora evocavit insimulatum tyrannidis, quae haud in hominem conveniret. Scilicet ut ipse liberius exinde omnia traheret, abactisque spoliis absumeret Africam universam. Nimirum censitores provinciae mittere, imperare nova, et gravissima vectigalium nomina, agrorum quidquid optimum occupare, Arianis suis ritibus interdicare, bellica auxilia protrahere, vexare militem, unde seditiones excitarentur ultimo discrimine deflagaturae, certo in statu consistendi impotens, ad omnia miscenda ac perturbanda natus. Italia triplo licet Africa maior, magis tamen multo quam illa mortalibus viduata; unde et huius stra-

αἰτία τῶν ἐν Ἰταλίᾳ ξυμπεπτωκότων ἤδη μοι ἔμπροσθεν δεδιήγηται.
ἅπαντα γὰρ ὅσα ἐν Αἰβύῃ, κἀνταῦθα αὐτῷ ἡμαρτήθη. καὶ τοὺς

B καλουμένους λογοθέτας προσεπιπέμψας ἀνεχαίτισέ τε καὶ διέφθει-
ρεν εὐθὺς ἅπαντα. κατέτεινε δὲ ἡ Γότθων ἀρχὴ πρὸ τοῦδε τοῦ
πολέμου ἐκ Γάλλων τῆς γῆς ἄχρι τῶν Δακίας ὁρίων. οὗ δὲ πό- 5

V. 316 λης τὸ Σίρμιόν ἐστι. Γαλλίας μὲν οὖν καὶ Βενετίων γῆν τὴν πολ-
λὴν Γερμανοὶ ἔσχον, ἐπειδὴ ἀφίκετο ἐς Ἰταλίαν ὁ Ῥωμαίων στρα-
τός. Σίρμιον δὲ καὶ τὰ ἐκείνη πεδία Γήπαιδες κατέχουσιν, ἅπαντα
μέντοι συλλήβδην εἰπεῖν ἀνθρώπων παντελῶς ἔρημα. τοὺς μὲν
γὰρ ὁ πόλεμος, τοὺς δὲ νόσος τε καὶ λιμὸς διεχρήσαντο, ἃ δὲ 10
τῷ πολέμῳ ἐπεσθαι πέφυκεν. Ἰλλυρίους δὲ καὶ Θράκην ὅλην,
εἴη δ' ἂν ἐκ κόλπου τοῦ Ἰονίου μέχρι ἐς τὰ Βυζαντίων προάστεια,

A. 32 ἐν τοῖς Ἑλλάς τε καὶ Χερρονησιτῶν ἡ χώρα ἐστίν, Οὐννοὶ τε καὶ

C Σκλαβηροὶ καὶ Ἄνται σχεδὸν τι ἀνὰ πᾶν καταθέοντες ἔτος, ἐξ οὗ
Ἰουστινιανὸς παρέλαβε τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν, ἀνήκεστα ἔργα εἰργά- 15
σαντο τοὺς ταύτῃ ἀνθρώπους. πλέον γὰρ ἐν ἐκάστη ἐμβολῇ οἶμαι
ἢ κατὰ μυριάδας εἴκοσιν εἶναι τῶν τε ἀνηρημένων καὶ ἡνδραπο-
δισμένων ἐνταῦθα Ῥωμαίων, ὥστε τὴν Σκυθῶν ἐρημίαν ἀμέλει
ταύτης πανταχόσε τῆς γῆς ξυμβαίνειν.

Τὰ μὲν οὖν ἐν Αἰβύῃ τε καὶ Εὐρώπῃ κατὰ τὸν πόλεμον 20
ξυνενεχθέντα τοιαῦτά ἐστι. Σαρακηνοὶ δὲ τοὺς ἐφύους Ῥωμαίους
ἐκ τῆς Αἰγύπτου μέχρι τῶν Περσίδος ὁρίων πάντας τοῦτον τὸν

2. ἅπαντά τε AP. τε delevit Reisk.

3. προσεπιπέμψας Alem. P.

παράσεπιπέμψας A: unde Reisk. ἢ μᾶλλον σπαρακτὰς ἐπιπέμψας.

13. Χερρονησιτῶν Alem. Legebatur Χερρόνησος τῶν.

16. ἐμβολῇ

Alem. ἐκβολῇ AP. ἐσβολῇ Pm.

18. ὥστε addidit Reisk.

gis nūmerum sumere licet; nam de origine Italici belli iam supra disserui.
Quae in Africa, haec et in Italia peccavit; huc etiam censitoribus, quos lo-
gothetas dicunt, destinatis, omnia statim excussit corripitque. Ante bel-
lūm Italicum Gotthorum imperium ex Gallorum agro ad usque Daciae fines,
ubi civitas Sirmium est, protendebatur. Caeterum cum Romanorum copiae
erant in Italia, Gallicani et Venetici agri magnam partem Germani occupa-
bant; Sirmium vero vicinamque regionem Gepaedes habebant. Totus hic
terrarum tractus prorsus est mortalibus destitutus, partim bello deletis, par-
tim lue morbisve, quae consequi bella solent. Illyricum, Thraciamque to-
tam, Graeciam, Chersonesum, et omnes quae a faucibus Ionii maris ad By-
zantium usque suburbana interiectae regiones populique sunt, ex quo tem-
pore rerum potitus est Iustinianus, Hunni, Sclabeni, Antae pene quotannis
incursionibus crudelissime depopulati sunt. Crederem Romanorum supra
ducentena millia singulis irruptionibus, qua fusa, qua in servitutem abacta;
ut in his provinciis pene Scythicas solitudines videre sit.

Haec quidem in Africa et Europa hoc bello acciderunt. Porro autem
Saraceni in Oriente ad Aegyptiorum ad Persarum usque fines hoc toto tem-
pore in Romanorum urbes transgressi, adeo pertinaciter populos afflikerunt,

χρόνον διηγεκῶς καταθέοντες οὕτω δὴ ἐνδεδεχέστατα κατειργά-
 σαντο, ὥστε ὀλιγανθρωπότατα ζύμπαντα ἐγεγόνει τὰ ἐκείνη χω-
 ρία, καὶ οὐ μήποτε ἀνθρώπων, οἶμαι, δυνατὰ ἔσται τὸ μέτρον τῶν D
 οὕτως ἀπολωλότων διερευνωμένῳ εὐρεῖσθαι. Πέρσαι τε καὶ Χοσ-
 5 ρόης τοὺς μὲν ἐμβάλλοντες ἐς τὴν ἄλλην Ῥωμαίων ἀρχὴν τὰς τε
 πόλεις καθέειλον καὶ τοὺς ἀνθρώπους οὓς ἂν λάβοιεν ἐν τε πόλεσι
 ταῖς ἀλισκομέναις καὶ χώρα ἐκάστη τοὺς μὲν κτείνοντες, τοὺς δὲ
 ζῆν αὐτοῖς ἐπαγόμενοι, ἔρημον τὴν γῆν κατεστήσαντο τῶν ἐνοι-
 κούντων, ἥπερ αὐτοὺς ἐπισκῆψαι ξυνέπεσεν. ἔξ οὗ δὲ καὶ εἰς
 10 γῆν τὴν Κολχίδα εἰσῆλασαν, αὐτοῖς τε καὶ Λαζοῖς καὶ Ῥωμαίοις
 διασθίρεσθαι μέχρι δεῦρο ξυμβαίνει. οὐ μέντοι οὐδὲ Πέρσαις
 ἢ Σαρακηνοῖς ἢ Οὐννοῖς ἢ τῷ Σκλαβηνῶν γένει ἢ τῶν ἄλλων βαρ-
 βάρων τις ἀκραιφνέειν ἐκ Ῥωμαίων τῆς γῆς ξυνηνέχθῃ ἀπαλ-
 λαγῆναι. ἐν τε γὰρ ταῖς ἐφόδοις καὶ πολλῷ ἔτι μᾶλλον ἐν τε πο-
 15 λιορξίαις καὶ ξυμβολαῖς ἐναντιώμασι πολλοῖς προσεπταικότες οὐ-
 δέν τι ἥσσον ξυνδιασθάρησαν. οὐ γὰρ Ῥωμαῖοι μόνον, ἀλλὰ P 55
 καὶ βάρβαροι σχεδόν τι πάντες τῆς Ἰουστινιανοῦ μαιφονίας A 83
 ἀπάναντο. ἦν μὲν γὰρ τοι καὶ Χοσρόης αὐτός τε πονηρὸς τὸ
 ἦθος καὶ, ὥς μοι ἐν λόγοις εἴρηται τοῖς καθήκουσι, τὰς μὲν αἰτίας
 20 αὐτῶν τοῦ πολέμου ὁδε παρείχετο πάσας. οὐ γὰρ ἡξίου τοῖς και-
 ροῖς ἐναρμόζειν τὰς πράξεις, ἀλλ' ἀπὸ καιροῦ πάντα εἰργάζετο,
 ἐν μὲν εἰρήνῃ καὶ σπονδαῖς ἐξαρτώμενος αἰετῶν δολερῶν ἐπὶ τοὺς
 πέλας πολέμων αἰτίας, ἐν δὲ τῷ πολέμῳ ἀναπεπτωκώς τε οὐδενὶ
 λόγῳ καὶ τὴν τῶν ἔργων παρασκευὴν ὀκνηρῶς ἄγαν διὰ φιλοχρη-

17. τῆς — μαιφονίας Reisk. τῇ — μαιφονία AP. 18. γὰρ τοι
 Reisk. γὰρ τε AP. 20. αὐτῶ Alem. P. αὐτῶν A. 22. ἐξα-
 ρτώμενος Suidas s. ἐξαρτήσας. ἐξαρτῶμενος A. ἐξαρτυόμενος P.

ut nulla sit hominum ibi frequentia; et caesorum multitudinem assequi nume-
 rando non possis. Persae atque Chosroes tertio in reliquum Romanum agrum
 signa intulerunt. Qua vero illi cumque pervasere excisis urbibus, atque in
 his extinctis ubique populis, abactis undecumque captivis regiones habitato-
 ribus desolaverunt: ex quo vero in Colchida incursionem fecere vicissim ipsi,
 Romani, Lazique, alii alias etiamnum clades accipiunt. Neque vero Persae,
 vel Saraceni, vel Hunni, vel Sclabeni, aliive barbari ex agro Romapo inte-
 gros exercitus domum reduxere. Nam in impressionibus factis, multoque
 magis in obsidionibus praeliisque sinistro saepe Marte atque cruento et ipsis
 pugnatum est; ut non Romani modo, sed barbari quoque sanguinarium Iusti-
 niani furorem experti sint. Fuit et Chosroes, ut opportuno loco dixi, vir
 malo pravoque ingenio; bellorum tamen incendia Justinianus perpetuo exci-
 tavit. Nam in rebus agendis nunquam temporis consulere libuit, omnia intem-
 pestive actitata. Pace, induciisque manentibus; semper in finitimos bellorum
 offensiones mente mala captare; indicto bello inconsulte recidere, seros pro-

ματίαν ποιούμενος, ἀντί τε σπουδῆς τῆς περὶ ταῦτα περισκοπῶν
 μὲν τὰ μετέωρα, περιέρχος δὲ ἀμφὶ τῇ τοῦ Θεοῦ γύσει γινόμενος,
 B καὶ οὔτε τὸν πόλεμον μεθιείς, τῷ μαιηόνος τις καὶ τυραννικὸς
 εἶναι, οὔτε περιεῖναι τῶν πολεμίων οἷός τε ὢν, τῷ μὴ τὰ δέοντα
 ὑπὸ σμικρολογίας περιεργάζεσθαι. ταύτῃ τε αὐτοῦ βασιλεύοντος
 ἢ γῇ ἑξήμπασα ἑμπλεως αἵματος ἀνθρωπείου ἐκ τε Ῥωμαίων καὶ
 βαρβάρων σχεδὸν τι πάντων διαρκῶς γέγονε. ταῦτα μέντοι κατὰ
 τὸν πόλεμον πανταχόθι τῆς Ῥωμαίων ἑνλλήβδην εἶπεῖν ὑπὸ τοῦ-
 τον τὸν χρόνον ξυνηρέχθη γενέσθαι. τὰ δὲ κατὰ στάσιν ἔντε
 Βυζαντίῳ καὶ πόλει ἐκάστη ξυνερχθέντα διαριθμούμενος οὐκ 10
 ἐλάσσω ἀνθρώπων γόνον ταύτῃ συμβῆναι ἢ κατὰ τὸν πόλεμον
 οἶομαι. τοῦ γὰρ δικαίου καὶ τῆς ὁμοίας ἐπιστροφῆς τοῖς ἁμαρ-
 τανομένοις ὡς ἥκιστα ὄντων, ἀλλὰ κατεσπονδασμένου τῷ βασιλεῖ
 Θατέρου τοῖν μεροῖν μάλιστα ἡσυχίαν οὐδὲ Θάτεροι ἤγον, ἀλλ'
 οἱ μὲν τῷ ἐλασσοῦσθαι, οἱ δὲ τῷ θαρσεῖν εἰς ἀπόγνωσίν τε καὶ 15
 C ἀπόνοιαν αἰεὶ ἔβλεπον, καὶ πῇ μὲν ἄθρόοι ἐπ' ἀλλήλους ἰόντες,
 πῇ δὲ κατ' ὀλίγους μαχόμενοι, ἢ καὶ κατ' ἄνδρα ἕνα τὰς ἐνέδρας,
 ἂν οὕτω τύχοι, ποιούμενοί ἐς δύο καὶ τριᾶκοντα ἐνιαυτοὺς οὐδένα
 A 84 ἀνιέντες καιρὸν αὐτοὶ τε εἰργάζοντο ἀλλήλους ἀνήκεστα ἔργα καὶ
 πρὸς τῆς τῷ δήμῳ ἐφεστάσης ἀρχῆς ὡς τὰ πολλὰ διεφθείροντο. 20
 V 317 ἢ μέντοι τίσις τῶν ἁμαρτανομένων ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον εἰς τοὺς
 Πρασίνους ἐγένετο. ἔτι μὲν καὶ ἡ ἐς τοὺς Σαμαρείτας καὶ τοὺς
 καλουμένους αἰρετικούς' κόλασις φόνον ἐνέπλησε τῇν Ῥωμαίων
 ἀρχήν. ταῦτα δέ μοι ὅσον ἐν κεφαλαίῳ εἰρησθαι ἀπομνημο-

4. πόλεμον Reisk. πολέμιον AP. 5. αὐτοῦ Reisk. Legebatur
 τοῦ. 22. μὴν] μὲν AP. 23. φόνον Alem. P. φόνον A. φό-
 νων Reisk. 24. ἀπομνημονεύεσθαι AP. Cōrrexit Alem.

pter avaritiam apparatus facere; pro quō studio animum ad sublimia tradu-
 cere, dei naturam curiosius perscrutari, interim neque ab armis discedere
 ob crudelitatem ac tyrannidem, neque hostem debellare, a comparandis ne-
 cessariis sordide abstinendo. Ita imperante Iustiniano Romanorum, atque
 omnium fere barbarorum cruore universus terrarum orbis abunde redundavit.
 Militiæ quidem hæc per totam fere Romanorum imperii ditionem hac tem-
 pestate contigerunt; domi vero non minores quam belli strages, si ab exci-
 tatis partibus Byzantii atque in urbibus aliis patratas enumeremus. Quippe
 cum in fontes non aequa esset animadversio, quod alterius partis populares
 magis Caesari studerent, neutri quiescerent; sed hi principis favore destituti,
 illi freti, per summam vel desperationem vel dementiam periclitarentur;
 nunc facto agmine concurrere inter sese; nunc manipulatim congregi; nunc
 singulari certamine dimicare; vel si ferret occasio, ex insidiis agere; duos
 atque triginta totos annos tempus nullum remittentes alii in alios saevire; ab
 urbis Præfecto persaepe capite puniti; licet plerumque ob maleficia in pra-
 sinos esset animadversio; nec minus ab Samaritis et haereticis petitis poenis
 sanguine complebatur Romanum imperium. Haec quae modo ad summam

2. τὰυτα] καὶ ταῦτα Reisk. 4. ὅσα Reisk, καὶ ὅσα AP. 5. τοῦ-
 τῳ — ἀποκρυφίου Alem. 6. πᾶσα] ἀλλόγουτα Reisk. 11. Ἐδσα-
 σῶν] Ἐδσῶν AP. ibid. Συγροῦς Pm. Συγροῦς AP. 15. Ἰσχυρὰ
 Reisk. Legebatur ἰσχυρὰ. Quo vitio non animadverto (Alem.) δεῖν
 τοῦς ἀντιπῶνς εἰσπράττειν ἰσχυρὰ. 17. ἡ δὲ Reisk. Aberrat ἡ.

revocavimus. et paulo ante fusius narravimus, hoc vel homine vel dæmone
 imperatore, et auctore eodem mortalibus evenisse. Quae vox, mox pictura
 sum, furiali quadam vi ac nobis obscura efficit. Nam illo summam Romanæ
 rei moderante abunde mala contigerunt, quæ aliæ Genio huius hominis comiti,
 eiusdemque violentiæ adscriberent, pars dictitasset iracundiam mortalibus hominem,
 Romanumque exosum imperium, perniciosis auribus potestatem recitare tanto-
 rum malorum. Ad urbem Edessam Scirtus gravissimis incolarum damnis
 exundavit. Nilus Aegyptum de more irriguam haud statim tempore recessit,
 colonisque causa calamitatum fuit, quas iam narravi. Aucto Cydno, Tarsus
 ferme tota multos dies stagnavit; nec antea flumen exiecit, quam urbem il-
 la malis ingentibus obruit. Prostratae terrae motibus sunt, Antiochia urbs
 Orientis primaria, vicinaque Seleucia in Cilicia inter Anazarbus; qua-
 rum civitasque ruinam quis referat. Praeter has Thoria, Amasia Ponti ur-
 bem notissima, Polybotus Phrygiæ, et quæ a Beldiae populo vocatur

19] Suidas s. h. v.

antiquo frequen-
terita corruerunt.
felle reliquorum
accepit Justiniano
num imperatore.
amplavit, memo-
o nato sub initium
sum sibi fuisse ad
lissequae hic Iusti-
naris viro, ut illa
insisteret. Tum
ex cloacis eodem
subridente. Haec
perium, reipubli-
num, imperatorum
ne (ut tunc acci-
quam nato, conce-

Agathasius, repperit centum et viginti millia auri pondus nullo tempore; quorum deinde nihil reliqui fuerit, sed Iustino etiamnum superstita, ut supra narratum Iustinianum profudisse. Quantam enim pecuniam, quoad vixit, contrahis fasque rapuit, omnibusque modis traxit, vexat, inde, incredibile plane memoratu est; quippe qui veluti immensa vorago omnes subiectorum fortunas perpetuo absorberet, easdemque barbaris refuso gurgite evomeret. Hac publicarum opum facta iactura, tum privatos ad praedam petivit. Multos praedivites cum Byzantii, tum alibi eorum substantiis per vim direptis, falsorum criminum reos egit, hos quidem cultus multorum deorum, illos depravatae Christianae sententiae, alios puerorum concubinatus, nonnullos sancti

opes exhaurire Romanas, et quidquid ex maritimis aedificijs reliqui esset. barbaris effundere, lautisque onustos magnificentissimis dimittere. Ita Romanorum aerarium totum fuit barbaris destinatum, vel largitiones accipientibus,

ἤς ἀρτι ἐμνήσθην, ἐς τοῦτο τῷ ἰδόντι ἀποκεκρίσθαι τετύχηκε. καὶ ἄλλους μέντοι ἐπιτεχνήσασθαι τῆς τῶν κατηκόων ληλασίας τρόπους ἴσχυσεν, ὅπερ ἐς ὅσον δυνατὸς ἂν εἴην αὐτίκα μάλα λε-
 λῆξονται, δι' ὧν οὐκ ἀθρόως, ἀλλὰ κατὰ βραχὺ τὰς πάντων οὐ-
 5 σίας ληίζεσθαι διαρκῶς ἔσχε.

κ'. Πρῶτα τῷ δήμῳ ἔπαρχον ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον ἐφί- V 319
 στη, ὅς δὴ ἐμέλλε τοῖς τὰ πωλητήρια ἔχουσι πόρον ἐνιαύσιον ἐν- A 88
 θένδε διαλαγχάνων ἐς τὴν ἐξουσίαν αὐτοὺς ἐμβιβάζειν τοῦ τὰ B
 ὧνια ὅπη βούλονται ἀποδίδοσθαι. καὶ περιειστήκει τοῖς τῇδε ἀν-
 10 θρώποις ὠνεῖσθαι τὰ ἐπιτήδεια, τριπλασίονα μὲν καταβαλλομένοις
 τιμήματα, ὅτι δὲ ἂν διὰ ταῦτα ἐπικαλοῖεν, οὐδαμῇ ἔχουσι. μέγα
 τε τὸ ἀπὸ τοῦ ἔργου βλάβος ἡγείρετο. μέρος γὰρ τῆς βασιλείας
 τοῦδε φερομένης τοῦ πόρου πλουτεῖν ἀπ' αὐτοῦ ἢ τῷ πρῶγματι
 ἐφειστώσα ἀρχὴ ἤθελε. τὸ δε ἐνθένδε οἱ τε τῆς ἀρχῆς ὑπηρεταί
 15 τῆς αἰσχροῦς ταύτης ὑπουργίας ἐπειλημμένοι καὶ οἱ τὰ πωλητήρια
 ἔχοντες τῆς τοῦ παρανομεῖν ἐξουσίας δραξάμενοι ἀντήκεστα ἔργα C
 τοὺς τότε ὠνεῖσθαι δεομένους εἰργάζοντο, οὐχ ὅσον, ὡς εἴρηται,
 πολλαπλάσια τὰ τιμήματα κομιζόμενοι, ἀλλὰ καὶ δολώσεις ἐν τοῖς
 ὠτίοις μηχανώμενοι ἀμυνθήτους τινάς. ἔπειτα δὲ πολλὰ καταστη-
 20 σάμενος τὰ καλούμενα μονοπώλια τὴν τε κατηκόων σωτηρίαν
 ἀπεμπολήσας τοῖς τὸ ἄγος τοῦτο ἐνεργολαβεῖν ἀξιοῦσιν, αὐ-
 τὸς μὲν τίμημα τοῦ ἔργου τούτου ἀντιφορτισάμενος ἀπηλλάσ-
 σετο, τοῖς δὲ αὐτῷ συμβεβληκόσι παρείχετο τὴν ἐργασίαν ἢ βο-
 ῦ.

4. κατὰ addidit Alem.

6. δήμῳ AP. οἱ delevit Maltretus.

7. ἐνιαύσιον Reisk. ἔνον Alem. ἔνον P. ἐνοῦ A.. πόρον in πόρον
 mutabat Maltretus.

17. οὐχ ὅσον. ὡς εἴρηται Alem. P. οὐχ
 ὅσον πολλὰ εἴρηται A. οὐχ ὡς (vel ὅ) πάλαι εἴρηται Reisk.

vel agitantibus praedas, vel reddentibus captivos, vel inducias vendentibus,
 • atque ad hoc illa, de qua modo dixi, somnii species pertinuit. Excogitavit
 et alia, quae (quantum queo) dicam rapinarum genera, quibus paulatim sub-
 iectorum bona decerperet.

20. Plebi dedit magistratum, cuius negotium esset, venalitiis, qui of-
 ficinas haberent, annuo imposito censu, potestatem facere vendendorum
 quantumque venalium. Cives uti foro cogebantur, pretio ter tanto ma-
 iore; nec illis tamen copia erat, etsi ingenti damno vexatis, in alicuius caput
 ea de re quaestionem habere, quod ex eo proventus pars bona rediret, cum
 ad imperatorem, tum ad opes huius magistratus angendas. Nec minorem
 emptoribus fraudem fecit detestanda satellitum magistratus industria, et
 venalitorum impunita licentia, quibus esset potestas non solum licitationem
 facere, sed etiam omnibus modis venalia adulterare. Deinde plurima insti-
 tuit monopolia; his divendita subiectorum libertate, qui impium hoc negotium
 inirent: atque his imposito vectigali, rem a pactis conventis pro animi sen-
 tentia administrandam permisit. Sic palam et cum aliis magistratibus atque
 praefectis actitabatur, qui eo licentius clientum bona vexarunt, quo magis

- λοῖντο διοικήσασθαι. ὅπερ ἀπαρακαλύπτως ἡμαρτάνετο καὶ ταῖς ἄλλαις ἀπάσαις ἀρχαῖς. βασιλείῳ γὰρ αἰ μούραν τινα οὐ πολλὴν τῶν φωρίων κομιζομένου αἱ τε ἀρχαὶ ἀπ' αὐτοῦ καὶ αἱ
- D** πράγματι ἐφεστῶτες ἐκάστῳ ἀδεέστερόν τοὺς σφίσι παραπίπτοντας ἐληγίζοντο. ὥσπερ δὲ οἱ οὐχ ἱκανῶν ἐς τοῦτο οὐσῶν τῶν πά- 5
λαι διατεταγμένων ἀρχῶν, ἑτέρας δύο ἐπὶ τῇ πολιτείᾳ ἐπετεχνή-
σατο, καίτοι ἅπαντα μετῆγει πρότερον τὰ ἐγκλήματα ἢ τῷ δήμῳ.
ἐφεστῶσα ἀρχή. ἀλλ' ὅπως αἰ πλείους τε οἱ συκοφάνται εἶεν
- A 89** καὶ πολλῶν ἔτι θάσσον τῶν οὐδὲν ἐπταικότων τὰ σώματα αἰκίζοιτο, ταύτας δὴ τὰς ἀρχὰς ἐπινοεῖν ἔγνω. καὶ αὐταῖν τὴν ἑτέραν μὲν 10
τοῖς κλέπτουσιν δῆθεν τῷ λόγῳ ἐπέστησεν, ὄνομα ταύτῃ ἐπιθεῖς
πραιτώρᾳ δήμου· τῇ δὲ δὴ ἑτέρα τοὺς τε παιδεραστοῦντας ἐς αἰ
τίνυσθαι καὶ γυναιξὶν οὐ νόμιμα μιγνυμένους ἐπήγγελλε, καὶ εἰ
τῷ τὰ ἐς τὸ θεῖον οὐκ ὀρθῶς ἥσκηται, ὄνομα ταύτῃ ἐπιθεῖς κοι-
αισίτωρα. ὁ μὲν οὖν πραιτῶρ εἰ τινα ἐν τοῖς φωρίοις λόγον πολ- 15
λοῦ ἄξια εὔρε, ταῦτα δὴ τῷ αὐτοκράτορι ἀποφέρειν ἡξίου, γάσ-
κων οὐδαμῇ φαίνεσθαι τοὺς τούτων κυρίους. ταύτῃ τε χρημά-
των αἰ τῶν τιμιωτάτων διαλαγχάνειν ὁ βασιλεὺς εἶχεν. ὁ δὲ δὴ
κοιαισίτωρ καλούμενος τοὺς παραπεπτωκότας κατεργαζόμενος, αἰ
μὲν βούλοιο ἐφερεν, αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἥσσον ἐπλούτει τοῖς ἄλλο- 20
τρίοις οὐδενὶ νόμῳ. οἱ γὰρ δὴ τούτων τῶν ἀρχῶν ὑπηρεταὶ οὔτε
κατ' ἀρχὰς κατηγοροὺς ἐπήγοντο οὔτε μάρτυρας τῶν πεπραγμένων
παρείχοντο, ἀλλὰ διηνεκὲς πάντα τοῦτον τὸν χρόνον ἀκατηγόρητοί
B τε καὶ ἀνέξέλεγκτοι ὥς λαθραιότατα ἐντυχόντες ἐκτείνοντό τε καὶ
ἀφηροῦντο τὰ χρήματα. ὕστερον δὲ ὁ παλάμναϊος οὗτος ταύτης

14. οὐκ ὀρθῶς] οὐκ om. Med.

15. κραισίτωρα] κραισίτωρ

Alem. P.

18. διαλαγχάνειν Alem. P. διαλανθάνειν A.

21. οὔτε

μαρτυρας] οὐδὲ μάρτυρας AP.

23. ἀκατηγόρητοι Alem. κατή-

γοροι AP.

Caesar furtorum partem quamvis exiguam acciperet. Quasi vero ad hoc ei satis non essent antiqui magistratus, (nam praefectus urbis omnem olim habuit criminum quaestionem) duos alios invexit, ut eo plures sibi delatores essent, et facilius de viris innoxiiis supplicia sumeret. Horum alterum praetorem plebis vocavit, qui furtis ulciscendis praeesset; alterum quaesitorem, cui cognoscendum foret de puerorum concubinato, de praeposteris mulierum stupris, deque superstitiosa et falsa religione. Ergo praetor illustriora quaeque furta deferenda imperatori curavit, horum nullōs apparere dominos dictitans, atque ita Caesar rebus quotidie pretiosissimis affluebat. Quaesitor vero dicta in reos capitis sententia, quaecumque collibuissent, afferebat Caesari, atque ipse nullo iure alienis opibus nihilominus ditiescebat. Namque huius magistratus exactores principio neque accusationem petivere, neque testes inducere delictorum; sed hoc toto tempore incognita, indemnataque causa, rei capite et bonorum proscriptione clam puniti sunt. Tunc deum

τε καὶ τῇ τῷ δήμῳ ἐφεστῶσιν ἀρχῇ πάντων ὁμοίως ἐπιμελεῖσθαι
 τῶν ἐγκλημάτων ἐπέστελλεν, ἐρίζειν σφίσιν πρὸς ἀλλήλους εἰπὼν
 ὅστις αὐτῶν πλείους τε καὶ θάσσον διαφθείρειν ἱκανὸς εἴη. καὶ
 αὐτῶν ἓνα μὲν αὐτὸν εὐθὺς ἐρέσθαι φασίν, ἣν ἐς τοὺς τρεῖς τίς
 5 ποτε διαβάλλοιτο, τίνος ἂν αὐτῶν ἡ τοῦ πράγματος διάγνωσις εἴη.
 τὸν δὲ ὑπολαβόντα φάναι, ὅστις ἂν αὐτῶν προτερήσας τοὺς ἄλ-
 λους φθάνοι. ἀλλὰ καὶ τὴν τοῦ κοιαίστωρος καλουμένην ἀρχὴν
 δέθετο οὐδενὶ κόσμῳ, ἥσπερ διαφερόντως ἐπεμελοῦντο οἱ πρότε-
 ρον βεβασιλευκότες, ὥς εἰπεῖν, ἅπαντες, ὅπως τὰ τε ἄλλα ἔμπει-
 10 ροὶ καὶ σοφοὶ καὶ τὰ ἐς τοὺς νόμους μάλιστα εἶεν οἱ ταύτην δια- A 90
 χειρίσαντες καὶ χρημάτων διαφανῶς ἀδωρότατοι, ὥς οὐκ ἄνευ C
 μεγάλου ὀλέθρου τούτου γε τῇ πολιτείᾳ γενησομένου, εἶπερ οἱ
 ταύτην τὴν ἀρχὴν ἔχοντες ἢ ἀπειρία τινὶ ἔχοιτο ἢ φιλοχρηματία
 ἐφεῖντο. ὁ δὲ βασιλεὺς οὗτος πρῶτον μὲν ἐπὶ ταύτης Τριβωνια-
 15 νὸν κατεστήσατο, οὗπερ τὰ ἐπιτηδεύματα ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λό-
 γοις διαρκῶς εἴρηται. ἐπεὶ δὲ ὁ Τριβωνιανὸς ἐξ ἀνθρώπων ἠφά- V 320
 νίστο, μοῖραν μὲν αὐτοῦ τῆς οὐσίας ἀφείλετο, καί τοι παιδὸς τέ-
 ραι ἀπολελειμμένου καὶ πλήθους ἐκγόνων, ὧν ἐπεγένετο τῷ ἀνθρώ-
 πῳ ἡ τέλειος ἡμέρα τοῦ βίου. Ἰούνιον δὲ Λίβυν γένος ἐπὶ τῆς
 20 τιμῆς κατεστήσατο ταύτης, νόμον μὲν οὐδενὸς οὐδὲ ἐς ἀκοὴν ἐλ-
 θόντα, ἐπεὶ οὐδὲ τῶν ῥητόρων τις ἦν, γράμματα δὲ Λατῖνα μὲν
 ἐξεπιστάμενον, Ἑλληνικῶν μέντοι ἕνεκα οὐδὲ πεφοιτηκότα πρὸς

3. διαφθείρειν Alem. διαφέρειν AP. 4. αὐτῶν Alem. αὐτὸν AP.
 7. φθάνοι Alem. φάνοι AP. 8. ἐπεμελοῦντο Alem. ἐπεμε-
 λῶντο AP. 9 τὰ τε Reisk. τε τὰ AP. 12. εἶπερ Alem.
 οἵπερ AP. 18. ὧν addidit Reisk. 19. Λίβυν Reisk. Λι-
 βύη AP. 20. νόμον μὲν οὐδὲ ὅς ἀκοὴν ἔχοντα AP. Correx-
 it Reiskius.

nefarius hic homo ambobus hisce magistratibus, urbisque praefecto omnia sine discrimine permisit cognoscenda crimina, iussis ut pluribus citiusque per-
 dendis hominibus inter se certarent. Ex his vero quopiam, ut aiunt, ab eo
 percontante, cui potissimum cognitio staret causae, ad singulos quosque forte
 deferendae. Ei stabit, inquit, qui iudicio collegas antevertat. Sed et quae-
 sturae munus indignis modis accepit; cuius olim singulare fuit reliquorum
 sane omnium Caesarum studium, scilicet ut a viris tractaretur cum aliarum
 rerum ac disciplinarum, tum vero iuris apprime consultissimis, et omni pror-
 sus exutis avaritiā; summo reipublicae damno alioqui futuris, qui vel inaci-
 tia, vel divitiarum cupidine laborantes id munus capesserent. Hic tamen
 princeps primum quaesturae Tribonianum praefecit, cuius facinora satis alibi
 dicta sunt. Eo autem vita functo, parteque illius facultatum, licet super-
 stite filio, et bene multis nepotibus, proscrip̄ta, Iunilus Afer in eo gradu lo-
 catur, homo cui leges ne fama quidem notae, cum in albo causidicorum non
 fuerit, et licet Latinarum litterarum non ignarus, Graecarum certe causa ne

D

οὐδὲ τὴν γλῶτταν αὐτῇ ἐλπίζειν δεινὰ-
φανῆν Ἑλληνίδα προθυμῆθεις ἀφείναι
γέλωτα ὥφλε, ἐς δὲ τῇ
ὅς δὴ γράμματα μὲν τὰ
ῥηματα κατεδέετο, ἐνδὲς ἔ-
λεγεν τοῖς ἐντυγχάνουσιν
οὕτω χρόνον τοῦτον ἢ ποι

ὥφλεν. ἔπει δὲ καὶ Ἰούνιλος ἐς τὸ μέτρον τοῦ βίο-
σταιτῶν ἐπὶ τοῦδε τοῦ ἀξιώματος κατεστήσατο, νόμιον μὲν ὄντα
οὐκ ἀμελέτητον, νέον δὲ κομιδῇ καὶ οὕτω ἀγωνίας δικαιωκῆς ἐς 10
πεῖραν ἐλθόντα, κλεπτίστατον δὲ καὶ ἀλαζονικώτατον ἀνθρώπων
ὑπάντων. οὗτος Ἰουστινιανῷ ποδεινότητος τε ἕγαν καὶ φίλος

P 60 ἐν τοῖς μάλιστα ἐγγόνει, ἔπει καὶ δι' αὐτοῦ κλέπτειν τε καὶ δι-
κάζειν ὁ βασιλεὺς οὗτος ἀπὸ οὐδαμῇ ἀπηξίου. διὰ δὲ χρήματα
μεγάλα χρόνον ὀλίγου Κωνσταντίνος ἔσχε καὶ ὑπερφρεῖ τινα κομ- 15
πῶ ἐχρήτο, ἀεροβατῶν τε καὶ πάντας ἀνθρώπους πεδιφρονῶν,
κἂν μὲν τινες αὐτῷ πολλὰ βούλονται χρήματα προέσθαι, ταῦτα
δὲ κατὰ τὴν ἐξουσίαν τῶν οἱ πιστοτάτων τισὶ τὰ σφίσιν ἐσποιδασμένα
κατορθοῦν ἴσχυόν. αὐτῷ μέντοι ἐντυχεῖν ἢ συγγενέσθαι τῶν
πάντων οὐδενὶ γέγονε δυνατόν, ὅτι μὴ ἐς βασιλέα δρόμῳ ἴοντι ἢ 20
ἀπαλλασσομένῳ ἐνθὲνδε οὐ βάδην, ἀλλὰ σπουδῇ τε καὶ τάχει
πολλῷ τοῦ μή τινα οἱ ἀκερδῇ ἀσχολίαν τοὺς προσιόντας προστρέ-
βασθαι.

B καί. Ταῦτα μὲν οὖν τῇδε βασιλεὺς τῷδε εἶχεν. πρὸς δὲ

4. δὲ δὴ] δὲ δὲ AP. 5. κατεδέετο] κατηδεύετο Reisk. 24. Ταῦτα
Alem. P. ταύτην A.

salutatum quidem aliquando ludimagistrum vocit, sed et afferendis Graecis
vocibus sic fuit inepta lingua, ut si id unquam tentaret, famulis risum expri-
stur imperatoris litteras
re clientibus manum por-
probrio fuit. Quo tan-
longa legum haud imperi-
se exercuisset concerta-
ique fastidiosissimus. Hic
suarum rapinarum prae-
iara Constantinus brevi
verbia plane inaudita, sic
in causa negotiorum opi-
credere cogentur, quod
venire, nisi ad Caelestrum
ac tumultuarie, ne forte

io praeter publicum cen-

τοῦ τῶν πραιτωρῶν ἐπάρχου ἀνὰ πᾶν ἔτος πλέον ἢ τριάκοντα κεν-
τηνάρια πρὸς τοῖς δημοσίοις ἐπράσσετο φόροις. οἷς δὲ ὄνομα τὸ
ἀερικὸν ἐπιτέθεικεν, ἐκεῖνο, οἶμαι, παραδηλῶν, ὅτι δὴ οὐ τετα-
γμένη τις οὐδὲ ἐνχειρισμένη οὐσα ἢ φορὰ ἐτύγγανεν αὕτη, ἀλλὰ
5 τίχῃ τινὶ ὥσπερ ἐξ ἀέρος αἰὲ αὐτὴν φερομένην ἐλάμβανε, δέον τῆς
πόντηρίας τῆς αὐτοῦ παῦτα ἐπικαλεῖν ἔργα. ὧν δὲ τῷ ὀνόματι οἱ
ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τεταγμένοι ἀφείστερον αἰὲ ταῖς ἐς τοὺς κατηκόους C
ληστεύαις ἐχρῶντο. καὶ ταῦτα μὲν τῷ αὐτοκράτορι ἀποφέρειν
ἤξιον, αὐτοὶ δὲ πλοῦτον βασιλικὸν περιεβάλλοντο, οὐδενὶ πόνῳ.
10 ὥνπερ Ἰουστινιανὸς ἐπιτροφὴν οὐδεμίαν ἐδικαίον ποιεῖσθαι, και-
ροφυλακῶν ὅπως, ἐπειδὴν τάχιστα πλούτου τι μέγα περιβάλλονται
χρῆμα, ὃ τι δὴ αὐτοῖς ἐπενεγκὼν ἀπροφάσιστον ἀθρόον αὐτοῖς
ἀφαιρεῖσθαι τὴν οὐσίαν ἱκανὸς εἴη. ὥπερ Ἰωάννην τὸν Καππα-
δόκην εἰργάσατο. ἅπαντες οὖν ἀμέλει ὅσοι τῆς τιμῆς ὑπὸ τὸν
15 χρόνον τοῦτον ἐλάμβανον, πλούσιοι ἑξαπινάως οὐδενὶ γεγένηται D
μέτρῳ, δυοῖν μόντοι χωρὶς, Φωκᾶ τε, ὥπερ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν A 72
λόγοις ἐμνήσθην, (ἅτε τοῦ δικαίου ἐς τὸ ἀκρότατον ἐπιμελητοῦ
γεγονότος κέρδους γὰρ ὅτουοῦν οὗτος ὁ ἀνὴρ ἐν τῷ ἀξιώματι κα-
θαρὸς ἔμεινε) καὶ Βάσσου, ὃς δὲ ἐν χρόνῳ τῷ ὑστέρῳ τὴν ἀρχὴν
20 ἔλαβεν. ὥνπερ οὐδέτερος ἐνιαυτὸν διασιώσασθαι τὴν τιμὴν ἔσχεν,
ἀλλ' ἀχρεῖά τε καὶ τοῦ καιροῦ τὸ παῦσαν ἀλλόχοτοι μηνῶν που
ὀλίγων τοῦ ἀξιώματος ἔξω γεγένηται. ἵνα δὲ μὴ τὸ παθ' ἕκα-
στόν μοι διηγουμένῳ ἀτελεύτητος ὁ λόγος εἴη, ταῦτα καὶ ταῖς ἄλ- V 322

3. ἐπιτέθεικεν Reisk. ἐπιτέθηκεν AP. 11. περιβάλλονται Reisk.
περιβάλλονται AP. 14. τῆς τιμῆς] τὴν τιμὴν Alem. Servato
genitivo Reisk. ἐλάμβανον in ἔλαχον mutat. ibid. ὑπὸ Reisk.
ὑπὲρ AP. περὶ Alem. 23. ταῦτα καὶ] ταῦτα καὶ AP. ταῦτα
μὲν καὶ Reisk.

sum, amplius ter mille auri pondo Caesari quotannis pendebat, eumque pro-
ventum nec lege nec more maiorum receptum, sed quasi fortuito aliunde sibi
ex aëre adventitium, aerium ob id, ut credo, vocavit, suae potius improbi-
tatis facinus vocandum; quo nomine praefecti praetorio abusi sunt ad libe-
rius lacandandas subiectorum fortunas, eoque obtentu Caesari deferendas;
quibus nihilominus opes ipsi suas imperatorum ad luxum facile auxerunt. Id
per Justinianum illis erat impune, quoad amplissimas ebibissent pecunias; tum
enimvero usus ille temporis opportunitate, impositaque calumnia inevitabili,
omnes ab eis facultates (quemadmodum a Ioanne Cappadoce) expressit. Ut
quoque per id tempus hanc dignitatem consecuti sunt, ita in infinitas opes re-
pente omnes creverunt. Duos excipio, Phocam, cuius antea memini, virum
aequi iustique observantissimum, in eoque munere ab omni quaestu purum
ac vacuum; et Bassum in eodem gradu postea successorem, qui veluti non
bonae frugis homines, neque morum eius aetatis ad paucos menses eam sibi
dignitatem servare integram non potuerunt. Ne vero singula persequens in-
finitum faciam, eadem lego cum reliquis magistratibus Byzantii agitatum est.

λαίς ἐπράσσειτο
P. 61 Ρωμαίων γῆς
τῶν ἀνθρώπων
σφίσι χρημάτων
τιοῦν μεταλαχί-
σθαι, ἐφ' ᾧ
χρυσίον πρὸς τὸ

τοὺς ἐνεβίβαζε τοῦ τοὺς κατηκόους πάντα ἐργάζεσθαι. ἀφ' ὧν
ἐμελλον τὰς χώρας αὐτοῖς ἀνθρώποις ἀπολοῦντες ἀπάσας πλοῖσαι
τὸ λοιπὸν ἵστανται αὐτοί. οἱ δὲ τὰς τῶν πόλεων τιμὰς ἐπὶ τόκῳ 10
ἀδρόις τισιν ἀπὸ τῆς τραπέζης δεδανεισμένῳ καὶ τῷ ἀποδομένῳ
ἀπαριθμήσαντες, ἐπειδὴ ἐγένοντο ἐν ταῖς πόλεσι, πᾶσαν κακὴν
B ἰδίαν ἐς τοὺς ἀρχομένους αἰὲν ἐνδείκνόμενοι οὐκ ἄλλον τὸν ἐν ἐπιμε-
τείᾳ καθίσταντο ἢ ὅπως τοῖς χρήσταις τὰ ὁμολογημένα τελείαν
καὶ αὐτοὶ τὸ λοιπὸν ἐν τοῖς πλουσιωτάτοις τετύχονται, οὐκ ἔχον- 15
τος αὐτοῖς κίνδυνόν τινα ἢ ὕβριν τοῦ ἔργου, φέροντες δὲ τι καὶ
δόξης μᾶλλον, ὅσαι καὶ πλείους τῶν σφίσι παραπεπτωκότα οὐδενὶ
A 93 λόγῳ ἀποκτείναντες ληΐζεσθαι ἴσχυον. τὸ γὰρ τοῦ φονέως τε καὶ
ληστοῦ ὄνομα ἐς τὸ τοῦ δραστηρίου αὐτοῖς ἀποκεκρίσθαι ξυνέβαι-
νεν. ὅσους μέντοι τῶν ἐχόντων ἀρχὰς ἦσθετο πλοῦτον ἀκμύζον- 20
τας, τούτους δὲ σκήψει θαγηνέσας εὐθὺς ἀπάντα συλλήβδην
ἀφηρεῖτο τὰ χρήματα. μετὰ δὲ νόμον τοὺς τὰς ἀρχὰς ἔγραψε
D μετιφγτας δμνύναι ἢ μὴν καθαροὺς ἀπὸ πάσης κλοπῆς σφᾶς αὐ-

3. Ante διαφθάρθαι videtur aliquid excidisse. Rurik. 8. πάντα
Alem. P. πάντας A. 9 αὐτοῖς ἀνθρώποις Alem. P. αὐτῶν

χρῶσι μέντοι τῆς
ἐς πονηροτάτους
δοτο τὰς ἀρχὰς
ἐργάσεως ὅπως
α οἰκεία προῖτα- 5
ι. τοῦτά τε τὸ
ἦν ἐξουσίαν αὐ-

omnes omnino pecunias illico detraxit. Legem scripserat, ut qui magistratus
tuas provinciasque peterent, sacramento praeiurerent nullis se unquam ra-

B

5

2

10

C

V 822

4

15

A 95

16

D

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

5

10

15

20 τῶν αὐτῶν περιπεπτηκότων ἀναίσθη, ἄλλους δὲ ὁμῶσαι καὶ
τῶν χεῖρῶν τὸ ἁμάρτημα τῷ τῆς γλώττης περικαλύψαι θρούσει. C
ἐν δὲ τοῖς τῶν ὑπαρχῶν στρατιωτικῶν καταλαχθεὶς ἐς τοσοῦτον. A 96

B ζημιῶν. Alem. P. ζημίας A. 7. ἀντιμαρτυροῦνται μὲν. Adde
ἀλλ' οὐκ ἐστὶν. Alem. P. 8. ἐπὶ κινήσει. Alem. P. 9. καὶ αὐτῶν. Alem.
ibid. [ποσοῦντο] ἐν σκοπῇ ἐκποιῶντο Alem. 10. καὶ αὐτῶν. Alem.
Abergt καὶ. 13. ἀπαν] ἀπαντας Alem. ἀπαντα Pm. 15. τινὰ
Alem. P. 16. αὐτῶν. Alem. 20. μὲν τὰ Alem. μὰρ A et Suidas s. Θεο-
δοτῶν μὲν P.

imentis sarcinariis praedas redimunt. At perin-
dit; nam Byzantio missi, satellites, horum agre-
scere corpora, fortunas atterere, quod capta
ntur.

ianus, Theodoraque Ioannem Cappadociam per-
quasierunt alium, atque in communi tyrannide
suae tyrannidis, et subiectorum exitii ministrum
Interim Theodotum in eo gradu collocant, haud
non iis tamen, quibus prorsus illis perplaceret;
forte oblatus illis est Petrus quidam genere Sy-
mmularius; is apud inensam aerariam olim assi-
moraneo foedissimos fecerat, perquam ingeniosa
pobularibus furtis micantium digitorum celeritate

interceptis; in quo tanta fuit industria et impudentia, ut cum reproberetur,
deieret, labentibusque digitis eam, et quidem audacter, audacter.
His inter praetorianos milites adscriptus eo improbitatis pervenit, ut Theo-

P

V

Alam. P. 8x02 4.

potae si quis unquam arrideret, facilemque se
consiliis inveniendam. Quare Theodoto Cap
amoto, Petrum ejdem praeficiunt; a quo sibi or
tur. Principio is militem stipendio privare cas
aliquando visus est; deinde melius quam ante
impiae negotiationem capessentibus pretio dec
tugas et animas istorum cupiditatibus plane
emptori, post numeratam pecuniam furandi re
state. Ex rei publicae capite procedebat an
illa de profligandis urbibus in primariis tribunali
ta; ac tum in provinciam recessit grassator leg
rasurus pecuniam pro adepta dignitate solutam.
Tandem Petrus ex sui officii ministeriis, quor
men improbos ipse adhibuit; idque non ad solum peccatum est, sed ab
alios etiam qui cum antea, tum post id temporis eam dignitatem attigere;
eademque magister officiorum commisit, commiserunt palatini largitionales,
privatimque ac patrimoniales; demum omnes urbani, et municipales magi-

ροὺς καὶ τὰ πριβάτα καλούμενα τὸ τε πατριμόνιον ἐπιτελεῖν αἰεὶ A 97
 τὴν ὑπουργίαν εἰώθασιν, ἐν πάσαις τε συλλήβδην εἰπεῖν ταῖς ἐν
 Βυζαντίῳ καὶ πόλεσι ταῖς ἄλλαις τεταγμέναις ἀρχαῖς. ἔξ οὗ γὰρ
 ὁδε ὁ τυραννος τὰ πράγματα διωκῆσατο ἐν ἀρχῇ ἐκάστη τοὺς τοῖς
 5 ὑπηρετοῦσι προσήκοντας πόρους πῇ μὲν αὐτὸς, πῇ δὲ ὁ τὴν τιμὴν
 ἔχων προσεποιοῦντο οὐδενὶ λόγῳ, οἱ τε αὐτοῖς ἐπιτάττουσιν ὑπου-
 ργούντες πενόμενοι τὰ ἔσχατα πάντα τοῦτον τὸν χρόνον δουλοπρε-
 πέστατα ὑπουργεῖν ἠναγκάζοντο. σίτου δὲ πολλοῦ κομιδῇ ἐς Lu- B
 ζάντιον κεκομισμένου ἔσεσθαι μὲν ὁ πλεῖστος ἤδη, αὐτὸς δὲ τοῦ-
 10 τὸν πῶλεσι ταῖς ἐώαις ἐπέβαλλε κατὰ λόγον ἐκάστη, καίπερ οὐκ
 ἔχοντά ἐπιτηδεύς εἰς βρώσιν ἀνθρώπων, ἐπέβαλλέ τε, οὐκ ἦπερ
 ἀποδίδοσθαι τὸν κάλλιστον σῖτον εἰώθει, ἀλλὰ καὶ πολλῷ ἀξιώ-
 τερόν, ἦν τε τοῖς ὠνούμενοις ἐπάναγκες χρήματα μεγάλα προεμέ- C
 νοις ἐπὶ τιμήμασι φορτικωτάτοις, εἴτα τὸν σῖτον ἐς τὴν θάλασ-
 15 σαν ἢ ἐς τινὰ ὑδροχόην ἀπορριπτεῖν. ἐπεὶ δὲ καὶ σίτου ἀκραιφ-
 νοὺς τε καὶ οὐκ ὠσεσηπότες μέγα τι πλῆθος ἐνταῦθα ἀπέκειτο,
 καὶ τοῦτο πλείσταις τῶν πόλεων ταῖς σίτου ὑποσπανιζούσαις ἀπεμ-
 πολᾶν ἔγνω. ταύτῃ γὰρ διπλάσια τὰ χρήματα ἐποίει ἥπερ τοῖς
 ὑποτελέσι τὸ δημόσιον ὑπὲρ τουτοῦ τοῦ σίτου τὰ πρότερα ἐλελό-
 20 γιστο. ἀλλ' ἐπεὶ ἐς νέωτα οὐκέτι ὁμοίως ἢ πῶν καρπῶν φορὰ
 ἤκμαζεν, ἐνδεστερώς δὴ ἢ κατὰ τὴν χρείαν ἐς Βυζάντιον ὁ σίτα-
 γωγὸς στόλος ἀφίκετο, Πέτρος τοῖς παροῦσι διαπορούμενος, ἐκ
 τῶν ἐν τε Βιθυνίᾳ καὶ Φρυγίᾳ καὶ Θράκῃ χωρίων περᾶσθαι D

15. ὑδροχόην Alem. ὑδροχόαν AP.

Alem. P. πλείστων τῶν πολέμων A.

ἀπεμπολεῖν AP.

Alem. P. τοῦτο δὲ A.

22. ἐκ τῶν add. Alem.

et Suidas s. συνωνή.

17. πλείσταις τῶν πόλεων

ibid. ἀπεμπολᾶν Alem.

18. ἥπερ Alem. P. ἄπερ A.

19. τούτου

21. ἤκμαζεν Alem. P. ἢ ἀκμάζειν A.

23. περᾶσθαι Alem. περᾶσθαι AP.

stratus. Ex quo enim tyrannus hic rempublicam cepit, cuiusque dignitatis
 ministerium merces vel ab eo, vel a praefectis per scelus intercepta est;
 ipsique coacti nihilominus sunt tanquam vilissima mancipia, summa licet pressi
 egestate illis imperitantibus toto hoc tempore deservire. Frumenti Byzan-
 tium largissime importati maxima iam pars computruerat; id ipse licet homi-
 nibus cibo non esset, pro rata parte atque portione civitatibus orientis emen-
 dum imperat longe maiore pretio quam optimum quodque esset. Oppidani
 emptores in eam fortunam devenerant, ut iniquo coemptum pretio triticum
 denique in mare vel cloacas abicerent. Quod vero integrum et incorruptum
 illudque copiosissimum Byzantii servabatur, quae annonae difficultate labo-
 rant urbibus vendendum curat duplo quam frumentariis provinciis vecti-
 gali publico constitutum fuerat. Ubi vero proximo anno arctior annona fuit,
 et frumentaria classis tenuior quam pro necessitudine Byzantium appulit,
 Petrus in his angustiis remedii inops atque consilii, tamen ex Bithyniae, Phry-
 giae Thraciaeque agris magnam annonae copiam curat exportandam, coa-

χαίλους ἐπέθηκεν τε καὶ αὐτῶν προστατεῖν ἐκ τοῦ θρασυῦς οὐδαμῇ
 B ἀπηξίον. καίτοι καὶ ταῦτα ἡ βασιλὶς ἀκούσασα οὐ μεθήκε τὴν 25

6. τῷ δημοσίῳ Suidas. ὅλας δημοσίῳ AP.
 ἀνναστῆν AP.

7. ἐνὶ θύρῃ Suidas.

ctis colonis eam ad maritima primum loca magno labore, deinde non minore periculo, Byzantium conveyere; prelia pro re vilissima accipere, damnum denique tum grande referre, ut potius haberent frumento publicis horreis condonato pretium insuper duplum persolvere. Hoc onus vocari angona consuevit. Cum vero ad urbis necessitatem neque haec satis frumentatio sufficeret, plerique rem ad imperatorem deferunt, omnesque fere ordines militares aere de frumentuantur per civitatem, turbasque concitant, sic ut iratior iam illi quod heret; magistratum et, de causis adepturus, et quod haud vana fama audisset, plane grandes ciuitatis esse in latebris ex peculatu. Verum prohibuit coniugem Theodora, ut quae Barsamen impotentem amaret, et de malis actibus, ut ego quidem reor, deque insigni adversus subiectos saevitia. Nam cum ipsa in primis esset animo ad crudelitatem exarscente, et prorsus plena inhumanitate, sic et moribus coniugis, ut haberet, nos curavit. Sed alia fama est; Petrum sibi Theodorae amicum, quin alienum praestigiū dextinxisse, utpote qui impense operam veneficis ut haemonibus dedisset, et de his studiis Manichaeos suspiceret, atque palam praesidio esse

A 99

C

V 324

μηνος ον πολλω ρωτερον μοχολα των πησαντων αυτων κατεστι-
 σκετο, Ιωαννην παραιτουμεν ταύτης δη τής τιμής, ὅσπερ αὐτήν
 παραιτησώμεθα μὴδὲ πον, ὀλίγοις πρότερον ἔρχεν. ἦν δὲ οὗτος ὁ D
 ἀνὴρ γένος μὲν Παλαιστίνος, πρῶτος δὲ καὶ ἀγαθὸς ἄγαν, καὶ
 οὐδὲ πωρῖσθαι χορημάτων ἰδικῶν πόρους εἰδίως, οὐδὲ τῷ λυπη-

23. ὁ ἀνὴρ ὁ αὐτὸς AP. Ibid. γένος Alem. P. γενόμενος A.
 Ibid. Παλαιστίνος Alem. Παλαιστίνιος AP.

non dubitaret, idque licet non ignoraret Augusta, benevolentiae tamen in
 eum nihil remisit, quin ea re humanius complectebatur, ac diligebat, ut quae
 ab inenute aetate cum magis atque beneficis (qua huc arte adacta) consueverat
 huic rei fidem habens, et ea nunquam non freta. Namque Iustiniano non
 tam delinimentis quam, ut ferunt, daemonum vi mansueto usa est atque
 tractabili. Certe vir ille neque ea solertia fuit, neque ingenio ad ipstitiam
 bonumque ita composito, ut his minime pateret insidiis, quin animo caedibus
 et avaritia plane prostrato, adulationibus atque deceptionibus exposito, et
 gravissimis in rebus facili non lecus ac pulvisculis versari, ut nulla propin-
 quis vel amicis in illo firma, certaue spes ostenderetur; mente denique huc
 atque illuc in incerto negotiorum vaga; sane venenosis aggredientibus, et ex-
 agnanti Theodoraе perniciosa. Quare Petrum ab his artibus instru-
 ctum amavit Augusta ut quae maxime, quoniam licet imperator vix aegre de
 praetoriana praefectura tandem dimisisset, paulo post nitente Theodora ae-
 rario praefecit, ea dignitate Iohanni abrogata, qui paucis ante mensibus illam
 susceperat. Is erat genere Palaestinus insigni vir mansuetudine ac probi-
 tate, qui ne in re quidem familiari instituere sibi quaestum sciverit, neque

A 10

P 6

ρηται πάντα.

B κγ. Πρώτα μὲν εἰθισμένον ὄν ἐκ παλαιοῦ ἕκαστον τῆς Ρω-
μαίων ἀρχὴν ἔχοντα οὐχ ἕνα μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλὰς τοῖς τῶν

14. ἡξίον Reisk. 15. κη] xdi AP. 16. εἰπεῖν
delet Alem. οὐδὲν ἄλλο εἰπεῖν Reisk. 20. σημεῖναι] σημεῖναι
Reisk. 21. αἰρηται Alem.
αἰρηται AP.

ullam aliquando hominum læserit. Quare quemadmodum in oculis erat mul-
titudinis, ita Iustiniano ac Theodoræ inprimis gratus; qui uti quemque ex
administris bonum probumque præter opinionem experti sunt, hunc penitus
stomachati aversaque omni curarunt studio quamque citissime abigendum.

Ergo Petri
mitatum au-
rum rebus

hoc aere pr-

interim in

item numis-

Hæc magi-

diorum pos-

dis aerum-

bus paulo

diorum dominos per vim diripiendos curarent.

s fuit cala-

ndis multo-

a erat; ex

sic invenit;

. Aureum

et erogavit

vero prae-

explican-

discedenti-

vi, ii prae-

23. Fuit Romania imperatoribus mos perantiquus, ut quae superessent

δημοσίων ὀφλημάτων· λειψάνοις τοὺς κατακόους δωρεῖσθαι πάν-
 τας, τοῦ μήτε τοὺς ἀπορουμένους τε καὶ ὅθεν ἂν ἐκτίνοιεν τὰ λεί-
 ψανα ταῦτα· οὐδαμῇ ἔχοντας διηνεκές ἀποπνύεσθαι μήτε τοῖς
 φορολόγοις σκήψεις παρέχεσθαι, συκοφαντεῖν ἐγχειροῦσι τῶν τοῦ
 5 φόρου ὑποτελῶν τοὺς οὐδὲν ὀφείλοντας, οὗτος ἐς δύο καὶ τριάντα
 εἰσὶν χρόνον οὐδὲν τοιοῦτο ἐς τοὺς κατηκόους εἰσγύσασθαι. καὶ A 101
 ἀπ' αὐτοῦ τοῖς μὲν ἀπορουμένοις ἄναγκατον ἦν ἀποδρᾶναι τε γῆν C
 καὶ μήκέτι ἐπανιέναι. καὶ οἱ συκοφάνται τοὺς ἐπιεικεστέρους
 ἀπέκναιον κατηγορίαν ἐπανασείοντες, ἅτε τὸ τέλος ἐνδεεστερώς ἐκ
 10 παλαιοῦ καταβάλλοντας τῆς ἐγκειμένης τῷ χωρίῳ φορᾶς· οὐ
 γὰρ ὅσον οἱ ταλαίπωροι τὴν καινὴν τοῦ φόρου ἀπαγωγὴν ἐδεδία-
 σαν, ἀλλὰ καὶ χρόνων τοσοῦτων τὸ πλῆθος οὐδὲν προσῆκον
 βαρύνεσθαι φόροις. πολλοὶ γοῦν ἀμέλει τὰ σφέτερα αὐτῶν τοῖς
 συκοφάνταις ἢ τῷ δημοσίῳ προέμενοι ἀπηλλάσσοντο. ἔπειτα
 15 δὲ Μηδῶν μὲν καὶ Σαρακηνῶν τῆς Ἀσίας γῆν τὴν πολλήν, τῶν D
 δὲ δὴ Οὐννων καὶ Σκλαβηνῶν ξύμπασαν Εὐρώπην λήισαμένων,
 καὶ τῶν πόλεων τὰς μὲν καθελόντων εἰς ἔδαφος, τὰς δὲ ἀργυρο-
 λογήσασθαι ἐς τὸ ἀκριβὲς μάλιστα, τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἑξανδρα-
 ποδῶσθαι ἐν χρήμασι πᾶσιν, ἑρημόν τε τῶν οἰκητόρων κατα-
 20 στησαμένων χώραν ἐκάστην ταῖς καθ' ἡμέραν ἐπιδρομαῖς, φόρον
 μὲν οὐδεὶς τῶν ἀπάντων ἀφῆκε, πλήν γε δὴ ὅσον ἐκαστοῦ ταῖς
 ἀλούσαις πόλεων μόνον. καίτοι εἰ καθάπερ Ἀναστάσιος βα- V 325
 σιλεὺς ἐπτάετες ταῖς ἀλούσαις τὰ τέλη ἐπιχῶρεῖν ἔγνω, οἶμαι δ' P. 67

8. τοὺς ἐπ. Alem. P. καὶ ἐπ. A.

15. γῆν τὴν] γῆν recte delet

Reisk. 16. ξύμπασαν P. καὶ ξύμπασαν A. καὶ Γότθων (vel
 Ἄντων) ξύμπασαν Alem.

acris alieni publici partes tenuiores, harum remissionem non semel, sed ite-
 rum ac saepius subditis darent, ne qui attritis fortunis nomina dissolven-
 do non essent, perpetuo in his angustiis versarentur, neve in debito exagi-
 tandi vectigales ansam quaestores haberent. Hic autem princeps intra annos
 duos atque triginta nihil tale subiectis condonavit; ob id egentibus desperato
 reditu fugiendum erat, probi quique a calumniatoribus urgeri interminanti-
 bus accusationes tanquam olim persolutis publicis minus quam ad constitu-
 tum praediis tributum. Quare miseri non tam novam vectigalis impositionem
 veriti quam longissimi temporis gravem atque iniquam exactionem, crimino-
 sis hominibus vel disco suis praediis cessere. Praeterea Asia magna ex parte
 Persarum et Saracenorum armis, Europa universa Hunnorum atque Scylabe-
 norum populationibus belloque Gotthico devastatis, aequatis solo urbibus,
 accisis penitus opibus, populis in servitutem cum fortunis abductis, direptis
 quotidie regionibus, et ab colonis desertis; nullas tamen Iustinianus, nisi
 captas ipsas urbes duntaxat a vectigalibus liberas, idque omnino per annum
 esse voluit. Qui, si vel septennalem, ut Anastasius imperator, illis indul-
 sisset publicorum dissolutionem, ne sic quidem satis pro rei ac temporis con-

ἔστι τὸ πρῶγμα ὅπερ' συνωνή καλεῖται, ἐξ οὗ δὴ ἅπασιν ἐκνευρί-
σθαι τοῖς τῶν χωρίων κυρίοις συμβαίνει. φόρον γὰρ ἀπ' αὐτοῦ
τὸν ἐπέτειον οὐχ ἥσσονα ἢ δεκαπλασίονα κατατιθέναι σφίσιν ἐπά-
ναγκες, οἷς γε οὐ μόνον τῷ στρατῷ χορηγεῖν, ἀλλὰ καὶ σῆτον ἐς
5 Βυζάντιον πολλάκις διακομίζειν ταῦτα πεπονημένοι συνέπεσεν, ἐπεὶ
οὐχ ὁ Βαρσύμης καλούμενος μόνος τὸ τοιοῦτο ἄγος ἐξαμάρτανειν
τετόλμηκεν, ἀλλὰ καὶ πρότερον μὲν ὁ Καππαδόκης, ὕστερον δὲ D
οἱ ματὰ τὸν Βαρσύμην τοῦτο δὴ τὸ τῆς ἀρχῆς παραλαβόντες
ἀξίωμα. τὰ μὲν οὖν τῆς συνωνῆς ταύτῃ πη ἔχει. τὸ δὲ τῆς
10 ἐπιβολῆς ὄνομα ὅλεθρός τις ἐστὶν ἀπρόοπτος ἐξαπινάμως τοῖς τὰ
χωρία κεκτημένοις ἐπιγενόμενος πρόρριζόν τε αὐτοῖς ἐκτρίβων τὴν
τοῦ βίου ἐλπίδα. χωρίων γὰρ τὸ τέλος τῶν ἐρήμων τε καὶ ἀπό- A 103
ρων γεγεννημένων, ὧν δὴ τοῖς τε κυρίοις καὶ τοῖς γεωργοῖς ἤδη τε-
τύχηκεν ἢ παντάπασιν ἀπολωλέναι, ἢ γῆν πατρώαν ἀπολιποῦσι
15 τοῖς ἐγκειμένοις σφίσι διὰ ταῦτα κακοῖς κρύπτεσθαι οὐκ ἀπαξιοῦ-
σιν ἐπιφέρειν τοῖς οὕτω διεφθαρμένοις παντάπασιν. τοιοῦτο μὲν
καὶ τὸ τῆς ἐπιβολῆς ὄνομά ἐστιν, ἐπιπολάσαν ὥς τὸ εἰκὸς ἐπὶ τὸν
χρόνον μάλιστα τοῦτον. τὰ δὲ τῶν διαγραφῶν ὡς συντομώτατα
φράσαντι ἀπηλλάχθαι τῇδε πη ἔχει. ζημίαις πολλαῖς ἄλλως τε
20 καὶ ὑπὸ τοὺς χρόνους τούτους περιβαλέσθαι τὰς πόλεις ἦν ἀνάγκη. P 68
ἥνπερ τὰς τε ἀφορμὰς καὶ τοὺς τρόπους ἀφήμι λέγειν ἐν τῷ πα-
ρόντι, ὥς μή μοι ὁ λόγος ἀπέραντος εἴη. ταύτας οἱ τὰ χωρία
ἔχοντες κατατιθέντες κατὰ λόγον τῆς ἐγκειμένης ἐκάστῃ φορᾷ ***

2. αὐτοῦ] αὐτῶν Med.

3. κατατιθέναι] ἐγκατατιθέναι Pm.

15. τοῖς ἐγκειμένοις — κακοῖς] τοὺς ἐγκειμένους — κακοῦς Suidas
s. v. ἐπιβολή. *ibid.* ἀπαξιοῦσιν] ἀπηξίου Suidas. 16. οὐ-

τω Alem. οὐπω AP et Suidas.

19. τῇδε πη — περιβαλέ-

σθαι om. Med.

20. ἦν addidit Reisk.

23. κατὰ λόγον

Alem. κατ' ὀλίγον AP.

ibid. Post φορᾷ indicavi lacunam.

ἔλκον addebat Alem. „Fort. addendum ἀπεσεύοντο. Sed videtur plus
et aliud quid deesse.“ REISK.

rum possessoribus decies tanto maius tributum annuatim persolventibus frangi
nervos oportet, praesertim ubi a calamitate militaris annonae Byzantium
amplius comportandum frumentum sit. Nam non Barsamae modo, sed Ioān-
nia etiam Cappadocis, ac deinde successorum flagitium hoc fuit. Ita quidem
annona. Impositio vero quaedam est veluti improvisa pestis in possessores
agrorum repente ingruens omni spe vitae ab stirpe praecisa; nam vastis om-
ninoque sylvescentibus praediis (quorum domini, colonique seu periissent,
sive post tot mala patriam fugientes, gravissimeque afflictī uspiam latitarent)
vectigal imponere Iustinianus non dubitavit; id autem impositionum genus
his maxime tempestatibus valuit. Descriptiones demum, ut paucis absolvam,
decretae sunt, quo damna, quae frequenter hoc tempore civitates fecissent,
ab arvorum possessoribus pro vectigalium portione resarcirentur: sed illo-
rum causas atque eventus hoc loco dicere pene iniquum esset. Verum non

- οὐκ ἄχρι δὲ τούτων αὐτοῖς τὸ κακὸν ἔσται, ἀλλὰ καὶ τοῦ λοιμοῦ
 ξύμπασαν περιλαβόντος· τὴν τε ἄλλην οἰκουμένην καὶ οὐκ ἥκιστα
 τὴν τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴν τῶν τε γεωργῶν ἀφανίσαντος μέρος τὸ
 πλεῖστον, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐρήμων ὥς τὸ εἰκὸς γεγεννημένων τῶν
 χωρίων, οὐδεμίᾳ φειδοῖ ἐχρήσατο ἐς τοὺς τούτων κυρίους. φό- 5
 ρον γὰρ τὸν ἐπέτειον οὐ τότε ἀνίει πραττόμενος οὐκ ἤπερ ἐκάστῳ.
 B ἐπέβαλλε μόνον, ἀλλὰ καὶ γειτόνων τῶν ἀπολωλόντων τὴν μοῖραν.
 προσῆν δὲ αὐτοῖς καὶ τᾶλλα πάντα ὥνπερ ἐμνήσθην ἀρτίως, ἅτε
 τοῖς τῶν χωρίων δεδυστυχηκόσι τὴν κτῆσιν αἰεὶ ἐγκειμένων, ἔτι
 μέντοι καὶ τοῖς μὲν στρατιώταις ἀνὰ τὰ κάλλιστα τε καὶ τιμιώτα- 10
 τα δωματίων τῶν σφετέρων ὠκημένοις ὑπηρετεῖν, αὐτοῖς δὲ πάντα
 τοῦτον τὸν χρόνον ἐν τοῖς φτωχοτάτοις τε καὶ ἀπημελημένοις τῶν
 οἰκιδίων δίαιταν ἔχειν. ἅπερ ἅπαντα ὑπὸ τὴν Ἰουστινιανοῦ τε
 V 326 καὶ Θεοδώρας βασιλείαν τοῖς ἀνθρώποις αἰεὶ γίνεσθαι ξυνέβη,
 ἐπεὶ οὔτε πόλεμον οὔτε τι ἄλλο τῶν μεγίστων κακῶν ἐν τούτῳ δὴ 15
 A 104 τῷ χρόνῳ λελωφηκέναί τετύχηκεν. ἐπεὶ δὲ δωματίων ἐμνήσθην,
 C οὐδὲ τοῦτο παριτέον ἡμῖν, ὅτι δὴ οἱ κεκτημένοι τὰς ἐν Βυζαντίῳ
 οἰκίας βαρβάροις ἐνταῦθα καταλύειν παρεχόμενοι ἐπτακισμυρίοις
 μάλιστα οὖσιν, οὐκ ὅπως τῶν σφετέρων ὀνίνασθαι οὐδαμῇ εἶχον,
 ἀλλὰ καὶ προσετρίβοντο δυσκόλοις ἑτέροις. 20
 D κδ'. Οὐ μὲν οὐδὲ τὰ ἐς τοὺς στρατιώτας αὐτῷ ἐργασμένα
 σιωπῇ δοτέον, οἷς δὴ τούτους ἐπέστησεν ἀνθρώπων ἀπάντων
 χρήματα σφᾶς ὅτι πλεῖστα ξυλλέγειν ἐνθένδε κελεύσας, εὖ εἰδόντας
 ὡς μοῖρα τῶν πορισθησομένων ἡ δωδεκάτῃ αὐτοῖς κείσεται. ὄνομα

6. οὐδὲ τότε ἀνίει εἰσπραττόμενος Alem. 9 ἔμ Alem. ἔστι AP.
 22. τούτους] Lego κακίστους vel simile. ALBM.

hic illorum mala constitere: nam licet pestilentia, quae in reliquum terrarum orbem ac Romanum pervasit imperium, cultores agrorum vulgo passim consumerentur, incultis interea atque desertis arvis, nulla tamen modestia annuis vectigalibus temperatum est; quin ad partem viritim constitutam, et ad ea omnia, quae paulo ante commemoravi, demortui cuiusque cotermini nomina exacta, denique militem pulchrioribus atque honestioribus aedificiorum cubiculis exceptum, bene ac liberaliter habuerunt, ipsi in male materiata vilioraque receptacula interea secedentes. Haec accidere mortalibus Iustiniano Theodoraque imperium gerentibus, quando neque bella neque extrema malorum quidquam deferbuere. Sed quoniam de domiciliis sermo incidit, silentium non est, Byzantii ad septuaginta millia barbarorum aliquando fuisse, quos aedibus possessores exciperent quis, non modo domesticis exclusi commoditatibus, sed aliis etiam difficultatibus conflictati.

24. Neque silentio praeterire libet quae commisit Iustinianus in milites; dedit eis censitores (hos logothetas vocavit) iussos ex omni hominum genere quam maximam pecuniam in castris colligere; duodecima quaque parte

δὲ λογοθέτας αὐτοῖς ἔθετο. οἱ δὲ ἀνὰ πᾶν ἔτος ἐπενόουν τάδε. τὰς στρατιωτικὰς συντάξεις οὐχ ὁμοίως νόμος χορηγεῖσθαι ἐφ' ἑξῆς ἅπασιν, ἀλλὰ νέοις μὲν ἔτι αὐτοῖς οὖσι καὶ στρατευσαμένοις ἀρτίως ἐλάσσων ὁ πόρος, πεπονηκόσι δὲ καὶ μέσοις που ἤδη καταλόγον γεγενημένοις ἐπὶ μείζον χωρεῖ. γεγηρακόσι μέντοι καὶ μέλλουσι τῆς στρατείας ἀφίεσθαι πολλῷ ἔτι κομπωδεστέρα ἢ συντάξεις, ὅπως αὐτοί τε τὸ λοιπὸν ἰδία βιοῦντες ἐς τὸ ἀποζῆν διαρκῶς ἔχοιεν, καὶ ἐπειδὴν αὐτοῖς ἑυμετροῦσασθαι τὸν βίον ἑυμβαίῃ, παραψυχὴν τινὰ τῶν οἰκείων ἀπολιπεῖν τοῖς κατὰ τὴν οἰκίαν δυνατοὶ.

10^ο εἶεν. ὁ τοίνυν χρόνος τῶν στρατιωτῶν τοὺς καταδειστέρους ἐς τῶν P 69 τετελευτηκότων ἢ τῆς στρατείας ἀφεμένων τοὺς βαθμοὺς αἰὲ ἀναβιβύζων προτιανέυει κατὰ πρεσβεῖα τὰς ἐκ τοῦ δημοσίου συντάξεις ἑκάστη. ἀλλ' οἱ λογοθέται καλούμενοι οὐκ εἶων ἐκ τῶν καταλόγων ἀφαιρέσθαι τὰ τῶν τετελευτηκότων ὀνόματα, καίπερ ὁμοῦ

15 διαφθειρομένων, ἄλλως τε καὶ κατὰ τοὺς πολέμους συχνοὺς γινόμενους τῶν πλείστων. οὐ μὲν οὐδὲ τοὺς καταλόγους ἔτι ἐπλήρουν, καὶ ταῦτα χρόνου συχνοῦ. καὶ ἀπ' αὐτοῦ περιειστήκει τῇ A 105 μὲν, πολιτεία τὸν τῶν στρατευομένων ἀριθμὸν ἐνδεέστερον φεῖ εἶναι, τῶν στρατιωτῶν τοῖς περιοῦσι πρὸς τῶν πάλαι τετελευτη-

20 κότων διωθουμένοις ἐπὶ μοίρας παρὰ τὴν ἀξίαν τῆς καταδειστέρας ἀπολελείφθαι, τὰς τε συντάξεις ἐλασσόνως ἢ κατὰ τὴν προσ- B ἤκουσαν κομίζεσθαι τάξιν, τοῖς δὲ λογοθέταις διαλαγχάνειν Ἰουστινιανῷ τῶν στρατιωτικῶν χρημάτων πάντα τοῦτον τὸν χρόνον. ἔτι μέντοι καὶ ἄλλαις ζημιῶν ἰδέαις πολλὰς τοὺς στρατιώ-

5. χωρεῖ Alem. χωρεῖν AP. 6. τῆς Reisk. τὰς AP. 9. ἐκ τῶν οἰκείων Alem. 15. πολέμους Alem. πολεμίους AP. 20. μοίρας Alem. χειρας AP.

haud dubie ipsis constituta, qui quotannis ad militem artibus vexandam incumberent. Usque legeque castrensi receptum est, ut non omnibus aequae stipendia numerentur, sed tironibus tenuiora, exercitatus autem rorariis, et medio fere iam albo receptis, maiora; postremo veteranis, et quibus missio indulgenda sit, longe munificentiora, ut iis privatim agentibus ad vitam necessaria suppetere, et naturae cedentes aliquid solatii ex peculio castrensi domesticis relinquerent. Ergo emeritis morte vel missione abeuntibus militia ordine inferiores, qui gradatim in locum succedunt, pro temporis ratione stipendia ex publico merentur. Verum censitores prohibuerunt militum nomina passim licet in praeliis occisorum ex albo deleri, aut album a longo tempore instaurari. Unde respublica eo devenerat, ut exercitus numero exiguus esset, miles superstes extinctis emeritis, praeter dignitatem in inferioribus detineretur ordinibus, stipendia quam pro loco et gradu acciperet minora, reliqua castrensis pecunia Iustiniano a censoribus toto hoc tempore corrogaretur, damnis praeterea perquam multis aliis milites afficerentur, ita compensatis periculis, quae per sua corpora in praelio subirent; Grae-

τας ἀπέκναιον, ὥσπερ ἀμειβόμενοι τῶν ἐν τοῖς πολέμοις κινδύνων,
 ἐπικαλοῦντες τοῖς μὲν ὡς Γραικοὶ εἶεν, ὥσπερ αὐτὰ ἐξὸν τῶν ἀπὸ
 τῆς τὸ παράπαν τινὶ γενναίῳ γενέσθαι, τοῖς δὲ ὡς οὐκ ἐπιτεταγμέ-
 νον πρὸς βασιλέως σφίσι στρατεύεσθαι, καίπερ ἀμφὶ τούτῳ γράμ-
 ματα βασιλέως ἐνδεικνυμένοις, ἅπερ οἱ λογοθέται διαβάλλειν οὐ- 5
 C δεμιᾷ ὀκνήσει ἐτόλμων· ἄλλοις δὲ, ὅτι δὴ τῶν ἐταίρων ἡμέρας
 σφίσιν ἀπολελεῖσθαι τινὰς ξυμβαίη. ὕστερον καὶ τῶν ἐν παλα-
 τίῳ φυλάκων τινὲς ἀνὰ πᾶσαν στελλόμενοι τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν
 διηρευνῶντο δῆθεν τῷ λόγῳ ἐν τοῖς καταλόγοις τοὺς ἐς τὸ στρα-
 τεύεσθαι ἐπιτηδείους ὄντας ὡς ἦκιστα, καὶ αὐτῶν τινὰς μὲν ἅτε 10
 ἀχρεῖους ὄντας καὶ γεγηρακότας ἀφαιρεῖσθαι τὰς ζώνας ἐτόλμων,
 οἷπερ τὸ λοιπὸν ἐκ τῶν εὐσεβούντων ἐν τῷ δημοσίῳ τῆς ἀγορᾶς
 προσαιτοῦντες τροφὴν δακρύων τε καὶ ὀλοφύρσεως αἰὲρ προφάσεις
 τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἐγίνοντο πᾶσι, τοὺς δὲ λοιποὺς, ὅπως δὴ μὴ
 ταῦτα καὶ αὐτοὶ πείσωνται, χρήματα μεγάλα ἐπράττοντο, ὧν 15
 ἐπιλιπόντων τοὺς στρατιώτας, ἅτε τρόποις ἐκνευρισμένους πολ-
 D λῶς, πτωχοτέρους τε γεγονέναι καὶ οὐδαμῇ ἐς τὸ πολεμεῖν προθυ-
 μεῖσθαι ξυνέβη. ὁθεν Ῥωμαίοις καὶ τὰ ἐν Ἰταλίᾳ πράγματα λε-
 A 106 λύσθαι ξυνέπεσεν. οὗ δὴ Ἀλέξανδρος ὁ λογοθέτης σταλὲς τοῖς
 μὲν στρατιώταις ταῦτα ἐπικαλεῖν οὐδεμιᾷ ὀκνήσει ἐθάρρει, τοὺς 20
 δὲ Ἰταλοὺς χρήματα ἐπράττειν, τῶν ἐς Θεοδέριχον καὶ Γότθους
 V 327 πεπολιτευμένων ἀμύνεσθαι φάσκων. οὐ μόνον δὲ οἱ στρατιῶται
 πενία τε καὶ ἀπορία πρὸς τῶν λογοθετῶν ἐπιέζοντο, ἀλλὰ καὶ οἱ
 1. ἀπέκναιον Pm. ἐπέκναιον AP. 2. ἀπὸ τῆς] Γραικίας vel
 Ἑλλάδος addit Alem. 6. ἐταίρων Alem. P. ἐτέρων A. 10. ὡς
 ἦκιστα] καὶ τοὺς ὡς ἦκιστα Reisk. 15. ἐπράττοτο vel εἰσε-
 πράττοντο Alem. ἐπράττετο A. ibid. ὧν ἐπιλιπόντων Reisk.
 Legebatur οὔτε πάντων, quod Alem. in οὕτω πάντως mutaverat.
 οὐ δὴ Alem. P. οὐδαμῇ A.

cumque nomen ut probrum aliis obiectaretur, quasi nullum Graecia ferret
 strenuum militem; pars respueretur, ut quae iniussu principis militaret; eius
 prolata diplomata facile in suspicionem vocarentur; demum alii, ut qui fre-
 quenter a commilitonibus et castris abessent. Post haec quidam ex praeto-
 rianis militibus in universam Romanorum ditionem destinantur ex albo mili-
 tiae, nimirum exploraturi, quicumque bello apti non essent. Nonnulli exacta
 aetate, quasi minime idonei cingulo spollati propalam in fora stipem à religio-
 sis viris emendicare et obviis quibusque acerbum et lacrimabile spectacu-
 lum praeberē; alii ne eadem ipsi paterentur, se a conquisitoribus grandi pe-
 cunia redimebant; ita miles multifariam debilitatus ac destitutus necessariis,
 animo sic abhorruit a militia, ut Romanorum et Italiae res omnino dilaberentur.
 Nam Alexander, qui eo censor missus est, crimini haec militibus per
 impudentiam dedit; Italos vero per speciem ulciscendarum Theodorici Got-
 thorumque iniuriarum gravi aere mulctavit. Verum non militem modo, sed
 etiam exercitus ducum administratos, numero plurimos, et gloria pridem in-

πᾶσιν ὑπηρετοῦντες ταῖς στρατηγοῖς παμπλήθεῖς τε καὶ δόξῃ με-
 γάλῃ τὰ πρότερον ὄντες, λιμῶ καὶ πενίᾳ δεινῇ ἤχθοντο· οὐ γὰρ
 εἶχον ὅθεν τὰ εἰωθότα σφίσι πορίσονται. πρόσθήσω δέ τι τούτοις
 καὶ ἕτερον, ἐπεὶ με ὁ τῶν στρατιωτῶν λόγος ἐς τοῦτο ἄγει. οἱ
 5 Ῥωμαίων βεβασιλευκότες ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις πανταχόσε τῶν τῆς
 πολιτείας ἐσχατιῶν πάμπολυ κατεστήσαντο στρατιωτῶν πλῆθος
 ἐπὶ φυλακῇ τῶν ὁρίων τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς, καὶ κατὰ τὴν ἐφ᾽ ἂν P 70
 μάλιστα μοῖραν ταύτῃ τὰς ἐφόδους Περσῶν τε καὶ Σαρακηνῶν
 ἀναστέλλοντες, οὕσπερ λιμιταναίους ἐκάλουν. τούτοις ὁ βασιλεὺς
 10 κατ' ἀρχὰς μὲν οὕτω δὴ παρέργως τε καὶ φαύλως ἐχρῆτο, ὥστε
 τεσσάρων ἢ πέντε αὐτοῖς ἐνιαυτῶν τῶν συντάξεων τοὺς χορηγοὺς
 ὑπερημέρους εἶναι, καὶ ἐπειδὴν Ῥωμαῖοις τε καὶ Πέρσαις εἰρήνη
 γένοιτο, ἤναγκάζοντο οἱ ταλαίπωροὶ οὗτοι, ἅτε καὶ αὐτοὶ τῶν ἐκ
 τῆς εἰρήνης ἀγαθῶν ἀπολαύσοντες, χρόνου ῥητοῦ τὰς ὀφειλομέ-
 15 νας σφίσι συντάξεις τῷ δημοσίῳ χαρίζεσθαι· ὕστερον δὲ καὶ
 αὐτὸ τῆς στρατείας ὄνομα αὐτοὺς ἀφείλετο οὐδενὶ λόγῳ. τὸ λοι-
 πόν τὰ μὲν ὅρια τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς φυλακτηρίων ἔκτος ἔμεινε,
 οἱ δὲ στρατιῶται ἑξαπινάως ἔβλεπον εἰς τῶν εὐσεβεῖν εἰωθότων B
 τὰς χεῖρας. ἕτεροι στρατιῶται οὐχ ἥσσους ἢ πεντακόσιοι καὶ τρισ-
 20 χίλιοι τὰ ἐξ ἀρχῆς ἐπὶ φυλακῇ τοῦ παλατίου κατέστησαν, οὕσπερ
 σχολαρίους καλοῦσιν. καὶ αὐτοῖς συντάξεις ἀνέκαθεν πλείους ἢ A 107
 τοῖς ἄλλοις ἅπασι τὸ δημόσιον ἀεὶ χορηγεῖν εἴωθε. τούτους οἱ
 πρότερον μὲν ἄριστινδην ἀπολέξαντες ἐξ Ἀρμενίων ἐς ταύτην δὴ
 τὴν τιμὴν ἤγον. ἐξ οὗ δὲ Ζήνων τὴν βασιλείαν παρέλαβε, πᾶσιν

8. Περσῶν] Ῥωμαίων A. Correctum ex Suida s. λιμιταναῖοι. 9. λι-
 μιταναίους Suidas. λιμηταναίους AP. 10. παρέργως Suidas.
 περιέργων AP. 20. παλατίου] πάλλαντος Suidas s. v. σχολάριοι.

signes in summam inopiam: ac rerum omnium egestatem censitores impulere,
 quibus non esset unde sibi necessaria suppeditarent. Illud hic addere libet,
 quoniam de militibus locus admonuit, olim Romani imperatores passim in ex-
 tremis bris frequentes militum manipulos constituerunt, qui limites imperii
 Romani, praecipue per orientis provincias tuerentur, indeque Persarum at-
 que Saracenorum incursiones vimque arcerent, quos et limitaneos appel-
 lanerunt. Hos Iustinianus adeo statim despiciatui duxit, ut quadriennalia et
 quinquennalia stipendia illis a quaestoribus differrentur. Romanis vero Per-
 sisque inducias agitantibus, miseris illis commodo pacis fruituris certa erant
 ex aerario concedenda stipendia; tandem eos Caesar per iniuriam ex albo
 militum expungit; ita demum Romanorum fines praesidio destituti; miles li-
 mitaneus ex piorum manibus et largitate pendebat. Aula imperatoria trium
 millium ac quingentorum militum, quos vocant scholarios, olim praesidius
 tenebatur; his ab aerario maiora quam reliquis omnibus erant ab antiquo
 salaria: nec nisi Armenorum triarii et selectissimi quique hunc honorem a
 maioribus acceperunt. Postea vero quam Zenoni fuit imperium, inertis et

ἔξουσία ἐγένετο καὶ ἀνδράποδοις καὶ ἀπολέμοις οὗσι παντάπασι τούτου δὴ τοῦ ὀνόματος ἐπιβατεύειν. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου καὶ ἀνδράποδα κατατιθέντες τμήματα τὴν στρατείαν ὠνοῦντο ταύτην.

C ἥνικα τοίνυν Ἰουστινὸς τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, οὗτος Ἰουστιανὸς πολλοὺς εἰς τὴν τιμὴν κατεστήσατο ταύτην, χρήματα μεγάλα 5 περιβαλλόμενος. ἐπεὶ δὲ τούτοις καταλόγοις οὐδένα ἐνδεῖν τὸ λοιπὸν ᾔσθετο, ἑτέροισιν αὐτοῖς ἐς δισχιλίους ἐντέθεικεν, ὅσπερ ὑπεραρίθμους ἐκάλουν. ἐπειδὴ δὲ αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἔσχεν, τούτους δὴ τοὺς ὑπεραρίθμους ἀπεσείσατο ἀντίκα μάλ᾽, τῶν χρημάτων οὐδ' ὅτιοῦν ἀποδοὺς σφίσιν. ἐς μέντοι τοὺς ἐντὸς τοῦ 10 τῶν σχολαρίων ἀριθμοῦ ὄντας ἐπενόει τάδε. ἥνικα στρατεύματα ἐπὶ Λιβύην ἢ Ἰταλίαν ἢ ἐπὶ Πέρσας ὡς σταλήσεται ἐπίδοξον ἦν, καὶ αὐτοῖς ὡς ξυστρατεύσουσιν ἐπήγγελλε συσκευάζεσθαι, καίπερ ἐξεπιστάμενος ἐπιτηδείως αὐτοὺς ἐς τὸ στρατεύεσθαι ὥς ἥκιστα

D ἔχειν, οἱ δὲ τοῦτο ἵνα μὴ γένηται δέισαντες χρόνον οἱ ῥῆτορες 15 συντάξεις ἀφίεσαν. ταῦτα μὲν τοῖς σχολαρίοις πολλάκις ἐξηγή- νεσθαι παθεῖν. καὶ Πέτρος δὲ τὸν ἅπαντα χρόνον ἥνικα τὴν τοῦ μαγίστρου καλουμένου εἶχεν ἀρχὴν, αἰεὶ καθ' ἡμέραν αὐτοὺς κλοπαῖς ἀμυνθήτοις ἀπέκναιε. πρῶτος μὲν γὰρ ἦν καὶ ὡς ἥκιστα ὑβρίζειν εἰδὼς, κλεπτίστατος δὲ ἀνθρώπων ἀπάντων καὶ ῥύπου 20 αἰσχροῦ ἀτεχνῶς ἔμπλεως. τούτου τοῦ Πέτρου καὶ τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις ἐμνήσθην, ἅτε τὸν Ἀμαλασούνθης φόνον τῆς Θεοδο- ρίχου παιδὸς εἰργασμένου. εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεροι τῶν ἐν παλατίᾳ πολλοὶ ἀξιώτεροι, ἐπεὶ καὶ πλείω τὸ δημόσιον αὐτοῖς χορηγεῖν

A 108 ῥίχον παιδὸς εἰργασμένου. εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεροι τῶν ἐν παλατίᾳ πολλοὶ ἀξιώτεροι, ἐπεὶ καὶ πλείω τὸ δημόσιον αὐτοῖς χορηγεῖν

8. ἀνδράποδα Alem. ἀνδραπόδοις AP. 13. αὐτοῖς ὡς ξυστρατεύσουσιν Reisk. αὐτοῖς ξυστρατεύουσιν AP. 15. οἱ δὲ Alem. P. οὐδὲ A. 24. πολλοὶ πολλῶ Reisk.

imbelli cuique nomen id sibi adsciscere licuit; tandem et calonibus, qui hanc sibi militiam praesenti pecunia commercarentur. Iustino autem principe, complures magno aere ad eam dignitatem Iustinianus vocavit; post ubi nullum deficere albo nomen animadvertit, alios ferme bis mille addidit, eosque supernumerarios appellavit; quibus ut ipse cum imperio fuit, e vestigio integra retenta pecunia missionem dedit. Porro autem statuti numeri scholarios cum in Africam, vel in Italiam, vel in Persidem exercitus immittendi fama esset, eos licet ignaros insolentesque bellorum comparare se ad bellum cum delecto milite iussit. Illi rem veriti certa stipendia (idque non raro factum) Caesari condonarunt. Senserunt hi ingentes ac pene quotidianas Petri officiorum magistri rapinas; qui etiamsi miti atque minime iniurio esset ingenio, fuit tamen furacium hominum postremus, turpisque compendii plenus, qui etiam, ut supra exposui, Theodorici filiae Amalasunthae necis auctor fuit. Sunt in imperatoria domo dignioris plaepe ordinis milites alii, quibus quo maiore pretio militiae nomina sibi comparant, eo maior ab aëratio pu-

εἰώθεν, ἅτε καὶ μεῖζω κατατιθεῖσι τοῦ τῆς στρατίας ὀνόματος
 τὰ τιμήματα, οἳ δὲ δομέστικοί τε καὶ προτήκτορες ἐπικαλοῦνται
 καὶ ἀνέκαθεν ἀμελέτητοί εἰσι πολεμίων ἔργων. τάξεως γὰρ καὶ
 προσώπου ἕνεκα μόνον ἐν παλατίῳ εἰώθασι καταλέγεσθαι.
 5 αὐτῶν οἳ μὲν ἐν Βυζαντίῳ, οἳ δὲ ἐπὶ τε Γαλατίας ἐκ παλαιοῦ καὶ
 χωρίων ἑτέρων ἴδρυνται. ἀλλὰ καὶ τούτους Ἰουστινιανὸς τρόπῳ
 αἰεὶ δεδισσόμενος πῶ εἰρημένῳ μεθίεσθαι ἠνάγκαζε τῶν προσηκου-
 σῶν σφίσι συντάξεων, ἐν κεφαλαίῳ δὲ τοῦτο εἰρήσεται. νόμος
 ἦν ἀνὰ πενταετηρίδα ἑκάστην τὸν βασιλεῦς τῶν στρατιωτῶν ἑκα-
 10 στον δωρεῖσθαι χρυσίῳ τακτῷ. πέμποντες δὲ ἀνὰ πεντάετες παν-
 ταχόσε τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς παρείχοντο στατήρας χρυσαῦς στρα-
 τιώτῃ ἑκάστῳ πέντε. καὶ τοῦτο οὐχ ὅτις ἦν μὴ προάσσεσθαι
 αἰεὶ μηχανῇ πάσῃ. ἔξ ὅτου δὲ ἀνὴρ ὁδὲ διωκῆσθε τὴν πολιτείαν,
 τοιοῦτο οὐδὲν οὔτε διεπράξατο οὔτε ἐμέλλησε, καίπερ χρόνου δύο
 15 καὶ τριάκοντα ἐνιαυτῶν τριβέντος ἤδη, ὥστε καὶ λήθην τοῦ ἔργου
 τούτου τοῖς ἀνθρώποις γενέσθαι τινά. τρόπον δὲ καὶ ἄλλον τῆς
 ἔς τοὺς κατηκόους λεηλασίας ἔργων ἔρχομαι. οἳ βασιλεῖ τε καὶ
 ταῖς ἀρχαῖς ἐν Βυζαντίῳ ἢ ἀπλίζόμενοι ἢ γράμματα διαχειρίζον-
 τες ἢ ἄλλο ὅτιοδ' ὑπηρετοῦντες τάσσονται μὲν ἐν τοῖς καταλόγοις
 20 ἀρχὴν ἔσχατοι, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἀναβαίνοντες αἰεὶ ἔς τῶν
 ἀπογενομένων ἢ ὑπεξιόντων τὴν χώραν τάξεως ἑκαστοὶ τῆς κατ'
 αὐτοὺς ἔς τὸδε χωροῦσιν, ἕως ἄν τις βαθμοῦ ἐπιβεβηκὼς τοῦ
 πρώτου ἤδη ἔς τὸ τιμῆς ἀφίκηται πέρας. καὶ ταῖς ἔς τοῦτο
 ἀξιώματος ἤκονσι χορήματα ἐκ παλαιοῦ διατέτακται τοσαῦτα τὸ C

1. καταταθεῖσιν ὑπὲρ τοῦ Reisk.

3. καὶ ἀνέκαθεν Reiskius.

Aberat καὶ.

8. συντάξεων Alem. τάξεων AP.

14. ἐμέλ-

λησε Reisk. ἐμέλλησε AP.

22. ἔς τὸδε] ἔς τὸ πρόσω Reisk.

blico solvitur pensio. Domestici et protectores vocantur, bellicae omnino virtutis expertes, et ordine ac dignitate modo in regia censentur; pars Byzantii, pars in Galatia olim, vel aliis in provinciis habuere stationes. Hosce iisdem artibus perterritos, suis cedere pensionibus adegit Iustinianus. Sed plura de his ad hoc unum caput revocemus. Ex prisca lege imperator quinquenniali donativo, certaue auri summa exercitum prosequi consuevit, ergo per urbes Romanae ditionis quinto quoque anno quaestores mittebantur, qui singulis militibus stateres aureos quinque penderent; idque rato inviolatoque usu receptum erat. Ex quo vero ad rempublicam Iustinianus accessit (inde duo iam et triginta excurrunt anni) ita huius rei curam abiecit, ut eius pene ceperit mortales oblivio. Sed iam alias de subditis actas praedas dicamus. Qui Byzantii seu Caesari, sive magistratibus a re litteraria, vel militari, aut alio quocumque munere sunt, locum statim tenent in albo postremum, sensimque decedentibus vel abeuntibus suo quique in ordine perpetuo succedunt, quoad et supremum locum, simul et dignitatis apicem teneant. His, qui ad id honoris pervenissent, proventus ab antiquo singulis decreti sunt annis,

πῶς ὥστε πλέον ἀνὰ πᾶν ἔτος ἢ ἐς ἑκατὸν χρυσοῦ ἀγείρεσθαι
κεντηνάρια τοῦτοῖς, καὶ αὐτοὺς τε γηροκομεῖσθαι καὶ τῶν ἄλλων
πολλοὺς μετέχειν αὐτοῖς ὠφελείας ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον τοῖς ἐνθεν
ἐβαίνει, τῆς τε πολιτείας τὰ πράγματα ἐπὶ μέγα εὐπορίας ἀεὶ
τῇ ἐχώρει. ἀλλὰ βασιλεὺς ὁδε τούτων αὐτοὺς ἀποστερήσας
σχεδὸν τι πάντων, αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις κακὰ
ἤνεγκεν. ὑψαμένη γὰρ αὐτῶν ἡ πενία πρῶτον, εἴτα καὶ διὰ τῶν
ἄλλων ἐχώρει, οἷς τί καὶ πρότερον ὠφελείας μετῆν. καὶ ἦν τις
τὴν ἑυμπεπτωκυῖαν αὐτοῖς ἐνθενδε ζημίαν ἐς ἔτη δύο καὶ τριά-
κοντα διαριθμοῖτο, εὐρίσκει τὸ μέτρον ὥνπερ αὐτοὺς ἀποστερεῖ- 10
σθαι ξηνέπεσε.

D κέ. Τοὺς μὲν στρατενομένους οὕτως ὁ τύραννος διεχρό-
σατο. ἄπερ δὲ αὐτῷ εἰς ἐμπόρους τε καὶ ναύτας καὶ βαναύσους
καὶ ἀγοραίους ἀνθρώπους, δι' αὐτῶν δὲ καὶ ἐς τοὺς ἄλλους ἀπα-
τάς εἰργάσται, φράσων ἔρχομαι. πορθμῷ δύο ἑκατέρωθεν Bv- 15
ζαντίου ἐστὸν, ἕτερος μὲν ἐφ' Ἑλλησπόντου ἀμφὶ Σησιόν τε καὶ
Ἀβύδον, ὁ δὲ δὴ ἕτερος ἐπὶ τοῦ στόματος τοῦ Εὐξείνου καλου-
μένου πόντου, οὗ τὸ ἱερὸν ὀνομάζεται. ἐν μὲν οὖν τῷ Ἑλλησπόν-
του πορθμῷ τελωνεῖον μὲν ἐν δημοσίῳ ὥς ἥκιστα ἦν, ἄρχων δέ
P 72 τις ἐκ βασιλέως στελλόμενος ἐν Ἀβύδῳ καθῆστο, διερευνώμενος 20
μὲν ἦν ναῦς ὅπλα φέρουσα ἐς Βυζάντιον οὐ βασιλέως ἴοι γνώμη,
καὶ ἦν τις ἐκ Βυζαντίου ἀνάγοιτο οὐ φερόμενος χρᾶμματα τῶν ἀν-

2. καὶ αὐτοὺς Reisk. Aberat καὶ. 3. καὶ ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον
τοῖς, ἐνδεστέροις πλουτεῖν ξυνέβαινε Reisk. *ibid.* τοῖς] τῆς
Alem. 6. τι πάντων Reisk. διὰ πάντων AP. δὴ πάντων
Alem. 9. ζημίαν] ἐρημίαν Pm. 14. δὲ καὶ Reisk. τε καὶ AP.
18. οὐ τὸ ἱερὸν] Lege ὁ τὸ ἱερὸν. Est nomen proprium promon-
torij, non templum. REISK. 19. τελωνεῖον Suidas s. v. πορθμός.
τελώνιον AP.

auri pendo amplius decem millia, ut et suam illi regere senectutem et pleris-
que alijs utilitati esse possent. Enimvero negotiorum reipublicae bene ge-
rendorum magnum id erat momentum. Hic vero princeps tum hos omnibus
pene redivitibus exclusos, tum mortales etiam alios evertit; ab iis enim ad
alios sicuti prius commoda, ita demum et inopia pertingit. Porro si quis duo
et triginta annorum damna his illata perpendat, rationem subducet pecuniae,
qua illis expoliari contigit.

25. Militem ita tyrannus hic divexavit. Quae vero in mercatores,
navitas, artifices, forenses, et per hos in populares alios egit, dicere iam ag-
gredior. Freta duo sunt ad utramque Byzantii littus, alterum in Hellesponto,
quae Sestus Abydum spectat, alterum ad ipsas maris Euxini fauces, ubi dei
matris templum celebre est. Igitur in Hellesponti freti nullus publicanorum
ordo, vel mensa fuit; sed missus ab imperatore, Byssus Abydi sedes habuit,
quia interesset observare merces, arma, quae hinc libente principe Byzan-
tium navigiis aveherentur, quive inde solvisset sine litteris ac tessera magi-

δρῶν καὶ σημεῖα οἷς ἐπικέεται ἡ τιμὴ αὐτῇ (οὐ γὰρ θέμις τινὰ
 ἐκ Βυζαντίου ἀνάγεσθαι οὐκ ἀφαιμένον πρὸς τῶν ἀνδρῶν, οἱ τῇ
 τοῦ μαγίστρου ἀλουμένου ἀρχῇ ὑπουργοῦσιν) πραττόμενος δὲ τοὺς A 110
 τῶν πλοίων κυρίους τέλος οὐδενὶ αἰσθήσιν παρεχόμενον ἐλάμβανεν·
 ὁ δὲ ἐπὶ πορθμοῦ τοῦ ἐτέρου στελλόμενος μισθὸν αἰεὶ πρὸς
 βασιλέως κεκομισμένος ἦν καὶ διερευνώμενος ἐς τὸ ἀκριβὲς ταῦτα,
 ὅτε μοι εἴρηται, καὶ ἦν τις ἐς τοὺς βαρβάρους κομίζετο, οἱ
 παρὰ τὸν Εὐξείνον ἴδρονται πόντον, ὥνπερ οὐ θέμις ἐκ Ῥωμαίων
 τῆς γῆς ἐς τοὺς πολεμίους κομίζεσθαι. οὐδὲν μέντοι ἐξῆν τῶ
 10 ἀνδρὶ τούτῳ πρὸς τῶν τῇδε ναυτιλλομένων προσέεσθαι· ἐξ οὗ δὲ B
 Ἰουστινιανὸς τὴν βασιλείαν παρέλαβε, τελωνεῖόν τε δημόσιον κα-
 τεστήσατο ἐν πορθμῷ ἑκατέρῳ καὶ μισθοφόρους ἄρχοντας δύο
 ἐς αἰὲ πέμπων μίσθωσιν μὲν αὐτοῖς παρείχετο τὴν ξυγκειμένην,
 ἐπήγγελλε δὲ χρήματά οἱ ὅτι πλείστα ἐνθένδε ἀποφέρεται δυνάμει
 15 τῇ πάσῃ. οἱ δὲ ἄλλοι οὐδὲν ἢ εὐνοίαν τὴν ἐπ' αὐτὸν ἐνδείκνυσθαι
 ἐν σπουδῇ ἔχοντες ἀπαξάπαντα πρὸς τῶν πλεόντων τὰ τῶν φορ-
 τῶν τιμήματα ληϊζόμενοι ἀπηλλάσσοντο. ἐν μὲν οὖν πορθμῷ
 ἑκατέρῳ ταῦτα ἐποίει· ἐν δὲ Βυζαντίῳ ἐπενόει τάδε. τῶν τινὰ
 οἱ ἐπιτηδείων προὔστησατο, Σύρον μὲν γένος, ὄνομα δὲ Ἀδδαῖον,
 20 ὃν δὴ ἐπήγγελλε ἐκ νηῶν τῶν ἐνταῦθα καταιρουσῶν ὄρησιν τινὰ
 οἱ πορίζεσθαι. ὁ δὲ πλοῖα ἅπαντα τὰ καταίροντα ἐς τὸν Βυζάν- C
 τιον λιμένα οὐκέτι ἠφίει, ἀλλὰ τοὺς ναυκλήρους ἢ τοῖς τιμήμασιν
 ἐξημίον νηῶν τῶν σφετέρων ἢ ἀναφορεῖν ἐς τε Αἰβύην καὶ Ἰτα-

3. οὐκ ἀφαιμένων (sic) post μαγίστρου legebatur. Correxuit et trans-
 posuit Alem. 4. τέλος P. τέλος δὲ A. 6. κεκομισμένος]
 τὴν ἀρχὴν addit Reisk. ibid. ἦν Suidas et P. εἴη A. 8. ὧν-
 19. Ἀδδαῖον]
 19. Ἀδδαῖον] AP.

stratus, quibus ea res esset. Neque enim Byzantio moliri naves fas est, cui
 per magistrī officiorum administratos non liceat. Ergo quod portorii nomine
 inde praetor exigeret a naucleris, id perquam exiguum erat; quod pro ad al-
 terum fretum mittebatur, eadem illa, quae modo dixi, explorabat, et si quid
 mercium ad barbaros, qui secundum oram Euxini maris incolunt, distrahere-
 tur, quas ad hostes ex Romanorum urbibus exportari interdictum sit. Huic
 praetori nihil a nautis accipere lucri licebat. Postea vero quam Iustinianus
 cepit imperium ad utrumque fretum publicanorum ordines instituti, duo
 praetores certa mercede conducti, iussique summa ope niti, ut quam maxi-
 mam inde pecuniam conquirerent. Hi vero quibus quam studium erga Cae-
 sarem declarare nihil erat optatius, singularum a nautis portoria mercium ex-
 torquebant. Haec in utroque fretu. Ad portum vero Byzantii familiarem
 quemdam Addaeum, quate Syrum constituit, cui ut appellationem eo navigio-
 rum commercia ad quæstum illi aliquem revocaret praecepit. Is quae na-
 ves Byzantium portum tenuissent, inde solvere non permisit, coactis nau-
 cleris, vel navigiorum naulum pendere, vel merces in Africam, aut Italiam

πλαγίως καὶ αὐτῶν οἱ μὲν οὔτε ἀντιφορτίζεσθαι οὔτε θα-
λαττοπορεύειν ἐτι ἤθελον, ἀλλὰ καύσαντες τὰ σφέτερον πλοῖα ἐθάρ-
δους μέντοι ἐπάναγκες, ἐκ ταύτης δὴ
ποιῶσθαι, οὗτοι τριπλευσίαν πρὸς τῶν ἐμ-
καταμισμένοι τὸ λοιπὸν ἐφορτίζοντο τοῖς τε
ταύτην σφίσιν αὐτοῖς τὴν ζημίαν πρὸς τῶν
λύσασθαι, οὕτω τε λιμοκτονεῖσθαι πείσθη-
; ἑνέβριμιν.

V
A

ἄλλα ταῦτα, μὲν τῇδε κατὰ τὴν πολιτείαν ἐφέρεται. ἂν δὲ 10
καὶ ἐς τὰ κέρματα τοῖς βασιλεῦσιν εἰργασται, οὗ μοι παριτέον
οἶομαι εἶναι. τῶν γὰρ ἀργυραμοιβῶν πρότερον δέκα καὶ διακο-
σίους ὀβολοὺς, οὓς φύλεις καλοῦσιν, ὑπὲρ ἑνὸς σταιτήρος χρυσοῦ
προῖεσθαι τοῖς ἐνμυβάλλουσιν ἐλπίσιν, αὐτοὶ ἐπιτεχνώμενοι κέρδη
οἰκεία ὑγρόμενοι καὶ ἑκατὸν μοῖρας ὑπὲρ τοῦ σταιτήρος δίδουσαι 15
τοὺς ὀβολοὺς διεδάξαντο. ταύτη δὲ νομίσματος ἐκύστου χρυσοῦ
ἑκτὴν ἀπέτεμον μοῖραν ** πάντων ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ οἱ βασι-
λεῖς οὗτοι τῶν ὠνίων τὰ πλεῖστα εἰς τὰ καλούμενα περιστήσαντες
P 78 μονοπωλία, τοὺς τι ὠνήσασθαι βουλομένους αἰεὶ καθ' ἐκίστην
ἀπέπαινον, μόνα δὲ αὐτοῖς ἀνέπαυτα τὰ τῆς ἐσθῆτος ἐλλείπειτο 20
πωλητήρια, μηχανῶνται καὶ ἀμφ' αὐτοῖς τῶνδε ἱμάτια τὰ ἐκ
μετάξης ἐν Βηρυτῷ μὲν καὶ Τύρῳ πόλεις ταῖς ἐπὶ Φοινίκης ἐρ-
γάζεσθαι ἐκ παλαιοῦ εἰώθει. οἳ τε τούτων ἔμποροί τε καὶ ἐπίδη-
μιουργοὶ καὶ τεχνῖται ἐνταῦθα τὸ ἀνέκαθεν ᾤκουν, ἐνθ' ἐνδε τε
ἐς γῆν ἅπασαν φέρεσθαι τὸ ἐμπόλημα τοῦτο ἑνέβριμιν. ἐπὶ δὲ 25

16. διεδάξαντο Pm. διεπράξαντο AP. *ibid.* ταύτη Reiskius.
ταύτην AP. 17. Ante πάντων lacunam indicavit Reisk. 18. εἰς
τὰ add. Alem. 22. ἐν add. Maltretus.

comportare; quorum nonnulli et onera et navigationem detractantes, igne
corruptis navigiis omni cura liberi discesserant. At quibus ad traducendam
vitam id negotii suscipiendum fuit, hi ter tanto maiore mercede ad onera
conducti sunt a mercatoribus, qui damnis denique emptorum sua resarcienda
curaturi essent; atque hisce diversis artibus una est demum Phoeniciis parata
communis perniciēs.

His in negotiis hic fuit reipublicae status. Sed mittendum minime arbi-
tror, ut ex tetruncis hi principes aeruarent. Olim nummularum angules sta-
teres aureos decem atque ducentia obolis, quos pholes vocant, exactoribus
pendebant; principes, quod sibi fore compendio vident, centum et octoginta
commutari decernunt; scilicet parte sexta cuiusque aurei numismatis subdi-
tis omnibus decocta. Cum vero alias fere omnes merces incredibili et quoti-
diano emptorum incommodo ad monopolia revocassent, una modo integra re
vestiaria, atque eius emporiis, haec tandem de his etiam comminiscuntur.
Olim serie vestis mercatores, et opifices in duabus Phoeniciae urbibus Be-
ryto atque Tyro negotiabantur, et officinas exercebant; unde in reliquum
deinde terrarum orbem id mercimoniū distraxerunt. Sed imperatore Iusti-

Ἰουστινιανοῦ βασιλεύοντος οἱ ἐπὶ ταύτῃ τῇ ἐργασίᾳ ἐν τε Βυζαν-
 τίῳ καὶ πόλεσι ταῖς ἄλλαις ὄντες ἀξιοτέραν ἀπεδίδοντο τὴν ἐσθῆτα
 ταύτην, αἰτιώμενοι μείζον μὲν ἢ πρότερον ἐν χρόνῳ τῷ παρόντι
 ὑπὲρ αὐτῆς καταβάλλεσθαι τὸ τίμημα Πέρσαις, παλαιὰ δὲ νῦν τὰ B
 5 δεκατέυθηρια εἶναι ἐν γῇ τῇ Ῥωμαίων, δοκῆσαι ἅπασιν ὁ αὐτο-
 κρίτωρ παρεχόμενος ὅτι δὴ ἐπὶ τούτῳ ἀγανακτοίῃ, νόμῳ ἅπασιν
 ἀπέιπε μὴ πλέον ἢ ὀκτὼ χρυσῶν τῆς τοιαύτης ἐσθῆτος τὴν λίτραν
 εἶναι, καὶ προστίμημα ἔκειτο τοῖς παρὰβησομένοις τὸν νόμον A 112
 τῶν ὑπαρχόντων στερεῖσθαι χρημάτων, ταῦτα ἀνθρώποις ἀμή-
 10 χανά τε καὶ ἄπορα ἐδόκει παντάπασιν εἶναι. οὐ γὰρ οἷόν τε ἦν
 τοὺς ἐμπόρους μείζονος τιμῆς τὰ φορτία ἐωνημένους ἐλάττωσεν
 τιμῆς τοῖς ξυμβάλλουσιν ἀποδίδουθαι. διὸ δὴ ταύτην μὲν τὴν
 ἐμπορίαν ἐργολαβεῖν οὐκέτι ἤξιον, ἐπικλοπώτερον δὲ φορτίον
 τῶν σφίσιν ἀπολελειμμένων ἐποιούντο κατὰ βραχὺ τὰς πράξεις, C
 15 δηλονότι τῶν γνωρίμων τισιν, οἷσπερ τὰ τοιαῦτα καλλωπίζετο τὰ
 σφέτερόν αὐτῶν προῖεμένοις ἐν ἡδονῇ ἢ τῷ τρόπῳ τῶν ἀναγκαῶν
 ἐγίνετο. ὣν δὴ ἡ βασιλὶς ἐπιψιθυρίζοντων τινῶν αἰσθόμενη, καὶ
 περ οὐ βυσαντίσασα τὰ θρυλούμενα, ξύμπαντα εὐθὺς τὰ φορτία
 τοὺς ἀνθρώπους ἀφείλετο, καὶ χρωσίον αὐτοὺς ἐς κεντήναριον
 20 ἐπιτιμησαμένη. ἄρχει δὲ ταύτης ἐν γε Ῥωμαίοις τῆς ἐργασίας
 ὁ τοῖς βασιλικοῖς ἐφεστὼς θησαυροῖς. Πέτρον οὖν τὸν Βασι-
 μὴν ἐπέκλησιν ἐπὶ ταύτης καταστησάμενοι τῆς τιμῆς οὐ πολλῷ
 ἔσπερον ἐπεχώρουν αὐτῷ πράσσειν ἀνόσια ἔργα. τοὺς μὲν ἄλλους
 ἅπαντας τὸν νόμον ἐς τὸ ἀκριβὲς ἐδικαίου τηρεῖν, τοὺς δὲ τοῦ

11. ἐωνημένους Alem. ἐωνημένοις AP. 15. οἷσπερ Alem.
 εἰπερ AP. 18. θρυλούμενα AP. 22. καταστησάμενοι Alem. P.
 καταστησάμενος A.

niano, Byzantii et per alias urbes cum versarentur, mercem fecere cariorem,
 simul auctis, ut aiebant, eius rei pretiis apud Persas, simul et decumis in
 Romanorum ditio. Quod verbum in pectus Caesari altius descendisse om-
 nes intellexerunt, ubi lege cautum ab eo est, ut serici libra octonis aureis
 vaeniret, quique secus fecissent, proscriptione bonorum mulctarentur. Haec
 cum negotiatoribus omnino viderentur absurda, quibus haud esset e re, em-
 ptas quam plurimo merces, vaenum ire quam minimo, maluerunt mercatura
 consistere. Ergo quidquid reliqui mercium fuit notis hominibus furtim obtru-
 serunt, scilicet quibus sic suum prodigere, eamque rei speciem quaerere vel
 aliam quampiam necessitatem esset voluptati. Quod cum incerto rumore,
 levique fama in vulgus spargi Theodora audisset, incomperta re, mercatores
 centum aureis pondo mulctat, ereptis praeterea mercibus. Nunc vero apud
 Romanos hoc totum opificium penes praefectum imperatorii thesauri est;
 quare Petrus Damasus illa dein aucta praefectura, omnem improbitatis licen-
 tiam perhibuit. Qui seficariis sibi tantum artem facere coactis, alios se-
 vera illa operi lege voluit. Is non clandestinam, sed aperto foro unciam serici

ἔργου τούτου τεχνίτας αὐτῷ μόνῳ ἀναγκάζων ἐργάζεσθαι ἐπεδί-
D δοτο, οὐκέτι ἐπικρουπτόμενος, ἀλλ' ἐν τῷ θημασίῳ τῆς ἀγορᾶς
βαφῆς μὲν τῆς προστιχούσης τὴν οὐγκίαν οὐχ ἥσσον ἢ κατὰ ἑξ
χρυσῶν, βασιλεὺς δὲ τοῦ βασιλικοῦ, ὅπερ καλεῖν ὑλόβηρον νενο-
μίκυσι, πλέον ἢ τεσσαρῶν καὶ εἴκοσι χρυσῶν. καὶ βασιλεῖ μὲν 5
ἐνθ' ἐνδε μεγάλα χρήματα ἔφερον; αὐτὸς δὲ περιβαλλόμενος πλείω
ἐλάνθανεν, ὅπερ ἀπ' αὐτοῦ ἀρξάμενον ἐς αἰεὶ ἔμεινε, μόνος γὰρ
ἐς τόδε τοῦ χρόνου ἔμπορός τε ἀπαρκαλύπτως καὶ κάπηλος τοῦ
ἐμπολήματος τοῦδε καθίσταται. ἔμποροι μὲν οὖν ὅσοι πρότερον
τὴν ἐργασίαν ταύτην μετήεσαν ἐν τε Βυζαντίῳ καὶ πόλει ἐκάστη 10
θαλαττουργοὶ τε καὶ ἑγγεῖοι ἐφέροντο ὡς τὸ εἶκος τὰ ἐκ τῆς ἐργα-
A 113 σίας κακὰ. ἐν δὲ πόλεσιν ὁ δῆμος σχεδὸν τι ὅλος ταῖς εἰρημέναις
προσαιοιτητῆς ἑξαπινάκως ἐγένετο. βάνανσοι γὰρ ἄνθρωποι καὶ
χειρῶνάκται λιμῷ παλαίειν ὡς τὸ εἶκος ἤναγκάζοντο, πολλοὶ τε
ἀπ' αὐτοῦ τὴν πολιτείαν μεταβαλλόμενοι φεύγοντες ὥχοντο ἐς τὰ 15
P 74 Περσῶν ἥθη. μόνος δὲ αἰεὶ ὁ τῶν θησανρῶν ἀρχων ἐνεργολαβῶν
ἐμπόλημα τοῦτο μοῖραν μὲν βασιλεῖ, ὥσπερ εἴρηται, πόρων
τῶν ἐνθ' ἐνδε ἀποφέρειν ἡξίου, αὐτὸς δὲ τὰ πλείω φερόμενος δη-
μοσiais συμφοραῖς ἐπλούτει. ταῦτα μὲν οὖν τῇδε κεχώρηκεν.
V 330 κς. Ὅντινα δὲ τρόπον τῶν πόλεων τοὺς κόσμους καὶ τὰ 20
B ἐγκαλλωπίσματα πάντα ἐν τε Βυζαντίῳ καὶ πόλει ἐκάστη καθε-
λεῖν ἴσχυσεν αὐτίκα ἐροῦμεν. πρῶτα μὲν καταλύειν τὸ τῶν ῥη-
τόρων ἀξίωμα ἔγω. τὰ τε γὰρ ἐπαθλα ἀφείλετο αὐτοὺς ἀπαντα,
οἷσπερ τρυφᾶν τε τὰ πρότερα καὶ ἐγκαλλωπίζεσθαι τῆς συνηγο-

1 μόνῳ] νόμῳ Maltretus.

ibid. ἐπεδίδοτο] ἀπεδίδοτο Reisk.

3. οὐγκίαν Alem. P. οἰκίαν AP.

13. προσαιοιτητῆς Alem. P.

προσατεῖν τὴν A.

14 χειρωνακται] χειρῶνακτες Pm.

20. τρό-

πον hoc loco P: post πόλεων A.

24. οἷπερ — ταῖς συνηγορίαις

— εἰσέθειςαν Reisk.

alia quidem tinctura imbuti sex aureis, regio vero suffecti colore, quem ho-
loverum vocant, quatuor ac viginti et amplius dedit; ex quo Caesari magnas
pecunias, sibi clam maiores comparavit: quod inde coeptum hodieque per-
durat; unusque ille institoriam hanc rem etiamnum palam exercet. Quare
ipsi negotiatores cum Byzantii tum aliis in urbibus incommoda profligatae
artis terra marique sensere; Tyri atque Beryti pene universa plebs fullonica
manuariogue illi exercitio addicta, collatitiam quaerere stipem, vel fame co-
fici coacta fuit; pars commutata colonia ad Persas transfugit; nam, ut dixi,
solus imperatorii thesauri praefectus eam negotiationem habens, lucri parte
Caesari delata, sibi quoque maiore seposita, sic opes auget suas publicis calami-
tatibus. Sed haec hactenus.

26. Ut autem Byzantium, ac reliquas urbes ornamentis spoliavit, modo
dicendum est. Primo causidicorum ordinem statuit evertere, omnibus
denegatis praemiis, quibus illi amplissimis, advectione perfuncti, donari
olim et augeri consueverant; iurisque litigatoribus in seque et in litum iurare,

ρίας ἀφειμενοὶ εἰώθασι, καὶ διωμότους συνίστασθαι τοὺς διαφε-
ρομένους ἐκέλευσε, καὶ ἀπ' αὐτοῦ περιττωμένοι ἐν πολλῇ ἀθυ-
μία ἐγίνοντο. ἐπεὶ δὲ τῶν τε ἀπὸ τῆς συγκλήτου βουλῆς καὶ τῶν
ἄλλων εὐδαιμόνων δοκούντων εἶναι ἐν τῇ Βυζαντίῳ καὶ ἐκείνῃ τῇ
5 Ῥωμαίων ἀρχῇ πάσας, ὥσπερ ἐρρήθη, τὰς εὐστίας ἀφειλέτο, ἀρ- C
γεῖν τὸ λοιπὸν τῶν ἐπιτηδεύματι τούτῳ ἐλέεσθαι. οὐ γὰρ εἶχον
ἄνθρωποι λόγου ὁτινοῦν οὐδὲν ἄξιον, οὐπερ ἂν καὶ ἀμφισβητοῖεν
ἄλλήλοις. αὐτίκα τοίνυν ἐκ πολλῶν μὲν ὀλίγοι, ἐξ ἐνδοξῶν δὲ
λίαν κομιδῇ ἄδοξοι πανταχόθι γεγονότες τῆς γῆς πενία μὲν, ὥς
10 τὸ εἶδος, πολλῇ εἶχοντο, μόνην δὲ ὕβριν τὴν ἀπὸ αὐτοῦ ἐργὸν φε-
ρόμενοι ἀπηλλάσσοντο. ἀλλὰ καὶ τοὺς ἱατροὺς τε καὶ διδασκά-
λους τῶν ἐλευθερίων τῶν ἀναγκαίων στερεῖσθαι πεποίηκε. τὰς τῇ
γὰρ σιτήσεις, ἃς οἱ πρότερον βεβασιλευκότες ἐκ τοῦ δημοσίου A 114
χορηγεῖσθαι τούτοις δὴ τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἔταξαν, ταύτας δὲ οὐ-
15 τοὺς ἀφείλετο πάσας. καὶ μὴν καὶ ὅσους οἱ τὰς πόλεις οἰκοῦντες D
ἀπάσας πολιτικῶν σφίσιν ἢ θεωρητικῶν οἰκοθεν πεποίηνται πόρους,
καὶ τούτους μεταγαγὼν φόροις ἀναμιξαι τοῖς δημοσίοις ἐτόλμησε.
καὶ οὔτε ἱατρῶν τις ἢ διδασκάλων τὸ λοιπὸν ἐγένετο λόγος οὔτε
δημοσίας τις ἔτι οἰκοδομίας πρόνοεῖν ἴσχυσεν οὔτε λύχνα ταῖς
20 πόλεσιν ἐν δημοσίῳ ἐκάστη οὔτε τις ἦν ἄλλη παραψυχὴ τοῖς ταύ-
τας οἰκοῦσι. τὰ τε γὰρ θέατρα καὶ ἵππόδρομοι καὶ κνημίσια ἐκ
τοῦ ἐπιπλεῖστον ἀπαιτᾶ ἤργει. οὐ δὲ οἱ τὴν γυναικῶν τετάρχῃ
τε καὶ τετράφθαι καὶ πεπαιδεῦσθαι ξυνέβαινεν. ὕστερον δὲ ταῦτα
δὴ ἀργεῖν ἐν Βυζαντίῳ ἐκέλευσε τὰ θεάματα, τοῦ μὴ τὰ εἰωθότα.

1. τοῖς διαφορομένοις Suidas s. v. διώμοτος. 2. ἀθυμία Alem.
ἀσημία AP. 3. ἐπεὶ Alem. ἐπὶ AP. 7. λόγου Alem. λόγον AP.
15. ὅσους Alem. ὅσοις AP. 19. λύχνα] Vid. Vales. ad Ammian.
Marcell. 14, 1. REISK. 20. ἐκάστη] ἐκάστῳ Pm.

causidicorum sane cum probro ac moerore. Caeterum ex quo tempore In-
stinianus senatores opulentosque alios qui vel Byzantii, vel ubicumque in
imperio Romano essent, omnibus, ut declaravi, fortunis evertit, summo in
otio fuit hic ordo, nulla iam reliqua digna re, de qua sibi lites mortales con-
cirent. Quamobrem causidici numero ac dignitate praecipui iam perpauca
ac penitus abiecti, et in summa rerum ubique terrarum erant inopia, unq re-
liquo instituto, quod ipsum illis esset ostentui. Sed et medicos ac libera-
lium disciplinarum magistros necessariis ad vitam exclusit; quam enim prio-
res Romani principes his ab aerario largiti sunt, sportulam ademit. Quos
oppidani sibi vel ad rempublicam vel ad spectacula fecissent proventus, ve-
ritus non est in publicum censum referre; ob eaque in posterum nulla medi-
corum, magistrorumve honoraria, nulla publicorum aedificiorum cura, nulla
urbibus in communi luminum procuratio, nulla civibus laetitia; quandoqui-
dem a longo iam tempore ludi theatrales, circenses, atque venationes iacent,
in quibus Theodora uxor nata educataque adolescentiam exercuit. Denum
Byzantium quoque ab iis vacare spectaculis voluit, consuetis ex aerario im-

χορηγεῖν ~~τοῖς~~ δημόσιον, πολλοῖς τε καὶ σχεδόν τι ἀναρίθμοις οὖσιν,
P 75 οἷς ἐνθένδε ὁ βίος. ~~ἡ~~ ἰδίᾳ τε καὶ κοινῇ λύπη τε καὶ κατή-
φρεια, ὥσπερ ἄλλο τι τῶν ἀπ' οὐρανοῦ ἐπισκήψασαι πάθος, καὶ
βίος πᾶσι ἀγέλαστος. ~~ἄλλο~~ τε τὸ πᾶσι οὐδὲν ἐφέρετο τοῖς
ἀνθρώποις ἐν διηγήμασιν, οἴκοι τε οὖσι καὶ ἀγοράζουσιν καὶ τοῖς 5
ἱεροῖς διατρέβουσιν, συμφοραὶ τε καὶ πάθη καὶ καινοτέρων ἀτυχῆ-
μάτων ὑπερβολή. ταῦτα μὲν οὕτω ταῖς πόλεσιν εἶχεν. ὁ δὲ τῷ
λόγῳ ~~ῥη~~ται, τοῦτο εἰπεῖν ἄξιον. ὕπατοι Ῥωμαίων ἀνὰ πᾶν
ἔτος ἐγινέσθην δύο, ἄτερος μὲν ἐν Ῥώμῃ, ὁ δὲ δὴ ἕτερος ἐν Βυ-
ζαντίῳ. ~~οὗτος~~ δὲ εἰς τὴν τιμὴν ἐκαλεῖτο ταύτην πλεον ἢ κεντηνά-10
ρια χρυσοῦ εἴκοσιν ἐς τὴν πολιτείαν ἀναλοῦν ἔμελλεν, ὀλίγα μὲν
B στήκεια, τὰ δὲ πλεῖστα πρὸς βασιλέως κεκομισμένος. ταῦτά τε πρὸς
A 115 χρήματα ἐς τε τοὺς ἄλλους, ὥνπερ ἐμνήσθην, καὶ ἐκ τοῦ ἐπὶ
πλεῖστον ἐς τῶν βίων τοὺς ἀπορωτέρους φερόμενα καὶ διαφερόν-
τως ἐς τοὺς ἐπὶ σκηνῆς ἅπαντα τὰ πράγματα ἐς αἰὲ τῇ πόλει ἀμί- 15
στη. ἐξ οὗ δὲ Ἰουστινιανὸς τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, οὐκέτι και-
ροῖς τοῖς καθήκουσι ταῦτα ἐπράσσειτο· ἄλλοτε μὲν πολλοῦ Ῥω-
μαίοις ὕπατος καθίστατο χρόνου, τελευτῶντες δὲ οὐδὲ ὄναρ τὸ
πρᾶγμα ἐώρων, ἐξ οὗ δὴ πενία τινὶ ἐκδελεχέστατα ἐσφίγγετο τὰ
ἀνθρώπειά, τὰ μὲν εἰωθότα οὐκέτι τοῖς ὑπὸ τοῖς πρυμομένοις, τὰ 20
δὲ ὑπάρχοντα τρόποις ἅπασιν πανταχόθεν ἀφαιρουμένου.
Ὡς μὲν οὖν τὰ δημόσια καταπιὼν ἕμπαντα χρήματα τοὺς
ἐκ τῆς συγκλήτου βουλῆς ὁ λυμεὼν οὗτος ἕκαστόν τε ἰδίᾳ καὶ
κοινῇ ἕμπαντας τὰς οὐσίας ἀφήρηται, διαρκῶς δεδιηγῆσθαι οἷ-

3. ἐπισκηψάντων Alem. ἐπισκήψασθαι Pm. 11. πολιτείαν]
ὑπατείαν Reisk. 17. ἄλλοτε Alem. P. ἀλλὰ τὰ A.

pensis parsurus, damno infinitae pene multitudinis, quae indidem vicitaret. Quare publice privatimque omnes in aqualore versantur, vacua iucunditatis vita, quasi caelitus ingruente malo; sub laere quisque suo, in foro, in templis nihil nisi aerumnas, calamitates vel portentosum recentis fortunae casum commemorant. Haec urbium singularum conditio fuit; sed quod huic narrationi deest, dicere praestat. Singulis annis duo Romanis consules creabantur, Romae quidem alter, alter Byzantii. Ad eam dignitatem vocata in publicam rem amplius bis mille auri pondus erant insumenda; de suo quidem pauca, plurima de publico ex imperatoris largitate. Caeterum illud aes cum ad ea quae dixi munera exhibenda, tum in egenos, tum praecipue in scenicos actores erogatum, mirum quantum civitatibus rem sustentavit. Postea vero quam obtinuit Iustinianus imperium, haud est his rebus statutum tempus; diu quis multumque consulatum gerit; vel non est omnino comitia videre consularia. Quare extrema mortales oppressi sunt egestate, simul consueta subditis Caesare negante, simul eos locis, modisque omnibus deturbante fortunis.

Namque satis narratum arbitror de publicis pecuniis, deque virorum consularium in communi, atque privatim substantiis, in quas hic helluo ac pe-

μαι· ὥς δὲ καὶ τῶς ἄλλους εὐδαίμονας δοκῶντας εἶναι συκο- V 331
 φαντία· περιὼν ἀφαιρεῖσθαι τὰ χρήματά ἰσχυρεν, ἱκανώτατά C
 μοι εἰρησθαι νομίζω· καὶ μέντοι στρατιώτας τε καὶ ἄρχουσι πᾶ-
 σιν ὑπηρετοῦντας καὶ τοὺς ἐν παλατίῳ στρατευομένους, γεωργούς
 5 τε καὶ χωρίων κτήτορας καὶ κυρίους, καὶ οἷς ἐν λόγοις τὰ ἐπιτη-
 δεύματά ἐστιν, ἀλλὰ μὴν ἐμπόρους τε καὶ ναυκλήρους καὶ ναύ-
 τας βαναύσους τε καὶ χειρῶνακτας καὶ ἀγοραίους καὶ οἷς ἀπὸ
 τῶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐπιτηδευμάτων βίος, καὶ μὴν καὶ τοὺς ἄλ-
 λους ὥς εἰπεῖν ἅπαντας, ἐς οὓς διακχεῖσθαι βλάβος τὸ ἐς τοῦτοδε
 10 συμβαίνει· οἷα δὲ τοὺς τε προσαιτητάς καὶ ἀγελαίους ἀνθρώπους
 καὶ πτωχοὺς τε καὶ λώβῃ πάσῃ ἔχομένους εἰργάσατο, αὐτίκα
 ἐροῦμεν· τὰ γὰρ ἀμφὶ τοῖς ἱερεῦσιν αὐτῷ πεπραγμένα ἐν τοῖς D
 ὀπισθεν λόγοις λελέξεται· πρῶτα μὲν, ὅπερ εἴρηται, ἅπαντα
 περιβεβλημένος τὰ πωλητήρια καὶ ὀνίων τῶν ἀναγκαιοτάτων τὰ
 15 λεγόμενα καταστησάμενος μονοπώλια πλέον ἢ τριπλάσια τιμήματα
 πάντας ἀνθρώπους ἐπράττετο· καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἐπεὶ ἀνὰριθμὰ A 116
 μοι ἔδοξεν εἶναι, οὐκ ἂν ἔγωγε λόγῳ ἀτελευτήτῳ καταλέγειν φι-
 λονεισίην· ἀπὸ δὲ τῶν τοὺς ἄρτους ὠνουμένων πικρότατα ἐς
 πάντα τῶν αἰῶνα ἐσύλει, οὓς δὴ καὶ χειρῶνακτας καὶ πτωχοὺς καὶ
 20 πάσῃ λώβῃ ἔχομένους ἀνθρώπους οὐκ ὠνεῖσθαι ἀδύνατον· αὐ-
 τὸς μὲν γὰρ ἐς τοῖα κεντηνάρια φέρεσθαι ἀνὰ πᾶν ἔτος ἡξίου ἐχ-
 θένε, ὅπως οἱ ἄρτοι ᾧσι καὶ σποδοῦ ἔμπλεοι· οὐδὲ γὰρ ἐς τοῦτο P 76
 δὴ τὸ αἰσχροκερδίας ἀσέβημα ὁ βασιλεὺς οὗτος ὀκνηρὸς ἦει· ταύτῃ
 δὲ τῇ σκῆψει οἰκεῖα κέρδη ἐπιτεχνώμενοι οἷς ἐπέκειτο ἡ τιμὴ αὕτη
 25 αὐτοὶ μὲν ῥᾶστα ἐς πλοῦτόν τινα περιίσταντο μέγαν, λίμὸν δὲ τοῖς

3. καὶ — στρατιώτας Reisk. ἐν — στρατιώταις AP. 23. ἦει] εἴη AP.

atis sese ingurgitavit; praeterea de bonis, quibus ditissimos quosque per ca-
 lumniam circumventos fraudavit, vel imperatorum satellites, aliorumque
 principum administratos, militem in castris et regia, colonos, agrorumque
 possessores, liberalium disciplinarum cultores, mercatores, nauceros, nau-
 tas, artifices, turbamve forensem, ac scenicam, atque illos denique, in quos
 horum incommoda derivantur. Sed quam misere inopes habuerit, homines-
 que illos gregarios, et in extremam inopiam miseriamque coniectos, iam di-
 cere libet; nam de commissis ab eo in sacerdotes infra locus erit. Iusti-
 nianus, quod saepe dixi, in suam rem omnia fora converterat, et necessaria
 quaeque venalia ad monopolium iam revocarat; tripla pretiorum parte a
 subiectis omnibus extorta. Neque modo immensa oratione alia prosequi con-
 tenderim, quae pene infinita mihi visa sunt. Ex pane modo, quem sibi ar-
 tifices, pauperes, et quisque corpore laesus coemere cogitur, durum atque
 perpetuum ille sibi census conflaverat, scilicet in annos singulos ad tercen-
 tum auri pondus, ut panis sordidus ille foret atque pulverulentus; nam ad
 hanc etiam impietatem Caesaris avaritia facile redundavit. Hinc annonae
 praefecti quaestus occasione captata sibi magnas opes, egentibus vero la-

πτωχοῖς χειροποίητον ἐν εὐθηνούσι χρόνοις αἰὲ παρὰ δόξαν ἐργά-
 ζοντο, ἐπεὶ οὐδὲ σῖτον ἐτέρωθεν ἔχει εἰσνομίζεσθαι τὸ παράπαν
 ἐξῆν, ἀλλὰ ἀναγκαῖον ἦν ἅπασιν τούτους δὴ ὠνουμένους ἄρτους
 ἐσθίειν. τὸν δὲ τῆς πύλης ὀχετὸν διαρρωγόντα τε ὁρῶντες καὶ
 μοῖραν ὕδατος οὐκ ὀλίγην τινὰ εἰς τὴν πόλιν εἰσάγοντα, ὑπερεώρων 5
 τε καὶ οὐδ' ὅτιοῦν αὐτῷ προέσθαι ἡθέλον, καίπερ ὁμίλου φει-
 ᾶμψι τὰς κρήνας ἀποπνυγόμενου πολλοῦ, καὶ τῶν βαλανείων ἀπο-
 B κεκλεισμένων ἀπάντων, καίτοι ἐς οἰκοδομίας θαλασσίους τε καὶ
 ἀνόητους ἄλλας μέγεθος χρημάτων οὐδενὶ λόγῳ προέτετο, παντα-
 4 χόθι τῶν προαστείων ἐπιτεχνώμενος, ὥσπερ τῶν βασιλείων αὐτοῦς 10
 οὐ χωρούντων, ἐν οἷς δὴ ἅπαντες οἱ πρότερον βεβασλευκότες δια-
 βιοῦν ἐς αἰὲ ἡθέλον. οὕτως αὖ χρημάτων φειδοῖ, ἀλλὰ φθόρον
 ἀνθρώπων ἔνεκα, τῆς τοῦ ὀχετοῦ οἰκοδομίας ὀλεσθῆναι ἔγνω, ἐπεὶ
 οὐδεὶς ἐκ τοῦ παντὸς χρόνου Ἰουστινιανοῦ τοῦδε ἐτοιμότερος γέγο-
 νεν ἀνθρώπων ἀπάντων χρήματα προσποιεῖσθαι κακῶς, καὶ ταῦτα 15
 A 117 χειρόνως αὐτίκα δὴ μάλα προέσθαι. οὐοῖν τολῶν ἀπολελειμμέ-
 νον ἐν τε πύλῳ καὶ τοῖς ἐδωδίμοις τοῖς τὰ ἔσχατα πεκομένοις καὶ
 C πτώχοις οὖσιν, ὕδατος καὶ ἄρτου, δι' ἀμφοῖν αὐτοῦς, ὥσπερ μοι
 δεδήγγηται, βασιλεὺς ὅδε ἔβλαψε, τὸ μὲν ἄπορον σῖσι, τὸν δὲ
 πολλῷ ἀξιώτερον ἐργασάμενος. οὐ μόνον δὲ τοὺς ἐν Βυζαντίῳ 20
 προσαιοτητάς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐτέρωθεν ὀκημένων τινὰς ἔδρασε ταῦτα,
 ὥσπερ μοι αὐτίκα λελέξεται. Ἰταλίαν γὰρ Θεωδέριχος ἐλὼν πρῶς
 ἐν τῷ Ῥώμης παλατίῳ στρατευόμενος αὐτοῦ ἐΐασεν, ὅπως τι
 διασώζοιτο πολιτείας τῆς παλαιᾶς ἔχνης, μίαν ἀπολιπὼν σὺνταξιν

3. ὠνουμένους] ὠνουμένοις Maltrotus.

5. οὐκ addidit Reisk.

23. αὐτοῦ Reisk. αὐτοῦς AP.

xlors annona, famem inopinatam ingeniose quaesierunt. Nam aliunde rem
 frumentariam curare omnino nemini licuit, sed emptitio pane cuique ven-
 dum fuit. Effracto aquarum ductu tenuissime in urbem aquas derivari prin-
 cipes observant; rem tamen neglexere, et omnibus abstinere sumptibus;
 quamquam frequens multitudo aquarum veniens sese ad fontes opprimeret,
 balneaeque iam nullae paterent; atque Caesar nihilominus singulis in subur-
 biis ad maritima aedificia immanes pecunias perquam insane profunderet,

in qua priores Caesares diutius
 ne visi sunt non parsimonia, sed
 ductus restaurationem praetermi-
 tos vel corradendis inique pecuniis
 usior Iustiniano. Igitur extrema
 s velando panis, potando aqua
 us vexavit, huius difficultate, il-
 pluri, sed alibi si egenos affli-
 xeris, Italia subiugata, ut Ro-
 praetorianos milites, relicto sin-

ἔς ἡμέραν ἐκάστω. ἦσαν δὲ οὗτοι παμπληθεῖς ἄγαν. οἳ τε γὰρ
 σιλεντιᾳριοὶ καλούμενοι καὶ δομέστικοι καὶ σχολᾳριοὶ ἐν αὐτοῖς
 ἦσαν, οἷς δὴ ἄλλο οὐδὲν ὑπελέλειπτο ἢ τὸ τῆς στρατείας ὄνομα
 μόνον, καὶ ἡ σύνταξις αὕτη ἐς τὸ ἀποζῆν ἀποχρῶσα μόλις αὐτοῖς, D
 5 ἅπερ ἔς τε παῖδας καὶ ἀπογόνους Θεωδέρικος αὐτοὺς παραπέμπειν
 ἐκέλευσε. τοῖς τε προσαιτηταῖς οἳ παρὰ τὸν Πέτρου τοῦ ἀποστό-
 λου νεῶν δέλαιταν εἶχον, τρισχιλίους σίτου μεδίμνους χορηγεῖν ἀεὶ
 τὸ δημόσιον ἀνὰ πᾶν ἔτος διώρισεν. ἅπερ ἅπαντες οὗτοι διαγε-
 γόνασι κομιζόμενοι ἕως Ἀλέξανδρος ὁ ψαλίδιος ἐς τὴν Ἰταλίαν
 10 ἀφίκετο. πάντα γὰρ εὐθὺς οὗτος ὁ ἀνὴρ ὀκνήσει οὐδεμιᾷ περιε-
 λεῖν ἔγνω. ταῦτα μαθὼν Ἰουστινιανὸς Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ τὴν
 τε προῤῃξιν προσήκατο ταύτην καὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἔτι μᾶλλον ἢ
 πρότερον διὰ τιμῆς ἔσχευε. ἐν ταύτῃ Ἀλέξανδρος τῇ πορείᾳ καὶ
 τοὺς Ἕλληνας εἰργάσατο τάδε. τοῦ ἐν Θερμοπύλαις φυλακτηρίου
 15 οἳ τὰ ἐκείνῃ γεωργοῦντες χωρία ἐκ παλαιοῦ ἐπεμελοῦντο, ἐκ' ἐπει- V 332
 τροπῆς τε τὸ ἐνταῦθα τεῖχος ἐφύλασσαν, ἥνικα δὲ ἔφοδος βαρβά- P 77
 ῶν τινῶν ὥς ἐπισκῆψει ἐς τὴν Πελοπόννησον ἐπίδοξος ἦν. ἄλλ'
 ἐνταῦθα γενόμενος τότε Ἀλέξανδρος οὗτος προνοεῖν Πελοποννησίων A 118
 σκηπτόμενος οὐκ ἔφη γεωργοῖς τὸ ταύτῃ φυλακτήριον ἐπιτρέψειν.
 20 στρατιώτας οὖν ἐνταῦθα εἰς δισχιλίους καταστήσάμενος οὐκ ἐκ
 τοῦ δημοσίου χορηγεῖσθαι σφίσι τὰς συντάξεις διώρισεν, ἀλλὰ
 τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι πασῶν πόλεων τὰ τε πολιτικὰ καὶ θεωρικὰ
 ἕμπαντα χρήματα ἐς τὸ δημόσιον ἐπὶ τῷ προσγῆματι τούτῳ με-
 τήνεγκεν, ἐφ' ᾧ ἐνθενδε οἱ στρατιῶται οὗτοι σιτίζοντο, καὶ ἀπ'
 αὐτοῦ ἐν τῇ ἄλλῃ πάσῃ Ἑλλάδι καὶ οὐχ ἥκιστα ἐν Ἀθήναις αὐ-

2. σιλεντιᾳριοὶ Alem. P. σελεντηνάρια A. 22. θεωρικὰ] θεωρητικὰ AP.

gulis diario, esse voluit; porro autem horum numerosa fuit manus, cum in
 his etiam silentiarii, domestici, scholarique censerentur, quibus, si nihil
 aliud, militiae saltem auctoramentum fuit et annona, vix dum ipsis tamen ad
 vitam satis, quae liberis nepotibusque transmitti Theodoricus indulsit. Pau-
 peribus vero, qui ad Petri Apostoli templum sedes habent, tritici e publico
 tria millia medimnum quotannis attribuit. Haec ad Alexandri usque forfi-
 culae in Italiam adventum illi retulere; nam is statim omnia sustulit, factum-
 que id ut accepit Romanorum imperator Iustinianus probavit, et Alexandrum
 ut cum maxime in honore habuit; is Graecos etiam hoc in itinere sic affecit.
 Ad Thermopylas indigenae coloni iam olim praesidium agitabant, cumque in
 Peloponnesum barbarorum incursiones timerentur, ad murum in ipsis mon-
 tium faucebus aeternas excubias habebant. Huc Alexander delatus, perinde
 quasi Peloponnesiorum rem ageret, haud fidendum eo loci affirmat agrestium
 praesidio; quoniam ibi ad duo millia militum constituit, decretis non ab
 aerario publico stipendiis, sed a singulis Graeciae civitatibus, quarum civi-
 cos theatralesque redditus, alendorum specie militum praesidiariorum, ad pu-
 blicum aerarium reduxit, ex eo autem cum in Graecia, tum ipsis Athenis nul-

ταῖς οὐτε τις ἐν δημοσίῳ οἰκοδομία οὐτε ἄλλο ἀγαθὸν γενέσθαι
 ξυνέβη. Ἰουστινιανὸς μέντοι τὰ τῇδε διωκημένα τῷ ψαλιδίῳ οὐ-
 δεμιᾷ μελλήσει ἐπέρρωσε. ταῦτα μὲν οὖν τῇδε κεχώρηκεν ἰτέον
 δὲ καὶ εἰς τοὺς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πτωχοὺς. Ἡφαιστός τις ἐν τοῖς
 ἐνταῦθα ῥήτορσιν ἐγεγόνει, ὅσπερ παραλαβὼν τὴν Ἀλεξανδρέων
 ἀρχὴν τὸν μὲν δῆμον τοῦ στασιάζειν κατέπαυσε, φόβερὸς τοῖς στα-
 σιώταις φανείς, ἔσχατα δὲ ἔσχατων κακὰ τοῖς τῇδε ὠκημένοις ἐν-
 δέδεικται πᾶσι. πάντα γὰρ εὐθὺς τὰ τῆς πόλεως πωλητήρια ἐς
 τὸ καλούμενον μονοπώλιον καταστησάμενος ἄλλων μὲν ἐμπορῶν
 οὐδένα ταύτην δὴ τὴν ἐργασίαν ἐργάζεσθαι εἶασε, μόνος δὲ ἀπάν- 10
 των αὐτὸς γεγωνὺς κάπηλος παρεδίδρτο τὰ ὄνια πάντα, δηλονότι
 C τὰς τούτων τιμὰς τῇ τῆς ἀρχῆς ἐξουσίᾳ σταθμώμενος, ἀπεπνίγετό
 τε τῇ τῶν ἀναγκαίων σπάνει ἢ τῶν Ἀλεξανδρέων πόλιν, οὗ δὴ
 καὶ τοῖς τὰ ἔσχατα πενομένοις τὰ πρότερα εὖωνα διαρκῶς ἐγεγόνει
 πάντα, μάλιστα δὲ αὐτοὺς ἀμφὶ τῷ ἄρτι ἐπίεζε. τὸν γὰρ σι- 15
 τον αὐτὸς ἐξ Αἰγυπτίων ὠνεῖτο μόνος, οὐδὲ ὅσον ἐς μέδιμνον ἕνα
 ἑτέραν διδοὺς πρίασθαι, ταύτῃ τε τοὺς ἄρτους καὶ τὰ τῶν ἄρ-
 A 119 των τιμήματα διετίθετο ἥπερ ἐβούλετο. πλοῦτον τότεν ἀμύθη-
 τον αὐτὸς τέ δι' ὀλίγου περιεβάλλετο καὶ βασιλεῖ τὴν ἀμφὶ τούτῳ
 ἐπιθυμίαν ἐνεπλήσματο. καὶ τῶν μὲν Ἀλεξανδρέων ὁ δῆμος δέει 20
 τοῦ Ἡφαίστου τὰ παρόντα σφίσις ἡσυχῇ ἔφερέν, ὁ δὲ αὐτοκρά-
 τωρ αἰδοῖ τῶν οἱ ἐς αἰὲ ἐσκομιζομένων χρημάτων ἐν τοῖς μάλιστα
 ὑπερηγάπα τὸν ἄνθρωπον. βουλευσας δὲ Ἡφαιστος οὕτως ὅπως
 D τὴν βασιλείᾳς διάνοιαν πολλῷ ἔτι μᾶλλον ἐξελεῖν δύνηται, προσε-

8. πόλεως addidit Alem. 10. εἶασε Alem. P. ἐῴθε A. 11. πα-
 ρεδίδοτο] ἀπεδίδοτο Reisk.

lum publice vel aedificium, vel urbanum commodum procuratum est. Quae
 sic a forficulā constituta, rata deinde grataque Iustinianus habuit. Haecenus
 haec; iam ad Alexandrinos pauperes pergamus. Erat Alexandriae inter
 causidicos quidam Hephaestus, qui posteaquam eius urbis iniit praefecturam,
 seditiosis truculentior in plebe tumultus sedavit; verum cives ad extremas
 adduxit calamitates. Nam in singulis venalium foris monopolio constituto
 (a quo reliquos negotiatores exclusos sibi id uni servatum vellet) omnia
 ad praefecturae licentiam facto pretio vendidit. Summa ob id necessarium
 penuria urbs premebatur; pauperibus nec eorum copia erat, quae prius
 vilissime venirent; sed annonae potissimum caritate eos iit oppressum.
 Nam unus ipse cum in Aegypto frumentaretur, ea emptione vel unico
 medimnum reliquis interdictis pro libidine annonae pretium accendit. Ergo
 brevi magnis sibi partis opibus, eandem imperatori explendam curavit pe-
 cuniarum cupiditatem. Ac populo Alexandrino ob formidinem haec omnia
 obscure ferente, eo magis Caesar perpetuis aeris convectationibus illectus,
 Hephaestum unice amavit; sed is ut penitus Iustiniani animum occuparet,

πετεχνήσατο τάδε. Διοκλητιανὸς Ῥωμαίων γεγόνως αὐτοκράτωρ
 σίτου μέγα τῷ χρήμα δίδοσθαι παρὰ τοῦ δημοσίου τῶν Ἀλεξαν-
 δρέων τοῖς θεομένοις ἀνὰ πᾶν ἔτος διώρισε. τὰῦτα ὁ δῆμος τη-
 νικάδε διαδασάμενοι ἐν σφίσιν αὐτοῖς ἐς ἀπογόνους τοὺς μέχρι
 δευτέρου παρέπεμψαν. ἀλλ' Ἡφαιστος ἐνθένδε μυριάδας ἐς δια-
 κοσίας ἐπετείλους μεδίμνων τοὺς τῶν ἀναγκαίων ὑποσπανίζοντας
 ἀφελόμενος τῷ δημοσίῳ ἐντέθεικε, βασιλεῖ γράψας ὥς οὐ δίκαιως
 οὐδὲ ἡ ἐξυμφέρει τοῖς πράγμασι μέχρι νῦν ταῦτα οἱ ἄνδρες οὗτοι
 κομίζονται. καὶ ἀπ' αὐτοῦ βασιλεὺς μὲν ἐμπεδώσας τὴν πράξιν
 10 διὰ σπουδῆς αὐτὸν μελιζονος ἔσχεν, Ἀλεξανδρέων δὲ ὅσοι ταύτην P 78
 εἶχον τοῦ βίου τὴν ἐλπίδα, ταύτης δὴ ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις τῆς
 ἀπ᾿ ἀνθρώπου ἀπάναντο.

κζ. Τὰ μὲν Ἰουστινιανῷ εἰργασμένα τοσαῦτά ἐστιν, ὥς V 333
 μηδὲ τὸν πάντα αἰῶνα τῷ περὶ αὐτῶν λόγῳ ἐπαρκεῖν δύνασθαι. B
 15 ὁ λόγός μ' αἰετὰ ἐκ πάντων ἀπολεξαμένῳ ἀποχρήσει εἰπεῖν, δι'
 ὧν αὐτοῦ ἐνδελον καὶ τοῖς ὀπισθεν γενησομένοις τὸ ἦθος ἅπαν
 διαφανῶς ἔσται, ὥς εἴρων τε ἦν καὶ οὔτε θεοῦ οὔτε ἱερέων οὔτε
 νόμων αὐτῷ ἔμελεν, οὐδὲ δήμου κατεσπουδασμένου αὐτῷ δοκοῦν-
 τος εἶναι, οὐ μὲν οὔτε τινὸς τὸ παράπαν αἰδοῦς ἢ τοῦ τῆς πολι-
 20 τείας ἐξυμφοροῦ ἢ ὅτου τι προὔργου ἐς αὐτὴν γένοιτο, ἢ ὅπως A 120
 σκήψεώς τινος τὰ πρασσόμενα τυχεῖν δύναιτο, οὔτε ἄλλο τι αὐ-
 τὸν ἐσῆει, ὅτι μὴ μόνη ἀφαίρεσις τῶν ἐν πάσῃ γῇ κειμένων χρη-

2. δημοσίου Vales. ad Euagr. 2, 3. δῆμον AP.

μῆνοι Petavius ad Synes. p. 58. διαδικασάμενοι AP.

4. διαδασά-

πενψαν Alem. P. παραπέμψαι A.

8. ἢ Reiskius. εἰ AP.

9. βασιλεὺς Alem. βασιλεῖ AP.

14. μηδὲ] μήτε AP.

ibid. τῷ

Reisk. τὰ AP.

17. ὥς] Legebatur καὶ ὥς.

20. ὅτου]

ἵπου Reisk.

21. σκήψεως] επισκήψεως Reisk.

ita rem conficit. Romanorum imperator Diocletianus magnam frumenti co-
 piam quotannis in egenos distribui populo Alexandrino iusserat; quam illi ad
 portionem inter se iam inde distributam etiamnum transmittabant ad poste-
 ros. Hephæstus bis decies centena millia medimnum fraudatis egenis in
 horrea publica imperavit, Caesare monito, Alexandrinos id perpetuo contra
 usurpasse atque liceret, reiue publicae interesset. Rem imperator firmam
 sua autoritate fecit, acceptumque magis ac magis Hephæstum habuit;
 Alexandrini, qui in eo spem vitae constituissent, hanc saevitiam tanto magis
 summa in necessitate sensere.

27. Verum enimvero tot Iustiniani sunt flagitia, ut ad ea numeranda
 nullum tempus satis futurum esset; at ex multis pauca legam, e quibus po-
 steritati plane compertum sit eius ingenium promptum dissimulare, paratum
 contemnere numen, sacerdotes, leges, populum eius studiis addictum, ratio-
 nem neque verecundiae ullam habere, neque reipublicae bene utiliterque ge-
 rundae, vel scelerum colore aliquo tegendorum, nisi expilandarum modo toto

C μάτων. ἄρξομαι δὲ ἐνθάδε. ἀρχιεὶς κατεστήσατο Ἀλεξαν-
δρεῦσιν αὐτὸς Παῦλον ὄνομα. ἐτόγγανε δὲ Ῥόδῳ τις Φοῖνιξ,
γένος ἔχων ἰηρικίδε τὴν Ἀλεξανδρείας ἀρχήν. ὃς δὲ ἐπέστελλεν
ἐς ἅπαντα Παύλῳ ὑπηρετεῖν προθυμίᾳ τῇ πάσῃ, ὅπως δὴ ἀτελεύ-
τητον μένοι τῶν πρὸς αὐτοῦ ἐπαγγελλομένων μηδέν. ταύτῃ γάρ-
τῶν Ἀλεξανδρείων τοὺς * * ἐταιρίζεσθαι αὐτὸν ἐς τὴν ἐν Καλχη-
δόνι σύνοδον ὥστε δυνατόν ἔσσεσθαι. ἦν δὲ τις Ἀρσένιος Παλαι-
στίνος γένος, ὅσπερ Θεοδώρα βασιλίδι ἐν τοῖς μάλιστα ἀναγκαι-
τάτοις θιατῆριος γεγονώς, καὶ ἀπ' αὐτοῦ δύναντιν τε πολλὴν καὶ
μεγάλαν περιβαλλόμενος χρήματα ἐς βουλῆς ἀξίωμα ἦλθε, καὶ περ 10
μιαρώτατος ὢν. οὗτος Σαμαρείτης μὲν ἦν, τοῦ δὲ μὴ τὴν ὑπάρ-
χουσαν πρῆσθαι δύναμιν ὀνόματος ἀντιλαβεσθαι τοῦ Χριστια-
D νῶν ἔγνω. ὁ μέντοι πατήρ τε καὶ ἀδελφὸς τῇ τούτου δυνάμει
θαρροῦντες διαγεγόνاسι μὲν ἐν Σκυθοπόλει, περιστέλλοντες τὴν
πάτριον δόξαν, γνώμῃ δὲ αὐτοῦ ἀνήκειν τοὺς Χριστιανούς 15
γάζοντο πάντας. διὸ δὴ οἱ πολλοὶ σφίσι ἐπαναστάντες ἄμφω
ἐκτείναν θανάτῳ οἰκτίστῳ, κακὰ τε πολλὰ ξυνηνέχθη Παλαιστί-
νοις ἐνθάδε γενέσθαι. τότε μὲν οὖν αὐτὸν οὔτε Ἰουστινιανὸς
οὔτε βασιλεὺς κακὸν τι ἔδρασαν, καί περ' ἀτιμώτατον γεγονότα δυο-
κόλων ἀπάντων, ἀπέκρινεν δὲ αὐτῷ ἐς παλάτιον μηκέτι λέναι. 20

P 79

A 121

του δὲ ἔνεκα πρὸς Χριστιανῶν ἠνωχλοῦντο.
ἢ χαριεῖσθαι οἰόμενος ὅδ' πολλῷ ὕστερον ξὺν
Ἀλεξάνδρῳ στέλλεται, ὥς δὴ τὰ τε ἄλλα

εὐδοκίμωτέρους vel ἰσημεριώτερος. ALBM. πρώ-
Reisk. 18. οὔτε — οὔτε]. οὐδὲ — οὐδὲ AP.
P. ἀπεικῶν A.

terrarum orbe pecuniarum. Dederat Paulum, ut hinc exordiar, Alexandri-
nis antistitem, Rhodone quodam ex Phoenicia illius urbis praefecto; cui
scripsit, ut Paulo, omni data occasione, quam diligentissime praesto esset,
ne quid infectum caderet, quod ipse factum averet, cuius opera scilicet Ale-
xandrinorum primatum studia ad Calchedonensis concilii firmitatem crede-
ret excitanda. Arsenius quidam ex Palaestina homo sceleratissimus, in re-
bus pernecessariis Theodora Augustae sic animum ceperat, ut magnam con-
secutus auctoritatem et pecuniarum vim, tandem in senatum pervenerit.
Sentiebat ille cum Samaritis, verum ne tantae potentiae iacturam faceret,
Christianorum sibi consulto nomen adsciverat; cuius patris fraterque Scy-
thopoli patria secta dissimulata, eius freti auctoritate, et suasionibus impulsi,
contumeliosissime Christianos vexarunt. Quamobrem factione civium cri-
delissimum supplicium ambo dederunt, eaque multorum malorum fuit origo
Palaestinis. Arsenium vero quamquam omnium turbarum auctorem nullo
principes affecerunt incommodo, nisi quod regia prohibuere, ne diutius ea
super re Christianorum votis fatigaretur. Arsenius hic ergo quasi rem Cae-
sari facturus gratam, non ita multo post cum Paulo Alexandriam venit, cum

ὑπηρετήσων καὶ τὴν ἐς τοὺς Ἀλεξανδρεῖς πεισῶν συγκυβερνασόμε-
 νος αὐτῷ δυνάμει τῇ πάσῃ. ἰσχυρίζετο γὰρ ὑπὸ τὸν χρόνον τοῦ-
 τον, ἥνικα οἱ τοῦ παλατίου ἀποκεκληῖσθαι ξυνέπεσε, τῶν ἐν Χρι-
 στιανοῖς οὐκ ἀμελέτητον γεγονέναι δογματῶν ἀπάντων. ὅπερ τὴν
 5 Θεοδώραν ἠνίυσεν· τὴν ἐναντίαν γὰρ ἐσκήπτετο τῷ βασιλεῖ ἐς
 τοῦτο ἵεναι, ὥς μοι ἐν τοῖς ὀπισθεν λόγοις εἴρηται. ἐπεὶ ἐν Ἀλε-
 ξανδρεῦσιν ἐγένοντο, διάκονόν τινα Ψόην ὄνομα Ῥόδωνι Παῦλος
 παρέδωκε τεθνήσκοντα, φάσκων δὲ αὐτὸν μόνον οἱ ἐμποδῶν ἴστα-
 σθαι τοῦ μὴ τὰ βασιλεῖ δεδογμένα ὑπατελέσαι. τοῖς δὲ βασιλέως B
 10 γράμμασι Ῥόδων ἠγμένος, συχνοῖς τε οὔσι καὶ λίαν σπουδαίοις,
 αἰκλῆσθαι τὸν ἄνθρωπον ἔγνω, ὃς ὑπὸ τῆς βασάνου κατατει-
 νόμενος αὐτίκα θνήσκει. ἅπερ ἐπεὶ ἐς βασιλέα ἦλθεν, ἐγκειμένης
 ἰσχυρότατα τῆς βασιλίδος, ἅπαντα ὁ βασιλεὺς ἐπὶ Παύλῳ τε καὶ
 Ῥόδωνι καὶ Ἀρσενίῳ εὐθὺς ἐκίνει, ὥσπερ τῶν πρὸς αὐτοῦ τούτοις
 15 δὴ τοῖς ἀνθρώποις ἐπηγγελμένων ἐπιλελησμένος ἅπάντων. Λι-
 βέριον οὖν τὸν ἐκ Ῥώμης ἄνδρα πατρίκιον καταστησάμενος ἐπὶ
 τῆς Ἀλεξάνδρου ἀρχῆς καὶ τῶν δοκίμων ἱερέων τινὰς ἐς τὴν Ἀλε-
 ξάνδρειαν ἔστειλε τὴν τοῦ πράγματος ποιησομένους διάγνωσιν, ἐν
 οἷς καὶ ὁ Ῥώμης ἀρχιδιάκονος Πελάγιος ἦν, τὸ Βιγιλίου τοῦ ἀρ- C
 20 χιερέως ὑποδὺς πρόσωπον, ἐπιτεταγμένον οἱ τοῦτ' ἄ γε πρὸς τοῦ Βι-
 γιλίου· τοῦ τε φόρου ἐληλεγμένου Παῦλον τῆς ἱερωσύνης εὐθὺς
 καθεῖλον, φυγόντα δὲ Ῥόδωνα ἐς Βυζάντιον τὴν τε κεφαλὴν ἀφεί-
 λετο ὁ βασιλεὺς καὶ τὰ χρήματα ἐς τὸ δημόσιον ἀνάγκραπτα ἐποίη- V 334

6 εἴρηται Reisk. εἰρήσεται AP. . *ibid.* ἐν addidit Alem. & οἱ
 Reisk. οἱ αὐτῷ AP. 12. βασιλέα ἦλθεν Alem. P., βασι ** A.
 17. Ἀλεξάνδρου] Rectius forte Ἀλεξανδρέων. Scio tamen scriptores
 eius saeculi frequenter τὴν Ἀλεξάνδρου, τὴν Ἀντιόχου, τὴν Σελεύκου
 absolute dicere pro Alexandria, Antiochia, Seleucia, aliaque similia.
 ALBM. *ibid.* Ἀλεξάνδρειαν Reisk. Ἀλεξανδρέων AP.

ad alia praesto illi, futurus, tum ad alliciendos omni studio Alexandrinos. Nam
 quamdiu regia exclusus est, tamdiu se Christianorum dogmatibus operam
 navasse affirmabat; in quo plane Theodoram offendit, quae contrariis Cae-
 sari studiis, ut supra dixi, ea in re niti visa est. Ubi Paulus Alexandriam
 tenuit, Proem diaconum Rhodoni praefecto necandum tradit, quem unum per-
 agendis Caesaris imperatis obicem se pati diceret. Imperatoris crebris il-
 lis et perquam studiosis litteris Rhodo permotus vapulare hominem iubet, qui
 cruciatu confectus perit. Quod ut Iustinianus accepit, summa ope Theo-
 dora nitente, omnia in Paulum, Rhodonem atque Arsenium movebat animo,
 quasi vero iam imperata viris oblitus. Liberium Patricium Romanum Alexan-
 driae praeficit; antistites viros probatos Alexandriam de causa cognituros
 mittit: inter hos fuit Pelagius ecclesiae Romanae archidiaconus, qui Vigili
 pontificis ab eodem iussus, personam sustineret. Paulus homicidii convictus
 sacerdotio deturbatur; Rhodonem Byzantii perfugam Caesar capite plectit,
 publicatque bona; quamquam ab eo terminis denis prolatis epistolis, quibus

σατο, καίπερ τρισκαίδεκα ἐπιστολάς τοῦ ἀνθρώπου ἐνδειξαμένου,
 ὡςπερ αὐτῷ βασιλεὺς ἔγραψε σπὸνδάζων τε καὶ διατεινόμενος
 A 122 ἄγαν, ἐπαγγέλλων τε ἅπαντα τῷ Παύλῳ ὑπηρετεῖν ἐπιτάττοντι
 καὶ μηδ' ὅτιοῦν ἀντιτείνειν, ὅπως ἐπὶ τῇ δόξῃ ἐπιτελέσαι τὰ δό-
 ξαντα δυνατὸς εἴη. Ἀρσένιον τε Λιβέριος γνώμη Θεοδώρας 5
 ἀνεσκολόπισε, καὶ αὐτοῦ τὰ χρήματα δημοσιοῦν βασιλεὺς ἔγνω,
 D καίπερ οὐδὲν αὐτῷ ἐπεγκαλεῖν ἔχων ἢ ὅτι ξὺν τῷ Παύλῳ δίαιταν
 εἶχε. ταῦτα μὲν οὖν εἴτε ὀρθῶς εἴτε ἄλλῃ, πῃ αὐτῷ εἰργασται,
 οὐκ ἔχω εἰπεῖν, ὅτου δὲ δὴ ἕνεκα ταῦτά μοι εἴρηται· αὐτίκα δη-
 λώσω. ὁ Παῦλος χρόνῳ τινὶ ὕστερον ἐς Βυζάντιον ἦκων ἐπτά τε 10
 χρυσοῦ κεντηνάρια τῷ βασιλεῖ τούτῳ προέμενος ἤξεν τὴν ἱερωσύ-
 νην ἀπολαβεῖν, ἅτε αὐτὴν οὐδενὶ νόμῳ ἀφηρημένος. Ἰουστινια-
 νὸς δὲ τὰ τε χρήματα ἐδέξατο πρῶως καὶ τὸν ἄνθρωπον ἐν τιμῇ
 ἔσχεν, ἀρχιερεὰ τε ὁμολόγησεν Ἀλεξανδρεῦσιν αὐτὸν καταστήσε-
 σθαι αὐτίκα δὴ μάλα, καίπερ ἑτέρου τὴν τιμὴν ἔχοντος, ὥσπερ 15
 οὐκ εἰδὼς ὅτι δὴ τοὺς αὐτῷ ξυνοικήσαντάς τε καὶ ὑπουργεῖν τε-
 τολμηκότας ἐκτεινέ τε αὐτὸς καὶ τὰς οὐσίας ἀφείλετο. ὁ μὲν
 οὖν Σεβαστὸς ἐς ἄγαν διατεινόμενος τὸ πρᾶγμα ἐν σπουδῇ ἐποιεῖτο,
 P 80 Παῦλος δὲ διαρρήδην ἐπίδοξος ἦν τὴν ἱερωσύνην ἀπολήψεσθαι
 μηχανῇ τῇ πάσῃ. ἀλλὰ Βιγλίος τήνικαδε παρὼν εἶκεν βασιλεῖ 20
 τῷ τοιοῦτον ἐπιτάττοντι ἀνταμῇ ἔγνω. ἔφασκε γὰρ οὐχ οἷός τε
 εἶναι ψῆφον πῇν οἰκείαν αὐτὸς ἀνάδικον διεργάσθαι, τὴν Πελα-
 γίου παραδηλῶν γνῶσιν. οὕτως ἄλλου οὐδενὸς τῷ βασιλεῖ τούτῳ
 ὅτι μὴ χρημάτων ἀφαίρεσεως αἰεὶ ἔμελεν. εἰρήσεια δὲ καὶ ἄλλο

17. αὐτὸς P. αὐτοῦς. 19. ἀπολήψεσθαι] ἀπολήπεται AP. unde
 Maltretus ὡς post ἐπίδοξος ἦν inserebat.

Caesare gravissimis verbis etiam atque etiam iussus fuerat Paulum praeci-
 pientem audire, contraque nihil dicere, ut de religione, quae visa essent, re
 ille perficeret. Athenium Liberius ex Theodoraе praecepto in crucem agit;
 Iustinianus nihil nisi consuetudinem causatus, quae illi cum Paulo fuisset,
 etiam facultates proscripsit. Recte ille haec an sebus, parum compertum
 habeo; sed quorsum haec spectet narratio, iam dicam. Paulus haud diu fuit
 cum Byzantium appulit, rogaturus imperatorem, et pondo septies centum
 auri oblaturus, ut in sacerdotium restitueretur, a quo se per iniuriam de-
 iectum contendebat. Pecuniam Iustinianus accepit, Paulumque comiter et
 perhonorifice habuit, eumque propediem antistitem Alexandrinis (licet alteri
 sacerdotium id esset) restituendum affirmabat, quasi non a se de viris illius
 contubernalibus, et auxiliariis pecunia et capite anquisitum. Ea vero cum
 Caesarem cura studiumque vehementer intentum haberet, nemini iam dubium
 erat, quin sacerdotium Paulus esset consecuturus. Verum enimvero prin-
 cipi id imperanti haud quaquam Vigilius (qui per id tempus Byzantii versa-
 batur) concedendum censuit, neque de sententia a se nimirum per Pelagium
 lata decedendum. Sic omnibus in negotiis uni pecuniae corradendae Iusti-

τοιόνδε. Φαυστῖνος ἦν τις Παλαιστῖνος γένος, Σαμαρείτης μὲν
γεγονώς ἄνωθεν, ὀνόματος δὲ τοῦ Χριστιανῶν ἀντιλαμβανόμενος A 123
ἀνάγκη τοῦ νόμου. οὗτος ὁ Φαυστῖνος ἐς βουλῆς ἀξίωμα ἦλθε B
καὶ τῆς χώρας τὴν ἀρχὴν ἔσχεν, ἥσπερ αὐτὸν παραλυθέντα οὐ
5 πολλῶν ὑστερόν ἐς τε τὸ Βυζάντιον ἦκοντα τῶν τινες ἰερέων διέ-
βαλλον ἐπενεγκάμενοι ὡς Σαμαρειτῶν νόμιμα περατεῖλαι, καὶ
Χριστιανούς δράσειε τοὺς ἐν Παλαιστίνῃ ὠκνημένους ἀνόσια ἔργα.
Ἰουστινιανὸς δὲ ἀγριαίνεσθαι τε καὶ δεινὰ ποιεῖν διὰ ταῦτα ἐδόκει,
ὅτι δὴ αὐτοῦ τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἔχοντος τὸ τοῦ Χριστοῦ ὄνομα
10 ὅφ' ὅτωνοῦν διασύροίτο. οἱ μὲν οὖν τῆς συγκλήτου βουλῆς τὴν
διάγνωσιν πεποιημένοι τοῦ πράγματος φυγῇ τὸν Φαυστῖνον ἐξῆ- C
μύωσαν, βασιλέως ἐγκειμένου σφίσι. βασιλεὺς δὲ πρὸς αὐτοῦ
χρήματα ὅσα ἐβούλετο κεκομισμένος ἀνάδικα εὐθὺς τὰ δεδικασ-
μένα ἐποίησε. Φαυστῖνος δὲ αὖθις τὸ πρότερον ἀξίωμα ἔχων,
15 βασιλεῖ τε ὠμίλει, ἐπίτροπός τε καταστάς τῶν ἐν Παλαιστίνῃ τε
καὶ Φοινίκῃ βασιλικῶν χωρίων ἀδεέστερον ἅπαντα κατειργάζετο
ὅσα οἱ αὐτῶν βουλομένῳ εἴη. ὄντιν' αὖ μὲν οὖν Ἰουστινιανὸς τρόπον
τὰ Χριστιανῶν δικαίωματα περιστέλλειν ἤξιον, καίπερ οὐ πολλῶν
εἰρημένων ἡμῖν, ἀλλ' ἐκ τῶνδε βραχέων ὄντων, τεκμηριοῦν ἔστιν.
20 ὅπως, δὲ καὶ τοὺς νόμους οὐδεμιᾷ ὀκνήσει κατέσειε χρημάτων κει-
μένων βραχυτάτῳ δηλωθήσεται λόγῳ.

κῆ. Πρίσκος τις ἐν τῇ Ἐμεσηνῶν ἐγένετο πόλει, ὅσπερ V 335
ἀλλότρια γράμματα μιμεῖσθαι εὐφυῶς ἐξηπίστατο, τεχνίτης τε D
ἦν περὶ τὸ κακὸν τοῦτο δεξιὸς ἄγαν. ἐτύγχανε δὲ ἡ τῶν Ἐμεση-

8. ποιεῖν] παθεῖν Alem.

10. ὅτωνοῦν Reisk. ὅτωοῦν AP.

15. ἐν Παλαιστίνῃ τε καὶ Φοινίκῃ Alem. P. ἐκ Παλαιστίνης τε καὶ
Φοινίκης A.

20. κειμένων] προκειμένων Reisk.

23. εὐφυῶς]

ὑπερφυῶς Suidas a. v. Πρίσκος.

mihi intentus erat. Simile quid narrare lubet: Faustinus quidam in Palaestina Samaritis parentibus maioribusque natus, Christianum nomen legis praetulit necessitate, lectus in senatum eum proconsulatum obtinuit; quem ubi post paulo deposuit, Byzantii a sacerdotibus dissimulatae Samaritarum sectae, et in provinciales Christianos saevitiae ac impietatis fit reus. Ergo impotenti furore Iustinianus concitatus, suam credit calamitatem, quod Christianum nomen, Romanorum principe se, a quoquam traducatur. Causa in senatu cognita, Faustinus, instante Caesare, ex senatusconsulto exulatum abibat. Sed interim princeps quantam libuit maxima corruptus pecunia, iudicium rescidit; moxque Faustinus eandem sustinere dignitatem, actitare cum Augusto, agros in Palaestina et Phoenicia Caesarianos procurare, omnia secure perque libidinem gerere. Pauca quidem haec, ex quibus intelligere tamen liceat, ut Iustiniano libuit Christianorum sanctiones pervertere; nam de abolitis pecunia legibus brevissima narratione dicam.

28, Priscus quidam apud Emesenos fuit, alienae manus perquam ingeniose mentiendae peritus, eiusque fraudis plane idoneus artifex. Porro Eme-

τῶν ἐκκλησίᾳ τῶν τινος ἐπιφανῶν κληρονόμος γεγεννημένη χρόνοις
 τισὶ πολλοῖς ἔμπροσθεν. ἦν δὲ τις ἀνὴρ πατρικίος μὲν τὸ ἀξίωμα,
 Μαρμιανὸς δὲ ὄνομα, γένει λαμπρὸς καὶ περιουσίᾳ χρημάτων.

- A 124 ἐπὶ δὲ Ἰουστινιανοῦ βασιλεύοντός ὁ Πρίσκος διερευνησάμενος πό-
 λεως ~~τῆς~~ εἰρημένης τὰς οἰκίας πάσας, εἴ τινας εὗρε τε πλούτῳ ἀκ- 5
 μαζουσίαις καὶ πρὸς ζημίαν χρημάτων μεγάλων διαρκῶς ἐχούσας,
 τούτων διερευνησάμενος ἐς τὸ ἀκριβὲς τοὺς προπάτορας, γράμμα-
 P 81 σιν αὐτῶν παλαιοῖς ἐντυχῶν, βιβλίδια πολλὰ ὡς παρ' ἐκείνων γε-
 γραμμένα πέποιήται, ὁμολογούντων πολλὰ χρήματα τῷ Μαρμιανῷ
 ἀποδώσειν, ἅτε παρακαταθήκης λόγῳ ταῦτα πρὸς ἐκείνου κεκο- 10
 μισμένων. τό τε ὁμολογημένον ἐν ταύτοις δὴ τοῖς καταπλάστοις
 γραμματίοις χρυσίον ξυνήει οὐχ ἥσσον ἢ ἐς ἑκατὸν κεντηνάρια.
 καὶ ἀνδρὸς δὲ τινος, ὅσπερ ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς τηνικάδε τοῦ χρόνου
 καθήμενος, ἦν ἡλικία ὁ Μαρμιανὸς περιτὴν δόξαν τε πολλὴν ἐπὶ τε
 ἀληθείᾳ καὶ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ ἔχων, ἅπαντα ἐπετέλει τὰ τῶν πολι- 15
 τῶν γραμματεῖα, ἕκαστον οἰκείοις ἐπισφραγίζων αὐτὸς γράμμασιν,
 ὅνπερ ταβελλίωνα καλοῦσι Ῥωμαῖοι, τὰ γράμματα δαμονίως μι-
 B μνησάμενος τοῖς διοικουμένοις τὰ πράγματα τῆς Ἐμπεσηνῶν ἐκκλη-
 σίας παρέδωκεν, ὁμολογηκόσι μοῖραν αὐτῷ τινα κείσθαι τῶν ἐν-
 θένδε πορισθησομένων χρημάτων. ἐπεὶ δὲ ὁ νόμος ἐμποδὼν ἴσχυαι, 20
 τὰς μὲν ἄλλας δίκας ἀπάσας ἐς τριακοντοῦτιν παραγράφῃν ἄγων,
 δόλῃας δὲ ἅττας καὶ τὰς ὑποθηκαρίας καλουμένας τεσσαράκοντα
 ἐνιαυτῶν μήκει ἐκκρούων μηχανῶνται τοιάδε. ἐς Βυζάντιον ἀφι-

2. ἔμπροσθεν. ἦν δὲ τις P ex Suida. ἔμπροσθεν ἦδη. οὗτος A.
 ibid. μὲν τὸ ἀξίωμα P cum Suida. εἴην τῷ ἀξιώματι A. 4. ἐπὶ
 δὲ P ex Suida. ἐπεὶ οὖν A. 5. εἴ τινας P cum Suida. εἴ τι A.
 10. παρακαταθήκης] παραθήκης Suidas. 12. ξυνήει Suidas ed.
 Mediol. Scribatur ξυνέει. 21. παραγράφῃν Suidas. Legebatur
 παραγράφον.

senorum Ecclesiam annis antea non paucis haerodem instituerat Marmianus
 vir clarissimus Patricii dignitate, genere, et divitiarum copia illustris. Iu-
 stiniano postea principe Priscus census familiarum eius urbis habet, quo-
 cumque florent opibus, ac ditissimae praedae esse possent; harum diligen-
 ter observat maiores, quorum tabulas sibi conquisierat; eorumque nomine
 complures conficit libellos, quibus grandem pecuniam a Marmiano apud se

co inani-
 e publici
 ibus ta-
 m imita-
 i partem
 substantie
 prolatat,
 addit ex-
 sari de-

κόμενοι καὶ χρήματα μεγάλα τῷ βασιλεῖ τούτῳ προέμενοι ἐδέοντο σφίσι τὸν τῶν πολιτῶν ὕλεθρον οὐδὲν ὠφέληκότων ξυγκατεργάζεσθαι. ὁ δὲ τὰ χρήματα κεκομισμένος μελλήσει οὐδεμιᾷ νόμον ἔγραψεν, οὐ χρόνον τὰς ἐκκλησίας τοῖς καθήκουσιν, ἀλλ' ἐν μαν-
 5 τῶν ἑκατὸν πλήθει δικῶν τῶν αὐταῖς προσηκουσῶν ἀποκεκλείσθαι, καὶ ταῦτα οὐκ ἐν Ἐμέσῃ μόνον κύρια εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἀνὰ πᾶσαν C τὴν Ῥωμαίων ἀρχήν. Ἐμεσηνοῖς τε τὸ πρᾶγμα τοῦτο δεικνύων A 125 ἔταξε Λογγίνον τινα δραστήριον τε ἄνδρα καὶ τὸ σῶμα ἰσχυρόν. ἄγαν, ὃς καὶ τὴν τοῦ δήμου ἀρχὴν ἐν Βυζαντίῳ ὕστερον ἔσχεν.
 10 οἱ δὲ τῆς ἐκκλησίας τὰ πράγματα διοικούμενοι τὰ μὲν πρῶτα τῶν τινι πολιτῶν δίκην κεντηναρίων ἐκ βιβλίων τῶν εἰρημένων λαχόν- τες δυοῖν, κατεδικάσαντο τοὺς ἀνθρώπους εὐθύς, ὅτι καὶ ἀπολο- γήσαιντο οὐδαμῇ ἔχοντας διὰ τε χρόνου τοσόνδε μῆκος καὶ ἄγκοιαν τῶν τότε πεπραγμένων. ἐν πένθει δὲ μεγάλῳ ἐκάθηντο· οἱ τε
 15 ἄλλοι ξύμπαντες ἄνθρωποι ὡμῶς τοῖς συκοφάνταις ἐκκείμενοι, καὶ πάντων μάλιστα οἱ τῶν Ἐμεσηνῶν λογιστάται. τοῦ δὲ κακοῦ ἐς τοὺς πλείστους ἤδη τῶν πολιτῶν ἐπιρρέοντος προμήθειά τινα τοῦ Θεοῦ ξυνηνέχθη γενέσθαι τοιάνδε. Πρίσκον δὲ Λογγῖνος τὸν τοῦτο D δὴ τὸ σκαώρημα ἐργασούμενον ἅπαντα ὁμοῦ κομίζειν οἱ τὰ γράμ-
 20 ματα ἐκέλευσεν, ἀναδυόμενον τε τὴν πρᾶξιν ἐρράπισε δυνάμει τῇ πύσῃ. ὁ δὲ ἀνδρὸς ἰσχυροῦ λίαν τὴν πληγὴν οὐδαμῇ ἐνεγκὼν ἔπεσεν ὑπτίος, τρέμων δὲ ἤδη καὶ περιδεὲς γεγονώς, ὅπως τε Λογγῖνον ᾔσθῃσθαι τὰ πεπραγμένα ὑπονοῶν ἐξωμολόγει, οὕτω τε τῆς σκαωρίας ἀπίσσης ἐς φῶς ἐνεχθείσης τὴν συκοφαντίαν πεπαῦσθαι

5. δικῶν P ex Suida. δοκῶν. A. 10. τῶν τινι Reisk. Legebatur τῶν τινι τῶν. 23. ὑπονοῶν addidit Reisk. ibid. ἐξωμολόγει Reisk. ὁμολόγει Alēm. ὁμολογῶν AP.

ferunt, rogantque ut sibi esse praesto velit ad tantam civium perniciem. Ille accepta pecunia mox legem scribit, ut actiones quae Ecclesiis competere, non statim temporis, sed centum annorum praescriptione excluderentur; idque non Emesae duntaxat, sed in universo Romano imperio perinde valeret. At tum mittit Longinum virum industrium et corpore strenuum (qui postmodum egit urbis praefectum) ius illud Emesenis dicturum, firmaturumque. Principio quidem ex confittis illis libellis Emesenorum Ecclesiae procuratores, cum in nonnullos cives causam bis centum auri pondo tenuissent, eos illico condemnarunt, quibus ex tanta temporum distantia atque nocte rerum olim gestarum nulla defensio suppeteret. Quamobrem cum alii, tum Emesenorum primores in magno moerore iacebant, succensebantque calumniatoribus. Sed cum iam pars maxima civium in id exitii veniret, rem ita deus est moderatus. Prisco huiusce fraudis auctori, ut ad se omnes libellos deferret, Longinus imperat; atque rem detrectanti magna impingit alapam vi; ille ictu fortis dexteræ affictus, spinus concidit, tremensque ac pavidus, remque odoratum Longinum ratum fatetur fraudem; sic vero totius rei scena detecta desitum calumniis est. Non Romanorum leges modo sic diebus ferme

ξυνέβη. ταῦτα δὲ οὐ μόνον ἐς τοὺς νόμους ἀλλὰ καὶ καθ' ἐκάστην
 εἰργάζετο τοὺς Ῥωμαίους, ἀλλὰ καὶ οὓς Ἑβραῖοι τιμῶσι καταλύειν
 ἔδει βασιλεὺς ἐν σπουδῇ εἶχεν. ἦν γὰρ ποτε αὐτοῖς ἐπανιδὼν ὁ χρόνος
 P 82 τὴν προσχαλίαν ἑορτὴν πρὸ τῶν Χριστιανῶν ἡγαγὼν τόχοι, οὐκ
 V 336 εἶα ταύτην τοὺς Ἰουδαίους καιροῖς τοῖς καθήκουσιν ἄγειν, οὐδέ τι
 ἐν ταύτῃ διεξιούσθαι τῷ θεῷ, ἣ ἱππελεῖν τῶν ἐν σφίσιν αὐτοῖς νο-
 A 126 μίμων. πολλοὺς τε αὐτῶν οἱ ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τεταγμένοι, ἅτε
 προβατείων κρεῶν ἐν τούτῳ γευσσαμένους τῷ χρόνῳ, τῆς ἐς τὴν
 πολιτείαν παρανομίας ὑπάγοντες χρήμασιν ἐξημίον πολλοῖς. ἔρ-
 γα μὲν οὖν καὶ ἄλλα τοιαῦτα Ἰουστινιανοῦ ἀνάριθμα ἐξεπιστάμε- 10
 νος οὐκ ἂν τι ἐνδείην, ἐπεὶ πέρας δοτέον τῷ λόγῳ. ἀποχρήσει
 γὰρ καὶ δὴ αὐτῶν τὸ τοῦ ἀνθρώπου ἦθος σημῆναι.
 B καὶ. Ὅτι δὲ εἴρων τε καὶ κατάπλαστος ἦν, αὐτίκα δηλώσω.
 τὴν Λιβέριον τοῦτον, οὗπερ ἐμνήσθην ἄνω, παραλύσας ἧς
 εἶχε ἀρχῆς, Ἰωάννην ἀντ' αὐτοῦ κατεστήσατο Αἰγύπτιον γένος, 15
 ἐπέκλησιν Λαξαρίωνα. ὅπερ ἐπεὶ Πελάγιος ἔγνω Λιβερίῳ φίλος
 ἐς τὰ μάλιστα ὢν, τοῦ αυτοκράτορος ἀνεπυνθάνετο εἴπερ ὁ ὅμιλι
 Λαξαρίωνα λόγος ἀληθὴς εἴη. καὶ ὅς ἐδόξεν ἀπηρνήσατο μηδὲν
 πεπραγέναι τοιοῦτο ἀπισχυρισάμενος, γράμματά τε αὐτῷ πρὸς
 Λιβέριον ἐνεχείρισεν, ἐντελλόμενος βεβαιότατα τῆς ἀρχῆς ἔχει- 20
 C σθαι, καὶ μηδενὶ αὐτῆς τρόπῳ μεθίεσθαι. οὐ γὰρ τούτῃς ἐθέ-
 λειν ἐν τῷ παρόντι αὐτὸν παραλῦσαι. ἦν δὲ τις τῷ Ἰωάννῃ ἐν
 Βυζαντίῳ θείος, Εὐδαίμων ὄνομα, ἐς τε τὸ τῶν ὑπᾶτων ὄξλωμα
 ἡρώων καὶ χρήματα περιβεβλημένος ἀλλὰ ἀπίστος τέως τῆς βα-
 σιλέως οὐσίας ἰδίας. οὗτος Εὐδαίμων ἐπειδὴ ταῦτ' ἠκηκόει ἀπερ 25

9. παρανομίας Clem. P. παρανομῶς A. ~20. ἐνεχρίσεν] ἐνεχείρισεν AP.

singulis accepit Iustinianus, sed eas etiam, quas Hebraei venerantur, ex-
 tendas curavit. Si quando enim Paschatis celebritatem ante illis quam Chri-
 stianis recurrens annus forte reduceret, haud statuto tempore eam agere,
 vel honores deo deferre, vel legitimas religiones perficere permittebantur.
 Quia plerosque eo tempore agnita pastos in crimen violatae reipublicae ad-
 ductos, pecunia ingenti magistratus pervexit. Iustiniani facinora huius gene-
 ris infinita mihi plane comperta praetereo, ut et modum huius historiae finem-
 que faciam, et quod viri illius ingenium satis hisce declaratum existimem.

fuerit ac versipellis, iam dicam. Liberio,
 quem gerebat magistratum abolevit, Ioanne
 eius locum suffecto. Quae cognita re Pe-
 tercedebat necessitudo, Caesarem percon-
 sarione vulgatae? Ille statim rem inficia-
 Liberius firmam habere provinciam, neuti-
 broganis, non esse in praesentia mentem
 innois ἀγνοῦντος, Eudaeon, vir consularis,
 curator; his quoque auditis, imperato-

ἐρράθη, καὶ αὐτὸς βασιλέως ἀνέπεμψε αὐτὸν εἰ ἐν βεβαίῳ τῷ ἀδελ-
φιδῷ τῷ, τῆς ἀρχῆς εἶη. ὁ δὲ βασιλεὺς πρὸς Λιβέριον ἐγγράπτο
ἀρνησάμενος, πρὸς τὸν Ἰωάννην ἀντιπάλαι γράψας ἀντιλαβέσθαι
τῆς ἀρχῆς δυνάμει τῇ πάσῃ ἐπέστελλεν. οὐδὲ γὰρ οὐδ' αὐτῷ
5 νεώτερον ἀμφ' αὐτῇ βεβουλεῦσθαι. οἷσπερ ὁ Ἰωάννης ἀναπει- A 127
σθεῖς, Λιβέριον ἀναχωρεῖν τοῦ τῆς ἀρχῆς καταγώγιου ἅτε αὐτῆς D
παραλελυμένον ἐκέλευεν. Λιβέριος δὲ αὐτῷ πείθεσθαι οὐδαμῇ
ἔφασκεν, ἡγμένος δηλονότι τοῖς βασιλέως καὶ αὐτὸς γράμμασιν.
ὁ μὲν οὖν Ἰωάννης τούς οἱ ἐπομένους ὁπλίσας ἐπὶ τὸν Λιβέριον
10 ἦει, ὁ δὲ ξὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν εἰς ἀντίστασιν εἶδε. μάχης τε γε-
νομένης, ἄλλοι τε πολλοὶ πίπτουσι καὶ Ἰωάννης αὐτὸς ὁ τὴν ἀρ-
χὴν ἔχων. * Εὐδαίμονος οὖν ἰσχυρότατα ἐγκειμένου, μετὰπεμπτος
εὐθὺς ἐς Βυζάντιον ὁ Λιβέριος ἦν, ἥ τε σύγκλητος βουλὴ τὴν
διάγνωσιν ποιουμένη τῶν πεπραγμένων, ἀνεψηφίσατο τοῦ ἀνθρώ-
15 που, ἐπεὶ αὐτοῦ οὐκ ἐθέλοντος, ἀλλ' ἀμυνομένου τὸ μῖασμα ξυν-
ηρέχθη γενέσθαι. βασιλεὺς μέντοι οὐ πρότερον ἀπέστη ξὺς αὐ- P 83
τὸν ἐξημίωσε χρήματα λάθρα. οὕτω μὲν οὖν Ἰουστινιανὸς ἀλη-
θίζεσθαι τε ἠπίστατο καὶ εὐθύγλωσσος ἦν. ἐγὼ δὲ πάρεργόν τι
τοῦδε τοῦ λόγου εἰπεῖν οὐκ ἀπὸ τοῦ καιροῦ οἶομαι εἶναι. ὁ μὲν
20 γὰρ Εὐδαίμων οὗτος ἐτελεύτησεν οὐ πολλῷ ὕστερον, ξυγγενῶν μὲν
οἱ ἀπολελειμμένων πολλῶν, οὔτε διαθήκην τινὰ διαθέμενος οὔτε
τι ἄλλο τὸ παράπαν εἰπών. ὑπὸ χρόνον τε τὸν αὐτὸν καὶ τις ἀρ-
χων γεγονώς τῶν ἐν παλατίῳ εὐνούχων ὄνομα Εὐφρατᾶς ἀπελύθη
τοῦ βίου, ἀδελφιδοῦν μὲν ἀπολιπὼν, οὐδὲν δὲ ἐπὶ τῇ οὐσίᾳ δια-
25 θέμενος τῇ αὐτοῦ πολλῇ ἐς ἄγαν οὔσῃ. ἄμφω δὲ βασιλεὺς τὰς

1. ἀδελφιδῷ Reisk. Legebatur ἀδελφῷ. ἀντιπάλαι Alem. 8. ἡγμέ-
νος] ἐνηγμένος Reisk. 15. ἐθέλοντος Alem. P. ἐλθόντος A.
18. ἦν] εἶναι Alem.

rem sciscitatur, num integer nepoti magistratus maneret; ille dissimulatis ad
Liberium datis epistolis Ioanni scribit, iubetque strenue provinciam insistere,
a se nihil statutum contra. His fretus Ioannes, Liberio praecipit (quippe a
magistratu submoto) praetorio excedat; renuit Liberius, praetenditque Cae-
saris et ipse diploma. Ergo Ioannes armato satellite Liberium impetit; is
contra suo se satellitio defensat; pugna committitur, alii alio cadunt, et
Ioannes, cui decreta provincia. Tum Eudaemone pertinaciter insistente,
Byzantium Liberius arcessitur; cognoscit causam senatus, absolvitque virum
caedis, invite et ad defensionem patratae. Non prius Caesar destitit, quam
eundem occulte pecunia damnavit: sic erat Iustinianus veritatis cultor et
amicus. Sed haud esse ab re arbitror, hanc veluti historiae huius appendi-
cem addere. Eudaemon hic frequenti numero propinquorum relicto, paulo
post intestatus decessit; ac fere sub idem tempus obiit Euphratas eunuchor-
um palatii princeps, sororis filio superstiti, reque familiari sane amplissima
minime constituta; actis bonorum utriusque rapinis voluntarium haeredem se

οὐσίας ἀφείλετο, κληρονομώμενος αὐτόματος καὶ οὐδὲ
 τριώβολόν τινι τῶν νομιμῶν καὶ νόμων προέμενος. τοσαύτη αἰ-
 δοῖ ἔς τε πάντας νόμους καὶ ἐπιτηδείων τοὺς συγγενεῖς ὁ βασι-
 λεὺς οὗτος ἔχρᾰτο. οὕτως καὶ τὰ Εἰρηναίου πολλῶ ἔμπροσθεν
 τελευτήσαντος δικαίωμα οὐδ' ὀτιοῦν ἐπ' αὐτοῖς ἔχων ἀφείλετο. 5
 τούτων δὲ τὸ ἐχόμενον ὑπὸ χρόνον τε τὸν αὐτὸν γεγονὸς οὐκ ἂν
 σιωπήσῃ. Ἀνατόλιός τις ἦν ἐν Ἀσκαλωνιτῶν λευκώματι τὰ πρω-
 A 128 μεῖα ἔχων. τούτου τὴν παῖδα γαμετὴν γυναῖκα τῶν τις Καισα-
 ρέων πεποίηται, Μάμιλιανὸς ὄνομα, οἰκίας ἐπιφανοῦς ἁγάν. ἦν
 V 337 δὲ ἡ κόρη ἐκίκληρος, ἐπεὶ μόνης αὐτῆς Ἀνατόλιος ἐγεγόνει πατήρ. 10
 C νόμῳ δὲ ἄνωθεν διωρισμένον, ἐπειδὴν βουλευτῆς τῶν τιος πό-
 λεων οὐκ ἀπολελειμμένων οἱ παίδων γόνου ἄρρενος ἔξ ἀνθρώπων
 ἀφανισθεῖη, τῶν ἀπολελειμμένων ὑπὸ τούτου χρημάτων τὸ μὲν
 τεταρτημόριον δίδοσθαι τῷ τῆς πόλεως βουλευτηρίῳ, πάντων δὲ
 τῶν ἄλλων τοὺς κληρονόμους τοῦ τετελευτηκότος ἀπόνασθαι, γνώ- 15
 ρισμῶν ἡθόνος τοῦ οἰκείου κἀνταῦθα ὁ αὐτοκράτωρ ἐνδεικνύμενος,
 νόμον ἔναγχος ἐτύγχανε γράψας, ἔμπαλιν τὰ τοῦ πράγματος διοι-
 κούμενον, ὅπως δὴ, ἐπειδὴν βουλευτῆς ἅπαις τελευτῶν γόνου ἄρ-
 ρενος τῆς οὐσίας οἱ μὲν κληρονόμοι τὸ τέταρτον ἔχοιεν, τἄλλα δὲ
 D πάντα τό τε δημόσιον καὶ τὸ τῆς πόλεως λευκώμα φέροιντο. καί- 20
 τρι οὐδεπώποτε δημόσιον ἢ βασιλεὺς ἀφ' οὗ γεγόνασιν ἄνθρωποι
 χρημάτων βουλευτικῶν μετασχεῖν ἔσχε. τούτου τοίνυν κειμένου
 τοῦ νόμου, Ἀνατολίῳ μὲν ἐπεγένετο ἡ τέλειος ἡμέρα τοῦ βίου, ἡ
 δὲ τούτου παῖς τὸν τούτου κληρον πρός τε τὸ δημόσιον καὶ τὸ τῆς
 πόλεως βουλευτήριον κατὰ τὸν νόμον ἐνείματο, καὶ αὐτῇ γράμματα 25
 βασιλεύς τε αὐτὸς καὶ Ἀσκαλωνιτῶν οἱ τοῦ λευκώματος ἔγραψαν,

4. οὕτως Alem. οὗτος AP.

Caesar scribit, legitimis haeredibus ne concessio quidem triobolo; ea fuit in
 leges, in familiarium propinquos modestia. Sic etiam Irenaei diu antea de-
 mortui nullo iure fortunas diripuit. Hoc item per idem tempus accidit, quod
 minime praeterierim. Anatolius quidam Ascalonae fuit in albo senatorio fa-
 cile princeps, huius filiam haeredem, quae una illi fuerat, Mamilianus Cae-
 sariensium nobilissimus sibi uxorem adiunxerat. Caeterum prisca lex est, ut
 cuiuslibet civitatis senatorum, qui maribus absque liberis diem obiissent,
 quarta bonorum parte senatui addicta, haeredibus caetera fruenda superes-
 sent. Hic etiam sui specimen dedit imperator lata nuper plane illi contra-
 lege: ut extincto maribus absque liberis senatore, quartam haeredes habe-
 rent, reliqua ferret aerarium atque senatus; quamquam post genus huma-
 num natum nullae vel in publicum, vel in Caesaris aerarium illatae senato-
 rum facultates. Hoc decreto Anatolius diem vitae supremum egit; haere-
 ditatem ex lege aerario et curiae filia deservavit, acceptis ab imperatore et
 Ascalonae senatu tabulis, quibus eam controversia hac super re liberarent,

τῆς περὶ τούτου αὐτὴν ἀφιέντες ἀντιλογίας, ἅτε τὰ σφίσι προσή-
 χοντα κεκομισμένῳ ὀρθῶς καὶ δικαίως. ὕστερον καὶ Μαρμιλια-
 νὸς ἀπελεύθη τοῦ βίου, ὅσπερ Ἀνατολίῳ κηδεστῆς ἐγενόμην, παιδὸς
 οἱ ἀπολελειμμένης μιᾶς, ἥπερ καὶ τὴν τοῦ πατρὸς ἑαυτὴν, ὡς τὸ
 5 εἰκὸς, ἔσχε. μετὰ δὲ αὕτη περιούσης ἔτι οἱ τῆς μητρὸς ἀφίκετο
 ἐξ τοῦ μέτρον τοῦ βίου, ἀνδρὶ μὲν ξυνοικισθεῖσα τῶν λογίμων τινὶ,
 μήτηρ δὲ οὔτε θήλεος οὔτε ἄρσενος γενομένη γόνου. ἀλλ' Ἰου-
 στινιανὸς πάντων ἀνελάβετο τῶν χρημάτων εὐθύς, ἐκεῖνο ἀποφθεγ-
 ξάμενος τὸ θαυμάσιον, ὡς τὴν Ἀνατολίου παῖδα γυναῖκα γραῦν
 10 οὔσαν τοῖς τε τοῦ πατρὸς καὶ τοῖς τοῦ ἀνδρὸς πλουτεῖν χρήμα-
 σιν οὐχ ὅσιον εἶη. ὅπως δὲ ἡ γυνὴ μὴ ἐν τοῖς προσημνηταῖς τὸ A 129
 ἐνθὲνδὲ τετάσσεται, στατήρα χρυσοῦν ἐς ἡμέραν ἐκάστην τὴν γυν- P 84
 ναῖκα φέρεσθαι ταύτην διώρισεν, ἕως ἂν περιῇ, τοῦτο θέμενος
 ἐν τοῖς γράμμασι, δι' ὧν τὰ χρήματα ἐληίσατο ταῦτα, ὡς τὸν στα-
 15 τήρα προεῖται τῆς εὐσεβείας ἕνεκα τοῦτον· ἔθος γάρ μοι τά τε
 ὅσια καὶ εὐσεβῇ πράττειν. ἀλλὰ περὶ τούτων ἀπόχρη λέγειν,
 ὅπως μὴ ὁ λόγος κατακόρως ἔχοι, ἐπεὶ οὐδὲ ἀπάντων ἀνθρώπων γε
 ὄντι δυνατὸν ἀπομνημονεῦσαι. ὅτι δὲ οὐ Βενέτων τῶν οἱ ἐσπου-
 δασμένων δοκούντων εἶναι λόγον τινὰ πεποιήται χρημάτων παρόν-
 20 των, ἐγὼ δηλώσω. Μαλθάνης τις ἐγενόμην ἐν Κίλιξι Λέοντος B
 ἐκείνου γαμβρὸς, ὃς περιεῖπεν, ὅσπερ μοι εἴρηται, τὴν τοῦ κα-
 λουμένου ραιφερενδαρίου τιμὴν. τοῦτον βίας ἀναστέλλειν ἐπέ-
 στελλε τὰς ἐν Κίλιξι. ταύτης τε τῆς σκήψεως ὁ Μαλθάνης λα-
 βόμενος ἀνήκεστα κακὰ Κιλικίων τοὺς πλείστους εἰργάζετο, καὶ τὰ
 25 χρήματα ληιζόμενος τὰ μὲν τῷ τυράννῳ ἔπεμπε, τοῖς δὲ αὐτὸς
 ἐδικαίου πλουτεῖν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι τὰ σφίσι παρόντα σιωπῇ

debitamque pecuniam ad plenum acceptam eidem referrent. Demum cessit e-
 vita Mamilianus Anatolii gener, relicta filia paternae facultatis haerede, quae
 ex optimatibus cuidam nupta, nullaue suscepta prole, denique matrimonia in-
 teriit. Huius omnia bona Iustinianus adimit, praeclara illa voce pronuntiata,
 Anatolii filiam iam senem parentis atque mariti fortunae ditescere flagitium
 esse. At ne mulier in posterum mendicaret, staterem aureum singulis diebus
 in omnem vitam illi constituit, et in tabulis huiusce rapinae hoc adiecit: sta-
 terem illum erogamus pietatis ergo; nam sanctos, piosque mores factis ex-
 primere consuevimus. Sed dictum satis, longiorque pareret historia satieta-
 tem: quamquam omnia humana complecti memoria posse haud facile putem.
 Quod vero nec Venetorum, qui eius ardere studio videbantur, ullam rationem
 habuerit ad praesentem pecuniam, nunc expono. Malthanes Cilix Leonis
 referendarii, de quo memoravi, gener, ad comprimendas seditiones mittitur
 in Ciliciam. Is eam nactus occasionem, indignis modis complures Cilicum
 cepit; ex raptis pecuniis alias huic tyranno, suis divitiis alias aggressit.
 Haec damna obscure ferebant alii; sed quotquot erant Tarsi Venetae faction-
 is, Augustae favore freti, publice in foro absenti Malthanae conviciabantur.

- ἔφερον, Ταρσέων δὲ ὅσοι Βένετοι ἦσαν τῇ ἐκ βασιλίδος παρορησία
 θαρσοῦντες ἐν τῷ δημοσίῳ τῆς ἀγορᾶς ἐς τὸν Μαλθάνην οὐ πα-
 ρόντα σφίσι πολλὰ ὑβρίζον. ὅπερ ἐπεὶ ὁ Μαλθάνης ἔγχε, πλη-
 C θος στρατιῶν ἐπαγόμενος ἐς Ταρσὸν εὐθὺς ἀφίκετο νύκτωρ,
 περιπέμπων τε τοὺς στρατιώτας ἐς τὰς οἰκίας, ὁρθροῦ βαθέος κα- 5
 ταλύειν ἐκέλευεν. ἔφοδον δὲ οἰόμενοι ταύτην οἱ Βένετοι εἶναι, ἐκ
 τῶν παρόντων ἡμύνοντο. ξυνέβη τοίνυν ἄλλα τε κακὰ ἐν σκότῳ
 γενέσθαι καὶ Δαμιανὸν ἄνδρα ἐκ βουλῆς τοξεύματι βληθέντα πε-
 σεῖν. ἦν δὲ ὁ Δαμιανὸς οὗτος τῶν τῇδε Βενέτων προστάτης.
 ὅπερ ἐπεὶ ἐς Βυζάντιον ἦλθεν, οἱ τε Βένετοι δυσφορούμενοι θο- 10
 A 130 ρύβῳ ἀνὰ τὴν πόλιν πολλῷ εἶχοντο, καὶ βασιλέα μὲν ἀμφὶ τῷ
 πράγματι ἠνώχλουν ἄγαν, Λέοντα δὲ καὶ τὸν Μαλθάνην δεινο-
 D τάταις ἀπειλαῖς πολλὰ ἐδυσφήμεον. καὶ αὐτοκράτῳ οὐδέν τι
 ἥσσον ἀγριαίνεισθαι ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις ἐσκήπτετο. γράμμα
 μὲν οὖν εὐθὺς ἔγραψε, ζήτησίν τε καὶ τίσιν τῶν τῷ Μαλθάνῃ πε- 15
 πολίτευμένων κελεύων γενέσθαι. ἀλλὰ Λέων αὐτῷ χρυσίου προέ-
 μενος πλήθος τοῦ τε διωγμοῦ ἀντίκα καὶ τῆς εἰς τοὺς Βενέτους
 στοργῆς ἔπαυσε, τοῦ τε πράγματος ἀνέξετάστου μενεηκότος Μαλ-
 θάνην βασιλεὺς ἐς Βυζάντιον παρ' αὐτὸν ἦκοντα ξύν τε πολλῇ
 φιλοφροσύνῃ εἶδε καὶ ἐν τιμῇ ἔσχεν. ἐξιόντα δὲ οἱ Βένετοι ἐκ βα- 20
 V 338 σιλέως τηρήσαντες, πληγὰς αὐτῷ προσετρίψαντο καὶ ἐν παλατίῳ
 διαχρήσασθαι ἔμελλον, εἰ μὴ τῶν τινες διεκώλυσαν, οἳ γε πρὸς
 Λέοντος χρήματα ἤδη κεκομισμένοι λάθρα ἐτύγγανον. καίτοι τίς
 οὐκ ἂν ταύτην τὴν πολιτείαν ἐλεεινοτάτην καλολή, ἐν ᾗ βασιλεὺς
 μὲν δωροδοκήσας ἀνέξέταστα κατέλειψε τὰ ἐγκλήματα, στασιῶται 25

17. διωγμοῦ Reisk. Legebatur μῶμον.

21. πληγὰς Alem. πλη-

γῆν AP.

ibid. καὶ ἐν Alem. Aberat καὶ.

22. διεκώλυσαν]

τῶν παρόντων vel πρασίνων addit Reisk.

Id. ubi accepit ille, collecta militum manu, Tarsum noctu pervenit; primo diluculo militi in domos immisso vastitatem imperat. Veneti hostilem impressionem rati, telis, quae cuique sors offerebat, defendere vim; cum alia in tenebris accidunt, tum Damianus senator Venetorum Tarsensium praeses telo confossus cadit. Simul ut adlata Byzantium haec fama est, impotenti animo Veneti per urbem ciere turbas, querelae apud Caesarem molestae hac super re, Leonem ac Malthanem trucibus minis conviciisque lacerare. Imperator, ut qui rem ferre gravius simulabat, de rebus a Malthane gestis quaestionem edicto constituit. Verum Leo profusissima largitione Caesaris edicti et in Venetos benevolentiae ardorem extinxit; ac iniudicata causa relicta, Malthanem Byzantium adventantem cum primis comiter imperator excepit, et honorifice prosequutus est; at Veneti ex aedibus Augusti prodeuntem adorti in Palatio vulnere afficiunt, plane conficiendum, nisi clam a Leone quidam pecunia occupati prohibuissent. Hic vero quotus quisque est, qui hanc rempublicam iure miseram non appellet, in qua muneribus sollicitatus

δὲ βασιλέως ἐν παλατίῳ ὄντος ἐπαναστῆναι τῶν τινι ἀρχόντων οὐ-
 δεμιᾷ ὀκνήσει ἐτόλμησαν, ἀδίκων τε χειρῶν ἐπ' αὐτὸν ἄρξαι; τί-
 σις μέντοι τούτων δὴ ἔνεκα οὐδεμία οὔτε εἰς τὸν Μαλθάνην ἐγέ- P 85
 νετο οὔτε εἰς τοὺς αὐτῷ ἐπαναστάοντας. ἔκ τούτων δὲ εἴ τις βού-
 5 λοιτο τὸ Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως τεκμηριούσθω ἥθος.

λ'. Εἰ δέ τινα καὶ τοῦ τῆς πολιτείας συμφόρου ποιεῖται B
 λόγον, τὰ ἐς δρόμον τε αὐτῷ τὸν δημόσιον καὶ τοὺς κατασκόπους
 εἰργασμένα δηλώσει. οἱ μὲν γὰρ Ῥωμαίων αυτοκράτορες ἐν τοῖς
 ἄνω χρόνοις γεγενημένοι, προνοήσαντες ὅπως ἅπαντὰ τε σφίσι
 10 ἐπαγγέλλοιτο τάχιστα καὶ μηδεμιᾷ διδῶτο μελλήσει, τὰ τε πρὸς
 τῶν πολεμίων ἐν χώρᾳ ἐκάστη συμπίπτοντα καὶ ταῖς πόλεσι κατὰ
 στάσιν ἢ ἄλλο τι ἀπρόοπτον συμβαίνοντα πάθους τὰ τε πρὸς τῶν A 131
 ἀρχόντων καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων πανταχόθι πρασσόμενα τῆς Ῥω-
 μαίων ἀρχῆς, ὅπως τε οἱ τοὺς φόρους παραπέμποντες τοὺς ἐπε-
 15 τείους διασώζοιντο βραδυτῆτός τε καὶ κινδύνου χωρὶς, δημόσιον C
 ὁξύν τινα πανταχόσε πεποιήνται δρόμον τρόπῳ τοιῷδε. ἐς ἡμέ-
 ρας ὁδὸν εὐζώνῳ ἀνδρὶ σταθμοὺς κατεστήσαντο, πῇ μὲν ὀκτῶ,
 πῇ δὲ τούτων ἐλάσσους, οὐ μέντοι ἦσσαν ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον ἢ
 κατὰ πέντε. ἵπποι δὲ ἴσταντο ἐς τεσσαράκοντα ἐν σταθμῷ ἐκά-
 20 στω. ἵπποκόμοι δὲ κατὰ λόγον τοῦ τῶν ἵππων μέτρον ἐτετάχατο
 ἐν πᾶσι σταθμοῖς. συχναῖς δὲ ἵππων δοκιμωτάτων ὄντων διαδο-
 χαῖς ἐλαύνοντες ἀεὶ οἷσπερ ἐπικείται τὸ ἔργον τοῦτο, δέκα τε, ἂν
 οὔτω τύχοι, ὁδὸν ἡμερῶν ἀμείβοντες ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ ἔπρασσον ἅπαντα

4. εἴ τις Reisk. ὅτι A. ὅτε P. 5. τεκμηριούσθω Alem. P.
 τεκμηριούσθαι A. 6. ποιεῖται] ἐποιεῖτο Alem 9. χρόνοις
 Alem. P. χωρίοις A. 10. διδῶτο Reisk. διδότη AP. 20. δέκα
 τε] δέκα μὲν Reisk.

imperator impunita facinora praetermittat; seditiosi in Palatio, praesente
 Caesare aggredi magistratum vesano impetu per scelus audeant? Caeterum,
 et Malthanes, et qui vim eidem intulissent, impune abierunt; unde Iustiniani
 imperatoris genium conicere est.

30. Quam denique ad reipublicae utilitatem incumberet, in publicos
 veredarios et exploratores constituta argumento sint. Nam priores Romani
 principes, ut quam celerrime ex nunciis cognoscerent, quae qualibet in pro-
 vincia hostes molirentur, quae in singulis municipiis seu seditione, sive im-
 proviso quocumque casu accidissent, quaeve praefecti ac reliqui praetores
 per Romanam ditionem agitent; utque annua vectigalia comportanda citra
 moram in tuto essent, publicum citumque cursum passim ita constituerunt.
 In via, quam diurno itinere expeditus viator conficit, octona ferme stabula,
 alicubi pauciora, infra quinque nusquam posuere. In singulis stabulis equi
 dispositi ferme quadraginta, et ad equorum numerum stabularii. Ergo quo-
 rum negotium hoc est, ii equis quam exercitatissimis aliis aliunde succeden-

D ὅσα μοι ὑγιῶς δεδήλωται, πρὸς δὲ καὶ οἱ τῶν χωρίων πανταχῇ κύριοι, ἄλλως τε καὶ ἐν μεσογείοις τὰ χωρία ταῦτα ἐτύγγανεν, εὐδαιμονέστατοι ἐπ' αὐτοῖς ἐν τοῖς μάλιστα ἦσαν. τοὺς γὰρ ὄντας ἐκ τοῦ περιόντος σφίσι καρποὺς ἵππων καὶ ἵπποχόμων τροφῆς ἔνεκα τῷ δημοσίῳ ἀνὰ πᾶν ἔτος ἀποδιδόμενοι, χρήματα με- 5 γάλα ἐφέροντο. ξυνέβαινέ τε διὰ ταῦτα τῷ δημοσίῳ δέχεσθαι μὲν αἰετὸς τοὺς ἐγκειμένους ἐκάστῳ φόρους, ἀντιπαρέχεσθαι δὲ αὐτοὺς τοῖς ἐσκομίζουσιν αὐτίκα δὴ μάλα, καὶ προσῆν τὸ γεγενῆσθαι τῇ πολιτείᾳ τὰ δέοντα. τὰ μὲν οὖν πρότερα ταύτῃ πη εἶχεν. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ οὗτος πρῶτα μὲν τὸν ἐκ Καλχηδόνης ἄχρι ἐς Δακίβι- 10 ζαν καθελὼν δρόμον ἠνάγκασε πάντας ἐκ Βυζαντίου εὐθὺς ἄχρι ἐς τὴν Ἐλενούπολιν οὗτι ἐθελουσίους ναυτῖλλεσθαι. πλείοντες οὖν ἐν ἀκάτοις βραχείαις τισὶν, οἷαις διαπορθμεύεσθαι τῇδε εἰώθασι, χειμῶνος, ἂν οὕτω τύχοι, ἐπιπεσόντος, ἐπὶ μέγα κινδύνου χωροῦσι.

A 132 τῆς γὰρ ἀναγκαίου σπουδῆς ἐγκειμένης σφίσι καιροφυλακεῖν τε καὶ 15

P 86 προσδέχεσθαι μέλλουσαν. τὴν γαλήνην ἀδύνατά ἐστιν. ἔπειτα δὲ κατὰ μὲν τὴν ἐπὶ Πέρσας ὁδὸν φέρουσαν τὸν δρόμον ἐπὶ σχήματος τοῦ πρόσθεν ὄντος εἶασεν εἶναι, ἐς δὲ τὴν λοιπὴν ξύμπασαν ἕω μέχρι ἐς Αἴγυπτον ἐν ἡμέρας ὁδῷ κατάσταθμον ἓνα κατεστή- 20 σατο μόνον, οὐχ ἵππων μέντοι, ἀλλ' ὄνων ὀλίγων. διὸ δὴ τὰ 20 ξυμβαίνοντα ἐν χώρᾳ ἐκάστη μόλις τε καὶ ὀψὲ τοῦ καιροῦ καὶ ὀπίσω τῶν πραγμάτων εἰσαγγελλόμενα ἐπικουρίας οὐδεμιᾶς τυγ-

3. εὐδαιμονέστατοι Alem. εὐδαιμονέστατα AP. *ibid.* ἐπ' αὐτοῖς Alem. ἐπ' αὐτοὺς A. ἀπ' αὐτοῦ prius coniecerat Alem. quod recepit P. 7. ἀντιπαρέχεσθαι Reisk. Legebatur ἀντιπαρά- δέχεσθαι. 13. οἷαις Alem. οἷαι AP. 19. κατάσταθμον Alem. κατὰ σταθμὸν AP. 21. ἐκάστη μόλις Alem. P. μόλις ἐκάστη A.

tibus feruntur, cursuque diurno decem nonnunquam dierum viam evadunt, ad ea quae dixi peragenda. Hinc agrorum omnium etiam mediterraneorum possessores amplissimam rem domi fecerunt; nam promercales fructus alendis equis et stabulariis ingenti aere reportato, quaestoribus quotannis vendebant. Hinc etiam erat, ut a singulis stipendiariis publica in aerarium perpetuo inferrentur; ex illatis statim aes debitum ii perciperent; omniaque fierent e republica. Antebac ita res habuit. Hic vero princeps sublato veredario, qui Calchedone Dacibizam movebat, omnes adegit Byzantio Helenopolim usque linitibus exiguis, quibus fretum traicitur, vehi, in discrimen subito commovendae, ut fit, tempestatis adductos. Neque enim, ubi ipsa urget necessitudo, tempus futuramque malaciam observes et opperiare. Cursum in Persidem, ut antea, sic esse permisit; per reliquam vero orientis plagam ad usque fines Aegypti, in diurno viae spatio unicum non equorum stabulum, sed aliquot asinorum constituit. Quamobrem quae in provinciis geruntur, sero et post factum renunciatis, adhibendo remedio locus non est;

χάνειν εἰκὸς, οἱ δὲ τοὺς ἀγροὺς κεκτημένοι καρπῶν τῶν σφετέρων
 σεσηπότων τε καὶ εἰκῇ κειμένων ἀνόνητοι ἐς αἰὲ γίνονται. τὰ δὲ
 τῶν κατασκόπων τοιαῦτά ἐστιν. ἄνδρες πολλοὶ ἐν δημοσίῳ τὸ B
 ἀνέκαθεν ἐσιτίζοντο, οἳ δὲ ἐς τοὺς πολεμίους ἰόντες ἐν τε τοῖς Περ-
 5 σῶν βασιλείοις γινόμενοι ἐμπορίας ὀνόματι ἢ τρόπῳ ἑτέρῳ, ἐς τε V 339
 τὸ ἀκριβὲς διερευνώμενοι ἕκαστα, ἐπ' ἀνήκοντες ἐς Ῥωμαίων τὴν
 γῆν πάντα τοῖς ἄρχουσιν ἐπαγγέλλειν ἠδύναντο τὰ τῶν πολεμίων
 ἀπόρρητα. οἱ δὲ προὔμαθον ἐφυλάσσοντό τε καὶ ἀπρόοπτον οὐ-
 δὲν ξυνέπιπτε σφίσι. τοῦτο δὲ τὸ χρῆμα καὶ τοῖς Μήδοις ἐκ πα-
 10 λαιοῦ ***. Χοσρόης μὲν οὖν μέλους, ὥσπερ φασὶ, πεποιημένος
 τὰς πρὸς τῶν κατασκόπων συντάξεις προμηθείας τῆς ἐνθ' ἐνδεῆ ἀπή-
 λανσεν. οὐδὲν γὰρ αὐτὸς τῶν κατασκόπων ὄνομα ἐξέτριψεν ἐκ
 Ῥωμαίων τῆς γῆς, ἐξ οὗ δὲ ἄλλα τε πολλὰ ἡμαρτήθη καὶ Λαζική C
 πρὸς τῶν πολεμίων ἑάλω, Ῥωμαίων οὐδαμῇ πεπυσμένων ὅποι
 15 ποτὲ γῆς ὁ Περσῶν βασιλεὺς ξὺν τῷ στρατῷ εἶη. ἀλλὰ καὶ κα-
 μήλους παμπληθεῖς τὸ δημόσιον ἐκ παλαιοῦ τρέφειν εἰώθει, αἳ δὲ A 133
 τῷ Ῥωμαίων στρατῷ ἐπὶ πολεμίους ἰόντι ἅπαντα φέρουσαι τὰ ἐπι-
 τήδεια εἶποντο. καὶ οὔτε τοῖς γεωργοῖς τότε ἀγγαροφορεῖν ἐπάναγ-
 κες ἦν οὔτε τι ἐνδεῖν τοῖς στρατιώταις τῶν ἀναγκαίων ξυνέβαινεν,
 20 ἀλλὰ καὶ ταύτας περιεῖλεν Ἰουστινιανὸς σχεδὸν τι ἅπασας. διὸ
 δὲ ἐπὶ πολεμίους ἰόντος τὰ νῦν τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ γεγενῆσθαι
 τι τῶν δεόντων ἀδύνατον.

Τὰ μὲν οὖν σπουδαιότατα τῇ πολιτείᾳ ἐφέρετο τῇδε. οὐδὲν

8. ἐφυλάσσοντο Reisk. ἐφύλασσον AP. 10. Post παλαιοῦ indi-
 cavi lacunam. 11. πρὸς τῶν] πρὸς delet Reisk. 12. οὐδὲν
 γὰρ αὐτὸς] ὁ δὲ βασιλεὺς οὕτως Reisk. 18. ἀγγαροφορεῖν
 liber Pinellianus. ἀγροφορεῖν Ms. Vatic. ALKM. 23. ἐφέρετο
 Reisk. ἐπεφέρετο AP.

hinc et praediorum possessoribus gravi dispendio perditī vel temere abiecti
 commeatus. Exploratorum autem forma haec erat; alimenta quamplurimis
 olim fuerunt ab aerario, qui per mercaturae, vel alterius rei speciem, ad ho-
 stes, et in ipsam Persarum regiam pedem penetrantes, exquisitisque adver-
 sariarum consiliis, haec statim reduces principibus aperiebant; quibus prae-
 monitis cautisque nihil improvisum accidit. Id ipsum iam olim Persae usur-
 pavere; quin Chosroes maioribus praemiis, ut ferunt, exploratoribus decre-
 tis, quorum neminem a Romanorum ditione sublatum voluit, ea solertia bene
 rem gessit. Contra nostris cum alia peccata sunt, tum Lazica regio ab ho-
 stibus occupata, Romanis semper ignaris, quo tandem rex Persarum esset
 copias expositurus. Ingens etiam numerus camelorum ab antiquo publice
 alebatur, qui militem in expeditionem secuti impedimenta conveherent, ne ad
 id cogerentur coloni, vel necessariorum quidpiam militem deficeret. Hos
 etiam Iustinianus ademit fere omnes. Quare modo cum castra in hostes pro-
 moventur, nihil quod e re sit, est opportunum.

Quae ergo summo studio in republica curanda erant, sic ferebantur.

- D** δὲ οἶον καὶ τινος αὐτοῦ τῶν γελοίων ἐπιμνησθῆναι. τῶν ἐν Και-
 σαρείᾳ ῥητόρων Εὐαγγελίος τις ἦν οὐκ ἄσημος ἀνὴρ, ὅσπερ ἐπι-
 φόρου τοῦ τῆς τύχης πνεύματος γενομένου χρημάτων τε ἄλλων καὶ
 χώρας πολλῆς κύριος γέγονεν. ὕστερον δὲ καὶ κώμην ἐπιθαλασ-
 σίαν Πορφυρεῶνα ὄνομα τριῶν χρυσίων κεντηναρίων ἐπρίατο. 5
 ταῦτα μαθὼν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἀφείλετο αὐτῷ τὸ χωρίον εὐ-
 θὺς ὀλίγην τινὰ τοῦ τιμήματος προέμενος μοῖραν, καὶ τοῦτο ἀπο-
 φθεγξάμενος, ὡς Εὐαγγελίῳ ῥήτορι ὄντι οὐ μήποτε εὐπρεπὲς εἶη
 κώμης τοιαύτης κυρίῳ εἶναι. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἀμηγέπη αὐ-
 τῶν ἐπιμνησθέντες παυσόμεθα λέγειν. τῶν δὲ πρὸς τε Ἰουστινια- 10
 νοῦ καὶ Θεοδώρας νεοχμωθέντων καὶ ταῦτά ἐστι. πάλαι μὲν ἡ
 σύγκλητος βουλὴ παρὰ βασιλεῖ ἰοῦσα τρόπῳ τοιῷδε προσκυνεῖν
P 87 ἡβούλοντο. πατρίκιος μὲν τις ἀνὴρ παρὰ μαζὸν αὐτοῦ προσεκύ-
 νει τὸν δεξιόν. βασιλεὺς δὲ αὐτοῦ καταφιλήσας τὴν κεφαλὴν
 ἐξήκει, οἱ δὲ λοιποὶ ἅπαντες γόνυ κλίναντες βασιλεῖ τὸ δεξιὸν ἀπηλ- 15
 λίσσαντο. βασιλίδα μέντοι προσκυνεῖν οὐδαμῇ εἴθιστο. παρὰ
 δὲ Ἰουστινιανόν τε καὶ Θεοδώραν τὰς εἰσόδους ποιοῦμενοι οἱ τε
 ἄλλοι ἅπαντες καὶ ὅσοι τὸ πατρικίων ἀξίωμα εἶχον ἔπιπτον μὲν εἰς
A 134 τὸ ἔδαφος εὐθὺς ἐπὶ στόμα, χειρῶν δὲ καὶ ποδῶν ἐς ἄγαν τετανυσ-
 μένων τῷ χεῖλει ποδὸς ἑκατέρου ἀψάμενοι ἐξανίσταντο. οὐδὲ 20
B γὰρ ἡ Θεοδώρα τὴν ἀξίωσιν ἀνεδύετο ταύτην, ἥ γε καὶ τοὺς πρέσ-
 βεις προΐεσθαι Περσῶν τε καὶ τῶν ἄλλων βαρβάρων, χρήμασί τε
 αὐτοὺς δωρεῖσθαι, ὥσπερ ὑπ' αὐτῇ κειμένης τῆς Ῥωμαίων ἀρ-

1. οἶον] χεῖρον Reisk.

5. Πορφυρεῶνα Alem. πορφυρίωνα AP.

11. νεοχμωθέντων] νεοχμηθέντων AP.

14. δὲ add. Reisk.

20. ἐξανίσταντο] ἐξίσταντο Alem.

21. ἡ γε] ἡδε AP.

Haud piget ex eius ridiculis etiam aliquid referre. Caesariensium causidico-
 rum unus fuit Evangelus vir non ignobilis, qui prospera usus fortunae aura,
 et pecunias et praedia complura possedit; tandem et Porphyreonem mariti-
 mum pagum pondo auri tercentum coemit. Id ubi Iustinianus rescivit, mi-
 nima pretii parte numerata pago illum excludit, ac, dedecet, inquit, Evan-
 gelum causidicum talis tantique pagi potiri. Haec pauca de his dixisse satis.
 Caeterum ex iis quae Iustinianus atque Theodora novarunt, haec etiam sunt.
 Senatoribus olim imperatorem adeuntibus ita libebat salutare; quisque or-
 dinis patricii ad dexteram mammam Caesarem venerabatur, illumque receden-
 tem osculo Caesar impartiebat in capite; reliqui ad unum omnes dextero sub-
 nixi genu discedebant: at Augustae nullus adorandae mos fuit. Verum cum
 in conspectum Iustiniani Theodoraque venirent tum alii, tum qui patriciae
 dignitatis essent, statim in faciem procumbebant, ac manibus pedibusque ten-
 sis utrumque principis pedem osculo prosequiebantur, ac tum abscedebant.
 Neque hunc honorem respuit Theodora, quae et Persarum aliorumque bar-
 barorum legatos (quod nunquam post hominum recordationem usurpatum
 est)mitteret, eisque lautia praeberet, tanquam penes illam Romani summa

χῆς, οὐδαμῇ ἀπηξίου, πρᾶγμα οὐ πώποτε γεγονὸς ἐκ τοῦ παντὸς
 χρόνου. καὶ πάλαι μὲν οἱ τῷ βασιλεῖ συγγενόμενοι αὐτὸν τε βα-
 σιλέα καὶ τὴν γυναῖκα βασιλίδα ἐκάλουν, ἄρχόντων δὲ καὶ λοιπῶν
 ἕκαστον ὅπῃ αὐτῷ ἀξιώματος περὶ τάδε ἔχει. ἦν δὲ τις τούτων
 5 ὅποτερῳ ἐς λόγους συμμῖξας βασιλέως ἢ βασιλίδος ἐπιμνησθεῖη,
 ἀλλ' οὐ δεσπότην τε ἀποκαλοῖη καὶ δέσποιναν, ἢ καὶ μὴ δούλους
 τῶν τινος ἄρχόντων πειρῶτο ὀνομάζειν, τοσοῦτον ὅδε ἀμαθὴς καὶ C
 τὴν γλῶσσαν ἀκόλαστος ἐδόκει εἶναι, καὶ ἅτε ἡμαρτηκὼς τὰ πι-
 κρότατα καὶ ὑβρίσας ἐς οὓς ἥκιστα ἐχρῆν ἐνθένδε ἀπῆει. καὶ τὰ
 10 πρότερα μὲν ὀλίγοι τε καὶ μόλις ἐν βασιλείοις ἐγίνοντο, ἐξ ὅτου δὲ
 οὗτοι τὴν βασιλείαν παρέλαβον, ἄρχοντες ὁμοῦ καὶ λοιποὶ ζύμπαν-
 τες ἐν παλατίῳ ἐνδελεχέστατα διατριβὴν εἶχον. αἷτιόν δὲ ὅτι πάλαι
 μὲν ταῖς ἀρχαῖς τά τε δίκαια καὶ νόμιμα πράσσειν γνώμη αὐ-
 τονόμῳ ἔξῃν. οἱ τε οὖν ἄρχοντες διοικούμενοι τὰ εἰωθότα ἐν τοῖς
 15 καταγωγίοις τοῖς αὐτῶν ἔμενον, οἱ τε ἀρχόμενοι βίαιον οὐδὲν οὔτε
 ὁρῶντες οὔτε ἀκούοντες βασιλεῖ, ὥς τὸ εἰκὸς, ὀλίγα ἠνώχλουν. D
 οὗτοι δὲ ἅπαντα ἐπὶ πονηρῶ τῶν κατηκόων ἐφ' ἑαυτοὺς ἐς αἰὲ ἔλ-
 κοντες ἅπαντας σφίσι δουλοπρεπέστατα προσεδρεύειν ἠνάγκαζον.
 ἦν δὲ ἰδεῖν εἰς ἡμέραν σχεδὸν τι ἐκάστην τὰ μὲν δικαστήρια πάντα A 135
 20 ἐκ τῆς ἐπιπλεῖστον ἀνδρῶν ἔρημα, ἐν δὲ τῇ τοῦ βασιλέως αὐλῇ
 ὄχλον τε καὶ ὑβριν καὶ ὠθισμόν μέγαν καὶ δουλοπρέπειαν ἐς αἰὲ V 340
 ζύμπασαν. οἱ τε αὐτῶν ἐπιτήδριοι δοκοῦντες τὴν τε ἡμέραν διηνε-
 κῶς πᾶσαν καὶ τῆς νυκτὸς ἐς αἰὲ πολλήν τινα μοῖραν ἐνταῦθα
 ἐστῶτες ἄϋπνοί τε καὶ ἀπόσιτοι παρὰ καιροῦς τοὺς εἰωθότας γενό-

4. περὶ τάδε ἔχει] ξυνέβη ἔχειν Reisk.
 τοσοῦτο δὲ A. οὗτος δὲ Alem. P.

7. τοσοῦτον ὅδε Reisk.

esset imperii. Antiquitus etiam qui Caesarem alloquerentur, imperatorem
 compellarunt, coniugemque imperatricem: caeteros vero principes, ut cuius-
 que ordo ac dignitas tulit. At quisquis cum horum alterutro Augustorum ser-
 mones misceret, imperatoremve aut imperatricem, non dominum dominam-
 que nominasset, ac principes dicere servos abstinuisset, is vero rudior ac
 procax habebatur, et quasi foedissime lapsus, et quibus haud esse illum de-
 ceret iniurius abigebatur. Olīm minime multi, rarerque regiam frequen-
 tarunt; sed post coeptam horum dominationem, cum magistratus, tum reli-
 qui omnes assidue in Palatio tempus traxerunt; quod magistratibus dicundi
 iuris faciundique libera quondam potestas fuerit, quaeque de more actita-
 rent, haec domi apud se, ac in praetoriis, clientesque qui nullam sibi vim in-
 ferri sentirent, minus essent imperatori molestiae. Sed hi in subditorum per-
 niciem negotiis ad se omnibus revocatis, eos servilem in modum ad hanc per-
 traxerunt assiduitatem. Videre licebat singulis pene diebus orbata mortali-
 bus tribunalia, forumque: contra in Caesaris aula perstreptentem seseque
 urgentem multitudinem et servile genus obsequii. Augustorum familiarissimi

μενοι διεφθείροντο, ἐς τοῦτό τε αὐτοῖς τὴν δοκοῦσαν εὐδαιμονίαν ἀποκεκρίσθαι ξυνέπεσε. τούτων μέντοι ἀφειμένοι πάντων διεμάχοντο πρὸς ἀλλήλους ἄνθρωποι, ὅποι ποτὲ Ῥωμαίων τὰ χρήματα
 P 88 εἶη. οἱ μὲν γὰρ ἰσχυρίζοντο ἐν βαρβάροις ἅπαντα εἶναι, οἱ δὲ βασιλέα ἔφασκον ἐν οἰκίσκοις πολλοῖς καθεύδοντα ἔχειν. ὁπηνίκα 5 οὖν ἢ ἄνθρωπος ὢν Ἰουστινιανὸς ἀπέλθῃ τοῦ βίου, ἢ ἄτε τῶν δαιμόνων ἄρχων ἀπολύσει τὸν βίον, ὅσοι τῆνικάδε περιόντες τύχῳσι, πᾶληθὲς εἴσονται.

quique diem totam, multamque noctem ibi trahebant, vigiliis importunaque inedia confecti, huc tandem recidente illorum inani felicitate. His omnibus vero curis vacui inter se quaerere, ubi terrarum forent Romanorum opes: pars direptas a barbariis, pars a Caesare in diversis latebris retrusas affirmare. Verum ubi Iustinianus, siquidem homo ipse est, ex rebus humanis excesserit, vel si furiarum princeps res humanas everterit, quicumque tum superfuerint, id compertum habebunt.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΟΥ ΔΕΣΠΟΤΟΥ
ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ ΚΤΙΣΜΑΤΩΝ
ΛΟΓΟΙ ΕΞ.

A R G U M E N T A.

EX EDITIONE MALTRETI.

I.

Auctoris praefatio. De sancta Sophia. (Cap. 1.) Equestris statua Iustiniani in foro Augustaeo. Templum S. Irenes. Xenodochium Samsonis et alia duo. (2.) Deiparae virgini sacrae aedes in Blachernis, apud fontem et in Heraeo. Tempia S. Annae, S. Zoës Martyris, et Michaelis archangeli. (3.) Templum SS. Petri et Pauli ad regiam Hormisdas. Templum SS. Sergii et Bacchi. Templum SS. Apostolorum: in eo sepulcra impp. inventio corporum SS. Andreae, Lucae atque Timothei. Alia quaedam templa. (4.) Quomodo mare Byzantium ambiat. (5.) Aedificia in situ Ceras, nimirum templa S. Laurentii, deiparae in Blachernis, SS. Prisci et Nicolai, SS. Cosmae et Damiani, ac S. Anthimi Martyris. (6.) In eodem sinu templum S. Irenes. Inventis ibi reliquiis SS. quadraginta militum martyrum, Iustinianus mirifice sanatur. (7.) Templum Michaelis archangeli in Anaplo. Ioannis Baptistae in hebdomo. Alterum Michaelis archangeli templum in Asiae littore: itemque deiparae aedes. (8.) Sublatis lenonibus, regia quaedam, mutata in monasterium, meretricibus poenitentibus destinatur ac dicitur Poenitentia. Templum S. Panteleemonis in promontorio. Nosocomium in Argyronio. Templum archangeli in Mochadio: S. Tryphonis, SS. Mena et Menai, S. Iacobi. (9.) Alia aedificia: in primis curia et chalice. (10.) Atrium ad thermas Arcadianas. Cisternae. Palatia in Heraeo et in Iucundianis. Portus. Xenodochia. (11.)

II.

Urbem Daram ab Anastasio Aug. conditam in Mesopotamia, Iustinianus munit. (Cap. 1.) Urbi Darae provisa aquae copia. Eventu mirabili aucta fluminis opportunitas. (2.) Chrysaе machinario obiecta per

somnum species aggeris opponendi fluvio, qui Daram interluit. Idem in mentem venit Iustiniano Augusto. Caetera ipsius eadem in urbe aedificia. Firmata urbis Amidae moenia. (3.) Rhabdii situs. Locum hunc Iustinianus moenibus circumdat, et castella Daram inter et Amidam vel instaurat vetera, vel nova condit. (4.) Instaurati muri Theodosiopolis ad flumen Aborrhama sitae. Quid actum Constantinae. (5.) Circesium a Diocletiano conditum, a Iustiniano munitum atque ornatum. Annucas et circumiecta Theodosiopoli castella instaurata. (6.) Edessae provisum adversus fluvii Scirti inundationes. Eiusdem urbis, itemque Callinici et Carrarum moenia reparata. (7.) In Euphratesiae solitudine castellum Mambri urbemque Zenobiam Iustinianus optime communit. (8.) Sura, Sergiopolis, castella quaedam, inprimis Hemerium: item Hierapolis, Zeugma, Neocaesarea, aliaeque oppida Euphratesiae muniuntur. (9.) Antiochiam a Chosroë extisam instaurat, munit, ornatque imp. Iustinianus. (10.) Reparati Chalcidis muri: instaurata Cyrus: Palmyra communita. (11.)

III.

Quos Armenia reges habuerit. Regni divisi portio Romanae ditioni adiuncta. In ea Comes, ac deinde sub Iustiniano magister militum. Armeniae Romanis subditae partem satrapae moderantur. Eorum insignia. Exauctorati quidam satrapae a Zenone Aug. sublatis omnes a Iustiniano; atque in eorum locum suspecti duces. (Cap. 1.) Capta a Cabade Martyropolis, Anastasii principatu: deinde a Iustiniano egregie munita. (2.) Iustinianus in Sophanene Clisuras munit; in Asthianene castellum condit ad Citharizum; in Chorzane Artaleson moenibus circumdat. (3.) Firmati Satalae muri: reparata Colonia: Castellorum vel aedificatio nova, vel instauratio: monasteriorum item ac sacrarum aedium. Perfecta Melitenes moenia. (4.) Firmata Theodosiopolis: condita Iustiniana. (5.) Tzanorum mores, sedes, et ad Christum conversio. Extructa apud illos aedificia. (6.) Iustiniani aedificia a Trapezunte ad urbem Bosporum: indeque ad urbem Anchialum. (7.)

IV.

Praefatio. Tauresium Iustiniani Aug. patria. Iustiniana prima ac secunda. Iustinopolis. Multarum Illyrici urbium resecti muri. Extructa passim castella. Iustinianopolis in Epiro. Euroea. (Cap. 1.) Thermopylae urbesque Graeciae complures munitae. (2.) Quid actum circa urbes Thessaliae et Macedoniae. (3.) Catalogus castellorum, quae Iustinianus vel condidit, vel renovavit in utraque Epiro, Macedonia, Thessalia, Dardania, omnibusque Illyrici partibus mediterraneis. (4.) Ad oram Danubii quales olim munitiones. Dacia Ripensis. Singedon. Octavum. Viminacium. (5.) Munita a Iustiniano ripa Danubii ab urbe Viminacio ad Thraciam usque. (6.) Caetera Iustiniani aedificia ad Danubium. (7.) Via a Strongylo cast. ad Rhegium munita. Pons ad Myrmecem. In urbe Athyra cisternae. Castellum ad Episcopia. (8.) Provisum longis muris et Heracleae. Urbs condita ad Rhaedestum. (9.) In Cherroneso muri longi resecti. Urbes Aphrodisias, Ciberis et Callipolis moenibus cinctae. Castella condita. (10.) Aenus munitur. Ex Belluro pago fit urbs. Cura adhibita Traianopoli, Maximianopoli aliisque urbibus. Castellorum catalogus. (11.)

V.

Ephesi, templum S. Ioannis Evangelistae. In insula Tenedo horrea. (Cap. 1.) Helenopoli et ad fluvium Draconem acta. (2.) Quid re-

paratum Nicaeae ac Nicomediae. Pons Sangari impositus. Via munita. Pythia palatio, balneis, ac templo ornata. (3.) In Galatia fluvius Siberis ponte iunctus, et Iuliopolis contra amnem munita. In Cappadocia, muri Caesareae in meliorem formam redacti, et Mosecus facta Metropolis. (4.) Via montibus praecisis laxata. Mopsuestiae Adanaeque pontes reparati. Tarso provisum adversus flumen Cydnum. (5.) Hierosolymis templum deiparae magnificentissimum. (6.) Mons Garizim summo in honore apud Samaritanos. Eorum seditio. Christi praedictio a Zenone Aug. impleta. Mulctati ab Anastasio Samaritani. Iustinianus Garizim munit, et incensa templa restaurat. (7.) Templum monachis in monte Sina exstructum. Castellum ad montis eiusdem radices positum. (8.) Instaurata in oriente monasteria, templa, ptochia, etc. (9.)

VI.

Alexandriae munita Phiala. Nilus Asiam ab Africa separat. Quid actum Taphosiri. (Cap. 1.) Paratonium et Antipyrgus. Teuchria, Berenice, Ptolemais, Borium, utraque Augila. (2.) Syrtis maior. Tripolis. Mauri Pacati. (3.) Leptis magna a Iustiniano munita atque ornata. Oblatum ibi Mauris prodigium. Gadabitani Christi fidem amplectuntur. Syrtis minor. (4.) Carthago dicta Iustiniana, et Baga Theodorias. Quid in utraque urbe imperator aedificaverit. (5.) Muris cincta a Iustiniano Adrumetus, Iustiniana dicitur. Nova urbs condita ad Caputuada, ubi fons mirabiliter eruperat, appulsa illuc imperatoris classe. Byzacii quaedam urbes munitae. (6.) Urbes Numidiae, praecipue circa montem Aurasium, in Sardinia Traiani forum: ad Herculis columnas Septem Iustinianus Moenibus cingit. (7.)

V 393 **Οὐκ** ἀρετῆς ἐπιδείξιν ποιεῖσθαι ἐθέλων, οὐδὲ λόγου δυνάμει
 P 2 θαρρῶν, οὐδὲ χωρίων ἐπὶ τῇ ἐμπειρίᾳ φιλοτιμούμενος, ἐς τῆσδε
 τῆς ἱστορίας τὴν γραφὴν ὤρμηκα· ἐπεὶ οὐκ εἶχον οὐδὲν ὑφ' οὗ
 ἂν παρησίας ἐς τόδε ἀγοίμην. ἀλλὰ μοι πολλάκις ἔννοια γέγο-
 νεν ὁπόσων τε καὶ πηλίκων ἀγαθῶν αἴτιον ἱστορία ταῖς πόλεσι 5
 γίνεσθαι εἶωθε, παραπέμπουσά τε εἰς τοὺς ἐπιγόνους τῶν προγε-
 γενημένων τὴν μνήμην, καὶ ἀνταγωνιζομένη τῷ χρόνῳ κρυφαῖα
 B ποιεῖσθαι διατεινομένῳ τὰ πράγματα, καὶ τὴν μὲν ἀρετὴν εὐφη-
 μίαις αἰεὶ τῶν ἀναλεγόμενων αὐτὴν ἐπαίρουσα, τῆς δὲ κακίας ἐπι-
 λαμβανομένη διηνεκὲς, ταύτῃ τε ἀποκρουομένη τὴν αὐτῆς δύνα- 10
 μιν. τούτου οὖν δὴ μόνου ἐπιμελητέον ἡμῖν, ὅπως δὴ ἐνδηλα
 τὰ πεπραγμένα διαφανῶς ἔσται καὶ ὑφ' οὗτου ἐργασθεῖν τῶν πάν-
 των ἀνθρώπων. ταῦτα δὲ, οἶμαι, οὐδὲ γλώσση τραυλιζούσῃ τε
 καὶ ἰσχυροφώνῳ οὔσῃ ἀμήχανά ἐστι. χωρὶς δὲ τούτων εὐγνώμο-
 C νας μὲν ἱστορία ἐς τοὺς εὐεργέτας ἐνδείκνυται γεγονέναι τῶν ἀρ- 15
 χομένων τρὺς εὖ πεπονθότας, ἐν μέλλοσι δὲ αὐτοῖς ἐκτετικέναι τὰ
 χαριστήρια, οἳ γε, ἂν οὕτω τύχοι, ἐπὶ καιροῦ μὲν τῆς ἀγαθοεργ-
 γίας τῶν ἐν σφίσιν ἡγησαμένων ἀπάναντο, ἀθάνατον δὲ αὐτοῖς
 τῶν εἰς τὸ ἔπειτα ἔσομένων τῇ μνήμῃ τὴν ἀρετὴν διασώζουσι.
 διὰ ταῦτα γὰρ καὶ τῶν ἐπιγινομένων πολλοὶ ἀρετῶσι μὲν τὰς τῶν 20
 προγεγεννημένων ζηλοῦντες τιμὰς, ἐς δὲ τὰς βλασφημίας χαλεπῶς

2. ἐς τῆσδε] ἐπὶ τῆσδε CH.
 εἶχον P.

3. οὐκ εἶχον οὐδὲν C. οὐδὲν
 16. ἐκτετικέναι] ἐκτίσαι H.

Αnimum ad historiam hanc scribendam appuli, non ostentatione virtutis, non eloquentiae fiducia, non studio ductus venditandae locorum peritiae: cum nihil haberem, unde eo licentiae confidentiaeque procederem. At mecum saepius cogitavi, quot quantaque bona civitatibus ex historia nasci soleant: quae maiorum memoriam posteritati transmittit, dum tempori, rerum gestarum famam suppressere contendenti, enixe obstat; semper lectorum suorum praeconiis virtutem effert, maledictis vitium premit; itaque improbitatis vim prohibet. Quare nihil aliud curandum nobis, nisi ut acta cum auctore prodantur suo: quod officium, meo quidem iudicio, vel balba atque haesitans lingua praestare potest. Praeterea subditi, qui aucti sunt beneficio, historia a se composita aperte probant, se tam grato fuisse animo in bene meritos, ut ipsis gratiam illustriorem rependerint. Etenim suorum principum benignitate usi forte brevissima, eorum virtuti immortalitatem donant apud memores posteros: quorum multos ob hanc causam avitae gloriae aemulatio ad amorem honesti pertrahit, et gravis infamiae metus a per-

ἔχοντες τῶν ἐπιτηδευμάτων τὰ πονηρότατα, ὥς τὸ εἶδος, ἀναδύον- D
ται. ὅτου δὲ δὴ ἔνεκα ταῦτα ὑπεῖπον αὐτίκα δηλώσω.

Ἐν χρόνῳ τῷ καθ' ἡμᾶς Ἰουστινιανὸς ὁ βασιλεὺς γέγονεν,
ὃς τὴν πολιτείαν πλημμελῶς κινουμένην παραλαβὼν μεγέθει μὲν
5 αὐτὴν μείζω τε καὶ πολλῷ ἐπιφανεστέραν εἰργάσατο, ἐξελάσας V 394
ἐνθὲνδε τοὺς ἐκ παλαιοῦ βιασαμένους αὐτὴν βαράβρους, ὥσπερ
μοι λεπτολογουμένῳ ἐν τοῖς ὑπὲρ τῶν πολέμων δεδήλωται λόγοις.
καίτοι λέγουσί ποτε Θεμιστοκλέα τὸν Νεοκλέους ἀποσεμνύνεσθαι P 3
ὅτι δὴ οὐκ ἀνεπιστημόνως ἔχοι πόλιν μικρὰν ποιῆσαι μεγάλην.
10 ὁ δὲ δὴ οὐκ ἀμελέτητός ἐστιν ἐμπορίζεσθαι πολιτείας ἑτέρας. πολ-
λὰς ἀμέλει προσεποίησεν ἤδη τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ ἀλλοτρίας καθ'
αὐτὸν οὔσας, πόλεις δὲ ἀναρίθμους δεδημιούργηκεν οὐ πρότερον
οὔσας. πλανωμένην δ' εὐρὼν τὴν ἀμφὶ τῷ θεῷ δόξαν τὰ πρό- B
τερα ἐς πολλά τε ἀναγκαζομένην ἵεναι, συντρίψας ἀπάσας τὰς
15 ἐπὶ τὰς πλάνας φερούσας ὁδοὺς, διεπράξατο ἐν τῷ βεβαίῳ τῆς
πίστεως ἐπὶ μιᾷς ἐστάναι κρηπίδος. πρὸς δὲ καὶ τοὺς νόμους
λαβὼν τῷ τε παμπληθεῖς οὐ δέον γεγενῆσθαι σκοτεινοὺς ὄντας καὶ
συγκεχυμένους διαφανῶς τῷ ἀπ' ἐναντίας ἀλλήλοις ἵεναι, καὶ τοῦ
μὲν ὅχλου αὐτοὺς τῆς τερθρείας ἀποκαθάρας, τὸ δὲ ἐς ἀλλήλους C
20 διχοστατεῖν βεβαιότατα κρατυνάμενος διεσώσατο, καὶ τοῖς μὲν
ἐπιβουλεύουσιν αὐτεπάγγελτος τὰς αἰτίας ἀφείς, τοὺς δὲ βίου
δεομένους πλούτῳ πεποιημένος κατακορεῖς καὶ τύχην αὐτοῖς τὴν
ἐπηρεάζουσιν βιασάμενος, εὐδαίμονι βίῳ τὴν πολιτείαν ξυνώκι-
σεν. ἀλλὰ καὶ βαρβάροις πανταχόθεν ὑποκειμένην τὴν Ῥωμαίων

8. Νεοκλέους Hoeschelius. Legebatur Νικολέους. 18. εὐρὼν]
ἐφευρὼν CH. 18. συγκεχυμένους] συγχεομένους H.

dita vivendi ratione, ut par est, advocat; quae cur ita praefatus sim, modo dicam.

Aetate nostra Iustinianus Aug. cum Remp. foede quassatam capessivisset, illi magnitudinis ac splendoris plurimum addidit, exactis barbaris, qui iam inde olim ipsam invaserant, prout a me in libris, quos de bellis edidi, sigillatim narratum est. Aliquando Themistoclem Neoclis filium eo gloriatum accepimus, quod urbem sciret amplam ex modica facere: at imperator noster alia regna obtinere et dominatione complecti didicit. Iam certe multa, quae tum aliena erant, cum iniit principatum, Romanae ditioni adiunxit, et novas urbes condidit innumerabiles. Religionem prius ancipitem, et in varias partes distractam nactus, ruptis omnibus errorum viis, in uno verae fidei fundamento sedem ei stabilem dedit. Ad haec legibus, prae nimia obscuris multitudine, et manifesta inter se pugna confusis, admota manu turbam recidit supervacaneam, optimaque conciliatione sublato ipsarum dissidio, ius conservavit. Veniam ultro concessit insidiatoribus suis: opibus explevit indigos, et fortuna, a qua male multabantur, depulsa, effecit ut cum republica maneret vitae felicitas. Romanum quoque imperium,

D ἀρχὴν στρατιωτῶν τε πλήθει ἐπέρωσε καὶ ὀχυρωμάτων οἰκοδο-
H 2 μίαις ἀπάσας αὐτῆς τὰς ἐσχατίας ἐτειχίσατο. ἀλλὰ τῶν μὲν ἄλ-
λων τὰ πλεῖστα ἐν ἑτέροις μοι συγγέγραπται λόγοις, ὅσα δὲ αὐτῷ
ἀγαθὰ οἰκοδομουμένῳ δεδομιούργηται, ἐν τῷ παρόντι γέγραπται.
ἄριστον μὲν δὴ βασιλέα γεγονέναι τὸν Πέρσῃν Κῦρον τοῖς τε ὁμο- 5
γενέσιν αἰτιώτατον τῆς βασιλείας ἀκοῇ ἴσμεν· εἰ δὲ τοιοῦτός τις
P 4 ἦν ὁ Κῦρος ἐκεῖνος οἷος δὴ ὑπὸ Ξενοφῶντι τῷ Ἀθηναίῳ παι-
δεύεται, οὐκ ἔχω εἰδέναι. τάχα γάρ που καὶ ἡ τοῦ γεγραφότος
αὐτὰ δεξιότης κεκομψευμένη θυνάμει τοῦ λόγου ἐγκαλλώπισμα
τῶν ἔργων γενέσθαι διαρκῶς ἴσχυσε. τοῦ δὲ καθ' ἡμᾶς βασι- 10
λέως Ἰουστινιανοῦ (ὃν δὴ καὶ φύσει βασιλέα καλῶν τις, οἶμαι,
B ὁρθῶς ἂν εἴποι, ἐπεὶ καὶ πατὴρ ὡς ἡπιός ἐστι, καθ' Ὅμηρον)
εἴ τις ἐς τὸ ἀκριβὲς τὴν βασιλείαν διασκοποῖτο, παιδιάν τινα τὴν
Κύρου ἀρχὴν οἰήσεται εἶναι. τεκμηριώσει δὲ τὸ τοιοῦτο ἡ μὲν
πολιτεία πρὸς αὐτοῦ, ἥπερ μοι ἑναγχος εἴρηται, τῇ τε χώρᾳ καὶ 15
τῇ ἄλλῃ θυνάμει πλεῖον ἢ διπλασία γεγεννημένη. τεκμήριον δὲ
τῆς τοῦ βασιλέως φιλανθρωπίας, οἱ τὴν ἐπιβουλὴν αὐτῷ σκαιω-
C ρησάμενοι μέχρι ἐς φόνον μὴ ὅτι βιοτεύοντες ἐς τόδε τοῦ χρόνου
καὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν ἔχοντες, καίπερ ἐξεληλεγμένοι διαφανῶς,
ἀλλὰ καὶ στρατηγοῦντες Ῥωμαίων ἔτι καὶ ἐς τὸ τῶν ὑπάτων 20
ἀναγεγραμμένοι ἀξίωμα. τανῦν δὲ, ὅπερ εἶπον, ἐπὶ τὰς οἰκο-
δομίας τούτου δὴ τοῦ βασιλέως ἡμῖν ἰτέον, ὥς μὴ ἀπιστεῖν τῷ τε
πλήθει καὶ τῷ μεγέθει ἐς τὸν ὀπισθεν χρόνον τοῖς αὐτὰς θεωμέ-
D νοις συμβαίῃ, ὅτι δὴ ἀνδρὸς ἐνὸς ἔργα τυγχάνει ὄντα. πολλὰ

2. ἀπασαν αὐτῆς τὴν ἐσχατιάν **H**. 4. γεγράφεται **Pm**. 6. τις
C. Legebatur τε. 12. Ὅμηρον] *Odyss.* β, 47, ο, 152.

undique patens barbaris, militaribus praesidiis firmavit, omnesque eius li-
mites exstructis munitionibus sepsit. Ego vero in libris aliis alia pleraque
prosecutus, nunc litteris commendabo, quam ille aedificiis testatus est be-
neficientiam. Equidem Cyrum Persam audivimus regem optimum, et po-
pularibus suis auctorem regni praecipuum extitisse: at compertum habere
nequeo, num talis revera fuerit Cyrus ille, qualem Xenophon Atheniensis
in ipsius institutione describit. Fortasse enim scriptoris industria rebus
gestis ornatum dedit, eloquentiae pigmenta liberalius adhibens. Iustiniani
vero principis nostri (quem merito dicendum censeo natura regem, cum,
ut verbis Homeri utar, *patrem se praebeat ille benignum*) si quis attente
dominatum consideret, quidam ei ludus regnum Cyri videbitur. Fidem
certe faciet imperium adeo propagatum, ut eius finibus ac potentiae, quem-
admodum proxime dicebam, alterum tantum adiectum sit, eoque amplius.
Clementiam imperatoris ostendent, qui insidiarum, quas ipsius vitae struxe-
rant, manifesto convicti, non vita solum fortunisque suis fruuntur hodie,
sed Romanis etiam exercitibus praesunt, ac se consulibus ascriptos vident.
Iam, ut dixi, ad ipsius aedificia veniendum: ne forte posteris, cum et molem

γὰρ ἤδη τῶν προγεγενημένων οὐκ ἐμπεδωθέντα τῷ λόγῳ τῷ
ὑπερβάλλοντι τῆς ἀρετῆς ἄπιστα γέγονεν. εἴη δ' ἂν εἰκότως τὰ
ἐν Βυζαντίῳ παρὰ πάντα τῷ λόγῳ κρηπίς. ἀρχομένου γὰρ ἔρ-
γου, κατὰ δὴ τὸν παλαιὸν λόγον, πρόσωπον χρὴ θέμεναι τη-
5 λανυγές.

α'. Ἄνδρες ἀγελαῖοι ποτε καὶ ὁ συρφετὸς ὄχλος Ἰουστι- V 395
νιανῷ βασιλεῖ ἐν Βυζαντίῳ ἐπαναστάντες τὴν Νίκα καλουμένην P 5
στάσιν εἰργάσαντο, ἥπερ μοι ἀπαρακαλύπτως ἀκριβολογουμένων
ἐν τοῖς ὑπὲρ τῶν πολέμων δεδιήγῃται λόγοις. ἐνδεικνύμενοι δὲ
10 ὥς οὐκ ἐπὶ τὸν βασιλέα μόνον, ἀλλ' οὐδὲν τι ἦσσαν ἐπὶ τὸν
θεόν, ἅτε ἀποφράδες, τὰ ὅπλα ἀντήσαν, ἐμπρῆσαι τῶν Χριστια-
νῶν τὴν ἐκκλησίαν ἐτόλμησαν (Σοφίαν καλοῦσιν οἱ Βυζάντιοι τὸν
νεὼν ἐπικαιριώτατα τῷ θεῷ τὴν ἐπωνυμίαν ἀπεργασάμενοι), ἐπε-
χώρει δὲ αὐτοῖς ὁ θεὸς διαπράξασθαι τὸ ἀσέβημα, προειδὼς εἰς B
15 ὅσον τὸ κάλλος τοῦτο τὸ ἱερὸν μεταστήσεσθαι ἔμελλεν. ἡ μὲν
οὖν ἐκκλησία ἐξηνθρακωμένη τότε ξύμπασα ἔκειτο. βασιλεὺς δὲ
Ἰουστινιανὸς τοιαύτην ἀποτετόρνευται οὐ πολλῷ ὕστερον ὥστε,
εἰ τῶν Χριστιανῶν τις ἐπύθετο πρότερον εἰ βουλομένοις αὐτοῖς
διολωλέναι τὴν ἐκκλησίαν εἴη καὶ τοιάνδε γενέσθαι, δείξας τι αὐ-
20 τοῖς τῶν νῦν φαινομένων ἐκτύπωμα, δοκοῦσιν ἂν μοι ὥς συντο-
μώτατα εὗξασθαι πεπονθυῖαν σφίσι τὴν ἐκκλησίαν θεάσασθαι,
ὅπως δὴ αὐτοῖς ἐς τὸ παρὸν μεταβάλοιτο σχῆμα. ὁ μὲν οὖν βα- C
σιλεὺς ἀφροντιστήσας χρημάτων ἀπάντων ἐς τὴν οἰκοδομὴν

3. ἀρχομένου] ἀρχομένῳ H. ἀρχομένους P. 4. λόγον] Πίν-
dari Olymp. 6, 4. 13. ἐπὶ τὰ καιριώτατα CH. 17. οὐ
πολλῷ] οὐ om. CH.

et numerum illorum ingentem cernent, ea negent viri esse unius opera: quippe multis veterum factis, quibus auctoritas historiae deest, ipsa vir-
tutis excellentia iam fidem abrogat. Porro convenit primam sedem oratio-
nis in iis esse, quae Byzantii visuntur. Nam, ut veteri fertur adagio, qui
opus ordiuntur, frontem oportet illustrem ponant.

1. Aliquando Byzantii vilissima capita et colluvies plebis, cum in
Iustinianum Augustum rebellassent, seditionem moverunt, dictam Nica;
quam in libris de bellis nuda accurataque narratione exposui. Ac ne cui-
quam obscurum esset, illos execrabili furore percitos, non minus in deum
cepisse arma, quam contra imperatorem; Christianorum ecclesiam igni de-
lere non dubitarunt; aedem illam appellant Byzantii Sophiam, vocabulum su-
premo numini convenientissimum nacti. Tantum autem piaculum permisit
deus, praevidens, quantum decus instaurati templi futurum esset. Tum
quidem ecclesia in cineres penitus redacta iacuit: ipsam vero haud multo
post Iustinianus Augustus sic exornavit, ut si quis antea Christianis aliquam
eorum, quae iam cernimus, protulisset effigiem, et quaesivisset, num everti
templum, itaque restitui cuperent, illico, mea quidem sententia, peroptas-
sent videre dirutum, ut felici viae hodiernam formam acciperet. Ergo

σπουδῇ ἔετο, καὶ τοὺς τεχνίτας ἐκ πάσης γῆς ἤγειρεν ἅπαντας. Ἀνθέμιος δὲ Τραλλιανὸς, ἐπὶ σοφίᾳ τῇ καλουμένῃ μηχανικῇ λογιώτατος οὐ τῶν κατ' αὐτὸν μόνον ἁπάντων, ἀλλὰ καὶ τῶν αὐτοῦ προγεγενημένων πολλῶ, τῇ βασιλέως ὑπουργεῖ σπουδῇ, τοῖς τεκταινομένοις τὰ ἔργα ὀφθαλμίζων, τῶν τε γενησομένων προδια- 5 σκευάζων ἰνδάλματα, καὶ μηχανοποιὸς σὺν αὐτῷ ἕτερος, Ἰσίδωρος ὄνομα, Μιλήσιος γένος, ἔμφρων τε ἄλλως καὶ πρέπων Ἰου-
D στινιανῷ ὑπουργεῖν βασιλεῖ. ἦν δὲ ἄρα καὶ τοῦτο τῆς τοῦ Θεοῦ περὶ τὸν βασιλέα τιμῆς, προκαταστησαμένου τοὺς ἐς τὰ πρα-
 χθησόμενα χρησιμωτάτους αὐτῷ ἰσομένους. καὶ αὐτοῦ δὲ βα- 10
 σιλέως τὸν νοῦν εἰκότως ἂν τις ἀγασθεῖν τούτου δὴ ἔνεκα, ὅτι
 δὴ ἐκ πάντων ἀνθρώπων ἐς τῶν πραγμάτων τὰ σπουδαιότατα
 τοὺς καιριωτάτους ἀπολέξασθαι ἔσχε.

Θέαμα οὖν ἡ ἐκκλησία κεκαλλιστευμένον γεγένηται, τοῖς
 μὲν ὁρῶσιν ὑπερφυῆς, τοῖς δὲ ἀκούουσι παντελῶς ἄπιστον. ἐπὶ 15
 ται μὲν γὰρ ἐς ὕψος οὐράνιον ὅσον, καὶ ὥσπερ τῶν ἄλλων οἰκο-
 δομημάτων ἀποσαλεύουσα ἐπινένευκεν, ὑπερκειμένη τῇ ἄλλῃ πό-
P 6 λει, κοσμοῦσα μὲν αὐτὴν, ὅτι αὐτῆς ἐστίν, ὠραῖζομένη δὲ,
H 3 ὅτι αὐτῆς οὔσα καὶ ἐπεμβαίνουσα τοσοῦτον ἀνέχει, ὥστε δὴ ἐν-
 θένδε ἡ πόλις ἐκ περιωπῆς ἀποσκοπεῖται. εὖρος δὲ αὐτῆς καὶ 20
 μῆκος οὕτως ἐν ἐπιτηδείῳ ἀποτετόρνευται, ὥστε καὶ περιμήκης
 καὶ ὅλως εὐρεῖα οὐκ ἀπὸ τρόπου εἰρήσεται. κάλλει δὲ ἀμυνθήτω
 ἀποσεμνύνεται. τῷ τε γὰρ ὄγκῳ κεκόμψευται καὶ τῇ ἁρμονίᾳ
 τοῦ μέτρος, οὔτε τι ὑπεράγαν οὔτε τι ἐνδεῶς ἔχουσα, ἐπεὶ καὶ

1. ἔετο] Vulgo ἔετο.

imperator nulla sumptuum habita ratione, ad aedificationem incubuit, atque artifices coegit ex tota orbe. Anthemius Trallianus, mechanicorum omnium non solum sui, verum etiam multo superioris aevi facile princeps, illius studio deserviebat, intentus digerendo fabris operi, agendorumque imaginibus praeformandis. Una aderat alter machinarius, Isidorus nomine, ortu Milesius, singulari vir intelligentia, ac dignus quem Iustinianus Augustus administrum sibi adiungeret. In hoc sane eluxit honorifica erga imperatorem providentia numinis, quod ipsi viros praeparaverit, rebus faciendis accommodatissimos. Ac iure quispiam vel ob id miretur principis mentem, quod coeptis momenti maximi idoneos maxime ex universo nominum genere deligere sciverit.

Quare ecclesia spectaculum evasit pulcherrimum, quodque intuentium captum, et fidem omnem audientium superet. Elata namque in altitudinem ingentem, ac veluti navis in anchoris stans, supra caetera aedificia existit, urbiue imminet; quam ornat tanquam pars, eo gloriosa, quod intra illius ambitum adeo se tollat, ut inde civitas clare circumspectetur. Tam apta constat latitudine et longitudine, ut maxima utraque, neutra immodica dici debeat. Commendat ipsam species inenarrabilis: nam et nitore et proportionem excellit; nihil ut supra modum habeat, nihil infra: utpote quae usi-

τοῦ ξυνειθισμένου κομπωδεστέρα καὶ τοῦ ἀμέτρον κοσμιωτέρα
ἐπικικῶς ἐστι, φωτὶ δὲ καὶ ἡλίου μαρμαρυγαῖς ὑπερφυῶς πλή-
θει. φαίης ἂν οὐκ ἔξωθεν καταλάμπεσθαι ἡλίῳ τὸν χῶρον,
ἀλλὰ τὴν αἴγλην ἐν αὐτῷ φύεσθαι, τοσαύτη τις φωτὸς περιουσία
5 εἰς τοῦτο δὴ τὸ ἱερὸν περικέχυται. καὶ τὸ μὲν τοῦ νεῷ πρόσω- B
πον (εἴη δ' ἂν αὐτοῦ τὰ πρὸς ἀνίσχοντα ἡλίον, ἵνα δὴ τῷ θεῷ
ἱεουργοῦσι τὰ ἄρρητα) τρόπῳ τοιῷδε δεδημιούργηται. οἰκο-
δομία τις ἐκ γῆς ἀνέχει, οὐκ ἐπ' εὐθείας πεποιημένη, ἀλλ' ἐκ
τῶν πλαγίων ὑπεσταλμένη κατὰ βραχὺ, καὶ κατὰ τὰ μέσα ὑπο- V 396
10 χωροῦσα, ἐπὶ σχῆμά τε κατὰ ἡμῖσιν τὸ στρογγύλον ἰοῦσα, ὅπερ
οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα σοφοὶ ἡμικύλινδρον ὀνομάζουσιν, ἐς ὕψος
ἀπότομον ἐπανέστηκεν. ἡ δὲ τοῦ ἔργου τούτου ὑπερβολὴ ἐς
σφαίρας τεταρτημόριον ἀποκέκριται, ὑπερθεῖν τε μηνοειδὲς τι
αὐτῇ ἕτερον τοῖς προσεχέσι τῆς οἰκοδομίας ἐπῆρται, τῇ μὲν εὐ-
15 πρεπείᾳ θαυμάσιον, τῷ δὲ σφαλερῷ τῆς συνθέσεως δοκοῦντι
εἶναι φοβερόν ὅλως. δοκεῖ γάρ πη οὐκ ἐν βεβαίῳ ἐπηρωρῆσθαι,
ἀλλ' ἐπικινδύνως τοῖς ἐνθάδε οὔσι μετεωρίζεσθαι. καίτοι δια- C
φερόντως ἐν τῷ βεβαίῳ τῆς ἀσφαλείας ἐστήρικται. τούτων δὲ
δὴ ἐφ' ἑκάτερα κλίονες ἐπ' ἐδάφους εἰσὶν, οὐδὲ αὐτοὶ κατ' εὐθὺν
20 ἐστῶτες, ἀλλ' εἴσω κατὰ σχῆμα τὸ ἡμικυκλὸν ὥσπερ ἐν χορῷ
ἀλλήλοις ὑπεξανιστάμενοι, καὶ αὐτῶν ὑπεράνωθεν οἰκοδόμημα
μηνοειδὲς ἀποκρέματα. τοῦ δὲ δὴ ἑώου καταντικρὺ τὰς εἰσόδους
ἔχων ἐγέγερται τοῖχος, καὶ αὐτοῦ ἐκατέρωθεν οἱ τε κίονες καὶ τὰ
αὐτῶν ὑπερθεῖν ὁμοιότατα τοῖς δεδηλωμένοις ἐν ἡμικύκλῳ ἐστή-
25 κασι. κατὰ δὲ τὰ τοῦ νεῷ μέσα λόφοι χειροποίητοι ἐπανεστή-

5. περικέχυται] διακέχυται CH.

21. ὑπεξανιστάμενοι H.

tato more magnificentior, ac nimis molibus concinnior omnino sit. Lumine et solari splendore mirabiliter affluit: non extrinsecus collustrari a sole locum, sed inibi nasci fulgorem diceret: tanta est affusae templo huic lucis copia. Ac frons quidem, nimirum pars obversa orienti, ubi deo peragi sacra solent ineffabilia, hoc modo constructa est. Ab humo exstat aedificium, non recta productum linea, sed laxa sensim obliquitate flexum; receditque in medio, ac figura semitereti, quam artis periti semicylindrum vocant, ad perpendiculum surgit. In quartam sphaerae partem desinit operis huiusce culmen: cui quae sunt adiuncta celsius quiddam aliud sustinent, bicornis lunae instar sinuatum: quod simul concinnitate admirationem, simul dubiae compagis specie timorem parit. Neque enim videtur pendere tuto, et quamvis firmissime nitatur, periculum tamen ostendit ibi versantibus. Utrinque pavementum columnis premitur, non recto et ipsis ordine, sed intus semicirculari forma dispositis; ita ut sibi invicem tanquam in choro assurgentes, lunato aedificio subsint. Orientem contra excitatus est paries, in quo sunt templi ianuae: hinc inde columnae, et his superiora structura iam dictis plane simili semicirculum exhibent. Medio in templo aggeres manufacti,

κασι τέσσαρες, οὓς καλοῦσι πεσσούς, δύο μὲν πρὸς βορρᾶν, δύο
 δὲ πρὸς ἄνεμον νότον, ἀντίοι τε καὶ ἴσοι ἀλλήλοις, κίονας ἐν
 μέσῳ ἑκάτεροι κατὰ τέσσαρας μάλιστα ἔχοντες. πεποιήνται δὲ
 D οἱ λόφοι λίθοις εὐμεγέθεσι σύνθετοι, λογάδην μὲν συνειλεγ- 5
 μένοις, ἐς ἀλλήλους δὲ πρὸς τῶν λιθολόγων ἐπισταμένως ἐναρ-
 μοσθεῖσιν, ἐς ὕψος μέγα ἱκνοῦνται. εἰκάσαις ἂν αὐτοὺς εἶναι
 σκοπέλους ὁρῶν ἀποτόμους. ἐπὶ τούτοις δὲ ἀψίδες τέσσαρες
 ἐν τετραπλεύρῳ ἀνέχουσιν. καὶ αὐτῶν τὰ μὲν ἄκρα ξύνδυο ξυν-
 ιόντα εἰς ἀλλήλα ἐν τῇ ὑπερβολῇ ἠρήρειαται τῶν λόφων τού- 10
 των, τὰ δὲ δὴ ἄλλα ἐπηρμένα εἰς ἀπέραντον ὕψος ἡώρη-
 ται. τῶν δὲ ἀψίδων αἱ μὲν δύο κατὰ κενοῦ τοῦ ἀέρος ἐπανε-
 στήκασιν πρὸς ἀνίστασθαι τε καὶ δύοντά που τὸν ἥλιον, αἱ δὲ λει-
 πόμεναι οἰκοδομίαν τινὰ καὶ κίονας μικροὺς κομιδῇ ἐνερθεν ἔχου-
 P 7 σιν. ὑπερθεν δὲ αὐτῶν κυκλωτερῆς οἰκοδομία ἐν στρογγύλῳ 15
 ἐπῆρται· ὅθεν αἰεὶ διαγελαῖ πρῶτον ἢ ἡμέρα. ὑπεραίρει γὰρ,
 οἶμαι, τὴν γῆν ξύμπασαν, καὶ διαλείπει τὸ οἰκοδόμημα κατὰ
 βραχὺ, ἐξεπίτηδες παρειμένον τοσοῦτον, ὅσον τοὺς χώρους, οὗ
 δὴ τὸ διηρημένον τῆς οἰκοδομίας ξυμβαίνει εἶναι, φέγγους διαρ-
 κῶς ἀγωγοὺς εἶναι. ταῦτα δὲ, οἶμαι, οὐδὲ γλώσση τραυλιζούσῃ 20
 A 119 τε καὶ ἰσχυροφῶνῳ ρῦσῃ ἀμήχανα ἔσται. τῶν ἀψίδων τῆς συμ-
 πλοκῆς ἐν τετραγώνῳ ἐξεργασμένης, ἐς τρίγωνα τέσσαρα μεταξὺ
 τὸ ἔργον ἀποτετέλεσται. καὶ ἡ μὲν τριγώνου ἑκάστου κρηπὶς πε-
 πιεσμένη τῇ ἐς ἀλλήλας τῶν ἀψίδων ἐνέρσει ὀξεῖαν ποιεῖται τὴν
 κάτω γωνίαν, συναναβαίνουσα δὲ τὸ λοιπὸν εὐρυνομένη τῇ με- 25
 B ταξὺ χώρα ἐς τὸ κυκλωτερές τελευτᾷ, ὃ ταύτῃ ἀνέχει, γωνίας δὲ
 λειπομένας ἐνταῦθα ποιεῖται. τούτου δὲ τοῦ κυκλωτεροῦς παμ-

1. πεσσούς] πεσοὺς H.

quos vocant pilas, quatuor stant; duo ad septentrionem, ad meridiem duo,
 adversi inter se et aequales: utrumque par columnas quatuor comprehendit
 intercapedine sua. Eiusmodi pilarum fabrica lapidibus constat ingentibus,
 quos diligenter collectos scite artifices commiserunt. Tam alte evadunt,
 ut abruptos montium scopulos videre tibi videaris. Insuper eminent arcus
 quatuor, totidem efficientes latera. Eorum capita bina coeunt, pilarumque
 illarum fastigiis incumbunt: curvaturae in immensum sublatae pendent. Ac
 duo quidem arcus, quorum alter ad orientem solem, alter ad occidentem spe-
 ctat, vacuo in aere erecti sunt: reliqui vero suppositum habent parietem
 cum columellis. Aedificium aliud sustinent rotundum ac teres: unde dies
 ridere semper incipit. Universa enim terra, credo, sublimius est, ac sensim
 deficit, eatenus de industria tenuatum, ut per ipsius aperturas lux intret
 affatim. Hinc etiam, opinor, balbutiens atque impedita lingua sese expedire
 poterit. Arcubus in quadrum connexis interiectum est opus, triangulis qua-
 tuor absolutum. Ima trianguli cuiusque pars, presse intercepta arcuum
 coitu, acutum facit angulum infimum: deinde cum intermedio spatio sursum

μεγέθους ἐπανεστηκυσία τις σφαιροειδὴς θόλος ποιεῖται αὐτὸ δια-
 φερόντως εὐπρόσωπον. δοκεῖ δὲ οὐκ ἐπὶ στερεῶς τῆς οἰκοδομίας
 διὰ τὸ παρεμμένον τῆς οἰκοδομίας ἐστάναι, ἀλλὰ τῇ σειρᾷ τῇ
 χρυσῇ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἐξημμένη καλύπτειν τὸν χῶρον. ταῦτα
 5 δὲ πάντα ἐς ἄλληλα παρὰ δόξαν ἐν μετασίῳ ἐναρμοσθέντα, ἔκ H 4
 τε ἀλλήλων ἡωρημένα καὶ μόνοις ἐναπερειδόμενα τοῖς ἀγχίστα
 οὔσι, μίαν μὲν ἁρμονίαν ἐκπρεπεστάτην τοῦ ἔργου ποιοῦνται, οὐ
 παρέχονται δὲ τοῖς θεωμένοις αὐτῶν τινι ἐμφιλοχωρεῖν ἐπὶ πολὺ
 τὴν ὄψιν, ἀλλὰ μεθέλκει τὸν ὀφθαλμὸν ἕκαστον, καὶ μεταβι-
 10 βάζει ῥᾶστα ἐφ' ἑαυτό. ἀγχίστροφός τε ἡ τῆς θεᾶς μεταβολὴ
 ἐς αἰὲ γίνεται, ἀπολέξασθαι τοῦ ἐσορῶντος οὐδαμῇ ἔχοντος ὃ τι
 ἂν ποτε ἀγασθείη μᾶλλον τῶν ἄλλων ἀπάντων. ἀλλὰ καὶ ὥς C
 ἀποσκοποῦντες πανταχόσε τὸν νοῦν, τάς τε ὀφρῦς ἐπὶ πᾶσι συννε-
 νευκότες, οὐχ οἷοί τέ εἶσι ξυνεῖναι τῆς τέχνης, ἀλλ' ἀπαλλάσσον-
 15 ται αἰὲ ἐνθένδε καταπεπληγμένοι τῇ ἐς τὴν ὄψιν ἀμηχανία. ταῦ-
 τα μὲν τῇδὲ πη ἔχει.

Μηχαναῖς δὲ πολλαῖς βασιλεὺς τε Ἰουστινιανὸς καὶ Ἀνθέ-
 μιος ὁ μηχανοποιὸς σὺν τῷ Ἰσιδώρῳ οὕτω δὴ μετεωριζομένην τὴν
 ἐκκλησίαν ἐν τῷ ἀσφαλεῖ διεπράξαντο εἶναι· ὥνπερ τὰς μὲν ἄλ-
 20 λας ἀπάσας ἐμοὶ εἰδέναι τε ἀπορον καὶ λόγῳ φράσαι ἀμήχανον,
 μία δέ μοι μόνον ἐν γε τῷ παρόντι γεγράφεται, ἥ δύναιτ' ἂν D
 τις σύμπασαν τοῦ ἔργου τεκμηριῶσαι τὴν δύναμιν. ἔχει γὰρ
 ὧδε. οἱ λόφοι, ὥνπερ ἐπεμνήσθην ἀρτίως, οὐ κατὰ ταῦτά ταῖς V 397
 ἄλλαις οἰκοδομίαις πεποίηνται, ἀλλὰ τρόπῳ τοιῷδε. λίθων ἐπι-

15. αἰ] ταχὺ H.

21. δύναιτ'] Legebatur δύναται.

versus se explicans, aedificio, quod inde circinato se effert ambitu, termina-
 tur, ac caeteros angulos ibi efficit. Rotundum illud septum mirifice ornat
 testudo amplissime orbiculata, itaque ipsi imposita, ut non firmae inniti fa-
 bricae, propter eius tenuitatem, sed aurea catena ex caelo apta pendere et
 locum tegere videatur. Quae omnia in sublimi praeter opinionem inter se
 iuncta, aliaque ex aliis suspensa, ac proximis tantum suffulta partibus, unam
 operis compagem praeclarissimam faciunt, neque usquam haerere diu sinunt
 contuentium oculos: quippe quos certatim alliciant singula, facillimeque ad
 se traducant. Perpetuo motu nunc huc fertur visus, nunc illuc, nescienti-
 bus spectatoribus quid potissimum demirentur. Animo lustrantes omnia, su-
 perciliorum nutu passim testantur, nequire se cogitatione complecti artificium
 ac semper illinc exeunt, aspectu rerum incomprehensibilium stupefacti: sed
 haec hactenus.

Ecclesiam ita elatam Iustinianus Augustus et Anthemius machinarius
 cum Isidoro, ex arte adhibitis rebus multis firmarunt: quas omnes nec mente
 concipere, nec verbis exequi valeo. Unam duntaxat in praesenti describam;
 unde quanta sit stabilitas operis plane intelligetur: sic enim habet. Pila-
 rum, de quibus mentionem proxime feci, non eadem est ac reliqui aedificii
 compositio, sed huiusmodi. Quadrata est structura lapidum, quibus na-

βολὴ ἐν τετραγώνῳ διαπεπόνηται, σκληρῶν μὲν φύσιν, ἐργασίαν δὲ λείων· ἐκτομὴν δὲ, εἰ μὲν τὰ προὔχοντα ποιεῖσθαι τῶν τοῦ λόφου πλευρῶν μέλλοιεν, ἐγγωνίων, εἰ δὲ τὴν μεταξὺ κεκλήρωται χώραν, ἐν τετραπλεύρῳ γεγενημένων. συνήρμοσε δὲ αὐτοὺς οὐ τίτανος, ἣν περ ἄσβεστον ὀνομάζουσιν, οὐκ ἄσφαλτος, ἣ Σε- 5 μιράμιδος ἐν Βαβυλῶνι φιλοτιμία, οὐκ ἄλλο τοιοῦτο οὐδέν, ἀλλὰ

P 8 μόλυβος ἐς τέλμα χυθεὶς, καὶ μεταξὺ πανταχόσε χωρήσας, τῶν τε λίθων τῇ ἁρμονίᾳ ἐντετηκῶς καὶ συνδέων ἀλλήλοις ἀνιούς. τοῦτο μὲν οὖν ταύτῃ ἐξείργασται. ἐπὶ τὰ λειπόμενα δὲ τοῦ νεῶ ἴωμεν. χρυσῷ μὲν ἀκιβδῆλῳ κατείληπται ἡ ὀροφὴ πᾶσα, κε- 10 ραννῦσα τὸν κόμπον τῷ κάλλει, νικᾷ μέντοι ἢ ἐκ τῶν λίθων ἀσπὴ ἀνταστράπτουσα τῷ χρυσῷ. στοαὶ τέ εἰσιν ἑκατέρωθεν δύο, οἰκοδομίαν μὲν τοῦ νεῶ οὐδεμίαν διειργόμεναι, ἀλλὰ καὶ μεῖζον αὐτοῦ ποιοῦσαι τοῦ εὗρους τὸ μέτρον, καὶ τῷ μήκει μέχρι ἐς τὸ πέρας ξυνεξικνούμεναι, τὸ δὲ γε ὕψος καταδεέστεραι. καὶ αὐ- 15 ταῖς ἢ τε ὀροφὴ θόλος καὶ ὁ χρυσὸς ἐγκαλλώπισμα. ταύταιν δὲ

B ταῖν στοαῖν ἄτερα μὲν τοὺς ἄνδρας εὐχομένους διακεκλήρωται, γυναῖξί δὲ ταὐτὸ ποιουμέναις ἢ ἄλλη ἀνεῖται. παραλλὰξ δὲ οὐδὲν ἔχουσιν, οὐδὲ διαφέρουσι δήπου ἀλλήλαιν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἴσον αὐταῖν τῷ ἱερῷ ἐς κάλλος διήκει καὶ ὠραῖζει τὸ ἐμφερές. τίς 20 ἂν τῶν ὑπερώων τῆς γυναικωνίτιδος ἐρμηνεὺς γένοιτο, ἢ τὰς τε παμπληθεῖς διηγοῖτο στοὰς καὶ τὰς περιστύλους αὐλὰς, αἷς ὁ νεῶς περιβέβληται; τίς δὲ τῶν τε κιόνων καὶ λίθων διαριθμήσαιο τὴν εὐπρέπειαν, οἷς τὸ ἱερὸν κεκαλλώπιστα; λειμῶνί τις ἂν ἐν-

11. κόμπον] κόσμον H.

12. ἑκατέρωθεν] ἑκατέρωθεν H.

tura duritiem, ars laevorem dedit, ita caesis, ut ii quidem, qui eminentiis laterum cuiusque pilae destinati erant, angulati sint; quadrati vero, qui in medio sedent. Illos coagmentat non calx, quam vivam et inextinctam vocant; non bitumen, quo ambitiose Semiramis usa est Babylone; nihil aliud eiusce generis; sed plumbum; quod lacunis infusum, omnia permeat interstitia, illapsumque iuncturis lapidum ipsos nectit. Haec ibi observata fabricae ratio: nunc ad reliquas templi partes pergamus. Tota auro puro illita concameratio admistam habet pulchritudini pompam; aurum marmora aemulo fulgore vincunt. Utrumque latus duae porticus ambiunt, adeo non dissepientes structuram templi, ut potius latitudinem eius amplient, pari quidem cum ipso longitudine ad extrema porrectae, sed altitudine inferiores. Cameratae atque auro decorae sunt: altera precantibus viris assignata, altera foeminis; nihil habent disparile, nihil diversum. Nec parum confert ad templi decus haec ipsarum aequalitas, et ad nitorem similitudo. Quis superiorem gynaecei partem describat? quis tot numero circum aedem porticus atque aulas columnatas obeat oratione? quis columnarum ac marmorum, quibus templum ornatum est, egregiam varietatem percenseat? In

τετυχηκέναι δόξειεν ὡραίῳ τὸ ἄνθος. * θαυμάσειε γὰρ εἰκότως
 τῶν μὲν τὸ ἀλουργόν, τῶν δὲ τὸ χλοάζον, καὶ οἷς τὸ φοινικοῦν
 ἐπανθεῖ καὶ ὧν τὸ λευκὸν ἀπαστρέπτει, ἔτι μέντοι καὶ οὗς ταῖς
 ἐναντιωτάταις ποικίλλει χροιαῖς ὥσπερ τις ζωγράφος ἢ φύσις. C
 5 ὁπηνίκα δέ τις εὐξόμενος ἐς αὐτὸ ἴοι, ξυνίησι μὲν εὐθὺς ὥς οὐκ
 ἀνθρωπεία δυνάμει ἢ τέχνῃ, ἀλλὰ θεοῦ ῥοπῇ τὸ ἔργον τοῦτο ἀπο-
 τετόρνευται. ὁ νοῦς δέ οἱ πρὸς τὸν θεὸν ἐπαιρόμενος ἀεροβατεῖ,
 οὐ μακρὰν ποῦ ἡγούμενος αὐτὸν εἶναι, ἀλλ' ἐμφιλοχωρεῖν μάλι-
 στα οἷς αὐτὸς εἴλετο. καὶ τοῦτο οὐ τὴν πρώτην μόνον ἰδόντι
 10 ξυμβαίνει, ἀλλὰ διηνεκὲς ἐκάστῳ ταῦτο τοῦτο δοκεῖ, ὥσπερ ἐν-
 ταῦθα τῆς ὄψεως ἀρχομένης. τούτου κόρον οὐδεὶς τοῦ θεάματος
 ἔλαβε πώποτε, ἀλλὰ παρόντες μὲν τῷ ἱερῷ ἄνθρωποι τοῖς ὁρω-
 μένοις γεγῆθασιν, ἀπιόντες δὲ τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ διαλόγοις ἀπο-
 σεμνύνονται. ἔτι μέντοι τῶν κειμηλίων τοῦ νεῷ τοῦδε τά τε D
 15 χρυσώματα καὶ τὰ ἐν ἀργύρῳ καὶ λίθοις ἐντίμοις ἅπαντα μὲν
 φράσαι ἀκριβολογουμένῳ ἀμήχανον, ἅπερ Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς
 τῇδε ἀνέθηκεν. ἐνὶ δὲ μόνῳ τεκμηριοῦσθαι τοῖς τάδε ἀναλεγο-
 μένοις ἐφίημι. ὁ γὰρ τοῦ ἱεροῦ, τὰ μάλιστα χῶρος ἀβέβηλος καὶ
 μόνοις ἱερεῦσι βατὸς, ὅνπερ καλοῦσι θυσιαστήριον, λιτρῶν ἀρ-
 20 γύρου μυριάδας ἐπιφέρεται τέτταρας.

Τὰ μὲν οὖν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίας, ἥνπερ με-
 γάλην καλεῖν νενομίκασι, συνελόντι τε καὶ ἄκρῳ δακτύλῳ διαριθ- H 5
 μησαμένῳ εἰπεῖν, λόγῳ τε βραχυτάτῳ τὰ τῶν πραγμάτων ἀξιο-
 λογώτατα φράσαι, τῇδε Ἰουστινιανῷ δεδημιούργηται βασιλεῖ.
 25 οὐ χρήμασι δὲ αὐτὴν ὁ βασιλεὺς ἐδείματο μόνον, ἀλλὰ καὶ πο- P 9

prato floribus convestito versari se quispiam putet, ac merito horum purpu-
 ram, illorum viriditatem miretur; alia puniceo, alia candido fulgore prae-
 dita; et quae natura, non secus ac pictor, coloribus dissimillimis variavit.
 Quando quis precaturus illuc ingreditur, statim intelligit non potentiae artis-
 ve humanae, sed divini numinis id esse opus, et levata ad deum mente cae-
 lum perambulat, sic statuens, non procul eum abesse, verum sede illa po-
 tissimum gaudere, quam sibi ipse delegerit. Nec solum novo spectatori haec
 incidit cogitatio; at semper cuiusque animo redit, pariter ac si tum primum
 illa oculis obversarentur. Videndi satietas neminem unquam cepit: sed qui
 sunt in templo, aspectu suavissimo oblectantur: egressi, in sermonibus,
 quos de illo miscent, triumphant. Iam vero quidquid pretiosae supellectilis
 aedi huic Iustinianus Augustus donavit, aurum, argentum, gemmas, ut sin-
 gulatim commemorem fieri nequit: permitto lectoribus coniecturam ex uno
 facere. Templi locus maxime sacer, et cuivis, praeterquam sacerdotibus,
 inaccessus (altare vocant) argenti pondo habet quadraginta millia.

Ut semel finiam, summo, quod aiunt, digito percursis, et oratione bre-
 vissima comprehensis, quae sunt memoratu dignissima, sic Iustinianus Au-
 gustus Constantinopolitanam ecclesiam, quae vulgo magna dicitur, aedifica-

νουμένη τῇ διανοίᾳ καὶ τῇ ἄλλῃ τῆς ψυχῆς ἀρετῇ, ὥσπερ ἐγὼ
 αὐτίκα δηλώσω. τῶν ἀψίδων, ὥνπερ ἐπεμνήσθην ἀρτίως, (λώ-
 ρους δὲ αὐτὰς οἱ μηχανοποιοὶ ἐπικαλοῦσι) μία τις, ἥ πρὸς ἀνί-
 σχοντα ἥλιόν ἐστιν, ἐπανειστήκει μὲν ἐκατέρωθεν ἤδη, οὐπω δὲ
 ὅλη τὸ μέσον συνέτετέλεστο, ἀλλ' ἔμενεν ἔτι. οἱ δὲ πεσσοὶ, ὧν 5
 δὴ ὅπερθεν ἡ οἰκοδομία ἐγένετο, τῶν ἐγκειμένων σφίσιν οὐκ ἐνεγ-
 κόντες τὸ μέγεθος, ἀμηγέπη ἐξαπιναίως ἀπορρηγνύμενοι, οὐκ ἐς
 μακρὰν διαλυθησομένοις ἐώκεσαν. οἱ μὲν οὖν ἀμφί τε Ἀνθέ-
 μιον καὶ Ἰσίδωρον τοῖς συμπεπτωκόσι περίφοβοι ὄντες ἐπὶ τὸν βα-
 σιλέα τὸ πρᾶγμα ἤγον, δυσέλπιδες ἐπὶ τῇ τέχνῃ γεγεννημένοι. αὐ- 10

B τίκα δὲ ὁ βασιλεὺς, ὅτῳ μὲν ποτε ἡγμένος οὐκ οἶδα, Θεῶ δὲ, οἷ-
V 398 μαι (οὐ γάρ ἐστι μηχανικός) ἐς τὸ πέρας αὐτοῖς περιελίξαι τὴν
 ἀψίδα ταύτην ἐπήγγελλεν. αὐτὴ γάρ, ἔφη, ἐφ' ἑαυτῆς ἀνεχο-
 μένη τῶν ἐνερθεῖν πεσσῶν οὐκέτι δεήσει. καὶ εἰ μὲν ὁ λόγος
 ἀμάρτυρος ἦν, εὖ οἶδα ὅτι κόλαξ τε ἂν ἔδοξεν εἶναι καὶ ἄπιστος 15
 ὅλως, ἐπεὶ δὲ μάρτυρες πάρεισι τῶν τηνικάδε πεπραγμένων πολ-
 λοὶ, οὐκ ὀκνητέα ἡμῖν ἐπὶ τὰ τοῦ λόγου λειπόμενά ἐστιν. οἱ μὲν
 οὖν τεχνῖται τὰ ἐπιτεταγμένα ἐποίουν, ἡ δὲ ἀψὶς ἐπ' ἀσφαλοῦς
 ἡώρητο πᾶσα, ἐπισφραγίζουσα τῇ πείρᾳ τὴν τῆς ἐννοίας ἀλή-
 θειαν. τοῦτο μὲν οὖν ταύτῃ ἐξεύργασται, κατὰ δὲ τὰς ἄλλας 20
 ἀψίδας αἱ τε πρὸς μεσημβρίαν τετραμμέναι εἰσὶ καὶ βορρᾶν ἀνε-
C μον, τοιόνδε ξυνηνέχθη γενέσθαι. οἱ μὲν λῶροὶ καλούμενοι τοῦ
 νεὼ τῇ οἰκοδομίᾳ ἐξωγκωμένοι ἡώρηντο, βαρυνόμενα δὲ αὐτοῖς
 ἐπεπονήκει τὰ ἐνερθεῖν πάντα, κλονέες τε οἱ τῇδε ὄντες χάλικας
 μικροὺς ὥσπερ ἀπὸ ξυσθέντες ἀφίεσαν. καὶ αὐθις μὲν ἄθρυμοι 25
 τοῖς συμπεπτωκόσιν οἱ μηχανικοὶ γεγεννημένοι τῷ βασιλεῖ τὰ

vit, non suis modo sumptibus, sed labore etiam ingenii, et praeclara animi
 contentione, prout mox declarabo. Arcuum, de quibus paulo supra memini
 (eos *lora* appellant mechanici) is qui ad solem orientem oppositus est, hinc
 inde iam surgebat, medioque imperfecto, manum extremam expectabat; cum
 pilae, quibus incumbibat, sub graviori mole fatiscentes, repente facto vitio,
 imminentis ruinae speciem praeberunt. His Anthemius et Isidorus in maxi-
 mum adducti metum, rem omnem ad imperatorem referunt, nullam ponentes
 in arte spem. Illico imperator, nescio quo instinctu, coelesti opinor (neque
 enim mechanicus est) curvaturam arcus absolvi iubet. *Is namque*, ait, *se*
ipso fultus, pilis suppositis non amplius indigebit. Ac nisi testata pro-
 derem, narratio procul dubio adulatoria planeque incredibilis haberetur:
 cum autem rei tunc gestae permulti testes adsint, me nihil tenere debet, quo-
 minus quod sum exorsus pertexam. Ergo mandata confecerunt artifices:
 tum arcus in caelum eductus integer constitit, experimento probans verita-
 tem consilii. Quo ibi acto, arcubus ad meridiem et aquilonem spectantibus
 istud accidit. Loris, ut vocant, substructione templi superbe elatis, quid-
 quid erat inferius, sub pondere laborabat. Columnae subditae coementum

σφίσι παρόντα ἐσήμελλον. αὐτοὶ δὲ ὁ βασιλεὺς ἀντετεχνήσατο
τάδε. τούτων δὴ τῶν πεπονηκότων τὰ ἄκρα ὅσα τῶν ἀψίδων
ἐπέψανε, διελεῖν μὲν ἐν τῷ παραντίκα ἐκέλευσεν, ἐντιθέσθαι δὲ
πολλῷ ὕστερον, ἐπειδὴν τὸ τῆς οἰκοδομίας ὑγρὸν ἀπολωφθήσειεν
5 αὐτοῖς μάλιστα. καὶ οἱ μὲν κατὰ ταῦτα ἐποίουν· ἡ δὲ κτίσις
διαγέγονε τὸ λοιπὸν ἐν ἀσφαλεῖ οὔσα. φέρεται δὲ τι μαρτύριον
ὁ βασιλεὺς τοῦ ἔργου τοιόνδε.

β'. Ἀγορά τις πρὸ τοῦ βουλευτηρίου ἐτύγχανεν οὔσα· κα- D
λοῦσι δὲ Αὐγουσταῖον τὴν ἀγορὰν οἱ Βυζάντιοι. ἐνταῦθα ξυν-
10 θῆκαι λίθων οὐχ ἥσσον ἢ ἐπὶ ἐν τετραγώνῳ πεποιήνται, κατὰ
μὲν ἀπόβασιν ξυγκείμεναι πᾶσαι, τοσοῦτον δὲ ἐκάστη τῆς ἔνερθεν P 10
οὔσης ἐλασσομένη καὶ ἀποδέουσα, ὥστε δὴ τῶν λίθων ἕκαστον
τῇ ἐμβολῇ προὔχοντα βαθμὸν γεγονέναι τῶν τε ἀνθρώπων τοὺς
ἐκείνη ἀγειρομένους ἐπ' αὐτῶν ὥσπερ ἐπὶ βάθρων καθῆσθαι. ἐν
15 δὲ τῇ τῶν λίθων ὑπερβολῇ κίων ἐπανεστήκεν ἑξαίσιον ὅσον, οὐ
μονοειδῆς μέντοι, ἀλλὰ λίθοις ἐν περιδρόμῳ εὐμεγέθεσι σύνθε-
τος, ἐγγωνίοις μὲν τῇ ἐντομῇ οὔσιν, ἐς δὲ ἀλλήλους ἐμπειρία
τῶν λιθοτόμων ἐναρμοσθεῖσι. χαλκὸς δὲ ἄριστος ἐν τε πίναξι
καὶ στεφάνοις διαχυθεὶς περιβάλλει πανταχόθι τοὺς λίθους, ἐν
20 μὲν τῷ βεβαίῳ συνδέων, ἐν κόσμῳ δὲ αὐτοὺς συγκαλύπτων, καὶ
τά τε ἄλλα σχεδὸν τι πάντα καὶ διαφερόντως τά τε ἄνω καὶ τὰ
κάτω ἐς τοῦ κίονος τὸν τύπον ἀπομιμούμενος. ὁ δὲ χαλκὸς οὐ- B
τος τὸ μὲν χρῶμά ἐστι χρυσοῦ ἀκιβδήλου προότερος, τὴν δὲ
ἀξίαν οὐ παρὰ πολὺ ἀποδέων ἰσοστάσιος ἀργύρῳ εἶναι. ἐν δὲ

9. Αὐγουσταῖον] μετετέθη· ἡ λέξις· γουστεῖον γὰρ καλοῦσι τὸ ὄψο-
πωλεῖον. margo MS. Tolosani. MALT. Conf. p. 23 b.

perinde dimiserant, ac si quis ipsas destrinxisset. Eiusmodi casu percussi
mechanici, adito iterum imperatori significant quo res loco sit. Ille iterum
usus solertia, ita malo occurrit. Succumbentis fabricae partes summas ar-
cubusque contiguas extemplo deiici, ac multo post, ubi structurae humor
penitus excessisset, reponi iussit. Quo ab illis praestito, aedificium ex eo
firmitatem obtinuit: nec deest imperatori hoc operis testimonium.

2. Pro curia forum est, dictum Byzantiis Augustaeum. Ibi lapidum
ordines non minus septem in quadrum extracti sunt, et ad descensum omnes
compositi. Nam quisque angustior sibi subdito, ita decrescit, ut qua parte
lapides prominent, gradus efficiant: in quibus, veluti in subselliis, consistunt
qui ibi congregantur. Supremo gradu exurgit columna ingens, quae non
constat materia uniusmodi. Est enim rotunda moles grandiorum lapidum,
quos angulatum scalptos fabrorum industria coagmentavit. Iidem undique
praecincti sunt fuis aere optimo tabulis et coronis: quae et valide ipsos
nectunt et pulchre vestiunt, columnae formam cum in caeteris fere omnibus,
tum vero maxime circa basim ac verticem imitando. Aes illud auro puriore
inferius colore, argentum pretio pene aequat. In summa columna stat ingens

τοῦ κίονος κορυφῇ χαλκοῦς ἕστηκεν ὑπερμεγέθης ἵππος, τετραμ-
 μένος πρὸς ἔω, θέαμα λόγου πολλοῦ ἄξιον. ἔοικε δὲ βαδιουμένῳ
 καὶ τοῦ πρόσω λαμπρῶς ἐχομένῳ. ποδῶν τῶν προσθίων ἀμέλει
 τὸν μὲν ἀριστερὸν μετεωρίζει, ὥς ἐπιβησάμενος τῆς ἐπὶ προσθεν
 γῆς, ὃ δὲ δὴ ἕτερος ἐπὶ τοῦ λίθου ἠρήρεται, οὗ ὑπερθέν ἐστιν, 5
 ὥς τὴν βάσιν ἐκδεξόμενος· τοὺς δὲ ὀπισθίους οὕτω ξυνάγει ὥς,
 ἐπειδὴ τὸ μὴ ἐστήξειν αὐτοῖς ἐπιβάλλῃ, ἐν ἐτοίμῳ εἶεν. τούτῳ
 δὴ τῷ ἵππῳ χαλκῇ ἐπιβέβηκε τοῦ βασιλέως εἰκὼν κολοσσῶς ἐμφε-
 ρῆς. ἕσταλται δὲ Ἀχιλλεὺς ἢ εἰκὼν. οὕτω γὰρ τὸ σχῆμα κα-
 λοῦσιν ὅπερ ἀμπέχεται. τὰς τε γὰρ ἀρβύλους ὑποδέδεται καὶ τὰ 10

Η 6 σφυρά ἐστι κνημίδων χωρίς. εἶτα ἡρώϊκῶς τεθωράκισται καὶ
 κράνος αὐτῷ τὴν κεφαλὴν σκέπει δόξαν ὥς κατασείλοιτο παρεχόμε-
 νον, αἶγλη τέ τις ἐνθένδε αὐτοῦ ἀπαστρέπτει. φαίη τις ἂν
 ποιητικῶς εἶναι τὸν ὀπωρινὸν ἐκείνον ἀστέρα. βλέπει δὲ πρὸς
 ἀνίσχοντά που τὸν ἥλιον, τὴν ἡνιόχησιν ἐπὶ Πέρσας, οἶμαι, ποι- 15
 ούμενος. καὶ φέρει μὲν χειρὶ τῇ λαίᾳ πόλον, παραδηλῶν ὃ πλά-
 στης ὅτι γῇ τε αὐτῷ καὶ θάλασσα δεδούλωται πᾶσα, ἔχει δὲ οὔτε

D ξίφος οὔτε δοράτιον οὔτε ἄλλο τῶν ὅπλων οὐδὲν, ἀλλὰ σταυρὸς
 399 αὐτῷ ἐπὶ τοῦ πόλου ἐπίκειται, δι' οὗ δὴ τὴν τε βασιλείαν καὶ τὸ
 τοῦ πολέμου πεπόρισται κράτος. προτεινόμενος δὲ τὴν χεῖρα τὴν 20
 δεξιὰν ἐς τὰ πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον καὶ τοὺς δακτύλους διαπετά-
 σας ἐγκελεύεται τοῖς ἐκείνῃ βαρβάροις καθῆσθαι οἴκοι καὶ μὴ
 πρόσω ἵεναι. ταῦτα μὲν οὖν ὧδέ πη ἔχει.

Ἐκκλησίᾳ δὲ τῇ μεγάλῃ ὁμορον οὔσαν καὶ συγκαταφλεχθεῖ-
 σαν αὐτῇ πρότερον τὴν τῆς Εἰρήνης ἐπώνυμον Ἰουστινιανὸς βασι- 25

14. ποιητικῶς] Homerus Il, ε, 5. ἀστέρ' ὀπωρινῶς ἐναλίγκιος.

equus aeneus, orienti obversus; spectaculum sane eximium. Incessuro, viamque prorsum affectanti similis, anteriorum pedum alterum, videlicet sinistrum attollit, quasi calcaturus sit solum obiacens: alter subiectum lapidem premit, tanquam continuo facturus gradum: posteriores ita contrahit, ut cum ipsorum partes erunt movere se vestigio parati sint. Equo huic insidet aenea imperatoris effigies colossea, cultuque Achilleo insignis: sic habitum, quo induta est, vocant. Arbylis enim calceata, malleolos habet ocreis nudos. Thorax ipsi heroicus: caput munitum galea, quae concuti videatur, non sine quodam vibranti iubare: autumnale illud sidus esse merito dixerit, qui verba velit poetica usurpare. Solem orientem spectat, equum agens, ni fallor, adversus Persas: manu laeva fert globum; quo fictor innuit universum terrae et maris orbem servire ipsi. Non gladium, non hastam, aliud-ve gestat armorum genus, sed crucem globo impositam; cuius ope imperium ac belli victoriam adeptus est. Intenta ad orientem dextera porrectisque digitis, degentibus illic barbaris imperat, ut suis teneant sese finibus, neque ultra procedant. Et haec quidem ita se habent.

Irenes vero Ecclesiam, quae antea cum sibi vicino templo principe de-

λεὺς ὑπερμεγέθη ἐδείματο, ἱερῶν τῶν ἐν Βυζαντίῳ σχεδόν τι
 πάντων, μετὰ γε τῆς Σοφίας τὸν νεῶν, οὐδενὸς δεύτερον. ἦν
 δέ τις μεταξὺ ταύταιν δὴ ταῖν ἐκκλησίαιν ξενῶν, ἀνθρώποις ἀναι-
 μένος ἀπορουμένοις τε καὶ νοσοῦσι τὰ ἔσχατα, εἰ πρὸς τῇ οὐσίᾳ
 5 καὶ τὸ σῶμα νοσοῖεν. τοῦτον ἀνὴρ τις Θεοσεβῆς ἐν τοῖς ἀνω
 χρόνοις ἐδείματο, Σαμψὼν ὄνομα. ἔμεινε δὲ οὐδὲ οὗτος τοῖς στα- P 11
 σιώταις ἀνέπαφος, ἀλλὰ τῇ ἐκκλησίᾳ ἑκατέρᾳ συγκαταφλεχθεὶς
 ἀπολώλει. Ἰουστινιανὸς δὲ αὐτὸν ἀνωκοδομήσατο βασιλεὺς, κάλ-
 λει μὲν κατασκευῆς ἀξιώτερον, πλήθει δὲ οἰκιδίων παραπολὺ
 10 μείζων· προσόδῳ δὲ ἐπετείων δεδωρηται χρημάτων μεγάλων, ὅπως
 δὴ πλείουσιν, ἐς αἰὲν ταλαιπωρουμένοις ἀνθρώποις ἰῶτο τὰ πάθη.
 κόρον δὲ εἰς τὸν Θεὸν τιμῆς ἢ πλησμονὴν τινα ὡς ἤκιστα ἔχων,
 δύο ξενῶνας ἑτέρους ἀπεναντίους αὐτῷ ἔθετο ἐν ταῖς Ἰσιδώρου τε
 καὶ Ἀρκαδίου καλουμέναις οἰκίαις, τῆς βασιλίδος Θεοδώρας αὐτῷ
 15 τούτων δὴ τῶν ἔργων ξυνεπιλαμβανομένης τὸ ἱερολατρεῖν. τὰ δὲ B
 δὴ ἄλλα ἱερὰ ξύμπαντα, ὅσα τῷ Χριστῷ ὁ βασιλεὺς οὗτος ἀνέθηκε,
 τοσαῦτα τὸ πλήθος καὶ τοιαῦτα τὸ μέγεθος ἐστίν, ὥστε λεπτολο-
 γεῖσθαι ἀμφ' αὐτοῖς ἀμήχανα εἶναι. οὐ γὰρ ἂν οὐδὲ ὁ λόγος
 οὐδὲ ὁ πᾶς ἡμῖν αἰὼν ἐξαρκέσοι κατάλογον πεποιημένοις ἀποστο-
 20 ματίσαι πρὸς ὄνομα τούτων δὴ ἕκαστον. ἄχρι τοῦδε ἡμῖν ἀπο-
 χρήσει.

γ'. Ἀρκτέον δὲ ἀπὸ τῶν τῆς Θεοτόκου Μαρίας νεῶν. C
 τοῦτο γὰρ καὶ αὐτὸ βασιλεῖ ἐξεπιστάμεθα βουλομένῳ εἶναι, καὶ
 διαφανῶς εἰσηγεῖται ὁ ἀληθῆς λόγος ὅτι δὴ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὴν

20. ἀποχρήσει] Vulgo ἀποχρήσοι. Conf. p. 15 d. 67 c.

flagraverat, Iustinianus Augustus amplissimam construxit; vix ut Byzantii, excepta aede Sophiae, ulla sit alia, cui de magnitudine concedat. Inter utramque erat hospitalis domus, hominibus destinata valde pauperibus et aegrotis; nempe quibus ad egestatem accessisset invaletudo. Eam Samson, vir summa in deum pietate, qui superioribus annis floruit, aedificaverat. Deinde a seditiosorum furore minime intactam, et cum utraque ecclesia deletam incendio, Iustinianus Augustus magnificentiori structura restituit, plurimumque auxit qua numero domuncularum, qua annuo censu, quo plures egestate et morbo affecti quovis tempore levarentur. Idem studio divini cultus inexplebili ardens, alia duo xenodochia, huic adversa condidit in aedibus Isidori atque Arcadii, quas appellant; piis hisce operibus sociam Theodora Augustus navante operam. Caetera vero templa Christo posita a nostro principe tot ac tanta sunt, ut singillatim recenseri nequeant. Nam nec par oratio nobis suppetat, neque aetatis quantumcunque fuerit spatium satis pateat texendo recitandoque catalogo singulorum. Hactenus de his dicta sufficiant.

3. A templis Mariae deiparae ordiri par est: quando imperatorem ipsum id cupere intelligimus, et recta historiae ratio nos eo ducit, ut a deo

αὐτοῦ μητέρα ἰτέον. πολλὰς τοίνυν ἐκκλησίας Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς τῇ θεοτόκῃ ἐδείματο πανταχόθι τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς οὕτω δὴ μεγαλοπρεπεῖς καὶ παμμεγέθεις καὶ χρημάτων ὄγκῳ ἔξεργασθείσας ὑπερφυεῖ, ὥστε, ἦν τις μίαν αὐτῶν κατὰ μόνας θεῶτο, εἰκάσειεν ἂν τοῦτο αὐτῷ μόνον εἰργάσθαι τὸ ἔργον καὶ περὶ τοῦτο 5 ἡσχολημένον ἅπαντα τῆς βασιλείας κατατρεῖναι τὸν χρόνον. ἀλλὰ νῦν, ὅπερ εἶπον, τὰ ἐπὶ Βυζαντίου ἱερὰ μοι γεγράφεται. τὸν δὲ μὲν οὖν ἓνα τῆς θεοτόκου νεῶν ὠκοδομήσατο πρὸ τοῦ περιβόλου ἐν χώρῳ καλουμένῳ Βλαχέρναις (αὐτῷ γὰρ λογιστέον καὶ τὰ Ἰουστίνῳ εἰργασμένα τῷ θεῷ, ἐπεὶ καὶ αὐτοῦ τὴν βασιλείαν κατ' 10 ἔξουσίαν αὐτὸς διωκεῖτο) ἐπιθαλάσσιος δὲ ὁ νεὸς ἐστίν, ἱερώτατός τε καὶ σεμνὸς ἄγαν. ἐπιμήκης μὲν, κατὰ λόγον δὲ περιβεβλημένος τῷ μήκει εὖρος, τὰ τε ἄνω καὶ τὰ κάτω ἄλλῳ οὐδενὶ ἀνεχόμενος ὅτι μὴ τμήμασι λίθου Παρίου ἐν κίωνων λόγῳ ἐνταῦθα ἐστῶσι. καὶ τὰ μὲν ἄλλα τοῦ νεῶ μέρη κατ' εὐθὺ ἐστᾶσιν οἱ κίονες, κατὰ 15 δὲ τὰ μέσα ὑποστέλλονται εἴσω. μάλιστα δὲ ἂν τις ἀγασθεῖη τοῦ ἱεροῦ τοῦδε εἴσω γενόμενος τὸ μὲν ὑπέρογκον τοῦ σφαλεροῦ

P 12 χωρὶς τεταγμένον ὄρων, τὸ δὲ μεγαλοπερεπὲς τοῦ ἀπειροκάλου ἐλεύθερον.

Ἔτερον δὲ ἱερὸν αὐτῇ ἐν χώρῳ καλουμένῳ πηγῇ ἀνέθηκεν. 20 ἐνταῦθά ἐστι δάσος κυπαρίσσω ἀμφιλαφές, λειμὼν ἐν ἀπαλαῖς ταῖς ἀρούραις τεθηλῶς ἄνθεσι, παράδεισος εὐφορῶν τὰ ὠραῖα,

9. αὐτῷ γὰρ — διωκεῖτο, quae om. H, supplevi ex cod. Vaticano. In Ms. Tolosano est αὐτῷ γὰρ λογιστέον καὶ τὰ Ἰουστινιανῷ εἰργασμένα τῷ λίθῳ· ἐπεὶ καὶ αὐτοῦ τὴν βασιλείαν κατ' ἔξουσίαν αὐτὸς διοικεῖτο. MALT. 15. καὶ τὰ μὲν] Fort. καὶ κατὰ μὲν τὰ.

transeamus ad eius matrem. Igitur Iustinianus Augustus in toto orbe Romano multas aedes sacras deiparae aedificavit, easque tantas, tam illustres ac sumptuosas, ut si quis unam aliquam seorsum spectet, continuo suspicetur nihil ipsum egisse aliud, tempusque omne, quo imperium tenuit, transmisisse, mente in illo opere occupata: at nunc, ut dixi, de templis solum agam, quae Byzantii visuntur. Pro moenibus, in Blachernis (id loco nomen) dei matri aedem posuit (nam acta quoque Iustini avunculi debemus ipsi ascribere: cum eius imperium summa auctoritate administraverit.) Est in maris littore templum illud, religione inclytum et augustissimum: cuius latitudo cum longitudine non mediocri aptam habet proportionem. Nihil aliud, quo supra infraque fulciatur, nisi marmoris Parii segmenta in columnarum formam disposita videas. Columnae rectis ordinibus ubique stant, praeterquam in medio, ubi introrsum recedunt ac sinuantur. In primis miretur, qui pedem illuc intulerit, praecelsam citra ruinae periculum fabricam, et magnificentiam, quae nihil habeat inconcinnum.

Eidem templum aliud condidit apud fontem: sic locum appellant, in quo opacissimum est cupressetum: floribus molli solo surgentibus pratum vernat:

πηγή ἀφορητὴ βλύζουσα γαληνὸν τὸ ὕδωρ καὶ πότιμον, ἱεροπρε-
 πῇ ἐπιεικῶς πάντα. ταῦτα μὲν ὁ ἀμφὶ τὸ τέμενος χῶρος· αὐτὸν V 400
 δὲ τὸν νεῶν οὐδὲ ὀνόμασιν ἐπαξίοις συλλαβεῖν ῥάδιον, οὐδὲ δια-
 νοίᾳ. σκιαγραφῆσαι, οὐδὲ διαψιθυρίσαι τῷ λόγῳ. τοσοῦτον δὲ
 5 μόνον εἰπεῖν ἀποχρήσει, ὥς τῶν ἱερῶν κάλλει τε καὶ μεγέθει ὑπερ-
 αῖρει τὰ πλεῖστα. ταῦτα δὲ ἄμφω τὰ ἱερὰ πρὸ τοῦ τῆς πόλεως B
 πεποιήται τείχους, τὸ μὲν ἀρχομένου παρὰ τὴν τῆς θαλάσσης
 ἡϊόνα, τὸ δὲ ἄγχιστά πη τῶν χρυσῶν καλουμένων πυλῶν, ἃς δὴ
 ἀμφὶ τὸ τοῦ ἐρύματος πέρας συμβαίνει εἶναι, ὅπως δὴ ἄμφω ἀκα-
 10 ταγώνιστα φυλακτήρια τῷ περιβόλῳ τῆς πόλεως εἶεν. ἔτι μέντοι
 καὶ τῷ Ἡραίῳ, ὅπερ Ἱερεῖον καλοῦσι τανῦν, τῇ Θεοτόκῳ νεῶν
 οὐκ ἐνδιήγητον κατεστήσατο.

Ἐν χωρίῳ δὲ τῆς πόλεως, ὃ Δεύτερον ἐπικαλεῖται, ἱεροπρε-
 πές τε καὶ ἀγαστὸν ὅλως ἀνέστηκεν ἕδος Ἄννης ἁγία, ἣν τῆς μὲν
 15 Θεοτόκου γεγονέναι μητέρα τινὲς οἴονται, τοῦ δὲ Χριστοῦ τιτθῆν. C
 ἄνθρωπος γὰρ ἥπερ ἐβούλετο γεγονῶς ὁ Θεὸς καὶ τριγονίας ἀνέχε-
 ται καὶ γενεαλογεῖται τὰ ἐκ μητρὸς ἀνθρώπῳ ἴσα. τούτου δὲ δὴ
 τοῦ νεῶ οὐ πολλῷ ἄποθεν ἀμφὶ τῆς πόλεως ἀγνιὰν ἐσχάτην Ζώῃ H 7
 μάρτυρι σεμνὸν ἐπιεικῶς ἕδος πεποιήται.

20 Τοῦ δὲ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ ἱερὸν εἶδεν ἐν Βυζαντίῳ βραχύ
 τε καὶ ἀφегγές ἄγαν καὶ ὥς ἥκιστα τῷ ἀρχαγγέλῳ ἀνεῖσθαι πρέπον
 πρὸς Σενάτορός τινος τῶν πατρικίων ἐν χρόνῳ γεγενημένων τῶν
 ἔμπροσθεν, κοιτωνίσκῳ οἰκίας ἀτεχνῶς ἐμφερές οὐδὲ λίαν εὐδαί-
 25 μονος. διὸ δὴ καθεῖλε μὲν αὐτὸ ἐς τὸ ἔδαφος ἐκ τῶν θεμελίων, D

pomis exuberat viridarium: fons tacita scaturigine lenem ac dulcem aquam effundit: nihil denique honori religionis consentaneum deest. Haec circum aedem: ipsam vero nec dignis signare vocabulis, nec adumbrare cogitatione, nec verbis exprimere promptum est. Unum dicere satis habeo: illam nitore et magnitudine plerisque sacris aedibus antecellere. Utrumque templum ante urbis moenia exstructum est: Blachernaeum quidem ad littus maris, ubi illa incipiunt; alterum vero ad portam auream, quae in extremo est munimento: ut ambo, veluti inexpugnabilia propugnacula, urbis muros protegant. Praeterea in Heraeo (vulgo hodie Hierio) deiparae aedem statuit, quam verbis nemo facile depingat.

In eo urbis loco, quem Deuteron sive Secundum vocant, templum nobilissimum ac plane mirabile dedicavit S. Annae; quam aliqui deiparae matrem Christique aviam fuisse credunt. Etenim deus ea ratione, qua voluit, factus homo, tertium habere generis gradum minime refugit, et more humano materna eius prosapia describitur. Non procul inde, ad ultimum urbis vicum, Zoeae martyri templum augustissimum aedificavit.

Byzantii, aedem archangeli Michaëlis invenerat angustiore ac nimis obscuram, nec dignam quae diceretur archangelo posita a Senatore quodam, patricio veteri: cum persimilis esset cubiculo domus non admodum locuple-

ὥς μὴ τι αὐτῷ τῆς προτέρας ἀκοσμίας ἀπολειφθεῖη. εὐμέγεθες δὲ τεκτηνόμενος κατὰ τὸν νῦν φαινόμενον τρόπον, ἐς κάλλος μεταβιβάζει θαυμάσιον οἶον. ἐν τετραπλεύρῳ μὲν γὰρ τὸ τέμενός ἐστιν, οὐ κατὰ πολὺν δὲ φαίνεται προέχον τοῦ εὗρους τὸ μῆκος. τῆς δὲ πλευρᾶς ἥ πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον τέτραπται κατὰ μὲν τὰ 5 ἄκρα παχὺς ἐκατέρωθεν τοῖχος λίθοις ἐν πλήθει ξυγκειμένοις ἀποτετόρνενται, κατὰ δὲ τὰ μέσα ἐξ ὑπαγωγῆς ἀποχωρῶν ὑποστέλλεται. καὶ αὐτῆς ἐφ' ἐκάτερα μὲν ἀνέχουσι τὸν νεῶν κίονες χροιαῖς τισι ποικιλλόμενοι φύσει. ὁ δὲ καταντικρὺ πρὸς δύνοντά που τὸν ἥλιον τοῖχος ταῖς εἰς τὸν νεῶν εἰσαγούσαις διήρηται θύραις. 10

P 13 δ'. Ἐς δὲ τοῦ Χριστοῦ ἀποστόλους τὸ πιστὸν ἐπιδέδεικται τρόπῳ τοῦδε. πρῶτα μὲν Πέτρῳ καὶ Παύλῳ νεῶν οὐ πρότερον ὄντα ἐν Βυζαντίῳ ἐδείματο παρὰ τὴν βασιλέως αὐλήν, ἥ Ὁρμισ-
δου τὸ παλαιὸν ἐπάνυμος ἦν. ταύτην γὰρ ἰδίαν αὐτοῦ οἰκίαν καλλάντιον εἶναι δοκεῖν τε καὶ πρέπειν τῷ μεγαλοπρεπεῖ τῆς οἰκο- 15
δομίας διαπραξάμενος, ἐπειδὴ αὐτοκράτωρ κατέστη Ῥωμαίοις, τοῖς ἄλλοις βασιλείοις ἐνήψεν. οὗ δὲ καὶ τέμενος ἄλλο ἁγίοις ἐπιφανέσι Σεργίῳ τε καὶ Βάκχῳ ἐδείματο, καὶ ἔπειτα καὶ τέμενος ἄλλο ἐκ πλαγίου τούτῳ παρακείμενον. ἄμφω δὲ τούτῳ τῷ νεῷ
B οὐκ ἀντιπροσώπῳ, ἀλλ' ἐκ πλαγίας ἀλλήλοιν ἐστᾶσι, συνημμένοι 20
τε καὶ ἀλλήλοισι ἐνάμιλλοι ὄντες, καὶ τὰς εἰσόδους ἐπικοινωνέμενοι, καὶ ἴσα ἀλλήλοισι τὰ τε ἄλλα πάντα καὶ τὰ κράσπεδα περιβεβλη-
μένοι, καὶ οὐδέτερος οὔτε κάλλους πέρι οὔτε μεγέθους οὔτε ἄλλου

15. καλλάντιον] παλάτιον H. 23. οὐδέτερος οὔτε κάλλους]
οὐδὲ κάλλους vulgo. οὐδέτερος κάλλους Maltretus. In C illa ἄμφω
— κάλλους πέρι sic sunt expressa, τούτων δὲ τῶν δύο νεῶν ἄτε-
ρος θατέρον οὔτε κάλλους πέρι.

tis. Quare illam demolitus a fundamento, ne quid squaloris pristini remaneret, peramplam, qualem modo videmus, fecit, et ad decus summa dignum admiratione perduxit. Templum hoc ita quadratum est, ut longitudo latitudinem haud multum superare videatur. Exortivi lateris paries extrema habet crassiora, ac magna lapidum mole utrinque constat: in medio paulatim se subducens et contrahens, recessum efficit, columnis natura versicoloribus suffulta hinc inde aede. E regione murus, qui ad solis occasum spectat, templi ianuis est interstinctus.

4. Suam vero in Christi Apostolo fidem et observantiam hoc modo testatus est. Principio Byzantii novum templum Petro et Paulo iuxta regiam extruxit, de Hormisdæ nomine olim dictam: quam ipse, suam antea domum, cum adeo magnifice ornasset, ut speciem haberet dignitatemque Palatii; postea Romanus factus imperator, eam alteri regiae accessionem adiunxit. Sergio quoque et Baccho, caelitibus inclitis, ibi templum constituit: dein et alterum huic obliquum apposuit. Neque enim adversa sunt ambo: sed a latere cohaerent, invicem comparabilia: communes aditus habent: aequalia prorsus inter se sunt, et crepidinibus cincta. Neutrum decore, mag-

οὐδενὸς πλεονεκτῶν ἢ ἐλασσοῦμενος δείκνυται. ὁμοίως μὲν γὰρ
 ἑκάτερος τῇ αἴγλῃ τῶν λίθων ὑπεραστράπτει τὸν ἥλιον, ὁμοίως
 δὲ χρυσοῦ περιουσία πανταχόθι κατακορῆς ἐστὶ καὶ κατακομᾶ τοῖς
 ἀναθήμασιν. ἐνὶ μέντοι διαλλάσσουνσι μόνω. τὸ μὲν γὰρ μῆ-
 5 κος αὐτοῖν τῷ μὲν κατ' εὐθὺ διαπεπόνηται, τῷ δὲ οἱ κίονες ἐν
 ἡμικύκλῳ ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον ἐστᾶσιν. ἔστι δὲ αὐτοῖς μία μὲν ἡ C
 ἐπὶ τῶν προθύρων στοὰ ἐπὶ τοῦ νάρθηκος τῷ περιμήκης εἶναι ὦνο- V 401
 μασμένη. ἐπὶ κοινῆς δὲ προπύλαια πάντα, ἡ τε αὐλὴ καὶ μέ-
 σαυλοι θύραι καὶ τὸ προσήκειν τοῖς βασιλείοις. οὕτω δὲ ἄμφω
 10 ἀγαστὰ τὰ ἱερὰ τάδε ξυμβαίνει εἶναι ὥστε διαφανῶς τῆς τε πό-
 λεως ὅλης καὶ οὐχ ἥκιστα τῶν βασιλείων ἐγκαλλώπισμα τυγχάνει
 ὄντα.

Μετὰ δὲ καὶ τοὺς ἀποστόλους ἅπαντας ὑπερφυῶς σέβων
 ἐποίει τοιάδε. ἦν τις ἐν Βυζαντίῳ ἐκ παλαιοῦ τοῖς ἀποστόλοις
 15 νεῶς ἄπασι· μήκει δὲ χρόνου κατασεισθεὶς ἤδη καὶ πρὸς τὸ μη- D
 κέτι ἐστήξειν γεγονῶς ὑποπτος. τοῦτον περιελὼν Ἰουστινιανὸς
 βασιλεὺς ὅλον οὐχ ὅσον ἀνανεώσασθαι διὰ σπουδῆς ἔσχεν, ἀλλὰ
 καὶ μεγέθους καὶ κάλλους πέρι ἀξιώτερον καταστήσασθαι. ἐπε-
 τέλεσε δὲ τὸ σπούδασμα τρόπῳ τοιῷδε. εὐθεῖαι συνημμέναι κατὰ
 20 μέσον ἀλλήλαιν ἐπὶ σταυροῦ σχήματος πεποίηται δύο, ἡ μὲν ὀρ-
 θὴ πρὸς ἀνίσχοντά τε καὶ δύοντα τὸν ἥλιον οὖσα, ἐγκαρσέα δὲ ἡ
 ἑτέρα πρὸς τε ἄρκτον τετραμμένη καὶ ἄνεμον νότον. τοίχοις μὲν
 ἐκ περιφεροῦς ἀποπεφραγμένοι τὰ ἔξωθεν, ἐντὸς δὲ περιβαλλόμε- P 14
 ναι κίοσιν ἄνω τε καὶ κάτω ἐστῶσι· κατὰ δὲ ταῖν δυοῖν εὐθείαιν

8. μέσανλοι] μέτανλοι Tolos.

9. προσήκειν] προσοικεῖν Tolos.

nitudine, aliave re quapiam praestat ceditve alteri. Utrumque ex aequo
 solem superat fulgore marmorum, et plurimo ubique auro pariter litum ac
 donariis refertum est. Hoc uno differunt, quod huius directa est longitudo,
 illius vero columnae in semicirculum dispositae sunt fere omnes. Unam ha-
 bent in vestibulo porticum, nomen ex narthece seu ferula idcirco nactam,
 quod longissime porrigatur. Communia sunt omnia propylaea, atrium, me-
 dianae ianuae, et ad regiam adiunctio. Ea demum est utriusque templi mag-
 nificientia, ut toti hinc civitati ipsique Palatio manifestum decus accedat.

Deinde hoc etiam praestitit, summa erga omnes apostolos pietate im-
 pulsus. Erat Byzantii vetusta quaedam aedes, cunctis dicata apostolis:
 quam aevi longinquitas sic labefecerat, ut collapsura propediem videretur.
 Hanc Iustinianus imperator funditus demolitus, non solum instaurare studuit,
 sed maiorem etiam facere et pulcriorem: porro consilium hac ratione ex-
 plicuit. Rectae lineae designatae sunt duae, quae se medias invicem
 secant, commissae in formam crucis; altera ab occasu ad ortum directa,
 altera ad meridiem transversa a septentrione. Praeter exteriorum parietum
 ambitum, interioribus columnarum ordinibus supra sunt infraque cir-
 cundatae. In commissa harum linearum, utriusque fere medium obti-

- τὸ ζεύγμα, εἴη δ' ἂν κατὰ μέσον αὐταῖν μάλιστα, τοῖς σὺν ὀργαζοῦσιν ἄβατος τετέλεσται χώρος, ὅνπερ ἱερατεῖον, ὡς τὸ εἰκὸς, ὀνομάζουσι. καὶ αὐτοῦ αἱ μὲν ἑφ' ἑκάτερα πλευραὶ τῆς ἐν τῷ ἐγκαρσίῳ κειμένης εὐθείας ἴσαι ἀλλήλαις τυγχάνουσιν οὔσαι, τῆς μέντοι ὀρθῆς ἢ πρὸς δύοντα ἥλιον ἐς τόσον τῆς ἐτέρας πεποιήται 5 μείζων ὅσον ἀπεργάσασθαι τὸ τοῦ σταυροῦ σχῆμα. τῆς δὲ ὀροφῆς τὰ μὲν τοῦ ἱερατείου καλουμένου καθύπερθεν τῷ τῆς Σοφίας ἱερῷ κατὰ γε τὰ μέσα ἐμφορῇ εἰργασται, πλήν γε δὴ ὅτι ταῦτα
- B** ἐκείνων ἐλασσοῦσθαι μεγέθει συμβαίνει. αἱ τε γὰρ ἀψίδες τέσσαρες οὔσαι κατὰ τὸν αὐτὸν ἡώρηται τε καὶ συνδέονται ἀλλήλαις 10 τρόπον καὶ τὸ κυκλοτερές ὑπερανεστηκὸς κατὰ τὰς θυρίδας διήρηται, τό τε σφαιροειδὲς κυρτούμενον ὑπερθεῖν μετεωρίζεσθαι πού
- H 8** δοκεῖ καὶ οὐκ ἐπὶ στεροῆς τῆς οἰκοδομίας ἐστάναι, καίπερ ἀσφαλίας εὖ ἔχον. τὸ μὲν οὖν τῆς ὀροφῆς μέσον τῇδε πεποιήται· κατὰ δὲ τὰς πλευρὰς τέσσαρας οὔσας, ἥπερ μοι εἴρηται, κατὰ 15 ταῦτα τῷ μέσῳ τὸ μέγεθος εἰργασται, τούτου δὴ μόνον ἐνδέοντος, ὅτι δὴ τοῦ σφαιρικοῦ ἐνερθεῖν οὐ διήρηται ἢ οἰκοδομία θυρίσιν.
- C** ἐπειδὴ δὲ αὐτῷ τὸ ἀγίστευμα τοῦτο ἐξείργαστο, καταφανεῖς οἱ ἀποστολοὶ πεποιήνται πᾶσιν ὡς γεγήθασί τε τῇ τοῦ βασιλέως τιμῇ καὶ κατακόρως ἐναβρύνονται. σώματα γὰρ τῶν ἀποστόλων Ἀν- 20 δρέου τε καὶ Λουκᾶ καὶ Τιμοθέου ἄδηλὰ τε καὶ ὁλως κρυφαῖα τὰ πρότερα ὄντα τηνικάδε πᾶσιν ἐνδηλὴ γέγονεν, οὐκ ἀπαξιόφρων; οἶμαι, τὴν βασιλέως πίστιν, ἀλλ' ἐπιχωρούντων αὐτῷ διαρρήδην

18. καταφανεῖς] καταφανές Tolos.

nente, conditum inauguratumque est sanctuarium: sic locum merito appellant, eorum vestigiis interdictum, qui rei divinae non operantur. Hinc inde procurrentia transversa spatii latera, inter se aequalia sunt: spatii vero in directum porrecti pars illa, quae vergit ad occidentem, alteram superat quantum satis est ut figuram crucis efficiat. Quod ad tectum attinet, quidquid imminet sanctuario, a medio Sophiae templo nulla re differt, praeterquam magnitudine, qua illi cedit. Enimvero arcus quatuor, eodem eductos modo atque connexos, aedificium supereminet rotundum ac fenestratum: cui imposita testudo sphaerica in aëre pendere, nec solida niti videtur fabrica, quamvis firmitatis plurimum habeat. Ac medium quidem tectum ita constructum est: in lateribus autem quatuor, de quibus dixi, culmina sunt, medio illi magnitudine paria. Hoc unum deest, quod orbiculatae testudini nullae subsunt fenestrae. Perfecto sanctuario, nemini obscurum esse voluerunt apostoli, delectari se et magnopere gloriari cultu ab imperatore sibi exhibito. Siquidem ignota prius ac penitus abdita, tunc omnibus notuerunt corpora apostolorum Andreae, Lucae atque Timothei, non dedignantium, opinor, Augusti fidem, sed ipsi palam permittentium, ut accederet, inspi-

ὁρῶντί τε αὐτοὺς καὶ προσιόντι καὶ ἀπτομένῳ τῆς ἐνθένδε ὠφελείας τε καὶ περὶ τὸν βίον ἀσφαλείας ἀπόνασθαι. ἐγνώσθη δὲ ὧδε.

Κωνσταντῖνος μὲν βασιλεὺς τοῦτον δὴ τὸν νεῶν ἐς τε τὴν τιμὴν καὶ τὸ ὄνομα τῶν ἀποστόλων ἐδείματο, τὰς θήκας γενέσθαι αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἐς τὸ ἔπειτα βασιλεύουσιν ἐνταῦθα τάξας, οὐκ ἀνδράσι μόνον, ἀλλὰ καὶ γυναιξὶν οὐδέν τι ἥσσον· ὅπερ καὶ διασώζεται ἐς τόνδε τὸν χρόνον· οὗ δὴ καὶ Κωνσταντίνου τοῦ πατρὸς τὸν νεκρὸν ἔθετο. ἀποστόλων δὲ σώματα ἐνταῦθα εἶναι ὡς ἥκιστα ἐπεσημήνατο, οὐδέ τις ἐνταῦθα ἐφαίνετο χῶρος σώμασιν
 10 ἀγίοις ἀνεῖσθαι δοκῶν. ἀλλὰ νῦν Ἰουστινιανῷ βασιλέως ἀνοικοδομουμένου τὸ ἱερὸν τοῦτο, οἱ λιθουργοὶ τὸ ἔδαφος διώρυσσον ὅλον, τοῦ μή τι ἄκοσμον τῇδε λελεῖφθαι· θήκας δὲ ξυλῖνας ἐνταῦθά πη ἀπημελημένας τεθέανται τρεῖς, γράμμασιν ἐγκειμένοις σφίσι δηλούσας, ὡς Ἀνδρέου τε καὶ Λουκᾶ καὶ Τιμοθέου τῶν
 15 ἀποστόλων σώματα εἶεν· ὅπερ ἀσμενέστατα βασιλεὺς τε αὐτὸς καὶ Χριστιανοὶ ξύμπαντες εἶδον, πομπὴν τε αὐτοῖς καὶ πανήγυριν ἐπιτετελεχότες, τῇ τε περὶ αὐτοὺς τιμῇ ἐξοσιωσάμενοι τὰ εἰωθότα καὶ περιστείλαντες τὰς θήκας αὐθις τῇ γῇ ἔκρουσαν, οὐκ ἄσημον οὐδὲ ἀγέιτονα λιπόντες τὸν χῶρον, ἀλλὰ σώμασιν ἀπο-
 20 στόλων ἀνειμένον καταστησάμενοι ξὺν εὐσεβείᾳ. εὐδηλον δὲ ὡς ἀμειβόμενοι, ὅπερ μοι εἴρηται, οἱ ἀπόστολοι οἶδε τὴν ἐς αὐτοὺς βασιλέως τιμὴν πεφήνασι τοῖς ἀνθρώποις τανῦν. βασιλέως γὰρ εὐσεβοῦντος οὐδὲ ἀποφοιτᾶ τῶν ἀνθρωπείων τὰ θεῖα πραγμάτων, V. 402

19. ἀγέιτονα] ἀγνώτα Pm.

ceret, contrectaret, et quod inde provenit ad vitam adiuventum praesidiumque caperet. Ita verò detecta sunt.

Constantinus Augustus aedem apostolis hanc posuerat, eorumque gloriae et nomini consecrarat, decreto addito, ut cum sibi tum aliis in imperium successuris, foeminis iuxta ac maribus, ibi sepulcra fierent: quod etiamnum servatur. Illic et Constantini patris cadaver condiderat. Nullam autem notam reliquerat, quae ibi iacere apostolos testaretur; nec locus ullus speciem offerebat conditorii sacrorum corporum. At nunc, cum hoc templum Iustinianus Augustus reficeret, artifices, effosso penitus pavimento, ne quid restaret male compositum, ligneos viderunt loculos tres, illic habitos derelictui, ac suis significantes inscriptionibus, Andreae, Lucae ac Timothei apostolorum inesse corpora, quae imperator ipse Christianique omnes maxima cum voluptate spectarunt. His pompa ac festi celebritate ornatis, solitisque honoribus rite persolutis, oclusos loculos humo denuo mandarunt; ac ne locus nota ad memoriam insigni et frequentia careret, apostolorum corporibus illum pie dedicarunt. Nec dubium est, quod dixi, quin hi apostoli, in praemium honoris sibi ab imperatore habiti, se nunc hominibus ex-

ἀλλ' ἐπιμίγνυσθαι τε καὶ ἐμφιλοχωρεῖν τῇ ἐς τοὺς ἀνθρώπους
B ὁμιλίᾳ φιλεῖ.

Τίς δ' ἂν τὸν Ἀκακίου σιωπῶν νεών; ὅνπερ καταπεπονη-
κότα περιελὼν ἐξ αὐτῶν θεμελίων ἀνέστησε, μέγεθος περιβεβλη-
μένον θαυμάσιον ἤλικον· ὃς κίοσι μὲν ἐπῆρται πανταχόθι λευ- 5
καῖς ὑπεράγαν, λίθῳ δὲ τὰ ἐδάφη παραπλησίῳ ἡμφίεσται, ὧν-
περ ἀστράπτει τοσοῦτον ἡ αἴγλη ὥστε καὶ δόξαν παρέχεσθαι ὅτι
δὴ χίοσιν ὁ νεὼς ἅπας κατάρρυντός ἐστι. στοαὶ δὲ αὐτοῦ προβέ-
βληνται δύο, περίστυλος μὲν ἄτέρα οὖσα, ἡ δὲ πρὸς ἀγορὰν νε-
C νευκυῖα. μικροῦ με τὸ μαρτύριον ἐκείνο παρῆλθεν εἰπεῖν, ὃ Πλά- 10
τωνι ἀνεῖται ἀγίῳ, ἱεροπρεπές τε ὡς ἀληθῶς ὄν καὶ σεμνὸν ἄγαν,
οὐ πολλῷ τῆς ἀγορᾶς ἄποθεν, ἡ βασιλέως Κωνσταντίνου ἐπώνυ-
μός ἐστιν· ἔτι μέντοι τὸν Μωκίῳ μάρτυρι ἀνειμένον ναὸν, οὗπερ
τὰ ἱερὰ πάντα μεγέθει ἐλάσσω. πρὸς δὲ καὶ τοῦ Θύρσου μάρ-
τυρος ἔδος καὶ μὴν τὸ Θεοδώρου ἀγίου τέμενος πρὸ τῆς πόλεως 15
κείμενον ἐν χώρῳ καλουμένῳ Ῥησίῳ, καὶ τό τε Θέκλης μάρτυρος
ἱερὸν, ὃ παρὰ τὸν τῆς πόλεως λιμένα ἐστίν, ὅνπερ ἐπώνυμον Ἰου-
D λιανοῦ συμβαίνει εἶναι, καὶ τὸ Θεοδότης ἀγίας ἐν προαστείῳ κα-
λουμένῳ ἐβδόμῳ. ταῦτα γὰρ ἅπαντα οὗτος ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τοῦ
Θείου Ἰουστίνου βασιλεύοντος ἐκ θεμελίων ἐδείματο, ἀπαγγέλλε- 20
σθαι μὲν οὐ ῥάδια λόγῳ, θαυμάζεσθαι δὲ ὄψει κατὰ τὴν ἀξίαν
ἀμήχανα. ἔλκει τὸν λόγον ἐς αὐτὸν ὁ Ἀγαθονίκου τοῦ ἀγίου νεὼς
καὶ βιάζεται οὐδὲ φωνὴν ἔτι ἔχοντα οὐδὲ ὀνόματα ἐφαρμόσαι τοῖς
πράγμασι. διόπερ ἡμῖν μὲν ἄχρι τοῦδε εἰπεῖν ἀποχρήσει· φρά-

16. Ῥησίῳ] Ῥισίῳ P. ῥησίῳ CH.

hibuerint. Nam ubi religiosus est princeps, non refugiant a mortalibus su-
peri: sed cum illis versari gaudent et amica consuetudine congregari.

Quis Acacii templum silentio praetereat? quod ille, cum ruinosum es-
set, disiecit, restituitque a fundamento, mirifice ampliatus. Ipsum ubique
sustinent columnae candoris eximii. Solum simili constratum est marmore:
unde tantus proficiscitur splendor, ut toti templo infusa nix videatur. Prae-
structae sunt porticus duae: quarum altera columnata est, altera ad forum
vergit. Parum abfuit quia Martyrium S. Platoni sacrum praetermitterem,
splendidum sane atque augustum, ac vicinum foro Constantini: templum item
Mocii martyris, omnium maximum: necnon Thyrsi itidem martyris, et quod
ante urbem S. Theodoro in Rhesio positum est: aedemque Theclae marty-
ris ad urbis portum, qui nomen habet a Iuliano: ac templum S. Theodotae
in suburbano, quod Hebdomon sive Septimum vocant. Nam illa omnia prin-
ceps hic noster, quo tempore Iustinus avunculus imperabat, a fundamentis
aedificavit: quae nec facile quis describere, nec pro merito mirari spectator
possit. S. Agathonici templum orationem ad se trahit, mihi nec vocem
nec vocabula habenti rebus apta vim affert. Mentionem eius fecisse conten-
ti, ipsius nitorem et absolutam numeris omnibus magnificentiam aliis enarran-

σαι δὲ αὐτοῦ τό τε κάλλος καὶ τὸ ἐς ἅπαντα μεγαλοπρεπὲς ἑτέροις ἀφίεμεν, οἷς ἂν ὁ λόγος ἀκμάζων τε καὶ οὐπω πεπονηκῶς παντά-
πασιν εἴη.

ε'. Καὶ ἄλλα δὲ τεμένη ἐν τῷ καλουμένῳ Ἀνάπλῳ καὶ κατὰ P 16
5 τὴν ἀντιπέρας ἡπειρον εὐρῶν οὐ πρόποντά τινι τῶν ἁγίων ἀνεῖσθαι,
ἔτι μέντοι καὶ ἀμφὶ τὸν κόλπον, ὅνπερ Κέρας οἱ ἐπιχώριοι Κε-
ροέσση τῇ Βύζαντος μητρὶ τοῦ τῆς πόλεως οἰκιστοῦ ἐπωνύμως
καλοῦσιν, ἐν τοῖς ἅπασιν ἐπιδέδεικται πολυτέλειαν ἐπιτηδείως βα-
σιλεῖ ἔχουσαν, ἅπερ ἐγὼ αὐτίκα δηλώσω, ὑπειπὼν πρότερον ὄντινα
10 διακοσμεῖ τρόπον ἢ θάλασσα τὸ Βυζάντιον.

Πρὸς τῇ ἄλλῃ εὐδαιμονίᾳ καὶ ἡ θάλασσα ἐν καλῷ τίθεται
ἀμφ' αὐτὸ μάλιστα ἐγκολπουμένη τε καὶ εἰς πορθμοὺς-ξυναγο- B
μένη καὶ χεομένη ἐς πέλαγος μέγα, ταύτῃ τε τὴν πόλιν εὐπρόσω-
πόν τε διαφερόντως ἐργαζομένη καὶ σκέπας λιμένων ἡσύχιον τοῖς
15 ναυτιλλομένοις παρεχομένην, τά τε εἰς τὴν δίαιταν εὐπορον καὶ
τὰ ἐς τὴν χρεῖαν εὐδαίμονα. πελάγη γὰρ δύο ἀμφ' αὐτὴν ὄντα,
ὃ τε δὴ Αἰγαῖος καὶ ὁ Εὐξείνος καλούμενος πόντος, ξυνίασιν ἀλ-
λήλοις ἐς τὰ πρὸς ἑω τῆς πόλεως, καὶ συγκρουόμενα τῇ τοῦ ῥοθίου
ἐπιμιξία, ταύτῃ τε τὴν ἡπειρον τῇ ἐσβολῇ βιαζόμενα, καλλωπί-
20 ζουσι κύκλῳ τὴν πόλιν. πορθμοὶ τοίνυν αὐτὴν περιβάλλουσι τρεῖς,
ἀλλήλοις μὲν ὑπερηρησμένοι, ἐς κάλλος δὲ αὐτῇ διατεταγμένοι
καὶ χρεῖαν, περιπλεῖσθαι μὲν ἡδιστοὶ ἅπαντες, ἀποσκοπήσασθαι C
δὲ ποθεινοὶ, ἐνορμίσασθαι δὲ λίαν εὐλιμένες. καὶ ὁ μὲν αὐτῶν
μέσος ἐκ πόντου προῖων τοῦ Εὐξείνου εὐθὺ τῆς πόλεως ὥς δια-
25 κοσμήσων αὐτὴν ἵεται, ἐφ' ἑκάτερα δὲ ἄμφω τὰ ἡπείρω διακε- H 9

dam relinquimus, quibus ad dicendum satis vegeta est necdum plane de-
fessa mens.

5. In anaplo et adversa continente, praeterea circa sinum ab indigenis dictum Ceras, de nomine Ceroëssae, matris Byzantis, qui urbem condidit; cum templa nullo caelitum digna vidisset Iustinianus, in omnibus magnificen-
tiam ostendit vere imperatoriam: quae ego mox declarabo, ubi dixerò, quo-
modo mare Byzantium decoret.

Auget Byzantii felicitatem opportunitas maris: quod circum hanc ur-
bem ita se terrae insinuat, in freta cogit, effunditque in vastum pelagus, ut
ea re ad aspectum urbs praeclarissima sit, tranquillo portuum praesidio na-
vigantes invitet, annonam accipiat copiosam, et rebus ad vitae usus commo-
dis abundet. Duo namque maria, quibus cingitur, Aegaeum videlicet ac Pon-
tus Euxinus, ad latus urbis orientale coeunt, seque undis promiscuis sic colli-
dunt, ut continentem distrahant sua illa irruptione, et urbem amoenissime
circumplectantur. Igitur hanc freta ambiunt tria, inter se cohaerentia, et
cum ad ornatum, tum ad commoditatem disposita. Nullum est quod non
suavissime obeatur navi, oculos reficiat, et portum facillimum praebeat ap-
pellentibus. Ac medium quidem e Ponto Euxino prodiens, urbem recta pe-

κλήρωται. ὧν δὴ ταῖς ὄχθαις πεπύεσται, ἐπιφρίττων τε καὶ γαν-
 ρομένῳ ἔοικώς, ὅτι δὴ ἐποχούμενος τῇ τε Ἀσίᾳ καὶ τῇ Εὐρώπῃ
 προσβαίνει τῇ πόλει. δόξαις ἂν ποταμὸν τεθεῖσθαι ἐπίπροσθεν
 προσηνεῖ τῷ ῥείθρῳ ἰόντα. ὁ δὲ δὴ αὐτοῦ ἐν ἀριστερᾷ θλίβεται
 μὲν ἐκατέρωθεν ἐπὶ μακροτάταις ταῖς ἀκταῖς, τὰ τε ἄλσῃ καὶ 5
 λειμώνων κάλλῃ καὶ τὰ ἄλλα τῆς ἀντιπέρας ἡπείρου ἐνδεικνύμενός
 V 403 ὑποκείμενα τῇ τῆς πόλεως ὄψει. εὐρύνεται δὲ τὸ ἐντεῦθεν ἔξω-
 D θούμενος ἀπὸ τῆς πρὸς ἄνεμον νότον καὶ τῆς Ἀσίας αὐτῆς ὡς πορ-
 ρωτάτῳ ἀποκομίζων. ἀλλὰ καὶ ὡς περιβάλλον διαμένει τὴν πό-
 λιν τὸ ῥόθιον ἄχρι ἐς θύοντά που τὸν ἥλιον. ὁ δὲ τρίτος πορθ- 10
 μὸς τοῦ μὲν πρώτου ἐχόμενος ἐπὶ δεξιᾷ, ἐκ δὲ Συκῶν τῶν καλου-
 μένων ἀρχόμενος, ἐπιπλεῖστον διήκει τῆς πόλεως πρὸς βορρᾶν ἄνε-
 μον, οὗ δὴ ἐς κόλπον τελευτῶν παύεται. οὕτω μὲν οὖν στεφα-
 νοῖ τὴν πόλιν ἡ θάλασσα, ἐκδέχεται δὲ ἀνὰ τὸ λειπόμενον ἡ γῆ,
 μεταξὺ τοσαύτη οὖσα, ὅσον τὴν ἀπὸ τῆς θαλάττης στεφάνῃ ἐν- 15
 P 17 ταῦθα ξυνδεῖσθαι. πραῖνεται δὲ διηνεκὲς ὁ κόλπος οὗτος καὶ
 ἀναθολοῦσθαι οὐδαμῇ πέφυκεν, ὥσπερ ὀρίων τῷ κλύδωνι κειμέ-
 νων ἐνταῦθα καὶ σάλου τὸ ἐνθένδε παντὸς τῇ τῆς πόλεως εἰργο-
 μένου τιμῇ. χειμῶνος δὲ, ἂν οὕτω τύχῃ, καὶ ἁνέμων σκληρῶν
 τοῖς τε πελάγεσι καὶ τῷ πορθμῷ ἐπιπесόντων, ἐπείδαν ἐς τὴν εἰς- 20
 ὁδὸν ἴκωνται τοῦ κόλπου αἱ νέες, ἀκυβέρνητοί τε τὸ λοιπὸν ἴασι
 καὶ ἀπροβουλεύτως ὁρμίζονται. ἐς σταδίους μὲν γὰρ πλεῖον ἢ
 τεσσαράκοντα τὸ περίμετρον τοῦ κόλπου διήκει, λιμὴν δὲ ὅλος
 πανταχῇ ἐστίν· ὥστε ἀμέλει ὁρμιζομένης ἐνταῦθα νηὸς ἢ μὲν πρῶμνα
 τῇ θαλάσῃ ἐπῆρται, ἢ δὲ πρῶρα ἐν τῇ γῇ κάθεται, ὥσπερ ἀλλή- 25

tit, ut decus afferat. Hinc inde geminae appositae sunt continentes, quarum littoribus premitur, aquas crispans, ac simile superbienti, quod Asiae Europaeque innixum ad urbem accedat: fluvium placido labentem agmine videre tibi videaris. Quod vero ad laevam est, longissimis littoribus utrinque stringitur, lucos, pratorum amoenitates, caeterasque oppositae continentis delicias exhibens, subiectas oculis civitatis. Inde porro evolutum meridiem versus, et ab Asia procul recedens, sese explicat: nec tamen vel sic absistit urbem alluere ad partem usque occidentalem. Tertium fretum, a dextera coniunctum primo, ex regione, quam Sycenam vocant, longissime allabitur urbis lateri aquilonari, ubi in sinum desinit. Sic mare urbem coronat: reliquum terra excipit, tanto interstitio, quantum satis est ut vinculum sit illius coronae, quam aequor efficit. Sinus hic semper tranquillus, minime turbari solet: quasi terminus tempestati hic fixus esset, atque inde procellam omnem excluderet urbis honor ac reverentia. Si forte venti vehementiores incumbant, ac maria fretumque concitent, simul navigia sinus fauces intrarunt, nullo regente pergunt, et quocunque sors tulerit appelluntur. Plus x l. stadia suo sinus ambitu colligit, ac totus est ubivis portus. Quapropter appli-

λοις τῶν στοιχείων ἀμιλλωμένων, ὁπότερον ἂν αὐτοῖν δύναιτο μᾶλλον τὴν ἐς τὴν πόλιν ἐν ἔργῳ λαβεῖν ὑπουργίαν.

ς'. Τὰ μὲν οὖν τοῦ κόλπου τοῦδε τοιαῦτά ἐστι. βασι- B
λεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς κάλλος ἀμφ' αὐτὸν ἐξ οἰκοδομίας πεποιημέ-
5 νος ἐπιφανέστερον ἐξεργάσατο. ὅς τε γὰρ ἐν ἀριστερᾷ τοῦ κόλ-
που Δαυρεντίου ἁγίου μαρτύριον ἀφεγγές τε τὰ πρότερα ὄν καὶ
σκότους ἀτεχνῶς ἔμπλεον μεθαρμοσάμενος, ὥς διὰ βραχέων εἰπεῖν,
ἐς τὸν νῦν φαινόμενον ἀνέθηκε τρόπον. καὶ αὐτοῦ ἐπίπροσθεν
τὸν τῆς Θεοτόκου νεῶν ἐν χώρῳ καλουμένῳ Βλαχέρναις τοιοῦτον
10 δεδημιούργηκεν οἷός μοι ἔναγχος δεδιήγεται. ἐπέκεινά τε Πρίσκῳ C
καὶ Νικολάῳ ἁγίοις ἱερὸν ὠκοδομήσατο, καινουργήσας αὐτὸ, οὗ
δὴ οἱ Βυζάντιοι ἐμφιλοχωροῦντες ἐνδιατρίβουσιν ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖ-
στον, πῇ μὲν σέβοντες καὶ τεθηπότες τοὺς ἁγίους ἐνδήμους γινο-
μένους, πῇ δὲ τῆς τοῦ τεμένους ἀπολαύοντες εὐπρεπείας, ἐπεὶ τῆς
15 θαλάσσης τὸ ῥόδιον βιασάμενος βασιλεὺς ὑπερθεῖν τε τοῦ κλυδω-
νίου ἐπὶ μακρότατον ἐνθέμενος τὰ θεμέλια τὸ ἱερὸν κατεστήσατο.

Κατὰ δὲ τοῦ κόλπου τὸ πέρας ἐν τε τῷ ἀνάντει καὶ ἰσχυρῶς
ὀρθίῳ τέμενος ἐκ παλαιοῦ Κοσμᾷ τε καὶ Δαμιανῷ ἁγίοις ἀνεῖται·
οὗ δὴ αὐτόν ποτε νενοσηκότα πικρότατα καὶ δόκησιν παρεχόμενον D
20 ὅτι δὴ ἀποθάνοι, πρὸς τε τῶν ἰατρῶν ἀπολελειμμένον ἅτε δὴ ἐν
νεκροῖς κείμενον, ἐς ὅψιν ἐλθόντες ἐσώσαντο οἱ ἅγιοι οὗτοι ἐκ τοῦ
παραδόξου καὶ τοῦ παραλόγου καὶ ὀρθὸν ἔστησαν. οὓς δὴ εὐγνω-
μοσύνη ἀμειβόμενος ὅσα γε τὰ ἀνθρώπεια, ὅλως ἐναλλάξας τε
καὶ μετασκευασάμενος τὴν προτέραν οἰκοδομίαν ἄκοσμόν τε καὶ

cata huc navi, puppim mare sustentat; prora telluri insidet: perinde quasi ambo haec elementa inter se certent, utrum civitati melius serviat.

6. Is plane est sinus ille. Iustinianus vero Aug. ipsi decus ac splendorem addidit, aedificiis circumstructis. Siquidem ad sinus laevam, S. Laurentii martyrium, caecum antea ac valde tenebricosum, in eam, ut dicam brevissime, quam hodie cernimus, mutando formam, refecit. Ultra illud, aedem deiparae in Blachernis talem posuit, qualem paulo supra descripsi. Post SS. Prisco ac Nicolao novum templum aedificavit; quod frequentare gaudent Byzantii, partim cultu et admiratione Sanctorum praesentium, partim voluptate illecti, quam ex aspectu capiunt concinnitatis templi. Scilicet imperator, illata vi maris fluctibus, in alto procul fundamenta iecit, quibus aedem imposuit.

Ad extremum sinum, in acclivi arduoque admodum loco, SS. Cosmae et Damiani templum erat antiquum: ubi illi aliquando tam graviter laboranti, ut iaceret exanimi similis, et a medicis depositus, pro mortuo haberetur, conspecti hi caelites inopina ac mirabili plane ope attulerunt salutem, eumque relevaverunt. Quibus ille ut se gratum, quoad homini licet, praestaret, mutata prorsus et in aliam redacta formam structura veteri, utpote inconcinna ac vili, nec talibus tantisque digna caelicolis, templum nitore, magni-

ἄδοξον οὖσαν οὐδὲ ἀξιόχρεων τηλίκους ἀγίοις ἀνεῖσθαι, κάλλει τε
 P 18 καὶ μεγέθει τὸν νεῶν κατελάμπρυνε καὶ φωτὸς αἴγλη, ἄλλα τε
 πολλὰ οὐ πρότερον ὄντα ἀνέθηκεν. ἐπειδὴν δέ τινες ἀρρωστήμα-
 σιν ὁμιλήσαιεν ἰατρῶν κρείττεται, οἶδε τὴν ἀνθρωπείαν ἀπογνόν- 5
 τες ἐπικουρίαν ἐπὶ τὴν μόνην τοῖς ἀπολελειμμένην ἐλπίδα χω-
 ροῦσι, καὶ γενόμενοι ἐν ταῖς βάρεσι πλέουσι διὰ τοῦ κόλπου ἐπὶ
 τοῦτον δὴ τὸν νεῶν. ἀρχόμενοι δὲ τοῦ εἰσπλου εὐθὺς ὁρῶσιν
 ὥσπερ ἐν ἀκροπόλει τὸ τέμενος τοῦτο ἀποσεμνυνόμενόν τε τῇ τοῦ
 βασιλέως εὐγνωμοσύνη καὶ παρεχόμενον τῆς ἐντεῦθεν ἐλπίδος αὐ- 10
 τοῖς ἀπολαύειν.

Τοῦ δὲ κόλπου ἐπὶ θάτερα μαρτύριον οἰκοδομησάμενος βα-
 σιλεὺς οὐ πρότερον ὃν ἀνέθηκεν Ἀκθίμῳ μάρτυρι παρ' αὐτὴν μύ-
 λιστα τὴν τοῦ κόλπου ἡϊόνα. καὶ τὰ μὲν κράσπεδα τοῦ ἱεροῦ
 B πραῦνομένη ἐπικλυζόμενα τῇ τῆς θαλάσσης ἐπιρροῇ τὸ εὐχαρι 15
 ἐπιεικῶς ἔχει. οὐ γὰρ ξὺν θορύβῳ τὸ κλυδώνιον ἐπανεστηκὸς εἶτα
 V 404 εἰς τοὺς ἐκείνη λίθους ἀράσσεται, οὐδὲ μεγάλα τὸ κύμα ἠχῆσαν,
 οἷά γε τὰ θαλάσσια, καὶ σχιζόμενον ἀποκρίνεται εἰς εἶδος ἀφρώ-
 H 10 δες, ἀλλὰ πρόεισι μὲν προσηνές, σιωπηλὸν δὲ ὃν ἐπιψαύει τῆς γῆς,
 ἀναστρέφει δὲ μόνον. ἐκδέχεται δὲ τὸ ἐνθένδε αὐλὴ ὁμαλὴ τε 20
 καὶ λίαν ὑπτία, μαρμάρους μὲν πανταχόθεν κεκομψευμένη καὶ κίο-
 σιν, ὅψει δὲ ὠραιζομένη τῇ ἐς τὴν θάλασσαν. στοὰ μετὰ ταύ-
 την καὶ ὁ νεῶς ἐντὸς ἐν τετραγώνῳ ἐς ὕψος ἐπῆρται λίθων εὐπρε-
 C πεία καὶ χρυσῷ κατακεχυμένῳ καλλωπιζόμενος. τοσοῦτον δὲ
 προέχει μόνον τοῦ εὗρους τὸ μῆκος ἐς ὅσον δὴ χώρον τὸν ἀβέβη- 25
 λον, ἐν ᾧ τὰ ὄργια τὰ ἄρρητα τελεῖσθαι θέμις, κατὰ τὴν πλευ-

1. τηλικούτοις ἀνεῖσθαι ἀγίοις CH.
 ibid. ὁμαλὴ τε] ὁμαλὴ τις H.

19. μόνον] μένον Tolos.

tudine, luminis copia illustre reddidit, ac multa alia, quibus carebat, ben-
 gnissime contulit. Qui morbis arte medica valentioribus tenentur impliciti,
 ex humani auxilii desperatione ad spem sibi unam in illis reliquam se conver-
 tunt, et per sinum scaphis ad templum hoc devehuntur. Statim ut solvant,
 ipsum tanquam in arce conspiciunt, grati principis munificentia gloriosum,
 ac spem ipsis bonam ostentans.

Trans sinum, novum imperator martyrion extruxit dicavitque Anthimo
 martyri in ipso sinus littore. Templi crepido, leni plausa maris allapsu, vi-
 sum iucundissime oblectat. Neque enim elata unda positus ibi saxis illiditur,
 nec fluctus, ut in mari fit, gravi cum murmure fracti expumant; sed mo-
 deste accedunt, terramque allambunt taciti, ac placide sese referunt. Deinde
 planissimum patet atrium, marmoribus undique et columnis renidens: ex quo
 pulcher est in mare prospectus. Ultra est porticus: tum se templum attollit,
 intus quadratum, et marmoribus scite compositis aureque illito decorum.
 Longitudo tantum superat latitudinem, quantum in latere orientali porrigitur

ρὰν, ἣ πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον τέτραπται, διήκειν συμβαίνει. ταῦτα μὲν οὖν τῇδε πη ἔχει.

ζ. Ἐπέκεινα δὲ κατ' αὐτὸ μάλιστα τοῦ κόλπου τὸ στόμα D
Εἰρήνης μάρτυρος ναὸς ἴδρυται. ὅς δὴ οὕτως μεγαλοπρεπῶς τῷ
Β βασιλεῖ ὅλος ἐξείργασται ὥς οὐκ ἂν ἔγωγε φράσαι ἱκανῶς ἔχοιμι.
ἀντιφιλοτιμούμενος γὰρ τῇ θαλάσῃ ἀμφὶ τοῦ κόλπου τῇ εὐπρε-
πείᾳ, ὥσπερ ὁρμῇ περιφερεῖ ἐγκαλλώπισμα τὰ ἱερὰ ταῦτα ἐντέθει-
κεν. ἀλλ' ἐπεὶ τούτου δὴ τοῦ τῆς Εἰρήνης νεῶ ἐπεμνήσθην, καὶ
τὸ ἐκείνη ξυνενεχθὲν οὗ μοι ἀπὸ τρόπου τῇδε γεγράφεται. ἐν-
10 ταῦθα ἔκειτο λείψανα ἐκ παλαιοῦ ἀνδρῶν ἁγίων οὐχ ἥσσαν ἢ τεσ-
σαράκοντα· οἱ στρατιῶται μὲν Ῥωμαῖοι ἐτύγγανον ὄντες, ἐν λε-
γεῶνι δὲ δυοκαίδεκάτῃ ἐτάττοντο, ἣ ἐν πόλει Μελιτηνῇ τῆς Ἀρ-
μενίας τὸ παλαιὸν ἴδρυται. ἥνίκα τοίνυν οἱ λιθοδόμοι διώρυσσον
οὐπὲρ ἐπεμνήσθην ἀρτίως, κιβώτιον εἶρον γράμμασι σημαῖναν ὥς P 19
15 λείψανα ἔχοι τούτων δὴ τῶν ἀνδρῶν. ὅπερ ἐξήνεγκε λεληθὸς τέως
ἐξεπίτηδες ὁ θεὸς, ἅμα μὲν πιστούμενος ἅπαντας ὥς τὰ βασιλέως
ἀσμενέστατα ἐνδέδεκται δῶρα, ἅμα δὲ καὶ τοῦ ἀνδρὸς τὴν ἀγα-
θοεργασίαν ἀμείψασθαι διατεινόμενος χάριτι μεῖζονι. ἐτύγγανε
γὰρ Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς χαλεπῶς ἄγαν τοῦ σώματος ἔχων, ἐπεὶ
20 ρεύματος δεινὸν τι χρῆμα κατὰ τὸ γόνυ ἐπιπεσὼν συντριβῇ ταῖς
ὀδύναις τὸν ἄνδρα ποιεῖ· οὐπὲρ οἱ αὐτὸς αἰτιώτατος ἦν. ἐν
γὰρ ταῖς ἡμέραις ἀπάσαις, αἵπερ τὴν Πασχαλίαν ἑορτὴν προτε-
ρέουσιν νηστεῖαι καλοῦνται, σκληρὰν τινα βιοτὴν ἔσχε μὴ ὅτι βα- B
σιλεῖ ἀλλόκοτον οὕσαν, ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπῳ ἀμηγέπῃ τῶν πολιτι-

17. ἀγαθοεργασίαν] ἀγαθοεργίαν H. Conf. p. 45 c. 115d. 22. Πα-
σχαλίαν] πασχάλειον H.

locus religione sanctissimus; ubi sacris licet ineffabilibus operari: sed haec hactenus.

7. Post ad ipsas sinus fauces situm est Irenes martyris templum, quod totum adeo magnifice imperator extruxit, ut me illi describendo imparem fac-
tear. Is enim ornandi sinus studio ambitiose cum mari certans, tanquam mo-
nili rotundo gemmas nitidas, sic ei templa haec addidit. Sed quando huius
templi Irenes mentio incidit, rei, quae ibi contigit, non aliena erit narratio.
Iacebant illic iam inde olim repositi cineres Sanctorum x l. Hi Romani fuere
milites legionis duodecimae, quam quondam stationariam habuit urbs Arme-
niae Melitene. Ergo artifices, cum in eo, de quo memini proxime, loco fo-
derent, arcam invenerunt, inscriptione significantem, se eorum cineres com-
plecti. Hanc prius abditam eo deus consilio protulit in lucem, ut omnibus
declararet acceptissima sibi esse Augusti dona, eiusque beneficentiam maiori
gratia remuneraretur. Aegrotabat enim Iustinianus Augustus et illapsa in
genu magna humoris copia graviter cruciabatur. Quem ille morbum sibi ipse
accersiverat; toto eo tempore, quod Paschali festo superius appellatur ieiu-
nium, victum colere solitus asperum, nec solum a principe, sed ab homine

κῶν ἀπτομένῳ. δυοῖν γὰρ ἡμέραιν διεγεγόνει ἐς αἰὲ ἀπόσιτος ὢν, καὶ ταῦτα μὲν ὄρθρου βαθείος διηνεκὲς ἐκ τῶν στρωμάτων ἐξανιστάμενος καὶ προεγρηγορῶς τῆς πολιτείας, αἰὲ τε αὐτῆς ἔργῳ καὶ λόγῳ διαχειρίζων τὰ πράγματα, ὄρθριός τε καὶ μεσημβρινός, καὶ οὐδέν τι ἥσσον ἐπινυκτίδιος. πόρρω γὰρ τῶν νυκτῶν ἐς κοίτην 5 ἴων ἐξανίστατο αὐτίκα δὴ μάλα, ὥσπερ χαλεπῶς τοῖς στρώμασιν ἔχων. καὶ ἡνίκα δέ που τροφὴν αἵροίτο, οἶνον μὲν καὶ ἄρτου καὶ τῶν ἄλλων ἐδωδίων ἐκτὸς ἔμενε, βοτάνας δὲ ἥσθιε μόνον, καὶ
C ταύτας ἀγρίας ἐπὶ χρόνου μῆκος τεταριχευμένας ἁλσί τε καὶ ὄξει, ὃ τε πότος αὐτῷ ὕδωρ ἐγένετο μόνον. οὐ μέντοι οὐδὲ τούτοις κα- 10 τὰκορῆς γέγονε πώποτε, ἀλλὰ καὶ ἡνίκα δαῖτα αἵροίτο, ἀπογευσάμενος τούτων δὴ τῶν αὐτῷ ἐδωδίων, εἴτα μεθίει, οὐπω ἐδηδοκῶς τὰ αὐτάρκη. ἐντεῦθεν τοίνυν τὸ πάθος ἀκμάσαν τὴν ἀπὸ τῶν ἰατρῶν ἐπικουρίαν ἐνενηκῆκει, καὶ χρόνος τῷ βασιλεῖ πολὺς ἐν ταύταις δὴ ταῖς ὁδύναϊς ἐτρίβη. μεταξὺ δὲ τὰ περὶ τῶν δεδη- 15 λωμένων λειψάνων ἀκούσας, τῆς ἀνθρωπείας ἀφέντος τέχνης,
D ἐπὶ ταῦτα τὸ πρᾶγμα ἦγε, τὴν ὑγείαν ἐπισπώμενος τῇ ἐς αὐτὰ πίσει, καὶ δόξης τῆς ἀληθοῦς ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις ἀπώνατο. οἱ μὲν γὰρ ἱερεῖς τὸν δίσκον ἐπὶ τὸ τοῦ βασιλέως ἐτίθεντο γόνυ, ἀφανίζεται τὸ πάθος εὐθὺς, σώμασι δεδουλωμένοις τῷ θεῷ βιασθέν. 20 ὅπερ ἀμφίλεκτον ὁ θεὸς οὐ συγχωρῶν εἶναι, σημεῖον τῶν πραττομένων ἐνδέδεικται μέγα. ἔλαιον γὰρ ἑξαπιναίως ἐπιρρεῦσαν μὲν ἐκ τούτων δὴ τῶν ἁγίων λειψάνων, ὑπερβλύσαν δὲ τὸ κιβώτιον,
V 405 τῷ τε πόδε καὶ τὴν ἐσθῆτα τοῦ βασιλέως κατέκλυσεν ὅλην ἅλουρ-

1. διεγεγόνει] διαγέγονε Tolos.
 μενος CH.

2. ἐξανιστάμενος] ἐπανιστά-

etiam rerum civilium utcumque particeps abhorrentem. Biduum enim traducebat impastus, quamvis e lecto pro more suo corpus moliretur primo diluculo, invigilans Reip. in cuius negotiis et re et voce tractandis nocturnum aequae ut matutinum ac meridianum tempus ponere consueverat. Cum enim multa iam nocte cubitum ivisset, confestim surgebat, quasi strato offenderetur. Ad mensam, vino, pane caeterisque abstinebat edulibus, nec nisi oleribus, iisque agrestibus, sale et aceto diu maceratis vescebatur: eiusdem potus mera aqua. Ac ne his quidem sese unquam explebat: sed cum cibum caperet, sua illa fercula leviter delibata prius remittebat quam necessitati satisfacisset. Crudescens hinc morbus opem vicit medicinae, ac diuturnos dolores passus est imperator. Hoc interim spatium sacras reliquias inventas audiit: tum arte humana valere iussa, se illis commendavit, sanitatem evocans pia credulitate. Quae vera persuasio ipsi in re maxime necessaria plurimum profuit. Nam simul ac sacerdotes imperatoris genu discum admoverunt, morbus evanuit, corporibus divino obsequio mancipatis coactus cedere. Qua de re nullum ambigendi locum reliquens deus, illustre editi miraculi signum dedit. Repente enim oleum ex sacris reliquiis effusum arcu laque exundans, imperatoris pedes

γὼν οὖσαν. διὸ δὴ ὁ χιτῶν οὕτω καταβεβρεγμένος διασώζεται ἐν τοῖς βασιλείοις, μαρτύριον μὲν τῶν τηνικάδε γεγενημένων, σωτήριον δὲ τοῖς ἐς τὸ ἔπειτα πάθει περιπεσουμένοις τισὶν ἀνηκέστως.

ἡ. Οὕτω μὲν οὖν ὑπογέγραπται Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ τὸ P 20
 5 Κέρας ὁ κόλπος. καὶ πορθμοῖν δὲ τοῖν ἄλλοιιν δυοῖν, ὧν περ ἐπεμνήσθην ἄρτίως, οἰκοδομίαις τὰς ἡϊόνας ἐς μέγα τι κάλλος ἐξείργασται τρόπῳ τοιῷδε. ἱερὰ δύο τῷ ἀρχαγγέλῳ Μιχαὴλ ἀνεί-
 μένα καταντικρὺ ἀλλήλοιν ἐστῶτα τοῦ πορθμοῦ ἑκατέρωθι συνέ-
 βαινεν εἶναι, θάτερον μὲν ἐν χώρῳ καλουμένῳ Ἀνάπλῳ ἐν ἀρι-
 10 στερεῇ εἰσπλέοντι τὸν Εὐξείνου πόντον, τὸ δὲ δὴ ἕτερον ἐν τῇ ἀντι-
 πέρας ἀκτῇ. Προόχθους μὲν ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ ἄνθρωποι τὴν H 11
 ἀκτὴν, ὅτι δὴ προβέβληται, οἶμαι, κατὰ πολὺ τῆς ταύτης ἡϊόνος, νῦν δὲ Βρόχοι ἐπικαλεῖται, διαφθειρούσης τὰ ὀνόματα τῆς τῶν ἐπιχωρίων ἀγνοίας τῷ μήκει τοῦ χρόνου. ταῦτα δὲ τὰ δύο τεμένη B
 15 οἱ μὲν αὐτῶν ἱερεῖς κατερραγμένα ὑπὸ τοῦ χρόνου θεώμενοι καὶ περίφοβοι γεγενημένοι ὥς μὴ αὐτίκα μάλα σφίσιν ἐμπέσοιεν, βασιλέως ἐδέοντο ἀνοικοδομήσασθαι ἅμφω ἐφ' οὗπερ σχήματος τὸ παλαιὸν ἦν. οὐ γὰρ οἶόν τε ἦν ἐπὶ τούτῳ βασιλεύοντος ἐκ-
 κλησίαν τινὰ ἢ γίνεσθαι πρῶτον, ἢ καταπεπονηκυῖαν ἐπανορθοῦ-
 20 σθαι, ὅτι μὴ ἐκ χρημάτων βασιλικῶν, οὐκ ἐν Βυζαντίῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ πανταχόθι τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς. βασιλεὺς δὲ αὐτίκα τῆς προφάσεως τυχὼν τῆσδε καθεῖλε μὲν ἑκάτερον ἐς τὸ ἔδαφος, ὥς μὴ τι αὐτοῖς τῆς προτέρας ἀκοσμίας ἀπολειφθῆναι. ἀνοικοδομήσατο δὲ τὸν μὲν ἐπὶ τοῦ Ἀνάπλου τρόπῳ τοιῷδε. πετρῶν ἐμ- C

15. κατερραγμένα] κατερρακωμένα H. κατερρυνκωμένα C.

ac vestem purpuream benignissime rigavit. Quare vestis sic delibuta asservatur in regia. testimonio rei tunc gestae, et salutis futurae posteris, qui in morbos insanabiles delabentur.

8. Ita Iustinianus Augustus sinum Ceras ornavit: quod ad freta attinet alia duo, quae paulo supra memoravi, eorum quoque littora in hunc modum distinxit praeclarissimis aedificiis. Templum duo Michaeli archangelo sacrum, sibi quoque adversa, hinc inde freto imminabant: quorum alterum erat in Anaplo, ad laevam navigantium in Pontum Euxinum; alterum in opposito littore, quod, meo quidem iudicio, Proochthos ideo dixere veteres, quia longe ultra reliquam oram prominet: nunc Brochos appellant, vocabula per temporis longinquitatem corrumpente indigenarum inscitia. Cum templum illud aetate diruptum cernerent utriusque sacerdotes, ac ne ruina propediem opprimeretur vehementer timerent, imperatori supplicarunt ut ambo in formam pristinam restitueret. Neque enim illius principatus, vel nova condita, vel ruinosa ecclesia reparari ulla potuit, nisi Caesareis sumptibus; non modo Byzantii, sed in universo etiam orbe Romano. Eam nactus occasio imperator, statim utramque aedem aequavit solo, ne quid vitii pristini superesset: et eam quidem, quae est in Anaplo, sic reaedificavit. Internam littoris illius partem

βολῇ τὴν ἐκείνη ἀκτὴν εἴσω περιελίξας ἐς σκέπαις λιμένος, τὴν
 τῆς θαλάσσης ἡύονα ἐς μεταμόρφωσιν ἀγορᾶς ἤνεγκεν. ἡσύχιος
 γὰρ ὑπεράγαν ἐνταῦθα ἡ θάλασσα οὕσα τῇ γῇ ἐπικοινωνοῦται συναλ-
 λαγός. ταῖς τε ἀκάτοις οἱ τῶν ἐμπόρων θαλάττιοι παρὰ τὴν ἐμ-
 βολὴν τῶν πετρῶν ὀρμισάμενοι συμβάλλονται τοῖς ἐγγείοις ἀπὸ
 τῶν καταστρωμάτων τὰ ἐμπολήματα. αὐτὴ μετὰ τὴν παραλίαν
 ἀγορὰν τοῦ νεῶ πρόκειται. καὶ μαρμάρους μὲν ὠραίοις τε καὶ
 χιόσιν ἡ αὐτὴ τὸ χρῶμα ὁμοιοῖ. οἱ δὲ τοὺς περιπάτους τῇδε ποι-
 ούμενοι εὐπρεπείᾳ μὲν ἡδονταὶ λίθων, γεγήθασιν δὲ τῆς θαλάσσης
 ὄψει, ἐναβρύνονται δὲ κοινᾶς ταῖς αἵραις ἐκ τε τοῦ ῥοθίου ἐπε- 10
 γειρομέναις καὶ λόφων ἐπανεστηκότων τῇ γῇ. στοὰ τὸν νεῶν
 περιβάλλει ἐγκύκλιος εἰς τὰ πρὸς ἑὸν διαλιποῦσα μόνον. ἐπὶ μέ-
 σης τὸ ἱερὸν χρῶμασι μυρίοις πεποίκιλται λίθων. ὄροφος ἐν
 θόλῳ ὑπερῴρηται μετάρσιος. τί ἂν τις διαριθμησάμενος ἐπα-
 ξίως τοῦ ἔργου φράσοι τὰς ἡωρημένας στοὰς, τὰς ὑπεσταλμένας 15
 οἰκοδομίας, τὸ τῶν μαρμάρων ἐπίχαρι, οἷς δὴ οἱ τε τοῖχοι καὶ τὰ
 ἐδάφη παντάπασιν περιβέβληνται; πρὸς ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ χρυσοῦ
 πλῆθος ἐξαίσιον πανταχόσε τοῦ ἱεροῦ καθάπερ αὐτῷ πεφυκὸς πε-
 ρικέχνται. τοσαῦτα εἰπόντι καὶ τὸ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ τέ-
 μενός μοι δεδήλωται, ὅπερ αὐτῷ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἐναγχος 20
 ἐν τῷ Ἑβδόμῳ καλουμένῳ ἀνέθηκεν. ἐμφερέστατα γὰρ ἀλλήλοις
 ἄμφω τὰ τεμένη τυγχάνει ὄντα, πλήν γε δὴ ὅτι οὐκ ἐπιθαλάσσιον
 τὸ τοῦ βαπτιστοῦ συμβαίνει εἶναι.

Ὁ μὲν οὖν ἐν τῷ Ἀνάπλῳ καλουμένῳ τοῦ ἀρχαγγέλου ναὸς
 τῇδε πεπόνηται. κατὰ δὲ τὴν ἀντιπέραν ἀκτὴν ὀλίγῳ τῆς θα- 25

8. χιόσιν hic legendum censeo, non κίοςιν, ut habent H et Tolos.
 MALT.

lapidea complexus crepidine, qua portus muniretur, forum fecit ex ora ma-
 ris; quod hic placidissimum commercia cum terra miscet: ita ut institores
 maritimi, appulsis ad crepidinem navibus onerariis, cum iis, qui in terra sunt,
 merces e foris commutent. Post forum illud littoreum, templo obiacet atriū:
 cuius marmora hic fructus varios, illic nives colore referunt. Qui ibi inam-
 bulant, hinc eorum nitore, inde maris aspectu mirifice hilarantur: simul etiam
 recreantur auris, quae ex mari praeterlabente collibusque communiter spirant.
 Aedem ambit porticus in orbem ducta, desinensque ad eius latus orientale.
 Est in medio templum, mille coloribus marmorum varium ac tholo sublimi te-
 ctum. Quis pro operis dignitate recenseat porticus pensiles, interiores re-
 cessus, gratissimum nitorem marmorum, quae et parietes et solum omnino
 vestiunt? Adde immensam auri vim ubivis alliti, ita ut congenitum videatur.
 Haec enarrans, eadem opera templum descripsi, quod nuper Ioanni Baptistae
 Iustinianus Aug. in Hebdomo posuit. Nam aedes ambae, caetera inter se
 simillimae, hoc uno differunt, quod sacra Ioanni Baptistae non est maritima.

Sic in Anaplo templum archangeli constructum est: in adverso autem

λάσσης διέχει τις χώρος, ὁμαλὸς μὲν φύσιν, συνθέσει δὲ λίθων ὕψοῦ ἀνέχων. ἔνταῦθα τὸ τοῦ ἀρχαγγέλου δεδημιούργηται τέμενος, εὐπρεπείᾳ μὲν ἑξαίσιον, μεγέθει δὲ πρῶτον, πολυτελείᾳ δὲ ἀνακείσθαι μὲν τῷ Μιχαήλ πρόπον, ἀναθεῖναι δὲ Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ. τούτου δὲ δὴ οὐ πολλῷ ἄποθεν τοῦ νεῷ τέμενος ἅγιον τῇ θεοτόκῃ ἀνενεώσατο τρόπῳ τῷ αὐτῷ καταπεπονηκὸς πολλῷ πρότερον, οὗ δὴ τὸ σεμνὸν μακρὸν ἂν εἴη καὶ διερευνήσασθαι καὶ λόγῳ σημῆναι· ἐκδέχεται δὲ ἡ πάλαι τῆς ἱστορίας προσδοκωμένη μοῖρα.

10 9'. Ἐπὶ ταύτης δὴ τῆς ἀκτῆς ἀξιοθέατα ἐκ παλαιοῦ βασι- C
λεια ἐτύγχανεν ὄντα. ταῦτα βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἀνατέθεικε
τῷ θεῷ ἅπαντα, τὸν ἐνθὲνδε τῆς εὐσεβείας καρπὸν τῆς παραινέσεως
παραψυχῆς ἀλλαζάμενος τρόπῳ τοιῷδε. ὅμιλος ἦν ἐπὶ Βυζαντίου
γυναικῶν ἐν μαστροπείῳ λελαγνευμένων οὐχ ἐκούσιον, ἀλλὰ βιαίαν
15 τινὰ μισητίαν. τῆς γὰρ πενίας τῷ ὑπερβάλλοντι ὑπὸ πορνοβοσκῷ
τρεφομέναις αἰεὶ καὶ καθ' ἑκάστην ἀκολασταίνειν ἐπάναγκες ἦν,
ἀνδράσι τε ἀγνώσι καὶ παραπεπτωκόσιν ἑξαπιναίως ἐσποδοῦντο
συνδναζόμεναι. πορνοβοσκῶν γὰρ ἔνταῦθα ἦν ἐκ παλαιοῦ ἔται- D
ρία πολλή, ἐπ' ἐργαστηρίου τὸ τῆς ἀκολασίας διαχειριζόντων ἐμ-
20 πόλημα, ἐν τε τῷ δημοσίῳ τῆς ἀγορᾶς ὥραν ἀποδιδομένων τὴν
ἀλλοτρίαν καὶ δουλαγωγούντων τὸ σῶφρον. βασιλεὺς δὲ Ἰου-
στινιανὸς καὶ βασιλὶς Θεοδώρα (τὴν γὰρ εὐσέβειαν ἀλλήλοισι ἐπι-
κοινοῦμενοι ἅπαντα ἔπρασσον) ἐπενόουν τάδε. τὴν μὲν πολιτείαν
τοῦ τῶν μαστροπείων ἄγους ἐκάθηραν, ἐξελάσαντες τὸ τῶν πορ-

19. ἐμπόλημα] Vulgo ἐμπώλημα. ἐμπολημάτων infra p. 58 d. 95 d.
Hoc vocabulo utitur Sophocles Trachin. v. 538.

littore, parum distat a mari locus situ planus, lapideoque aggere editus. Ibi condita est archangeli aedes altera, decore summo, praecipua magnitudine, eaque magnificentia, ut digna sit, quae et Michaeli sacra et a Iustiniano Aug. posita dicatur. Non procul hinc deiparae templum, iamdiu caducum, similiter instauravit: cuius excellentiam si dispicerem verbisque exponerem, longius abiret oratio. Iam vero expectata pridem pars historiae sequitur.

9. Erat in eo littore vetus regia, spectatu digna. Hanc totam Iustinianus Aug. deo consecravit, praesenti oblectamento praeferens pietatis fructum, qui sic inde est consecutus. Byzantii grex erat muliercularum, quae in lupanari servire Veneri adigebantur. Cum enim leno tam arcte eas aleret, ut extrema penuria nunquam exirent; necesse habebant quotidianae libidini se permittere. Corpus subitario coitu cum ignotis obviisque miscebant. In urbe enim numero abundabat conflata quondam sodalitas lenonum, qui non solum in fornice quaestus venereos tractabant, sed in foro etiam publico alienam formam nundinabantur, ac pudicitiam turpi obsequio constringebant. Verum Iustinianus imperator ac Theodora Aug. cum ex communi inter se studio pietatis omnia facerent, rationem hanc inierunt. Pulsis lenonibus,

P 22 νοβοσκῶν ὄνομα, τῶν δὲ γυναικῶν τὰς πενία ταλαιπωρουμένας
H 12 πολλῇ ἀκολασίας τῆς δουλοπρεποῦς ἡλευθέρωσαν, βίοτον μὲν σφί-
 σιν αὐτόνομον, ἐπ' ἡλευθερίαν δὲ τὴν σωφροσύνην πεπορισμένοι.
 ταῦτα μὲν οὖν διωκήσαντο τῇδε. παρὰ ταύτην δὲ τοῦ πορθοῦ
 τὴν ἀκτὴν, ἣ ἐστὶν ἐν δεξιᾷ εἰσπλέοντι τὸν Εὐξείνον καλούμενον 5
 πόντον, βασιλεία πρότερον ὄντα μοναστήριον μεγαλοπρεπὲς κα-
 τεστήσαντο καταγώγιον ταῖς μεταμελουμέναις γυναιξὶν ἐπὶ τῷ προ-
 τέρω βίῳ ἐσόμενον· ἐφ' ᾧ δὴ ἐνταῦθα περὶ τε τὸν θεὸν καὶ τὴν
 εὐσέβειαν ἀσχολία γενησομένη περικαθῆραι τὰς ἁμαρτάδας δυνα-
 ταὶ εἶεν τῆς ἐν μαστροπείῳ διαίτης. διὸ καὶ Μετάνοιαν τοῦτο 10
B δὴ τῶν γυναικῶν τὸ δαιτητήριον ὁμωνύμως τῷ ἔργῳ ἐπονομά-
 ζουσι. καὶ πολλαῖς μὲν χρημάτων προσόδοις οἱ βασιλεῖς οὗτοι
 τοῦτο τὸ μοναστήριον δεδώρηται, πολλὰ δὲ οἰκία κάλλει τε καὶ
 πολυτελείᾳ διαφερόντως ἐξαίσια, ταῖς γυναιξὶ παραψυχὴν ἐσομέ-
 νην, ὠκοδομήσαντο, ὥς μηδενὶ ἀναγκασθεῖσαι πρὸς τὰ τῆς σω- 15
 φροσύνης ἐπιτηδεύματα τρόπῳ ὁττοῦν ἀποκνήσουσι. ταῦτα μὲν
 οὖν τῇδὲ πη ἔχει.

Ἐς δὲ τὸν Εὐξείνον πόντον ἐνθένδε ἰόντι ἄκρα τις ἀπόρρωξ
 παρὰ τὴν τοῦ πορθοῦ προβέβληται ἡῖόνα, ἐφ' ἧς μαρτύριον Παν-
 τελεήμονος εἰστήκει ἁγίου, ἀρχὴν τε ἀπημελημένως πεποιημένον 20
 καὶ χρόνῳ μακρῷ πεπονηκὸς ἄγαν ὅπερ ἐνθένδε περιελὼν Ἰουστι-
 νιανὸς βασιλεὺς, τοῦτόν τε μεγαλοπρεπῶς τὰ μάλιστα οἰκοδομη-
 σάμενος τὸν ἐκείνη τανῦν ὄντα νεῶν, τῷ τε μάρτυρι διεσώσατο
C τὴν τιμὴν καὶ τῷ πορθμῷ κάλλος ἐντέθεικεν, ἐκατέρωθι τὰ ἱερὰ
 ταῦτα πηξάμενος. τούτου δὲ τοῦ τεμένους ἐπίπροσθεν ἐν χώρῳ 25
 τῷ καλουμένῳ Ἀργυρωνίῳ πτωχῶν ἦν ἐκ παλαιοῦ καταγώγιον, οἷς-

abominandas lustrorum sordes eiecerunt Rep. foeminasque egentiores servili
 luxuria liberarunt, efficientes ut vitam nemini mancipatam, et iunctam cum
 libertate continentiam colerent. His ita constitutis, in eo freti littore, quod
 in Pontum Euxinum navigantibus dextrum est, veterem regiam in monaste-
 rium splendidum mutarunt: ut eo receptae foeminae, quas anteactae vitae
 poeniteret, intentis animis divino cultui, contractas meretricio instituto noxas
 piarent. Cui rei consentaneo nomine, Poenitentia dicitur hoc mulierum do-
 micilium. Eidem monasterio amplos redditus uterque attribuit, multaque cu-
 bicula aedificavit, decore ac splendore maximè solatium allatura foeminis: ne
 qua necessitas studium continentiae quomodocunque infringat. Haec ibi se
 ita habent.

Inde Pontum Euxinum petenti occurrit abruptum quoddam ac procur-
 rens e freti littore promontorium, in quo S. Panteleemonis martyrion situm
 erat, ac negligenter olim aedificatum vetustati iam succumbebat. Eo diruto,
 atque aede, quae ibi hodie visitur, magnificentissime extructa, honorem Iu-
 stinianus Aug. asseruit martyri, et freti decus addidit, utrinque sacra, quae
 dixi, aedificia apponendo. Ultra hoc templum, in loco, quem Argyronium

περ ἡ νόσος τὰ ἀνήκεστα ἐλωβήσατο. ὅπερ τῷ χρόνῳ κατεργω-
 γὸς ἤδη τὰ ἔσχατα προθυμῶς τῇ πάσῃ ἀνενεώσατο, γεννησόμενον
 τοῖς οὕτω τάλαιπωρομένοις ἀνάπαυλαν. ἀκτὴ δέ τις ἐστὶ Μω-
 κάδιον ὄνομα τοῦ χώρου ἐγγὺς, ὃ καὶ νῦν Ἱερὸν ὀνομάζεται. ἐν-
 5 ταῦθα ναὸν τῷ ἀρχαγγέλῳ ἐδείματο ἱεροπρεπῇ τε διαφερόντως,
 καὶ τῶν τοῦ ἀρχαγγέλου ἱερῶν, ὧνπερ ἐπεμνήσθην ἀρτίως, οὐδε-
 νὸς ἀξιώματι ἀποδέοντα. καὶ Τρύφωνι δὲ ἀνέθηκεν ἱερὸν μάρ-
 τυρι πόνῳ τε καὶ χρόνῳ πολλῷ ἐς κάλλος ἀποτετορνευμένον ἀμύ-
 10 θητον ὅλως ἐν τῇ τῆς πόλεως ἀγνιᾷ, ἣ τοῦ πελάργου ἐπώνυμός
 ἐστίν. ἔτι δὲ Μηνᾶ καὶ Μηναίῳ μάρτυσιν ἕδος ἐν τῷ Ἑβδόμῳ
 ἀνέθηκεν. ἐν ἀριστερᾷ δὲ εἰσιόντι ἐς τὰς χρυσᾶς καλουμένας πύ-
 λας τῆς ἁγίας Ἰας μαρτύριον εὐρὺν καταπεπτωκὸς, πολυτελείᾳ τῇ
 πάσῃ ἀνενεώσατο. τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ τοῖς ἐν Βυζαντίῳ ἱεροῖς εἰρ-
 γασμένα Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ τοιαῦτά ἐστι. τὰ δὲ ἀνὰ πᾶσαν
 15 διαπεπονημένα τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἕκαστα διαριθμεῖσθαι χαλεπὸν
 τέ ἐστι καὶ λόγῳ παντελῶς ἄπορον. ἀλλ' ἡνίκα ἡμῖν δεήσει πό-
 λεως ἢ χωρίου του πρὸς ὄνομα ἐπιμνησθῆναι, καὶ τὰ ἐνταῦθα ἱερὰ
 ἐν ἐπιτηδεῖῳ γεγράφεται.

V 407
D

ί. Τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ τοῖς ἱεροῖς ἐν τε Κωνσταντινουπόλει P 23
 20 καὶ τοῖς τῇδε προαστείοις οὕτως Ἰουστινιανῷ δεδημιούργηται βα-
 σιλεῖ. τῶν δὲ ἄλλων αὐτῷ οἰκοδομημάτων πεποιημένων ἕκαστον
 μὲν ἐπελθεῖν οὐ ῥᾶδιον λόγῳ, ὥς ἐν κεφαλαίῳ δὲ φράσαι, τὰ τε
 πλείστα καὶ ἀξιολογώτατα τῆς τε ἄλλης πόλεως καὶ τῶν βασιλείων
 καταφλεχθέντα τε καὶ καθηρημένα ἐπ' ἔδαφος ἀνοικοδομησάμενος
 25 ἅπαντα ἐπὶ τὸ εὐπρεπέστερον μετεστήσατο· ἅπερ μοι ἐν τῷ πα-

12. καταπεπτωκὸς] καταπεπονηκὸς CH.

vocant, vetusta domus erat pauperum, qui morbis tenentur insanabilibus. Hanc funditus iam aevo corruptam omni studio refecit, futuram sedem sic laborantium. Littus est (Mochadium appellant) vicinum loco, qui Hieri no-
 men etiamnum retinet. Hic templum archangelo condidit augustissimum, neque ullo eorum, quae eidem dicata paulo ante commemoravi, dignitate in-
 ferius. Aedem, multo et labore et tempore omnino supra quam dici potest ornatam Tryphoni martyri posuit in urbis compito a Ciconia nomen sortito: itemque alteram in Hebdomo Menae et Menaeo martyribus. Ad laevam in-
 troitus portae aureae, cum martyrion sanctae Iae collapsum vidisset, illi reparando omnem adhibuit munificentiam. Hactenus de sacris Byzantii ae-
 dificiis, in quibus Iustinianus Aug. elaboravit. Quae vero idem in universo Rom. imperio construxit, sigillatim enumerare grave est, nec par his oratio suppetit. Sed cum urbis cuiuspiam aut provinciae nominatim erit facienda mentio, de illius templis opportune scribemus.

10. Ita quidem Iustinianus Aug. Constantinopolim eiusque suburbia templis ornavit. Alia vero ipsius aedificia singulatim recensere haud prom-
 ptum est. Ut autem summatim dicam, magnam ac praecipuam urbis et pa-

ρόντι λεπτολογεῖσθαι οὐτι ἐναγκαῖον ἔδοξεν εἶναι. ἅπαντα γάρ
 μοι ἐς τὸ ἀκριβὲς ἐν ταῖς ὑπὲρ τῶν πολέμων δεδήλωται λόγοις.
 τοσοῦτον δὲ μόνον ἐν γε τῷ παρόντι γεγράφεται, ὥς τῶν βασι-
 B λείων τὰ τε προπύλαια καὶ ἡ καλουμένη Χαλκῇ μέχρι ἐς τὸν Ἄρεος
 καλούμενον οἶκον, ἕκ τε τῶν βασιλείων τὸ τε βαλανεῖον ὃ Ζεύξιπ-
 πας αἶ τε μεγάλαι στοαὶ καὶ τὰ ἐκατέρωθεν ἐξῆς ἅπαντα μέχρι
 ἐς τὴν ἀγορὰν, ἡ Κωνσταντίνου ἐπώνυμός ἐστι, τούτου δὲ ἔργα
 τοῦ βασιλέως τυγχάνει ὄντα. πρὸς ἐπὶ τούτοις δὲ τὴν Ὀρμίσδα 5
 ἐπώνυμον οἰκίαν, ἄγχιστα οὖσαν τῶν βασιλείων, παραλλάξας τε
 καὶ ὅλως ἐς τὸ ἐπιφανέστερον μεταρμοσάμενος, ὥς τοῖς βασιλείοις
 ἐπιεικῶς πρέπει, τῷ παλατίῳ ἐντέθεικεν, εὐρύτερόν τε αὐτὸ καὶ
 πολλῷ ἔτι μᾶλλον ἀξιώτερον ταύτῃ ἐξείργασται.

Ἔστι δὲ τις ἀγορὰ πρὸ τῶν βασιλείων περίστυλος. Ἀύγου- 10
 C σταῖον καλοῦσι τὴν ἀγορὰν οἱ Βυζάντιοι. ταύτης ἐν λόγοις ἐπε-
 μνήσθην τοῖς ἔμπροσθεν, ἥνικα τῆς Σοφίας περιηγησάμενος τὸν
 νεῶν τὴν ἐπὶ τῷ ἔργῳ χαλκῇν εἰκόνα τῷ βασιλεῖ ἐπὶ κίονος ὑψη-
 λοτάτου καὶ λίθοις συνθέτου ἀνατεθεῖσαν δεδήλωκα. ταύτῃ ἐς
 τὰ πρὸς ἑὴ τῆς ἀγορᾶς τὸ βουλευτήριον ἴδρυται, λόγου μὲν τῇ τε 15
 πολυτελείᾳ καὶ τῇ κατασκευῇ τῇ πάσῃ κρεῖττον, Ἰουστινιανοῦ δὲ
 βασιλέως ἔργον. ἐνθα δὲ ξυνιούσα ἔτους ἀρχομένον ἡ Ῥωμαίων
 βουλὴ σύγκλητος ἐνιαύσιον ἑορτὴν ἄγει, τὰ τῆς πολιτείας ὀργιά-
 ζουσα ἐς αἰὲ νόμιμα. ἕξ δὲ αὐτοῦ κίονες ἐπὶπροσθεν ἐστᾶσαν,
 οἱ μὲν δύο τὸν τοῦ βουλευτηρίου τοῖχον ἐν μέσῳ ἔχοντες, ὃς πρὸς 20
 D δύοντα ἥλιον τέτραπται, οἱ δὲ τέσσαρες ὀλίγῳ ἐκτὸς, τὸ μὲν εἰ-

15. ἔμπροσθεν] P. 9 d.

latii partem, quae incendio deleta et solo aequata fuerat, restituit elegantius. Supervacaneum duco ea iam particulatim referre, postquam omnia accurate sum persecutus in bellorum historia. In praesenti id solum scribam; vestibulum regiae, et quam appellant Chalcen ad oecum usque Martis, atque ex palatio thermas Zeuxippi, magnasque porticus, et quae hinc inde continenter ad forum Constantini pertinent, imperatoris huius opera esse. Praeterea Hormisdæ domum, palatio proximam, mutavit penitus, ac splendore auctam dignissimo regia, adiunxit palatio: quae accessio multo id laxius praestantiusque effecit.

Pro palatio forum est columnatum dictumque Byzantiis Augustaeum: de quo supra mentionem feci, cum, post templi Sophiae descriptionem de aenea egi statua, imperatori supra lapideam columnam altissimam posita in monumentum illius operis. Ad fori latus orientale est curia, opus Iustiniani Aug. adeo splendidum, itaque rebus omnibus apparatus, ut facultatem dicendi superet. Eo senatus Romanus ineunte anno conveniens, festum solenne celebrat more institutoque reip. Stant pro curia columnae sex: quarum duae parietem eius, soli occidenti obversum in medio habent: quatuor aliquantulum ab eo distant, candidae omnes, et columnarum, quas habet uni-

δος λευκοὶ ἅπαντες, μέγεθος δὲ πρῶτοι τῶν ἐν γῇ κιόνων, οἶμαι, τῇ πάσῃ. στοὰν δὲ ποιοῦσιν οἱ κίονες ὄροφον ἐν θόλῳ ἐλίττουσαν, τὰ δὲ ἄνω τῆς στοᾶς ἅπαντα μαρμάρων μὲν κάλλει διακεκόσμηται τοῖς κίοσι τὸ εἶδος ἴσων, ἀγαλμάτων δὲ πλήθει ὑπεράνω 5 ἐστῶτων θαυμαστικῶς ὥς ὑπογέγραπται.

Ταύτης δὲ τῆς ἀγορᾶς οὐ πολλῶ ἀποθεν τὰ βασιλέως οἰκία ἐστὶ, καὶ νέα μὲν τὰ βασιλεία σχεδόν τι πάντα, Ἰουστινιανῷ δὲ, ἥπερ μοι εἴρηται, δεδημιούργηται βασιλεῖ, φράσαι δὲ αὐτὰ λόγῳ ἀμήχανά ἐστιν, ἀλλ' ἀποχρήσει μὲν τοὺς γενησομένους εἰδέναι ὅτι δὴ ἅπαντα τούτου δὴ ἔργον τοῦ βασιλέως τυγχάνει ὄντα. ὥσπερ δὲ φασι, τὸνλέοντα ἔξ ὄνυχος ἴσμεν, καὶ τούτων δὴ οὕτω τῶν βασιλείων δύναμιν ἐκ τοῦ προτεμενίσματος οἱ τὰδε ἀναλεγόμενοι εἰσονται. τοιοῦτον δὲ τὸ προτεμενισμὸς ἐστὶν ὃ καλοῦσι Χαλκῆν. ὄρθιοι οἱ τοῖχοι οὐρανομή- 15 κεις ἐν τετραγώνῳ ἐστῶσι τέσσαρες, τὰ μὲν ἄλλα ἰσοστιάσιοι ἀλλήλοις ὄντες, μήκει δὲ ἄμφω, ὃ τε πρὸς μεσημβρίαν τετραμμένον καὶ βορρᾶν ἄνεμον, τῶν ἐτέρων οὐ παρὰ πολὺ ἀποδέοντες. προβέβληται δὲ τις ἀμφὶ τὴν γωνίαν αὐτῶν ἐκάστου λίθων εὖ μάλα εἰργασμένων ἀνάστασις, τῷ τοίχῳ μέχρι ἐς τὴν ὑπερβολὴν 20 ἔξ ἐδάφους συναναβαίνουσα, τετράπλευρος μὲν, ἐνημμένη δὲ κατὰ τὴν μίαν τῷ τοίχῳ πλευρὰν, οὐ διακόπτουσα τοῦ χωρίου τὸ κάλλος, ἀλλὰ τι καὶ κόσμου αὐτῷ ἐντιθεῖσα τῇ τοῦ ἐμφεροῦς ἁρμονία. ὑπερῴωρονται δὲ αὐτῶν ἀψίδες ὀκτώ, τέσσαρες μὲν ἀνέχουσαι τὸν ἐν μέσῳ τοῦ παντός ὄροφον ἐν σφαιροειδεῖ μεταρσίῳ ἐπι- 25 κυρτούμενον, αἱ δὲ δὴ ἄλλαι δύο μὲν πρὸς νότον, δύο δὲ πρὸς βορρᾶν ἄνεμον τῷ γειτνιῶντι ἐναπερειδόμεναι τοίχῳ, τὸ μεταξὺ

versus terrarum orbis, meo quidem iudicio maximae. Testudineatam efficiunt porticum: cuius pars superior marmore columnis concolori tota nitet, ac magno superstantium statuarum numero mirum in modum distincta est.

Non procul ab eo foro est regia, quam Iustinianus Aug. de nova, ut dixi, fere totam extruxit. Cum autem nulla describi queat oratione, satis erit scire posteros illam, quantacunque est, opus esse principis nostri. Ac sicut, quod trito fertur adagio, ex ungue leonem novimus, ita quae sit huius palatii excellentia lectores mei coniciant ex vestibulo, cui nomen Chalce. Stant ad perpendicularum praealti parietes quatuor, forma quadrangulari: caetera inter se aequales, longitudine solum inferiores paulo sunt reliquis duo illi, qui ad meridiem et boream spectant. Unumquemque angulum protegit pila ex lapidibus affabre elaboratis, a solo ad culmen usque pariter cum pariete surgens. Quadrata est, unoque latere ita cohaeret parieti, ut non tollat concinnitatem, sed potius augeat aptissima parilitate. Arcus octo super eminent: quatuor fastigium sustinent, sublimi rotunditate curvatum in medio totius operis: quod ad caeteros attinet, duo a parte austri, totidem a septen-

τέγος ἐν θόλῳ ἡωρημένον ἐξαίρουσιν. ἐναβρύνεται δὲ ταῖς γρα-
φαῖς ἡ ὀροφὴ πᾶσα, οὐ τῷ κηρῷ ἐντακέντι τε καὶ διαχυθέντι ἐν-
ταῦθα παγεῖσα, ἀλλ' ἐναρμοσθεῖσα ψηφῖσι λεπταῖς τε καὶ χρώ-
μασιν ὠραῖσμέναις παντοδαπαῖς: αἱ δὲ τὰ τε ἄλλα ἅπαντα καὶ
ἄνθρώπους ἀπομιμοῦνται. ὅποια δὲ αὐτῶν τὰ γράμματά ἐστιν 5
C ἐγὼ δηλώσω. ἐφ' ἐκάτερα μὲν πόλεμός τε ἐστὶ καὶ μάχη, καὶ
ἀλίσκονται πόλεις παμπληθεῖς πῇ μὲν Ἰταλίας, πῇ δὲ Λιβύης,
καὶ νικᾷ μὲν βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ὑπὸ στρατηγοῦντι Βελισαρίῳ,
ἐπάνεισι δὲ παρὰ τὸν βασιλέα, τὸ στράτευμα ἔχων ἀκραιφνὲς ὅλον
ὁ στρατηγός, καὶ δίδωσιν αὐτῷ λάφυρα βασιλεῖς τε καὶ βασιλείας, 10
καὶ πάντα τὰ ἐν ἀνθρώποις ἐξάλσια. κατὰ δὲ τὸ μέσον ἐστᾶσιν
ὁ τε βασιλεὺς καὶ ἡ βασιλὶς Θεοδώρα, τοικότες ἀμφω γεγηθόσι
τε καὶ νικητήρια ἐορτάζουσιν ἐπὶ τε τῷ Βανδύλων καὶ Γότθων
βασιλεῦσι, δορυαλώτοις τε καὶ ἀγωγίμοις παρ' αὐτοὺς ἤκουσι.
περιέστηκε δὲ αὐτοὺς ἡ Ῥωμαίων βουλὴ σύγκλητος, ἐορτασταὶ 15
πάντες. τοῦτο γὰρ αἱ ψηφίδες δηλοῦσιν ἐπὶ τοῖς προσώποις ἰλα-
D ρὸν αὐτοῖς ἐπανθοῦσαι. γαυροῦνται οὖν καὶ μειδιῶσι τῷ βασιλεῖ
νέμοντες ἐπὶ τῷ ὄγκῳ τῶν πεπραγμένων ἰσοθέους τιμᾶς. ἡμφία-
σται δὲ μαρμάρων εὐπρεπεῖα τὰ ἐντὸς ἅπαντα μέχρι ἐς τὰς ὑπερ-
άνω ψηφίδας, οὐχ ὅσα ἐπαφέστηκε μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔδαφος 20
ἐφεξῆς ὅλον. τῶν δὲ μαρμάρων ἔνια μὲν λίθου Σπαρτιάτου ἐκεῖ
σμαράγδω ἴσα, ἔνια δὲ πυρὸς φλόγα μιμοῦνται· λευκὸν δὲ τῶν
πλειόνων τὸ εἶδος, οὐ λιτὸν μέντοι, ἀλλ' ὑποκυμαίνει κυανανγεῖ
ὑπογεγραμμένον μεταξὺ χρώματι. ταῦτα μὲν οὖν τῇδέ πη ἔχει.

trione parieti proximo innixi, tectum intermedium attollunt opere testudineo. Tota camera picturis ridet, non ceris inustis illitisque compacta, sed apta tesserulis colorum omnium varietate nitentibus: quae cum aliarum rerum cuiusque generis, tum hominum imagines repraesentant: quatenam autem eae picturae sint, declarabo. Hinc et hinc bella, pugnae, quamplurimae captae urbes Italiae Africaeque. Vincit Iustinianus Aug. per legatum Belisarium. Hic ad imperatorem redux cum exercitu integro, exuvias ipsi offert, reges ac regna, et quidquid inter homines excellit. In medio stant imperator ac Theodora Augusta, ea uterque specie, ut summam laetitiam prae se ferant, et festo victoriam celebrent, captis suppliciterque accedentibus Vandalorum et Gotthorum regibus insignem. Circumstant senatores, omnes festum agitantibus similes. Hoc enim exprimit vermiculatum emblema, in eorum vultibus renidens hilaritatis flore. Itaque gestiunt ac subrident, honores caelestibus pares imperatori ob rerum gestarum magnitudinem impertientes. Intus praeclare omnia incrustata sunt marmore ad tesserarum usque in superiori parte compositas, non modo quaecunque humo surgunt, sed ipsum etiam pavementum. Illorum autem marmorum quaedam Laconica smaragdum aequiparant; quaedam ignis flammam imitantur: pleraque candore nitent, non utique simplici: quippe cui color ceruleus undatim intercurrit. Haec hactenus.

α'. Ἐκ δὲ τῆς Προποντίδος ἐσπλέοντι ἐς τὰ πρὸς ἑω τῆς V 409
 πόλεως, βαλανεῖον ἐν ἀριστερᾷ ἐν δημοσίῳ ἐστίν. ὅπερ Ἀρκα- P 25
 διανὰ μὲν ἐπικαλεῖται, Κωνσταντινούπολιν δὲ πηλίκην οὖσαν ἐπι-
 κοσμεῖ. αὐλὴν ἐνταῦθα ὁ βασιλεὺς οὗτος ἐδείματο, τῆς μὲν
 5 πόλεως προβεβλημένην, καὶ τοῖς μὲν ἐκείνῃ διατριβὴν ἔχουσιν ἐς
 περιπάτους αἰεὶ ἀνειμένην, ἐς δὲ τὸ ἐνορμίσασθαι τοῖς περιπλέονσι.
 ταύτην ἥλιος καταλάμπει μὲν ἀνίσχων τῇ αἴγλῃ, ἐκτρεπόμενος δὲ
 ἀμφὶ τὰ πρὸς ἐσπέραν ἐν ἐπιτηδεῖω ἐπισκιάζει. ταύτην ἡ θάλασσα
 περιορεῖ ἀτρεμῆς ἐν ἡσυχίᾳ περιχεομένη τῷ ῥείθρῳ, ποταμοῦ
 10 τρόπον ἐκ πέντου ἰοῦσα· ὥστε καὶ προσδιαλέγονται τοῖς πλέουσιν B
 οἱ τοὺς περιπάτους ποιούμενοι. ἡ γὰρ θάλασσα κατατείνουσα
 μὲν ἐς ἄβυσσον μέχρι ἐς τῆς αὐλῆς τὴν κρηπίδα πλώμιος ἐνταῦθα
 ταῖς ναυσὶ γίνεται, τῆς δὲ γαλήνης τῷ ὑπερβάλλοντι τοὺς ἐκατέ-
 ρωθ' ὄντας ἐπιμίγνυσιν ἐς τοὺς διαλόγους ἀλλήλοις. τὰ μὲν οὖν
 15 κατὰ τῆς θαλάσσης τὸ γειτόνημα τῇ αὐλῇ τῇδὲ πη ἔχει, καλλω-
 πιζομένη μὲν τῇ ἐς αὐτὴν ὄψει, περιπνεομένη δὲ ἀπαλαῖς οὖσαις
 ταῖς ἀπ' αὐτῆς αὖραις. καὶ κίωνων δὲ καὶ μαρμάρων κάλλει
 ὑπερφυεῖ τὰ τε αὐτῆς ἐδάφη καὶ τὰ ὑπερθεῖν καλύπτεται πάντα·
 ὧν ἡ αἴγλη ὑπεράγαν λευκὴ τίς ἐστι, ταῖς τοῦ ἡλίου αὐγαῖς ἐπι-
 20 εικῶς ἀπαστράπτουσα. καὶ μὴν καὶ εἰκόνες κοσμοῦσιν αὐτὴν C
 παμπληθεῖς, αἱ μὲν χαλκαῖ, αἱ δὲ τῷ λίθῳ ἐπιξυσθεῖσαι, θέαμα H 14
 λόγου πολλοῦ ἄξιον. εἰκάσαις ἂν ἡ Φειδίου τοῦ Ἀθηναίου ἢ τοῦ
 Σικωνίου Λυσίππου ἔργον ἢ Πραξιτέλους αὐτὰς γεγονέναι. ἐν-
 ταῦθα καὶ Θεοδώρα ἡ βασιλὶς ἐπὶ κίονος ἐστήκε· τοῦτο γὰρ ἀνα-
 25 τέθεικεν ἡ πόλις αὐτῇ ὑπὲρ τῆς αὐλῆς χαριστήριον. καὶ ἡ μὲν

11. Qui ex Propontide ad urbis latus orientale navigio vehitur, a sini-
 stra thermas habet Arcadianas, Constantinopoleos, caeteroque tantae, orna-
 mentum. Hic atrium imperator noster urbi praestruxit, quod et ambulacrum
 est ibi degentium, et navigantium statio. Id sol oriens luce collustrat; deinde
 ad occasum declinans, commode inumbratum relinquit. Ipsum etiam circum-
 luit mare, allabens placide, et fluminis ritu ex ponto veniens; ita ut qui illic
 deambulant, cum navigantibus sermocinetur. Etenim mare, cum ad ipsam
 usque crepidinem atrii profundissimum sit, naves ibi patitur, et summa eius
 tranquillitas utrobique positos colloquio miscet. Eiusmodi est vicinia maris
 circa hoc atrium, laetum illo prospectu, et a ventis inde leniter spirantibus
 circumflatum. Solum ac superiora omnia eximio intecta sunt decore colu-
 mnarum et marmorum; quorum splendor incredibiliter candet, solaribus ra-
 diis mirifice fulgurans. Simulacris compluribus ornatum est: quorum alia
 ex aere fusa, alia e saxo scalpta egregium spectaculum praebent: a Phidia
 Atheniensi, vel Lysippo Sicyonio, aut Praxitele facta diceres. Ibidem Theo-
 dora Aug. columnae superstat. Hoc enim grati animi monumentum ei civi-
 tas posuit extructi ergo ab ipsa atrii. Formosa quidem effigies; non tamen

εἰκὼν εὐπρόσωπος, ἀλλὰ τῆς βασιλίδος τὸ κάλλος ἐλάσσων, ἐπεὶ αὐτῆς τὴν εὐπρέπειαν λόγῳ τε φράσαι καὶ ἰνδάλματι ἀπομιμεῖσθαι ἀνθρώπῳ γε ὄντι παντάπασιν ἀμήχανα ἦν· ἄλουργός δὲ
D ὁ κίων καὶ πρὸ τοῦ ἐκτυπώματος δτι δὴ βασιλίδα φέρει διαφανῶς ἐνδεικνύμενος. 5

Ὅπερ δὲ ὕδατος εὐπορίας πέρι ἐνταῦθα διαπεπόνηται τῇ βασιλεῖ τούτῳ αὐτίκα δηλώσω. Θέρους ὥρα ἡ βασιλὶς πόλιν ὕδατος ὑπεσπάνιζεν ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον, καίπερ ἐς τοὺς ἄλλους καιροὺς διαρκὲς ἔχουσα. τοῦ γὰρ καιροῦ τηνικάδε αὐχμοὺς ἔχοντος ἐλασσόνως ἢ κατὰ τὰς ἄλλας ὥρας αἱ πηγαὶ τὸ ὕδωρ ἀπο- 10 βλυστάνουσαι καταδεεστέραν παρείχοντο τὴν ὀχεταγωγίαν τῇ πόλει. διὸ δὴ ὁ βασιλεὺς ἐπενόει τοιαύδε. κατὰ τὴν βασιλέως στοάν, ἵνα δὴ τὰς δίκας παρασκευάζονται οἳ τε ῥήτορες καὶ εἰσαγωγεῖς καὶ εἴ τινες ἄλλοι τοῦ ἔργου τούτου ἐπιμελοῦνται, αὐλή τις
P 26 ἔστιν ὑπερμεγέθης, περιμήκης μὲν καὶ εὗρους ἱκανῶς ἔχουσα, ἐν 15 τετραπλεύρῳ δὲ περιστυλὸς οὖσα, οὐκ ἐπὶ γεώδους ἐδάφους τοῖς αὐτὴν δειμαμένοις, ἀλλ' ἐπὶ πέτρας πεποιημένη. στοαὶ δὲ αὐτὴν αὐλὴν περιβάλλουσι τέσσαρες, κατὰ πλευρὰν ἑκάστην ἐστῶσαι. τούτων τε οὖν τῶν στοῶν μίαν, ἥπερ αὐτῆς τέτραπται πρὸς ἄνεμον νότον, ἐς βάθους μέγα τι χρῆμα κατορύξας Ἰουστινιανὸς 20 βασιλεὺς, ἀποβαλλομένοις τῇ περιουσίᾳ κατὰ τὰς ἄλλας ὥρας τοῖς ὕδασι ἐς θέρους ἐν ἐπιτηδείῳ θησαυρὸν ἔθετο. δεχόμενα γὰρ τὰ ἔλντρα τάδε τοῦ ὀχετοῦ τὴν ἐπιρροὴν ὑπερβλύζοντας στενοχωρουμένοις μὲν τοῖς ὕδασι τότε χαρίζεται χώραν, ποθεινῶν δὲ
B αὐτῶν γινομένων ἐπὶ καιροῦ τοῖς δεομένοις παρέχεται πόρον. 25

17. αὐτὴν] Vulgo αὐτὴν.

aequat Augustae formam: quippe quam nec oratione ulla nec simulacro ars humana valeat repraesentare. Est columna purpurea, ac prius quam imago ipsa manifeste significat impositam sibi esse Augustam.

Quid vero ut aqua dulci urbs abundaret, idem fecerit imperator, mox edam. Aestate regia civitas aquae penuria plerumque laborabat, quamvis reliquo anno haberet affatim. Tunc enim torrente aestu, fontes minus benigni quam caeteris tempestatibus, in urbem tenuius corrivabantur. Quare haec imperator excogitavit. Ad porticum regiam, ubi lites instruunt causidici, institutores, ac si qui alii rerum eiusmodi curam suscipiunt, atrium est longitudine latitudineque amplissimum, et columnarum ordine quadrato cinctum, neque in molli solo positum, at super saxo. Illud ambiunt porticus quatuor, appositae cuique lateri. Harum porticum unam, quae anstro obversa est, altissime fodi iussit Iustinianus Aug. et aquas, aliis anni temporibus ob nimiam copiam refusas, illic in aestatem commode asservari. Ad hoc enim comparatae cisternae illae, ut quod effluit ex aquaeductu restagnanti recipiant, aquis iniquo spatio exclusis tunc locum praebent, et cum ii latices

οὕτω μὲν μὴ προσδεῖν Βυζαντίοις ποτίμων ὑδάτων Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς διεπράξατο.

Καὶ βασιλεία δὲ ἀλλαχόθι δεδημιαώρηκεν αὐτὸς καινουργή-
 5 σας ἐν τε τῷ Ἡραίῳ, ὃ νῦν Ἱερεῖον ὀνομάζουσιν, καὶ Ἰουκουνδια-
 ναῖς καλουμέναις· ὧν δὴ οὔτε τὸ μεγαλοπρεπὲς σὺν τῷ ἐς τέχνην
 ἡκριβωμένῳ, οὔτε τὸν ὄγκον ἂν σὺν τῷ εὐπρεπεῖ λόγῳ φράσαι
 ποτὲ ἱκανῶς ἔχοιμι. ἀλλ' ἀποχρήσει ταῦτα εἰπεῖν βασιλείᾳ τε
 εἶναι καὶ πρὸς Ἰουστινιανοῦ γεγονέναι παρόντος τε καὶ ἐπιτεχνω-
 μένου, καὶ οὐδενὸς ἀπεριόπτου, ὅτι μὴ χρημάτων, καθισταμένου. V 410
 10 ταῦτα γὰρ οὐχ οἷόν τέ ἐστι καὶ λόγῳ κρατεῖν. ἐνταῦθα δὲ καὶ
 λιμένων σκέπας ἀποτετόρνενται αὐτὸ πρότερον ὄν. ἀκτὴν γὰρ εὐ-
 ρὴν ἐκατέρωθι τοῖς τε ἀνέμοις καὶ ταραχῇ τοῦ ῥοθίου ἀποκειμέ- C
 νην, σωτήριον εἶναι τοῖς πλέουσι κατεστήσατο ὧδε. τὰς κιβω-
 τοὺς καλουμένας ἀναρίθμους τε καὶ παμμεγέθεις πεποιημένους,
 15 ἀμφοτέρωθεν τε αὐτὰς τῆς ἡϊόντος ἐπιπλεῖστον ἐγκαρσίας ἀπορρι-
 ψάμενος, αἰετὶ τῶν προτέρων καθύπερθεν ἑτέρων ἐν τάξει ἐπι-
 βολὴν ἐντιθέμενος, τοίχους πελαγίους ἀπεναντίους ἀλλήλων ἀνέ-
 στησε δύο ἐκ τῶν τῆς ἀβύσσου κρηπίδων μέχρι ἐς τὸ ὕδωρ, ὧν
 δὴ αἱ νέες ἐναπερειδόμεναι πλέουσι, πέτρας τε τὸ λοιπὸν ἀπο-
 20 τόμους ταύτῃ ἐμβέβληται. ὧν δὲ πρὸς τοῦ ῥοθίου ἀρασσομένων,
 ἀποκρουομένων τε τὴν τοῦ κλυδωνίου ἐπίθεσιν, καὶ ἀνέμου χει-
 μῶνος ὥρα καταβάντος σκληροῦ, διαμένει τὰ ἐντὸς ἡσυχῇ ἅπαντα
 τῶν τοίχων, μεταξὺ μιᾶς ἀπολελειμμένης ἐπὶ τὸν λιμένα τοῖς D
 πλοίοις εἰσόδου. ἐνταῦθα δὲ καὶ ἱερὰ τεμένη πεποίηται, ἥπέρ
 25 μοι ἔμπροσθεν δεδιήγηται, καὶ στοάς τε καὶ ἀγορὰς καὶ λουτρῶ-

4. Addidi Ἱερεῖον. Conf. p. 12 b.

οὐδὲ — οὐδέ.

12. ἀμφοτέρωθεν] ἐκατέρωθεν CH.

βολήν] ὑπερβολήν CH.

5. οὔτε — οὔτε] Legebatur

16. ἐπι-

expetuntur, ipsos opportune suppeditant indigentibus. Ita Iustinianus Aug. Byzantiis dulcem aquam providit.

Idem alibi nova palatia construxit, nempe in Heraeo, ut hodie vocant, et in Iucundianis: quorum ego nec splendorem cum arte singulari coniunctum, nec magnitudinem concinnam exequar unquam pro dignitate. Satis habeo dicere, ea esse palatia a Iustiniano condita praesente et adiciente solertiam, nec spernente quidquam, nisi impensas; quarum summa comprehendere animo nequit. Novum portum ibidem fecit ac muniit. Nam littus utrinque ventis fluctibusque iratis patere animadvertens, ipsum navigantibus salutare hoc modo reddidit. Cum arcas, quas appellant, fecisset innumeras, et quidem maximas, hinc atque illinc ex littore transversas longe, in altum iecit, aliisque super alias continenter aggestis, maritimas moles inter se oppositas excitavit geminas, ex imo gurgite ad undas usque superiores, quibus sustentatae naves aguntur: dein saxa abrupta imposuit; quae fluctibus tunsae vim eorum repellunt: hieme, cum furunt venti, intra illos parietes tranquilla

νας ἐν δημοσίῳ καὶ τὰ ἄλλα σχεδόν τι πάντα· ὥστε δὴ ταῦτα τῶν ἐν τῇ πόλει βασιλείων ἐλασσοῦσθαι μηδέν. καὶ λιμένα δὲ ἄλλον ἐτεκτίνετο ἐν τῇ ἀντιπέρας ἡπείρῳ, ἐν τοῖς Εὐτροπίου ἐπωνύμοις, τοῦ Ἡραίου τοῦδε οὐ πολλῷ ἄποθεν, κατὰ ταῦτα εἰργασμένον τοῖς ἄλλοις, ὥνπερ ἐπεμνήσθην ἄρτίως. 5

Τὰ μὲν Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ δεδημιουργημένα ἐν πόλει τῇ βασιλίδι, ὡς διὰ βραχυτάτων εἰπεῖν, ταύτῃ πη ἔχει. ὃ δὲ μόνον ἡμῖν ἐνταῦθα δὴ ἀπολέλειπται αὐτίκα δηλώσω. τῇδε τοῦ βασιλέως τὰ διαιτητήρια ἔχοντος, διὰ μέγεθος τῆς βασιλείας, ἐκ πά-
P 27 σης γῆς ὅμιλος ἀνθρώπων τῇ πόλει παντοδαπὸς ἐπεσέρχεται. 10
παραγίνεται δὲ αὐτῶν ἕκαστος ἢ πράξει τινὲ ποδηγούμενος ἢ ἐλπίδι ἢ τύχῃ, πολλοὶ δὲ τινες, οἷς δὴ τὰ κατὰ τὴν οἰκίαν οὐκ ἐν καλῷ κεῖται, βασιλέως δεησόμενοι, τῇ πόλει ἐνδημοὶ γίνονται διὰ βίαν τινὰ ἢ πιέζουσιν ἢ ἐγκειμένῃν ἢ μέλλουσιν. οἷσπερ συμβαίνει πρὸς τῇ ἄλλῃ ἀμηχανίᾳ καὶ οἰκίας ὑποσπανίζειν, οὐχ οἷοις 15
τε οὔσι τὴν ὑπὲρ τῆς ἐνταῦθα διατριβῆς προέσθαι μίσθωσιν. ταύτην δὲ αὐτοῖς βασιλεύς τε Ἰουστινιανὸς καὶ ἡ βασιλὶς Θεοδώρα τὴν ἀπορίαν διέλυσαν. τῆς γὰρ θαλάσσης ὡς ἀγχοτάτω, ἵνα δὴ Στάδιον ὁ χώρος καλεῖται (ἀγῶσι γὰρ, οἶμαι, τὸ παλαιὸν ἀνεῖτό τισι) ξενῶνας ὑπερμεγέθεις ἐδείμαντο, τοῖς τὰ τοιαῦτα ταλαιπω- 20
ρουμένοις ἐπὶ καιροῦ γενησομένους καταλυτήρια.

sunt omnia, uno in portum relicto navibus aditu. Ibi templa, quae supra recensui, porticus, fora, balneas publicas, ac caetera fere omnia aedificavit, ita ut palatiis urbis nihil concedant. In adversae continentis loco, qui ab Eutropio nomen habet, non procul ab Heraeo, portum alterum fecit, aliis, quorum modo memini, similem.

Haec sunt, ut quam brevissime dicam, Iustiniani Aug. in urbe principe aedificia. Quod unum superest, modo edisseram. Quoniam hic habitat imperator, ob imperii magnitudinem ex toto orbe multitudo hominum cuiusque generis in urbem confluit: ac venit eorum quisque vel negotio, vel spe, vel fortuna ductus. Multi, quorum res domi male habent, ut imperatori supplicent, in urbe degunt inviti, quod ipsos calamitas vel implicitos teneat, vel urgeat, vel sequatur. His tecti inopia ad reliquam egestatem accedit, non habentibus quod pro commoratione in urbe solvant. Qua illos penuria levarent Iustinianus imp. ac Theodora Aug. Nam propter mare, eo in loco, qui stadium, ut equidem censeo, idcirco dicitur, quia ludis ac certaminibus olim destinatus erat, xenodochia amplissima aedificavit, ubi commode hospitarentur qui eo inopiae redacti essent.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΟΥ ΔΕΣΠΟΤΟΥ

ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ ΚΤΙΣΜΑΤΩΝ

ΛΟΓΟΣ Β'.

PROCOPII CAESARIENSIS

DE AEDIFICIIS DN. IUSTINIANI

LIBER II.

Ὅσα μὲν δὴ ἐπὶ τε Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν ἐκείνη προ- P 28
αστείων ἱερὰ τεμένη βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς νέα ἰδρύσατο, καὶ ὅσα H 15
καταπεπονηκότα διὰ χρόνου μῆκος ἀνενεώσατο, τὰ τε ἄλλα οἰκο-
δομήματα, ὅσα δὴ ἐνταῦθα πεποιήται, ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγῳ P 29
5 δεδήλωται. τὸ δὲ λοιπὸν ἐπὶ τὰ ἐρύματα ἡμῖν ἰτέον, οἷσπερ τὰς
ἐσχατίας περιέβαλε Ῥωμαίων τῆς γῆς. ἔνθα δὴ καὶ ταλαιπω-
ρεῖσθαι τῷ λόγῳ τὰ μάλιστα ἐπάναγκες ἂν εἴη καὶ τὰ ἀμήχανα
διαπονεῖσθαι. οὐ γὰρ τὰς πυραμίδας ἀφηγησόμεθα, τοῦτο δὴ
τῶν ἐν Αἰγύπτῳ βεβασιλευκότων τὸ διαθρυλούμενον ἐπιτήδευμα,
10 ἐς χάριν ἀποκεκριμένον ἀνόνητον, ἀλλὰ τὰ ὀχυρώματα σύμπαντα,
οἷς ὁ βασιλεὺς οὗτος τὴν βασιλείαν ἐσώσατο, τειχισάμενός τε αὐ-
τὸν καὶ ἀμήχανον τοῖς βαρβάροις καταστησάμενος τὴν ἐς Ῥω-

9. διαθρυλούμενον] Vulgo διαθρυλλούμενον.

Nova. templa, quae Constantinopoli et in suburbiis Iustinianus Aug. condidit, ac vetera, quae aevo debilitata restituit, caeteraque ipsius in eadem urbe aedificia, superiori libro complexi sumus. Iam ad munitiones, quibus imperii Rom. limites circumdedit, traducamus orationem: quam hic maxime laborare, et rem sane arduam moliri necesse est. Neque enim pyramidas, decantatum illud opus, in quo regum Aegypti industria ad inutilem gratiam recidit, sed arces munimentaue omnia describemus; quibus princeps hic noster servavit imperium, sic ipsum vallans, ut barbarorum in Romanos

μαίους ἐπιβουλήν. ἐκ δὲ ὁρίων τῶν Μηδικῶν ἄρξασθαι οὐ μοι ἀπὸ τρόπου ἔδοξεν εἶναι.

B Ἐπειδὴ Μηδοὶ ἀνεχώρησαν ἐκ Ῥωμαίων τῆς γῆς, πόλιν αὐτοῖς Ἀμίδαν ἀποδόμενοι, ἥπερ ἐν λόγοις τοῖς ὑπὲρ τῶν πολέμων δεδήλωται, βασιλεὺς μὲν Ἀναστάσιος ἀγχιστὰ πῃ τῶν Περσικῶν 5 ὁρων κώμην ἄδοξόν τινα τὰ πρότερα οὔσαι, Δάρας ὄνομα, τείχει περιβαλεῖν διὰ σπουδῆς ἔσχε, πόλιν τε αὐτὴν ἐπιτείχισμα ἔσομένην τοῖς πολεμίοις ἐργάσασθαι. ἐν δὲ ταῖς σπονδαῖς ἀπειρημένον, ὥσπερ ποτὲ βασιλεὺς Θεοδόσιος ἔθετο πρὸς τὸ Περσῶν γένος, μηδετέρους ἐν χωρίῳ οἰκίῳ ἐν γειτόνων που τοῖς τῶν ἑτέρων ὁρίοις 10 κειμένῳ ὀχύρωμα νεώτερόν τι ἐπιτεχνᾶσθαι, προτεινόμενοι Πέρσαι τὰς ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ ξυνθήκας ἐμπόδιοι τῷ ἔργῳ σπουδῇ τῇ πάσῃ

C ἐγίνοντο, καίπερ Οὐννικοῦ πολέμου πιεζόμενοι τῇ ἀσχολίᾳ. Ῥωμαῖοι δὲ αὐτοὺς ἀπαρασκεύους διὰ ταῦτα ὁρῶντες ὀξύτερον τῆς οἰκοδομίας ἀντελαμβάνοντο, προτερῆσαι διὰ σπουδῆς ἔχοντες πρὶν 15 οἱ πολέμιοι τὴν πρὸς Οὐννους ἀγώνισιν διαλύσαντες ἐπὶ σφᾶς ἴωσιν. ὑποψία οὖν τῇ ἐκ τῶν πολεμίων περίφοβοι ὄντες καὶ καταδοκοῦντες αἰεὶ τὰς ἐφόδους, οὐκ ἐς τὸ ἀκριβὲς τὴν οἰκοδομίαν ἐξῆγον, τοῦ τάχους αὐτοῖς τῷ ὑπερβάλλοντι τῆς σπουδῆς παραιρουμένου τὴν ἐς τὸ ἔργον ἀσφάλειαν. τῷ γὰρ συντόμῳ τό γε 20 ἀσφαλὲς οὐδαμῇ εἶωθε ξυνοικίζεσθαι, οὐδὲ τῷ ὀξεῖ τὸ ἀκριβὲς φιλεῖ ἔπεσθαι. οὕτω τοίνυν ἐπισπερχῶς ἀπειργάσαντο τὴν τοῦ

D περιβόλου ἀνάστασιν οὐκ ἀνανταγώνιστον τοῖς πολεμίοις πεποιημένοι, ἀλλ' ὅσον αὐτῷ ἀναγκαῖον ἔψος ἐνθήμενοι, οὐ μὴν οὐδὲ αὐτοὺς ἐμβεβλημένοι ἐν ἐπιτηδείῳ τοὺς λίθους, ἢ αὐτῶν ἐν δέοντι εἰργα- 25

consilia conatusque everterit. Iam si a finibus Persicis ordiar, me haud inepte facturum puto.

Postquam Medi, restituta Romanis Amida, ex eorum finibus excessere, prout a me in libris, quos de bellis conscripsi, narratum est, Anastasius Aug. Daram, vicum ignobilem ad limitem Persicum, moenibus cingere, atque urbem facere satagit, unde hostibus facesseretur negotium. At quoniam instrumento pacis, quam olim cum Persis pepigerat imp. Theodosius, sancitum fuerat, ut neutra natio in suo solo prope alterius fines novam ullam munitionem extrueret; pacis conventa obiciebant Persae, et omni studio opus impediabant, quamvis ipsi bello essent Hunnico impediti. Romani vero, quo minus paratos videbant, hoc acrius urgebant aedificationem, et maturabant prius absolvere, quam hostes, composito bello Hunnico, adessent. Ergo oblata inde suspicione et assiduo hostilis irruptionis metu turbati, haud satis accurate aedificarunt: cum nimium praeceps ac vehemens opera ne validum fieret opus obstaret. Neque enim firmitas cum celeritate compendia quaerente habitare solet, nec laborem subitarium exacta ratio comitatur. Sic igitur festinando muros excitant, hostibus minime inexpugnabiles, vix altos quantulum satis esset. Lapides aptis cubilibus non disposuerant, non bene

σμένοι τὴν σύνθεσιν, ἢ τῷ τέλματι τῆς τιτάνου κατὰ λόγον ἐναρ-
μοσάμενοι. χρόνου οὖν ὀλίγον (χιόσι τε γὰρ καὶ ἡλίου θέρμη τῷ
τῆς οἰκοδομίας σφαλερῷ ἀντέχειν οἱ πύργοι ὥς ἤκιστα εἶχον) διερ-
ρωγένοι αὐτῶν τοῖς πλείστοις ξυνέβη. οὕτω μὲν τὰ πρότερα ἐν
5 πόλει Δάρας τὰ τεῖχη ἀνέστη.

Ἐννοια δὲ Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ γέγονεν ὥς οὐ περιόψονται
Πέρσαι ὅσα γε δυνατὰ τοῦτο δὴ τὸ κατ' αὐτῶν ἐπιτείχισμα Ῥω-
μαίοις ἐστάναι, ἀλλὰ πανοικεσία μὲν προσβαλοῦσι, τέχνας δὲ κι-
νήσουσι πάσας ἐξ ἀντιπάλου τειχομαχήσειν τῆς πόλεως, καὶ ὁμιλος
10 μὲν αὐτοῖς ἐλεφάντων ἔμεται, οἴσουσι δὲ ξυλλήνους ἐπὶ τῶν ὤμων P 30
οἱ ἐλέφαντες πύργους, οἷς ὑποκείμενοι ἀντὶ θεμελίων ἐστήξουσιν,
καὶ τὸ δὴ χαλεπώτερον ἐν ἐπιτηδείῳ τοῖς πολεμίοις περιωγόμενοι,
καὶ φέροντες τεῖχος γνώμη τῶν κεκτημένων ὅπη παρατύχοι ἐπό-
μενον· ἐπεμβαίνοντες δὲ οἱ πολέμιοι βαλοῦσι μὲν κατὰ κορυφὴν
15 τοῦς ἔνδον Ῥωμαίους, ἐκ δὲ ὑπερδεξίων ἐπιθήσονται, ἀλλὰ καὶ
λόφους χειροποιήτους ἐπαναστήσουσι, καὶ μηχανὰς τὰς ἐλεπόλεις
ἐπάξονται πάσας. ἦν δέ τι τῇ πόλει Δάρας ἀξύμφορον ἐπιγένη-
ται, πάσης μὲν προβεβλημένη τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς, ἀντιτεταγμένη
δὲ τῇ πολεμίᾳ διαφανῶς, οὐκ ἄχρι τοῦδε ἡμῖν κέσεται τὸ κακόν,
20 ἀλλ' ἢ πολιτεία κατασεισθήσεται ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον. ἐβούλετο B
δὲ διὰ ταῦτα ὀχύρωμα τῷ χωρίῳ περιβαλεῖν ἐπαξίως τῆς χρείας.

Πρῶτα μὲν οὖν τὸ τεῖχος (κολοβόν τε γὰρ ἦν κομιδῇ, ἥπερ
μοι εἶρηται, καὶ τοῖς ἐπιούσι διὰ ταῦτα ἐπιμαχώτατον) ἀπρόσοδόν
τε καὶ ἄμαχον ὅλως τοῖς πολεμίοις ἐσκευάσατο εἶναι. τὰς μὲν γὰρ

struxerant, non iusto modo immissa calce coagmentarant. Quocirca turres
plurimae, cum nec nivibus nec solis fervoribus obsistere possent ob fabricae
infirmitatem brevi tempore fecere vitium. Sic prima Darae moenia con-
structa fuerant.

At imperator Iustinianus haec secum consideravit, quidvis acturos Per-
sas ut sibi infestum opus Romanis everterent; irrupturos cum omnibus co-
piis, nullamque artem non adhibitueros ad oppugnandam ex aequo urbem;
catervam ducturos elephantum, qui turres ligneas humeris impositas ferrent,
atque illis, tanquam fundamenta, suppositi starent, et, quod gravius foret,
scite ab hostibus circumducti, murum, quo onusti incederent, pro arbitrio
dominorum, quovis appellerent: hostes, his consensu, in Romanos intra
urbem positos a vertice missuros tela, atque ex edito instituros: praeterea
structuros aggeres, omnesque admoturos helepoles machinas: tum si quid
sinistri pateretur Dara, totius Romani imperii propugnaculum hostili solo
oppositum, eo nos damno haud defuncturos; sed fore ut resp. late quateretur.
His de causis, pro rei merito ac momento munire locum constituit.

Ac primum quidem, cum, ut dixi, moenia valde mutila essent, proinde-
que expugnata facillima invadentibus, tantum studii operaeque adhibuit, ut
illa hostis nec subire nec perrumpere valeat. Etenim veteres pinnae con-

ἐπάλξεις πρότερον οὐσας λίθων ἐνθήκη συναγαγὼν ἀπέσφιγξεν ἐν στενωῷ μάλιστα, ἵχνη αὐταῖς μόνα ἐς θυρίδων ἀπολιπὼν σχῆμα. τοσοῦτον δὲ αὐτῶν συγκεχωρηκῶς ἀνεωγένοι, ὅσον δὴ καὶ χεῖρα διεῖναι, καὶ τῶν τοξευμάτων ἐξόδους ἐπὶ τοὺς ἐνοχλοῦντας ἐνθένδε
C λελεῖφθαι. ὑπερθεῖν δὲ αὐτῶν ὕψος τῷ περιβόλῳ ἐπετεχνήσατο 5 ἐς τριάκοντα μάλιστα πόδας, οὐχ ὅλον ἐνθέμενος τὸ πάχος τῷ τείχει, ὥς μὴ τῶν θεμελίων τῇ τῶν ἐγκειμένων περιουσίᾳ βαρυνόμενων ἀνήκεστόν τι τῷ ἔργῳ ξυμβαίη, ἀλλὰ τὸν ἐκείνη ἀέρα λίθων περιβολῇ περιελίξας, στοᾶν τε ἐν κύκλῳ τοῦ περιβόλου περιδρομον ἐργασάμενος, ὑπὲρ τε τὴν στοᾶν τὰς ἐπάλξεις ἐπιβαλὼν, ὥστε 10 διώροφον μὲν πανταχόσε τὸ τεῖχος εἶναι, κατὰ δὲ τοὺς πύργους καὶ τρεῖς γεγονέναι χώρας τῶν τε ἀμυνομένων τοῦ περιβόλου καὶ τὰς ἐπ' αὐτὸν ἀποκρουομένων ἐφόδους. κατὰ μέσους γάρ' ἦν τοὺς πύργους σφαιρικὸν σχῆμα ἐνθέμενος αὐθις ἐνταῦθα ἐντέθεικεν ἐπάλξεις ἑτέρας, τριώροφον ταύτῃ τὸ τεῖχος ἀπεργασάμενος. 15
D Ἐπειτα δὲ κατανενοηκῶς ὅτι δὴ καὶ τῶν πύργων διεφθάρθαι πολλοὺς, ἥπερ μοι εἴρηται, ξυνηνέχθη ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ, καθελεῖν μὲν αὐτοὺς ὥς ἤκιστα εἶχεν, ἐν γειτόνων ἀεὶ τῶν πολεμίων ὄντων καὶ καιροφυλακούντων τε καὶ διηνεκὲς ἰχνευόντων εἴ ποτε τοῦ περιβόλου μοίρας ἀτειχίστου τινὸς ἐπιτυχεῖν οἷοί τε ὦσιν· ἐπενόει 20 δὲ τάδε. τούτους μὲν τοὺς πύργους αὐτοῦ εἴασεν, ἔκτοσθεν δὲ αὐτῶν ἐκάστου οἰκοδομίαν τινὰ ἑτέραν ἐμπείρως ἐν τετραγώνῳ ἐδείματο, ἀσφαλείας τε καὶ τῆς ἄλλης ἐπιμελείας εὖ ἔχουσιν, ταύτῃ τε τοὺς πεπονηκότας τῶν τοίχων ἐρύματι ἑτέρῳ ἐς τὸ ἀσφαλὲς ἐτειχίσατο. ἓνα δὲ αὐτῶν τὸν καλούμενον τῆς φρουρᾶς 25

traxit lapidibus inditis, adeoque arctavit, ut sola ipsis reliquerit vestigia ad modum fenestellarum, nec nisi tantum aperturae dederit, quantum sufficit exerendae manui, mittendisque inde telis in aggressores. Insuper adiecit muro pedum fere triginta altitudinem: at non continuavit crassitudinem integram; ne praegravatis nimio pondere fundamentis, dirum aliquid accideret operi: sed imminentem aërem lapidea complexus fabrica, ac porticum molitus circa muros meabilem, huic pinnas imposuit. Quo fit ut moenia duplicem contignationem ubique habeant. In turribus vero tres sunt loci, unde propugnatores a muris hostiles impressiones repellant. Mediis enim turribus rotundum opus attexuit, aliasque fecit in eo pinnas, ita ut ibi murum triplici contignatione distinxerit.

Deinde cogitans turres multas brevi tempore, ut dixi, fecisse vitium, illas quidem non est ausus diruere: propterea quod hostes e propinquo semper imminebant occasionī, et observabant partemne quampiam aliquando perviam offenderent: sed animo ita providit. His turribus in quo erant statu relictis, extra singulas aliud quoddam opus scitè praestruxit, quadrata forma, validum et accuratum. Parietes itidem ruinosos altero munimento firmavit. Unum autem,

ἐπικαιριώτατα καθελὼν ἀνωκοδομήσατο ξὺν τῷ ἀσφαλεῖ καὶ παν- V 413
 ταχύθεν τοῦ περιβόλου τὸ ἐκ τῆς ἀσθενείας ἀφείλετο δέος. καὶ P 31
 τῷ προτειχίσματι δὲ κατὰ λόγον διαρκὲς ὕψος ἐπισταμένως ἐντέ-
 θεικεν. ἔκτοσθεν δὲ αὐτοῦ τάφρον ὥρυξεν, οὐχ ἥπερ εἰώθασιν
 5 ἄνθρωποι τὰ τοιαῦτα ποιεῖν, ἀλλ' ἐν χώρῳ τε ὀλίγῳ καὶ τρόπῳ
 ἑτέρῳ· οὗτου δὲ δὴ ἕνεκα, ἐγὼ δηλώσω.

Τὰ μὲν ἄλλα τοῦ περιβόλου ἀπρόσβατα τοῖς τειχομαχοῦσιν
 ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον συμβαίνει εἶναι, ἅτε οὐκ ἐφ' ὁμαλοῦ χωρίου
 ἐστῶτα, οὐδὲ τοῖς ἐπιούσιν ἔχοντος πρὸς ἐπιβουλήν ἐπιτηδείως,
 10 ἀλλὰ κατὰ τὸ ἄναντες ἐν τε σκληρῷ καὶ ὀρθίῳ κειμένον, ἐνθα οὐ-
 τε διώρυχα οἷόν τέ ἐστιν οὔτε προσβολὴν γενέσθαι τινά. ἥ δὲ αὖ- B
 τοῦ πρὸς ἄνεμον νότον ἡ πλευρὰ τέτραπται, μαλθακὴ τε οὔσα καὶ
 γεώδης ἡ χώρα καὶ πρὸς διώρυχας εὐκόλος ἄγαν, εὐέφοδον ταύτῃ
 ποιεῖ τὴν πόλιν. τάφρον οὖν ἐνταῦθα μηνοειδῇ, εὐρύς τε καὶ
 15 βάθους ἱκανῶς ἔχουσαν ἐπὶ μακρῷ κατορύξας, ἑκάτερον αὐτῆς
 τῷ προτειχίσματι τὸ πέρας ἐνήψεν, ὕδατος μὲν αὐτὴν διαρκῶς
 ἐμπλησάμενος, ἄβατόν τε παντάπασι τοῖς πολεμίοις καταστησά-
 μενος, ἐν μοίρᾳ δὲ αὐτῆς τῆς ἐντὸς προτείχισμα θέμενος ἕτερον·
 ᾧ δὴ ἐφεστῶτες ἐν πολιορκίᾳ φρουροῦσι Ῥωμαῖοι, τοῦ τε περιβό- C
 20 λου καὶ προτειχίσματος τοῦ ἑτέρου ἀφροντιστήσαντες, ὅπερ τοῦ
 τείχους προβέβληται. ἐτύγγανε δὲ τοῦ τε τείχους καὶ τοῦ προτει-
 χίσματος μεταξὺ κατὰ τὰς πύλας, αἱ καταντικρὺ τοῦ Ἀμμώδιος
 χωρίου εἰσὶ, μέγα τι χρῆμα χώματος κείμενον, καὶ ἀπ' αὐτοῦ οἱ
 πολέμιοι λανθάνειν ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον οἷοί τε ἦσαν, ἐπὶ τῇ πόλει
 25 διώρυχας ἐνερθεν τοῦ περιβόλου ποιούμενοι. ὅπερ ἐνθένδε περὶ-

11. διώρυχα] Vulgo διώρυγα. Hoc mutavi, quum bis sequatur διώ-
 ρυχας.

cui custodiae nomen erat, opportunissime demolitus, tuto ipsum refecit, et undi-
 que metum depulit, quem murorum infirmitas offerebat. Recte etiam murum
 exteriorē eduxit altius pro portione, eique fossam praeduxit, non solito, sed
 alio quodam modo, idque brevi in spatio: quod cur ita fecerit, declarabo.

Oppugnatoribus inaccessa est muri pars maxima: quippe non plano in
 loco, qui insidiis illorum faveat; sed in acclivi, duro atque arduo posita:
 ubi nec agi cuniculi, nec machinae appelliqueunt. Ad latus australe, solum
 molle ac fossile et cuniculis accommodatissimum, aditum in urbem ea parte
 facilem praebet. Ergo fossam hic fecit, longo ambitu lunatam, iustaeque
 altitudinis ac latitudinis: utrumque eius extremum cum minori muro coniun-
 xit: ipsam implevit aqua, ut hostibus omnino sit insuperabilis. Citeriori
 quoque eiusdem margini alterum minorem murum apposuit; ubi Romanae
 custodiae obsidionis tempore excubias agunt, securae de moenibus deque al-
 tero minori muro, qui maiori praetentus est. Inter utrumque, ad portam,
 quae Ammodium spectat, magnus agger intererat: unde hostes in urbem

ελών καὶ περικαθήρας εὖ μάλα τὸν χώρον, ταύτῃ τοῖς πολεμίοις τὴν ἐς τὸ τεῖχος ἐπιβουλήν ἀνεχαίτισε.

D β'. Τὰ μὲν οὖν τοῦ ὀχυρώματος αὐτῷ τῇδὲ πη πεποιήται. καὶ ὕδατος δὲ εἰργάσατο ἔλντρα πῇ μὲν τοῦ περιβόλου καὶ τοῦ προτειχίσματος μεταξύ, πῇ δὲ ἄγχιστα τοῦ νεώ, ὃς Βαρθολομαίῳ 5 ἀποστόλῳ ἀνείται πρὸς δύοντά που τὸν ἥλιον. ῥεῖ δὲ καὶ ποταμὸς ἐκ προαστείου τῆς πόλεως διέχοντος αὐτῆς σημείων δυοῖν, ὃ δὴ Κόροδης ἐπικαλεῖται. ἐφ' ἑκάτερα δὲ αὐτοῦ σκοπέλῳ δύο ἀνέχετον ὑπεράγαν σκληρώ. πρόεισι δὲ μεταξύ τῆς ἑκατέρου ὑπαρείας ἄχρι ἐς τὴν πόλιν ὁ ποταμὸς οὗτος, παρὰ τοὺς πρόπο- 10 δας φερόμενος τῶν ὁρῶν, μάλιστα τε καὶ δι' αὐτὸ τοῖς πολεμίοις ἄτρεπτός τε καὶ ἀνέπαφος ὢν. οὐ γὰρ ἔχουσι βιάζεσθαι πῶς αὐτὸν ἐν ὑπτίῳ τῆς γῆς. ἐπισπῶνται δὲ αὐτὸν ἐς τὴν πόλιν τρόπῳ τοιῷδε. ὀχετὸν μὲν ἐκ τοῦ περιβόλου πεποιήνται μέγαν, ὃβε- **P** 32 λοῖς δὲ σιδηροῖς τὸ τοῦ ὀχετοῦ στόμα συχναῖς τε καὶ ὥς παχυντά- 15 τοις καταλαβόντες, τοῖς μὲν ὀρθοῖς, τοῖς δὲ ἐγκαρσίοις, διεπράξαντο τῷ ὕδατι ἐς τὴν πόλιν ἐσιτητὰ εἶναι, οὐκ ἐπὶ πονηρῷ τοῦ ὀχυρώματος. οὕτω τοίνυν εἰς τὴν πόλιν εἰσιὼν καὶ τὰ ἐκείνη ἔλντρα ἐμπλησάμενος, περιηγόμενός τε ὅποι ποτὲ δοκολῇ τοῖς τῇδε ἀνθρώπος, εἴτα ἐκβάλλει ἐς ἑτέραν τινὰ τῆς πόλεως χώραν, ἐμ- 20 φεροῦς αὐτῷ τῇ ἐς τὴν πόλιν εἰσαγωγῇ πεποιημένης τῆς ἐκβολῆς. περιιών τε τὰ ταύτῃ πεδία ἐς πολιορκίαν εὐπετῇ ἐποιεῖτο τὴν πόλιν. ἐνταῦθα γὰρ ἐνστρατοπεδεύεσθαι τοῖς πολεμίοις τῇ τοῦ ὕδατος περιουσίᾳ οὐ χαλεπὸν ἦν. ὅπερ ἵνα μὴ γένηται λογισάμενος

7. ὁ Tolos. Vulgo ὄς. MALT.

suffosso muro clam suggredi poterant. Illo inde egesto, tam bene locum purgavit, ut fraudem hostilem a moenibus prohibuerit.

2. Sic Daram Iustinianus Aug. munit: aquarum vero receptacula tum inter muros maiorem et minorem, tum propter aedem extruxit Bartholomaeo Apostolo sacram, ad solem occidentem. Fluvius ex suburbano, quod Cordem vocant, duobus ab urbe miliaribus dissito decurrit. Ab utraque ripa assurgunt asperrimi duo scopuli: quorum radices ad urbem usque amnis ille interfluit, ima montium alluens. Hinc fit, ut cum hostes nec divertere valeant, nec tentare: depressior enim alveus ab illo vim prohibet: sic autem a civibus in urbem inducitur. A moenibus canalem duxere magnum: huius ore clathris ferreis munito plurimis, iisque admodum crassis, quorum alii recti, alii transversa sunt, aquam admittunt, citra murorum iniuriam. Igitur sic urbem ingressus, postquam cisternas implevit, atque euripis quocunque incolis lubet est derivatus, in aliam urbis partem se eiecit; ubi exitum habet similem ori, quo in urbem admissus est. Quo tempore errabat in vicino camporum aequore, urbem reddebat obsessu facilem. Nam hostibus aquae copia invitatis haud grave erat castra illic metari. Quod ne fieret, rem lu-

Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς τὰ παρόντα ἐν βουλῇ ἐποιεῖτο, διασκοπού- B
μενος εἴ τινα τῷ πράγματι ἄκεσιν εὖροι. ὁ δὲ θεὸς αὐτῷ τὴν
ἀμηχανίαν ἰώμενος, ἀπαντοματίσας τὴν πρῶξιν μελλήσει οὐδεμιᾶ
τὴν πόλιν διεσώσατο. ἐγένετο δὲ δὴ ὧδε.

5 Τῶν τις ἐκείνη στρατευσαμένων, εἴτε τινὰ ὄψιν ὀνείρου ἰδὼν
εἴτε αὐτόματος εἰς τοῦτο ἡγμένος, τῶν περὶ τὰς οἰκοδομίας τεχνι-
τῶν ἐταιρισάμενος πολλὸν ὄμιλον, διώρυχα ἐκέλευε μακρὰν ἐντὸς
τοῦ περιβόλου γεγενῆσθαι, δείξας τι χωρίον αὐτοῖς· ὕδωρ γάρ τι
πότιμον ἐνταῦθα εὐρήσειν ἐκ μυχῶν ἀποβλύζον τῆς γῆς. κυκλωτερῇ
10 τέ τὴν διώρυχα ἐς ποδῶν μῆκος ἐποίησάμενος ἐπιπλεῖστον τὸ βά- H 17
θος κατήγε. τοῦτο τῇ πόλει σωτήριον οὐκ ἐκ προνοίας τῶν τε- E
χνιτῶν τούτων πεποιήται, ἀλλ' ὅπερ ἐνταῦθα ξυμβήσεσθαι κακὸν
ἔμελλεν, ἐς πᾶν ξυμφέρον διὰ τῆς κατώρυχος ἀπεκρίθη Ῥωμαίοις.
ὄμβρων γὰρ μεταξὺ ἑξαισίων καταρραγέντων, ὁ ποταμὸς, οὗπερ
15 ἐπεμνήσθην ἄρτίως, πρὸ τοῦ περιβόλου μυρμύρων ἄρθείς τε ἐπὶ V 414
μέγα οὐκέτι ἔχῳρει, οὐ δεχομένων αὐτὸν τηλικόνδε γεγεννημένον
οὔτε τῶν εἰσόδων οὔτε τοῦ ὀχετοῦ, ἥπερ τὰ πρότερα. ξυνίστατο
οὖν ἐπὶ τὸ τεῖχος ξυνάγων τὸν ῥοῶν, ἐς ὕψος τε καὶ βάθος κατα-
τείνων πολὺ, καὶ πῇ μὲν λιμνάζων, πῇ δὲ κυρτούμενός τε καὶ κυ-
20 ματίας γεγεννημένος. τὸ μὲν οὖν προτείχισμα βιασάμενος καθεῖ-
λεν εὐθὺς, κατασείσας δὲ καὶ πολλὴν τινα τοῦ τείχους μοῖραν καὶ D
τὰς πύλας ἀναπετάσας πολὺς τε ῥεύσας τὴν πόλιν καταλαμβάνει
σχεδὸν τι ὅλην, καὶ αὐτῆς τὴν τε ἀγορὰν καὶ τοὺς στενωποὺς καὶ
οὐδέν τι ἦσσαν τὰς οἰκίας περιπολήσας, ἐπίπλων τε ἐνθένδε καὶ

3. ἀπαντοματίσας CH. αὐτοματίσας P.
Vulgo οὐδέ — οὐδέ.

17. οὔτε — οὔτε]

stinianus Aug. in consilium vocavit, attente dispiciens quo modo mederi posset. At deus illum difficultate exemit, ac re ultro confecta protinus, urbi salutem asseruit. Id vero ita evenit.

Quidam ex militari urbis praesidio, sive obiecto per somnum viso, sive suo impulsu, adiunctis sibi fabris compluribus, cum intra muros locum designasset, longam ibi fieri foveam imperavit, affirmans dulcis aquae scaturiginem in terrae sinu repertum iri. Ducta in orbem fossa longitudinis pedum quindecim, humum altius exhaust. Fuit hoc urbi salutare, non artificum consilio ac providentia: sed quod hic acerbum futurum erat, Romanis optime vertit, beneficio fossae. Siquidem hoc interim spatium maximis caelo delapsis imbribus, flumen, cuius modo mentionem feci, pro muro murmurans, atque admodum tumens, non defluebat; cum ita auctum nec fauces muri caperent, nec canalis. Ergo haerebat, aquas ad murum cogens, et sursum deorsumque altissimus, hic stagnabat, illic inaequaliter tumidus fluctuabat. Ac minorem quidem murum statim disiecit; maioris vero parte magna convulsa, patefactaque porta effusus, urbem fere totam occupavit; ac forum, angiportus, adeoque domos ipsas pervadens, et inde supellectilem, vasa lignea

ξυλίνων τευχῶν καὶ ἄλλων τοιούτων φορυτὸν μέγαν ἐπαγόμενος,
 ἐς ταύτην τε τὴν διώρυχα ἐμπεσὼν ἀφανίζεται ὑπόγειος γεγενημέ-
 νος. ἡμέραις δὲ οὐ πολλαῖς ὕστερον ἄγχιστά πη τῶν Θεοδοσιου-
 πόλεως ὁρίων ἐκδοὺς, ἐν χώρῳ ἐφάνη σημείοις τεσσαράκοντα διέ-
 χοντι μάλιστα Δάρας πόλεως, οἷσπερ ἐπηγάγετο ἐκ τῶν τῇδε υἱ- 5
 κίων γνωσθεῖς. διεφάνη γὰρ ἐνταῦθα ὁ συρφετὸς ὅλος. καὶ τὸ
 λοιπὸν ἐν μὲν εἰρήνῃ καὶ ἀγαθοῖς πράγμασιν ἐν μέσῃ πόλει γινό-
 μενος ὁ ποταμὸς οὗτος, περιπλέους τε ταῦ ὕδατος τοὺς θησαυροὺς
 ἐργασάμενος, φέρεται μὲν τῆς πόλεως ἔξω διὰ τῶν ἐξόδων αἵπερ
 αὐτῷ πεποίηνται ἐξεπίτηδες πρὸς τῶν δειμαμένων τὴν πόλιν, 10
 P 33 ὥσπερ μοι ἐναγχος δεδιήγηται. ἀρδεύων δὲ τὰ ἐκείνῃ χωρία πο-
 θεινὸς ἀπασι τοῖς περιοικοῦσιν ἐς αἰὲ γίνεται. ἐπειδὴν δὲ πολεμίων
 στρατὸς ὡς πολιορκήσων τὴν πόλιν ἐνταῦθα ἴοι, τὰς μὲν διὰ τῶν
 σιδηρῶν ὀβελῶν ἐξόδους ἐπιβύσαντες τοῖς καταράκταις καλουμέ-
 νοις, αὐτίκα τε τὸν ποταμὸν μεταπεφυκέναι καὶ τὴν ἐκβολὴν με- 15
 ταπορεύεσθαι βιασάμενοι ἀνάγκῃ χειροποιήτῳ, ἐπὶ τε τὴν διώρυχα
 καὶ τὸ ἐνθένδε περιάγουσι χάος. καὶ ἀπ' αὐτοῦ οἱ πολέμιοι πιε-
 ζόμενοι τοῦ ὕδατος τῇ ἀπορίᾳ διαλύειν ἀναγκάζονται τὴν πολιορ-
 κίαν εὐθύς. Μιρράνης ἀμέλει ὁ Περσῶν στρατηγὸς ἐπὶ Καβάδου
 B βασιλεύοντος ἐπὶ πολιορκίᾳ ἐνταῦθα ἦκων, τούτοις τε πᾶσιν ἀναγ- 20
 κασθεῖς, ἀπρακτος οὐκ εἰς μακρὰν ἀνεχώρησε. καὶ Χοσρόης αὐ-
 τὸς πολλῷ ὕστερον ἐπ' αὐτῷ τούτῳ ἀφικόμενος στρατῷ μεγάλῳ
 ἐγκεχείρηκε τῇ ἐς τὴν πόλιν ἐπιβουλῇ. ὕδατός τε ἀπορίας πέρι
 ἀμηχανῶν, καὶ ἀπῆσχοπούμενος τὴν τοῦ περιβόλου ὑπερβολὴν,
 ἄμαχόν τε αὐτὴν διαρκῶς ὑποπτεύων εἶναι, καὶ τὰ βεβουλευμένα 25

atque alia id genus plurima convehens, ubi in foveam illam decidit, subter-
 raneo meatu suffugit oculos. Paucis post diebus, proxime Theodosiopolita-
 num limitem redditus, apparuit quadragesimo lapide ab urbe Dara, iis ex
 rebus agnitus, quas illius domibus exportaverat: nam tota colluvies illuc
 erupit. Ex eo tempore, cum pax viget ac bono res loco sunt, fluvius hic
 mediam urbem intermeans, ubi cisternas aqua implevit, exit per ostia, sibi
 de industria, ut proxime dixi, ab illis extracta, qui urbem aedificarunt. Tum
 agros vicinos irrigans, omnes accolae beare solet. Verum simul eo advenit
 hostilis exercitus, urbem circumsessurus, ostia, quae ferro clathrata sunt,
 vectibus obstruunt; mox amnem divertere seque alio exonerare coactum so-
 lerti manu, in foveam ac barathrum huic subiunctum abducunt. Quocirca
 hostes aquae penuria laborantes, obsidionem confestim solvere necesse ha-
 bent. Certe Mirrhanes Persarum dux, regnante Cabade, cum urbem obse-
 disset, his omnibus adactus, re infecta, brevi abscessit: ipseque adeo Chos-
 roēs, multo post, ingentibus copiis secum ductis tentavit urbem: sed ubi
 aquae inopiam levare nesciit, et visa murorum altitudine, ipsos inexpugna-

μεταγνοῦς, εὐθύωρος ἐς τὰ Περσῶν ἤθη ἀπιὼν ὤχετο, τῇ τοῦ Ῥωμαίων αὐτοκράτορος καταστρατηγηθεὶς προμηθεΐα.

γ'. Ταῦτα μὲν οὖν ἐν πόλει Δάρας οὕτω δὴ Ἰουστινιανὸς C
 βασιλεὺς κατεστήσατο· ὅντινα δὲ προσεποίησε τρόπον τῇ πόλει
 5 μηκέτι αὐτῇ πάθος πρὸς τοῦ ποταμοῦ ξυμβαίνειν τοιοῦτον, τοῦ
 θεοῦ διαρρηδὴν αὐτῷ ξυνεπιλαμβανομένου τὸ σπούδασμα τοῦτο,
 ἐγὼ δηλώσω. Χρύσης ἦν τις Ἀλεξανδρεὺς, μηχανοποιὸς δεξιὸς,
 ὅσπερ βασιλεῖ τὰ ἐς τὰς οἰκοδομίας ὑπηρετῶν, τὰ πλεῖστα τῶν τε
 ἐν πόλει Δάρας καὶ τῇ ἄλλῃ χώρᾳ γεγονότα ἐξείργασται. οὗτος
 10 ὁ Χρύσης ἀπεδήμει μὲν ἡνίκα δὴ ἐν τῇ πόλει Δάρας τὸ ἐκ τοῦ
 ποταμοῦ πάθος ξυνέπεσεν· ἀκηκοὺς δὲ καὶ περιαλγήσας τῇ συμ-
 φορᾷ ἐς κοίτην τὴν αὐτοῦ ἀπεχώρησεν. ὅψιν δὲ ὄνείρου τοιάνδε
 εἶδεν. ἐδόκει οἱ ἐν τῷ ὄνειρῳ τις ὑπερφυῆς τε καὶ τὰ ἄκρα κρείσ- D
 σων ἢ ἀνθρώπῳ εἰκάζεσθαι μηχανὴν τινα ἐπαγγέλλειν τε καὶ ἐν-
 15 δεικνύσθαι, ἣ ἂν διακώλυσεν τὸν ποταμὸν ἱκανῇ εἰῇ ἐπὶ πονηρῷ
 τῆς πόλεως μηκέτι μορμύρειν. καὶ ὁ μὲν αὐτίκα θεῖον ὑποτοπή-
 σας τὸ πρᾶγμα εἶναι, τὴν τε μηχανὴν καὶ τὴν τοῦ ὄνείρου ὅμιν ἐς
 βασιλέα γράψας ἀνήνεγκε, σκιαγραφήσας τὴν ἐκ τοῦ ὄνείρου δι-
 δασκαλίαν. ἐτύγχανε δὲ οὐ πολλῷ πρότερον ἄγγελος ἐς βασιλέα
 20 ἦκων ἐκ Δάρας πόλεως, ὅσπερ αὐτῷ τὰ ἐκ τοῦ ποταμοῦ ξυνε-
 νεχθέντα πάντα ἐσήγγειλε. βασιλεὺς δὲ τότε τοῖς ξυμπεπτωκόσι
 ξυνταραχθεὶς καὶ περιώδυνος γεγονῶς, τοὺς τὰ μηχανικὰ εὐδοκι- V 415
 μοῦντας εὐθὺς μετεκάλει, Ἀνθέμιόν τε καὶ Ἰσίδωρον, ὧν περ ἔμ- P 34
 προσθεν ἐπεμνήσθην. καὶ τὰ ξυμβεβηκότα ἐπικοινωνόμενος ἀνε-

18. σκιαγραφήσας CH. συγγραφήσας P.

biles indicavit, consilii poenitens, mox in Persidem rediit, providentia victus imperatoris Romani.

3. Haec in urbe Dara Iustinianus Aug. constituit. Iam quo idem pacto ne in posterum fluvius urbi illi noceret, deo utique ipsius consilium manifestissime adiuvante, effecerit, narrabo. Chryses quidam erat Alexandrinus, machinarius praestantissimus: qui in extruendis aedificiis navare solitus operam imperatori, multa cum Darae tum alibi aedificaverat. Is peregre profectus, quo tempore fluvius calamitatem Darae attulit, accepto eius nuntio, graviter dolens, cubitum iit: tum dormienti species huiusmodi oblata est. Quidam procerissima et humanum excedente modum statura, ipsi per somnum visus est machinam designare atque ostendere, quae urbem ab exundante fluvio innoxiam posthac servare posset. Mox ille rem divinitus oblatam ratus, de machina ac viso nocturno ad imperatorem perscripsit, et quae secundum quietem acceperat delineavit. Paulo ante, nuntius ex urbe Dara ad Augustum venerat, eique ordine panderat fluminis inundationem. Commotus tum imp. et casum illum aegerrime ferens, mechanicos celeberrimos Anthemium et Isidorum, quorum supra mentionem habui, extemplo accersit; et re communicata, ex ipsis quaerit qua tandem machina in posterum

πυνθάγεται τῶν ἀνδρῶν ὅποια ποτὲ μηχανὴ γένοιτο, ὥς μή τι πε-
 ραιτέρω τῇ πόλει συμβαίῃ; καὶ αὐτῶν μὲν ἐκάτερος ὑποθήκην
 τινὰ ἔφραζε τὴν οἱ δοκοῦσαν ἐπιτηδείως ἐς ταῦτα ἔχειν· βασιλεὺς
 δὲ, θείας δηλοκότη ἐπινοίας αὐτῷ γενόμενης τινός, οὕτω τὰ Χρύ-
 σου ἰδὼν γράμματα, ἐπενόει τε καὶ ἐσκιαγράφει αὐτογνωμονήσας 5
 ἐκ τοῦ παραδόξου ὃ δὴ τοῦ ὀνείρου ἐκτύπωμα ἦν. ἔτι δὲ τῆς
 βουλῆς ἠωρημένης καὶ τοῦ πρακτέου σφίσιν ἐν ἀδήλῳ ὄντος, διέ-
 λυσαν τὸν διάλογον. ἡμέραις δὲ γ' ὕστερον ἤκε τις βασιλεῖ τὴν τε
 Β τοῦ Χρύσου ἐπιστολὴν καὶ τῆς τοῦ ὀνείρου μηχανῆς τὴν ἐκμαγεῖαν
 ἐνδεικνύμενος. καὶ ὃς μεταπεμφάμενος τοὺς μηχανικοὺς αὐθις 10
 ἀνανεοῦσθαι τῇ μνήμῃ ἐκέλευεν ὅσα δὴ σφίσιν ἀμφὶ τῷ ἔργῳ τὸ
 Η 18 πρότερον δοκοῦντα εἴη. οἱ δὲ ἀπεστομάτιζον ἐφεξῆς ἅπαντα, ὅσα
 τε αὐτοὶ τεχνάζοντες εἶπον καὶ ὅσα βασιλεὺς ὑπανταδιασάμενος
 ἐπήγγειλε γενέσθαι. καὶ τότε δὴ ὁ βασιλεὺς τὸν τε πρὸς τοῦ
 Χρύσου σταλέντα καὶ τὰ γράμματα ἐπιδείξας, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἐκ 15
 τοῦ ὀνείρου γεγонуῖαν ἐπὶ τῷ ἐσομένῳ ὄψιν τε καὶ σκιαγραφίαν,
 κατεστήσατο αὐτοὺς ἐν θαύματι μεγάλῳ, ἐν νῷ ποιουμένους ὡς
 ἅπαντα ὁ θεὸς συνδιαπράσσεται τῷ βασιλεῖ τούτῳ τὰ τῇ βασιλείᾳ
 ἔξυνοίσαρτα. ἐκράτει τοίνυν ἡ τοῦ βασιλέως ἐπίδειξις, ὑποχωρού-
 σης μηχανοποιῶν σοφίας καὶ τέχνης. καὶ γίνεται ἡ Χρύσης αὐθις 20
 C ἐν πόλει Δάρας, ἐπιτεταγμένον οἱ πρὸς τοῦ βασιλέως ὑποτελέσαι
 τὰ γεγραμμένα σπουδῇ τῇ πάσῃ, καθάπερ ἡ τοῦ ὀνείρου ὑποθήκη
 ἐπήγγελλεν. ἐποίει τε τὰ ἐπιτεταγμένα τρόπῳ τοιῷδε.

Ἐν χώρῳ διέχοντι τοῦ τῆς πόλεως προτειχίσματος ἐς μ' μά-
 λιστα πόδας, μεταξὺ σκοπέλου ἐκατέρου, ὧν δὴ κατὰ μέσον ὁ πο- 25

ab urbe casus eiusmodi averti possit? Uterque quam ad id valere duxit ra-
 tionem protulit. At imperator coelesti quodam instinctu, nondum visis Chry-
 sae literis, de sua sententia assecutus est mirabiliter, adumbravitque imagi-
 nem, quae Chrysaе in somnis obiecta fuerat. Pendebat adhuc consilium,
 nec quid opus facto esset inter ipsos constabat, cum digressi sunt. Tertio
 post die quidam affuit, et Chrysaе epistolam cum forma visae per somnium
 machina reddidit imperatori. Hic mechanicos iterum accitos memoria repe-
 tere iubet quae de opere inter se prius contulissent. Mox illi ordine referre
 quae ipsi ex artis suae praescripto dixissent, et quae imperator per se de-
 signasset. Tum Augustus Chrysaе tabellarium proferens cum literis et so-
 mnii viso futurique operis delineatione, ad magnam ipsos admirationem tra-
 duxit, secum reputantes deum in omnibus, quae imperio expedirent, principi
 nostro opitulari. Igitur cedente peritia atque arte machinariorum, vincit
 imperatoris sententia: Chryses Daram revertitur, iussus scripta perficere
 omni studio, plane uti somnio edoctus esset: sic demum mandata est executus.

In loco XL. circiter pedes dissito ab urbis muro exteriori, binos inter
 scopulos illos, quos amnis interluit, iustae altitudinis ac latitudinis aggerem

ταμὸς προΐων φέρεται, ἀντιτείχισμα ἐτεκτῆνατο ὕψους τε καὶ εὖ-
 ρους ἱκανῶς ἔχον. οὐπερ τὰ πέριτα οὕτω δὴ ὄρει ἑκατέρῳ παν-
 ταχόθεν ἐνήψεν, ὥς τῷ ὕδατι τοῦ ποταμοῦ, ἣν καὶ σφοδρότατα
 ἐπιρρεῦσειεν, ἐνταῦθα ἐσιτητὰ μηδαμῇ ἔσεσθαι. τοῦτο δὲ τὸ ἔρ-
 6 γον οἱ περὶ ταῦτα σοφοὶ φράκτην ἢ ἀρίδα καλοῦσιν, ἢ ὃ τί ποτε
 ἄλλο ἐθέλουσιν. οὐκ ἐπ' εὐθείας δὲ τὸ ἀντιτείχισμα πεποιήται
 τοῦτο, ἀλλ' ἐπὶ τὸ μηχανοειδὲς τετραμμένον, ὅπως ἂν τὸ κύρωμα
 πρὸς τῇ τοῦ ποταμοῦ ἐπιρροῇ κείμενον ἔτι μᾶλλον ἀντέχειν τῷ D
 φείδρῳ βιαζομένῳ δυνατόν εἴη. θυρίδας δὲ ἐς τὸ ἀντιτείχισμα
 10 ἐς τε τὰ κάτω καὶ ἄνω πεποιήται. ὥστε τῷ ποταμῷ πλημμυ-
 ροῦντι ἑξαπινάως, ἂν οὕτω τύχοι, ξυνίστασθαι μὲν ἐνταῦθα
 ἐπάναγκες εἴη καὶ μὴ παντὶ τῷ ῥοθίῳ περαιτέρῳ χωρεῖν. ἐκροὴν
 δὲ κατὰ τὰς ὁπὰς ἀφιέντι βραχεῖαν τινα τοῦ μὲν ὑπερβάλλοντος
 ὄγκου κατὰ μικρὸν ἀπολήγειν αἶψα, τῷ δὲ τείχει λελυμασμένῳ μη-
 15 δέποτε εἶναι. ἡ γὰρ ἐκροὴ ἐν τῷ χώρῳ ξυνισταμένη, ὅσπερ ἐς
 τεσσαράκοντα διήκων πόδας, ἥπερ μοι εἴρηται, τῆς τε ἀρίδος
 καὶ τοῦ προτειχίσματος μεταξύ ἐστίν, οὐδαμῇ τὸ παράπαν βιαζο-
 μένη, ἀλλ' ἐς τὰς ξυνειθισμένας εἰσόδους κατὰ λόγον χωροῦσα ἐς P 35
 τὴν ὀχεταγωγίαν ἐνθ' ἐνδε εἰσβάλλει, καὶ τὰς πύλας, ὥσπερ τὸ
 20 πρότερον βιασάμενος ἑξαπινάως ὁ ποταμὸς ἀνεπέτασε, περιελὼν
 ἐντεῦθεν, λίθοις μὲν παμμεγέθεσι τὴν προτέραν αὐτῶν ἐφράξατο
 χώραν, ἐπεὶ ἐφ' ὁμαλοῦ κείμεναι τῷ ποταμῷ ὑπερβλύζοντι εὐέφο-
 δοὶ ἦσαν. ἄγχιστα δὲ πη ἐν χώρῳ ἀνάντει κατὰ τὸ κρημνῶδες
 τοῦ περιβόλου αὐτὰς ἔθετο, οὗ δὴ τῷ ποταμῷ βάσιμα ὡς ἡχιστα
 25 ἦν. ταῦτα μὲν οὖν οὕτω διαπεπόνηται τῷ βασιλεῖ τούτῳ.

5. φράκτην CH. φράκτα P. φρακτῆρα Pm.

extruxit; cuius extrema utrique menti undique sic annexuit, ut aquis fluvii, quamvis impetu maximo decurrentibus, nullus hac aditus futurus sit. Eiusmodi rerum periti opus illud appellant phractem vel aridem, vel si quo alio vocabulo uti malunt. Nec recta linea produxit hunc aggerem, sed sinuavit, quo melius undarum vim sustineat procurrens in adversum fluvium curvatura. Eundem fenestris infra supraque divisit; ut si forte amnis repente excreverit, cogatur ibi consistere, nec totum aquarum agmen ultra devolvat; sed modice per foramina effluens, sensim detumescat, nec muros violet. Nam illo in spatio pedum xl. quod inter aridem murumque exteriorē, ut dixi, interiectum est, ita coit effluvium, ut nullam vim patiatur; sed ad consuetum muri aditum convenienter properans, canali excipitur. Denique foribus, quas antea flumen inopinato recluserat, illinc amotis, pristinam earum sedem grandibus saxis obstruxit: propterea quod situs loci planus aditum eo facilem dabat fluvio restagnanti. Portam acclivi in loco posuit ad moenium partem impositam praecipitio, quo flumen ascendere non potest. Haec imp. noster ita confecit.

Ἦν δέ τις ἐν πόλει πολλὴ ὕδατος πέρι ἀμνηχανία τοῖς τῆδε
 B ἀνθρώποις. οὐδὲ γὰρ ἀναβλυσταίνουσιν εἶχον ἐνταῦθα πη κρή-
 νην, οὐδὲ ὀχετῷ περιανομένην ἐς τὰς ἀγνιάς, αἱ τῆδέ εἰσιν, οὐδε
 τισι θησαυριζομένην ἐκείνῃ ἐλύττοις, ἀλλ' οἷς μὲν ἀγχοτάτῳ ὁ
 ποταμὸς κατὰ τὰς ἀμφόδους ἐφέρετο, σῖδε ἀταλαιπώρως ἀρουόμε- 5
 νοι ῥᾶστα ἔπινον, οἷς δὲ ὡς ἀπωτάτῳ τῆς τοῦ ποταμοῦ ἐκροῆς τὰ
 οἴκοι ἐτύγγανεν ὄντα, τούτοις δυοῖν τὸ ἕτερον ἐπ' ἀνάγκης ἦν, ἢ τὰ
 ἔσχατα ποικυμένοις πιεῖν, ἢ δάψει ἐχομένοις ἀπολωλέναι. ἀλλ'
 ὀχετὸν βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἐτεκτέννατο μέγαν, ὃ δὴ τὸ ὕδωρ
 416 περιαναγῶν πανταχόσε τῆς πόλεως τὴν ἀπορίαν τοῖς τῆδε ὠκημέ- 10
 νοῖς διέλυσεν. ἀλλὰ καὶ ἱερὰ πεποιήται δύο, τὴν τε μεγάλην ἐκ-
 κλησίαν καλουμένην καὶ τὸν τοῦ ἀποστόλου Βαρθολομαίου νεών.
 C ἔτι μέντοι καὶ τοῖς στρατιώταις καταλυτήρια ἐδείματο παμπληθῆ,
 ὅπως δὴ τοὺς τῆδε ὠκημένους μηδαμῶς ἐνοχλοῖεν.

Καὶ Ἀμίδης δὲ πόλεως τὰ τε τεῖχος καὶ τὸ προτείχισμα ἐν 15
 τοῖς ἀνω γεγεννημένοις χρόνοις καὶ ἀπ' αὐτοῦ ὑποπτα ὄντα ἐξίτηλα
 γενήσεσθαι, οὐ πολλῷ ὕστερον νέα τινὶ καταλαβὼν οἰκοδομίᾳ τῇ
 πόλει τὴν ἀσφάλειαν ἀνεσώσατο. ὅσα δὲ καὶ τοῖς φρουρίοις αὐ-
 τῷ εἰργασται, ἅπερ ἐν τοῖς ὁρίοις τούτων δὴ τυγχάνει τῶν πόλεων
 ὄντα, ἔρῳν ἔρχομαι. 20

D δ'. Ἐκ Δάρας πόλεως ἰόντι ἐς τὰ Περσῶν ἡθ' ἡ χώρα τις
 ἐν ἀριστερᾷ ἐστὶν ἀναμύξεντός τε καὶ ἄφιππος ὁλως, κατατείνουσα
 μὲν ἐς ἡμέραιν ὁδὸν δυοῖν ἐξῶν ἄνδρὶ μάλιστα, τελευτῶσα δὲ
 ἐς χῶρον σιμὸν καὶ ἀπόκρημνον Ῥάβδιον ὄνομα. ταύτης δὲ τῆς

7. οἴκοι] οἰκεῖα C. οἰκία H.

In urbe cives aquae inopia graviter conflictabantur; cum nec fontem haberent scatebra emicantem, nec latices, qui canali structili ducerentur in compita, nec qui ibi in cisternis asservarentur: sed qui in triviis labentem fluvium accolebant, ii quidem aquam nullo negotio haurientes, potu utebantur facillimo: qui vero procul flumine habitabant, facere non poterant quin horum alterum paterentur; vel summo cum labore levarent sitim, vel ea interirent. At Iustinianus Aug. magnum aquaeductum construxit, quo in omnes urbis partes derivata aqua, incolis difficultatem expedit. Praeterea sacras aedes duas, eam videlicet quae magna ecclesia dicitur, et Bartholomaei apostoli templum condidit. Militibus quoque diversoria quamplurima aedificavit, ne molestiam civibus exhiberent.

Urbis Amidae muros, maiorem iuxta ac minorem, qui ob vetustatem iam ruinae proximi videbantur, nova quadam substructione firmavit, itaque urbi securitatem praestitit. Quid vero fecerit in castellis, quibus harum urbium limites muniti sunt, nunc exponam.

4. Eunte in Persidem ex urbe Dara, ad laevam est quaedam regio plaustri invia ac prorsus inequitabilis. Bidui fere patens expeditio viro, terminatur loco abrupto atque praecipiti, cui nomen Rhabdium. Viae, quae

ἐπὶ τὸ Ῥάβδιον φερούσης ὁδοῦ ἐφ' ἐκάτερα τὰ Περσῶν ὄρια ἐπὶ
μακρότατον ἔνυμβαίνει εἶναι. ὅπερ μοι κατ' ἀρχὰς ἀγαμένῳ καὶ
τῶν ἐπιχωρίων ἀναπνυθανομένῳ ὄντινα τρόπον Ῥωμαίοις προσή-
κουσα ὁδός τε καὶ χώρα γῆν ἐκατέρωθι τὴν πολεμίαν διακεκλήρω- P 36
5ται, ἀπήγγελλόν τινες ὡς εἴη μὲν Περσῶν τὸ χωρίον ποτὲ, δεο-
μένῳ δὲ τῶν Περσῶν βασιλεῖ τῶν τις Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων
ἀμπέλοις τινὰ κατακορῇ κώμην ἐπὶ Μαρτυροπόλεως οὔσαν δώσειν,
τοῦτο δὴ αὐτῆς τὸ χωρίον ἀνταλλαξάμενος. τὸ μὲν οὖν Ῥάβδιον
ἐπὶ πετρῶν οἰκεῖται ἀποτόμων τε καὶ ὅλως ἀγρίων, αἵπερ ἐνταῦθα
10ἐπανεστήκασι θαυμάσιον ὅσον. ἐνερθεν δὲ αὐτοῦ χωρίον ἐστίν,
ὅπερ καλοῦσι Ῥωμαίων ἀγρὸν, ἀγασθέντες, οἶμαι, τὸ ἐξ ἀρχῆς,
ὅτι δὴ ἐν μέσῳ χωρίων Περσικῶν κείμενον Ῥωμαίοις προσήκει.
οὗτος δὲ ὁ Ῥωμαίων ἀγρὸς κεῖται μὲν τῆς γῆς ἐν ὑπτίῳ, ἀγαθῶν H 19
δέ ἐστι τῶν ἐν τοῖς λήϊοις κομιδῇ εὐπορος. τεκμηριώσκει δ' ἂν
15τις καὶ τοῖσδε, ὅτι δὴ πανταχόθεν τὸν χώρον περιβάλλουσι τὰ B
Περσῶν ὄρια.

Πόλισμά ἐστιν ἐν Πέρσαις ἐπιφανὲς ἄγαν, ὄνομα Σισαυρά-
νων, ὅπερ ποτὲ Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἐξελὼν ἐς ἔδαφος καθεῖλεν,
ὁμίλον πολὺν τῶν ἐν Πέρσαις ἱππέων ξὺν Βλησχάνῃ τῷ σφῶν
20ἡγεμόνι δορυαλώτους πεποιημένος. τῆς πόλεως μὲν Δάρας ὁδὸν
ἡμέραιν διέχει δυοῖν εὐζώνῳ ἀνδρὶ· τούτου δὲ τοῦ Ῥαβδίου ση-
μείοις δέσπηκε τρισὶ μάλιστα. πρότερον μὲν οὖν ἀφύλακτός τε
ἦν ὁ χώρος ὅδε καὶ Ῥωμαίοις παντελῶς ἄσημος. οὐκοῦν οὐδὲ
φρουρᾶς οὐδὲ ὀχυρώματος οὐδὲ ἄλλου ὅτου ἂν ἀγαθοῦ πρὸς αὐ-
25τῶν ἔλαχε πώποτε. ἀμέλει οἱ τὸν ἀγρὸν γεωργοῦντες, ὅπερ ἐπε-

14. τεκμηριώσκει CH. τεκμηριώσαι P.

Rhabdium ducit, pars maxima inter Persarum fines posita est. Id ego cum
primum vidi, demirans scilicet ex indigenis quaesivi, qui factum esset, ut
viam tractumque ditionis Romanae hostile solum utrinque clauderet? Re-
sponderunt nonnulli, pertinuisse olim ista ad Persas; sed imperatorem quem-
dam. Rom. pro pago vitifero Martyropoli vicino, quem regi Persarum ro-
ganti dederat, eo tractu remuneratum fuisse. Ac Rhabdium quidem rupes
insidet praeruptas et omnino asperrimas, quae ibi mirum in modum attollun-
tur: subiacet vero campus, quem Romanorum agrum appellant, iam a prin-
cipio, ut opinor, mirati quod in media Persarum provincia ad Romanos per-
tineat. Porro hic Romanorum ager in planitie situs est, frugibusque abun-
dat: argumento sit, quod Persarum limites undique locum ambiunt.

Clarissimum est in Perside oppidum Sisauranum, quod Iustinianus Aug.
in potestatem redactum suam exsciderat, abductis inde magno numero capti-
vis Persis equitibus cum Bleschane ipsorum ὁ ce. Ab urbe Dara abest iti-
nere, quod biduo vir expeditus conficiat; tri. circiter miliaribus a Rhab-
dio: qui locus antea incustoditus et apud Romanos plane obscurus fuerat.
Quare cum ab ipsis nec praesidium, nec munimentum, nihil denique boni un-

C μνήσθην ἀρτίως, ὥσπερ ἄλλο τι ἀγγαροφοροῦντες, πεντήκοντά ἐπε-
 τείους χρυσοῦς ἔφερον Πέρσαις, ἐφ' ᾧ ἀδείστερον κεκτήσονται τὰ
 αὐτῶν ἴδια καὶ καρπῶν δύνωνται τῶν τῇδε φρομένων δνίνασθαι.
 βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἅπαντα αὐτοῖς μεταπεφυκέναι διεσκεύασατο.
 τειχίσμασι γὰρ τὸ Ῥάβδιον περιβαλὼν κατὰ τῶν πετρῶν τὴν ὑπερ- 5
 βολὴν, αἵπερ ἐκείνη ἀνέχουσιν, ἀπρόσοδον αὐτὸ τοῖς πολεμίοις
 πεποίηται τὸ χωρίον, δηλονότι ξυλλαμβανούσης τῆς φύσεως. ἐπεὶ
 δὲ ὕδατος οἱ τῇδε ὠκνημένοι ἐσπάνιζον, ἐν τῇ τῶν σκοπέλων ἀκρω-
 ρείᾳ πηγῆς ὡς ἥκιστα οὔσης, ταμεῖά τε ὑδάτων εἰργάσατο δύο καὶ
 τὰς ἐκείνη πέτρας πολλαχῇ διφρύξας παμπληθεῖς ὑδάτων θησαν- 10
D ροὺς διεπράξατο εἶναι, ὅπως δὴ ξυρρεόντων ὑετίων ἐνταῦθα ὑδά-
 των ἀδείστερον αὐτοῖς οἱ τῇδε ἄνθρωποι δύνονται χρῆσθαι, ὥς
 μὴ τοῦ ὕδατος πιεζόμενοι τῇ ἀπορίᾳ εὐάλωτοι εἶεν.

V 417 Καὶ τὰ ἄλλα δὲ φρούρια πάντα ἐν ὄρει κείμενα, ἅπερ ἐν-
 θένδε τε καὶ ἐκ Δάρας πόλεως ἄχρι ἐς Ἀμίδαν διήκειν ξυμβαίνει, 15
 τό τε Κίφας καὶ Σαυρὰς καὶ Σμάργδης τε καὶ Λούρνης τό τε Ἱε-
 ριφθὸν καὶ Ἀταχὰς καὶ Σίφριός τε καὶ Ῥιπάλθας καὶ Βανασυ-
 μέων, ἔτι μέντοι καὶ Σινὰς καὶ Ῥάσιος, καὶ Δαβανὰς, καὶ ὅσα
 ἄλλα ἐνταῦθα ἐκ παλαιοῦ ἐστὶ, γελοιότατα δῆθεν τῷ σχήματι
 ἀποτεθριγκωμένα τὸ πρότερον ἀνοικοδομησάμενος σὺν τῷ ἀσφαλεῖ 20
P 37 ἔς τε τὸ νῦν φαινόμενον κάλλος τε καὶ ὀχύρωμα μεταθέμενος ἀνά-
 λωτα εἶναι καὶ προβεβλήσθαι Ῥωμαίων τῆς γῆς βεβαιότατα κατε-
 στήσατο. ἐνταῦθα ὄρος οὐρανόμηκες ἀποκεκρέμαται, ἀπόκρημνόν
 τε καὶ προσελθεῖν ἀμήχανον ὅλως. ἐν πεδίῳ δὲ ὑπόκειται χώρα
 γεώδης τε καὶ μαλθακὴ λίαν, ἀγαθὴ μὲν ἀρόσαι, θρέμμασι δὲ 25

16. Ἱεριφθὸν] Ἰδριφθὸν H.

quam accepisset; colonis agri, de quo memini proxime, ad onus vectigalis publici id accedebat, ut Persis aureos quinquaginta quotannis penderent, quo securius possiderent sua, ac fruerentur proventu frugum. Verum Iustinianus Aug. ipsis omnia mutavit in melius. Cincto enim Rhabdio moenibus, in ipso surgentium ibi rupium culmine positus, omnem praeclusit hostibus aditum, iuvante utique situ loci. Et quoniam incolis aqua deerat, quippe fontem summi scopuli non habebant, cisternas fecit duas; saxaque illa multis in locis excavans, aquarum receptacula passim comparavit, ut eo confluentibus aquis pluviis uti liberius, nec siti ad deditionem perpelli possint.

Caetera montium castella, quae hinc atque ex urbe Dara Amidam usque pertinent (ea sunt Ciphaz, Sauras, Smargdis, Lurnes, Hieriphthon, Atachas, Siphris, Ripalthas, Banasymeon, Sinas, Rhasis, Dabanas, aliaque ibi posita ab antiquo) cum speciem munimenti haberent plane ridiculam, illa solide reaedificavit, et ad decus perduxit, quod videmus hodie cum tanta firmitate coniunctum, ut hostium viribus superiora, Romanum imperium optime protegant. His in partibus, mons editissimus inaccessis horret praecipitiis: ager in planitie subiacet, non lapidosus, sed mollis admodum, et cum arationi tum

ἀτεχνῶς ἔννομος. ἐπιεικῶς γὰρ τῇ πόλει χλοάζει. παμπληθεῖς
 δὲ κῶμαι παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους εἰσίν. οἰκοῦσί τε αὐτὰς
 ἄνθρωποι τὰ μὲν ἐς κτῆσιν τῶν ἐπιτηδείων εὐδαίμονες, εὐάλωτοι
 δὲ, εἴ τις προσίοι. ὅπερ αὐτοῖς ἐπηνώρθωσεν Ἰουστινιανὸς βασι-
 5 λεὺς, φρούριον ἐπὶ τοῦ ὄρους τῇ ἀκρωνυχίᾳ δειμάμενος, ἵνα δὴ
 τὰ σφίσιν ἐναποθέμενοι τιμιώτατα, ἐπειδὴν προσίοιεν οἱ πολέμιοι, B
 ἀνατρέχοντες διασώζωνται. Βασιλέων δὲ τὸ φρούριον ἐπωνόμα-
 σται. καὶ μὴν καὶ τὰ ἀμφὶ πόλιν Ἀμίδαν φρούρια, πηλῶ τε πε-
 ριβεβλημένα, καὶ τοῖς πολέμοις βάσιμα παντάπασιν ὄντα, ἐς τὸ
 10 ἀκριβὲς ἀνοικοδομησάμενος ἅπαντα ἐς τῆς ἀσφαλείας τὸ ἀκριβέ-
 στατον μετεστήσατο. ἐν οἷς τὸ τε Ἀπάδνας καὶ τὸ Βυρθὸν πο-
 λίγνιόν ἐστιν. ἅπαντα γὰρ ἀκριβολογεῖσθαι πρὸς ὄνομα σὺν εὐ-
 πετές ἐστι. συνελόντα δὲ εἰπεῖν ἅπαντα πρότερον τοῖς ἐπιβουλεύ-
 ουσιν ὑποκείμενα τανῶν ἀνανταγώνιστα πεποίηκεν εἶναι. καὶ ἀπ’
 15 αὐτοῦ ἡ Μεσοποταμία τῶν Περσῶν γένει ἄβατος διαφανῶς ἐστιν.

Οὐ σιωπητέον δὲ οὐδὲ ὅπερ ἐν τῷ Βάρας φρουρίῳ ἐξεῦρεν, C
 οὗπερ ἐπεμνήσθην ἀρτίως. τὰ μὲν γὰρ τοῦ φρουρίου ἐντὸς ἀνυ-
 δρα τὸ παράπαν ὄντα ἐτύγχανεν, ἐν ὄρει δὲ ὑψηλῶ μάλιστα κατὰ
 τὸ κρημνῶδες τὸ Βάρας τοῦτο πεποίηται. ἔκτοσθεν δὲ αὐτοῦ ὡς
 20 ἀνωτάτω ἐν τῇ ὑπωρείᾳ μετὰ τὸ πρᾶνές πηγὴ ἦν, ἥνπερ ἐδόκει
 ἀξύμφορον εἶναι τῷ τειχίσματι τοῦ φρουρίου περιβαλεῖν, ὥς μή
 τις αὐτοῦ μοῖρα ἐν ὑπτίῳ κειμένη εὐάλωτος εἴη. ἐπενόει δὲ τύδε.
 τὰ ἐντὸς τοῦ περιβόλου διορύσσειν ἐκέλευεν ἕως ἐς τὸ μάλιστα
 ὁμαλές ἵκωνται. ὅπερ ἐπεὶ ἐπετελέσθη κατὰ τὴν τοῦ βασιλέως

1. ἔννομος] εὐνομος Maltretus. λειμῶνες εὐνομοι p. 117 a.

alendo pecori perquam commodus: quippe herba copiosissime viret. Montis
 radices obtinent frequentes pagi; quorum incolae fortunae quidem abundant;
 verum incursibus patent. Remedium Iustinianus Aug. attulit, extracto in
 cacumine montis castello: ubi repositis quae habent pretiosissima, adventante
 hoste, perfugium incolumes occupant: Augustorum castrum vocatur locus.
 Adhaec circumposita urbi Amidae castella, quae muris tantum luteis cincta,
 hostem excludere minime poterant, accurate refecit omnia, ac praeclare com-
 muniit. In his sunt Apadnas et Byrthum oppidulum: operae enim maioris
 est recensere singula nominatim. In summa, quaecumque prius exposita
 erant grassantibus, sic ea firmavit, ut expugnari iam nequeant: itaque Me-
 sopotamia Persis plane praeclusa est.

Nec silentio praetermittendum, quod in castro Baras, cuius mentionem
 modo feci, excogitavit, cum intus nihil aquae omnino esset. Imminet Baras
 montis celsissimi praecipitio. Procul extra muros, immo in monte suberat
 clivo fons, quem castrum moenibus complecti non expedire visum erat; ne qua
 eorum pars in plano sita occupari facile posset. Hanc vero ipse viam inve-
 nit. Humum intra murorum ambitum iussit effodi, usque dum ad spatium
 aequale campo perventum esset. Quo peracto uti praescripserat imperator,

ἐπίταξιν, ἐπιρρέον ἐνταῦθα τὸ ὕδωρ τῆς πηγῆς παρὰ δόξαν ἐφάνη. οὕτω δὲ καὶ τὸ φρούριον δεδημιουργηται ξὺν τῷ ἀσφαλεῖ καὶ ὕδατος πέρι ἐν ἐπιτηδείῳ φαίνεται κείμενον.

D ε'. Οὕτω δὲ καὶ Θεοδοσιουπόλεως, τῆς παρὰ ποταμὸν Ἀβόρραν γῆς τῆς Ῥωμαίων προβεβλημένης, τὸν περίβολον, ὅνπερ 5 ὁ χρόνος κατεργάσασθαι μάλιστα ἴσχυσε, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῖς τῇδε
P 38 ἀνθρώποις οὐχ ὑπὲρ τῆς ἀσφαλείας ἐδίδου θαρρεῖν, ἀλλὰ διηνεκὲς ἅπαντας ἐξέπλησσε, δεδισσομένους ὅτι δὴ οὐκ εἰς μακρὰν αὐτοῖς
H 20 ἐμπεσεῖται, ἀνοικοδομησάμενος ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον ὁ βασιλεὺς οὗτος διακωλύειν τὰς γε κατὰ Μεσοποταμίαν Περσῶν ἐσβολὰς ἵκα- 10 νῶς ἔσχεν.

Οἷα δὲ καὶ ἐν Κωνσταντίνῃ ἐπιδέδεικται εἰπεῖν ἄξιον. ἦν μὲν τὰ πρότερα ὁ Κωνσταντίνης περίβολος τό τε ὕψος κλίμακι ἀλωτὸς τὴν τε ἄλλην κατασκευὴν εὐέφοδος ἄγαν, ὥσπερ τι πάρεργον γεγεννημένος τοῖς πάλαι ἀνθρώποις. τοσοῦτῳ γὰρ διειστήκει- 15 σαν οἱ πύργοι ἀλλήλων ὥστε, εἰ προσβαλοῦντές τινες ἐς τὴν με-
V 418 ταξὺν χώραν προσίοιεν, οὐκ εἶχον οἱ κατὰ τοὺς πύργους ἐστῶτες
B καθότι ἂν αὐτοὺς ἀμυνόμενοι ἀποκρούοιντο. ἀλλὰ μὴν καὶ χρόνου μήκει πεπονηκὼς ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον τοῦ καταπεπτωκέναι οὐ μακρὰν που ἐγένετο. πρὸς δὲ καὶ τοιοῦτο τῇ πόλει προτείχισμα ἦν οἷον ἐπι- 20 τείχισμα κατ' αὐτῆς γεγονέναι δοκεῖν. οὐ πλεον γὰρ αὐτοῦ ἢ ἐς πόδας τρεῖς ἐγεγόνει τὸ πάχος, καὶ αὐτὸ μέντοι πηλῷ σύνθετον, τὰ μὲν κάτω ἐς ὀλίγον ἐκ λίθου μυλίου ἀνεστηκὸς, τὰ δὲ ὑπερθεῖν ἐκ τοῦ λευκολίθου καλουμένου, σφαλεροῦ τε ὄντος καὶ μαλακοῦ λίαν. ὥστε δὴ ὅλον ἦν τοῖς ἐπιούσιν εὐάλωτον. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινία- 25

2. δὲ] Vulgo τε.

promanans ibi fontis aqua se prodidit inopinato. Sic et tuta est structura castris, et situs ad aquae copiam opportunus.

5. Eodem modo, cum muros Theodosiopolis, quae ad fluvium Aborram imperii Romani propugnaculum est, vetustas adeo confecisset, ut civibus non fiduciam firmitas ulla, sed metum assiduum offerret impendentis ruinae periculum; imperator noster, resecta eorum parte maxima, Persarum in Mesopotamiam irruptiones praeclare inhibuit.

Quid vero Constantinae praestiterit, par est dicere. Erant Constantinae muri, si spectes altitudinem, scalis superabiles; si fabricam, expugnatu facillimi; quasi veteres non opus, sed quandam operis accessionem fecissent. Nam turres adeo inter se distabant, ut si qui infestis accederent ad spatium interiectum, ab earum custodibus propulsari non possent. Quin et partis maximae, aevo fatiscentis, ruina instabat. Adde quod urbis murus exterior talis erat, ut ad illam oppugnandam factus videretur. Crassus enim pedes non amplius tres, et luto coagmentatus, infra quidem molaribus saxis constabat ad modicam altitudinem: pars vero superior structa erat candido lapide, infirmo admodum ac praemolli: prorsus ut irruentibus facile esset eo potiri.

νὸς τὰ μὲν πεπονηκότα τοῦ περιβόλου νέα τινὶ ἀνεσώσατο οἰκοδο-
 μίᾳ, καὶ διαφερόντως τὰ πρὸς ἥλιον δύνοντα τετραμμένα καὶ βορ- C
 ρᾶν ἄνεμον. τοῦ δὲ δὴ ἐρύματος πανταχῇ μεταξὺ πύργοιν δυοῖν
 ἄλλον ἐντέθεικε, καὶ ἀπ' αὐτοῦ πύργοι ἅπαντες ὡς ἀγχοτάτω ἀλ-
 5 λήλοις ὄντες τοῦ περιβόλου προβέβληνται. ὅλῳ δὲ τείχει καὶ πᾶσι
 πύργοις μέγα τι χρῆμα ὕψους ἐνθέμενος ἄμαχον τοῖς πολεμίοις τὸ
 τῆς πόλεως ὀχύρωμα κατεστήσατο. ἀλλὰ καὶ ἀνόδους τοῖς πύρ-
 γοις κεκαλυμμένας πεποιημένος, τριωρόφους τε αὐτοὺς λίθων ἐπι-
 βολαῖς τεκτηνάμενος κυρτώμασι γεγονυῖαις θόλων, πυργοκάστελ-
 10 λον αὐτῶν ἕκαστον εἶναι τε καὶ καλεῖσθαι πεποίηκε. καστέλλους
 γὰρ τὰ φρούρια τῇ Λατίνων καλοῦσι φωνῇ. ἀλλὰ καὶ ἀμφὶ τοῖς D
 ὕδασι ἢ Κωνσταντῖνα τὰ ἀνήκεστα ἔπασχε πρότερον. τὰ μὲν
 γὰρ ἐκτὸς, ὅσον ἐκ σημείου ἐνὸς, πηγαὶ τέ εἰσι ποτίμων ὑδάτων
 καὶ ἄλλος ἐνθένδε φύεται ἐπικικῶς μέγα, οὐρανομήκεσι κατάφυ-
 15 τον δένδροις· τὰ μέντοι ἐντὸς, ἵνα δὴ οὐκ ἐφ' ὁμαλοῦς, ἀλλ'
 ἐν τῷ ἀνάντει τὰς ἀγνιάς συμβαίνει εἶναι, ἀνυδρός τε ἦν ἡ πόλις
 ἐκ παλαιοῦ καὶ δίψη τε καὶ ἀμηχανία πολλῇ οἱ τῇδε ὠκημένοι ἐς
 αἰεὶ εἶχοντο. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς ὅχετῳ τὸ ῥεῖθρον μεταβι-
 βάσας τοῦ τείχους ἐντὸς, κρήναις τε τὴν πόλιν ἀειρρύντοις διακο-
 20 σμήσας, οἰκιστῆς ἂν αὐτῆς δικαίως καλοῖτο. τὰ μὲν οὖν ἐς τὰςδε
 τὰς πόλεις Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ εἴργασται.

ζ'. Ἦν δὲ Ῥωμαίων φρούριον παρὰ ποταμὸν Εὐφράτην ἐν P 39
 τοῖς Μεσοποταμίας ἐσχάτοις, ἵνα δὴ Ἀβόρρας ποταμὸς τῷ Εὐ-
 φράτῃ ἀναμιγνύμενος τὴν ἐκβολὴν ἐνταῦθα ποιεῖται. τοῦτο Κιρκή-
 25 σιον μὲν ὀνομάζεται, βασιλεὺς δὲ αὐτὸ Διοκλητιανὸς ἐν τοῖς ἄνω

At Iustinianus Aug. labantes moenium partes, praesertim ad occidentem et septentrionem renovavit: ubique binis moenium turribus aliam interiecit: quo fit ut turres omnes inter se proximae defendant murum. Huic autem toti cunctisque turribus adiecta altitudine ingenti, urbis munimenta supra hostium vires extulit. Praeter haec, in turribus occultos fecit scalarum gradus, ac triplici ipsas camera distinguens lapidea, id illis tribuit, ut unaquaeque dicatur et vere sit pyrgocastellum. Etenim quae Graeci φρούρια, ea Latini castella vocant. Praeterea Constantina magnam aquae penuriam antea patiebatur. Sunt quidem extra muros primo ab urbe lapide fontes aquae potui aptae: unde nemus amplissimum enatum est, arboribus consitum procerissimis. Sed intra moenia, ubi declivia sunt nec sita in plano compita, iam inde olim arebat urbs, et siti gravissimaque difficultate semper cives conflictabantur. Tandem imp. Iustinianus fluentia in urbem aquaeductu derivata immisit, eamque ornavit fontium perennitate, ut merito ipsius conditor appellari queat. Haec Iustinianus Augustus in eas urbes beneficia contulit.

6. Castellum est Romanorum ad Euphratem in extrema Mesopotamia: ubi fluvius Aborrhias cum illo aquas commiscens sese exonerat. Nomen habet Circesium, olim conditum a Diocletiano Aug. Qui vero hodie imperat

χρόνοις ἐδείματο. Ἰουστινιανὸς δὲ τανῦν βυσιλεὺς χρόνου τε μήκει
 εὐρὺν συντριβὴς γεγονὸς, ἀπημελημένον δὲ καὶ ἄλλως ἀφύλακτον
 ὄν, ἐς ὀχύρωμα βεβαιότατον μετεστήσατο, πόλιν τε διεπράξατο
 μεγέθει καὶ κάλλει περιφανῇ εἶναι. Διοκλητιανὸς μὲν γὰρ τηνι-
 B κάδε τὸ φρούριον πεποιήται τοῦτο οὐχ ὅλον ἐν κύκλῳ τείχει περι- 5
 βαλὼν, ἀλλὰ μέχρι μὲν ἐς ποταμὸν Εὐφράτην ἐπεξαγαγὼν τὴν τοῦ
 περιβόλου οἰκοδομίαν καὶ πύργον ἑκατέρωθεν ἀπεργασάμενος ἔσχα-
 τον, ἀπολιπὼν δὲ τὴν ἐνθὲνδε τοῦ χωρίου πλευρὰν ἀτείχιστον ὅλως,
 ἀποχρῆναι, οἶμαι, τὸ τοῦ ποταμοῦ ὕδωρ ἐς τὸ τοῦ φρουρίου ὀχύ-
 ρωμα τῇδε ἡγούμενος. προϊόντος δὲ χρόνου τὸν ἔσχατον πύργον, 10
 ὃς δὴ ἐτέτραπτο πρὸς ἄνεμον νότον, τὸ τοῦ ποταμοῦ ῥόθιον πα-
 ραξύον ἐνδελεχέστατα κατέσεισεν ὅλον, ἐνδηλὸς τε ἦν ὥς, εἰ μὴ
 βοηθοίη τις ὅ τι τάχιστα, καταπεσεῖται αὐτίκα δὴ μάλα. ἐφάνη
 C τοίνυν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς τοῦτο πρὸς τοῦ θεοῦ κεκοιμημένος
 ἀξίωμα, πάσης ἐπιμελεῖσθαι καὶ ὥς ἐνι μάλιστα μεταποιεῖσθαι 15
 τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς· ὃς δὴ οὐ μόνον τὸν πεπονθότα πύργον ἐσώ-
 σατο, ἀνοικοδομησάμενος αὐτὸν μυλῷ λίθῳ καὶ φύσει σκληρῷ,
 ἀλλὰ καὶ τοῦ φρουρίου τὴν ἀτείχιστον πλευρὰν ξύμπασαν ὀχυρω-
 τάτῳ περιβέβληκε τείχει, διπλασιάσας αὐτῇ πρὸς τῷ ποταμῷ τὴν
 ἑκ τοῦ περιβόλου ἀσφάλειαν. πρὸς ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ προτεῖ- 20
 V 419 χισμα ἐχυρώτατον προσεποίησεν αὐτὸς τῇ πόλει, καὶ διαφερόντως
 D οὗ δὴ τοῖν ποταμοῖν ἥ ἐς ἀλλήλους ἐπιμιξία τρίγωνον ἀποτελεῖ
 σχῆμα, ταύτῃ τε τὰς ἐνθὲνδε τῶν πολεμίων ἐπιβουλάς ἀπεκρού-
 σατο. καὶ στρατιωτικῶν δὲ καταλόγων ἄρχοντα τῇδε καταστη-

17. μυλῷ λίθῳ] μυλίτου λίθου p. 38 b. λίθου μυλίου 43 d. μυ-
 λίας λίθους 84 d.

Iustinianus, ipsum temporis longae quietate labefactatum, neglectum et immu-
 nitum nactus, optime firmavit, urbemque magnitudine ac decore illustrem
 fecit. Neque enim castellum hoc Diocletianus totum moenibus circumdederat:
 sed ad fluvium quidem Euphratem producto muro, turrin posuerat in
 utroque extremo: latus autem, quod hinc porrigitur, omnino nudum relique-
 rat, ratus, ni fallor, satis id communiri aqua fluminis. Procedente tempore,
 extremam turrin, austro obversam, profluens amnis assiduo morsu adederat,
 et apparebat illam propediem collapsuram, nisi quis succurrere praefestina-
 ret. Ergo Iustinianus Augustus, honorem hunc summum adeptus manifesto
 dei munere, ut Romanum imperium, quam maximum est, curaret, eique pro
 virili parte consularet, non solum turrin vitiatam servavit, eam reparando
 molari ac duro natura lapide, sed totum etiam castelli latus, quod nudum
 erat, muro validissimo cinxit, atque ita munimentum geminavit, flumini
 nempe addita moenium firmitate. Exteriores etiam murum urbi adiecit,
 praesertim ubi confluens absolvit triquetrum: itaque hostium insidiis nullum
 ibi locum reliquit. Praeterea constituto numerorum militarium duce (sic

σάμενος, ὃν δοῦκα καλοῦσι, διηνεκὲς ἐνταῦθα καθιζησόμενον, ἀποχρῶν φυλακτήριον πεποίηκεν εἶναι τῇ τῆς πολιτείας ἀρχῇ· καὶ τὸ βαλανεῖον δὲ, ὅπερ δημοσίᾳ τὴν χρεῖαν τοῖς τῇδε ὠκημέ- νοις παρέχεται, ἀνόνητον ὅλως τῇ τοῦ ποταμοῦ ἐπιρροῇ γεγενη- 5 μένον ἐνεργεῖν τε τὰ ξυνειθισμένα οὐκέτι ἔχον, ἐς τὸν νῦν ὄντα μετέθηκε κόσμον. ὅσα μὲν γὰρ αὐτοῦ ἀπεκρέματο πρότερον ἐπὶ H 21 στερρᾷ τῆς οἰκοδομίας ἑστῶτα κατὰ τὸ τῷ λουτρῷ τῇ χρεῖᾳ ξυν- οῖσον (ὧν δὴ ἐνερθε τὸ πῦρ καίεται, χυτρώποδάς τε καλεῖν αὐτὰ P 40 νενομίκασι), ταῦτα δὴ ἅπαντα τῇ τοῦ ὕδατος ἐπιρροῇ ἀποκείμενα 10 πρόσθεν-εὐρῶν, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τὴν χρεῖαν τῷ βαλανείῳ διεφθαρ- μένην, λίθων μὲν αὐτὸς ἐμπεδώσας ἐπιβολαῖς ὅσα πρότερον ἀπεκρέματο, ἥπερ μοι εἴρηται, ἑτέρακ καθύπερθεν ἀποκρεμάσας οἰκοδομίαν, ἵνα δὴ ἀπρόσοδα τῷ ποταμῷ ἔστιν, ἀνεσώσατο τὴν ἐνθένδε εὐπάθειαν τοῖς τῇδε φρουροῖς. τὰ μὲν οὖν δὴ τοῦ Κιρ- 15 κησίου ἐς τόνδε τὸν τρόπον δεδημιούργηται τῷ βασιλεῖ τούτῳ.

Μετὰ δὲ τὸ Κιρκήσιον φρούριόν ἐστι παλαιὸν, Ἀννούκας ὄνομα, οὗπερ ἐρείπιον τὸ τεῖχος εὐρῶν οὕτω δὴ μεγαλοπρεπῶς ἀκωκοδομήσατο Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ὥς μηδὲ τῶν τινος ἐπιφα- B νεστάτων πόλεων ὀχυρώματος πέρι τὰ δευτερεῖα τὸ λοιπὸν φέ- 20 ρεσθαι. τῷ τρόπῳ δὲ τῷ αὐτῷ καὶ τὰ φρούρια, ὅσα δὴ ἀμφὶ πόλιν Θεοδοσιούπολιν κεῖται, τὰ μὲν ἀτελείστα πρότερον ὄντα, τὰ δὲ πηλῷ τε καὶ τῇ ἐνθένδε γελωτοποιίᾳ τετειχισμένα αἵμασιās τρό- πον, φοβερά τε τανῦν καὶ τὸ παράπαν ἀπρόσβατα τοῖς ἐπιούσιν εἰργάσατο· τό τε Μαγδαλαθῶν σὺν ἑτέροις δυοῖν, ἅπερ αὐτοῦ 25 ἐκατέρωθεν τυγχάνει ὄντα, καὶ Θαννούριος δύο, μικρόν τε καὶ

enim vocant) qui illic semper ageret; idoneo praesidio primam oram imperii confirmavit. Balneum quoque publicum, quo utuntur incolae, cum prorsus inutile allapsu fluminis evasisset, nec solitis usibus servire posset, in eum, quem habet modo, ornatum restituit. Quae enim prius supra fornaculas, in quibus ignis ardet, pro lavationis commodae ratione, solida fabrica suspensa erant (chytropodas vulgo appellant) haec omnia profluenti exposita, corruptamque ea-re balnei utilitatem offenderat. Quare structura lapidea firmatis iis, quae prius, ut dixi, pendeabant, his alias suspensuras imposuit, ad quas pertingere fluvius nequit. Quo facto, oblectationem inde capi solitam restituit praesidiariis. Haec sunt, quae imperator noster aedificavit Circesii.

Post Circesium est Annucas, vetus castellum, cuius muros Iustinianus Aug. cum semirutos comperisset, adeo magnifice instauravit, ut si munimenta spectes, illustrissimarum urbium nulli concedat. Similiter castella omnia Theodosiopoli circumiecta, quorum alia carebant muris, alia luto ridendaque materia in maceriae modum septa erant, talia iam fecit, ut terrorem obiciant, omnemque aditum negent oppugnare volentibus. Ea sunt Magdalathum cum duobus aliis, illi hinc inde adsitis, et utrumque Thannu-

μέγα, καὶ Βισμιδέων καὶ Θήμερις, ἔτι δὲ Βιδάμας καὶ Δανσα-
 ρῶν καὶ Θίολλα, Φίλας τε καὶ Ζαμαρθὰς καὶ τὰ λοιπὰ ὥς εἰπεῖν
 C ἅπαντα. ἦν δέ τις χῶρος παρὰ Θαννύριος μέγα, ᾧ δὴ ἐπιχω-
 ριάζειν Σαρακηνοῖς τοῖς πολεμίοις διαβαίνουσι τὸν ποταμὸν Ἀβόρ-
 ραν πολλὴ ἐξουσία ἐγένετο, ἔνθεν δὲ ὁρμημένοις διασκεδάννυσθαι 5
 μὲν ἀνά τε τὴν ὕλην δασεῖάν τε καὶ ἀμφιλαφῇ οὔσαν καὶ τὸ ὄρος,
 ὃ ταύτῃ ἀνέχει, καταθεῖν τε ἀδεέστερον τοὺς ὠκημένους ἀμφὶ τὰ
 ἐκείνῃ χωρία Ῥωμαίους. ἀλλὰ νῦν πύργον κομιδῇ λίθου σκληροῦ
 Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ δειμάμενος ἐνταῦθά τε
 φρουρὰν ἀξιολογωτάτην καταστησάμενος ἀναστέλλειν τὰς τῶν πο- 10
 λεμίων ἐπιδρομὰς παντελῶς ἴσχυσε, τοῦτον ἐπιτεχνησάμενος κατ'
 αὐτῶν πρόβολον.

D Ζ'. Τὰ μὲν οὖν ἐπὶ Μεσοποταμίας τῇδε Ἰουστινιανῷ βα-
 σιλεῖ εἴργασται. ἀναγκαῖον δέ μοι ἐνταῦθα τοῦ λόγου Ἐδέσσης
 τε καὶ Καρρῶν καὶ Καλλινίκου καὶ τῶν ἄλλων πολιχνῶν ἀπασῶν 15
 ἐπιμνησθῆναι, ὥσπερ ἐκείνῃ συμβαίνει εἶναι, ἐπεὶ καὶ αὐταὶ τοῖν
 ποταμοῖν μεταξὺ κεῖνται. τὴν Ἐδεσσαν ποταμὸς παραρρεῖ τὸ
 ρεῦμα βραχὺς, Σκιρτὸς ὄνομα, ὃς δὴ ἐκ χωρίων πολλῶν ξυνάγων
 τὸ ρεῖθρον ἐπὶ τὴν πόλιν φέρεται μέσην. ἐνθένδε τε ἑξῶν ἐπί-

P 41 προσθεν ἵεται, ἐπειδὴν αὐτάρκη παρέχεται τῇ πόλει τὴν χρεῖαν 20
 τῶν τε εἰσόδων αὐτοῦ καὶ ἐκβολῶν δι' ὀχεταγωγίας κατὰ τὸ τεῖ-
 χος πεποιημένων τοῖς πάλαι ἀνθρώποις. οὗτός ποτε ὁ ποταμὸς,
 ὄμβρων οἱ ἐπιγενομένων πολλῶν, ὑπερπεφυκώς τε ὑψοῦ ἀνεῖχε καὶ
 ὥς καταλύσων τὴν πόλιν ἐπήει. τοῦ τοίνυν προτειχίσματος καὶ

V 420 τοῦ περιβόλου καθελὼν ἐς τὸ ἔδαφος πολλήν τινα μοῖραν τὴν πό- 25

rium, minus ac maius; Bismideon, Themeres, Bidamas, Dausaron, Thiolla, Philas, Zamarthas, ac caetera fere omnia. Ad Thannurium maius locus erat, quem Saraceni, hostes Romani nominis, trajecto Aborrhha flumine, occupare facile, atque inde per densum et opacum nemus montemque ibi se attollentem dispersi, Romanos circumpositos excursibus infestare poterant. Iam vero Iustinianus Aug. turri illic ex durissimo lapide constructa, praesidium optimum collocavit, atque hostium incursiones prorsus repressit, excitato contra illos eiusmodi propugnaculo.

7. Quae modo dixi, in Mesopotamia fecit Iustinianus Aug. locus vero postulat ut Edessae, Carrarum, Callinici, aliorumque oppidorum illius tractus mentionem habeam, cum inter fluvios Euphratem ac Tigrin sita sint. Edessam alluit Scirtus, annis minime spatiosus. Collectis aquis ex multis partibus, mediae urbi illabitur: inde egressus pergit ulterius; postquam satis famulatus est civitati, canali ductus veteri, cuius ore atque exitu pervia sunt moenia. Aliquando fluvius hic largis imbribus vehementer intumuit, et civitatem, quasi ad ipsius excidium comparatus, invasit. Igitur magna labe rupto utroque muro, minori scilicet ac maiori, per urbem fere totam effusus,

λιν περιεβύλετο σχεδόν τι ὅλην, ἔργα τε ἀνήκεστα τῇδε εἰργάσατο.
 τῶν τε γὰρ οἰκοδομημάτων τὰ κάλλιστα ἐξέτηλα ἐξαπιναίως πε-
 ποίηται καὶ τῶν ἀνθρώπων τὸ τρίτημόριον διεχρήσατο. βασι-
 λεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς μὴ ὅτι ἀνεσώσατο τῇ πόλει τὰ καθηρημένα.
 5 εὐθὺς ἅπαντα, ἐν οἷς ἦ τε τῶν Χριστιανῶν ἐκκλησία καὶ ὁ κα-
 λούμενος Ἀντίφωρος ἦν, ἀλλὰ καὶ ὅπως μή τι αὐτῇ καὶ αὐτῷ B
 τοιοῦτο ξυμβαίῃ διεπράξατο σπουδῇ τῇ πάσῃ. πορείαν γὰρ ἐτέ-
 ραν πρὸ τοῦ περιβόλου τῷ ποταμῷ νεοχμοῦν ἴσχυσε, τοιαῦδε αὐ-
 τὸν περιελθὼν τέχνη. τὰ μὲν ἐν δεξιᾷ τοῦ ποταμοῦ ὑπτιὰ τε καὶ
 10 χθαμαλὰ πρότερον ἦν, τὰ δὲ δὴ ἐν ἀριστερᾷ ὄρος ἀπότομον, οὐκ
 ἐπιχωροῦν αὐτῷ ἐπικλίνειν που ἢ ἐκτρέπεσθαι τῆς ξυνειθισμένης
 ὁδοῦ, ἀλλ' ἐπὶ τὴν πόλιν αὐτὴν διορθούμενον ἀνάγκη τῇ πάσῃ.
 οὐ γὰρ ἦν τι αὐτὸν ἐπὶ δεξιᾷ ξυμποδίζον, ἥνικα ἂν τῆς πόλεως
 εὐθὺς φέροιτο. τοῦτο οὖν τὸ ὄρος ἀποτεμῶν ὅλον κοῖλα μὲν τοῦ
 15 ποταμοῦ τὰ ἐν ἀριστερᾷ καὶ γλαφυρώτερα τῆς αὐτοῦ πορείας κα-
 τεσκεύαστο, ἐν δεξιᾷ δὲ τοῖχον ὑπερμεγέθη ἐκ λίθων ἀμαξιαίων
 συνέστησεν, ὥστε, εἰ μὲν κατὰ τὰ εἰωθότα ὁ ποταμὸς μέτριος C
 φέρεται, μήποτε ἀποστεροῖτο τῆς ἐνθενδε ὠφελείας ἡ πόλις, ἐπει-
 δὲν δὲ τύχῃ τινὶ ἐς ὕψος ἀρθεῖς ὑπερβλύζοι, μετρία μὲν τις αὐ-
 20 τοῦ ἐκροῇ ἐπὶ τὴν πόλιν κατὰ τὰ ξυνειθισμένα χωροῖη, τοῦ δὲ ῥο-
 θίου τὸ ἐπιγιγνόμενον ἐς τὴν Ἰουστινιανοῦ ἐπιτέχνησιν ἀναγκαστὸν
 ἦν, ἐς τοῦ ἵπποδρόμου τὰ ὀπισθεν οὐ μακρὰν που ὄντος τέχνη τε H 22
 ἀνθρωπεῖα καὶ γνώμη προμηθεῖ παρὰ δόξαν νενικημένον. ἀλλὰ
 καὶ τῷ ποταμῷ τῆς πόλεως γινομένῳ ἐντὸς ὁρθὴν τινα πορείας
 25 ἀνάγκην ἀπεργασάμενος, ὑπερθέν τε οἰκοδομίαν ἐκατέρωθε ἐπι-

damna gravissima importavit. Repente enim aedificia pulcherrima diruit, ac
 tertiam civium partem extinxit. Protinus imp. Iustinianus non solum quae-
 cumque eversa fuerant, in quibus erat Christianorum ecclesia, et Antiphorus,
 ut vocant, instauravit; sed omni etiam studio providit, ne quid eiusmodi
 urbs denuo pateretur. Etenim pro moenibus novum fecit alveum flumini,
 idque arte hac circumvenit. A dextra adiacebat amni planities humilis; a
 laeva abruptus mons imminebat, cursum alio non sinens flectere, sed in ur-
 bem dirigens omni compulsus necessitate: neque enim a dextra quidquam
 obstabat recta urbem petenti. Monte illo penitus exciso, et ad sinistram flu-
 minis ripam humo excavata, fossam duxit eius alveo profundiore: ad dex-
 tram parietem ingentem ex saxis plaustralibus statuit: ita ut fluvius si con-
 suetam in cursu servet mediocritatem, non privet civitatem opportunitatibus
 suis: sin forte elatus restagnaverit, mediocrem aquarum partem pro more
 ad urbem devolvat; quodque abundaverit, in canalem, Iustiniani invento fa-
 ctum, cogatur influere, ac tergum vicini Hippodromi circumire, humanae arti
 ac providentiae mirabiliter cedens. Quin et intra urbem recta ire amnem
 subegit, imposita utrinque crepidine, qua digressio prohibetur: itaque re-

κρεμάσας, ὥς μὴ ἐκτρέπεσθαι τῆς ὁδοῦ δύναιτο, καὶ τὴν χρεῖαν τῇ πόλει ἐσώσατο καὶ δέους αὐτὴν τοῦ ἐνθένδε ἀπήλλαξεν. ἐτύγ-
D χανε δὲ τὸ Ἐδέσσης τεῖχος καὶ προτείχισμα, οὐδέν τι ἥσσον διὰ χρόνον μῆκος ἐν τοῖς ἐρειπίοις ταττόμενον ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον. διὸ δὴ ἄμφω ἀνοικοδομησάμενος βασιλεὺς, νέα τε αὐτὰ κατεστή- 5
 σατο καὶ πολλῷ ἐχυρώτερα ἢ πρότερον ἦν. μοῖρα δέ τις τοῦ Ἐδέσσης περιβόλου φρούριον κέκτηται, ἧς δὴ ἔκτοσθὲν τις ἐπα-
 νεστήκει λόφος ὥς πλησιαίτατα ὑποκειμένη ἐπικύπτων ἐνταῦθα τῇ πόλει· ὅνπερ ἐκ παλαιοῦ καταλαβόντες διατειχίσματι οἱ ἐπιχώριοι ἐντὸς τοῦ περιβόλου πεποίηνται, ὥς μὴ ἐπίμαχον ποιοίῃ τὴν πό- 10
 λιν. ἀλλὰ ταύτῃ ἐπιμαχωτέραν αὐτὴν παραπολὺ ἀπειργάσαντο· διατείχισμα γὰρ ὥς βραχίτατον ἐπὶ τῷ ἀνατεταμένῳ τῆς γῆς κείμενον καὶ παιδαρίοις τειχομαχίαν ἐμμελετῶσιν ἀλώσιμον ἦν. οὗ
P 42 δὴ ἐνθένδε καθηρημένου ἑτερον ἐν τῇ ὄρους ὑπερβολῇ τεῖχος ἀνέ-
 στη, Ἰουστινιανοῦ βασιλέως διαπόνημα, δέος μὲν ἐξ ἐπιθέσεως 15
 καθύπερθε γενησομένης οὐδαμῇ ἔχον, συγκαταβαῖνον δὲ τῇ ὑπὸ
 ρείᾳ μέχρι ἐς τὸ πρᾶνὲς ἐκατέρωθεν καὶ τῷ περιβόλῳ ἐναρμο-
 ζόμενον.

Ἀλλὰ μὴν καὶ Καρρῶν καὶ Καλλινίκου πόλεως τὰ τε τείχη καὶ τὰ προτειχίσματα καθελὼν, ἅπερ ὁ πολλὸς αἰὼν μετὰξὺ ἐπιρ- 20
 ρεύσας διέφθειρε, τανῶν ἀκραιφνῇ ἀπεργασάμενος, ἀμαχώτατα κατεστήσατο. ἔτι μέντοι καὶ φρούριον, ὃ ἐν Βάτναις ἦν, ἀτεί-
 χιστόν τε καὶ ἀπημελημένον τὰ πρότερα ὄν, τείχεσιν ἐχυρωτάτοις
B περιβαλὼν ἐς τὸν νῦν φαινόμενον μετήνεγκε κόσμον.

ἦ. Ταῦτα μὲν οὖν τρόπῳ, ὥπερ μοι ἐρρήθη, ἐπὶ τε Με- 25
 σοποταμίας καὶ Ὀσροηνῆς τῆς καλουμένης Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ

tento civitatis commodo, metum amovit. Et quoniam interiorē pariter at-
 que exteriorē Edessae murum vetustas late fregerat, utrumque imperator
 nova ac multo validiori fabrica refecit. Castellum habet Edesseni muri pars
 quaedam, extra quam collis surgebat, urbi subiectae proximae imminens.
 Cum olim septo complexi indigenae, ambitu urbis incluserant, ne illac facile
 esset hosti perrumpere. Verum eiusmodi opere urbem multo magis expugna-
 bilem fecerant. Cum enim murus ille esset humillimus et exporrecto in loco
 situs, vel a pueris ludicra oppugnatione se exercentibus capi poterat. Eo
 diruto, alterum in vertice montis Iustinianus Aug. excitavit. Is nullam timet
 ex superiori loco impressionem, et utrinque cum clivo ad imum usque mon-
 tem descendens, urbis moenibus cohaeret.

Praeterca Carrarum et urbis Callinici maiores iuxta ac minores muros,
 longinqui temporis lapsu corruptos, demolitus, iam sic integravit, ut invi-
 ctam habeant firmitatem. Castellum etiam Batnense, quod nudum negligen-
 tiaque contemptum erat, muris cinxit praevalidis, et ad decus, quo iam nitet,
 evexit.

8. Haec ita, ut dixi, in Mesopotamia et Osroëne Iustinianus Aug. per-

πεποιήται. ἔντινα δὲ τρόπον Εὐφράτου ποταμοῦ τὰ ἐν δεξιᾷ
 συμβαίνει εἶναι, ἐγὼ δηλώσω. τὰ μὲν ἄλλα Ῥωμαίων τε καὶ
 Περσῶν ὄρια τῇδὲ πη ἔχει. γειτονοῦσιν ἑκατέρων ἀλλήλοις τὰ C
 χωρία, ὁρμώμενοί τε ἀπὸ τῶν οἰκείων ἀμφοτέροι καὶ διαμάχονται
 5 καὶ συμβάλλουσι τὰς συναλλαγὰς, οἷά γε τὰ ἀνθρώπεια, ὀπηνίκα
 τοῖς τε ἦθρεσι καὶ ταῖς πολιτείαις διάφοροι ὄντες χώραν τινὰ ὁμο- V 421
 ρον ἔχουσιν. ἐν δὲ γε τῇ πάλαι μὲν Κομαγενῇ χώρα, τανῦν δὲ
 καλουμένη Εὐφρατησίᾳ, οὐδαμῇ ἀλλήλων ἄγχιστα ὤκηται. χώρα
 γὰρ ἔρημος καὶ ἄγονος ὅλως διορίζει ἐπὶ μακρότατον τὰ Ῥωμαίων
 10 τε καὶ Περσῶν ὄρια, περιμάχητόν τε οὐδὲν ἔχουσα. ἑκάτεροι
 μέντοι ἐν ἐρήμῳ, ἥπερ ἄγχιστα γῆς τῆς πρὸς αὐτῶν οἰκουμένης
 τυγχάνει οὕσα, φρούρια παρέργως ὠκοδομήσαντο ἐκ πλίνθου
 αἰμῆς· ἅπερ ἐπιβουλῆς οὐδεμιᾶς παρὰ τῶν πέλας ἔτυχε πώποτε, D
 ἀλλ' ἀκεπιφθόνως ἀμφοτέροι τῇδε ὤκησαντο, ἐπεὶ οὐκ εἶχον οὐ-
 15 δὲν ὅτου ἂν καὶ οἱ ἐναντίοι ἐφεῖντο. βασιλεὺς δὲ Διοκλητιανὸς
 τρία φρούρια τὸν τρόπον τοῦτον ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ ἐδείματο·
 ὧνπερ ἓν, Μαμβρὶ ὄνομα, καταπεπονηκὸς τῷ μακρῷ χρόνῳ Ἰου-
 στινιανὸς ἀκνεύσατο βασιλεὺς.

Τούτου δὲ τοῦ φρουρίου ἐκ σημείων μάλιστα πέντε ἐς τὰ
 20 Ῥωμαίων ἦθρη ἰόντι Ζηνοβία ποτὲ Ὀδονάθου γυνὴ τῶν ἐκείνῃ
 Σαρακηνῶν ἄρχοντος πόλιν ὠκισέ που ἐνταῦθά τινα ἐν τοῖς ἄνω
 χρόναις βραχεῖαν, καὶ τὸ ὄνομα ἀφῆκε τῇ πόλει. Ζηνοβίαν γὰρ
 αὐτήν, ὡς τὸ εἶκος, ἐπωνόμασεν. ἀλλὰ πολὺς ἄγαν μετὰ ταῦτα
 ἐπιρρεύσας ὁ χρόνος ἐρείπιον αὐτῆς τὸν περίβολον κατεστήσατο, P 43
 25 ἅτε Ῥωμαίων αὐτῆς ἐπιμελεῖσθαι οὐδαμῇ ἀξιούντων, ἔρημόν τε

egit: iam de rebus agam provinciae, quae ad Euphratis dexteram sita est. Alibi quidem Romanorum ac Persarum limites ita sunt constituti, ut eorum agri inter se vicini sint, atque e suis utrique sedibus profecti vel hostilitatem exercent, vel pacem atque commercium, more hominum, qui in regnis diversis positi, regiones habent conterminas. At in Comagene (sic olim vocabant, quae hodie dicitur Euphratesia) non sunt finitimi. Deserta enim ac plane sterilis regio Romanorum fines atque Persarum longissime distrahit, nihil habens dignum belli contentione. Utrique in solitudinis ora, quam accolunt, castella ex crudo latere defunctorie aedificarunt, quae nunquam vicinorum sensere vim: quippe ibi utraque natio citra invidiam habitat, nulla re cupiditatem hostium proritante. In hac solitudine castella tria imp. Diocletianus eo modo extruxerat: quorum unum, cui nomen Mambri, aevo convulsum Iustinianus Aug. renovavit.

Quinto fere ab isto castello lapide, Romanum versus imperium, olim Zenobia, uxor Odonathi principis Saracenorum illius tractus, parvam urbem condidit, suoque nominae, ut par erat, insigniens, Zenobiam appellavit. Elapsi deinde temporis diuturnitas eius moenia attrivit, et accedente Romanorum in-

αὐτὴν τῶν ἐνοικούντων παντάπασι διειργάσατο. παρὴν οὖν Πέρ-
σαις κατ' ἐξουσίαν, ἥνικα ἂν ἡ βουλομένοις σφίσιν, ἐν μέσοις γε-
νέσθαι Ῥωμαίους, ἀνηκόοις ἔτι τῆς τῶν πολεμίων ἐφόδου οὖσιν.
ἀλλὰ τὴν Ζηνοβίαν ἀνοικοδομησάμενος Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς
σύμπασαν, οἰκητόρων τε κατακόρως ἐμπλησάμενος, ἄρχοντά τε 5
στρατιωτικῶν καταλόγων καὶ διαρκές ἄγαν καταστησάμενος φυ-
λακτήριον; πρόβολον μὲν εἶναι τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς, ἐπιτείχισμα
δὲ διεπράξατο Πέρσαις· ὅς γε οὐχ ὅσον τὸ πρότερον ἀποδέδωκε
σχῆμα, ἀλλὰ καὶ πλεῖστον ἐχυρωτέραν εἰργάσατο ἢ πρότερον ἦν.

Β σκόπελοι γὰρ αὐτὴν περιβάλλουσιν ὡς ἀγχοτάτω. τοῖς τε πολε- 10
μίοις διὰ ταῦτα ἐξῆν τοὺς ἐκ τοῦ περιβόλου ἀμυνομένους κατὰ κο-
ρυφὴν ἐνθένδε βάλλειν. ὅπερ ἀποκρούεσθαι διὰ σπουδῆς ἔχων
οἰκοδομίαν τινὰ τῇ τοῦ περιβόλου ὑπερβολῇ ἑτέραν ἐνήψε κατ'
αὐτὸ μάλιστα τὸ τῶν σκοπέλων γειτόνημα, προκάλυμμα τοῖς ἐν-
θένδε μαχομένοις ἀεὶ ἔσομένην. πτερὰ τὴν οἰκοδομίαν καλοῦσι 15
ταύτην ἐπεὶ ὥσπερ ἀποκρέμιασθαι τοῦ τείχους δοκεῖ. ἅπαντα μὲν
οὖν ὅσα βασιλεὺς οὗτος ἐπὶ Ζηνοβίας εἰργάσατο φράσαι ἀμήχα-
ρον, ἐπεὶ ἐν χώρῳ ἐπὶ μακρότατον ἀγείτονι οὖσαν καὶ διὰ τοῦτο
μὲν ἐν κινδύνοις ἀεὶ ἔσομένην, ἐπικουρίας δὲ τυχεῖν Ῥωμαίων πλη-
Γ σιοχώρων οὐκ ὄντων αὐτῇ οὐκ ἂν δυναμένην, βεβαιωτάτης, ὡς 20
τὸ εἶκος, ἐπιμελείας πάντων μάλιστα ἡξίωσεν· ὀλίγα δέ μοι ἄττα
τῶν τῇδε πεπραγμένων γεγράψεται.

Παραρρεῖ μὲν τὴν Ζηνοβίαν Εὐφράτης ποταμὸς πρὸς ἀνί-
σχοντά που τὸν ἥλιον, ὡς ἀγχοτάτω τοῦ ἐκείνη περιβόλου ἰὼν,
Η 23 ὁρῶν δὲ παρ' αὐτὸν ὑψηλῶν ἀτεχόντων ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ δια- 25

curia, civibus omnino exhausit. Quare Persis, quoties collibitum esset, li-
cebat in medios Romanos sese inferre, celerius fama adventus sui. Impera-
tor vero Iustinianus Zenobiam, ab integro reaedificatam, magno incolarum
numero frequentavit, validissimoque praesidio cum duce ibi constituto, Ro-
mani imperii propugnaculum fecit, Persis infestum. Nec satis habuit formam
pristinam urbi reddere: firmitatis etiam plurimum adiecit. Cum enim vicini
scopuli, quibus cincta est, hostibus opportunitatem praeberent mittendi tela
ex edito in defensores muri; malum ille avertere satagens, fastigio moenium,
qua minus a scopulis distant, quiddam aliud astruxit, quo semper tegerentur
propugnatores. *Alas* ideo vocant, quod quasi muro suspensum videatur. Ac
nulla quidem oratio complecti potest quidquid imperator noster Zenobiae be-
nigne praestitit: siquidem urbem procul sitam in solitudine, ac proinde peri-
culis usque obnoxiam, auxiliique inopem, utpote dissitam a Romanis, accura-
tius, ut consentaneum erat, quam caeteras omnes muniit: ego vero eorum,
quae ibi effecta sunt, pauca attingam.

Zenobiam alluit flumen Euphrates, ab oriente sub moenibus praeterla-
bens. Et quoniam altis montibus subiectus est, eo loci expatiari non poterat:

σκεδάνυσθαι οὐδαμῇ ἔχων, ἀλλ' ἀνάγκη τοῦ γειτονήματος τῶν
 ἐνταῦθα ὄρων, ταῖς τε ὄχθαις σκληραῖς οὔσαις πεπιεσμένος καὶ
 ἐν στενῷ μάλιστα ξυνάγων τὸ ρεῦμα, ἐπειδὴν αὐτῷ ὄμβρων ἐπι-
 γενομένων ὑπερβλύζειν ξυνενεχθεῖν, ἐπιχυθεὶς τῷ τείχει, εὐθὺς
 5 οὐκ ἀμφὶ τὰ θεμέλια μόνον, ἀλλ' ἄχρι ἐς τὰς ἐπάλξεις ἐπέκλυζεν.
 οὗ δὴ τῷ ῥοθίῳ καταβεβρεγμένου ξυνέβαινε τὰς ἐπιβολὰς ξυγχεῖ- D
 σθαι τῶν λίθων, ἐπὶ σφαλερᾷς τε αὐτῶν τὸ λοιπὸν τῆς ξυνθήκης
 ἐστάναι. ἀλλὰ λίθων παμμεγέθη ἐκ λίθου μυλίου πρόβολον τῷ
 περιβόλῳ ἰσομήκη ἀπεργασάμενος ἐνταῦθα μὲν αἰὲν ἐνοχλεῖν τὸ τοῦ
 10 ποταμοῦ κλυδώνιον ὑπερβλύζοντος κατηνάγκασεν, ἐλεύθερον δὲ
 τὸ παρύπαν τῆς ἐνθένδε λώβης τὸ τεῖχος ἀφῆκεν, ἣν καὶ τὰ μάλ-
 ιστα ὁ ποταμὸς κυμαίνων ἐς ὕψος ἐγείρηται μέγα. ταύτης δὲ
 τῆς πόλεως τὸν περίβολον, ὅς δὴ αὐτῆς ἐτέτραπτο πρὸς βορρᾶν
 ἄνεμον, πεπονηκότα παντάπασι χρόνου μήκει εὐρῶν, παρέλυσε
 15 μὲν σὺν τῷ προτειχίσματι ἐς τὸ ἔδαφος, ἀνωκοδομήσατο δὲ οὐχ
 ἥπερ τὸ πρότερον ἦν, ἐπεὶ ἐνταῦθα αἱ τῆς πόλεως οἰκοδομίαι στε-
 νοχωροῦμεναι μάλιστα τοὺς ταύτῃ ὤκημένους ἡνίων. ἀλλὰ τὴν P 44
 προτέραν ὑπερβὰς τῶν τε θεμελίων τοῦ περιβόλου καὶ τοῦ προ- V 422
 τειχίσματος χώραν, ἔτι μέντοι καὶ τὴν τάφρον αὐτὴν, ἐνταῦθα
 20 τὸ τεῖχος ἐδείματο ἀξιοθέατόν τε καὶ διαφερόντως εὐπρόσωπον,
 ταύτῃ εὐρυτέραν παρὰ πολὺ τὴν Ζηνοβίαν πεποιημένος. ἀλλὰ
 καὶ λόφος τις πρὸ τῆς πόλεως ἀγχιστὰ εἰστήκει παρὰ δύοντά που
 τὸν ἥλιον· ἐξ οὗ δὴ παρῆν τοῖς ἐπιούσιν αἰὲν βαρβάροις βάλλειν
 κατὰ κορυφὴν ἀδεέστερον τοὺς τε ἀμυνομένους αὐτῆς καὶ οὐχ
 25 ἥκιστα τοὺς ἐν μέσῃ πόλει ἐστῶτας. τούτῳ οὖν τῷ λόφῳ τεύ-

8. λίθων delet Maltretus.

12. κυμαίνων] κυματῶν Tolos.

sed cum eorum vicinitate, tum ripis coercitus, sane asperis, in arctissimum spatium coactis aquis, ubi auctus imbribus se extulerat, muro statim affundebatur, nec ad ima solum et fundamento proxima, sed ad pinnas etiam exundabat. Muro autem unda perfuso, suis lapides sedibus emovebantur, eratque instabilis eorum coagmentatio. Verum extructo ex saxis molaribus ingenti aggere, eiusdem cum muro longitudinis, coëgit amnem ibi frustra tumultuari, quoties superfluxerit, itaque fecit ut moenia a damno, quod inde contrahebant, omnino tuta sint, quamvis ille turgidis fluctibus altissime insurrexerit. Maioris muri partem aquilonarem longa annorum serie penitus fractam esse compertum habens, illam cum minori muro diruit refecitque, non ad pristinum modum; propterea quod urbis domus, cum ibi essent angustiores, regionis illius incolis displicebant: sed locum, in quo muri utriusque fundamenta sederant, adeoque fossam ipsam transgressus, hic murum spectatu dignum pulcherrimumque eduxit, atque ita Zenobiam non parum dilatavit. Praeterea collis quidam erat urbi proximus ab occidente: unde barbari si ingruerent, a vertice telis impune appetere propugnatores, et vel in urbe media stantes ferire poterant. Ad collem hunc Iustinianus Aug. pro-

Β χισμα ἐνάψας Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἐκατέρωθεν, ἐντὸς τε αὐτὸν τῆς Ζηνοβίας καταστησάμενος, ἔξυσε μὲν ὅλον ἐνδεδεχέσθαι, ὥς μή τις κακουργήσων ἐνθὲνδε ἀνίοι, τείχισμα δὲ ἄλλο τοῦ λόφου ὑπερθεῖν ἔθετο, ἀπρόσδοκόν τε ὅλως τὴν πόλιν οὕτως τοῖς ἐπιβουλεύειν ἐθέλουσιν ἀπειργάσατο. τοῦ μὲν γὰρ λόφου ἐκτὸς κοί- 5 λην εἶναι τὴν γῆν ἐς ἄγαν συμβαίνει, καὶ διὰ τούτου ἐγγυτέρω ἵεναι τοὺς πολεμίους ἀδύνατον. ὑπὲρ γῆν δὲ τὴν κοίλην εὐθύς τὰ ὄρη ἀνέχει, ἃ πρὸς ἥλιον δύοντα τέτραπται. οὐ μόνον δὲ τῇ πόλει τὰ ἐς τὴν ἀσφάλειαν οὗτος ὁ βασιλεὺς ἐπρυτάνευσεν, ἀλλὰ καὶ ἱερὰ

Γ ταύτῃ ἀνέθηκε καὶ στρατιωτικῶν σημείων οἰκίας. ἔτι μέντοι καὶ 10 λουτρῶνας καὶ στοὰς προσεποίησεν αὐτῇ δημοσίας. ἐς ταῦτα δὲ πάντα Ἰσίδωρος τε καὶ Ἰωάννης μηχανοποιοὶ τὴν ὑπουργίαν παρέσχοντο, Βυζάντιος μὲν Ἰωάννης, Ἰσίδωρος δὲ Μιλήσιος γένος, Ἰσιδώρου ἀδελφιδοῦς, οὗπερ ἔμπροσθεν ἐπεμνήσθην, νεανία μὲν ἄμφω, δύναμιν δὲ φύσεως ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν ἐπιδειξάμενοι καὶ τῇ 15 ἐμπειρίᾳ τῶν τοῦ βασιλέως συνακμάσαντες ἔργων.

Δ 9'. Μετὰ δὲ τὴν Ζηνοβίαν τὸ Σοίρων πόλισμα, πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ κείμενον, οὕτω δὲ εὐκαταφρόνητον τὸ τείχισμα εἶχεν ὥστε Χοσρόην προβαλόντα ποτὲ αὐδὲ ὅσον ἡμιώριον ἀπεκρούσατο, ἀλλ' εὐθύωρον ἔάλω Πέρσαις. ἀλλὰ καὶ τοῦτο, 20 ὥσπερ Καλλίνικον, Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἀνοικοδομησάμενος τὸ πολίχνιον ὅλον τείχει τε ἐχυρωτάτῳ περιβαλὼν καὶ προτειχίσματα κρατυνόμενος μηκέτι εἶκειν προσβάλλουσι πολεμίους διεσκενάσατο.

Ἔστι δὲ τις νεὼς Σεργίῳ ἀνειμένος ἐν τῇ Εὐφρατησίᾳ ἐπι-

20. εὐθύωρον] εὐθύωρος Tolos.

moto hinc et hinc muro, ipsum Zenobiae ambitu comprehendit, et in praeceps undique circumscidit, ne quis inde infestus suggrederetur. Murum itidem colli imposuit, itaque omnes ad urbem aditus praeclusit ei perniciem molientibus. Nam ultra collem depressior humus accessum hostibus negat: trans vallem statim eminent montes ad solem occidentem obversi. Nec tantum securitati urbis prospexit imperator noster; sed templa etiam tectaque siguis destinata militaribus condidit: item balneis ac porticibus publicis ipsam ornavit, navantibus operam Isidoro et Ioanne machinariis: quorum hic ortu Byzantius, ille Milesius erat, Isidori nepos illius, cuius mentionem antea feci: adolescentes quidem ambo; sed in quibus mentis vis aetate maior, et probata in principis nostri aedificiis peritia pariter eluceret.

9. Post Zenobiam, Surorum oppidum, ad fluvium Euphratem situm, muros habebat adeo contemnendos ac tenues, ut ne dimidia quidem hora Chosrois impetum propulsarit; sed in Persarum potestatem momento venerit. Huius oppidi aequae ut Callinici instaurator Iustinianus, totum validissimis moenibus ac muro exteriori cinxit; ita ut hostiles impressiones sustinere in posterum valeat.

Templum est in Euphratesia sacrum Sergio, magni nominis sancto:

φανεῖ ἁγίῳ, ὃν δὴ σέβοντές τε καὶ τεθνηπότες οἱ πάλαι ἄνθρωποι
 Σεργιούπολιν τε ἐπωνόμασαν τὸ χωρίον καὶ τειχίσματι βραχυτάτῳ
 περιβεβλήκασιν, ὅσον τοὺς ἐκείνη Σαρακηνοὺς ἀποκρούεσθαι οἶόν P 45
 τε εἶναι ἐξ ἐπιδρομῆς αὐτὸ ἐξελεῖν. ἀδύνατοι γὰρ τειχομαχεῖν
 5 εἰσι Σαρακηνοὶ φύσει, καὶ τι αὐτῶν, ἂν οὕτω τύχοι, τείχισμα
 φανυλότατον καὶ πηλῷ σύνθετον ἐμπόδιον τῇ ὁρμῇ γίνεται. ἀλλ'
 ὕστερον ὁ νεὼς οὗτος κειμηλίων προσόδῳ δυνατός τε καὶ ἀπόβλε-
 πτος διὰ παντὸς ἦν. ὃ δὴ λογισάμενος Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς
 τὸ πρᾶγμα εὐθὺς ἐν ἐπιμελείᾳ πεποιήται, τείχει τε ἀξιολογωτάτῳ
 10 ἐν τοῖς μάλιστα περιβέβληκε, καὶ ὑδάτων θησαυρίσας μέγα τι
 χρῆμα πλήθειν αὐτοῖς ἐσκευάσατο. ἔτι μέντοι καὶ οἰκίας τε καὶ
 στοὰς καὶ τὰς ἄλλας οἰκοδομίας τῷ χωρίῳ ἐντέθεικεν, ἃ δὴ πό-
 λεως ἐγκαλλωπίσματα γίνεσθαι εἴωθεν. ἀλλὰ καὶ φρουρὰν τῇδε
 στρατιωτῶν εἰς καιρὸν τοῦ περιβόλου ἀμυνομένων ἰδρύσατο. Χοσ- B
 15 ρόης ἀμέλει ὁ Περσῶν βασιλεὺς ἐν σπουδῇ πεποιημένος τὴν πόλιν
 ἐλεῖν στράτευμά τε αὐτῇ ἐπὶ πολιορκίαν πολὺ ἐπιστήσας ἄπρακτος
 ἐνθένδε ὀχυρώματος ἰσχύϊ τὴν προσεδρίαν διέλυσε.

Καὶ πολίσματα δὲ καὶ φρούρια πάντα ἐν ἐσχατιαῖς τῶν Εὐ-
 φρατησίας ὁρίων ὄντα τῆς ὁμοίας ἐπιμελείας ἤξιωσε, Βαρβαλι-
 20 σοῦ τε καὶ Νεοκαισαρείας καὶ τοῦ Γαβούλων καλουμένου καὶ τῆς
 πρὸς Εὐφράτῃ τῷ ποταμῷ Πεντακωμίας καὶ τοῦ Εὐρώπου, ἔτι V 423
 μέντοι καὶ τοῦ καλουμένου Ἡμερίου τὰ τείχη εὐρῶν πῇ μὲν παρ- H 24
 ἔργως τε καὶ ἐπὶ σφαλερᾷ τῆς οἰκοδομίας γεγεννημένα, πῇ δὲ καὶ
 μόνῳ περιβεβλημένα πηλῷ, πιεζόμενα δὲ καὶ ὑδατος ἀπορία πολλῇ
 25 καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῖς πολεμίοις εὐκαταφρόνητα παντάπασιν ὄντα, C

quem adeo venerati sunt ac suspexere veteres, ut locum Sergiopolim nuncu-
 paverint. Muro hunc humillimo sepserant, qui videlicet satis foret prohi-
 bendis illarum partium Saracenis, quominus primo aditu irrumperent. Ne-
 que enim ad oppugnanda moenia nati sunt Saraceni. Eorum certe impetum
 obvius forte murus vel infirmissimus, nec nisi luto compactus, cohibet. Post-
 modum donariis sacraque suppellectili templum hoc summe inclaruit. Quod
 secum reputans imp. Iustinianus curam protinus eo contulit: moenia loco
 circumdedit praeclarissima, et aquae copiam providit, immensam eius collecta
 vi in receptacula. Insuper domos, porticus, aliaque extruxit aedificia, qui-
 bus urbes decorati solent. Praesidium quoque militare ibi constituit, muros,
 cum res posceret, defensurum. Profecto Chosroës Persarum rex, cum urbis
 capiendae percupidus, magnis illam copiis circumsedisset, munitionis firmi-
 tate prohibitus, re infecta, obsidionem solvit.

Pari cura dignatus est oppida castellaque omnia, in extremis Euphra-
 tesiae finibus posita; Barbalissum, Neocaesaream, Gabula, Pentacomiam,
 quae est ad Euphratem, atque Europum: cumque Hemerii muros partim
 opera perfunctoria ac fabrica parum firma constructos, partim mere luteos,
 aqua defectos, et ea-re omnino ridendos ab hostibus offendisset, aequavit

καθεῖλε μὲν εἰς τὸ ἔδαφος, ἐς δὲ τὸ ἀκριβὲς λίθων ἐπιβοῶν σκλη-
 ρῶν μάλιστα δεινόμενος εὐθὺς ἅπαντα, εὐρους τε καὶ ὕψους μέγα
 τι χρῆμα τῷ ἔργῳ κατὰ λόγον ἐνθέμενος, καὶ ὑδάτων ταμιεῖα
 τεκτηνόμενος πανταχόσε τῶν ἑχυρωμάτων παμπληθῆ, ταῦτά τε
 κατακορῇ ὑδασιν ὀμβρίοις καταστησάμενος ἅπαντα, ἰδρυσάμενος 5
 δὲ καὶ φρουρὸν ὁμίλον, ἐς τὴν νῦν φαινομένην ἀσφάλειαν καρτε-
 ρώτατα τὴν αὐτοῦ ἐπικράτειαν μεταβίβασεν. ἃ δὲ ἐπὶ μακρότα-
 τον ἂν τις διασκοπούμενος τάς τε ἄλλας ἀπάσας Ἰουστινιανοῦ βα-
 σιλέως ἀγαθοεργίας ὑπεριδὼν, τούτου δὲ μένου φαίη ἂν εἶνεκα
 τὴν βασιλείαν παραλαβεῖν, τοῦ Θεοῦ δηλονότι τὰ τῆς σωτηρίας 10
 Ῥωμαίων τῷ γένει διηνεκὲς πρυτανεύοντος.

D Πρὸς ἐπὶ τούτοις καὶ τὴν Ἱεράπολιν, ἥπερ ἀπασῶν πρώτη
 τῶν τῇδε πόλεων τυγχάνει οὖσα, λαβὼν ἀποκεκμένην τοῖς ἐπιβου-
 λεύειν ἐθέλουσι, προμηθεῖ διεσώσατο γνώμη. χώραν τε γὰρ ἔρη-
 μιον τὰ πρότερα περιβεβλημένην πολλὴν καὶ διὰ τοῦτο ἀφύλακτον 15
 οὖσαν, τῶν μὲν ἀνονήτων αὐτὴν περιόδων ἀπήλλαξεν, ἐπιτομώ-
 τερον δὲ σὺν τῷ ἀσφαλεῖ καταστησάμενος τὸν περίβολον, ἐς τε τὸ
 τῆς χρείας ἀναγκαῖον ξυναγαγὼν ἑχυρωτάτην τανῦν ἐν τοῖς μάλι-
 στα διεπράξατο τὴν πόλιν εἶναι. οὗ δὲ καὶ τότε ἀγαθὸν εἴργα-
 σται. πότιμον ὕδωρ ἐκ μυχῶν τῆς γῆς ἄνδρσιν ἐν μέσῃ πόλει 20
P 46 διηνεκῶς, λίμνην τέ τινα ἐνταῦθα ἐρρεῖαν ποιεῖται. τοῦτο πολε-
 μίων μὲν, ἂν οὕτω τύχῃ, προσεδρευόντων γίνεται τῇ πόλει σωτή-
 ριον, ἐν δὲ ἀγαθοῖς πράγμασιν οὐκ ἀναγκαῖον αὐτῇ συμβαίνει
 εἶναι, ἔξωθεν εἰσαγομένων ὑδάτων πολλῶν· προϊόντος δὲ τοῦ
 χρόνου εἰρήνῃ μακροῖ. συμβεβιωχότες οἱ τῇδε ὠκημένοι, ἀνάγκης 25
 δὲ οὐδεμιᾶς ἐς πείραν ἔλθόντες, ἐν ὀλιγωρίᾳ τοῦτο πεποίηται.

solo : mox durissimo lapide ex toto restituit, cum magna aptaque latitudinis
 et altitudinis accensione; complures circum munimenta cisternas fecit, quas
 omnes aquis implevit pluviis: collocato demum praesidio, effecit quod cer-
 nimus hodie, ut locus ille firmissime teneatur. Quae si quis plenius consi-
 deret, caeteraque omnia Iustiniani Aug. beneficia lustret animo, illum pro-
 fecto dicet ob id unum, ut benigne faceret, suscepisse imperium, deo utique
 Romanorum salutis assidue consulente.

Ad haec, cum accepisset Hierapolim, urbium regionis illius principem,
 exitum inferre volentibus patere, sua illam providentia servavit. Nam in-
 gens habenti ipsi spatium intra moenia vacuum ac propterea incustoditum,
 laxiorem et supervacaneum ambitum recidit: tunc contracto et ad necessarios
 usus coacto muro, eum in statum adduxit urbem, ut iam e munitissimis una
 sit. Eandem beneficio hoc affecit. Aqua dulcis media in urbe ex terrae
 sinu prorumpit perenni scatebra, ac latum inibi stagnum efficit, salutare id
 quidem civitati, si quando forte eam hostes obsederint, sed rebus tranquillis
 minime necessarium: quippe magna aquae copia foris inducitur. Procedente
 tempore, cives pace fructi diutissima, neque ullam experti necessitatem, illud

οὐ γὰρ οἶδεν ἀνθρώπου φύσις ὑπὲρ τῶν παρόντων κακῶν ἐν εὐ-
 δαμονίᾳ βουλευέσθαι. οὗτου τοίνυν τὴν λίμνην ἐνδελεχέστατα
 ἐνεπλήσαντο, νηρόμενοί τε καὶ πλυνοὺς ἐνταῦθα ποιούμενοι καὶ B
 ἀπορριπτοῦντες φορυτοὺς ἅπαντας * * *

5 Ἐκεῖτο δὲ καὶ ἄλλα ἄτια ἐν ταύτῃ δὴ τῇ Εὐφρατησίᾳ χω-
 ρία, Ζεῦγμά τε καὶ Νεοκαισάρεια. αἱ δὴ πολίχναι μὲν ἄχρι ἐς
 τὸ ὄνομα ἦσαν, τείχεσι δὲ περιβέβληντο αἵμασιῶς τρόπον. τῷ
 μὲν γὰρ τῆς οἰκοδομίας κολοβῶ ἑσβατὰ πόνῳ οὐδενὶ τοῖς πολε-
 μίοις ἐγίνετο, ἀδεέστερον ἐς αὐτὰ ἐσπηδᾶν ἔχουσι, τῷ δὲ στενῷ
 10 λίαν ἀφύλακτα, οὐκ ἔχόντων τὸ παράπαν τῶν ἐνταῦθα φρουρῶν
 ὅποι ἂν ἐστῶτες ἀμύνοντο. ἀλλὰ καὶ ταῦτα Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς
 τείχεσιν ἀληθέσι περιβαλὼν εὗρους τε καὶ ὕψους ἰκανῶς ἔχουσι, καὶ C
 τῇ ἄλλῃ κατασκευῇ κρατυνόμενος, πόλεις τε διεπράξατο καλεῖσθαι
 δικαίως καὶ κρείσσους εἶναι τῆς τῶν πολεμίων ἐπιβουλῆς.

15 Ἰ. Ἀλλὰ καὶ τῶν πόλεων τὰς Χοσρόῃ ἀλούσας (ἥνικα ἔ-
 βάρβαρος οὗτος ἀλογήσας τὰ παρ' αὐτοῦ ὁμωμοσμένα ἐν ταῖς
 ἀπεράντοις σπονδαῖς καὶ τὰ διδόμενά οἱ ἐπ' αὐταῖς χρήματα, καὶ
 βασκανία μὲν ἐς Ἰουστινιανὸν βασιλέα ἐχόμενος, οἷς δὴ Λιβύης τε
 καὶ Ἰταλίας τῷ πολέμῳ κύριος γέγονε, καὶ τὴν ἐς τὰ ὁμωμοσμένα D
 20 πίστιν περὶ ἐλάσσονος τῆς ἐς ταῦτα λύσεως πεποιημένος· καιροφυ-
 λακήσας δὲ ἀπολελειμμένου ἐν τῇ ἐσπερίᾳ ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον τοῦ
 στρατοῦ Ῥωμαίων ἀντάγγελος βέβηκεν ἐς Ῥωμαίων τὴν γῆν, ἀνη-
 κόων ἔτι Ῥωμαίων ὄντων τῆς τῶν πολεμίων ἐφόδου, ἐς τοῦτο δὴ

4. ἅπαντας * * *] Locum hunc contulit Possinus cum MS. Vaticano,
 sed nihil reperit quo lacunam expleret. MALT.

neglexerant. Nempe humanum ingenium felicitas ab instantium malorum
 cogitatione avertit. Quare stagnum sordibus oppleverant, ibi natare soliti,
 lavanda tergere, et purgamenta quaevis proiicere. * * *

Alia quaedam erant oppida in Euphratesia, puta Zeugma ac Neocaesa-
 rea; oppida inquam nomine tenns: moenibus cincta maceriae speciem refe-
 rentibus. Ac structura quidem eorum mutila facilem dabat hostibus aditum,
 ut illa impune transilire possent, angustiae vero maximae custodias exclude-
 bant, cum nihil esset omnino loci, in quo starent propugnatores. Ea Iusti-
 nianus Aug. veris moenibus latitudinis iustae et altitudinis cinxit, omnique
 apparatu muniit: quo fit ut iam urbes dicantur merito, et ab hostium moli-
 tionibus tutae sint.

10. Urbes etiam captas a Chosroë, quando hic barbarus nulla nec iu-
 ramenti, quo perpetuam pacem sanciverat, nec pecuniae, quam pro illa ac-
 ceperat, habita ratione, et bello partam Africae Italiaeque dominationem
 Iustiniano Aug. invidens, excitatum his furorem sequi maluit quam iurisiu-
 randi fidem; ac tempus aucupatus, quo pars maxima Romani exercitus in
 occidente procul distinebatur, in Romanum imperium irrupit, adventus ipse
 sui nuntium ferens: quippe Romani de expeditione hostium nihil dum audie-

μετεστήσατο βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἀσφαλείας καὶ κόσμου ὥστε
 V 424 ἀπάσας εὐδαιμονεστέρας κατὰ πολὺ τῶν ἢ πρότερον εἶναι, καὶ
 μηκέτι πρὸς τὰς τῶν κακουργησόντων βαρβάρων ἐφόδους περιδεεῖς
 εἶναι, μηδὲ τινι μηχανῇ πρὸς τὰς ἐπιβουλάς ὑπόπτως ἔχειν.

Μάλιστα δὲ ἀπασῶν Ἀντιόχειαν, ἣ νῦν Θεούπολις ἐπικέ- 5
 P 47 κληται, κόσμου τε καὶ ὀχυρώματος ἐνεπλήσατο πολλῷ μείζονος ἢ
 πρότερον εἶναι ξυνέβαινεν. ἦν μὲν γὰρ αὐτῆς τὸ παλαιὸν ὁ πε-
 ρίβολος μακρὸς τε ὑπεράγαν καὶ περιόδων πολλῶν ἀτεχνῶς ἐμ-
 πλεως, πῇ μὲν τὰ πεδία περιβαλὼν οὐδενὶ λόγῳ, πῇ δὲ τὰς τῶν
 σκοπέλων ὑπερβολὰς, καὶ ἀπ' αὐτοῦ πλείοσιν ἐπιβουλαῖς ὑποκεί- 10
 μένος. συστείλας δὲ αὐτὸν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς κατὰ τὸ χρεῖα
 ξυνοῖσον, οὐ ταῦτα φρουρεῖν, ἅπερ καὶ πρότερον, ἀλλὰ τὴν πό-
 λιν ἐς τὸ ἀκριβὲς πεποίηκε μόνην. τὰ μὲν γὰρ κάτω τοῦ περι-
 βόλου, ἐνθα ἡ πόλις ἐπικινδύνως εὐρύνετο, ἐν μαλακῷ τε πεδίῳ
 B κειμένη καὶ περιουσίᾳ τειχίσματος ἀφύλακτος οὖσα, μεταβιβάζει 15
 ὡς ἐνδοτάτῳ, ἐπικαιριώτατα στενοχωρήσας ἐνταῦθα τὴν πόλιν,
 περιστελλομένην τῷ πεπιέσθαι. ποταμὸν δὲ Ὀρόντην, ὅσπερ αὐ-
 τὴν παρέρρει ἐν περιόδοις τὰ πρότερα οὖσαν, διωδήσατο μετα-
 πορευθέντα τὸ ρεῖθρον τῷ περιβόλῳ γειτονεῖν. αὐθις ὀχεταγω-
 H 25 γίᾳ τὸν ῥοῦν ὡς ἀγχοτάτῳ περιελίξας, ταύτῃ τε καὶ τὸ σφαλερὸν 20
 τῆς ἀμετρίας ἀνῆκε τῇ πόλει καὶ τὴν ἐκ τοῦ Ὀρόντου ἀσφάλειαν
 ἀνεσώσατο. ἐνταῦθά τε νεοχμώσας γεφύρας ἐτέρας ζεύγματα τῷ
 ποταμῷ νέα ἐντέθεικε, περιαγαγὼν δὲ ὡς πορρωτάτῳ τῆς χρείας
 αὐτὸν, εἴτα τὴν προτέραν ἀπέδωκε πορείαν τῷ ρεῖθρῳ. τὰ μὲν-

6. μείζονος] μείζον Tolos.

18. παρέρρει] Legebatur παραρρεῖ.

rant: urbes inquam a Chosroë captas sic muniit ornavitque imp. Iustinianus, ut omnes hodie multo beatiores quam antea, non amplius timeant infestas barbarorum irruptiones, et omnino securae sint ab insidiis.

Inprimis Antiochia, cui nunc cognomen Theopolis, longe validior pulchriorque evasit illius ope quam prius fuerat. Ampliora olim erant moenia, atque orbe vastissimo qua agros, qua summas rupes temere complectebantur: quamobrem pluribus erant insidiis obnoxia. Sic autem illa, prout usus flagitabat, arctavit, ut iam non spatium, quod vacuum ambiebant, sed urbem solum optime protegant. Ac moenium quidem partem inferiorem, ubi sese urbs porrigebat non sine periculo, quippe cum sita esset molli in campo, et ob nimium muri complexum incustodita; eam inquam partem penitissime transtulit, ibique urbem contraxit aptissime, et in angustum conclusit. Fluvium Orontem, qui ipsam alluebat longis anfractibus sinuosus, compulit alibi moenibus mutato cursu, eoque per alveum illis proximum circumducto, immodicae laxitatis periculum amovit a civitate, et quam Orontes praebebat securitatem retinuit. Ibidem fluvium novis pontibus ita iunxit, ut cum ipsum a civium usibus longissime abduxisset, priori alveo deinde reddiderit: urbis

ποι ἄνω ἐς τὸ κρημνῶδες αὐτῷ κατὰ τάδε διαπεπύνηται. ἐν τῇ
 τοῦ ὄρους ὑπερβολῇ, ἥπερ Ὀροκασσιάδα καλοῦσι, πέτρα τις τοῦ C
 τείχους ἐκτὸς ὡς ἀγχοτάτω ἐτύγγανεν οὕσα, ἐξ ἀντιπάλου τε τοῦ
 περιβόλου ἐνταῦθα κειμένη καὶ λίαν ἐπιμαχώτατον αὐτὸν τιθε-
 5 μένη. Χοσρόη ἀμέλει ἐνθενδε ἡ πόλις ἐάλω, ἥπερ μοι ἐν λόγοις
 τοῖς ἐπιτηδείοις ἐρρήθη. τὰ δὲ τοῦ περιβόλου ἐντὸς ἔρημός τε
 χώρα καὶ δύσσοδος ἐπιπλεῖστον ἦν. πέτραι γὰρ ὑψηλαὶ καὶ χα-
 ράδραι ἀνέκβυτοι διακεκλήρωνται τὸν χώρον ἐκεῖνον, ἀδιεξόδους
 τὰς ἐνθενδε ποιούμεναι τρίβους, ὥπερ ἀλλοτρίου ἐνταῦθά τινος
 10 ἄλλου τῶν Ἀντιοχέων τοῦ τείχους ὄντος. χαίρειν τοίνυν πολλὰ
 τῇ πέτρᾳ φράσας, ἥπερ ἐν γειτόνων τῷ τείχει οὕσα εὐάλωτον
 αὐτὸ διαφανῶς ἐσκαιώρητο, ὡς πορρωτάτω αὐτῆς περιβάλλειν
 τὴν πόλιν ἐγὼ, ἀβουλίας πέρι τῶν πρότερον αὐτὴν δειμαμένων D
 ἀπὸ τῶν πραγμάτων τῆς πείρας πεποιημένος τὴν μάθησιν. χώ-
 15 ραν τε ὁμαλὴν μάλιστα τοῦ τείχους ἐντὸς τὴν τὰ πρότερα κρη-
 μνῶδη οὕσαν ἀπεργασάμενρος, ἀνόδους ταύτῃ πεποιήται οὐχ ὅσον
 ἀνδράσι πεζοῖς, ἀλλὰ δὴ καὶ ἵππεῦσι βασίμους, ἔτι μέντοι καὶ
 ἁμαξηλάτους τὸ λοιπὸν οὕσας. ἀλλὰ καὶ βαλανεῖα καὶ ὑδάτων
 ταμιεῖα ἐν τοῖς ὄρεσι πεποιήται τούτου τοῦ τείχους ἐντός. φρέαρ
 20 τε ὠρυξεν ἐν πύργῳ ἐκάστῳ, τὴν πρότερον ἀνδρῖαν ἐνταῦθα οὕ-
 σαν ὑδασιν ὑετίοις ἰώμενος.

Ὅσα δὲ καὶ ἀμφὶ τῷ χειμάρρῳ πεποιήται, ὅς ἐκ τούτων δὴ
 τῶν ὀρέων κάτεισιν, εἰπεῖν ἄξιον. ὄρη μὲν ἀπότομα δύο τῇ πόλει P 48
 ἐπῆρται, ἀλλήλοιν ξυνιόντα ὡς ἀγχοτάτω. τούτων θάτερον μὲν
 25 Ὀροκασσιάδα καλοῦσι, τὸ δὲ δὴ ἕτερον Σταυρὶν κέκληται. ἀπο-

vero verticem praecipitiis asperum ita muniit. In montis culmine, quod ap-
 pellant Orocassiadem, rupes quaedam extra quidem, sed proxime mu-
 rum, aequali surgens altitudine: unde nullum negotio expugnari poterat.
 Hac certe Chosroës urbem cepit, quae in eodem loco narravimus. Intra
 moenia vacabat spatium valde confragosum: quippe alti illud obtinent sco-
 puli: et insuperabiles torrentium alvei senectute, quibus illinc venit, ita ab-
 rumpunt, ut murus ille ab Antiochia alienus fuisse videatur. Quapropter
 abdicata rupe, cuius vicinia manifestam dabat opportunitatem occupandi
 muri, procul ab ea moenibus urbem cingere statuit, eorum imprudentiam,
 qui ipsam olim aedificaverant, experimento rerum compertam habens. Solo
 etiam, quod intra muros salebris ac praecipitiis deruptum erat, ad aequalita-
 tem redacto, ascensus fecit, non peditibus modo, sed equitibus etiam ac
 plaustis meabiles. Balneas quoque et aquarum receptacula in montibus in-
 tra muri huius ambitum condidit, ac puteum fodit in singulis turribus, pristi-
 nam loci ariditatem depellens provisa aquae pluviae copia.

Iam dicere consentaneum est acta circa torrentem, qui ex illis montibus
 decurrit. Urbi imminent gemini montes praerupti, qui inter se proxime coe-
 unt: horum alterum Orocassiadem vocant, alterum Staurin. Ubi desinunt,

λήγοντα δέ πη αὐτὰ νάπη τις ζεύγνυσι καὶ χαράδρα μεταξὺ οὗσα, χειμάρρουν ἐπιτελοῦσα, ἐπειδὴν ὄοι, Ὀνοπνίκτην ὄνομα, ὃς δὴ ἐξ ὑπερδεξίων κατιῶν ὑπερθεῖν τε τοῦ περιβόλου φερόμενος ἐπὶ μέγα τε, ἂν οὕτω τύχοι, ἐξιστάμενος, διεσκεδάννυτο μὲν ἐς τοὺς τῆς πόλεως στενωποὺς, ἀνήκεστα δὲ κακὰ τοὺς ταύτῃ ὠκημένους εἰρ-5 γάζετο. ἀλλὰ καὶ τούτου τὴν ἄκισιν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς εὐ-
B ράδρας ξυμβαίνει εἶναι, ἐξ ἧς ὁ χειμάρρους ἐπὶ τὸ τείχισμα ἔετο, τοῖχον ἰδείματο ὑπερμεγέθη, ἐκ κοίλης χαράδρας διήκοντα ἐς ἐκά-
 τερον τοῖν ὁροῖν μάλιστα, ὥς μηκέτι περαιτέρω ἵεναι κυματοῦντι 10
 τῷ ποταμῷ δυνατὰ εἶη, ἀλλ' ἐπὶ μακρότερον ξυνιστάμενος ἐν-
 ταῦθα λιμνάζει. ἐν δὲ τῷ τοίχῳ θυρίδας ποιησάμενος ἐνθένδε ἀπορρέοντα ὑπολήγειν κατὰ βραχὺ ἀνάγκη χειροποιήτω τὸν χει-
V 425 μάρρουν διεσκενύσατο, οὐκέτι λάβρως τῷ παντὶ ρεύματι τῷ περι-
 βόλῳ προσβάλλοντα, καὶ διὰ τοῦτο ὑπερβλίσκοντά τε καὶ τὴν πόλιν 15
 κατεργαζόμενον, ἀλλὰ πρῶως τε καὶ προσηνῶς ὑπορρέοντα, ἥπερ
 μοι εἴρηται, ταύτῃ τε τῇ ἐκροῇ διὰ τῆς ὀχεταγωγίας ἰόντα ὅποι
 ἂν αὐτὸν βουλομένοις ἢ περιάγειν οὕτω μέτριον γεγεννημένον τοῖς
 πάλαι ἀνθρώποις.

C Τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ τῷ Ἀντιοχείας περιβόλῳ τῇδε Ἰουστινιανῶ-20
 νῶ βασιλεῖ εἴργασται. καὶ ξύμπασαν δὲ πρὸς τῶν πολεμίων κα-
 ταφλεχθεῖσαν ἀνωκοδομήσατο τὴν πόλιν αὐτός. τετεφρωμένων
 γὰρ πανταχόσε καὶ καθηρημένων ἀπάντων, λόφων τε μόνον ἐκ
 πόλεως ἐξηνθρακωμένης ἐπανεστηκότων πολλῶν, ἥπορος τοῖς Ἀν-
 τιοχεῦσιν ἐγίνετο τὴν τε χώραν ἐπιγνῶναι τῆς ἐκάστου ἰδίας γενο-25
 μένης τὰ πρῶτα. ἐκφορήσας οὖν τὸ συμπτωθεῖν ἅπαν, οἰκίας τε

iunguntur saltu, interiacente alveo, qui post imbres torrentem accipit, Ono-
 pnictem nomine. Hic ex edito defluens, moenia translabeatur, ac si forte
 vehementius intumesceret, in urbis vicos effusus, detrimenta gravissima ci-
 vibus inferebat. Malo remedium hoc invenit Iustinianus Aug. Ante murum,
 qui est proximus alveo, unde torrens ad moenia devolvebatur, ingentem pa-
 rietem excitavit, et ad montem utrumque ex intimo alveo fere perduxit; ne
 turgidos fluctus propellat torrens ulterius; sed ibi diu collectus stagnet.
 Hoc autem parietem fenestrato, illum artificii vi coëgit ita manare, ut sensim
 subsidat, nec iam rapide tota aquarum mole petat moenia, nec, quod conse-
 quens est, inundet, urbiue perniciem afferat, sed leniter, ut dixi, ac pla-
 cide subterlabatur, et hoc modo effluens sese per canales insinuet, quo-
 cumque prisci incolae ipsum deducere voluissent sic tenuatum.

Ita Iustinianus Aug. prospexit muris Antiochiae, quam et ipse restituit,
 cum eam hostes flamma funditus delevisent. Rebus enim consumptis omni-
 bus penitusque sublatis, nihil ut urbis incensae, nisi rudera tumuli passim
 extarent, quo cuiusque domus antea stetisset loco, dignoscere Antiocheni non
 poterant. Quare egestis penitus ruinis, tristes privati cuiusque incendii reli-

πυρκαϊῶς περικαθῆραι τὰ λείψανα, ἔτι μέντοι δημοσίων στοῶν ἢ
 περιστύλων αὐλῶν οὐδαμῇ οὐσῶν, οὐδὲ ἀγορᾶς πη καθισταμένης,
 οὐδὲ τῶν στενωπῶν τὰς ἀγνιάς διαιρούντων τῇ πόλει, οἰκίας τινὸς
 οἰκοδομίαν ἀπανθαδιάσασθαι. ἀλλὰ βασιλεὺς οὐδεμιᾷ μελλήσει D
 5 ὥς ἀπωτάτω τῆς πόλεως τὰ καθηρημένα μετενεγκὼν, ἐλεύθερόν
 τε τὸν ταύτῃ ἀέρα ξὺν τοῖς ἐνερθεῖν τῶν ἐνοχλούντων καταστησά-
 μενος, πρῶτα μὲν τὰ ἐδάφη πανταχόθι τῆς πόλεως λίθοις ἀμα-
 ξιαίοις ἐκάλυψεν. ἔπειτα δὲ στοαῖς τε καὶ ἀγοραῖς αὐτὴν διακρί-
 νας, καὶ διελὼν μὲν τοῖς στενωποῖς ἀμφοδούς ἀπάσας, ὀχετοὺς δὲ
 10 καὶ κρήνας καὶ ὑδροχόας καταστησάμενος, ὅσοις ἢ πόλις κεκόμ-
 ψεται, θέατρόν τε αὐτῇ καὶ βαλανεῖα πεποιημένος, καὶ ταῖς ἄλ- H 26
 λαις δημοσίαις οἰκοδομίαις ἀπάσαις κοσμήσας, αἷσπερ εὐδαιμονία
 διαφαίνεσθαι πόλεως εἶωθε, τεχνιτῶν δὲ καὶ ἐπιδημιούργων πλη-
 θος ἐπαγαγὼν, ῥᾶόν τε καὶ ὑπονώτερον τοῖς ἐνοικοῦσι παρέσχετο P 49
 15 δείμασθαι τὰς αὐτῶν ἰδίας οἰκίας. οὕτω τε Ἀντιόχειαν ἐπιφανε-
 στέραν γεγονέναι τανῦν ἢ πρότερον ἦν ξυνηνέχθη. ἀλλὰ καὶ ἱε-
 ρὸν ἐνταῦθα τῇ θεοτόκῃ πεποιήται μέγα· οὗ δὴ τό τε κάλλος καὶ
 τὸ ἐς ἅπαντα μεγαλοπρεπὲς ἐπελθεῖν λόγῳ ἀμήχανον· ὃ δὴ καὶ
 προσόδῳ ἐτίμησε χρημάτων μεγάλων. ἔτι μέντοι καὶ Μιχαὴλ
 20 τῷ ἀρχαγγέλῳ νεῶν παμμεγέθη ἐδείματο. προὐνόησε δὲ καὶ τῶν
 ἀρρωστήμασι πονοιμένων ἐνταῦθα πτωχῶν, οἰκία τε σφίσι καὶ τὰ
 ἐς τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τῶν νοσημάτων ἀπαλλαγὴν ἐν ἐπιτηδείῳ κα-

1. περικαθῆραι] περικαθήρας H. Prior lectio est etiam codicis Va-
 ticanī, in quo ad marginem notantur haec, πρῶτα μὲν γὰρ ἐξηνθρα-
 κωμένην καὶ τετεφρωμένην ἅπασαν καθήρας ἐλεύθερον τὸν ταύτης
 ἀέρα παρσκευάσατο ἔπειτα τὰ ἐδάφη πανταχόθι. MALT. Eadem
 illa πρῶτα — πανταχόθι habet C, loco horum, τετεφρωμένων γὰρ
 πανταχόσε usque ad ἐδάφη πανταχόθι.

quias abstulit. Praeterea cum nullae uspiam essent publicae porticus, nec
 columnata atria, nec forum, nec urbis compita in vicos secta, non erat ut
 domum quisquam aedificandam susciperet. At imperator, abiecta omni cun-
 ctatione, ruinas procul urbe exportari iussit: ubi solum pariter cum aëre ab
 impedimentis vacuum fuit, primum quidem saxis plaustralibus urbem totam
 constravit; dein vero porticibus ac foris illam distinxit: compita in vias
 omnia secuit: aquaeductus, fontes, emissaria fecit, quibus omnibus decora
 est et gloriosa civitas: eandem theatris, balneis aliisque ornavit publicis ae-
 dificiis cuiusque generis, quae urbis felicitatem demonstrare solent. Accito
 fabrorum atque opificum ingenti numero, id incolis tribuit, ut suam quis-
 que domum facilius atque expeditius aedificaret. Hinc factum est, ut ho-
 diernus Antiochiae splendor pristinum superet. Ibidem templum deiparae
 condidit, sane amplum; cuius decus absolutamque magnificentiam verbis as-
 sequi nequeo: ipsi etiam luculentum pecuniae censum attribuit. Michaëli
 quoque Archangelo aedem extruxit praecipuae magnitudinis. Quin et pau-
 peribus aegris consuluit: masculis seorsum ac foeminis cubicula, ministeria,
 resque omnes ad recuperandam valetudinem appositae constituit. Nec mi-

ταστησάμενος ἅπαντα, χωρὶς μὲν ἀνδράσι, χωρὶς δὲ γυναιξί, καὶ οὐδέν τι ἦσσαν τοῖς ξένοις ἐπὶ καιροῦ γενομένοις ἐνταῦθα ἐνδήμοις.

B ια'. Οὕτω δὲ καὶ Χαλκίδος πόλεως τὸν περίβολον, ἐπι-
σφαλῶς τε ἀρχὴν γεγονότα καὶ ὑπὸ τῶν ἐτῶν κατερρακωμένον,
σὺν τῷ προτειχίσματι ἀνανεωσάμενός τε καὶ πολλῷ ἐχυρώτερον
καταστησάμενος ἢ πρότερον ἦν, ἐς τὸν νῦν φαινόμενον πεποιήται
τρόπον.

Ἦν δέ τι ἐπὶ Συρίας κομιδῇ ἀπημελημένον πολίχνιον, Κῦ-
ρος ὄνομα, ὅπερ Ἰουδαῖοι ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ἐδείμαντο, δορυά-
λωτοι μὲν ἐκ Παλαιστίνης ἐς τὴν Ἀσσυρίαν ἀποκεκομισμένοι πρὸς 10
C τοῦ Μήδων στρατοῦ, παρὰ Κῦρου δὲ βασιλέως ἀφειμένοι πολλῇ
ὑστερον· διὸ δὴ καὶ Κῦρον τὸ χωρίον ἐκάλεσαν, ταῦτα τῷ εὐερ-
γέτῃ ἐκτίνοντες χαριστήρια. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἡ Κῦρος
τά τε ἄλλα ὑπερώφθη καὶ ἀτείχιστος ὅλως μεμένηκεν. ἀλλὰ βα-
σιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἅμα μὲν πρόνοιαν τῆς πολιτείας ποιούμενος, 15
ἅμα δὲ καὶ τοὺς ἁγίους Κοσμᾶν τε καὶ Δαμιανὸν τὰ μάλιστα σέ-
βων, ὧν δὴ ἄγχιστά πη τὰ σώματα καὶ ἐς ἐμὲ κεῖται, πόλιν εὐ-
D daίμονα καὶ λόγον ἀξίαν πολλοῦ, τείχους τε ἀσφαλείᾳ ἐχυρωτά-
του καὶ φρουρῶν πλήθει καὶ οἰκοδομιῶν δημοσίων μεγέθει, καὶ
V 426 τῆς ἄλλης κατασκευῆς τῷ ἐς ἄγαν μεγαλοπρεπεῖ, πεποιήται Κῦ- 20
ρον. ταύτης δὲ τῆς πόλεως τὰ μὲν ἐντὸς ὕδατος ἄπορα ἐκ πα-
λαιοῦ ἦν, ἐκτοσθε δὲ ὑπερφυῆς τις ἐγεγόνει πηγὴ, περιουσίᾳ μὲν
πλήθουσα ποτίμων ὑδάτων, ἀνόνητος δὲ τοῖς τῇδε ὥκημένοις παν-
τάπασιν οὔσα, ἐπεὶ οὐκ εἶχον ὅθεν ἂν ἐνθένδε ἀρύοιντο ὕδωρ,
ὅτι μὴ πόνῳ τε καὶ κινδύνῳ μεγάλῳ. περιόδοις τε γὰρ αὐτόσε 25

norem adhibuit providentiam peregrinis, ibi diversantibus ad quoddam tempus.

11. Sic etiam urbis Chalcidis moenia ab initio infirma atque annis di-
rupta cum exteriori muro instauravit; quod opus longe est priori validius :
et quam cernimus hodie, formam ipsis ac speciem dedit.

In Syria nullo fere loco habebatur oppidum, cui nomen Cyrus. Id olim
a Iudaeis conditum fuit, quos cum Medorum exercitus e Palaestina captivos
in Assyriam abduxisset, liberos multo post rex Cyrus dimisit. Idcirco locum
appellavere Cyrum, hanc benefico principi gratiam rependentes. Progre-
diente tempore, in tantum venit contemptum Cyrus, ut omnino muros ami-
serit. Verum Iustinianus Aug. simul provido in remp. studio adductus, simul
eximia pietate in SS. Cosmam ac Damianum, quorum corpora etiamnum
proxime condita sunt; muri optimi firmitate, valido praesidio, publicorum
aedificiorum magnitudine, ac caeterarum rerum magnificentissimo apparatu,
Cyrum fortunatam insignemque admodum urbem fecit. Intra hanc urbem
summa fuerat ab antiquo aquae penuria: extra fons erat, maximus is quidem,
ac dulcibus aquis uberrimus, sed inutilis plane incolis: cum inde aquam hau-
rire sine magno labore periculoque non possent. Nam illuc per anfractus

βοῦσιν ἀναγκαῖον ἐγένετο χρῆσθαι, κρημνώδους χωρίου καὶ ὅλως
 βάρτου μεταξὺ ὄντος· καὶ τοῖς πολεμίοις, ἂν οὕτω τύχη, ἐν- P 50
 ῥεύουσιν ὑποχείριοι ῥᾶστα ἐγίνοντο. διώρουχα τὸν ἐκτοσθε
 τῆς πόλεως ἄχρι ἐς τὴν κρήνην οὐκ ἀπαρακαλύπτως, ἀλλὰ κε-
 5 ρυμμένως ὡς ἐνι μάλιστα πεποιημένος, ἄπονόν τε αὐτοῖς καὶ
 κίνδυνον τὴν τοῦ ὕδατος παρέσχετο χρεῖαν.

Καὶ Χαλκίδος δὲ πόλεως τὸν περίβολον ὅλον, ἐς τε τὸ ἔδα-
 φος καθειμένον καὶ ἄλλως ἀφύλακτον ὄντα, ἐχυρᾷ διαφερόντως
 ἀνενεώσατο οἰκοδομία, καὶ προτειχίσματι ἐκρατύνατο. ἔτι μὲν-
 10 τοι καὶ τὰ ἄλλα Σύρων πολίσματά τε καὶ φρούρια τὸν αὐτὸν κε-
 κοσμηκῶς τρόπον ζηλωτὰ ἐπιεικῶς κατεστήσατο. B

Οὕτω μὲν Συρίαν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἐν τῷ ἀσφαλεῖ διε-
 σῶσατο. πόλις δὲ πού ἐστιν ἐπὶ Φοινίκης τῆς παρὰ Λίβανον
 Παλμύρα ὄνομα, ἐν χώρῳ μὲν πεποιημένη τοῖς πάλαι ἀνθρώποις
 15 ἀγείτονι, ἐν καλῷ δὲ τῆς τῶν πολεμίων Σαρακηνῶν διόδου κειμένη.
 τούτου γὰρ δὴ ἔνεκα αὐτὴν καὶ ὠκοδομήσαντο πρότερον, ὥς μὴ
 λάθοιεν οἱ βάρβαροι οὗτοι ἐξάπινα ἐς τὰ Ῥωμαίων ἥθη ἐμβάλ-
 λοντες. ταύτην βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς διὰ χρόνου μῆκος ἔρημον C
 ἐπὶ πλείστον γεγενημένην ὀχυρώμασί τε λόγου μεῖζοσιν ἐπιρρώσας,
 20 πρὸς δὲ καὶ ὕδάτων περιουσίας καὶ φυλακτηρίου στρατιωτῶν ἐμ-
 πλησάμενος, τὰς τῶν Σαρακηνῶν ἐπιδρομὰς ἀνεχαίτισεν.

15. ἀγείτονι] ἀγειτόνως Toloa.

ire necesse erat: quippe intererat avium prorsus et insuperabile praecipi-
 tium: ubi illi hostilibus insidiis, si forte ponerentur, facillime teneri poterant.
 Igitur extra urbem fossa ad fontem usque perducta, non patente, sed quoad
 eius fieri potuit tecta, discrimine pariter ac difficultate usum aquae ipsis
 expediit.

Urbis Chalcidis moenia iam proclinata, neque ullo protecta opere, stru-
 ctura firmissima reparavit omnino, ac muro sepsit exteriori. Sic demum
 caetera Syriae oppida castellaque ornavit, ut iam valde sint invidenda.

Ita quidem Syriae Iustinianus Aug. securitatem attulit ac salutem.
 Phoenice autem, quae est ad Libanum, urbem habet Palmyram, in loco so-
 litudine cincto olim conditam, situ commodo ad observandum iter Saraceno-
 rum, nostrorum hostium. Eo nempe aedificata fuit consilio, horum ut bar-
 barorum subitae in Rom. imperium irruptiones deprehendantur. Hanc aevo
 tantum non penitus desolatam Iustinianus Augustus supra quam dici potest
 communiit: eidem aquarum affatim dedit: impositoque militari praesidio,
 incursiones Saracenorum inhibuit.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΟΥ ΔΕΣΠΟΤΟΥ
ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ ΚΤΙΣΜΑΤΩΝ
ΛΟΓΟΣ Γ'.

PROCOPII CAESARIENSIS
DE AEDIFICIIS DN. IUSTINIANI
LIBER III.

P 51 Χώραν μὲν τὴν ἐώαν οὕτως Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ὀχυρώμασιν
V 427 ἐκρατύνατο, ἥπερ μοι ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγῳ ἐρρήθη. ἄρξαμένῳ
P 52 δέ μοι ἐκ τῶν παρὰ Πέρσαις ὁρίων τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς περιηγεῖ-
σθαι τὰ πρὸς αὐτοῦ ἐρύματα γεγενημένα, οὗ μοι ἀπὸ καιροῦ ἔδο-
ξεν εἶναι ἐπὶ τοὺς Ἀρμενίους ἐνθένδε ἰέναι, οἳ δὴ ἐκ πόλεως Ἀμί-
δης ἄχρι ἐς τὴν Θεοδοσιούπολιν τὴν ἑτέραν προσυικοῦσι τοῖς 5
Πέρσαις. μέλλοντι δέ μοι τῶν ἐκείνη οἰκοδομημάτων ἐπιμνη-
σθῆναι προϋργιαίτατον φαίνεται εἶναι ὑπειπεῖν πρότερον ὄντινα
δὴ τρόπον σφαλερῶς ἄγαν βιοτεύοντας τοὺς Ἀρμενίους ὁ βασιλεὺς
οὗτος ἐς τὴν παροῦσαν ἀσφάλειαν βεβαιότατα μεθρημόσατο. οὐ
γὰρ δὴ ὅσον οἰκοδομίαις τούτους τοὺς κατηκόους ἐσώσατο, ἀλλὰ 10
καὶ τῇ ἄλλῃ προνοίᾳ, ἥπερ μοι αὐτίκα δὴ μάλα γεγράφεται.
ἀρκτέον δὲ μικρὸν ἄνωθεν.

Ita quidem, ut in superiori libro exposui, Iustinianus Aug. orientem operi-
bus firmavit. Ego vero cum extructas ab ipso munitiones describere coepe-
rim ab imperii Romani limite, qui Persas contingit, haud alienum iudico ad
Armenios inde progredi, qui ab urbe Amida ad alteram usque Theodosiopoli
Persidem accolunt. Ac paranti mihi illius orae aedificia recensere, id rebus
omnibus antevertendum videtur, ut dicam qua ratione imperator noster Ar-
menios, vitam agentes in summo discrimine, ad illam, qua iam constantissime
gaudent, securitatem traduxerit. Hos enim subditos non tantum aedificiis,
sed circa res alias providentia servavit, uti mox literis prodam: verum paulo
altius petendum initium.

Βασιλεὺς μὲν ὁμογενὴς πάλαι τοῖς Ἀρμενίοις καθίστατο, B
ἥπερ τοῖς ἀναγραφαιμένοις τῶν ἱστοριῶν τὰ ἀρχαιότατα δεδιήγη-
ται. ἐπειδὴ δὲ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν τὸν Περσῶν βασιλέα κα-
θεῖλε, Πέρσαι μὲν δεδουλωμένοι ἡσυχῇ ἔμενον, Πάρθοι δὲ Μα-
κεδόσιν ἐπαναστάντες καὶ τῷ πολέμῳ περιγενόμενοι ἐξήλασάν τε H 27
αὐτοὺς ἐνθένδε καὶ τὰ μέχρι ἐς Τίγριν ποταμὸν ἔσχον, ὑπ' αὐτοῖς
τε τὸ λοιπὸν ἐς ἔτη πεντακόσια ἔκειτο τὰ Περσῶν πράγματα, ἕως
Ῥωμαίοις ὁ Μαμαίας Ἀλέξανδρος βασιλεὺς γέγονε. καὶ τότε τις
τῶν ἐν Πάρθοις βασιλέων τὸν ἀδελφὸν τὸν αὐτοῦ Ἀρμενίοις βασι-
10 λέα κατεστήσατο Ἀρσάκην ὄνομα, ὥσπερ ἡ τῶν Ἀρμενίων ἱστορία
φησί. μὴ γάρ τις Ἀρμενίους τοὺς Ἀρσακίδας οἰέσθω εἶναι. εἰ-
ρήνη γοῦν αὐτοῖς ἐς ἔτη τὰ πεντακόσια κατὰ τὸ συγγενὲς διαγέγονε. C
καὶ ὁ μὲν τῶν Ἀρμενίων βασιλεὺς ἐν Ἀρμενίᾳ τῇ μεγάλῃ καλου-
μένη καθῆστο, τῷ Ῥωμαίων αὐτοκράτορι ἐκ παλαιοῦ ὑποχείριος
15 ὢν, χρόνῳ δὲ ὕστερον παῖδες ἐγένοντο Ἀρσάκη τινὶ Ἀρμενίων βα-
σιλεῖ δύο, Τιγράνης τε καὶ Ἀρσάκης ὀνόματα. ὅσπερ, ἐπεὶ ἔμελλε V 423
τὸν βίον διαμετρήσασθαι, διαθήκας τιθεὶς, ἄμφω τῷ παῖδε ποι-
εῖται διαδόχους αὐτῷ τῆς ἀρχῆς, οὐκ ἰσοστάσιον διορίσας ἑκατέρῳ
τὸ κράτος, ἀλλὰ τῷ Τιγράνῃ τετραπλασίαν ἀπολιπὼν τὴν μοῖραν.
20 Ἀρσάκης μὲν οὖν ὁ πατὴρ οὕτω τὴν βασιλείαν διοικησάμενος ἐξ
ἀνθρώπων ἠφάνιστο, Ἀρσάκης δὲ ὁ παῖς, ἐφ' οἷς δὴ αὐτῷ ἔλασ- D
σοῦσθαι ξυνέβη ἀγανακτῶν τε καὶ δυσφορούμενος ἐπὶ τῶν Ῥω-
μαίων τὸν αὐτοκράτορα τὸ πρᾶγμα ἦγε, τοῦ τε ἀδελφοῦ καταλῦ-
σαι τὴν βασιλείαν μηχανῇ πάσῃ ἐλπίδα ἔχων καὶ ἄδικον οὔσαν

Olim rex Armeniis praeerat, ex eadem gente prognatus, teste historia vetustissima. At postquam Alexander Macedo regem Persarum sustulit, Persae quidem sub iugo se tenuerunt; Parthi vero in Macedones rebellarunt, victoriamque adepti, illis eiectis, ditionem suam protulerunt ad flumen Tigrin. Persae postmodum his parvere per annos quingentos ad illud usque tempus, quo Alexander Mamaeae filius Romanis imperavit. Tunc ex Parthorum regibus quidam Arsacem fratrem suum Armeniis regem constituit, ut refert Armeniorum historia. Neque enim quisquam existimet ex Armeniis oriundos Arsacidas. Hi per annos quingentos consanguinitatem pace coluerunt. In Armenia maiori sedem habebat Armeniorum rex, iam inde antiquitus Romano subditus imperatori. Postea Arsaces quidam Armeniae rex, cum filios haberet duos, Tigranem et Arsacem, condito sub vitae exitum testamento, ambos regni successores scripsit, ditionem utrique haud partitus aequaliter: quippe Tigrani portionem addixit maiorem quadruplo. Igitur Arsaces pater, cum de regno sic statuisset, migravit e vita; Arsaces vero filio indignans ac graviter ferens quod peiore esset conditione, rem ad imperatorem Rom. detulit, ea spe, fore ut omnibus admotis machinis fratrem regno exturbaret, et iniquam patris sententiam irri-

τὴν πατρὸς γνώμην ἀβέβαιον καταστήσεσθαι. Θεοδοσίος δὲ τότε Ἀρκαδίου υἱὸς ἔτι παῖς ὢν κομιδῇ Ῥωμαίων ἤρχε. τίσιν τε δειμαίνων τὴν ἐκ βασιλέως Τιγράνης Πέρσαις αὐτὸν ἐνεχείρισε, τὴν βασιλείαν παραδίδους, περὶ πλείονός τε πεποιημένος ἰδιώτης ἐν Πέρσαις εἶναι ἢ πρὸς τοῦ ἀδελφοῦ δίκαια θέσθαι, καὶ συμβασι- 5
P 53 λεύειν Ἀρμενίων αὐτῷ ὀρθῶς καὶ δικαίως. καὶ Ἀρσάκης δὲ οὐδέν τι ἥσσον τὴν ἐκ Περσῶν τε καὶ ἀδελφοῦ ἐπιβουλήν δείσας. ἐξέστη τῆς βασιλείας τῆς αὐτοῦ Θεοδοσίῳ τῷ αὐτοκράτορι ἐπὶ ξυνθήκαις τισίν, αἷ μοι ἐν τοῖς ὑπὲρ τῶν πολέμων δεδῆλῳται λόγοις. καὶ χρόνον μὲν τινα περιμάχητος Ῥωμαίοις τε καὶ Πέρσαις 10 ἢ τῶν Ἀρμενίων γεγένηται χώρα, ἐν ὕστατῳ δὲ ξυνέβησαν, Πέρσας μὲν τὴν Τιγράνου μοῖραν, Ῥωμαίους δὲ Ἀρσάκου ἔχειν. ἐπὶ τούτοις τε σπονδαὶ ἀμφοτέροις ξυνετελέσθησαν, καὶ τὸ λοιπὸν ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς ἄρχοντα τοῖς Ἀρμενίοις ἀεὶ καθίστη ὄντινά
B ποτε καὶ ὀπηνίκα ἂν αὐτῷ βουλομένῳ εἴη. κόμητά τε τῆς Ἀρ- 15 μενίας ἐκάλουν καὶ εἰς ἐμὲ τὸν ἄρχοντα τοῦτον.

Ἄλλ' ἐπεὶ οὐχ οἷα τε ἦν ἡ τοιαύτη ἀρχὴ ἀποκρούεσθαι τὰς τῶν πολεμίων ἐφόδους, οὐ παρόντων αὐτῇ στρατιωτικῶν καταλόγων, κατανενοηκῶς Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς οὕτως ἀτάκτως ἀεὶ φερομένην τὴν Ἀρμενίαν, ταύτῃ τε τοῖς βαρβάροις εὐάλωτον οὔσαν, 20 ταύτην μὲν τὴν ἀρχὴν ἐνθένδε καθεῖλε, στρατηγὸν δὲ τοῖς Ἀρμενίοις ἐπέστησε, στρατιωτικῶν τε καταλόγων αὐτῷ κατεστήσατο πλῆθος ἀξιόχρεων ταῖς τῶν πολεμίων ἐπιδρομαῖς ἀντιτάξασθαι. τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ τῇ μεγάλῃ καλουμένῃ Ἀρμενίᾳ διωκῆσατο ὧδε, τῇ δὲ ἄλλῃ Ἀρμενίᾳ, ἥπερ ἐντὸς Εὐφράτου ποταμοῦ οὔσα διήκει 25

tam faceret. Ea tempestate Romanus erat imperator Theodosius Arcadii filius, adhuc porro puer: quem cum Tigranes vindicem timeret, se Persis cum regno dedit, satius ducens vitam apud illos privatam agere, quam cum germano posita ex aequo lite, in Armenia bona fide simul regnare. Similiter Arsaces, a fratre et Persis insidias metuens, Theodosio imperatori regno cessit suo certis conditionibus, quas in libris de bellis retuli. Aliquamdiu Romanos inter ac Persas controversia de Armenia fuit. Denique convenit, ut Persae, Tigranis, Romani, Arsacis portionem haberent: id quod confecto inter utrosque compositionis instrumento firmatum est. Ex eo tempore, semper imperator Romanus quem et quando voluit praefecit Armeniis. Hunc vero nostra etiam aetate comitem appellabant.

At cum potestas eiusmodi repellendis hostium irruptionibus esset impar, quippe a militaribus numeris imparata, Iustinianus Aug. secum animo cogitans, Armeniam tam male constitutam, semperque in ancipiti positam, occupari a barbaris facile posse, amoto inde hoc magistratu, militiae magistrum Armeniis dedit, militum numero instructum, incursibus hostium coercendis idoneo. Ita quidem ille de Armenia, quam maiorem vocant, constituit. Alteri vero Armeniae, quae flumine Euphrate inclusa ad urbem usque Amidam

εἰς Ἀρμένιαν πόλιν, σατράπαι ἐφειστήκεισαν Ἀρμένιοι πέντε, καὶ C
κατὰ γένος μὲν ἐς αἰὶ ἐς τὰς ἀρχὰς ἐκαλοῦντο ταύτας, ἐχόμενοι
αὐτῶν ἄχρι ἐς θάνατον. σύμβολα μέντοι αὐτῶν πρὸς τοῦ Ῥω-
μαίων βασιλέως ἐδέχοντο μόνον. ἄξιον δὲ τὰ σύμβολα ταῦτα
5 δηλῶσαι λόγῳ, ἐπεὶ οὐκέτι ἐς ἀνθρώπου ὄψιν ἀφίξεται. χλαμὺς
ἢ ἐξ ἐρίων πεποιημένη, οὐχ οἷα τῶν προβατίων ἐκπέφυκεν, ἀλλ'
ἐκ θαλάσσης συνειλεχμένων. πίνους τὰ ζῶα καλεῖν νενομίκασιν,
ἐν οἷς ἢ τῶν ἐρίων ἐκφυσις γίνεται. χρυσῷ δὲ ἢ τῆς πορφύρας
κατείληπτο μοῖρα, ἐφ' ἧς εἶωθεν ἢ τῆς ἀλουργίδος ἐμβολὴ γίνε-
10 σθαι. περόνη χρυσῇ τῇ χλαμύδι ἐπέκειτο, λίθον ἐπὶ μέσης πε-
ριφράττουσά τινα ἔντιμον, ἀφ' οὗ δὴ ὑάκινθοι τρεῖς χρυσαῖς τε
καὶ χαλαραῖς ταῖς ἀλύσειν ἀπεκρέμαντο. χιτῶν ἐκ μετάξης ἐγ- D
καλλωπίσματος χρυσοῖς πανταχόθεν ὠραϊσμένος, ᾧ δὴ νενομίκασιν
πλουμμία καλεῖν. ὑποδήματα μέχρι ἐς γόνυ φοινικοῦ χρώματος,
15 ᾧ δὴ βασιλέα μόνον Ῥωμαίων τε καὶ Περσῶν ὑποδεῖσθαι θέμις.

Στρατιώτης δὲ Ῥωμαῖος οὔτε τῷ Ἀρμενίων βασιλεῖ οὔτε
σατράπαις ἤμυνε πώποτε, ἀλλὰ τὰ πολέμια κατὰ μόνας αὐτοὶ
διωκοῦντο. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐπὶ Ζήνωνος βασιλεύοντος Ἰλλῶ
τε καὶ Λεοντίῳ τετυραννηκόσιν ἐπὶ βασιλέα διαφανῶς συντάσ-
20 σσεσθαί τινες τῶν σατραπῶν ἔγνωσαν. διὸ δὴ Λεόντιόν τε καὶ P 54
Ἰλλον Ζήνων βασιλεὺς ὑποχειρίους πεποιημένος, σατράπην μὲν
ἓνα φανλοτάτην ἀρχὴν ἔχοντα καὶ ὡς ἥκιστα λόγου ἀξίαν ἐν χώρῃ
τῇ Βελαβιτίνῃ καλουμένη, ἐπὶ τοῦ προτέρου σχήματος εἶασε, τοὺς
δὲ λοιποὺς καθελὼν ἅπαντας οὐκέτι ἐς τοὺς κατὰ γένος σφίσι
25 προσήκοντας ξυνεχώρησε τὰς ἀρχὰς φέρεσθαι, ἀλλ' ἑτέρους αἰὶ V 429

pertinet, satrapae quinque Armenii praeserant: quas praefecturas, ad obitum
perpetuas, haereditario iure adire consueverant, nec nisi ab imperatore Rom.
accipiebant earum insignia: quae ut verbis exponam hic locus postulat, ut-
pote nunquam posthac in conspectum ventura hominum. Chlamys erat ex
lana, non ovina, sed ex mari collecta. Pinnos appellant vulgo animalia,
in quibus illa enascitur. Purpurea vestis auro illusam partem habebat, in
qua constringi nectique solet. In summa chlamyde extabat aurea fibula,
lapillum ambiens pretiosum; unde hyacinthi tres aureis flexibilibusque ca-
tenulis apti pendebant. Tunica serica, ubique clavis aureis seu plumis,
ut vulgo vocant, pulchre interstincta. Calceamenta coloris punicei, ad
genu pertinentia; quae nemini, praeterquam Rom. imperatori ac Persarum
regi, induere licet.

Porro militem Romanum nec rex Armeniae, nec satrapae auxiliarem
habuerant: sed ipsi rem bellicam per se soli obibant. Deinde Zenonis prin-
cipatu, cum satrapae quidam contra imperatorem aperte starent ab Illo atque
Leontio, qui tyrannidem occupaverant; Zeno Aug. utroque capto, satrapam
unum, cuius erat minima ac nullius momenti praefectura in Belabitine, statu
pristino gaudere sivit: caeteris omnibus exauctoratis non permisit amplius

- τὴν ἀρχὴν διαδέχεσθαι διώρισε ταύτην οὕς ἂν βουλομένῳ βασιλεῖ εἴη, ὥσπερ ἐφ' ἀπάσαις ταῖς ἄλλαις διώριται Ῥωμαίων ἀρχαῖς. στρατιῶται μέντοι οὐδ' ὥς Ῥωμαῖοι αὐτοῖς εἶποντο, ἀλλὰ τῶν Ἀρμενίων τινὲς, ἥπερ τὰ πρότερα εἴθιστο καὶ ἀπ' αὐτοῦ πολε-
B μίους προσβάλλοντας ἀποκρούεσθαι ἀδύνατοι ἦσαν. αἱ δὲ κατα- 5
H 28 μαθὼν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς τὸ μὲν τῶν σατραπῶν ὄνομα ἐξήλα-
 σεν ἐνθὲνδε εὐθὺς, δοῦκας δὲ τοὺς καλουμένους δύο τοῖς ἔθνεσιν ἐπέστησε τούτοις· οἷς δὲ ξυνεστήσατο μὲν Ῥωμαίων στρατιωτῶν καταλόγους παμπληθεῖς, ἐφ' ᾧ τὰ Ῥωμαίων ξυμφυλάξουσιν αὐ-
 τοῖς ὅρια· ὁχυρώματα δὲ δεδημιούργηκεν αὐτοῖς κατὰ τάδε. 10
- C** β'. Ἀρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν ἐν Μεσοποταμίᾳ χωρίων, ὅπως δὲ λόγος τοῖς ἔμπροσθέν μοι δεδιηγημένοις προσεχῶς ἄγοιτο. τὸν μὲν οὖν ἓνα, τὸν ἐν τοῖς Ἀρμενίων ἔθνεσιν ἄρχοντα, ὃν δοῦκα καλοῦσιν, ἐν πόλει Μαρτυροπόλει καλουμένη ἰδρύσατο, τὸν δὲ δὴ ἕτερον ἐν φρουρῇ, ὅπερ Κιθαρίζων καλοῦσιν. ὅπη ποτὲ δὲ 15
 τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς τὰ χωρία τάδε συμβαίνει εἶναι, ἐγὼ δη-
 λώσω. ἐν Ἀρμενίᾳ τῇ Σοφανήνῃ καλουμένη πόλις ἐστὶ που Μαρ-
 τυρόπολις ὄνομα παρ' αὐτὸν ποταμὸν Νυμφίον κειμένη καὶ τοῖς πολεμίοις ὡς ἀγχοτάτω πρόσκοικος οὖσα· ἐπεὶ δὲ Νυμφίος ποταμὸς διορῆζει ἐνταῦθα τὰ Ῥωμαίων τε καὶ Περσῶν ἡθῆ. ἐπὶ θάτερα 20
- D** γὰρ τοῦ ποταμοῦ Ἀρξάνη ἢ χώρα οἰκεῖται Περσῶν κατήκοος ἐκ παλαιοῦ οὖσα. ἀλλὰ καὶ ὥς ἡ πόλις ἀπημελημένη Ῥωμαίοις τού-
 τοις δὲ αἰὲς τοῖς βαρβάροις ἀπέκειτο. ὥστε ἀμέλει Καβάδης ὁ Περσῶν βασιλεὺς ἐπὶ Ἀναστασίου βασιλεύοντος ἐσέβαλε Ῥωμαίων

provincias iure hereditario obtinere; sed statuit ut in posterum dignitatis successor esset quisquis allubesceret imperatori; quemadmodum de caeteris Romani imperii magistratibus est constitutum. Ac ne ita quidem satrapas Romani milites sequebantur, sed Armenii aliquot pro more veteri. Quocirca hostem irrumpentem propellere minime poterant. Quae simul Iustinianus Aug. certo cognovit, eiectis inde satrapis, duces, quos appellant, genti illi binos praeposuit, quibus complures militiae Romanae numeros adiunxit, imperii limitem custodituros, hisdemque munitiones extruxit, quas modo dicam.

2. A Mesopotamia incipiam, ut procedat oratio, cohaerens cum superioribus. Igitur Iustinianus eorum, quos praefecit Armeniis, alterum ducis appellatione insignem, in urbe Martyropoli sedem habere iussit; alterum in castello, cui nomen Citharizon: quae loca qua in parte imperii Romani sint, declarabo. Est in Armenia, quam Sophanenen vocant, urbs Martyropolis, ad flumen Nymphium sita, atque hostibus proxima: siquidem eo loci Romanos Nymphius seiungit a Persis, Arxanen provinciam trans fluvium antiquitus sibi subditam obtinentibus. Nihilo tamen minus a Romanis neglecta urbs patebat semper his barbaris. Certe Cabades Persarum rex, quo tempore Anastasius imperabat, in fines Romanorum irrupit, agens exercitum Marty-

τὴν γῆν, διὰ Μαρτυροπόλεως τὸ στράτευμα ἄγων, ἐπεὶ Ἀμίδης ὀλίγῳ πλέον ἡμέρας ὁδῷ εὐζώνῳ ἀνδρὶ διειστήκει. ὥσπερ δέ τι πύρεργον ὁδοῦ διαχειρίζων καὶ τῆς ἐφόδου παρενθήκην τινὰ εὐ-
 5 θύωρον τὴν πόλιν ἐξεῖλεν, οὐ τειχομαχήσας ἢ προσβολὴν τινὰ ἢ
 προσεδρεῖαν πεποιημένος, ἀλλὰ δηλώσας ὅτι δὴ ἀφίξεταί μόνον.
 εὖ γὰρ εἰδότες αἱ τῇδε ῥηγνέμεναι ὥς οὐδὲ βραχεῖαν τινὰ χρόνον P 55
 στιγμήν τῷ στρατοπέδῳ ἀνδέξουσιν, ἐπειδὴ ἀγχοῦ τῶν Μήδων
 στρατὸν ἤκοντα εἶδον, ἅμα Θεοδώρῳ τῆνικαδε Σοφανήνης σατρα-
 πεύοντι καὶ τῆς σατραπείας ἐνδιδυσσασμένῳ τὸ σχῆμα, Καβάδῃ
 10 προσῆλθον εὐθύς, σφὰς τε αὐτοὺς καὶ Μαρτυρόπολιν αὐτῷ ἐνδι-
 δόντες, φόρους τε τοὺς δημοσίους ἐνιαυτοῖν δυοῖν ἐν χερσὶν ἔχον-
 τες. οἷς δὴ ὁ Καβάδης ἡσθεὶς τῆς μὲν πόλεως καὶ χώρας ἀπά-
 σης, ὥς τῇ Περσῶν ἀρχῇ προσηκούσης, ἀπέσχετο, τοὺς δὲ ἀν-
 θρώπους ἀθώους ἀφῆκεν, οὔτε τι λυμηνάμενός οὔτε τι τῆς πό-
 15 λεως μεταβαλὼν, ἀλλὰ Θεόδωρον αὐτὸν αὐτοῖς σατράπην ἐπι- B
 στήσας καὶ αὐτῷ, ἅτε οὐ γεγανότι ἀγνώμονι, τὰ σύμβολα ἐγκε-
 χειρικῶς τῆς ἀρχῆς, ὥς τὴν χώραν φυλάσσοντι Περσῶν. οὕτω τε
 τὸ στράτευμα πρόσω ἀπαγαγὼν πολιορκίᾳ τε Ἀμίδαν ἐξελὼν ἐς τὰ
 Περσῶν ἦθῃ ἀπήλαυνεν, ἥπερ μοι ἐν λόγοις τοῖς ὑπὲρ τῶν πολέμων
 20 ἐρρήθη. βασιλεὺς δὲ Ἀναστάσιος ἐξεπιστάμενος ὥς οὐχ οἷόν τε
 ἦν Μαρτυρόπολιν ὀχύρωμα οὐδὲν ἔχουσαν ἐκ παλαιῶν διασώσα-
 σθαι προσβολῆς, οὐχ ὅπως ἐπὶ Θεόδωρον καὶ Σοφανηνοὺς ἡγα-
 νάκτησεν, ἀλλὰ καὶ χάριτας αὐτοῖς τῆς πράξεως ἔχειν ὁμολόγει
 πολλάς. ταύτης οὖν τῆς Μαρτυροπόλεως τοῦ περιβόλου ἐτύγχανε

ropoli; quippe quam inter et Amidam paulo plus spatii intersit, quam uno die decurrat vir expeditus. Tum ille quasi per ludum a viae praeposito et expeditionis consilio diverteret, momento urbem in sua potestate habuit, non verberatis moenibus, nulla impressione data, nulla facta obsidione; sed tantum significato adventu suo. Haud enim ignari cives, se exercitui ne punctum quidem temporis restitutos, statim ut Medorum copias appropinquantes viderunt, cum Theodoro tunc satrapa Sophanenes, insignibus satrapatus induto, adierunt ad Cabadem, et publica biennii vectigalia habentes in manibus, se ipsi ac Martyropolim permiserunt. Quo officio captus Cabades, ab urbe totaque illa regione, tanquam ad regnum Persicum pertinente, vim abstinuit: tum et cives dimisit intactos, ab iniuria et maleficio temperans; nec movit quidquam de civitatis statu. Theodorum ipsum gentis satrapam constituit, eique magistratus insignia hoc nomine tradidit, quod se non improbum et excoerdem, sed eum se praestitisset, qui optime servaturus provinciam videretur. Sic demum copias porro egit, et, quemadmodum dixi in libris, quos de bellis conscripsi, postquam cepit Amidam obsidione, in Persidem rediit. Anastasius vero Aug. cum probe sciret fieri non posse, ut immunita Martyropolis ab hostili impetu se innoxiam praestaret, adeo non Theodoro ac Sophanenis succensuit, ut magnas potius ob tale factum illis gratias habere se palam dixerit. Erat Martyropoleos murus pedes crassus ad summum qua-

C τὸ μὲν πάχος διήκον ἐς πόδας μάλιστα τέσσαρας, τὸ δὲ ὕψος ἄχρι
V 430 ἐς εἴκοσιν· ὥστε τοῖς πολεμίοις αὐτὸν οὐ τειχομαχοῦσιν οὐδὲ μηχανὰς προσβάλλουσι μόνον ἐνέφοδον εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἐσπηδῆσαι ἱκανῶς πρόχειρον.

Διὸ δὴ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἐπενόει τάδε τοῦ περιβόλου 5
 ἐκτὸς τὴν γῆν διορύξας, θεμέλιά τε ταύτῃ ἐνθήμενος τείχισμα
 ὠκοδομήσατο ἕτερον ἐς ποδῶν πάχος διήκον τεσσάρων, χώραν
 διαλιπὼν μεταξὺ τεττάρων ἑτέρων τὸ εὖρος, ἐς ὕψος δὲ καὶ τοῦτο
D ἀναστήσας ποδῶν εἴκοσιν, ἴσον τῷ προτέρῳ παντάπασιν ἐσκεινά-
 σατο εἶναι. μετὰ δὲ λίθους τε καὶ τίτανον ἐς χώρον τὸν μεταξὺ 10
 τείχους ἑκατέρου ἐμβεβλημένους ἐς μίαν τινὰ οἰκοδομίαν δυοκαί-
 δεκα τὸ πάχος ποδῶν τὸ ἔργον τοῦτο ἀποτετέρονευσται. ὑπερθέ-
 τε κατὰ πάχος τὸ αὐτὸ μάλιστα ἐς ὕψος τοσοῦτον ἐντέθεικεν,
 ὅσον ξυνέβαινε τὸ πρότερον εἶναι. ἀλλὰ καὶ προτείχισμα λόγου
 πολλοῦ ἄξιον τῇ πόλει δεδομημιοῦργηκε καὶ τὰ ἄλλα ἀπλῶς ἅπαντα 15
 οἷς δὴ πόλεως ὀχύρωμα διασώζεται.

P 56 γ'. Ἐκ δὲ Μαρτυροπόλεως ἐς δύοντά· που τὸν ἥλιον ἰόντι
 χωρίον ἐστὶ Φεισῶν ὄνομα ἐν Ἀρμενίᾳ μὲν καὶ αὐτὸ κείμενον τῇ
 Σοφανήνῃ καλουμένῃ, Μαρτυροπόλεως δὲ ὀλίγον ἔλασσον ἢ ὁδῷ
 ἡμέρας διέχον. τούτου δὲ τοῦ χωρίου ἐπέκεινα, ὅσον ἐκ σημείων 20
 ὀκτὼ μάλιστα, ὄρη ἀπότομα καὶ παντάπασιν ἀδιέξοδα, ξυνιόντα
 ἐς ἀλλήλα στενωποὺς ἀπεργάζονται δύο, ἀγχιστά πῃ ἀλλήλοιν ὄν-
 τας, οὗσπερ νενομίκασι Κλεισούρας καλεῖν. τοὺς δὲ ἐκ Περσαρ-
 μενίας ἐπὶ Σοφανήνῃν πορευομένους, εἴτε ἐξ αὐτῶν τῶν Περσικῶν
 ὄρειων εἴτε διὰ τοῦ Κιθαρίζων φρουρίου ἴοιεν, ἀμήχανά ἐστιν ὅτι 25
B μὴ διὰ τούτων δὴ τῶν δύο στενωπῶν ἐνταῦθα γενέσθαι. καλοῦσι

tuor, altus viginti; ita ut non solum omissa oppugnatione nullisque admotis machinis, illo hostis potiri, sed saltu etiam facili ipsum posset superare.

Quare Iustinianus Aug. rationem hanc iniiit. Extra moenia effodit humum, iactisque ibi fundamentis, murum alterum extruxit, pedes quatuor latum, relictis pedum totidem intercapedine, eumque ad pedum viginti altitudinem perductum, alteri exaequavit. Deinde spatio, quod inter utrumque erat, calce lapidibusque oppleto, opus unum confecit crassitudinis pedum duodecim, idque eadem crassitudine perrexit educere, altitudini pristinae tantumdem adiiciens. Ad haec exteriorem murum egregium, utque verbo absolvam, caetera omnia, quibus urbes muniri solent, civitati illi aedificavit.

3. A Martyropoli ad occidentem versus est Phison; id nomen loci in Armenia Sophanene; qui Martyropoli paulo minus diei itinere unius distat. Octavo ultra locum hunc lapide montes abrupti, prorsusque invii, coeundo, angustas fauces efficiunt geminas non procul inter se dissitas, quas vulgo Clisuras vocant. Qui ex-Persarmenia sese conferunt in Sophanenem, sive a limite Persico, sive a castello Citharizo profecti sint, eo nequeunt nisi per has fauces pervenire. Adituum eorum alter ab indigenis appellatur Illyrisis,

δὲ αὐτῶν οἱ ἐπιχώριοι Ἰλλύριοι μὲν τὸν ἕτερον, τὸν δὲ ἄλλον Σαφχάς. ὅπως μὲν οὖν ἀναστέλλοιτο τοῖς πολεμίοις ἢ ἐνταῦθα ὁδὸς ἀσφαλείας τε αὐτῆς καὶ τῆς ἄλλης ἐπιμελείας ἄξια ἐν τοῖς μάλιστα τὰ χωρία ταῦτα ὄντα ἐτύγγανεν. ἀλλὰ καὶ ὥς ἀφύλακτα 5 τὸ παράπαν μεμένηκε τοῖς πρόσθεν ἀνθρώποις. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς ἐν τε τῷ Φεισῶν καὶ τοῖς στενωποῖς θχυρώματά τε ἀξιοθέατα καὶ στρατιωτῶν φρουρὰν ἀνανταγώνιστα καταστήσά-μενος, ἄβατον βαρβάροις τὴν χώραν διαπράξατο παντάπασιν εἶ-ναι. τὰ μὲν οὖν ἐπὶ χώρας Σοφανήνης καλουμένης τῇδε Ἰουστι-
10 νιανῷ βασιλεῖ εἴργασται.

Ἐν δὲ τῷ Κιθαρίζων χωρίῳ, ὅπερ ἐπὶ Ἀσθιανήνης τῆς κα- C
λουμένης ἐστὶ, φρούριον οὐ πρότερον ὢν ἐν χώρῳ λοφώδει ὑπερ-
φνές τε καὶ δαιμονίως ἄμαχον κατεστήσατο· ἐνθα δὴ καὶ διαρκές
ὔδωρ ἐσαγαγὼν τὰ τε ἄλλα πάντα τοῖς τῇδε ὠκημένοις ἐν ἐπιτη-
15 δείῳ πεποιημένος, τὸν ἕτερον δοῦκα, ἥπερ μοι εἴρηται, ξὺν H 29
στρατιωτῶν ἐνταῦθα φρουρὰ ἱκανωτάτῃ ἰδρύσατο. ταύτῃ τε
τοῖς τῶν Ἀρμενίων ἔθνεσι τὴν ἀσφάλειαν ἀνεσώσατο.

Ἐκ δὲ Κιθαρίζων ἔς τε Θεόδοσιούπολιν καὶ Ἀρμενίαν τὴν
ἐτέραν ἰόντι Κορζάνῃ μὲν ἡ χώρα καλεῖται, διήκει δὲ ἔς ὁδὸν γ'
20 ἡμερῶν μάλιστα οὔτε λίμνης τινὸς ὕδατι οὔτε ποταμοῦ ρεῖθρον D
οὔτε ὄρεσι τὴν δίοδον ἐν στενῷ εἴργουσι διοριζομένη τῆς τῶν Περ-
σῶν γῆς, ἀλλὰ τῶν ὀρίων αὐταῖς ἀναμιῖξ κειμένων. ὥστε οἱ
ταύτῃ ὠκημένοι, Ῥωμαίων ἢ Περσῶν ὄντες κατήκοοι, οὔτε τι
ἀπ' ἀλλήλων δέος ἔχουσιν οὔτε ἀλλήλοις πῃ ἐς ἐπιβουλήν εἰσιν
25 ὑποπτοί, ἀλλὰ καὶ γάμους ἀλλήλοις ἐπικηδεύουσι καὶ ἀγορὰν τῶν
ἐπιτηδείων συμβάλλονται καὶ τὰ ἐς γειωργίαν ἐπικοινωνοῦνται. ἦν

21. τὴν δίοδον Maltretus. Legebatur τῇδε ὁδόν.

alter Saphchae. Ac firmo quidem praesidio omnique cura dignissimus uter-
que erat, ut hostibus hac iter praeccluderetur: omnino tamen incustoditus
ante nostram aetatem fuit: donec Iustinianus et Phison et angustias prae-
clare muniit, collocatoque ibi praesidio inexpugnabili, barbaris transitum in
provinciam penitus interclusit. Haec Iustinianus Aug. in Sophanene.

Apud Citharizum (est hoc oppidum Asthianenes) novum tumuloso in loco
castellum posuit, idque amplissimum ac validissimum: quo et abunde aquam
deduxit, provisaeque incolis rerum omnium copia, ducem alterum, ut dixi,
cum optimo praesidio ibi constituit: atque ita Armenios asseruit securitati.

A Citharizo Theodosiopolin versus alteramque Armeniam est Chorzane
provinciae. Haec fere tridui patet, non stagno ullo, non flumine, non mon-
tibus, qui angustis viam comprimant, discreta a solo Persico. Permixtis
finibus incolae, seu Romanis seu Persis pareant, mutuo metu vacui, nullas
inter se insidias suspicantur; sed invicem connubia iungunt, rei annonariae
commercio miscuntur, agros communiter colant; ac si qui gentis alterius du-

δέ ποτε οἱ τῶν ἐτέρων ἄρχοντες ἐπὶ τοὺς ἐτέρους στρατῷ ἴωσιν, ἐπιτεταγμένον σφίσι πρὸς τοῦ βασιλέως, ἀφυλάκτους ἀεὶ τοὺς πλησιαχώρους εὐρίσκουσι. χωρία μὲν γὰρ ἑκατέροις πολυανθρωπότατα ὡς ἀγχοτάτω ἀλλήλων ἐστίν, ἔρυμα δὲ οὐδετέροις πη ἐκ P 57 παλαιοῦ ἦν. παρῆν οὖν ἐνθ' ἐνδε τῷ Περσῶν βασιλεῖ ῥᾶόν τε καὶ 5 ἀπενώτερον τὴν δίοδον ἐς τὰ Ῥωμαίων ἤδη ποιῆσθαι ἕως βασι- V 431 λεὺς Ἰουστινιανὸς διακωλυτῆς αὐτῷ γέγονε τρόπῳ τοιῷδε. χωρίον ἦν ἐπὶ μέσης τῆς χώρας Ἀρταλέσων ὄνομα. τοῦτο τείχει ἐχυρωτάτῳ περιβαλὼν φρούριόν τε ἀμαχώτατον ἐξεργάσατο καὶ στρατιωτικούς καταλόγους τῇδε ἰδρύσατο, οἷς δὴ ἄρχοντα ἐς ἀεὶ 10 ἐφιστάται διώρισεν, ὥστε δοῦκα Ῥωμαῖοι τῇ Λατίνων καλοῦσι φωνῇ. οὕτω τε τὴν ἐσχατιὰν ἐκείνην ἐτειχίσατο ξύμπασαν.

B δ'. Ταῦτα μὲν οὖν βασιλεῖ Ἰουστινιανῷ ταύτῃ ἐξείργασται. ὅσα δὲ αὐτῷ ἐπὶ τῆς ἄλλης Ἀρμενίας διαπεπόνηται ἐρῶν ἔρχωμαι. Σάταλα πόλις ἐπὶ σφαλερᾷ τὸ παλαιὸν ἐλπίδος εἰ- 15 στήκει. τῶν μὲν γὰρ πολεμίων τῆς γῆς ὀλίγῳ διέχει, ἐν δαπέδῳ δὲ χθαρμαλῷ κεῖται, λόφοις τε πολλοῖς ἅμφ' αὐτὴν ἐπανεστηκόσιν ὑπόκειται, περιβόλων τε αὐτῇ διὰ ταῦτα ἔδει τοῖς ἐπιβουλεύουσιν ἀμηχάνῳ ἐλεῖν. ἀλλὰ καὶ τοιαύτῃ τοῦ χωρίου τὴν φύσιν οὕση τὰ ἐκ τοῦ ἐρύματος σφαλερώτερα ἦν, φανλως τε ἀρ- 20 χὴν τῇ κατασκευῇ καὶ παρέργως πεπορημένον καὶ τῷ μακρῷ χρόνῳ ἤδη τῆς οἰκδομίας ἐκασταχοῦ διερωγότος. ἀλλὰ τοῦτο περι- C λὼν ὁ βασιλεὺς ἅλον, περίβολον ἠκοδομήσας ἐνταῦθα νέον, ὑψηλὸν μὲν ὅσον ὑπερπεφυκέναι τοὺς ἅμφ' αὐτὸν λόφους δοκεῖν, εὐφυνάμενον δὲ ὅσον ἐπ' ἀσφαλεῶς ἐπανεστηκέναι τό γε τοῦ ὕψους 25 ὑπέρογκον. καὶ προτείχισμα πολλοῦ ἄξιον λόγου πηξάμενος ἐν

ces alteram copiis succincti petant sui principis iussu, finitimos praesidio nudos semper offendunt. Utrique enim sedes habent inter se proximas, ac populosissima quidem loca incolunt, sed antiquitus immunita. Quare hinc ad Romanos transitus facilis et expeditus patuit Persarum regi, donec Iustinianus Aug. illum ita prohibuit. In regionis medietate vicus erat Artaleson: quo moenibus firmissimis cincto, castrum validissimum fecit, instruxitque praesidio cui semper paruisse iussit, quem Romani Latino vocabulo appellant duocem; itaque totum illum limitem muniit.

4. Haec ibi acta ab imp. Iustiniano: iam ad ipsius aedificia, quae in reliqua sunt Armenia, venio. Olim urbs Satala spe ancipiti nitebatur, cum ob soli hostici vicinitatem, tum quia in plano sita, multis collibus circum editis subiaceret. Quamobrem iis opus habebat muris, qui omnem infestam vim frustrarentur. Cum autem talis esset natura loci, moenium fabrica multo erat infirmior: siquidem levi brachio olim composita, nec iam vetustatem ferens, ubique vitium faciebat. Iustinianus imp. hanc funditus demolitus, novos ibi muros extruxit ea altitudine, ut colles circumpositos superare videantur, eaque crassitudine, cui ingens altitudo illa tuto incumbat. Iisdem murum

κύκλῳ τοὺς πολεμίους κατέπληξε. καὶ φρούριον δὲ Σατάλων οὐ πολλῷ ἄποθεν ἐχυρὸν ἄγαν ἐν χώρᾳ Ὀσροηνῶν καλουμένην ὠκοδομήσατο.

Ἦν δέ τι φρούριον ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ ἐν ἀκρωνυχίᾳ λόφου κατακρήμνου πεποιημένον τοῖς πάλαι ἀνθρώποις, ὃ δὴ Πομπήιος ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ὃ Ῥωμαίων στρατηγὸς ἐξελὼν καὶ τῆς χώρας τῷ πολέμῳ κύριος γεγονὼς ἐκρατύνατό τε ὡς μάλιστα καὶ Κολώνειαν ἐπωνόμασε· καὶ τοῦτο οὖν χρόνῳ πεπονηκὸς τοσούτῳ τὸ D πληθὺς βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἀνεσώσατο δυνάμει τῇ πάσῃ. καὶ 10 χρήματα μέντοι προέμενος ἀνάριθμα τοῖς τῇδε ὠκημένοις, ἐρύματα ἑκάσταχοῦ διεπράξατο ἐν τοῖς αὐτῶν ἰδίοις ἀγροῖς ἢ νέα δείμασθαι, ἢ ἀνοικοδομήσασθαι σαθρὰ γεγονότα. ὥστε ἅπαντα σχεδόν τι ὀχυρώματα, ὅσα δὴ ἐνταῦθα ξυμβαίνει εἶναι, Ἰουστινιανοῦ βασιλέως τυγχάνει ἔργα ὄντα. ἐνταῦθα δὲ καὶ φρούρια 15 ὠκοδομήσατο τό τε Βαιβερόων καλούμενον καὶ τὸ Ἀρέων. καὶ τὸ Λυσίορμον ἀνεσώσατο πεπονηκὸς ἤδη σὺν τῷ Λυταραρίζων. ἔν τε χωρίῳ, ὅπερ Γερμανοῦ καλοῦσι φοσσαῖτον, φρούριον ἐδείματο P 58 νέον. ἀλλὰ καὶ Σεβαστείας καὶ Νικοπόλεως τῶν Ἀρμενίας πόλεων τὰ τεῖχη, ἐπεὶ καταπεσεῖσθαι πάντως ἔμελλε, τεταλαιπωρημένα τῷ μήκει τοῦ χρόνου, ἀνοικοδομησάμενος πεποίηται νέα. καὶ ἱερῶν τε καὶ μοναστηρίων ἐνταῦθα οἰκοδομίας ἐξείργασται. ἔν τε γὰρ τῇ Θεοδοσίουνπόλει νεῶν τῇ Θεοτόκῳ ἀνέθηκε, καὶ μο-

2. Ὀσροηνῶν] Non est haec Osroene, de qua actum supra p. 42 b. sed alia regio, cuius nomen fortasse verum, vel certe minus corruptum codex Tolos. sic prodit cum in textu tum ad marginem ὀροσηνῶν. Armeniae pars, unde urbs Satala, cuius hic mentio fit, non procul aberat, Ptolemaeo teste dicebatur Ὀρσήνη. Hanc forte Procopius designavit. MALT.

exteriores circumdedit adeo insignem, ut hostes obstupescerit. Castellum item haud procul Satala munitissimum condidit in Osroëne.

Qua in provincia castellum vetus collis praecipitis verticem insidebat. Id quondam cum expugnasset Pompeius Romani exercitus imperator, provincia bello subacta, munierat ipsum sedulo, et Coloniam appellaverat. Hoc etiam Iustinianus Aug. tanto temporis spatio labefactatum, omni ope restituit. Porro pecuniam innumerabilem largitus provincialibus, id concessit, ut munitiones passim in suis agris vel novas excitarent, vel ruinosas reficerent: ita ut quaecumque extant in illis partibus munimenta, omnia fere sint Iustini Aug. opera. Ibidem castella Baeberdon et Areon molitus est: Lysiorum iam debile renovavit cum Lytararizo. In loco, qui Germani fossatum dicitur, novum castellum fecit. Moenia quoque Sebastiae et Nicopoleos, quae sunt urbes Armeniae, cum sic aevo confecta essent, ut eorum ruina instaret, nova fabrica reparavit. Praeterea sacras aedes et monasteria aedificavit in illis partibus. Etenim Theodosiopoli templum posuit dei genitrici,

ναστήρια ἔν τε χωρίῳ τῷ καλουμένῳ Πέτριος, καὶ τῷ Κουκαρίζων
ἀνενεώσατο. ἔν τε Νικοπόλει τὸ τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα πέντε
καλούμενον μοναστήριον, καὶ ἱερὸν Γεωργίῳ τῷ μάρτυρι ἐν Βι-
ζανοῖς ἐδείματο. τῆς τε Θεοδοσιουπόλεως ἄγχιστα μοναστήριον
B ἀνενεώσατο τῶν τεσσαράκοντα μαρτύρων ἐπικαλούμενον. 5

Ἦν δέ τι χωρίον ἐν τοῖς Ἀρμενίοις τὸ παλαιὸν μικροῖς κα-
λουμένοις οὐ πολλῷ ἄποθεν ποταμοῦ Εὐφράτου, ἐφ' οὗ δὴ λόχος
Ῥωμαίων στρατιωτῶν ἴδρυτο. Μελιτηνὴ μὲν τὸ χωρίον, Λε-
γεὼν δὲ ὁ λόχος ἐπωνομάζετο. ἐνταῦθά πη ἔρυμα ἐν τετραγώνῳ
ἐπὶ χώρας ὑπτίας ἐδείμαντο ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις Ῥωμαῖοι, τοῖς τε 10
στρατιώταις ἀποχρώντως ἐς καταλύσεις ἔχον καὶ ὅπως σφίσι τὰ
σημεῖα τῇδε ἐναποκείσονται. μετὰ δὲ Τραιανῷ τῷ Ῥωμαίων αὐ-
V 432 τοκράτορι δεδογμένον, ἐς πόλεώς τε ἀξίωμα ὁ χῶρος ἀφίχται καὶ
C μητρόπολις κατέστη τῷ ἔθνει. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐγένετο
H 30 ἡ τῶν Μελιτηνῶν πόλις μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος. ἐπεὶ τε ἐρύ- 15
ματος ἐντὸς ἐνοικήσασθαι οὐκέτι εἶχον (ἐς γὰρ ὀλίγον τινὰ ξυνῆει
χῶρον, ἥπερ μοι εἴρηται) ἰδρύσαντο ἐν τῷ ταύτης πεδίῳ, ἵνα δὲ
τὰ ἱερὰ σφίσι πεποιήται καὶ τὰ τῶν ἀρχῶν καταγώγια καὶ τὴν τε
ἄγορὰν, ὅσα τε ἄλλα ἐμπολημάτων πωλητήριά ἐστι, τὰς τε τῆς
πόλεως ἀγνιάς πάσας καὶ στοὰς καὶ βαλανεῖα καὶ θέατρα καὶ εἰ 20
τι ἄλλο πόλεως μεγάλης ἐς κόσμον διήκει. τῷ τε τρόπῳ τούτῳ
Μελιτηνὴν ἀστυγείτονα ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον ξυνέβαινε εἶναι. Ἀνα-
στάσιος μὲν οἷν βασιλεὺς αὐτὴν ξύμπασαν τείχει περιβαλεῖν ἐγκε-
χείρηκεν. οὕτω μέντοι τὸ βούλευμα ὑποτελέσας τὸν βίον συνε-
μετρήσατο. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς πανταχόθεν αὐτὴν κατα- 25

ac monasteria in loco, cui nomen Petrios, et Cucarici refecit. Nicopoli sanctorum quadraginta quinque monasterium, et Bizanis Georgio martyri templum condidit. Proxime Theodosiopolin quadraginta martyrum monasterium instauravit.

In Armenia quondam minori dicta, non procul a flumine Euphrate, collocati fuerant Romani milites stationarii: ac locum quidem Melitenen, eorum vero militum numerum Legionem vocabant. Hic Romani munitionem quadratam olim eduxerant plano in campo, sedem militibus signisque militaribus satis commodam. Post, de Traiani Aug. sententia, urbis dignitatem locus obtinuit, evasitque gentis metropolis. Tempore procedente, cum et amplitudine et hominum frequentia crevisset urbs Melitene, nec iam incolas munitio caperet, quippe angustior, uti dixi, in eius gradu domicilia statuerunt: ubi et templa fecere, et magistratuum domos, et forum et alia quaevis venalium loca: insuper compita, porticus, balneas, theatra, et si quid aliud ad urbis magnae splendorem pertinet: itaque suburbana erat maxima pars Melitenes. Illam Anastasius Aug. muris undique cingere aggressus, prius vitae quam consilii finem reperit. Imperator vero Iustinianus

τειχισάμενος μέγα τοῖς Ἀρμενίοις ὀχύρωμά τε καὶ ἐγκαλλώπισμα
Μελιτηνὴν ἀπειργάσατο.

D

ε'. Ταῦτα μὲν οὖν ἐν Ἀρμενίᾳ, ἧτις ἐστὶν ἐν δεξιᾷ Εὐ-
φράτου ποταμοῦ εἰργάσατο· ὅσα δὲ οἱ ἐν Ἀρμενίᾳ τῇ μεγάλῃ
5 πεποιήται, ἐρῶν ἔρχομαι. ἥνικα Θεοδοσίος ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς
τὴν Ἀρσάκου ἐπικράτειαν ἔσχεν, ἥπέρ μοι ἔναγχος δεδιήγεται,
φρούριον ἐπὶ τινος τῶν λόφων ὠκοδομήσατο τοῖς προσιοῦσιν εὐά-
λωτον, ὃ δὴ Θεοδοσιούπολιν ἐπωνόμασε. τοῦτο Καβάδης τότε P 59
ὁ Περσῶν βασιλεὺς, ἥνικα δὴ Ἀμίδης εὐθὺ ἴετο, παριὼν εἶλεν.
10 Ἀναστάσιος δὲ ὁ Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ οὐ πολλῷ ὕστερον πόλιν
ἐνταῦθα ἐδείματο τὸν λόφον ἐντὸς τοῦ περιβόλου πεποιημένος,
ἐφ' οὗ δὴ φρούριον τὸ Θεοδοσίου εἰστήκει. καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ
ὄνομα τῇ πόλει ἀφῆκεν, ἐξίτηλον δὲ τὸ Θεοδοσίου ποιεῖσθαι τοῦ
πρότερον οἰκιστοῦ ἥκιστα ἴσχυσεν, ἐπεὶ νεοχμοῦσθαι μὲν τὰ κα-
15 θωμιλημένα τοῖς ἀνθρώποις ἐς αἰὲν πέφυκεν, ὀνομάτων δὲ τῶν
πρόσθεν μεθίεσθαι οὐκ εὐπετῶς ἔχει. τοῦτο δὲ Θεοδοσιονπόλεως
τεῖχος εὐρύνετο μὲν ἱκανώτατα, οὐ κατὰ λόγον δὲ τοῦ εὗρους
ἀνεῖχε. τὸ γὰρ ὕψος αὐτῷ ἐς τριάκοντα ἐξικνεῖτο μάλιστα πό- B
δας· ταύτῃ τε πολεμίοις τειχομαχοῦσιν, ἄλλως τε καὶ Πέρσαις
20 ἐγεγόνει λίαν εὐάλωτον. ἦν δὲ καὶ ἄλλως ἐπίμαχον. οὔτε γὰρ
προτείχισμα οὔτε τάφος αὐτῷ ἦμυνεν. ἀλλὰ καὶ χῶρός τις ὡς
ἀγχοτάτῳ ἐπεμβαίνων τῇ πόλει τῷ περιβόλῳ ἐπανειστήκει. διὸ
δὴ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἀντεμνησανήσατο τάδε. πρῶτα μὲν τά-
φρον ὡς βαθυτάτην ἐν κύκλῳ ὀρύξας, χαράδραις αὐτὴν ὀρύων

absoluto moenium ambitu, magnum Armeniis columen, et Melitenae decus donavit.

5. Ea sunt nostri principis aedificia in Armenia, quae est ad dexteram Euphratis ripam: nunc ad illa transeo, quae in Armenia maiori fecit. Cum Theodosius Aug. regnum Arsacis, ut paulo supra narravi, obtinuisset, castellum imposuit cuidam colli, accedentibus captu facile; quod Theodosiopolin appellavit. Id certe in transitu cepit Cabades Persarum rex, cum recta Amidam peteret. Haud multo post imperator Anastasius urbem ibi condidit, muro amplexus collem, in quo Theodosii castellum erat; et quamvis a se urbem denominaverit, Theodosii tamen primi conditoris nomen abolere non potuit. Sic enim est inter homines comparatum, ut res quidem in usu positae novitatem semper accipiant; priora autem vocabula non facile amittant. Latissima erant haec Theodosiopolis moenia: sed altitudo crassitudini non respondebat; quippe quae ad pedes summum tricenos evaderet. Quocirca occupari facile poterant ab hostibus, praesertim Persis, inferentibus oppugnationem, cui plane patebant: nam nec minori muro ullo protegebantur, nec fossa: immo vero locus quidam, urbi proxime imminens, supra moenia attollebatur. Ea de causa haec Iustinianus Aug. molitus est. Primum, fossam muro praeduxit altissimam simillimamque torrentium alveis inter abru-

ἀποτόμων ἐμφερεστάτην εἰργάσατο. ἔπειτα δὲ χώρον τὸν ὑπερ-
 πεφυκότα κατατεμὼν ἔς τε ἀνεκβάτους κρημνοὺς καὶ σήραγγας
 ἀδιεξόδους μετεστήσατο τὴν αὐτοῦ φύσιν· ὅπως δὲ τὸ τεῖχος
 C ὑψηλὸν τε εἶη διαφερόντως καὶ ὅλως ἀνανταγώνιστον, εἴ τις
 προσίοι, προσεπετεχνήσατο πάντα ὅσα ἐν πόλει Δάρας εἰργάσατο. 5
 τὰς γὰρ ἐπάλξεις ἀποσφίγγας ἐν στενῷ μάλιστα ὅσον ἐνθένδε βάλ-
 λειν τοὺς τειχομαχοῦντας δυνατὰ εἶναι, ἔμβολόν τε αὐταῖς λίθων
 ἐπιβολαῖς ἐν περιδρόμῳ περιελίξας, ἐντέθεικεν ἐμπείρως ἐπάλξεις
 ἑτέρας, προτειχίσματί τε αὐτὸ περιβαλὼν κύκλῳ ἐμφερέστατον τῷ
 ἐν πόλει Δάρας περιβόλῳ πεποιήται, πύργον ἕκαστον φρούριον 10
 ἔχυρόν τεκτηνάμενος. οὗ δὴ τὰς δυνάμεις ἀπάσας καὶ τὸν ἐν
 Ἀρμενίαις στρατηγὸν ἰδρύσασθαι καταστησάμενος κρείσσους τοὺς
 Ἀρμενίους διεπράξατο τὸ λοιπὸν εἶναι ἢ δεδιέναι τὴν Περσῶν
 ἔφοδον.

D Ἐς μέντοι τὰ Βιζανὰ οὐδὲν εἰργασται τῷ βασιλεῖ ἔξ αἰτίας 15
 τοιαῦσδε. κεῖται μὲν ἐν τῷ ὁμαλῷ τὸ χωρίον, πεδία τε ἀμφ'
 αὐτὸ ἐπὶ μακρὸν ἱππήλατά ἐστιν, ὕδατος δὲ σηπεδόνες πολλαὶ
 ξυνισταμένου ἐνταῦθά εἰσι. καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῖς μὲν πολεμίοις
 ἐπιμαχώτατον, τοῖς δὲ οἰκήτορσι λοιμωδέστατον αὐτὸ συμβαίνει
 V 433 εἶναι. ὧν δὴ ἔνεκε τὸ χωρίον τοῦτο ὑπεριδὼν ἐτέρωθι πόλιν 20
 ἐδείματο αὐτοῦ βασιλέως ἐπώνυμον, ἀξιολογωτάτην τε καὶ ἀμα-
 χον ὅλως ἐν χωρίῳ Τζουμινᾷ καλουμένῳ, ὅπερ σημείοις μὲν τρισὶ
 Βιζανῶν διέχει, ἐν κρημνῷ δὲ μάλιστα κείμενον εὐεξίας ἀέρων
 εὖ ἔχει.

9. προτειχίσματί τε αὐτὸ] προτειχισμά τι αὐτῷ Τολοα.

ptos montes depressis: deinde tumulum editiorem ita excidit, ut eius situm in praecipitia inaccessa aviosque hiatus mutaverit. Ut vero muri excellere altitudine, ac, si quis infensus accederet, omnino essent inexpugnabiles, adiecit quaecumque in urbe Dara fieri iusserat. Etenim pinnas valde contraxit, relictā apertura, quantula satis esset ad petendos missilibus oppugnatores, structaque circum lapideā porticu, alias huic pinnas scite imposuit. Murum etiam circumiecit exteriorem, et facto ex quaque turri castello valido, moenia exegit ad eorum similitudinem, quibus cincta est Dara. Ea copiis omnibus ac magistro militum per Armeniam assignata sede, Armenios a Persarum irruptionibus securos reddidit.

Porro causam nihil aedificandi Bizanis hanc habuit imperator. Locus est in planitie situs: campi longe lateque circumiacent equitabiles: corruptae ibi plures lacunae sunt aquae desidis. Unde et hostibus expugnati admodum facilis, et incolis pestilentissimus locus est. Quapropter hunc aspernatus, urbem suo nomine insignem, egregiam atque invictam alibi condidit, nempe in loco cui nomen Tzumina. Hic tertio a Bizanis lapide, situ maxime praeceps, gaudet caeli salubritate.

5. Τὰ μὲν οὖν ἐν Ἀρμενίοις Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ τῇδ' ἐπη P 60
 ἔχει. τὰ δὲ δὴ κατὰ τὰ Τζανῶν ἔθνη ἀναγράψασθαι μοι ἐν-
 ταῦθα τοῦ λόγου οὗ τι ὑπὸ τρόπου ἔδοξεν εἶναι, ἐπεὶ καὶ πρόσοι-
 κοι Ἀρμενίοις εἰσὶν. αὐτόνομοι μὲν Τζανοὶ ἐκ παλαιοῦ καὶ ἀναρ-
 5 χοὶ ὄκουν, θηριώδη τινὰ βιοτὴν ἔχοντες, θεοὺς μὲν τὰ τε ἄλσῃ
 καὶ ὄρεσι καὶ ἄλλα ἅττα ζῶα ἡγούμενοί τε καὶ σέβοντες, ἐν ὄρεσι
 δὲ οὐρανομήκεσί τε καὶ ἀμφιλαφέσι τὸν ἅπαντα αἰῶνα δίαιταν
 ἔχοντες, γῆν δὲ οὐδαμῇ γεωργοῦντες, ἀλλὰ ληστεύοντές τε καὶ τοῖς
 φωρίοις αἰὲ ἀποζῶντες. αὐτοὶ τε γὰρ ἀμελέτητοί εἰσιν ἐργάζεσθαι
 10 γῆν καὶ ἡ χώρα σφίσι, ἐνθα δὴ μὴ ὄρη ἀποτομώτατα περιβέ- B
 βληται, λοφώδης ἐστίν. οὐ γήλοφοι δὲ εἰσιν τὰ ἐπανεστηκότα H 31
 τῆς γῆς οὐδὲ γεώδη οὐδὲ οἷα καρποὺς ἀφεῖναι, εἴ τις αὐτῶν ἐπι-
 μελοῖτο, ἀλλὰ τραχέα τε ὑπερβαλλόντως καὶ σκληρὰ ὑπεράγαν
 καὶ καρπῶν ἀπάντων δεινῶς ἄφορα. καὶ οὔτε ἀρόσαι τὴν γῆν
 15 οὔτε ἀμήσασθαι λήιον οὔτε λειμῶνι ἐντυχεῖν ἐνταῦθά πη δυνατὰ
 γίνεται, ἀλλὰ καὶ τοῖς δένδροις, οἷσπερ ἡ Τζανικὴ τέθηλεν, ἀκάρ-
 ποις τε οὖσιν αὐθις καὶ ὅλως ἀγόνοις, ἐπεὶ οὐδὲ ἀλλήλους ἐκ-
 δέχονται καιροὶ ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον, οὐδὲ νῦν μὲν ἡ γῆ τῷ τῆς
 ὥρας ἥγρω τε καὶ ψυχρῷ βάλλεται, νῦν δὲ δὴ αὐτὴν ἡ τοῦ ἡλίου
 20 θέρμη ὀνίνησιν, ἀλλὰ χειμῶνί τε ἀπεράντως ξινώκισται ἡ χώρα C
 καὶ χιόσιν αἰδίοις κατάρρυστός ἐστι. διὰ ταῦτα μὲν αὐτόνομοι τὸ
 παλαιὸν οἱ Τζανοὶ ἐβίου, ἐπὶ τούτου δὲ Ἰουστινιανοῦ βασιλεύοντος
 ἠττήθησάν τε Ῥωμαίων τῇ μάχῃ, Τζίτα στρατηγοῦντος Ῥωμαίων,
 καὶ τὴν ἀγώνισιν ἀπογνόντες εὐθὺς προσεχώρησαν αὐτῷ ἅπαντες,
 25 πρὸ τῆς ἐπικινδύνου ἐλευθερίας τὴν ἄπονον δουλείαν ἐλόμενοι

6. Sic se habent Iustiniani Aug. res in Armenia: nunc institutae ora-
 tioni consentaneum videtur, ut acta apud Tzanos commemorem; quando-
 quidem Armeniam accolunt. Tzani antiquitus liberi, nullique principi sub-
 diti, vivebant ferarum ritu. Lucos, volucres et alias cuiusque generis ani-
 mantes pro diis habebant ac venerabantur. In altissimis degentes semper et
 nemorosis montibus, non arborum cultu, sed raptu et latrociniiis vitam su-
 stentabant. Sunt enim rudes agriculturae, eorumque regio, ubi montibus
 praeruptissimis vacat, in colles attollitur, non terrenos aptosque frugibus,
 si quis curam accommodet, sed asperrimos durissimosque ac plane infocun-
 dos. Ibi tellus aratri impatiens, nullas dat messes: immo nec pratum us-
 quam videre est; et arbores, quas progenerat Tzanica, steriles omnino sunt
 atque infelices: propterea quod illic annus plerumque tempestatum vicibus
 caret; nec terra iam frigido humore subigitur, iam solis calore recreatur,
 verum aeterna premitur hyeme ac perpetua nive perfunditur. Haec olim a
 Tzanis iugum imperii prohibebant. Tandem sub principe nostro Iustiniano
 a Romanis acie victi, nostras ducente copias Tzita magistro militum, cum se
 resistendo impares viderent, statim omnes concesserunt in eius fidem, servi-
 tutem tranquillam libertati, periculorum metu sollicitae, praeoptantes. Nec

ἀποτόμων ἐμφεριστάτην εἰργάσατο. ἔπειτα δὲ χῶρον τὸν ὑπερ-
 πεφυκότα κατατεμῶν ἐς τε ἀνεκβάτους κρημνοὺς καὶ σήραγγας
 ἀδιεξόδους μετεστήσατο τὴν αὐτοῦ φύσιν· ὅπως δὲ τὸ τεῖχος
 C ὑψηλὸν τε εἶη διαφερόντως καὶ ὅλως ἀνантаγώνιστον, εἴ τις
 προσίοι, προσεπετεχνήσατο πάντα ὅσα ἐν πόλει Δάρας εἰργάσατο. 5
 τὰς γὰρ ἐπάλξεις ἀποσφίγγας ἐν στενῷ μάλιστα ὅσον ἐνθ' ἐνδε βάλ-
 λειν τοὺς τειχομαχοῦντας δυνατὰ εἶναι, ἔμβολόν τε αὐταῖς λίθων
 ἐπιβολαῖς ἐν περιδρόμῳ περιελίξας, ἐντέθεικεν ἑμπείρως ἐπάλξεις
 ἑτέρας, προτεχνίσματί τε αὐτὸ περιβαλὼν κύκλῳ ἐμφερέστατον τῷ
 ἐν πόλει Δάρας περιβόλῳ πεποίηται, πύργον ἑκάστον φρούριον 10
 ἐχυρὸν τεκτηνάμενος. οὐδ' ὅτ' τὰς δυνάμεις ἀπάσας καὶ τὸν ἐν
 Ἀρμενίαις στρατηγὸν ἰδρύσασθαι καταστησάμενος κρείσσους τοὺς
 Ἀρμενίους διεπράξατο τὸ λοιπὸν εἶναι ἢ δεδιέναι τὴν Περσῶν
 ἔφοδον.

D Ἐς μέντοι τὰ Βιζανὰ οὐδὲν εἰργασται τῷ βασιλεῖ ἔξ αἰτίας 15
 τοιαύτης. κεῖται μὲν αὐτὸ ἐπὶ μακρὸν ἐ-
 ξυμισταμένον ἐνταῦθα ἐπιμαχώτατον, τοῦ
 V 433 εἶναι. ὧν δ' ἔνευ ἰδιώματι αὐτοῦ βα-
 χον ὅλως ἐν χωρίῳ Βιζανῶν διέχει, ἐν
 εὐ ἔχει.

9. προτεχνίσματί

ptos montes depressis
 in praecipitia inaccessa
 altitudine, ac, si quis
 locit quaecumque in ur
 relicta apertura, quae
 structaque circum lapic
 etiam circumnecit exte
 nia exegit ad eorum sin
 bus ac magistro militum
 irruptionibus securos r

Perro causam nihil
 est in planitie situs: ca
 ibi plures lacunae san
 dam facilis, et incolis
 tus, urbem suo nomi
 nempe in loco cui nomi
 praeceps, gaudet caeli

Χώραν ἐνταῦθα τινα ἐς τρίοδον ἀποκεκριμένην συμβαίνει εἶναι. Ῥωμαίων τε γὰρ καὶ Περσαρμενίων τὰ ὅρια καὶ Τζανῶν αὐτῶν τῇδε ἀρξάμενα ἐνθένδε διασκεδάννυνται. ἐνταῦθα φρού- V 434 ριον ὀχυρώτατον, οὐ πρότερον ὄν, ὄνομα Ὀρονῶν, ἐξείργασται, κεφάλαιον αὐτὸ τῆς εἰρήνης πεποιημένος. ἔνθεν γὰρ τὰ πρῶτα Ῥωμαίοις ἢ Τζανικῇ ἐσβατὴ γέγονεν· οὐ δὴ καὶ ἄρχοντα στρατιωτῶν κατεστήσατο, ὃν δοῦκα καλοῦσιν. ἐν χωρίῳ δὲ ὁδῷ ἡμέραν οὐεῖν Ὀρονῶν διέχοντι, οὐ δὴ Τζανῶν τῶν Ὠκενιτῶν καλουμένων τὰ ὅριά ἐστιν (ἐπεὶ ἐς ἔθνη πολλὰ διακέκρινται Τζανοί), ἐνταῦθά τι ὀχύρωμα πεποιημένον ἦν τοῖς πάλαι ἀνθρώποις, C ἐρείπιον ἤδη πολλῷ πρότερον τῷ ἀπημελῆσθαι γεγενημένον, Χαρτῶν ὄνομα. ὅπερ ἀνανεωσάμενος Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς, ἐνοικεῖν τε ἀνθρώπων ἐνταῦθα διεπράξατο μέγα τι χρῆμα καὶ τὰ ἐς τὴν εὐκοσμίαν τῇ χώρᾳ φρουρεῖν. τῷ δὲ ἐνθένδε ἰόντι πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον φάραγξ ἐστὶ κρημνώδης, κατατείνουσα μέχρι ἐς τὰ πρὸς βορρᾶν ἄνεμον· οὐ δὴ φρούριον, Βαρχῶν ὄνομα, ἐδείματο νέον. ἐπέκεινα δὲ κατὰ τοῦ ὄρους τὴν ὑπώρειαν ἐπαύλεις εἰσὶν, ἵνα δὴ οἱ Τζανῶν τῶν Ὠκενιτῶν καλουμένων βόες αὐλίζονται, οὗσπερ ἐκτρέφουσιν αὐτοῦ οὐ τοῦ ἀροῦν τὴν γῆν ἕνεκα, ἐπεὶ ἀρ- 20 γοί τε τὸ παράπαν οἱ Τζανοὶ εἰσι καὶ γεωργικῶν ἀλλότριοι πόνων, D ἥπερ μοι εἴρηται, καὶ οὔτε ἀρόματά ἐστιν αὐτοῖς οὔτε ἄλλα τῆς γεωργίας διαπονήματα, ἀλλὰ τοῦ γε γάλα ἐς αἰὲ βδάλλειν καὶ σιτίζεσθαι τοῖς αὐτῶν κρέασι. μετὰ δὲ τοῦ ὄρους τὸν πρόποδα, οὐ Κενὰ τὸ χωρίον ἐν τῷ ὁμαλῷ συμβαίνει εἶναι, ἐνθένδε τοι 25 ἰόντι ἐπὶ δύοντά που τὸν ἥλιον, τὸ Σισιλισσῶν ὄνομα φρούριόν

25. Σισιλισσῶν] τισιλισσῶν Tolos. et in marg. τιλισσῶν.

Est hic ora in trivium desinens, siquidem Romanorum, Persarmeniorum, ipsorumque Tzanorum fines, ducto inde initio, sese abiungunt. Ibi Horonum, castellum novum ac validissimum construxit, idque pacis caput constituit: hac enim Romanis primus fuit in Tzanicam aditus; ubi et praesidium cum duce, quem appellant, locavit. Bidui procul Horono, in finibus Tzanorum Ocenitarum (quippe Tzani in multos populos divisi sunt) Charton erat, munitio vetus ac iamdiu ruinosā, negligentiae culpa. Illam Iustinianus Aug. cum refecisset, eo quamplurimos induxit incolas, qui provinciam in officio continerent. Inde orientem versus, devenitur in praecipitem vallem, quae se ad septentrionem porrigit. Novum ibi castellum posuit, cui nomen Barchon. Post, ad imum montem sunt stabula, quo Tzani Ocenitae boves suos recipiunt. Hos autem alunt non arandi gratia: siquidem Tzani summe inertes et a colonicis laboribus alieni, rationem nunquam habent cum terra, ut dixi, nec se ulla agriculturae parte exercent, sed illas alunt pecudes, ne lac unquam desit quod mulgeant, utque earum carnibus vescantur. Ultra imum montem, ubi Cena (sic locum vocant) est in planitie, ad occidentem solem occurrit castellum Sisilisson, quod olim conditum longa dies desola-

ἔστιν, ὅπερ ἐκ παλαιοῦ μὲν πεποιημένον, ἔρημον δὲ διὰ χρόνου
 μῆκος γεγενημένον ἀνανεωσάμενος Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς διαρκές
 Ῥωμαίων στρατιωτῶν, ὥσπερ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι, φυλακτῆ-
 ριον κατεστήσατο. ἐνθενδε δὲ ἰόντι ἐν ἀριστερᾷ πρὸς βορρᾶν ἀνε-
 P 62 μων χωρὸς τίς ἐστιν, ὅνπερ καλοῦσιν οἱ ἐπιχώριοι Λογγίνου φροσ- 5
 H 32 σᾶτον, ἐπεὶ Λογγῖνος ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις Ῥωμαίων στρατηγὸς,
 Ἰσαυρος γένος, στρατεύσας ἐπὶ Τζανούς ποτε τῇδε πεποιήται τὸ
 στρατόπεδον. ἐνταῦθα φρούριον ὁ βασιλεὺς οὗτος ὄνομα Βούρ-
 γους νόης δεδημιούργηκεν, ἡμέρας ὁδῷ Σισιλισσῶν διέχον. ὅπερ
 Σισιλισσῶν φρούριόν ἐστι καὶ αὐτὸ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως, ὡς 10
 μικρὸν ἐρρήθη ἔμπροσθεν, ἐξειργασμένον βεβαιότατα. ἐντεῦθεν
 ὄρια τῶν Τζανῶν τῶν Κοξυλίνων καλουμένων ἐστίν· οὗ δὲ φρού-
 ρια νῦν καὶ πεποιήται δύο, τό τε Σχιμαλινίχων καλούμενον καὶ
 ὅπερ Τζανζάκων ἐπονομάζουσιν· ἐνθα δὲ καὶ ἄλλον ἄρχοντα
 στρατιωτῶν κατεστήσατο.

B. ζ. Ταῦτα μὲν οὖν ἐν Τζανοῖς Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ εἰρ-
 V 435 γασται. ἐν δὲ τῇ μετ' αὐτοὺς χώρα, ἥ παρὰ τὸν Εὐξείνου οἰκεῖ-
 ται πόντον, πόλις ἐστὶ που Τραπεζοῦς ὄνομα· οὗ δὲ ἀπορίας
 ὑδάτων οὔσης, ὁχετὸν ἐτεκτήνατο Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς, ὅνπερ
 Εὐγενίου, καλοῦσι μάρτυρος, ταύτῃ τε τὴν ἀπορίαν τοῖς τῇδε 20
 ὠκνημένοις διέλυσεν. ἐνταῦθα δὲ καὶ τῇ Ἀμασειᾷ τὰ πλεῖστα
 τῶν ἱερῶν ἀνεκώσατο, χρόνῳ πεπόνηκότα πολλῷ. μετὰ δὲ τοὺς
 Τραπεζουντίων ὄρους χωρίον ἐστὶ Ῥιζαῖον ὄνομα, ὃ δὲ καινουρ-
 γήσας αὐτὸς ὁχύρωμα περιβέβληκε λόγου τε καὶ ἀκοῆς κρεῖσσον.
 πόλεων γὰρ τῶν Πέρσαις ὁμόρων οὐδεμιᾶς ἦσσαν μεγέθους πέρι 25
 C καὶ ἀσφαλείας δεδημιούργηται.

verat. Id Iustinianus Aug. refecit, itidemque ut caetera, idoneo militum Romanorum praesidio instruxit. Hinc a laeva, septentrionem versus, locus est, ab indigenis Longini fossatum ex eo dictus, quod olim Longinus Romanorum dux, natione Isaurus, suscepta in Tzanos expeditione, ibi castra metatus fuerat. Castellum hic Burgum noēs imperator noster aedificavit, diei unius itinere dissitum Sisilisso, quod ipse etiam, ut paulo supra dictum est, firmissima fabrica extruxit. Succedit Tzanorum Coxylinorum limes; ubi gemina castella posuit, Schimalinichon et Tzanzacon; alterumque ducem constituit.

7. Hactenus de Iustiniani Aug. aedificiis apud Tzanos: ultra quos in ora ponti Euxini urbs est Trapezus, ubi cum aquae copia deesset, Iustinianus Augustus aquaeductum construxit, de nomine dictum Eugenii martyris, itaque a civibus inopiam depulit, qua premebantur. Ibidem et Amaseae ple-
 raque templa vetustate quassa restituit. Trapezuntinum limitem excipit Rhizaeum, quod ipse novo opere ita condidit ac circummuniit, ut res famam fidemque superet. Nam urbium Persis conterminarum nulla est, cui magni-
 tudine ac firmitate concedat.

Καὶ φρούριον δὲ ὠκοδομήσατο ἐπὶ Λαζικῆς Λοσόριον ὀνο-
μα, καὶ τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ στενωποὺς ἐτειχίσατο, οὕπερ Κλεισού-
ρας καλεῖν κενομίκασιν, ὅπως δὴ ἀποκεκλεισμένοι τῆς ἐπὶ Λαζικὴν
εἰσόδου οἱ πολέμιοι εἶεν. ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν Λαζοῖς τῶν Χριστια-
5 νῶν ἐκκλησίαν, ἀρχαίαν τε οὖσαν καὶ σαθρὰν τῇ οἰκοδομίᾳ γεγε-
νημένην, ἀνενεώσατο. οὕτω καὶ Πέτραν ἐν Λαζοῖς πόλιν ἀξιο-
θέατον κατεστήσατο, ἥνπερ Λαζοὶ μὲν ἀβουλία τῇ σφετέρᾳ παρέ-
δοσαν Πέρσαις, Χοσρόην ἐνταῦθα στρατῷ μεγάλῳ ἐπαγαγόμενοι,
Ῥωμαῖοι δὲ Περσῶν καθυπέρτεροι τῷ πολέμῳ γενόμενοι καὶ τοὺς
10 μὲν κτείναντες, τοὺς δὲ δορυαλώτους πεποιημένοι, ἐς τὸ ἔδαφος D
τὴν πόλιν καθεῖλον, ὥς μὴ αὖθις οἱ βάρβαροι κακουργεῖν ἔχοιεν
ἐνταῦθα ἰόντες, ἥπερ μοι ἅπαντα ἐν τοῖς ὑπὲρ τῶν πολέμων δε-
δήλωται λόγοις· ἵνα δὴ καὶ τοῦτό μοι δεδιήγηται, ὥς ἐν τῇ ἀντι-
πέρας ἡπείρῳ Λαζικῆς ἐπὶ τὴν Μαιώτιν ἰόντι λίμνην φρούρια δύο,
15 Σεβαστούπολιν τε καὶ Πιτυοῦντια, καθεῖλον Ῥωμαῖοι, Χοσρόην P 63
ἀκούσαντες στρώτευμα στέλλειν ἐνταῦθα διὰ σπουδῆς ἔχειν τῶς
τὰ φρούρια ταῦτα καθεξόντας. ἀλλὰ νῦν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς
ταύτην δὴ τὴν Σεβαστούπολιν, φρούριον οὖσαν τὸ πρότερον, ἀνα-
νεωσάμενος ἔξυμπασαν, καὶ τῷ μὲν περιβόλῳ ταῖς τε ἄλλοις ὀχυ-
20 ρώμασι πεποιημένος ἀνάλωτον, ταῖς τε ἀγυιαῖς καὶ ταῖς ἄλλαις
οἰκοδομίαις διακοσμήσας, τῷ τε κάλλει καὶ τῷ μεγέθει πόλιν τα-
νῦν ἀξιολογωτάτην ἐν τοῖς μάλιστα κατεστήσατο.

Καὶ μὲν καὶ Βοσπόρου καὶ Χερσῶνος πόλεων, αἵπερ κατὰ
τὴν ἐκείνην ἀκτὴν ἐπιθαλασσίδιαι μετὰ λίμνην τε τὴν Μαιώτιδα
25 καὶ τοὺς Ταύρους καὶ Ταυροσκύθας ἐν ἐσχάτῳ οἰκοῦνται τῆς

11. κακουργεῖν] καινουργαῖν Τολος.

In Lazica castellum fecit, Losorium nomine, eiusdemque regionis Cli-
suras, quas appellant, sive montium angustias, muro sepsit, quo hostes La-
zica excluderentur. Veterem quoque Christianorum ecclesiam, cuius erat
corrupta fabrica, reparavit. In eadem Lazica Petram, urbem spectatu di-
gnam, condiderat: quam cum Lazi Persis tradidissent imprudentissime, de-
ducto illuc Chosroë cum ingenti exercitu, Romani bello superiores, Persis
partim occisis, partim captis, eam solo aequarunt, ne redituris forte barbaris
maleficii copia superesset: quae libri de bellis a me plene narrata habent:
ubi et istud commemoravi, in adversa continente, qua ex Lazica ad paludem
itur Maeotidem, castella duo, Sebastopolin nempe et Pityuntem, Romanos
diruisse, ferente fama id sedulo curare Chosroë, ut eo mitteret exercitum,
qui illa occuparet. Iam vero Iustinianus Augustus hanc Sebastopolin, quae
antea nihil nisi castellum erat, reaedificavit de integro; moenibus caeterisque
munitionibus ita firmavit, ut inexpugnabilis sit; compitis et cuiusquemodi ae-
dificiis ornavit: denique urbem fecit nitore et amplitudine in primis claram.

Praeterea cum Bospori et Chersonis, quae urbes maritimae in eo littore
trans paludem Maeotidem ultraque Tauros ac Tauroscythas ad imperii Ro-

B Ῥωμαίων ἀρχῆς, πεπονηκότα παντάπασι τὰ τείχη εὐρῶν ἐς μέγα-
 τι κάλλους τε καὶ ἀσφαλείας κατεστήσατο χρῆμα. ἔνθα δὲ καὶ
 φρούρια πεποιήται τό τε Ἀλούστου καλούμενον καὶ τὸ ἐν Γορζου-
 βίταις. διαφερόντως δὲ τὴν Βόσπορον τῷ ἐρύματι ἐκρατύνατο,
 ἥνπερ ἐκ παλαιοῦ βεβαρβαρωμένην, καὶ ὑπὸ τοῖς Οὐννοῖς κειμένην
 ἐς τὸ Ῥωμαίων αὐτὸς μετήνεγκε κράτος. ἔστι δὲ τις ἐνταῦθα
 χώρα κατὰ τὴν παραλίαν, Δόρου ὄνομα, ἵνα δὲ ἐκ παλαιοῦ Γότθοι
 ὤκηνται, οἱ Θεωδερίχῳ ἐς Ἰταλίαν ἰόντι οὐκ ἐπισπόμενοι, ἀλλ'
 ἐθελούσιοι αὐτοῦ μέναντες, Ῥωμαίων καὶ εἰς ἐμέ εἰσι ἔνσπονδοι.
 ξυστρατεύουσιν τε αὐτοῖς ἐπὶ πολεμίους τοὺς σφετέρους ἰοῦσιν, 10

C ἦνίκα ἂν βασιλεῖ βουλομένῳ εἴη. ἑξακκοῦνται δὲ ἐς τρισχιλλούς,
 καὶ τὰ τε πολέμια ἔργα εἰσὶν ἄριστοι τὰ τε ἐς τὴν γεωργίαν αὐ-
 τουργοὶ δεξιοὶ, καὶ φιλοξενώτατοι δὲ εἰσιν ἀνθρώπων ἀπάντων.
 αὐτὴ δὲ ἡ χώρα τὸ Δόρου τῆς μὲν γῆς ἐν ὑψηλῷ κεῖται, οὐ μέντοι
 οὔτε τραχεῖα οὔτε σκληρὰ ἐστίν, ἀλλ' ἀγαθὴ τε καὶ εὐφορος καρ- 15
 πῶν τῶν ἀρίστων. πόλιν μὲν οὖν ἡ φρούριον οὐδαμῇ τῆς χώρας
 ὁ βασιλεὺς ἐδείματο ταύτης, καθείργεσθαι περιβόλοις τισὶν οὐκ
 ἀνεχομένων τῶν τῇδε ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐν πεδίῳ ἀσμενέστατα

V 436 ὤκημένων αἰεί. ὅπη ποτὲ δὲ τῶν ἐκείνη χωρίων βάσιμα εὐπετῶς
 τοῖς ἐπιούσιν ἐδόκει εἶναι, ταύτας δὲ τειχίσμασι μακροῖς τὰς εἰς- 20
 ὁδους περιβαλὼν, τὰς ἐκ τῆς ἐφόδου φροντίδας ἀνέστειλε Γότ-
 θοις. ταῦτα μὲν τῇδε πη ἔχει.

D Πόλιν δὲ τινα ἐπιθαλαττίαν οἰκοῦσι Θράκες παρὰ τὴν ἡϊόνα
 τοῦ Εὐξείνου πόντου, Ἀγχίαλον ὄνομα, ἥσπερ ἐν ἐπιτηδείῳ ἐπι-
 μνησθείμεν ἂν, περιηγούμενοι τὰ ἐπὶ τῆς Θράκης χωρία. ἐπεὶ 25

15. οὔτε — οὔτε] Legebatur οὐδὲ — οὐδέ.

mani litem sitae sunt, cum, inquam, harum urbium muros funditus la-
 bascere comperisset, pulcherrimos fecit ac validissimos. Ibidem Alusti ca-
 stellum extruxit et Gorzubitense. Praecipue vero urbem Bosporum muniit,
 quam barbaria pridem infectam, et in potestatem Hunnorum redactam, ad
 Romanam ditionem traduxerat. In illis partibus est Dory, maritima regio:
 ubi ab antiquo Gotthi habitant, qui Theodericum petentem Italiam non sunt
 secuti; at ibi sponte resistere, et Romanorum hac etiam aetate socii, ipsis
 militarem operam in expeditionibus navant, quando lubet imperatori: ter
 mille numero, bellatores optimi, iidemque gnavi agricolae, et mortalium
 omnium erga hospites humanissimi. Haec autem regio Dory, situ quidem
 edita, non tamen aspera durave est; sed bona, optimisque frugibus ferax:
 in qua nec castellum usquam nec oppidum condidit imperator. Quippe inco-
 lae muris claudi non sustinent, ruri semper habitare gaudentes unice. Qua
 vero facile eo penetrari posse videbatur, muris longis muniit aditus, et Got-
 thos ab hostium irruptionibus securos praestitit. Haec hactenus.

Anchialum Thraces incolunt, urbem maritimam in littore ponti Euxini.
 Illius quidem mentio suo loco incideret in descriptione Thraciae: sed quando

δὲ τανῶν ὁ λόγος ἡμῖν διελήλυθεν ὅσα παρὰ τὴν ἀκτὴν τοῦ Εὐ-
 ξείνου πόντου δεδημιούργηται τῷ βασιλεῖ τούτῳ, οὐδέν τι χεῖρον
 ἀφηγήσεσθαι ἐνταῦθα τοῦ λόγου ὅσα δὴ ἐπὶ τῆς Ἀγχιάλου ταύτης
 εἰδείματο. ἐνταῦθα οὖν πηγαὶ θερμῶν φύσιν ὑδάτων ἀναβλυστά-
 5 νουσι, τῆς πόλεως οὐ πολλῷ ἄποθεν ἀπαντοματίζουσαι βαλανεῖα
 τοῖς τῇδε ἀνθρώποις· τοῦτον δὲ τὸν χῶρον ἀτείχιστον ἐκ παλαιοῦ
 ὄντα ὑπερεώρων οἱ προβεβασιλευκότες τὰ πρότερα, καίπερ ἐν γει-
 τόνων ὥκημένων αὐτῷ βαρβαρικῶν ἔθνων τοσοῦτων τὸ πλῆθος. P 64
 ἐπεχωρίαζόν τε αὐτῷ οἱ νενοσηκότες τὰ σώματά, μετὰ κινδύνων
 10 τὴν παραψυχὴν κομιζόμενοι. τειχὴν τοίνυν αὐτὸν ἐν τῷ παρόντι
 πεποιημένος Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς, ἀκίνδυνον διεπράξατο σφίσι
 τὴν ἄκυσιν εἶναι. τὰ μὲν οὖν γῆς τῆς ἐώας, ἔτι μέντοι καὶ Ἀρ- H 33
 μενίας καὶ Τζανικῆς ὀχυρώματα καὶ τὰ γε ἀμφὶ τὸν Εὐξείνου
 πόντον, τῇδε Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ εἰργασται. ἡμῖν δὲ ἐνθὲνδε
 15 ἐπὶ τὰς οἰκοδομίας ἰτέον, ἅσπερ ἐν Εὐρώπῃ τῇ ἄλλῃ πεποιήται.

nos orationis cursus ad ea iam deduxit, quae in ora ponti Euxini imperator
 noster aedificavit, hic locus peraeque postulat ut quae Anchiali construxit
 edam. Non procul ab urbe fontes calidos terra fundit, qui balneas incolis
 sponte efficiunt. Locum hunc antiquitus immunitum priores imperatores per
 incuriam siverant patere barbaris, quamvis tot numero, ac vicinis. Qui male
 affecta habebant corpora, ibi sic agebant, ut non sine periculo morbis leva-
 rentur. Imperator autem Iustinianus murum loco circumdedit, itaque cum
 medela securitatem coniunxit. Hae sunt mitiones, quas Iustinianus Augu-
 stus in oriente, Armenia, Tzanicaque extruxit, ac praeterea circum pontum
 Euxinum: hinc ad eiusdem aedificia, quae in reliqua Europa extant, per-
 gendum nobis.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΟΥ ΔΕΣΠΟΤΟΥ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ ΚΤΙΣΜΑΤΩΝ

ΛΟΓΟΣ Δ'.

PROCOPII CAESARIENSIS DE AEDIFICIIS DN. IUSTINIANI LIBER IV.

P 65 **Π**έλαγος μέγα νηὶ διαπλεῦσαι ἀπαρασκεύῳ μοχθηρόν τε ἡγοῦμαι
V 437 εἶναι καὶ κινδύνων μεγάλων ἀτεχνῶς ἔμπλεων. ταῦτό δέ ἐστι τὰς
Ἰουστινιανοῦ βασιλέως οἰκοδομίας λόγῳ φανλοτάτω διαμετρήσα-
σθαι. ψυχῆς γὰρ μεγέθει ὁ βασιλεὺς οὗτος τά τε ἄλλα, ὥς εἰ-
P 66 πεῖν, ἅπαντα καὶ τὰ ἐς τὰς οἰκοδομίας εὐδέν τι ἥσσον λόγου δια-5
πέπρακται κρείσσω. ἐν δὲ δὴ τῇ Εὐρώπῃ καὶ τὴν ὑπουργίαν ἐν-
αρμόσασθαι τῷ τῆς χρείας ἀξιώματι διὰ σπουδῆς ἔχων ἔργα οὐκ
εὐδιήγητα οὐδὲ εἰς συγγραφὴν διαπεπόνηται πρόχειρα. γεγένη-
ται γὰρ ἐπαξίως τῷ τε γειτονήματι πόταμοῦ Ἰστρου καὶ τῇ ἐν-
θένδε διὰ τοὺς ἐγκειμένους τῇ χώρᾳ βαρβάρους ἀνάγκη. ἔθνη 10
γὰρ αὐτῇ γειτονοῦντα διακεκλήρωται Οὐννικά τε καὶ Γοτθικά, καὶ
τὰ ἐν Ταύροις καὶ τὰ ἐν Σκύθαις ἀνταίρει, καὶ ὅσα Σκλαβηνοὶ

Grave et magnis plenum ausum periculis videtur mihi vastum traicere pe-
lagus exarmato navigio. Idem vero est Iustiniani Aug. aedificia tenui ora-
tione percurrere. Nam ille haec, aequae ut caetera, quaecumque aggressus
est, supra historiae facultatem extulit animi magnitudine. Praesertim in
Europa, cum studeret opem aequare necessitati, opera fecit, in quibus de-
scribendis et lingua et stylus vehementer laborent. Nimirum talia sunt, qua-
lia postulat fluminis Istri vicinitas, et consequens inde necessitas, ob immi-
nentes illis partibus barbaros. Et vero instant Hunni Gotthique accolae:
vim faciunt gentes Tauricae Scythicaeque, Sclaveni, et quicunque vel Sau-

καὶ ὅσα ἄλλα, εἴτε Σαυρομάτας ἁμαξοβίους εἴτε μετανύστας ταῦτα
 δὴ ἐκάλουν τὰ ἔθνη οἱ τῶν ἱστοριῶν ἀναγραφάμενοι τὰ ἀρχαιό-
 τата, καὶ εἴ τι ἄλλο θηριῶδες ἀνθρώπων γένος ἢ νέμεσθαι, ἢ B
 ἰδρύνθαι. ἐνταῦθα συμβαίνει. οἷς δὴ ἀπέραντα πολεμησεῖουσιν
 5 ὑπαντιάζειν διατενωμένῳ Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ πάρεργόν τε οὐδὲν
 ποιουμένῳ ἐπάναγκες ἦν ἐρύματά τε περιβάλλεσθαι ἀνάριθμα καὶ
 στρατιωτῶν ἀμύθητα φυλακτήρια καταστήσασθαι, καὶ ὅσα ἄλλα
 πολεμίους ἀνεπικηρουκεύτοις τε καὶ ἀνεπιμήκτοις ἐμπόδια εἶη. οἷς
 δὴ τοῖς πολεμίους τὸν πόλεμον οὐκ ἐξ αἰτίας ἐγειρομένοις ποιεῖσθαι
 10 νόμος, οὐδὲ μετὰ πρεσβείαν ἐπενεγκεῖν, οὐδὲ μὴν οὐδὲ ξυνθήκαις
 διαλῦσαι τισιν, ἢ κατὰ χρόνον ἀνακωχεῦσαι, ἀλλ' ἐγχειρίσαι μὲν
 ἀπροφασίστως, καταλῦσαι δὲ σιδήρῳ μόνῳ. ἀλλὰ καὶ ὥς ἐπὶ C
 τῆς ἱστορίας τὰ λειπόμενα βαδιούμεθα. ἔργου γὰρ ἀρξαμένου V 438
 τρόπῳ ὁτιοῦν ἐς πέρας ἀφίχθαι ξυνοίσει μᾶλλον ἢ ἀτελεύτητον
 15 ἀπολιπόντας ὀπίσω ἵεναι. ἐπεὶ καὶ ἄλλως ἂν οὐκ ἔξω κατηγορίας
 τὸ πρᾶγμα εἶη, βασιλέα μὲν τὸν ἡμέτερον εἰργάσθαι τὰ ἔργα,
 ἡμῶς δὲ τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν ἀποκνεῖν λόγους. μέλλοντας δὲ τὰ Εὐ-
 ρωπαῖα τούτου δὴ τοῦ βασιλέως διαριθμεῖσθαι οἰκοδομήματα,
 ὁλίγα ἅττα ἀμφὶ τῇδε τῇ χώρᾳ ὑπειπεῖν ἄξιον.
 20 Ἐκ τοῦ Ἀδριατικοῦ καλουμένου πελάγους ἐπιρροή τις διορ-
 θουμένη τε καὶ ἀποσαλεύουσα τῆς ἄλλης θαλάσσης ἐπὶ τὴν ἡπει-
 ρον ἀναβαίνει, καὶ σχίζουσα τὴν γῆν ἐμπλεῖστον ποιεῖται τὸν Ἰό-
 νιον κόλπον, ἐν δεξιᾷ μὲν Ἠπειρώτας τε καὶ τὰ ἄλλα ἐκείνη ἔθνη, D
 ἐν ὑριστερᾷ δὲ Καλαβροὺς ἔχουσα, ἐν τε πορθμῷ ἐπὶ μακρότα-

1. ἄλλα] Vulgo ἅττα.

17. ὑπέρ] ὑπ' Tolos.

romatae hamaxobii, vel metanastae ab historicis antiquissimis dicti sunt; ac si qua alia ferina hominum natio ibi domos habet, aut per pascua vagas, aut stabiles. Cum autem illis in bellum usque prurientibus occurrere contenderet Iustinianus Aug. nec defunctorie quidquam ageret, necesse habuit munitiones innumeras excitare, ac nescio quot praesidia militaria constitucere, nihilque non obliicere, quo hostes implacabiles atque insociabiles arcerentur: bellum ita soliti facere, ut illud nec cum causa suscipiant, nec praevia clari- gatione inferant, nec finiant aliqua compositione, vel pactis induciis intermit- tant, sed capessant absque praetextu, nec nisi ferro dirimant. Nihilominus ad reliquam historiam progrediemur. Nam praestat semel inchoatum opus ad finem perducere, quam retrocedendo relinquere imperfectum: maxime cum simus culpandi merito, si gravemur dicere quae principem nostrum non piguit benefacere. Prius autem quam Europaea ipsius aedificia recenseamus, pauca de hac orbis parte praefari convenit.

Ex Adriatico pelago aquarum pars influit recta in continentem, a reli- quo mari abscedens, sinumque Ionium efficit, terram longo meatu ita scin- dens, ut a dextra Epirotas atque alias nationes, a laeva Calabros alluat.

τον θλιβομένη περιλαμβάνει τὴν ἡπειρὸν σχεδὸν τι πᾶσαν. κα-
 δύπερθε δὲ ἀντιπρόσωπος τῇ θαλάσῃ φερόμενος ποταμὸς Ἴστρος
 τῆς Εὐρώπης νησοειδῇ τὴν γῆν τίθεται. ἐνταῦθα οἰκοδομήματα
 πολλὰ τε καὶ ἀξιολογώτατα ὁ βασιλεὺς οὗτος πεποίηται. πᾶσαν
 γὰρ Εὐρώπην ἐς τὸ ἀσφαλὲς τειχισάμενος ἀπρόσβατον κατεστή- 5
 σατο βαρβάροις εἶναι, οἳ δὲ ὑπὲρ Ἰστρου ποταμοῦ ἔκκονται.

Ἀλλὰ μοι ἀπὸ τῆς τοῦ βασιλέως ἀρχτέον πατρίδος, ἥ πασιῶν
 P 67 μάλιστα τὰ τε πρωτεῖα ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦδε τὰς ἀπαρ-
 χὰς τοῦ λόγου δοτέον. αὐτῇ γὰρ ἂν μόνῃ ὀγκοῦσθαι τε καὶ δια-
 θρύπτεσθαι καὶ ἀποσεμνύνεσθαι πρέπει βασιλέα Ῥωμαίοις θρε- 10
 ψαμένην τε καὶ παρασχομένην τοιοῦτον, οὗ δὲ τὰ ἔργα καὶ λόγῳ
 εἰπεῖν καὶ γραφῇ παρακαθέσθαι ἀμήχανα.

Ἐν Δαρδάνοις πρὸς τοῖς Εὐρωπαίοις, οἳ δὲ μετὰ τοὺς Ἐπι-
 δαμνίων ὄρους ἔκκονται, τοῦ φρουρίου ἄγχιστα, ὅπερ Βεδεριανὰ
 ἐπικαλεῖται, χωρίον Ταυρήσιον ὄνομα ἦν, ἐνθεν Ἰουστινιανὸς βα- 15
 σιλεὺς ὁ τῆς οἰκουμένης οἰκιστὴς ὤρμηται. τοῦτο μὲν οὖν τὸ
 χωρίον ἐν βραχεῖ τειχισάμενος κατὰ τὸ τετράγωνον σχῆμα καὶ
 B γωνία ἐκάστη πύργον ἐνθήμενος Τετραπυργίαν εἶναι τε καὶ κα-
 λεῖσθαι πεποίηκε. παρ' αὐτὸ δὲ μάλιστα τὸ χωρίον πόλιν ἐπι-
 φανεστάτην ἐδέξατο, ἥνπερ Ἰουστινιανὴν ὠνόμασε πρίμαν (πρώτη 20
 δὲ τοῦτο τῇ Λατίνων φωνῇ δύναται). ταῦτα τῇ θρεψαμένην τρο-
 φεῖα ἐκτίνων. καίτοι Ῥωμαίους ἐχρῆν ἅπαντας τοῦτο δὲ ἄλλή-
 λοις ἐπικοινωνεῖσθαι τὸ ὄφλημα, ἐπεὶ καὶ σωτήρα ἐθρέψατο ἡ
 χώρα κοινὸν ἅπασιν. ἐνταῦθα δὲ καὶ ὀχετὸν τεκτηνάμενος ὕδασι

15. Ταυρήσιον] ταύριαις Τολοις.

Arctum in spatium longissime se insinuans, totam fere continentem amplecti-
 tur. Supra vero fluvius Ister ex adverso decurrens, Europae dat formam
 insulae. Ibi imperator noster aedificia construxit plurima momenti maximi:
 his enim munita optime Europa, barbaris trans flumen Istrum habitantibus
 aditum intersepsit.

At mihi iam ordiendum ab imperatoris patria: cui cum primas partes in
 caeteris omnibus, tam primitias orationis debemus. Nam illa una efferre se,
 gestire ac triumphare merito potest, quod talem aluerit dederitque Romanis
 principem; cuius acta omnem dicendi scribendique facultatem excedunt.

Apud Dardanos Europaeos, qui post Epidamniorum terminos habitant,
 castello, cui nomen Bederiana, vicinum erat Tauresium; ubi natus est orbis
 reparator Iustinianus Augustus. Brevi spatio locum hunc moenibus qua-
 dratis circumdedit, singulisque angulis turri imposita effecit ut Tetrapyr-
 gia seu quadriturrita reipsa esset ac diceretur. Iuxta eundem locum, urbem
 condidit nobilissimam, ac Iustinianam primam Latino vocabulo appellavit,
 nutritionis mercedem altrici solvens. Quamquam Romanos omnes decebat
 communi studio praestare istud officium, cum illa regio communem omnium
 servatorem aluerit. Extracto ibidem aquaeductu, benigna aquarum perea-

τὴν πόλιν ἀειρρῦτοῖς διεπράξατο ἐπιεικῶς πλήθειν. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα τῷ τῆς πόλεως οἰκιστῇ ὑπέρογκά τε καὶ λόγον πολλοῦ δια-
 πεπόνηται ἄξια. Θεοῦ μὲν τεμένη διαριθμεῖσθαι οὐ ῥάδια, κα-
 ταγώγια δὲ ἀρχόντων φράζεσθαι λόγῳ ἀμήχανα, στοῶν μεγέθη,
 5 ἀγορῶν κάλλη, τὰς κρήνας, τὰς ἀγνιάς, τὰ βαλανεῖα, τὰ πωλη- C
 τήρια. πόλις ἀπλῶς μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος καὶ τὰ ἄλλα
 εὐδοαίμων καὶ οἷα τῆς χώρας ἀπάσης μητρόπολις εἶναι. εἰς ἀξιώ-
 ματος γὰρ τοσόνδε ἦκει. πρὸς δὲ καὶ τῶν Ἰλλυριῶν ἀρχιερέα
 διακεκλήρωται, τῶν ἄλλων πόλεων αὐτῇ, ἅτε πρώτη τὸ μέγεθος
 10 οὔσῃ, ἑξισταμένῳ. ὥστε καὶ ἀνθυπουργήκε τῷ βασιλεῖ κλέος.
 ἡ μὲν γὰρ τροφίμῳ ἀποσεμνύνεται βασιλεῖ, ὃ δὲ ἀντιφιλοτιμεῖται H 34
 δεδημιουργηκέναι τὴν πόλιν. καὶ μοι ἄχρι τοῦδε εἰπεῖν ἀποχρήσει.
 ἅπαντα γὰρ ἐς τὸ ἀκριβὲς λεπτολογεῖν ἀμήχανον, ἐπεὶ τῷ βασι-
 λεῖ προσηκούσης τῆς πόλεως ἐλασσοῦσθαι αὐτῆς ἅπαντα λόγον
 15 ἐπάναναγκες. D

Ἔτι μέντοι καὶ Βεδεριανὰ τὸ φρούριον ἀνοικοδομησάμενος
 ὅλον πολλῷ ὀχυρώτερον κατεστήσατο. ἦν δὲ τις ἐν Δαρδάνοις
 ἐκ παλαιοῦ πόλις, ἥπερ Οὐλπιᾶνα ὠνόμαστο. ταύτης τὸν περί-
 βολον καθελὼν ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον (ἦν γὰρ σφαλερὸς ἐς τὰ μά-
 20 λιστα καὶ ὅλως ἀχρεῖος) ἄλλα τε αὐτῇ παμπληθῇ ἐγκαλλωπίσματα
 ποιησάμενος, ἐς τε τὴν νῦν μεταθέμενος εὐκοσμίαν, σεκούνδαν
 αὐτὴν Ἰουστινιανὴν ἐπωνόμασεν. σεκούνδαν γὰρ τὴν δευτέραν V 439
 Λατῖνοι λέγουσι. καὶ ἄλλην δὲ αὐτῇ πλησίον ἐδείμματο πόλιν οὐ P 68
 πρότερον οὔσαν, ἥπερ Ἰουστινούπολιν τῷ θείῳ ἐπωνύμως ἐκά-
 25 λεσεν. ἀλλὰ καὶ Σαρδικῆς καὶ Ναῖσουπόλεως, ἔτι μέντοι Γερ-

nitare civitatem instruxit, aliaque permulta urbis conditori gloriosa et prae-
 clara admodum fecit. Nec promptum est deo dicatas aedes enumerare, nec
 nostrae facultatis describere magistratuum domos, porticum amplitudinem,
 platearum decus, fontes, compita, balneas, rerum fora venalium. Ut paucis
 absolvam, urbs est magna, frequens, rebus omnibus beata, ac iure metro-
 polis universae provinciae: ad tantam quippe dignitatem evecta est. Prae-
 terea sedes est archiepiscopi Illyriorum, caeteris civitatibus ipsi, utpote
 omnium maximae, concedentibus: adeo ut honorem principi et gloriam refe-
 rat. Nam illa quidem sese iactat alumno imperatore: hic vero, grata vice,
 urbe condita gloriatur. Hactenus dicta sufficiant: fieri enim profecto ne-
 quit ut singula accuratius persequamur: cum infra urbem imperatore dignam
 omnis oratio subsistat necesse sit.

Adhaec castellum Bederiana reaedificavit a fundamento, ac multo melius
 communivit. Erat apud Dardanos Ulpiana, urbs antiqua; cuius moenia cum
 sic labascere, ut nulli essent usui, eorum partem maximam demolitus, sub-
 inde restituit, multisque ornamentis collatis, civitatem composuit, qualem
 hodie videre est, ac secundam Latino itidem vocabulo nuncupavit Iustinia-
 nam. Nec procul hinc novam urbem aliam condidit; quam de avunculi no-
 mine Iustinopolin dixit. Sardicae, Naisopoleos, Germanae et Pantaliae mu-

μυνης τε καὶ Πανταλείας διερωγότα τῷ χρόνῳ τὰ τέλῃ εὐρύν
 οἰκοδομησάμενός τε ξὺν τῷ ἀσφαλεῖ ἄμαχα τοῖς πολεμίοις διε-
 πράξατο εἶναι. καὶ πόλινια δὲ τούτων δὴ μεταξύ ἐδείκνυτο τρία,
 Κρατίσκαρᾶ τε καὶ Κουιμέδαβα καὶ Ρουμισιᾶνα. οὕτω μὲν οὖν
 τάσδε τὰς πόλεις ἐκ θεμελίων ἀνέστησε. πρόβολον δὲ ἰσχυρότα- 5
 τον αὐτῶν τε καὶ πάσης Εὐρώπης Ἰστρον ποταμὸν ποιῆσθαι ἐθέ-
 λων, ἐρύμασι τοῦ ποταμοῦ τὴν ἡμῶν περιβάλλει συγχοῖς, ὥσπερ
 μοι γεγράφεται οὐ πολλῷ ὕστερον, φυλακτῆριά τε στρατιωτῶν
 πανταχόθι τέθεται τῆς ἁκτῆς, ἀναχαιτίζοντα τὴν διάβασιν βε-
 βαιοτάτα τοῖς τῆδε βαρβάροις. ἀλλὰ καὶ τούτων οἱ ἐξεργασμέ- 10
 νων, ὑπόπτως δὲ τῆς ἀνθρωπείας ἐλπίδος τὸ σφαλερὸν ἔχων, λο-
 γισάμενός τε ὡς εἰ τοῖς πολεμίοις ὅτω δὴ ποτε τρόπῳ διαπορρμή-
 σασθαι δυνατὰ εἴη, ἐπιθήσονται ἀφυλάκτοις τὸ παράπαν τοῖς
 ἀγροῖς οὖσι, καὶ ἀνθρώπους μὲν ἐξανδραποδιούσιν ἡβηδὸν ἅπαν-
 τας, χρήματα δὲ ληίσονται πάντα, οὐκ ἐπὶ κοινῆς αὐτοῖς μόνον 15
 τὴν ἀσφάλειαν ἐν τοῖς κατὰ τὸν ποταμὸν ὀχυρώμασιν ἀπέλιπεν
 εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἰδίαν πεποιήται· οὕτω συνεχῇ τὰ ἐρύματα ἐν τοῖς
 χωρίοις ἀπεργασάμενος ὥστε ἄγρὸς ἕκαστος ἢ φρουρίον ἀποτετόρ-
 νευται, ἢ τῷ τετειχισμένῳ πρόσκομός ἐστιν, ἐνταῦθά τε καὶ τῇ
 Ἡπειρῷ τῇ τε νέᾳ καὶ τῇ παλαιᾷ καλουμένη. οὗ δὴ καὶ πόλις 20
 αὐτῷ κεποιήται Ἰουστινιανούπολις, ἣ πρότερον Ἀδριανούπολις κα-
 λουμένη.

Ἀνενεώσατο δὲ Νικόπολιν τε καὶ Φωτικὴν καὶ τὴν Φοινίκην
 ὠνομασμένην. αἱ δύο αὗται πόλιναι, ἣ τε Φωτικὴ καὶ ἡ Φοι-
 νίκη, ἐν τῷ χθοναλῷ τῆς γῆς ἔκειντο, ὕδασι περιρρεόμεναι τῇδε 25
 λιμνάζουσι. διὸ δὴ λογισάμενος Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς εἶναι ἀμή-

ros aevo solatos sic restauravit, ut ab hostibus expugnati iam nequeant.
 His urbibus tres alias minores interposuit, Cratiscara, Quimedaba et Rumi-
 siana, easque a fundamentis aedificavit. Cum autem in animo haberet has
 urbes Europamque omnem Istro protegere; flumen illud crebris munitionibus,
 de quibus paulo infra agam, praetexit, et in ripa stationarios milites, qui
 vicinos barbaros transitu fortissime prohiberent, passim constituit. Et
 quamvis haec peregisset, spei tamen humanae lubrico diffidens, ac secum
 reputans, si quo modo hostis traiceret, infestis per agros plane immunitos
 excursibus, omnes sine ullo aetatis discrimine abstracturum in servitutem,
 et cunctas opes direpturum, non satis habuit impositis fluvio castellis incolas
 communis securitatis fecisse compotes, sed privatim etiam tutos reddidit
 campestribus tot munimentis, ut quilibet ager vel castellum habeat, vel mu-
 nito loco vicinus sit, cum hic, tum in Epiro nova ac veteri: ubi et urbem
 fecit Iustinianopolin, quae prius Adrianopolis dicebatur.

Reparatavit Nicopolin, Photicam et Phoenicem. Postrema haec duo op-
 pida, in humilibus locis posita, stagnantes aquae circumfluunt. Quare Iusti-
 nianus Aug. fieri non posse intelligens, ut illis moenia excitaret, quae firmis

χανα ἐπὶ στερεῶς θεμελίων συνθήκης περιβόλους αὐταῖς ἀναστῆ-
 ναι, αὐτὰς μὲν ἐπὶ σχήματος τοῦ αὐτοῦ εἶασε, φρούρια δὲ αὐτῶν
 ἀγχοτάτω ἐν τε ἀνάντει καὶ ἰσχυρῶς ὀρθίῳ ἐδείματο. ἦν δέ τις
 ἐνταῦθα πόλις ἀρχαία, ὕδασιν ἐπιεικῶς κατακορῆς οὔσα, ὀνόμα-
 5 τὸς τε τῆς τοῦ χωρίου φύσεως. Εὐροία γὰρ ἀνέκαθεν ὠνομάζετο.
 ταύτης δὲ τῆς Εὐροίας οὐ πολλῷ ἄποθεν λίμνη κέχυται καὶ νῆσος
 κατὰ μέσον ἀνέχει καὶ λόφος αὐτῇ ἐπανέστηκε. διαλείπει δὲ ἡ
 λίμνη τοσοῦτον, ὅσον τινὰ ἐν εἰσόδου μοῖρα τῇ νήσῳ λελεῖφθαι.
 ἐνθα δὴ βασιλεὺς τοῦς τῆς Εὐροίας μεταβιβάσας οἰκήτορας, πό-
 10 λιν ὀχυρωτάτην οἰκοδομησάμενος ἐτειχίσατο.

β'. Μετὰ δὲ τὴν Ἑπειρον ὅλην Αἰτωλοῦς τε καὶ Ἀκαρ- P 69
 νᾶνας παραδραμόντι ὃ τε Κρισαῖος ἐκδέχεται κόλπος καὶ ὃ τε
 Ἰσθμὸς ἢ τε Κόρινθος καὶ τὰ ἄλλα τῆς Ἑλλάδος χωρία. ἐνθα
 δὴ τῆς παρ' αὐτοῦ τὰ μάλιστα προνοίας ἡξίωται. μάλιστα δὲ
 15 πάντων θαυμάσειεν ἂν τις ὁπόσοις περιβόλοις ἐτειχίσατο τὴν Ῥω-
 μαίων ἀρχήν. τῶν τε γὰρ ἄλλων προϋνόησε πάντων καὶ οὐχ
 ἥκιστα τῶν ἐν Θερμοπύλαις ἀνόθων. πρῶτα μὲν οὖν τὰ τεῖχη
 ἐς ὕψος αὐτῷ ἀνέστη μέγα. ἦν γὰρ, εἴ τις προσίοι, εὐπειῶς
 ἁλωτὰ καὶ οὐ τετειχισμένα τὰ ὄρη, ἃ ταύτῃ ἀνέχει, ἀλλ' ἀποτε- B
 20 τριγγωμένα ἐδόκει εἶναι. οἷς δὴ καὶ διπλᾶς τὰς ἐπάλξεις ἐντέ-
 θεται πάσας. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ τῷ φρουρίῳ ἐξεργασται, ὅπερ
 ἐκ παλαιοῦ ἐνταῦθα ἦν παρέργως οὕτω πεποιημένον τοῖς πάλαι
 ἀνθρώποις. διαρκές τε γὰρ αὐτῷ ὕψος ἐντέθεικε καὶ διπλοῦς
 τοῦς προμαχώνας πεποίηται. πρὸς ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ ἀνδρῶν
 25 παντάπασιν ὄντι ταμιεῖον ὑετίων ὑδάτων ἐπετεχνήσατο. ἔπειτα

starent ac solidis fundamentis, neutrius sane formam mutavit, sed proxime
 in acclivi arduoque admodum iugo castella posuit. Erat in his partibus urbs
 antiqua, aquis abundans, et nomen nacta consentaneum naturae loci; quippe
 Euroea dicta antiquitus. Non procul Euroea lacus iacet, in cuius medio
 extat insula, unde collis eminet. Tantum vero interstitium terrae lacus re-
 linquit, quantum satis est ad praebendum in insulam aditum. Illuc imperator
 traductis Euroeae incolis, urbem moenibus validissimam condidit.

2. Post Epirum totam, Aetolia Acarnaniaque percursis, succedunt
 sinus Crissaens, Isthmus, Corinthus ac reliqua Graecia; ubi imperatoris
 providentia summe enituit. Mirandum in primis quot ille muris imperium
 Romanum firmaverit. Quae quidem ipsius cura se quovis extendit, maxime
 vero ad ascensus Thermopylarum. Ac primum, quoniam montes, qui illic
 eminent, occupari facile poterant, si quis tentaret; cum non tam muro,
 quam quodam septo muniti viderentur; multo altius eduxit muros ac pinnas
 omnes duplicavit. Idem praestitit in castello, quod simili negligentia aedifi-
 catum ibidem fuerat. Huic enim iustam addidit altitudinem, moeniumque
 minas duplices fecit. Praeterea summae loci ariditati prospexit, extracto
 aquae pluviae receptaculo. Deinde complures ascensus, immunitos ac per-

- V 440 δὲ καὶ ἀνόδους πολλὰς ἀφυλάκτους τε καὶ ἀτειχίστους τὰ πρότερα οὖσας ἐς τὸ ἀκριβὲς ἐτειχίσατο. θαυμάσειεν ἂν τις εἰκότως τὸν
- C Περσῶν βασιλέα, ὅτι δὴ χρόνον ἐνταῦθα κατατρίψας πολὺν, μίαν τινὰ στενὴν ἀτραπὸν εὔρατο, καὶ ταῦτα προδοτῶν Ἑλλήνων τυχῶν, ὁδῶν τε ἀτειχίστων ἐκείνῃ πολλῶν καὶ ἀμαξιτῶν σχεδόν τι οὖσῶν. 5 ἢ τε γὰρ θάλασσα τοὺς πρόποδας ἐπικλύζουσα τῶν ὁρῶν, ἀνεστομωμένας ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον ἐποιεῖτο εἶναι τὰς ἐνθένδε ἀνόδους, καὶ σιφάγγων τε καὶ χαραδρῶν ἀδιεξόδων ἐνταῦθα οὖσῶν, ἀμήχανα ἔδοξεν εἶναι τοῖς πάλαι ἀνθρώποις τειχίσμασιν ἐς τὸ ἀκριβὲς περιβαλέσθαι τὰ διηρημένα τῇ φύσει, τῇ τε πρὸς τὰ χαλεπώτατα 10
- D τῶν ἔργων ὁκνήσει ἀταλαιπώρως ἀφένενοι τὴν ἀσφάλειαν, ἐπὶ τῇ τύχῃ κατέλιπον, ἐς τὴν ἔσομένην βαρβάροις τῆς ὁδοῦ ἄγνοιαν ἀποθέμενοι τὰς τῆς σωτηρίας ἐλπίδας. ἐπεὶ πρὸς τὴν ταλαιπωρίαν ἀπολέγοντες αἰεὶ ἄνθρωποι, τὰ σφίσιν αὐτοῖς δυσκολώτατα δόξαντα εἶναι οὐδὲ ἄλλοις τισὶν οἴονται ῥάδια ἔσεσθαι. διὸ δὴ οὐκ 15
- H 35 ἂν τις ἔτι φιλονεικοίῃ μὴ οὐχὶ ἀνθρώπων ἀπάντων, οἳ δὴ ἐς τὸν πάντα αἰῶνα γεγέννηται, Ἰουστινιανὸν βασιλέα προμηθέστατον γεγονέναι καὶ διαφερόντως ἐπιμελέστατον, ᾧ γε οὐδὲ θάλασσα χαλεπὴ γέγονε, γειτνιῶσά τε τοῖς ὄρεσι καὶ περιχεομένη καὶ ἐπικλύζουσα, ἐν κλυδωνίῳ τε καὶ ψάμμῳ ὑγρᾷ τοῖς θεμελίοις στηρί- 20
- P 70 ζεσθαι, καὶ τοῖς ἐναντιωτάτοις διαφανῶς ἐναρμόζεσθαι, ἀνθρώπων τε προσχωρεῖν τέχνη καὶ βιαζομένοις ὑπέειπεν. οὐ μέντοι οὐδὲ τὰς λόχμας καὶ νάπας ἀλλήλαις ἀνάψας, οὐδὲ τὴν θάλασσαν τῷ ὄρει ἐναρμολύμενος ὁ βασιλεὺς οὗτος, ὅλην τε τὴν Ἑλλάδα περιβαλὼν τοῖς ὀχυρώμασι, κατέπαυσε τὴν ὑπὲρ τῶν κατηκόων 25

vios, muris diligenter obstruxit. Porro mirum cuiusque merito videatur, quod olim Persarum rex, multo hic consumpto tempore, unum dumtaxat tramitem invenerit angustissimum, idque Graecorum proditorum indicio: cum ibi non pauca essent itinera nullo praecclusa muro, ac plaustrorum fere capacia. Nam et mare radices montium inundans, vias, quae inde ascensum dabant, longe laxaverat, et cum terra intereisa esset hiatis alveisque torrentium imperviis, rebantur veteres fieri non posse, ut quae natura divisisset, ea muri bene complecterentur. Tum etiam difficiliorum operum inertio capti, omissam a se loci defensionem permittebant fortunae, spe salutis in eo iacta, quod viam barbari ignoraturi essent. Eo vero qui laborem defugiunt, quae ipsis videntur operosa, ea nec aliis facilia fore putant. Quare nemo posthac Iustiniano Aug. laudem hanc eripere contendat, ipsum omnibus, quotquot unquam fuerunt, providentia ac sedulitate antecelluisse; qui mare montibus vicinum, atque adeo circumfusus inundansque, coegerit firma in fluctibus humectoque in sabulo fundamenta accipere; rebus, quas manifesto contrarias patitur, sese accommodare; arti humanae cedere, et vim afferentibus famulari. Cum autem lucos saltusque iunxisset, ad montes admovisset mare, totamque Graeciam cinxisset munitionibus, non finem aut modum po-

σπουδὴν, ἀλλὰ καὶ φρούρια πολλὰ τοῦ τείχους ἐντὸς ἐτεκτῆνατο, ἄξια τύχης τῆς ἀνδραπείας βεβουλευμένος, ἥ βέβαιον οὐδὲν οὐδὲ ἀκαταγώνιστον γίνεται. ὥστε εἰ τοῖς τείχεσι τούτοις τρόπῳ ὁπω-
 οῦν ἢ χρόνῳ ἀλῶναι ξυμβαίη, ἐν τοῖς φρουρίοις τὰ φυλακτήρια
 5 διασώζοιτο. καὶ μὴν καὶ σιτῶνας ἐν τῷ ἀσφαλεῖ καὶ ὑδάτων B
 ἔλντρα πανταχόθι πεποιήται, στρατιώτας τε φρουροὺς ἐς δισχι-
 λίους μάλιστα τῇδε ἰδρύσατο· ὃ οὐδέ τις τῶν πρώην βασιλέων
 πώποτε ἐκ τοῦ παντὸς χρόνου πεποίηκεν. ἀφύλακτα γὰρ τὸ πα-
 ράπαν τὰ τείχη ταῦτα ἀνωθέν τε καὶ ἐς ἐμὲ ἦν, ἀγροίκων τε τῶν
 10 ἐπιχωρίων τινὲς τῶν πολεμίων καταφρόντων μεταρμοσάμενοι τὴν
 δίαιταν ἐν τῷ παραντίκῃ, ἐπὶ καιροῦ τε αὐτοσχεδιάζοντες τὰ πο-
 λέμια, ἐκ περιτροπῆς ἐνταῦθα ἐφρούρουν, ἀλώσιμοί τε τοῖς πολι-
 μίοις ἀπειρία τοῦ ἔργου ῥᾶστα ξὺν τῇ Ἑλλάδι ἐγίνοντο, ταύτῃ τε
 τῇ σμικρολογίᾳ ἡ χώρα ἐπὶ μακρότατον ἀπέκειτο ἐπιούσι βαρ-
 15 βάροις.

Οὕτω μὲν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς τὰ ἐν Θερμοπύλαις ἐρύ- C
 ματα ἐκρατύννατο. καὶ πόλεων δὲ ἀπασῶν, αἵπερ αὐτῶν ἐκτὸς
 τῇ χώρᾳ ἐξικανοῦσιν οὔσαι, ξὺν ἐπιμελείᾳ πολλῇ τείχη ὠκοδομή-
 σατο ἰσχυρὰ, ἐν τε Σάκκῳ καὶ Ὑπάτῃ καὶ Κορακίοις καὶ Οὐννῶ
 20 καὶ Βαλέαις καὶ τῷ καλουμένῳ Λεονταρίῳ. ἐν δὲ τῇ Ἡρακλείᾳ
 πεποιήται τάδε. ἐξ Ἰλλυριῶν ἐς Ἑλλάδα ἰόντι, ὄρη δύο ἐπὶ μα-
 κρότατον ἀλλήλοιν ὥς ἀγχοτάτῳ ξυνίασι, στενωπὸν ἐν βραχεῖ
 ἀπεργαζόμενα τὴν μεταξὺν χώραν (Κλεισοῦρας νενομίκασι τὰ τοι-
 αῦτα καλεῖν)· πηγὴ δὲ κατὰ μέσον κάτεισιν, ἐν μὲν ὥρᾳ θερρινῇ

suit amorī illi suo in subditos; sed insuper multa intra muros castella aedifi-
 cavit, consilio sane opposito ad humanam fortunam, cui nihil firmum est,
 nihil invictum: ut si quando his muris quomodocumque hostis potiretur, prae-
 sidiarii se in castella reciperent. Quin et horrea in tuto, et aquarum rece-
 ptacula ubique fecit: ibidem stationarios milites ad duo fere millia collocavit:
 quod ante ipsum omni memoria nullus fecerat imperator. Quondam enim,
 ac nostra etiam aetate, muri illi a defensoribus plane vacui fuerant. Si
 quando hostes incursiones facerent, agrestes indigenae, mutato repente in-
 stituto, ex tempore bellatores prodibant, ibique in orbem custodiam agita-
 bat: sed eorum imperitia faciebat, ut cum ipsis Graecia in potestatem ho-
 stium facillime caderet. Eiusmodi parsimonia in causa fuit, cur illa regio
 diutissime patuerit barbarorum incursibus.

Ita quidem Iustinianus Aug. Thermopylarum munitiones firmavit. Ur-
 bium vero, quae extra Thermopylas in eo tractu sat multae sunt, nulla fuit,
 cui valida moenia non extruxerit maxima cura. In his fuere Saccus, Hy-
 pata, Coracii, Unnum, Baleae et Leontarium. Haec autem Heracleae fecit.
 Ex Illyrio in Graeciam venientibus gemini occurrunt montes, qui ad multum
 spatium inter se proxime coeunt, efficiuntque in arcto semitam, sive quas
 appellant Clisuras. Fons e medio manat, aestate aptam potui limpidamque

πότιμον ἀποβλύζουσα καὶ καθαρὸν ὕδωρ ἀπὸ τῶν ὄρων, ἃ ταύτῃ
D ἀνέχει, ἐς ῥύακά τε ἀποκεκριμένη βραχύν. ἐπειδὴν δὲ ὕοι, χει-
 μάρρους ἐνταῦθα ἐπικυρτοῦται ὑψηλός τε ὑπερφυῶς καὶ δεινῶς
 ἄγριος ἐπιπλεῖστον τῶν ἐκείνῃ σκοπέλων ἀπὸ τῶν χαραδρῶν συνά-
 γων τὸ ρεῦμα. ἐνθὲνδε τοῖς βαρβάροις εἰσιτητὰ ἐπὶ τε Θερμο- 5
 πύλας οὐδενὶ πόνῳ ἐγένετο καὶ τὴν ταύτῃ Ἑλλάδα. τοῦ δὲ στε-
 νωποῦ ἐφ' ἐκάτερα δύο ἐκ παλαιοῦ ὀχυρώματα ἦν, πῇ μὲν
 Ἡράκλεια πόλις, ἥσπερ ἐπεμνήσθην ἀρτίως, πῇ δὲ ὁ Μυρο-
 πώλης καλούμενος, ἐν ὀλίγῃ διεσθηκὼς χώρα. ταῦτα δὲ ἄμφω
V 441 τὰ ὀχυρώματα ἐν ἐρεπίοις ἐκ παλαιοῦ ὄντα Ἰουστινιανὸς ἀνωκο- 10
 δομήσατο βασιλεὺς καὶ διατειχίσματι τὸν στενωπὸν ὀχυρωτάτῳ
P 71 περιβαλὼν, τούτῳ δὲ συνάψας ὄρος ἐκάτερον τοῖς μὲν βαρβάροις
 τὴν δίοδον ἀνεχαίτισε, τῷ δὲ χειμάρρῳ ἐπάναγκές ἐστι λιμνάζοντι
 τοῦ τείχους ἐντὸς, εἴτα ἐφύπερθεν αὐτοῦ φερομένῳ ὅπῃ παρα-
 τύχοι ἵεναι.

15

Καὶ πόλεις δὲ τῆς Ἑλλάδος ἀπάσας, αἵπερ ἐντὸς εἰσι τῶν
 ἐν Θερμοπύλαις τειχῶν, ἐν τῷ βεβαίῳ κατεστήσατο εἶναι, τοὺς
 περιβόλους ἀνανεωσάμενος ἅπαντας. καταρρεείπεν γὰρ πολλῷ
 πρότερον, ἐν Κορίνθῳ μὲν σεισμῶν ἐπιγενομένων ἑξαισίῳ, Ἀθή-
 νησι δὲ καὶ Πλαταιῷσι καὶ τοῖς ἐπὶ Βοιωτίας χωρίοις χρόνου μὲν 20
 μήκει πεπονηκόσιν, ἐπιμελησαμένου δὲ αὐτῶν οὐδενὸς τῶν πάντων
B ἀνθρώπων. ἐπίμαχον δὲ καὶ ἀφύλακτον οὐδὲν εἶασεν, ἐπεὶ αὐτῷ
 προεγρηγορότι τῶν κατηκόων ἔννοια γέγονεν ὥς οἱ βάρβαροι κατα-
 θέοντες, ἂν οὕτω τύχοι, τὰ γε ἄμφι Θερμοπύλας χωρία, ἐπει-
 δὴν τάχιστα πύθωνται, οὐδὲν αὐτοῖς ὄφελος ἔσεσθαι ὑπερβεβη- 25
 κόσι τὸ ἔρυμα τοῦτο, τειχήρους πανταχόθι γεγενημένης τῆς ἄλλης

fundens aquam ex illis montibus, et in rivulum abiens. Ubi pluit, surgit ibi torrens altissimus ac rapidissimus, collectas ex concavis aquas inter scopulos longe devolvens. Hac facilis ad Thermopylas eamque Graeciae partem aditus patebat barbaris. Hae montium fauces utrinque olim munitae fuerant, hinc urbe Heraclea, cuius proxime memini, inde Myropole, modico spatio interiacente. Collapsa pridem utriusque moenia Iustinianus Aug. reaedificavit, ac muro firmissimo obstruxit angustias, eoque iunctis geminis montibus, barbaris transitum interclusit: inde etiam fit, ut cogatur torrens intra murum stagnare, atque hoc superato effundere se quo sors tulerit.

Urbibus Graeciae citra muros Thermopylarum positae securitatem peperit, moenibus omnium instauratis. Iam enim pridem corruerant, Corinthi quidem, vehementibus terrae motibus; Athenis vero Plataeisque et in reliqua Boeotia, vetustate summaque incuria. Denique nullam oppidum infirmum sivit esse et incustoditum. Ipsi enim subditis advigilanti haec incidit cogitatio, si quando barbari Thermopylarum viciniam incursarent atque intelligerent perituram sibi operam perrupta illa ac superata munitione, quandoqui-

Ἑλλάδος, ἐθελοκακήσουσιν αὐτίκα δὴ μάλα ἐξεπιστάμενοι ὥς πολιορκεῖν σφίσι πόλιν ἐκάστην ἐπάναγκες ἔσται. προσδοκία γὰρ μηχανομένη ταλαιπωρεῖν οὐκ ἀνέχεται, οὐδὲ ἀναβαλλομένης ὠφελείας ἐφίεται, ἀλλ' ἀποδίδοται τῆς περὶ ταῦτα ὁκνήσεως τὴν μέλ-
5 λουσαν τύχην.

C

Ταῦτα διαπεπραγμένος Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς, ἐπεὶ τὰς ἐν Πελοποννήσῳ πόλεις ἀπάσας ἀτειχίστους ἐμάνθανεν εἶναι, λογισάμενος ὅτι δὴ οἱ πολὺς τετρήσεται χρόνος, εἰ κατὰ μιᾶς ἐπιμελοῖτο, τὸν ἰσθμὸν ὅλον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἐτειχίσατο, ἐπεὶ αὐτοῦ τὰ
10 πολλὰ καταπεπτῶκει ἤδη. φρούρια δὲ ταύτῃ ἐδείματο καὶ φυλακτήρια κατεστήσατο. τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ ἄβατα τοῖς πολεμίοις ἅπαντα πεποίηκεν εἶναι τὰ ἐν Πελοποννήσῳ χωρία, εἰ καὶ τι ἐς τὸ ἐν Θερμοπύλαις ὀχύρωμα κακουργήσοιεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν H 36
τῇδε κεχώρηκε.

15 γ'. Πόλις δὲ ἦν τις ἐπὶ Θεσσαλίας, Διοκλητιανούπολις D ὄνομα, εὐδαίμων μὲν τὸ παλαιὸν γεγεννημένη, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου βαρβάρων οἱ ἐπιπεσόντων καταλυθεῖσα καὶ οἰκητόρων ἔρημος γεγονυῖα ἐπὶ μακρότατον· λίμνη δὲ τις αὐτῇ ἐν γειτόνων τυγχάνει οὖσα, ἣ Καστορία ὠνόμασται. καὶ νῆσος κατὰ μέσον τῆς
20 λίμνης τοῖς ὕδασι περιβέβληται. μία δὲ τις εἰς αὐτὴν εἴσοδος ἀπὸ τῆς λίμνης ἐν στενῷ λέλειπται, οὐ πλέον ἢ ἐς πεντεκαίδεκα διήκουσα πόδας. ὄρος δὲ τῇ νήσῳ ἐπανέστηκεν ὑψηλὸν ἄγαν, ἥμισυ μὲν τῇ λίμνῃ καλυπτόμενον, τῷ δὲ λοιπῷ ἐγκείμενον. διὸ δὴ ὁ βασιλεὺς οὗτος τὸν Διοκλητιανουπόλεως ὑπεριθὼν χώρον,
25 ἄτε που διαφανῶς εὐέφοδον ὄντα καὶ πεπονθότα πολλῷ πρότερον P 72 ἄπερ ἐρρήθη, πόλιν ἐν τῇ νήσῳ ὀχυρωτάτην ἐδείματο, καὶ τὸ

dem reliqua Graecia moenibus firmata esset, eos protinus ardorem remissuros, posita ante oculos necessitate urbes singulas obsidendi. Spes enim longius producta, difficilem detrectat operam, neque animum ad lucrum dilatum rapit, sed praesenti relaxatione fortunam futuram vendit.

His peractis, ubi omnes Peloponnesi urbes moenibus carere audiit Iustinianus Aug. intellexitque multum temporis abiturum, si curam singulis adhiberet, Isthmum, ruinis iam plurimis mutilum, muro valido permunivit. Ibi-dem castella ac praesidia posuit; ita ut hostis in Peloponnesum penetrare non valeat, quamvis forte munitionem Thermopylarum perruperit: sed haec hactenus.

3. Erat in Thessalia Diocletianopolis, urbs quondam felix; sed procedente tempore barbarorum irruptionibus diruta ac iamdiu deserta. Huic vicina palus Castoria insulam habet in medio, sic aquis cinctam, ut aditus eo pateat, pedes latus non amplius xv. Surgit ex insula mons altissimus; cuius dimidia pars palude alluitur, altera insulae imminet. Quocirca imperator noster locum, in quo posita Diocletianopolis fuerat, despiciens, quod facillimos haberet aditus, ac dudum ea, quae dixi, passus esset, urbem validissimam

ὄνομα, ὥς τὸ εἰκὸς, ἀφῆκε τῇ πόλει. ἐπὶ μέντοι Ἐχιναίου τε καὶ
Θηβῶν καὶ Φαρσάλου καὶ ἄλλων τῶν ἐπὶ Θεσσαλίας πόλεων ἀπα-
σῶν, ἐν αἷς Δημητριάς τέ ἐστι καὶ Μητρόπολις ὄνομα καὶ Γόμφοι
καὶ Τρικάττους, περιβόλους ἀνανεωσάμενος, ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἐκρα-
τύνατο, χρόνῳ τε καταπεπονηκότας μακρῷ, εὐπειῶς δὲ ἄλωτους ὄ-
ντας, εἴ τις προσίοι.

Ἄλλ' ἐπεὶ ἐς Θεσσαλίαν ἀφίγμεθα, φέρε δὴ, τῷ λόγῳ ἐπὶ
τε τὸ ὄρος τὸ Πήλιον καὶ Πηνειὸν ποταμὸν ἰώμεν. ῥεῖ μὲν ἐξ
ὄρους τοῦ Πηλίου πρῶν τῷ ῥείθρῳ ὁ Πηνειὸς, ὠραίσταί δὲ αὐ-
τῷ περιρρεομένη πόλις ἡ Λάρισσα, τῆς Φθίας ἐνταῦθα οὐκέτι 10
B οὔσης, τοῦτο δὴ τοῦ μακροῦ χρόνου τὸ διαπόνημα. φέρεται δὲ
ὁ ποταμὸς οὗτος εὖ μάλα προσηνῶς ἄχρι ἐς θάλασσαν. εὐφορός
τε οὖν ἐστὶν ἡ χώρα καρπῶν παντοδαπῶν καὶ ποτίμοις ὕδασι κα-
V 442 ταχορῆς ἄγαν, ὥνπερ ὀνίνασθαι ὡς ἥκιστα εἶχον περίφοβοι ὄντες
οἱ τῇδε ὠκημένοι, καραδοκοῦντες αἰετὸς τοὺς βαρβάρους ἐγκεῖσθαι 15
σφίσιν· ἐπεὶ οὐδαμῇ τῶν ταύτῃ χωρίων ὀχύρωμα ἦν, ὅπῃ ἂν καὶ
καταφυγόντες σωθῆσονται. ἀλλὰ καὶ Λάρισσαν καὶ Καισάρειαν,
πεπονηκότων σφίσιν ἄγαν τῶν ἐρυμάτων, σχεδὸν τι ὑπειχίστους
εἶναι συνέβαινε. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς ἅμφω τείχη ἰσχυρό-
C τατα ποιησάμενος γνησίᾳ τὴν χώραν εὐδαιμονίᾳ ξυνήκισεν. οὐ 20
πολλῷ δὲ ἄποθεν ὄρη ἀνέχει ἀπόκρημνα, οὐρανομήκειαν ἀμφιλαφῇ
δένδροις· οἰκεῖα δὲ Κενταύροις τὰ ὄρη. καὶ γέγονε Λαπίθαις
ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ πρὸς τὸ Κενταύρων γένος ἡ μάχη, ὡς οἱ μῦθοι
ἡμῖν ἐκ παλαιοῦ ἰσχυρίζονται, νεανιευόμενοι γεγονέναι ἀνθρώπων
γένος ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ἀλλόκοτον καὶ ζώων φύσιν τινὰ δυνεῖν 25

in insula condidit, suoque, ut par erat, donavit nomine. Echinaei quoque, Thebarum, Pharsali, caeterarumque omnium Thessaliae urbium, in quibus est Demetrias, et cui nomen Metropolis, Gomphi item ac Tricattus, muros aevo labentes, ac, si quis adoriretur, nullo negotio expugnabiles, refecit optimeque communiit.

Age vero, quandoquidem pervenimus in Thessaliam, oratione ad montem Pelion flumenque Peneum provehamur. Effundit mons Pelius tacitis lenem aquis Peneum, quo circumfluo ornatur urbs Larissa, ibi Phthia iam non extante; quippe quam vetustas delevit. Placidissime amnis hic labitur ad mare usque: regio cuiusque generis fructibus dulcibusque aquis abundat. Verum incolae his commodis frui prohibebantur metu, quo semper trepidi, barbarorum vim expectant, cum nusquam praesidium esset, nec salutis per- fugium. Larissa certe et Caesarea, collapsis grandi ruina moenibus, fere undique nudae erant. Iustinianus vero Aug. utriusque muris firmissima fabrica restitutis, regionem illam vere beavit. Non procul eminent montes praecipites, procerissimisque arboribus convestiti. Hae Centaurorum sedes, ubi cum Lapithis depugnarunt, ut fabulantur veteres, quoddam iactantes ex- titisse olim hominum genus monstrosum ac biforme. Nonnullum retinet fa-

σύμμιχτον. ἀφῆκε δέ τι καὶ τῷ μύθῳ ἐν προσηγορίᾳ μαρτύριον
ὁ παλαιὸς χρόνος, φρουρίου ἐν τοῖς τῇδε ὄρεσιν ὄντος. Κενταυ-
ρόπολις γὰρ τὸ χωρίον καὶ εἰς ἐμὲ ὀνομάζεται. οὗπερ τὸ τεῖχος
Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς καταπεπτωκὸς ἤδη, σὺν Εὐρυμένη τῷ φρου-
5 ρίῳ ἐνταῦθά πη ὄντι καὶ ταῦτ' ἀπεπονθότι, ἀνοικοδομησάμενος
ἐκρατύνατο. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα φρούρια ἐπὶ Θεσσαλίας ὁ βασι- D
λεὺς οὗτος ἀνενεώσατο, ὥνπερ τὰ ὀνόματα σὺν τοῖς ἐν Μακεδο-
νίᾳ τετειχισμένοις ἐν καταλόγῳ γεγράφεται μοι οὐ πολλῷ ὕστερον.
Ἀλλὰ νῦν, ἵνα μηδὲν τῆς Ἑλλάδος ἀπολειφθεῖν μένον ἄρ-
10 ρητον, ἐς Εὐβοίαν ἡμῖν τὴν νῆσον ἰτέον, ἐπεὶ Ἀθηνῶν τε καὶ
Μαραθῶνος ἄγχιστα ἔστηκεν. Εὐβοία τολύνν ἡ νῆσος ἥδε προ-
βέβληται μὲν τῆς Ἑλλάδος εἰς θάλασσαν, δοκεῖ δὲ πού ἀπενεχ-
θῆναι, μιᾶς μὲν σῦσης τῆς γῆς πρότερον, ἀποσχισθείσης δὲ
πορθμῷ ὕστερον· ῥήγνυσι γάρ τις τὴν ἡπειρον ἐνταῦθα τῆς θα-
15 λάσσης ἐπιρροή ἀμφὶ Χαλκίδα πόλιν, ἐν στενῷ τε ξυνιοῦσα καὶ
ταῖς ὀχθαῖς ἐκατέρωθι σφιγγομένη ἐς ῥύακος εὗρος. Εὐριπος δὲ
ὁ πορθμὸς ἐπωνόμασται. τοιαύτη μὲν οὖν ἡ Εὐβοία τυγχάνει P 73
οὔσα. ζεύγμα δὲ τῷ πορθμῷ μία τις ἐγκειμένη ποιεῖται δοκός·
ἥνπερ ἐπιτιθέντες μὲν, ἥνίκα ἂν ἡ βουλομένοις σφίσιν, οἱ ἐπιχώ-
20 ριοι ἡπειρώται δοκοῦσιν εἶναι καὶ εἰς γῆν ἀντιπέρας πεζοὶ ἴουσιν,
ἀφαιρούμενοι δὲ ταῖς τε ἀκάτοις διαπορθμεύονται τὸν ἀνάπλουν
καὶ νησιῶται γίνονται αὐθις, ἐνός τε ξύλου ἐπιβολῇ καὶ ἀφαιρέ-
σει καὶ πεζεύουσι καὶ ναυτίλλονται. | ἐντὸς καθειργμένην καλοῦσι
Παλλήνην. τὴν μέντοι εἴσοδον διατειχίσματι τὸ παλαιὸν κατα-
25 λαβύντες οἱ ἐπιχώριοι, ταύτῃ τε τὴν ἐκατέρωθι συζεύξαντες θά-

bula testimonium, inditum vocabulo castelli his montibus impositi. Id enim etiamnum Centauropolin vocant: cuius muros iam collapsos Iustinianus Aug. restauravit ac muniit cum castello Eurymene ibidem sito idemque passo. Alia item castella plurima princeps hic noster in Thessalia renovavit: quorum nomina cum iis, quae in Macedonia construxit, paulo post in catalogo referam.

Iam vero ne qua pars Graeciae praetermittatur silentio, in Euboeam insulam traiciamus, Athenis et Marathoni proximam. Ergo insula haec Euboea Graeciae obiacet, procurrens in mare. Avulsa olim videtur, ita ut prius continens fuerit, deinde freto rupta discesserit. Hic enim ad urbem Chalcidem terram dividit meatus maris angustus, ac littoribus utrinque contractus in latitudinem rivi: est autem freto nomen Euripis. Talem habet Euboea situm. Porro fretum una iungitur trabe; qua quoties lubet imposita, videntur indigenae continentem incolere, et in oram adversam pedibus eunt: eadem amota, scaphis transfretant, fiuntque denuo insulares. Itaque uno ligno iam superiecto, iam sublato, pedites modo sunt, modo nautae. Peninsula est Pallene; cuius aditum prisci incolae muro praestruxerant; ita-

λασσαν, πόλιν ἐνταῦθα ἐδείμαντο, ἣν πάλαι μὲν Ποτίδαιαν, τα-
 B νῦν δὲ Κασανδρίαν ὀνομάζουσιν. οὕτω δὲ τὰς ἐνταῦθα οἰκοδο-
 μίας ὁ χρόνος διέφθειρε πάσας ὥστε δὴ Οὐννικόν τι ἔθνος οὐ
 πολλῷ πρότερον καταθέοντες τὰ ἐκείνη χωρία, ὥσπερ τι διαχειρί-
 ζοντες οἷόν τι πάρεργον, τό τε ξύμβαμα τοῦτο καὶ τὴν πόλιν 5
 ἄφοβοι ἐξεῖλον, καίπερ ἔξ οὗ γέγονασιν ἄνθρωποι οὐ τειχομαχή-
 σαντες πώποτε. ἀλλὰ καὶ τοῦτο Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ γέγονε πρό-
 φασις ἀρετὴν τε καὶ μεγαλοφροσύνην ἐνδείξασθαι. τοῖς γὰρ
 ξυμπίπτουσι χαλεποῖς ἀντίξουν ποιούμενος αἰετὴν αὐτοῦ πρό-
 νοιαν, τῶν ξυμβεβηκότων τὰ πονηρότατα ταῖς ἐπιγινομέναις ἀγα- 10
 θοεργίαις εὐθὺς μεταβιβάζεται ἐς τύχην ἀμείνω. καὶ Παλλήνης
 H 37 ἀμέλει πόλιν τε τὴν προβεβλημένην τῆς χώρας ἀπάσης καὶ τὸ
 C κατὰ τὴν εἴσοδον κατατείχισμα τοῖς ἐπιβουλεύειν ἐθέλουσιν ἄμα-
 χόν τε καὶ ἀκαταγώνιστον διεπράξατο διαφανῶς εἶναι. ταῦτα
 μὲν οὖν ἐν πράξεσιν αὐτῷ ταῖς ἐπὶ Μακεδονίαν διαπεπόνηται. 15
 Ῥεῖ δὲ τις ποταμὸς Θεσσαλονίκης οὐκ ἄποθεν, Ῥήχιος
 ὄνομα· ὃς δὴ χώραν ἀγαθὴν τε καὶ γεώδη περιερχόμενος τὰς ἐκ-
 βολὰς εἰς θάλασσαν τὴν ἐκείνη ποιεῖται. προσηγῆς δὲ ὁ ποταμὸς
 ἐστι, γαληνὸν τε ὕδωρ καὶ πότιμον· ἐν γῇ χθαμαλῇ ἀρόματι
 πολλὰ, ἔλος εὐνομον. καὶ ταύτῃ μὲν εὐδαιμονίας ἡ χώρα εὖ ἔχει, 20
 βαρβάροις δὲ λίαν εὐέφοδος οὕσα ἐτύγγανεν, οὔτε φρούριον ἐν
 D σημείοις τεσσαράκοντα οὔτε ἄλλο τι ἔρυμα ἔχουσα. διὸ δὴ ὁ βα-
 σιλεὺς παρὰ τε τὰς τοῦ Ῥηχίου ποταμοῦ ἐκβολὰς καὶ τὴν τῆς θα-

5. ξύμβαμα] ξύμβαμμα H. Scriptum coniciō ξύναμμα. MALT.
 16. Ῥήχιος] ῥίχιος Tolos.

que iuncto utrinque mari, urbem ibi condiderant, Potidaeam olim, Casan-
 driam hodie dictam. Quidquid fuerat eo loci extructum, id longa dies ita
 corruerat, ut quidam Hunni, dum oram illam infestam haberent, quasi
 aliud agendo, et septum et urbem impune expugnaverint; quamvis nunquam
 post homines natos munitiōibus oppugnandis operam dedissent. Hinc Iusti-
 nianus Aug. occasionem arripuit virtutis animique magnitudinis ostendendae:
 quippe solitus providentiam suam calamitatibus opponere, casus acerbissimos
 subsequenti munificentia in melius vertit. Pallenes sane urbem, qua regio
 tota protegatur, claustrumque aditus ita muniit, ut vim omnem inimicam
 aperte superent. Haec fecit ille in Macedonia.

Haud procul Thessalonica flumen Rhechius labitur: qui postquam
 agrum fertilem ac minime lapidosum pererravit, in vicinum mare sese exone-
 rat. Lenis est fluvii cursus; aqua tranquilla aptaque potui; arva in planitie
 plurima; terrae tractus dulci uligine et pascuis laetus. Quae quidem bea-
 tam regionem efficiunt: sed eadem barbaris patebat; cum nec castellum,
 nec munitiōem aliam quampiam haberet per miliaria XL. Quamobrem im-

λάσσης ἡίονα φρούριον ὠκοδομήσατο ἐχυρώτατον, καίνουργήσας αὐτὸς, ὅπερ Ἀρτεμίσιον ἐπωνόμασται.

δ'. Ὅσα δὲ καὶ ἄλλα ὀχυρώματα ἐν τῇδε τῆς Εὐρώπης P 74
 πεποίηται μοίρα εἰπεῖν ἄξιον. καὶ εἰ μὲν παρ' ἄλλοις ἀνθρώπων V 443
 5 τισὶ μακράν τε ὠκημένοις καὶ πολιτείαν ἑτέραν ἔχουσι τὸν κατὰ-
 λογὸν ἐποιούμεθα τῶν τῇδε φρουρίων, ἅπερ Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ
 εἵργασται, ἵνα δὴ ἔμελλεν ὁ λόγος ἀμάρτυρος εἶναι, εὖ οἶδα ὅτι
 μυθολόγος τε ἂν τῶν ἔργων τῷ ἀριθμῷ ἔδοξεν εἶναι καὶ ἄπιστος
 ὅλως. νῦν δὲ ἡ τε πάροψις οὐ μακράν που τυγχάνει οὕσα καὶ
 10 παμπληθεῖς ἄγαν οἱ ἐκεῖθεν ἐπιχωριάζοντες ἡμῖν ἀνθρώποι. φέρε
 δὴ οὖν νεανιευσάμενοι τὴν ἀλήθειαν ἐχέγγυον οὕσαν, ἀπαριθμη-
 σάμεθα μηδεμιᾷ ὀκνήσει ὀχυρώματα, ὅσα δὴ ἀμφὶ τὰς χώρας,
 τὰς μοι ἑναγχος δεδηλωμένας πεποίηται Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς, ἢ
 τὰ πεπονηκότα ἐρυμάτων ἀνανεούμενος, ἢ νέα τείχη ἐπιτεχνώμενος. B
 15 οὐδὲν δὲ χεῖρον ὥς ἐν καταλόγῳ ἐπελθεῖν ἅπαντα, ὥς μὴ τῶν
 ὀνομάτων ἐπιμιξία ὄχλος τις ἐπιγένηται τῷ λόγῳ πολὺς.

perator ad ostia fluminis Rhechii littusque maris, castellum aedificavit, novum opus ac validissimum: idque vocare placuit Artemisium.

4. Officium vero postulat, ut caeteras munitiones, quas in ea parte Europae idem extruxit, recenseamus. Ac si forte arcium, quae ibi sunt a Iustiniano Aug. conditae, enumerationem faceremus apud homines, procul hinc et in alio imperio positos, ubi testibus careret oratio, fabulosa ac plane incredibilis, propter operum ingentem numerum, sine dubio videretur. Nunc autem inspicere prope licet, et quamplurimi inde oriundi nobiscum versantur. Age igitur, veritate nixi ad faciendam fidem idonea, iam nunc munitiones enumeremus, quas in provinciis modo nominatis Iustinianus Aug. fecit, qua ruinas instaurans, qua novos educens muros. Neque abs re fuerit, si omnes ad formam catalogi proponantur; ne promiscua nominum scriptione inducatur magna confusio.

Φρούρια μὲν οὖν νέα πρὸς τοῦ *Itaque in nova Epiro castella*
 βασιλέως ἐν Ἠπείρῳ νέα γεγένη- *haec nova ab imperatore con-*
 ται τὰδε. *structa sunt:*

20 Σκημινίτης.
 Οὐλπικανσός.
 Ἐπίστερβα.
 Ἄργος.
 Ἀόνα.

25 Στεφανιακόν.
 Ὁ ἅγιος Σαβιανός.
 Ἀλίουλα.
 Δυρλάχιν.
 Πάτανα.

30 Γέμενος.
 Βακονστή.
 Ἀλιστρος.

Sceminites.
 Ulpianus.
 Episterba.
 Argus.
 Aona.
 Stephaniacum.
 Sanctus Sabinus.
 Aliula:
 Dyrlachin.
 Patana.
 Gemenus.
 Bacuste.
 Alistrus.

Εἰρήνη.
Ἐπιδούτα.
Βάκουστα.
Μάρτις.
Γυναικομύτης.
Σπερέτιον.
Ἀοίων.
Στρέδην.
Δεϋφρακος.
Λάβελλος.
Ἐπίλεον.
Πισκιναί.
Κιθινάς.
Δόλεβιν.
Ἡδονία.
Τιτιάνα.
Οὐλίβουλα.
Βρεβατή.
Θησαυρός.

Irene.
Epiduta.
Bacusta.
Martis.
Gynaecomytes.
Speretium.
Aoeon.
Streden.
Deuphracus.
Labellus.
Epileum.
Piscinae.
Cithinas.
Dolebin.
Hedonia.
Titiana.
Ulibula.
Brebate.
Thesaurus.

5

10

15

Ἀνενεώθη δὲ τὰδε·

Haec vero renovata :

20

Τοῦ ἁγίου Στεφάνου.
Κεθρέον.
Ἀπὶς.
P 75 Πήλεον.
Κώμη.
Πακονέ.
Σκιδρέων πόλις.
Ἀντίπαγραι.
Τίθρα.
Βρέβετα.
Βούπος.
Ἐνδύνεια.
Διόνυσος.
Τοῦ πτωχείου.
Τυρκανός.
B Κάπαζα.
Πούψαλος.
Γάβραιον.
Διόναα.
Κλημεντιανή.
Ἰλλυριν.
Κιλικαί.
Ἀργύας.
Θέρμα.
Ἀμαντεία.
Παρέτιον.

Sancti Stephani.
Cethreon.
Apis.
Peleum.
Come.
Pacue.
Scidreopolis.
Antipagrae.
Tithra.
Brebeta.
Bupus.
Endynia.
Dionysus.
Ptochii.
Tyrcanus.
Capaza.
Pupsalus.
Gabraeum.
Dienaa.
Clementiana.
Illyrin.
Cilicae.
Argyas.
Therma.
Amantia.
Paretium.

25

30

35

40

45

C Ἐν δὲ τῇ Ἡπείρῳ παλαιᾷ, νέα
μὲν φρούρια ἐγένετο τὰδε·

Epiri veteris castella recentia :

Παρμός.
Ὀλβος.
Κιόνιν.

Parmus.
Olbus.
Cionin.

50

12. Πισκιναί] πικιναί Tolos.

Μαρμιανά.
 Ἄλγος.
 Κείμενος.
 Ξηροποτώης.
 5 Εὐρώπη.
 Χίμαιρα.
 Ἡлега.
 Ὁμόνοια.
 Ἀδανον.

Marciana.
 Algos.
 Cimenus.
 Xeropotoës.
 Europa.
 Chimaera.
 Helega.
 Homonoëa.
 Adanum.

D

10 Ἀνεγνώσθη δὲ ταῦτα·

Refecta haec :

Μουρκίαρα.
 Κάστινα.
 Γενύσιος.
 Πέρκος.
 15 Μαρμάρατα.
 Λίστρια.
 Πετρωνιανὰ.
 Κάρινα.
 Τοῦ ἁγίου Σαβίνου.
 20 Καὶ ἐν φρουρίῳ Κώμη κινστήρα.
 Μάρτιος.
 Πέζιον.
 Ὀναλος.
 Καὶ ἀπὸ Ἰουστινιανονπόλεως καὶ
 25 Φωτικῆς, φρούρια δύο τοῦ ἁγίου
 Δονάτου.
 Συμφύγιον.
 Προναθιδόν.
 Ἡδωνες.
 30 Κάστελλον.
 Βουλιβάς.
 Πάλυρος.
 Τράνα.
 Ποσειδών.
 35 Κολοφωνία.

Murciara.
 Castina.
 Genysius.
 Percus.
 Marmarata.
 Listria.
 Petroniana.
 Carmina.
 Sancti Sabini.
 Et in castello Come cisterna.
 Martius.
 Pezium.
 Onalus.
 In agro Iustinianopolitano ac Photi-
 censi castella duo sancti Donati.

V 444

A

Symphygium.
 Pronathidum.
 Hedones.
 Castellum.
 Bulibas.
 Palyrus.
 Trana.
 Posidon.
 Colophonía.

B

Ἐπὶ Μακεδονίας·

In Macedonia :

Κάνδιδα.
 Κολοβῶνα.
 Βασιλικὰ Ἀμύντου.
 40 Μελίχιζα.
 Πασκάς.
 Αὐλών.
 Βολβός.
 Βριγίζης.
 45 Ὀπάς.
 Πλευρόν.
 Κάμινος.
 Θέρμα.
 Βογᾶς.
 50 Νεάπολις.
 Κάλαρνος.
 Μουσεῖον.
 Ἀκρέμβα.

Candida.
 Colobona.
 Basilica Amyntae.
 Melichisa.
 Pascas.
 Aulon.
 Bolbus.
 Brigizes.
 Opas.
 Pleurum.
 Caminus.
 Therma.
 Bogas.
 Neapolis.
 Calarnus.
 Museum.
 Acremba.

C

D

Ἀδριάνιον.	Adrianium.	
Ἔδανα.	Edana.	
Σίκλαι.	Siclae.	
Νύμφιον.	Nymphium.	
Μετίζος.	Metizus.	5
Ἀργικιανόν.	Argicianum.	
Βάζινος.	Bazinus.	
Κασσωπᾶς.	Cassopas.	
Παρθίων.	Parthion.	
Γεντιανόν.	Gentianum.	10
Πρινίανα.	Priniana.	
Θηστέον.	Thesteum.	
P 76 Κύρρον.	Cyrrhi.	
Γουρασσῶν.	Gurasson.	
Κουμαρκιανᾶ.	Cumarciana.	15
Λιμνηδήριον.	Limnederium.	
Βουποώδιον.	Bupoedin.	
Βάβας.	Babas.	
Κυρίανα.	Cyriana.	
Πέλεκον.	Pelecum.	20
Λάγης.	Lages.	
Κραταιά.	Crataea.	
Φασκίαι.	Fasciae.	
Πλακιδιανᾶ.	Placidiana.	
Ἵννεά.	Hynaea.	25
Λιμναί.	Limnae.	
B Ὀπτιον.	Option.	
Χάραδρος.	Charadrus.	
Κάσσωπες.	Cassopes.	

Ἀνενεώθη καὶ ἐπὶ Θεσσαλίας *In Thessalia castella haec in-* 30
φρούρια τάδε· *staurata :*

Ἀλκῶν.	Alcon.	
Λόσσοнос.	Lossonus.	
Γεροντική.	Gerontica.	
Πέρβυλα.	Perbyla.	35
Κερκινέον.	Cercinei.	
C Σκιδρεοῦς.	Scidreus.	
Φράκελλαν.	Phracellan.	

Ἐπὶ Δαρδανίας δὲ πεποιήται *Haec vero sunt castella nova*
τάδε· νέα μὲν· *Dardaniae :* 40

Λαβέριον.	Laberium.	
Κάστιμον.	Castimum.	
Ῥαβεστόν.	Rabestum.	
Καστέλλιον.	Castellium.	
Ἀκρένζα.	Acrenza.	45
Τεριάς.	Terias.	
D Δρουῖλλος.	Drullus.	
Βικτωρίας.	Victoriae.	

Ἀνενεώθη δὲ τάδε· *Haec restituta :*
Κεσίανα. *Cesiana.* 50
Τεζούλη. *Tezule.*

Οὔσιανά.
 Βεσιανά.
 Μασκάς.
 Λίστη.
 5 Κελλιριανά.
 Ζυσβάες.
 Γένζανα.
 Πετρίζην.
 Εὐτυχιανά.
 10 Μουλατώ.
 Βελάς.
 Κάτταρος.
 Κατταρικός.
 Πέντζα.
 15 Κατταφέτερος.
 Δάβανος.
 Κούβινος.
 Γέτμαζα.
 Βικτωριανά.
 20 Ἀζετα.
 Δουρβουλίη.
 Σουρικόν.
 Κούσινες.
 Τουττιανά.
 25 Βαλλεσινά.
 Βήλλα.
 Κατρέλατες.
 Κασύελλα.
 Μαριανά.
 30 Πρισκούπερα.
 Μιλετής.
 Δαρδάπαρα.
 Κέσουνα.
 Βερινιανά.
 35 Λάσβαρος.
 Καστελλοβρέταρα.
 Ἐδετζίω.
 Δίνιος.
 Κέκωλα.
 40 Ἐμαστος.
 Καστελῶνα.
 Καπόμαλβα.
 Σέρετος.
 Πτωχεῖον.
 45 Κουινώ.
 Βέρζανα.
 Βεσσαϊάνα.
 Ἀρσα.
 Βλεζώ.
 50 Λάβοντζα.
 Κουίντου.
 Βερμέριον.
 Κατράσεμα.
 Ῥοτοῦν.
 55 Κοβέγκιλες.
 Μαρκελλινά.
 Πριμονιανά.

Usiana.
 Besiana.
 Mascas.
 Listo.
 Celliriana.
 Zysbaës.
 Genzana.
 Petrizen.
 Eutychiana.
 Mulato.
 Belas.
 Cattarus.
 Cattaricus.
 Pentza.
 Cattapheteras.
 Dabanus.
 Cubinus.
 Getmaza.
 Victoriana.
 Azeta.
 Durbulie.
 Suricum.
 Cusines.
 Tuttiana.
 Ballesina.
 Bella.
 Catrelates.
 Casyella.
 Mariana.
 Priscopera.
 Miletas.
 Dardapara.
 Cesuna.
 Veriniana.
 Lasbarus.
 Castellobretara.
 Edetzio.
 Dinius.
 Cecola.
 Emastus.
 Castelona.
 Capomalva.
 Seretus.
 Ptochium.
 Quino.
 Berzana.
 Bessaiana.
 Arsa.
 Blezo.
 Labutza.
 Quinti.
 Bermerium.
 Catrasema.
 Rotun.
 Cobenciles.
 Marcellina.
 Primoniana.

A

B

V 445

C

D
H 38.

P 77

Παμύλινος.
Ἀρία.

Pamylinus.
Aria.

Ὑπὸ πόλιν Σαρδικήν·

In territorio urbis Sardicae :

Σκούπιον.
Στένες.
Μαρκίπετρα.
Βρίπαρον.
B Ῥωμανιανή.
Στρούας.
Πρωτιανή.
Μακκουννιανή.
Σκοπεντζιανή.

Scupium.
Stenes.
Marcipetra.
Briparum.
Romaniana.
Struas.
Protiana.
Maccunniana.
Scopentziana.

5

10

Ἐν δὲ τῇ Λαβεντζῶ χώρῃ, νέον
μὲν Βαλβαί. ἀνεκτιώθη δὲ τὰδε·

*In tractu Cabentzano, novum,
Balbae : reparata isthaec :*

Βυρσία.
Σταμαζώ.
C Κλεσβέστιτα.
Δουίανα.
Τούρικλα.
Μέδεκα.
Πεπλάβιος.
Κοῦναι.
Βίνεος.
Τρισκίανα.
Παρνοῦστα.
Τζίμες.
Βιδζώ.
Στενόκορτα.
D Δανεδέβαι.
Ἀρδεία.

Byrsia.
Stamazo.
Clesbestita.
Duiana.
Turicla.
Medeca.
Peplabius.
Cunae.
Vineus.
Trisciana.
Parnusta.
Tzimes.
Bidzo.
Stenocorta.
Danedebae.
Ardia.

15

20

25

30

* * *. νέα μὲν·

* * *. Recentia :

Βούγαρμα.
Βέτζας.
Βρεγέδαβα.
Βόρβρεγα.
Τουρούς.

Bugarma.
Betzas.
Bregedaba.
Borbrega.
Turus.

35

Ἀνεκτιώθη δὲ·

Reparata :

Σαλεβρίες.
A Ἀρκούνες.
Δουρίες.
Βουτερίες.
Βαρβαρίες.
Ἀρβατιάς.
Κουζούσουρα.
Ἐταιρίες.
Ἰταβερίες.
Βότες.
Βιτζιμαίας.
Βατζιάνια.
Βάνες.

Salebries.
Arcunes.
Duries.
Buteries.
Barbaries.
Arbatias.
Cuzusura.
Etaeries.
Itaberies.
Bottes.
Bitzimaeas.
Badziania.
Banes.

40

45

50

Βίμερος.
 Τουσουδεάας.
 Σκουάνες.
 Σκεντουδίες.
 5 Σκάρες.
 Τονγουρίας.
 Βεμάστε.
 Στραμεντίας.
 Λίγνιος.
 10 Ίταδεβά.

Bimerus.
 Tusudeaas.
 Scuanes.
 Scentudies.
 Scares.
 Tugurias.
 Bemaste.
 Stramentias.
 Lignius.
 Itadeba.

B

Ὑπὸ πόλιν Γέρμανε, νέον μὲν
 Ζκαπλιζώ. ἀνενεώθη δέ·

*In territorio urbis Germanae,
 novum, Scaplizo: renovata: C*

Γερμάς.
 Κανδαράς.
 15 Ρολλιγεράς.
 Σκινζερίες.
 Ριγινοκάστελλον.
 Σουαγωγμένσε.

Germas.
 Candaras.
 Rolligeras.
 Scinzeries.
 Riginocastellum.
 Suagogmense.

Ὑπὸ πόλιν Παντά·

In agro urbis Pautae:

20 Τάρπωρον.
 Σόβαστας.
 Χερδούσκερας.
 Βλέπους.
 Ζεσπουρίες.

Tarporum.
 Sobastas.
 Cherdusceras.
 Blepus.
 Zespuries.

D

V 446

25 Ἐν χώρᾳ Σκασσετάνα·

In regione Scassetana:

Ἄλαρον.
 Μαγομιᾶς.
 Λουκουνάντα.
 Βάλαυσον.
 30 Βούτις.

Alarum.
 Magomias.
 Luconanta.
 Balausum.
 Butis.

Ὑπὸ πόλιν δὲ . . . . νέα μὲν·

In territorio urbis . . . . recentia: P 78

Καλβεντία.
 Φαράνορες.
 Στρανβάστα.
 35 Ἀλδανες.
 Βαραχθέστες.
 Σάρματες.
 Ἀρσένα.
 Βράρκεδον.
 40 Ἐραρία.
 Βερκάδιον.
 Ζαβινιβρίες.
 Τιμίανα.
 Κάνδιλαρ.
 45 Ἀρσαζα.
 Βικούλεα.

Calventia.
 Pharanores.
 Stranbasta.
 Aldanes.
 Barachthestes.
 Sarmates.
 Arsena.
 Brarcedum.
 Eraria.
 Bercadium.
 Sabinibries.
 Timiana.
 Candilar.
 Arsaza.
 Viculea.

19. Παντά] Suspisor hanc urbem esse quam p. 68 a. appellatam legimus Παντάλειαν. ΜΑΛΤ.

Καστέλλιον.	Castellium.	
Γρόφφες.	Groffes.	
Γάρκες.	Garces.	
Πίστες.	Pistes.	
Δούσμανες.	Dusmanes.	5
Βράτζιστα.	Bratzista.	
Όλόδορις.	Holodoris.	
Κασσία.	Cassia.	
C Γράνδετον.	Grandetum.	
Ούρβριανα.	Urbriana.	10
Νώγετο.	Nogeto.	
Γούρβικον.	Gurbicum.	
Λαύτζονες.	Lautzones.	
Δουλίρες.	Duliores.	
Μεδίανα.	Mediana.	15
Τιούγκανα.	Tiuncana.	
Καστέγγιον.	Castengium.	

Ἀνενεώθη δέ·

Ἐγκουλα.	
D Μουτζιανικάστελλον.	
Βούρδωπες.	
Κάλυς.	
Μιλλάρεκα.	
Δέβρερα.	
Χεσδούπαρα.	

Instaurata sunt :

Hercula.	
Mutziani castellum.	20
Burdopes.	
Calys.	
Millareca.	
Debrera.	
Chesdupara.	25

Ἐν χώρᾳ Ῥεμεσιανείᾳ·

Βρίττουρα.	
A Σούβαρας.	
Λαμπωνίανα.	
Στρόγγες.	
Δάλματας.	
Πριμίανα.	
Φρερραρία.	
Τόπερα.	
Τόμες.	
Κούας.	
Τζερεζενούζας.	
Στένες.	
Αιάδαβα.	
Δεύτερεβα.	
Πρετζουρίες.	
B Κουμονόδεβα.	
Δευριάς.	
Λούτζολο.	
Ῥεπόρδενες.	
Σπελούγκα.	
Σκοῦμβρο.	
Βρίταρο.	
Τουλκοβοῦργο.	
Λογγίανα.	
Λουποφάντανα.	
Δαρδάπαρα.	
Βουρδόμινα.	

In agro Remesianesio :

Brittura.	
Subaras.	
Lamponiana.	
Stronges.	30
Dalmatas.	
Primiana.	
Frerraria.	
Topera.	
Tomes.	35
Cuas.	
Tzerzenuzas.	
Stenes.	
Aeadaba.	
Deutreba.	40
Pretzuries.	
Cumudeba.	
Deurias.	
Lutzolo.	
Repordenes.	45
Spelunca.	
Scumbro.	
Britaro.	
Tulcoburgo.	
Longiana.	50
Lupofantana.	
Dardapara.	
Burdomina.	

Γριγκιάπανα.
Γραικος.
Δρασιμάρα.

Grinciapana.
Graecus.
Drasimarca.

C

Ἐν χώρᾳ Ἀκυεσία, νέον μὲν Τι-
5 μαθοχιώμ. τὰ δὲ ἀνανεωθέντα·

*In territorio Aquienensi, no-
vum, Timathachiom: refecta:*

Πετέρες.
Σκουλκοβοῦργο.
Βινδιμίολα.
Βραϊόλα.

Peteres.
Sculcoburgo.
Vindimiola.
Braiola.

10 Ἀργανόκιλον.
Καστελλόννοβο.
Φλωρεντίανα.
Ῥωμυλίανα.

Arganocilum.
Castellonovo.
Florentiana.
Romyliana.

D

Σκεπτεκάσας.
15 Ἀργένταρες.
Αὐριλίανα.
Γέμβρο.
Κλέμαδες.

Sceptecasas.
Argentares.
Auriliana.
Gembro.
Clemades.

Τουρρίβας.
20 Γρίβο.
Χάλαρος.
Τζούτρατο.
Μουτζίπαρα.

Turribas.
Gribo.
Chalarus.
Tzutrato.
Mutzipara.

P 79

Στένδας.
25 Σκαρίπαρα.
Ὀδρίουζο.
Κιπίπενε.
Τρασίανα.

Stendas.
Scaripara.
Odriuzo.
Cipipene.
Trasiana.

V 447

Πότες.
30 Ἀμουλοσέλοτες.
Τιμαλκίολον.
Μερίδιο.
Μεριοπόντεδε.

Potes.
Amuloselotes.
Timalciolum.
Meridio.
Meriopontede.

A

Τρεδετιτίλιους.
35 Βραϊόλα.
Μώτρες.
Βικάνοβο.
Κουαρτίανα.

Tredetitilius.
Braeola.
Motrees.
Vicanovo.
Quartiana.

Ἰουλιόβαλλαι.
40 Πόντζας.
Ζάνες.

Iulioballae.
Pontzas.
Zanes.

21. Χάλαρος] χάχαρος Tolos.

ε'. Οὕτω μὲν σύμπασαν τὴν μεσόγειον Ἰουστινιανὸς βα- B
σιλεὺς ἐν Ἰλλυριοῖς ἐτειχίσατο. τρόπον δὲ ὄντινα καὶ τὴν ἡίονα
ποταμοῦ Ἰστρου, ὃν καὶ Δάνουβιν ὀνομάζουσιν, ἐρύμασί τε καὶ
45 φυλακτηρίοις στρατιωτῶν ἐκρατύνατο, ἐγὼ δηλώσω. οἱ Ῥωμαίων

5. Ita quidem Iustinianus Aug. Illyrici partes omnes mediterraneas
communivit: quo autem modo ripam quoque Istri, quem et Danubium vo-
cant, pugnaculis praesidiisque firmaverit, iam exponam. Olim Rom. im-

τὸ παλαιὸν αὐτοκράτορες τοῖς ἐπέκεινα ὠκημένοις βαρβάροις τὴν τοῦ Δανουβίου διάβασιν ἀναστέλλοντες ὀχυρώμασί τε κατέλαβον τούτου δὴ τοῦ ποταμοῦ τὴν ἀκτὴν ξύμπασαν, οὐ δὴ ἐν δεξιᾷ τοῦ ποταμοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ ἐνιαχῇ ἐπὶ θάτερα πολίσματά τε καὶ φρούρια τῇδε δειμάμενοι. ταῦτα δὲ τὰ ὀχυρώματα ἐξεργά-5
 C ἀνδρῶν ἔρημον τὴν τοῦ ποταμοῦ ἡϊόνα λελεῖσθαι· ἐπεὶ τειχομα-
 χεῖν τοῖς ἐκείνῃ βαρβάροις οὐδαμῇ ἔγνωστο. τὰ πολλὰ τῶν ἐρυ-
 μάτων αὐτοῖς ἀμέλει ἀπεκέκριτο ἐς πύργον ἓνα, μονοπύργιά τε,
 ὥς τὸ εἰκὸς, ἐπεκαλεῖτο, ἄνθρωποι τε ὀλίγοι κομιδῇ ἐν αὐτοῖς 10
 ἴδρουντο. καὶ τοῦτο τηνικάδε ἀπέχρη τὰ τῶν βαρβάρων δεδίσ-
 σεσθαι γένη, ὥστε δὴ ἀναδύεσθαι τὴν ἐς Ῥωμαίους ἐπίθεσιν.
 χρόνῳ δὲ ὕστερον Ἀττίλας στρατῷ μεγάλῳ ἐσβεβληκῶς, τὰ τε
 ὀχυρώματα πόνῳ οὐδενὶ ἐς ἔδαφος καθεῖλε, καὶ γῆν Ῥωμαίων
 ὑπαντιάζοντός οἱ οὐδενὸς ἐλήισατο τὴν πολλήν. ἀλλὰ Ἰουστινιᾶ-15
 D νος βασιλεὺς ἀνωκοδομήσατό τε τὰ καθηρημένα, οὐχ ἥπερ τὰ
 πρότερα ἦν, ἀλλ' ἐς τοῦ ὀχυρώματος τὸ καρτερώτατον μάλιστα,
 καὶ πλεῖστα ἔτι ἐπετεχνήσατο καινουργήσας αὐτός. ταύτῃ τε
 παντάπασιν ἀνέσώσατο ἀπολωλυῖαν ἤδη τὴν ἀσφάλειαν τῆς Ῥω-
 μαίων ἀρχῆς. ἅπερ ἅπαντα ὄντινα τρόπον γεγένηται, ἐγὼ 20
 δηλώσω.

Κάτεισι μὲν ἐξ ὁρέων τῶν ἐν Κελτοῖς ποταμὸς Ἴστρος, οἱ
 τανῦν Γάλλοι ἐπικαλοῦνται· χώραν δὲ περιβάλλει πολλήν, ἐκ μὲν
 τοῦ ἐπιπλεῖστον παντελῶς ἔρημον, ἐνιαχῇ δὲ βαρβάρους οἰκήτο-
 ρας ἔχουσαν, θηριώδη τέ τινα δίαιταν ἔχοντας καὶ ἀνεπίμικτον 25

peratores, ut positos trans Danubium barbaros traiectu prohiberent, annis illius oram oppidis et castellis praetexuerant, passim a dextera, alicubi etiam a laeva extractis. Haec autem non sic aedificaverant, ut inaccessa essent adoriri parantibus, sed tantum ne fluminis ripa a defensoribus vacaret omnino; siquidem regionum illarum barbari ab oppugnandis moenibus abhorrebant. Multa certe munimenta una admodum turri constabant; unde merito monopyrgia dicebantur: nec nisi perpaucis stationariis instructa erant; idque tunc ad incutiendum barbaris terrorem, quo refugerent Romanos aggredi, sufficiebat. Postmodum vero Attilas cum ingenti exercitu irrumpens, munitiones illas nullo negotio disturbavit, ac late Rom. imperium populatus est, nemine repugnante. Demum Iustinianus Aug. eversa restituit, non in pristinam formam, sed in eam, quae longe validissima sit: nova insuper fecit plurima; itaque Rom. imperio plene reddidit amissam antea securitatem: quae plane, uti acta sunt, edam.

Ex montibus Celtarum, qui Galli nunc appellantur, natus fluvius Ister, amplam circuit regionem, cuius maxima pars humano cultu penitus vacat: alicubi incolas habet barbaros, qui victu ferino gaudent, aliis gentibus in-

τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις. Δακίας δὲ ὡς ἀγχοτάτῳ γινόμενος, ἐν- P 80
 ταῦθα διορίζων φαίνεται πρῶτον τοὺς τε βαρβάρους, οἳ δὴ αὐτοῦ H 39
 τὰ ἐπ' ἀριστερᾷ ἔχουσι, τὴν τε Ῥωμαίων γῆν ἐν δεξιᾷ οὖσαν. διὸ
 δὴ Ῥιπησίαν καλοῦσι Ῥωμαῖοι τὴν ταύτῃ Δακίαν· ῥίπα γὰρ ἡ ὄχθη
 5 τῇ Λατίῳ καλεῖται φωνῇ. πόλιν οὖν παρὰ τὴν ἐκείνην ἀκτὴν,
 ὄνομα Σιγγηδῶν, ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ἐδείμαντο πρῶτην. ταύτην
 δὲ βάρβαροι προϊόντος τοῦ χρόνου ἐλόντες, ἕς τε τὸ ἔδαφος καθε-
 λόντες εὐθὺς, ἔρημον ἀνθρώπων παντάπασι κατεστήσαντο. τρό-
 πῳ δὲ τῷ αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων ὀχυρωμάτων κατεστήσαντο τὰ
 10 πλεῖστα. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς ἀνανεωσάμενος ξύμπασαν καὶ B
 τειχίσματι ὀχυρωτάτῳ περιβαλὼν, πόλιν περιφανῇ τε καὶ λόγου
 πολλοῦ ἀξίαν πεποίηκεν αὐτῆς. φρούριόν τε ἄλλο διαφερόντως
 ἐχυρὸν ἀκέστησε νέον, πόλεως Σιγγηδονίου ὀκτὼ μάλιστα σημείοις
 διέχον, ὅπερ Ὀκταβον λόγῳ τῷ εἰκότι καλοῦσιν. ἐπίπροσθεν δὲ
 15 αὐτοῦ πόλις ἦν ἀρχαία τὸ Βιμινάκιον, ἣν περ ὁ βασιλεὺς (ἐκ θε-
 μελίων γὰρ ἀπολώλει τῶν ἐσχάτων πολλῷ πρότερον) ἀνοικοδομη-
 σάμενος ξύμπασαν ἀπέδειξε νέαν.

ζ'. Ἐκ δὲ Βιμινακίου προϊόντι ὀχυρώματα τρία πρὸς τῇ C
 τοῦ Ἰστρου ἡϊόνι συμβαίνει εἶναι, Πικνοῦς τε καὶ Κούπους καὶ V 448
 20 Νοβαί. οἷς δὴ πρότερον ἢ τε οἰκοδομία καὶ τὸ ὄνομα ἐπὶ πύρ-
 γου ἑνὸς ἔκειτο. ἀλλὰ νῦν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς τὰς τε οἰκίας
 καὶ τὰ ἔρύματα ἕς τε πλῆθος καὶ μέγεθος ἐν τούτοις δὴ τοῖς
 χωρίοις ἀγενεγκῶν μέγα, πόλεων αὐτοῖς ἀξιώματα οὐκ ἀπὸ τοῦ
 εἰκότος ἐντέθεικε. Νοβῶν δὲ καταντικρὺ ἐν τῇ ἀντιπέρας ἡπείρῳ
 25 πύργος ἐκ παλαιοῦ ἀπημελημένος εἰστήκει, ὄνομα Λιτερατά· ὅν-
 περ οἱ πάλαι ἄνθρωποι Λεδεράτα ἐκάλουν. ὃν δὲ ἐς φρούριον

sociabiles. Daciae proximus, barbaros, qui ad sinistram habitant, disclu-
 dere incipit a Romanis dexteram obtinentibus. Quapropter Daciam illam
 Romani Ripensem vocant: ripa enim Latina vox fluminis oram significat.
 Ad ripam prima olim condita fuerat urbs Singedon; deinde capta a barbaris,
 statim aequata solo ac penitus desolata: quem in statum alia munita loca
 iidem redegerant. Illam Iustinianus Aug. quanta est, instauravit, moeni-
 busque cinxit firmissimis, ut iam denuo urbs clara sit atque insignis. Prae-
 terea novum castellum excitavit, munitissimum et Singedone octo milliaribus
 dissitum; ut merito inde dictum Octavum sit. Ultra urbs antiqua fuit, Vi-
 minacium: quam imperator, iamdiu ab imis dirutam fundamentis, ita resti-
 tuit, ut nova videatur.

6. Ab urbe Viminacio porro pergentibus, munitiones tres in ora Istri
 occurrunt, Picnus, Cupus et Novae: quarum et fabrica et nomen in una
 turri antea consistebant. At nunc Iustinianus Aug. tot tantaque aedificia ac
 propugnacula illis adiecit locis, ut ea non inani urbium titulo et dignitate
 insignierit. Contra Novas, in adversa continente, turris erat derelicta iam-
 pridem, nomine Literata: Lederatam veteres appellarunt. Ex ea magnum

μέγα τε καὶ διαφερόντως ἐχυρώτατον ὃ καθ' ἡμᾶς βασιλεὺς μετε-
 τεστήσατο. μετὰ Νοβὰς δὲ φρούρια Κανταβαζάτης καὶ Σμόρνης
 τε καὶ Κάμψης καὶ Τανάτας καὶ Ζέρνης καὶ Δουκέπρατον. ἐν
 D δὲ τῇ ἀντιπέρας ἡπείρῳ ἄλλα τε πολλὰ φρούρια ἐκ θεμελίων καὶ
 ταῦτα τῶν ἐσχάτων ἐδείματο. μετὰ δὲ Καπούδβοες ὠνόμασται, 5
 τοῦ Ῥωμαίων αὐτοκράτορος ἔργον Τραϊανοῦ, καὶ πολίχνιον ἐφε-
 ξῆς παλαιὸν, Ζάνες ὄνομα. οἷσπερ ἅπασιν ἐρύματα περιβαλὼν
 ἐχυρώτατα προβόλους εἶναι τῆς πολιτείας ἀνανταγωνίστους πε-
 ποίηται. τούτου δὲ Ζάνες οὐ πολλῷ ἄποθεν φρούριον μὲν ἐστι,
 Πόντες ὄνομα· ὃ δὲ ποταμὸς ἐκροήν τινα ἐνταῦθα ἐκβάλλων, 10
 ταύτῃ τε περιπολῶν ὀλίγην τινὰ τῆς ἀκτῆς μοῖραν, ἐπιστρέφει
 αἰθρὶς ἐς ῥοὴν τὸν οἰκεῖον, καὶ ἐφ' ἑαυτὸν ἀναμίγνυται. ποιεῖ
 P 81 δὲ ταῦτα οὐκ αὐτόματος, ἀλλ' ἀνθρώπων ἐπινοίαις ἀναγκασθεῖς.
 δτου δὲ δὴ ἔνεκα Πόντες τε ὃ χῶρος ἐκλήθη καὶ ἀναγκαστὸν
 περιάγουσιν αὐτόσε τὸν Ἰστρον, ἐγὼ δηλώσω. 15

Ὁ Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ Τραϊανὸς, θυμοειδὴς τε ὢν καὶ
 δραστήριος, ὥσπερ ἀγανακτοῦντι ἔωκει, ὅτι δὴ οὐκ ἀπέραντος
 αὐτῷ ἡ βασιλεία εἴη, ἀλλὰ ποταμῷ Ἰστρῷ ὀρίζεται. ζεῦξαι οὖν
 αὐτὸν γεφύρα διὰ σπουδῆς ἔσχεν, ὥς διάβατός τε αὐτῷ καὶ οὐ-
 δαμῇ ἐμπύδιος εἴη ἐς τοὺς ἐπέκεινα βαρβάρους ἰόντι. ὅπως μὲν 20
 οὖν τὴν γέφυραν ἐπήξατο ταύτην, ἐμοὶ μὲν οὐκ ἂν ἐν σπουδῇ
 γένοιτο, Ἀπολλόδωρος δὲ ὁ Δαμασκηνὸς, ὃ καὶ παντὸς γεγονὸς
 ἀρχιτέκτων τοῦ ἔργου, φραζέτω. οὐ μέντοι τις τὸ λοιπὸν γέγο-
 B νεν ὄνησις ἐνθένδε Ῥωμαίοις, ἀλλὰ καὶ τὴν γέφυραν ὃ τε Ἰστρος
 ἐπιχυθεὶς ὕστερον καὶ ὁ χρόνος ἐπιρρεύσας καθεῖλον. πεποίηται 25
 δὲ Τραϊανὸς τότε καὶ φρούρια δύο τοῦ ποταμοῦ ἐφ' ἑκάτερα, καὶ

ac praevalidum castellum fecit imperator noster. Post Novas, castella sunt
 Cantabazates, Smornes, Campses, Tanatas, Vernes ac Ducepratum: et in
 ripa ulteriori alia multa, quae a fundamento aedificavit. Sequitur quod vo-
 cant Caputbovis, Traiani Aug. opus: deinde vetus oppidum Zanes: quae
 omnia princeps noster firmissime circummunivit, et inexpugnabilia reddidit
 imperii propugnacula. Non procul a Zane castellum est, cui nomen Pontes.
 Scissus ibi fluvius exiguam partem ripae circumdat brachio; proprioque al-
 veo redditus, sibi ipse miscetur. Id vero non sponte facit, sed humani arte
 ingenii coactus. Unde vero Pontium nomen locus acceperit, et Ister vi in
 alveum redigatur, nunc dicam.

Cum Traianus animo vir acri et impigro, indigne ferre videretur, quod
 non interminatum haberet imperium, sed Istro finitum, ponte fluvium iungere
 maturavit, ut libere transiret, quoties barbaros oppositae orae incolas pete-
 ret. Quo autem modo pontem illum construxerit, exponere non laboro: de-
 scribat qui totius, operis architectus fuit Apollodorus Damascenus. Porro
 nihil postmodum Romanis id profuit: nam et Istri alluvie et temporis lapsu
 pons corruit. Tum quoque Traianus bina castella imposuit utrique fluminis

αὐτοῖν Θεοδώραν μὲν ἐπωνόμασαν τὸ ἐν τῇ ἀντιπέρας ἡπείρῳ, Πόντες δὲ τὸ ἐπὶ Δακίας ὁμωνύμως τῷ ἔργῳ ἐκλήθη. πόντην γὰρ τὴν γέφυραν Ῥωμαῖοι τῇ Λατίνων φωνῇ καλοῦσιν. ἀλλ' ἐπεὶ ἐνταῦθα γινομέναις ναυσὶν ἄπλους τὸ λοιπὸν ὁ ποταμὸς ἦν, 5 τῶν τῆς γεφύρας αὐτόθι ἐρειπίων τε καὶ θεμελίων κειμένων, τοῦτου δὲ ἔνεκα τὸν ποταμὸν ἀναγκάζουσι μεταπορεύεσθαι τὸν αὐτοῦ δρόμον καὶ τὴν πορείαν ἀναγκαστῆναι αὐτοῖς, ὅπως ἂν πλώϊμον καὶ τὸ ἐνθένδε αὐτὸν ἔχοιεν. ἄμφω μὲν οὖν καταπεπονηκότα τὰ φρούρια ταῦτα διὰ τε χρόνου μῆκος καὶ οὐχ ἥκιστα ἐνσκηψάντων ἐν- C
10 ταῦθα βαρβάρων διεφθάρθαι· ξυνέβη. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς Πόντην μὲν, ὅπερ ἐστὶ τοῦ ποταμοῦ ἐπὶ δεξιᾷ, νέα τε καὶ ἀμάχῳ ἐπιεικῶς ἀνανεωσάμενος οἰκοδομίᾳ, τὴν ἀσφάλειαν Ἰλλυριοῖς ἀνέσώσατο. τοῦ δὲ αὐτοῦ ἐπὶ θάτερα ὄντος, ὅπερ Θεοδώραν καλοῦσιν, ἅτε ἀποκειμένου τοῖς ἐκείνῃ βαρβάροις, προσήκειν οἱ ἐπι-
15 μελεῖσθαι οὐδαμῶς ᾤετο· τὰ δὲ νῦν ἐστῶτα μετὰ τὴν Πόντην ὀχυρώματα ὠκοδομήσατο καινουργήσας αὐτὸς, ἅπερ καλεῖται Μα-
ρεβοῦργός τε καὶ Σουσιάνα, Ἀρματά τε καὶ Τιμένα, καὶ Θεοδω- H 40
ρούπολιν τε καὶ Στιλιβούργον καὶ Ἀλικανιβούργον. D

Ἦν δέ τι πολίχνιον ἐγγὺς κείμενον, Ἀκνὲς ὄνομα, οὗπερ
20 ὁλίγα ἄττα σαθρὰ γεγονότα ὁ βασιλεὺς ἐπηνώρθωσε. καὶ μετ' ἐκεῖνο Βουργονόβορε καὶ Λακκοβοῦργο, καὶ τὸ Δορτικὸν ἐπικαλούμενον φρούριον, ὅπερ τῷ χρόνῳ ἐξέληλον γεγεννημένον, ἐς ὄχρωμα νῦν ἐχυρώτατον κατεστήσατο. καὶ πύργον ἓνα, Ἰουδαῖος καλούμενον, φρούριον διεσκεύασατο κεκαλλιστευμένον καλεῖσθαι
25 τε καὶ εἶναι. καὶ τὸ δὴ Βουργουάλτου ὠνομασμένον, ἔρημόν τε V 449

17. Ἀρματα] ἄρμα Tolos.

ripae: atque horum quidem alterum, quod in adversa est continente, Theodoram, alterum vero situm in Dacia, eodem quo opus vocabulo, utique Latino, Pontem appellarunt. At quoniam pontis ruderibus et fundamentis sic fluvius impeditur, ut ibi sit innavigabilis, propterea mutare cursum adigitur, subindeque alveum repetit, quo navigia perferat. Utroque castello vetustate et barbarorum impressionibus everso, Pontem a dextra amni appositum nova firmissimaque refecit fabrica Iustinianus Aug. et hac tutos parte Illyrios praestitit. Quod autem est e regione ac Theodora dicitur, nulla id cura dignatus est, utpote barbaris illius orae expositum. Hae vero novae sunt post Pontem munitiones ab ipso excitatae: Mareburgus, Susiana, Armata, Timena, Theodoropolis, Stiliburgus, et Halicaniburgus.

Vicinum est oppidum. Ad aquas dictum, cuius modicam partem collapsam erexit imperator. Postea Burgonovore, Laccoburgus, ac Dorticum castellum, quod aevo deletum instauravit, arcemque munitissimam fecit. Turrim unam, cui nomen Iudaeus, ea specie formaque auxit, ut dicatur ac vero sit castellum egregium. Ad haec Burgum altum, desertum antea ac

καὶ παντάπασιν ἀοίκητον τὰ πρότερα ὄν, ἀλλὰ καὶ χῶρον ἕτερον περιβόλῳ ἐτειχίσατο νέῳ, ὅνπερ ἐπικαλοῦσι Γόμβες. καὶ τὸ Κρίσπας ἔρυμα καταπεπονηκὸς τῷ μήκει τοῦ χρόνου, ἔτι μέντοι καὶ Λογγιὰνα καὶ Ποντεσέριον ἐδείματο, ἔργον διαφερόντως ἑξαίσιον. ἐν δὲ Βονωνίᾳ τε καὶ Νωβῶ προμαχεῶνας διερρυνηκότας 5 ἀνενεώσατο. καὶ Ῥατιαρίας πόλεως ὅσα καταπεπτῶκει, ὀρθὰ ἐστήσατο. καὶ πολλὰ δὲ ἄλλα κατὰ τὸ χρεῖα ξυνοῖσυν ἢ βραχέα

P 82 κομιδῇ ὄντα ἐπὶ μέγα ἐξῆρεν, ἢ συνέστειλε τὸ περιττὸν ἀφελόμενος, ὅπως δὴ μὴ τοῖς πολεμίοις ἢ τῷ ὑπεράγαν βραχεῖ ἢ τῷ ἁμέτρῳ εὐέφοδα εἶη, ὥσπερ ἁμέλει Μωκατίανα μὲν πύργον ἓνα 10 κατὰ μόνας τὰ πρότερα ὄντα φρούριον τανῶν τελεώτερον κατεστήσατο. τὸ δὲ γε Ἀλμοῦ, χώραν περιβεβλημένον πολλήν, ἐς ὀλίγον ξυναγαγὼν σὺν τῷ ἀσφαλεῖ ἅμαχον εἶναι τοῖς πολεμίοις εἰργάσατο. καὶ πολλαχῇ δὲ πύργον ἓνα κατὰ μόνους ἐστῶτα εὐρῶν καὶ διὰ τοῦτο εὐκαταφρόνητον τοῖς ἐπιούσιν ὄντα φρούριον 15 ἐχυρώτατον κατεστήσατο. ὃ δὴ περὶ τε Τρίκεσαν καὶ Πούτεδιν

B πεποίηκε. καὶ μὲν καὶ ὀχυρώματα τοῦ ἐν Κεβρῶ τὰ καταπεπονηκότα θαυμασίως ὥς ἐπηνώρθωσε· φρούριόν τε οὐ πρότερον ὄν ἐν Βιγρاناῇ δεδημιούργηκε, καὶ αὐτοῦ ἁγχιστα ἕτερον ἐν χωρίῳ, ἐφ' οὗ δὴ πύργος εἷς τὰ πρότερα ὢν εἰστήκει μόνος, ὄνομα Ὀνος. 20 ἑλέλειπτο δὲ μόνον πόλεως ἐδάφη οὐ πολλῷ ἀπόθεν. Αὐγοῦστε ὠνομάζετο ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ἢ πόλις. νῦν δὲ τὸ μὲν παλαιὸν ὄνομα ἔχουσα, νέα δὲ καὶ ἀκραιφνῆς ὅλη πρὸς Ἰουστινιανοῦ βασιλέως γεγεννημένη, ὁμίλῳ οἰκητόρων ἐπιεικῶς πλήθει. ἀλλὰ καὶ τὰ πεπονθότα τοῦ ἐν Αἰδάβῃ ἐρύματος ἐπηνώρθωσε, καὶ Βα- 25

6. Ῥατιαρίας] ῥαστιαρίας Tolos.

penitus vacuum, item oppidum Gombes novis moenibus cinxit. Arcem Crispas longa die labefactatam, necnon Longinianam et Ponteserium aedificavit, opus excellentissimum. Collapsas Bononiae et Novi pinnas restituit. Urbis Ratiariae ruinas omnes reparavit. Alia multa vel minora ampliavit, vel maiora contraxit, prout usus poscebat, ne vel parvitas vel laxitas nimia facilem daret hostibus aditum. Ita certe ex Mocatiana, turri antea singulari, castellum fecit, hodie absolutissimum. Rursus Almu, cuius erat spatiosior ambitus, in angustum adduxit citra periculum, ut ab hostibus expugnari iam nequeat. Multis in locis turrim nactus unicam ac vel ob id ridendam oppugnatoribus, castellum posuit munitissimum, puta ad Tricesam Putedinque. Munitiones Cebrī ruinosas mirifice restauravit. Novum in Bigranae castellum condidit, itemque alterum in loco, una admodum insesso turri, cui nomen Onos. Haud procul sola urbis vestigia restabant. Ea prisco Augustae vocabulo etiamnum retento, tota iam nova ac recens Iustiniani Aug. beneficio, abundat incolis. Ruinas quoque instauravit arcis Aëdabensis. Urbem Va-

ριάννα πόλιν ἐκ παλαιοῦ κειμένην ἀνέστησεν. ἔτι μέντοι καὶ Βα- C
λεριάναν, ἔρυμα πρότερον οὐδὲν ἔχουσαν, ἐτειχίσατο.

Πρὸς ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ χωρίων οὐ παρὰ τοῦ ποταμοῦ κει-
μένων τὴν ὄχθην, ἀλλὰ κατὰ πολὺ ἀποθεν ὄντων ἐπεμελήσατο,
5 πεσομένων ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον, τειχίσμασί τε αὐτὰ περιβέβληκεν
ἀμάχοις τισί. Καστράμαρτίς τε καὶ Ζητνουκόρτου καὶ Ἰσκὸς τὰ
χωρία ἐπικαλεῖται ταῦτα. παρὰ δὲ τοῦ ποταμοῦ τὴν ὄχθην φρού-
ριον παλαιὸν, Οὔννων ὄνομα, ἐπιμελείας ἡξίωσε τά τε ἄλλα καὶ
ἀμφὶ τῷ περιβόλῳ πολλῆς. ἔστι δὲ τις χώρος οὐ πολλῷ ἀποθεν
10 τούτου δὴ τοῦ Οὔννων φρουρίου, ἐνθα δὴ ὀχυρώματα δύο Ἰστρου D
ποταμοῦ ἐφ' ἑκάτερα ἦν, ἐν μὲν Ἰλλυριοῖς Παλατίολον ὄνομα,
ἐπὶ θάτερα δὲ Σικίβιδα. ταῦτα καθηρημένα τῷ χρόνῳ ἀνανεω-
σάμενος Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς τῶν ταύτῃ βαρβάρων ἐπιδρομὰς
ἀνεχαίτισεν, ἐπέκεινά τε φρούριον ὠκοδομήσατο παλαιὸν Ἐρυμα,
15 ὅπερ Οὔτως ὠνόμασται. ἐν ὑστάτῳ δὲ τῶν Ἰλλυρικῶν ὁρίων
φρούριον ἀνωκοδομήσατο, Λαπιδαρίας ὄνομα, καὶ πύργον ἓνα
ἐστῶτα μόνον, Λουκερναριαβούργου καλούμενον, ἐς φρούριον
ἀξιοθέατον μετεστήσατο. ταῦτα μὲν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἐν
Ἰλλυριοῖς διαπέπρακται. οὐ μόναις δὲ ταῖς οἰκοδομίαις τὴν χώ-
20 ραν ἐτειχίσατο ταύτην, ἀλλὰ καὶ στρατιωτῶν φρουρὰς ἐν τοῖς
ὀχυρώμασι πᾶσιν ἀξιολογωτάτας καταστησάμενος τὰς τῶν βαρ-
βάρων ἐπιβουλὰς ἀπεκρούσατο.

Ζ'. Τὰ μὲν οὖν Ἰλλυριῶν ὀχυρώματα παρὰ ποταμὸν Ἰστρου P 83
ταύτῃ πη ἔχει. ἐπὶ Θράκης δὲ νῦν ἰτέον ἡμῖν τὰ ἐρύματα, ὅσα
25 δὴ παρὰ τὴν ἐκείνην ἀκτὴν Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ εἰργασται. οὐ

rianam excitavit iampridem dirutam; et Valerianae, quae nuda erat et immu-
nita, muros circumdedit.

Insuper ad oppida, non apposita flumini, sed longe remota, quae rui-
nam iamdiu minabantur, intento animo, ea moenibus validissimis incinxit:
videlicet Castramartis, Zetnocortum et Iscum. Ad oram fluvii, Hunnorum,
ut vocant, castro veteri cum alia providit, tum muros accuravit. Non pro-
cul ab hoc Hunnorum castro, geminis hinc inde praesidiis munitus Ister fue-
rat. Ac Palatiolum quidem appellarunt, quod erat in Illyrico; oppositum
vero Sicibidam. Haec aevo pessundata imp. Iustinianus renovavit: quo
facto incursus repressit barbarorum illius tractus. Exin castellum fecit ex
veteri monumento, cui nomen Utos. In extremo Illyrici limite castellum
Lapidarias restituit, solique turri, quam Lucernariaburgum appellabant,
praeclari castelli amplitudinem dedit. Haec sunt Iustiniani Aug. opera in Il-
lyrico: quod non aedificiis solum munit, sed optima etiam praesidia militaria
in omnibus munitionibus collocavit, itaque barbarorum vim repulit.

7. Hactenus de Illyrici munitionibus ad flumen Istrum: nunc ad illas
veniendum, quibus ipsius oram in Thracia Iustinianus Aug. praetexuit.

γάρ μοι ἀπὸ τρόπου ἔδοξεν εἶναι ἅπασαν πρότερον περιηγησάμεν
 τὴν ταύτην ἡύονα οὕτω δὴ ἐπελθεῖν καὶ τὰ κατὰ τὴν μεσόγειον
 αὐτῷ πεπραγμένα. πρῶτον μὲν οὖν ἐπὶ Μυσοῦς ἐνθενδε ἴωμεν,
 οὗσπερ ἀγχεμάχους οἱ ποιηταὶ καλοῦσιν· ἐπεὶ καὶ χώραν τὴν Ἰλ-
 λυριοῖς ὁμορον ἔχουσι. μετὰ τὸν χώρον οὖν, ὅνπερ Λουκερνα-
 ριαβοῦργον καλοῦσι, Σεκούρισκα τὸ φρούριον ὠκοδομήσατο Ἰου-
 V 450 στινιανὸς βασιλεὺς, καινουργήσας αὐτῷ. ἐπέκεινά τε τὰ πεπο-
 B νηκότα ἐν Κυντοδήμῳ ἀνεενώσατο. καὶ μετὰ τοῦτο πόλιν ἐδεί-
 ματο οὐ πρότερον οὔσαν, ἥνπερ ὁμωνύμως τῇ βασιλίδι Θεοδωρό-
 λιν ἐπωνόμασεν. ἔτι μέντοι φρουρίων τοῦ τε Ἰατρῶν καλουμένου 10
 καὶ Τιγᾶς τὰ πεπονθότα νέα τινὶ διεσώσατο οἰκοδομία, καὶ τοῖς
 Μάξεντίου πύργον ἐντέθεικεν, ἐπεὶ αὐτοῦ προσδεῖν ὤετο. καὶ
 τὸ Κυντῶν ἐδείματο φρούριον οὐ πρότερον ὄν. μεθ' ὃ δὴ τὸ
 Τραμακαρίσкас ὀχύρωμά ἐστιν· οὗπερ καταντικρὺ ἐν τῇ ἀντι-
 πέρας ἠπείρῳ Κωνσταντῖνός ποτε Ῥωμαίων βασιλεὺς φρούριον 15
 οὐκ ἀπημελημένως ὠκοδομήσατο, Δάφνην ὄνομα, οὐκ ἀξύνφορον
 νενομικῶς εἶναι φυλάσσεσθαι ταύτη τὸν ποταμὸν ἐκατέρωθεν.
 C ὃ δὴ προϊόντος τοῦ χρόνου βάρβαροι μὲν ἀφανίζουσι τὸ παράπαν,
 Ἰουστινιανὸς δὲ ἀνωκοδομήσατο βασιλεὺς ἐκ θεμελίων ἀρξάμενος.
 μετὰ δὲ Τρασμαρικᾶν ἔρυμά τε τὸ Ἀλτηνῶν, καὶ ὅπερ καλοῦσι 20
 Κανδιδιανὰ, καθηρημένα πρὸς αὐτῶν πολεμίων πολλῷ πρότερον,
 ἐπιμελείας ἤξιωσε κατὰ λόγον τῆς χρείας. ἔστι δὲ τρία ἐξῆς ὀχυ-
 ρώματα παρὰ τὴν τοῦ Ἰστρου ἡύονα, Σαλτουπύργος τε καὶ Δο-
 ροστόλος καὶ Συκιδάβα. ὧν δὴ ἐκάστου τὰ πεπονθότα οὐκ ἀπη-
 μελημένως ὁ βασιλεὺς ἐπηνώρθωσε. καὶ Κονήσορις δὲ, ὅπερ 25

4. ποιηταὶ] Homerus.

Etenim consentaneum iudico oram prius illam percurrere, itaque demum ad mediterranea aedificia progredi. Ac primum inde ad Mysos, quos poetae *cominus-pugnantes* vocant, eamus; quandoquidem Illyrici fines contingunt. Post Lucernariaburgum, novum castellum Securiscam imp. Justinianus extruxit: deinde Cyntodemi ruinas restituit. Ultra hoc novam urbem condidit, et Augustae nomine Theodoropolin nuncupavit. Castella etiam Tigas et Iatron, quibus erant partibus mutila, recenti fabrica refecit. Castra Maxentii turrim addidit, quam necessariam iudicabat, et Cynton, castellum novum aedificavit. Sequitur arx Tramacarisca, cui in opposita continente respondet Daphne, castellum olim a Constantino Aug. haud perfunctorie conditum; cum e re esse existimaret, ut ibi utraque fluminis ripa praesidio teneretur. Progrediente tempore, barbari id funditus delevēre: Justinianus Aug. reaedificavit a fundamento. Post Trasmaricam, arcibus Altenae et Candidianae, ab hoste dudum excisis, prout opus erat, prospexit. Istri ripam tres arces ordine obtinent, Saltopyrgus, Dorostolus, et Sycidaba: singularum ruinas imperator non levi opera instauravit. Similem suscepit curam Quesoris,

κεῖται τῆς ἀκτῆς ἔκτοσθεν, ἐπιμέλειαν τὴν ὁμοίαν πεποιήται. καὶ Πάλματις ἐν στενῷ κείμενον μαζόν τε κατεστήσατο καὶ διαφερόντως εὐρύτερον, καίπερ οὐ παρὰ τὴν ἀκτὴν τοῦ ποταμοῦ ὄν. οὗ δὴ ἄγχιστα καὶ φρούριον Ἄδινα καινουργήσας ἐδείματο, ἐπεὶ D
5 διηνεκὲς διαλανθάνοντες Σκλαβηνοὶ βάρβαροι ἐνταῦθα καὶ ἐνεδρεύοντες κεκρυμμένως αἰετὸς τῇδε ἰόντας ἄβατα ἐποιοῦν τὰ ἐκείνη χωρία. καὶ φρούριον δὲ τὸ Τιλικίων ὠκοδομήσατο, καὶ αὐτοῦ ἐν ἀριστερᾷ κείμενον ἔρυμα.

Οὕτω μὲν καὶ Μυσοῖς τὰ ὀχυρώματα ἐπὶ τε τῆς ἀκτῆς τοῦ H 41
10 ποταμοῦ Ἰστρου ἔσχε καὶ ταύτης πλησίον. ἐπὶ Σκύθας δὲ τὸ λοιπὸν βαδιοῦμαι· ἐνθα δὴ φρούριον πρῶτον Κυρίλλου ἁγίου ἐπώνυμόν ἐστιν, οὗπερ τὰ πεπονηκότα τῷ χρόνῳ ἀνωκοδομήσατο οὐκ ἀπημελημένως Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς. ἐπέκεινά τε αὐτοῦ ἦν P 84
μὲν ἐκ παλαιοῦ ὀχύρωμα, Οὐλμιτῶν ὄνομα, βαρβάρων δὲ Σκλαβηνῶν ἐπὶ χρόνον μῆκος ἐκείνη τὰς ἐνέδρας πεποιηκότων, διατριβὴν τε αὐτόθι ἐπὶ μακρότατον ἐσχηκότων, ἔρημόν τε παντάπασι γέγονε, καὶ οὐδὲν αὐτοῦ ὅτι μὴ τὸ ὄνομα, ἐλέλειπτο ἔτι. ὅλον τοίνυν ἐκ θεμελίων δειμάμενος, ἐλεύθερα τῆς τῶν Σκλαβηνῶν ἐπιθέσεώς τε καὶ ἐπιβουλῆς κατεστήσατο εἶναι τὰ ἐκείνη χωρία.
20 ἔστι δέ που μετὰ τοῦτο Ἰβιδὰ πόλις, ἥς δὴ τοῦ περιβόλου πολλὰ ἐπιπόνθει, ἅπερ ἀνανεωσάμενος οὐδεμιᾷ μελλήσει ὀχυρωτάτην διεπράξατο εἶναι. φρούριόν τε δεδημιούργηκε νέον αὐτὸς μετ' αὐτὴν, ὅπερ Αἰγιστον ὀνομάζουσι. καὶ ἄλλο δὲ φρούριον Σκυθίας ἐν ὑστάτῳ κεῖται, Ἀλμυρις ὄνομα, οὗ δὴ τὰ πολλὰ σαθρὰ B
25 γεγονότα διαφανῶς ἀνοικοδομησάμενος διεσώσατο. ὅσα δὲ καὶ ἄλλα ὀχυρώματα ἐν τῇ τῆς Εὐρώπης μοίρᾳ εἰπεῖν ἄξιον.

extra ripam positi. In arcto situm castellum Palmatis auxit plurimum laxavitque: quamquam hoc ab ora fluminis distat. Huic etiam proximum de novo statuit castellum Adina; propterea quod Sclaveni barbari ibi delitescere et ex insidiis in viatores grassari soliti, ne iter illac fieret impediabant. Castellum quoque Tilicion, et a sinistro eius latere propugnaculum struxit.

Sic in Mysia Istri ripa cum vicinia munita est: nunc ad Scythas procedam. Hic primum sese offert castellum, nomine S. Cyrilli insigne: in quo quidquid temporis succubuerat, id Iustinianus Aug. accurate renovavit. Post, arx vetus erat, Ulmiton dicta; quae quoniam Sclavenis barbaris grassatoribus diu sedem praeberat, vacabat penitus, nec iam nisi nomen servabat. Tota a fundamentis reaedificata, oram illam ab incursibus et insidiis Sclavenorum liberam reddidit. Succedit urbs Ibida, quae magnam murorum partem amiserat: his sine ulla cunctatione reparatis, locum praeclare munivit: ultra quem castellum novum (Aegisto nomen est) condidit. Almyrin, itidem castellum in extrema Scythia situm, cuius pars non exigua pessum iverat, renovata fabrica conservavit. Nec silentio praetermittenda sunt caetera loca, quae in hac parte Europae munita sunt.

C ἡ. Ὅσα μὲν δὴ ἐν τε Δαρδάνοις καὶ Ἡπειρώταις καὶ Μα-
κεδόσι καὶ τοῖς ἄλλοις Ἰλλυριῶν ἔθνεσιν, ἔτι μέντοι καὶ ὅσα ἐπὶ
τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἀμφὶ ποταμὸν Ἰστρὸν οἰκοδομήματα Ἰουστι-
νιανῷ βασιλεῖ εἰργασται, ἤδη μοι ἐμπροσθεν δεδιήγηται. ἐπὶ
τὴν Θράκην δὲ τὸ λοιπὸν ἴωμεν, ἀρίστην πηγνύμενοί τινα τοῦ λό- 5
γου κρηπίδα τὰ ἐπὶ Βυζαντίου χωρία, ἐπεὶ καὶ τῆς Θράκης ἡ
πόλις οὐ τῷ κράτει μόνον, ἀλλὰ καὶ χωρίων προέστηκε φύσει,
τῇ μὲν Εὐρώπῃ ὥσπερ τις ἀκρόπολις ἐπεμβαίνουσα, φυλαττομένη
δὲ τῆς διοριζούσης αὐτὴν ἀπὸ τῆς Ἀσίας θαλάσσης τὸ πέρας.
ἤδη μὲν οὖν τὰς τε ἄλλας ἀπάσας τῆς πόλεως κτίσεις, καὶ ὅσα δὴ 10
ἐπὶ τοῖς ἱεροῖς ἐντός τε καὶ ἐκτὸς τοῦ Κωνσταντινουπόλεως περι-
βόλου δεδημιούργηκεν, ἐν τοῖς ἐμπροσθεν δεδήλωκα λόγοις. τὰ
D δὲ δὴ ἐνθένδε ἐρῶν ἐρχομαι.

V 451 Φρούριόν ἐστιν ἐν τῷ προαστείῳ τῆς πόλεως, ὅπερ Στρογ-
γύλον ὁμωνύμως τῇ τοῦ ἐρύματος συνθέσει καλοῦσιν. ἐντεῦθεν 15
ἡ ἐς τὸ Ῥήγιον ὁδὸς ἄγουσα, ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον ἀνώμαλος οὖσα,
ὄμβρων, ἂν οὕτω τύχοι, ἐπιπεσόντων, τελματώδης τε καὶ δυσ-
πάριτος τοῖς τῇδε ἰούσιν ἐγίνετο. νῦν δὲ λίθοις αὐτὴν κατα-
στρώσας ἀμαξιαίοις ὁ βασιλεὺς οὗτος εὐπειτῇ τε κατεστήσατο καὶ
ἀπονον ὅλως. μῆκος μὲν τῇ ὁδῷ τῇδε ἄχρι ἐς Ῥήγιον· εὐρύνεται 20
δὲ τοσοῦτον, ἐς ὅσον ἀμάξας οὐ στενοχωρεῖν δύο ἀπεναντίας ἀλ-
λήλαις ἰούσας. τραχεῖς οἱ λίθοι διαφερόντως· εἰκάσαις ἂν αὐ-
τοὺς μυλίας εἶναι. εὐμεγέθεις τέ εἰσι μάλιστα. ὥστε δὴ ἔκα-
P 85 στος γῆν μὲν ἐπικαλύπτει πολλὴν, ἐς ἄγαν δὲ ὑψοῦ ἀνέχει. ἐς δὲ
τό τε ὁμαλὲς καὶ τό γε λεῖον ἐπιεικῶς ἐξειργασμένοι, οὐκ ἐνῆφθαι 25

8. Iustiniani Aug. aedificia hactenus recensui, quae sunt apud Darda-
nos, Epirotas, Macedones, caeterasque gentes Illyrici, item in Graecia et
ad fluvium Istrum. Iam progrediamur in Thraciam, atque optimum orationis
fundamentum ponamus Byzantii: quando haec urbs non solum potentia, sed
natura etiam loci Thraciam antecellit, Europae imminens arcis instar, ser-
vansque terminum maris, quo ab Asia pars ista orbis dividitur. Quoniam
vero quidquid ille Constantinopoli cum sacris tum aliis in locis intra extraque
muros aedificavit, superioribus libris retuli, ad consequentia modo pergam.

Castellum est suburbanum, quod consentaneo figurae suae vocabulo
Strongylon dicitur. Via, quae hinc Rhegium ducit, cum inaequalis ubique
fere esset ac salebrosa, si quando largius plueret, crebris lacunis viatores
impediebat. Iam saxis plaustralibus illam stravit imp. noster, itaque facilem
reddidit ac plane expedivit. Eius longitudo ad Rhegium usque pertinet:
tanta est latitudo, quanta sufficit ut duo plaustra ex adverso acta non com-
primantur. Sunt lapides in primis duri: molaes esse diceret. Mole prae-
stant: quo fit ut quisque et magnum terrae spatium tegat, et extet altissime.

τῇ συνθέσει, οὐδέ πη ἐς τὸ ἀκριβὲς μεμυκέναι, ἀλλὰ συμπεφυκέναι δοκοῦσιν ἀλλήλοις. ταῦτα μὲν οὖν τοιαῦτά ἐστι.

Λίμνην δέ τινα εἶναι ἄγχιστα τοῦ Ῥηγίου καλουμένου ξυμβαίνει, ἐς ἣν τὰς ἐκβολὰς ἔχουσι ποταμοὶ ἐκ χωρίων τῶν ὑπερθευ-
 5 τῇδε φερόμενοι. διακέχνται δὲ ἡ λίμνη αὕτη μέχρι ἐς θάλασσαν·
 ὥστε μία τις ἀμφοτέρωθεν ἀκτὴ ἐν στενῷ μάλιστα τυγχάνει οὔσα.
 ταύτην δὲ ἄμφω ἐπικλύζουσι τὴν ἀκτὴν ἀντικυματοῦσαι καὶ ἀλλή-
 10 τοις ἀντιμυκώμεναι, αἰεὶ τε ἀλλήλαις εὐθὺ ἔνται τὴν ἡϊόνα ἐπι-
 κοινούμεναι. ἐπειδὴ δὲ ὡς πλησιαίτατα ἴκωνται, ἀναχαιτίζουσι
 τὴν ἐπιρροήν, ἐφ' ἑαυτὰς ἐπιστρέφουσαι, ὥπερ ἐνταῦθα τὰ ὄρια B
 σφίσι πηξάμεναι. ἔστι δὲ καὶ ἀλλήλαις οὗ ἀναμίγνυνται, πορθ-
 μὸν τινα μεταξὺ ἔχουσαι, ἄδηλον δὲν ὁποτέρω ποτὲ αὐτῶν τὸ τοῦ
 πορθμοῦ ὕδωρ διακεκλήρωται. οὔτε γὰρ ἡ τῆς θαλάσσης ἐπιρροή
 15 ἐς τὴν λίμνην αἰεὶ φέρεται οὔτε διηνεκὲς ἐς τὴν θάλασσαν τὴν
 λίμνην ἐκβάλλει, ἀλλ' ὁμβρων μὲν ἐπιγενομένων πολλῶν, ἐπι-
 πνεύσαντός τε ἀνέμου νότου, ἐκ τῆς λίμνης ὁ πορθμὸς προῖων
 φαίνεται. ἦν δὲ ἀπὸ βορρᾶ τὸ πνεῦμα ἴοι, ἡ θάλασσα τὴν λίμνην
 ἐπικλύζειν δοκεῖ. ἐν τούτῳ μέντοι ἡ θάλασσα τῷ χώρῳ ἐς βρά-
 20 χος κατατείνει παμμέγεθες, ὀλίγης τινὸς ἀπολειμμένης μεταξὺ
 χώρας, ἥπερ διήκει ἐς ἄβυσσον. ἐς τοσόνδε τυγχάνει οὔσα, ὥστε
 δὴ καὶ Μύρμηξ ὠνόμασται. οὗτος δὲ ὁ πορθμὸς, ὃς τε τὴν θά- C
 λασσαν καὶ τὴν λίμνην ζευγνύων, ἥπερ μοι εἴρηται, πάλαι μὲν
 γεφύρα ξυλὴν διάβατος ἦν ἐπικινδύνῳ μάλιστα τοῖς τῇδε ἰοῦσιν,
 ἐπεὶ τοῖς ξύλοις, ἂν οὕτω τύχοι, διεφθείροντο· νῦν δὲ αὐτὴν
 25 Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς λίθοις λογάδην ἐμβεβλημένοις ἐς ἀψίδας

Tam apte complanati laevigatique sunt, ut non commissi inter se neque accurate compacti, sed in unum coaliti videantur. Sed haec hactenus.

Stagnum est Rhēgio proximum. Hoc amnes ex locis altioribus decurrentes accipit, et ad mare usque diffunditur; ita ut commune habeat cum eo littus, idque angustissimum: quod ambo inundant, adversis fluctibus mutuo cum fremitu concurrentia. Semper enim contrarie procedunt, communi litore: ut proxime accesserunt, cursum retorquent seque referunt, quasi illic sibi terminos fixerint. Ubi miscentur, fretum quoddam est interiectum, cuius aquam utrum ipsorum sibi vindicet, parum constat. Nam nec mare semper stagno infunditur, nec stagnum semper in mare influit: sed post largos imbres, flante austro, e stagno fretum manifeste progreditur: rursus spirante borea, exundare videtur mare in stagnum. Eo loci in brevia longe excurrit mare, spatio intercedente arctissimo, quod ad profundum aequor porrigitur, tamque angustum est, ut Myrmex appelletur. Fretum illud, quo mare, ut dixi, cum stagno copulatur, transitum habebat olim ponte coniunctum ligneo, non sine gravi periculo transeuntium: qui, si fors ita ferret, cum lignis mersi

μετεωρίσας μέγα τι χρῆμα, τὴν ἐκείνη διάβασιν ἀκίνδυνον κατεστήσατο.

Τοῦ δὲ Ῥηγίου ἐπέκεινα πόλις ἐστὶ πρὸς Ἀθύρας ὄνομα, ἥσπερ τοὺς οἰκήτορας δόλην δεινοτάτῃ ἐχομένους εὐρὼν τὴν ἀπορίαν διέλυσε σφίσιν, ἔλντρον ἐνταῦθα δειμύμενος, θησαυρίζων μὲν ἐπικαιριώτατα τὴν τῶν ὑδάτων οὐκ ἀναγκαίαν περιουσίαν, πρυτανεύων δὲ αὐτὴν ἐν ἐπιτηδείῳ τοῖς τῇδε ἀνθρώποις. ἀνω-
D κοδομήσατο δὲ καὶ τὰ πεπονθότα τοῦ περιβόλου.

Ἔστι δὲ μετὰ τὴν Ἀθύραν τις χῶρος, ὅνπερ Ἐπισκοπεῖα καλοῦσιν οἱ ἐπιχώριοι. ὃν δὴ κατανενοηκῶς Ἰουστινιανὸς βασι- 10
λεὺς ταῖς τῶν πολεμίων ἐπιδρομαῖς ὑποκείμενον, ἐπιπλεῖστον δὲ, ὥς οὐδαμῇ ὀχυρώματος ὄντος, ἀφύλακτα παντάπασιν ὄντα τὰ ἐκείνη χωρία, φρούριον ἐνταῦθα ἐδείματο· οὗ δὲ τοὺς πύργους
H 42 πεποίηται οὐχ ἥπερ εἰώθει, ἀλλὰ τρόπῳ τοιῷδε. προὔχει τις ἐκ τοῦ περιβόλου οἰκοδομία, στενωτάτῃ μὲν κατ' ἀρχὰς οὖσα, τε- 15
λευτῶσα δὲ ἐς εὖρος μέγα· ἐφ' οὗ δὲ ἕκαστος ἐξείργασται πύργος. ταύτῃ τε τοῖς πολεμίοις ἄγχιστά πη τοῦ τείχους ἵνα ἀμή-
P 86 χανά ἐστιν, ἐπεὶ τῶν πύργων κατὰ μέσον γενόμενοι ἐν ἀμφιβόλῳ κατὰ κορυφὴν πρὸς τῶν ἐκείνη φρουρῶν ῥᾶστα βαλλόμενοι διαφθείρονται. τὰς τε πύλας ἐνταῦθα οὐ κατὰ τὰ ξυνειθισμένα τῶν 20
πύργων μεταξὺ ἔθεντο, ἀλλ' ἐκ πλαγίας κατὰ τὸ ἐν στενωῷ προὔχον τοῦ τείχους, οὐχ ὀρωμένας τοῖς πολεμίοις, ἀλλ' ὅπισθεν διαλανθανούσας. ἐνταῦθα Θεόδωρος βασιλεῖ τὴν ὑπουργίαν παρέσχeto, Σιλεντιάριος τὴν ἀρχὴν, συνειτὸς μάλιστα. τοῦτο μὲν οὖν τὸ

3. Ἀθύρας] ἐθύρας Tolos.

interibant. At nunc Iustinianus Aug. ponte in altissimos arcus educto concinna lapidum selectorum structura, tutum illac transitum dedit.

Ultra Rhegium urbs est Athyra: cuius incolas siti gravissima, qua urgeri ipsos compererat, levavit, extractis ibi cisternis, in quibus aquae maior copia quam postulare necessitas asservaretur et opportune civibus praeberetur. Murorum etiam ruinas instauravit.

Post Athyram locus est, quem Episcopia vocant indigenae. Hunc imp. Iustinianus hostium incursionibus expositum animadvertens, tractumque illum nusquam munitum ac prorsus indefensum patere, castellum ibi condidit, cuius turres hoc modo, non solito, extractae sunt. Ex muro fabrica prominet, angustissima illa quidem initio, sed in amplam desinens latitudinem: eiusmodi proiectorum unaquaeque est turris imposita. Quo fit ut hostes propius ad muros accedere nequeant: quippe inter turres hinc inde defensorum telis facillime ex edito confixi cadunt. Nec portae consuetum locum obtinent inter turres: sed oblique sunt positae ad angustas illas eminentias muri, aversaeque ab hostium oculis pone latent. In his imperatori navavit operam Theodorus Silentiarius, singulari vir intelligentia. Ita quidem locus ille est

ἔρουμα τῇδε πεποιήται. ἐπὶ τείχη δὲ τὰ μακρὰ ἐνθενδε ἰόντας ὀλίγα ὑπειπεῖν ἄξιον.

9'. Ἡ θάλασσα ἐξ ὠκεανοῦ καὶ Ἰσπανίας γῆν τὴν Εὐρω- B
παίαν ἀριστερᾷ ποιουμένη μέχρι μὲν ἐς Θράκην κατὰ ταῦτα χωρεῖ V 452
5 πρὸς ἀνίσχοντά που τὸν ἥλιον, ἐνθεν δὲ σχιζομένη πῇ μὲν ἐπὶ
τὴν ἑώαν στέλλεται μοῖραν, πῇ δὲ κατὰ βραχὺ ἐγκαρσία γεγενη-
μένη τὸν Εὐξείνιον καλούμενον ἀποτελεῖ πόντον. ἐς Βυζάντιον δὲ
ἀφικομένη ὥσπερ ἐπὶ νύσσης τινὸς καμπὴν ποιεῖται ἀμφὶ τὰ
πρὸς ἑω τῆς πόλεως, πλῆξ' ἴα τε πολλῶ μᾶλλον ἔτι γινομένη ἐν
10 πορθμῶ ἵεται, ἰσθμὸν τῆς Θράκης τὰ τε πρόσω καὶ ὀπίσω, ὡς
τὸ εἶκος, ἐργαζομένη. οὐχ ὅτι ἐς ἐκρούας ἐνταῦθα ἡ θάλασσα C
μερίζεται δύο, ἥπερ ἐν τοῖς ἄλλοις ἰσθμοῖς εἶωθεν, ἀλλὰ περι-
στρεφομένη τε θαυμασίως ὡς καὶ περιβαλλομένη ἐκατέρωθεν
Θράκην τε τὴν ἄλλην καὶ διαφερόντως τὰ ἐπὶ Βυζαντίου προά-
15 στεια πάντα. οἰκοδομοῦνται δὲ καὶ περιστέλλουσιν οἱ ταύτῃ ἄν-
θρωποι τὰ προάστεια οὐχ ὅσον ἐς χρεῖαν, ἀλλ' ἐς ὕβριν τε καὶ
τρυφὴν ὅρον οὐκ ἔχουσιν, καὶ ὅσα ἄλλα πλούτου ἐξουσία ἐς τοὺς
ἀνθρώπους ἰοῦσα ποιεῖ. ἐπιπλά τε κατατίθενται ἐνταῦθα πολλὰ
καὶ διαπονήματα ἐν αὐτοῖς ἐνδελεχέστατα ἔχουσιν· ἐπειδὰν οὖν
20 καταθεῖν τινὰς τῶν πολεμίων γῆν τὴν Ῥωμαίων ἐξαπιναίως ξυνε-
νεχθεῖη, οὐδὲν ὁμοίως τοῖς ἄλλοις χωρίοις προστρίβεσθαι τὴν ζη-
μίαν ἐνταῦθα ξυμβαίνει, ἀλλὰ κυκοῖς ἄγαν τοῖς ἀνηκέστοις βα- D
ρύνεσθαι τὰ ἐκείνη χωρία. ὃ δὲ ἀναστέλλειν Ἀναστάσιος βασι-
λεὺς διὰ σπουδῆς ἔχων ἐν χώροις οὐχ ἥσσον ἢ τεσσαράκοντα ση-
25 μείοις τοῦ Βυζαντίου διέχουσι μακρὰ οἰκοδομησάμενος τείχη,

communitus: hinc vero priusquam accedamus ad muros longos, pauca prae-
fari convenit.

9. Mare ab oceano Hispaniaque sese insinuans, Europam seponit ad
laevam, et orientem aequaliter petit, donec Thraciam attigit. Hinc se ita
findit, ut pars ad ortum pergat, pars obliquo sensim meatu pontum efficiat
Euxinum. Ut Byzantium pervenit, ad exortivum urbis latus, tanquam ad
metam, cursum flectit: tum se multo magis obliquans procurrit in sinum,
et, quod consequens est, ex Thraciae parte, quam a fronte et tergo inter-
cipit, Isthmum facit; non quod ibi mare, sicuti ad isthmos caeteros assolet,
in recessus geminos divisum hinc inde sit, sed quia mirabili flexione cum re-
liquam Thraciam utrinque amplectitur, tum vero maxime suburbanum agrum
omnem Byzantii. Hunc aedificiis cives occupant decorantque, non solum ad
vitae usus, sed ad luxum etiam insolentem deliciasque immodicas, et ad omnem
licentiam, quam affert mortalibus opulentia. Multam ibi supellectilem repo-
nunt; multa singulari arte elaborata asservant. Haec autem loca non minus
detrimenti quam caetera ex hostium repentinis in Rom. imperium incursioni-
bus accipiebant: quin et omnium pessime vastabantur. Malum avertere sa-
tagens imp. Anastasius, quadragesimo ab urbe lapide longos muros aedifica-

ἄμφω τῆς θαλάσσης τὰς ἀκτὰς ἔξευξεν, οὗ δὲ ἀλλήλας διεστή-
 κασιν ὁδῷ ἡμέραιν δυεῖν μάλιστα· ταύτῃ τε ἅπαντα ἐν τῷ ἐχυρῷ
 καθεστάναι τὰ ἐντὸς ὤετο. ἦν δὲ ἄρα μειζόνων τοῦτο συμφορῶν
 αἴτιον. οὔτε γὰρ οἷόν τε ἦν οἰκοδομίαν τοσαύτην τὸ μέγεθος ἢ
 P 87 ἐς τὸ ἀσφαλὲς ἐξεργάσθαι, ἢ φρουρεῖσθαι ξὺν τῷ ἀκριβεῖ. ἐπει- 5
 δὴν τε μοίρα τινὶ τούτων δὴ τῶν μακρῶν τειχῶν ἐπισκῆψαιεν οἱ
 πολέμιοι, καὶ τοὺς φρουροὺς ἅπαντας ὑποχειρίους ἐποιεῦντο οὐ-
 δὲνὶ πόνῳ, τοῖς τε ἄλλοις ἐπιπίπτοντες ἀπροσδόκητοι κακὰ οὐκ
 εὐδιήγητα ἐξεργάζοντο.

Ἀλλὰ βασιλεὺς τὰ τε πεπονθότα τούτων δὴ ἀνοικοδομησά- 10
 μενος τῶν τειχῶν, τὰ τε σφαλερὰ ἐπὶ τὸ ἐχυρώτατον κρατυνάμε-
 νος τῶν φρουρῶν ἔνεκα, προσεπετεχνήσατο τάδε. τὰς μὲν ἐξό-
 δους, αἵπερ ἐκ πύργου ἑκάστου ἐς τοὺς αὐτοῦ ἐχομένους ἐξάγου-
 σιν, ἐφράξατο πάσας. ἄνοδον δὲ καθ' ἕκαστον ἐκ τοῦ ἐδάφους
 B ἔντοσθεν ἐτεκτῆνατο μίαν· ἦνπερ ἐπὶ καιροῦ καθεργαζοῦντες οἱ 15
 ταύτῃ φρουροὶ τοὺς πολεμίους περιφρονοῖσι τοῦ περιβόλου ἐντὸς
 γενομένους· ἐπεὶ πύργος ἐς ἀσφάλειαν ἕκαστος αὐτὸς κατὰ μόνας
 τοῖς φρουροῖς ἀπόχρη. καὶ τούτων δὴ τῶν τειχῶν ἐντὸς τὰ ἐς
 ἀσφάλειαν ἐνδεδεχέστατα διεπράξατο, τὰ τε ἄλλα πεποιημένος
 ἥπερ μοι ἔναγχος εἴρηται καὶ πόλεως Σηλυβρίας ἀνανεωσάμενος 20
 ὅσα πεπονθότα τοῦ περιβόλου ἐτύγχανεν. ἐπὶ μὲν οὖν τῶν μα-
 κρῶν τειχῶν ταῦτα Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ εἴργασται.

Ἡράκλεια δὲ ἡ πόλις ἦδε, ἡ παραλία, ἡ ἐν γειτόνων, ἡ
 Πέρινθος (ἥ πάλαι μὲν τὰ πρωτεῖα τῆς Εὐρώπης ἐδίδουσαν, νῦν
 δὲ δὴ μετὰ γε Κωνσταντινούπολιν τὰ δευτερεῖα παρέχονται) δι- 25

vit, quibus gemina iunxit maris littora, ubi inter se bidui fere distant. Quo
 facto, quaecumque cis muros erant, ea se in tuto collocasse existimabat.
 Verum hinc maiora incommoda nascebantur. Neque enim fieri poterat ut
 opus adeo spatiosum vel satis haberet firmitatis, vel diligenter custodiretur.
 Certe hostes, quacumque muros longos invaderent, omnes partis illius custo-
 des opprimebant nullo negotio, caeterosque ex improvise adorti, calamita-
 tem inferebant, quantam nemo verbis facile exponat.

At imperator noster, cum horum ruinas murorum reparasset, et partes
 caducas defensorum causa firmasset optime, hoc adiecit inventum artis.
 Omnes cuiusque turris ad turres vicinas exitus obstruxit, et intra singulas
 unum a solo ascensum fecit; quem in tempore obdentes propugnatores ho-
 stem, muros licet transgressum, rident, quoniam suis quaeque custodiis
 turris sufficit. Intra murorum ambitum perfectam peperit securitatem, non
 solum factis quae modo retuli, sed restauratis etiam ruinis moenium urbis
 Selybriae. Haec Iustinianus Aug. egit ad muros longos.

Urbs vero Heraclea, maritima illa ac vicina, alioque nomine Perinthus
 dicta, quae olim locum in Europa principem tenuit, nunc uni cedit Constan-

ψῶσά τε καὶ λίαν ἀνχμῶσα ἔναγχος ἔκειτο, οὐχ ὅτι ἄνδρος ἢ C
 ἀμφ' αὐτὴν χώρα οὐδὲ ὅτι ἀπημέλητο ταῦτα τοῖς ἐκ παλαιοῦ δει- H 48
 μαμένοις τὴν πόλιν, ἐπεὶ καὶ κατάρρυτος Εὐρώπη ταῖς κρήναις,
 καὶ ποιεῖσθαι τοῖς πάλαι ἀνθρώποις ὀχετοὺς ἔμελεν, ἀλλὰ τὰ ξυν-
 5 ειθισμένα ποιῶν ὁ χρόνος τῇ πόλει τὴν ὀχεταγωγίαν ἀνῆρηκεν,
 ἢ καταγεγηρακυνῖαν τὴν οἰκοδομίαν ὑπεριδὼν, ἢ τῷ μὴ ἐπιμελεῖ- V 453
 σθαι τοὺς Ἡρακλεώτας αὐτῆς ἐπὶ τὴν φθορὰν ποδηγούμενος.
 ὀλίγον τε ἀοίκητος διὰ τοῦτο Ἡράκλεια ἐλέλειπτο εἶναι. ταῦτό
 δὲ τοῦτο καὶ τὰ ἐκείνη βασιλεία ὁ χρόνος ἐποίει ἀξιοθέατα ἐπιει-
 10 κῶς ὄντα. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς οὐ παρέργως, ἀλλὰ βασιλι-
 κῶς μάλιστα, τὴν πόλιν ἰδὼν, ὕδασί τε αὐτὴν ποτίμοις καὶ διει- D
 δέσι ἐπέκλυσε, καὶ τῶν βασιλείων ἀποστερεῖσθαι τοῦ ἀξιώματος
 ὥς ἥκιστα συνεχώρησεν, ἀνοιχοδομησάμενος ἅπαντα.

Ἡρακλείας δὲ ἀποθεν ἡμέρας ὁδὸν χωρίον ἐπιθαλασσίδιον
 15 ἦν, Ῥαιδεστός ὄνομα, παρὰ πλοῦ μὲν ἐφ' Ἑλλησπόντου καλῶς παρα-
 κείμενον, εὐλίμενον δὲ καὶ τῇ κατὰ θάλασσαν ἐργασίᾳ ἐπιτηδείως
 ἔχον τοῖς ἐμπορίᾳ ναυτιλλομένοις καταΐρειν τε καὶ ἀποφορτίζεσθαι
 προσηγῶς μάλιστα, καὶ αὖ πάλιν ἀνάγεσθαι οὐδενὶ πόνῳ ἐμπλη-
 σαμένοις τοῦ γόμον τὰ πλοῖα· βαρβάροις δὲ ἀποκείμενον κατα-
 20 θέουσιν, ἂν οὕτω τύχοι, ἔξαπιναίως τὰ ἐκείνη χωρία, τῷ μήτε
 ἀποτετριγκωμένον μήτε τῇ φύσει δυσπρόσοδον εἶναι. ὥστε καὶ
 τοῖς ἐμπόροις δέει τοῦ κινδύνου ὑπεροφθὲν ἐν ὀλιγωρίᾳ ἐγένετο. P 88
 νῦν δὲ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς οὐχ ὅσον τῷ χωρίῳ τὴν ἀσφάλειαν
 προσεποίησεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς περιόικοντες ἐσώσατο πάντας. ἐπὶ

17. ἀποφορτίζεσθαι] ἀμφοτερίζεσθαι Toloq.

tinopoli, haud ita pridem siticulosa aridaque iacebat; non quod circumiectus
 ager siccus sit, aut prisci urbis conditores aquam providere neglexerint: cum
 et fontibus Europa benignissime rigetur, et aquaeductum extruendum cura-
 rint veteres: sed aevum solita malignitate illum urbi corruerat, seu vetusti
 contemptu operis, seu Heracleotarum incuria ad ipsum perdendum duceretur.
 Quae causa fuit cur brevi incolae Heracleam vacuum liquerint. Eodem ve-
 tustas redegerat palatium perquam splendidum illius urbis: quam cum imp.
 Iustinianus visisset, non perfunctoria levitate, sed plane regia liberalitate
 inductus, aquis dulcibus limpidisque illam inundavit, nec passus est carere
 honore palatii: quippe totum refecit.

Rhaedestus erat locus maritimus, diei unius itinere procul Heraclea,
 commodo ad Hellespontum enavigandum situ, portu facili et ad maritimum
 commercium opportuno: ita ut institutores eo naves placidissime appellere
 et exonerare, rursus easdem mercibus onustas facillime possent solve. Ve-
 rum si contingeret ut repente barbari se in agros eiicerent, eorum incursi-
 bus patebat, cum nec munimenta, nec difficiles natura aditus haberet.
 Quare institores locum illum spernebant, contemptum pariente metu periculi.
 Iam vero Iustinianus Aug. cum ipsum muniit, tum vicinis omnibus salutem

Ῥαιδεστοῦ γὰρ ἀνέστησε πόλιν, τείχει μὲν ἑρυνήν, μεγέθει δὲ διαφερόντως ὑπέρογκον. οὗ δὲ βαρβάρων σφίσιν ἐγκειμένων οἱ πλησιόχωροι ἅπαντες εἰς καιρὸν καταφεύγοντες σὺν τοῖς χρήμασι διασώζονται.

- B**   **Ι.** Τὰ μὲν οὖν ἐπὶ Ῥαιδεστοῦ Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ ταύτης⁵ πη ἔσχεν. ὅσα δὲ αὐτῷ ἀμφὶ Χερρονήσῳ διαπεπóνηται, ἐρῶν ἔρχομαι. προβέβληται μὲν πάσης ἡ Χερρόνησος τῆς κατ' αὐτὴν Θράκης. ἐπεμβαίνουσα γὰρ τῇ θαλάσῃ καὶ ὥσπερ ἐχομένη τοῦ πρόσω, δόκησιν παρέχεται ὅτι δὴ ἐπὶ τὴν Ἀσίαν χωρεῖ. ἀκτὴ δὲ αὐτῆς ἀμφὶ πόλιν Ἐλαιοῦντα προὔχουσα μία, σγίλζει τε εἰς δύο¹⁰ τὴν θάλασσαν μοίρας, καὶ αὐτὴ τῷ ῥοθίῳ ἀποτεμνομένη τῆς ἄλλης ἡπείρου, καὶ προσιούσῃ ἐπίπροσθεν τῇ θαλάσῃ ὑποχωροῦσα, τὸν Μέλανα καλούμενον ποιεῖ κόλπον. νῆσος δὲ τὸ λοιπὸν ὀλίγου
- C** δέοντος γίνεται, ὄνομα τῷ ποιουμένῳ προσῆκον κτωμένη. Χερρόνησος γὰρ, ὡς τὸ εἶκος, ὀνομάζεται, ἰσθμῷ διειργομένη βρα-¹⁵ χει, μὴ νῆσος παντάπασιν εἶναι. κατὰ τοῦτον οἱ πάλοι ἄνθρωποι τὸν ἰσθμὸν παρέργως τε καὶ λίαν ἀπημελημένως ἐδείμαντο διατείχισμα κλίμακι ἁλωτόν. κῆπον γάρ πού τινα εἰκῇ κείμενον αἵμασιᾶ περιβάλλειν οἴομενοι, ἰσχνόν τε αὐτὸ καὶ ὀλίγον τῆς γῆς ὑπερανεστηκὸς ἐξειργάσαντο. πρὸς δὲ καὶ τὴν ἐκατέρωθεν τοῦ²⁰ ἰσθμοῦ θάλασσαν προβόλους τεκτηνάμενοι βραχεῖς τε καὶ φαύλους, οὕσπερ καλεῖν νενομίκασι μώλους, τὴν μεταξὺ χώραν τοῦ τε ῥοθίου καὶ τοῦ περιβόλου ἐφράξαντο, οὗ ταύτῃ τοὺς ἐπιβου-
- D** λεύσοντας ἀπωσόμενοι, ἀλλ' ἐπὶ τὰς εἰσόδους παρακαλέσοντες·

23. περιβόλου] προβόλου Tolos.

dedit. Urbem enim Rhaedesti condidit, moenibus validam, magnitudineque insignem: quo vicini omnes, imminentibus barbaris, recipientes se tempestive, vitam cum pecuniis servant.

10. Sic Rhaedesti se habuere Iustiniani Aug. coepta: ad illa nunc venio, quae idem apud Cherronesum peregit. Cherronesus totam illam Thraciae partem, cui respondet, praetegit. In mare prominet, ac tanquam si cum ora ulteriore coniuncta esset, sic in Asiam videtur evadere. In littore, circa urbem Elaeuntem, promontorium habet, quo mare bifariam finditur: ipsaque fluente avulsa a reliqua continente ac progredienti mari cedens, sinum efficit, quem Melanem seu nigrum vocant. Parum abest quin fiat insula: unde et nomen consentaneum nacta est: siquidem Cherronesus merito dicitur, angusta dirempta isthmo, ne insula omnino sit. In hoc isthmo veteres murum negligenter extruxerant, scalis superabilem. Perinde enim tenuem humilemque fecerant, quasi hortum, alicubi temere positum, maceria cingerent. Ad utrumque isthmi latus, aggeres, quos appellant moles, in mari excitaverant parvos admodum et contemnendos: ac spatium, quod murum inter undasque intererat, ita sepserant, ut non tam prohibitori vim oppugnantium, quam ad paratos aditus invitaturi viderentur: adeo ridiculum

οὕτω δὴ εὐκαταφρόνητον αὐτὸ ἐξεργάσαντο, καὶ τοῖς ἀποπειρα-
 σομένοις ἐκέλευον. ἡγούμενοι δέ τι τοῖς πολεμίοις ἄμαχον πε-
 ποιῆσθαι ὀχύρωμα, τούτου δὴ περιβόλου τὰ ἐντὸς ἅπαντα φυλα-
 κῆς οὐδεμιᾶς ἀξιοῦν ἔγνωσαν, ἐπεὶ οὔτε φρούριον οὔτε ἄλλο τι
 5 ἔρυμα ἐπὶ Χερρονήσου ξυνέβαινεν εἶναι, καίπερ ὀλίγου δέοντος ἐς
 τριῶν κατατεινούσης ὁδὸν ἡμερῶν. ἔναγχος γοῦν ἀμέλει οἱ πολέ-
 μιοι καταθέοντες τὰ ἐπὶ τῆς Θράκης χωρία ἐγκεχειρίκασιν μὲν ὥς
 ἀποπειρασόμενοι τῆς κατὰ ἡίονα εἰσόδου, δεδιζόμενοι δὲ τοὺς
 ταύτῃ φρουροὺς ἐσπεπληδήκασιν ὥσπερ τι ἄθυρμα παίζοντες, ἐν- P 89
 10 τὸς τε τοῦ περιβόλου γεγένηται οὐδενὶ πόνῳ.

Πολλὰ τοίνυν ἀμφὶ τῶν κατηκόων τῇ σωτηρίᾳ διασκοπού-
 μενος Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἐποίει τάδε. πρῶτα μὲν αὐτῷ ἐξί- V 454
 τηλον τὸ παλαιὸν γεγένηται τεῖχος, οὐδὲ ὅσον ἵχνους οἱ ἀπολελειμ-
 μένου τινός. ἕτερον δὲ αὐτίκα ἐπὶ τῆς αὐτῆς χώρας ἀνέστη, ὅπερ
 15 ἐπιεικῶς εὐρυνόμενον ὕψος ἀνέχει. ὑπεράνω τε τῶν ἐπάλξεων
 ἀνειλημμένη θόλος ἐν στοᾷς τρόπῳ ὀροφον ποιεῖται, καλύπτουσα
 τοὺς τοῦ περιβόλου ἀμυνομένους. ἄλλοι τε τῷ θόλῳ προμαχῶνες
 ἐγκείμενοι διπλασιάζουσι τοῖς τῇδε τειχομαχοῦσι τὸν πόλεμον.
 ἔπειτα δὲ ἀμφοτέρωθεν ἐς τοῦ περιβόλου τὰ πέρατα πρὸς αὐταῖς H 44
 20 πον τῆς θαλάσσης ταῖς ῥαχίαις μάλιστα, προβόλους πεποιήται,
 οὓς μώλους καλοῦσιν, ἐπιπλεῖστον μὲν τοῦ ῥοθίου διήκοντας, τῷ
 δὲ τείχει ξυναπτομένους, ὕψους δὲ περὶ τῷ ἐρύματι ἐναμίλλους
 ὄντας. ἀλλὰ καὶ τὴν τάφρον τοῦ περιβόλου ἔκτοσθεν οὖσαν πε-
 ρικαθάρας τε καὶ κατορύξας ἐνδελεχέστατα μέγα τι αὐτῇ εὖρους
 25 τε καὶ βάθους ἐντέθεται χρῆμα. καὶ μὴν καὶ στρατιωτῶν κατα-
 λόγους ἐν τούτοις ἰδρύσατο τοῖς μακροῖς τείχεσι πᾶσι βαρβάροις

opus erat ac superabile tentaturis. Nihilominus rati inexpugnabile hostibus propugnaculum id quoddam esse, quidquid intra muros erat, patere sinebant: quippe in Cherroneso nec castellum, nec alia quaequam extabat munitio: quamvis tridui fere in longitudinem pateat. Certe non diu est, cum hostes Thraciam incursantes ad littus tentarunt aditum; mox territis custodibus, quasi ludibundi insiluerunt, ac labore nullo intra muri ambitum progressi sunt.

Quare Iustinianus Aug. animo in subditorum salutem intento, rationem hanc iniit. Principio murum veterem ita diruit, ut nullum eius vestigium superesset. Subinde alterum inibi struxit, latitudine altitudineque praestantem. Supra pinnas eductus fornix concameratam porticum efficit, ac muri defensores tegit. Alter pinnarum ordo fornici superpositus, dimicationem duplicat oppugnatoribus. Deinde in utraque muri extremitate, ubi mare illiditur, ac reciprocando subsidit, aggeres sive moles, ut appellant, molitus est; qui in aequor longe procurrunt, et muro continentes, de altitudine cum ipso certant. Exteriores eiusdem fossam purgavit, plurimaque humo egesta, latiore multo fecit et altiore. Praeterea militares numeros in his longis

ἀντιτάξασθαι ἱκανοὺς ὄντας, ἣν τι τῆς Χερρονήσου ἀποπειρῶνται οὕτω δὲ ταῦτα ἐν τῷ βεβαίῳ τῆς ἀσφαλείας καταστησάμενος καὶ τοῖς ἔνδον οὐδέν τι ἥσσον ὀχυρώματα προσεποίησεν. ὥστε εἰ τοῖς μακροῖς τείχεσιν (ἀπέστω δὲ τοῦ λόγου) παθεῖν τι ξυμβαίη, οὐδέν **C** τι ἥσσον Χερρονησιώτας ἐν ἀσφαλεῖ εἶναι. πόλιν τε γὰρ Ἀφρο- 5 δισιάδα ἐρύματι ἐχυρωτάτῳ περιεβύλλετο, ἀτείχιστον ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον τὰ πρότερα οὖσαν, καὶ Κίβεριν πόλιν, ἐπ' ἐδάφους κειμένην, τειχέρη πεποιημένος ξυνώκισεν· ἐνθα δὴ καὶ βαλανεῖα καὶ ξενῶνας ὠκοδομήσατο, οἰκία τε παμπληθῆ καὶ ὅσα ἄλλα πέφυκεν ἐπιφανῆ ἐνδείκνυσθαι πόλιν. ἀλλὰ καὶ τὴν Καλλίπολιν καλουμέ- 10 νην βεβαιότατα ἐτειχίσατο, ἐλπίδι τῶν μακρῶν τειχῶν ἀτείχιστον ἀπολελειμμένην τοῖς πρόσθεν ἀνθρώποις. οὗ δὴ καὶ σιτωνάς τε καὶ οἰνῶνας ἐδείματο δαπάνῃ τῇ πάσῃ τῶν ἐπὶ Χερρονήσου στρατιωτῶν ἱκανῶς ἔχοντας.

Ἔστι δὲ τις Ἀβύδου καταντικρὺ πόλις ἀρχαία, Σησιτὸς ὄνο- 15 μα, καὶ αὐτὴ τὰ πρότερα παρέργως κειμένη, ὀχύρωμά τε οὐδέν **D** ἔχουσα. λόφος δὲ αὐτῇ τις ἰσχυρῶς ἀπότομος ἐπανέστηκεν· ἵνα δὴ φρούριον ἐδείματο ἀπρόσβατον ὅλως, ἐλεῖν τε, εἴ τις ἐγχειροίη, ἀμήχανον. Σησιτοῦ δὲ οὐ μακρὰν ἀποθεν τὴν Ἐλαιοῦντα ξυμβαίνει εἶναι. πέτρα τε τῆς θαλάσσης ἀπορραγεῖσα ἐνταῦθα ἀνέ- 20 χει, ἄκραν οὐρανομήκη ἐξαίρουσα τειχέρη φύσιν. φρούριον οὖν καὶ τῇδε ὁ βασιλεὺς οὗτος ἐδείματο, δυσπάρειτόν τε καὶ τοῖς προσιοῦσι παντελῶς ἄμαχον. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν Θεσκῷ φρούριον ἐπὶ θάτερα τοῦ μακροῦ τείχους ἰδρύσατο, περιβόλῳ κρατυνάμενος ἐχυρῷ μά-

muris locavit, barbaris omnibus arcendis pares, si qua Cherronesi pars tentaretur. His ita firmatis atque in tuto positis, nihilo minori cura interiora communiit; ut si quid sinistri (absit verbo malum omen) longis muris acciderit, haud minus securi sint Cherronesiotae. Urbem enim Aphrodisiadem, undique fere nudam, moenibus firmissimis cinxit. Urbi Ciberi, quae eversa iacebat, muros atque incolas dedit, ibique balneas, xenodochia, aedes quamplurimas, quidquid demum splendorem civitatis probare solet, aedificavit. Sed et moenia validissima circumdedit Callipoli, quam veteres tali praesidio carere siverant, longis muris confisi. In eadem urbe horrea cellasque vinarias extruxit, quae militibus, quotquot agerent in Cherroneso, alendis sufficerent.

Contra Abydum est Sestus, urbs antiqua, et ipsa prius neglecta atque immunita: cui collis imminet admodum praeceps. Castellum hic posuit inaccessible, et invadere volentibus inexpugnabile. Sesto haud multum abest Elaeus, ubi rupes mari avulsa eminet, in caelum verticem tollens, natura munitum. Ibi quoque castellum imp. noster condidit, aditu difficillimum, supraque vires subeuntium positum. Ad latus alterum longi muri, castellum

λιστα· ταύτη τε τοῖς Χερρονησιώταις τὴν ἀσφάλειαν πανταχόθεν αὐτὸς προσεποίησε.

ια'. Μετὰ δὲ Χερρόνησον Αἶνος οἰκεῖται πόλις, ἐπὶ τοῦ P 90 οἰκιστοῦ τῆς προσηγορίας ὠνομασμένη. Αἰνείας γὰρ ἦν, ὥσπερ 5 λέγουσιν, ὁ τοῦ Ἀγχίσου. ταύτης ὁ περίβολος εὐάλωτός τε ἦν τῷ χθαμαλὸν εἶναι· οὐδὲ ὅσον γὰρ ἐς τὸ ἀναγκαῖον ἀνεῖχεν ὕψος· καὶ ἀναπεπταμένην τινὰ εἴσοδον κατὰ τῆς θαλάσσης τὸ γειτόνημα εἶχεν, ἀμηγέπη ἐπιψαύοντος αὐτοῦ τοῦ ῥοθίου. ἀλλὰ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἀνέστησε μὲν αὐτὸν ἐς ὕψος, μὴ ὅτι ἁλῶναι, ἀλλὰ 10 καὶ ἀποπειρᾶσθαι ἀμήχανον. ὑπεξαγαγὼν δὲ καὶ πανταχόσε φραζάμενος ἀνάλωτον Αἶνον παντάπασι κατεστήσατο. καὶ ταύτη μὲν ἡ πόλις ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἐγγέγονει· ἔμεινε δὲ τοῖς βαρβάροις ἡ B χώρη καταθεῖν εὐπετὴς· ἐπεὶ Ῥοδόπη ὀχυρωμάτων ἐκ παλαιοῦ ὑπεσπάνιζεν. ἦν δὲ τις κώμη ἐν τῇ μεσογείᾳ Βέλλουρος ὄνομα, 15 πλούτου μὲν δυνάμει καὶ πολυανθρωπία ἴσα καὶ πόλις, τῷ μέντοι τειχέως οὐδαμῇ εἶναι ληιζομένοις διηνεκὲς ἐπαρκοῦσα βαρβάροις, ἀγροῖς τε τοῖς ἀμφ' αὐτὴν κειμένοις πολλοῖς γε οὔσι ταὐτὸ πᾶσχουσα. καὶ αὐτὴν δὲ ὁ βασιλεὺς οὗτος πορίζει τε καὶ ἀποτειγίζει, καὶ αὐτοῦ ἐπαξίαν τίθεται εἶναι. καὶ μὴν καὶ ἄλλων τῶν ἐπὶ 20 Ῥοδόπης πόλεων ὅσα δὴ ἐνδεῖν ἢ καταπεπονηκέναι ξυνηνέχθη τῷ V 455 χρόνῳ σπουδῇ πάσῃ ἀνέστησεν. ἐν αἷς Τραιανοίπολις τε καὶ C Μαξιμιανούπολις εἰσεν, ὧνπερ ἐπηνώρθωσε τὰ ἐν τοῖς προβόλοις σαθρὰ γεγονότα. ταῦτα μὲν οὖν τῇδε πεποιήται.

Ἀναστασιούπολις δὲ ἡ τῇδε οὖσα τειχέως μὲν καὶ πρότερον

16. ληιζομένοις] δηιζομένοις Tolos.

moenibus validissimum Thesei statuit, itaque Cherronesi incolas ab omni parte securos praestitit.

11. Ultra Cherronesum urbs Aenus incolitur, nomen nacta ab Aenea conditore, ut perhibent, Anchisae filio. Eius moenia, cum humiliora essent, occupari facile poterant: nec solum deerat necessaria altitudo, sed apertum etiam habebant aditum, qua mari vicina erant, cuius fluctibus leviter stringebantur. Illa Iustinianus Aug. tam alte eduxit, ut tentari iam nequeant, nedum capi. Iisdem a mari paulum seductis et undique munitis, Aenum plane inexpugnabilem reddidit. Urbis quidem securitati sic provisum erat; sed agros barbari incursare facile poterant, cum ab antiquo munitiones in Rhodope rarae essent. Pagus erat mediterraneus Bellurus, divitiis hominumque frequentia aequalis urbi: is quia moenibus carebat, praeda semper dabat barbaros, et cum agris circumiacentibus plurimis eandem fortunam subibat. Hic urbem facit imperator noster, locum moenibus cingit ornatque, ut ipsius munificentiam decet. Quidquid caeteris Rhodopes urbibus deerat, vel aevo fatiscebat, omni studio aedificavit. In his sunt Traianopolis ac Maximanopolis, quarum muros, ubi corrupti erant, refecit. Haec ibi.

In eodem tractu Anastasiopolis, moenibus quidem erat circumdata, sed

ἦν, ἐν δὲ τῇ παραλίᾳ κειμένη ἀφύλακτον εἶχε τὴν ταύτην ἡϊόνα·
 τὰ πλοῖα πολλάκις ἀμέλει ἐνταῦθα καταίροντα ὑποχείρια βαρβά-
 ροις Οὐννοῖς ἑξαπινάως γεγένηται· ὥστε καὶ τὰς νήσους ἐνθένδε
 τὰς τῇ χώρᾳ ἐπικειμένας ἠνώχλησαν. Ἰουστινιανὸς δὲ βασιλεὺς
 D διατειχίσματι τὴν παραλίαν περιβαλὼν ὅλην, ταῖς τε ναυσὶ καὶ 5
 τοῖς νησιώταις τὴν ἀσφάλειαν ἀνεσώσατο. ἀλλὰ καὶ τὸν τοῦ
 ὕδατος ὀχετὸν ἐκ τῶν ὄρων, ᾧ ταύτῃ ἀνέχει, μέχρι ἐς τὴν πόλιν
 ὑπέρογκον ἀνέστησεν ὕψος· ἔστι δέ τις ἐν Ῥοδόπῃ πόλις ἀρχαία,
 Τόπερος ὄνομα, ἣ ποταμοῦ μὲν ῥεῖθρα περιβάλλεται ἐκ τοῦ ἐπι-
 πλεῖστον, λόφον δὲ αὐτῇ ἐπανεστηκότα ὄρθιον εἶχεν. ἐφ' οὗ δὴ 10
 οὐ πολλῷ ἔμπροσθεν Σκλαβηνοῖς βαρβάροις ἐάκτω. ἀλλὰ βασι-
 λεὺς Ἰουστινιανὸς μέγα τῷ περιβόλῳ ὕψος ἐντέθεικεν· ὥστε ὑπερ-
 αῖρει τοσοῦτῳ τὸν λόφον, ὅσῳ δὴ αὐτοῦ καταδεέστερος τὰ πρότερα
 P 91 ἦν. καὶ στοὰν μὲν ἐпанέστησεν ἐν Θολωτῷ τείχει, ὅθεν δὴ τοῖς
 τειχομαχοῦσιν οἱ τῆς πόλεως ἀμυνόμενοι ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς διαμά- 15
 χονται, τῶν δὲ πύργων ἕκαστον φρούριον ἐρυμνὸν ἐσκευάσατο
 εἶναι. ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκ τοῦ περιβόλου μέχρι ἐς τὸν ποταμὸν δια-
 τειχίσματι περιβαλὼν ἐκρατύνατο. ταῦτα μὲν Ἰουστινιανῷ βασι-
 λεῖ τῇδε πεποίηται.

Καὶ ὅσα δὲ αὐτῷ ὀχυρώματα εἴργασται ἀμφὶ τε τὴν ἄλλην 20
 Θράκην καὶ τὴν νῦν καλουμένην Αἰμίμοντον, ἐγὼ δηλώσω. πρῶτα
 μὲν Φιλιππουπόλεως τε καὶ Πλωτινοπόλεως τὰ τε ἐνδέοντα καὶ
 H 45 καταπεπονηκότα σπουδῇ τῇ πάσῃ ὠκοδομήσατο· ἐπεὶ αὐτὰς ἐπι-
 μαχωτάτας ξυνέβαινεν εἶναι, καίπερ ἔθνεσι γειτονούσας βαρβάρων
 πολλοῖς. καὶ φρούρια δὲ ἀνάριθμα ἐπὶ Θράκης ἰδρύσατο πάσης, 25
 δι' ὧν τὴν χώραν, ὑποκειμένην τὰ πρότερα ταῖς τῶν πολεμίων

mari apposita littus habebat immunitum. Quocirca saepe contigerat ut Hunni barbari, captis repente navibus, quae illuc appulsae fuerant, negotium insulis circumiectis facerent. Verum Iustinianus Aug. ora omni maritima muro circummunita, navigiis et insularibus securitatem restituit: praealtum etiam aquaeductum a vicinis montibus ad urbem usque construxit. Toperus, antiqua urbs Rhodopes, fere undique ambita fluvio, colli arduo subiacebat; qua non ita pridem a Sclavenis barbaris capta fuerat. Imperator vero Iustinianus tam altè muros extulit, ut collem tanto superent, quanto prius erant inferiores. Hic porticum cameratam imposuit, unde urbis defensores tuto cum oppugnatoribus dimicant. Ex unaquaque turri castellum validum fecit: quae a moenibus ad fluvium patebant, ea muro firmavit. Haec ibi acta ab imp. Iustiniano.

Iam quo pacto reliquam Thraciam, et quam hodie vocant Haemimontum munierit, declarabo. Ac primum quidem quae Philippopoli et Plotinopoli deerant aut lababant, accuratissime aedificavit: infirmissimae enim erant, quamvis barbaras nationes multas vicinas haberent. Tota in Thracia innumera castella condidit, itaque partes illas, incursionibus barbarorum prius

ἐπιδρομαῖς, παντάπασιν ἀδῆωτον κατεστήσατο. ἔστι δὲ τὰ φρού-
ρια, ὅσα ἡμῶς μεμνησθαι, παρ' ὄνομα τάδε.

expositas, a populatione prorsus vindicavit. Castella autem quoad meminisse
possumus nominatim haec sunt.

5 Ἐν Εὐρώπῃ·

Λυδικαί.
Ἐλαῖαι.

In Europa :

Lydicae.
Elaeae.

Ἐν Ῥοδόπῃ τὰ καινούργια·

In Rhodope, recentia :

- Κασεήρα.
10 Θεοδορούπολις.
Τὸ τοῦ Θράσου.
Θουδανελᾶναι.
Μούνδεπα.
Θαρσάνδαλα.
15 Δένιζος.
Τόπαρον.
Δαλάταρβα.
Βρέ.
Κουσκάβρι.
20 Κούσκουλος.
Θρακῆς Βόσπαρα.
Οὔεσούπαρον.
Καπιστούρια.
Βηρίπαρα.
25 Ἰσγίπερα.
Ὀζόρμη.
Βηρητάρως.
Ταμονβαρί.
Σκέμνας.
30 Καράσθυρα.
Πίνζος.
Τουλεοῦς.
Ἀρζον.
Καστράζαρβα.
35 Ζωσίτερσον.
Βέργισον.
Δίγγιον.
Σάκισσος.
Κυρτουξοῦρα.
40 Ποταμονκάστελλον.
Ἰσδικαία.
Τὸ ἐμπόριον.
Ταυροκεφάλαιον.
Βηλαϊδίπαρα.
45 Σκίτακες.
Βέπαρα.
Πουσινόν.

Caseera.
Theodoropolis.
Thrasi.
Thudanelanae.
Mundepa.
Tharsandala.
Denizus.
Toparum.
Dalatarba.
Bre.
Cuscabri.
Cusculus.
Thraciae Bospara.
Vesiparum.
Capisturia.
Veripara.
Isgipera.
Ozorme.
Vereiaros.
Tamonbari.
Scemnas.
Carasthyra.
Pinzus.
Tuleus.
Arzon.
Castrazarba.
Zositersum.
Bergisum.
Dingium.
Sacissus.
Cyrtuxura.
Potamocastellum.
Isdicaea.
Emporium.
Taurocephalaenum.
Velaidipara.
Scitaces.
Bepara.
Pusinum.

11. Τὸ τοῦ Θράσου] Cum sequentibus in unum conflat Tolos, τὸ τοῦ
Θρασουσουδάνελον, in altero ms. σουδάνε λᾶναι. MALT. 16. Τό-
παρον] τὸ πόρρον Tolos.

Τμανπαρουβρι.	Hymauparubri.	
Σκαριωτασαλουκρα.	Scariotasalucra.	
Αυγούστας.	Augustas.	
Ουρδαούς.	Urdaus.	
Του αγίου Τραιιανου.	Sancti Traiani.	5
Δερταλλος.	Dertallus.	
Σολβανου.	Solvani.	
Βάσκον.	Vascum.	
Ζίγκυρα.	Zincyra.	
Αιμιμόντον.	Haemimonti.	10
Ζημάρκον.	Zemarchi.	
Κηριοπάρων.	Cerioparorum.	
Κασιβόνων.	Casibonorum.	
Τὸ Οὔγκον.	Unci.	
Ἀντωνῖνον.	Antoninum.	15
V 456 Γεσιλαφοσσάτον.	Gesilae fossatum.	
Χεροῖνον.	Cheroenum.	
Προβίνον.	Prohini.	
P 92 Του αγίου Θεοδώρον.	S. Theodori.	
Βουρδέπτω.	Burdepto.	20
Ρακούλη.	Rhacule.	
Του αγίου Ιουλιανου.	S. Iuliani.	
Τζίταετούς.	Tzitaētus.	
Βηλαστύρας.	Velastyras.	
Γετρίνας.	Getrinas.	25
Βρέδας.	Bredas.	
Βήρος.	Verus.	
Θωκύωδης.	Thocyodis.	
Βία.	Via.	
Ἀναγονκλίας.	Anagonclias.	30
Σούρας.	Suras.	
Ἀνθιπάρον.	Anthipari.	
Δορδάς.	Dordas.	
Σαρμαθών.	Sarmathon.	
B Κλεισοῦρα.	Clisura.	35
Ἰλασιάναι.	Hylasianae.	
Θρασαρίχον.	Thrasarichi.	
Βαῖκα.	Baeca.	
Χρύσανθος.	Chrysanthus.	
Μαρκέρωτα.	Marcerota.	40
Ζδεβρίν.	Zdebrin.	
Του αγίου Θεοδώρον.	S. Theodori.	
Ἀσγαρζος.	Asgarzus.	
Βουρτούγιζι.	Burtudgizi.	
Ταυρόκωμον.	Taurocomum.	45
Νίκη.	Nice.	
Καβοτούμβα.	Cavotumba.	
Δείξας.	Dixas.	
C Γητιστράους.	Getistraus.	
Δέβρη.	Debre.	50
Προβίνον.	Prohini.	
Κάρβερος.	Carberus.	
Τὸ Ἐσιμόντον.	Esimonti.	
Ἀσγίζους.	Asgizus.	
Δαλάταρβα.	Dalatarba.	55

32. Ἀνθιπάρον] ἀνθιπάρον Tolos.

41. Ζδεβρίν] ζδέρβην Tolos.

Θεοδωρονόπολις.
 Τζυειδών.
 Τζονπολέγων.
 Βασίβουνον.
 5 Ἀγχιάλος.
 Μαρκιανόν.
 Κυρίδανα.
 Βεκούλι.
 Τὰ Θράκης λειπόμενα, παρὰ τε τὸν
 10 Εὐξείνιον πόντον καὶ ποταμὸν
 Ἰστρον, καὶ τῇ μεσογείᾳ, οὕτως.

Theodoropolis.
 Tzyidon.
 Tzonpolegon.
 Basibunum.
 Anchialus.
 Marcianum.
 Cyridana.
 Beculi.
 Caetera Thraciae castella ad pontum
 Euxinum et flumen Istrum, necnon
 in partibus mediterraneis haec sunt.

Παρὰ μὲν ποταμὸν Ἰστρον·

Ad fluvium Istrum:

Μυσίας.
 Ἐρκουλέντε.
 15 Σκατρίνα.
 Ἀππίαρα.
 Ἐξεντάπριστα.
 Δεονιάνα.
 Λιμώ.
 20 Ὀδυσσός.
 Βίδιγισ.
 Ἀρίνα.
 Νικόπολις.
 Ζικίδεβα.
 25 Σπίβυρος.
 Πολισκάστελλον.
 Κιστίδιζος.
 Βαστέρνας.
 Μέταλλα.
 30 Βηρίπαρα.
 Σπαδιζός.
 Μαρκερώτα.
 Βόδας.
 Ζισνούδεβα.
 35 Τουρούλης.
 Ἰουστινιανούπολις.
 Θερμά.
 Γεμελλομούντες.
 Ἀσίλβα.
 40 Κούσκανα.
 Κούσκον.
 Φοσσάτον.
 Βισδίνα.
 Μαρκιανούπολις.
 45 Σκυθιάς.
 Γραψώ.
 Νονώ.
 Τροσμής.
 Ναϊοδουνώ.
 50 Ῥεσιδίνα.
 Κωνσταντιανή.
 Καλλάτις.
 Βασσίδινα.

Mysias.
 Erculente.
 Scatrina.
 Appiara.
 Exentaprista.
 Deoniana.
 Limo.
 Odysus.
 Bidigis.
 Arina.
 Nicopolis.
 Zicideba.
 Spibyrus.
 Poliscastellum.
 Cistidizus.
 Basternas.
 Metalla.
 Veripara.
 Spadizus.
 Marcerota.
 Bodas.
 Zisnudeba.
 Turules.
 Iustinianopolis.
 Therma.
 Gemellomuntes.
 Asilba.
 Cuscana.
 Cuscum.
 Fossatum.
 Bisdina.
 Marcianopolis.
 Scythias.
 Grapso.
 Nono.
 Trosmes.
 Naioduno.
 Rhesidina.
 Constantiana.
 Callatis.
 Bassidina.

40. Κούσκανα] κούσκανρι Tolos.

Βελεδίνα.	Beledina.	
Ἀβριττος.	Abrittus.	
Ῥουβούστα.	Rubusta.	
Δινίσκαρτα.	Diniscarta.	
Μοντερεγίνα.	Monteregine.	5
Βέκισ.	Becis.	
P 93 Ἀλτῖνα.	Altina.	
Μαυρόβαλλε.	Maurovalle.	
Τίγρα.	Tigra.	
Σκεδεβά.	Scedeba.	10
Νόβας.	Novas.	
V 457 Ἐν δὲ τῇ μεσογείᾳ·	In regione mediterranea :	
Κοπούστορος.	Copustorus.	
Βιργιναζώ.	Virginazo.	
Τιλλιτώ.	Tillito.	15
Ἀγκυριανὰ.	Ancyriana.	
Μουριδεβά.	Murideba.	
Ἰτζης.	Itzes.	
Καστελλονόβο.	Castellonovo.	
Παδισάρα.	Padisara.	20
Βισμαφά.	Bismapha.	
Βαλεντινιανὰ.	Valentiniana.	
Ζάλδαπα.	Zaldapa.	
A Ἀξίοπα.	Axiopa.	
Καρσώ.	Carso.	25
Γρατιανὰ.	Gratiana.	
Πρεΐδισ.	Preidis.	
Ἀργαμώ.	Argamo.	
Παυλίμανδρα.	Paulimandra.	
Τζάσκλις.	Tzasclis.	30
Πούλχρα Θεοδώρα.	Pulchra Theodora.	
Τόμις.	Tomis.	
Κρέας.	Creas.	
Κατασσού.	Catassi.	
Νίσκονις.	Nisconis.	35
Νοβεβιονστινιανὰ.	Noveiustiniana.	
Πρεσιδιώ.	Presidio.	
Ἐργαμία.	Ergamia.	
Καὶ τὰ λοιπὰ, οὐχ ὑποκίπτοντα ἀριθμῷ.	Et caetera, quae numerum excedunt.	40

7. Ἀλτῖνα] ἀλιδίνα Tolos.

30. Τζάσκλις] τζέκλις Tolos.

14. Βιργιναζώ] βιργινασκώ Tolos.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΟΥ ΔΕΣΠΟΤΟΥ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ ΚΤΙΣΜΑΤΩΝ

ΛΟΓΟΣ Ε΄.

PROCOPII CAESARIENSIS DE AEDIFICIIS DN. IUSTINIANI LIBER V.

Τὰ μὲν δὴ ἐν πάσῃ Εὐρώπῃ δεδημιουργημένα Ἰουστινιανῷ βα- P 94
σιλεῖ ἐς ὅσον οἶόν τε ἦν ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγῳ ἐρρήθη. ἐς δὲ V 458
τῆς Ἀσίας τὰ λειπόμενα ἰτέον ἡμῖν. ὅσα μὲν οὖν πόλειών τε καὶ
φρουρῶν ἐρίματα, ἐτέρας τε οἰκοδομίας κατὰ τὴν ἐψῶν πεποιή-
5 ται χώραν, ἐξ ὁρίων τῶν Μηδικῶν ἄχρι που ἐς Παλμύραν πόλιν, P 95
ἢ ἐν Φοίνιξι τοῖς ἐπὶ Λιβάνου τευχάνει οὖσα, ἤδη μοι ἔμπροσθεν
δεδηλωσθαι οἶμαι. ἐν δέ γε τῷ παρόντι καὶ ὅσα κατὰ τὴν ἄλλην
Ἀσίαν καὶ Λιβύην αὐτῷ εἵργασται ἢ τὰ κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐπανορ-
θοῦντι δυσπάρिता καὶ κινδύνων ἀτεχνῶς ἔμπλεα, πῇ μὲν ὁρῶν
10 ἐπικειμένων κρημνώδη ὄντα, πῇ δὲ ποταμοῦ γειτονήματι τοὺς πα-
ραπίπτοντας ἀποπνίγοντα, ἢ πόλεων ἰωμένῳ παθήματα πάντα,
ἐρῶν ἔρχομαι, ἀρχόμενος ἐνθένδε.

In superiori libro Iustiniani Aug. aedificia, quaecumque sunt in Europa, quoad eius fieri potuit, recensuimus: nunc transeundum ad partes Asiae praetermissas. Ac supra quidem commemorata videntur mihi urbium castel-
lorumque munimenta, ac caetera, quae extruxit in oriente, a limite Persico ad urbem usque Palmyram, in Phoenicia sitam, subiecta Libano. Iam vero eiusdem aedificia cum in Asia reliqua, tum in Africa; cincta moenibus op-
pida; curam viis adhibitam difficilibus ac periculo plena, cum vel montibus penderent praecipites, vel prolapsos viatores extinguerent vicino flumine; factam denique omnibus urbium calamitatibus medicinam aggredior stylo prosequi, atque hinc initium facio.

Χῶρόν τινα πρὸ τῆς Ἐφεσίων πόλεως ἐν ὄρει κείμενον
 ξυνέβαινεν εἶναι, οὐ γήλοφον οὐδὲ δυνατόν ἀφείναι καρπούς, εἴ
 τις πειρώτο, ἀλλὰ σκληρόν τε καὶ τραχὺν ὅλως. ἔνταῦθα νεῶν
 B οἱ ἐπιχώριοι ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις Ἰωάννη τῷ ἀποστόλῳ ἀνέθηκαν,
 θεολόγῳ τὴν ἐπὶ κλήσιν. θεολόγος δὲ ἀπόστολος οὗτος ὠνόμασται, 5
 ἐπεὶ τὰ γε ἅμφί τῷ θεῷ ἄμεινον αὐτῷ ἢ κατὰ ἀνθρώπου δεδιή-
 γηται φύσιν. τοῦτον δὲ τὸν νεῶν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς βραχὺν
 τε ὄντα καὶ κακαπεπονηκότεν τῷ μήκει τοῦ χρόνου καθελὼν ἐς τὸ
 ἔδαφος, ἐς τοσόνδε μεθηρομόσατο μεγέθους καὶ κάλλους, ὥστε δὴ,
 H 46 ξυνελόντα εἰπεῖν, ἐμφερέστατος καὶ παντάπασιν ἐνάμιλλος τῷ 10
 ἱερῷ ἐστιν, ὅπερ ἐν πόλει τῇ βασιλίδι τοῖς ἀποστόλοις ἀνέθηκε
 πᾶσιν, ὥσπερ μοι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν δεδήλωται λόγοις.
 C Ταῦτα μὲν ἐν Ἐφέσῳ ἐξείργασται τῷ βασιλεῖ τούτῳ. ἐν
 V 459 Τενέδῳ δὲ ταύτῃ τῇ νήσῳ σωτήριόν τι πόλει τε τῇ βασιλίδι καὶ
 τοῖς κατὰ θάλασσαν ἐργαζομένοις πεποιήται, ὅπερ ἐγὼ αὐτίκα 15
 δηλώσω, τοσοῦτον ὑπειπὼν· ἡ θάλασσα ἐφ' Ἑλλησπόντου ἐν
 στενῷ μάλιστα φέρεται. ἅμφω γὰρ αἱ ἡπειροὶ ἀλλήλαις ὥς ἀγ-
 χοτάτω ἔνταῦθα ἰοῦσαι τὴν τοῦ πορθμοῦ ποιοῦνται ἀρχὴν ἅμφι
 Σηστόν τε καὶ Ἄβυδον, ἐπειδὴν τε αἱ νέες ἔνταῦθα ἴκωνται,
 ὅσαι δὴ Κωνσταντινουπόλεως εὐθὺ ἵενται, τῇδε ὁρμίζονται. ἀνά- 20
 γεσθαι δὲ αὐταῖς ἐνθενδε ἀμήχανά ἐστιν, ὅτι μὴ νότου ἐπιπνεύ-
 σαντος ἀνέμου σφίσιν. ἥνικα γοῦν ὁ σιταγωγὸς στόλος ἐκ πόλεως
 Ἀλεξανδρείας ἔνταῦθα ἴοι, εἰ μὲν ἐμπέσοι τὸ πνεῦμα ἐπιφορον
 D σφίσι, δι' ὀλίγον μὲν οἱ ταύτην τὴν ἐργασίαν διαχειρίζοντες καταί-
 ρουσι ταῖς ναυσὶν ἐς τοὺς Βυζαντίους λιμένας, ἀποφορτιζόμενοι 25

Locus erat pro urbe Epheso situ arduus, non terrenus, nec, si cultura accederet, fructuosus; sed durus atque asper omnino. Hic olim templum indigenae posuerant Iohanni Apostolo, cui cognomen est theologi inditum, ex eo nempe quod de natura divina supra humanae captum disseruerit. Aedem hanc Iustinianus Aug. parum admodum nec iam annos ferentem, funditus demolitus, felici vice tam amplam fecit ac splendidam, ut, ne longum faciam, simillima sit ac plane par templo illi, quod in urbe regia apostolis omnibus, ut a me in libris superioribus dictum est, consecravit.

Ephesi quidem hoc extat opus principis nostri: quod autem est in insula Tenedo, urbi regiae maritimisque institoribus salutem affert. Id protinus exponam, ubi unum subiecero. Angustissimum est mare in Hellesponto: quippe ibi proxime coeunt geminae continentes, et ad Sestum Abydumque dant initium freto. Illuc naves cum pervenere, quaecumque recta petunt Constantinopolim, ad oram illam appulsae, proficisci inde nequeunt, nisi flante austro. Quare ubi classis frumentaria eo venit ex urbe Alexandria, si ventus secundus aspiret, qui eiusmodi mercaturam faciunt, brevi tempore portus Byzantii cum navibus tenent: quas simul exonerarunt, discedunt, ut

δὲ ἀπαλλάσσονται αὐτίκα δὴ μάλα, ἐφ' ᾧ δὴ πρὸ τῆς τοῦ χειμῶ-
 νος ὥρας ἅπαντες δεύτερόν τε καὶ τρίτον διαπεραιῶσονται στόλον.
 ὅσοις δὲ αὐτῶν βουλομένοις ἦ, καὶ ἄλλο τι τῶν ἐμπολημάτων ἐν-
 θένδε ἀντιφορτισάμενοι ἀναστρέφουσιν. εἰ μέντοι ἀπεναντίας
 5 σφίσι τὸ πνεῦμα ἐφ' Ἑλλησπόντου ἴοι, ἐνταῦθα δὴ τῷ τε σίτῳ
 καὶ ταῖς ναυσὶ σεσηπέναι συνέβαιεν. ἅπερ ἐν προνοίᾳ πεποιημέ-
 νος Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς διαφανῶς ἐπιδέδεικται ὡς ἀνθρώπῳ
 ἂν ἀμήχανον οὐδὲν γένοιτο, οὐδ' ἦν τοῖς χαλεπωτάτοις ἀνταγω-
 νίζοιτο. ἐν Τενέδῳ γὰρ τῇ νήσῳ, ἣ τοῦ πορθμοῦ ἀγχιστὰ ἐστι,
 10 σιτῶνας ἐπετεχνήσατο τῷ παντὶ στόλῳ ἀποφορτίσασθαι διαρκῶς P 96
 ἔχοντας, εὖρος μὲν οὐχ ἥττον ἢ ἐνενήκοντα, μῆκος δὲ ποδῶν ὀγ-
 δοήκοντα καὶ διακοσίων, ἐς ὕψος τε ἄφατόν ἐπτεικῶς κατατείνον-
 τας. οὗ δὴ τῷ βασιλεῖ ἐξειργασμένου, ὀπηνίκα ἂν τοῦ δημοσίου
 σίτου παράπομποι ἐνταῦθα ἰόντες ἀνέμων ἐναντιώμασι συμποδί-
 15 ζοιντο, οἶδε τὸν φόρτον ἐν τῷ σιτῶνι καταθέμενοι τούτῳ καὶ χαι-
 ρειν φράσαντες τῷ τε βορρᾷ καὶ ζεφύρῳ πολλὰ, καὶ εἴ τις ἄλλος
 ἀπ' ἐναντίας αὐτοῖς ἐνταῦθα ἴοι, ἐς πλοῦν ἕτερον συσκευάζονται.
 καὶ αὐτοὶ μὲν εὐθὺς εἰς τὰ οἰκεῖα κομίζονται, χρόνῳ δὲ ὕστερον,
 ὀπηνίκα ἂν τὸν ἐνθένδε ἀπόπλουν ἐς Βυζάντιον ἐν ἐπιτηδείῳ γενέ-
 20 σθαι ξυμβαίῃ, πλοίοις ἑτέροις τὸν σῖτον ἐκ Τενέδου διακομίζου- B
 σιν οἷς ἐπίκειται ἡ τιμὴ αὕτη.

β'. Ἔστι δὲ τις ἐν Βιθυνίᾳ πόλις, Ἑλένης ἐπώνυμος οὕσα
 τῆς Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως μητρὸς. ἐκ ταύτης γὰρ τὴν
 Ἑλένην ὠρμησθαί φασι, κώμης οὐκ ἀξιολόγου τὰ πρότερα οὔσης.
 25 ἥπερ τὰ τροφεῖα Κωνσταντῖνος ἐκτίνων ὀνόματι μὲν καὶ ἀξιώματι C

omnes iterum ac tertium ante hiemen classe traiciant. Quicumque etiam
 merces vicissim accipere voluerint, illis in naves impositis revertuntur.
 Porro contingebat, ut si ventus reflaret in Hellesponto, illic navigia cum fru-
 mento putrescerent. Huc Iustinianus Aug. animum providentiamque sic con-
 tulit, ut liquido ostenderit, hominem vel in summis difficultatibus nihil non
 efficere posse. Siquidem in Tenedo, proxima freto insula, horrea aedifica-
 vit, quae exposito totius classis frumento sufficient, pedes lata non minus xc.
 longa pedes cclxxx. altitudine maxima. Iam postquam opus imperator con-
 fecit, si publicis frumentariis adversi moram offerant venti, quando eo pro-
 vecti sunt, exoneratis in haec horrea navibus, boream ac zephyrum ventum-
 que alium quemvis contrarium valere iubent, seque ad renavigandum accin-
 gunt. Ac statim quidem ipsi redeunt domum: postea vero, cum est commo-
 dum navigare Byzantium, aliis navibus ex Tenedo frumentum illi advehunt,
 quibus hoc munus incumbit.

2. In Bithynia est urbs, de nomine dicta Helenae, matris Constantini
 Aug.. Quippe natam ibi Helenam perhibent, cum esset vicus ignobilis: cui
 quidem Constantinus, in praemium nutritionis, nomen ac dignitatem urbis

- πόλεως τὸ χωρίον δεδώρηται τοῦτο, οὐ μέντοι οὐδὲν οὐδὲ βασι-
 λὸν οὐδὲ μεγαλοπρεπὲς τῇδε πεποίηται, ἀλλὰ τῇ μὲν κατασκευῇ
 ἐπὶ τῆς προτέρας διέμεινε τύχης, κεκόμψενται δὲ μόνῳ τῷ πόλις
 κεκλῆσθαι καὶ τῇ ἐπωνυμίᾳ τῆς τροφίμου Ἑλένης ἀποσεμνύνεται.
 ὁ δὲ καθ' ἡμᾶς βασιλεὺς, ὥσπερ τὴν ἀγνωμοσύνην ἀπολογούμενος 5
 τοῦ τῆς βασιλείας προπάτορος, πρῶτα μὲν ὕδατος ἀπορία πιεζο-
 μένην τὴν πόλιν ἰδὼν καὶ δίψῃ ἐπιεικῶς δεινῇ ἐχομένην, ὀχετὸν
 αὐτὸς σχεδιάζει θαυμάσιον οἶον, ὕδωρ τε αὐτῷ παρέχεται ἀπροσ-
 δόκητον ἰδεῖν, τοῖς τῇδε ἀνθρώποις οὐ πιεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ
 λούεσθαι ἱκανῶς ἔχον, καὶ ὅσα ἄλλα τρυφῶσιν ἄνθρωποι, εὐπο- 10
 ρίαν κατακόρως ὕδατος ἔχοντες. πρὸς δὲ καὶ βαλανεῖον αὐτοῖς
 D ἐν δημοσίῳ πεποίηται οὐ πρότερον ὄν, ἕτερόν τε ἀνωκυδομήσατο
 διεφθαρμένον τε καὶ εἰκῇ κείμενον τῷ τε σπανίζειν, ἥπερ μοι ἐρ-
 ρήθη, τοῦ ὕδατος καὶ τῷ ἀπημελῆσθαι καταπεσὼν ἤδη. ἀλλὰ
 καὶ ἱερὰ καὶ βασιλεία καὶ στοᾶς καὶ καταλυτήρια ταῖς ἀρχαῖς ἐδεί- 15
 ματο τῇδε, καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπιδέδεικται αὐτὴν πόλιν εὐδαίμονα.
- V 460 Ταύτῃ δὲ ῥεῖ τῆς πόλεως ἄγχιστα ποταμὸς, ὅνπερ ὁμωνύ-
 μως τῷ σχήματι Δράκοντα καλοῦσιν οἱ ἐπιχώριοι. περιστρέφεται
 γὰρ ἐλίσσόμενος ἐφ' ἑκάτερα καὶ ἀπ' ἐναντίας αὐτῷ ἀντιρρεῖ,
 P 97 ἄγων τὰς δίνους, σκολιῷ τε τῷ ῥοθίῳ, πῇ μὲν ἐν δεξιᾷ, πῇ δὲ ἐν 20
 ἀριστερᾷ προσιών· ὥστε ἀμέλει διαβαίνειν αὐτὸν πλεῖον ἢ εἰκο-
 σάκισ ἐπάναγκές ἐστι τοῖς τῇδε ἰοῦσι. πολλοῖς τε οὕτω διεφθάρ-
 θαι ξυνέβαινε τοῦ ποταμοῦ ἑξαπιναίως παρὰ τὰ ξυνειθισμένα
 πλημμύροντος. πρὸς δὲ καὶ δάσος ἀμφιλαφές καὶ καλάμου τῇδε
 φρυομένου μέγα τι χρῆμα συμποδίζον αὐτοῦ τὴν ἐπὶ τὴν θάλασσαν 25

concesserat; sed nullum imperatoriae magnificentiae monumentum reliquerat. Nam si ornatum et structuram spectes, statum pristinum locus retinebat, nudo urbis titulo insignis, Helenaque alumnae suae nomine gloriosus. At imperator noster, ut animi parum liberalis reprehensionem ab imperii patre amoliretur, primum quidem aquae penuria urbem premi et vehementer sitire animadvertens, extructo aquaeductu mirabili, spectaculum praebuit insperatum; eam videlicet lympharum vim, quae civibus non modo ad potum abunde esset, verum etiam ad lavacra caeterasque delicias hominum, quibus est aquae affatim. Praeterea novum balneum publicum ipsis aedificavit, refecitque alterum, quod partim aquae inopia, de qua dixi, partim incuria corruptum, ac iam collapsum, temere iacebat. Quin etiam templa, palatium, porticus, ac magistratuum domos ibidem condidit, rebusque caeteris civitatem beavit.

Proxime urbem labitur fluvius, quem indigenae ab ipsius forma Draconem denominarunt. Etenim per anfractus errat sinuosos utroque versum, et in se recurrit, vortices volvens, ac multiplici flexu modo ad dexteram, modo ad sinistram sese contorquet: prorsus ut iter illac facientibus vicies et amplius ipsum traicere necesse sit. Quocirca multi interibant, repente fluvio praeter solitum exundante. Ad haec cum denso nemore apissoque arundinetο

ἐκβολὴν χαλεπώτερον αὐτὸν ἐσκενωροῦντο εἶναι τοῖς ἐκείνῃ χωρί-
οις. χρόνῳ γοῦν οὐ πολλῷ πρότερον, ὄμβρων οἱ ἐπιγενομένων
πολλῶν, λιμνάζων τε καὶ κυρτούμενος καὶ σκεδαννύμενος ἐπιπλεῖ-
στον τῆς γῆς, ἀνήκεστα κακὰ εἴργασται. χωρία τε γὰρ παμπλη-
5 θῆ καθεῖλε, προρρίζους τε ἀμπέλους, ἔτι μέντοι ἐλαίας τε καὶ B
δένδρων παντοδαπῶν ἀνάριθμα πρέμνα, πρὸς δὲ καὶ τὰς οἰκίας,
αἱ πρὸ τοῦ περιβόλου τῆς πόλεως ἐτύγγανον οὔσαι, πάθεισί τε
ἄλλοις ὑπερμεγέθεσι τοὺς ἐπιχωρίους ἐπέτριψεν. οὕσπερ ἐποικτι-
σάμενος Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἐπενόησε τάδε. τὰ μὲν ἄλσῃ περι-
10 καθήρας καὶ τὸν κάλαμον ἐκτεμῶν ἅπαντα, ἐλευθέρας ποιεῖσθαι H 47
τῷ ποταμῷ ξυνεχώρησε τὰς ἐς τὴν θάλασσαν ἐκβολὰς, ὥς μηκέτι
αὐτῷ διασκεδάννυσθαι ἐπάναγκες εἴη· τὰ δὲ ὄρη κατὰ μέσον ἀπο-
τεμῶν, ἃ δὴ ἀνέχει ἀμφὶ τὰ ἐκείνῃ χωρία, ἐν ταῖς πρότερον ἀπο-
τόμοις καὶ κρημνώδεσι χώραις ὁδὸν ἀμαξιτὸν ἐξεργάσατο. ταύτῃ C
15 τε τοῦ ποταμοῦ τὴν διάβασιν οὐκ ἀναγκαίαν ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον
τοῖς ἐνταῦθα οὔσι πεποίηκεν εἶναι. καὶ γεφύρας δύο ἐς ἄγαν εὐ-
ρείας τῷ ποταμῷ τούτῳ ἐντέθειται, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἀκινδύνως
αὐτὸν διαβαίνουσι τὸ λοιπὸν ἅπαντες.

γ'. Οἷα δὲ καὶ τὴν ἐν Βιθυνοῖς Νίκαιαν ἐξείργασται ἀγα- D
20 θὰ εἰπεῖν ἄξιον. πρῶτα μὲν τὴν ὀχεταγωγίαν παντάπασι διε-
φθαρμένην τε καὶ τὴν χρεῖαν ὥς ἥκιστα παρεχομένην ἀνανεωσά-
μενος ἄπασαν, ὕδασι τὴν πόλιν κατακορῇ διεπράξατο εἶναι. ἔπειτα
δὲ ἱερὰ τε καὶ μοναστήρια τὰ μὲν γυναιξὶ, τὰ δὲ ἀνδράσιν ἐδεί-
ματο. καὶ τὰ ἐκείνῃ βασιλεια, ἐκ μοίρας ἤδη καταπεπτωκότα
25 τινὸς, ἀνενεώσατο σπουδῇ ἅπαντα, ἔτι μέντοι καὶ βαλανεῖον ἐν

illius in mare exitus impediretur, hinc factus importunior, vicinitati gravius incommodabat. Nec diu est, cum auctus imbribus restagnavit, ac tumidos fluctus in terram late effundens, damna gravissima intulit. Agros enim plurimos eluvione perdidit; radicitus vites, oleas, atque innumeros omnigenarum arborum truncos avulsit; domos, quae erant pro urbis moenibus, evertit; aliisque calamitatibus maximis attrivit indigenas. Quos miseratus imp. Iustinianus, hoc cepit peregitque consilium. Circumciso nemore, erutisque calamis omnibus, viam, qua amnis in mare influeret, expedivit; ne amplius efferre se alveo et inundare cogeretur. Tum excisis in medio montibus, qui circum eminent, ubi praecipitia ac derupta pendeabant, viam fecit plaustris meabilem: quo fit ut plerumque incolae non habeant necesse transire fluvium: cui cum binos etiam pontes latissimos imposuerit, iam nemo est quin ipsum tuto transgrediatur.

3. Nec tacenda eiusdem erga Nicaeam Bithyniae beneficentia. Ac primum quidem, aquaeductum diruptum penitus et inutilem refecit, itaque civitati largam aquae copiam suppeditavit. Dein templa ac monasteria, alia feminis, alia viris extruxit. Palatium, cuius pars iam corruebat, a fundamentis sedulo renovavit, itemque thermas, in veredariorum, quos appellant,

τῷ καταλυτηρίῳ τῶν βερεδαρίων καλουμένων ἐκ παλαιοῦ διεφθαρ-
 μένον. ταύτης δὲ τῆς πόλεως ἐς τὰ πρὸς ἥλιον δύοντα ὡς ἀγχο-
 τάτω χειμάρρους ὡς τὰ πολλὰ ἐπισκῆπτειν φιλεῖ, ἄπορον ὅλως
 ἐργαζόμενος τὴν ταύτην ὁδόν. καὶ γέφυρα μὲν τις ἐνταῦθα πε-
 ποίηται τοῖς πάλαι ἀνθρώποις, ἣ προϊόντος χρόνου προσβάλλου-
 5 σαν οὐδαμῇ ἐνεγκοῦσα τὴν τοῦ χειμάρρου ἐπιρροὴν (ἐπεὶ οὐκ ἐν
 ἐπιτηδείῳ διασκευασθεῖσα ἐτύγχανεν) ὑπεχώρησέ τε τῷ ῥοθίῳ
 P 98 βιαζομένῳ καὶ ἀπαιτοῦσα σὸν αὐτῷ ὥχετο, οὐδὲ ἵχνος αὐτῆς ἐν τῷ
 χώρῳ ἀπολιποῦσα, οὗ πρότερον ἦν. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς
 γέφυραν ἐπήξато ἐνταῦθα ἑτέραν ἐς τόσον ὕψους τε καὶ εὗρους 10
 διήκουσαν, ὥστε δὴ αὐτῆς οὐδὲ κατὰ πολλοστημῶριον τὴν προ-
 τέραν οὖσαν γεγονέναι δοκεῖν, ἣ τὸν χειμάρρουν, ἥνικα μορμύρει,
 κατὰ πολὺν ὑπεραιρούσα ἐν τῷ βεβαίῳ διασώζεται τοὺς ταύτη
 ἰόντας.

Ἐν δὲ Νικομηδείᾳ τὸ βαλανεῖον τὸ Ἀντωνίνου ἀνενεώσατο. 15
 μοῖρα γὰρ αὐτοῦ ἡ ἀξιολογωτάτη καταπεπτῶκει, μεγέθει τοῦ ἔρ-
 γου ἀπροσδόκητος ὅτι δὴ ἀνοικοδομηθήσεται γεγεννημένη. ὁ μέγας
 δὲ ποταμὸς οὗτος, ὃν περ Σάγγαριν καλοῦσι νῦν, σφοδρῶ μὲν
 B κατιῶν ἐς ἄγαν τῷ ῥείθρῳ, ἐπὶ μέσης δὲ πεφυκῶς ἄβυσσος, εὐ-
 ρυνόμενος δὲ θαλάσση ἴσα, διαγέγονε μὲν τὰ γε εἰς γέφυραν ἀνέ- 20
 παφος πᾶσιν, ἐξ οὗ γεγόνασιν ἄνθρωποι, ἀκάτων δὲ συνδέοντες
 πλῆθος καὶ φορμηδὸν αὐτὰς ἀλλήλαις ἐναρμολογούμενοι, ἐνταῦθα
 V 461 διαπορθμεύεσθαι τολμῶσι πεζοὶ, ὥσπερ ποτὲ δέει τοῦ Ξέρξου τὸν
 Ἑλλήσποντον ὁ τῶν Μήδων στρατός. ἀλλὰ καὶ τοῦτο οὐκ ἀνεπι-
 κινδύνως αὐτοῖς γίνεται. πολλὰ γὰρ ὁμοῦ τοῖς δεσμοῖς συλλα- 25
 βῶν τὰς ἀκάτους ἀπάσας, εἴτα τὴν διάβασιν ἀνεχαίτισε τοῖς τῇδε

diversorio iampridem fractas. Proxime latus urbis occidentale saepe irrui-
 torrens, ibique viam prorsus praeccludit. Eo loci pontem veteres fecerant.
 Is, tempore progrediente, non sustinens torrentis impetum (quippe male po-
 situs structusque fuerat) undis violentis succubuit, illisque abreptus abiit, ne
 vestigio quidem relicto ubi ante extiterat. Ibidem Iustinianus Aug. pontem
 alterum eduxit in altitudinem tantam ac latitudinem, ut ille vix multesima
 huius pars fuisse videatur. Hic, quando torrens inflatus murmurat, longe
 ipso editior, transitum tutissimum praebet.

Nicomediae Antonini thermas instauravit: quarum praecipua pars col-
 lapsa, spem magnitudine operis adimebat, fore ut aliquando resurgeret.
 Magnus fluvius, quem hodie Sangaria vocant, cursu violentissimus, in medio
 profundus admodum, latitudineque aequoreus, nunquam post homines natos
 pontem subiit: sed scaphis pluribus connexis, tegetisque instar inter se aptis,
 audent transgredi pedites, ut quondam Medorum exercitus Hellespontum
 transiit, Xerxis metuens indignationem. At res non vacat periculo. Nam
 saepe flumen, scaphis omnibus abreptis cum nexibus, transitum viatoribus

λοῦσαι. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς γέφυραν αὐτῷ ἐγκεκείρηκεν ἐποικοδομεῖσθαι τανῦν. ἀρξάμενός τε τοῦ ἔργου ἤδη πολλὴν ἐς αὐτὸ διατριβὴν ἔχει· ὅπερ εὖ οἶδα ὅτι ὑποτελέσει. οὐ πολλῷ ὕστερον, τεκμηριούμενος ὅτι δὴ αὐτῷ τὰ ἔργα συνεπιλαμβάνεται ὁ θεὸς C
 5 ἅπαντα. οὐκοῦν ἀπέραντον αὐτῷ ἐνθύμημα οὐδὲν ἔμεινεν ἐς τόδε τοῦ χρόνου, καίτοι ἐπιπλείστοις τὸ καταρχὰς τοῖς ἀμηχάνοις ἐγχειρεῖν ἔδοξεν.

Ἔστι δέ τις ἐν Βιθυνοῖς ὁδὸς ἐς τὰ Φρυγῶν ἥθη ἐνθὲνδε ἰόντι, ἐνθα δὴ ἀνθρώποις τε ἀναρίθμοις καὶ ζώοις ἑτέροις. χει-
 10 μῶνος ὥρα διολωλέναι ξυνέβαινε· γεώδης γὰρ ὑπεράγαν ἡ χώρα οὔσα, μὴ ὅτι ὄμβρων ἐξαισίων καταρραγόντων ἢ χιόνων πολλῶν ἐπικεχυμένων τε καὶ διαλυθεισῶν ἐν ἐσχάτῳ, ἀλλὰ καὶ ψεκᾶδων ἐπιπεπτωκυῶν, ἃν οὕτω τύχοι, ἐς τέλμα βαθὺ καὶ ἀπόρευτον ξυνισταμένη, τὰς τε ὁδοὺς τεναγώδεις ἐργαζομένη, τοὺς τῇδε ἰόντας
 15 ἐκ τοῦ ἐπιπλείστον ἀνέπνιγεν. ἀλλὰ καὶ τοῦτον αὐτός τε μεγαλο- D
 φροσύνη ψυχῆς καὶ ἡ βασιλὶς Θεοδώρα τὸν κίνδυνον τοῖς παριοῦσι διέλυσαν. ἐς ἡμέρας γὰρ ὁδοῦ ἡμισυ εὐζώνῳ ἀνδρὶ λίθοις παμμεγέθεσι σκέπας τῇ λεωφόρῳ ἀπεργασάμενοι ἐπὶ στερεῆς τῆς ὁδοῦ παριέναι διεσκευάσαντο τοὺς τῇδε ἰόντας. ταῦτα μὲν Ἰουστινιανῷ
 20 βασιλεῖ ταύτῃ ἐξείργασται.

Πηγαὶ δὲ θερμῶν φύσει ἐν Βιθυνοῖς ὑδάτων ἀναβλυστά-
 νουσιν ἐν χώρῳ, ὅνπερ ἐπονομάζουσι Πύθια. ταύτας ἔχουσι
 παραψυχὴν ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ διαφερόντως Βυζάντιοι, ἄλλως
 τε ὅσοις νοσώδεσι συμβαίνει εἶναι. ἐνθα δὴ πολυτέλειαν ἐπιδέ-
 25 δεικται βασιλεῖ πρόπουσαν· βασιλείᾳ τε γὰρ ᾠκοδομήσατο οὐ
 πρότερον ὄντα καὶ λουτρῶνα ἐν δημοσίῳ τῶν ἐκεῖ φρομένων θερ- P 99

abnuit. Nunc Iustinianus Aug. pontem illi imponere aggressus, acriter in opus incumbit, brevi procul dubio absolvendum: idque ex eo conficio, quod omnibus illius coeptis manum deus admovet. Quamobrem nullum hactenus consilium imperfectum reliquit; quamvis persaepe visus initio sit suscipere maiora viribus.

Via quaedam est in Bithynia, qua itur in Phrygiam. Haec innumeris hominibus ac iumentis funesta erat hiberno tempore. Etenim pinguisima regio, non solum demissis imbribus magnis vel multa effusa nive ac demum soluta, sed rore etiam forte delapso tenui, in coenum altum et ineluctabile cogebatur, ac viatores plerumque enecabat, soli tenacitate adempto spiritu. Discrimen hoc ipse ac Theodora Augusta sustulerunt generosa munificentia. Nam ad dimidium spatium, quod uno die vir expeditus conficiat, munita lapidibus maximis via publica, praetereuntibus iter solidum paraverunt. Haec ibi Iustinianus Augustus fecit.

Apud Bithynos, in loco, cui nomen Pythia, exiliunt fontes aquae natura calidae. His cum alii multi, tum vero maxime Byzantii, praesertim aegri, recreantur. Ibi ille magnificentiam imperatore dignam exhibuit. Novum

μῶν ὑδάτων πεποίηται. πηγὰς τε ποτίμων ὑδάτων ὡς ἐκάστη ἀποβλυζούσας ἐς τόνδε τὸν χώρον ὁχεταγωγίᾳ διακομίσας, τὸν πρότερον ἐνταῦθα ἐπιχωριάζοντα περιεῖλεν αὐχμὸν. ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀρχαγγέλου τὸ τέμενος καὶ τὸ τῶν νοσοῦντων ἀναπανστήριον, μεῖζω τε καὶ κατὰ πολὺ ἐπιφανέστερα κατεστήσατο. 5

B δ'. Ἔστι δὲ ποταμὸς ἐν Γαλάταις, ὃν περ καλοῦσιν οἱ ἐπιχώριοι Σίβεριν, τῶν μὲν καλούμενων Συκέων ἄγχιστα, πόλεως δὲ Ἰουλιοπόλεως ἀπὸ σημείων μάλιστα δέκα, ἐς τὰ πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον. ὃς δὴ πολλάκις ἔξυπιναίως ἀρθεὶς ἐπὶ μέγα τῶν ἐκείνη ὁδῷ ἰόντων πολλοὺς ἐφθειρεν. οἷσπερ ὁ βασιλεὺς ἀπαγγελλομέ- 10 νοις συνταραχθεὶς διακωλυτῆς τοῦ κακοῦ τὸ λοιπὸν γέγονε, τὸν μὲν ποταμὸν γεφυρώσας ἔργῳ ἰσχυρῷ καὶ οἷῳ πλημμύροντι ποταμῷ μάχεσθαι· ἕτερον δὲ τοῖχον ἐν προβόλου σχήματι τῆς γε-
H 48 φύρας ἐς τὰ πρὸς ἑὼ πεποιημένος, ὃν δὴ πρόμαχον καλοῦσιν οἱ ταῦτα σοφοί. καὶ νεῶν δὲ αὐτοῖς ὠκοδομήσατο ἐς τὰ πρὸς δύοντα 15 ἥλιον τοῖς παριοῦσι σωτήριον χειμῶνος ὥρα ἐσόμενον. ταύτης δὲ
C Ἰουλιοπόλεως περίβολον ἠνώχλει τε καὶ κατέσειε ποταμὸς, ἀμφὶ τὰ πρὸς ἐσπέραν παραρρέων. ἀλλὰ καὶ αὐτὸν διεκώλυσεν ὁ βασιλεὺς οὗτος, ἀντιτείχισμα τῷ περιβόλῳ ἐπὶ πόδας οὐχ ἥσσον ἢ πεντακοσίους καταστησάμενος. ταύτῃ τε τὸ τῆς πόλεως ἔρυμα 20 οὐκ ἐπικλυζόμενον διεσώσατο.

Ἐν δὲ Καππαδόκαις ἐποίει τάδε. Καισάρεια μὲν πόλις ἐνταῦθα μεγίστη τε καὶ πολυάνθρωπος ἐκ παλαιοῦ τυγχάνει οὔσα. τεῖχος δὲ αὐτὴν περιέβαλλε τῷ ὑπερβάλλοντι τῆς ἀμετρίας ἐπιμαχώτατόν τε ὃν καὶ ἀφύλακτον ὄλως. χώρας τε γὰρ οὐ τι 25

enim palatium condidit; et ubi calidae prorumpunt aquae, balneas publicas aedificavit. Dulcis aquae fontibus, qui longissime scatent, canali structili huc deductis, aestum, loco antea familiarem, depulit. Templum quoque archangeli, aedemque aegrotorum quieti destinatam, capacitate ac splendore non parum auxit.

4. Est in Galatia fluvius, quem indigenae appellant Siberin, Syceis quidem proximus, Iuliopoli vero dissitus milliaribus decem, ad orientem. Is repente solitus intumescere, viatores multos hauriebat. Rei nuntio permotus imperator, perniciem avertit ponte facto, structura firmo et inundationibus ferendis pari, itemque muro ad pontis latus orientale in propugnaculi modum aedificato, quem huius artis periti *promachon* vocant. Templum etiam ab occidente statuit, praetereuntibus salutem futurum hyeme. Iuliopolis muros tundeat flumen et quatiebat, ab occasu praeterfluens. At ipsum inhibuit imperator praeducto moenibus aggere ad pedes minimum quingentes: itaque urbis munimentum in sicco servavit.

Haec vero fecit in Cappadocia. Ibi Caesarea, urbs maxima et antiquius frequens, iis erat moenibus cincta, quae ob nimium ambitum indefensa expugnari facile possent. Multum enim spatii supervacanei complecteban-

ἀναγκαίᾳς τῇ πόλει περιεβάλλετο μέγα τι χρῆμα, καὶ τῇ ἐς ἄγαν
 περιουσίᾳ εὐέφοδον ἦν τοῖς ἐπιβουλεύουσι. λόφοι γὰρ ἐνταῦθα V 462
 ἐπανεστήκασιν ὑψηλοὶ, οὐκ ἄγχιστά πη ἀλλήλων, ἀλλὰ κατὰ πολὺ D
 ἄποθεν· οὕσπερ ὁ τῆς πόλεως οἰκιστὴς ἐντὸς τοῦ περιβόλου κατα-
 5 λαβεῖν ἐν σπουδῇ ἔχων, ὥς μὴ ἐπιτείχισμα κατ' αὐτῆς εἶεν, τῷ
 τῆς ἀσφαλείας ὀνόματι τὰ σφαλερώτατα ἐξεργάσατο. πεδία τε
 γὰρ πολλὰ καὶ κήπους ἐτειχίσατο, καὶ σκοπέλους τε καὶ θρεμμά-
 των νομάς. ἐνθα δὲ οὐδὲ χρόνῳ ὑστερον οἰκοδομήσασθαι τι οἱ
 τῇδε ἄνθρωποι ἔγνωσαν, ἀλλ' ἐφ' οὕπερ ἦν σχήματος ἔμεινεν.
 10 εἰ δέ που καὶ οἰκία τετύχηκεν εἶναι, ταῦτα δὲ ἀγείτονα κατὰ μόνας
 ὄντα διαγεγόνασιν ἐς τόδε τοῦ χρόνου. καὶ οὔτε τὰ φυλακτήρια
 κατὰ λόγον τοῦ περιβόλου ἐς τὴν αὐτοῦ ἐξικνεῖσθαι φυλακὴν εἶχεν, P 100
 οὔτε αὐτοῦ ἐπιμελεῖσθαι τοσοῦδε ὄντος ἐν δυνάμει ἐγίνετο τοῖς
 τῇδε ἀνθρώποις. ἀτείχιστοί τε δοκοῦντες εἶναι περίφοβοι διηνεκὲς
 15 ἦσαν. ἀλλὰ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς τὰ μὲν οὐκ ἀναγκαῖα τοῦ πε- B
 ριβόλου περιελών, τὴν δὲ πόλιν ὥς ἀληθῶς ἐρύματι ἐς τὰ ἀσφα-
 λές περιστεύας, ὀχύρωμα μὲν κατεστήσατο ἀμαχώτατον εἴ τις
 προσίοι, διαρκεῖ δὲ αὐτὸ φυλακτηρίῳ ἐπέρωσε. Καισαρεῦσι μὲν
 οὖν τοῖς ἐν Καππαδόκαις οὕτω τὴν ἀσφάλειαν διεσώσατο.
 20 Ἦν δέ τι φρούριον ἐν Καππαδόκαις Μωκησὸς ὄνομα, ἐν
 μὲν τῷ ὁμαλεῖ κείμενον, σαθρὸν δὲ οὕτω γεγεννημένον ὥστε δὴ
 αὐτοῦ τὰ μὲν καταπεπτώκει, τὰ δὲ ἔμελλεν. ὅπερ Ἰουστινιανὸς
 βασιλεὺς καθελὼν, τεῖχος ὠκοδομήσατο κομιδῇ μέγα ἐς τὰ πρὸς B
 ἐσπέραν τοῦ πάλαι φρουρίου ἐν χωρίῳ ἀνάντει τε καὶ λίαν ὀρθίῳ
 25 καὶ ἀμηχάνῳ προσελθεῖν, εἴ τις προσίοι. ἐνθα δὲ καὶ ἱερὰ τε-

tur, et immodica laxitas facilem aditum aggressoribus dabat. Et vero attol-
 litur locus ille in tumulos, non brevi, sed longo intervallo inter se dissitos:
 quos urbis conditor muro comprehendere satagens ne faverent oppugnationi,
 rem fecerat periculo plenam sub specie securitatis. Moenibus enim conclu-
 serat agros complures, hortos, rupes, pecorum pascua: ubi nec postmodum
 cives ut quidquam aedificarent adducti sunt: sed loco mansit facies pristina;
 ac sicubi domus extant, eae seorsum solae nullam hactenus vicinitatem ha-
 buerunt. Nec muri custodes pro illius modo ac portione sufficere, nec cives
 ipsum adeo spatiosum curare poterant. Quare semper erant in metu, cum
 sibi viderentur moenibus nudi. Tandem Iustinianus Aug. recisa murorum
 parte minime necessaria, urbem coëgit in munimentum vere tutum, et ado-
 rientibus inexpugnabile; quod ipsum iusto praesidio firmavit. Ita securam
 reddidit Caesaream Cappadociae.

Erat Mocesus Cappadociae castellum, in plano situm, adeo debile cor-
 ruptumque, ut ruinam pars iam fecisset, pars minaretur. Eo Iustinianus
 Aug. diruto, in loco acclivi itaque arduo, ut nemo infestus subire queat, qua
 vetus castellum illud occidentem spectaverat, murum ingentem extruxit.
 Multa ibi templa, xenodochia, balneas publicas aedificavit, nihil eorum de-

μένη πολλά καὶ ξενῶνας καὶ λουτρῶνας ἐν δημοσίῳ ἐδείματο καὶ ὅσα ἄλλα ἐνδείκνυται τὴν πόλιν εὐδαίμονα. ἔξ οὗ δὴ καὶ εἰς μητροπόλεως ἀξίωμα ἦλθεν· οὕτω γὰρ πόλιν τὴν πρώτην τοῦ ἔθνους καλοῦσι Ῥωμαῖοι. τὰ μὲν οὖν ἐν Καππαδόκαις τοιαῦτα ἐγγέγονει. 5

C ε'. Ἐκ πόλεως δὲ Ἀντιοχείας, ἣ νῦν Θεούπολις ἐπικέκληται, ἐς Κιλικίαν ἰόντι παρ' αὐτὴν μάλιστα τὴν ὁδὸν προάστειόν ἐστι, Πλατανῶν ὄνομα· ταύτης δὲ τῆς πόλεως οὐ πολλῷ ἄποθεν τρίβος τε ἦν ἐκ παλαιοῦ σφιγγομένη ἐκ τῶ παρὰ τεταμένων ὁρῶν ἐν στενῷ μάλιστα, τῶν ὄμβρων δὲ αὐτὴν ἐς χρόνου μῆκος ἐπι- 10 κλυσάντων ἐξίτηλος ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον γεγενημένη μετὰ κινδύνων τὰς διεξόδους παρείχετο ποιεῖσθαι τοῖς τῇδε ἰούσιν. ἄπερ ἐπεὶ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἀκοῇ ἔλαβεν, ἐν βουλῇ τε καὶ προνοίᾳ πάσῃ πεποιημένος, ἄκεσιν εὐθὺς τοῦ κακοῦ εὔρετο. χρήματα γὰρ 15 προέμενος ἀριθμοῦ κρείττονα, ὅρη τε τὰ ἐκείνη ἀνέχοντα ἐπὶ μακρότατον ἐκτεμῶν ἅπαντα καὶ νενικηκὼς τὰ ἀμήχανα, ὁδὸν ἀμαξήλατον ἐκ τοῦ παρὰ λόγου καὶ παραδόξου κατὰ πρόθεσιν ἀπόκρημνα ἐν τε τῷ ὑπτίῳ καὶ τῷ ἀνειμένῳ διεσκευάσατο, διαφανῶς ἐνδειξάμενος ὥς γνώμη προμηθεῖ καὶ χρημάτων ὑπεροράσει οὐδὲν ἀνθρώπῳ ἄπορον γένοιτο. τοῦτο μὲν οὖν ταύτῃ ἐξείργασται. 20

Πόλις δὲ πού ἐστιν ἐν Κίλικίᾳ ἡ Μοψουεστία, τοῦ μάντεως, 101 ὡς φασιν, ἐκείνου τοῦ παλαιοῦ ἔργον. ταύτην ποταμὸς παραρρεῖ Πύραμος, τῇ μὲν πόλει γινόμενος ἐγκαλλώπισμα, γεφύρα δὲ μόνῃ διαβατὸς ὤν. χρόνου δὲ πολλοῦ ἐπιρρεύσαντος πεποννηκέναι τῆς γεφύρας τὰ πλεῖστα ξυνέβη. ἔωκει τε πεσυσμένοις αὐτίκα θῆ 25 μάλα, καὶ τοῖς διαβαίνουσι διὰ ταῦτα ὁ θάνατος ἐν ὀφθαλμοῖς

esse passus, quae ad felicitatem urbis probandam valent. Hinc factum ut illa ad dignitatem pervenerit metropoleos: quo vocabulo Romani urbem designant gentis primariam. Haec in Cappadocia.

5. Via, quae ex urbe Antiochia, iam dicta Theopoli, in Ciliciam ducit, adiacet suburbano, cui nomen Platanon. Non procul ab ea urbe, cum vetus semita apporrectis montibus arctissime premeretur, longo temporis progressu, maxima eius parte superfusis imbribus exesa, iam periculosum erat illac transire. Quod ubi fama imp. Iustinianus accepit, eo mentem providentiamque omnem conferens, malo proutinus remedium invenit. Infinitam enim pecuniam largitus, montes, quotquot illic eminent, longissime praecidit, et superatis quae insuperabilia videbantur, praeter omnium spem atque opinionem, viam, qua plaustra commearent, planam fecit et expeditam ubi fuerant praecipitia; clarissimo probans argumento, nihil esse quo homines non perumpant prudenti consilio ac liberali contemptu pecuniae. Hoc ibi actum.

Urbs est Ciliciae Mopsuestia, vatis, ut ferunt, illius antiqui opus. Eam quidem alluit ornatque fluvius Pyramus; sed uno admodum transitur ponte, cuius maxima pars vetustate sic fatiscebat, ut iamiam casurae similis, mor-

ἦν. προῶν τε εἰς σωτηρίαν ἐπινενοημένον τοῖς πάλαι ἀνδρά-
 παις, τῇ τῶν προεστηκότων ὀλιγωρίᾳ ἐγένετο, κινδύνου τε πολλοῦ
 καὶ φόβου αἰτία. ὁ δὲ καθ' ἡμᾶς βασιλεὺς τὰ διεργαυηκότα ἐπα-
 νορθώσας, σπουδῇ ἅπαντα τῇ τε γέφυρᾳ καὶ τοῖς παρικοῦσι τὴν
 5 ἀσφάλειαν ἀνεσώσατο, τὴν τε πόλιν ἀπέδειξεν αὖθις τὴν ἐκ τοῦ V 463
 ποταμοῦ ἀκινδύνως ἀναδουμένην εὐπρέπειαν.

Ἔστι δέ τις μετ' αὐτὴν Ἀδανα πόλις, ἥς δὴ ἐς τὰ πρὸς
 ἀνίσχοντα ἥλιον ποταμὸς φέρεται Σάρος ὄνομα, ἐκ τῶν ἐν Ἀρμε- B
 νίοις ὄρων κατιῶν. ναυσίπορος δὲ ὁ Σάρος ἐστὶ καὶ ἀνδράσι πε-
 10 ζοῖς οὐδαμῇ ἐσβατός. γέφυρα οὖν ἐκ παλαιοῦ τῇδε ὑπερφυῆς τε
 ἀποτετόρνευται καὶ λόγου ἄξια. γεγένηται δὲ τρόπῳ τοιῷδε,
 λίθων μὲν εὐμεγεθῶν οἰκοδομαίαι πολλαχῇ τοῦ ποταμοῦ ἐκ τῆς γῆς
 ἐπανεστήκασιν ἐς μέγα τι πάχος διήκουσαι, καὶ τῷ ποταμῷ κατὰ
 μὲν τὸ εὖρος συνεξικνούμεναι, τὸ δὲ γε ὕψος πολλῷ ὑπερβάλλουσιν
 15 τῷ ὑπεραίροντι. ὑπερθέκ τε δυοῖν κατὰ μέσον ἀψίδες ἐν τῷ με-
 τεώρῳ ἐπηρμέναι ἀνέχουσιν ὕψους ἐς μέγα τι χρῆμα. ταύτης δὲ
 τῆς τῶν λίθων συνθήκης, ἥ κατὰ τὸ ὕδωρ οὕσα ἐτύγχανεν, ἅτε
 ῥοδίῳ μαχομένης πολλῷ, ἐπὶ χρόνον μῆκος ἀπέρακτον ὅσον διε-
 φθάρθαι τὰ πλεῖστα συνέβη. οὐκ εἰς μακρὰν τε ἡ γέφυρα πᾶσα
 20 τῷ ποταμῷ ἐμπεσεῖσθαι ἐπίδοξος ἦν. ἐγένετό τε καὶ ἐν εὐχῇ τῶν C
 διαβαινόντων ἑκάστῳ ἐν τῇ κατ' αὐτὸν διαβάσει τὴν τοῦ χρόνου
 στιγμήν διαμεῖναι μόνον ἐν τῷ βεβαίῳ τὴν γέφυραν. ἀλλὰ βα-
 σιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἑτέραν τινὰ τῷ ποταμῷ πορείαν ῥοῦξας, ἐκείσε
 μὲν αὐτὸν ἐπὶ καιρῷ μεταπορεύεσθαι διωθήσατο, ὕδατος δὲ χω-
 25 ρὶς τὴν οἰκοδομίαν λαβὼν, ἥς ἐπεμνήσθην ἄνω, καὶ αὐτῆς τὰ

tem transeuntibus ostentaret. Itaque res olim ad salutem intenta, praefectorum negligentia in causam gravis periculi ac timoris conversa fuerat. Quidquid vitium faciebat, id magno studio imperator noster refecit, et firmitatem ponti, transeuntibus securitatem, urbi tutum decus, quod olim fluvius afferebat, restituit.

Post illam est urbs Adana, quam ab oriente praeterlabitur flumen Sarus, ex Armeniae montibus defluens. Et quoniam navigia Sarus patitur, nec vadum habet, quo pedites transeant, ideo pons ingens ac praeclarus ibi quondam hac fuit extructus forma. Multa in partibus fluminis, solo exurgunt magnis lapidibus compactae pilae, haud mediocri crassitudine. Sua serie aequant fluvii latitudinem, eundem altitudine longe superant. Binis arcus singuli excelsius attolluntur, earum medio incumbentes. Pilae illae lapideae, qua parte adversum amnem excipiunt, dum vehementibus repugnant fluctibus, per infinitum temporis spatium adeo corruptae fuerant, ut brevi totus pons collapsurus in fluvium videretur. Nemo erat quin transiturus oraret, ut pons staret sub pedibus punctum temporis. Iustinianus vero Aug. cum alium fecisset alveum, eo flumen ad tempus detorsit: tum pilis, quarum mentionem proxime feci, aqua nudatis admovit manum, ac ruinosas demolitus, sine

πεπονθότα περιελών ἀνωκοδομήσατο οὐδεμιᾷ μελλήσει, τὸν τε ποταμὸν αὐθις ἐς τὴν πρόσθεν ὁδὸν ἐπανήγαγεν, ἣν κοίτην καλοῦσι. ταῦτα μὲν οὖν τῇδε κεχώρηκε.

Κύδνος δὲ ποταμὸς κατὰ πόλιν μέσσην Τάρσον φέρεται. καὶ χρόνον μὲν τὸν ἄλλον οὐδὲν ἄχαρι διαπεπραγμένος φαίνεται. **H 49** πώποτε, ἀπαξ δὲ αὐτῷ ξυνηνέχθη ποτὲ τὰ ἀνήκεστα διεργάσασθαι **D** ἐξ αἰτίας τοιαύσδε. τοῦ μὲν καιροῦ ἀμφι τροπὰς ἑαρινὰς ἦν ἡ ὥρα· νότος δὲ ἄνεμος ἑξαπιναίως ἐπιπνεύσας πολὺς τὰς χιόνας διέλυσεν πάσας, αἷς δὲ χειμῶνος ὥρα ἐπιπνεύσας τὸ ὄρος ὃ Ταῦρος ἐκαλύπτετο σχεδὸν τι βλόν. ῥύακες οὖν ὑδάτων παντὰ **10** χόθεν ξυνέρρεον τῶν ἐκείνη σκοπέλων, αἱ τε χαράδραι χειμάρρους ἀφίεσαν πᾶσαι, καὶ κρήναις πολλαῖς αἱ τε ὑπώρειαι καὶ οἱ πρόποδες ὁρῶν τῶν Ταυρείων κατάρροντο ἦσαν. τούτοις οὖν ὁ Κύδνος τοῖς ὕδασι κυματίας γεγεννημένος, ἐπεὶ ἐς αὐτὸν ἐν γειτόνων ὄντα ἐπιτέβαλλον, ἅμα δὲ οἱ καὶ ὀμβρῶν ἐπιγενομένων πολλῶν, τὰ **15** μὲν Ταρσέων προάστεια πάντα, ὅσα πρὸς μεσημβρίαν τετραμμένα **P 102** ἐτύγχανε, κατακλύσας εὐθὺς ἐξίτηλα τὸ παράπαν ἐποίησεν· ἐπὶ δὲ τὴν πόλιν μορμύρων ἦεν καὶ τὰς γεφύρας βραχείας οὖσας περιελών τὰς τε ἀγορὰς συνεῖχεν ὑπάσας τὰς τε ἀγυῖας ὑπερέβλυζε καὶ τοῖς οἴκοις καὶ ὑπερώοις ἐπιπολάζων ἐπὶ μέγα ἐχώρει. νύκτα τε **20** καὶ ἡμέραν ἡ πόλις ἐν κινδύνῳ διαγέγονε καὶ σάλῳ τοιούτῳ, καὶ μόλις ἐν ὑστάτῳ ὁ ποταμὸς οὗτος κατὰ βραχὺ ἀπολωφθήσας ἐν τοῖς εἰωθόσι γέγονεν αὐθις. ἅπερ ἐπεὶ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἤκουσεν, ἐπενόει τοιαύδε. πρῶτα μὲν ἑτέραν πρὸ τῆς πόλεως διεσκευάσατο τῷ ποταμῷ κοίτην, ὅπως ἐνταῦθα διασχιζόμενος ἐκατέρωθι τε **25**

10. ἐκαλύπτετο] ἐκαλύπτετο Telos.

ulla cunctatione restituit, pristinoque alveo seu lecto, ut vocant, fluvium reddidit. Haec ibi peracta.

Urbem Tarsum flumen Cydnus interluit. Is alias semper innoxius, semel gravem perniciem attulit, hac de causa. Circiter aequinoctium vernalis, coortus repente auster vehemens nivem penitus dissolvit, quae per hiemem caelo demissa, montem Taurum pene totum tegebat. Tum ex omnibus scopulis aquarum rivi confluere; cunctis ruere torrentes alveis; passim ex imo Tauro eiusque radicibus fontes manare. His Cydnus aquis turgidus, quippe quae ipsi ex propinquo influebant, simul auctus imbrium vi; Tarsi suburbia, ad meridiem obversa, subita exundatione funditus delet: urbem invadit murmurans: pontes impendio minores disturbat: late fora occupat omnia, compita mergit: domorum cubiculis ac coenaculis innatans, magis atque magis attollitur. Noctem ac diem unum civitas in eiusmodi periculo ac veluti salo procelloso versata est. Sensim subsidens fluvius vix tandem se recepit. Quae cum audisset imp. Iustinianus, hoc inventum adhibuit. Principio, alterum alveum flumini ante urbem molitus est; ut ibi divortio divisas aquas,

μερίζων τὸν ῥοῦν κατὰ ἡμῖσιν γεγονώς μάλιστα ἐπὶ Τάρσον ἴοι·
ἔπειτα δὲ τὰς γεφύρας παρὰ πάλιν εὐρυτέρας πεποιημένος κρεῖσ- B
σους ἀπειργάσατο εἶναι ἢ πλημμύροντι βιασθῆναι τῷ Κύδνῳ.
ταύτῃ τε διεπράξατο φόβου καὶ κινδύνου ἐκτὸς ἐς πάντα τὸν χρό-
5 νον οἰκεῖσθαι τὴν πόλιν.

ς. Τὰ μὲν οὖν ἐν Κίλικίᾳ Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ ταύτῃ πη C
ἔσχευ. ἐν δὲ Ἱεροσολύμοις ἱερὸν τῇ Θεοτόκῃ ἀνέσθηκεν, ὥπερ V 464
ἄλλο εἰκασθῆναι οὐδὲν οἷόν τέ ἐστι. νέαν ἐκκλησίαν καλοῦσι τὸ
ἱερὸν οἱ ἐπιχώριοι· ὅπερ δὴ ὁποῖόν ποτε ἔστιν, ἐγὼ δηλώσω,
10 τοσοῦτον ὑπειπὼν, ὥς ἡ πόλις ἥδε λεφρώδης μὲν ἔστιν ἐκ τοῦ ἐπι-
πλεῖστον, οὐ γεώδεις δὲ οἱ λόφοι εἰσὶν, ἀλλ' ἐν τε τραχεῖ καὶ
ἀποκρήμνῳ ἐπανεστήκασιν, τὰς ἀμφόδους ἐν κλίμακος τρόπῳ ἀπὸ
τοῦ ὁρθίου ἐς τὸ πρηνὲς κατατείνοντες. τὰ μὲν οὖν ἄλλα τῆς
πόλεως οἰκοδομήματα ἅπαντα ἐφ' ἐνὸς χωρίου συμβαίνει εἶναι, ἢ
15 ἐπὶ λόφου πεποιημένα, ἢ ἐν τῷ χθαμαλῷ κατὰ τὸ ἀναπεπταμένον
τῆς γῆς, τοῦτο δὲ μόνον τὸ ἱερὸν οὐ ταύτῃ πη ἔχει. ἐπέστελλε
γὰρ αὐτὸ Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἐν τῷ προὔχοντι γενέσθαι τῶν
λόφων, δηλώσας ὁποῖον τὰ τε ἄλλα δεῖσθαι καὶ τὸ εὖρος αὐτῷ καὶ D
μῆκος εἶναι. οὐκ ἀπέχρησέ τε κατὰ τὴν βασιλέως ἐπίταξιν πρὸς
20 τοῦ ἔργου τὴν χρεῖαν ὁ λόφος, ἀλλὰ τοῦ ἱεροῦ τὸ τεταρτημόριον
ἀπελέλειπτο πρὸς τε ἄνεμον νότον καὶ ἀνίσχοντά που τὸν ἥλιον,
ἵνα δὴ ὀργιάζειν τοῖς ἱερεῦσι θέμις. διὸ δὴ ἐπενόουν τούδε, οἷς
τὸ ἔργον τοῦτο ἐπέκειτο. ἀπορρηγόμενοι τὰ θεμέλια εἰς γῆς τῆς
ὑπτίας τὰ ἔσχατα, οἰκοδόμημα πέποιήνται συνεπανεστηκὸς τῷ
25 σκοπέλῳ. ἐπειδὴ τε ἄνω κατὰ τὴν ἀκρωνυχίαν ἐγένοντο, τῶν τοί-
χων καθύπερθε θόλους ἐνθέμενοι συνάπτουσι τὴν οἰκοδομίαν τῷ

dimidia ad summum pars Tarsum peteret. Deinde pontes multo latiores fe-
cit ac firmiores quam ut Cydni exundantis impetu convelli queant: itaque
urbis incolas metu ac discrimine in omne tempus exemit.

6. Sic in Cilicia Iustiniani Aug. coepta se habuere. Hierosolymis vero
deiparae templum posuit incomparabile: novam ecclesiam indigenae appel-
lant. Id iam ego describam, hoc unum praefatus, eius urbis maximam par-
tem in colles assurgere, non terrenos, sed asperos ac praecipites, qui vias in
gradus fractas ex alto in declive porrigant. Ac caetera quidem urbis aedifi-
cia locum obtinent uniusmodi, vel in colle aliquo sita, vel in plano, ubi terra
se mollius explicat. Unum hoc templum non ita habet. Id enim iussit in
colle omnium editissimo statui, ac praeter caetera latitudinem ipsius longitu-
dinemque praescripsit. Cum autem operi ad imperatoris praescriptam fa-
ciendo collis unus non sufficeret, sed a meridie et oriente pars templi deesset
quarta, in qua sacerdotibus rei divinae operari licet, hanc artem praefecti
operis excogitarunt. Iactis in extrema planitie fundamentis, substructionem
fecerunt, assurgentem cum scopulo: ad cuius verticem cum parietes eduxis-
sent, ipsos concamerarunt, atque aedificium reliquo templi pavimento at-

ἄλλω τοῦ τεμένους ἐδάφει. ταύτη τε ὁ νεὼς πῇ μὲν ἐπὶ πέτρας
 ἰσχυρᾶς ἵδρυνται, πῇ δὲ ῥώρηται, τῆς τοῦ βασιλέως δυνάμεως
 μέγεθος ἄλλο ἐπιτεχνησαμένης τῷ λόφῳ. ταύτης δὲ δὴ τῆς οἰκο-
 P 103 δομίας οἱ λίθοι οὐ τοιοῦδέ εἰσι μέγεθος, ὅποιους ἴσμεν. πρὸς
 γὰρ τοῦ χωρίου τὴν φύσιν οἱ ἐπιδημιουργοὶ τοῦ ἔργου τοῦδε δια- 5
 μαχόμενοι ὕψος τε ἀντιτεταγμένον τῷ σκοπέλῳ διαπονούμενοι,
 τῶν ξυνειθισμένων ὀλιγορηκότες ἀπάντων ἐπὶ τὰ παράδοξα καὶ
 ὅλως ἀγνώτα τῶν ἐπιτηδευμάτων ἐχώρουν. πέτρας οὖν ὑπερμε-
 γέθεις ἐκ τῶν ὄρων ὑποτεμνόμενοι, ἅπερ οὐρανομήκη ἐν τοῖς πρὸ
 τῆς πόλεως χωρίοις ἀνέχει, ξύσαντές τε αὐτὰς ἐπισταμένως, ἐν- 10
 ταῦθα ἤγον τρόπῳ τοιῷδε. ἀμάξας μὲν ταῖς πέτραις ἐτεκταί-
 νοντο μεγέθει ἴσας, ἓνα δὲ λίθον ἐνετίθεντο ἀμάξῃ ἐκάστη,
 βόες τε ἀρωσίνδην πρὸς βασιλέως ἐξελεγμένοι κατὰ τεσσαράκοντα
 B σὺν τῇ ἀμάξῃ τὸν λίθον ἐφεῖλκον. ἀλλ' ἐπεὶ τὰς ἐς τὴν πόλιν
 φερούσας ὁδοὺς ταύτας δὴ φέρειν τὰς ἀμάξας ἀμήχανα ἦν, ἐκ- 15
 τέμνοντες ἐπιπλεῖστον τὰ ὄρη ἐσιτητὰ ταῖς ἐπιγενομέναις ἀμάξαις
 ἐποίουν, οὕτως τε περιμήκη ἀπειργάσαντο τὸν νεὼν, ἥπερ βουλο-
 μένῳ τῷ βασιλεῖ ἦν. εὐρὰς τε αὐτῷ κατὰ λόγον πεποιημένοι,
 τέγος ἐπιθεῖναι τῷ ἱερῷ ὥς ἥκιστα εἶχον. δρυμούς τε οὖν καὶ
 δάση πάντα περιμόντες, καὶ εἴ ποῦ τι χωρίον ἠκούετο οὐρανομή- 20
 κεισι κατάφυτον δένδροις, ὕλην τινὰ εὖρον ἀμφιλαφῇ, κέδρους
 φέρονσαν ἐς ὕψος ἐξικνούμενας ἀπέραντον ὅσον, αἷς δὴ τὴν ὄρο-
 φὴν τῷ νεῷ ἔθεντο, ὕψος αὐτῷ κατὰ μέτρον πεποιημένοι, ἐς ὅσον
 C τε εὐρύνεται καὶ ἐς τὸ μῆκος ἐξάγεται. ταῦτα μὲν οὖν δυνάμει
 τε ἀνθρωπείᾳ καὶ τέχνῃ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἐξεργάσατο. ἐπέ- 25

texuerunt. Itaque sacra aedes partim rupi solidae insidet, partim pendet, adiuncta colli accensione opibus imperatoris. Substructionis autem illius lapides insinuata sunt magnitudine. Cum enim artifices adversarentur naturae loci, et culmen rupi aemulum molirentur, spretis vulgaribus ad insuetas planeque ignotas artes se converterunt. Ergo ex montibus, qui sunt extra urbem, altissimi, saxa immania excidebant, et affabre scalpta, hoc modo vectabant. Plaustris, quae saxis aequalia magnitudine fabricaverant, singulis singula imponebant. Tum boves, ex optimis, qui imperatoris iussu delecti fuerant, quadraginta cum plaustro saxum trahebant. Quoniam vero viae, quae ad urbem ducebant, his erant plaustris ferendis impares, longe ac late montes excidendo accedentibus carris dabatur aditus. Sic templum, prout imperator volebat, in magnam perduxere longitudinem: ad cuius rationem cum latitudinem exegissent, non poterant aedi tectum imponere. Quare nemora saltusque omnes, ac sicubi locum esse audiebant arboribus procerissimis consitum peragrantes, sylvam opacam nacti sunt, in qua cedri erant in immensum elatae. His templum texerunt, dimensi altitudinem pro latitudinis ac longitudinis portione. Haec quidem Iustinianus Aug. humanis viribus atque arte effecit: multum vero contulit pietatis fiducia, quae hono-

δωκε δὲ καὶ ἡ τῆς εὐσεβείας ἐλπίς ἀμείβομένη αὐτὸν τῇ τιμῇ, καὶ
 ξυνεπιλαμβάνουσα τὸ σπούδασμα τοῦτο. τῷ μὲν γὰρ ἱερῷ παν-
 ταχόσε κιόνων ἔδει, τό τε εἶδος οὐκ ἀποδεόντων τοῦ ἀμφὶ τὸ τέ-
 μενος κάλλους καὶ τοιούτων τὸ μέγεθος, οἷοι δὲ ὄντες ἀντέχειν ἐς
 5 τὸ ἄχθος τῶν ἐγκειμένων σφίσιν ἔμελλον. ἡ δὲ χώρα ἐν τῇ με-
 σογείᾳ κειμένη τῆς θαλάσσης πολλῷ ἀποθεν, ὄρεσί τε πανταχόθεν
 ἀποπεφραγμένη ἀποτόμοις τισὶν, ἥπερ μοι εἴρηται, ἀπορον τοῖς
 τεκταινομένοις τὸ ἔδαφος ἐποίει κίονας ἐτέρωθεν εἰσκομίζεσθαι. D
 ἀλλὰ βασιλέως δυσφορουμένον τῇ τοῦ ἔργου ἀμηχανίᾳ, λίθου
 10 φύσιν ὁ θεὸς ἐπιτηδείως ἐς τοῦτο ἔχουσιν ἐν τοῖς ἄγχιστα ὄρεσιν
 ἔδειξεν, ἥ οὐσάν τε καὶ κρηπτόμενην τὰ πρότερα, ἥ νῦν γενομέ-
 νην. ἐπ' ἀμφότερα δὲ πιστὸς ὁ λόγος τὴν αἰτίαν εἰς τὸν θεὸν V 465
 ἀναφέρουσιν. ἡμεῖς μὲν γὰρ ἀνθρωπείᾳ δυνάμει πάντα σταθμώ-
 μενοι πολλὰ ἐς τὸ ἀδύνατον ἀποκεκρίσθαι οἴομεθα, τῷ δὲ θεῷ
 15 τῶν πάντων οὐδὲν οὔτ' ἂν ἀπορον οὔτ' ἀμήχανον γένοιτο. κιό-
 νων τοίνυν ἐνθένδε μέγα τι χρῆμα ὑπερμεγεθῶν τε καὶ ἀπομιμου-
 μένων τῷ χρώματι πυρὸς τινα φλόγα, πανταχόθεν ὑποστηρίζουσι
 τὸν νεῶν, οἱ μὲν ἐνερθεν, οἱ δὲ ὑπερθεν, οἱ δὲ ἀμφὶ τὰς στοὰς
 αἱ περιβάλλουσι τὸ ἱερὸν ὅλον, πλὴν τῆς πρὸς ἑὼ τετραμμένης
 20 πλευρᾶς· ὧν περ δύο ἴστασι πρὸ τῆς τοῦ νεῶς θύρας ὑπερφυεῖς
 ἄγαν καὶ τῶν ἐν γῇ τῇ πάσῃ κιόνων ἴσως οὐδεὶς δεύτεροι. στοά P 104
 τις ἐκδέχεται ἐντεῦθεν ἑτέρα ἐπὶ τοῦ νάρθηκος ὠνομασμένη, οἴ-
 μαι, τῷ μὴ εὐρύνεσθαι. αὐτὴ μετὰ ταύτην κίονσιν ὁμοίοις ἐν
 τετραπλεύρῳ ἀνεχομένη· θύραι μέταυλοι ἱεροπρεπεῖς οὕτως, ὥστε

12. εἰς] ἐπὶ Tolo.

22. ἐπὶ] ἀπὸ Pm.

rem ei rependens, ipsius consilium et incoeptum promovit. Templum enim
 columnis erat penitus vacuum, quae eius decori responderent nitore suo, ea-
 que essent magnitudine, ut incumbens sibi pondus possent sustinere. Illa
 autem regio mediterranea, et a mari remotior, deruptisque, ut dixi, monti-
 bus undique vallata, opificibus viam, qua columnas aliunde importarent, ne-
 gabat. Dum operis difficultas imperatorem habet sollicitum, in montibus
 proximis deus marmoris genus ostendit ad hoc idoneum, sive antea latuerit
 ibi incognitum, sive tum primum extiterit. Credibilis sane est utraque haec
 eorum sententia, qui deo causam ascribunt. Equidem nos humanis viribus
 omnia ponderantes, multa iudicamus haud posse fieri: at deo difficile nihil
 est, nedum impossibile. Igitur columnae ingentes, magno inde numero ex-
 cisae, quae ignis flammam colore referunt, sacram aedem suffulciunt, hae
 infra, illae supra, aliae circum porticus, quibus omnia ipsius latera cincta
 sunt, praeterquam orientale. Stant geminae pro templi porta, omnino exi-
 miae, ac forte columnarum omnium, quae in orbe sunt universo, nulli secun-
 dae. Altera succedit porticus, quae a narthece seu ferula ideo, mea quidem
 sententia, nomen habet, quia angusta est. Hanc excipit atrium quadratum,
 et similibus columnis fultum: medianae ianuae tam augustae, ut intrantibus

- μηνύουσι τοῖς ἔξω ἰούσιν ὁποῖω ποτὲ θεάματι ἐντυχεῖν μέλλουσι. προπύλαια δὲ τὸ ἐνθένδε θαυμάσια οἶα, καὶ τις ἐπὶ κίωνων δυεῖν ἐπαιρομένη ἀψὶς ἐς ἄφατον ὕψος. προϊόντι δὲ πρόσω ἡμίκυκλα δύο, ἀλλήλοις ἀντιπρόσωπα ἐκατέρωθεν τῆς ἐπὶ τὸ ἱερὸν ὁδοῦ
- B** ἑστῶσι· ξενῶνες δὲ τῆς ἐτέρας ἐφ' ἐκάτερα δύο, Ἰουστινιανοῦ βα- 5
σιλέως ἔργον· ἄτερος μὲν ξένοις ἐνδημοῦσι καταλυτήριον, ὃ δὲ
δὴ ἕτερος ἀναπαυστήριον νοσοῦσι πτωχοῖς. τοῦτον δὲ τὸν τῆς
θεοτόκου νεῶν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς καὶ προσόδῳ ἐτίμησε χρη-
μάτων μεγάλων. τὰ μὲν οὖν ἐν Ἱεροσολύμοις Ἰουστινιανῷ βασι-
λεῖ πεπραγμένα ταύτῃ πη ἔαχεν. 10
- C** ζ'. Ἔστι δέ τις πόλις ἐπὶ Παλαιστίνης, Νεάπολις ὄνομα·
ἐφ' ἧς δὴ ὄρος ὑψηλὸν ἀνέχει, Γαριζὶν ὄνομα. τοῦτο δὲ ὄρος
κατ' ἀρχὰς μὲν οἱ Σαμαρεῖται εἶχον· ὡς εὐξόμενοί τε ἀνέβαινον
ἐς τὴν τοῦ ὄρους ὑπερβολὴν, οὐδένα ἀνιέντες καιρὸν· οὐχ ὅτι
νεῶν τινα ἐνταῦθα ὠκοδομήσαντο πώποτε, ἀλλὰ τὴν ἀκρώρειαν 15
αὐτὴν σεβόμενοι ἐτεθήπεσαν πάντων μάλιστα. ἥνικα δὲ Ἰησοῦς
ὁ τοῦ θεοῦ παῖς, ἐν σώματι ὢν, τοῖς τῇδε ἀνθρώποις ὁμίλει,
γέγονεν αὐτῷ πρὸς γυναῖκα τῶν τινα ἐπιχωρίων διάλογος· ταύτῃ
τε ἐπὶ τῷ ὄρει πυνθανομένη ὑπεῖπεν ὡς χρόνῳ ὕστερον οὐχ οἱ
Σαμαρεῖται προσκυνήσουσιν ἐν τούτῳ τῷ ὄρει, ἀλλ' ἐνταῦθα αὐ- 20
D τὸν οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσκυνήσουσι, τοὺς Χριστιανοὺς
παραδηλώσας· ἐγένετό τε προϊόντος τοῦ χρόνου ἔργον ἢ πρόρρη-
σις. οὐ γὰρ οἶόν τε ἦν μὴ οὐχὶ ἀψευδεῖν τὸν ὄντα θεόν. ἐγένετο
δὲ τρόπῳ τοιῷδε. ἐπὶ Ζήνωνος βασιλεύοντος ἀθρόοι ἑξαπιναίως

1. ἔξω] ἔσω Pm.

19. ὑπεῖπεν] Vid. Ioann. 4. MALT.

indicent quale spectaculum nactari sint. Exin vestibulum admirabile, et arcus columnis elatus geminis in altitudinem immensam. Progredientibus, templi via binos recessus utrinque offert in semicirculum sinuatos, adversosque inter se. Altera via hospitales domos duas hinc inde habet, Iustiniani Aug. opus: haec peregrinorum est in urbe degentium diversorium; illa pauperum aegrotantium sedes. Porro hoc deiparae templum imperator idem annuo reditu luculentissimo cohonestavit. Haec ille Hierosolymis fecit.

7. Urbs est Palaestinae Neapolis, cui mons altus, Garizim nomine, imminet. Hunc olim Samaritani cum possiderent, assidue eius verticem ascendebant precationis causa, non quod illum templo unquam ornassent, sed quia omnium maxime ipsum suspiciebant ac venerabantur. Qua tempestate Iesus dei filius, humano assumpto corpore, in illis partibus agebat, cum indigenae cuiusdam uxore sermonem habuit. Tum ab ipsa de monte interrogatus, praedixit, tempus affore, quo non adorarent Samaritani in eo monte, sed ibi ipse adoraretur a veris adoratoribus: Christianos scilicet designabat. Procedente tempore verbis accessit exitus: neque enim poterat mentiri qui deus erat: res autem ita evenit. Zenonis principatu, coiere sub-

οἱ Σαμαρεῖται γενόμενοι ἐπεισπηδῶσιν ἐν Νεαπόλει τοῖς Χριστιανοῖς, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τὴν πεντηκῆστον καλουμένην ἑορτὴν ἄγρουσι, καὶ αὐτῶν τε πολλοὺς διαχρῶνται, καὶ ὅσπερ ἦν αὐτοῖς ἐπίσκοπος τότε, Τερεβίνθιος ὄνομα, καταλαβόντες ἐπὶ τῆς ἱερᾶς ἐστῶτα P 105
 5 τραπέζης, καὶ ἱερουργοῦντα τὰ ἄρρητα ξίφεσι παίοντες, ἄλλως τε συγκόπτουσι καὶ τοὺς τῶν χειρῶν ἀφαιροῦνται δακτύλους, ἕς τε τὰ μυστήρια ἔβρισαν, ὥς δρῶσαι μὲν Σαμαρειτῶν προσήκει, σιωπᾶν δὲ ἡμῖν. ὁ δὲ ἱερεὺς οὗτος αὐτίκα ἐν Βυζαντίῳ γενόμενος, τῷ τότε βασιλεῖ ἕς ὧν ἦκων, ἐπέδειξέ τε τὸ πάθος καὶ τὰ ξυνε-
 10 νεχθέντα σημάνας καὶ τοῦ Χριστοῦ τῆς προρρήσεως ὑπομνήσας, τιμωρὸν αὐτὸν ἐφ' ἅπασιν ἐδείκτο γενέσθαι. Ζήνων δὲ βασιλεὺς τοῖς συμπεπτωκόσι ξυνταραχθεὶς, κόλασιν τε ἀποχρώντως ἕς τοὺς τὰ δεινὰ δεδρακότας πεποίηται οὐδεμιᾷ ὀκνήσει· ἕκ τε ὅρους τοῦ Γαριζίν τοὺς Σαμαρείτας ἐξελάσας, εὐθὺς Χριστιανοῖς τε αὐτὸ
 15 παραδίδωσιν, ἐκκλησίαν τε ἄνω δειμάμενος τῇ Θεοτόκῳ ἀνέθηκε, B
 τειχισάμενος τὸ ἱερὸν τοῦτο δῆθεν τῷ λόγῳ, τὸ δὲ ἀληθὲς ἀπο- V 466
 τριγχώσας. καὶ φρουρὰν στρατιωτῶν κατεστήσατο, κάτω μὲν ἐν τῇ πόλει πολλῶν, ἐν δὲ τῷ τειχίσματι καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ οὐ πλέον ἢ δέκα. οἷς δὲ Σαμαρεῖται ἀχθόμενοι ἥσχαλλον μὲν ἕς τὰ μά- H 51
 20 λιστα καὶ δυσφοροῦμενοι ἀπηξίουν τὰ σφίσι παρόντα, δέει δὲ τῷ ἐκ βασιλέως δυσωπούμενοι σιωπῇ εἶχοντο. προϊόντος δὲ χρόνου, Αναστασίου τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔχοντος, τοιόνδε τι ξυνηνέχθη γενέσθαι. τινὲς τῶν Σαμαρειτῶν, γυναικὸς ὑποθήκη ἀναπεισθέντες, ἀναβαλόνουσι μὲν παρὰ δόξαν κατὰ τὸ τοῦ ὅρους
 25 κρημνῶδες, ἐπεὶ τῆς ἀνόδου, ἢ ἐκ τῆς πόλεως ἐνταῦθα ἄγει, ἕς C

ito Samaritani. Tum facto Neapoli impetu in Christianos festum in ecclesia celebrantes, quod pentecosten vocant, multos conficiunt: illorum episcopum Terebinthium sacrae mensae astantem occupant, inter sacrificium ineffabile gladiis illum feriunt, vulneribus concidunt, manuum digitis truncant, mysteriorumque illudentes piacula perpetrare digna Samaritanis, ac nobis silentio obruenda. Mox antistes ille Byzantium sese contulit: ubi ad conspectum imperatoris admissus, ostendit manuum cladem; rem pandit ordine, et Christi praedictione in memoriam reducta, plenam ultionem exposcit. Tali casu commotus Zeno Aug. nulla interposita mora, in fontes egregie animadvertit: exactis monte Garizim Samaritanis, statim illum Christianis addixit, et in culmine ecclesiam deiparae posuit: cui templo in speciem murum, reipsa nihil nisi maceriam circumdedit. Infra quidem, in urbe, praesidium validum, ad murum autem et ecclesiam milites non amplius decem collocavit. His offensam Samaritani urebantur dolore maximo, et indignatione pleni praesentem sortem aversabantur: metu tamen imperatoris cohibiti, silentio dissimulabant. Postea imperante Anastasio res huiusmodi contigit. Samaritanorum manus, suasu feminae, per derupta montis inopinato sublit: quippe cum via, quae

τὸ ἀκριβὲς φυλασσομένης, ἐνθενδε αὐτοῖς ἀποπειρᾶσθαι τῆς ἀναβάσεως ἀδύνατα ἦν. ἐν δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ ἑξαπιναιῶς γενόμενοι κτείνουσι μὲν τοὺς ἐνταῦθα φρουροὺς, μετακαλοῦσι δὲ τοὺς ἐν τῇ πόλει Σαμαρείτας φωνῇ ἑξαισίᾳ. οἱ δὲ τοὺς στρατιώτας δειμαίνοντες συνεπιτίθεσθαι τοῖς ἐγκεχειρηκόσιν οὐδαμῇ ἤθελον. οὐ 5 πολλῷ τε ὕστερον ὁ τὴν χώραν ἐπιτροπεύων (Προκόπιος δὲ ἦν ἐξ Ἑδέσσης πόλεως, ἀνὴρ λόγιος) τοὺς τὰ δεινὰ δεδρακότας συλλαβὼν ἔκτεινε. τοῦ μέντοι ὀχυρώματος οὐδ' ὥς τις λόγος ἢ πρόνοια παρὰ τοῦ βασιλέως τηνικάδε γεγένηται. ἀλλὰ νῦν Ἰουστι-
D νιανὸς βασιλεὺς, καίπερ τοὺς Σαμαρείτας ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον ἐπὶ 10 τὸ εὐσεβέστερον μεταθέμενος καὶ καταστησάμενος Χριστιανὸς εἶναι, τὸ μὲν παλαιὸν τῆς ἐν τῷ Γαριζὶν ἐκκλησίας τείχισμα ἐφ' οὗπερ ἦν σχήματος εἶασεν ἀποτετριγχωμένον, ἥπερ μοι εἴρηται, ἑτέρῳ δὲ αὐτὸ ἐκτοσθεν τείχει περιβαλὼν ἄμαχον διεπράξατο παντάπασιν εἶναι. ἐνταῦθα δὲ καὶ ἱερὰ πέντε Χριστιανῶν ἀνε- 15 νεώσατο πρὸς τῶν Σαμαρειτῶν καταφλεχθέντα. ταῦτα μὲν οὖν τῇδε εἴργασται.

P 106 ἡ'. Ἐν δὲ τῇ πάλαι μὲν Ἀραβία, νῦν δὲ Παλαιστίνῃ τρίτῃ
V 467 καλουμένῃ, χώρα μὲν ἔρημος ἐπὶ μακρὸν κατατείνει, καρπῶν τε καὶ ὑδάτων καὶ πάντων ἀγαθῶν ἄφορος. καὶ ὄρος ἀπότομόν τε 20 καὲ δεινῶς ἄγριον ἀποκρέμαται ἄγχιστά' πη τῆς ἐρυθρᾶς καλουμένης θαλάσσης, Σινὰ ὄνομα. οὐδὲν δέ μοι ἀμφὶ τοῖς ἐκείνῃ χωρίοις ἀναγράψασθαι ἀναγκαῖον ἐνταῦθα τοῦ λόγου, ἐπεὶ ἅπαντά μοι τά τε κατὰ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν καὶ τὸν Ἀραβικὸν καλούμενον κόλπον, Αἰθιοπίας τε τοὺς Αὐξωμίτας καὶ τὰ τῶν Ὀμη- 25

illuc ex urbe ducit, intenta custodia teneretur, ascensus tentari inde non poterat. Occupata repente ecclesia, custodes eius trucidant: protinus Samaritanos, qui in urbe erant, contentissima voce inclamant. At illi militem veriti, facinus aggressis adiungere se noluerunt. Haud multo post provinciae praeses (is erat Procopius Edessenus, prudentia vir singulari) sontes comprehensos morte multavit. Tum quidem imperator ad munitionem animum non adiecit: iam vero Iustinianus Augustus, quamvis Samaritanos plerosque ad pietatem Christique sacra traduxerit, ecclesiae tamen in monte Garizim positae veterem murum altero cinxit exteriori, maceriae formam, quam ille, ut dixi, habebat, immutatam relinquens; fecitque opus omnino inexpugnabile. In eadem urbe Christianorum templa quinque a Samaritanis incensa restituit. Haec ibi.

8. In provincia, quam olim Arabiam, hodie Palaestinam tertiam vocant, longissima est solitudo, plane sterilis, siticulosa, atque omnibus vitae commodis vacua. Propter mare rubrum mons Sina asperrimus ac praecipitiis disruptus pendet. Hic mihi non est necesse loca illa describere, cum de mari rubro ac sinu Arabico, de Aethiopibus Auxomitae et Homeritis Sarace-

ριτῶν Σαρακηνῶν γένη ἀκριβολογουμένῳ ἐν τοῖς ὑπὲρ τῶν πολέμων
 δεδήλωται λόγοις· ἵνα δὴ καὶ τοῦτό μοι δεδιήγηται, ὅτινα τρό-
 πον Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς τὸν φοινικῶνα προσεποίησε τῇ Ῥωμαί-
 ων ἀρχῇ. ταῦτα μὲν οὖν τούτου δὴ ἔνεκα λέγειν ἀφήμι, ὥς μὴ B
 5 ἀπειροκαλίας ἀπενέγκοιμι δόξαν. ἐν τούτῳ δὲ τῷ Σινᾷ ὄρει μο-
 ναχοὶ ὤκνηται, οἷς ἐστὶν ὁ βίος ἡκριβωμένη τις μελέτη θανάτου,
 ἐρημίας τῆς σφίσι φιλτάτης ἀδεέστερον ἀπολαύουσι. τούτοις δὴ
 τοῖς μοναχοῖς Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς (ἐπεὶ οὐκ εἶχον οὐδέν ὅτου
 ἐφεῖντο, ἀλλὰ κρείσσους τῶν ἀνθρωπείων ἀπάντων εἰσὶν, οὐδέ τι
 10 κεκτῆσθαι οὐδέ θεραπεύειν τὰ σώματα, οὐ μὲντοι οὐδέ ἄλλου
 ὀθουοῦν ἐνίνασθαι ἐν σπουδῇ ἔχουσιν) ἐκκλησίαν ὠκοδομήσατο,
 ἥνπερ τῇ θεοτόκῳ ἀνέθηκεν, ὅπως δὴ αὐτοῖς ἐνταῦθα ἐξῆ ἐύχο-
 μένοις τε καὶ ἱερωμένοις διαβιῶναι. ταύτην δὲ τὴν ἐκκλησίαν οὐ C
 κατὰ τοῦ ὅρους ἐδείματο τὴν ὑπερβολὴν, ἀλλὰ παρὰ πολὺ ἔνερ-
 15 θεν. ἀνθρώπῳ γὰρ ἐν τῇ ἀκρωρείᾳ διανυκτερεύειν ἀμήχανά
 ἐστιν, ἐπεὶ κτύποι τε διηνεκεῖς καὶ ἕτερα ἅττα θειότερα νύκτωρ
 ἀκούονται, δυνάμιν τε καὶ γνώμην τὴν ἀνθρωπίαν ἐκπλήσσοντα.
 ἐνταῦθά ποτε τὸν Μωσέα φασὶ πρὸς τοῦ θεοῦ τοὺς νόμους παρα-
 λαβόντα ἐξενεγκεῖν. ἐς δὲ τοῦ ὅρους τὸν πρόποδα καὶ φρούριον
 20 ἐχυρώτατον ὁ βασιλεὺς οὗτος ὠκοδομήσατο, φυλακτήριόν τε στρα-
 τιστῶν ἀξιολογώτατον κατεστήσατο, ὥς μὴ ἐνθένδε Σαρακηνοὶ
 βάρβαροι ἔχοιεν, ἅτε τῆς χώρας ἐρήμου οὔσης, ἥπερ μοι εἴρηται,
 ἐσβάλλειν ὥς λαθραιότατα ἐς τὰ ἐπὶ Παλαιστίνης χωρία. ταῦτα
 μὲν οὖν τῇδε πεποιήται. ὅσα δὲ καὶ τοῖς μοναστηρίοις πεποίη-
 25 ταν τοῖς τῇδὲ τε καὶ κατὰ τὴν ἄλλην ἐφ' ἃς αὖτις, αὐτίκα δὴ μοι
 ὥς ἐν κεφαλαίῳ γεγράψεται.

nīs plene accurateque in libris egerim, quos de bellis conscripsi: ubi et illud exposui, quomodo Iustinianus Aug. Romano imperio palmetum adiunxerit. Quare, ne inepte facere videar, his supersedeo. Montem Sina incolunt monachi, quibus, carissima solitudine libere perfruētib, vita nihil aliud est nisi sedula quaedam mortis meditatio. Et quoniam nihil mortale expe-
 tunt, sed rebus humanis omnibus superiores, nec possidere quidquam, nec corpus curare, nec re ulla recreari quaerunt, illis ecclesiam Iustinianus Aug. condidit dicavitque dei genitrici: ut ipsis liceat ibi vitam in precibus sacris-
 que traducere. Eam autem non in montis vertice posuit, sed longe infra: nam nemo hominum pernoctare potest in culmine, propter assiduos strepitus et alia quaedam diviniōra, quae ibi noctu audiuntur, ac mentem animumque humanum percellunt. Ferunt Mosē ibi quondam acceptas a deo leges pro-
 mulgasse. Montis radicibus idem imperator castellum imposuit validissimum optimo cum praesidio: ne ex ora illa, quippe deserta, ut dixi, in Palaesti-
 nam Saraceni barbari clam irrumpant. Atque haec quidem ibi: quae vero in monasteriis fecit regionis illius ac reliqui orientis, iam summatim persequar.

P 107

9'. Μοναστήρια μὲν οὖν ἐν Ἱεροσολύμοις ἀνενεώσατο τάδε. τὸ τοῦ ἁγίου Θαλελαίου. τὸ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου. τὸ τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ Ἰορδάνου. ξενῶνα ἐν Ἱεριχώ. ἐκκλησίαν τῆς Θεοτόκου ἐν Ἱεριχώ. τὰ τῶν Ἰβήρων ἐν Ἱεροσολύμοις. τὸ τῶν Λαζῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ Ἱεροσολύμων. τὸ τῆς ἁγίας 5 Μαρίας ἐν τῷ ὄρει τῶν ἔλαιων. τὸ τῆς πηγῆς τοῦ ἁγίου Ἐλισαίου ἐν Ἱεροσολύμοις. τὸ Σιλέθεως. τὸ τοῦ ἀββᾶ Ῥωμανοῦ. B ἐν Βηθλεὲμ τὸ τεῖχος ἀνενέωσε. τὸ τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννου ἐν Βηθλεὲμ.

Φρέατά τε ἢ δεξαμενὰς ὠκοδομήσατα οὕτως· εἰς τὸ τοῦ ἁγίου Σαμουὴλ φρέαρ καὶ τεῖχος. εἰς τὸ τοῦ ἀββᾶ Ζαχαρίου 10 φρέαρ. εἰς τὸ Σωσάνης φρέαρ. εἰς τὸ Ἀφελίου φρέαρ. εἰς τὸ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐν τῷ Ἰορδάνῃ φρέαρ. εἰς τὸ τοῦ ἁγίου Σεργίου ἐν ὄρει καλουμένῳ Κισσερῶν φρέαρ. τὸ τεῖχος Τιβεριάδος. τὸ ἐν Βόστρα πτωχεῖον Φοινίκης. τὸν οἶκον τῆς Θεοτόκου ἐν C Πορφυρεῶνι. μοναστήριον τοῦ ἁγίου Φωκᾶ ἐν ὄρει. τὸν οἶκον 15 τοῦ ἁγίου Σεργίου ἐν Πτολεμαίδι. ἐν Δαμασκῷ οἶκον τοῦ ἁγίου V 468 Λεοντίου. ὑπὸ Ἀπάμειαν πτωχεῖον τοῦ ἁγίου Ῥωμανοῦ ἀνενεώσατο. τεῖχος τοῦ μακαρίου Μάρωνος. ὑπὸ Θεοδυπόλεως τὴν ἐκκλησίαν Δάφνης ἀνενέωσεν. ἐν Λαοδικείᾳ τὸν ἁγίου Ἰωάννου ἀνενέωσε. Μεσοποταμίας μοναστήριον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἀνε- 20 H 52 νέωσε. μοναστήρια Θελφράχης, Ζηβίνου, Θεοδότου, Ἰωάννου, Σαρμαθῆς, Κυρήνου, Βεγαδαίου. μοναστήριον εἰς τὸ Ἀπάδνας D ἐν Ἰσαυρίᾳ. πόλεως Κυρίκου λουτρὸν καὶ πτωχεῖον ἀνενεώσατο.

14. Φοινίκης] φοίνιξ Tolos. Ego legendum existimo πτωχεῖον. ἐπὶ Φοινίκης (vel ἐν Φοίνιξι) τὸν οἶκον — MALT. 23. Κυρίκου] Fort. Κορύκον. MALT.

9. Hierosolymis instauravit haec monasteria. Sancti Thalelaei, S. Gregorii, S. Panteleemonis in eremo Iordanis: Xenodochium Ierichuntinum: ecclesiam Ierichuntinam deiparae: monasterium Iberum Hierosolymis; Lazorum in eremo Hierosolymitana: Sanctae Mariae in monte olivarum: fontis S. Elisaei Hierosolymis: Siletheos: abbatis Romani. Bethleemi muros refecit, et monasterium Ioannis abbatis.

Puteos cisternarum has struxit. In monasterio S. Samuelis puteum ac murum: in monasterio abbatis Zachariae puteum: in monasterio Susannae puteum: in Aphelii monasterio puteum: in monast. S. Ioannis ad Iordanem puteum: in monasterio S. Sergii in monte, cui nomen Cisseron, puteum: murum Tiberiadis: apud Bostrenos ptochium Phoenices: Porphyreone aedem deiparae: monasterium S. Phocae in monte: aedem S. Sergii Ptolemaide: Damasci aedem S. Leontii: in suburbano Apameae ptochium refecit S. Romani: murum B. Maronis: in suburbiis Theopoleos ecclesiam Daphnes reparavit. Laodiceae templum restituit S. Ioannis. In Mesopotamia monasterium S. Ioannis refecit: item monasteria Thelphrachae, Zebini, Theodoti, Ioannis, Sarmathae, Cyreni, Begadaei: monasterium Apadnense in Isauria. Urbis Cyrici balneas pauperumque hospitium renovavit. Ptochium S. Co-

τὸ πτωχεῖον τοῦ ἁγίου Κόνωνος· τὸν ἀγωγὸν αὐτοῦ ἀνενέωσεν ἐν
 Κύπρῳ. οἶκον τοῦ ἁγίου Κοσμά καὶ Δαμιανοῦ ἐν Παμφυλίᾳ.
 πτωχεῖον τοῦ ἁγίου Μιχαὴλ ἐν ἐμπορίῳ ἐπὶ κλῆν ἐπινείου πόλεως
 Πέργης τῆς Παμφυλίας.

Ερπ.

nonis, eiusdemque aquaeductum in Cypro reaedificavit: aedem SS. Cosmae
 et Damiani in Pamphylia, et ptochium S. Michaëlis in emporio, quod vocant
 navale Perges, urbis Pamphyliae.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΟΥ ΔΕΣΠΟΤΟΥ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ ΚΤΙΣΜΑΤΩΝ

ΛΟΓΟΣ 5'.

PROCOPII CAESARIENSIS DE AEDIFICIIS DN. IUSTINIANI LIBER VI.

P 108 Ταῦτα μὲν οὖν Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ τῇδε πεποίηται. ἐν δὲ
V 469 Ἀλεξανδρεία ἐξείργασται τάδε. Νεῖλος ποταμὸς οὐκ ἄχρι ἐς
Ἀλεξάνδρειαν φέρεται, ἀλλ' ἐς πόλισμα ἐπιρρεύσας, ὃ δὴ Χαι-
ρέου ἐπονομάζεται, ἐπ' ἀριστερᾷ τὸ λοιπὸν ἵεται, ὅρια τὰ γε
P. 109 Ἀλεξανδρέων ἀπολιπών. διὸ δὴ οἱ πάλαι ἄνθρωποι, ὡς μὴ ἄμοι-5
ροίη τὸ παράπαν ἡ πόλις, διώρυχα ἐκ τῆς Χαιρέου κατορύξαντες
βαθεῖάν τινα βραχεῖα τοῦ ποταμοῦ ἐς αὐτὴν ἐκροῇ διεπράξαντο
ἔσιτητά εἶναι. οὗ δὴ καὶ ἄλλας τινὰς ἐκροὰς ἐκ λίμνης Μαρίας
ἐσβάλλειν ξυμβαίνει. ἐπὶ ταύτης δὲ τῆς διώρυχος μεγάλαις μὲν
ναυσὶ πλώϊμα οὐδαμῇ γίνεται, ἐς λέμβους δὲ τὸν Αἰγύπτιον σῖτον 10
ἐκ τῆς Χαιρέου μεταβιβάσαντες, οὕσπερ καλεῖν διαρῆματα νενο-
μίκασιν, ἐς τε τὴν πόλιν διακομίζουσιν· ἵνα δὴ ἐξικνεῖσθαι δυνα-
τά ἐστι τῷ κατὰ τὴν διώρυχα ποταμῷ· καὶ κατατίθενται ἐν χώρῳ

Ea quidem sunt Iustiniani Aug. in illis partibus aedificia: haec vero fecit Alexandriae. Fluvius Nilus Alexandriam usque non fertur: sed postquam oppidum alluit, cui nomen Cheraeum, ad laevam labitur, relictis finibus Alexandriae. Quocirca veteres, ne civitas plane expers illius esset, alta a Cheraeo fossa perducta, modicam fluminis partem huc admisere; quo et per alios quosdam meatus palus Maria se exonerat. Naves magnas fossa illa non patitur: sed frumentum Aegyptium Cheraei in lembos, quos vulgo diaremata appellant, impositum, in urbem devehunt; quo pervenire licet per illud fluvii diverticulum, ac reponunt in loco, quem Alexandrini Phialam

ὅνπερ Ἀλεξανδρεῖς καλοῦσι Φιάλην. ἀλλ' ἐπεὶ τῷ δήμῳ ἐς στά- **B**
σιν πολλάκις καθισταμένῳ ἐνταῦθα διολωλέναι τῷ σίτῳ ξυνέβη,
βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς τειχίσματι τάνδε τὸν χώρον περιβαλὼν
τὴν ἐπὶ τῷ σίτῳ ἐπιβουλήν ἀνεχαίτισε. ταῦτα μὲν οὖν Ἰουστι-
5 νιανῷ βασιλεῖ ταύτῃ ἐξείργασται. ἀλλ' ἐπειδὴ ἐπ' Αἰγύπτου
ἡμᾶς ἤγαγε τῆς Λιβύης ὁμόρου τανῦν ὁ λόγος, φέρε δὴ καὶ ὅσα
διαπέπρακται αὐτῷ ἐνταῦθα δηλώσωμεν, ἐπεὶ καὶ Λιβύην ξύμ-
πασαν ὁ βασιλεὺς οὗτος ὑπὸ βαρβάροις κειμένην εὐρώων τῇ ἄλλῃ
ἐνήψε Ῥωμαίων ἀρχῇ.

10 Νειλος μὲν ὁ ποταμὸς ἐξ Ἰνδῶν ἐπ' Αἰγύπτου φερόμενος **C**
διχα τέμνει τὴν ἐκείνην γῆν ἄχρι ἐς θάλασσαν. ἡ δὲ σχιζομένη
τῷ ρεῖθρῳ καὶ ὀνόμασι διακέκριται τὸ ἐνθένδε δυεῖν. τὰ μὲν
γὰρ ἐν δεξιᾷ τοῦ ποταμοῦ Ἀσία ὠνόμασται μέχρι πού ἐς Φᾶσιν
τὸν Κόλχον, ὅπερ Ἀσίαν τε διορίζει καὶ γῆν τὴν Εὐρώπης, ἥ
15 μέχρι ἐς πορθμεῖα τὰ Κιμμέρια καὶ ποταμὸν Τάναϊν. τούτων **V 470**
γὰρ δὴ ἔνεκα διαμάχονται πρὸς ἀλλήλους οἱ ταῦτα σοφοί, ἥπερ
ἐν λόγοις μοι τοῖς ὑπὲρ τῶν πολέμων δεδήλωται περιηγουμένῳ τὸν
Εὐξείνιον καλούμενον πόντον. τὰ δὲ δὴ ἐν ἀριστερᾷ τοῦ Νείλου
Λιβύη ἐκλήθη μέχρι ἐς ὠκεανὸν, ὅπερ ἐς δύοντά πού τὸν ἥλιον **D**
20 ἐκατέραν ἡπειρον διορίζει, ἐκροήν τε ἀφιεῖς τινα καὶ θάλασσαν
τήνδε ποιούμενος. ἡ μὲν οὖν ἄλλη Λιβύη ξύμπασα ὀνόματα
κατὰ χώραν ἐκάστην ἕτερα ἅττα διακεκλήρωται, ἐκ τῶν ἐκείνη
ἐπιγενομένων, ὡς τὸ εἶκος, ἐπικληθεῖσα. ἡ μέντοι ἐκ τῆς Ἀλε-
ξανδρείας ὁρίων ἄχρι ἐς πόλιν Κυρήνην διήκουσα ἐπὶ Πενταπό-
25 λεώς ἐστιν· ἐπὶ τούτου δὴ μόνου τοῦ ὀνόματος Λιβύη καὶ νῦν.

vocant. Cum autem plebs seditionem ibi concire solita, se pariter ac frumentum male perderet, imp. Iustinianus locum hunc muro circumdedit, itaque vim a frumento prohibuit. Haec ibi ille. Age vero, quando nos in Aegyptum Africae conterminam iam duxit oratio, quae idem illic praestitit exponamus: siquidem totam Africam nactus barbaris subditam, reliquo Rom. imperio ipsam adiunxit.

Fluvius Nilus ab Indis in Aegyptum decurrens, plagas illas ad mare usque bifariam secat. Terra amne divisa, duplici nomine discernitur. Ac pars quidem, quae est ad fluminis dexteram, Asia dicitur usque ad Phasin Colchidis fluvium, qui Asiam atque Europam dirimit; vel ad fretum Cimmerium flumenque Tanain. Nam id controversum est inter harum rerum peritos, prout in libris de bellis ostendi, cum ponti Euxini ambitum describerem. Partem vero, quae ad laevam est Nili, Africam vocant usque ad oceanum, qui in occidente utramque continentem distrahit, infundens sese et hoc mare nostrum efficiens. Ac caetera quidem Africa in singulis regionibus alias quasdam appellationes ab advenis, ut verisimile est, desumptas sortita est. Ora autem, quae ab Alexandriae limite ad Cyrenen Pentapoleos urbem pertinet, unum hodie Libyae nomen retinet. Est hic urbs Taphosiris, Alexan-

ἐπικέκληται. ἔνταῦθα πόλις ἐστὶν ἡμέρας ὁδῶ Ἀλεξανδρείας διέ-
χουσα, Ταφόσιρις ὄνομα, ἣκα δὴ ταφῆναι τὸν τῶν Αἰγυπτίων
θεὸν Ὅσιριν λέγουσιν. ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἄλλα τε πολλὰ καὶ τὰ
τῶν ἀρχόντων καταλυτήρια καὶ λουτρῶνας ἐδείματο Ἰουστινιανὸς
βασιλεὺς.

5

P 110 β'. Ταύτης δὲ τῆς Λιβύης ἔρημα μὲν τὰ πολλὰ τετύχη-
κεν εἶναι, ἀπημελημένα ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον. καὶ αὐτῆς δὲ προ-
εξηγορῶς ὁ καθ' ἡμᾶς βασιλεὺς προμηθεῖ γνώμῃ, ὥς μὴ τι αὐτῇ
παθεῖν ἐξ ἐπιδρομῆς πρὸς Μαυρουσίων τῶν πλησιοχώρων ξυμ-
βαίῃ, ὀχυρώματά τε δύο καὶ φυλακτήρια κατεστήσατο, ὧν θά- 10
τερον μὲν Παρατόνιον ὀνομάζουσιν, Ἀντίπυργον δὲ τὸ ἕτερον ἐπι-
κέκληται, οὗ πόρρω Πενταπόλεως κείμενον. διέχει δὲ ἡ Πεντά-
πολις Ἀλεξανδρείας ὁδῶ ἡμερῶν εἴκοσιν εὐζώνῳ ἀνδρί. ἐν ταύτῃ
B δὲ τῇ Πενταπόλει καὶ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς Τεύχρειαν τὴν πόλιν
ἐρύματι ἐτειχίσατο ἐχυρωτάτῃ. καὶ Βερνίκης τὸν περίβολον ἐκ 15
θεμελίων ἀνωκοδομήσατο τῶν ἰσχυάτων. οὗ δὲ καὶ βαλανεῖον
πέποιήται, δημοσίᾳ παρεχόμενον τῇ πόλει τὴν χρείαν. ἀλλὰ καὶ
ταῖς Πενταπόλεως ἰσχυαῖς, αἵπερ εἰσὶ τετραμμέναι πρὸς ἄνεμον
νότον, ὀχυρώματα ἐν δυοῖν μοναστηρίοις ἐξείργασται, οἷσπερ
Ἀγριολώδης τε καὶ Δινάρθιον ὀνόματά ἐστιν· ἅπερ ἐπιτειχίσμα- 20
τα κεῖται τοῖς ταύτῃ βαρβάροις, τῷ μὴ καταθέοντας ὥς λαθραιό-
τατα ἐπισκῆπτειν ἐξαπινάίως ἐς γῆν τὴν Ῥωμαίων.

Ἔστι δὲ τις ἔνταῦθα πόλις, Πτολεμαῖς ὄνομα, τὸ μὲν πα-
C λαιὸν εὐδαίμων τε γεγενημένη καὶ πολυάνθρωπος, προϊόντος δὲ
τοῦ χρόνου ὕδατος ἀπορία πολλῇ ἐς ὀλιγάνθρωπίαν ἀποκριθεῖσα. 25

dria diei unius itinere dissita, ubi Aegyptiorum deum Osirin sepultam perhi-
bent. In hac urbe cum alia multa Iustinianus Aug. tum domos, in quibus
magistratus diversarentur, balneasque aedificavit.

2. Magna pars Libyae deserta est: ac licet nullo fere unquam numero
habita fuerit, ei tamen provida mente prospiciens imperator noster, ne quid
detrimenti caperet ex Maurorum vicinorum incursibus, geminas arces cum
praesidiis statuit; quarum alteram Paratonium appellant, alteram Antipyr-
gum, haud procul Pentapoli sitam. Distat Pentapolis Alexandria tanto spa-
tio, quantum diebus xx. viator expeditus conficiat. In hac Pentapoli Iusti-
nianus Aug. urbem Teuchriam validissime munit, et moenia Berenices ab
imo fundamento reaedificavit: ibidem balneas ad publicos civitatis usus ex-
truxit. Quin et in extremis Pentapoleos finibus, qui ad austrum vergunt,
bina monasteria (Agriolodem ac Dinarthion vocant) firmavit munitionibus
adversus regionis illius barbaros, ne clam irrumpentes Romanum imperium
incursent de improvviso.

Est hic urbs Ptolemais, beata quidem olim ac frequens, progrediente
vero tempore redacta ad infrequentiam magna aquae penuria. Civium enim

τῶν γὰρ οἰκητόρων ὁ πολὺς ὄμιλος θέπει ἐχόμενοι πολλὰ ἔμπροσ-
 σθεν ἐνθένδε ἑξαναστάντες ἀπεχώρησαν. ὅπῃ ἐκάστῳ δυνατὰ γέ-
 γανεν· ἀλλὰ νῦν ὁ βασιλεὺς οὗτος ἀνανεωσάμενος τὴν ὀχεταιω- H 53
 γίαν τῇ πόλει τὸ πρότερον αὐτῇ τῆς εὐδαιμονίας ἀπέδωκε σχῆμα.
 5 Πενταπόλεως δὲ πόλις ἐσχάτη ἐστὶ πρὸς δύοντά που τὸν ἥλιον,
 Βόριον ὄνομα. οὗ δὴ τὰ ὄρη συννενεκότα τε πρὸς ἑλληλα, καὶ
 τῇ ἐνθένδε στενοχωρία συμπεφραγμένα, τῶν ἐπὶ τὴν χώραν εἰσό-
 δων ἀποκεκλεισθαι τοὺς πολεμίους διασκευάζονται. ταύτην ὁ βα-
 σιλεὺς τὴν πόλιν ἀτείχιστον οὖσαν ἐρύματι ἐχυρωτάτῳ περιβαλὼν, D
 10 ἐν τῷ ἀσφαλεῖ τὸ λοιπὸν βεβαιότατα σὺν πάσῃ ἀμφ' αὐτὴν χώρῃ
 διεπράξατο εἶναι.

Πόλεις δὲ πού εἰσι δύο ἐπ' ὀνόματος ἐνὸς ἀκημέναι. Αὐ-
 γίλα ἑκατέρα ἐκλήθη. αὗται τοῦ Βορίου διέχουσιν ἑδῶ τεττάρων
 ἡμερῶν μάλιστα εὐζώνῳ ἀνδρὶ, τετραμμένοι μὲν αὐτοῦ πρὸς ἄνε-
 15 μον νότον, ἀρχαῖαι δὲ οὖσαι καὶ τῶν οἰκητόρων ἀρχαῖότροπα
 τὰ ἐπιτηδεύματα ἔχουσαι· θρησκείαν γὰρ πάντες καὶ εἰς ἐμὲ τῆς
 πολυθείας ἐνόουν. ἐνταῦθα ἐκ παλαιοῦ τῷ τε Ἀμυῶνι καὶ Ἀλε-
 ξάνδρῳ τῷ Μακεδόνι ἀνέκειτο ἑδῆ. οἷς δὴ ἐσφραγίζοντο μέχρι P 111
 ἐς τὴν Ἰουστινιανοῦ βασιλείαν οἱ ἐκχώριοι. ἦν δὲ καὶ ὄρακος
 20 αὐτοῖς τῶν ἱεροδούλων καλουμένων πόλις. νῦν δὲ δὴ βασιλεὺς V 471
 οὗτος οὐχ ὅσον ἐς τὰ αἰώματα τοῖς κατηγόροις ἐμποριζόμενος τὴν
 ἀσφάλειαν, ἀλλὰ καὶ τὰς ψυχὰς διασώσας ἐν ἐπιμελείᾳ ποιέ-
 μενος, καὶ τῶν ταύτῃ ἀνδριῶν κατὰ πάντα προδύναμι τρέπον.
 τά τε γὰρ ἄλλα διαφερόντως αὐτῶν ἐπιμελεῖσθαι εὐδαίμῃ ἀπη-
 25 ξίωσε καὶ τὴν εὐσεβείας ἐδίδαξε δόξαν Χριστιανούς πανταχοῦ

quamplurimi iamdiu siti compulsi inde excesserant, neque receperant quo cui-
 qui licuerat. At nunc imperator noster, restaurato urbis aquaeductu, pristi-
 nam felicitatis faciem ei reddidit. Est Borium urbs ultima Pentapoleos ad
 occidentem: ubi montes ita coeunt, ut sibi invicem annuere videantur, et
 angustiis illis muniti, hostem aditu excludant. Urbem hanc, moenibus nu-
 dam, munimento cinxit firmissimo imperator, et cum omni circumiecta re-
 gione securissimam reddidit.

Duae sunt urbes unius nominis: utramque enim appellant Augilam.
 Viro expedito quatridui fere hinc iter est ad Borium, ad cuius latus australe
 obversae sunt, antiquae ambae, easque habentes incolae, qui pristinis sacro-
 rum ritibus dediti fuerint. Nam omnes ad nostram aetatem superstitione la-
 borarunt, diis multis addicta. Vetusta hic erant templa, sacra Ammoni et
 Alexandro Macedoni, quos ad Iustiniani principatum indigenae victimis es-
 luerunt. Nec deerat ingens hominum grex, quos vocant hierodulos. Ve-
 rum imperator hic noster non corporum modo incolumitatem afferens subdi-
 tis, sed animorum etiam saluti consulens, omni ope populo illi prospexit.
 Nam praeter caetera, quae liberaliter providit, mentes religione sancta a deo
 feliciter imbuuit, ut a patris institutis ad Christum omnes converterentur: quibus

πεποιημένος καὶ μεταπορενόμενος λελυμιασμένα σφίσι τὰ πάτρια
ἦθ'η. οἷς δὲ καὶ νεῶν τῆς Θεοτόκου ἐδείματο, φυλακτήριον ταῖς
B πόλεσι τῆς τε σωτηρίας καὶ τῆς ἀμφὶ τῇ δόξῃ ἀληθείας ἐσόμενον.
ταῦτα μὲν οὖν τῇδὲ πη ἔσχε.

Βόριον δὲ ἡ πόλις Μαυρουσίοις γειτνῶσα βαρβάροις, φό- 5
ρου ὑποτελῆς οὐ γεγένηται ἐς τόδε τοῦ χρόνου· οὐδέ τινες πώποτε
δασμολόγοι ἢ φορολόγοι ἐς αὐτὴν ἵκοντο, ἐξ οὗ γεγόνασιν ἄν-
θρωποι. οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ὥκνητο ἐκ παλαιοῦ αὐτῶν ἀγγιστα· οὗ
δὲ καὶ νεῶς ἦν ἀρχαῖος αὐτοῖς, ὅνπερ ἐσέβαντό τε καὶ ἐτεθήπυσαν
μάλιστα, δειμαμένου τοῦτο Σολομῶνος, ὥσπερ φασὶ, βασιλεύον- 10
τος Ἑβραίων τοῦ ἔθνους. ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς ἅπαντας Ἰουστινια-
νὸς βασιλεὺς μεταγνῶναι τὰ πάτρια ἦθ'η, καὶ Χριστιανούς
γεγονέναι διαπραξάμενος, ταῦτον δὲ τὸν νεῶν ἐκκλησίας με-
θρημόσατο σχῆμα.

C γ'. Μετὰ τούτους αἱ Σύρτις εἰσὶν αἱ μεγάλαι ὠνόμασμέ- 15
ναι. ἐφ' οὗ δὲ εἰσι σχήματος αἵται, καὶ ὅτου δὲ ἔνεκα τούτου
μεταλαγχάνουσι τοῦ ὀνόματος, ἐγὼ δηλώσω. προβέβληται τις
ἐνταῦθα ἡμῶν· σχιζομένη δὲ αὐτὴ τῇ τῆς θαλάσσης ἐπιρροῇ, τῷ
τε ῥαθὲρ ἀφτανιζομένη, ἀποβαίνει δοκεῖ, καὶ ἐφ' ἑαυτὴν ὑποχω-
17 ραῖσα ὀπίσω ἵεναι· ἐς κόλπον δὲ μηνοειδῆ ἐπὶ μακρότατον τέτρα- 20
πται. καὶ ὁ μὲν ἀρχομένης πλευρῆς διάπλους ἐς τετρακοσίους
διήκει σταδίους· τοῦ δὲ μηνοειδοῦς τὸ περίμετρον ἐς ἡμερῶν ἑξ
ἑδὼν κατακτείνει. ταύτης γὰρ ἡ θάλασσα πεπισμένη τῆς ἡπείρου
ἐντὸς τὸν κόλπον πᾶνται. ἐπειδὴν τε ναῦς ἀνέμιον ἢ κλύδωνι
D βιαζομένη τοῦ διάπλου ἐντὸς ὑπὲρ τοῦ μηνοειδοῦς τὴν ἀρχὴν γέ- 25

7. δασμολόγοι] δασμαφόροι. Toles.

et deiparæ templum aedificavit, praesidium salutis ac veræ fidei futurum
urbibus. Hæc ibi ita se habere.

Urbis vero Borium, Mauris barbaris vicina, ad hanc diem immunis fuit,
neque ulli tributorum aut vectigalium exactores eo ivere post hominum me-
moriæ. Iudæi, Boriensium veteres accolæ, templum habeant antiquum;
quod apud ipsos in honore erat summaque admiratione, conditum, ut ferunt,
a Salomone Hebræorum rege. His quoque omnibus imp. Iustinianus ab avi-
tis moribus ad Christianam religione traductis, templum hoc in ecclesiæ
formam mutavit.

3. His posteriores sunt Syrtis magnæ; quarum ego situm, originemque
vocabuli explicabo. Praetentum ibi litus sciunditur illapsu maris, fluctibus-
que adesum subducere se videtur, et introrsum recedendo refugere. Lunato
arcu longissime obliquatur: qua incipiunt aperire se latera, traiectus stadia
quadringenta patet: sinuosus autem recessus ambita quo dierum sex iter col-
ligit. Quippe sinum efficit mare, continenti hic interceptum. Si qua navis
vento aut tempestate compulsæ, in traiectu sinum semel intraverit, reverti

νηται, τὸ ἐνθένδε αὐτῇ ἐπανιέναι ἀμήχανά ἐστιν, ἀλλὰ συρομένη
τὸ λοιπὸν ἔοικε, καὶ διαφανῶς ἐπὶπροσθεν αἰεὶ ἔλκομένη. καὶ
ὑπ' αὐτοῦ, οἶμαι, οἱ πάλαι ἄνθρωποι τὸν χώρον ταῦ πάθους
τῶν νεῶν ἔνεκα Σύρταις ὠνόμασαν. οὐ μὴν οὐδὲ διανέδσαι τοῖς
5 πλοίοις ἄχρι ἐς τὴν ἡϊόνα δυνατὰ γεγένηται. πέτραι γὰρ ὕφαλοι
διακεκληρωμένοι τὰ πλεῖστα τοῦ κόλπου πλώϊμα οὐ ξυγχωροῦσιν
ἐνταῦθα εἶναι, ἀλλ' ἐν τοῖς βραχέσι τὰς ναῦς διαχρῶνται. μό- P 112
νοις δὲ τοῖς λέμβοις οἱ πλωτῆρες τούτων δὴ τῶν κηλῶν οἷοί τε εἶσι
διασώζεσθαι, ἂν αὐτῶ τύχοι, μετὰ κινδύνων τὰς διεξόδους ποι-
10 ούμενοι.

Τριπόλεως τῇδε τῆς καλουμένης τὰ ὄρια ἐστι. Μαυρού-
σιοί τε βάρβαροι ἐνταῦθα οἰκοῦσι, Φοινικικὸν ἔθνος. οὗ δὴ καὶ
πόλις ἐστὶ Κιδάμη ὄνομα. ἐνταῦθά τε Μαυρούσιοι ὥκηνται
Ῥωμαίων ἐκσπονδαὶ ἐκ παλαιοῦ ὅντες· οἵπερ ἅπαντες περφεύοντες
15 Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ, δόγματι τῶν Χριστιανῶν ἐθελούσιοι προσ-
εχώρησαν. Πάκατοι δὲ οὗτοι τανῦν αἱ Μαυρούσιοι ἐπικυλοῦνται,
ἐπεὶ πρὸς Ῥωμαίους αἰεὶ σπονδὰς ἔχουσι. πάκεν γὰρ τὴν εἰρήνην
τῇ Λατίνων καλοῦσι φωνῇ. Πενταπόλεως δὲ Τρίπολις ἡμερῶν
διέχει ὁδῷ εἴκοσιν εὐζώνῳ ἀνδρά. B

20 δ'. Πόλις ἐνθένδε ἡ Λεπτιμάγνα ἐκδέχεται, μεγάλη μὲν V 472
καὶ πολυάνθρωπος τὸ παλαιὸν οὖσα, ἔρημος δὲ χρόνῳ ὕστερον
γεγενημένη ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον, ψάμμου τε πλήθει τὰ πολλὰ τῷ
ἀπημελῆσθαι καταχωσθεῖσα. καὶ ταύτης δὲ τὸν περίβολον ἐκ C
τῶν θεμελίων ὃ καθ' ἡμᾶς ὠκοδομήσατο βασιλεὺς, οὐ τοσοῦτα

12. Φοινικικὸν Tolos. Legebatur Φοινικόν.

nequit; sed iam tractae et manifesta vi abreptae similis, porro pergit. Ex
quo tractarum navium infortunio factum arbitror, ut veteres locum hunc Syr-
tes appellaverint. Nec littus contingere maioribus navigiis licet: siquidem
caeci scopuli, qui partem sinus maximam obtinent, non modo cursum impe-
diunt, sed naves etiam male perdunt in brevibus: nec nisi lembis, si fors tu-
lerit, expedire salutem possunt, qui in iis sunt navibus, non sine periculo
transeunt.

Haec ora limitem habet Tripolitanum, incolasque Mauros barbaros,
gentem a Phoenicibus oriundam: ubi urbs quoque est nomine Cidama. Hic
habitant Mauri, iam inde olim Romanis coniuncti foedere: qui omnes Iusti-
niani Aug. impulsu fidem Christianam sponte amplexi sunt. Et quia foedus
cum Romanis initum minime violant, pacatos hodie dicimus, a pace, quae
Latina vox est, appellatione ducta. A Pentapoli ad Tripolim dierum xx.
iter est viro expedito.

4. Sequitur Leptis magna, urbs olim ampla ac frequens, postmodum
deserta fere penitus, et quia negligebatur, arenae vi late obruta. Huius mu-
ros imperator noster extruxit a fundamentis, non eo ambitu, quem prius ha-

μέντοι, ὅσος τὸ πρότερον ἦν, ἀλλὰ κατὰ πολὺ ἥσσονα· ὥς μὴ τῷ μεγέθει σφαλερὰ καὶ αὐθις ἡ πόλις εἴη, καὶ πολεμίοις μὲν ἄλωτῇ, ψάμμῳ δὲ πρόχειρος. νῦν δὲ δὴ τῆς πόλεως τὸ μὲν καταχωσθὲν ἐφ' οὐπερ ἦν σχήματος εἴωσεν οὕτω δὴ ψάμμῳ ἐς λόφους συντελεγμένη κεκαλυμμένον; τὴν τε λοιπὴν ἐτειχίσατο ἐν τῷ 5 τῆς οἰκοδομίας ἐχυρῷ μάλιστα. καὶ ἱερὸν μὲν ἀξιοθέατον τῇ θεοτόκῃ τῇδε ἀνέθηκεν, ἐκκλησίας δὲ τέτταρας ἐδείματο ἄλλας· πρὸς δὲ καὶ ἀνωκοδομήσατο τὰ τῇδε γεγονότα ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις καὶ καταπεπτωκότα βασιλεια, Σεβήρου βασιλέως τοῦ παλαιοῦ ἔργον· ὅς δὲ ἐνθένδε ὀρμώμενος μνημεῖα τῆς εὐδαιμονίας τὰ βα- 10 σίλεια τάδε ἀπέλιπεν.

- D Ἀλλὰ γὰρ ἐνταῦθα γενόμενος τοῦ λόγου τὸ ξυνενεχθὲν ἐπὶ Λεπτιμάγνας ἐν χρόνῳ τῷ καθ' ἡμᾶς ὥς ἥκιστα σιωπήσομαι. ἤδη μὲν Ἰουστινιανοῦ τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, οὐπω δὲ πό-
H 54 λεμον τὸν Βανδιλικὸν ἀνηρῶμενον, Μαυροῦσισι βάρβαροι, οἱ 15 Λευκάθαι καλούμενοι, βιασάμενοι τοὺς Λιβύης τότε κυρίους Βανδίλους, ἔρημον ἀνθρώπων τὴν Λεπτιμάγναν παντάπασι κατεστήσαντο. ἐν χώροις δὲ λοφώδεσι ξὺν τοῖς ἡγεμόσι διατριβὴν τινα ἔχοντες Λεπτιμάγνης οὐ πολλῷ ἀποθεν, φλόγα πυρὸς ἐξα-
P 113 πινάκως ἐν μέσῃ τῇ πόλει τεθέανται. πολεμίους δὲ ὀποιοπήσαν- 20 τες ἐνδήμους ἐνταῦθα γενέσθαι, δρόμῳ ἐπ' αὐτοὺς ἐβοήθουν πολλῷ. ἀνθρώπων δὲ οὐδένα εὐρόντες ἐπὶ τοὺς μάντεις τὸ πρᾶγμα ἤγον, οἳ δὲ τῷ ξυμβεβηκότι τεκμηριούμενοι τὴν Λεπτιμάγναν οὐκ εἰς μακρὰν οἰκισθήσεσθαι προὔλεγον. οὐ πολλῷ τε ὕστερον ἀφικόμενος ὁ τοῦ βασιλέως στρατὸς Λιβύην τε τὴν ἄλλην καὶ Τρίπο- 25

16. Λευκάθαι] λευάσθαι Tolos.

buerant, sed longe minori: ne urbs in discrimen amplitudine relaberetur, et cum hosti captu facilis tum arenae esset obnoxia. Ac partem quidem urbis sepultam, qualis erat, iacere sivit; ita ut sub arena in tumulos congesta etiamnum lateat: reliquam autem moenibus validissimis cinxit. Ibidem templum spectatu dignum deiparae posuit: ecclesias praeterea quatuor aedificavit. Restituit collapsum vetus palatium, opus Severi Aug. senioris: qui ibi natus regiam illam in monumentum felicitatis reliquerat.

Et quando huc me deduxit oratio, quod aetate nostra in urbe Lepti magna accidit, silentio non praetermittam. Iam quidem imperium Iustinianus, sed nondum bellum Vandalicum susceperat; cum Mauri barbari, Leucathae dicti, pulsus Vandalis tunc Africae dominis, Leptin magnam penitus desolarunt. Haud procul hinc, tumuloso in loco, cum ducibus commorantes, mediam urbem igni collucere vident. Mox rati ingressum hostem, cursu illuc contendunt: neminem nacti, rem deferunt ad divinos. Hi casu coniectura expenso, Leptin magnam brevi frequentatum iri praenuntiarunt. Nec multo post eo portatus imperatoris exercitus, Tripolim cum reliqua recepit

λιν ἔσχε, Βανδάλων τε καὶ Μαυρουσίων καθυπέρτερος τῷ πολέμῳ γεγενημένος. ἐγὼ δὲ ὄθεν τὴν ἐκβολὴν τοῦ λόγου ἐποιησάμην ἐπάνειμι.

Ἐν ταύτῃ τῇ πόλει Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς καὶ λουτρῶνας ἐν δημοσίῳ πεποίηται, τὸν τε περίβολον τῆς πόλεως ἐκ θεμελίων τῶν ἐσχάτων ὠκαδομήσατο, καὶ τοῖς τε βαλανείοις τοῖς τε ἄλλοις πᾶσιν ἐς πόλεως αὐτὴν κατεστήσατο σχῆμα. τοὺς τε πλησιοχώρους αὐτῇ βαρβάρους, οἱ Γαδαβιτανοὶ ἐπικαλοῦνται, κατακόρως ἐς τόδε τοῦ χρόνου τὴν Ἑλληνικὴν καλουμένην ἁθεΐαν δοξάζοντας, Β
10 Χριστιανοὺς διεπράξατο γενέσθαι τανῦν προθυμίᾳ τῇ πάσῃ. ἀλλὰ καὶ Σαβαραθὰν ἐτειχίσσατο πόλιν, οὗ δὴ καὶ λόγου ἀξίαν πολλοῦ ἐκκλησίαν ἐδείματο.

Πόλεις δὲ δύο εἰσὶ ταύτης ἐν ἐσχάτῳ τῆς χώρας, Τάκαπα τε καὶ Γίργις, ὧν δὴ κατὰ μέσον Σύρτις τὰς μικρὰς ξυμβαίνει
15 εἶναι. ἐνταῦθα γίνεται τι ἐς ἡμέραν ἐκάστην θαυμασιὸν ἥλικον. ἡ θάλασσα ἐν στενῷ θλιβομένη ἀπεργάζεται μηνοειδῆ κόλπον, ἥπερ γίνεσθαι κατὰ τὰς ἄλλας Σύρτις ἐρρήθη. ἀναβαίνει δὲ εἰς τὴν ἥπειρον πλεῖον ἢ ὁδῷ ἡμέρας εὐζώνῳ ἀνδρὶ, ἀμφὶ τε τὰ πρὸς ἑσπέραν ἐπάνεισιν αὐθις, ἐπιλιποῦσα ἐπὶ τοῦ ξηροῦ τὴν ἥϊονα
20 ταύτην κατὰ τὰντὰ ταῖς ἄλλαις ἀκταῖς. οἱ τε ναῦται εἰς τὴν ἥπειρον ἀναγόμενοι θάλασσαν ἐπὶ καιροῦ γεγενημένην, τῆς μὲν ἡμέρας ὡς πορρωτάτω τὰ εἰωθότα ναυτίλλονται, ἀμφὶ δὲ πάλιν ὡς ἐν γῇ αὐλισόμενοι συσκευάζονται, κοντούς τινες ἐν
25 παρασκευῇ μακροὺς ἔχοντες. ἐπειδὴν τε τάχιστα τοῦ ῥοθίου αἰσθάνονται ὑπόπτως ἐς τὴν ἀναχώρησιν ἔχοντος, οἶδε τοὺς κοντοὺς

14. Γίργις Ptolem. 4, 3, p. 97.

Africa, Vandalis ac Mauris debellatis: ego vero illuc, unde sum digressus, revertor.

In hac urbe balneas fecit publicas Iustinianus Aug. et moenia ab imo fundamento construxit: nec solum balneis, sed ornamentis etiam caeteris locum in speciem urbe dignam adduxit. Gadabitanos, finitimos barbaros, qui ad hanc aetatem Graecanicae impietati dediti fuerant, modo perpulit, ut toto animo sese Christo adiungerent. Urbem Sabaratham muris circumdedit, nobilissimaque ecclesia ornavit.

In extrema hac regione urbes sunt geminae, Tacapa ac Girgis, quas Syrtis minor interiacet. Ibi mirabile quiddam quotidie videre est. Arctatum angustius mare sinum lunatum efficit, qualem in Syrti altera fieri diximus. In terram autem effunditur ultra quam viator expeditus uno die procedat. Sub vesperam refluit, littus illud perinde ac caetera siccum relinquens. Provecti nautae in continentem, quae maris faciem ad tempus induit, de die longissime pro more navigant: appetente nocte, ad illam in terra transigendam se comparant, oblongis quibusdam contis instructi. Simul sentiunt mare ad reditum spectare et vergere, contis arreptis sine mora navi exiliunt: ac

Procopius III.

22

ἔχοντες καὶ διαχειρίζοντες ἐκπηδῶσιν ἐν θαλάσῃ σὺνθεμίῃ ἐκ τῆς νεώς. νηρόμενοι δὲ πρῶτον, εἴτα ἐστήκασιν, ἥντεκα ἂν σφίσι τὸ ὕδωρ οὐχ ὑπεραίροι τὰ πρόσωπα. ἔκ τε τῶν ἄκρων τοὺς κοντοὺς ἐπὶ τῆς γῆς προσουδίσαντες ἐν ξηρῷ ἤδη γεγεννημένης ἢ ἐσομένης
 V 473 αὐτίκα δὴ μάλα, ὀρθοὺς ἰστᾶσιν, ὑποκεισσομένους τῷ πλοῖν καὶ
 D μετεωρίζοντας ἐκατέρωθεν, ὥς μὴ ἐπικλῖναν ἐπὶ θάλαρα συντριβὲς γένηται. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὀρθρου βαθέος ἢ μὲν ἡπειρος μεταμφιασμένη τὴν θάλασσαν ἐπικυρτοῦται κυμαίνουσα, τὰ δὲ πλοῖα ἐπαιρόμενα πλεῖ. οἳ τε ναῦται περιελόντες ἐπακαινώτατα τοὺς κοντοὺς ναυτῖλλονται αὐτοῖς. παράλλαξίν τε οὐδεμίαν τοῦ ἔργου 18 γενέσθαι, ἀλλ' ἐς ἡμέραν ἐκάστην ἢ τῶν στοιχείων διαδοχὴ ἐπὶ γίνεται.

P 114 ε'. Μετὰ δὲ Τρίπολιν τε καὶ Σύρτεις ἡμεῖς ἐπὶ Λιβύην τὴν ἄλλην ἴωμεν. ἀρκτέον δὲ ἡμῖν ἐκ Καρχηδόνος, ἢ μεγίστη τε καὶ ἀξιολογωτάτη τῶν τῇδε πόλεων τυγχάνει οὕσα, τοσοῦτον πρό- 15 τερον ὑπειποῦσιν, ὥς ἡνίκα Γιζεριχὸς τε καὶ Βανδῖλοι Λιβύην ἔσχον, ἐνθύμημα ἐπιγέγονεν αὐτοῖς ἀξιόλεθρόν τε καὶ κρένον βαρβάροις. ἄμεινον γὰρ ἐλογίσαντο σφίσι τὰ πράγματα ἔξω ἀτειχίστων ὄντων τῶν τῇδε χωρίων, ὥς μὴ τε καταλαβόντες αὐτῶν Ῥωμαῖοι Βανδῖλους κακουργεῖν ἔχοιεν. ἅπαντα οὖν τὰ τεῖχη ἐς 20 τὸ ἔδαφος καθεῖλον εὐθύς. βάρβαροι γὰρ ἅπαντες ἐκ τοῦ ἐπὶ
 B πλείστον ἐπὶ πονηρῷ τῶν Ῥωμαίων βουλευόνται μὲν ὥς θξύτατα, ἐπιτελοῦσι δὲ ὥς ταχύτατα, ὅσα ἂν αὐτοῖς δοκοῦντα εἴη. μόνον δὲ αὐτοῖς τό τε Καρχηδόνος καὶ ὀλίγα ἄλλα ἐφ' οὗπερ ἦσαν σχήματος ἔμειναν, ὥνπερ ἐπιμελεῖσθαι ἀπαξιοῦντες, διαφθορεῖν αὐτὰ 25 τῷ χρόνῳ ἀφῆκαν. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς (ἄνδράπων μὲν

primum quidem natant, dein vero consistunt pedibus, ubi vultum aqua non superat, et solo vel iam sicco vel mox siccando infixis contorum cuspidibus, ipsos erigunt, ut navigium his suppositis utrinque suspensum extet, nec frangatur in partem alteram inclinando. Postridie, primo diluculo, terra mari induitur, ac tumidis inhorret fluctibus: tum elatae feruntur naves, et nautae refixis peropportune contis denuo navigant. Nec res variat: sed diebus singulis contingit illa elementorum successio.

5. Post Tripolim et Syrtes ad reliquam pergamus Africam. Ducendum autem initium a Carthagine, urbium, quae in illis sunt partibus, maxima ac nobilissima; si modo unum praemonuero: Gizerico et Vandalis Africa potitis cogitationem exitiabilem ac barbaris consentaneam incidisse. Res enim suas melius processuras rati, si moenibus spoliarentur munita loca; ne Romani, eorum copiam recepto negotium Vandalis facerent, muros omnes confestim aequarunt solo. Enimvero id plerisque barbaris commune est, ut consilia Romanis perniciose promptissime ineant, et deliberata calidissime exequantur. Carthaginis moenibus aliisque nonnullis cum pepercissent, ea ipsa per incuriam aevo corrumpi siverant. At imp. Iustiniana, hortante

οὐδενὸς ἐπαινοῦντος, ἀλλὰ καὶ πεφρικότεων τὸ ἔργον ἀπάντων, μόνου δὲ τοῦ Θεοῦ εἰσηγουμένου τε καὶ ξυλλαμβάνοντος) Βελισάριόν τε καὶ στρατεύμα ἐπὶ Λιβύην πέμψας, Γελίμερά τε καὶ δύναμιν τῶν Βανδύλων καθεῖλε, πολλοὺς μὲν κτείνας, τοὺς δὲ λοιποὺς δορυαλώτους πεποιημένος, ἥπερ μοι ἐν λόγοις τοῖς ὑπὲρ τῶν πολέμων δεδήλωται. καὶ τὰ μὲν καθηρημένα τῶν ἐκ Λιβύης ὀχυρωμάτων ἀνενεώσατο ἅπαντα, ἕτερα δὲ παμπληθῇ ἐπετεχνήσατο νεοχμώσας αὐτός.

Πρῶτα μὲν οὖν Καρχηδόνος, τῆς τῶν καὶ Ἰουστινιανῆς, ὡς 10 τὸ εἶδος, ἐπεμελήσατο, διερρυηκότα μὲν τὸν περίβολον ἀνοικοδομησάμενος ἅπαντα, καὶ τάφρον ἐν περιδρόμῳ διορύξας αὐτῇ πρότερον οὖσαν. ἀνέθηκε δὲ καὶ ἱερὰ τεμένη, τῇ μὲν Θεοτόκῳ, ὅπερ ἐν παλατίῳ ἐστὶ, καὶ τούτου ἐκτὸς τῶν τινὲς ἐπιχωρίων ἁγίων, ἁγία Πρίμῃ. ἔτι μέντοι καὶ στοὰς ἐκατέρωθεν 15 τῆς Μαριτίμου ἀγορᾶς καλουμένης ἐδείματο, καὶ βωλανεῖον ἐν δημοσίῳ ἀξιοθέατον, ὅπερ ἐπωνόμως τῇ βασιλίδι Θεοδωριανᾷς ἐπωνόμασαν. ἐδείματο δὲ καὶ μοναστήριον τοῦ περιβόλου ἐντὺς ἐπιθαλασσίδιον, ἄγχιστα τοῦ λιμένος, ὅπερ Μανδρακίον ἐναμάζουσιν, ἐρύματί τε αὐτὸ ἐχυρωτάτῳ περιβαλὼν φρούριον ἀνατεί- H 55
20 γώνιστον ἀπειργάσατο.

Ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ Καρχηδόνος τῆς νέας Ἰουστινιανῆς εἰργασται. ἐν δὲ χώρᾳ τῇ ἀμφ' αὐτὴν, ἣ Προκονσουλαρία ὀνόμα- P 115
σται, πόλις ἀτείχιστος ἦν Βαγὰ ὄνομα, μὴ ὅτι βαρβάροις ἐπιού-
σιν, ἀλλὰ καὶ τύχη τινὶ περισῶσιν ἄλωτὴ οὖσα. ταύτην ἐρύματι

23. Βαγὰ] βάνα Tolos.

nemine, immo omnibus incoeptum perhorrescentibus, unoque admodum auctore et adiutore deo, misso in Africam cum copiis Belisario, Gelimera opesque Vandalicas fregit, ac multis caesis, caeteros captivos habuit, prout in historia bellorum narraui: nec dirutas modo munitiones Africas refecit, sed novas etiam complures excitavit.

Ac primum Carthagini, quam hodie Iustinianam iure meritoque appellant, curam impendens, muris, qui passim ruinam dederant, omnino reparatis, novam fossam circumdedit. Dei genitrici aedem posuit in palatio, itemque extra palatium alteram S. Primae, quae una est ex sanctis indigeis. Porticus ad utrumque latus fori, quod maritimum appellant, extruxit, publicasque balneas spectatu dignas, quas de Augustae nomine Theodotianas nuncuparunt. Monasterium quoque maritimum intra muros aedificavit ad portum, cui nomen Mandracium, ac tam valde munivit, ut castellum fecerit inexpugnabile.

Haec habet aedificia Iustiniani Carthago nova: in circumiecta autem regione, quae Proconsularis dicitur, erat urbs Baga moenibus nuda; ita ut eam barbari absque impressione ac forte in transitu capere possent. Hanc

ἐχυρωτάτῳ περιβάλῳν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς πόλιν τε διεπράξατο καὶ τοὺς οἰκήτορας ἐν τῷ ἀσφαλεῖ διωσώσασθαι οἶαν τε εἶναι. οἱ δὲ τετυχηκότες τῆς χάριτος ἐς τὴν τῆς βασιλίδος τιμὴν Θεοδωριάδα καλοῦσι τὴν πόλιν, φρούριον δὲ ὠκοδομήσατο ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ, ὃ Τούκκα καλοῦσιν. 5.

B 5. Ἐν Βυζακίῳ δὲ πόλις, Ἀδράμυτος ὄνομα, ἐν τῇ πα-
V 474 ραλίᾳ οἰκεῖται, μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος ἐκ παλαιοῦ οὔσα, καὶ δι' αὐτὸ τὸ τῆς μητροπόλεως ὄνομά τε καὶ ἀξίωμα κληρωσαμένη ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ, ἐπεὶ πρώτην αὐτὴν μεγέθει τε καὶ τῇ ἄλλῃ εὐδαιμονία ξυμβαίνει εἶναι. ταύτης Βανδίλοι μὲν τὸν περίβολόν 10 ἐς ἔδαφος καθεῖλον, ὥς μή ποτε Ῥωμαῖοι αὐτῆς ἀντιλαβέσθαι δυνατοὶ εἴεν. Μαυρουσίοις τε καταθέουσι τὰ ἐκείνη χωρία ἐν ἐπιτηδείῳ ἀπέκειτο. Λίβνες δὲ κατὰ ταύτην οἰκήτορες, ὅσα γε δυνατὰ τῆς σφῶν σωτηρίας ἐπιμελούμενοι, τὰ διηρημένα τῶν τοί-
 χων ἀποσπυγώσαντες, τὰς οἰκίας ἀλλήλαις ἐνήψυν. ἐξ ὧν δὲ 15
C τοῖς ἐπιτοῖσι δραμαχόμενοι ἐν τε τῷ σφαλερῷ τῆς ἐλπίδος καὶ τῷ ἐπικινδύνῳ ἡμύνοντο. ἦν δὲ αὐτοῖς ἐπὶ τριχὸς ἡ σωτηρία διηνε-
 κὲς καὶ ἐπὶ θατέρου σκέλους ἐστῶσα, πολεμουμένοις μὲν ὑπὸ τῶν
 Μαυρουσίων, ὑπὸ δὲ τῶν Βανδύλων ἀμελουμένοις. ἀλλ' ἥνικα
 Λιβύης κύριος τῷ πολέμῳ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς γέγονε, τεῖχος 20
 τε τῇ πόλει ἐθμέγεθες ἄγαν περιβαλὼν καὶ φρουρὰν ἐνταῦθα στρατιωτῶν καταστησάμενος ἀξιόχρεων θαρσεῖν τε ὑπὲρ ἀσφα-
 λείας τοὺς τῇδε ὠκημένους πεποιήται ἀφροντιστῆσαι τε πολεμίων
 ἀπάντων. διὰ δὲ αὐτὴν καὶ Ἰουστινιανὴν καλοῦσι τανῦν, σῶστρα
D τῷ βασιλεῖ ταῦτα ἐκτίνοντες, μόνῃ τοῦ ὀνόματος τῇ παρενθήκῃ 25

Iustinianus Aug. optime communiendo, vere urbem effecit suis idoneam servandis civibus: qui tali affecti beneficio, in honorem Augustae urbem vocant Theodoriadem. In eo tractu castellum condidit, Tucca dictum.

6. In Byzacio urbs est maritima Adrumetus, antiquitus magna ac frequens, et in ea provincia nomen dignitatemque adepta metropoleos; quod caeteris et amplitudine et absoluta felicitate praestaret. Huius muros Vandali funditus verterant, ut a Romanis nunquam retineri posset: eratque Maurorum incursibus exposita. Qui eam incolebant Afri, salutis suae pro virili parte consulentes, obseptis aedium parietibus, qua erant pervii, inter se domos continuaverant: unde aggressoribus repugnantes, cum spe dubia ac periculo se tuebantur. Eorum certe salus in pilo tenui semper posita erat, nec nisi altero, ut dicitur, stabat crure, cum ipsos Mauri armis appeterent, Vandali nulla omnino cura ac providentia dignarentur. Verum Iustinianus Augustus postquam bello Africam in ditionem suam subiunxit, urbe muris maximis cincta ac iusto instructa praesidio, cives ab hostium quorumvis metu in securitatis fiduciam vindicavit. Quapropter et hanc etiam urbem hodie vocant Iustinianam, servatori principi solventes eiusmodi praemium, solaue nominis impositione gratum animum significantes: quippe nihil aliud,

τὴν εὐγνωμοσύνην ἐπιδεικνύμενοι, ἐπεὶ ἄλλο οὐδὲν ὅτῳ ἂν καὶ βασιλέως τὴν ἀγαθοεργίαν ἀμείβοντο οὔτε αὐτοὶ εἶχον οὔτε οὗτος ἐβούλετο.

Ἦν δέ τι καὶ ἄλλο ἐν τῇ τοῦ Βυζακίου παραλίᾳ χωρίον, ὃπερ ἐκάλουν Καπούδβαδα οἱ ἐπιχώριοι. ἐνταῦθα καταπλεύσας τὰ πρῶτα ὁ τοῦ βασιλέως στόλος Λιβύων τῆς γῆς ἐπεβάτηεν, ἥνικα ἐπὶ Γελέμερά τε καὶ Βανδύλους ἐστράτευεν. οὗ δὴ καὶ τὰ θαυμάσιον ἐκεῖνο καὶ λόγου κρεῖσσον ἐς τὸν βασιλέα ἐπιδέδεωται ὁ θεὸς δῶρημα, ὃπερ μοι ἐν ταῖς ὑπὲρ τῶν πολέμων δεδῶλται P 116
10 λόγοις. ἀνδρὸς γὰρ τοῦ χωρίου τὰ μάλιστα ὄντος, ὕδατός τε ἀπορία πολλῇ πιζομένου τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ, ἡ γῆ, πρότερον ἐπὶ ξηροῦ βεβαιότατα οὔσα, πηγὴν ἀνῆκεν, οὗ δὴ τὸ χαράκωμα οἱ στρατιῶται εἰργάζοντο. οἱ μὲν γὰρ ὥρυσσον, ἡ δὲ ἀνεβλύ-
15 στανεν. ἡ τε γῆ αὐχμὸν ἀποβαλοῦσα τὸν ἐπιχώριον καὶ μεθαρ-
μοσαμένη τὴν αὐτῆς φύσιν ὕδατι ποτίμῳ ὑγρὰ ἐγεγόνει. ταύτῃ τε τὸ λοιπὸν ἐν ἐπιτηδείῳ στρατοπεδεύσαντές τε καὶ αὐλισάμενοι, καὶ τῇ ὑστεραίᾳ ὥς ἐς τὴν μάχην συσκευασάμενοι, ἵνα τὰ ἐν μέσῳ B
συντέμῳ, Λιβύων ἔσχον. μαρτυρίῳ τοίνυν διηγεκεῖ τὸ τοῦ θεοῦ δῶρον πιστούμενος Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς, ὃ δὴ βουλομένῳ τὰ
20 ἀμηχανώτατα εὐκόλα γίνεται, ἐς πόλιν αὐτίκα μεταβιβάσαι τὸ χωρίον τοῦτο βεβούλευται, τείχει μὲν ἐρυμνῇ, τῇ δὲ ἄλλῃ κατα-
σκευῇ ἐς πόλεως ὄγκον ὑπογεγραμμένην εὐδαίμονος, καὶ γέγονεν ἔργον τὸ τοῦ βασιλέως ἐνθύμημα. τεῖχός τε γὰρ ἀποτετέρονευσται καὶ πόλις, καὶ ἀγροῦ τύχῃ ἑξαπιναίως ἀμείβεται. οἱ τε ἄγροικοι
25 τὴν ἐχέτην ἀπορρηψάμενοι πολιτικῶς βιοτεύουσιν, οὐκ ἄγροικον

quo imperatoris beneficentiam remunerentur, neque habent ipsi, neque ille exoptat.

In littore Byzaceno locus erat, dictus indigenis Caputvada. Eo primum appulsa classis imperatoris, invasit Africam, suscepta adversus Gelimexem Vandalosque expeditione. Ibidem suam erga Augustum benignitatem deus ostendit mirabili illo nec satis unquam laudando munere, de quo egi in bellorum historia. Cum enim locus esset peraridus, Romanusque exercitus summa aquae penuria premeretur, terra ad eam diem siccissima emisit fontem, ubi milites vallum ducebant. His enim fodientibus, erupit ille, ac tellus nativum squalorem exuit, et, mutata natura, dulci aqua permaduit. Itaque tum castra commodè metati, ibi noctem egerunt, postridie discesserunt ad pugnam procincti, atque (ut ea quae intercessere praecidam) Africam receperunt. Ergo Iustinianus Augustus, cuius voluntati expedita sunt quae maximam habent difficultatem, ut monumento mansuro fidem faceret divini muneris, protinus illic urbem condere statuit, quam et moenibus validam, et rebus omnibus, quae splendorem dant civitati, instructam delineavit. In opus exiit imperatoris consilium: urbs cum muris aedificatur: repente mutatur agri fortuna: coloni, abiecta stiva, civiliter vivunt, nec iam rustica instituta, sed

δίαιταν ἔτι, ἀλλ' ἀστείαν διαχειρίζοντες. ἐπεὶ καὶ ἀγοράζουσιν
 C ἐνταῦθα διημερεύοντες, καὶ ὑπὲρ τῶν σφίσιν ἀναγκαίων ἐκκλησιάζουσι, καὶ ἀγορὰν ἀλλήλοις συμβάλλουσι, τᾶλλα τε ἅπαντα πρᾶσ-
 σουσιν ὅσα δὴ ἐς πόλεως ἀξίωμα ἔχει.

V 475 Ταῦτα μὲν ἐν Βυζακίῳ τῷ ἐπιθαλασσίῳ πεποίηται. κατὰ 5
 δὲ τὴν μεσόγειον ἐς τῆς χώρας τὰ ἔσχατα, ἵνα δὴ αὐτὴν βάρβα-
 ροὶ προσοικοῦσι Μαυρούσιοι, ἐπιτειχίσματα κατ' αὐτῶν πεποίη-
 ται δυνατώτατα, ἐξ ὧν δὴ οὐκέτι οἱοί τέ εἰσι καταθεῖν τὴν Ῥω-
 μαίων ἀρχήν. πόλεις τε γὰρ τὰς ἐνταῦθα οὖσας ἐν ἑσχατιᾷ τῆς
 χώρας ἐκάστη τείχεσιν ἐχυροῖς ἄγαν περιβαλὼν, αἷς αἱ προσηγο- 10
 D ρίαι Μάμμης τε καὶ Τελεπτῇ, Κούλουλις, καὶ φρούριον τειχισά-
 μενος, ὅπερ καλοῦσιν οἱ ἐπιχώριοι Αὐμετέρω, ἐγγύς ἐνταῦθα
 φρουρὸς στρατιωτῶν κατεστήσατο.

ζ'. Τρόπῳ δὲ τῷ αὐτῷ Νομιδίων τῇ χώρᾳ τειχίσμασί τε
 καὶ στρατιωτῶν φυλακηθείς τὴν ἀσφάλειαν προσποιήσιν, ὧν- 15
 P 117 περ ἕκαστα ἐρῶν ἔρχομαι. ὅρος ἐστὶν ἐν Νομιδίᾳ, ὅπερ Αὐρά-
 σιον ἐπικέκληται, ὅσον δὴ γῆς τῆς οἰκουμένης ἐτέρῳσι ὡς ἥμισυ
 ἑμβαλεῖν εἶναι. τοῦτο γὰρ τὸ ὅρος οὐρανόμηκες μὲν ἐν τῷ ἀπο-
 τόμῳ ἀνέχει, ἐς περίμετρον δὲ ἡμερῶν διήκει μάλιστα ὁδῷ τριῶν.
 καὶ προσιόντι μὲν ἀπρόσβατόν ἐστιν, ἀνάβασιν οὐδεμίαν ὅτι μὴ 20
 ἐν ἀποκρήμνῳ ἔχον. ἄνω δὲ γενομένης γεώδης τε ἡ χώρα καὶ
 ὁμαλῇ τὰ πεδία καὶ ὁδοὶ προσηγεῖς, λειμῶνες εὐνυμοὶ, παράδεισοι
 κατάφυτοι δένδροις, ἀρώματα πάντα. καὶ πηγὰς μὲν ἀποβλύ-
 ζουσιν τῶν τῇδε σκοπέλων, γαληνὰ δὲ τὰ ὕδατα, καὶ ποταμοὶ
 πλήθει ῥοθίου ἐπικυρτούμενοι, καὶ τὸ δὴ πάντων παραδοξότα- 25
 τον, τὰ τε λήια καὶ τὰ δένδρα ἐν τούτῳ τῷ ὄρει διπλάσιον μεγέ-

urbana sectantur. Siquidem ibi forum obeunt quotidie; de rebus sibi neces-
 sariis deliberant in conventibus; nundinas habent; alibi denique, quod ad
 urbis dignitatem spectet, omittunt.

Ha quidem in ora Byzacii maritima fecit: in partibus vero mediterraneis,
 ad provinciae fines, ubi ipsam Mauri barbari accolunt, propugnacula illis
 opposuit validissima: quo fit ut Rom. Imperium incursare amplius nequeant.
 Cum enim urbes limitaneas, Mammam, Telepten et Culatim firmissimis cin-
 xisset moenibus, castrumque, quod Aumetera vocant indigenae, munisset,
 fida illic praesidia collocavit.

7. Similiter Numidiam muris militaribusque praesidiis securam reddi-
 dit: ad singula venio. Est in Numidia mons Aurasius, cui parem nullum
 habet orbis terrarum. Abruptus enim surgit altissime, ac tridui fere iter
 ambitu colligit. Primo aditu difficilissimus, nusquam ascensum nisi in praeci-
 piti offert. In vertice terrenum est solum, plani campi, viae faciles, prata
 uberrima, horti arboribus consiti, aromata cuiusque generis, manantes rupi-
 bus fontes, aquae placidae fluvii undarum copia tumidi, et, quod maxime
 mireris, fruges atque arborum fructus tanto altero maiores sunt in hoc monte,

θους πῆρε τὸν καρπὸν φέρουσαν ἢ ἐν Λιβύῃ τῇ ἄλλῃ πέφυκε γί- B
 νισθαι. τὰ μὲν οὖν ὄφρα τοῦ Αὐρασίου ταύτῃ πη ἔχει. Βαν-
 δῖλοι δὲ πρὸς κατ' ἀρχὰς εἶχον, οὓς δὴ Μαυρούσιοι ἀφελόμενοι
 τῆδε ἰδρύσαντο. Μαυρουσίους δὲ ἐξελάσας ἐνθ' ἐνδεῖ Ἰουστινιανὸς
 ὁ βασιλεὺς, τῇ ἄλλῃ προσποιήσας Ῥωμαίων ἀρχῇ προνοήσας τε
 ὥς μὴ καὶ αὐτὸς αἱ βάρβαροι κακουργοῖεν ἐνταῦθα ἰόντες, πόλεις
 μὲν ἀμφὶ τὸ ὄφρα ἐρήμους τε καὶ ἀτειχίστους τὸ παράπαν εὐρίων
 ἐτειχίσαντο, ἔτι μὲντοι καὶ φρούρια δύο, φυλακτήρια δὲ στρα-
 τατικῶν διαφυγῇ ἐνταῦθα καταστήσαντες, οὐδεμίαν τοῖς ἐκείνῃ
 10 βαρβάροις ἐλπίδα τῆς ἐπὶ τὸ Αὐράσιον ἐπιβουλῆς ἀπελείπετο.
 ἐν δὲ πόλεσι ταῖς ἐπὶ Νουμιδίας τῆς ἄλλης κειμέναις ἀνανταγώ- H 56
 νιστα ἐρύματα καταστήσαντο. ταῦτα μὲν ὧδέ πη ἔσχε. C

Πόλις δὲ ποῦ ἐστὶν ἐν τῇ νήσῳ Σαρδοῖ, ἣ νῦν Σαρδινία
 καλεῖται. Τραϊανὸς φρούριον αὐτὴν καλοῦσι Ῥωμαῖοι. ταύ-
 15 τῃν τειχίῃ πεποιήται Ἰουστινιανὸς, οὐ πρότερον οὕσαν.

Ἐν δὲ Γαδείροις, κατὰ θάτερα τῶν Ἡρακλέους στηλῶν,
 ἐν δεξιᾷ κατὰ τὴν Λιβύης ἀκτὴν φρούριον ἦν ποτε Σεπτὸν ὄνομα,
 ὅπερ ἐδείμαντο μὲν ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις Ῥωμαῖοι, Βανδύλων δὲ
 οὐκ ἐπιμελουμένων καθεῖλεν ὁ χρόνος. ὁ δὲ κατ' ἡμᾶς βασιλεὺς
 20 Ἰουστινιανὸς τείχει μὲν ἱερυμδόν, φυλακτηρίῳ δὲ ἰσχυρὸν καταστή-
 σαντο. οὗ δὴ καὶ νεῶν ἀξιοθέατον τῇ θεοτόκῳ ἀνέθηκεν, ἀνα-
 ψάμενος μὲν ἐπ' αὐτῆς τὰ τῆς πολιτείας προοίμια, παντὶ δὲ ἀν-
 θρώπων τῷ γένει ταύτῃ ἅμαχον τὸ φρούριον τοῦτο ποιούμενος.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν τοιαῦτά ἐστιν. ἀμφίλεκτον δὲ οὐδενὶ γέ- V 476
 25 γονεν, ἀλλ' ἐνδηλον ἀνθρώποις διαφανῶς πᾶσιν, ὥς ἐκ τῶν ἐφών

14. φρούριον] φόρον Pm.

quam in reliqua Africa nasci soleant. Haec est natura montis Aurasii: quem
 cum Vandali ipso sui dominatus initio occupassent, Mauri illis ereptum inco-
 luerunt: donec Iustinianus Aug. Mauris inde exactis, Romano eum imperio
 adiecit, ac providens ne denno infesti illuc subirent barbari, urbes, quas cir-
 cum montem desertas ac plane immunitas reperit, moenibus cinxit. Praeter-
 ea castellis ibi geminis iusto cum praesidio positis, nullam vicinis barbaris
 spem reliquit invadendi Aurasii. Urbes in reliqua Numidia sitas firmissime
 communivit. Haec ibi.

In insula autem Sardo, dicta hodie Sardinia, urbs est, cui nomen apud
 Romanos Traiani castrum. Hanc muris circumdedit, cum esset nuda.

Apud Gades, ad alteram Herculis columnam, a dextera, in Africa lit-
 tore castellum, Septa nomine, fuerat: quod a Romanis olim extractum, cum
 esset neglectui Vandalis, corruerat vetustate. Hoc imp. noster Iustinianus
 muro optimo validoque praesidio munit. Spectandum ibidem templum dei-
 parae posuit, ac primam ipsi dicans consecransque oram imperii, castellum
 hoc universo hominum generi inexpugnabile reddidit.

Quae cum ita sint, nulla iam relictā ambiguitate, omnibus patet, ab ex-

ὁρίων ἄχρι ἐς δύοντά που τὸν ἥλιον, ἃ δὴ πέρατά ἐστι· Ῥω-
μαίων ἀρχῆς, οὐκ ἐρύμασι μόνοις, ἀλλὰ καὶ στρατιωτῶν φύλακ-
τηρίοις Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς τὴν πολιτείαν ἐκρατύνετο. ὅσα
μὲν οὖν τῶν Ἰουστινιανοῦ οἰκοδομημάτων μάθεῖν ἴσχυσα ἢ αὐτό-
πτης γεγενημένος ἢ τῶν θεασαμένων αὐτήκοος, ὅση δύναμις τῷ 5
λόγῳ ἐπῆλθον. ἔξεπίσταμαι δὲ ὥς πολλά με καὶ ἄλλα παρηλθεῖν
εἰπεῖν ἢ ὅχλῳ λαθόντα ἢ παντάπασιν ἄγνωστα μέιναντα. ἄσπε-
P 118 ρτω διὰ σπουδῆς ἔσται διερευνήσασθαι τε ὅπαντα καὶ τῷ λόγῳ
ἐνθεῖναι, προσέσται αὐτῷ τὰ δέοντα πεποιηκέναι καὶ φιλοκάλου
κλέος ἀπενεγκεῖν.

10

ortivo limite ad solem usque occidentem, quae extrema sunt ditionis Roma-
nae, Iustinianum Augustum non solum munitionibus, sed militaribus etiam
praesidiis imperium confirmasse. Ego vero quaecumque ab illo aedificata
accipere potui, vel oculis ipse meis, vel eorum relatu, qui viderant, literis
pro virili parte sum persecutus. Id tamen apprime scio, me multa praeter-
misisse, sive magno abdita numero, sive prorsus incognita. Quare si quis
eo studium conferet, ut scrutetur omnia ac scriptis inserat, is certe cum
recte facti conscientia gaudebit, tum cultae honestatis gloriam conse-
quetur.

NICOLAI ALEMANNI
IN
HISTORIAM ARCANAM
PROCOPII
NOTAE HISTORICAE.

[illegible]

41

THE ASSASSINATION OF

20070104

• • • 10-17-68

NICOLAI ALEMANNI
IN
HISTORIAM ARCANAM
PROCOPII
NOTAE HISTORICAE.

P. 7. **PROCOPII CAESARIENSIS]** Doctis fere omnibus nulla Pro- A 1
copium alia notum re video, nisi Commentariis, quibus immor- P 89
tale sibi nomen comparavit. Ex qua vero sit ortus patria, quando V 341
Constantinopolim venerit, ut Iustino ac Iustiniano domi atque
militiae navarit operam, in Perside, in Africa, in Italia, quae
cum Belisario gesserit, quibus honoribus auctus, qua dignitate
Byzantii functus sit, nos diximus cum de hoc libro iudicium
tulimus. Multa etiam ad lectorem praefati sumus de eius histo-
riae fide, de libertate dicendi, de genere, formaque scriptio-
nis, de illius librorum ordine, numero, variaque fortuna; reliqua
sparsim in his notis, ex occasione. Ad Procopii nomen et pa-
triam in libri titulo Suidas legit *Ἰλλουστρίων*, VIRI ILLUSTRIS,
quo primo fuit honore decoratus a Iustiniano imperatore. Eva-
grius, Agathias et Photius addunt *Πρώτος*, CAUSIDICI; neque
enim medicinam, ut Blondus et Sabellicus credunt, sed iuris-
prudentiam professum fuisse Procopium compertum est; ex eo-
que ordine *Εὐμβούλοι*, *Conciliarii*, et *Πάρεδροι*, *Assessores*, exer-
citus ducibus, summisque magistratibus dabantur; quem locum
apud Belisarium tenuisse se Procopius affirmat. Alius est Pro-
copius Sophista Gazaeus, quem eiusdem patriae cum nostro ideo A 2
Photius dixit, quod Gaza et Caesarea, quam olim Stratonis Tur-
rim appellarunt, in Palaestina sint. Uterque sub Iustiniano flo-
ruit. Alius est Procopius Sophista, cuius extant epistolae, sed
declamationes adhuc ineditae sunt.

ARCANA HISTORIA] Sic modo velim accipias *Ἀνέκδοτα*, sive
ἀνέκδοτος ἱστορία, quam scilicet in abditissimo loco Procopius
recondidit, neque ut reliquos libros *ἐξέδωκεν*, *evulgavit*. *Ἀνέκ-* P 90

δῶτα consueverant Autores praenotare schedis librorum, de quibus aetatem suam celare volebant. Romanam historiam, quam Cicero lucubrabat, et Q. Fufius Calenus apud Dionem libro 46 deridet in senatu *Ἀνέκδοτα* saepe ipse nominat, lib. 2 epist. 6 et lib. 14 epist. 17 ad Atticum: quod eam (in qua Senatorum, Nobiliumve aequalium res gestas, mores, vitamque carperet) non aliis, sed sibi, Pomponioque suo, et posteritati scribebat. *Itaque*, ait, *ἀνέκδοτα* a nobis, quae tibi uni legamus, Theopompino genere, aut etiam asperiore multo, pangentur. Nam Theopompus Chius homo *πολυπράγμων*, nimium alienarum rerum curiosus, multorum aequalium vitam in historia sugillavit, quam ut edidit, aliorum invidiam collegit, et Ptolemaei Aegyptiorum regis, a quo prope fuit, ut interiret; sicuti Photius est autor. In fronte huius libri *Ἀνέκδοτα* praescripsimus ex Suida, et ita praenotatum codicem Ioannis Vincentii Pinelli, qui viderunt Petrus Pitheus, et Guidus Pancirolus, affirmant; nam uterque codex Vaticanus et scriptoris, et operis titulo omnino destitutus erat; quam notam olim, eodem teste Suida, praetulisse hanc historiam credimus, ab ipso fortasse Procopio inditam, ut suae Tullius eandem indiderat, quandiu scilicet clam alios erat et in arca recondita; nam alioqui historiarum Procopii liber nonus hic inscribendus est, quippe qui illos ordine sequatur, ut ex primis statim verbis liquet. Nicephorus Callisti l. 17 c. 10. *Ἀντιρόρησιν* hoc opus appellat, quasi retractatio sit earum, ut ait, orationum, quas apud Iustinianum laudibus eum vehens habuit, et quasdam palinodia, seu recantatio minus recte ab eo dictorum. Nimirum indicat, hunc se minime librum vidisse Nicephorus, ut in iudicio de hoc opere lectorem praemonuimus.

P. 14, 1. *Adolescens nomine Theodosius*] Ad ea quae de Theodosio minute narrat Procopius, adde; ab Epiphanio patriarcha Constantinopolitano sacro statim ablutum lavacro (cuius hic mentio est) iussum conscendere praetorianam Belisarii navem, ut fausto omine Byzantio solveret classis, quam ille ducebat in Africam. Procop. l. 1 bell. Vand. *Ἐνταῦθα Ἐπιφάνιος ὁ τῆς πόλεως ἀρχιερεὺς ἀφικόμενος, εὐξάμενός τε ὅσα εἰκὸς ἦν τῶν τινὰ στρατιωτῶν ἄρτι βεβαπτισμένον, καὶ τοῦ χριστιανῶν ὀνόματος μεταλαχόντα εἰς τὴν ναῦν εἰσεβίβασε.* *Huc Epiphanius urbis antistes venit, fusisque, ut par erat, ad deum precibus, militem, qui nuper in baptismo nomen Christo dederat, in navem immisit.* Idem Theodosius domus Belisarii magister alibi a Procopio vocatur, cuius industria cum in Africa, tum in Italia usus est Belisarius, ut ad Vitigem pro rebus gravissimis mitteret; et, *ἄλλους καὶ Θεοδόσιον τὸν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ ἐπεστέωτα*, alios et Theodosium suae domus praefectum. Procop. l. 2 bell. Gotth.

P. 14, 4. *Quo Christiani more consueverunt filios adsciscere*] Hoc est inter sacras Baptismi ceremonias. Sanctus Nicephorus

in histor. Σηήπτεται δὲ Ἡράκλειος τῷ θεῷ λουτρῶ τὸν ὕδιν καθ-
 αργνίζειν, υἱοθετῆσθαι δὲ αὐτὸν ὑπὸ Κρίσπου. *Heraclius cum*
filium suum divino lavacro abluere, et Crispo adoptandum dare
velle se simulasset. Leonis imperatoris tempore hic adoptando-
 rum ritus filiorum obsoleverat, quare novella 24 liberorum ado-
 ptiones factas ἄνευ τελετῆς καὶ ἱερῶν ὁδῶν, *sine ceremoniis, et*
sacrae regenerationis ritu reprehendit, et omnino prohibet.

P. 14, 5. *Antonina*] Fuit imperatricis Theodoraе Ζωστή, *a*
veste, dignitate patricia; ex viro, cui ante Belisarium nupserat,
 plures suscepit liberos; in his Photium, de quo infra dicetur;
 et filiam, quam Ildigeri tradidit in matrimonium. Ex Belisario
 unam habuit Ioanninam Anastasio Theodoraе Augustae nepoti
 desponsam. Mulier solertissima, et ut Procopius loquitur, ἱκα-
 νωτάτη ἀνθρώπων ἀπάντων μηχανᾶσθαι τὰ ἀμήχανα, *ad impli-* P 91
cata negotia explicanda, expediendaque omnium mortalium
aptissima. Belisarii coniugis ad quodcumque bellum proficis-
 centis semper lateri adhaesit. Eidem in Italia rem male gerenti
 auxilia maiora ab Caesare impetratura Byzantium venit. Ioanni
 Cappadoci exconsuli, praetoriique praefecto in gratiam Theodo-
 raе callide struxit insidias. In Africana navigatione, aquam,
 quae Romanae classi computruerat, vitreis amphoris arena con-
 tectis sola integram servavit. Belisario coniugi superfuit ad Iu-
 stinum secundum imperatorem; iamque exacta aetate, suasu Vi-
 giliae Iustiniani Augusti sororis, templum sancti Procopii post
 conflagrationem, Byzantii restauravit. *Ἀντωνίνα Βελισαρίου τοῦ*
πατρικίου γυνή, ἣτις ζωστή ἦν Θεοδώρας τῆς γυναικὸς Ἰουστινια-
νοῦ τοῦ μεγάλου, μετὰ τὸ χηρεῦσθαι αὐτὴν κατῴκει μετὰ Βιγλαντίας
καὶ συναινέσει αὐτῆς ἀνήγειρε τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Προκοπίου τὸν V 342
καλούμενον τὰ Βιγλάντια. Autor de origine urbis Byzantii: *An-*
tonina Belisarii patricii uxor a veste Theodoraе uxoris Iustiniani
magni iam vidua una cum Vigilantia habitavit, cuius suasionem
refecit templum sancti Procopii de Vigilantiae nomine dictum.
 Quaedam de Antonina Procopius in initio statim huius libri nar-
 ravit, quae tamen in mutilo Vaticano codice non extant, ex iis
 haec accipe ex Suida in voce, Ἐγγυήσασθαι. Ἦδε ἐγγυητὴ
 ὕστερον Βελισαρίου γυνή γέγονεν ἤδη παίδων μήτηρ γεγενημένη
 πολλῶν, εὐθὺς οὖν ἡγίου μοιχεύτρια τὸ ἐξῆς εἶναι. *Haec deinde*
multorum iam liberorum mater, Belisarii coniux fuit, statim-
que adulterio infamis.

Pag. 15, 16. *Constantinus*] Alibi *Constantianus*. Erat is
 imperatorii stabuli magister, vir domi et militiae clarus. Res ab A 4
 eo in Dalmatia, et Liburnia, Ravennae, Salonisque praeclare
 gestas, fuse in aliis libris narrat Procopius; historiam vero de
 Sicis, et praesidio, quam statim innuit, prosequitur l. 2 de bell.
 Gotth. In Campania occidi a Belisario iussus est, ut habet autor
 appendicis ad chronicon Marcellini.

P. 16, 8. *Contra Silverium*] Editio Procopii Augustana habet *Λιβέριον, Liberium*; Vaticani codices, Latinique scriptores, *Silverium*. Hinc videre licet Silverii necem iniuria adscribi Vigilio pontifici. Liberatus Carthaginensis c. 22. *Vigilius*, inquit, *ne sede pelleretur, Belisario mandavit. Trade mihi Silverium, alioqui non possum facere quod a me exigis; ita Silverius traditus est duobus Vigili defensoribus, et servis eius; qui in Palmariam insulam adductus, sub eorum custodia defecit inedia*. Procopius hic et Sicarium nominat Eugenium Antoninae satellitem, et Silverium non inedia enectum, sed ferro, aut alia sanguinariū hominis arte; cuiusmodi scelera iisdem, quibus hic verbis, *ἐργάζεσθαι μίasma, piaculum patrare*, ubique Procopius describere solet. l. 2 bell. Vand. de Uliare, qui iaculo Ioannem occiderat, *μηδεμίαν ἐς αὐτὸν γενέσθαι τίσιν, ἄτε οὐκ ἐκ προνοίας τὸ μίasma εἰργασμένον. nullam de illo poenam sumendam esse, qui non data opera piaculum patrasset*. Et l. 1 bell. Gotth. de nece Amalasunthae, *Θεόδωτος πείθειν ἤθελεν ὥς αὐτοῦ οὐδαμῇ ἐπαινοῦντος, ἀλλ' ὥς μάλιστα ἀνοσιόλου ἐργασθεῖν τὸ μίasma. Theodatus persuadere studebat, haudquaquam se approbante, sed plane invito a Gotthis id scelus commissum fuisse*. Illa de Vigilio Liberatus narravit, animo in eundem non ita benevolo; nam Africani ob confirmatam a Vigilio quintam Constantinopolitanam Synodum, de tribus capitibus, non solum scriptis eum laccessiverunt, ut Facundus Hermianensis; sed et epistolam sub eius nomine ab haereticis confictam ipsi vulgarunt, et ad posteros transmiserunt, nempe Liberatus in breviario, et Victor Tunnenensis in chronico; ac denique anathemate illum impetere ausi sunt. Postremo Liberatus de nece Silverii scripsit quae ab aliis acceperat: Procopius vero horum testis fuit oculatus, Romae tunc degens et apud Antoninam tanti sceleris artificem.

P. 16, 17. *Nisi Photius*] Theophani est *Photinus*, de quo infra ad pag. 15 lin. 34 ed. nostrae, Belisarii privignus, Antoninae filius ex priore marito. In Persidem secutus est Belisarium ducem; sub quo in Italia prima stipendia fecerat, *νέος ὢν ἔτι καὶ πρῶτον ὑπηρέτης, ξυνετώτατός τε καὶ φύσεως ἰσχυρὸν ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν δηλώσας. adhuc primae lanuginis adolescens, prudentia praestantiaque naturae pollens, supra quam aetas ferre posset*. Procop. l. 1 de bell. Gotth. Dum Romae agebat, atque Antonina mater Theodoraē imperatrici gratum factura Silverio pontifici tendebat insidias, ad pontificem venit in Basilica B. Mariae Sabinae latitantem, quem, data fide, inde in palatium evocavit. Liberatus Carthag. c. 22.

A 5 P. 17, 4. *Decem millia pondo auri*] Graece est *ἐκατὸν πεντηνάρια*. Hanc numerandi rationem passim hic et in reliqua historia usurpat Procopius, et l. 1 de bell. Pers. ita reducit ad calculum. *ἔλκει λίτρας τὸ πεντηνάριον ἑκατὸν, ἀφ' οὗ δὴ καὶ*

ὀνόμασται. Centum γὰρ τὸ ἑκατὸν καλοῦσι Ρωμαῖοι. Centenarium ex eo nomen sumpsit, quod centum libras contineat, ut Romanum ipsum nomen declarat; idem habet Isidorus l. 16. Originum c. 24. Constantinus magnus Turrim Byzantii a se exaedificatam centenarium ab impensa nominavit. De variis centenariorum impensis lege Olympiodorum apud Photium.

P. 17, 16. *Comaque, sicut fieri consuevit, detonsa*] Nempe seculari cultu et luxurie. Apud Procopium, aliosque veteres scriptores vel una illa voce ἀποναις, ἀπεθριζόμενος, *detonsus*, monachico initiatus ordine significatur. Theodorus Studita epist. 27 inter alia incommoda monachorum, qui in custodiis continebantur, numerat τὴν τῆς κόμης ἀνασιν, *intonsam promissamque comam*. Et ad Procopium monachum, quam illum coma dedeceret, et aliunde prebat, et quod eremitis conveniat is habitus, quem ἐρημικαὶδὲς πολιτεία vocat. Sanctus Nicephorus Constantinopolitanus in histor. de monachis transfugis, τὸ σεμνὸν μεταφρονήσαντες ἀνάλωμα ποιήσαντες ἀπὲς κεκαρμένον διδελκύνοντο καὶ εἰς λαϊκῶν σχῆμα εὐθὺς μετασφύζοντο. *Religioso cultu depositi, ex attensis in comatos mutati sunt, atque ad laicorum speciem traducti*. Quales hodie orientales monachi comati videri possunt.

P. 18, 12. *Belisarius adversus Choroem*] De Belisario tota Procopii historia est. Accipe de eius tyrocinio, et patria haec summam. Primum sub Iustiniano Romani exercitus duce meruit, eiusque fuit ἐφορῆρος, a quo deinde cum Sitta, aliquot cohortibus praefectus adversus Persas pro Iberis pugnaturus. Tum tribunus militum Darea factus; denique per orientem Romani exercitus imperator designatur; inde in Africam, ac tum in Italiam evocatur. Eius laudes praecipue prosequitur Procopius l. 3 bell. Gotth. initio. De eius patria l. 1 bell. Vand. ὁρμητο δὲ Βελισαίριος ἐκ Γερμανίας, ἣ ὁρμαῶν τε καὶ Ἰλλυρῶν μεταξὺ κεῖται. *Ducebat Belisarius originem ex Germania, quae inter Thraces et Illyrios sita est*. Hubertus Giphanius in commentario de Iustiniano imperatore, cui adstipulatur Marcus Vellserus l. 4 rerum Augustanarum, sic eum locum accepit, ut Belisarium Germanum crediderit: rationes quibus id astruere conatur, ingeniosae sunt, non verae. Nam Germania, quae inter Thraciam et Illyrium iacet, non sunt *Quadi in Austria*, sed urbs Thraciae et alibi nota, et in sanctionibus orientalium Antistitum; eaque metropolis est. Plura de Belisario infra, ad p. 17. 22. 80 ed. nostrae et alibi.

P. 19, 14. *Ad consularem te dignitatem evexi*] Nec tamen in fastis consularibus Photium reperias: Seneca de se, *consulem me fecit, sed non ordinarium*. Codicillares hi, et honorarii consules vocabantur. l. 3 bell. Gotth. ὑπατος καλούμενος μόνον, *consul nomine tenus*. Ausonius de patre utriusque Romae senatore:

A 6 *Curia me duplex, et uterque senatus habebat*
Muneris exortem, nomine participem.

Iustinianus novell. 70. *Novimus enim quia antiquitas erat quaedam praefecturae figura, quam honorariam vocabant, codicillis*
P 93 *ab imperio super ea re collatis; hanc autem sic appellabant, ut nihil aliud nisi purum honorem iis quibus praebebatur, conferret. Hi vocabantur ὑπάτοι, sed frequentius ἀπὸ ὑπάτων, ex consulibus, quasi ex ordine, et numero consulum. Ex his erat Ioannes Cappadox, qui ubi demum consulem ordinarium gessit, sic in epigrapha notatur novell. 71 et 72. Ioanni gloriosissimo per orientem iterum praefecto, exconsuli, consuli ordinario et patricio. Evagrius qui ecclesiasticam conscripsit historiam, erat ἀπὸ ὑπάρχων, ut eius operis titulus habet, quod perperam vertit Christophorus, ex praefectis oriundus; nam ipse de se historia extrema sic ait: Μαυρικίου δὲ Τιβεριίου δέξας ὑπάρχων στείλλας. Mauricius Tiberius nobis praefecti codicillos misit; id est, codicillarem praefectum fecit, quem locum interpret omnino pervertit. Illud animadvertendum; hisce dicendi formis, ex praefectis, ex consulibus, modo notari praefectos, consulesque codicillares, modo ordinarios; qui iam dudum iis dignitatibus abierint. Id colligere licet ex una illa Narsetis Eunuchi inscriptione ad pontem Salarium. NARSES. V. GLORIOSISSIMUS. EX PRAEPOSITO. SACRI PALATII. EX CONS. ATQUE PATRICIUS. Nam palatii quidem Eunuchis praefuit, eoque functus ipse officio est; consul vero non nisi codicillaris fuit, cum ordinarius esse lege prohiberetur; et omnium eunuchorum primum postremumque consulem fuisse Eutropium Marcellinus scribat: qui tum id scripsit, cum primum consules esse desierunt.*

V 343 P. 21, 4. *De Ioanne Cappadoce narrata sunt*] Integram bes historiam ad calcem libri primi de bell. Pers. Homo fuit sceleratissimus, Iustiniano unice carus, et omnium licet litterarum expertus, utpote qui apud ludimagistrum nihil aliud didicerit, nisi γράμματα καὶ τὰυτὰ κακῶς γράψαι, inelegantes litterarum apices vitiose scribere, tamen summus iudiciorum arbiter fuit; ad quem extant Iustiniani centum et amplius constitutiones, hoc titulo, Ἰωάννη τῷ ἐνδοξοτάτῳ ἐπάρχῳ τῶν ἐφεῶν τῆς ἐκ πραιτωρίων, τὸ δεύτερον ἀπὸ ὑπάτων καὶ πατρικίων. Ioanni gloriosissimo sacrorum per orientem praetoriorum praefecto, iterum exconsuli, et patricio. Editio Schröngeriana sic interpungenda, et interpret emendandus est; per orientem praetoriorum iterum praefecto, exconsuli, et patricio; nam quomodo iterum exconsul, qui semel tantum consul fuit? contra vero praefecturam praetorii bis gessit; semel ante victoriorum excitatam seditionem, atque iterum ab anno Iustiniani septimo, et deinceps, ut infra ad pag. 92 in tabella praefectorum praetorio repraesentabo. Deinde codicillares consules, qualis tum erat Ioannes, neque

iterum, neque tertio consules dicebantur, cum illorum nomina A 7
neque in fastis inscriberentur, neque iis anni supputatio ordina-
retur. de Ioanne Cappadoce infra ex occasione. Interim falso
centuriatores narrant, hunc ex praefecto praetorii fuisse Constan-
tinopolitanum antistitem: mitto alias rationes, quas infra ad pag.
30 lin. 21 dicam. Procopius sic habet. *ἱερεὺς γενόμενος ἀκου-
σίως Πέτρον ἑαυτὸν μετωνόμασεν, οὐκ ἐπίσκοπος μὲν, ἀλλ' ὅνπερ
καλεῖν πρεσβύτερον νενομίκασιν, ὃ δὲ ἱερουργεῖν ὡς ἡκιστα ἤθε-
λεν, ὡς μήποτε αὐτῷ ἐμπόδιον εἴη ἐς τὰς ἀρχὰς αὐθις ἵεναι. Fa-
ctus invite sacerdos, Petrus dici voluit. Neque vero episcopus
fuit, sed ex iis, quos presbyteros vocare solemus. Verum sa-
crificiis abstinuit in primis, ne sibi ad dignitates via praeclu-
deretur; hunc nonnulli sub Anastasio consulatum gessisse puta-
runt; sed ille Ioannes Gibbus fuit, quem Procopius et Theodo-
rus Lector κυριὸν appellant.*

P. 21, 13. *Alia in exercitu causa fuit]* Morbus; de quo l. 2
bell. Pers. pag. 74, editionis Augustanae.

P. 22, 6. *Quare Aretam iubet]* Is Gabalae Saracenorum regis
filius plurimis cohortibus a Iustiniano praefectus, et imperatoris
nomine donatus fuit. Rem plerumque male gessit, an hostibus
de industria cedens, an adversa belli fortuna, ipse Procopius in
medio reliquit.

P. 25, 11. *In templum Ioannis apostoli]* Quod ob id ἀποστο- P 94
λεῖον, apostolium, in concilio Ephesino vocatur, sub urbe ipsa
Epheso situm est, olim perexiguum a Iustiniano dirutum, ac
rursus amplissime aedificatum. Procop. de aedif. Iust. l. 5 initio.

P. 25, 13. *Andreas urbis antistes]* A Sancto Timotheo, quem
apostolus Paulus Ephesiorum ecclesiae primum dedit antistitem,
usque ad imperium Marciani septem et viginti Ephesi fuerunt
episcopi, ut Leontius Magnesianus refert. Ex his vigesimus-
quartus Memnon, vigesimusquintus Basilius, cui Basianus suc-
cessit ac Stephanus, qui cum eodem Leontio Chalcedonensi
concilio interfuit. Post hos qui fuerit in mentem modo non
venit. Verum sub Iustiniano Hypatius eam rexit ecclesiam, Ro-
mamque legatus venit. Hypatio Andreas sic succedit, qui inter-
fuit quintae synodo Constantinopolitanae, et cum aliis episcopis
ad evocandum Vigilium summum pontificem missus est collatione
secunda.

P. 28, 12. *In deiparae templo]* Templum dei matris, quod
Byzantii sanctissimum fuit, erat ad ipsa urbis moenia, et ostia
Euxini maris in Blacherniano; quod ibi summa religione serva-
retur Mariae virginis ὡμόφορον, pallium, sive lacerna. Apud
omnes fere Graecos scriptores ecclesiasticos, et in concilio Ni-
caeno secundo mentio est templi in *Blachernis*; de quo nomine
inter Graecos minime convenit: alii dictum crediderunt a *Bla-
cherno Scythia* ibi interfecto: alii quasi *Βλάχου κέρμα*, *Blachi*

caedes: alii quod ibi *lacunae* aliquando fuerint. A *lacerna*
 A 8 Beatae virginis, de qua modo dicebam, loco nomen fuisse alii crediderunt; verum *Blacherniani* vocem reperimus apud Dionysium Byzantium longe antiquiorem Pulcheria Augusta, quae templum illud excoxit: a Iustino seniore deinde instauratum est, licet Iustiniano id Procopius tribuat, reddatque rationem l. 1 aedif. quae in Augustana editione desideratur. De hoc templo etiam infra Procop. p. 109.

P. 28, 14. *Sophiae templi emissarium*] In Graeco est δεξαμενή. Suidas qui hunc locum descripsit, sic eam vocem exposuit, τούτέστιν ἢ τράπεζα ἢ τὰ θεῖα δεχομένη, *mensa*, quae *sacra mysteria recipit*. Graecis patribus Κολυμβήθρα et βαπτιστήριον est divini lavacri locus; δεξαμενή vero conceptaculum aquarum, quae sacris perficiendis inservissent. Ab aliis dicitur ὑπόνομος: Gregorius magnus hom. 17 in evang. *cloacam* appellavit. Hic Photius delituit.

P. 28, 17. *Vim omnibus inferre sacris*] Haec in asylum Theodoraе impietas, quae et infra saepe ab autore notatur, tam insignis fuit, ut illa eius sit vox imperantis Anthemio. *Exceptis omnibus, in basilica sancti Petri parce: nam si in Lateranis, aut in palatio, aut in qualibet ecclesia inveneris Vigilium mox impositum in navim perduc eum usque ad nos; nam perviventem in secula excoriari te faciam*. Anast. in Vigilio. Abstractus est Vigilius e templo sanctae Caeciliae Romanae, iterum e templo sanctae Euphemiae Chalcedone; Sylvester ex ecclesia sanctae Mariae Sabinae; aliunde alii.

P. 29, 3. *Zacharias propheta*] Post inventum effossumque huius prophetae corpus omnino integrum, ac pene vivum, ut Sozomenus scribit l. 9 extremo, et Constantinopolim translatum Theodosii iunioris tempore, a civibus deinde cultum est religione singulari.

P. 29, 6. *Monachorum habitu*] Tum Photius, instituto maiorum, seculi vocabulum deposuit, Photinusque appellatus, Hierosolymitano deinde monasterio moderatus est. Theophanes, Ἰουστίνος ἀπέστειλε τὸν ἀββὰν Φωτεινὸν τὸν πρόγονον Βελισαρίου τοῦ πατρικίου δοῦς αὐτῷ ἐξουσίαν κατὰ παντὸς προσώπου καὶ πράγματος τοῦ εἰρηνεύσαι τὰς ἐκκλησίας Αἰγύπτου καὶ Ἀλεξανδρείας. *Iustinus imperator misit abbatem Photinum Belisarii patricii privignum plena in omnes autoritate illi tradita, ut ecclesias Aegypti et Alexandriae ad pacem reduceret*. Idem ex Theophane Anastasius, et Paulus Diaconus l. 16. Et Gregorius Turonensis l. 1 de gloria Mart. cap. 6 ubi corrupte nomen Photini legitur. *Quando, inquit, Hierosolymam abii, Futen abbatem reperi, qui magnam cum Sophia Augusta gratiam habuit: huic enim omnem orientem quasi praefecto commisit*. Pro Futen, lege, Photinum.

P. 30, 3. *Morbo difficillimo laborabat]* τῶν αἰδολῶν αὐτῶ
 πονήτως ἔχόντων, καὶ τῆς κύστεως ἔλκει χαλεπῶ κακωθείσης.
Nempe pudendis vitio affectis, et graviter ulcerata vesica: ita
 Metaphrastes in vita sancti Sampsonis patricii Romani, a quo
 adhuc vivo mirifice Iustinianus sanatus est. Longe antiquio-
 rem Iustiniano Sampsonem credit cardinalis Baronius in notis
 ad martyr. et vacillare fidem illius historiae putat, quae ha-
 beat Nosocomium Sampsonis eodem rogante, a Iustiniano ere-
 ctum; cum Procopius dicat restauratum, quod iam antea idem
 Sampson exaedificasset. Verum adeo exiguum fuit primum
 illud Sampsonis aedificium, tam illustre vero, tamque magni-
 ficum ab Iustiniano factum, ut qui integram constructionem A 9
 Iustiniano adscribit Metaphrastes nihil veritati detraxisse vi-
 deri possit. Quod addit de conflagratione eius Nosocomii,
 quam tum contigisse arbitratur, cum sub Anastasio sanctae
 Sophiae templum exustum fuit, clarum est in historiis non
 semel illud templum incendiis obnoxium fuisse; Iustiniani
 vero anno quinto illud Nosocomium incensum esse, idem Pro-
 copius refert l. 1 aedif. et 1 bell. Pers. et Theophanes ad
 annum quintum Iustiniani. Fortasse maioris momenti sit in
 hac re, quod Procopius de Sampsonis aetate ait: ἀνὴρ τις
 θεοσεβὴς ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις Σαμψὼν ὄνομα. *Vir quidam*
pius, qui superioribus annis floruit. At hoc etiam nihil est;
 nam Procopius librum illum de aedificiis ubi hoc habet, ex-
 tremo Iustiniani imperio scripsit, nempe sex et triginta, atque
 amplius annos post mortem Sampsonis. Vigebat tamen adeo
 eius memoria, ut Iustinianus novella 59 et 131 ubi de Sam-
 psone loquitur, ὁ τῆς ὁσίας μνήμης Σαμψὼν dicat, *sanctae*
memoriae Sampson. Quod (obiter) cum in antiquis manuscrip-
 tis, litteris singularibus S. M. notatum esset, male in Latinis
 editionibus novell. 131 exceptum, *sanctae Mariae Sanso.* Quod
 autem in Metaphraste corrigendum plane censeo, est ratio tem- V 344
 poris vitae Sampsonis, et annorum imperii Iustiniani: nam
 Antistite Mena, Sampsonem superfuisse, haud bene Metaphra-
 stes narrat, cum ante consulatum Belisarii obiisse, ex novell.
 59 perspicue constet. Porro eiusdem novellae publicatio, at-
 que electio Menae, fere in idem tempus incidunt; nempe circa
 annum Iustiniani undecimum: at vero ante annum eius quin-
 tum, mortuum Sampsonem fuisse, nemo dubitet. Ad hunc
 calculum revocanda sunt, quae de incendio Nosocomii a Meta-
 phraste narrantur. De aliis Iustiniani morbis infra ad pag. 43.

P. 30, 9. *Petrus et Ioannes Heluo]* Ambo in exercitu Ro-
 mano clari duces; de quibus passim Procopius in prioribus
 libris. *Heluo* Graece est φαγὰς, φάγων apud Vopiscum.
 Huiusmodi cognominum significationes dare Latine praestat,
 quam sonum Graecae vocis referre. Marcellinus in chronico

Ioannem *Gibbum* nominat, quem infra Procopius et Theodorus Leotor *Cyrtum*; quisque pro suae linguae proprietate. Sic Iustinianus a suis gentilibus *UPRAUDA*, hoc est, recta iustitia dictus est: *Venetos* Graeci *Κυανέους* vocarunt: *Biglenizam* Iustiniani sororem, *Vigilantiam* Latini vocis similitudinem secuti dixerunt. Ad usum ergo illius aetatis nos *Heluonem* vertimus, et infra *cucurbitinum*, *forficulam*, et si quos alios. *φαγάς*, barbara vocis forma vulgo etiam ante Iustiniani tempora usurpata; Basilus ad Amphiloichium, τὸν δὲ φαγὰν παροξυτονοῦμεν, nos acuta voce pronunciamus φαγόν.

P. 30, 10. *Haec ab iis de se dici*] Nam cum Theodora liberos imperii successores non haberet, omnes sibi persuadebant, feminam solertissimam, et imperandi cupidam ita rem acturam, A 10 ut Iustiniano defuncto, ne prorsus dominatione deturbaretur, paratum haberet hominem benevolum, cui imperium assereret, P 96 vel etiam matrimonio sociaretur: quod Sophia Iustini Iustiniani nepotis uxor, ac Theodorae neptis summa diligentia curavit; quamquam res illi demum sinistre cecidit cum Tiberio Constantino imperatore.

P. 30, 12. *Buzen repente accersit*] Hic in Thracia natus, belloque clarus a Iustiniano in Armenos mittitur; deinde collega imperii per orientem datur Belisario; demum totam unus ipse administrationem habuit, quandiu Belisarius in Italia adversus Gotthos pugnavit: reliqua de eodem hic legis.

P. 31, 10. *Imperator exautoravit*] Autor appendicis ad chronicon Marcellini; *Belisarius de oriente evocatus in offensam periculumque incurrere grave, et invidiae subiacens, rursus remittitur ad Italiam*. Hoc loco veram et integram de Belisarii exauthoratione atque restitutione videmus historiam. Nam effossis oculis in trivio mendicasse obolos Belisarium narrant alii, quibus Petrus Crinitus l. 15 de honesta disciplina, et Raphaël Volaterranus l. 23 Anthropol. fidem habent. Id etiamsi Ioannes Tzetzes Chiliade 3 commemoravit; tamen illud magis consentaneum huic Procopii narrationi subdidit.

ἄλλοι φασὶ τῶν χρονικῶν μὴ τυφλωθῆναι τοῦτον,
ἐξ ἐπιτίμων δ' ἄτιμον ἐσχάτως γεγονέναι,
καὶ πάλιν εἰς ἀνάκλησιν δόξης ἐλθεῖν προτέρας.

Alii chronologi tradunt, non excaecatum illum fuisse, sed dignitate, et omnibus pene honoribus spoliatum, iterum ad pristinam gloriam revocatum fuisse. De Ioanne Cappadoce viro patricio exconsule, et praetorii praefecto, non de Belisario, narrat Procopius l. 1 bell. Pers. extremo, cum in exilium apud Aegyptum iret, a satellitibus coactum ἄρτον ἢ ὀβολὸν ἐκ τῶν προσπιπτόντων αἰτεῖσθαι, panem vel obolum ab obviis petere. Sed de Belisario tyrannidis insimulato, eiusque obitu, infra, ad pag. 80.

P. 31, 12. *Belisarii satellitium*] Milites aere suo conscribebat Belisarius longe plures, ut ait Procopius, quam unquam alii imperatores: nam ex sua familia ἑπτακισχιλλίους ἑπτάας, *septies mille equites dabat*. l. 3 bell. Gotth. init. Aimoinus l. 2 c. 6 de gest. Francor. *Sunt nobis duodecim millia puerorum, quos propriis alimus stipendiis, et decem et octo millia militum*. Fides sit apud autorem: verisimilia narrat Procopius.

P. 35, 1. *Ex filia nepoti*] Hanc Iustiniano duntaxat filiam peperit Theodora; quare Cyrilli Scythopolitani Procopii aequalis locum, in quo Theodora de prole suscipienda Sabam virum sanctum rogavit; de liberis maribus accipias imperii successoribus; quod Sabas omnino se facturum negavit, ut dicam infra ad p. 121. Perperam Constantinus Manasses, οὐκ ἦν θυγάτηρ, οὐχ υἱὸς, οὐ διαδόχων γένος. *Non erant Iustiniano filiae, vel filii, nec successorum genus*. Theophanes Byzantius historicus apud Photium meminit *Theodori* cognomento *Ziri* Iustiniani A 11 imperatoris filii, quem fortasse post Theodorae obitum habuit. Falluntur Adolphus Occo, Octavius a Rosberg, Raphaël Volaterranus, et Onophrius Panvinius; quorum ille Iustinum iuniorē Iustiniani nepotem ex filio; hi vero ex filia putarunt; nam fuit nepos ex sorore Vigilantia, ut Corippus, et Victor Tunnensis illorum temporum scriptores affirmant. *Iustinus iunior Vigilantiae sororis Iustiniani Augusti filius patre dulcissimo natus*. Haec Anastasii et Ioanninae sponsalia quem exitum habuerint, infra narratur, p. 24.

Pag. 36, 5. *Sane res mortaliū*] Idem ἀντολεξεί Procopius pronuntiavit l. 4 bell. Gotth. Postrema illa verba, *verum quisque ut libet, de his ita sentiat*, nihil animum offendent, si cum his conferas, quae de fortuna an eandem sententiam scribit infra p. 47.

P. 36, 11. *Turpissime inde reducitur*] Incredibilis est Procopii libertas, haec eadem acerbius l. 3 bell. Gotth. quem etiamnum superstite Belisario cum reliqua historia vulgaverat. Integrum P 97 locum ex manuscripto Vaticano emendatum tibi damus, ad quem nostram interpretationem maluimus conformare, cum in ἀνεκδότοις haec corruptissime legantur. Βελισάριος μὲν τὴν ἐπὶ τὸ Βυζάντιον οὐδενὶ κόσμῳ ἔει, γῆς μὲν τῆς Ἰταλῶν πεντάετες οὐδαμῇ ἐπιβὰς, οὐδέ πῃ ὁδῶ ἵεναι ἐνταῦθα ἰσχύσας, ἀλλὰ φυγῇ κεκρυμμένη ἐχόμενος πάντα τοῦτον τὸν χρόνον ἐκ τε ὀχυρώματος ἐπιθαλασσίῳ τινὸς ἐς ἄλλο ἐπὶ τῆς παραλίας ὀχύρωμα διηνεκὲς ναυτιλλόμενος, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἀδεέστερον τοὺς πολεμίους τετύχηκε Ῥώμην τε αὐτὴν ἀνδραποδίσαι, καὶ τ' ἄλλα ὥς εἰπεῖν ἅπαντα. τότε δὲ καὶ Περυσίαν πόλιν, ἥ πρώτη ἐν Τούσκοις οὖσα τετύχηκε πικρότατα πολιορκουμένην κατέλιπεν, ἥπερ αὐτοῦ ἔτι ὁδῶ ἰόντος κατάκρας ἔαλω. *Belisarius turpiter Byzantium discessit, cum quinque totos annos nunquam in Italia pedem*

figere potuerit, neque certis itineribus progredi, sed toto hoc tempore clanculum fugitans, ab uno maritimo praesidio ad aliud classe deveheretur, unde tanto securius hostes Romam et caetera omnia subiugarunt. Perusiam vero primariam Tusciae civitatem dira obsidione cinctam reliquit, quae illo Byzantium contendente, capta fuit. Haec infra Procopius, p. 23 et 24.

P. 37, 7. *Vitae cogitationum poenas exegit*] His fere verbis Herodiano Belisarius minatus est, ut habetur l. 3 bell. Gotth. ubi et eiusdem Herodiani ad Totilam defectio, deditioque Spoleti narratur.

P. 37, 12. *Ioannes Vitaliani*] De Vitaliano infra ad p. 30 lin. 25 Ioannis bellicam virtutem passim in reliquis historiae libris Procopius commendat. Anno belli Gotthici undecimo a Belisario Constantinopolim ad Iustinianum ablegatur, auxilia petiturus. tum vero haec, quae de coniugio Procopius hic narrat, acciderunt; ac licet eas nuptias adornatas potius, quam confectas dicere hoc loco videatur: tamen alibi Ioannem vocat Germani *κηδεστήν*, et *γαμβρόν*, *generum*. Duxit autem Iustinam, de qua hic mentio.

A 12 P. 37, 14. *Fratri filio*] Arnoldus Uvion de Aniciana familia grad. 21 et Antonius Bonfinius rer. Hung. decad. 1 perperam Iustiniani fratrem fecerunt hunc Germanum. Uvion falso etiam credit, a Procopio modo fratris Iustiniani, modo sororis filium eundem appellatum: interpretum lapsus ille est; nam Procopius, non solum hic, sed etiam l. 2 bell. Pers. et 2 Vand. et 3 Gotth. vocat Germanum Iustiniani *ἀνεψιόν*, in cuius vocis ambiguitate vacillarunt interpretes; Raphaël Volaterranus *fratris filium*, Christophorus Persona *ex sorore nepotem*; Leonardus Aretinus *Patruelem* verterunt. Nos Latinos eius aetatis historicos consulimus, ut Graeca sublata dubietate, veritatem interpretando certo statueremus, atque ex Iornande convertimus *fratris filium*, quem ipse *fratruelem* scribit, et iterum ac tertio repetit lib. de reb. Getic. Nam errorem librarii corrigas ad calcem eiusdem libri, ne autor a se et a Procopio discrepet, reponasque pro *fratri suo*, *fratruelem suo*. Caeterum Procopio *ἀνεψιός* est *fratris filius*; *sororis* vero *ἀδελφιδούς*, sic Iustinianum vocat, qui erat sororis Iustini senioris filius, et

V 345 Proiectam Vigilantiae Iustiniani sororis filiam; idque perpetuo religiose servat: posteriores Graeci scriptores aliquando variant.

P. 37, 15. *Connubia iungere*] Germanus ipse prima coniuge orbatus, curante Iustiniano captivam duxit, licet ex Amala familia Gotthorum nobilissima Mathasuntam reginae Amalasunthae filiam, et Vitigis regis quondam uxorem, quod Iornandes lib. de reb. Get. iterum ac tertio repetit. Ex ea filium habuit Germanum posthumum; ex prima vero nomine Passara Iusti-

num, Iustinam, et Iustinianum suscepit. Ex hoc Procopii loco erroris arguitur Onophrius Panvinus, qui Iustino Germani filio matrimonio iungit Vigilantiam; quam et Iustiniani filiam falso credit; sed de his infra.

P. 39, 9. *Nuptias Anastasio nepoti perficere maturabat*] Nam graviter aegrotans Theodora, paucis post mensibus obiit; haec enim incidunt in annum Iustiniani vigesimum secundum, P 98 quando et Theodorae obitum, et Antoninae ex Italia profectio- nem, et Belisarii ob rem male gestam, reditum in orientem narrat Procopius l. 3 bell. Gotth.

P. 40, 5. *Extincta imperatrice*] Mense Iunio, indictione prima, ut habet Theophanes, anno imperii Iustiniani vigesimo secundo, nempe exactis in imperio annis uno et viginti, tri- busque mensibus: Procopius l. 3 bell. Gotth. Ex his corrige Octavium a Rosberg. *Theodora*, inquit, *mulier sapientissima, marito ob senectutem delirante, rempublicam maxime guber- navit*. Nam Iustinianus mentis compos complures annos su- perfuit. Obiisse Theodoram scribit Victor Tunnensis, *canceris plaga corpore toto perfusam*. Num moriens resipuerit, silent historici. Solus Theophanes brevem illam vocem addit, *εὐσε- βῶς ἐκοιμήθη*. *Pie moritur*; si tamen ad poenitentiam male A 13 a Theodora factorum comprobendam eruditus viris satis hoc esse potest, quod ex consuetudine imperii ac principum reverentia solet usurpari. Nam de Anastasio imperatore Haeretico, qui divinitus fulmine ictus interiit, Iustinianus novella quinquage- sima nona, et alibi saepe ait, *Ἀναστάσιος ὁ τῆς εὐσεβοῦς λή- ξεως*. *Anastasius qui pie mortuus est*. Et vir sanctissimus Sabas cum eodem Haeretico imperatore loquens venisse se ait *εἰς τὸ προσκυνῆσαι τὰ ἔχνη τῆς ὑμετέρας εὐσεβείας*, *ad ado- randa vestigia vestrae pietatis*, apud Cyrillum Scythopolita- num. Et quidquid erat imperatorum ea venerationis forma nominabatur, ut *pium imperium, pium caput, pia vestigia, ac pedes, εὐσεβῆ ἔχνη*, in ep. episcoporum ad Iustinianum. Et Marcellinus eundem Anastasium divum appellat. Lege has notas ad pag. 61 lin. 8.

P. 41, 3. *Sergius Bacchi filius*] Tres Bacchi filii in Afri- cana expeditione fuerunt, Cyrus, Sergius et Solomon iunior; nam senior horum avunculus erat, qui post Belisarium rem praeclare gessit contra Mauritanos, quos et omnino delevit. De utroque Solomone, deque Sergii moribus fusius atque libe- rius scribit Procopius l. 2 bell. Vand. ibidemque de Ioanne Sisinioli, quae multam lucem afferunt huic loco. Meminit Solomonis senioris eiusque patriae Solachonis Theophylactus Simocatta l. 2 c. 3.

P. 41, 10. *Areobynthi*] Legitur et *Areobyndi*; alius est, quem sub Anastasio populus imperatorem consalutavit, ut scribit Mar-

cellinus. Hic senator fuit illustri loco natus, coniux Preiectae, seu Proiectae Vigilantiae Iustiniani sororis filiae, quae, occiso in Africa Areobyndo, cum Ioanne Pompei Anastasii nepotis filio matrimonium contraxit. Praeterea gessit Areobyndus utramque praefecturam, urbanam et praetorianam.

P. 43, 1. *In Illyria nati*] Hoc idem Theodorus Lector, et Theophanes, Victor etiam Tunnensis Procopii aequalis, *Illyricianum* Iustinum dicit in Chronico; sed Zacharias apud Evagrium l. 4 c. 1, et Basilius Cilix apud Photium in Biblioth. et qui post Procopium scripserunt historici, *Thracem* Iustinum vocant. Bene est; nam Bederina, quae, ut statim ait Procopius, Iustino patria fuit, in limitaneis Illyriae, Thraciaeque agris sita erat. Porro saepissime fit, ut quae urbes duarum provinciarum, vel fines terminant, vel circa fines sunt, in ambarum partes aliquando ab autoribus nullo discrimine admittantur; praesertim cum provinciarum partitiones non eadem apud omnes geographos et historicos sint. Etiam Agathias l. 5 Bederinam in Illyria collocat: Iustinianus novella 11 in secunda Pannonia; verum haec nihil discrepant, ut statim dicemus lin. 18.

P. 43, 1. *Exercendisque agris assueti*] Addit Zonaras Iustinum fuisse *βουκόλον καὶ σφορβόν*, *armentarium et subulcum*, a quo Pomponius Laetus in Iustino, Andreas Alciatus dispunct. 4 c. 7 et alii acceperunt. Nihil fuisset magis ab re, quam si Iustinum loco non humili solum, sed etiam sordido natum hic siluisset Procopius. Secus alii, *Anicium* fecerunt, nempe fa-
A 14 miliae, Romanorum omnium, qui Christo nomina dederunt, ut
P 99 Prudentius ait l. 1 contra Symmachum, antiquitate et nobilitate praestantissimae. Parum refert, quod in antiquis nummis vel fastorum laterculis Iustinus, *Anicius* habeatur; nam illum, ut ex milite gregario palatii curam accepit, et quemadmodum Theodorus Lector ait, patricii honorem consecutus, et in albo senatorum conscriptus fuit, vero simile est ab Anicianis in familiam fuisse cooptatum, vel tandem sibi id nominis adscivisse, cum imperator est appellatus; sicut etiam in iisdem nummis *Flavium* se inscribit, et Lupicinam coniugem ex serva *Flaviam* nuncupat. Quod ex imperatoribus Christianis factitasse Constantinum, eiusque patrem Constantium, deinde alios, notum est. Sic etiam accipias locum Iornandis lib. rer. Get. extremo, ubi Germanum Iustiniani fratris filium inter *Anicios* refert. Sed emendanda omnino est editio Parisiensis Cassiodori l. 8. Var. epist. prima. *Non vos maiorum purpuratus tantum ordo clarificat, etc. quantum longe lateque potens gratia vestra nobilitat.* Lego, *non nos*, nam Athalarici pater Eutharicus consulatum gessit cum Iustino, Theodoricus Avus cum Venantio, Theodemirus proavus et avus ipse Gotthorum reges

fuere. Iustinus vero, ad quem ea epistola est (ut infra probabo) quibus maioribus natus sit, hinc liquet.

P. 43, 2. *Zimarchus, Ditybistus, et Iustinus*] Ubi Iustinus cum imperio fuit, socios et commilitones suos dignitatibus et honoribus auxit. Horum alter Zimarchus adhuc sub Iustiniano vivebat, comes orientis; de quo haec Theophanes, συνέβαλον κατ' ἀλλήλων οἱ ὀρθόδοξοι, καὶ οἱ Σεηριανοὶ, καὶ πολλοὶ φόνοι γέγονασι, καὶ ἀποστείλλας ὁ βασιλεὺς Ζίμαρχον τὸν Κόμητα τῆς ἀνατολῆς ἐκώλυσε τοὺς ἀτακτοῦντας, καὶ πολλοὺς ἐξώρισε καὶ ἐδήμευσε. *Insurrexerunt in orthodoxos Severiani, et multorum secutae sunt caedes. Quare imperator Zimarchum orientis comitem misit, qui seditiosos cohibuit, eorumque alios exilio, alios capite punivit.* Fuit is etiam curator domus Placidiae, ut infra, ad p. 116 lin. 28.

P. 43, 3. *Bederiana patria fuit*] Agathiae *Bederina*. Iustini patriam nominat etiam autor chronici Alexandrini, Ἰουστίνος ὁ βενδαρίτης ὁ θράξ, lege *Βεδερίτης*. Corruptus codex fraudi fuit docto interpreti, qui vertit, *Iustinus tribunus*, seu *vexillifer*, annotavitque *βενδαρίτης videri Vendrich*. Etiam Iustiniani patriam fuisse Bederinam, affirmat Agathias l. 5. Sed aut eum allucinatum putat Svalementgius, aut Procopium, qui l. 4 de aedif. Tauresium, vel Taurisium scribit. Ortelius ut hos autores conciliet, unam urbem dicit Bederinam, et Tauresium; sed utrumque in errorem induxit mutilus Procopii liber, quo nihilo sanior est editio Augustana: codex Vaticanus emendatissimus sic habet. Ἐν Δαρδάνοις που τοῖς Εὐρωπαίοις, οἱ δὴ μετὰ τοὺς Ἐπιδαμνίων ὄρους ᾤκηται, τοῦ φρουρίου ἀγχιστα, ὅπερ Βεδερίαν ἐπικαλεῖται, χωρίον Ταυρήσιον ὄνομα ἦν. Ἐνθεν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ὁ τῆς οἰκουμένης οἰκιστῆς ᾤκηται. τοῦτο μὲν οὖν τὸ χωρίον ἐν βραχεὶ τειχισάμενος κατὰ τὸ τετράγωνον σχῆμα, καὶ γωνία ἐκάστη πύργον ἐνθέμενος Τετραπυργίαν εἶναι τε καὶ καλεῖσθαι πεποίηκε. παρ' αὐτῷ δὲ μάλιστα τῷ χωρίῳ πόλιν ἐπιφανεστάτην ἐδείματο, ἥνπερ Ἰουστινιανὴν ὀνόμασε πρίμαν, ταῦτα τῇ θρεψαμένη τὰ τροφεῖα ἐκτίνων. *Apud Dardanos Europaeos, qui post Epidamniorum terminos habitant ad praesidium, quod Bederiana vocatur, oppidum est Tauresium nomine; hinc Iustinianus princeps orbis reparator ortus est; eum locum muro circumdans quadrangula figura singulis angulis turrim imposuit, effecitque, ut esset, et vocaretur quadriturrita. Iuxta eundem locum urbem nobilissimam condidit, quam Iustinianam primam appellavit, atque nutritionis officium altrici patriae rependit.* De qua Agathias nihil a Procopio discrepans, haec habet. Πατρίς ἦν αὐτῷ πόλις Ἰλλυρικὴ Βεδερίνη μὲν ἐκ παλαιοῦ ὀνομαζομένη, ὕστερον δὲ πρώτη Ἰουστινιανὴ μετακληθεῖσα. Ἰουστινιανὸς γὰρ ᾗτε δὴ κατ' αὐτὴν εἰς φῶς προηγμένος ἐκόσμησεν εἰκότως τὴν A 15 V 346

πατρίδα. Patria illi erat Illyrica civitas Bederina vetusto nomine dicta, deinde prima Iustiniana denominata. Iustinianus namque quia ibi primum editus in lucem est, mirifice patriam ornavit. Procopius accuratius distinxit locum Iustiniani natalem, qui fuit Tauresium, nam ait, ἐνθεν ὤρμηται, inde prodiit: et locum in quo altus et educatus est, quae fuit
P 100 Bederina, cui τὰ τροφεῖα ἐξέτινεν, altrici debitum persolvit.

A Procopio et Agathia nihil discrepat novella undecima de prima Iustiniana: nam provinciarum partitiones et nomina aliis alia sunt. Id saepe legis apud Strabonem, aliosque geographos.

P. 43, 6. Numeris militaribus inscripti] Theodorus Lector, ἀπὸ στρατιωτῶν ἀρξάμενος καὶ μέχρι τῆς συγκλήτου προκόψας, ex militum ordinibus ad senatum pervenit. Quare in diversis antiquis monumentis Ταξιδάσην, ordinarium vocatum Iustinum invenimus; quemadmodum et alios imperatores Iulianum, Iovinianum, Valentinianum, Valentem, Theodosium, qui militari deposito sago purpuram induerunt.

P. 43, 10. Criminis reum] Cuius? Neque ipse dicit, neque alii scriptores, qui satis ieiune de Iustini rebus egerunt. At vero ne calumnia Procopii silentio subesse videatur, unum de Iustini flagitiis, cum adhuc erat in castris, referam. Ὁ μισερὸς ἐκεῖνος μεταβολεὺς καὶ καλιγκάπηλος Ἰωάννης, ἦν εἰς τῶν ὑπὸ Ἰουστίνου τὸν στρατηγὸν τεταγμένων, ὃς αἰτήσας αὐτὸν ὀλίγον χρυσίον ὑπέσχετο τοὺς ἐπομένους τῷ στρατηγῷ τρέφειν, καὶ ἀποδοῦναι πάλιν τὸ χρυσίον ἐκεῖνο. περιῶν οὖν ἀνὰ τὰς κώμας ἐνθα βοῶν οὐδὲ ὄνομα ἤκούετο, ὃδε τούτων χάριν ὠνήσεως ἔλεγεν ἀφικέσθαι, ἐνέκειτό τε ἀπαιτῶν, καὶ χρυσίον προτεινόμενος ἔστ' ἂν οἱ δέλαιοι ἐκεῖνοι συναγαγόντες χρυσίον μόλις αὐτὸν ἔπειθον λαβόντα τοῦτο ἀπαλλαγῆναι. ἔπειτα οὕτω περιερχόμενος ἐνθα Κάμηλοι οὐκ ἦσαν, τούτων ἕνεκα ἤκειν ἔφρασκε, καὶ οὕτως ἠργυρολόγει τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀπὸ τῶν ἀδικημάτων
A 16 τῶν κατήσθιεν. ἦδετο δὲ αὐτῷ Ἰουστίνος ἀπριάτην εὐωχούμενος. Scelestus ille negotiator, et propola Ioannes, erat ex militibus qui Iustinum ducem sequebantur. Is ut paucas sibi pecunias concederet, Iustinum rogabat, pollicens non solum pecuniam se illam redditurum; sed etiam annonam comitatui ministraturum. Ergo per pagos circumiens, in quibus Boum ne nomen quidem notum esset, emendi boves causa illuc venisse se dictitabat, eosque petebat identidem, instabatque, et ostentabat pecuniam. Quare miseri Pagani collatitio aere illi oblato, vel sic ab eo vix obtinebant, ut inde discederet. Tum eo pergebat, ubi Cameli non essent, et ad hos ipsos coëmendos se advenisse affirmabat. Porro his artibus pecunias ab omnibus corradebat, victumque sibi parabat iniuste. Quin et Iustinus acceptum illum habuit, quod nullis expensis laute convivaretur. Ex veterum historicorum collectaneis cod. Vat. 96.

P. 43, 11. *Dux ille narrare solebat*] Mirificam Iustini liberationem alii quoque scripserunt, Ioannes Zonaras, Cedrenus, et Ephraemius in chronico; verum alia plane ab hac est, quam Procopius contigisse affirmat in Isauros copias ducente Ioanne Gibbo, sub cuius potestate tum agebat Iustinus, nempe initio principatus Anastasii; nam extremo eiusdem imperio Iustinus erat patricius, senator, et comes praetorianorum; idque magis ac magis confirmat, quod Iustinianus Iustini nepos, cum Gibbus ductabat exercitum, plane puer erat, neque versabatur in castris, ut criminis aut carceris avunculi, quae historici narrant, socius esse posset: nam *candidata militia*, quemadmodum ait Victor Tunnenensis, functus est sub initium imperii Iustini. Ergo secundo Iustinus in carcerem ab Anastasio conicitur cum Iustiniano nepote tunc trigenario maiore perduellionis insimulatus. Eripitur vero non ea hominis specie apparente (ut Zonaras et alii scribunt) quam hic Gibbo militiae magistro apparuisse Procopius refert; sed visis per quietem Anastasio imperatori Sergio et Baccho martyribus, quorum summa erat apud Dardanos et Illyrienses veneratio, et apud hos ipsos contribules atque gentiles Iustinum et Iustinianum, a quibus paulo post superbissimum templum ad urbem Scodram Barbenamque fluvium iisdem Sergio et Baccho martyribus excitatum fuit, ut pluribus narravit Theophilus Iustiniani praeceptor. Prima illa Ioannis Gibbi, et secunda haec Anastasii imperatoris visio in ea voce plane conveniunt, quod Iustinus eiusque propinqui futuri essent, ut Cedreni verbis utar, *σκεύη χωρητικά τῆς τοῦ θεοῦ βουλῆς τε καὶ προνοίας, καὶ μέλλουσιν ὑπουργῆσαι τῷ θεῷ ἕκαστος ἐν τοῖς καιροῖς αὐτοῦ*, *vasa consilio providentiae divinae exequendo apta, et uterque suo tempore deo esset operam navaturus.*

P. 44, 6. *Praetorianis militibus praefectus*] Horum plures ordines, scholarii, domestici, protectores, silentiarii, de quibus Procop. infra p. 108 et deinceps. Ex his alii in atrio et vestibulo regiae versabantur, alii pro cubiculis desidebant; hi *σωματοφύλακες*, *corporis custodes*, Latine vero *excubitores*, ut est apud Evagrium l. 4 c. 1 et 2. Illi *φύλακες τοῦ παλατίου*, *A 17 custodes palatii, praetorii milites, seu praetoriani, aulae vel aulici milites*, ut Evagr. ibid. praefectum his ordinibus *comitem praetorianorum, seu excubitorum* appellat Iornandes, *ἄρχοντα τῶν φυλάκων τοῦ παλατίου, principem custodum palatii*, Procopius. Corippus *curam palatii* l. 2.

Dispositorque novus sacrae Badoarius aulae

Successor soceri factus mox cura palati est.

Graeci *Κουροπαλάτην*, deinde *πρωτοκουροπαλάτην*, nimirum cum imperatores eo nomine alios donare honoris ergo coeperunt. Male interpretatur Octavius a Rosberg *procuratorem palatii*.

Glossarium Graecobarbarum confundit cum alio *cura palatii*, de quo Cassiodorus l. 7, Var. epist. 5, qui fabricae palatii praepositus erat. Et errorem auget, cum illius magnam fuisse dignitatem credit: quod ante regem Theodoricum auream virgam gestans primus incederet. At Cassiodorus, *primus*, inquit, *inter obsequia numerosa*, hoc est, non inter singulares et primarios viros patricios, senatores et consulares. Aurea vero virga est quam Codinus *δυναμικιον* appellat, inferioribus etiam ordinibus honoris ergo concessa; idque ex eodem Cassiodori loco colligere est. Quod foediori lapsu comprobare nititur ex Corippo:

Par extans curis, solo diademate dispar.

Sed hoc de alio est *cura palatii*, ordinum militarium. *Par*, autem inquit, et *dispar* non autoritate, nam is erat praefectus praetorio, ut dicam ad p. 91 sed mutuam Iustiniani imperatoris benevolentiam, et Iustini iunioris ex sorore nepotis fide, atque etiam dignitate. Nam subdit Corippus:

——— *Dispositu nam Caesar eras.*

Denique abusu, qui posteaquam Iustinus senior ex eo gradu ad imperium ascendit, primum coepit inolere, ut officium *curopalatae* gradus proximus esset ad imperii fastigium perveniendi; quamquam Caesares prius creabantur, ut de Tiberio Corippus ait l. 4 et S. Nicephorus de Mauritio. Quis Iustino in ea dignitate successerit non liquet; sed Iustiniani tempore curopalatae fuerunt eiusdem nepotes Marcellus, Marcianus, Iustinus, de quibus infra in genealogia Iustiniani; post Iustinum Baduarius, Tiberius, et Mauritius. Video eruditos viros confundere *praefectum praetorianorum*, qui est *cura palatii*, ac *praefectum praetoriorum*. Sed de hoc infra p. 91.

P. 44, 8. *Senex capularis*] Annos natus octo, et sexaginta. Theodorus Lector, *ἄνδρα πρεσβύτατον*, *homo qui ad summam senectutem vixerit*, infra Procopius, *ἰσχατόγερον*, reliqua ad p. 45.

P. 44, 9. *Analphabetus*] Anni excurrunt centum et viginti, nec amplius, ex quo Iustinianus dicitur, et vulgo habetur *analphabetus*: nempe post impressum Mediolani Suidam, A 18 quem Demetrius Chalcondyles de Graecis litteris benemeritus emendavit. Desinant eruditi iurisconsulti Andreas Alciatus, Gulielmus Budaeus, alique Iustinianum suum scribere indoctum ac plane rudem; et mendosum Suidae locum, qui occasionem illis fecit errandi, ex hoc Procopii corrigant, unde illa verba Suidas describit, *ἀμάθης γραμμάτων πάντων καὶ τὸ δὴ λεγόμενον ἀναλφάβητος*, quae de Iustino Procopius dixit, non de Iustiniano. Quem *fidem suam chirographo scriptam proprio ad sedem apostolicam misisse* testantur historiae, et Anastius in Ioanne secundo. Recte habent omnes Suidae co-

dices Vaticani *Ἰουστινός*. Verum ex eadem illa Chalcondylia editione iam diu poterat illud mendum tolli, si quis animum attendisset; nam in voce *ἀμέθης*, haec eadem Procopii sententia profertur integro Iustini nomine. At frequens sane est librariorum lapsus in his duobus Iustini ac Iustiniani vocabu- P 102
lis, cum in hac historia, ut infra, et in *notis censoriis* monebimus, tum alibi apud Evagrium, aliosque scriptores, ita ut viri gravissimi eam ob rem longe a veritate historiae aberrarint. V 347
Nam Athalarici Gotthorum regis legatio de pace quae habetur l. 8, variatur. Cassiodori epist. 1 ad Iustinum est, quem-
admodum legimus in Vaticano codice; non ad Iustinianum, ut titulus editionis Parisiensis prae se fert, et vir doctus Baronius credere non dubitavit. Siquidem ait Athalaricus: *primordia itaque nostra, solatia mereantur principis longaevis habere*. Atqui Iustinianus *κομιδῇ νέος*, *admodum adolescens* erat (ut statim subdit Procopius) cum Athalaricus eam legationem adornabat. Ait praeterea; *vos genitorem meum in Italia palmatae claritate decorastis*. Sed genitor Athalarici Eutharicus ante novem annos quam Iustinianus Caesar esset, et ab eo consul creari posset, palmatam induerat in Italia, nec diu post, diem obierat. Ait demum; *desiderio quoque concordiae factus est per arma filius, quamvis vobis pene videbatur aequaevus*. Ergo Iustinianus qui non solum plena pubertate Eutharicum non praecedebat, sed *κομιδῇ νέος*, *plane adolescens* erat, senem adoptavit, a quo multis annorum decuriis superabatur. Lege Iornandum lib. rer. Getic. extremo. Haec obiter, sed necessario monuimus; plura infra ad p. 45 lin. 15, 135 lin. 16. Et in *Notis censoriis* ad. p. 27 lin. 36.

P. 44, 12. *Proclus*] Alius est Proclus insignis mathematicus, qui hoc tempore florebat, et Anastasii imperatoris mortem coniecit, et Vitaliani classem miro artificio combussit, ut Marcellinus et Evagrius narrant. Hic vero fuit Pauli Byzantii filius iuris consultissimus, *ἀνὴρ δίκαιος καὶ χρημάτων ἀδωρότατος*, *homo iustus, nullisque largitionibus corrumpendus*, qui Iustinum imperatorem paratissimum ad Chosroem Cabadae Persarum regis filium sibi adoptandum, a sententia deterruit, ne ad Persas, inquiens, Romanorum imperium veniret. Quod imperante Iustino universa Romana respublica ab huius ore, ut ait Procopius, penderet, sub eius signo aeneo scriptum id erat Constantinopoli.

Πρόκλος ἐγὼ Βυζάντιος, ὃν περὶ δῶμα
τηλεθάοντα δίκης βασιλῆϊος ἤρπασεν αὐλή,
ὅφρ' εἶην στόμα πιστὸν ἐρισθενέος βασιλῆος.
ἀγγέλλει δ' ὅδε χαλκὸς ὅσον γέρας ἐστὶν ἀέθλων.
καὶ τὰ μὲν εἴκελα πάντα καὶ νιέει καὶ γενετῆρι,
ἐν δ' ὑπᾶτων ῥάβδοισι παῖς νίκησε τοκῆα.

Hoc epigramma, quod Ioannes Brodaeus parum intellexit, ex hoc Procopii loco illustratur. Quod ait de consulatu, de honorario intelligas necesse est.

P. 44, 14. *A magistratu, qui id muneris habet*] Habebat id munus primarius a secretis, quem posteriores orientis imperatores *Κανικλίωνα*, sive τὸν ἀπὸ *Κανικλίου* nominarunt. Frequens est eius mentio apud Gregentium episcopum Taphrensem, Codinum, Nicetam, et recentiores historiae Graecae scriptores. Huius magistratus officium, ac nominis rationem statim explicabimus.

P. 44, 15. *Quae legi Latine possent*] Etiamnum videmus ad calcem Graecarum constitutionum subscriptiones imperatorum, notasque consulum Latinas, sed non ita multo post obsoleverunt. Lege 74. novellam Iustiniani, et has notas ad p. 63 lin. 28.

P. 44, 15. *Formam quatuor litterarum*] Audieram in archivo Cassinensi haberi Iustini diplomata eiusdem manu consignata: ex quibus formam illarum quatuor litterarum excipere, earumque longitudinem latitudinemque, et apicum ipsorum ingenium summa qua fieri potuisset industria adamussim exprimere, tibiue Lector proponere constitueram. Sed perfertur ad me ibi Iustini nomen integrum esse. Quare diplomata quae aliis etiam de causis suspectae fidei olim Baronio visa sunt, ex hoc Procopii loco imposturae iam quisque facile convincat. Caeterum Proclus quaestor quatuor illas tantum litteras tabellae incidendo non commoditati modo Iustini consuluit, sed etiam priscum Romanorum usum utcumque retinuit; qui, autore Plutarcho, praenomina integra non scribebant, sed una litera, ut M. T. L. duabus, ut Cn. tribus, ut Sex. Ser. Ausonius,

Lucius una quidem, geminis sed dissita punctis

Littera praenomen sic nota sola facit.

Verum haec consuetudo paulo post intermissa est: nam orientis imperatores integrum nomen arcanis quibusdam nodis, et implicationibus litterarum scribere coeperunt, ut in antiquis eorum diplomatibus apparet; et mentio est in sexta synodo, actione 12 *μονογράμμου* imperatoris Constantini Pogonati, quod continebat has voces, *Κωνσταντίνου δεσπότης*. Et in capitulis Caroli Calvi. *Ut in denariis novae nostrae monetae ex una parte nomen nostrum habeatur in gyro, et in medio nostri nominis monogramma.* Verum unica littera I. suum notare Iustinianum consuevisse nomen Corippus indicare videtur libro primo extremo, quamobrem et iota Iustinianum apicem vocat.

Sic decus imperii sanctum, sic Iota resurgens

Exortum est de fine suo seniumque reponens

Nominis et recti Iustino in principe vivit

A 20

Iustinianus apex domini. ———

P. 45, 1. *Colore imbutus, quo scribere mos est imperatoribus*] Gregorius secundus ad Leonem Isaurum imperatorem. *Litterae tuae, et non alienae sigillis imperatoriis obsignatae diligenter essent, et accuratae intus subscriptiones per cinnabarin propria manu tua, ut mos est imperatoribus, subscribere. Cinnabarin vocavit ob coloris similitudinem; sed imperatorium encaustum purpureum erat ex murice. Sacri affatus quoscumque nostrae mansuetudinis in quacumque paginarum scripserit autoritas, non alio vultu penitus, aut colore, nisi purpurea tantummodo inscriptione lustrentur: scilicet ut cocti muricis, et triti conchylii ardore signentur. Hanc autem sacri encausti confectionem nulli sit licitum, aut concessum habere.* l. 6 c. de divers. rescript. *encaustum* hodie in Italia dicimus *enchiostro*; *enoausta*, et *encaustaria* legendum ad l. 9 c. de agric. liquor ille purpureus, quem hic non atramentum, sed purpuramentum vocare liceat, servabatur in atramentario, nisi dicere etiam malis, purpuramentario; quod cum caniculi formam effigiemque prae se ferret (quales atramentariorum formas hodieque usurpamus) ob id CANICULUS est appellatum. Et a CANICULO erat, qui Caesari eiusmodi purpuramentarium ministrabat. Anastasius Bibliothecarius ad octavam synodum act. 10. *Praepositus caniculi est, qui curam et custodiam gerit caniculi, id est, atramentarii, ex quo imperator PHOENICEAS litteras scribit in chartis.* Ad nomen si quid praeterea Caesari subscribendum erat, id praepositus caniculi manu sua exarabat, quod in calce eiusdem synodi Christophorum Basilii imperatoris a caniculo fecisse liquet. Praeficiebantur caniculo primarii a secretis, quorum magna dignitas et autoritas fuit, utpote quae solis tandem imperatoris sanguine propinquis concederetur. Quae Iunius de hoc officio apud Codinnum, nugae sunt.

P. 45, 5. *Lupicinae*] Sanctus Nicephorus in chronico *Euphemiam* appellat. Uterque bene; illud vocabulum natalitium fuit, hoc nomine a Iustino, populoque Constantinopolitano Augusta consalutata est, ut habent Graeci scriptores quos infra ad p. 45 lin. 2 laudabimus. Victor Tunnensis in chronico. *Iustini coniux Lupicina nomine dicebatur, quam Constantino-politani Euphemiam postea vocaverunt.*

P. 45, 8. *Insignis homo stoliditatis*] Idem, sed modestius l. 1 bell. Vand. οὐπω μὲν ἦκοντι ἐς βασιλείαν, διοικουμένην δὲ αὐτὴν κατ' ἐξουσίαν, ἐπεὶ οἱ ὁ θεῖος Ἰουστίνος ὑπεργηρώς τε ὢν ἐβασίλευε, καὶ τῶν κατὰ τὴν πολιτείαν πραγμάτων οὐ πάντελως ἔμπειρος. *Nondum ad imperii administrationem accesserat Iustinianus, eam tamen summa exercebat autoritate,*

quod Iustinus avunculus imperator exacta iam esset aetate, et reipublicae gerendae haud omnino peritus. Vide infra ad p. 45 lin. 5.

P 104
A 21 P. 45, 9. *Iustinianus sororis filius*] In Graeco est ἀδελφιδούς, sic etiam Evagrius, et Cyrillus Scythopolitanus Procopii aequales; Theophanes vero, et alii posteriores ἀνεψιόν, Anastasius Bibliothecarius vertit *nepotem*, Graecae vocis ambiguitatem secutus, quae tum ex fratre, tum ex sorore filium significat. Vide quae supra notavimus ad p. 22 lin. 38. Latini eius temporis historici explicatius, Marcellinus in chronico *ex sorore nepotem* dixit: sic etiam Iornandes, qui anno Iustiniani vigesimo quarto scribebat, et *Avunculum* Iustinum appellavit, nempe matris Iustiniani fratrem. Andreas Alciatus l. 4, dispunct. c. 7, et Hubertus Goltius in fastis, Iustiniani parentem Iustinum fecerunt. Fortasse quia sic eum in constitutionibus saepe Iustinianus nominavit; sed adoptatus est a Iustino, non genitus.

V 348 P. 45, 10. *Aetate iunior*] Graece est κομιδῇ νέος, *plane adolescens*. Quoto aetatis anno ad rempublicam accesserit Iustinianus, inter antiquos scriptores non convenit, minus inter recentiores. Hubertus Giphanius in comm. de Iustin. sub Zenone imperatore consule Fausto natum, ex Marcellino refert; verum id in Marcellino nusquam legimus; Theophilus Iustiniani praeceptor licet sub Zenone et Acacio patriarcha dicat, consulum tamen reticet. Panvinus l. 3 fastorum, anno aetatis quarto et quadragesimo imperium cepisse, nullo autore, narrat; fortasse accepit a Zonara, qui quintum et quadragesimum notat annum. Pugnare tamen secum Zonaras videtur, ubi narrat Iustinum avunculum recusasse Iustinianum imperii socium habere, atque id urgentibus principibus dixisse; *vobis optandum est ne hanc purpuram iunior aliquis induat*: nam non est iunior qui quinque et quadraginta annorum est. A Zonara parum discrepat Nicephorus, qui anno aetatis octogesimo secundo Iustinianum obiisse scribit. Scholium ab erudito viro descriptum olim offendi in manuscripto Vaticano. Κωνσταντίνα ἡ γαμετὴ Μαυρικίου ἐγέννησεν υἱόν, ὃν ὁ Μαυρίκιος ἐπωνόμαζε Θεοδοσίον. τῶν οὖν Βενέτων κραζόντων Ἰουστινιανὸν καλεῖσθαι, οἱ Πράσινοι ἔκραζον Θεοδοσίον, διὰ τὸ Θεοδοσίον τὸν βασιλέα ὀρθόδοξον γενέσθαι, καὶ πολλὰ ἔτη ζῆσαι. ἤρξαντο οὖν οἱ Βένετοι λέγειν, τὰ δωρηθέντα ἔτη τῷ Ἰουστινιανῷ ὁ Κύριος παράσχοι σοι ἐν εἰρήνῃ, ὅτι εἰς ἑπτὰ καὶ πλείω. ἡ γὰρ ζωὴ τοῦ βασιλέως Θεοδοσίου ἐγένετο ἔτη ν'. *Constantina Mauricii coniux filium genuit, quem Mauritius Theodosium nominavit; at Veneti Iustinianum appellandum contendebant: contra Prasini Theodosium, quod ille orthodoxus fuerit, diuque vixerit. Tum Veneti acclamarunt, Iusti-*

niani tibi deus annos cum pace concedat; nam illius nonaginta et amplius anni fuerunt, Theodosii vero quinquaginta. Pro nota ζ repono non dissimilem, eidemque proximam in ordine numerorum π , ut sint anni octoginta; vereor enim ne in eo scholio mendum sit, vel in Venetorum acclamatione adulatio. Nam ut nonaginta Iustiniani vitae annos computemus, addendi sunt ad novem atque triginta eius imperii, unum et quinquaginta: atqui virum unius et quinquaginta annorum *aetate iuniorem* Procopius minime dixisset. Quamquam, ut plane liquet, non tum *aetate iuniorem* fuisse dicit Iustinianum Procopius, cum Caesar declaratus est; sed cum in ipso Iustini principatus exordio per licentiam, vel avunculo permittente A 22 sibi administrationem imperii sumebat. Quando *κραταιῶς ἀντείχετο τῆς πολιτείας*, cum potestate rempublicam gerebat, ut Cyrillus Scythopolitanus loquitur. Tunc vero quantum coniectura assequi possumus, tertium et trigesimum aetatis annum Iustinianus agebat. Nam sub finem Anastasii dominatus Byzantium venisse Iustinianum trigenario maiorem Theophilus eius praeceptor affirmat. In obscuro quidem est annus, et consulatus; dies vero Iustiniani natalitius fuit quinto Idus Maii, ludosque ea die celebratos, apud Theophanem notatos habes ad annum vigesimum primum, et vigesimum octavum. Ridiculum est commentum interpretis ad ea verba Suidae in voce *Τυμβογέρων*. *Πρὸ κδ'. ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς ὁ βασιλεὺς τυμβογέρων ἦν ἤδη.* Non constat, inquit, quid sibi velint haec *πρὸ κδ'. id est, ante viginti quatuor*: fortasse legendum, *ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς πρὸ κδ'. ἐτῶν ἦν τυμβογέρων*, hoc est, *Iustinianus autem imperator ante vigesimum quartum aetatis annum erat iam ut senex decrepitus*. Nugae; Suidas citat huius historiae verba ad p. 29. Deinde de Iustino loquitur, P 105 non de Iustiniano. Tertio, dictio compendiaria, quam iste numerariam notam interpretatur, Procopii nominis (cuius verba citantur) compendium est; ita *Προκῶ*.

P. 45, 10. *Qui summam moderabatur imperii]* Id constat ex loco, quem paulo ante laudavi l. 1 de bell. Vand. et ex alio l. 1 de aedif. ubi restorationem templi Blacherniani a Iustino factam Iustiniano nepoti tribuens Procopius, sic rem excusat, quod in impressis non habetur. *αὐτῷ γὰρ λογιστέον καὶ τὰ Ἰουστίνῳ εἰργασμένα τῷ θείῳ, ἐπεὶ καὶ αὐτοῦ τὴν βασιλείαν κατ' ἐξουσίαν αὐτὸς διοκεῖτο.* Nam Iustiniano, inquit, *adscribenda sunt Iustini avunculi gesta, cum huius imperium ille summa autoritate administraret.* Et Cyrillus Scythopolitanus ait Iustinianum antequam Caesar renunciaretur, fuisse *πατρίκιον, ὕπατον, στρατηγὸν, καὶ τῶν τῆς πολιτείας πραγμάτων κραταιῶς ἀντεχόμενον*, patricium, consulem, ducem exercitus, et cum potestate rempublicam rexisse.

P. 46, 11. *Amantium eunuchorum aulae principem*] Marcellinus palatii praepositum nominat; Evagrius imperatoris cubiculi praefectum. Erat is eunuchus, eaque re cum sibi quaerere imperium non posset, id optabat Theocrito familiari suo; unde perduellionis suspicionem incurrens, a Iustino necatur: addit Marcellinus causam haeresis Manichaeorum, quare ἀντάρτης τῆς τριάδος, *rebellis trinitatis* a Tyriis vocatus est, et a Byzantiis *Zummas* ab insigni Manichaeo eiusdem nominis: Procopius iniuriam illatam Ioanni patriarchae; fortassis occasio necis captata hinc est. Huius Amantii domus erat, quae deinde sancti Thomae ecclesia fuit Constantinopoli, ut est apud autorem originum CP. et Zonaras confirmat. Antiqua tamen inscriptio Pauli Silentiarrii ad domum suam templum aedificasse Amantium testatur.

Τόνδε θεῶ κάμες οἶκον Ἀμάντιε μεσσόθι πόντου

Τοῖς πολυδινήτοις κύμασι μαρνάμενον.

Οὐ νότος, οὐ βορέης ἱερὸν σέο δῶμα τινάξει,

Νηῶ θεσπεσίῳ τῶδε φυλασσόμενον.

Ζῳοῖς ἤματα πολλά· σὺ γὰρ νεοδηλέα Ῥώμην

Πόντῳ ἐπαῖξας θήκας παιδροτέρην.

P. 46, 13. *In Ioannem urbis antistitem*] Quem quod plurimum Iustinianus, ut hic vides, amabat, *oecumenici* nomen
A 23 tunc primum sibi arrogantem non compescuit, ut in praefatione diximus. Cum hic fuerit Cappadox, a nonnullis confunditur cum alio eiusdem cognomine et concive; sed hic presbyter fuit Constantinopolitanus, ut Theophanes narrat, et Timothei patriarchae Syncellus, et anno Iustiniani tertio moritur; alter vero Ioannes Cappadox praetorii praefecturam cepit primum sub Iustiniano; nam sub Iustino eam gessit Marinus, dein Appion patricius, et alii, quos vide infra ad p. 92.

P. 46, 15. *Vitalianum Tyrannum*] Numeratur a Procopio l. 1 bell. Pers. inter duces exercitus Anastasii imperatoris, adversus quem deinde arma sumpsit. Extincto Anastasio ad rempublicam revocatur a Iustino, *septimoque receptionis suae die*, ut Marcellinus ait, *magister militiae ordinatur, deinde consul*. Tanta fuit apud Iustinum autoritatis, ut eo instante Severum et Iulianum Haereticos iusserit exulare; et sanctus Hormisda papa ad eum scripserit de gravioribus ecclesiae rebus, ut est in epistola Iustiniani ad eundem Hormisdam: in qua cum fratrem eum Iustinianus appellet, Arnoldus Uvion sic accepit, quasi de Germano fratre dixerit; sed perperam. Nam Vitaliani, et Iustiniani nepotes, nempe *Ioannem* et *Germanum*, non modo consanguineos fuisse negat Procopius, sed familiae dignitate longe inter se distasse etiam affirmat supra p. 23. Praeterea fuit Vitalianus genere *Scytha*, ut Marcellinus habet, *Patricioli filius*, ut Procopius narrat l. 1 de bell. Pers.

Iustinianus vero *Illyriensis* ex patre *Sabbatio*, ut infra p. 57 narratur. In ea vero epistola *frater* Iustiniani dicitur, non sanguine, sed ἀδελφοπιστία quam Graeci vocant, *iurata fraternitate*. Nam Vitalianus ob affectatam sub Anastasio tyrannidem sibi timens, publicam postulavit fidem, quam Iustinianus nomine Caesaris non solum dedit, sed etiam super sacram mensam, ritu Christianis consueto, ἀδελφοπιστία, i. e. *iurata mutuo fraterna fide*, Vitalianum sibi devinxit; quod curiose Procopius illis verbis observavit, ὃ δὴ τὰ πιστὰ πρότερον ὑπὲρ τῆς ἀσφαλείας παρέσχετο διαλαχὼν αὐτῷ τῶν ἐν Χριστιανοῖς μυστηρίων: P 108 *impunitate promissa, fide publica, una susceptis Christianorum mysteriis*. Sic et Strategium aerarii praefectum Iustiniani *fratrem* appellatum video in historia de templo sanctae Sophiae, quem ibidem infra ἀδελφοποιητὸν autor nominat: nam Strategio Appius Aegyptius pater fuit, ut Innocentius Maronianus scribit in epist. ad Thematem. Hos etiam ἀγαπητοὺς nominare Christiani consueverant; quare Felix papa quartus cum adhuc laicus fraternam fidem Iustiniano iurasset, exinde dictus est Ἰουστινιανοῦ ἀγαπητὸς, ut in Romanorum pontificum serie Graece conscripta observavi. Hac eadem ratione et fide Iustiniani frater fuit Theodoricus Gotthorum rex, ut Theophilus Iustiniani praeceptor explicat. Ritum hunc ἀδελφοπιστίας, antiquissimi patres hausto Christi poculo sacrum fecerunt, quibus curae fuit evertere illas humani cruoris potiones, quas adhibuerunt non solum barbari, et orientis populi, ut refert Lucianus in lib. de amicitia, cui titulus est Τόξαρις, sed etiam A 24 Romani ad amicitias, foedera et coniurationes stabiliendas.

P. 46, 16. *Dato offensionis loco*] Haec acerbius Zacharias apud Evagrium l. 4 c. 3. Emendandus est Theophanes, qui populo Constantinopolitano Vitaliani caedem adscribit, διὰ τὸ πολλοὺς ἀνηγηκέναι τῷ καιρῷ τῆς ἐπαναστάσεως αὐτοῦ κατ' Ἀναστασίον, quod, inquit, multos deleverit quo tempore in Anastasium arma sumpserat. Sed Vitalianus quam fuerit populis acceptus, publicae illae acclamations declarant. *Vitaliani patricii multi sint anni. Vitaliani orthodoxi multi sint anni*; quas Epiphanius Tyrius in epist. refert.

P. 46, 17. *Eum in aula impie contrucidavit*] Victor Tunnensis eorum temporum aequalis. *Vitalianus Constantinopoli intra palatium, loco quem Delphicum Graeco vocabulo dicunt, Iustiniani patricii factione dicitur interfectus fuisse*. Extincto Vitaliano, qui erat magister militiae, Iustinianus designatus est dux Romanarum legionum. Ita Zonaras; Con- V 349 stantinus Porphyrogenitus l. 1 Them. 12, Ὁ μέγας ἐκεῖνος καὶ περιβόητος βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς (ὅτε τῶν σκήπτρων ἐκράτει τῆς Ῥωμαϊκῆς βασιλείας ὁ τούτου θεῖος Ἰουστῖνος) μονοστράτηγος τῶν Ῥωμαϊκῶν ταγμάτων Καῖσαρ ὢν ἐχρημάτιζε.

Magnus ille ac celebris imperator Iustinianus (imperante Iustino avunculo) solus Romanarum legionum dux, cum iam Caesar esset, appellabatur. Στρατηγὸν eum appellat in senatu Proclus quaestor apud Procopium l. 1 bell. Pers. Sed corrigendus est Constantinus; nam Procopius ibidem diu post Iustinianum consalutatum fuisse Caesarem affirmat. Σίττας καὶ Βελισάριος νεανία μὲν καὶ πρῶτῳ ὑπηνήτα ἦσιν, Ἰουστινιανοῦ δὲ στρατηγοῦ δορυφόροι, ὃς χρόνῳ ὕστερον ξὺν Ἰουστίνῳ τῷ θεῷ τὴν βασιλείαν ἔσχεν. Sittas et Belisarius primae lanuginis adolescentes satellites erant Iustiniani militiae magistri, qui diu post cum Iustino avunculo habuit imperium. Clarius Cyrillus Scythopolitanus Procopii aequalis, Ἰουστίνος Ἰουστινιανὸν ἀνθ' αὐτοῦ τὸν ἀδελφιδοῦν αὐτοκράτορα κατέστησε πατριπιον, καὶ ὑπατον ὄντα καὶ στρατηγόν. Iustinus Iustinianum ex sorore nepotem suo loco imperatorem constituit, qui iam erat patricius, consul et magister militiae.

P. 47, 1. *Duae populi factiones*] Duae, quae seditiones agitant; nam alioqui quaternae Circensium Aurigarum prae factiones erant: adde *Prasinis* et *Venetis Albatos*, et *Rusatos*, de quibus omnibus extant epigrammata in l. 5 Anthologiae. Domitianus τοῖς ἀρματηλάταις δύο γένη ἕτερα, τὸ μὲν χρυσοῦν, τὸ δὲ ἀργυροῦν ὀνομάσας προσκατέστησε. *Ad numerum Aurigarum*, inquit Dio, *duos alios ordines adiecit, quorum alterum Auratorum, alterum Argentatorum vocavit.* Sunt qui efferant *Prasianos*, et *Venetianos*: ita Antoninus imperator in vita sua; et antiquus lapis.

P 107

VICTORIA
VENETIANORUM
SEMPER
FELICITER.

A 25 *Prasinos* qui viridi colore utebantur, nonnunquam Marcellinus *cereales* dixit. Dio l. 59 illorum vestem βατραχίδα, ranuncularem a ranarum viridate vocat. Veneti a Graecis dicti Κράννοι, hoc est, *caerulei*, confirmatque Vegetius; quod Christophorus ad c. 31 l. 4 Evagrii parum animadvertit. Τὸ Βένετον ἀπὸ Βενετίας ὠνόμασται, ἐν ᾗ γίνεται πᾶσα χρώματα. *Venetus color a Venetiis dicitur, ubi caerulei colores fiunt.* Male, nam ante conditas Venetias id nomen fuit; Venetae namque factionis meminit Suetonius in Vitellio c. 14. *Prasinae*, Dio l. 59. De origine Venetorum, ac *Prasinorum* sic in antiquis historiarum collectaneis cod. Vat. 96 legebam. Οἰνόματος πρῶτος ἐφεῦρε τὰ τοῦ ἵπποδρόμου χρώματα, ἀγωνιζομένης γῆς καὶ θαλάσσης. ἑβάλλοντο κλήροι, καὶ ὃν ἔλαχεν ὑπὲρ τῆς γῆς ἀγωνίζεσθαι ἐφόρει χλοανόν, ὃς δὲ ὑπὲρ τῆς θαλάσσης πᾶν νεον, καὶ ἐπολεῖ τὸν ἀγῶνα μαρτίου εἰκοστῇ τετάρτῃ. Καὶ εἰ μὲν τὸ χλοανόν ἐνίκα, τῆς γῆς εὐφορίαν ἡλπίζον· εἰ δὲ τὸ

κυάνεον, τῆς θαλάσσης εὐπλοῖαν. Καὶ ἤρχοντο οἱ μὲν γεωργοὶ τὸν χλοανὸν νικᾶν, οἱ δὲ αὖ πάλιν ναυτίλοι τῷ κυανέῳ ἐβούλοντο τὴν νίκην. *Oenomaus primus adinvenit Circensium colores, quibus terrae ac maris quasi certamen repraesentavit. Mittebantur sortes; quem vero contigisset terrae vicem agere certando, ille vestem viridem induebat; caeruleam autem qui partes maris agebat. Hoc certamen vigesima quarta die Martii Oenomaus constituit. Quod si color viridis vicisset, terrae fertilitatem omnes sperabant; si caeruleus, tranquillam maris navigationem. Quare agricolae optabant victoriam viridi colori: nautae, caeruleo.* Praeter haec quae Procopius narrat de Venetorum, Prasinorumque seditionibus, lege l. 1 de bell. Pers. Evagrium ibidem, Marcellinum in chronico, Theophanem, et Zonaram in Iustiniano. Vide has notas infra ad p. 43 lin. 13 et 83 lin. 30.

P. 48, 4. *Ut Massagetar solent, quare hunc habitum Hunnicum appellant*] Non Hunnorum, non Massagetarum, sed Saracenorum proprium alii hunc habitum fuisse narrant; Gentilibus passim omnibus hoc tribuit Hieremias o. 10 *super omnem attonsam circa faciem suam.* Οἱ Σαρακηνοὶ (ad eum locum ait Theodorus Mopsuestenus) τὴν κόμην κατὰ τὸ ὀπίσθεν μέρος ἑῶντες μόνον ἀποκείρουσιν τὸ μέρος τὸ ἐπὶ τὸ μέτωπον, οἳ εἰσιν οἱ νῦν λεγόμενοι γεντίλιοι. *Comam ad occipitium promittentes Saraceni, partem solummodo tondent, quae fronti imminet; hos hodie Gentiles appellamus.*

P. 48, 9. *Intenta manu, etc. alios incitarent*] Haec studia faventium in circo festive Caesarius describit dialogo primo initio; sed hic ea tantum delibo quae ad χειρονομίαν pertinent. Τὴν χεῖρα, inquit, κατ' αὐτῶν παρατείνοντες καὶ τῷ λιχανῷ δακτύλῳ τοὺς ἐχομένους παίοντες, καὶ τὴν παρὰ τὴν παρακινούμενοι, καὶ αὐτάνδρῳ ἐπὶ τοὺς σταδιοδρομοῦντας διανιστάμενοι χειρονομοῦσιν αὐτοῖς τὰ δοκοῦντα πρὸς τὰ ἔπαθλον.

P. 49, 2. *Antehac armati fere omnes*] Haec de Venetorum Prasinorumque facinoribus narratio quaedam veluti tabula est, in qua contemplari licet, quid sceleratorum in urbibus licentia possit, quando principum favore studiisque foveatur. Neque ad haec Procopii confirmanda operaepretium est aliorum testimonia scriptorum in medium adducere. Satis sit haec Iustiniani tempora ex modestiore aetate, et imperio Theodosii magni conijcere, quod licet hisce factionibus blanditum non sit, earum tamen gravissime damnum sensit, ut Gregorius Nazianzenus iambis declaravit ad Seleucum.

θέαμα πωλικῶν ἐπποδρόμων
πάλειγ διασπᾶ, δῆμον εἰς στάσιν φέρει,
μάχας διδάσκει, λοίδορον θίγει στόμα,
τέμνει πολιτῶν φίλτρα, συγκαρῶσι γένη.

καταισχύνει γέροντας, ἐκμαίνει νέους,
 ἔχθρας ἀνάπτει φιλάτων, πατεῖ νόμους,
 καὶ πρὸς γε τούτοις χρημάτων σαφὴς βλάβη.
 πόσους μὲν οἴκους ἀθρόους κατέσπασε;
 πόσους προσαιτεῖν πλουσίους ἠνάγκασε;
 πόσας δὲ τὸ πρὶν εὐνομουμένας πόλεις
 ἄρδην καθεῖλεν; ὥς γὰρ ἡβῶσα στάσις
 φόνοις δυναστῶν ἔχρανε δήμου χέρας,
 χήρωσεν ἀνδρῶν τὰς πόλεις νόμῳ ξίφους,
 πῦρ καὶ σίδηρος τὰς πόλεις ἐνείματο,
 σφαγαῖς κολάζων τὰς σφαγὰς, φόνοις φόνους.

P. 52, 4. *Neque immunes hac violentia nuptae foeminae]*
 Et statim exemplo id confirmat Procopius. At illa mulier fuit
 violentia sceleratorum immunis, quae morte stuprum antever-
 tit. Sed plane non deerant historico exempla, quae adamus-
 sim narrationi convenirent. Petrus Apamensis homo factionis
 Venetae, militis cuiusdam cognomento Psephae coniugem con-
 stupravit, ἢ μὴ δυνηθεῖσα τὴν ἄτοπον ἐπιθυμίαν τοῦ ἀνδρὸς
 φυγεῖν εἰς σφαγὴν ἀπεχώρησε τραγωδοῦσα τὰς τε οἰκίας, καὶ
 τοῦ γεγαμηκότος ἐπονειδίστους ξυμφοράς. *Quae cum scelerati
 hominis perditam vitare cupiditatem nequivisset, suae et ma-
 riti infamiae tragicum plane remedium adhibens in suam cae-
 dem prorupit.* Episcopi secundae Syriae in epist. ad Conc.
 sub Iustiniano.

P. 53, 5. *Iisque magnas elargiretur opes, etc.]* Evagr.
 l. 4 c. 31. ὥστε καὶ μισαιφονίας αὐτοὺς ἐν μέσῃ ἡμέρᾳ. καὶ
 ἐν μέσῃ τῇ πόλει ἐργάζεσθαι τῶν ἀπεναντίας, καὶ μὴ μόνον
 ποινὰς μὴ δεδιέναι, ἀλλὰ καὶ ἀξιουῖσθαι γερῶν. *Ut impru-
 possent ipsa meridie in media civitate adversarios trucidare,
 et non modo non poenas metuerent, verum etiam dignarentur
 praemiis.*

P. 53, 11. *Cum neque eorum sensum aliquem acciperet
 quae se spectante in circo fierent]* Non solum hoc ait de fa-
 ctiosorum caedibus, sed etiam de conviciis et contumeliis in
 principes, in Theodoram Augustam, et in Iustinianum a vilis-
 sima plebe iactis. Chron. Alexandr. πολλῶν ὕβρεων γενομέ-
 A 28 νων μεταξὺ τῶν μερῶν Βενέτων τε καὶ πρασίνων, καὶ πολλὰ
 λοιδορήσαντες τὸν βασιλέα κατήλθον οἱ πράσινοι ἑάσαντες τὸν
 βασιλέα καὶ τοὺς Βενέτους θεωροῦντας. *Inde multis inter ge-
 minas factiones Venetorum et Prasinarum iactis conviciis, et
 in ipsum imperatorem, Prasini ex circo descenderunt relictis
 imperatore et Venetis in spectaculo.* Haec in eo chronico di-
 minuta, apud Theophanem vero cum integra habeantur, infra
 ad pag. 56 opportuno loco tibi dabimus cum nostra interpre-
 tatione.

P. 53, 12. *Nam mire stolidus fuit]* At in rebus agendis

Iustiniani peracre ingenium in hoc libro saepe Procopius laudat. Ibi florentis aetatis fervorem, hic senescentis languorem stuporemque notat. Menander Iustiniani protector, οὐ γὰρ V 350 ἐσφρίγα οἱ τὸ σῶμα, οὐδὲ ἤκμαζεν ἡ ἀλκή, ἀλλ' ἤδη γηραλέος τε ἦν, καὶ τὸ ἀνδρεῖον ἐκείνῳ φρόνημα μετεβέβλητο εἰς τὸ ῥαθυμότερον. *Neque enim amplius vegeto erat corpore, viribusque florentibus; sed iam senuerat, et fortis ille animus in segnitiam vecordiamque degeneraverat.* Agathias l. 5. ταῦτα Ἰουστινιανῷ νεάζοντι ἔτι καὶ ἐρῶμένῳ ἐξείργαστο, ἀμφὶ δὲ τὴν ἐσχάτην τοῦ βίου πορείαν ἀπειρηκέναι τοῖς πόνοις ἐδόκει. *Haec praeclare acta sunt Iustiniano adhuc iuniori, ac aetate vigenti; verum is postremo vitae decursu a curis abhorruisse visus est.* Ut vero languori desidiaequae se dederit Iustinianus, et quanto cum reipublicae damno, lege quae statim fuisse scribit Agathias. De Iustiniani pene stolidia senectute vide notas has ad pag. 137 ex quibus intelligas, quam frigide Corippus eam stoliditatem in sanctimoniam accipiat ac interpretetur.

Plurima sunt vivo nimium neglecta parenti;

P 109

Nulla fuit iam cura senis, iam frigidus omnis

Alterius vitae solo fervebat amore,

In coelum mens omnis erat, iam corporis huius

Immemor hanc mundi faciem transisse putabat.

P. 53, 12. *Simillimus asino*] Statimque subdit aures Iustiniano agitari solitas; quamobrem publice in theatro Prasini cum illi conviciarentur, *asinum* appellabant. Fasti Siculi. ἄλλοι δὲ ἔκραζον, ἐπιιορκεῖς Σγαῦδαρι. *Alii etamitarunt, peieras, Sgaudari, lege Ταῦδαρε, sive Ταῦδάρη.* Matthaeus Raderus, nescio, inquit, *quid hoc vocis; videtur convicium.* Lingua Graecorum vernacula γαῦδαρος, est *asinus*.

P. 53, 16. *Hunnos qui saepius ad se adventarent*] Lege quae infra notamus ad p. 49 lin. 27. 35. 37, et p. 50 lin. 12, et p. 87 lin. 11.

P. 54, 5. *Marinis substructionum molibus*] Quas excitavit in Heraeo suburbano; eas in fine primi aedificiorum libri describit Procopius, ibique more suo per speciem commendationis tacitam parat vituperationem, quam aperte in hoc libro erat exaggeraturus. Ἀλλ' ἀποχρήσει ταῦτα εἰπεῖν βασιλείᾳ τε εἶναι καὶ πρὸς Ἰουστινιανῷ γεγονέναι παρόντος τε καὶ ἐπιτεχνωμένου, καὶ οὐδενὸς ἀπεριόπτου, ὅτι μὴ χρημάτων καθισταμένου. *De hoc toto, inquit, aedificio illud satis sit dicere, regiam esse constructamque a Iustiniano assiduitate, et arte rem urgente, omniaque praeter impensas, diligentissime curante.* Si quis A 28 animum attendat, hac solet ambiguitate Procopius, vel etiam ex aliorum opinione, Iustiniani gesta laudare, quae in ἀνεκδότοις erat vituperaturus. Vide has notas ad p. 50.

P. 54, 16. *Huius hominis formae ducere lineamenta*]

Cedrenus, οὗτος τὴν τοῦ σώματος ἀναδρομὴν εἶχε βραχὺ μείζονα τοῦ μέσου, ἐρυθρὸς τὴν χροιάν χαροπὸν καὶ εὐπερίστροφον βλέπων, καὶ τὴν κεφαλὴν πρὸς κόμης κάλλος μικρὸν ἐψιλωμένην. *Fuit statura corporis aliquantulum mediocrem excedente, colore rubro, aspectu hilari et versatili, capite ad comae pulchritudinem nonnihil glabro.* Omnia respondent Procopianae descriptioni; quod vero addit Cedrenus de coma, et capillitio, perpendemus accuratius ad p. 63. Fasti Alexandrini: ἦν δὲ ἡ ἰδέα Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως κωνοειδῆς, εὐστηθός, λευκός, ὀλιγόθριξ, ἀναφαλὰς, στρογγύλος, εὐμορφος, ἀνθηροπρόσωπος, ὑπογελῶν, μιξοπόλιος τὴν κάραν, τὸ γένειον κείρων ὡς οἱ Ῥωμαῖοι, εὐρινός, ὑπόλευκος. *Fuit Iustinianus rotunda facie, pectorosus, candidus, raro capillo, recalvaster, rotundis oculis, formosus, florido aspectu, subridens, subcanus, mento rasmus ritu Romanorum, naso iusto, subalbus.* Sed haec tumultuarie ex diversis autoribus hinc inde decerpta videntur. Quod ait *mento rasmus ritu Romanorum*; ita Gentiles omnes imperatores ante Adrianum, qui teste Dione primus barbam nutrire coepit; post Constantinum Iulianus Apostata, qui eam ob rem in Antiochenos μισοπάγωνα scripsit. Post Iustinianum passim Graeci imperatores barbati. Porro calvitium in Iustiniano, nummi, extremo eius imperio cusi minime ostendunt. Eius haec imago est, Ravennae secundo et vigesimo imperii anno musivo opere expressa. [Vid. fig. 1.]

A 29 P. 55, 6. *Ne Domitiani nomen, vel statua ulla extaret*
P 110 Suetonius; *senatus adeo laetatus est, ut et scalas inferri, clypeosque, et imagines eius coram detrahi, et ibidem loco affligi iuberet, novissime eradendos ubique titulos, abolendamque omnem memoriam decerneret.* Idem uberius Plin. in Panegyrico.

P. 55, 10. *Erat Domitiano*] Haec unus omnium historicorum Procopius refert: nam necis Domitiani consciam Domitiam coniugem fuisse scribunt Dio Cassius, Philostratus, Sextus Aurelius, Georgius Syncellus, et alii Graeci, Latinique auctores. De eius funere narrat haec Suetonius, *cadaver eius populari sandapila per vespilones exportatum Phyllis nutrix in suburbano suo Latina via funeravit.* Haec tamen fidem Procopianae narrationi non minuunt, cum ei contra nihil dicant; et Domitiani aeneam imaginem auctor ad sua tempora in clivo Capitolino extasse affirmet, hoc ipsum quod narrat, V 351 repraesentantem, non solum forma, sed etiam inscripto titulo: nam fuit Procopius homo Romanae antiquitatis curiosissimus, ut passim in libris de bello Gotth. singulari diligentia descripserit urbis moenia, portas, cloacas, vias, aedificia, suburbia; nullusque illo exactius prosequatur viam Appiam, Aeneae navigium, mausoleum Adriani, bovis Myroniani signum in foro

pacis; quae, compluraque alia, et haec ipsa de Domitiano uni Procopio debemus.

P. 56, 13. *Ipse nihilominus fraudibus passim omnium expositus*] Hanc Procopius μωρείαν appellat, Eustathius Presbyter honestiore vocabulo ἀπλότητα, quam tamen exemplis quae narrat plusquam μωρείαν fuisse probat.

P. 57, 5. *Mendaciis fallebat*] Ita ut in theatro per contumeliam ab irata plebe id illi obiceretur. Fasti Alexandrini: ἄλλοι δὲ ἔκραζον, ἐπιορκεῖς, Γαῦδαρες. *Alii vero clamitarunt, peieras Asine.* Cum tamen ad Evangelia pro tribunali iurasset. Idem infra repetit p. 62 *factarum saepenumero sponsionum, et sacramento vel tabulis confirmatarum statim oblivionem simularet.* Non tamen earum, si Paulo Silentiaro credimus, quas iurans Theodora nomen fecisset.

Ἡ ζῶσαν εἶχε εὐσεβῆ συνεργετικῇ,

Ἐπεὶ δὲ μετῴλθε παρέσχετο τοῖς ὑπηκόοις

Ὅρκον βοηθόν, ὅρκον εὐεργεστατον,

Ὅν οὐ προήλθε, οὐδ' ἐκὼν παραδράμοις.

P. 57, 10. *Aurum ardentissime sitivit*] Evagrius l. 4 c. 29 ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς ἦν μεθ' χρημάτων ἄπληστος, καὶ τῶν ἀλλοτρῶν οὕτως ἐκτόπως ἐραστὴς, ὥς καὶ τὸ ὑπὴρκεον ὑπὸ χρυσίου πιπρέσκεν. *In Iustiniano tam inexplebilis fuit pecuniae cupiditas, et tam turpis rerum alienarum appetitio, ut subditos omnes pecunia venderet, etc.* Eadem scribit Zonaras, quorum integras pericopas habes initio huius libri argumenti loco. Iuliana Anicia intelligens hoc imperatoris ingenium, ut loquitur Gregorius Tunnensis de glor. martyr. c. 183 magnam auri copiam, quam ab ea Iustinianus petierat, artificibus tradit; ite, inquit, et factis iuxta mensuram tignorum tabulis, ex hoc B. Polyucti martyris cameram exornate, ne haec avaxi imperatoris manus attingat.

P. 57, 10. *Sitivit et sanguinem*] Hoc etiam Prasini, populusque Constantinopolitanus publice Iustinianum inclamabant, eratque eis vox illa sollemnis, quam Theophanes refert, εἰς Σαββάτιος μὴ ἐγενήθη, ἵνα μὴ ἔχη υἱὸν φονέα. *Utinam in lucem Sabbatius non venisset, certe filium, te non habuisset sanguinarium.* Fuit Sabbatius Iustiniani pater, ut infra dicemus. Huc etiam illa S. Agapeti pontificis vox pertinet; ego ad Iustinianum imperatorem venire desideravi, sed Diocletianum inveni. Anastasius et historia miscell. l. 16. Et Vigilius; ut video, non me fecerunt venire ad se Iustinianus et Theodora piissimi principes; sed hodie scio, quod Diocletianum et Eleutherium inveni. Anastasius in Vigilio.

P. 58, 8. *Insana munificentia*] Iustiniani prodigentiam notant Evagrius et Zonaras, quos paulo ante laudavi. Marcellinus de largitionibus Iustiniani in primo consulatu. *Far*

mosissimum hunc consulatum Iustinianus consul omnium orientalium consulum profecto munificentius his liberalitatibus edidit. Nam cclxxxviii. millia solidorum in populum, inque spectacula, sive in spectaculorum machinam distributa, xx. leones, xxx. pardos, exceptis aliis feris, in amphitheatro simul exhibuit. Numerosos praeterea phaleratosque in circo caballos, iam donatis quoque impertivit aurigis, una duntaxat, ultimaeque mappa insatiente populo denegata. Theophanes vero de secundo consulatu: ἔδωκεν δὲ βασιλεὺς ὑπατείαν, καὶ τοσαῦτα ἔδωκε χρήματα ὅσα οὐδεὶς βασιλεὺς ὑπατεύσας. Dedit populo imperator congiarium, idque tam munificum, ut nullus imperatorum, qui consulatum suscepit. Quod subdit; nullaque ratione barbaris effundebat, vide infra pag. 87 lin. 11.

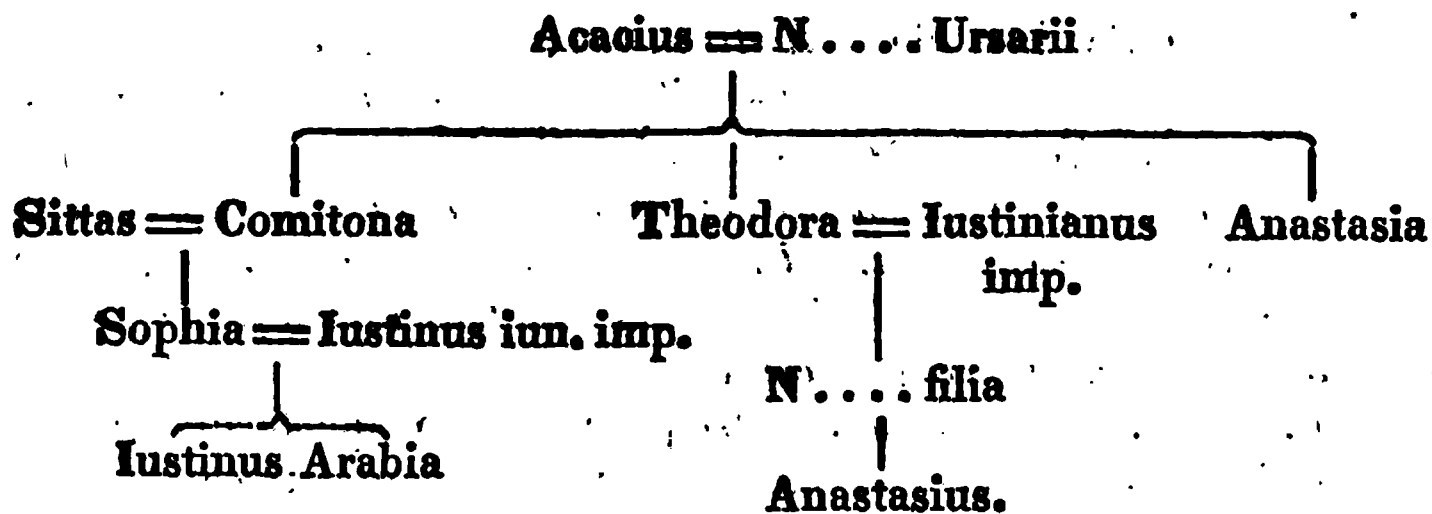
P. 58, 16. *Acacius quidam erat Byzantii*] Ex hoc loco colligere Theodoraë patriam licet. Nam video Nicephorum, Zonaram, nonnullosque alios, inter hos est Cuiacius ad novel- lam II. quibus huius historiae copia non fuit, asserere Theo- doram in ea Cypri urbe natam, quae ob id secunda Iustiniana vocata deinde sit. At secunda Iustiniana est in Epiro, ut in- fra dicemus. Et ob natale solum Theodoraë, ut aliae, sic ista *Theodoriae* nuncupanda fuisset. Vide has notas ad pag. 49 lin. 19.

P. 58, 17. *Ad venationes*] Addidimus amphitheatrales; nam de his intelligit I. 3 bell. Gotth. τὸ τῆς πόλεως κυνηγε- σιον, ὅπερ καλεῖν ἀμφιθέατρον νενομίκασι. Urbanarum vena- tionum locus, quem amphitheatrum nominare consueverunt. Dio Cassius I. 48. Θέατρον κυνηγετικὸν ἐκρίνωσας, ὃ καὶ ἀμφι- θέατρον, ἐν τοῦ περὶ ἔδρας ἀνεσθ' σκηνῆς ἔχεν προσεδρόμη. *Theatrum ad venationes circumsepsit; id et amphitheatrum vocatur, quod, nulla in medio scena, circumcirca habeat sub- sellia*

P. 58, 17. *Quem vocant ursarium*] In Graeco est ἀρκο- τροφόν, *ursorum altorem*. Leontius quidam fuit ἐπὶ ἀρκοτρο- φόν, qui ex *ursorum altore* monachus evasit, hunc antiquus interpres concilii Chalcedonensis *ursarium* appellavit.

P. 58, 18. *Comitona*] Hanc Iustinianus anno primo im- perii tradidit in matrimonium Sittae patricio Armeniae duci de- signato. Theophanes; προεβάλλετο δὲ ὁ βασιλεὺς στρατηλάτην Ἀρμενίας Σίτταν ἄνδρα πολέμιον, καὶ ἐκένωτατον, ὃ ἔξευξε γυναῖκα Κεμικῶ τὴν ἀδελφὴν Θεοδώρας τῆς Αὐγούστης. Crea- vit *autem* imperator exercitus Armeniae imperatorem Sittam *virum bellicosum ac strenuum, cui dedit uxorem Theodoraë Augustae sororem, nomine Comitonaem*. An huius Comitonaë, an vero Anastasiae filia fuerit Sophia Augusta Iustini iunioris uxor, quam Victor Tunnenis in chron. *Theodoraë neptem*

appellat, obscurum est. Neque etiam liquet utrius illarum P 112 liberi sint Ioannes consul codicillaris, et Georgius Xenodochii marinae curator, quos Theophanes συγγενεῖς vocat Theodoraē imperatricis. En illos de quibus liquet in hoc diagrammate.

Ex his corrige Pseudogordiani epistolas quae habentur in calce chronici Cassinensis. Is Theodoram non solum ex Aniciorum familia, sed etiam Tertulli primarii Romani patricii cognatam, et sanctam Placidum martyrem Theodoraē nepotem mentitur; sed de hoc infra ad p. 57 lin. 6 et 83 lin. 12.

P. 59, 8. *Impositis puellarum capitibus, manibusque coronis*] Ad maiorem conciliandam commiserationem aspectu trium puellarum virginum, quae infulatis olim coronis dignoscabantur; quas vel revinctas in capite, vel solutas prae manibus, pendentibus infulis vestales virgines in antiquis lapidibus gestantes videmus, et alias etiam quascumque puellas inter sacrificia, et religiones. In Christianarum virginum antiquis tumulis, atque urnis sepulcralibus harum coronarum symbola Romae saepe meminī animadvertisse me.

P. 59, 16. *Humerisque subsellium detulit*] Quod ut commodius huc atque illuc portaretur plicatile fuit. Hoc sedium genus hodieque durat: sed circumferendi usus non item; fortasse paulo post Procopii tempora desiit. Vocant Graeci θρόνους ὀκλαδίας, ut notat Hesychius: et addit, οὓς οἱ ἀκόλουθοι φέρονται τοῖς ἐς τὰς ἀγορὰς ἐξιτοῦσι πλευσίοις, quos divitibus in forum prodeuntibus servi deferunt. Athen. lib. 12. Ὀκλαδίας τε αὐτοῖς δίφρους ἔφερον οἱ παῖδες, ἵνα μὴ καθίζουσιν ὥς ἔτυχε. *Complicatiles sedes eis pueri ferebant, ne indecore temereque sederent.* Synes de regno. τῶν ἀκολουθῶν οἱ τοὺς χθαμαλοὺς σκιμποδίσκους ὀκλαδίας ἐπὶ τῶν ὄμων ἀνατιθέμενοι, ἐφ' ᾧ τοῖς ἐωνημένοις ἐν ταῖς ἀγυαῖς εἶναι καθίζεσθαι, Σκύθαι V 352 εἰσί. *Pedisequi, qui sellulas humiles atque plicatiles humeris imponunt, ut iis domini in foris insideant, Scythae sunt.* In hoc Synesii loco pro ἀγυαῖς, lego ἀγοραῖς ex Hesychio, ex A 32 quo et ex Procopii hoc loco tam perspicuus iam ille est, ut doctus interpret Synesii haerere non possit.

P. 60, 5. *Inter prostibulas habetur*] Aimeinus l. 2 de Gest. Franc. c. 5 Theodora meretricium refert; at id ipsum, atque totam de Iustiniano, Belisario, eorumque coniugibus historiam tam prodigiose narrat, ut potius ex aliorum sermone, ac levi tenuique fama rem accepisse videatur, quam ex commendata litteris historia. *Iustinianus*, inquit, *et Belisarius quadam die cum coaequaevis sibi lupanar ingressi conspiciunt duas mulierculas ex gente Amazonum sorte captivitatis abductas inibi esse prostitutas; eas illi rapiunt, atque ad proprias domos deducunt. Uni eorum nomen Theodora, alia vocabatur Antonina. Et Theodoram quidem Iustinianus, Antoninam vero Belisarius accepit.*

P. 60, 8. *Mimis in theatro*] In eorum spectacula saepe patres invehuntur; aerius Ioannes Chrysostomus: ea tamen Iustiniani temporibus maxime vigeant. Nam ex septem muneribus, quae a consulibus populo quotannis exhibebantur, quintum hoc erat, *Pornae*, vocatum, de quo novella 105. *Quintum quoque faciet processum, quod ad theatrum ducit, quem Pornae vocant; ubi in scena ridicularum est locus tragœdis, et Thymelicis choris, et spectaculis universis, et audibilibus apertum est theatrum.*

P. 60, 13. *Inflictas alapas tumentibus genis excipiens*] Hoc spectaculi genus carmine Gregorius Nazianzenus exposuit ἐν τῷ Νικοβούλου πρὸς τὸν πατέρα.

ἄλλοι ὄβρεσκ' ἄλλοι

ἀνδρῶν, θηλυτέρων, πολυκαμπέα τέρψιν ἔχοντες,
καὶ μίμων αἰσχροῖσι ῥαπίσμασιν, οἷς ὑπο κόρρη
γυμνοῦται ψοφεύουσα γελοῖον ἀντὶ γόοιο.

Nunc in foemineis, nunc in probrisque virorum

Dum varios animi lusus, et gaudia quaerunt

Prospiciunt avidi colaphismata; queis sibi malas

Dum retegunt illi, sonitus crepitusque cietur,

Ex quo pro lacrymis oritur gemituque cachinnus.

Et ad Seleucum, μῆμοι γελοίων κουνύλοις εἰδικμένοι. *Scurrae, quibus feriri mos pugnorum ictibus.* Tertull. lib. de spectat. *Contumeliis alaparum sic obiicit, quasi de praecepto domini ludat.*

P. 63, 4. *In mulierculas eiusdem theatri*] Ex Byzantiis meretricibus duas tantum habuit amicas Theodora, Chrysomallam et Indaram; quas post acceptum imperium in regia apud apud se continuit, et socias habuit consiliorum. Suidas, Χρυσομαλλῶ ὄνομα ὀρχηστρίδος, εἰτα ἐταίρας. ἤκμαζεν ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ καὶ Θεοδώρας. *Chrysomalla, nomen est saltatriculae, ac postmodum meretricis, quae celebris fuit Iustiniani et Theodora temporibus.* Innuit huius historiae locum infra p. 78.

P. 63, 5. *Pentapolis praefecto*] Eam intelligit, quae est

in Aegypto, et ab Alexandria decem dierum itinere distat. A 33
Vide infra ubi de reditu Theodoraē ab Hecebolo expulsae.

P. 63, 10. *Oriente toto peragrato Byzantium reducitur*] Orientis provincia, ex qua ultima Byzantium discessit, fuit Paphlagonia. Τὸν ἁγίον παντελεήμονα Θεοδώρα ἡ γυνὴ τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ ἀνήγειρε, διότι ὅτε ἦλθεν ἀπὸ Παφλαγονίας ἐκεῖσε ἐν τῷ ἐμβόλῳ κατῴκει πένης οὖσα, καὶ ἔρια νήθουσα, ἐξ ὧν εἶχε καὶ τὴν διατροφὴν, μετὰ δὲ τὸ βασιλεῦσαι ἔκτισε τὴν πενιχρὰν ἐκείνην οἰκίαν εἰς ναόν. *Theodora uxor magni Iustiniani post reditum ex Paphlagonia in embolo habitavit, ubi propter egestatem lanam nebat, ex quo opificio vitam sustentavit; ubi vero ad imperium pervenit in abiecta illa domo, templum construxit S. Pantalonis.* Autor de antiquitate urbis Constantinopolitanae. In embolo Theodora commorabatur, ubi scilicet abiectissimae meretrices corpora prostituiebant. Hinc apud Plinium EMBOLARIA, de qua tot criticorum eruditissimae nugae. EΜΒΟΛΟΙ (praeter alias eius vocis acceptiones) sunt porticus. Hesychius Milesius in πατρῷς Constantinum muros Byzantii protulisse narrat usque ad Τρωαδικούς ἐμβόλους, porticus Troadenses vocat autor antiquissimus descriptionis urbis Constantinopolis. Quemadmodum ergo a porticum fornicibus fornicariae mulieres dictae sunt; sic a porticibus ipsis, hoc est, embolis, EMBOLARIAS alii vocarunt. *Porticibusne tibi monstratur femina voto digna tuo?* Iuvenalis Satyr. 6.

P. 64, 6. *Uterque Venetae factionis*] Acacius Theodoraē parens Prasinam secutus est; verum Theodora ad Venetos transivit, ubi post Acacii obitum cum matre, sororibusque munus alendi bestias ab illis accepit. De Iustiniano miror Christophorsonum ignorasse, qui ad c. 31 l. 4 Evagrii, ita interpretatus est. *Placuit Iustiniano in alteram factionem eorum, qui Prasini dicuntur, animo propendere.* In Graeco est Κυανέων, *Caeruleorum*: hi sunt Veneti. Chosroēs Iustiniano infensissimus Apameae cum esset, ἐπεὶ ἠκηκόει πολλῷ πρότερον Ἰουστινιανὸν βασιλέα χρώματος τοῦ Βενέτου (ὃ δὴ κυαντεόν ἐστιν) ἐκτόπως ἐρᾶν, ἀπεναντίας πάνταυθα αὐτῷ ἵεναι βουκόμενος, ἤθελε τῷ Πρασίνῳ τὴν νίκην ἀρμόσαι, αὐδίσsetque Iustinianum imperatorem colori Veneto (qui caeruleus est) insane favere; ipse contrariis in hoc etiam studiis, Prasino colori victoriam concedi volebat. Vide has notas infra. Studuit fa- P 114
ctioni Venetae Aulus Vitellius, qui, ut ait Suetonius, *quosdam de plebe ob id ipsum, quod Venetae factioni clare maledixerant, interemit; contemptu sui, et nova spe id ausos opinatus.* Prasini favit C. Caligula. Dio l. 59 ἰσχυρῶς γὰρ τῷ τὴν βατραχίδα ἐνδύνοντι, καὶ διὰ τοῦτο ἀπὸ τοῦ χρώματος καλουμένῳ Πρασίνῳ προσέκειτο. *Vehementer propensus erat animo in eos*

qui ranuncularem vestem induerent, qui et Prasini a colore nuncupati.

A 34 P. 64, 9. *Morbo Iustinianus urgebatur*] Cruris affectione gravissime laboravit; omni abiecta spe salutis. De hac Procopium intelligere certum est ex iis quae subdit, *miro casu imperatorem convaluisse*, nempe adhibitis sanctorum martyrum reliquiis, quas effodi contigit, dum sanctae Irenae templum instaurabatur. Rem totam ipse luculenter prosequitur l. 1 aedif. Haec Iustiniani aegrotatio incidit in annum circiter vigesimum tertium, vel quartum eius imperii; nam anno quinto et vigesimo, mense Septembre, indictione decima quinta illud sanctae Irenae templum dedicatum fuit, ut Theophanes notat. Theodora suum iam diem obierat; quare alia plane Iustiniani haec est valetudo ab ea, de qua supra Procopius p. 16. Atque alia etiam fortassis est a qua liberatus fuit ope sanctorum Cosmae et Damiani, quibus et templum ex voto excitavit, ut eodem libro aedif. primo narrat. Alia itidem illa *δυσουρία*, difficultas urinae, quam removit aqua *τῆς ζωηφόρου πηγῆς*, ut vocant Byzantii, *vivifici fontis*: ad quem deiparae liberatrici aedem dedicavit, ut Nicephorus Callisti refert in officio ecclesiastico feriae quintae *τῆς διακαινησίμου*. Quintum Iustinianus aegrotavit post reditum e Thracia, quo ad restorationem murorum, quos *longos* appellant, perrexerat: nempe anno imperii trigesimo quarto, nonis Septembris, indictione nona. Ex frequentibus morbis divino praesidio Iustinianum convaluisse Paulus Silentarius in libro de sanctae Sophiae templo indicat:

ὅθεν νόσους μὲν διαδιδράσκεis εὐκόλως.

Vide Theophanem, et has notas ad p. 16.

P. 64, 14. *Absentis Caesaris*] Secesserat Iustinianus vel in suburbanum Heraeum, de quo infra p. 70, ad cruris vitium curandum, vel in Sycanum, ubi tum sanctae Irenae templum construebatur, ibidemque fortasse veneratus est reliquias, de quibus modo dicebam. Saepe venit Calchedonem, et anno primo et secundo diutius ibi commoratus est, ut ex plerisque eius constitutionibus patet; longius autem ab urbe Byzantio ad orientem raro discessit, semel anno trigesimo secundo, cum in Selymbriam ad excitandos muros *longos* terrae motu collapsos, et abigendos barbaros, qui inde in Thraciam invaserant. Atque iterum anno trigesimo septimo, mense Octobre, indictione duodecima, ad Myriangelos (perperam *Myrangelos* in historia miscella) hoc est, Germios in Galatia religionis et orationis causa; Theophanes. In Italiam venisse, cives Ravennates haud probare possunt; etsi dedicationi ecclesiae S. Vitalis Iustinianum cum Theodora credant interfuisse, nempe anno post consulatum Basilii sexto, indictione decima, ut refert Hieronymus Rubeus l. 3. Nam Theodora eodem illo anno,

iisdemque diebus Byzantii graviter aegrotans, suaeque vitae timens, in Italiam Belisario scribebat de Ioanninae illius filiae et Anastasii nepotis sui coniugio maturando, et tandem quarto nonas Iulias diem clausit extremum. Vide Procopium lib. 3 bell. Gotth. et hic p. 24. Theophanem ad annum primum et vigesimum Iustiniani, et has notas ad p. 24. Venit quidem Ravennam Iustinianus plane adolescens, eoque missus est obses ad Theodoricum Gotthorum regem a Iustino avunculo exercitus duce, ut Theophilus Iustiniani praeceptor exponit. Theodora quando Byzantio digressa sit, dicemus ad p. 70.

P. 64, 16. *Praefecto urbis Theodoto Cucurbitino*] De quo mentio fit in historia de templo sanctae Sophiae, quam in Vaticana bibliotheca vidimus. Huic Theodoto in exilium, A 35 ut statim ait Procopius, abeunti succedit *Ioannes Coccorobis*. Plures legimus in antiquis monumentis, qui sub Iustiniano urbis Byzantii praefecturam gesserunt: insigniores sunt, *patricius* post consulatum Belisarii, ad quem rescriptum fuit de secundis nuptiis. *Areobindus* Iustiniani neptis Proiectae maritus. *Tribonianus*, qui ob id expraefectus vocatur, ad quem extat edictum Iustiniani nonum. *Tryphon* in seditione victoriorum. *Theodori frater*, qui pridem eundem magistratum habuerat: P 115 chron. Alexandr. *Longinus*, cuius praefecturae infra meminit V 355 Procopius. *Domnicus*, qui Apione consule, cum potestate fuit. *Musonius*, ad quem scripsit Iustinianus novellam 134. *Georgius* falso coniurationis in imperatorem accusatus, ut prodit Theophanes. *Procopius* noster, qui successorem habuit *Andream* anno Iustiniani trigesimo sexto; post quem Victor Tun-nensis ponit *Iulianum* trigesimo nono anno Iustiniani.

P. 65, 2. *Miro sane casu convaluit*] Testem huiusce mirifici casus ipsam imperatoris purpuram fuisse, narrat Procopius l. 1 aedif. quae in regia servabatur eo imbuta liquore, qui ex martyrum reliquiis, vitiatō cruri admotis abunde redundarat.

P. 65, 4. *Quosdam ex familiaribus dire caesos impellit ad falsas illius accusationes*] Quis non credat, cum ecclesiasticos etiam his technis Iustinianus circumvenerit? narrat id Eustathius Presbyter in vita S. Eutychii. οἱ τοῦ ἁγίου θηρός ὑπουργοὶ συλλαμβάνουσι σύροντες τοὺς ἐπὶ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἁγίου ἀνδρὸς ὀφείλοντας αὐτοῦ καταμαρτυρῆσαι, ἵνα δείξωσι δῆθεν μετ' εὐλόγου προφάσεως αὐτὸν τῆς ἐπισκοπῆς ἐξεοῦν. *Immanis belluae ministri comprehendendos trahunt sancti viri famulos, ut adversus eum testimonium dicant. Ne sine iusta causa ille ex episcopatu pulsus videatur. Sed cum re ipsa pulsus sit a Iustiniano Eutychius, et de eo sit institutum iudicium, quemadmodum hic in Theodoti causa narrat Procopius, τὸ περιεῖχον οἱ λίβελλοι ἀναγκαῖον ἀκοῦσαι, καὶ γελάσαι*

τρανώς. ὅτι στυγερὰ ὀρνιθίων ἔφαγε. καὶ ὅτι πόλλας ὄρας γονυκλισίας ποιῶν ἤνυχτο, καὶ ἄλλα τούτων καταγελαστότερα: *quid libelli continerent operaepretium est audire, ac tum effuse ridere. Eutychium gallinarum hepar, et intestina comedis, multasque horas de geniculis orando consumpsisse; haec in illum, et his similia risu digniora.* Et mariti aemula Theodora iisdem artibus in Sylverium usa est, nam misit iussiones ad Belisarium ita continentes; vide aliquas occasiones in Sylverium papam, et deponere illum ab episcopatu, aut certe festinus trans mitte ad nos. Anast. in Sylverio.

P. 66, 4. *In hoc enim illa plane repugnabat*] Non solum Euphemia; sed etiam Iustiniani mater Bigleniza, quod cum evincere illa nequivisset, ut Theophilus in vita Iustiniani affirmat, moerore contabuit.

P. 66, 8. *Cum suo nomine sane ignominioso*] Id est, *Lupicinae*, sive *Lupiciae*: nam vilissima scorta Latine *Lupas* A 36 dicimus. Theodorus Lector: σύμβιον εἶχεν ὀνόματι Λουπικίαν, ἣν γενομένην Αὐγούστην Εὐφημίαν οἱ δημόται ὠνόμασαν. Coniugem habuit nomine *Lupiciam*, quam creatam *Augustam* populus *Euphemiam* vocavit. In publicis acclamationibus; IUSTINE. AUG. TV. VINCAS. EUPHEMIA. AUG. TV. VINCAS. et in antiqua inscriptione. DOMINI. TOTIUS. ORBIS. IUSTINUS. ET. EUPHEMIA. PP. AUGG. Pia foemina venerata est martyrem Euphemiam non solum nominis tessera, sed etiam templo Constantinopoli magnifice constructo, in quo sibi statuam posuit. Εὐφημίας τῆς γυναικὸς Ἰουστίνου τοῦ Θρακὸς στήλη ἵστατο ἐν τῇ ἁγίᾳ Εὐφημίᾳ τῇ ὑπὸ αὐτῆς κτισθείσῃ. *Euphemiae uxoris Iustini Thracis statua est in templo sanctae Euphemiae ab eadem aedificato.* Suidas.

P. 66, 9. *Haec non ita multo post excedit e vita*] Non dubito quin ante annum imperii sextum, quo Cedrenus, ut mox dicam, Euphemiae obitum perperam notat. Nam falsum omnino illud etiam est, quod de secunda Iustini coniugé affirmat. Ἔστρεψε δὲ καὶ Θεοδώραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ Αὐγούστην τῆς Εὐφημίας τελευτησάσης. *Coronavit quoque Theodoram uxorem suam Augustam, iam mortua Euphemia.* Ex hoc fonte Octavius a Rosberg, et multi nostri temporis scriptores id hauserunt. Verum enimvero ut ingenium Iustini Procopius declararet, nihil ad rem magis fecisset, quam hominis confecti summa senectute, ac pedis vulnere, ut statim dicemus, gravissime laborantis choreas, nuptiales faces, tibiasque narrare. Sed, in illis Cedreni verbis duo sunt animadvertenda: alterum est, Graecis ἔστρεψε matrimonii celebritatem denotare, quod alibi passim, et in matrimonialibus iuris Graeco Romani quaestionibus observes. Etenim Graeci solemnes nuptiarum ritus prolatis coronis absolvunt, quas sponsis imponunt, estque στέ-

φουσι, quo perfectum stabilitumque connubium explicant. Alterum, quod supra etiam monebam, viris gravissimis fraudem fecisse illam Iustini ac Iustiniani nominum compendiosam, vel mendosam scriptionem librariorum; nam erat fortassis apud autores, quos Cedrenus compilavit, *Iustinianum* P 116 (non *Iustinum*) *matrimoniali corona Theodoram uxorem suam et dein Augustam ornasse, iam mortua Euphemia*; quod aptissime convenit cum hac Procopii historia, qui Euphemiam Iustiniano ait repugnasse in matrimonio, quod cum Theodora moliretur: idque demum illum confecisse, ubi naturae cessit Euphemia. Ne quid vero dissimulemus, Theophanes ad annum Iustini sextum, sic habet; ἔστεψε δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα Θεοδώραν Ἀυγούστην ἅμα τῷ βασιλεῦσαι αὐτόν. *Coronavit autem Augustam uxorem suam Theodoram simulatque cepit imperium*. Hinc, ut vides, suam Cedrenus ipsis verbis rhapsodiam decerpsit ac depravavit: nam Euphemiae mortis nulla mentio est, scilicet ad hunc annum sextum, id ex suo ille addidit: et quod minime debuit, extrema praetermisit Theophanis verba, ἅμα τῷ βασιλεῦσαι αὐτόν, *simulatque cepit imperium*; quibus nodus huius difficultatis explicatur. Nam ex iis plane intelligimus Theophanem eo loco non agere de Iustini uxore. Qui enim potuit Theodoram Iustinus coronare simulatque cepit imperium, cum sextus ille esset annus eius imperii? At simulatque cepit imperium, Euphemiam Iustinus coronavit, ut sub ipso statim lumine anni primi narrat ipse Theophanes; σύμβιον δὲ ἔχων ὀνόματι Λουπικίαν ἔστεψε Ἀυγούστην, ἣν οἱ δῆμοι ἐκάλεσαν Εὐφημίαν εἰς τὸ στέψαι αὐτήν. A 37 *Coniugem vero habens nomine Lupiciam coronavit Augustam, eamque populus dum coronaretur, Euphemiam appellavit*. Quare cum tota illa pars historiae Theophanis luxata sit, ita hunc locum puto restituendum. Ἐστεψε δὲ καὶ τὴν (non ἑαυτοῦ, sed) Ἰουστινιανοῦ γυναῖκα Θεοδώραν Ἀυγούστην ἅμα τῷ βασιλεῦσαι αὐτόν. *Coronavit Augustam uxorem Iustiniani Theodoram simulatque cepit ille (hoc est Iustinianus) imperium*. Sed haec a Theophane per anticipationem narrata sunt ad annum sextum, quae anno Iustini nono contigisse clarum est.

P. 66, 10. *Iustinus summa senectute confectus*] Simeon Metaphrastes in S. Sabae vita. ὁ βασιλεὺς Ἰουστίνος βαθυτάτα ἤδη γηράσκων, ἄλλως τε δὲ καὶ νόσῳ τινὶ τοῦ σώματος βαρυνόμενος, καὶ οὐχ ἱκανὸς ὢν ἔτι πρὸς τὴν τῶν κοινῶν ἐξαρκεῖν προστασίαν, τὴν ἀρχὴν ἀποτίθεται Ἰουστινιανὸν ἀνθ' αὐτοῦ τὴν ἀδελφιδοῦν αὐτοκράτορα καταστήσας πατρίκιον, καὶ ὑπατον ὄντα, καὶ στρατηγόν, καὶ κραταιῶς ἤδη τῶν τοῦ κοινοῦ πραγμάτων ἐπειλημμένον. *Iustinus imperator propecta cum esset senectute, et corporis morbo gravatus, neque amplius ad rempublicam*
Procopius III. 25

gerendam aptus, deponit imperium, Iustiniano sororis filio Augusto constituto, qui tum erat patricius, exconsul, militiaeque magister, et serio iam publicam ceperat rerum administrationem. Vide quas notavimus ad p. 29 lin. 16.

P. 66, 14. *Nam cum viris senatoriis (quod prisca lege cautum est) uxorem ducere meretricem non liceat]* Constantini rescripto ad Gregorium l. 1. Senat. c. de nat. lib. et Valentiniani ac Martiani ad Palladium. l. 7 c. de incest. et inutil. nupt. *Senatores seu praefectos, vel quos in civitatibus duumvirilitas, vel sacerdotii, id est, Phoeniciarchiae vel Syriarchiae ornamenta condecorant, placet maculam subire infamiae, et alienos a Romanis legibus fieri, si ex ancilla, vel ancillae filia, vel liberta, vel libertae filia, vel scenica, vel scenicae filia, vel tabernaria, vel tabernariae filia, vel humili, vel abiecta persona, vel Lenonis, aut Arenarii filia, vel quae mercimoniis publice praefuit, susceptos filios in numero legitimorum habere voluerint, aut proprio iudicio, aut nostri praerogativa rescripti. Hanc legem Iustinus antiquavit.*

P. 66, 15. *Principem adigit ad legem nova constitutione evertendam]* Innuat Procopius Iustini legem 23 c. de nupt. Verum quod hic repetere saepe cogor, quatuor illae litterae IUST. quibus nomen Iustinus senior notabat suum, quemadmodum supra pag. 28 Procopius narravit; quaeve illi praefixae Constitutioni in antiquis manuscriptis libris erant, et nos in Vaticano observavimus, doctis viris imposuerunt, qui eius notae ambiguitatem ad Iustiniani, quam ad Iustini nomen interpretari maluerunt, eidemque constitutionem adscribere: et Hubertus Giphanius eam Theodoraе suasa in commodum mulierum editam a Iustiniano etiam credidit. Sed Iustini omnino est: nam in codicem non semel irrepserunt falsae legum inscriptiones, atque etiam subscriptiones. Dicam tantum in re praesenti exploratissimas quasque. l. 6 restituendae. C. de advoc. fisc. et l. 7 per hanc legem, et l. 8 nemo, tum in P 117 epigrapha, tum in nota consulum ad calcem mendose est nomen Iustiniani; nam ex tribus illis constitutionibus, prima sancita est anno Iustini primo; secunda et tertia, anno sexto; notandique sunt duo Iustini Augusti consulatus, alter collega Eutharico, alter Opilione; ut recte est l. 23 consulta. C. de testib. nam Iustinianus cum Valerio primum consulatum gessit anno Iustini avunculi tertio. Ad hanc normam emendandae et aliae sunt, et l. 7 legem. C. de nat. lib. Praeterea legem illam de scenicis mulieribus Iustini esse prorsus evincit alia de iisdem scenicis Iustiniani constitutio, ab illa Iustini plane diversa, quippe quae non solum plura capita, sed etiam antinomiali contineat, ut statim exponam. Ea licet hodie non extet, summam tamen eius habemus in rescripto Iustiniani

ad episcopos in eandem sententiam dato, ut mox declarabo. Quamquam vero Iustini constitutio, cuius hic meminit Procopius, nota consulis careat non solum in impressis libris, sed etiam in antiquo codice Vaticano; tamen ex inscripto Demosthenis nomine, promulgatam eam non dubitamus post annum Iustini tertium, vel duobus sequentibus, quando praetorii praefecturam Demosthenes administravit, ut ex praetorum serie V 354 ad consulum tempus a nobis revocata videre licet infra ad p. 92. Ipsam Iustini constitutionem, quod ad illustrandam partem huius historiae praecipuam pertineat, hic integram damus. In qua duo velim animadvertas. Post legem Iuliam, Constantinianam, et Martianam de senatorum matrimoniis, primum sub Iustino et Iustiniano auditam esse in orbe Romano sanctionem de senatorum nuptiis cum abiectis personis. Deinde licet in Constantiana lege per hanc antiquata nominatim notentur *ancillae, libertae, scenicae, tabernariae, lenonum et arenariorum filiae, quaeque mercimoniis publice praefuerint*; tamen ut plane intelligeremus pro Theodora sanctam hanc legem fuisse, Iustinum solas hic nominare mulieres *scenicas*, ex qua nimirum faece Theodora fuerat.

IMP. IUST. AUGUSTUS

DEMOSTHENI PRAEFECTO PRAETORIO.

Imperialis benevolentiae proprium hoc esse iudicantes, ut omni tempore subiectorum commoda tam investigare, quam eis mederi procuremus: lapsus quoque mulierum, per quos indignam honore conversationem imbecillitate sexus elegerint, competenti moderatione sublevandos esse censemus: minimeque eis spem melioris conditionis adimere, ut ad eam respuerientes, improvidam et minus honestam electionem facilius derelinquant. Nam ita credimus dei benevolentiam, et circa genus humanum nimiam clementiam, quantum nostrae naturae A 39 possibile est, imitari, qui cotidianis hominum peccatis semper ignoscere dignatur, et poenitentiam suscipere nostram, et ad meliorem eam statum deducere. Quod si circa nostros subiectos imperio nos etiam facere differamus, nulla venia digni esse videbimur. Itaque cum iniustum sit, servos quidem libertate donatos, posse per divinam indulgentiam natalibus suis restitui, postquam huiusmodi principale beneficium ita degera, P 118 quasi nunquam servissent, sed ingenui nati essent: mulieres autem, quae scemiois quidem lapidis sese ante immiscuerunt, postea vero spreta mala conditione ad meliorem migravere sententiam, et inhonestam professionem effugerunt, nullam spem principalis habere beneficii, quod eas ad illum statum reduceret, in quo si nihil inhonesti peccatum esset, commorari

potuerunt. Praesenti sanctione clementissima principale beneficium eis sub ea lege condonamus, ut si derelicta mala et inhonesta conversatione, commodiorem vitam amplexae fuerint, honestatique sese dederint; liceat eis nostro supplicare numini, ut divinos affatus sine dubio mereantur, ad matrimonium eas venire permittentes legitimum: iis, qui eis coniungendi sunt, nullo timore tenendis, ne scitis praeteritarum legum infirmum esse videatur tale coniugium, sed ita validum huiusmodi permanere matrimonium confidentibus, quasi nulla praecedente inhonesta vita uxores eas duxerint: sive dignitate praediti sint, sive alio modo scenicas in matrimonium ducere prohibeantur; dum tamen dotalibus omnimodo instrumentis non sine scriptis tale praebetur coniugium. Nam omni macula penitus direpta, et quasi suis natalibus huiusmodi mulieribus redditis, neque vocabulum inhonestum eis inhaerere de caetero volumus; neque differentiam aliquam eas habere cum iis, quae nihil simile peccaverunt. Sed et liberos ex tali matrimonio procreandos, suos et legitimos patri esse: licet alios ex priore matrimonio legitimos habeat: ut bona eius tam ab intestato, quam ex testamento, isti quoque sine ullo impedimento percipere possint. Sed et si tales mulieres post divinum rescriptum ad preces earum datum, ad matrimonium venire distulerint, salvam eis nihilominus existimationem servari praecipimus tam in aliis omnibus, quam ad transmittendam quibus voluerint suam substantiam, et suscipiendam competentem sibi legibus ab aliis relictam, vel ab intestato delatam haereditatem. Similes vero tale merentibus ab imperatore beneficium mulieribus, illas etiam esse volumus, quae dignitatem aliquam habent, et si non serenissimo principi supplicaverint, ultroneam tamen donationem ante matrimonium meruerint, ex qua dignitate, et aliam etiam omnem maculam, per quam certis hominibus legitime coniungi mulieres prohibentur, aboleri penitus oportet. His illud adiungimus, ut et filiae huiusmodi mulierum, siquidem post expurgationem prioris vitae matri suae natae sint, non videantur scenicarum esse filiae, nec subiacere legibus, quae prohibuerunt filias scenicarum certos homines in matrimonium ducere. Si vero ante procreatae sint, liceat eis preces offerentibus invictissimo principi sacrum sine obstaculo ullo mereri rescriptum, per quod eis ita habere permittatur, quasi non sint scenicae matris filiae: nec iam prohibeantur illis copulari, quibus scenicae filias, vel dignitatis, vel alterius causae gratia uxores ducere interdicitur: ut tamen omnimodo dotalia inter eos etiam instrumenta conficiantur. Sed et si a scenica matre procreata, quae usque ad mortem suam in eadem professione duraverit, post eius obitum preces imperatoriae clementiae obtulerit, et divinam indulgentiam meruerit, liberatio-

nem maternae iniuriae, et nubendi licentia sibi condonantem: istam quoque posse sine metu priorum legum in matrimonio illis copulari, qui dudum scenicae filiam uxorem ducere prohibeantur. Imo etiam illud removendum esse censemus, quod in priscis legibus (licet obscurius) constitutum est, ut matrimonia inter impares honestate personas contrahenda, non aliter quidem valeant, nisi dotalia instrumenta confecta fuerint. His vero etiam non intercedentibus, omnimodo firma sint sine aliqua distinctione personarum; si modo liberae sint et ingenuae mulieres, nullaue nefariarum, vel incestarum coniunctionum suberit suspicio: nam nefarios et incestos coitus omnibus modis amputamus, sicut et illos qui praeteritarum legum sanctione specialiter vetiti sunt: exceptis videlicet iis, quos praesenti lege permittimus, legitimique matrimonii iure muniri praecipimus. His itaque per hanc generalem legem ita constitutis, et de caetero conservandis, praeteritas etiam huiusmodi coniunctiones ex subiecto tempore factas secundum praedictam dispositionem iudicari praecipimus, ut si quis talem uxorem ab initio nostri imperii (prout dictum est) iam duxerit, et liberos ab ea procreaverit; iustos eos et legitimos, et tam ab intestato quam ex testamento successores habeat, et legitima P 119 in posterum nihilominus ea uxore permanente, procreati quoque liberi legitimi sint.

Hanc legem Iustinianus saepius deinde confirmavit novell. 89 c. 15 et novell. 117 c. 6. Sed in primis celebri illa constitutione, quae, ut idem affirmat, olim erat in quinto libro codicis; sed plane ab hac Iustini diversa; nam illa rescripta fuit πρὸς τὰς πολιτικάς ἀρχάς, ad civiles magistratus; haec vero Iustini ad Demosthenem praefectum praetorio. Deinde ad matrimonia scenicarum mulierum dotalia quidem instrumenta requisivit in illa Iustinianus, non autem imperatoris rescriptum: in hac vero contra Iustinus sancivit. Haec explicatius habes in Iustiniani rescripto ad omnes episcopos, quod Graece tibi damus ex Vaticana bibliotheca.

Βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς τοῖς ἀπανταχοῦ γῆς θεοφιλεστάτοις Ἐπισκόποις.

A 41

Θείαν ἐποιήσαμεν διάταξιν οὐδενὶ συγχωροῦντες ἄκουσαν γυναῖκα δούλην, ἢ ἐλευθέραν εἰς σκηνὴν, ἢ εἰς ὀρχήστραν καθέλκειν, οὐδὲ ἀπαλλαγῆναι βουλομένην κωλύειν τοὺς ἐγγυητὰς τοὺς αὐτῆς, ὥς ὑπὲρ αὐτοῦ τούτου χρυσίον ῥητὸν ὁμολογήσαντας ἀπαιτεῖν. ἀλλ' εἴ τι τοιοῦτο γένηται, κωλύεσθαι ταῦτα παρὰ τε τῶν λαμπροτάτων τῶν ἐπαρχιῶν ἀρχόντων, καὶ παρὰ τῶν ἐν ταῖς πόλεσι θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων διαταξάμεθα, δόντες ἄδειαν τοῖς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις, ἅμα τῷ λαμπροτάτῳ τῆς

ἐπαρχίας ἄρχοντι, καὶ ἄκοντας ἄγειν πρὸς ἑαυτοὺς τοὺς βιασα-
 μένους, ἢ τοὺς ἀπαλλάττεσθαι τῆς ἐργασίας κωλύοντας, καὶ
 δημοσίαν μὲν αὐτῶν ποιεῖν τὴν οὐσίαν, ἐκείνους δὲ τῆς πό-
 λεως ἐξελαύνειν. εἰ δὲ ὁ τὴν ἐπαρχίαν ἰθύνων αὐτὸς ὁ βιαζό-
 V 355 μενος εἴη, ἢ τὴν ἐκ τῆς εἰρημένης ἐργασίας ἀπαλλαγὴν κω-
 λύων, διδοῦσαν ἄδειαν καὶ μόνοις τοῖς θεοφιλεστάτοις ἐπισκό-
 ποις προσιέναι τὴν ταῦτα παρασχούσαν, ἢ τὸν αὐτῆς ἐγγυητὴν.
 τὸν δὲ ἐναντιοῦσθαι τῷ τὴν ἀρχὴν ἔχοντι, καὶ μὴ συγχωρεῖν
 ἄδικεῖν, ἢ εἰμὴ γένοιντο πρὸς τοῦτο ἱκανοὶ, μηνύειν εἰς τὴν βα-
 σιλείαν, ὥστε ἐξ ἡμῶν τὴν προσήκουσαν ἐξενεχθῆναι ποινὴν,
 τῶν ἐγγυῶν παθᾶπαξ λυομένων, καὶ τῶν ἐγγυητῶν ἀζημιῶν φυ-
 λαττομένων. ἄδειαν διδόντες ταῖς ἀπαλλαττομέναις τοιαύταις γυ-
 ναιξίν, ἐλευθέραις καὶ εὐγενέσιν οὖσαις πρὸς γάμον χωρεῖν νό-
 μιμον, καὶ εἰ τυγχάνοιεν ταῖς σεμνοτάταις ἀξίαις οἱ ταύτας λαμ-
 βάνοντες κεκοσμημένοι, μηκέτι δεομέναις βασιλικῆς ἀντιγραφῆς,
 ἀλλὰ κατ' ἐξουσίαν τὸν γάμον πράττουσαις, γαμικῶν μέντοι
 συμβολαίων ἐκ τρόπου παντὸς μεταξὺ αὐτῶν γινομένων. τὰ
 αὐτὰ καὶ περὶ τῶν θυγατέρων τῶν σπηνικῶν διαταξάμενοι, τὴν
 μὲν εἰρημένην διάταξιν καὶ ἐν τῷ ἑτέρῳ βιβλίῳ τῷ πασῶν δια-
 τάξεων, τούτου δὲ τοῦ τῆς ἡμετέρας εὐσεβείας ἐπωνύμου βιβλίου
 πρὸς τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς ἀντιγεγραμμένην τεθείκαμεν. ἐπειδὴ
 δὲ ἔχρην διὰ τῆς παρούσης νομοθεσίας καὶ ὑμῖν τοῖς πανταχοῦ
 γῆς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις ταῦτα ποιῆσαι φανερά, διὰ τοῦτο
 συνελόντες τὰ κατ' ἐκλήνην ἀφηγήσει πλατυτέρα νομοθετηθέντα
 τήνδε τὴν θείαν διάταξιν ποιούμεθα καὶ πρὸς ὑμᾶς, ὅπως τὴν
 ἱερατικὴν διασώζοντες σεμνότητα, καὶ σωφροσύνης ἀντεχόμενοι
 ταῦτα φυλάττοιτε, τότε ἐκ τοῦ μεγάλου θεοῦ δέος, καὶ βασιλι-
 κὴν ἀγανάκτησιν, εἴτι τούτων παραβαίνοιτε, λογιζόμενοι. D. K.
 ΚΟΝ. CΡ. ΔΝ. Iustin. PP. A. IV. et Paulino Coss.

P. 67, 1. *Cum Avunculo Romanorum Caesar consalu-*
tatur] Vir doctissimus Iustinianum tum Caesarem consaluta-
 tum putat, cum nobilissimus est appellatus, ex eo loco Mar-
 cellini. *Anno regiae urbis conditae CXCII. Iustinus imperator*
Iustinianum ex sorore sua nepotem iam dudum a se nobilis-
 A 42 *simum designatum, participem quoque regni sui, successorem-*
que creavit. Neque vidit Caesaris et nobilissimi dignitates
 etiam tempore hic a Marcellino distinctas. Valentinianus iu-
 nior, ut refert Olympiodorus Thebanus apud Photium, adhuc
 in cunabulis ab Honorio imperatore nobilissimus dictus est,
 quinto vero post anno a Theodosio per Helium officiorum
 magistrum Thessalonicae Caesar pronunciatus fuit. Vide Mar-
 cellinum ad consulatum Maximi, et Plintae, atque Victoris et
 P 120 Castini. Sanctus Nicephorus in histor. *Τῶν υἱῶν αὐτοῦ τοὺς*
μὲν δύο Χριστοφόρον καὶ Νικηφόρον Καίσαρας, Νικήταν δὲ
νοβελίσσιμον. Duxos e liberis suis Christophorum et Nicepho-
rum Caesares, Nicetam vero nobilissimum creat. Sane multos

legimus *nobilissimos*, qui nunquam *Caesares* fuerunt; Eumathius, qui Hysminii et Hysminiae descripsit amores, *protonobilissimus* erat. Ergo Iustinianus *nobilissimus* appellatus est, cum a Iustino est adoptatus sub initium imperii, ut clare Procopius significat l. 1 bell. Pers. *Caesar* autem pronunciatus fuit anno nono, ut est apud Evagr. l. 4 c. 9. *Τούτῳ τῷ Ἰουστίνῳ ὀγδοὸν ἔτος τῆς βασιλείας ἄγοντι ἐννέα τε μῆνας πρὸς τρισὶν ἡμέραις Ἰουστινιανὸς ἀδελφιδοῦς συμβασιλεύει ἀναρῶνθεις τῇ πρώτῃ τοῦ ξανθικοῦ.* Cum Iustinus octo annos, menses novem, et dies tres regnasset, Iustinianum sororis filium sibi in societatem imperii gerendi ascivit; qui *Caesar* declaratus fuit prima die mensis Xanthici, id est, calendis Aprilis. Idem comprobat antiquum nomisma a viro humanissimo Dionysio Octaviano Sada nobis traditum, in cuius aversa parte est *ἐπίσημον* s Graecum cum tribus Latinis notulis III. quibus colligitur summa novem annorum. [Vid. fig. 2.]

P. 67, 2. *Metu ac minis S. P. Q. perterritus in eam impellitur sententiam*] Contrarium narrat Victor Tunnensis; *Iustinus Augustus Iustinianum nepotem suum ad senatorum supplicationem invitatus Caesarem facit.* Cyrillus Scythopolitanus, *συναινέσει πάσης τῆς συγκλήτου βουλῆς, universo senatu comprobante.* Ita loqui solemus, cum in comitiis vel pauci aperte reclamant, vel multi occulte adversantur. Sane in renunciatione suffragiorum universum senatum et populum in eandem minime ivisse sententiam par est credere; quare subindicare Procopius videtur, cum iis Iustinianum minis egisse A 43 qui refragarentur.

P. 67, 3. *Suscepere dominationem tertio ante festum Paschatis die*] Hoc est, *feria quinta maioris hebdomadis*, ut Cyrillus Scythopolitanus declarat, *τῇ ἁγίᾳ πέμπτῃ.* Theophanes, *τῷ δὲ Ἀπριλίῳ μηνὶ πρώτῃ τῆς αὐτῆς πέμπτῃς Ἰνδικτιῶνος τῇ ἑορτῇ τοῦ Πάσχα ἀσθενήσας ὁ βασιλεὺς Ἰουστίνος προεχειρίσασθαι ἔτι ζῶν εἰς βασιλέα Ἰουστινιανὸν τὸν ἴδιον ἀνεψιὸν, καὶ ἔστεψεν αὐτὸν, καὶ συνεβασίλευσεν αὐτῷ μῆνας τέσσαρας.* Die prima (quinta Cyrillus habet) mensis Aprilis, indictione quinta, die festo Paschae, imperator Iustinus aegrotans, adhuc vivens ad imperium promovit Iustinianum nepotem, eumque coronavit, et simul imperarunt menses quatuor. A Procopio Theophanem discrepare non arbitror; nam ante Pascha designatum Caesarem Iustinianum crediderim; ipso vero Paschatis die a populo consalutatum; hoc Theophanes, illud Procopius narrare videtur.

P. 67, 4. *Festum Paschatis*] In Graeco est *τῆς ἑορτῆς.* Nos addidimus *Paschatis*; nam festum Christianis omnium festorum celeberrimum, ita per quandam excellentiam Graeci nominarunt. Hinc *ἑορταστικά* epistolae et homiliae, quibus.

futurum Pascha praenunciatur. Iustinianus novella octava, τὸν παρόντα νόμον ἐγράψαμεν θεῷ τε αὐτὸν ἀνατιθέμεντες καὶ ταῖς τῆς μεγάλης καὶ κοινοτάτης ἑορτῆς ἡμέραις. *Hanc legem scripsimus, quam deo dicavimus, et hisce magni et universalis festi diebus.* Nonnunquam etiam vocatur κατ' ἐξοχὴν *dies, ἡμέρα.* Ut in synodo Berytensi, ἐπειδὴ τεσσαρακοστὴ ἦν ἐκέλευσε μετὰ τὴν ἡμέραν ἀπαντῆσαι. *Quoniam quadragesima* P 121 *erat post Pascha iussit nos occurrere.* Et statim addit, διὰ τὴν ἑορτὴν ἀπέλυσε αὐτοὺς τῆς ἀκοινωνησίας. *Propter festum Paschae absolvit eos ab excommunicatione.* Chrysostomus dixit Κυρίαν ἡμέραν.

P. 67, 4. *Quando nulli dicere salutem vel pacem fas est*] In omen infaustum id accipere Procopius videtur, nempe bellorum, coniurationum, pestium, prodigiorum, terraeque motuum, quae imperatore Iustiniano contigerunt. Innuit praeterea veterem ecclesiae ritum, quem consuetum iam olim habuit, hodieque servat ecclesia Romana. Nam die, quem *coenae Christi domini* vocamus, nempe tertio ante Paschatis celebritatem, licet inter missarum solemnias pacem de more sacrorum Antistes a deo petat, qui tamen mysteriis intersunt sacri viri, ac populus, ob moestitiam Christi passionis, a laeto pacis osculo et salutatione temperant. *Agnus dei dicitur, sed pax non datur.* Libri rituales. *Dicat, agnus dei, absque osculo.* Ordo Romanus.

P. 67, 5. *Morbo Iustinus absumptus est*] Recrudescente vulnere quod olim pugnans acceperat. Chronicon Alexandrinum; Συνέβη ἀσθενήσαντα τὸν βασιλέα Ἰουστίνον ἐκ τοῦ ἔλκου, οὗ εἶχεν ἐν τῷ ποδὶ αὐτοῦ ἐξ ἧς ἔλαβε σταγίτας ἐν τῷ πολέμῳ τελευτῆσαι μηνὶ λόῳ, κατὰ Ῥωμαίους Αὐγούστου πρώτη ἡμέρα A 44 κατὰ ὥραν τρίτην τῆς παρούσης πέμπτης ἐπινεμήσεως. τελευτᾷ δὲ ἐτῶν ἑβδομήκοντα ἑπτὰ. *Accidit, ut imperator Iustinus ex ulcere pedis, quod ex ictu sagittae in bello contraxit, extingueretur mense Loo, id est, Augusti die primo (secundo, ut V 356 habet Cyrillus) sub horam diei tertiam, indictione hac quinta.* *Vixit annos LXXVII.* ὁ θεῖος τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ ἔκτισε τὰ Προκοπίας σὺν τῇ γυναικὶ αὐτοῦ Εὐφημία, ἐνθα καὶ θανὼν ἐτάφη. *Avunculus magni Iustiniani aedificavit ecclesiam vocatam Procopiae una cum Euphemia coniuge, ubi post obitum conditus est.* Ex πατρίοις CP. Nescio, an haec Procopiae ecclesia, eadem cum illa sit, de qua Cedrenus memorat; ἐτελεύτησεν Ἰουστίνος, καὶ ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν μονῇ τῆς Αὐγούστης ἐν λάρνακι πρασίνῃ μετὰ τῆς γυναικὸς Εὐφημίας. *Mortuus est piissimus Iustinus: corpus eius in arca prasina repositum est in monasterio Augustae iuxta uxorem Euphemia.*

P. 67, 6. *Annis in principatu novem exactis*] Ita illorum

temporum aequales Iornandes et Cyrillus; sed non solum annum nonum exegit, verum etiam excessit. Marcellinus Iustiniani Cancellarius duos praeterea menses addit; Evagrius, et ipse Synchronus tres tantum dies; l. 4 c. 9. Sed in utriusque libris mendum inesse palam est. Eam ait Evagrius Iustinum anno imperii octavo, mense nono (is erat Martius) ac tertio die Iustinianum participem regni fecisse, et cum eo imperasse menses quatuor, id est, a Calendis Aprilis ad Calendas Sextiles. Exegit ergo Iustinus in imperio annos novem, mensem unum, dies tres. Nempe decimum annum attigit, quo magistratus Cyzicenus cudebat hoc nomisma, quod ab humanissimo viro Dionysio Octaviano Sada habuimus [vid. fig. 3]; aliud huic simile a Nicopolitis cusum profert Adolphus Occo.

D. N. IUSTINUS. P. P. AUG.

A +
N M X
N
O B

P 122

Tertium vidimus in quo eadem annorum summa Graeco erat A 45 numero notata.

D. N. IUSTINUS. P. P. AUG. VICTORIA. AUGG. I.

Ad huius vero calculi rationem omnino restituas necesse est cum alios historicos, tum editionem Victoris Tunnensis, quae habet *annos octo, menses novem*. Corrigenda praeterea est editio Graeca de sectis Leontii Scholastici, qui sub Iustiniano floruit; nam ex vocis *ἑννέα* similitudine, *ἑνα* habet: Leunclavius male cautus, mendum sua interpretatione confirmavit.

P. 67, 6. *Solusque Iustinianus imperavit cum Theodora*] Dum haec Procopius scribebat, annum in imperio agebat Iustinianus secundum et trigesimum. Quid ergo in mentem venit Pseudogordiano in privilegio Casinensi collegam Iustiniano, inde ab anno eius principatus duodecimo, dare Iustinum iuniorem? Adolphus etiam Occo nescio quem Tiberium Iustiniano nostro socium dedit imperii; nec animadvertit aureum illum nummum, ex quo id elicit, Iustiniani iunioris esse, quocum Tiberius filius regnavit. τοῦ αὐτοῦ νόμματος est alter quem profert cum hac inscriptione. D. N. IUSTINIANUS. ET. EKYCHRISTUS. Denique frustra viri docti Caesar Baronius, et Iacobus Gretserus ex Iustiniani nomismatis alios eius collegas quaerunt. Illud proferunt, in cuius aversa parte est; VICTORIA. AUGGG. B. Triplice littera G. tria Augustorum nomina denotari volunt; hoc est, cum Iustiniano ac Theodora Iustinum. Quem Iustinum? iuniorem? Reclamat cum Procopio Corippus, qui nonnisi extincto Iustiniano Caesarem et imperatorem creatum Iustinum fuisse refert, solemnesque ritus inau-

gurationis carmine describit. Seniores? Nonne vident illud nomisma anno Iustiniani. B. secundo cūsum fuisse? Imo cum de hac re consulerem illustrissimum Card. Barberinum virum de omni genere litterarum bene meritum, ex ditissimo suo musaeo, in quo certant inter se rerum antiquitas et opulentia, duo protulit aurea nomismata quarto et sexto anno Iustiniani cusa; in quibus ter nihilominus repetita est littera G. Alterum hic accipe: alterum dabimus infra. Incisorum ille abusus est. In alio nummo ἐκ τοῦ ἐναντίου peccarunt, ut vides. [Vid. fig. 4.] D. N. IUSTINUS. ET. IUSTINIANUS. P. F. AUG. in quo litteras singulares, et extremam AUG. geminare oportuisset. Verum haec curiosius persequi, non huius est otii.

A 46 P. 68, 7. *Nullus ex senatu, etc. prohibendam censuit rem detestabilem*] Contrarium Aimoinus l. 2 c. 5. *Quod factum vehementer abhorruit populus, cunctusque senatus, adeo ut palam clamarent nefariam rem fecisse Augustum, ut publicae abiectiois scortum sibi copularet in matrimonium. Hac Caesar exagitatus iniuria, plerosque senatorum pertrahi iubet ad necem. Quae res in tantum perterruit plebem, ut sibi quisque metuens conatibus eius in posterum minime obviare auderet. Haec vera siluisset Procopius? fortasse Aimoinus innuit iacta in Iustinianum eam ob rem convicia in circo et theatro, quod et in aliis autoribus legimus.*

P 123 P. 68, 9. *Nullus Antistitum*] Epiphanium Constantinopolitanum patriarcham hic praecipue carpit, quo ἐπιθέντος τὰς χεῖρας, manus imponente more maiorum Iustinianus adivit imperium, ut Cyrillus Scythopolitanus explicat.

P. 68, 10. *Qui eam dominam esset compellaturus*] Scilicet et hunc Procopii locum urgeant, qui illum Gregorii magni nobis obtrudant, ubi Mauritium imperatorem et Constantiam Augustam sanctissimus pontifex dominos vocat. Procopius quam nominis illius fastum vituperet, habes infra p. 134. Gregorius, alique prisci pontifices, et orientis episcopi quam modeste, et συγκαταβατικῶς id egerint, omnes intelligunt. Nam Romani quidem pontifices, quos ex usu reipubl. dominos, eosdem iure filios appellabant. *Adrianus Episcopus servus servorum dei dominis piissimis et serenissimis ac triumphalibus imperatoribus, filiis diligendis in deo et domino nostro Iesu Christo Constantino et Irenae Augustis.* Et in contextu epistolae: *Piissimi et tranquillissimi domini et filii.* Eandem compellendi formam observavit Agatho, cum in epigrapha, tum in contextu earum litterarum, quas pro concilio Constantino-politano sexto ad Constantinum Heraclium et Tiberium Augustos dedit. Ex orientalibus autem episcopis plane fuerunt et quibus eo uti nomine non libuit, ut Leontio Tripolitano, quem sua aetas *Κανόνα τῆς ἐκκλησίας, ecclesiae normam*, licet

Ariana infectum labe, vocavit. Is (quoniam hic locus est de Graecis episcopis, et imperatrice Theodora) ad Eusebiam Constantii coniugem, foeminam in episcopos insolentis supercilii ita scripsit. *Si ad te venire me volueris, debita episcopis reverentia conservata, ut ego quidem ingrediar: tu autem statim de sublimi isto solio descendens, reverenter mihi obviam procedas, et caput meis manibus supponas, benedictionem acceptura, ac deinde ego sedeam, tu verecunde adstes; cum iussero, signo dato, sessura: si haec, inquam, tibi conditiones placuerint, veniam ad te: sin alio modo, non tam multa dabis, tam magna non poteris, ut nos honore episcopis conveniente neglecto, divinum sacerdotii institutum violemus.* Graeci auctoris historiam habes apud Suidam in *Leontio*. Theodora V 357 et Iustinianus ab ecclesiasticis *domini* dici voluerunt: an et oscula pedum ab iisdem ut a secularibus requisierint, dicam ad p. 133 l. 31.

P. 69, 9. *Erat Theodora venusta facie*] Procopius l. 1 aedif. de statua Theodorae a Byzantiis posita. Ἡ μὲν εἰκὼν εὐπρόσωπος, ἀλλὰ τῆς βασιλίδος τῷ κάλλει ἐλάσσων, ἐπεὶ αὐτῆς τὴν εὐπρέπειαν λόγῳ τε φράσαι, καὶ ἰνδάλματι ἀπομιμῆσθαι ἀνθρώπῳ γε ὄντι παντάπασιν ἀδύνατον. *Praestantis quidem figurae imago est, sed a pulchritudine Augustae longe abest, cum eius formae praestantiam humanum non possit artificium, vel sermone declarare, vel exprimere simulacro.* Pauli Silentarii poëtae sub Iustiniano apprime illustris extant l. 4 Anthol. A 47 duo epigrammata de Theodorae pulchritudine. An Augustae? affirmare non ausim. Haec illius imago est musivo opere expressa Ravennae dum adhuc vivebat. [Vid. fig. 5.]

P. 69, 15. *Nihil non in communi actitatum*] Haec summa est litterarum Theodorae ad Zaberganem, quas supra p. 11 Procopius retulit. Quamobrem Iustiniani συνεργάτιν Paulus Silentarius nominat: ἣν ζῶσαν εἶχες εὐσεβῆ συνεργάτιν. Iustinianus autem in rebus gravissimis consiliorum participem habuisse se Theodoram saepe fatetur. Novell. 8. *Haec omnia apud nos cogitantes, et hic quoque participem consilii sumentes, eam quae a deo data est nobis piissimam coniugem.* Zonas in Iustiniano; οὐδὲν ἥττον τοῦ κρατοῦντος εἰ μὴ καὶ μᾶλλον ἢ ποιωνὸς αὐτῷ τοῦ βίου δεδύνητο. *Nihil ipso imperatore minus, nisi etiam plus, uxor pollebat.* Qui provincias, et magistratus suscipiebant, aequae Iustiniano ac Theodorae fidem, iuramenti religione, publice profitebantur, et suam utrique acceptam referebant dignitatem, et utriusque servos sese appellabant. Novell. 8 in iuramento. Belisarius in duobus triumphis ad Iustiniani Theodoraeque vestigia sistit Gelimere Vandalum, Gotthunque Vittigem, idque opere musivo in Augustaeo praetorio exprimendum Iustinianus curavit, ut

est l. 1 aedif. Κατὰ τὸ μέσον ἐστᾶσιν ὅ τε βασιλεὺς καὶ ἡ βασιλὶς Θεοδώρα ἐοικότες ἄμφω γεγηθόσι τε καὶ νικητήρια ἐορτάζουσιν ἐπὶ τε τῷ Βανδύλων καὶ Γοτθῶν βασιλεῖ δορυαλώτοις τε καὶ ἀγωγίμοις παρ' αὐτοὺς ἤκουσι. *Media vero in tabula sunt imperator ac Theodora Augusta gestientibus similes et exultantibus ob devictos Vandalorum, Gotthorumque reges, qui*
A 48 *captivi per triumphum ad ipsos trahuntur. Sic in publicis inscriptionibus communis utrique titulus. Lege apud Cedrenum inscriptionem, quae erat in templo Sophiae. In templo vero S. Sergii, quae domus pridem Iustiniani adhuc patricii fuit, haec extabat inscriptio, quam in manuscriptis Vaticanis codicibus legi.*

ἄλλοι μὲν βασιλῆες ἐτιμήσαντο θανόντας
ἀνέρας, ὧν ἀνοητος ἦν πόνος. ἡμέτερος δὲ
εὐσεβίην σκηπτουῆχος Ἰουστινιανὸς ἀέξων
Σέργιον αἰγλήεντι δόμῳ θεράποντα γεραίρει
Χριστοῦ παμμεδέοντος. τὸν οὐ πυρὸς ἀτμός ἀνάπτων,
οὐ ξίφος, οὐχ ἑτέρῃ βασάνων ἐτάραξεν ἀνάγκη,
ἀλλὰ θεοῦ τέτληκεν ὑπὲρ Χριστοῦ δαμῆναι
αἵματι κερδαίνων δόμον οὐρανοῦ. ἀλλ' ἐνὶ παῶσι
κοιρανίην βασιλῆος ἀκοιμήτοιο φυλάξοι,
καὶ κράτος ἀνξήσειε θεοστεφένος Θεοδώρας,
ἧς νόος εὐσεβίῃ παιδρύνεται, ἧς πόνος αἰεὶ
καὶ κτεάνων θρεπτήρες ἀφειδέες εἰσὶν ἀγῶνες.

P. 70, 1. *Simulatus his ex adverso studiis*] Ex adversis studiis in rebus fidei licet colligere, et in reliquis negotiis discrepantiam, vel simulationem. Erat Iustinianus, ut ait Leontius de sectis, plane *Συνοδίτης, Conciliaris*; ita tum vocati sunt concilii Chalcedonensis propugnatores. Contra Theodora (ut Victor Tunnensis affirmat) *occulta esse synodi Calchedonensis nunquam destitit inimica*. Evagr. l. 4 c. 10. Ἰουστινιανὸς μὲν οὖν τῶν Καλχηδόνι συνεληλυθότων, καὶ τῶν παρ' αὐτῶν ἐκτεθειμένων μάλα γενναίως ἀντελχετο. Θεοδώρα δὲ ἡ τούτου σύνοικος τῶν μίαν φύσιν λεγόντων, εἴτε οὕτως ἔχοντες, εἴτε καὶ κατὰ τινα συγκειμένην οἰκονομίαν, ὅμως δ' οὖν ἀλλήλοις οὐκ ἐνεδίδοσαν. *Quemadmodum Iustinianus Episcopis, qui Calchedone in unum convenerant, et decretis ab illis editis valde constanter adhaesit: sic Theodora eius coniux, illis qui unam in Christo naturam asserebant; sive igitur ita re vera sentirent, sive dedita opera sic inter se convenissent, nemo tamen alteri cedebat. Reliqua Iustiniano flagitia fortasse condones, hac simulatione nihil tum orbi Christiano perniciosius esse potuit.*

P. 70, 1. *Christianos inter se quaestionibus concitados*] Praecipuae quatuor ferme fuerunt; duae sub Zenone et Anastasio eruperunt: *Concilium Calchedonense an referendum in*

Diptycha. Additio facta Trisagio num respuenda. Duae sub Iustiniano excitatae: Tria capita a Iustiniano proposita, damnanda, neene. Christi corpus an corruptioni obnoxium.

P. 70, 1. *Ut paulo post dicam*] Ubinam? vel in codicibus Vaticanis hoc desideramus: vel hanc historiam ad umbilicum Procopius non perduxit. Neque enim memoria excidisse crediderim, quod dicturum se saepius promisit, iterum infra p. 121 et constituta eam ob rem Christianis supplicia, p. 53 et 115. Vide quae ad haec singula loca disserimus. A 49

P. 71, 8. *Quae priscis legibus prohibita essent, in rem publicam introducere*] In antiquis mutandis legibus levitatem Iustiniani alii notarunt, et Andreas Alciatus l. 4 dispunct. c. 7. Quod statim subdit Procopius de magistratuum formis abrogatis. Lege novellas 20. 24 et deinceps usque ad trigesimam primam, Iustinianus ipse fatetur; *a nobis inventos et in ampliore formam redactos magistratus.* Novella 29. *Praeconsules ergo et praetores, et moderatores, atque veterum huiusmodi nominum maiestas a nobis adinventata est.* Novella 102 V 358 idemque repetit novella 103 et edicto 4. Magistratus ait multifariam mutasse *παρὰ τὸ πάλαι κεκρατηνός*, contra veterem consuetudinem, quod id e re publica esse putarit.

P. 71, 11. *Statis magistratuum formis abrogatis*] Eos fere omnes *Iustinianos* vocavit, de quibus in sequenti notatione dicam. Praeterea quaesitorem, et praetorem plebis addidit ad magistratus urbanos; lege novell. 13 et 80.

P. 71, 13. *Ut omnia nova et de suo nomine dicerentur*] Quatuor urbes de Iustiniani nomine vocatas nonnulli recensent, idque nimia honoris cupiditate a gravissimo principe factum mirantur; quid si longe plures? ac praeterea oppida, domos, libros, scholares, magistratus, milites eodem nomine insignitos numerassent? Duodecim urbes ab Alexandro Macedone conditas ac de illius nomine dictas autor chronici Alexandrini refert; et hunc numerum Iustinianus excessit.

U R B E S.

Iustiniana prima, antea Bederina Iustiniani patria. Procopius l. 4 aedif. Agath. l. 5 hist.

Iustiniana secunda, olim Ulpiana apud Dardanos Europaeos. Procop. ibid.

Iustiniana, post debellatos Vandalos, appellata est Carthago in Africa. Novell. 131.

Iustiniana in provincia Byzacena, olim Adrumetus. Procopius l. 6 aedif.

Iustiniana in regione Lazica, antea Petreum dicta. Novell. 28.

Iustiniana in Armenia interiore, olim Bazanis, seu Leontopolis. Novell. 31.

Iustiniana in Campo Armeniae maioris Zumina vocato. Procopius l. 3 aedif.

Iustiniana, quae Sycae quondam vocabatur, modo Galata. Novell. 59. Chron. Alexandr. Stephan. de Urb. Hesych.

Iustinianopolis nova in insula Cypro. Synod. Trull. can. 39.

Iustinianopolis in Epiro, olim Adrianopolis. Procop. l. 4 aedif.

Iustinianopolis seu Myloma in Pamphylia. In provincial. eccl'es. orientis.

Iustinianopolis sive Spalaea in Galatia. Ibidem.

Iustinianopolis, quae et Evaria in Phoenicia Libani. Ibidem.

Iustinianopolis in secunda Cappadocia. Synod. V. Constant.

Iustinianopolis dicta Cypselon. Ibidem.

Iustinianopolis in Armenia. Ibidem.

Iustinianopolis Camulianorum. Ibidem.

Iustinianopolis in Bithynia. Ibidem. Quorum episcopi Theodosius, Georgius, Gregorius, Basilius, Macedonius eidem interfuerunt synodo.

OPPIDA.

Iustinianopolis oppidum in Mysia. Procopius l. 4 aedif.

PORTUS.

Iustinianeus portus Byzantii, ἐκεῖ Ἰουστινιανὸς κατῴκει πρὸ τοῦ βασιλεῦσαι. *Ibi Iustinianus antequam imperaret, habitabat.*
In πατρίοις CP.

DOMUS.

Iustinianeum palatium, in quo rescripta imperatoris vulgabat Demosthenes praefectus praetorio. In cod.

LITTERAE.

Iustinianus apex l. littera dicta fuit, ut Coripp. l. 1.

Nominis et recti Iustino in principe vivit

Iustinianus apex. —————

LIBRI.

Iustinianeum digestum.

Iustinianeus codex. Novell. 66 l. unica de nov. cod. fac.

SCHOLARES.

Iustiniani novi; iuris candidati, olim Dupondii. Prooem. digest.

DIADEMA.

Iustinianeum. Genus quoddam diadematis imperialis. Georg. Codin. de quo dicam infra ad p. 63 lin. 26.

M A G I S T R A T U S.

- Proconsul Iustinianus Cappadociae. Novell. 30.
 Moderator Iustinianus Helenoponti. Novell. 28.
 Moderator Iustinianus Arabiae. Novell. 102.
 Quaestor Iustinianus exercitus. Novell. 41.
 Praefectus Iustinianus militum Mysiae et Scythiae. Novell. 1
 Iustini II.
 Praetor Iustinianus Pisidiae. Novell. 24.
 Praetor Iustinianus Thraciae. Novell. 26.
 Praetor Iustinianus Lycaoniae. Novell. 25.
 Praetor Iustinianus Paphlagoniae. Novell. 29.
 Comes Iustinianus Phrygiae Pacatianae. Novell. 24.
 Comes Iustinianus primae Galatiae. Novell. 24.
 Comes Iustinianus Isauriae. Novell. 27.
 Comes Iustinianus tertiae Armeniae. Novell. 31.

M I L I T E S.

- Vandali Iustiniani stationarii, quibus post triumphum Vandalicum, praesidia in oriente constituit. Procop. l. 2 bell. Vand.
 Non suum modo Iustinianus nomen, sed etiam Theodora coniugis ita studuit immortalitati commendare; quod minime referre piget.
 Theodoriae urbs prope Carthaginem novam, olim dicta Baga. Procop. l. 6 aedif.
 Theodoriae urbs in confinibus Colchidis. Agath. l. 5.
 Theodoriae urbs in Asia minori. Synod. Const. V.
 Theodoropolis dicta Laodicea. Ibid.
 Theodoropolis urbs in Thracia. Procop. l. 4 aedif.
 Theodoropolis praesidium ad Danubium. Ibidem.
 Theodoropolis castellum in Thracia. Ibidem.
 Theodora oppidum in altera Danubii ripa. Ibidem.
 Theodorianae Balneae in Africa. Procop. l. 6 aedif. Ut nomina, sic et imagines ubique in imperio Romano extabant; idque passim curarunt subditi, cum suam Iustinianus vel in patinis poculisque, ac vasis caelari vellet effigiem, ut refert Corippus libro tertio.

Aurea purpureis apponunt fercula mensis

Pondere gemmarum plus gravia. Pictus ubique

Iustinianus erat. —————

P. 71, 13. *Ut omnia nova et de suo nomine dicerentur*
 Verum imperatorum nomina abolevit, ut suum induceret; nam Theodosii magni statua argentea, ut refert Zonaras, e superbissima columna detracta, suam equestrem imposuit, de qua extat Graecum epigramma. Praeterea suum nomen publice scribi voluit, omnium fere exterarum gentium ac populorum

nomini-*bus* quasi satellitio stipatum, Iustinianus *Alamanicus, Gotthicus, Francicus, Germanicus, Anticus, Alanicus, Vandalicus, Africanus*, non secus ac si de iis omnibus triumphasset, quamvis nonnullis nationum illarum ipse tributa solveret, alias vero nunquam devicerit. Quare Theodebertus Francorum rex id non solum aegre tulit, sed eam ob rem Longobardos aliosque populos ad inferendum Iustiniano bellum permovit, ut lib. 1 narrat Agathias. Hunc Iustiniani fastum

A 52 Chosroës Persarum rex cum ad eum scribebat, maiore solebat fastu contemnere, ut Menander Protector exponit. Θεῖος, ἀγαθός, εἰρηνοπάτριος, ἀρχαῖος Χοσρόης βασιλεὺς βασιλέων, εὐτυχής, εὐσεβής, ἀγαθοποιός, ᾧ τινι οἱ θεοὶ μετὰ τύχην καὶ μεγάλην βασιλείαν δεδώκασιν, γίγας γιγάντων, ὃς ἐκ θεῶν χαρακτηρίζεται Ἰουστινιανῷ Καίσαρι ἀδελφῷ ἡμετέρῳ. Denique rerum a se gestarum, ac praesertim aedificiorum multitudine, atque splendore omnium obscurasse se imperatorum regumque nomina putavit. Quare post absolutum Sophiae templum, ut autor eius historiae narrat, illa Iustiniani vox fuit, ΣΟΛΟΜΩΝ ΝΕΝΙΚΗΚΑ ΣΕ. VICI TE SOLOMON. Quem etiam lapide expressum e regione S. Sophiae collocat, moestum atque κρατοῦντα τὴν διαγόνα αὐτοῦ καὶ ὁρῶντα τὴν ἀγίαν Σοφίαν, ὅτι ἐνικήθη εἰς μῆκος καὶ κάλλος, *genas dum eam Basilicam contemplatur, carpentem, quasi eius aedificii mole ac pulchritudine suum templum superatum doleret.* Autor Originum CP.

P. 72, 1. *Quas fortunarum rapinas illico vel prodegit barbaris, vel in insania aedificia insumpsit*] Ephraemius in chronico pene ad verbum hanc sententiam, ab aliis licet scriptoribus acceptam, carmine expressit.

Σωροὺς ἀπείρων χρημάτων χρυσαργύρου
ἐκ παντοδαπῶν ἡρανισμένους τρόπων,
ταῦτ' ἦν ἀφειδῶς ἐκκενῶν ὀσημέραι
εἰς βαρβάρων ἄμυναν εἰς κτίσεις δόμων.

Acervos infinitae pecuniae auri et argenti quacumque ratione aggeratos, quotidie prodigus exhausit vel in barbaros, vel in aedificia. Agathias qui haec vidit l. 5. Οἱ δὲ ἀρφὶ τὸν Ζαβεργάν οὐ πρότερον ἀποστήσεσθαι ἔφασαν πρὶν ἂν χρήματα πολλὰ παρὰ Ῥωμαίων κομίσαιντο καθάπερ οἱ Κόδουρτίγουροι. ὁ δὲ βασιλεὺς χρυσίον αὐτοῖς ἀπέστειλεν ὅσον ἀποχρῆν ᾧετο, ὅπως εἰρηναῖοι ἀπαλλαγείεν τῆς χώρας. *Miles Zaberganae non ante se discessurum affirmabat, quam multam pecuniam, quemadmodum Curtiguri acciperet.* Quare imperator tantum auri ad eos misit, quantum sufficere putabat, ut barbari data pace inde excederent. Is vero qui ad barbaros munera detulit Valentinus fuit βασιλικὸς μαχαιροφόρος, ut Menander Protector narrat. Vide tres sequentes notas.

P. 72, 5. *Barbaros inter se commisit*] Ioannes Antioche-

nus in collectaneis. Λογισάμενος Ἰουστινιανὸς τὴν δαπάνην τῶν τοσούτων χιλιάδων δεῖν ἔκρινε μᾶλλον δι' ὀλίγων δώρων συμβάλλειν ἀλλήλοις τοὺς τῶν ἐθνῶν ἄρχοντας, ἵνα αὐτὸς μὲν μήτε τοσαῦτα δαπανᾷ εἰς τὸν στρατὸν μήτ' ὀχλεῖται πέμπων κατ' αὐτῶν, ἐκεῖνοι δὲ ἀλλήλοις αἷτιοι φθορᾶς γίνοντο, ὃ δῆτα τέως ἐπὶ τοῖς ἐκείθεν τοῦ Ἰστροῦ Οὐννοῖς ἐποίησεν. Ἐγραψε γὰρ πρὸς ἓνα τῶν ἀρχόντων, ὅτι τῷ κρείττονι ὑμῶν πέπομφα δῶρα, καὶ ἐγὼ μὲν σὲ οἰόμενος εἶναι τὸν κρείττονα διὰ σὲ τοῦτο ἔγραψα, ἕτερος δὲ τις ἀφείλετο ταῦτα βλάβῃ λέγων ἐκεῖνος εἶναι κρείττων. Σπούδασον οὖν ὅτι σὺ πάντων ὑπερέχεις, καὶ λάβε τὰ ἀφαιρέ- P 128
θέντα τιμωρησάμενος αὐτὸν κατὰ λόγον. Εἰ δὲ μὴ τοῦτο ποιήσης, εὐδὴλον ὅτι ἐστὶν ὁ μείζων, καὶ πάντως ἡμεῖς ἐκείνῳ A 53
προσκεισόμεθα, καὶ σὺ στερηθήσῃ τοσούτων. Ταῦτα μαθὼν ὁ Οὐννος ἐκρότησε πόλεμον κατὰ τῶν ὁμοεθνῶν. καὶ οὕτως ἐπὶ πολὺ μαχόμενα ταῦτα τὰ ἔθνη ὑπ' ἀλλήλων ἀπώλοντο. *Revocans ad calculum Iustinianus quae expendebantur in tot militum multitudinem, iudicavit magis expedire paucis muneribus concitare inter se barbarorum tribunos, quam tot pecunias in exercitum, qui in eos immittendus esset, insumere, eaque cura vexari; quo illi sui forent interitus autores. Id sane adversus Hunnos fecit, qui in altera sunt ripa Danubii. Nam scripsit ad unum ex tribunis: munera vestrum praestantissimo misi, te vero omnibus antecellere ratus, haec ad te potissimum destinavi. At alius, ut audio, vi ea diripuit se praestantissimum esse dictitans. Tuum ergo erit studium ostendere quod longe caeteris excellas. Sume tibi ablata, et illum ulciscere, ut par est. Quod nisi feceris, plane manifestum erit, illum praestare; quare nos quidem ei favebimus, tu vero etiam muneribus privaberis. His auditis Hunnus bellum in suos populares excitavit; sicque ea gens diuturnis et intestinis bellis deleta est. Iisdem artibus in Sandiclum et Zaberganem Cotrigurorum tribunos usus est, ut explicat Agathias l. 5, et Menander Protector in eclogis. qui et Abares, inquit, ἠφάνισεν ἄν, delevisset Iustinianus, εἶγε μὴ τῷ ὀφειλομένῳ τέλει πρότερον ἠφάνιστο αὐτὸς, nisi ipse prius morte deletus fuisset.*

P. 72, 6. *Immanes pecunias perdita munificentia largitus est*] In libris ipsis, quos Iustiniano legendos Procopius tradidit, idem habet, et l. 8. Οὐννοι δῶρα πολλὰ ἀνὰ πᾶν ἔτος πρὸς βασιλέως κομίζονται, καὶ διαβαίνοντες ποταμὸν Ἰστρον καταθέουσιν ἕσαεὶ τὴν βασιλέως χώραν, ἔνσπονδοί τε καὶ πολέμιοι Ῥωμαίοις ὄντες. *Hunni plurimi quotannis a principe accipiunt donativa, quamquam Danubium transgressi, perpetuo in imperatoris ditionem excurrant, semper foedera, semperque inimicitias cum Romanis exercentes. Toto sui imperii tempore id Iustinianus commisit, sed cum senescere coepit, atque desidia se dedere, haec una illi ad hostium vim repellendam*

fuit machina, ut ait Agathias l. 5. ἀμφὶ τὴν ἐσχάτην τοῦ βίου πορείαν Ἰουστινιανὸς ἀπειρηκέναι τοῖς πόνοις ἐδόκει, καὶ μᾶλλον αὐτὸν ἤρεσκεν συγκρούειν ἐν σφίσι τοὺς πολεμίους, καὶ δώροις αὐτοὺς εἴ που δεήσοι καταθωπεύειν καὶ ταύτῃ ἀμωσγέπως ἀποκρούεσθαι, ἢ ἐφ' ἑαυτῷ πεποιθέναι, καὶ μέχρι παντὸς διακινδυνεύειν. *Ad ultimum suae vitae cursum Iustinianus a laboribus visus est abhorruisse, cum potius haberet committere inter se hostes, et muneribus delinitos tantisper repellere quam sibi fidere, et in apertum se inferre discrimen.* Menander, οἷς οὐκ ἐχρῆν τὸ μεγαλόδωρον ἐπεδείκνυτο. *Quibus haud conveniebat munificentissimus erat.* De hoc saepe in reliqua historia Procopius, et nos infra, ad p. 87 lin. 11.

P. 72, 13. *Qui acta praeda insuper incursionis mercedem consequerentur a munificentissimo principe]* Quod aegro non solum animo tulit populus Constantinopolitanus; sed etiam publice in imperatorem iis vocibus invectus est, ut scribit Agathias l. 5. Οἱ βάρβαροι χρυσίον ἐκομίσαντο χαριστήριον, ὥστερ
 A 54 ἡμῶν ἐς αὐτοὺς πεπλημμεληκότων. *Barbari aurum dono tulerunt, quasi in eos iniurii nos fuerimus.* Qua in re cum excusare Iustinianum Agathias nitatur, eo magis accusat.

P. 73, 3. *Multae provinciae quinta et amplius oppressae sint vastatione]* Plenae sunt illius temporis historiae; nec refert de provinciis dicere, quod una sensit urbs Roma. Hanc anno sexagesimo, quam ab Odoacro capta fuerat, Belisarius primo recuperat. Totilas deinde post secundam Belisarii in Gotthos expeditionem, pulsus Romanis occupat. Insequente anno, Belisarius dirutam, peneque vacuum ingreditur. Rursum tertio post anno, Totilas a Belisario reffectam invadit, suoque tenet praesidio. Tandem Narses, fuis Gotthis, profligatoque Totila, adserit imperio Romano. Ex Procopio et Agathia.

P. 73, 7. *Pro pace cum Chosroë stabilienda]* Pecunia Chosroae pro pace numerata fuit δέκα καὶ ἑκατὸν κεντηνάρια. Vide l. 1 de bell. Pers. Iustinianus imperium Romanum Persis tributarium fecit; quanto id cum damno, sensit eius successor Iustinus. Nam arma in Romanos Persae ideo sumpserunt, ut
 P 129 Ioannes Epiphaniensis illorum temporum scriptor l. 1 narrat, ὅτι ὁ βασιλεὺς Ἰουστίνος οὐδαμῇ ἡξίου χρυσίου λίτρας πεντακοσίας, ἐφ' αἷς πρότερον γέγονασιν αἱ σπονδαὶ παρέχειν Μήδοις ἐς ἕκαστον ἔτος, καὶ τὴν Ῥωμαίων πολιτείαν Πέρσαις ὑπόφορον ἐσαεὶ καταστήσασθαι. *Quia Iustinus imperator solvere Persis quotannis recusabat quingentas auri libras, quibus stabilitae sub Iustiniano induciae fuerant. Ne Romana respublica Persis tributaria perpetuo fieret.* Idem de Abaribus Menander in eclogis; quorum legatio barbarorum haec continebat. Χρεῶν ὃ βασιλεὺς κληρονομοῦντά σε τῆς πατρώας ἀρχῆς, καὶ τοὺς πατρῶους φίλους οὐκ ἄλλως ἢ περὶ ὁ πατήρ ὁ σὸς εὖ ποιεῖν, καὶ

ταύτῃ φαίνεσθαι μᾶλλον διάδοχον εἶναι τετελευτηκότος τῷ μηδὲν ἐναλλάττειν ὧν ἐκεῖνος ἔπραττε περιῶν, οὕτω γὰρ καὶ ἡμεῖς τῆς αὐτῆς ἀνθεξόμεθα γνώμης, καὶ οὐχ ἦντον τὸ τῆς εὐεργεσίας ὄνομα μεταθήσομεν, εἰ δὲ καὶ μετ' ἐκεῖνον εὐεργέτην ἀποκαλέσομεν πρὸς γε καὶ αἰσχυνησόμεθα τῷ πεπονθέναι καλῶς μὴ τοῖς ὁμοίοις ἀμείβεσθαι τὸν δεδρακότα. Καὶ γὰρ πατέρα τὸν σὸν δώροισι ἡμᾶς φιλοφρονούμενον ἀντεδωρούμεθα τῷ καὶ δυνάμενοι μὴ κατατρέχειν τὴν Ῥωμαϊκὴν, ἀλλὰ πλεον ἐνδείκνυσθαί τι. τοὺς γὰρ ἐκ γειτόνων ὑμῖν βαρβάρους τὴν Θράκην αἰὲ περικόπτοντας ἠφάνισαμεν ἀθρόον, καὶ οὐδεὶς ὅστις οὖν αὐτῶν περιλέλειπται τὰ Θρακῶν ὀρίσματα καταδραμούμενος, δεδίασι γὰρ τῶν Ἀβάρων τὴν δύναμιν φιλίως ἔχουσαν πρὸς τὴν Ῥωμαίων ἀρχήν. πεπείσμεθα δὲ οὖν ὥς ἐν τούτῳ μόνῳ καινοτομήσεις ἡμᾶς, τῷ πλεον παρέχειν ἡμῖν, ἢ ὁ σὸς ἐδίδου πατήρ. ἀνθ' ὧν καὶ ἡμεῖς ἥπερ ἐκείνῳ γενησόμεθα σοι κατὰ τὸ πλεον ὑπεύθυνοι, καὶ μείζονας ἐποφλήσομέν σοι τὰς χάριτας. πάρεσμεν οὖν ληψόμενοι τὰ κατὰ τὸ εἰωθός. γινῶθι γὰρ ὥς ἄλλως οὐκ ἔστι δυνατόν τὸν καθ' ἡμᾶς ἡγεμόνα σοί τε καὶ τῇ Ῥωμαίων εὐνούστατον ἔσεσθαι πολιτείᾳ, εἴγε μὴ ἐγχειρισθείη πρότερον αὐτῷ τὰ ἐφ' οἷς οὐ κινεῖν ὅπλα κατὰ Ῥωμαίων ἔγνω. Huiusce lega- A 5
tionis sententiam in illis Corippi carminibus habes.

Ad tua nos princeps haec splendida moenia misit

Annua perlargi patris solatia vestri

Sumere tempus adest. Sanctus quae prae-buit ille,

Vos etiam praebere decet, si foedera pacis

Intemerata tibi, si mavis pacta manere,

Debita quaerenti transmittite munera regi.

P. 73, 9. *In societatem pertractis Alamundaro, et Hunnis]* De Alamundaro, et Hunnis in societatem vocatis, et de bello ob id recrudescente lege l. 2 bell. Pers. ubi quasi ex aliorum sententia hoc idem Iustiniano flagitium improperat. Nam secundum caput conditionum pacis cum Chosroë stabilitae sic habebat. Ὡς ἂν οἱ σύμμαχοι Σαρακηνοὶ ἐκατέρας πολιτείας ἐμμένοιεν καὶ οὐ τοῖς βεβαιωθείσι, καὶ μήτε τοὺς Περσῶν κατὰ Ῥωμαίων, μήτε τοὺς Ῥωμαίων ὀπλίζεσθαι κατὰ Περσῶν. Ut narrat Menander Protector. *Saraceni utriusque reipublicae socii, haec stabilita capita observent, ut neque Persarum socii contra Romanos, neque Romanorum foederati contra Persas arma sumant.*

P. 73, 16. *Hos omnes priori sententia decedere iussit]* Non damnat Procopius Iustiniani zelum, sed apostoli censura carpit, quod is non secundum scientiam fuerit. Primo, ob exactas ab haereticis poenas non tam religionis causa, quam pecuniae cupiditate. Deinde, quod Samaritas et Gentiles, qui verbi praedicatione ab erroribus erant abstrahendi, ipsae legum, V 360 et armorum vi ad pietatem cogere maluerit. Tertio, quod

non tam falsas sectas aboleverit, quam Christianam religionem illorum colluvie polluerit, qui legum terrore, et poenae formidine per simulationem ad ecclesiam transierunt. Denique quod ea severitate Romanam rempublicam flagitiosorum hominum coniurationibus perturbaverit, ac tot populorum sanguine, caedibusque compleverit. Quae omnia prudens quisque imperator nullo reipublicae periculo, ac minimo subiectorum incommodo facile obtinisset. Addit Theophanes, *δουὲς αὐτοῖς προθεσμίαν τριῶν μηνῶν πρὸς ἐπιστροφὴν, constitutum his omnibus a Iustiniano fuisse trium mensium tempus ad conversionem.*

P. 74, 8. *Quibus nemo principum aliquando molestiam intulisset*] Non negat Procopius ab aliis principibus animad-
P 130 versum olim in Arianos fuisse, quorum exiliis, bonorum publicationibus, atque suppliciis plenae superiorum essent temporum historiae: sed indicat a Iustiniano haereticorum fortunas oppidatim, populatimque, et sub idem tempus confertim fuisse direptas; quod alii principes, nonnisi privatim, et per occasionem, parciusque fecissent. Caeterum non solum ecclesiastici ultimo supplicio afficiendos putarunt haereticos; Dioscori siquidem Alexandrini in hominem religionis reum ea vox est, *οὐ μόνον τιμωρίας ἄξιός ἐστιν, ἀλλὰ πυρὸς, non qualicumque*
A 56 *dignus poena est, sed igne.* Et contra Eusebium Dorylaei episcopum conclamatum est Ephesi; *ἄρον, καῦσον Εὐσέβιον. οὗτος ζῶν καῖ. οὗτος εἰς δύο γένηται. ὡς ἐμέρισε, οὕτω μερισθῇ. Tolle, incende Eusebium. Hic vivus ardeat. Hic in duo dissecetur. Sicut divisit, ita dividatur.* Verum etiam Constantinopolitani imperatores, ut Constantinus in Arii librorum lectores, sectatoresque, et Marcianus Augustus in Eutychianos capitali supplicio animadvertendum censuerunt. Hi vero neque a ridiculis tam perniciosarum pestium impropertiis abstinerunt. Nam Byzantii in publicis latrinis haereticorum antesignani ex marmore sculpti humi iacuerunt, ut in teterima capita ventris onera plebs egereret: quod hic satis fuerit addidisse ad sexcenta alia, quae docti viri hac super re ex antiquis monumentis collegerunt. *"Ενθα Ἀρειὸς τὸν αἰσχιστὸν θάνατον ἀπέλαβεν, ὑπὸ τοῦ θεοφιλοῦς Θεοδοσίου ἄρειος ἐν μάρμαρῳ ἀναγλύφῳ γειτνιῶντι τῇ γῇ ἐτέθη, καὶ σὺν ἐκείνῳ Μακεδόσιος, Σαβέλλιος, καὶ Εὐνόμιος πρὸς αἰσχύνην αὐτῶν, ὡς ἂν οἱ παρερχόμενοι κόπρον, καὶ οὖρον, καὶ ἐμπτύσματα ἐνρίψωσιν αὐτοῖς. Εὖ in loco ubi Arius abominandam mortem subivit, a piissimo Theodosio sculptus est ex marmore humi haerens, et una cum illo Macedonius, Sabellius, et Eunomius ad impropertium, ut praetereuntes sputis, urina, ac stercore eos deturparent.* In πατρίοις CP. Demum si qui principes, ut Procopius ait, Arianis vel aliis sectariis non intulerunt molestiam, ii vero non solum contra ecclesiasticas sanctiones, sed

imperiales etiam fecerunt; ut idem Iustinianus, qui lege adversus omnes Arianos lata, immunes tamen Exocionitas Arianos pronunciavit. Eos scilicet qui ad sua sacra extra urbem Byzantium parte septentrionali conveniebant; quem locum Ἐξω κίονια, a compluribus extra moenia columnis inibi extantibus dictum fuisse legimus in antiquitatibus CP. Theophanes, ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἀπέσπασε πάσας τὰς ἐκκλησίας τῶν αἰρετικῶν, καὶ ἀπέδωκεν αὐτὰς τοῖς ὀρθοδόξοις, δίχα τῶν Ἐξακτιονιτῶν Ἀρειανῶν. *Imperator Iustinianus abstulit omnes haereticorum ecclesias, easque orthodoxis concessit, exceptis iis, quae Arianorum Exacionitarum essent.* Hi nempe nobilissimi Arianorum erant, in quorum collegium adscribi Gotthorum reges Italici consueverant. Quare autor chronici Alexandrini, ad annum Zenonis undecimum, Theodoricum *Exocionitam* vocat; quem locum eruditus interpres Matthaeus Raderus parum intellexit.

P. 74, 15. *A seditionum popularibus passim mactati*] In ecclesia sancti Mocii a Constantino exaedificata, et iam inde ab Arianis occupata, eorum πολλοὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου, *quamplurimi contrucidati sunt tempore Iustiniani magni.* In πατρίοις CP. ita legimus.

P. 75, 1. *Cum iis temere conflagrarunt*] Similia in historiis habentur; Salustius idem plane de Thalensibus scribit. *Hi postquam murum arietibus feriri, resque suas afflictas vident, aurum, argentumque, et alia, quae prima ducuntur, domum regiam comportant; ibi vino et epulis onerati, illaque et domum, et semet igni corrumpunt, et quas victi ab hostibus poenas metuebant, eas ipsi volentes pependere.*

P. 75, 2. *Lege hac lata etiam in Samaritas*] Quid illa lex contineret; paulo ante Procopius dixit. *Hos omnes priore A 57 sententia decedere iussit, protervis tum alia minatus, tum et ne liberis aut propinquis bona relinquerent interdicens.* Iustiniani ergo constitutio contra Samaritas non est lex nona cod. de haeret. ut vir doctus Caesar Baronius opinatur. Accedit quod in novella 129 singula numerantur capita constitutionis in Samaritas, quae in lege illa nona minime apparent. Porro tres de Samaritis video Iustiniani constitutiones. Prima de religione illis interdicta, cuius hic Procopius meminit; unde turbae et seditiones in Palaestina manarunt. Secundae singula capita in novella 129 recensentur, quam, ut Cyrillus Scythopolitanus ait, instante sanctissimo viro Saba Palaestino- P 131 rum legato Iustinianus sancivit, factam ab eis rebellionem, et damna Christianis illata vindicaturus. Haec summa constitutionis fuit. πάντεςθαι τὰς τῶν Σαμαρειτῶν συναγωγὰς, καὶ πάσης τῆς πολιτείας ἀπελάννεσθαι, καὶ μήτε κληρονομεῖν τοὺς ἰδίους, μήτε κατὰ δωρεᾶς δίκαιον αὐτοῖς παραπέμπειν. εἰ δὲ

ἀναιρεθῆναι αὐτοὺς, μάλιστα τοὺς ἀρχηγούς, καὶ ἀτάκτους. *Ut Samaritarum synagogae clauderentur. Ipsi vero a republica gerenda submoverentur. Ne ad suos haereditates, vel etiam donationis nomine transmitterent. Ut denique ipsorum primores et seditiosi occiderentur.* Tertia Iustinianus superiorem revocavit Sergii Caesareae praesulis rogatu. Nam novella 45 quae de Iudaeis aequae ac Samaritis est, huc non pertinet.

P. 75, 5. *Christianorum nomine cum suo permutato]* Iustinus iunior novella de Samaritis. *Evaserunt, inquit, in tantam nonnulli eorum vesaniam, ut vel salutaris baptismo dignati, denuo ad id mali unde discesserant, redierint, et eadem cum Samaritanis habere in pretio, eodem cum ipsis agitari furore dignoscantur.* Chronicon Alexand. Τινὲς ἐξ αὐτῶν φροβηθέντες προσῆλθον ἐξ ἀνάγκης τῷ Χριστιανισμῷ, καὶ δεχθέντες ἐβαπτίσθησαν, καὶ ἕως τῆς σήμερον ἐπαμφοτερίζουσιν. καὶ ἐπ' αὐστηρίᾳ μὲν ἀρχόντων σχήματι διεψευσμένῳ ὑποῦλως καὶ κακούργως ὡς Χριστιανούς ἑαυτοὺς ἐμφανίζουσιν, ἐπὶ χανυότητι δὲ ἀρχόντων φιλοχρημάτων Σαμαρεῖται καὶ μισοχριστιανοὶ, καὶ ὡς μὴ γνόντες Χριστιανισμὸν οὕτω διαπλάττονται τοὺς ἀρχοντας πείθοντες Σαμαρετίζειν διὰ τῶν χρημάτων. *Quidam ex illis sibi metuentes, urgente necessitate, se ad Christianam religionem contulerunt, qui recepti sacro fonte tincti sunt, hodieque utramque religionem consecantur in speciem quidem propter severitatem praesidum se subdole et perfide Christianos mentiuntur: nacti vero magistratus avaros, et in religione remissos, Samaritae sunt, pessimeque oderunt Christianos, itaque vivunt, ac si Christum nescirent, ut provinciarum procuratores pecunia corrumpunt, ut Samaritis faveant.* Ex his, ut Cyrillus Scythopolitanus ait, fuit Arsenius homo singularis apud Iustinianum et Theodoram autoritatis, de quo Procopius infra p. 120.

A 58 P. 75, 10. *Agrestes agmine facto in Caesarem arripiunt arma]* Huiusce Samaritarum rebellionis omnes fere posteriores historici meminerunt. Theophanes accidisse ait anno Iustiniani secundo, mense Iunio. Chron. Alexandr. anno quarto Lampadio et Oreste consul. Uter verius, haud facile dixerim. Τούτῳ τῷ ἔτει Σαμαρεϊτῶν στασιασάντων, καὶ ποιησάντων ἑαυτοῖς βασιλέα καὶ Καίσαρα, ἐπέμφθη Εἰρηναῖος ὁ Πενταδίας Στρατηλάτης, καὶ ἐθανάτωσε πολλούς. *Hoc anno Samaritanis tumultuantibus, sibique regem et Caesarem creantibus, Irenaeus Pentadiae dux exercitus missus est, qui multos interfecit.* Aliam refert Samaritarum seditionem Theophanes ad annum Iustiniani vigesimum nonum; quem locum ita vertit Anastasius Bibliothecarius. *Vigesimo nono imperii Iustiniani anno seditionem concitavere Iudaei et Samaritae Caesareae Palaestinae, et facti quasi in ordine Prasinovenetorum irrue-*

runt in Christianos eiusdem civitatis, et multos interfecerunt, et ecclesias combusserunt. Stephanumque praefectum ipsius urbis in praetorio peremerunt, et substantiam eius surripuerunt. Uxor vero illius ascendens ad urbem, adiit imperatorem, qui iussit Adamantio magistro militum descendere in Palaestinam et occisionem exquirere Stephani, etc. In hac expeditione imperator fuit Adamantius; in priore illa Irenaeum Pentadiae Theophanes memorat, Cyrillus Scythopolitanus Theodorum et Ioannem. Sed huius, utpote eiusdem aetatis scriptoris, integram audire narrationem praestat, quam e scriptis Vaticanis libris decerpsimus. Οἱ κατὰ Παλαιστίνην Σαμαρεῖται τὸ ἔθνος ἅπαν κατὰ τῶν Χριστιανῶν στρατεύσαντες πολλὰ ἀθέμιτα διαπράξαντες, τὰς μὲν ἐμπιπτούσας ἐκκλησίας πραιδεύοντες, τοὺς δὲ συμπίπτοντας Χριστιανούς διαφόροις κολάσεσιν ἀφειδῶς ἀποκτείνοντες, καὶ χωρία ὁλόκληρα τῷ πυρὶ παραδιδόντες, ἐν τοῖς μάλιστα περὶ Νεάπολιν τόποις, ἔνθα τυραννήσαντες ἔστησαν ἑαυτοῖς βασιλέα Ἰουλιανόν τινα σύνεθνον αὐτῶν. Τότε δὴ τὸν μὲν ἐπίσκοπον Νεαπόλεως Σαμμωνᾶ κατέσφαξαν, τινὰς δὲ συλλαβόμενοι πρεσβυτέρους, καὶ τούτους κατακόψαντες ἀπετηγά- V 361 νισαν μετὰ λειψάνων ἁγίων μαρτύρων, καὶ πολλὰ τοιαῦτα δεινὰ πεποιήκασιν, ὥστε τὰς βασιλικὰς καλουμένας ὁδοὺς ἀδιαβάτους τοῖς Χριστιανοῖς γενέσθαι. Τούτων οὖν ἀπάντων εἰς ἀκοὰς εἰσελθόντων τοῦ εὐσεβεστάτου ἡμῶν βασιλέως Ἰουστινιανοῦ ἐκλεύθησαν Θεόδωρος καὶ Ἰωάννης οἱ ἐνδοξότατοι στρατὸν συνα- P. 132 γεῖραι, καὶ τῶν Σαμαρειτῶν καταστρατεῦσαι, καὶ συμβολῆς γενομένης ἀνῆρέθη Ἰουλιανὸς καὶ πλῆθος πολὺ Σαμαρειτῶν.

P. 75, 10. *Designatoque sibi imperatore Iuliano*] Sicuti multarum gentium a se profligatarum nomina sibi Iustinianus ascivit, ita et eius tyranni, ut habes in edicto septimo, *imper. Caes. Flav. Iustinianus, Aleman. Gotth. Franc. Germ. Ant. Alan. Vand. Affr. Pius, felix, inclytus, victor, triumphator, semper Augustus, Iulianus*. Parum hoc animadvertit Henricus Agylaeus, vel quisquis alius ad illam inscriptionem notavit: *Quod Iulianus his adiicitur, vitiosum iudicio*. Num (quod modo succurrit) ibi Iustinianus rescribit Iuliano praefecto praetorio? de quo nos infra ad p. 92. Octavius a Rosberg profert huius Iuliani antiquum nomisma; sed allucinatur; nam Iuliani Apostatae id esse cum reliqua omnia declarant, tum aversa nomismatis facies gentilium simulacris insignita, A 59 et votum Cybalae Turritae ac Palladi nuncupatum.

P. 75, 17. *Exactione nullo humanitatis modo imperata*] Non dissimulo Cyrilli Scythopolitani, qui haec pene vidit, narrationem plane contrariam. Is refert primae Palaestinae, ubi potissimum Samaritarum incursio desaevierat, δώδεκα κεντηναρίων συγχώρησιν ἐποιήσαντο δημοσίων, *duodecim centenariorum ex publicis vectigalibus remissionem factam fuisse*: Scythopoli

vero quae hostium damna minus senserat, ἐνὸς μόνου κεντη-
 ναρίου συγχώρησιν δοθῆναι συνείδον οἱ ἐπίσκοποι, *unius tan-*
tum centenarii remissionem dandam episcopos decrevisse. Epi-
 scopos ait decrevisse, nempe Autonium Ascalonitam, et Zacha-
 riam Pellensem, quos pensitandis clericorum et ecclesiarum
 damnis Iustinianus praefecerat, ut idem Cyrillus narrat. Nam
 Sabas vir sanctus eam remissionem non pro clero tantum, sed
 etiam pro populis Palaestinae fidelibus fortasse petierat: Iusti-
 nianus instante tali tantoque viro ecclesiis negare veritus est;
 reliquis populis concedere noluit. Hoc est de quo Procopius
 conqueritur. Ino ea ipsa tredecim centenariorum remissio, si
 cum cleri, ecclesiarum, et monasteriorum Palaestinae multitu-
 dine comparetur, post tantam cladem minima et pene ridicula
 videbitur. De vectigali ab ecclesiasticis etiam persoluto dicam
 infra, ad p. 102. lin. 31.

P. 76, 1. *In gentiles saevitiam convertit*] Anno imperii
 suo tertio, indictione octava, ut scribit Theophanes, ἐποίησεν
 ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς διωγμὸν μέγαν κατὰ Ἑλλήνων, καὶ πά-
 σης αἰρέσεως, καὶ τὰς τούτων οὐσίας ἐδήμευσεν ἀπάσας. *Fecit*
Iustinianus imperator persecutionem magnam adversus genti-
les, et omnes haereticos, illorumque substantias publicavit.
 Mirum sane est primarios imperatoriae aulae principes, hac
 lata lege, gentilitiae superstitionis reos actos fuisse. Inter
 hos, ut refert Hesychius, Procopius, Theophanes, et Suidas,
 fuerunt *Tribonianus quaestor, Thomas magister officiorum,*
Ioannes praefectus praetorio, et Phocas patricius magister
militum conficiendo codici a Iustiniano praefecti. His addit
 Theophanes *Asclepiodotum praefectum praetorio, Macedonium*
referendarium, et Pegasium Heliopolitanum patricium. Falso
 Aimoinus numerat *Belisarium*: lege quae supra narrat Proco-
 pius de Theodosio e sacro lavacro suscepto ab Antonina et
 Belisario.

P. 76, 3. *Inter libamina, et sacrificia, atque impias re-*
ligiones deprehensi sunt] Hac infamia notatur Severus, quem
 unice amavit ac fovit Theodora imperatrix. In ep. monacho-
 rum ad Menam.

P. 76, 4. *Quae vero in Christianos ipsos commisit, in-*
fra dicturi sumus] Saeviit etiam in Christianos; quod licet
 hic, et rursus infra p. 115 polliceatur, nescio tamen an obli-
 vione promissum non fecerit. Hoc autem loco (quantum as-
 sequi coniectura possumus) dicturus erat Procopius de Chri-
 stianorum caedibus, aliisque suppliciis ob tria capita, et alias
 eo tempore controversas de dogmatibus quaestiones. Id ipse

A 60 Procopius innuit lib. hist. 8. οἱ γὰρ ἄλλοι ἐν Ἰλλυριοῖς ἀμφὶ
 πόλιν Οὐλπιάναν βασιλέως ἐπαγγείλαντος διατριβὴν ἔσχον στά-
 P 133 σεως ἐνταῦθα πρὸς τῶν οἰκητόρων γεγεννημένης, ὧνπερ ἔνεκα

ἐν σφίσιν αὐτοῖς οἱ Χριστιανοὶ διαμάχονται, ἥπερ μοι ἐν λόγοις τοῖς ὑπὲρ τούτων γεγράφεται. *Nam alii Ulpianae in Illyrico Caesaris iussu substiterunt; nempe excitata inibi a civibus seditione ob eas quaestiones, quibus inter se Christiani dissident; de quibus opportuno loco dicturus sum.* Scilicet iam tum librum *Ἀνεκδότων* moliebatur. Vide has notas infra ad p. 115.

P. 76, 5. *Post haec turpes puerorum amores lege vetuit]* Duae hac de re constitutiones extant. 77 et 141 quarum altera cum per aliam occasionem scripta videatur, altera vero data sit anno decimo octavo post consulatum Basilii, haud dubito, quin prima interciderit, quam sub initium imperii factam hic Procopius subindicat, ac Theophanes editam anno secundo aperte dicit, et occasionem ferendae legis ita narrat. Τούτῳ τῷ ἔτει Ἡσαΐας ἐπίσκοπος Ρόδου, καὶ Ἀλέξανδρος ἐπίσκοπος Διοσπόλεως τῆς Θράκης καθηρέθησαν ὡς παιδερασταὶ εὐρεθέντες, καὶ ἐτιμωρήθησαν δεινῶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως κανυλοτομηθέντες καὶ πομπεύσαντες τοῦ κήρυκος βοῶντος. Ἐπίσκοποι ὄντες τὸ τίμιον σχῆμα μὴ ἐνυβρίζοιτε. καὶ ἐξέθετο ὁ βασιλεὺς νόμους σφοδροὺς κατὰ τῶν ἀσελγαινόντων, καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐτιμωρήθησαν. *Hoc anno Esaias episcopus Rhodi, et Alexander episcopus Diospoleos in Thracia exautorati sunt, utpote masculorum corruptores deprehensi, et ab imperatore severe puniti sunt, nam exsectis veretris per urbem ducti, praecone proclamante; quicumque estis episcopi reverendam dignitatem ne dehonestetis. Quare Augustus in libidinosos severas leges edidit, multique supplicio affecti sunt.* Severas nominat leges quas hic Procopius refert, ac detestatur, quibusque nescio an religiosissimus imperator Constantinus magnus bonum factum adscripsisset; praesertim cum in episcopos tam indecore observarentur. Nam ille (ut Theodoretus narrat l. 1 c. 11) *paludamento se obtecturum affirmabat eum episcopum, quem alienae uxori stuprum inferentem forte vidisset, ne facinoris aspectus, eos qui id ipsum cernerent, ulla ex parte laederet.*

P. 76, 7. *Nulla prorsus decoro in eos facta animadversione]* Scilicet, ut statim subdit, pudendis truncati, publice ludibrio erant, sicuti modo ex Theophane diximus. Addit Ioannes Sículus et Anonymus in chronico, τοῖς δὲ καλάμους ὀξεῖς εἰς τοὺς πόρους τῶν αἰδολῶν διεπέρασε. *Aliis vero acutos calamos in meatus genitalium ingessit.* Quod nescio quis detestatus, id cur faceret, ab Iustiniano quaesivit, εἰ δὲ ἱεροσυλήκασιν, οὐκ ἂν τὴν χεῖρα τούτων ἀπέτεμον; an non, inquit ille, si sacrilegium commisissent, manus illis amputandae fuissent? Zonaras.

P. 77, 7. *Senatores vero ut ab iisdem emungi fortunis potuerint, iam dico]* Licet de suppilatis senatorum bonis in

hac tota historia sparsim complura disserat Procopius; hoc tamen loco quasi proprio ex praecipuis senatoribus nonnullos nominat. Inter alios fuit Iuliana nobilissima, eademque piissima femina; a qua tamen singulari prudentia, atque religionis documento delusus est Iustinianus. Longior narratio est, tu eam lege apud Gregorium Turonensem de gloria martyrum c. 133.

P. 78, 1. *Possessionem quasi haeredes adeunt, productis tabulis, quas ab eo minime confectas fama erat*] Hoc etiam supra p. 36 et p. 87. Horum scelerum minister fuit Anatholius domus imperatoriae curator, ἄδικος ἐς τὰ μάλιστα γεγονώς καὶ πολλοὺς ὅσους τῶν οἰκείων ἀφηρεμένους γραπτὰς σανίδας, καὶ ῥάκη ὑποπόρφυρα τοῖς τῶν εὐδαιμόνων οἴκοις θαμὰ ἐπέβαλε τὴν ἐς βασιλέα εὐνοίαν προϊσχύμενος, καὶ ταύτῃ ἅπαντα ἐσφετερίζετο βιαζόμενος μὲν ἀναίδην, καὶ ἀναρδῶν τὰ βουλευμάτα τῶν ἀποιχομένων, χαίρειν δὲ λέγων πολλὰ τοῖς νόμοις, οἳ δὲ τοὺς παῖδας κληρονομεῖν ἐθέλουσι τῆς τῶν φουσάντων περιουσίας: homo iniustissimus, qui quam multorum bona exilavit, et titulorum tabellas, vel purpurae segmenta divitum domibus saepe affixit, praelataque illorum in Caesarem benevolentia sic omnia furatus est; impudenter violatis, atque abolitis defunctorum voluntatibus, necnon legibus pessumdatis, quae liberos paternae substantiae haereditatem adire volunt.

P 134 Agathias l. 5. Vide has notas ad p. 127. Ut in aere Caesaris ea fuisse bona intelligerentur, scripti illi tituli, vel appensa purpura declararunt. Hoc non est assecutus Christophorus Persona interpres; ad quod illustrandum facit locus ille novellae 28 ubi Iustinianus ait nemini licere titulos affigere praediis vel domibus alienis. μόνον γὰρ ἴδιον τοῦτο τοῦ τε δημοσίου, τῶν τε βασιλικῶν οἴκων, τῶν τε ἡμετέρων, τῶν τε τῆς εὐσεβεστάτης Αὐγούστης, id enim proprium esse fisci, domorum imperialium, nostrarum, et piissimae Augustae. Ibique vocat titulos σανίδας, ut hoc loco Agathias. Iurisconsultus Graecus sic explicat. Μηδεὶς τίτλους ἰδικοὺς τοῖς ἀγροῖς αὐτοῦ ἐπιθήσοι ἢ τοῖς τοῦ Πέτρου. οἶον ἵνα τυχὸν θήσοι ἐν τῇ εἰσόδῳ τοῦ ἀγροῦ πινακίδιον, ἢ σκουτάριν, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτο, καὶ γράψοι ἐν ἐκείνῳ ὅτι ὁ παρὼν ἀγρὸς τοῦ Σεβαστοκράτορός ἐστιν, ἢ τοῦ μεγάλου Δομεστίκου, ἢ κρεμάσοι βῆλον βασιλικόν, ὥστε νομίζεσθαι αὐτὸν εἶναι βασιλικόν. Vide has notas ad p. 128.

V 362 P. 78, 2. *Tatiani, Demosthenis, Hilarae*] Tatianus vir ditissimus, magister officiorum, ad quem Iustinus et Iustinianus rescribunt. l. 5 cod. de mag. offic. Demosthenes sub Iustino egit praefectum praetorio, atque iterum sub Iustiniano, ut dicimus infra ad p. 92. De Hilara in antiquis monumentis nihil occurrit.

P. 78, 6. *Ioannis Basilii filii*] Tantaе fuerunt horum

divitiae, ut passim ab imperatoribus darentur obsides, et a barbaris perlibenter acciperentur. Basilius pater ab Anastasio Persis datus est, et anno eius imperii quinto decimo redemptus. Theophanes. Ioannes vero filius datus iisdem est a Belisario. Procopius l. 2 bell. Pers.

P. 78, 11. *Pretium id Daras convectum*] De huius civitatis nomine nescio quid somniarit Aimoinus l. 2 de gest. Franc. nam *Persarum regi captas Romanorum urbes restituere* A 62 *neganti, Iustinianus, inquit, respondit, Daras. Pro cuius novitate sermonis civitas eo loci constituta est, cui Daras nomen est.* Ἀναστάσιος ὁ βασιλεὺς ἐτείχισε τὸ Δαρὰς χωρίον τῆς Μεσοποταμίας μέγα καὶ ὀχυρὸν μέσον τῶν ὁρίων κείμενον Ῥωμαίων τε καὶ Περσῶν, καὶ ἐποίησεν ἐκκλησίαν, καὶ ἀποθήκας σίτου, καὶ κιστέρνας ὑδάτων καὶ ἐμβόλους, ὀνομάσας αὐτὴν Ἀναστασιούπολιν, καὶ ἔδωκεν αὐτῇ δίκαια πόλεως. *Anastasius imperator Daras Mesopotamiae Pagum magnum et munitum ad fines Persarum, et Romanorum situm moeniis cinxit, ornavitque ecclesiis, horreis, cisternis, ac propugnaculis, et Anastasiopolim vocatum, donavit iure civitatis.* Idem habet Procopius l. 1 bell. Pers. et Evagrius l. 3 c. 37 additque locum illum *Daras* ob id appellatum, quod Darius ibidem ab Alexandro rege Macedonum penitus devictus fuerit. Chron. Alexandr. Doras, quia δόρατι, *hasta* Darius ab Alexandro confossus interierit.

P. 78, 16. *Sed plane difficile memoratu est, quot hominum sese ultroneos haeredes instituerint*] Etiam Evagrius l. 4 carptim breviterque tam uberem historiae partem perstringere maluit. Sed l. 5 c. 3 libere prodidit Aetherium patricium, qui Iustiniano tot scelerum ac furtorum minister fuit. Αἰθέριος διὰ πάσης ἰὼν συκοφαντίας τὰς τε τῶν ζώντων, καὶ τελευτώντων οὐσίας ληϊζόμενος ὀνόματι τῆς βασιλικῆς οἰκίας, ἧς ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ προειστήκει. *Aetherius nullum calumniae genus praeteriens, tum vivos, tum mortuos nomine aulae imperatoriae, cui, regnante Iustiniano, praefuit, fortunis spoliavit.*

P. 79, 1. *Antequam seditio existeret victoriorum*] In Graeco est, ἡ τοῦ ΝΙΚΑ στάσις, *seditio VINCE.* Evagr. l. 4 c. 13. ἡ προσηγορίαν τὸ σύνθημα τῶν δῆμων δέδωκε. τὸ Νίκα γὰρ ἐπὶ κλησιν ποιοῦσι τοῦτο τῶν δῆμων ἀλλήλοις συναφθέντων σύνθημα δόντες τῆς ἐς ἀλλήλους γνώσεως. *Quae nomen ex tessera populi accepit: quippe Nica, id est, Vince, fuit propterea appellata, quod populus inter se congressus, hanc tesseram Nica sibi praescripsit, quo alter ab altero internosceretur.* Procop. l. 1 bell. Pers.

P. 79, 1. *Seditio Victoriorum*] Quam Procopius fuse prosequitur l. 1 bell. Pers. affirmatque in ea caesa fuisse Constantinopoli triginta hominum millia. Quam parva vero iurgii

scintilla tantum incendium excitarit, Theophanes minutissime narrat ex antiquis et publicis urbis Constantinopolitanae monumentis: in quibus cum veluti in tabula videre sit eius imperii statum, Iustiniani mores, circi, et theatri licentiam, alia demum, quae ad hanc illustrandam historiam vehementer faciunt, eaque inedita sint, hic ex manuscriptis Vat. codd. danda curavimus cum nostra interpretatione.

Γέγονεν ἡ ἀνταρσία τοῦ Νίκα πρόπῳ τοιούτῳ. ἀνελθόντα
 A 63 τὰ μέρη ἐν τῷ ἱππικῷ ἔκραξαν οἱ τῶν Πρασίνων, ἅκτα διὰ
 Καλοπόδιον τὸν Κουβικουλάριον, καὶ Σπαθάριον. ΠΡΑΣ. ἔτη
 πολλὰ Ἰουστινιανὲ Αὐγουστε, Tu vivas. ἀδικοῦμαι, μόνε ἀγαθὲ,
 οὐ βαστάζω. οἶδεν ὁ θεός. φοβοῦμαι ὀνομάσαι, μὴ πλέον εὐ-
 τυχήσῃ, καὶ μέλλω κινδυνεύειν, ΜΑΝΔΑΤΩΡ. τίς ἐστιν; οὐκ
 οἶδα. ΠΡΑΣ. ὁ πλεονεκτῶν με τρισαύγουστε εἰς τὰ τζαγγάρια
 εὐρίσκεται. ΜΑΝΔ. οὐδεὶς ὑμᾶς ἀδικεῖ. ΠΡΑΣ. εἰς καὶ μό-
 νος ἀδικεῖ με, θεοτόκε, μὴ ἀνακεφαλήσοι. ΜΑΝΔ. τίς ἐστιν
 ἐκεῖνος; οὐκ οἶδαμεν. ΠΡΑΣ. σὺ καὶ μόνος οἶδας, τρισαύγου-
 στε, τίς πλεονεκτεῖ με σήμερον. ΜΑΝΔ. εἴτις ἂν ἔστιν, οὐκ
 οἶδαμεν. ΠΡΑΣ. Καλοπόδιος ὁ Σπαθάριος ἀδικεῖ με, δέσποτα
 πάντων. ΜΑΝΔ. οὐκ ἔχει πρᾶγμα Καλοπόδιος. ΠΡΑΣ. εἴ
 τίς ποτέ ἐστιν τὸν μόρον ποιήσοι τοῦ Ἰούδα. ὁ θεὸς ἀνταπο-
 δώσοι αὐτῷ ἀδικοῦντι με, διὰ τάχους. ΜΑΝΔ. ὑμεῖς οὐκ
 ἀνέρχεσθε εἰς τὸ θεωρῆσαι, εἰ μὴ εἰς τὸ ὑβρίσαι τοὺς ἄρχοντας.
 ΠΡΑΣ. εἴ τις δῆποτε ἀδικεῖ με, τὸν μόρον ποιήσοι τοῦ Ἰούδα.
 ΜΑΝΔ. ἡσυχάσατε Ἰουδαῖοι, Μανιχαῖοι, καὶ Σαμαρεῖται. ΠΡΑΣ.

Rebellio, quae dicta est Vince, ita contigit. Utraque factio in circum convenerat: magnisque clamoribus rogabant Prasini, ut in Calopodium Cubicularium, et Spatharium ageretur ex lege. PRASINI. Multos annos tu vivas Iustiniane Auguste. Iniusta patior, optime Caesar, nec sum ferendo; testis mihi deus: sed nominare non audeo, ne et illi meliorem fortunam, et mihi ob id periculum pariam. MAND. Quis ille est? nam ignoro. PRAS. Qui me iniuriis afficit, in Sutorum regione habitat, Auguste maxime. MAND. Nemo vos afficit iniuria. PRAS. Unus ac solus est, qui mecum agit iniuste. Sic ille nunquam attollat caput, o deipara. MAND. Quis vero ille est? plane non novimus. PRAS. Imo tu solus nosti Auguste maxime, a quo ego his diebus premor iniuste. MAND. Quis tandem sit ille nescimus. PRAS. Calopodius Spatharius, supreme domine, ille iniurius in me est. MAND. Atqui laedit Calopodius neminem. PRAS. Quisquis ille est, sic ut Iudas dispereat. Homini in me iniurioso vicem deus reddat quantocyns. MAND. Huc non spectaturi vos acceditis, sed conviciis principes insectaturi. PRAS. Quisquis, inquam, iniuria me vexat, sicut Iudas dispereat. MAND. Quiescite Iudaei, Manichaei, Samaritae. PRAS. Iudaeos,

Ἰουδαίους, καὶ Σαμαρείτας ἀποκαλεῖς; ἡ Θεοτόκος μετὰ ὅλων.
MANΔ. Ἔως πότε ἑαυτοὺς καταρᾶσθε; **ΠΡΑΣ.** εἴ τις οὐ λέ-
 γει, ὅτι ὀρθῶς πιστεύοι ὁ Δεσπότης, ἀνάθεμα αὐτῷ, ὡς τῷ
 Ἰούδα. **MANΔ.** ἐγὼ ὑμῖν λέγω εἰς ἓνα βαπτίζεσθαι. **ΠΡΑΣ.**
 ἀνεβόησαν ἐπάνω ἀλλήλων, καὶ ἔκραζον, ὡς ἐκέλευσεν Ἀντλας,
 εἰς ἓνα βαπτίζομαι. **MANΔ.** ὄντως εἰ μὴ ἡσυχάσητε, ἀποκε-
 φαλίξω ὑμᾶς. **ΠΡΑΣ.** ἕκαστος σπεύδει ἀρχὴν κρατῆσαι, ἵνα **A 64**
 σωθῇ. καὶ εἴτι ἂν εἴπωμεν θλιβόμενοι, μὴ ἀγανακτήσοι τὸ
 κράτος σου. τὸ γὰρ θεῖον πάντων ἀνέχεται. λόγον ἔχοντες,
 αὐτοκράτορ, ὀνομάζομεν ἄρτι πάντα. ποῦ ἐστὶν οὐκ οἶδαμεν,
 οὐδὲ τὸ παλάτιον, τρισαύγουστε, οὐδὲ πολιτείας κατάστασις.
 μίαν εἰς τὴν πόλιν προέρχομαι, ὅταν εἰς Βουρδώνην καθέξωμαι.
 εἶθε μὴδὲ τότε τρισαύγουστε. **MANΔ.** ἕκαστος ἐλεύθερος ὅπου
 ἐθέλει, ἀκινδύνως δημοσιεύει. **ΠΡΑΣ.** καὶ θαρρόω ἐλευθερίας,
 καὶ ἐμφανίσαι οὐ συγχωροῦμαι. καὶ ἐάν ἐστιν ἐλεύθερος, ἔχει **V 363**
 δὲ Πρασίνων ὑπόληψιν, πάντως εἰς φανερόν κολάζεται. **MANΔ.** **P 136**
 ἐτοιμοθάνατοι, οὐδὲ τῶν ψυχῶν ὑμῶν φείδεσθε. **ΠΡΑΣ.** ἐπαρ-
 θείτω τὸ χρῶμα τοῦτο. καὶ ἡ δίκη οὐ χρηματίζει. ἄνες τὸ
 φρονεῦεσθαι. καὶ ἄφες κολαζόμεθα. Ἴδε, πηγὴ βρύουσα, καὶ
 ὄσους θέλεις κόλαζε. ἀληθῶς δύο ταῦτα οὐ φέρει ἀνθρωπίνη

et Samaritas nos appellas? Et nobis propitia deipara est.
MAND. Quousque in vestra capita effundetis maledicta? **PRAS.**
 Quisquis non recte credere Augustum dicat, ut Iudae, sic illi
 anathema sit. **MAND.** Si me auditis, in unum omnes baptiza-
 minor. **PRAS.** Tumultuose exclamarunt; sic ut Antlas iussit,
 in unum baptizor. **MAND.** Omnino, nisi quieveritis, capite pu-
 niemini. **PRAS.** Quisque ambit imperium, ut securus vivat.
 At nos qui in aerumnis versamur, quidquid loquimur, aequi
 bonique consulat imperium tuum: nam et divinum numen sic
 omnes suffert. Quaestionem, imperator, habemus, ideoque
 omnia hic loquimur. Quandoquidem Auguste maxime, neque
 curiae, neque reipublicae dignitatem ullam superesse videmus;
 tum solum prodeo in urbem, cum Burdoni insideo, utinam
 Auguste maxime, ne tum quidem. **MAND.** Quisquis liber, quo-
 cumque libitum illi est, secure prodire potest. **PRAS.** Mea sane
 libertate fido, nec tamen mihi in publicum venire permittitur.
 Quisquis liber cui Prasinae factionis iniecta suspicio sit, statim
 luce palam punitur. **MAND.** Destinata cruci capita, itane ve-
 stras animas devovetis? **PRAS.** Scilicet de medio tollamur nos
 hoc insigniti colore. Interim nullus sit iustitiae locus. Tu a
 caedibus abstine; ac tum malefactorum nos poenas luamus.
 Ut illae ex fonte saliant aquae, ita fluat illorum cruor, quos
 ad supplicium expetieris. Verum duo illa (iniustitiam et cru-
 delitatem) humanum ingenium plane abhorret. Utinam in lu-

φύσις. εἴθε Σαββάτιος μὴ ἐγενήθη, ἵνα μὴ ἔσχεν υἱὸν φονέα. εἰκοστὸς ἔκτος φόνος ἐστὶν ὁ γενόμενος εἰς τὸ ζευγμα. τῇ πρωίας ἐθεώρει, καὶ τῇ δήλῃ ἐσφάγη, ὧς δέσποτα πάντων. **ΒΕ-
NET.** τοὺς φονεῖς ὅλου τοῦ σταδίου ὑμεῖς μόνοι ἔχετε. **ΠΡΑΣ.** πότε οὐ σφάζεις, καὶ ἀποδημεῖς; **BENET.** σὺ δὲ σφάζεις, καὶ διακενῆς. τοὺς φονεῖς γὰρ τοῦ σταδίου ὑμεῖς μόνοι ἔχετε.

A 65 ΠΡΑΣ. δέσποτα Ἰουστινιανὲ αὐτοὶ παρακαλοῦσι, καὶ οὐδεὶς αὐτοὺς φονεύει. Νοήσει ὁ μὴ θέλων. τὸν ξυλοπώλῃν τὸν εἰς τὸ ζευγμα τίς ἐφόνευσεν, αὐτοκράτορ; **ΜΑΝΔ.** ὑμεῖς αὐτὸν ἐφονεύσατε. **ΠΡΑΣ.** τὸν υἱὸν τοῦ Ἐπαγάθου τίς ἐφόνευσεν, αὐτοκράτορ; **ΜΑΝΔ.** καὶ αὐτὸν ὑμεῖς ἐφονεύσατε, καὶ τοὺς Βενέτους πλέκετε. **ΠΡΑΣ.** ἄρτι Κύριε ἐλέησον. τυραννεῖται ἡ ἀλήθεια. ἥθελον ἀντιβάλλαι τοῖς λέγουσιν, ἐκ θεοῦ διοικεῖσθαι τὰ πράγματα. πόθεν αὕτη ἡ δυστυχία; **ΜΑΝΔ.** ὁ θεὸς κακῶν ἀπείραστος. **ΠΡΑΣ.** θεὸς κακῶν ἀπείραστος. καὶ τίς ἐστὶν ὁ ἀδικῶν με; εἰ φιλόσοφος ἐστίν, ἢ ἐρημῆτης τὴν διαίρεσιν εἰπάτω τῶν ἐκατέρων. **ΜΑΝΔ.** βλάσφημοι, καὶ θεοχόλωτοι, ἕως πότε οὐχ ἡσυχάζετε; **ΠΡΑΣ.** ἂν θεραπεύεται τὸ κράτος σου, στέγω, καὶ μὴ θέλων τρισάγουστε. ὅλα, ὅλα οἶδα, ἀλλὰ σιωπῶ. σῶζου δίκη, οὐκέτι χρηματίζεις. μεταβαίνω, καὶ τότε Ἰουδαῖζω. μᾶλλον δὲ ἐλληνίσαι συμφέρει, καὶ μὴ βενετίσαι, ὁ

cem Sabbatius non venisset, certe filium te non habuisset sanguinarium. Sexta et vigesima nunc caedes ad Zeugma patrata est. Mane ille in theatro spectabat; sub vespere, supreme domine, caesus fuit. **VENETI.** Apud vos duntaxat convenientium in stadio sunt homicidae. **PRAS.** Tu vero sine sanguine, quando hinc abcessisti? **VEN.** Tu vero nulla etiam de causa in caedes prorumpis. Nam apud vos inquam, duntaxat convenientium in stadio sunt homicidae. **PRAS.** Domine Iustiniane, isti alios irritant, et a nemine trucidantur. Hoc, et qui nolit, intelligit, puto. Fabrum lignarium ad Zeugma quis interfecit, o imperator? **MAND.** Vos illum occidistis. **PRAS.** Filium Epagathi quis interemit, o imperator? **MAND.** Et illum vos; in causam vero Venetos trahitis. **PRAS.** Hem modo, propitius sis deus, ut veritas conculcatur. Pene nunc velim cum iis disserere, qui divino nutu res humanas gubernari contendunt. Unde haec infortunia? **MAND.** Deus intentator malorum est. **PRAS.** Ita sane, deus malorum est intentator. At quis iniuste me opprimit? Age quisquis es philosophus, vel eremita: cedo utriusque distinctionem. **MAND.** Blasphemi, impii, quando deum quiescitis? **PRAS.** Dum tibi Auguste maxime ita cordi est, vel invitatus quiesco. Omnia, singula novi, at obmutesco. Iustitia vale. Nullus iam tibi locus reliquus est. Discedam hinc, ut nomina Iudaeis dem. Omnino praestat et gentilium ritibus initiari, obtestor deum, quam cum Venetis convenire.

θεὸς οἶδε. *BENET.* τὸ μισῶ, οὐ θέλω βλέπειν, καὶ ὁ φθόνος παρενοχλεῖ μοι. *ΠΡΑΣ.* ἀνασκαφεῖτω τὰ ὀστέα τῶν θεωρούντων. καὶ κατῆλθον οὗτοι, καὶ εἶσαν τὸν βασιλέα, καὶ τοὺς Βενέτους θεωροῦντας ἐν τῷ ἵπποδρόμῳ.

VENET. Tantum scelus non videam. Vestri tamen odium me ut id velim stimulat. *PRAS.* Effodiantur illorum post mortem ossa, qui hoc in spectaculo subsederint. Sic *Prasini* abierunt, *Caesare* ac *Venetis* in circo relictis.

P. 79, 8. *Mihi, et mei ordinis plerisque]* Nempe primariis viris illustribus et ordinis senatorii; nam et urbanam praefecturam gessit Procopius, ut in praefatione dixi. Medicum fuisse somniant Blondus et Sabellicus.

P. 79, 9. *Perniciosi daemones, et funestae hominum pestes]* Hanc fuisse consuetam hominum sui ordinis, hoc est, senatorum vocem, affirmat Procopius. Nam ex quodam usu, et communi consuetudine, qui rempublicam atrocius vexarint principes, id ipsum olim etiam audierunt. Infra p. 84 explicatius. *Alii genio huius hominis comiti adscriberent, pars dictitaret A 66 iratum mortalibus numen, Romanorumque exosum imperium perniciosis furiis potestatem fecisse tantorum malorum.* Et Ioannes Cappadox praefectus praetorio omnium sceleratorum P 137 postremus, id ipsum a senatu, populoque Constantinopolitano audivit, ut idem Procopius indicat lib. 1 bell. Pers. extremo. Synesius epist. 57. *Ἀνδρόνικος δαίμων ἀρήϊος ἄπληστος συμφορῶν. Andronicus Martius daemon calamitatum insatiabilis.* Et rursus, *δαίμοσιν ἑαυτὸν ἄρας προσένειμε. Daemonum se numero aggregavit.* Et epist. 78. *Οὗς ἂν καὶ ὅστις ὠμότερος δαιμόνων ἠλέησεν, ἐξηγήσθων τοῦ λόγου Θεῶς τε καὶ Ἀνδρόνικος. Quorum vel crudelissimus quisque daemonum misertus esset, excipio Thoantem, et Andronicum, qui soli daemonum implacabiles.* Denique eius gentis, ex qua fuit Procopius, nempe Syrorum Palaestinarumque, id proprium est, homines notae improbitatis daemoniis comparare. Sicarii 3. Reg. c. 21. Magus act. 13. *fili diabolii* vocantur. Imo Christus dominus si quid non ad gratiam loquitur, statim Iudaeis, apud Ioannem, *Daemoniacus* est, et appellatur. Christus de Iuda parricida. *Et unus ex vobis diabolus est.* Ioannis 6. De Theodora ita Theophilus in vita Iustiniani. *Duxit Iustinianus Theodoram egregiam puellam, licet reclamante matre Bigleniza, quippe quae indolem puellae alioqui scitissimae et eruditissimae, sed levioris et arrogantioris ingenii aliquando obfuturam fortunae et pietati filii pertimesceret, praesertim quia vetula quaedam divinationibus addicta Theodoram futuram Daemonodoram Romano imperio, inflexuramque rectitudinem Iustiniani ex sortium augurio consulenti Biglenizae praedixerat.*

P. 80, 7. *Sabbatii coniugis*] Hic fuit Iustiniani imperatoris pater. Arnoldus Uvion gradu Aniciano vigesimo alium ita comminiscitur: *Anicius Germanus Probus, Anicii Iustiniani Probi filius. V. C. nulla alia re clarus memoratur, nisi quod ex . . . . . Anicia sorore Anicii Iustini imperatoris, quae ei uxor fuit, filios tulerit Vitalianum, Germanum, et Iustinianum imperatorem, et filiam Biglentiā. Nomen eius in historiis quidem non reperitur; addidimus tamen illud nos, tum filii Germani coniectura, tum etiam quod omnino arbitremur illum Germanum esse, ad quem extat Hormisdæ papæ epistola 54 tom. 1. Ep. decret. in qua illustrissimus vocatur, hortaturque ad defensionem tam ecclesiæ quam aliquot etiam episcoporum. Si quis tamen aliter repererit, contentiōni cedo. Ita sane. Nam et Iustinianus, eiusque parens, et avunculus ex albo Aniciorum delendi. Germanus fratrueis Iustiniani dicendus, ut supra ad p. 23 probavimus. Hormisdæ epistola Germano viro consulari reddenda. De Vitaliano sentiendum, ut ad p. 30 diximus. Iustiniani pater non Germanus, sed Sabbatius appellandus. De Biglentiā rectius quam Panvinius, qui Iustiniani filiam esse credit: ἀδελφὴν, sororem vocat Procopius l. 2 bell. Vand. licet Graecorum more *Biglantiam* dixerit, quam Latine *Vigilantiā* nominamus; sic apud Mauritium in Strategicis βίγλα et βιγλίξεν, *vigilia, vigilare*. Corippus de Iustino iuniore;*

A 67
V 364

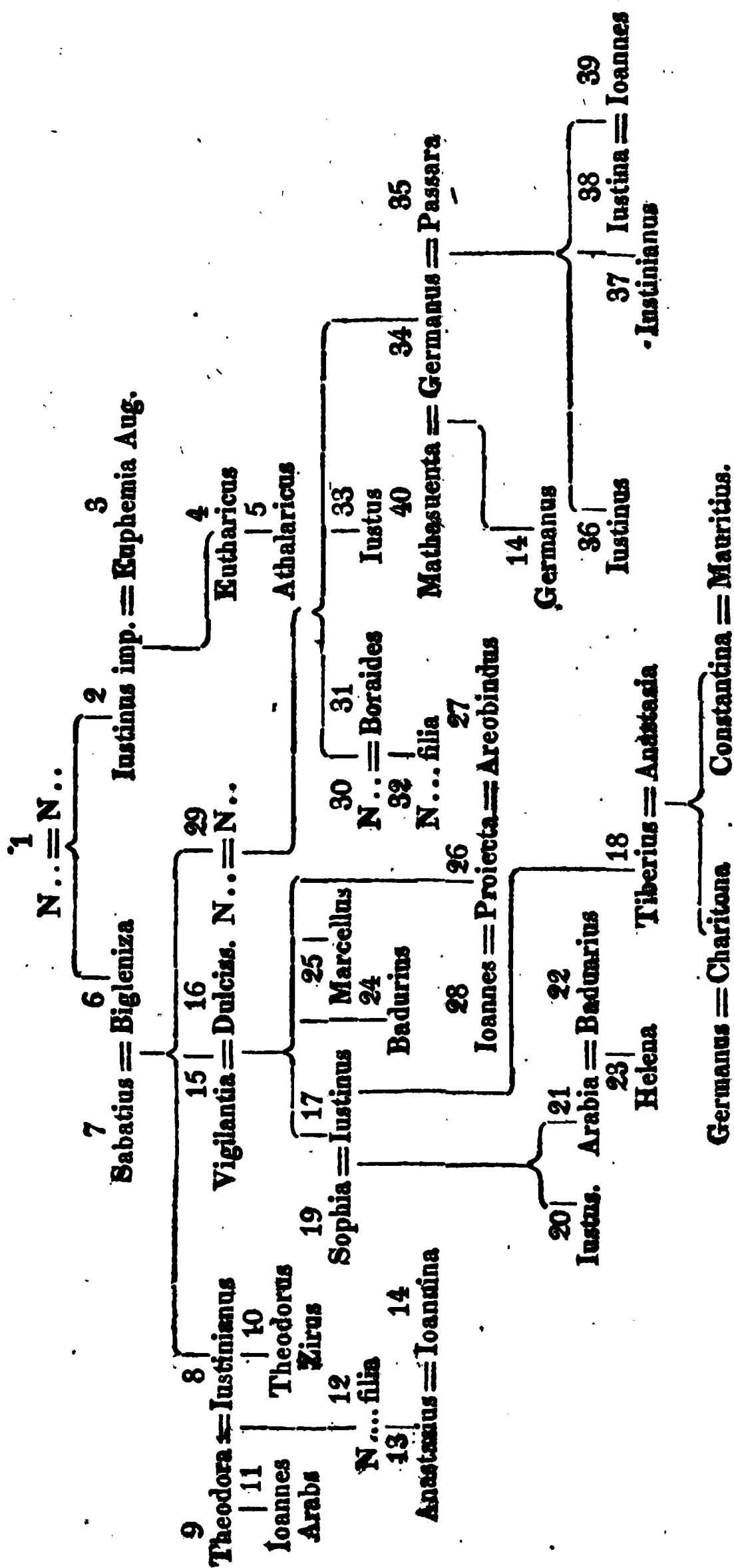
Mater consilii placidis Vigilantiæ vestris

Semper inest oculis; quamquam omni pectore gestas

Alma Augusta tui consors Sapientia regni.

Nempe alludit ad nomina *Vigilantiæ* matris, et *Sophiæ* uxoris Iustini iunioris. Quanquam *Vigilantiæ* nomen Latine inflexum puto ex Illyrico nomine *Bigleniza*, quod Iustiniani imperatoris matris vocabulum fuit. Huius *Vigilantiæ* maritum facit Arnoldus Dorotheum consulem; bene Victor Tunnensis in chronico, *Iustinus iunior Vigilantiæ sororis Iustiniani Augusti filius, patre dulcissimo natus*. Sed ne singulos errores, quos in Iustiniani imperatoris genealogia texenda commiserunt Arnoldus, Panvinius, Trithemius, et alii, singillatim enumeremus, eam tibi ob oculos in diagrammate ponimus, eo sane veriore, auctioremque quod ex pluribus autoribus, iisque antiquioribus, nempe eiusdem ætatis, illam collegimus.

1. N. N. parentes Iustini imperatoris in historia prorsus obscuri.
2. 3. *Iustinus* imperator, *Euphemia* Augusta coniuges. Procopius hic p. 29. Victor Tunnensis in chron. Theodorus Lector.
4. *Eutharicus* Cillicia Amalasuntae maritus, filius adoptivus Iustini imperatoris. Cassiodorus l. 8. Var. epist. 1. *Desiderio quoque concordiae factus est per arma filius, quamvis vobis pene videbatur aequaevus.*
5. *Athalaricus* rex Gotthorum. *Tunc mihi dedistis gratiam nepotis, quando meo parenti adoptionis gaudia praestitistis.* Cassiod. ibidem. Nam ea epistola est ad Iustinum, ut probavimus ad p. 28.
- A 68 6. *Bigleniza* soror Iustini, mater Iustiniani imperatoris, de qua hic Procopius nomine dissimulato, Iornandes lib. de success. Marcellinus ad cons. Mavortii. Nomen *Biglenizae* Theophilus in vita Iustiniani prodidit.
7. *Sabatus* Iustiniani pater, cuius nomen bis legimus, semel hic apud Procopium: iterum apud Theophanem, quem paulo ante citavimus. *Istokus* etiam appellatus est ab Illyriensibus. Theophilus in vita Iustiniani.
8. *Iustinianus* imperator Iustini ex sorore Nepos, et filius adoptivus; quare in Novellis patrem saepius eum appellat. *Uprauda* a suis gentilibus dictus est. Idem Theophilus.
9. *Theodora* Iustiniani imperatoris uxor. Procopius l. 1 bell. Pers. 1 Vand. 3 Gotth. Evagr. l. 4. Victor Tunn. in chron. Perperam Aimoinus l. 2 de gest. Franc. *Antoniam* vocat.
10. *Theodorus Zirus* Iustiniani filius naturalis, quem extincta Theodora, suscepit; Theophanes Byzantius apud Photium. Vide has notas ad p. 20.
11. *Ioannes* Theodorae filius naturalis ex patre Arabe. Procop. hic p. 76.
12. N. filia Iustiniani, et Theodorae Anonyma. Procop. hic p. 20 et 2 bell. Vand.
13. *Anastasius* Iustiniani et Theodorae ex filia nepos. Procop. hic p. 20.
14. *Ioannina* Belisarii et Antoninae filia Anastasio desponsa, et cum illo clanculum a Theodora coniuncta; deinde ab Antonina post obitum Augustae ab eius amplexu abstracta. Procop. ibidem.
- P 139 15. *Vigilantia* soror Iustiniani imperatoris, Iustini secundi mater. Procop. l. 2 bell. Vand. Victor Tunn. in chron. fortasse ex Illyrico nomine *Bigleniza*.
16. *Dulcissimus* Vigilantiae maritus. Victor ibidem.
17. *Iustinus* iunior Augustus Iustiniani imperatoris nepos ex sorore Vigilantia. Victor ibidem. Corippus, Evagr. l. 5.

- Ioannes Scholast. Epiphaniensis l. 1. Theophylactus Simocatta l. 3 c. 9. Ioachimus Camerarius male vertit apud Nicephorum *fratris filium*. Menander Protector l. 1. Iustinianum Iustini *μητράδελφον* appellavit, quasi *τῆς μητρὸς Iustini ἀδελφόν*.
18. *Tiberius* a Iustino est adoptatus. Qui uxorem habuit *Anastasiā*, ex ea duas filias suscepit antequam Caesar renunciaretur, *Charitonam*, quam Germano in matrimonium collocavit; et *Constantinam*, alii *Constantiam* Mauritio desponsam, qui a Tiberio Caesar creatus eidem in imperio successit. Evagr. Theoph. in chron.
19. *Sophia* Theodorae neptis, Iustini secundi imperatoris uxor. Victor Tunn. Corippus.
20. *Iustus* Iustini filius ex Sophia, antequam imperium parentes cepissent, natus ac mortuus. Theoph.
- 21 et 22. *Arraba* seu *Arabia* filia Iustini iunioris, et Sophiae, cuius maritus *Baduarius* Curopalates. Corippus l. 2 sed nomen quidem ipse reticet; in *πατρλοῖς* CP. nos invenimus.

_____ *similisque parenti,*

A 67

_____ *nomen distabat et aetas,*

Non tam egregiae distabat gratia formae.

Graeci tamen historici Sophiam imperatricem *λωβήν* fuisse narrant.

23. *Helena* filia Baduarii et Arrabae neptis Iustini imperatoris. In *πατρλοῖς* CP.
24. *Badurius*, alias Bidurius secundus Vigilantiae filius, Iustini imperatoris frater, et comes imperatorii stabuli. Theophanes ad annum Iustini octavum.
25. *Marcellum* Iustini imperatoris fratrem vocat Corippus l. 2. *Fratris in obsequium gaudens Marcellus abibat.*
26. *Proiecta* Vigilantiae, et Dulcissimi filia, Iustiniani imperatoris neptis. Procopius l. 2 bell. Vand. et 3 bell. Gotth.
27. *Areobindus* praefectus praetorio orientis, et Africae, primus Proiectae maritus. Marcellinus P. C. Basilii 6. Procop. l. 2 bell. Vand. V 365
28. *Ioannes* Pompei, filius Anastasii imperatoris pronepos, secundus Proiectae maritus. Procop. l. 3 bell. Gotth.
29. N. N. Iustiniani imperatoris frater, et eius uxor a nullo historicorum nominantur, licet eorum filii passim recensentur a Procopio et aliis.
30. N. uxor Boraidis Iustiniani imperatoris nepotis, cuius et filiae dissimulatis vocabulis, meminit Procopius l. 3 bell. Gotth.
31. *Boraides* fratris Iustiniani imperatoris filius primus. Procop. ibidem.

32. *N.* filia Boraidis, Iustiniani neptis, de qua Procopius ibid.
 33. *Iustus* fratris Iustiniani imperatoris filius secundus. Procop. l. 2 bell. Pers.
 34. *Germanus* fratris Iustiniani imperatoris filius tertius; passim de hoc Procopius: Marcellinus, Iornandes de rebus Get. lib. extremo.
 35. *Passara* uxor Germani prior. Procop. l. 2 bell. Gotth.
 36. *Iustinus* primus Germani filius ex Passara. Procop. ibid. Marcell. in eius consulatu.
 37. *Iustinianus* secundus Germani filius ex Passara. Procop. ibidem. Theophylactus Simocatta l. 3 c. 12 *Dux*, inquit, *designatur* Ἰουστινιανὸς ὁ τοῦ Γερμάνου υἱὸς τοῖς κορυφαϊοτάτοις τῶν ἐν τέλει συναριθμούμενος. *Iustinianus Germani filius, unus de optimatum primoribus.*
 38. *Iustina* filia Germani ex Passara. Procopius hic p. 23.
 39. *Ioannes* Vitaliani consulis Nepos, Iustinae Germani filiae maritus. Procop. ibidem, et l. 3 bell. Gotth.
 P 140 40. *Mathasuenta* Eutharici, et Amalasuntae reginae filia Vittigis Gotthorum regis relicta, posterior Germani uxor. Iornand. l. de rebus Geticis extremo. Procopius l. 3 bell. Gotth.
 41. *Germanus* Germani filius posthumus ex Mathasuenta. Iornand. ibidem.

Legimus apud Theophanem in chron. *Marciani* et *Marcelli* Iustiniani imperatoris Nepotum nomina, quorum hic contra Persas duxit exercitum, anno avunculi trigesimo quinto: ille anno trigesimo sexto missus est in Africam contra Mauritanos, qui nescio an alius ab eo sit, quem Theophanes alter Byzantius Iustini imperatoris patruelem nominat. De *Marciano* ita Ioannes Epiphaniensis l. 1. Ἰουστῖνος ἐς τὴν ἐῶαν ἐκπέμπει Μαρκιανὸν στρατηγὸν ἐν τοῖς πατρικίοις τῆς συγκλήτου βουλῆς τεταγμένον, αὐτῷ τε πρὸς γένος συνημμένον τῶν τε πολεμικῶν κινδύνων οὐκ ἄπειρον, καὶ ἄλλως ἀνδρεῖον ὄντα τε καὶ δοκοῦντα. *Iustinus in orientem Marcianum mittit imperatorem, qui inter patricos et senatores conscriptus erat, et sibi sanguine propinquus, belli vero periculorum minime expers, qui et vir strenuus fuit, et eam apud alios opinionem est consequutus.* De eodem Theophyl. Simocatta l. 3 c. 10. Hos in diagrammate non posuimus, quorum incerti parentes sunt. Legimus praeterea in πατρίοις CP. ad portam aeneam septem Iustiniani συγγενῶν, consanguineorum posita fuisse signa, quorum silentur nomina. Pseudogordianus in epistolis quas Theodora ac Iustiniano falso adscribit, *Tertullum* patricium Romanum Iustiniani *Exadelphum*, et sanctum Placidum nepotem mentitur. Sed facile est fraudem auctoris detegere. Plures Theodora liberos iste memorat; sed praeter unam foeminam,

nulli eidem fuerunt. Sancti Sabae precibus ne vel unum quidem, ut infra dicemus, impetrare potuit marem regni successorem. Ea ipsa foemina praemature obiit, atque etiam Theodora vitam amisit quinquennio antequam quinta synodus Constantinopoli celebraretur, cuius patres a Pseudogordiano illo vitam Theodoraе liberisque eius precantes inducuntur. Sed infra plura de illarum epistolarum impostura.

P. 81, 6. *Monachum deo insigniter gratum*] Zosimus vir eximus, cuius diversa sanctitatis monumenta exponit Evagrius l. 4 c. 7 e Lycia destinatus est ad Iustinianum, ut in novell. 5 c. 2. Sabas homo celebris sanctimoniae a Palaestinis ad eundem est allegatus, ut scribit Cyrillus Scythopolitanus: item alii. Euthymius, Theodasius, alique sanctissimi monachi sub Iustiniano floruerunt: nullius tamen fixum nomen expressit Procopius.

P. 83, 7. *Mansuetissimum hominis ingenium*] Cum in reliquis pertractandis negotiis, tum maxime in disputationibus, quando temperare calorem ingenii, impetum reprimere, sibi imperare perquam difficile est. Ipse de se Iustinianus apud Innocentium Maronianum aequalem suum. *Cognovistis, inquit, quantis propositionibus rationabilibus, et pacificis cum omni mansuetudine et patientia prelati a nobis Episcopus Philoxenus persuasus est.* Qua mansuetudine adeo praestare sibi ipse videbatur, ut Episcopos inter disputandum ad eam hortari veritus non sit; quod idem Maronianus Episcopus refert.

P. 83, 10. *Sacerdotibus indulgebat*] Non solum aliena occupantibus, ut hic narrat, et infra Emessenorum clericorum exemplo explicat: sed etiam Constantinopolitanis patriarchis *Oecumenici* nomen per summam Romanorum pontificum iniuriam aucupantibus. Quod cum primus Ioannes Cappadox ausus fuisset, ipse qui tum Iustino avunculo superstite rempublicam administrabat aequo animo tulit, deinde imperium adeptus, ratum gratumque habuit, suisque legibus perniciosum nomen inscripsit. Quare iurisperiti multis parcant interpretationibus, cum *Oecumenici* nomen Constantinopolitano patriarchae attributum. In Iustiniani constitutionibus offendunt. A 71

P. 83, 12. *Si quando huiusmodi causas cognosceret*] P 141 Eadem licentia causas ecclesiasticorum Iustinianus cognovit, qua iisdem leges praescribere ausus est; nec solum civiles causas, sed etiam religionis et controversias de fide sibi sumpsit, *gaudebatque*, ut Liberatus ait, *se de talibus causis iudicium ferre*; adeo ut ab episcopis saepenumero scriptis, gravissimisque verbis, et aliorum Caesarum exemplo monitus nihil cesserit. Facundus Herminianensis duodecimum eius operis librum quod de tribus capitibus Iustiniano nuncupavit, in hoc argumentum insumit. Ex quo libro paucula delibare ad hanc

historiae partem illustrandam operaepretium duximus. *Cognovit Marcianus quibus in causis uteretur principis potestate, et in quibus exhiberet obedientiam Christo, et ideo ne impius atque sacrilegus videretur, post sacerdotum sententiam opinioni suae nihil reliquit. Et statim. Ob hoc itaque vir temperans, et suo contentus officio ecclesiasticorum canonum executor esse voluit, non conditor, non exactor. Deinde adlatis exemplis regis Oziae, Dathan, Abiron, Ozae, et aliorum qui se sacris audacter ingesserunt: His autem, ait, atque huiusmodi rationibus et exemplis Augustae memoriae Marcianum commonitum et edoctum fuisse credibile est, ne imperii sibi commissi decorem alieni officii usurpatione foedaret. Quod si etiam minus eius animo quae memoravimus occurrerunt, modestum virum sua procul dubio ratio temperavit, qua nosse facile poterat Christi solius esse regnum cum sacerdotio simul habere, et quae propria sunt sacerdotii regibus interdixisse. Et infra profert exemplum Leonis imperatoris. Idcirco, inquit, pia memoriae Leo quietem non conturbavit ecclesiae, quia non suo arbitrio ac potestate praesumpsit doctrinae Dominicae decreta statuere, nec quidquam solis creditum sacerdotibus usurpavit. Neque solum non extorquere, sed nec praeire tentavit sententiam sacerdotum. Et paulo post ita concludit. Si quis ergo horum periculorum nescius, cum videri doctus appetit importune ac nulla utilitate suadente spontaneis quaestionibus ecclesiam turbat, hic non dispensator familiae Dominicae, sed dissipator est, et mysteriorum dei dispersor. Quod illi principes esse timuerunt, et idcirco non tantum quia vires eorum superabat tanti negotii magnitudo; verum etiam quia non acceperant, non sibi assumpserunt huius dispensationis officium.*

P. 83, 5. *Male parta aliorum bona templis addixit]* Evagr. l. 4 c. 29 narratis Iustiniani rapinis subdit. ἀφειδῆς δὲ χρημάτων ὑπῆρχεν ὥστε προᾶξαι τε ἄλλα μυρία εὐσεβῇ καὶ θεῷ ἀρέσκοντα, εἴπερ ἐξ οἰκείων δρωῖεν οἱ τούτων ἐργάται, καὶ καθαρὰς τὰς σφῶν πράξεις καρποφορεῖν. *Erat et prodigus ita, ut alia infinita exequeretur opera, sane pia, deoque accepta, si modo vel ille, vel alii qui talia moliantur, de suis ipsorum bonis efficienda curarent, suasque actiones vacuas a sceleris labe, tanquam hostias deo offerrent.*

P. 84, 3. *Illud etiam pugnavit, ut in unam omnes convenirent de Christo sententiam]* Etiam in hist. de bell. Gotth.

A 72 aegre ferre videtur Procopius eam legationem qua Hypatius V 366 Ephesinus, et Demetrius Philippopolitanus hac super re functi sunt apud Romanum pontificem. Has de fide quaestiones non solum inutiles esse, verum etiam publicae quieti non parum officere Procopius existimavit. De hac eius absurda sententia

fuse disseruimus, cum de historia hae quid sentiremus, pronuntiavimus. Iustinianus vero non ideo vituperandus quod pugnaverit, ut in unam omnes convenirent de Christo sententiam; sed quia id ut antistes et ecclesiae doctor egisse visus est, non ut imperator; sicuti manifestum erit ex iis quae infra ad p. 83 notabimus, et paulo ante ex Facundo Hermionense ostendimus.

P. 84, 4. *Haud esse homicidium ratus, quod in alienae opinionis populares committeretur*. Haereticos extremo etiam supplicio puniendos perperam hio negat Procopius, ut ex iis quae ad p. 51 notavimus perspicuum est. Fortasse de Catholicorum caedibus dicere voluit, qui discreparent a Iustiniani opinione de incorrupto Christi corpore, de tribus capitibus, antequam quinta synodus celebraretur, ut infra dicemus ad p. 115.

P. 84, 13. *Tribonianus vereri se vehementer affirmabat, ne ob singularem pietatem in coelum improvise surriperetur*]. Hesychius Milesius Procopii aequalis in libello de viris illustribus. *Τριβωνιανὸς κολακεύων Ἰουστινιανὸν τὸν βασιλέα ἐπειθεὶν αὐτὸν ὡς οὐκ ἀποθανεῖται, ἀλλ' εἰς οὐρανὸς ἀρπαγῆσεται. ἦν δὲ ὁ Τριβωνιανὸς Ἕλληγ τε καὶ ἄθεος. Tribonianus adulando persuadere Iustiniano imperatori conabatur, eum non moriturum, sed in coelum assumptum iri. Erat quippe Tribonianus Gentilis, et atheus. Idem refert Suidas: merito Agapetus Diaconus illud Iustiniano saepe saepius inculcat, ut assentatores caveret. Scilicet ingenium hominis longa consuetudine didicerat Agapetus.*

P. 84, 14. *Ob singularem pietatem*]. Scilicet blandiebatur Caesari Tribonianus in ea maxime re, qua ipse summopere sibi Caesar placebat. Inde omnia consilia ducere, ad eam omnes a se sancitas leges referre non est ubi Iustinianus non dicat ac repetat. Suas ad deum preces pro haereticorum conversione apud Episcopos praedicare non desinit, ut Innocentius Maroniae Praesul qui eum coram audivit in epistola ad The matem narrat. *Ingressus sum* (aiebat Iustinianus) *in oratorium gloriosi Michaelis Archangeli, quod est in Cochlio, et rogavi dominum dicens. Quia si in veritate uniri habent nobis, compunge eos velociter consentire, etc. Et cognovistis quantis propositionibus rationabilibus, et pacificis cum omni mansuetudine et patientia prolatis a nobis vir reverendissimus Episcopus Philoxenus persuasus est, etc. Denique in ipso illo communi imperatorum nomine, Prius, licet adscititio gloriam pietatis quaesivit novella 78. Ἀντωνῖνος ὁ τῆς εὐσεβείας ἐπώνυμος, ἐξ οὐπερ καὶ εἰς ἡμᾶς τὰ τῆς προσηγορίας καθήκει. Antoninus qui a pietate nomen invenit, a quo eiusdem nominis decus ad nos usque pertingit. Sed Christiani imperatores*

inde a Constantino magno quasi tesseram religionis quam co-
 A 73 terent, Pii nomen sibi vindicarunt. A Gentilibus illa se acce-
 pisse fatentur. FLAVIUS. AUGUSTUS. CAESAR.

P. 84, 15. *In coelum improviso surriperetur*] Consecra-
 tionem et ἀποθέωσιν, suo more, hoc est, Gentilium, significare
 Tribonianus volebat, huiusmodi raptus in coelum etiamnum in
 imperatorum nomismatis et in fornice Arcus Titi Romae vide-
 mus, et in suo ludo Seneca deridet. Sic quidem nugator et
 ἄθεος Tribonianus. Verum ex Christianis non defuit Ioannes
 Calcedonii filius Constantinopolitanus patriarcha, qui (ut Nice-
 phorus ait) abhinc annis quadringentis solemniter ritu inter mis-
 sarum religiones Iustiniani quasi coelo recepti memoriam ce-
 lebravit. In quo facta Graeculi schismatici levitatem vides;
 nam in ecclesiasticis Romanis tabulis, et in ipsis Graecorum
 menologiis nullum Iustiniani nominis vestigium apparet. Si
 unquam a quopiam Graecorum inscriptum, et deinde abrasum,
 et oblitteratum est; hoc ipsum temerarium illius patriarchae
 factum explodit. Patres concilii Trullani in praefatione suo-
 rum canonum τῆς θελας λήξεως Iustinianum dixere; et patres
 concilii sexti CP etiam Theodorum. Sed ea dicendi forma
 omnium Christianorum Caesarum memorias prosequi scriptores
 solent. Etiam Anastasium imperatorem Haereticum ita nomi-
 natum supra ad p. 25 lin. 1. notavi. Patres concilii sexti
 Constantinopolitani, ut in quibusdam manuscriptis codicibus
 est, Iustinianum ἐν αἵλοις vocant. Sed quid est? etiam An-
 dreas Ephesinus Antistes actione decima synodi Chalcedonen-
 sis Theodosium iuniorem ἐν αἵλοις semel atque iterum nomi-
 nat, et autor vitae sancti Nili Theodosium seniore ἐν ἀγγέ-
 λαις, et concilium Romanum, Gotthorum regem Theodoricum
 sanctum principem dixit; quorum nullus in album sanctorum
 relatus est, et Theodoricus Arianus fuit. Quid plura? Impe-
 ratores passim SACRATISSIMI, et DIVINISSIMI appellantur; ipsi
 de se, NOSTRUM NUMEN; eorum diplomata SACRAE, DIVINAE
 LITTERAE; Aula SACRUM PALATIUM, DOMUS DIVINA; ipsa im-
 peratorum VESTIGIA SACRA nuncupantur. Orbiculari illo dia-
 demate, quod diis olim gentilitas, nos sanctis viris tribuimus,
 redimita imperatorum capita in eorum numinis nonne vide-
 mus? Ea porro non meriti, sed imperialis et regiae dignitatis
 praerogativa est. Nam sanctissimus martyr Dionysius Alexan-
 drinus, ut autor est Eusebius, etiam Valerianum et Gallienum
 gentiles principes, sanctissimos nuncupavit. Idque omnino est
 observandum apud ecclesiasticos scriptores eas dicendi formas,
 ὁ ἐν αἵλοις, ὁ ἐν ὁσίοις, ὁ ἐν ἀγγέλοις, honoris tantum gratia
 nonnunquam usurpant. Quare nimis cautus est interpres octa-
 vae synodi CP. qui pium, sacrum imperatorem quam sanctum
 dicere mavult. Anastasius antiquus interpres bene retinuit

SANCTUM, et Adrianus pontifex Ambrosii testimonio ad Gratianum eam vocem tributam imperatoribus fuisse demonstrat in resp. ad Carolum magnum pro concilio Niceno secundo.

P. 85, 12. *A quibus nullus eum cohibere unquam potuit*] Scilicet Romani pontifices, qui tum saepe Byzantium appulerunt, Ioannes, Agāpetus, Sylverius, Vigilius, Pelagius Romanae ecclesiae archidiaconus, alique orientis episcopi divino zelo succensi: de his non dubito; nam Agapeti diaconi Constantinopolitani etiamnum libellus extat, censor Iustiniani morum ac vitae.

P. 86, 1. *Hoc Romanorum principe nulla firma de deo fuit sententia, vel fides*] Id ecclesiasticae illius temporis historiae loquuntur. Nam tum velut flores haereses invaluerunt, ut *Manichaeorum, Sabbatianorum, Monophysitarum*, et aliorum. Vel aliae tum primum extiterunt, *Monothelitarum, Severianorum, Theodosianorum, Gaianitarum, Agnoëtarum, Theopaschitarum, Aphthartodocitarum*. Victor Tunn. *Theodosius Sugas* (lege *Sycas*) *relegatus totum pene palatium, et maximam regiae urbis partem sua perfidia maculavit. Quae occasio cunctis pene haeresibus licentiam tribuit, ita ut non solum Theodosianitae, sed et Gaianitae Monasteria atque oratoria apud urbem regiam construxissent.* Sed praestat de uno Iustiniano hic dicere. Sensit ille cum Eutychianis, antequam Byzantium veniret Agapetus pontifex; a quo post diuturnas altercationes, recta est imbutus sententia. Anastasius in Agapeto, Paulus Diaconus in Iustiniano. Theodoram coniugem multarum licet haeresium labe contaminatam, ut ad p. 121 dicemus, et a summis pontificibus semel atque iterum religionis ream ob id pronunciatam, nunquam Iustinianus coërcuit. Evagrius l. 4. Ipse denique in Aphthartodocitarum impietatem lapsus, Eutychio praesule Constantinopolitano a quo redarguebatur in exilium pulso, conscriptoque edicto pro eadem haeresi statuenda, moritur. Evagr. l. 4. Victor Tunn. Eustathius Presbyter in vita sancti Eutychii, qui Iustiniani aequales fuerunt; praeterea Theophanes, Zonaras, Cedrenus, Nicephorus, et alii.

P. 86, 2. *Nullum stabile ius*] Quamobrem tot videmus ANTIMOMIAS in Iustiniani constitutionibus.

P. 87, 3. *Cibus, potusque illi nunquam ad satietatem*] Idem habet l. 1 de aedif. οὐ μὲν τοι οὐδὲ τούτοις κατακορῆς γέγονε πώποτε, ἀλλὰ καὶ ἡνίκα δαῖτα αἰροῖτο, ἀπογευσάμενος τούτων δὴ τῶν αὐτῷ ἐδωδίων, εἴτα μεθίει, οὐπω ἐδῆδοκῶς τὰ αὐτάρκη. Neque is unquam ad satietatem se explevit; sed cum cibum sumeret, delibata tantum fercula statim mittebat, nondum cibariis pro necessitate comestis.

P. 87, 3. *Saepe unum atque alterum diem, noctemque*

cibo abstinuit] Narrat idem fusius ibidem, eamque fuisse morbi causam asserit, de quo nos egimus ad p. 43.

P. 87, 5. *Horam somno indulgens*] Ibidem hoc etiam tangit Procopius, πόρρω γὰρ τῶν νυκτῶν εἰς κοίτην ἰὼν ἐξανίστατο ἀντίκα μάλα, ὥσπερ χαλεπῶς ἔχων τοῖς στρώμασι. *Post multam noctem cubitum ivit, pauloque post surrexit, quasi cubili indignatus.* Haec de vigiliis, atque ieiuniis ibi Procopius fuse atque luculenter, quod Iustiniano gratum id futurum non dubitaret, cum id ipse saepius, et ambitiose repetat; novell. 8. *Omnes nobis dies, ac noctes contingit cum omni vigilantia et cogitatione degere, etc. Et non in vano vigiliis ducimus, sed in huiusmodi eas expendimus consilia, pernoctantes, et noctibus sub sollicitudine dierum utentes.* Et novella 30. *Neque quicquam contrectamus eorum, quae vel ad extremam pertingunt difficultatem: vigiliis simul et inediis, caeterisque laboribus iugiter pro subditis nostris ultra quam naturae modus patitur, utentes.* Nescio quis illius aetatis poeta ἀκοίμητον βασιλέα, imperatorem insomnem Iustinianum dixit, ut est in epigrammate, quod supra ad p. 47 dedimus.

P. 87, 13. *Nulla rebus agendis erat opportunitas, nullum vestigium antiquitatis*] Ex his illud etiam est, quod statim subdit, *exinde iam turba frequens complevit tribunal postulatura quaestionem, sed apud quos iudices institueret, non habuit.* Haec in theatro magnis clamoribus Iustiniano plebs improperabat. Est apud Theophanem, quem supra laudavimus ad p. 56. λόγον ἔχοντες, αὐτοκράτορ, ὀνομάζομεν ἄρτι πάντα ποῦ ἐστίν; ἡμεῖς οὐκ οἶδαμεν, οὐδὲ τὸ παλάτιον, τρισαύγουστε, οὐδὲ πολιτείας κατάστασις. *Quaestionem, imperator, habemus; ideoque omnia hic loquimur: quandoquidem, Auguste maxime, neque curiae, neque reipublicae dignitatem ullam superesse videmus.*

P. 87, 15. *Nihil quod imperatoriam deceret maiestatem vel habuit, vel curavit*] De hoc argumento complura hic enumerat Procopius; sed longe plura in reliqua historia, quam eidem Iustiniano legendam tradidit; ex multis unum recitasse sit satis ex l. 2 bell. Pers. τοῦτον μέντοι τὸν Ἰσδιγούναν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς μάλιστα πρέσβων ἀπάντων, ὧν ἴσμεν, ξὺν τε πολλῇ φιλοφροσύνῃ εἶδε, καὶ διὰ τιμῆς ἱκανῶς ἤγαγεν, ὥστε καὶ ἡνίκα δὴ αὐτὸν ἐστιῶν Βραδουκίωνα, ὥσπερ αὐτῷ ἐρμηνεὺς εἶπετο, ξὺν αὐτῷ ἐπὶ τῆς στιβάδος κατέκλινε, πρᾶγμα οὐποτε γερονδὸς πρότερον ἐκ τοῦ παντός χρόνου. ἐρμηνέα γὰρ οὐδὲ τῶν τινι καταδεεστέρων ἀρχόντων, μήτι γε δὴ βασιλεῖ ὁμοτράπεζον γεγονότα οὐδεὶς ποτε εἶδεν. ἀλλὰ καὶ μεγαλοπρεπέστερα, ἢ κατὰ πρεσβευτὴν τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐδέξατό τε, καὶ ἀπεπέμψατο, καίπερ ἐπ' οὐδενὶ ἔργῳ τὴν πρεσβείαν (ὥσπερ μοι εἴρηται) πεποιημένον. *Chosroae legatum Isdigunen ea humanitate*

et honore Iustinianus, quo nullum antehac legatum excepit; cum enim ille secum epulabatur, Braducionem eius assectatorem, ac interpretem, in mensa apud se decumbere voluit; quod nunquam ex omni anteacti temporis memoria usurpatum fuit. Nam interpretem, cum vel infimi ordinis magistratu, nedum cum imperatore, ad mensam considerare, nemo est qui viderit. Quin et Isdigunen ipsum longe honorificentius, quam pro legati conditione, excepit, ac remisit; licet nullam, ut dixi, rem eius legatio contineret. Haec minus accurate, ut saepe alia, interpretatus est Raphaël Volaterranus. Caeterum Chosroës Braducionem interpretem, post reditum, egit in crucem, iure suspectam habens immodicam, et effusam in eum Iustiniani benevolentiam. Procop. l. 8 hist.

P. 87, 16. *Ad barbarorum morem se citius comparavit* A 76 *sermone, habitu, ingenio*] Fortasse sermonem, habitumque patrium indicat, hoc est, Illyricum; nam passim Procopius eam gentem barbaram vocat, et hic p. 94 Romanus sermo in rescriptis, et mandatis principis aliquandiu perduravit, in privatis vero collocationibus apud orientis imperatores longe ante Iustinianum desueta res erat. In publicis conventibus Latine et Graece iidem orabant; ut Marcianus in concilio Chalcedonensi: Constantinus magnus in Nicena synodo post Romanam orationem, licet Graecam et linguam calleret, Graeco tamen est usus interprete, ut autor est Eusebius l. 3 de vit. Constant. c. 13. Qua itidem ratione rescripta, legesque nonnunquam utraque lingua proponebantur. Rei causam reddit Iustinianus novella 66. Graece quidem διὰ τὸ τῷ πλήθει κατάλληλον, Latine vero διὰ τὸ σχῆμα τῆς πολιτείας. In publicis inscriptionibus, praesertim ecclesiasticis, passim Iustinianus Graecam linguam admiserat. In nummis integrum servavit locum Romanis vocibus; ex quibus primi Mauritius, et Heraclius eas coeperunt expungere. Quod ait de corporis habitu, curiosam in primis rem brevitate occultavit potius, quam explicavit Procopius; nam ex antiquis Iustiniani nummis nonnisi imperialem eius aetatis cultum observare est. En tibi Iustinum ipso pene P. 145 Iustiniani ornatu ac supellectile vestitum apud Corippum l. 2.

Egreditur, tunicaque pius inducitur artus,

Aurea se veste tegens. —————

Purpureo surae resonant fulgente cothurno,

Cruraque puniceis induxit regia vinclis,

Parthica campano dederant quae tergora fuco.

Augustis solis hoc cultu competit uti,

Sub quorum pedibus regum est cruor. ———

Nobilibus gemmis, et cocto lucidus auro

Balteus effulgens lumbos praecinxit heriles,

Substrictoque sinu vestis divina pependit

*Poplite fusa tenus, pretioso candida limbo.
 Caesareos humeros ardenti murice texit
 Circumfusa chlamys, rutilo quae ornata metallo
 Principis exerta vincebat lumina dextra,
 Aurea iuncturas morsu praestrinxit adunco
 Fibula, et a summis gemmae nituere catenis,
 Gemmae quas Getici felix victoria belli
 Praebuit, atque favens dominis Ravenna revexit,
 Quasque a Vandalica Belisarius attulit aula,
 Signa triumphorum pie Iustiniane tuorum.*

A 77 Verum in Iustiniani veste nescio quid peculiare fuisse indicare Procopius videtur, quod vel a barbaris mutuatus sit, vel excogitarit ipse Iustinianus. Certe *Ἰουστινιάνειον*, *Iustinianicum*, diadematis quoddam genus dictum fuisse Georgius Codinus est autor. Quod eius interpret *doctorale* fuisse *capitium* divinat, ut saepe in eo libello divinare solet. Cedo in veste imperatoria huiusmodi capitii formam et usum. Iacobus Gretserus vir doctus invenisse se putat, profertque aeneum nomisma Iustiniani huic aureo nummo persimile, quem princeps utriusque linguae cardinalis Barberinus ex musaeo suo aureis, argenteisque nomismatis refertissimo mihi dedit; cristatamque illam, quam vides galeam [vid. fig. 6], *IUSTINIANEAM* dictam Gretserus existimat. Verum ante Iustinianum Theodosius, Marcianus, Leo, Zeno, Anastasius, et Iustinus eandem *πτέρωτήν*, *cristam*, in galea gestarunt, ut in eorum nomismatis apparet; atque illa est quam *τροπαιουχίαν* vocatam idem Codinus affirmat. Deinde illud Iustinianicum diadema non bellicum aut castrense fuit, sed civium, et quo in sacris, et in ecclesiis utebatur. Quare eius formam hanc fuisse non dubito, quam nemo ante Iustinianum usurpasse videtur, et in sacris et dum in ecclesiis munera Antistiti offerebat, eum gestasse haec ex musivo tabula Ravennae testatur. [Vid. fig. 7. P 146 8.] Num *habitus corporis* indicat capillitium a fronte detonsum? Venetorum, quibus favebat Iustinianus, is erat habitus, V 368 ut supra docuit Procopius. Quare Cedrenus, *τὴν κεφαλὴν πρὸς κόμης κάλλος μικρὸν ἐπαλλισμένην*, *capite ad comae pulchritudinem nonnihil detonso*; nam lego *ἐπαλλισμένην*, non ut habent impressi libri, *ἐπιλωμένην*: nemo enim est, qui Iustiniani calvitium in antiquis nummis viderit, ut ad p. 37 dixi.

A 78 P. 88, 1. *Quae sibi rescripto respondenda forent, haec non uti mos est, quaestori committebat*] Hinc liquet munus fuisse quaestoris edendarum legum formas componere, et pleraque in senatu ore tenus pronunciare. Cassiod. Var. l. 6 epist. *Quaesturam toto corde recipimus, quam nostrae linguae vocem esse censemus*. Spartian. in Adriano; *quaesturam gessit, in qua orationem imperatoris in senatu agrestius pronun-*

cians risus est. Hinc etiam liquet, complures novellarum Iustiniani, quas habemus, ab eo conscriptas esse. Certe illam, quam, instante Saba Palaestinatorum legato, contra Samaritas tulit, cuius in 129 mentio est, cum Triboniano in aula nuncupata magnaurea Iustinianus sub horam diei tertiam condebat, ut Cyrillus Scythopolitanus prodit. De numero et editione Iustiniani novellarum hoc iurisconsulti scholium in calce τῆς ἐξήκοντα βίβλου, τῶν βασιλικῶν legi. Χρὴ δὲ εἰδέναι ὅτι ἑκατὸν ἐξήκοντα ὀκτὼ νεαραὶ συνετέθησαν παρὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ. ἔξ αὐτῶν ἑκατὸν τεσσαράκοντα μίᾳ ἐτέθησαν εἰς τοὺς προσφόρους τίτλους τῶν ἐξήκοντα βασιλικῶν βιβλίων. αἱ δὲ λοιπαὶ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι παρεσιωπήθησαν, ἄγουν α. β. γ. δ. ε. ς. ζ. θ. ια. μ. μς. ν. νδ. νε. νς. νη. ξη. οδ. οε. ος. οθ. πγ. πδ. ση. ρς. ρξ. ρκθ. ρλξ. ρμ. μα. Hunc numerum si cum editis novellis conferas, multo plures Iustinianum scripsisse invenies. Argumento sint eae, quas eruditi iurisconsulti nuper offenderunt, quasque nos partim κατ' ἐπιτομήν, partim integras legimus in codice Vaticano manuscripto, ex quo rescriptum illud ad omnes episcopos de scenicarum nuptiis decerpimus, quod supra cum Iustini constitutione collatum primi vulgavimus. Quod vero non omnino compta Iustiniani esset oratio, sed barbare sonaret, id aliquando deprehendere est in novellis, quamquam eruditae alioqui sint, nihilque magis te in illis offendat, quam verbosa sententia, et sane Asiaticum dicendi genus.

P. 88, 3. *Turba frequens complevit tribunal*] Nam Iustinianus sibi plerumque sumebat munus non solum quaestoris, ut dixit, sed etiam iudicum, atque pro tribunali sedebat, audiebatque litigantes, et sententias ferebat. Hoc ipse diserte narrat novella 88. *Litem nuper audientibus nobis (id quod publice in regia raro non facimus) orta est controversia*, etc. P 147 Vide etiam novella 91 initio, et 73.

P. 89, 2. *Ea, de quibus consulendum esset, imperator ac Theodora sibi sumerent*] Argumento sit octava constitutio, quae licet de re gravissima sit, non sententiam senatus, sed unius Theodorae rogasse se Iustinianus affirmat. *Haec omnia apud nos cogitantes, et hic quoque participem consilii sumentes eam, quae a deo data est nobis piissimam coniugem.* Lege A 79 quae supra notavimus ad p. 47.

P. 89, 11. *Referendariis vix erat locus opportunus supplicum libellos Caesari ministrandi*] Quale fuit referendariorum munus explicat. En tibi unum ex Iustiniani referendariis ob oculos ponimus suum munus exequentem in synodo quinta Constant. act. 1. *Theodorus circumspectus tribunus, notarius, et referendarius piissimi D. N. dixit. Praesentes venerabilissimi monachi supplicationes porrexerunt divinissimo, ac serenissimo, et victoriosissimo imperatori nostro, et ipsas sanciri*

imperium suum digne iudicavit, et me accipere ac portare ad vestram sanctitatem, docereque venerabiles monachos, ut cum vos edocti eritis, quae ab ipsis facta sunt, canonice formetis ea, quae vestrae beatitudini videntur bene habere. Has itaque cum ad manus habeam, vestrae beatitudini porrigo ad legendum. De referendariorum numero ac dignitate vide novellam 10.

P. 90, 2. *In regia curia conventis iudicibus]* Nam in porticibus imperatoriae domus erat praefectorum praetorium, quaestorum tribunal, iudicum subsellia, referendariorum sedes, tabellionum archiva. Vide Procopium l. 1 aedif. extremo, et Agathiam l. 3 initio. Quare palatii seu curiae nomine iudicia, tribunalia, causaeque forenses notantur. Sic in theatro plebs inclamabat Iustiniano, τὸ παλάτιον ποῦ ἔστιν οὐκ οἶδαμεν. *Palatium, seu curia, ubi sit nescimus.* Hoc est, nulla superest iudiciorum forma.

P. 90, 4. *Erat respublica quasi lascivientium puerorum regina]* Haec sententia, et consimiles huic aliae fortasse dictae ὑπερβολικῶς videantur, et oratorie potius, quam ad historiae, ac veritatis modum expressae. Sed aequi rerum aestimatores, uti graviora, quae in hoc libello legunt, aliorum historicorum testimoniis comprobata vident; ita et leviora illa viderent, quae ob sepultam tenebris antiquitatis historiam, invenire testimonium idem non potuerunt. At vero ut has ipsas sententias, quae veritatem excedere videntur, ab ea minime abhorrere lector intelligat; illud, velim, legat historiae fragmentum, quod ex Theophane ad p. 56 produximus; in eo sane velut in tabula adumbratam contempletur rempublicam Romanam, quasi lascivientium puerorum reginam fuisse Iustiniani temporibus.

P. 90, 6. *Leo quidam genere Cilix]* Hic erat imperatoris referendarius, ut habes infra p. 129.

P. 95, 16. *In maritima suburbana, praesertim in Heraeum secedebat]* Praecipua deliciarum loca sub urbe Byzantio V 369 haec imperatoribus fuerunt; Ἑβδομον, *Septimum*: non septima Byzantii regio, ut opinatur Heribertus Rösveydus in not. ad vit. Pat. sed suburbanum septimo ab urbe lapide distans. Ita Socrates, et Sozomenus, Idatius in fastis, *Valens Augustus Constantinopoli in miliario septimo levatus est*; et infra. *His consulibus levatus est Arcadius Augustus Constantinopoli in miliario septimo.* Pleraque alia loca sunt, quae ex mensura certae ab urbibus distantiae nomen acceperunt. Id explicat A 80 Procopius in consimili nomine l. 4 aedif. προύριον δὲ ἄλλο διαφερόντως ἔχυρόν ἀνέστησε Σιγγιδόνης ὁκτὼ σημείοις διέχον, ὅπερ Ὀκτάβον λόγῳ τῷ εἰκότι καλοῦσι. *Praesidium aliud apprime munitissimum excitavit, quod ab urbe Singidone octo ferme milliaribus distat; quare Octavum apposite vocatur.*

Ad rem modo. Βροιά, de quo Constantinus Porphy. de adm. imper. c. 51. Πηγαί, fontes, quem locum primus exornavit Iustinianus; describit Procopius l. 1 aedif. Ἡρία, sepulcra, de quibus statim. Ob aëris salubritatem, Heraclius, ut ait Suidas, πειθόμενος ἀποθανεῖν ἐν τοῖς εἰς τὰ Ἡρία παλατίοις διέτριβε: *instare sibi mortem audiens in Erianis palatiis se continuit.* Saepe Chalcedonem Iustinianus et Theodora animi causa secesserunt, ut ex rescriptis, primis imperii annis indidem datis, colligere est. Longius vero ab urbe regia semel Theodora digressa est ad Thermas Pythias. Theophanes, τούτῳ τῷ ἔτει Θεοδώρα ἡ εὐσεβεστάτη Αὐγούστα ἐξῆλθεν εἰς τὰ θερμὰ τῶν Πυθίων θερμῆσαι, καὶ συνεξῆλθεν αὐτῇ ὁ τε πατρίκιος Μηνᾶς ὁ ἑπαρχος, καὶ ὁ πατρίκιος Ἠλίας ὁ κόμης τῶν λαργιτιῶνων, καὶ ἄλλοι πατρίκιοι, καὶ Κουβικουλάριοι, καὶ σατράπαι χιλιάδες τέσσαρες, καὶ πολλὰ ἐχαρίσατο ταῖς ἐκκλησίαις, καὶ πτωχείοις, καὶ μοναστηρίοις. Hoc anno, nempe Iustiniani sexto, Theodora piissima Augusta egressa est ad Thermas Pythiorum calefaciendi se causa; quam comitati sunt Menas patricius et praefectus praetorio, Elias patricius et comes largitionum, aliique patricii, Cubicularii, et satrapae; in comitatu vero fuerunt fere quatuor millia hominum, multaque dona largita est ecclesiis, ptochiis, et monasteriis, scilicet recuperandae sanitatis ergo.

P. 95, 16. Praesertim in Heraeum secedebat] Procopius uti maluit prisco eius loci nomine Ἡραῖον, Heraeum, in quo Ἡρας, id est, Iunonis phapum olim fuerat. Nam alii, ut Suidas, et Cedrenus ἡρία, hoc est, sepulcra, quod, ut in πατρίοις CP. legimus, τὸ πάλαι ἐκεῖ ἐθάπτοντο οἱ πολῖται. Olim ibi civium monumenta forent. Alii ἱερεῖον, et ἱερεία. Quare Maximus Planudes, vel quisquis εἰς τὴν εἴσοδον τῆς Ἱερείας, in ingressum Hieriae titulum fecit epigrammati, quod Iustinianus inscripserat regis aedibus in Heraeo a se constructis.

Εἰς τὴν εἴσοδον τῆς Ἱερείας.

Τοῦτον Ἰουστινιανὸς ἀγκαλέα δέλματο χῶρον

Ἰδατι καὶ γαίῃ κάλλος ἐπικρεμάσας.

Ioannes Brodaeus l. 4 Anthologiae ad hoc epigramma Ἱερειαν dictam falso credidit aedem D. M. virg. a Iustiniano constitutam. Sanctus Nicephorus Constantinopolitanus in hist. ἠνέλιξετο ἐν τῷ παλατίῳ τῷ καλουμένῳ τῆς Ἱερείας, in palatio quod Hieriae dicitur mansit. Sozomenus l. 7 c. 5 Demophilum Episcopum Arianum a Theodosio urbe expulsum ad Ἱερειαν cum suis secessisse narrat. Hunc locum, in quo sine interpellatoribus Iustinianus ac Theodora se oblectarent, tot instruxerunt deliciis, ut poëtis etiam illius celebrandi causam dederint. Extant etiamnum Pauli Silentarii, et Agathiae Scholastici nobilium eius aetatis poëtarum epigrammata 4. Anthol.

A 81 lib. quamquam Philologos, de quo potissimum suburbano in iis mentio sit, adhuc ignorare sciam: sed videant unam illorum esse sententiam, et inscripti foribus distichi, de quo modo dicebam. His multam lucem affert locus Procopii libri primi aedif. extremi.

PAULI SILENTIARII.

Πόντος ὑποκλύζει χθονὸς ἔδραν, ἅπλωτα δὲ χέρσου
 Νῶτα θαλασσαίοις ἄλσει τηλεθάει.
 Ὡς σοφὸς ὅστις ἔμιξε βυθὸν χθονὶ, φυκία κήποις,
 Νηϊάδων προχοαῖς χεύματα Νηρείδων.

E I U S D E M.

Ἐνθάδ' ἐριδμαίνουσι τίνος πλέον ἔπλετο χῶρος
 Νύμφαι νηϊάδες, Νηρίδες, Ἀδρυάδες.
 Ταῖς δὲ θεμιστεύει μεσάτη χάρις. οὐδὲ δικάζειν
 Οἶδεν, ἐπεὶ ξυνὴν τέρψιν ὁ χῶρος ἔχει.

AGATHIAE SCHOLASTICI.

P 149 Εἶξον ἐμοὶ Δάφνης ἱερὸν κλέταξ ἔκτοθι πόντου
 Κείμενον, ἀγραύλου κάλλος ἱρημοσύνας.
 Ἐνθάδε γὰρ νύμφαι δειδρίτιδες, αἳ τ' ἐνὶ πόντῳ
 Νηρείδες ξυνὴν θέντο συνηλυσίην.
 Ἄμφ' ἐμὲ γὰρ μάρναντο, δίνασσα δὲ Κυανοχαίτης,
 Καί με παρ' ἀμφοτέρων μέσσον ἔθηκεν ὄρον.

P. 96, 2. *Irrumpentis Ceti periculis*] *Porphyrionem*, Cete illud appellarunt Constantinopolitani; quod ex intervallo, annos ferme quinquaginta, ad utrumque Bospori sinum, magnas nautis, atque civibus clades intulit. Vide quae fuse de illo narrat Procopius l. 3 bell. Gotth.

P. 96, 14. *Verae tunc locus narrationi non fuit*] Nimirum adhuc Theodora supererat, cum historiam de bello Gotthico Procopius lucubrabat, ut in praefatione lectorem monuimus.

P. 97, 2. *Theodatum rationibus mihi quidem obscuris in Amalasunthae caedem impellit*] De hac caede audire pene mihi videor submussitantem cum Theodora Theodatum, in ep. 20 l. 10 Var. Cassiod. De illa persona, de qua ad nos aliquid verbo titillante pervenit; hoc ordinatum esse cognoscite, quod vestris credidimus animis convenire. Desiderium enim nostrum tale est, ut interveniente gratia non minus in regno nostro, quam in vestro iubeatis imperio. De quo tamen nihil statuo.

P. 97, 8. *Exinde Petrus ad magistri dignitatem evehitur*] Ad quem extant duae Iustiniani novellae 123. 137 hoc

titulo. *Petro gloriosissimo magistro divinorum officiorum.* A 82

Venit cum aliis imperii primatibus Vigilium papam ad synodum Constantinopolitanam evocaturus, ut est ibidem collat. 2. Alius est Petrus praefectus praetorio, de quo infra. Hic erat Illyriensis patria Thessalonica, ex advocatis ordinariis urbis Constantinopoleos, homo singulari prudentia et mansuetudine, et ad persuadendum comparatus, ut Procopius ait l. 1 bell. Gotth. et Cassiod. l. 10. Var. epist. 19. *Vir eloquentissimus Petrus legatus serenitatis vestrae, et doctrina summus, et conscientiae claritate praecipuus.* Vide epist. 22 eiusdem libri 23 sed profunda avaritia. Post reditum ex Italica legatione ad Theodatum, magister officiorum creatur: tandem in Persidem legatus ad Chosroem mittitur. Scripsit historiam et de republica, vide plura apud Suidam verbo Πέτρος, et verbo ἐμβριθής. Eius historiam non vidi, sed quaedam fragmenta legi in bibliotheca Vaticana in eclogis de legationibus. Iterum eius mentio est infra p. 107. Huius filius Theodorus anno Iustiniани trigesimo quarto perduellionis insimulatus est. Quod illi manus altera esset brevior, Κοιτοχέρην appellarunt.

P. 97, 5. *Erat Iustiniano ab epistolis Priscus*] Idem de Prisco ita refert Theophanes, sed ex alio autore, quemadmodum tute lector intelliges; quare non frustra dolemus tot veterum autorum iacturam, qui eadem, quae Procopius de Iustiniano ac Theodora narrarunt. Τούτῳ τῷ ἔτι Πρίσκος ὑπατος ἀπὸ νοταρίων τοῦ βασιλέως ἀγανακτηθεὶς ὑπὸ Θεοδώρας τῆς βασιλίσσης ἐδημεύθη, καὶ διάκονος Κυζίκου ἐχειροτονήθη κελεύσαντος τοῦ βασιλέως. Hoc anno, nempe Iustiniani septimo, *Priscus consul, et olim notarius imperatoris, qui in se Theodora indignationem converterat, publicatis fortunis, Diaconus Cyzicenus initiatus est, iubente Caesare.*

P. 97, 11. *Detondet, invitamque adigit ad sacerdotium*] Mos fuit orientalium imperatorum minime commendandus, ut quibus viam ad dignitates praecludere vellent, eos vel invitos sacris initiandos curarent. Ioannes Cappadox hac eadem arte a Theodora circumventus, a sacris faciendis abstinuit, ne ad imperium quod sibi vane pollicebatur, impedimento id foret. Primus, quorum mihi modo venit in mentem, hoc egit Theodosius iunior, qui Cyrum praetorio praefectum, ob eam populi P 150 vocem, Κύρος καὶ εἰς ἄλλο νικήσει. *Alia te manet Cyre victoria;* quam in tyrannidem Theodosius interpretatus est, Smyrnae fecit episcopum: posteriorum deinde Graecorum Caesarum V 370 nullus fere est, qui in rebelles amicos, vel consanguineos absurdam hanc rem non commiserit.

P. 100, 4. *Nervo bovino a fronte ad aures circumacto*] Hoc genus crudelitatis et in Bassum patricium exercuisse Theodoram, in πατρίοις CP. olim legimus. Τὰ δὲ Βάσσου ἀνήγειρε

Βάσος πατρίκιος ἐν τοῖς χρόνοις Ἰουστινιανοῦ. εἰς ἔχθραν δὲ ἐλθούσης μετὰ τοῦ Βάσου Θεοδώρας τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως, ἔσφιγξε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ μετὰ κόρδας καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἔξω ἐπήδησαν. *Ecclesiam, quae ad Bassum appellatur, aedificavit sub Iustiniano Bassus patricius: in quem Theodora imperatoris uxor indignata, eidem caput chorda iussit astringi, quamobrem oculi eius exilierunt.* Is fortasse Bassus est, qui praetorianam gessit praefecturam, ut infra p. 92 narrat Procopius. Eodem supplicio et Carpianum patricium affecit, ut autor explicat in πατρίοις CP. uberioribus. Cod. Vat. 162. Simile genus carnificinae Anthemio interminata est Theodora; *Per viventem in saecula excoriari te faciam, nisi vinctum Vigilium pontificem Constantinopolim perduxeris.* Anastasius in Vigilio.

P. 100, 9. *Duo factiosi Cilicis*] Evagr. l. 4. 31 idem narrat, edicitque nomina duorum Venetorum, quos hic Procopius omisit; ut hinc Hubertus Giphanius intelligat, non ex hac historia Evagrium accepisse, quae de Iustiniani flagitiis memoriae prodidit. *Καλλίνικος δὲ τῶν Κιλικῶν ἡγούμενος δύο ἀνδροφόνε Κίλικε Παῦλον καὶ Φαυστῖνον ἐπελθόντε οἱ καὶ διαχρήσασθαι βουλομένω, ἐπεὶ ταῖς ἐκ νόμων ποιναῖς ὑπέθηκεν ἀνεσκολοπίσθη, ποινὴν ὑπὲρ ὀρθῆς συνέσεως καὶ τῶν νόμων ταύτην λαβών.* *Callinicus porro praefectus Ciliciae, cum duo Cilices Paulus et Faustinus, homicida uterque, in eum impetum facerent, occidereque in animo haberent, quoniam poena ex legibus constituta eos mulctavit, in crucem actus est; hoc quoque supplicio pro recta conscientia, et legum observatione affectus.*

P. 101, 4. *Retrusitque in monasterium*] Nomen fecit monasterio, μετάνοια, poenitentia; in quo feminae degerent, quas anteactae vitae poenituisset. Fuse hoc prosequitur l. 1 aedif. laudatque Iustiniani ac Theodoraе pietatem: hic tamen vituperat violentiam illatam mulierculis minus ad meliorem frugem paratis.

P. 102, 3. *Ut paulo post edisseram*] Ubinam? Infra enim licet nonnullos magistratus subiectis exosos enumeret; de illarum tamen feminarum maritis nihil aperte. Ex quo et furtim conscriptam, et non omnino absolutam hanc historiam intelligas.

P. 103, 4. *Hac tempestate omnium fere mulierum mores corrupti*] Ita ut soror Sophiae Augustae Iustini uxoris, et Theodoraе neptis adulterii manifesta publice facta sit. Nam ut in πατρίοις CP. observavimus, erat Byzantii inde a Constantini temporibus Veneris statua; ad quam παρθένοι ἐν ὑποψίᾳ οὔσαι ὅτε ἐπλησίαζον, εἰ μὲν ἄμεμπτοι, διήρχοντο ἀβλαβεῖς, τῶν δὲ διεφθαρμένων ἀθρόα ἐσηκούντο τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ

ἐδείκνυνον τὸ αἰδοῖον. ὁμοίως δὲ καὶ αἱ ἔχουσαι ἄνδρας ἐὰν λαθραίως ἐμοιχεύοντο τοῦτο ἐγίνετο. ἐπεῖναι γὰρ εὐθὺς ὁμολόγουν, ἢ δὲ γυναικαδελφὴ Ἰουστίνου τοῦ ἀπὸ Κουροπαλατῶν συνέτριψε τὴν στήλην διὰ τὸ καὶ αὐτῆς φανῆναι τὸ αἰδοῖον μοιχευθείσης ἐκείθεν διερχομένης ἐφ' ἵππῳ ἐν τῷ λούσματι τῶν Βλαχερνῶν: *Virgines vitii suspectae cum accederent, siquidem illibatae essent, secure discedebant, at vero corruptarum statim vestis reducebatur patefactis pudendis. Nuptis etiam feminis, quae clandestinis adulteriis se foedassent, idem plane accidit, ipsaeque statim rem fassae sunt. Caeterum soror uxoris Iustini, qui post curam palatii imperium cepit, eam Veneris statuam comminui iussit: quod et eius, post adulterium, pudenda detecta sint, cum inde praeteriret, et equo vecta, ad balneas Blachernianas proficisceretur. Sic etiam adulteras vitiatasque virgines deprehensas Iustiniani tempore canis indicio, quem ex Italia Andreas quidam per provincias circumduceret, narrant Theophanes, Anastasius, Cedrenus, historia miscella, et Paulus Diaconus.*

P. 103, 7. *Adita statim imperatrice]* Cuius favorem certo sibi pollicerentur: nam ut est l. 3 bell. Gotth. ἡ βασιλὶς ἐπεφύκει ἀεὶ δυστυχούσαις γυναιξὶ βοηθεῖν. *Imperatrix quodam naturae instinctu comparata erat ad suscipiendum afflictarum mulierum patrocinium.*

P. 103, 15. *Ipsa magistratus et sacerdotes crearet]* De magistratibus a Theodora constitutis, infra Procopius. De sacerdotibus: plenae sunt historiae. Primarias ecclesias tantum nomino. Byzantii Anthimum Eutychianum, Alexandriae Theodosium Haeresiarcham fovit: Severum Antiochenae ecclesiae invasorem Acephalorum Antesignanum restituendum curavit: Romae, electo Sylverio, Vigilium, Belisarii, Antoninaeque studiis praefecit; quem ad evertendum Chalcedonense conciliū, et Anthimum revocandum, fore paratum speravit.

P. 104, 1. *Connubiale ius totum penes se esse voluit]* Lege l. 3 de bell. Gotth. Artabanem virum consularem, comitem praesentum, ac foederatorum principem, ut repudiatam pridem uxorem acciperet, invitum nolentemque coëgit. Proiectam Iustiniani imperatoris neptem Artabani desponsam, Ioanni Pompei filio coniungit.

P. 104, 7. *Leontium referendarium, et Saturninum, etc.]* Omnes, quos hic nominat, viri sunt primarii. De Leontio l. 3 bell. Gotth. qui ad Theodebertum a Iustiniano legatus est. Destinatus cum aliis ad compilationem digestorum Const. de conf. 9. Fortasse hic est ille Scholasticus (ex his enim referendarii) cuius extant elegantissima epigrammata. Alius est, qui sub Iustiniano scripsit de sectis; et monachus, cuius Cyrillus meminit sub eodem imperatore. Hermogenes fuit quae-

stor Vitaliani tyranni sub Anastasio, deinde magister officiorum, ad quem extant Iustiniani rescripta. De Cyrillo magistro militum, vide libros de bell. Pers. et Vand.

P. 104, 16. *Puellam duxisse se haud imperviam*] Cui (ut Plinius loquitur l. 7 c. 16) *concretum genitale non erat*. Vel, ut ait Cornelius Celsus l. 7 c. 28. *Cui naturalia inter se minime conglutinatis oris concubitus non admitterent*. Has puellas Aëtius et Graeci vocant ἀτρήτους, imperfossas. Scite Saturninus notavit vitiatam Chrysomallae filiam.

P. 105, 1. *Sublatum (ceu pueros in ludo litterario) Saturninum caederent*] Viros illustres hac affectos ignominia ante
A 85 Theodoraē tempora non legi. Theodoram imitatus est Stephanus aerarii praefectus, qui Iustiniani iunioris matrem ἐν σχήματι ὥσπερ τοὺς παῖδας οἱ γραμματισταὶ (ut S. Nicephorus loquitur) *quemadmodum apud magistros pueri solent*, vapulare iussit. Si hunc cum aliis huius historiae locis conferas, quid *catomis*, vel *catomo caedi* sit videbis, quod saepe in martyrum vitis legimus. Neque enim est demisso capite suspendi, vel sublatum in humeros caedi, ut viri docti explicarunt. Nam p. 13 et 54 Photius et Astrologi neutro modo affecti sunt, qui tamen κατ' ὤμους καὶ νῶτα vapulasse dicuntur, ut Saturninus hic. Ex nostra ad haec loca interpretatione, quid *catomis caedi* sit intelliges.

P. 105, 3. *Quo supplicio Ioannem Cappadocem affecerit, libris aliis diximus*] Lib. 1 bell. Pers. extremo Cappadocis ruinam fuse prosequitur, Theodoraēque insidias, et crudelitatem, ac Iustiniani conniventiam. Ibidem de Antistite hoc Cyziceno, quem Eusebium nominat: is concilio Constantinopolitano interfuit.

P. 107, 8. *Belisarium evocavit insimulatum tyrannidis*
P 152 Falsa perduellionis suspicio ter in Belisarium sparsa est. Semel cum in Perside contineret exercitum, Iustiniano graviter aegrotante, ut est supra pag. 17. Marcellinus; *Belisarius de oriente evocatus in offensam periculumque incurrens grave, et invidiae subiacens, rursus remittitur ad Italiam*. Iterum in Africa post devictum Gelimerem; quod hic indicat, et uberius docet Procopius l. 2 bell. Vand. Tertio cum iam senex ageret Constantinopoli. Σέργιον ἀνέπεισαν ὁμολογῆσαι, ὡς καὶ Ἰσαάκιος ὁ ἀργυροπράτης, καὶ Παῦλος ὁ κουρατωρ Βελισαρίου ἐγίνωσκον τὴν σκέψιν. συσχεθέντων ἀμφοτέρων καὶ ἐκδοθέντων Προκοπίῳ τῷ ἐπάρχῳ κατέθεντο καὶ κατεῖπον Βελισαρίου τοῦ πατρικίου. Αὐτίκα ὁ βασιλεὺς γέγονεν ὑπὸ ἀγανάκτησιν Βελισαρίου. Τῇ πέμπτῃ τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς Σιλέντιον ἐνέγκας καὶ τὸν ὀσιώτατον πατριάρχην Εὐτύχιον κελεύσας ἀναγνωσθῆναι τὰς αὐτῶν καταθέσεις, καὶ ἀκούσας Βελισάριος ὁ πατρικίος μεγάλως ἐβαρύνθη. καὶ πέμψας ὁ βασι-

λεὺς Ἰουστινιανὸς ἔλαβε πάντας τοὺς ἀνθρώπους αὐτοῦ, καὶ αὐ-
 τὸν δὲ εἶχεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ παραφυλαττόμενον. *Suaserunt*
Sergio, ut Isaacium Numularium, et Belisarium gloriosissi-
um patricium conscios coniurationis indicaret, necnon Vitum
Numularium, et Paulum Belisarii procuratorem. Hi com-
prehensi, traditique Procopio urbis praefecto Belisarium pa-
tricium accusarunt. Quare Belisario Caesar iratus quinta
die Decembris indixit senatum, vocatoque sanctissimo patriar-
cha Eutychio confessiones illorum legi iussit; quod Belisarius
iniquissime tulit; nam iussu imperatoris omni satellitio spo- V 371
liatus, domi sub custodia detentus est. Insequente vero anno
τῇ δεκάτῃ ἐννάτῃ τοῦ Ἰουλλίου μηνὸς ἐδέχθη Βελισάριος ἀπολα-
βὼν πάσας τὰς ἀγίας, decima nona die mensis Iulii concilia-
tus est Belisarius, et in pristinum gradum restitutus. Anno
demum trigesimo octavo Iustiniani μηνὶ Μαρτίῳ τελευτᾷ Βελι-
σάριος ὁ πατρικίος ἐν Βυζαντίῳ, καὶ ἡ τούτου περιουσία ἦλθεν
εἰς τὸν δεσποινικὸν οἶκον τὸν Μαρτίνης: decima tertia mensis A 86
Martii moritur Belisarius patricius Byzantii, cuius fortunae
addictae fuerunt Augustae domus Marinianae. Idem habet
Vaticanum chronicon Anonymum, et Zonaras. Haec paulo fu-
sus, ut falsae de Belisario historiae tandem facessant; neque
in posterum fabellae de Belisarii obolo credamus, vel Aimoino,
qui l. 2 de gest. Franc. Belisarium contrucidatum a Francis
somniavit.

P. 107, 11. *Censitores provinciae mittere*] De his, deque
 secta Arianorum ritibus interdicta, singulisque aliis capitibus,
 quae hic enumerat, agit autor l. 2 bell. Vand. Porro quae
 de Arianis dicuntur, ut supra ad p. 51 explicavimus, acci-
 pienda sunt.

P. 107, 15. *Italia triplo licet Africa maior*] Africa et
 Αἰβύη, ut Graecis, sic et Latinis autoribus nunc quidem est
 pars, in orbe terrarum tripartito, secunda; nunc vero regio
 eidem terrarum parti cognomen, in qua est Carthago urbs no-
 bilissima. De hac modo intelligit. Quae sequuntur de variis
 provinciarum, et populorum devastationibus, fusius habentur
 in aliis historiae Procopianae libris.

P. 107, 15. *Indicto bello inconsulte recidere*] Ob id, at-
 que ob auxilia neglecta, sunt a Chosroë devastata complura
 orientis oppida, ipsaque Antiochia; cuius miserandum excidium
 non tam narrat Procopius, quam deplorat, priore parte l. 2
 bell. Pers.

P. 110, 1. *Animum ad sublimia traducere, dei natu-*
ram curiosius perscrutari] Brevissime, sed clare Procopius
 indicat Iustiniani studia Theologica. Omnino illiteratum, seu
 analphabetum non fuisse ad p. 28 probavimus. Quod autem
 de rerum divinarum studio dixi: sic totus in illud Iustinianus

incumbebat, ut Artabanēs et coniurati hic eum neci opportunissimum se habituros sperarent. Procopius l. 3 bell. Gotth. Κάθηται ἀφύλακτος αἰεὶ ἐπὶ λέσχης τινὸς ἄνωγ' τῶν νυκτῶν ὁμοῦ τοῖς τῶν ἱερέων ἐσχατογέρουσιν, ἄσχετον ἀνακνυλεῖν τὰ Χριστιανῶν λόγια σπουδὴν ἔχων: *perpetuo sine custodibus desidet ad multam noctem in musaeo cum senioribus quibusque sacerdotibus, attentissimo studio arcana Christianorum dogmatum investigans.* Male Procopium Antonius Concius redarguit; id

P 153 Procopius hic vituperare videtur, quod imperator neglectis reipublicae negotiis apprime necessariis, ecclesiasticis rebus sese immisceret, quod per summam ambitionem nunquam non fecit. Liberatus in Breviar. c. 23. *annuit imperator facillime, gaudens se de talibus causis iudicium ferre; nempe de ecclesiasticis.* Qui disputantem de theologicis quaestionibus Iustinianum audire vult, et videre inter episcopos considerantem, modo haereticos, modo Catholicos praesules monentem, docentemque, et pene exultantem, suis non modo disceptationibus, sed etiam fuis ad deum precibus haereticorum conversionem adscribentem, legat epistolam Innocentii Maroniani.

A 87 Episcopi ad Thematem presbyterum, in fine. Cum forte Agapetus pontifex Romanus nondum Anthimi damnatione pronunciata diem obiisset; non defuerunt episcopi qui cum Paulo Apameae Iustiniano sic adulati sunt. *Agapetum ὁ Κύριος μετέστησεν, ἵνα τὸ πλήρωμα τῆς κατορθώσεως τῇ ὑμετέρᾳ φυλάξῃ γαληνότητι, dominus transtulit, ut operis consummationem vestrae serenitati reservaret.* Verum antequam imperium caperet, a Theophilo Abbate praeceptore suo his erat iam studiis imbutus: nam cum sanctissimo pontifice Agapeto diu atque pugnaciter pro Eutychiana haeresi disputavit. Anastasius. Paul. Diac. In qua disputatione magistrum Catholicae fidei Agapetum Romanum pravae de religione sententiae insimulare non erubuit inflatissimus scientia Iustinianus, quod ex autore appendicis ad Marcellinum colligere est. *Ipsae Agapetus, inquit, extremum diem obiit in domino; in nullo tamen sicut ei a principe obiiciebatur, sentiens contra fidem.* Imo quadriennio ante adventum Agapeti Constantinopolim libros de incarnatione dominica edidit, et Illyricianos Episcopos ad subscribendum coëgit. Victor Tunn. De his et aliis eiusdem libris eorum temporum aequalis Isidorus: *Iustinianus imperator quosdam libros de incarnatione domini edidit, quos etiam per diversas misit provincias. Condidit quoque et rescriptum contra synodum Illyricianam, et adversus Africanos Episcopos, in quo tria capitula contendit damnare.* Libelli confessionis fidei a Iustiniano editi, meminit l. 1. Facund. Hermian. lib. vero 2 secernit ab hoc similem alium, Iustiniani nomine ab haereticis praenotatum: ex his monumentis unum (quod ego sciam) tan-

tummodo superest, nempe libellus pro tribus capitibus Graece et Latine editus; de quo Liberat. c. 24. Meminit aliarum Iustiniani disputationum cum Victore Tunnensi, aliisque Africanis Episcopis idem Victor in chronico ad annum Iustiniani trigessimum octavum. Refert eiusdem theologicas disputationes cum Severianis Episcopis Innocentius Maronianus in epistola ad Thematem presbyterum. Eustathius in vita sancti Eutychii.

Ἐπίστασθε πάντες οἱ μεμνημένοι τὸ ζητητικὸν τῶν θείων δογμάτων τοῦ ἐν εὐσεβεῖ τῇ λήξει Ἰουστινιανοῦ, πῶς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ὑπὲρ τὴν τῶν ἄλλων ἀπάντων φροντίδα ταύτην εἶχεν αἰεὶ ὡς μίαν καὶ μόνην, τοῦ μετὰ πάντων τῶν αἱρετικῶν συζητεῖν, καὶ συναίρειν λόγον, ὃν κατίσχυεν ὡς τὰ πολλὰ διὰ συλλογισμῶν πιθανῶν καὶ ἀποδεικτικῶν, καὶ γραφικῶν μαρτυριῶν τροπούμενος αὐτούς.

Nostis omnes quotquot meministis quam curiose piae memoriae Iustinianus in divinorum dogmatum investigatione versaretur; quodque diu noctuque posthabitis omnibus aliis curis, illam unam et solam nunquam intermitteret, qua ad disputandum omnes provocabat haereticos, et rationes in medium proferendas, quibus ille valde praevalabat; cum ut plurimum eosdem haereticos probabilibus modo ratiocinationibus, modo demonstrationibus, modo denique sacrarum testimoniis litterarum confutaret. Hac scilicet divina-

rum rerum scientia inflatus ecclesiae tot leges praescribere, A 88

novaque dogmata tradere ausus est. De studiis vero philosophiae Agapetus Iustiniani contubernalis, et ecclesiae Constantinopolitanae Diaconus in Paraenisi. ἔφ' ἡμῖν ἀνεδείχθη τῆς εὐζωίας ὁ χρόνος, ὃν προεῖπέ τις τῶν παλαιῶν ἔσεσθαι, ὅταν ἢ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν ἢ βασιλεῖς φιλοσοφήσωσι. καὶ γὰρ φιλοσοφοῦντες ἡξιώθητε βασιλείας, καὶ βασιλεύσαντες οὐκ ἀπέστητε φιλοσοφίας. *Nostris temporibus ostensum est prosperae vitae tempus; quod praedixit quidam ex veteribus futurum, cum vel philosophi regnarent, vel reges philosopharentur.*

Nam philosophando digni habiti regno estis, et regnando a P 154

philosophia non descivistis. Tres tum orbis terrarum habuit reges philosophos, *Iustinianum, Chosroëm*, de cuius eruditione agit Agathias l. 2 et *Theodahatum*, cui hanc laudem tribuit Procopius l. 1 bell. Gotth. Cassiod. l. 10 Var. De iurisprudentia, qua praeterea Iustinianus pollebat, diximus ad p. 63. De musicae peritia Theophanes profert Graecum Troparium, id est, hymnum, quem de Christi divinitate et oeconomia ad ecclesiasticos modulos concinnavit, hodieque Graeci canunt inter missarum solemnias. Architecturam ita callebat, ut multorum aedificiorum ichnographias, et scīagraphias ipse delinearit, et modum artificibus praescripserit: de templo sanctae Sophiae, de regiis aedibus Heraeanis et portu testatur Procopius l. 1. aedif., de civitate Dara l. 2, de templo deiparae

Hierosolymis l. 5 et de aliis alibi. Ergo Iustinianum tot disciplinis ornatum merito Theodahatus rex Gotthorum modo *sapientissimum imperatorem*, modo *principem doctum* appellavit apud Cassiodorum l. 10. Var. epist. 9 et 22. Et Agathias in prooemio suae collectionis epigrammatum, ἀλλὰ σοφοῦ πτεάνοισιν ὁμιλήσεις βασιλῆος. Et in vetustissimo manuscripto cod. Vat. 1342 legi. *Quinta sancta synodus Constantinopolitana temporibus Iustiniani doctissimi imperatoris*. Genuinos Iustiniani libros paulo ante numeravimus, ut spurios reiiciamus hic locus postulare videtur. In calce chronici Cassinensis circumferuntur nomine Iustiniani notatae epistolae ad Vigilium papam, ad Placidum martyrem, et privilegium Cassinensi Coenobio concessum; praeterea Theodora ad eundem Placidum, et Vigili ad Iustinianum, et si quae aliae ibi sunt Pseudogordiani litterae, qui Iustiniani iussu sancti Placidi vitam scripsisse se mentitur. Is ergo Tertullum patricium Romanum Iustiniani *exadelphum*, et Theodora *cognatum*, Placidum vero utriusque *nepotem* vocat. Quid Tertullo cum Iustiniano Bederinae nato Iustini agricolae nepote? Quid cum Theodora meretricula scenica Acacii Ursarii filia? Quam prolem, quos liberos suos Iustinianus ac Theodora identidem commemorant, qui sancti Sabae precibus ne vel unum obtinere sibi successorem

V 372 imperii potuerunt? Qui potest Vigilus et quintae synodi patres vitam Theodora precari, quae vitam cum morte quintum iam annum ante eam synodum commutarat? Sedet autem Vigilus in eo concilio, ad quod nec sponte accessit, et rogatus venturum se negavit? Ex patriarchis unus in eadem synodo

A 89 defuit Eustochius Hierosolymitanus; Pseudogordianus male cautus cum reliquis patribus eum numerat, Domnum vero Antiochenum, qui conventui intererat, excludit. Ait epistolas Iustiniani et Theodora ad Placidum in Siciliam per Belisarium missas fuisse anno imperii duodecimo; tum scilicet cum Belisarius Romae a Vitige, Gotthisque dira obsidione premebatur. Quid de notis consulum, quid de ipsis consulibus dicam, quibus eae litterae consignatae habentur? In his nihil integri vel sani est. Privilegium Cassinensibus monachis datum iisdem illis subscriptionibus exploditur, quibus munitum illud voluit Pseudogordianus. Primus subscribit Iustinianus ex stirpe Aeneada. Quid ais? nisi plane nihil sapis, rem omnibus scriptoribus novam et plane inauditam narras. Secundus Iustinus Caesar. Iustinianum nullum imperii habuisse socium quis nescit? *par curis* Iustinus fuit seni iam et pene deliro Iustiniano, sed *diademate dispar*; neque eius filius, sed Dulcissimi et Vigilantiae. Tertius Theodoricus rex Gotthorum, qui ante id tempus quo datum fuit illud privilegium, viginti et amplius annos diem obierat. Quartus Belisarius, qui tum Romae, ut

dixi, vallo septus tenebatur. Quintus Mauricius comes excubitorum. Hunc gradum Tiberio principe est consecutus; anno vero illo Iustiniani duodecimo plane puer, nec primae militiae stipendia meruerat. Sextus Tiberius gener iam dicti Iustini. Id anno duodecimo Iustiniani? Deinde gener Iustini? unica filia Iustino fuit Arabia, haec Baduario nupsit. Tiberii uxorem quis nescit Anastasiam? filias vero Charitonam, et Constantinam? Ex his reliqua; quae singillatim refellere nihil nunc mihi tanti est.

P. 110, 2. *Dei naturam curiosius perscrutari*] Haec Iu- P 155
stiniano curiositas obfuit, nec minus obfuit ecclesiae. Felices fortasse sunt respublicae quarum reges philosophantur; sed plane infelix ecclesia est, cum seculares principes ita theologiae vacant ut Iustinianus. Disputavit ille de rebus divinis cum ecclesiae doctoribus, ac tandem dirimere quaestiones imperiali fastu et tyrannica vi licere sibi putavit. Agapeto Romano pontifici duas in Christo naturas asserenti contra Monophysitas quibuscum Iustinianus sensit, ita minatus est; *aut consenti nobis, aut exilio te deportari faciam*. Anast. in Agap. Post theologicas disquisitiones cum Eutychio Constantinopolitano patriarcha, ut eius temporis scriptor Eustathius refert, προέβαλεν ὁ βασιλεὺς ὃν ἐποίησε χάρτην περιέχοντα τὴν βλάσφημον ἐκείνην δογματοποιῶν λέγων τὸ σῶμα τοῦ κυρίου ἐξ αὐτῆς ἐνώσεως ἄφθαρτον. ἀναγνούς δὲ πᾶσι τὸν τοιοῦτον λόγον, ἠνάγκαζε τὸν Εὐτύχιον δέξασθαι, καὶ σύμψηφον αὐτῷ τῆς βλασφημίας ταύτης γενέσθαι. Protulit imperator a se compositum edictum, quo blasphemum illud dogma de incorruptibili, post unionem, domini humanitate continebatur, quod cum omnibus perlegisset, Eutychium id ratum habere, sibi in tanta blasphemia consentire cogit. Id illum respuentem deportari iussit. Caeteros episcopos, qui in disceptationibus de fide ac A 90 religione a se dissentirent, vel coniecit in vincula, vel cruciatibus aut nece affecit; experto credamus Victori Tunnensi Africano Episcopo in chronico. Vide has notas ad p. 115.

P. 110, 9. *Quod alterius partis populares magis Caesari studerent*] Nempe Veneti, quibus et Caesar ipse magis studebat, quam Prasinis: quod studium placuit Evagrio nominare μανίαν, dementiam, et θηριώδη γνώμην, belluinam immanitatem. De qua cum Procopio et aliis saepe in his notis disseruimus. Unum hic addam, Iustini imperatoris illustre testimonium, quod pene me praeterierat. Theophanes. ἐμπορομίας ἐπιτελεσθείσης, καὶ φιλονεικούντων τῶν μερῶν πρὸς ἀλλήλους ἔπεμψε Μανδάτωρα εἰς ἑκάτερα τὰ μέρη ὁ βασιλεὺς λέγων, εἰς μὲν τοὺς Βενέτους, ὅτι Ἰουστινιανὸς ὁ βασιλεὺς παρ' ὑμῶν ἐτελεύτησεν, εἰς δὲ τοὺς Πρασίνους, ὅτι παρ' ὑμῶν Ἰουστινιανὸς ἔτι ζῇ, καὶ ἀκούσαντα τὰ μέρη ἐσίγησαν, καὶ οὐκέτι ἐφι-

λονελεῖσθαι. *Aurigarum curriculo absoluto, factioni inter se tumultuabantur; quare Iustinus utrique factioni per Mandatorem sic interminatus est. Vobis defunctum iam esse Iustinianum scitote Veneti: superesse etiamnum vobis Prasini Iustinianum credite. Quo illi audito quieverunt, neque amplius altercati sunt. Vide Mandatoris officium ac munus, qui Caesaris nomine tumultus sedaret in circo, quid facto opus esset praescriberet, imperatoris veluti vox in theatro erat, quemadmodum quaestor in senatu. Suidas, Μανδάτωρ εἶδος ἀξιώματος. Mandator est genus dignitatis. Lege Cassiodorum l. 7, Var. epist. 10 de tribuno voluptatum. Et Theophanis fragmentum supra ad p. 56.*

P. 111, 7. *Ad urbem Edessam Scyrtus exundavit]* De hac, atque aliis fluminum eluvionibus, urbium ruinis, terraeque motibus, vide l. 3 bell. Gotth., Evagr. l. 4, Theoph. Zonar. Cedr. et alios. Non *Scyrtus*, ut habet codex Vat. sed *Scirtus*, quasi a σκιρτῶ, quod est *salio*, huc enim Sibyllinum carmen alludit, quod subsidente fluvio, lapidi incisum cives invenerunt, ut ait Theophanes,

Σκιρτὸς σκιρτήσει τε κακὸν ἀκίρτημα πόλιν.

Saltabit civi saltum saltator acerbum.

De hac inundatione fuse l. 2 aedif. et ibid. l. 5 de Cydno.

P. 112, 9. *Iustinianum in medio extantem freto, totamque ingurgitantem maris vim]* Amicus ille Procopii per somnium id vidit; Agathias vero quod vigilans observarat, eadem verborum translatione declaravit l. 5 extremo. Καθάπερ ἐν παλιρροίᾳ ὑδάτων, αὐτὸ δὴ τὸ μέτρον τῆς παρασχεθείσης τοῖς τάγμασι δασμόφορας οὐκ οἶδ' ὄντινα τρόπον ἐς τοῦμπαν μετωχετεύετο, καὶ ἐπανήει ὅθεν δὴ καὶ ἐρρύνη. *Haec tota*
P 156 *summa stipendiorum quae militibus numerabatur, quod solet in fluxu aquarum atque refluxu contingere, retrorsum manabat, ac tandem eo unde defluxerat refluebat.*

P. 113, 2. *Marinis minime necessariis substructionibus]* Alia Iustiniani aedificia mire Procopius celebravit, hoc unum
A 91 *saepissime in hac historia vituperat, quod infinitam vim pecuniarum in illud Iustinianus insumpserit, voluptati potius, atque deliciis, ut supra diximus ad p. 70 quam publicae utilitati. Nam aliis adhuc integris portubus, huius (quippe non necessari) ad hanc usque diem molium et brachiorum vestigia quidem extant, magna tamen ex parte diruta, quae nullam stationem navibus accommodent, ut refert Petrus Gillius l. 3 de Bosporo Thracio. Caeterum huius et aliorum omnium suburbanorum luxum, quae sibi extra urbem Byzantium magnates aedificabant, aliam ob causam vituperare Procopius videtur l. 4 aedif. quod nimirum ea referta cum essent immensis divitiis*

et pretiosissima supellectile, incitamenta barbarorum erant, qui quotidie ad vicinorum oppidorum depredationem excurrerant.

P. 113, 6. *Tercentum et viginti millia auri pondo*] Idem de C. Caligula narrant Tranquillus et Dio, l. 59. *The-
sauros maximos brevissimo tempore exhausit; quippe vices ter
millies sestertium, (alii tradunt vices semel millies sestertium,
ac cccxxx. insuper sestertia) cum accepisset, in Thesauris nul-
lam eius summae partem in tertium annum servavit.*

P. 113, 7. *Iustino etiamnum superstiti, ea Iustinianum
profudisse*] In alios et Ildericum Vandalum familiarissimum.
Procop. l. 1 bell. Gotth. Ἰλδέριχος φίλος ἐς τὰ μάλιστα Ἰουστι-
νιανῷ καὶ ξένος ἐγένετο χρήμασι τε μεγάλοις ἀλλήλοις ἐδωροῦντο.
*Ildericus hospes Iustiniani, eidemque familiarissimus, magnis
se mutuo pecuniarum largitionibus augebant.*

P. 113, 13. *Falsorum criminum reos egit*] Multa crimi-
norum capita hic Procopius enumerat; quae ita breviter com-
plexus est Evagrius l. 4 c. 29. ὁ Ἰουστινιανὸς ἦν χρημάτων
ἄπληστος, καὶ τῶν ἀλλοτρίων οὕτως ἐκτόπως ἐραστής, ὥς καὶ
τὸ ὑπήκοον ἅπαν χρυσίου πιπράσκειν τοῖς ὅσοι ἀπ' οὐδεμιᾶς
αἰτίας ῥάπτειν ἐπιβουλάς τοῖς ἀνθρώποις ἐθέλουσι. πολλοὺς
δὲ καὶ ἀναρίθμους τῶν τὰ πολλὰ κεκτημένων προφάσεις ἀπρο-
φασίστους ἐπιχρώσας τὰς οὐσίας ἀπάσας ἐξημίωσε. In Iusti-
niano vero tam inexplebilis fuit pecuniae cupiditas, et tam
turpis rerum alienarum appetitio, ut omnium subiectorum
bona ob auri amorem vendiderit iis, qui nulla de causa in-
sidias hominibus struere volebant. Complures, imo vero in-
numerabiles, qui multa bona possidebant, causa falsa, com-
mentitiaque conficta, omnibus fortunis mulctavit.

P. 114, 1. *Quosdam scelerati coitus*] Tam indignis mo-
dis pecuniam Iustinianum aeruscasse, pene Procopio non cre-
deretur, nisi eiusdem temporis scriptores id comprobarent.
Evagr. l. 4 c. 29. ἦν δὲ γυνή ἐταιριζομένη ἐποφθαλμίσασά τῷ
ὀμιλίαν τινὰ ἢ μὲν ἀνέπλασεν εὐθὺς ἅπαντα φροῦδα τὰ τῶν
νόμων καθίσταντο, καὶ τὸν Ἰουστινιανὸν προσεταιρισαμένη τοῦ
ἀτόπου κέρδους ὅλον τὸν πλοῦτον συκοφαντηθέντος οἴκοι με-
τέσκευάζετο. Quod si quae meretrix oculos cupiditatis ad ali-
cuius bona adiiciens consuetudinem se ullam cum eo, vel con-
iunctionem (adde ex Procopio illicitam) habuisse simularet,
statim omnia iura, ac leges, modo Iustinianum turpis lucri A 92
socium constitueret, eius causa eversae iacuerunt, facultates V 373
que omnes illius, qui falso in crimen adductus erat, fuerunt
in eius domum translatae.

P. 114, 6. *Barbarorum gentes, quae ad ortum et occa-
sum*] Reges barbaros, vel eorum legatos, qui ex universo ter-
rarum orbe Byzantium sub Iustiniano venerunt, et publica
pompa excepti sunt, et magnificentissimis (ut subdit) lautis

- onerati, in antiquis monumentis hos invenio, scilicet ex multis paucos. Gretes Erulorum rex anno Iustiniani primo, magno suorum cemitatu Byzantium appulit, e sacro Baptismi lavacro ab imperatore susceptus est, et ex illius propinquis, atque principibus viris duodecim uno fonte lustrati sunt. Eodem anno Gordas rex Hunnorum, qui Bosporo adiacent, Constantinopolim ingressus, dedit Christo nomen, firmataque cum populo Romano societate munificentissime a Iustiniano dimissus est. Anno octavo rex Iberorum Zamanarsus cum uxore et
- P 157 sui regni primatibus Byzantii acceptus, Romanorum societatem petiit. Subdit Theophanes. ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν τοιαύτην προαίρεσιν ἀποδεξάμενος πολλὰ αὐτὸν ἐφιλοτιμήσατο καὶ τοὺς αὐτοῦ συγκλητικούς, ὁμοίως καὶ ἡ Αὐγοῦστα τῇ αὐτοῦ γυναικὶ κόσμια παντοῖα διὰ μαργάρων ἐχαρίσατο. *Iustinianus gratam rem habuit, eumque ac illius principes magnis largitionibus cumulavit. Theodora vero Zamanarsi uxori quamplurima donavit ornamenta gemmis distincta.* Anno decimo tertio Mandus Gepaedarum rex a Iustiniano non solum civili Romanorum societate, sed etiam magna auri copia auctus Byzantio discessit. Anno trigesimo primo rex Abarorum ad eandem societatem adiungitur a Iustiniano humanissime habitis eius legatis: de quibus (quod hic innuit Procopius) Theophanes ait. Εἰσῆλθεν ἔθνος ἐν Βυζαντίῳ παράδοξον τῶν λεγομένων Ἀβάρων, καὶ πᾶσα ἡ πόλις συνέτρεχεν εἰς τὴν θέαν αὐτῶν, ὥς μηδέποτε ἑωρακότες τοιοῦτον ἔθνος. εἶχον γὰρ τὰς κόμας ὀπίσθεν μακρὰς πάννυ δεδεμένας πρηνδίοις, καὶ πεπλεγμένας. ἡ δὲ λοιπὴ φορεσία αὐτῶν ὥς δὴ καὶ τῶν λοιπῶν ἐστὶν Οὐννων. *Gens Abarorum nunquam antea visa, ingressa est Byzantium, totaque urbs ad eius conspectum confluit. Habebant ad humeros valde promissas comas, brandeisque colligatas atque compexas: reliqua veste Hunnis similes.* Anno decimo sexto Adadii regis Azumitarum legati magnificentissime accepti cum Ioanne Episcopo dimittuntur, ut ab eodem Christianorum sacris initiarentur. Anno trigesimo sexto regis Ermechiorum legati publice recepti. De Persarum legationibus, quae pene quotidianae fuerunt, nihil attinet dicere; ἦν γὰρ τις τὰς τε δαπάνας διαριθμήσαιτο καὶ τὰ δῶρα ὅσα ἐνθένδε κεκομισμένος Ἰσδιγούνας ἀπιὼν ὥχετο, πλεον αὐτὰ κατατείνοντα ἢ ἐς χρυσοῦ κεντηνάρια δέκα εὐρήσει. *Nam expensas pro uno legato Isdigune, atque munera eidem discedenti collata, ad calculum si quis revocet, excedere inveniet decem auri centenaria.* Procopius l. 2 bell. Pers. Has publicas celebresque pompas, et
- A 93 populi equitationes et occursus innuunt Prasini cum in theatro illud obiiciunt Iustiniano, μίαν εἰς τὴν πόλιν προέρχομαι ὅταν εἰς βουρδώνην καθέξομαι. εἶθε μὴδὲ τότε τρισαύγουστε. *Tum*

solum prodeò in urbem, cum burdoni insideo, utinam, Auguste maxime, ne tum quidem.

P. 116, 2. *Praefectus urbis*] Est in Graeco, ἡ τῷ δήμῳ ἐφεστῶσα ἀρχή, *magistratus plebi praefectus*. Quod vero in urbe omnem quaestionem haberet, Iustinianus vocavit πολιάρχον. Novell. 13 et Leontius in epigramm. Καί σε σοφὲ πολιάρχε γράφει γαβριήλῃς τέχνη. eadem ratione alii πολιούχον. Iustinianus ibidem ἐπαρχον τῆς πόλεως. Sic passim distinguitur ab ἐπάρχου τῶν πραιτωρίων. Saepissime vero per excellentiam ἐπαρχος a bonis autoribus appellatur.

P. 116, 4. *Horum alterum praetorem plebis vocavit*] Quem Romani praetorem, sive praefectum Vigilium, Graeci νυκτέπαρχον. Cassiod. l. 7. Var. epist. 7. De huius magistratus institutione erat novell. 3. Ante Iustiniani tempora curam, quae praetori plebis demandatur, gesserunt vicomagistri, et collegiati, qui singulis urbis Byzantii regionibus praefecti erant, ut autor descriptionis Constantinopolis indicat. Collegiati, qui ex diversis corporibus ordinati incendiorum solent casibus subvenire. Vicomagistri, quibus per noctem tuendae urbis cura mandata est. Hos primus Augustus, ut Suetonius, ait, instituit.

P. 116, 5. *Alterum quaesitorem*] Antonius Augustinus ad novell. 80 pro *quaesitore* legendum censet *quaestorem*. Et Iacobus Cuiacius a *quaestore palatii*, et *quaestore exercitus* hunc nititur distinguere. Nos retinuimus codicum Vaticano-rum lectionem Κναισίτωρα, cui Iulianus Antecessor adstipulatur novell. 74. Rem ipse Iustinianus evincit novell. 80. Τῇ μὲν οὖν ἀρχῇ καὶ τῷ ταύτην παραλαμβάνοντι τὸ τοῦ quaesitoris ἐπιτίθεμεν ὄνομα. οὕτως γὰρ δὴ καὶ οἱ τὴν ἀρχὴν εὐρόντες, φαμέν δὴ καὶ ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις Ἐρευνάδας ἐκάλουν τοὺς ἐς ταύτην ἀφικνουμένους τὴν τάξιν. Huic ergo magistratui, et illum capessenti quaesitoris nomen imponimus, sic enim qui hunc magistratum invexerunt priscis temporibus, P 158 *Ereuniadas*, id est, *quaesitores* vocarunt eos, qui ad hoc munus pervenissent. Lege Harmenopolum l. 6, de variis legibus tit. 1, Virgilius 6 Aeneid.

Quaesitor Minos urnam movet, ille silentum

Conciliumque vocat, vitamque et crimina discit.

Emendandae sunt etiam editiones Schringeriana et Conciana. Illud hic habet difficultatem; quod in novell. 80 de quaesitoris institutione, nulla mentio sit criminum, ad quae cognoscenda hunc institutum magistratum fuisse Procopius docet. At de acceptis, non scripto, sed verbo, principis mandatis Procopius loquitur; ut liquet ex iis, quae statim de praetore plebis, et urbi praefecto narrat.

P. 117, 5. *Quaesturae munus*] Alii sunt quaestores Ur-

A 94 bani, et Castrensis aerarii praefecti. Hoc vero munere fungentur viri legum consultissimi, eosque principis παρόδρους, assessores passim vocat Procopius; qui, quod ex legum praescripto faciendum esset, principem monerent. Lib. 1 bell. Gotth. Ὅς δὴ Ἀταλαρίχῳ παρήδρευε πρότερον, Κβαισίτωρα τὴν ἀρχὴν ταύτην καλοῦσι Ῥωμαῖοι. *Athalarici assessor; hanc vero dignitatem Romani quaestorem appellant.* Evagr. l. 4 c. 12. Ὅς παρήδρευεν Ἰουστινιανῷ (lego Ἰουστίνῳ) Κβαίστωρ καθειστήκει. Hic perperam Christophorsonus: qui assiduus cum Iustiniano fuit. Iustini assessor et quaestor fuit. Hunc primus Constantinus quaestorem vocavit. Zos. libro 5. Σάλβιος ὁ τὰ βασιλεῖ δοκοῦντα τεταγμένος ὑπαγορεύειν, ὃν Κβαίστωρα καλεῖν οἱ ἀπὸ Κωνσταντίνου δεδώκασιν χρόνοι. *Salvius, cuius munus erat, imperatoris sententias pronunciare. Hic vocari quaestor coepit tempore Constantini.* Et tamen apud Spartianum in Hadriano legimus: *Quaesturam gessit; in qua orationem imperatoris in senatu agrestius pronuncians risus est.* Unde quaestor στόμα βασιλέως dicebatur, os imperatoris, ut est in epigrammate Graeco, quod citavi ad p. 28. Theophylact. Simocatta apud Photium, Κβαίστωρ ὃς πρὸς τὸν δῆμον τὴν ἐν τῷ λόγῳ τάξιν ἐτάχθη πληροῦν τοῦ βασιλέως. Sunt et minorum magistratuum quaestores et πάρεδροι, ut proconsulis Cappadociae, comitis Isauriae, praetoris Pisidiae, et aliorum in novellis; Procopius Belisarii fuit.

P. 117, 11. *Primum quaesturae Tribonianum praefecit]* Nam sub Iustino, et aliquandiu sub Iustiniano quaestorem egit Proclus, de quo plura diximus ad p. 28. Huic sufficitur Tribonianus, cui propter Victoriatorum seditionem exautorato, succedit Basilides in paucos dies: sedatis turbis, iterum Tribonianus: ab eius obitu Iunilus Affer; deinde Constantinus. Τριβωνιανὸς ἔτη πολλὰ ἐπιβιούς τῇ ἀρχῇ ἐτελεύτησε νόσῳ. *Tribonianus in ea dignitate, ubi vixit complures annos, morbo periit.* Quot annos? coniciamus. Constantinus anno Iustiniani sexto et vigesimo cum dignitate erat, ut habes coll. 2 synodi quintae Constantinopolitanae; septennium Iunilus in eo gradu exegit, ut hic affirmat Procopius: quare ad annum Iustiniani undevigesimum, vel circiter, obiisse Tribonianum verosimile est. Quo potissimum tempore urbanam gesserit praefecturam, non liquet; fortasse ante quaesturam.

P. 118, 6. *Constantinus legum haud imperitus]* Quem tali elogio Iustinianus in constitutione de digestorum confirmatione commendat. *Constantinum virum illustrem comitem sacrarum largitionum, et magistrum Scrinii libellorum, sacrarumque cognitionum, qui semper nobis ex bona opinione et gloria sese commendavit.* De eodem lege coll. 2 synodi quintae Constantinopolitanae.

P. 118, 17. *Praefectus praetorio*] Graece est, ἐπάρχου P 159 τῶν πραιτωρίων, *principis praetoriorum*. Lib. 1 bell. Vand. et alibi saepe ἐπαρχον τῆς αὐλῆς, *aulae principem* eundem vocat. Mirum quanta sit veterum librorum inconstantia, modo ἐπαρχον, modo ὑπαρχον eadem pagina legas. Eam varietatem secutus est Schringerius in editione novellarum. Putarim ἐπάρχους hos dictos fuisse, penes quos summa autoritas, et legum condendarum ius esset, et ad quos provinciales provocarent a suis praefectis; qui quasi minorum gentium iudices ὑπαρχοι V 374 vocarentur. Rem tamen in medio relinquo. Sed omnino distinguendi sunt *praefecti praetorianorum*, qui deinde vocati sunt *comites aulicorum*, ut supra ad p. 28 diximus, et tandem circa Iustiniani tempora *curopalatae*. Nam ex Latinis scriptoribus Corippus, ex Graecis Evagrius primi extulerunt eam vocem. Evagr. l. 5 c. 1. Ἰουστίνος τὴν φυλακὴν τῆς αὐλῆς ἐμπειπιστευμένος ὃν κουροπαλάτην ἢ Ῥωμαίων λέγει φωνή. *Iustinus, cui credita erat aulæ cura, quem Romano sermone curopalatem appellamus. Praefecti vero praetoriorum dignitas, ab Evagrio l. 3 c. 42. Κορυφαία ἀρχὴ* dicitur *summus magistratus*; et ab Eunapio in Proaeresio βασιλεῖα ἀπόρφυρος, *imperium, cui purpura deest*; a Cassiodoro l. 6. Var. epist. 3 *pater imperii*. Haec distinctio sensim post Constantini tempora increbuit. Lege Zosim. l. 2. Cum vero audis Simocatam, et sanctum Nicephorum in historia, πρώτην μετὰ βασιλέα ἀρχὴν, *primam post imperatorem dignitatem curopalatae*, id est, *comitis, seu praefecti praetorianorum* fuisse a Iustini temporibus, id coeptum intelligas necesse est, ut ad p. 28 monuimus.

P. 119, 3. *Aërium*] Vectigal, seu tributum a Iustiniano excogitatum. Ioannes Mercerus in editione sui Harmenopoli l. 1 tit. 4 meminit tituli περὶ ἀερίκων ζημιῶν, *de multis aëricis*, qui aliquam huic loco dare, et hinc accipere lucem fortasse poterat. Sed ille rem, quam se fatetur non intellexisse, omisit. Nos diu perquisitam in Vaticanis codicibus manuscriptis, nusquam offendimus: fortasse hoc illud est tributi genus, quod iam olim abolitum revocavit deinde Michaël Paphlago imperator, de quo vide Cedrenum.

P. 119, 11. *Duos excipio, Phocam et Bassum*] Alios infra nominat praefectos praetorio, qui ob imperii Iustiniani diuturnitatem, et rerum vicissitudinem frequentes sub eo fuerunt: illorum autem notitia multam et huic historiae lucem affert, et Iustiniani constitutionibus, qua nonnullorum Iustiniani atque Iustini rescriptorum ψευδεπιγραφάς, *falsas inscriptiones* supra observavimus: quare in hac tabella praetorum eius temporis nomina diligenter conquisita, et ad notas consulum digesta proponenda tibi lector curavimus.

IUSTINUS IMP.

CONSULES.	PRAEF. PRAET.
Iustinus Aug. Eutharicus.	MARINUS Syrus, iterum; nam fuit primum sub Anastasio. Evagr. l. 3 c. 42 auctor vectigalis ἐπιβολῆς, Cyrill. Scythopolit.
A 96 Vitalianus Rusticus.	APPION Aegyptius in exilium ab Anastasio pulsus, revocatus a Iustino licet sacerdos praetorio praeficitur. Theoph. Procop. l. 1 bell. Pers.
Iustinianus Valerius.	DEMOSTHENES. De quo hic Procop. p. 55 l. 8 Cod. qui testam. fac. poss.
Symmachus Boëtius.	
Maximus.	
P 160 Iustinus Aug. II. Opilio.	THEODORUS { extant ad utrumque constitu- ARCHELAUS. { tiones falso nomine Iustiniani. Lib. 7 c. de advoc. fisc. et l. 8 c. eod.
Polyxenus Probus.	
Olybrius.	THEODORUS. Iterum ad quem Iustinus anno imperii octavo rescripsit de sepulchris non violandis.
Mabortius.	
Iustinianus Aug. II.	IUSTINIANUS IMP. MENAS patricius, qui praefecturam gessit usque ad mensem Augustum sequentis consulatus. ATARBIUS ex constitutione ab Ant. Concio edita.
Decius.	DEMOSTHENES iterum.
Lampadius	DEMOSTHENES
Orestes.	IULIANUS
	IOANNES CAPPADOX.

Tres eodem anno. Mirum est, eodem die, Kal. Mart. (nisi mendum sit) extare rescripta ad Iulianum et Ioannem. Lib. 3 c. de verb. sign. lib. 29 de testam.

CONSULES	PRAEF. PRAET.
P. C. Lampadii et Orestis I.	IOANNES CAPPADOX. Ab hoc anno Procopius incipit numerare decennalem praefecturam Ioannis nempe ad consulatum Basilii. Lib. 1 bell. Pers.
P. C. Lampadii et Orestis II.	Seditio Victoriatorum; in qua Ioannes re- A 97 movetur ab officio mense Ianuario, in- dictione decima, et substituuntur ad pau- cos menses
Iustinianus Aug. III.	PHOCAS, et } Procop. l. 1 bell. Pers. et hic BASSUS. } p. 92.
Iustinianus Aug. IV. Paulinus.	IOANNES CAPPADOX, iterum; nam hoc anno coepta est expeditio Africana; a qua cum in dignitate esset, revocare Iustinianum Ioannes nitebatur. Procopius l. 1 bell. Vand.
Belisarius.	
P. C. Belisarii.	
P. C. Belisarii II.	
IOANNES.	Idem consul, idemque praef. praet.
Apion.	
Iustinus iun.	
Basilus.	Ioannes, Theodoraefactione, insimulatus perduellionis, exulat; Procop. ibid. suc- ceditque
	THEODOTUS ad paucos menses. Procop. P 161 hic. Deinde V 375
	PETRUS Barsames Syrus. Ibid. Post Ba- silium quoniam nulli fuerunt consules, non libuit ordine numerare praefectos praetorio Barsamae successores; eorum tantum nomina tibi lector damus ex hi- storiis.
	AREOBINDUS, qui et orientis fuit praetor et Africae, ubi diem obivit.
	GABRIEL, de quo extat Graecum epigr. l. 4 Anthol.
	BASSUS, iterum.
	PETRUS Barsames secundo.
	DIOMEDES, de quo mentio est in constitu- tionibus.

POST. CONS. BASILII.

CONSULES	PRAEF. PRAET.
POST. CONS. BASILI.	DOMNICUS, ad huc extant Iustiniani novella 162 περὶ διαφορῶν κεφαλαίων. ASCLEPIODOTUS, de quo Theophanes. ADDAEUS, ut in cod. Vat. 1185 legebam. De aliis huius officiis Procopius hic p. 110 et Evagr. l. 5 c. 3.

A 98 P. 120, 2. *Perquam maximi praefecturas locavit*] Evagr. l. 4 c. 39. τὸ ὑπήκοον ἅπαν χρυσίου ἐπίπρασκε τοῖς τὰς ἀρχὰς ἐπιτροπεύουσιν. *Subiectos omnes ob pecuniam iis vendebat, qui praefecturas administrabant.*

P. 120, 7. *Acceptis mutuo praefectarum pretiis*] Iustinianus novella 8. *Plurimas necesse est manus circumire eum, qui donationem facit: et hoc non de suo forte praebere, sed mutuatum, et ut mutuare possit damnificatum, et computare apud se, quia convenit eum tantum ex provincia percipere quantum liberet quidem ei debita, sortes et usuras, et damna pro ipso mutuo: computabit autem et in medio expensas largiores.*

P. 120, 15. *Legem scripserat*] In hac edenda lege (est autem novella 8) multum ipse sibi plaussit Iustinianus; diebus Paschatis, ceu rem populis gratissimam, evulgari voluit; incisam lapidibus, in ecclesiarum porticibus, publice haberi; exemplum in membranis descriptum servari cum sacra supellectile in omnibus ecclesiis orbis Romani; ad gratias deo agendas universos populos excitari. Illud plane iactanter; *dedignantes imitari eos, qui ante nos imperaverunt, qui pecuniis ordinabant administrationes.* Nam in universum, quam verum sit nescio: Theodosius enim legem eadem super re scripsit: idemque de Marciano testatur Theodorus Lector, ἄρχοντα ἐπὶ δόσει μὴ γίνεσθαι ἐκέλευσε, *magistratum pretio creari vetuit; et de Anastasio, τὰς ἀρχὰς ὧνλους οὔσας προῖκα παρείχεν, magistratus, qui venales fuerant, gratis contulit.*

P. 120, 16. *Sacramento profiterentur*] Etiamnum extat iuramenti forma ad calcem novell. 8. Quod ait, *diris omnibus more maiorum devoverentur*: eas intelligit: *si vero non haec omnia ita servavero, recipiam hic et in futuro saeculo in terribili iudicio magni domini dei, et salvatoris nostri Iesu Christi, et habeam partem cum Iuda, et lepram Giezi, et tremorem Cain.*

P. 121, 9. *Qui omnes ad eum locorum proventus conveherent*] Hos indicat Evagrius l. 4. 29. Τὸ ὑπήκοον ἅπαν χρυσίου ἐπίπρασκε τοῖς τοὺς φόρους ἐκλέγουσιν. *Subiectos omnes auro vendebat iis, qui colligebant tributa.*

P. 121, 14. *Ut quique sine controversia sceleratissimi*

rebus praeessent] Tribonianus, Ioannes Cappadox, Addaeus, Petrus Barsames, Aetherius, in summis gradibus Iustiniano semper carissimi fuerunt, quorum flagitia omnes loquuntur historiae. Si vero ab his numerandi principium ducas, aliosque his addas, quos Evagrius, Agathias, Procopius in reliquis historiae libris, Theophanes, Suidas, alique scriptores commemorant, explorata plane res erit.

P. 123, 8. *Theodotum in eo gradu collocant*] Ad hunc P 162 extant aliquot Iustiniani novellae, nempe 112. De litigiosis, et quinque huic proximae; quae datae sunt IUST. AUG. ANN. XV. BASILIO. V. C. CONS. Eodem scilicet anno, quo Ioannes Cappadox in exilium pulsus est, qui fuit decimus eius praefecturae, ut habet Procopius l. 1 bell. Pers. Ἰωάννης δέκατον ἔτος τὴν ἀρχὴν ἔχων, *Ioannes decem in dignitate annos exegit*: totidem enim numerabis ab anno primo post consulatum Lam- A 99 padii et Orestis, quando cepit Ioannes praefecturam, ad consulatum Basilii.

P. 123, 10. *Petrus quidam genere Syrus cognomento Barsames*] Habemus ad hunc plurima Iustiniani rescripta. De eodem ita legi in πατέροις CP. τὸν παλαιὸν Πέτρον Πέτρος τις πατρίκιος ἐπὶ τοῖς χρόνοις Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου ἔκτισεν. ἔλεγον δὲ αὐτὸν Βαρσαμιανὸν τὸν Σύρον πολλὰς ἀρχὰς τῷ τότε χρόνῳ ἀνύσαντα. *Veterem ecclesiam sancti Petri tempore Iustiniani magni Petrus quidam patricius aedificavit; cui cognomen erat Buarsimiano Syro, qui tunc multos gessit magistratus.* Praefecturam aerarii eundem administrasse paulo post Procopius commemorat. Bis praefectum praetorio, bis comitem largitionum fuisse, diversi novellarum tituli demonstrant.

P. 124, 11. *Nomine collector*] Locus in Graeco est corruptissimus, ὄνομα τιθεῖς τὴν πρᾶξιν τὴν συλλογὴν, *nomen imponens rei collectionem.* Suidas, συλλογὴ ὄνομα ἀρχῆς. *Collectio nomen est magistratus.*

P. 126, 4. *Hoc onus vocari annona consuevit*] Codex manuscriptus Graecus habet συνωνεῖν, et infra συνωνή: sed utrumque quid est? Nos ἀννώνην, seu ἀννώναν legimus, et interpretati sumus, apposite ad rem. Ille librariorum est lapsus, qui Latinaam vocem non sunt assecuti. Miror Suidam in suo codice mendum non animadvertisse; nam in dictionario in littera Σ posuit vocem συνωνή, hac integra huius historiae descripta pericopa. Vide notam ad p. 102.

P. 127, 9. *Nulla propinquis, vel amicis in illo firma certaue spes ostenderetur*] De propinquis et consanguineis nullo loco habitis a Iustiniano, lege coniurationem Arsacianam, quam Procopius describit l. 3 bell. Gotth.

P. 128, 6. *Imminuta pecunia, quae sublevandis multorum rebus quotannis impartienda erat*] Fortasse hoc est quod

Theophanes narrat ad annum Iustiniani trigesimum quintum. Τῷ δὲ Μαρτίῳ μηνὶ ἐπανεστήσαν αἱ σχολαὶ τῷ Κόμητι αὐτῶν διὰ τινὰς συνηθείας ἃς ἐλάμβανον, καὶ ἀπέκοψεν αὐτάς. *Mense Martio insurrexerunt scholae in suum comitem ob largitiones quasdam consuetas sibi dari, quae sublatae fuerunt.*

P. 129, 16. *Septennalem, ut Anastasius*] Procopius l. 1 bell. Pers. φόρους γὰρ τοὺς ἐπεισίους ἐς ἔτη ἑπτὰ ἀφῆκε τῇ πόλει: *tributa annualia ad septennium omnia dimisit civitati Amidae Anastasius.*

P. 130, 1. *Cabades enim sartis tectis focis arisque*] Procop. l. 1 bell. Pers. notat solum templum sancti Simeonis incensum sub Cabade fuisse.

P. 130, 14. *Ubi miles stationem habet convehendi*] Non militaris annonae pensionem, sed exigendi modum subditis perniciosum damnat Procop. Sane superiores imperatores non ita subditos oppressisse, testatur Libanius in epist. ad Aristanetum. Σταθμός τις ἐστὶ περὶ τὸν Εὐφράτην Καλλίνικος ὄνομα αὐτῷ. τοῦτο τὸ χωρίον ἔχει στρατιὰν ἰδρυμένην, ἣν δεῖ τρέφε-
A 100 σθαι πρὸς ἡμῶν οὐκ ἐκεῖσε κομιζόντων, ἀλλ' ἐτέρωσε τὴν τροφήν. ἐκεῖθεν δὲ εἰς Καλλίνικον ἄγειν νόμος τὸν ἄρχοντα τὸν περὶ τὸν Εὐφράτην. Nam alimenta pro militibus qui Callinici stationem habebant, Euphratesiae praefectus a subditis accepta Callinicum convehenda curabat.

P 163 P. 130, 15. *Exercitus optionibus*] Erant et optiones domestici, quorum meminit Procopius l. 1 bell. Vand. "Ὁς ἐπεμελεῖτο τῆς περὶ τὴν οἰκίαν δαπάνης, ὁπλῶνα τοῦτον καλοῦσι Ῥωμαῖοι: *qui familiarium expensarum curam gerebat, hunc Romani optionem vocant.* Exercitus optionum dignitatem Nicolaus Pepagomenus in panegyrico sancti Isidori declarat, et ab optionibus fisci distinguit; sic enim ibi legendum φύσκον, non φύσιν. De optionibus exercitus vide novellam 130.

V 376 P. 130, 16. *Annonam hanc rem appellant*] Mendose in Graeco habes συνωνή, ut ad p. 98 monuimus. Nos quam recte ἀννώναν legamus, videre est ex novella 130 ubi Iustinianus de hac ipsa re agit.

P. 131, 5. *Impositio quaedam est veluti improvisa pestis*] Graece est ἐπιβολή. Quid illa sit, quis eius autor, quaeve eius instituendae occasio, Simeonis Metaphrastae locus declarat, quem nondum iurisconsulti viderunt. Λιμός ὁμοῦ καὶ λοιμός, τὰ δύο ταῦτα κακὰ, καὶ ἀναιρεῖν ὁμοίως δυνάμενα τισὶ τῶν κειμένων ὑπὸ τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ χωρίων ἐνσκήψαντα, πολλοὺς μὲν οἴκους ἀνθρώπων ἐκένωσε, κώμας δὲ ὅλας καὶ συνοικίας, καὶ ἀγροὺς ἐρήμους τῶν οἰκούντων εἰργάσατο. Σκεψάμενοι τοίνυν οἱ τῶν κοινῶν ἐπιμεληταί, οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ βασιλεὺς αὐτός, ὅπως μὴ τὸ κοινὸν τοὺς δι' ἔτους ἐκείνων φόρους ζημιωθῇ, ψηφίζονται τοὺς πλησιοχώρους καὶ αὐτὰ τὰ ἐκτριβέντων τέλη καὶ οἰχομένων

εἰσπραττέσθαι, καὶ τοῦτο κατὰ πάσης ἐκράτει τῆς ὑπηκόου, καὶ πᾶς ὁ ἐκ γειτόνων οἰκῶν καὶ τοὺς τῶν πλησίον παρέχειν ἡναγκάζετο φόρους, εἴτε ὑπὸ τοῦ λοιμοῦ καὶ τῆς ἐνδείας ἐκτριβέντες ἦσαν, εἴτε τῶν οἰκιῶν ἀνάστατοι διὰ τὴν ἀνάγκην γεγεννημένοι. *Pestis et fames; duo haec mala aequae perniciose grassabantur in quasdam partes imperio Romano subiectas; unde multae domus sine hominibus erant, necnon pagi, integraeque familiae, ac villae habitatoribus vacabant. Quamobrem reipublicae curatores, necnon imperator ipse praecaverunt ne publicum aerarium annuis istorum vectigalibus privaretur, decreverunt a vicinis exigere tributa illorum, qui deperissent. Idque in universo imperio obtinebat, et quisque vicinus cuiusque propinqui pendere tributa cogeatur, sive illi ob pestem, atque indigentiam deleti fuissent, seu a propriis sedibus excessissent ob necessitatem.* Hoc iniquum tributum, Sabae viri sanctissimi rogatu tollere volentem Anastasium repressit Marinus praefectus praetorio, ut scribit Cyrillus Scythopolitanus. Is affirmat ecclesiis idem tributum impositum fuisse. Rem non editam placet hic in gratiam iurisconsultorum describere. Οἱ κατὰ καιρὸν Τρακτεῦται, καὶ Βίνδικες τῶν κατὰ Παλαιστίνην δημοσίων, ἑκατὸν χρυσίου λίτρας ἐξ ἀπόρων προσώπων καὶ δυσπράκτων ἀνυσθῆναι μὴ δυναμένας εἰσπραττόμενοι ἡναγκάσθησαν ἐπιβόρῃσαι τὴν τούτων εἰσπραξίν τοῖς κατὰ Ἱεροσόλυμα συντελεσταῖς κατὰ ἀναλογίαν τῆς ἐκάστου δυνάμεως. Τῶν τολῶν ἑκατὸν χρυσίου λιτρῶν καθ' ὃν εἴρηται τρόπον διανεμηθεῖσιν περισσοπρακτῖα, ἀπεγράφησαν ἢ τε ἁγία Ἀνάστασις καὶ οἱ λοιποὶ σεβάσμιοι τόποι καὶ οἰκήτορες. πλὴν ὅτι μέρος μὲν αὐτῆς συν-ἐχωρήθη ὑπὸ τοῦ εὐσεβῶς βασιλεύσαντος Ἰουστίνου ἀναφορᾶς γινομένης ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Σάβα καὶ τῶν λοιπῶν τῆς ἐρήμου ἡγουμένων. τοῦ δὲ λοιποῦ αὐτῆς τελεία συγχώρησις γέγονεν ἐπὶ τῆς παρούσης βασιλείας Ἰουστινιανοῦ διὰ τῆς τοῦ παπᾶ Εὐσεβίου μεσιτείας. *Qui pro tempore in Palaestina publicorum tributorum tractatores, et Vindices fuerunt, cum auri centum librae exigendae sibi relinquerentur a personis egenis quae solvendo non essent, coacti sunt eam imponere exactionem tributariis Hierosolymitanis pro cuiusque facultate. Ergo illo centum auri librarum residuo, eo quo diximus modo, singulis imposito, ecclesia etiam sanctae resurrectionis, et reliqui venerabiles loci, eorumque habitatores descripti sunt. Caeterum tempore pii imperatoris Iustini supplicantibus patre nostro Saba, et reliquis eremi hegumenis pars eius tributi remissa fuit. Tandem reliquae partis absoluta remissio rogatu Eusebi presbyteri ab hodierno imperatore Iustiniano condonata est. Condonata est ecclesiasticis Hierosolymae duntaxat, de his enim Cyrillus loquitur. Nam alioqui longe secus se res habet; extant enim formae praefecti prae-*

torio sub Iustiniano περὶ ἐπιβολῆς: eius vero exactionem provinciarum praefectis inculcat idem Iustinianus. Lege novellam 17 et 128. Corrige Suidam, qui ante Iustiniani tempora nullum ἐπιβολῆς usum fuisse, ex hoc Procopii loco videtur colligere in voce ἐπιβολή.

P 164 P. 132, 6. *Militem pulchrioribus, etc.*] Haec vel militum erat effrenata licentia, vel indulgentia principis, contra quam ab eo cautum lege erat novella 130.

P. 132, 15. *Censitores (hos logothetas vocavit)] Λογοθέτην ἑλληνίζοντες τὴν τιμὴν ταύτην καλοῦσι Ῥωμαῖοι. Eum qui publicarum rationum curam gerit, logothetam Graeco vocabulo Romani vocant. Procop. l. 3 bell. Gotth. In edicto 12 legimus λογοθέσιον πολιτικῶν πόρων. Quod Theophanes vocat γενικὸν λογοθέσιον. S. Nicephorus δημοσίων λογιστὴν, publicarum rationum ministrum, quem vulgo nominari dicit λογοθέτην.*

P. 132, 16. *Duodecima quaque parte ipsis constituta]* Ut eo avidius inhiarent lucro militemque expilarent. Et optionibus, qui annonam militibus erogabant, πέντε καὶ δεκάτην μοῖραν, *quintam decimam partem*, ut est in nov. 130 constituerat Iustinianus.

P. 133, 11. *Exercitus numero exiguus esset]* Ioannes Antiochenus in collectaneis; Ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως σὺν Οὐννοῖς ἑπτακισχιλίοις διαβὰς τὸν Ἰστρον Ζαβεργὰν ἐγγὺς τῆς βασιλίδος ἔφθασε λεηλατῶν τὰ μεταξὺ, ὅτε μὴ στρατιᾶς ποῦ φρουρούσης, ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων ἑξακοσίας καὶ τεσσαράκοντα πέντε χιλιάδας μαχίμων ἀνδρῶν ὁ τῶν Ῥωμαίων ἐκορυφοῦτο στρατός. Ἰουστινιανὸς δὲ μόλις εἰς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα περιέστησεν. ὥστε μηδὲ δύνασθαι ἔξαρκεῖν ἐν τῇ Λαζικῇ καὶ Ἀρμενίᾳ καὶ Λιβύῃ, καὶ Γότθοις, καὶ Ἰταλίᾳ. *Sub Iustiniano imperatore Zaberganes cum septem millibus Hunnorum traiecto Danubio usque ad regiam urbem pervenit, interiecta omnia devastans, quippe cum militum praesidio destituta essent. Siquidem tempore priorum Caesarum Romanus exercitus reducebatur ad summam sex millium, et quadraginta quinque bellatorum. Iustinianus vero vix ad centum et quinquaginta reduxit; ita ut satis non essent ad praesidia Colchidis, Armeniae, Africae, Gotthorum, et Italiae. Idem testatur Agathias l. 5 idque factum ait τῇ τῶν κρατούντων ὀλιγορίᾳ, imperatoris negligentia.*

P. 133, 15. *Damnīs milites afficerentur]* Totum hunc locum de militibus, eorumque damnis, et de corruptela militaris disciplinae illustrabit alter Agathiae locus libro quinto extremo; quae omnia mala Iustiniani ῥαθυμία, *desidia*, eiusdemque, et ministrorum avaritiae ille adscribit.

P. 133, 16. *Graecumque nomen ut probrum aliis obiectaretur, quasi nullum Graecia ferret strenuum militem]*

De qua Graecia dicit? Num de tota illa orbis parte, quae Graece loquitur, an de ea, in qua, ut Aristoteles 1 meteor. cap. ult. ait, ὧκουν οἱ Σελκοὶ, καὶ οἱ καλούμενοι τότε μὲν Γραικοὶ, νῦν δὲ Ἕλληνες, habitabant Selli, et qui olim Graeci, nunc vero Hellenes vocantur? Horum fines ponit Constantinus Porphy. l. 1 them. 17 hinc Sestum, Abydum, et Propontidem; inde vero Cyzicum et Granicum fluvium. Graecorum et Graeciae nomine raro, vel nunquam veteres autores Graeci, frequenter Romani usi sunt; seculis posterioribus etiam illi vocem usurparunt, et universae quae Graece loqueretur genti accommodarunt, ut est apud Iulianum Apostatam, Athenaeum, Theodorum Studitam in epistolis, et alios. Sic accipiendum hic arbitror. Et hoc sensu primum Iustiniani tempore Romanum imperium Graecorum dici imperium coepit a Romanis, quod eius gentis dominationem et fastum stomacharentur. Anast. biblioth.

P. 134, 12. *Alexander, qui eo censitor missus est*] Hic Alexander est Psallidius, sive Forficula, de quo infra Procopius, et fuse ac libere de eius moribus l. 3 bell. Gotth. initio, ab accisa moneta et forfice detonsa vulgo Forficula vocatus.

P. 135, 6. *Limitaneos*] Zosimus l. 2 a Constantino magno limitaneorum numerum diminutum fuisse narrat. Lege quae paulo ante notavimus ad p. 105.

P. 135, 7. *Quadriennalia et quinquennalia stipendia illis a quaestoribus differrentur*] Ob id milites Berrhaeae praesidarii ad Chosroem defecerunt. Lib. 2 bell. Pers. Dagistaeus P 165 de eadem re queritur per epistolas ibidem circa finem libri.

P. 135, 13. *Quos vocant scholarios*] Quasi σχολάζοντας, bellico ab opere vacantes, et veluti feriatos milites. Nam, ut ait Agathias l. 5. οὗτοι στρατιῶται μὲν ὀνομάζονται, καὶ ἐγγεγράφονται τοῖς τῶν καταλόγων βιβλίοις, εἰς δὲ οἱ πολλοὶ ἀστικοί τε καὶ παιδοειμόνες, καὶ μόνον οἶμαι ὄγκου τοῦ βασιλείου ἔνεκα, καὶ τῆς ἐν ταῖς προόδοις μεγαλαυχίας ἐξευρημένοι. *Hi milites quidem nominantur, et in albo conscripti sunt, verum quamplurimi eorum urbem colunt, et vestium ornatu gaudent, atque ut reor ad pompam duntaxat principis, eiusque in processibus maiestatem adinventi fuerunt.* Horum in palatio uti munia diversa, sic nomina; praetoriani milites, custodes palatii, excubitores, corporis custodes, de quibus supra ad p. 28 lin. 17. Horum alii erant qui stipendia merebantur, alii codicillares: quare mirum non est ad tria millia et quingentos fuisse, atque iis supernumerarios a Iustiniano additos esse, cum honoris ergo eum gradum atque nomen ambirent quamplurimi. Horum denique ordines modo appellantur officia, atque ab horum praefectura dicitur *magister officiorum*; quem Graeci μάγιστρον τῶν ἐν παλατίῳ τάξεων: modo scholae, σχο-

λαί, atque inde σχολάριοι. Procopius l. 8. οἱ περὶ τῆς τοῦ παλατίου φυλακῆς λόχοι, οὔτεπερ σχολὰς ὀνομάζουσι. *Militum manipuli qui ad palatii custodiam destinati sunt; hos scholas vocant. Hoc est, milites, ut dixi, feriatos. Quare ex ingenio alii interpretantur: domus regis SCHOLA dicitur, id est, disciplina: quia non tantum SCHOLASTICI, id est, disciplinati et bene correcti sunt, sicut alii: sed potius ipsa schola, quae interpretatur disciplina, id est, correctio, dicitur: quae alios habitu, incessu, verbo, et actu, atque totius vanitatis continentia corrigat.* Episcopi in epistola ad Ludovicum.

V 377 P. 135, 16. *Inerti et imbelli cuique nomen id sibi adsciscere licuit]* Scilicet tempore Zenonis; adstipulatur Agathias l. 5 et rem exacte narrat. Nam a Zenone γνώριμοι, et συνήθεις, noti ac familiares ea militia donati sunt. Deinde alii οὐ πρὸς ἀξίαν, ἀλλὰ πρὸς χάριν, non pro dignitate eligi coeperunt, sed ad gratiam. Denique a Iustiniano εἰς ἐμπορείαν μετέστη τὸ χοῦμα, ad negotiationem redacta res est. ὥς μηκέτι ἄλλως ἐν τοῖςδε τοῖς στρατεύμασι καταλέγεσθαι τοὺς βουλομένους πρὶν ἂν χρυσίου τὸ μέτρον καταθεῖεν: ita ut nullus in iis numeris inscriberetur, nisi qui prius certam auri summam solvisset.

P. 136, 9. *Certa stipendia Caesari condonarunt]* Saepissime in reliquis suae historiae libris hoc Procopius repetit. Nec mirum, quando et militi in stationibus et in castris degenti eadem stipendia Iustinianus negavit. Lege l. 1 et 2 bell. Pers. et l. 8 historiae.

P. 136, 14. *Sunt in imperatoria domo dignioris ordinis milites]* Nominat hic *domesticos*, et *protectores*, infra p. 117. *Silentiarios*: iique omnium dignissimi fuerunt, quippe qui ab intimo imperatoris cubiculo essent, ob idque *cubicularii* etiam appellati. Porro cubiculum anterius ex quo statim in ipsum imperatoris ibatur cubiculum, ob silentium quod principis reverentia servabatur, vocatum fuit *silentium*, et Graeci corrupto vocabulo σιλεντιάρικιον: et intimi illi cubicularii, *silentiarii*, quamobrem ἐπιστάτας τῆς ἀμφὶ τὸν βασιλέα σιγῆς, praepositos *silentii* quod imperatoribus impenditur, hos Agathias nuncupavit. Cyrillus Scythopolitanus, εἰς τὸ λεγόμενον σιλεντιάρικιον φθάσαντας οἱ ἐπὶ τῶν θυρῶν σιλεντιάριοι ἔνδον εἰσεδέξαντο. *Qui cum ad silentium pervenissent, a silentiariis ostio praepositis introducti sunt.* Hic locus dicebatur ad secundum velum; nam primum velum erat in primis ipsis, et exterioribus cubiculis, quod *consistorium* vocabatur a consistente multitudi-
A 104 tudine, et principis audientiam praestolante. Haec ibidem Cyrillus declarat. Silentiariorum dignitas et honor praecipuus fuit, ut eorum tituli ostendunt. Magnus Silentarius, θαυμασιώτατος, in actis concilii Chalcedonensis, et in antiquissimo

volumine ex corticibus arborum ita legi; ego *Romulus V. C. silentiarius his instrumentis testis subscripsi*. Cum Zonaras ergo χαμαίζηλον ἀξίωμα dixit, ad praefectos urbis et praetorii, patriciosque et senatores, et huiusmodi superiores gradus respexit; inter quos tamen numerare silentiarios Dorotheus non dubitavit doct. 23. τὴν σύγκλητον, τοὺς πατρικίους, στρατηλάτας, ὑπάρχους, σιλεντιαρίους, εἰσὶ γὰρ αὐταὶ πολὺτίμοι στρατιαί. *Senatum, patricos, praefectos, silentiarios, quae omnes sunt honestissimae militiae.*

P. 137, 4. *Sed plura de his ad hoc unum caput revocemus*] Quae Procopius praetermittit lege apud Agathiam l. 5 extremo; licet et ille quae praeterit, duobus verbis complectatur. P 166 περιεώρα Ἰουστινιανὸς τὰς τάξεις διαφθειρομένους, ὥς δὴ τὸ λοιπὸν ἦκιστα γὰρ αὐτῶν προσδεησόμενος. *Militarium ordinum exitium et corruptelam perinde Iustinianus negligebat, ac si nunquam in posterum illi futuri sibi essent, necessarii.*

P. 137, 10. *Duo iam et triginta excurrunt anni*] Iterum ac tertio idem in hac historia repetit. Imperium autem Iustiniani perduravit novem et triginta totos annos, ita ut extremo eius anno Narses pontem Salarium tertio ab urbe lapide referret. Sic enim ibi legimus. IMPERANTE. D. N. PISSIMO. AC. TRIUMFALI. SEMPER. IUSTINIANO. PP. AUG. ANN. XXXVIII. Hos annos Iustinianum integros exegisse testatur illorum temporum scriptor Ioannes Epiphaniensis scholasticus, quem Evagrius l. 5 extremo civem suum atque cognatum nominat. Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἐννέα καὶ τριάκοντα τοῖς πᾶσιν ἔτεσι Ρωμαίων ἄρχας ἐτελεύτα τὸν βίον. *Iustinianus imperator novem et triginta integros annos cum Romanum imperium tenuerit, vita functus est.* Unde Zonaram, chronicon Alexandrinum, aliosque corrigas. Verum cum Idibus Novembris diem Iustinianus obierit, ad trigesimum nonum annum septem praeterea menses, ac dies tredecim addamus oportet. Nam anni imperii Iustiniani numerandi sunt a calendis Aprilis consulatus Mabortii, quando Caesar et imperii collega a Iustino renunciatus est; quod non solum Marcellinus comes, et Evagrius tradunt, sed etiam Cyrillus Scythopolitanus Iustiniani aequalis, qui anno secundo post consulatum Lampadii et Orestis sextum Iustiniani computat. Ipse Iustinianus novella 47 imperii sui annum undecimum in secundum P. C. Belisarii annum incidere affirmat; publicasque eius anni tabulas ita notari iubet. *Imperii Iustiniani divinissimi Augusti, et imperatoris anno undecimo P. C. FL. Belisarii V. INL. anno secundo.* Ergo ad quadagesimum annum imperii Iustiniani defuerunt menses quatuor, dies decem et septem.

P. 137, 14. *Suo quique in ordine perpetuo succedunt*] De Asterio scriba praetoriano Synesius epist. 61. τῆς συμμορίας A 105

τῶν ταχυγράφων Ἀστέριος εἰς οὐκ ἔσχατος, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς τρίτος ἢ τέταρτος, νῦν δὲ καὶ πρῶτος εἶη. *Ex ordine scribarum Asterius, in quo non postremus est, sed tertius ferme vel quartus, nunc fortasse primus.* Nam ex quo tempore illinc Syne-
sius discesserat, coniicit Asterium gradum aliquem in suo ordine fecisse.

P. 139, 7. *Ad utrumque fretum publicanorum ordines instituti]* Theophanes de Irene imperatrice, τῆς Ἀβύδου καὶ τοῦ ἱεροῦ τὰ λεγόμενα κουμέρκια ἐκούφισε. *Abydi et templi vectigalium, quae commercia vocantur, modum statuit.* Templi Blacherniani scilicet, quod est ad ostia Euxini maris, ut supra dixi ad p. 15.

P. 139, 13. *Addaeum gente Syrum]* Aliis est Audius. Evagr. l. 5 c. 3. *Non longo tempore post, Aetherium, et Addaeum utrumque ex ordine senatorio, qui principem locum apud Iustinianum diu tenuerant, in iudicium ob piaculum quoddam adducit Iustinus. Quorum alter, Aetherium dico, confessus est se animo instituisse, imperatorem veneno conficere, habuisseque Addaeum illius conatus socium, et in omnibus adiutorem. Verum Addaeus gravi cum iureiurando affirmat, se istius rei prorsus ignarum esse. At uterque tamen securi percussus est: atque Addaeus, cum iam caput abscinderetur, dixit ingenue, se licet falso de iis rebus esset accusatus, iusta tamen, debitaque a deo facinoris cuiusque contemplatore et vindice sibi inflicta supplicia. Theodotum namque aulae praefectum se praestigiis quibusdam e medico sustulisse. Caeterum ista itane se habeant, an secus, non possum equidem pro certo affirmare: attamen uterque scelestus fuit: quippe Addaeus insano puerorum amore exarsit: Aetherius autem nullum calumniae genus praeteriens, tum vivos, tum mortuos nomine aulae imperatoriae, cui regnante Iustiniano praefuit, fortunis spoliavit.*

P. 141, 16. *Unciam serici sex aureis dabat]* Ante Iustinianum carius. Nam sub Aureliano, ut Vopiscus ait, *libra auri, libra serici fuit*, et in lege Rhodia est, ὁλοσηρικὰ ὅμοια
P 167 τῷ χρυσῷ, *sericum et aurum tantundem valent.* Ex his locis corruptissimum hunc Procopii locum emendavimus. Nam quod in Graeco est τὴν οἰκίαν, restituimus τὴν οὐγκίαν, *unicam*: cum enim imperante Iustiniano sericum per totum Romanum orbem distractum fuerit, minus quam tempore Aureliani pendebatur; scilicet aureis octo et viginti minus. Nam si tunc libra auri, libra serici fuit, ut affirmat Vopiscus, centum circiter aureis libra serici erat. Ex quibus si octo et viginti aureos detrahas, duobus et septuaginta aureis libra sub Iustiniano vendebatur. Quam summam colliges, si cum Procopio sex au-

reis constitisse dicamus unciam serici: quare ex coniectura et historia οὐγκίαν reposuimus.

P. 142, 1. *Quem holoverum vocant*] Ergo holoverum tinctura serici et color est, non sericum, ut ad hanc diem multi existimarunt, inanibusque rationibus id astruere conati sunt.

P. 142, 13. *Causidicorum ordinem statuit evertendum*] In pragmatica Iustiniani sanctione a Petro Pitheo edita c. 12 medicis, causidicis, grammaticis, annonae restituuntur; ergo A 106 ablatae fuerant. Zonaras, *de consilio praefecti stipendia liberalium artium magistris olim constituta in omnibus urbibus sustulit*. Anonymus in chronico, ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς πέμψας εἰς Ἀθήνας ἐκέλευσε μηδένα τολμᾶν διδάσκειν φιλοσοφίαν καὶ ἀστρονομίαν. *Iustinianus imperator nuntios Athenas misit, qui prohiberent philosophiam et astronomiam doceri.*

P. 144, 6. *Duo Romanis consules creabantur, Romae quidem alter, alter Byzantii*] Saepe quidem unus sine collega consul vel in oriente, vel in occidente fuit. Sed quid causae est, quod antiquorum epistolae et pleraque alia monumenta extant unico tantum consulis nomine consignata iis etiam annis, quibus duos fasti consules habent? Ex hoc Procopii loco V 378 peti posse causa videtur. Quia scilicet aliquo opus erat spatio temporis, quo consulum creatorum nuntii ultro citroque perferrentur; interim provinciales consulem solum notabant, cuius primum notitiam habuissent. Synesius epist. 132. χθὲς καὶ πρῶην ἐπὶ τῶν ἑναγχοῦ ὑπάτων, ὧν ἄτερός ἐστιν Ἀρισταίνετος, τὸν γὰρ συνάρχοντα ἀγνοῶ. *Nudiustertius, novis consulibus, quorum alter est Aristtaenetus, collegam enim ignoro.* Ad hunc locum vir eruditissimus Dionysius Petavius; συνάρχων Ἀρισταίνετι *Honorius imperator fuit anno 404.* Bene est, sic habent fasti; subdit. *Nec mirum ignorari ab Synesio; etenim consularis honos principali fastigio, velut sidus solis lumine condebatur.* Sed ludi, venationes, munera statim initio consulatus ab Honorio de more data, publicae tabulae eius nomine consignatae consulem nonne prodebant? Dicamus ex Procopio quod est. Synesius orientis consulem commode statimque habere potuit, consulem occidentis nec commode nec statim. In tabulis vero publicis, consulis, cuius nomen ignorabatur, sic mentio fiebat. Φλαβίου Πρωτογένους καὶ τοῦ δηλωθησομένου ὑπάτου. *FL. Protegene, et declarando cons. Act. 7 concilii Constantinop. sub Flaviano.* Chalcedonensis concilii actiones notatae sunt, *Marciano, et qui fuerit nunciatus cons. in calce diplomatis Theodosii sic legimus, FL. Antiochi et alterius declarandi consulatu.*

P. 144, 13. *Non est omnino comitia videre consularia*] Ut donativis, strenisque parceretur, quod hic narrat Procopius, et Iustinus apud Corippum confirmat.

*Non solum optati iubeo spectacula circi,
Praemia sed populis, et maxima dona parabo.*

P. 145, 8. *Nam de commissis ab eo in sacerdotes, infra locus erit]* Ubi tandem? tertio hic iam idem pollicetur; neque ullum in hac historia huiusce rei vestigium invenias. Nempe de Iustiniani ac Theodoraë saevitia in sacerdotes dicere animus erat. Theodora iussit Sylverium occidi, Vigilium fune per urbem trahi. Iustinianus quamplurimos Episcopos Africanos custodiis inclusit; viros sanctissimos Eutychium Constantinopolitanum, et Anastasium Antiochenum ecclesiis expulit. Lege Vict. Tunn. in chron. Liberatus Diac. in breviar. c. 24. *Caetera vero, inquit, quae subsequenter in episcopos et catholicam ecclesiam a Iustiniano facta sunt, quomodo consentientes episcopi in trium damnationem capitulorum muneribus ditabantur, vel non consentientes depositi in exilium missi sunt, vel aliqui fuga latitantes in angustiis felicem exitum susceperunt, quoniam nota sunt omnibus, puto nunc a me silenda. Vide quae notavi ad p. 48 et 53.*

P. 146, 3. *Effracto aquarum ductu]* Fortasse intelligit de Adrianaeo aquae ductu, quem initio sui imperii Iustinianus restauraverat. Anonymus in chronic. *Ἰουστινιανὸς ἀνελέωσεν τὸν τοῦ Ἀδριανείου ὕδατος ἀγωγὸν, ὃν πρὸ τοῦ τὸ Βυζάντιον βασιλεῦσαι Ἀδριανὸς βασιλεὺς ἐποίησε τοῖς Βυζαντίοις χαρίζομενος. Iustinianus restauravit Adrianaeum aquaeductum, quem, antequam Byzantium imperii sedes esset, Adrianus imperator fecerat in gratiam Byzantium.* Lege chron. Alexandr. Ad hunc aquarum ductum restaurandum triginta talenta Mauricium imperatorem Byzantiis donavisse scribit Theophylactus Simocatta l. 8 c. 13.

P. 146, 5. *Frequens multitudo aquarum veniens, sese ad fontes opprimeret]* Theophanes anno Iustiniani trigesimo sexto, *μηνὶ Νοεμβρίῳ ἀβροχία πολλὴ ἐγένετο καὶ λεῖψις ὑδάτων, ὥστε γενέσθαι μάχας πολλὰς ἐν τοῖς ὑδροίοις. Mense Novembre nullae pluviae fuerunt, et ob id aquarum penuria, ita ut ad fontes multae pugnae extiterint.* Et eodem anno, mense Augusto, *γένονε λεῖψις ὑδάτων, ὥστε σφαιλισθῆναι τὰ δημόσια λουτρά καὶ ἐγένετο φονοκοπία εἰς τὰ ὕδατα. Talis fuit aquae penuria, ut publicae clauderentur balneae, et ad fontes caedes patrarentur.*

P. 146, 8. *Regia non caperet, in qua priores Caesares diutius perque libenter versati fuissent]* Ante Iustinianum in diversis urbis Byzantii regionibus quinque regiae numerantur, quas autor descriptionis vocat palatia; praeterea domus divinae Augustarum sex, nobilissimae tres. Celebres inter has erant domus Placidiae et Marinae in regione prima. Domus Pulcheriae in regione tertia, et undecima. Domus Arcadiae

in regione nona et decima; in qua et *Eudociae* domus fuit. Has domos apud historicos *δεσποινικάς*, et *δεσποτικάς*, *dominicas* appellatas reperies: in quarum aliis imperatores sedes habuerunt; aliae recondendis Caesarum divitiis erant destinatae; harum praefecti *curatores* dicti, et ex primaria electi nobilitate. Imperante Iustiniano domus Placidiae curator Zimarchus fuit, Iustini senioris commilito, domus Marinae Georgius Theodora Augustae consanguineus. Marinae domui Belisarii bona, post eius obitum, addicta fuerunt, ut Theophanes ait; τοῖς βασιλικοῖς θησαυροῖς, Zonaras; eam ob causam quam modo dixi. Ad has omnes regias suas Iustinianus adiecit munificentissime constructas in suburbano *Heraeo* in *Lucundiano*, quod deinde *Iustinianum* vocatum est, hodie *Galata* et *Pera*. Procop. l. 1 aedif. extremo.

P. 149, 5. *Alexandrinus id perpetuo contra usurpasse atque liceret, reique publicae interesset*] Impudentissime mentitus est Hephaestus; Iustinianum vero ab eo decipi turpe fuit. Nam ea Diocletiani largitas in egenos erat omnibus nota. Et A 108 cum alii, tum Dioscorus Alexandrinus paucis ante annis in concilio Chalcedonensi eiusdem factus est criminis reus, in quod Iustinianus incurrit. Nam ille in suam rem convertebat, ut in dato libello narrat Ischyrius, τὸν παρεχόμενον παρὰ τῶν βασιλέων σῖτον πρὸς τὸ τοὺς παρεπιδημοῦντας, ἔτι δὲ καὶ ἐντοπίους πένητας παραμυθεῖσθαι, *frumentum ab imperatoribus concessum cum ad convenarum, tum ad provincialium pauperum solatium*. Conc. Chalced. act. 8.

P. 150, 1. *Dederat Paulum Alexandrinis Antistitem*] P 169 Cyrillus Scythopolitanus in vita S. Sabae. Miror Evagrium synchronum in serie episcoporum Alexandriae hunc praetermisisse. Licet Iustinianus Paulum Alexandrinae praeficiendum ecclesiae curaverit, vide tamen in eo initiando canonum ecclesiasticorum observantiam. *Paulus quidam* (ait Liberatus in breviar. c. 23) *unus abbatum Tabennensium monachorum, ad Alexandrinam sedem ordinatur episcopus Pelagio interveniente Apocrisario Romano, plane orthodoxus suscipiens Chalcedonensem synodum. Ordinatus est a Mena Constantinopoli praesente eodem Pelagio responsario Vigilii, et Apocrisariis Ephraemii Antiocheni, et Petri Hierosolymorum.*

P. 150, 4. *Cuius opera facile Alexandrinorum primum studia ad Chalcedonensis concilii firmitatem crederet excitanda*] *Atque ob id Paulus accepit ab imperatore potestatem super ordinationem ducum, et tribunorum, ut removeret haereticos, et pro eis orthodoxos ordinaret, per illos enim populi invalescebant.* Liberat. in brev. c. 23.

P. 150, 6. *Arsenius quidam*] Cyrillus Scythopolitanus, Ἀρσένιός τις Ἰλουστρίου ἀξίωμα ἔχων πολλὴν οὐκ οἶδα ὅθεν

πάροδον ἔχων παρὰ τῷ βασιλεῖ καὶ Θεοδώρα τῇ βασιλίσση παραδιδάξας τὴν αὐτῶν εὐσέβειαν εἰς ὀργὴν κατὰ τῶν ἐν Παλαιστίνῃ Χριστιανῶν ὀρθοδόξων πιστῶν κεκίνηκε. *Arsenius quidam dignitate illustris facilem nescio qua ex causa aditum habuit apud imperatorem et Theodoram Augustam, quod falsis narrationibus contra Christianos, qui in Palaestina degunt, concitavit.* Subdit Procopius, sentiebat ille cum Samaritis, verum ne tantae potentiae iacturam faceret, Christianorum sibi consulto nomen adsciverat. Nempe, ut idem Cyrillus narrat, cum sanctus Sabas Constantinopolim pervenisset Christianorum Palaestinae causam acturus, a quo sibi etiam atque etiam timebat, ob parentis et fratris in Christianos Palaestinae saevitiam, quodque ambo crudelissimum ea de causa supplicium dedissent; Scythopoli enim a Christianis incendio interierunt, quod idem Sabas multo ante praedixerat. Σιλβανὸς ὡς ἐπὶ εἰρήνης ἐν Σκυθοπόλει εἰσελθὼν χωρὶς κελεύσεως βασιλικῆς ἀρπαγείς ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν εἰς τὸ μέσον ἐκαύθη τῆς πόλεως. Silvanus Arsenii pater fuit, ut Cyrillus ibidem.

P. 150, 14. *Nulla principes affecerunt incommodo, nisi quod regia prohibere]* Addit Cyrillus, Ἀρσένιος ἀφανὴς ἐπὶ χρόνον γέγονε τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ ἀναιρεθῆναι αὐτὸν κελεύσαντος. *Arsenius se ad tempus occuluit, quod eum interfici iusserit imperator.* Id fortasse per speciem; quare per
A 109 simulationem et ipse Christianorum mysteriis tum est initiatus.

P. 151, 3. *Theodoram offendit, quae contrariis Caesaris studiis, ut infra dicam, ea in re niti visa est]* Id est, in causa Chalcedonensis concilii; nam Iustinianus συνοδίτης; conciliaris erat: contra, Theodora damnabat eam synodum, amplectebatur Severum, Acephalos, Monophysitas, Theopaschitas, et alios eius temporis Haereticos. Vide Evagr. l. 4. Victor Tunn. ad consulatum Basilii, et ad consulat. Decii. *Theodora Augustae factio unum de Trinitate passum asserens non*
V 379 *secundum quid, sed absolute, suscipiendum cunctis generali lege imponit, et a clericis atque monachis subscriptiones violenter exegit.* Sanctus Sabas, ut Cyrillus refert, orare noluit pro sobole, quam sibi Theodora concedi a deo petebat, ἵνα μὴ οἱ υἱοὶ αὐτῆς τῶν Σευήρου θηλάσῃσι δογματῶν, καὶ χεῖρω Ἀναστασίου ταράξῃσι τὴν ἐκκλησίαν. *Ne, inquit, eius quoque filii Severi dogmata gustarent, et quam Anastasius periculosius ecclesiam perturbarent.* Quare bis anathemate percussa est, semel ab Agapeto, ut idem Victor affirmat ad consulatum Iustini; iterum a Vigilio. Sanctus Gregorius l. 9 epist. 36. *recordandae memoriae Vigilius papa in urbe regia constitutus contra Theodoram tunc Augustam, et Acephalos damnationis promulgavit sententiam.* Quod hic de concilio Chalcedonensi, et de contrariis factionibus dicturum se pollicetur

Procopius, omnino desideramus; idem octavo libro superioris P 170 historiae innuebat, ut ad p. 53 notavi.

P. 151, 5. *Psoëm diaconum Rhodoni praefecto necandum tradit*] Bene cum tota hac historia de Psoë conveniunt quae Liberatus eodem loco narrat. *Cogitante Paulo Episcopo remove Eliam magistrum militum, Psoius diaconus quidam et Econumus ecclesiae, amicus Eliae per portitores litterarum velocissimos pedestres, quos Aegypti Symmacos vocant, omnia molimina Pauli Eliae scribebat. Contigit autem Paulum invenire litteras eius Aegyptiace scriptas et legere, et timens quod de Proterio contigerat, sollicitus de eo factus est, et coepit Psoium compellere, facere rationes ecclesiae. Quem tradidit iudici, et imperatori de eo retulit. Eo tempore apud Alexandriam Rhodo erat Augustalis. Qui eum accipiens custodiendum usque ad imperatoris praeceptum, consilio cuiusdam prioris civitatis nomine Arsenii acceptis muneribus, inscio, ut fertur, episcopo, clam nocte totis viribus eum magno cruciatu occidit. Cuius filii et affines imperatorem interpellantes, suggesserunt ei qua vi eorum parens mortis debitum persolvisset. Quod audiens imperator vocavit Liberium, et fecit Augustalem, misitque eum Alexandriam inquirere causam. Ad quam urbem Liberius cum venisset, Rhodonem ad se venire iussit, et ab eo requirebat quomodo occidisset diaconum. Ille vero respondit, iussione episcopi fuisse factum: habere se imperatoris delegationem aiebat, ut quidquid iuberet episcopus, modis omnibus impletet. Sed negante Paulo Episcopo, et se nescire clamitante, prior ille civitatis Arsenius homicidii illius autor inventus, morte mulctatus est. Porro Paulo Episcopo Gazam in exilium misso Rhodo cum gestis de eo actis directus est Constantinopolim. Cuius gesta cum intra palatium principi legerentur, iussit eum ab scurrone duci, et foras regiam A 110 civitatem occidi.*

P. 151, 11. *Antistites viros probatos, Alexandriam de causa cognituros mittit*] Causa quidem Alexandriae, ut ait Procopius, cognita est; sed Gazae, ubi Paulus exulavit, depositus est, ut idem Liberatus narrat, et Cyrillus Scythopolitanus.

P. 153, 13. *Iustiniano libuit Christianorum sanctiones pervertere*] Etsi passim in novellis vindicem atque custodem canonum ipse se appellat. Utrum gravius fuit ecclesiasticas sanctiones pervertere, an praescribere? Hoc tam licenter fecit Iustinianus, ut quidquid insigne in ecclesiasticis canonibus est, sua voluerit autoritate stabilitum, declaratum, ac poenis vindicatum. Inde factum est, ut ecclesiarum orientis episcopi eas sibi regularum collectiones concinnare coeperint, quas *νομοκανόνια*, sive *νομοκανόνες* vocant. Quorum primus autor fuit Ioannes Scholasticus, qui Eutychio CP. in exilium pulso suf-

fectus a Iustiniano est. Extat in Vaticana bibliotheca Ioannis illius νομοκάνων in quinquaginta titulos distributus. Sed ea Iustiniani immoderata licentia quemadmodum in occidentis ecclesias minime pervasit, ita in oriente patriarcharum vel oscitantia, vel adulatione invaluisse videtur.

P. 153, 15. *Alienae manus mentiendae peritus*] Horum infinitam suo tempore fuisse multitudinem, Iustinianus ipse confirmat ea lege quam contra eosdem tulit. Novell. 73.

P. 155, 1. *Ille accepta pecunia mox legem scribit, etc.*] Centenariae praescriptionis ecclesiis a Iustiniano concessae, occasionem hic vides. Praeterea non tantum ecclesiae Romanae, ut ex novella 9 quidam colligunt praescriptionem centum annorum amplificatam fuisse; sed hanc legem in universo Romano imperio perinde valuisse.

P. 155, 9. *Quibus ex tanta temporum distantia, atque nocte rerum olim gestarum, nulla defensio suppeteret*] Adeo incommodum atque absurdum hoc visum est, ut vel hac de causa centenariam praescriptionem Iustinianus revocare coactus sit, atque omnino tollere, ut habes in edicto quinto, cui falsus est titulus *de litigiosis* praefixus. Ἐπειδὴ δὲ, inquit, διὰ τοσούτου διαστήματος τοῦ αἰῶνος μᾶλλον ἢ περ τοῦ χρόνου, οὔτε ἡ ἀκραιότης τῶν ἀποδείξεων, οὔτε ἡ πίστις τῶν πεπραγμένων, οὔδὲ ἡ ἡλικία ἰσχύει βοηθῆσαι τοῖς μάρτυσι. Mirum est a Procopio de revocatione huius centenariae praescriptionis nihil dici. Fortasse id Iustinianus curavit post annum imperii secundum atque trigesimum, quando haec Procopius scribebat.

P. 156, 2. *Si quando enim Paschatis celebritatem*] Non Hebraeis modo, sed ipsis etiam Christianis vertentem Paschatis diem invertere Iustiniano placuit. Nam anno eius imperii undevigesimo, ut narrat Theophanes, a quo Ioannes Siculus accepit, ἐγένετο διαστροφή περὶ τοῦ ἁγίου πάσχα, καὶ ἐποίησαν οἱ δῆμοι τὴν ἀποκρεώσιμον μηνὶ Φεβρουαρίῳ τετάρτῃ. ὁ δὲ βασιλεὺς προσέταξεν ἑτέραν ἑβδομάδα πρᾶθῆναι κρέα, καὶ πάντες οἱ κρεωπῶλαι ἔσφαξαν καὶ προέθηκαν, καὶ οὔδεις ἠγόραζεν, οὔτε ἥσθιε. τὸ δὲ πάσχα γέγονεν ὡς ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε, καὶ εὐρέθη ὁ λαὸς νηστεύων ἑβδομάδα περιττήν. *Facta est eversio, ut vertit Anastasius, de sancto Pascha, et a carnibus coepit vulgus abstinere mense Februario, die quarta. Imperator autem praecepit alia hebdomade carnem apponi, et omnium carniū venditores occidere et apposuerē, et nemo emebat, aut edebat. Porro Pascha factum est, ut imperator iussit, et inventus est populus ieiunans hebdomada superflua. Ex hoc loco corrige Nicephorum Callisti l. 17 c. 32 qui idem perperam narrat.*

P. 156, 9. *Liberio, de quo paulo ante memoratum*] Erat

patricius Romanus a Theodahato Gotthorum rege ad Iustinianum ablegatus. Diversis magistratibus in oriente functus est. Tandem contra Gotthos senex licet et bellorum inexpertus in Italiam mittitur.

P. 157, 12. *Eudaemon frequenti numero propinquorum relicto paulo post intestatus decessit*] Cuius ob id omnia bona Iustinianus rapuit nulla habita propinquorum ratione; idem narrat de Euphrata Eunuchō; de Triboniano et ex Agathia, de aliis diximus supra ad p. 55. Iustinus iunior tantam non tulit Iustiniani impietatem, ut Corippus scribit; verum

————— *aliena pecunia, dixit,
Reddenda est, vivus patri qui substitit haeres,
Thesaurus fidis privatos ferre ministris
Imperat.* —————

P. 157, 13. *Euphratas*] De quo mentio est l. 8 historiae non longe a principio.

P. 158, 2. *Irenaei*] Vide Evagr. lib. 4 cap. 4 et chron. Alexandr. ad consulatum Iustiniani 3 et ad consulatum Lampadii et Orestis, et Procop. l. 1 bell. Pers.

P. 158, 10. *Quartam haeredes haberent*] Lege novell. 38. Anonymus in chron. *Δοκῶν εὐνομεῖν Ἰουστινιανὸς ὁ βασιλεὺς πράγματι ἐπεχείρει παρανομοτάτῳ, τῶν γὰρ τελευτῶντων τὰς περιουσίας οὐκ εἶα κληρονομεῖν τοὺς ἐκ γένους, ἀλλὰ τῷ δημοσίῳ προσαφώριζε.* *Iustinianus imperator specie pietatis rem iniquissimam aggressus est; nam haereditates defunctorum cognatos adire minime permisit, sed fisco eas addixit.* Sic Belisarii bona Augustae domui marinae, ut supra diximus, addicta sunt a Iustiniano.

P. 159, 12. *Malthanes*] In inscriptione novellae 142 est *Μαρθάνη*, in epistola Iustiniani, et actis synodi Mopsuestenae, *Marthanii*. Unde colligitur, Malthanem anno imperii Iustiniani vigesimo quarto in Cilicia fuisse; nam Mopsuestia oppidum est secundae Ciliciae, ubi concilium adversus Theodorum celebratum est, cui Malthanes iussu Caesaris interfuit.

P. 161, 6. *Priores Romani principes*] De Augusti cura hac super re lege Suetonium. Pius, ut Capitolinus ait, *vehicularium cursum summa diligentia sublevavit.* Severus, ut V 380 scribit Spartianus, *vehicularium munus a privatis ad fiscum traduxit.* Imperatores ipsi Caesar, Nero, et alii per dispositos equos vel vehiculis ac rhedis prope incredibili celeritate itinera A 112 longissima emensi sunt. Vide Val. Max. l. 5 c. 5. Plin. l. 7 c. 5. Plutarch. in Caes.

P. 161, 7. *Ut quam celerrime ex nunciis cognoscerent*] Suetonius in Augusto eandem sententiam sic extulit. *Et quo celerius, ac sub manum annunciari cognoscique possit, quid in provincia quaque gereretur, iuvenes primo modicis inter-*

vallis per milliarias vias, dehinc vehicula disposuit commodius, etc.

P. 161, 12. *Octona ferme stabula*] Graecam vocem σταθμόν cum de Veredariis sermo est, a bonis autoribus *stationem* vel *mansionem* dici non ignoro; sed *stabulum* tam trito usu prisci dixerunt, ut de Romanis vocabulis quae ad Graecos transierunt, hoc etiam sit. Autor vitae sancti Hypatii, qui Arcadii imperatoris tempore floruit, πλησίον τῆς μονῆς στάβλος ὑπῆρχεν ἐν ᾧ εἰσιν οἱ ἵπποι τοῦ δρόμου. *Prope monasterium stabulum erat in quod equi publici cursus divertunt.* Procop. l. 5 aedif. καταλυτήριον τῶν βερεδαρίων. *Diversorium veredariorum.* Byzantio in Asiam iter facientibus statim occurrerant stabula in Rufiniano, Chalcedone, Dacibizae, Nicaeae, Helenopoli, Sasimis. Qui vici et urbes σταθμοὶ a scriptoribus hac de re vocantur. De quo nomine, deque aliis publici cursus incommodis suam Sasimorum ecclesiam ita describit Gregorius Nazianzenus.

Σταθμός τις ἐστὶν ἐν μέσῃ λεωφόρῳ
 Τῆς Καππαδοκῶν, ὅς σπλίζεται εἰς τρισσὴν ὁδὸν, etc.
 Κόνις τὰ πάντα καὶ κόνις σὺν ἄρμασι,
 Θρήνοι, στεναγμοὶ, πράκτορες, στρέβλαι, πέδαι,
 Λαὸς δ' ὅσοι ξένοι τε καὶ πλανώμενοι,
 Αὕτη Σασίμων τῶν ἐμῶν ἐκκλησία.
In regiae medio viae est vicus situs
Qui scindit in tres se vias, etc.
Hic cuncta strepitus, pulvis hic cum curribus,
Lamenta, fletus, carnifex, et compedes,
Tormenta. Cives hospites hic et vagi
Erat haec meorum Sasimorum ecclesia.

Σταθμόν, vicum Bilius transtulit, *mansionem*, vel *stationem* verius dixisset; sic enim efferendam puto commodius eam vocem, cum de urbibus vel oppidis ubi stabula veredariorum erant, autores loquuntur.

P. 161, 15. *Equis quam exercitatissimis aliis aliunde succedentibus feruntur*] Synesius epist. 132. οὐδεὶς βασιλέως ἀγγελιαφόρος δημοσίαν ἵππον ἀμείβων ἔξεισι τῆς πόλεως, ᾧ μὴ τὰ πρὸς τὴν σὴν λογιότητα μέρος γίνεται τοῦ κατόπιν φορτίου. *Nullus imperatoris veredarius equum publicum mutans urbe proficiscitur, cui non humeralis sarcinae pars aliqua sit quod ad eruditionem tuam mittitur.* Non solum equis cursum conficiebant, sed curribus, ut Nazianzeni locus ostendit, et rhedis, unde veredi.

P. 164, 3. Πορφύρεωνα] Scribendum πορφυρεῶνα, ut eius pagi episcopi in actis synodicis subscribunt. Est nomen περιεκτικόν. Ibi fortasse Tyrii purpuras piscabantur. In epistola

Simeonis Stylitae ad Iustinianum iuniorem *θηλυκῶς* nomen affertur, *τῆς αὐτῆς πορφυρεῶνος*.

P. 164, 3. *Porphyrionem maritimum pagum*] Talis fuit A 115 ut Episcopum haberet. Iustiniani tempore Theodorus eam rexit ecclesiam, qui in epistola Epiphanii tum Tyriorum Antistitis subscriptus habetur. Huic deinde successit sub eodem Iustiniano Christophorus, qui concilio Constantinopoli a Menna celebrato interfuit, ut ex hac eius manu liquet, *Χριστοφόρος Πορφυρεῶνος Φοινίκης παραλίας*.

P. 164, 12. *Cum in conspectum Iustiniani, Theodoraëque venirent tum alii, etc. utrumque principis pedem osculo* P 173 *prosequebantur*] Alios inferioris ordinis id. observasse credibile est, quando patriciorum hic usus erat, ut hic habes, et p. 68 et 69. Corippus lib. primo,

————— *et poplite flexo*

Plurima divinis supplex dabat oscula plantis.

De Persarum legatis idem narrat Menander Protector lib. primo. Ab ecclesiasticis idem servatum ostendere videntur episcoporum et monachorum litterae ad Iustinianum, *ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀγαπητὸς ὁ ἀξιωθεὶς τῶν εὐσεβῶν ὑμῶν ἰχνῶν*. *Archiepiscopus veteris Romae Agapetus qui ad piorum vestrorum vestigia pedum admissus est*. Et monachi, *ἐδεήθημεν τῶν εὐσεβῶν ὑμῶν ἰχνῶν, πῖς vestris vestigiis supplicavimus*. Et alibi, *ἅμα πᾶσιν ἡμῖν τοῖς πρεσβυτέροις εἰς τὰ ἰχνη τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως δραμεῖν, simul cum nobis presbyteris ad vestigia piissimi imperatoris nostri accurrere*. Ab ecclesiasticis hoc genus obsequii minime requisivisse Iustinianum palam est; imo a patriarcha in ingressu discessuque benedici consuevisse Innocentius Maronianus eius temporis scriptor testatur in epist. ad Thematem. *Piissimus atque amator dei imperator noster acoersito sanctissimo patriarcha Epiphanio praecepit nos ingredi cum ipso, et postquam locutus est ei quae deus illi inspiravit, ipsum quidem dimisit, secundum morem oratione facta pro eius pietate*. Si hoc est, qui credere Graecis possumus Agapetum Romanum Iustinia vestigia veneratum fuisse, cum ad eum patris prae se ferens auctoritatem accesserit? nam in epistola ad Petrum Hierosolymitanum, *cum itaque pervenissemus, inquit, ad comitatum serenissimi imperatoris filii nostri, etc.* Sic imperatores Romanos appellare Romani pontifices; quod dicere neque Epiphanius patriarcha, neque alius Graecorum severissimus censor, et ecclesiasticae dignitatis vindex unquam posset. Illa vero loquendi consuetudo est, et Graeca quaedam adulatio. Orientis episcopi suis imperatoribus ita semper blanditi sunt. Photius Tyrius Marciano Augusto, *δέομαι οὖν προκαλινδούμενος τῶν ὑμετέρων ἰχνῶν*. *Oro igitur ad vestrorum pedum vestigia provolutus*.

Eustathium Episcopum Beryti non puduit imperatoris etiam ministros illa dicendi forma venerari τῶν ποδῶν ὑμῶν, *per vestra vestigia*, qui nonnisi usu Graecanico excusari potest, dummodo usus ipse dignus excusatione sit. Qui etiam ante Iustiniani tempora sic invaluit, ut Sabas vir sanctus consueta
A 116 suae genti locutione Anastasio imperatori Haeretico dixerit: ἦλθον εἰς τὸ προσκυνῆσαι τὰ ἴχνη τῆς ὑμετέρας εὐσεβείας. *Vestrae pietatis vestigia adoraturus veni.* Agatho pontifex Romanus in summo catholicae fidei discrimine hoc usus est orientalium more per epistolam, ut eo vehementius Constantini Augusti animum ad religionis defensionem permoveret. *Tanquam praesentialiter prostratus*, inquit, *et vestris vestigiis provolutus, quaeso.* Et ad Constantinum et Irenem eodem pietatis affectu scripsit Adrianus I.

P. 166, 3. *Romanorum opes: pars direptas a barbaris; pars a Caesare in diversis latebris retrusas affirmare]* Quidquid alii opinarentur, grave aes alienum Iustinianus reliquit, quod Iustinus successor dissolvit, ut Corippus affirmat lib. 2.

*Plurima sunt vivo nimium neglecta parenti,
 Unde tot exhaustus contraxit debita fiscus,
 Reddere quae miseris moti pietate paramus.*

et paulo post;

———— *Innumerae mox advenere catervae,
 Fortia centenis onerataque brachia libris
 Deposuere humeris. Turmae glomerantur in unum,
 Et totus fuso circus resplenduit auro.
 Tunc posita ratione palam, populoque vidente
 Debita persolvit genitoris, cauta recepit.*

P. 166, 5. *Ex rebus humanis excesserit]* De Iustiniani morte nihil Procopius, nam post hunc librum ab eo absolutum, totum septennium Iustinianus superfuit. Antiqui scriptores silent; ex recentioribus Sabellicus Enneade 8 lib. 4. et
P 174 Octavius a Rosberg mente captum obiisse affirmant. Id quidem de Iustino Iustiniani nepote etiam veteres narrant; et illius aetatis historici, Menander Protector l. 2 et Theophylactus Simocatta l. 3 c. 11. Num sicut inscitia Iustini senioris, ita iunioris dementia ob nominis similitudinem (ut supra saepe notavimus) Iustiniano adscripta est? Verum quae de Iustiniani stoliditate ad p. 36 l. 12 notavimus, huc facere videntur. Nam legisse me memini apud Suidam antiqui et boni auctoris haec verba. Ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς εἴτε ὑπὸ γήρως τὰ καίρια μὴ φρονῶν, εἴτε ἄλλως ἔμελλε τὴν ὀρθογνώμονα περὶ Χριστοῦ δόξαν διακνήσειν, εἰ μὴ ἐξ ἀνθρώπων ὄχρετο. *Iustinianus vero vel propter senectutem, vel alia de causa minime sana mente paratus erat ad orthodoxam de Christo sententiam perturban-*

dam, nisi ex humanis excessisset. Nescio an ex Evagrio id confirmari possit l. 4 extremo, ἀοράτως τρωθεὶς τὸν βίον κατέστρεψε, ex occulto percussus hanc vitam finivit; et l. 5 c. 1. οὕτω μὲν δὴ Ἰουστινιανὸς ἀπαξάπαντα ταράχου καὶ θορυβῶν πληρώσας, καὶ τὰ ἐπὶ χεῖρα τούτων πρὸς τῷ τέρματι τοῦ βίου κομισάμενος εἰς τὰ κατωτάτω μετεχώρησε δικαιωτήρια. Justinianus igitur, cum omnia omnino turba ac tumultu complerisset, mercedemque his rebus debitam in extremo vitae suae tempore reportasset, ad supplicia iusto dei iudicio apud inferos luenda profectus est. Mortis quidem genus obscurum; obscurius vero est quod post mortem Iustiniano praemium sit persolutum. An quod hic Evagrius memorat flagitiosae eius vitae sane meritum? an quae flagitiosis etiam, sed poenitentibus, non negatur ἡ ἀκήρατος λῆξις, immortalis vitae conditio, ut idem Theophylactus l. 3 c. 9 affirmat? Tantum iudicium in diem supremum remittamus.

INDEX HISTORICUS

IN LIBROS VIII. DE BELLIS.

- A** secretis dicitur scriba arcanorum I, 182, 19.
- Abagarus** vel **Abgarus**. Vide **Augarus**.
- Abandanes Chosrois** scriba I, 243, 3. legatus ad **Belisarium** I, 244, 15. reditum suadet **Chosroi** I, 245, 9.
- Abasgia** II, 499, 17. **Abasgi** ubi siti I, 288, 20. II, 471, 14. vicini **Caucaso Hunnisque** contermini II, 502, 5. et **Bruchis** II, 573, 4. veteres **Christianorum** et **Romanorum** amici I, 288, 20. **Christi** fidem amplectuntur sub **Iustiniano** II, 472, 11. qui apud illos **deiparae** templum aedificat II, 472, 21. mittit ipsis episcopum II, 475, 10. eos castrari vetat II, 472, 16. cum multi eunuchi fierent vi regum tyrannica II, 472, 2. ad **Persas** deficiunt II, 498, 5. 21. ipsos domant **Romani** II, 499, 14. **Persae** tentant II, 548, 21.
- Abigas** **Numidia**e fluvius I, 494, 2. eius derivationes I, 494, 12. vide **Amigas**.
- Abigis**, protector, II, 176, 16.
- Abocharabus Phylarchus** **Saraceno-**rum I, 100, 1, 11.
- Aborrhas** fl. **Circesium** alluens, in **Euphratem** influit I, 171, 6. ad eum sita **Theodosiopolis** I, 236, 8.
- Abramus**, e servo rex **Homeritarum**, **Christianus** I, 105, 7. vincit **Aethiopes** I, 105, 19. eorum regi tributum pendit I, 105, 19. vanam expeditionem in **Persas** suscipit I, 107, 7.
- Absarus** urbs, olim **Absyrtus** II, 465, 10. quantum distet ab urbe **Petra** II, 476, 3.
- Absyrtus** urbs, sic dicta ex nece **Absyrti**, cuius tumulus ibi extat II, 465, 11.
- Abydus** I, 168, 10. 363, 22. 366, 21. quantum ipsam inter et **Sestum** spatium I, 310, 8.
- Acacius** archiep. **Constantinop.** **Basiliscum** tyrannum templo eiicit I, 343, 6.
- Acacius Adolii** pater I, 243, 12. homo nefarius, sublato **Amazaspe**, fit proconsul **Armeniae** I, 159, 7. interficitur I, 159, 15. 524, 19.
- Acampsis** fl. II, 464, 14.
- Acarnania** II, 116, 15.
- Achaia** terrae motibus concussa II, 594, 20.
- Acherontis** sive **Acherontiae** castellum **Totilas** capit II, 376, 20. **Ioannes** obsidet II, 386, 19. **Morrhas** **Gotthus** praesidio tenet II, 597, 4. eo se recipit **Ragnaris** II, 634, 19.
- Achilles** **Vandalorum** dictus **Hoamer** I, 349, 19.
- Aciei** **Romanae** egregia dispositio I, 61, 16. **Persicae** I, 70, 6. **Romanae** et **Persicae** ad **Euphratem** I, 93, 19. **Rom.** et **Vandalicae** I, 420, 6. **Cabaonis** **Mauri** I, 348, 20. **Maurorum** I, 453, 6. **Romanae** I, 453, 19. **Rom.** et **rebellium** I, 486, 19. **Romanae** et **Gotthicae** II, 618, 1. Vide **Praelium**.
- Acilisene** in **Armenia** maiori I, 83, 6.

- 84, 19. illic fanum Dianae Tauricae I, 84, 10. hac de re controversia II, 480, 3.
- Acinaces a Procopio dicuntur *ἐκφιδας* II, 178, 19.
- Aclas suburbium Carthagini I, 440, 7.
- Adagia I, 124, 15. 125, 19. II, 32, 9. 177, 16. 227, 12. 556, 6.
- Adaulfus, Visigothorum rex, migrat in Galliam I, 318, 18.
- Adergudunbades, primus Cabadi in regnum redeunti obsequium defert, fitque Chanaranges I, 33, 1. 12. Cabadem alumnum invito Chosroë rege servat I, 115, 12. proditus a filio I, 116, 15. misere perit I, 118, 4.
- Adolius Acacii filius I, 160, 3. natione Armenus et Silentarius I, 243, 11. in Persarmeniam irrumpit I, 261, 20. ictu lapidis occumbit I, 267, 10.
- Adonachus praesidii Chalcidensis praefectus I, 205, 2.
- Adoptio legitima, ius in bona adoptantis dat adoptato I, 53, 5. adoptio per arma, barbarorum propria I, 54, 2.
- Adrastadaransalanes, novae apud Persas dignitatis nomen I, 54, 13. solus eam obtinuit Seoses I, 33, 13. 56, 15.
- Adriani moles describitur II, 106, 20. oppugnatur frustra a Gotthis II, 108, 1. eo se recipit Paulus II, 434, 19. munit eam Totilas II, 630, 6. capit Narses II, 632, 3.
- Adrianopolis Thraciae urbs, quanto dissita spatio Constantinopoli II, 455, 16.
- Adriaticum mare I, 369, 7. 401, 6. II, 452, 4. 486, 10. dividitur a Tyrreno insulis Gaulo et Melita I, 372, 14. sinum Ionium efficit II, 79, 3.
- Adrumetum, urbs I, 382, 19. astu capitur a Mauris I, 510, 5. 15. astu recipitur a sacerdote Nosocomii praefecto I, 511, 5. in fide manet I, 523, 14.
- Adulitarum in Aethiopia portus I, 101, 10. urbs Adulis I, 105, 8. quantum ab urbe Auxomide et mari distet I, 101, 10.
- Advocati, legati ad principes I, 259, 21. II, 21, 9.
- Aeetes Colchorum rex II, 468, 13. Cytaiæ natus II, 535, 20.
- Aegisthus, infantis nomen a capra nutriti mirabili studio II, 215, 3.
- Aegypti montes I, 99, 4. fluvius Nilus II, 62, 6. nautae I, 360, 7. inundatio insolita II, 398, 10. pestilentia I, 250, 8.
- Aemilia ubi sita II, 80, 20. provincia Gotthis carissima II, 220, 13. 272, 1. in ditionem redit imperatoris II, 224, 13. res ibi gestae II, 320, 16. urbs eius princeps Placentia II, 238, 10.
- Aeneas ubinam patrem Anchisem sepeliverit II, 577, 1. Palladium a Diomede accipit Beneventi II, 78, 4. eius navis miranda ad Tiberin servatur II, 573, 3.
- Aeoli insulae II, 328, 11.
- Aerea porta I, 124, 1.
- Aeschmanes Belisarii protector II, 81, 4.
- Aeschylus scripsit Prometheus solutum II, 484, 16.
- Aethiopes cuiusmodi navibus uti soleant I, 101, 14. ferrum a Romanis emere prohibentur lege patria *ibid.* eorum rex Christianus bellum gerit cum Iudaeis Homeritis I, 104, 11. 105, 21. societatem init cum Iustiniano I, 164, 16. frustra I, 106, 20.
- Aëtius dux praestantissimus I, 322, 6. Bonifacio aemulo technam struit I, 322, 13. opibus pollet I, 324, 11. Attilae clade inclytus I, 329, 6. Eunuchorum calumniis perit I, 329, 15. de eius caede dictum memorabile *ibid.*
- Aetna Siciliae mons I, 369, 10. Vesuvio in multis similis II, 636, 19.
- Aetolia II, 116, 15.
- Africa Asiae nomine comprehensa I, 309, 18. divisa vocabulo II, 62, 4. nomen habet a foemina II, 484, 13. dividitur ab Asia Nilo flumine II, 481, 21. 484, 13. occupata a Palaestinis, quos Hebraei expulerant, duce Iosue I, 450, 5. et a Phoenicibus I, 450, 12. linguae usum Phoeniciae retinet I, 450, 8. in fide manet Honorii Aug. I, 318, 2. illam obtinent Vandali a Bonifacio comite invitati I, 523, 12. eius urbes moenibus nudant I, 333, 3. 374, 3. recepta a Belisario, militum seditione turbatur I, 469, 23. praefectum habet praetorio I, 482, 20.

- 513, 5. et magistrum militum I, 506, 2. Vandalis Afri subditi per annos xcv. I, 423, 14. vexati ab illis I, 333, 15. praesertim Catholici I, 344, 22. humanissime habiti a Belisario I, 382, 8. instaurata a Iustiniano vectigalia graviter ferunt I, 445, 4. urbes suas cingi moenibus vident a Salomone mag. mil. I, 493, 16. sub eo felices I, 507, 3. vastati a Mauris, et ad paucos redacti I, 512, 14. pace tandem fruuntur I, 534, 5. eorum status sub Ioanne magistro mil. II, 549, 14. Afri *αὐτόχθονες* I, 450, 15.
- Agamemnon** navem lapideam Dianae posuit in Euboea II, 576, 5.
- Aggesta**, quid sit I, 271, 7. excitata a Persis contra Edessam, cuniculo evertitur I, 274, 3.
- Aigan Massageta**, domesticus Belisarii, equitum dux I, 359, 13. 420, 17. cum Mauris fortiter dimicans occiditur I, 448, 18.
- Ailas** urbs ad sinum Arabicum I, 99, 1. 101, 4. 20.
- Aimachus** Ianus nobilem Persam interimit I, 200, 3.
- Alamanni**, ubi siti II, 63, 9.
- Alamundarus Saccines** a Persis stat I, 81, 18. Saracenorum rex I, 89, 2. qualis vir I, 88, 2. quam infensus Romanis I, 88, 11. operam pollicitus regi Cabadi, se Persis viae ducem praebet I, 89, 22. pugnat I, 94, 10. litem Arethae movet de Strata I, 154, 5. 197, 17. eius filium Veneri immolat I, 282, 1. ab ipso vexatus II, 507, 10. eum Iustinianus ad defectionem invitat I, 155, 18. 165, 10. accusat per literas apud Chosroem I, 169, 21. ab illo metus Syriae Phoeniciaeque impendit I, 224, 12. et Libano I, 237, 1.
- Alani** ubinam siti I, 288, 20. II, 469, 18. Sunitis finitimi I, 74, 8. et Bruchis II, 473, 5. veteres Christianorum ac Romanorum amici I, 288, 20. adiungunt se Gubazi Lazorum regi I, 290, 19. Persis militant II, 461, 16. 495, 10. 496, 5.
- Alani**, natio Gotthica, Vandalis iuncti I, 319, 8. nomen cum illis confundunt suum I, 334, 13. in societatem a Romanis asciti II, 6, 8.
- Alaricus senior**, Visigothorum rex, Europam vastat I, 313, 15. urbem Salviam diruit II, 213, 14. Romam obsidet, astuque captam diripit I, 314, 16. Attalum creat imp. I, 317, 6. Ravennam infestus petit I, 317, 11. Attalum ab imperio amovet I, 318, 15. morbo obit *ibid.* eius gaza Carcassonem delata II, 67, 9.
- Alaricus iunior**, Visigoth. rex, uxorem ducit Theudicisam filiam Theoderici regis Italiae II, 65, 5. bello a Francis petitus II, 66, 17. occiditur II, 67, 11. Giselicum nothum relinquit II, 67, 16. avus Amalarici *ibid.*
- Alba**, urbs vicina Romae II, 30, 8. 160, 8. 175, 17.
- Alba**, in agro Langivilla II, 80, 18.
- Alba Piceni** urbs II, 176, 12.
- Albania** I, 47, 18.
- Albes**, legatus regis Vitigis ad Belisarium II, 99, 15.
- Albilas**, Gotthus, urbi veteri praefectus II, 187, 18. 226, 13.
- Alemanii**. Vide Alamanni.
- Alexander magnus** portas Caspiae munivit I, 48, 16. cum eo comparatus Iustinianus I, 158, 16.
- Alexander equitum dux** in bello Gotthico II, 164, 2.
- Alexander logotheta**, dictus Forficula, quod nummos circumraderet II, 284, 18. in Italiam missus, cuncta evertit avaritia sua II, 285, 5. Veronam petit II, 290, 19.
- Alexander senator** II, 18, 12. Athanasii frater II, 32, 18. legatus ad Chosroem I, 111, 14. et ad Amalasuntham II, 18, 18. Byzantium redit II, 21, 2.
- Alexandriam** invadit I, 250, 9. illius cives stulte in ius vocat Ioannes Cappadox coniectus in vincula I, 137, 2.
- Algidum** II, 372, 22.
- Alpes** vocantur perviae montium angustiae II, 62, 11. montis Pyrenaei Alpes, et aliae quae Gallos a Liguribus dividunt *ibid.* hae ditionem Visigothorum terminabant II, 64, 19. dictae sunt Cottiae II, 264, 18. eas Franci occupant II, 586, 10.
- Althias foederatorum dux** I, 359, 11. 420, 16. eius cum Iabda singulare certamen I, 463, 4.

Alveth Erulorum dux II, 199, 14. 235, 21.

Amalaberga, filia Amalafridae, sororis Theoderici regis Italiae, et uxor Hermenefridi regis Thoringorum II, 65, 7. mater Amalafridi II, 593, 19. occiso marito, ad Theodatum fratrem, Italiae regem, se recipit cum liberis II, 69, 13. eius filia nupta Auduino Langobardorum regi II, 594, 1.

Amalafrida, soror Theoderici regis Italiae, vidua, nubit Trasamundo Vandalorum regi I, 346, 9. donatur Lilybaeo I, 346, 13. in custodiam traditur ab Ilderico I, 349, 23. mater fuit Theodati, ex priori marito II, 16, 19. et Amalabergae II, 65, 7. avia Amalafridi et uxoris Auduini II, 593, 19.

Amalafridus Hermenefridi regis Thoringorum et Amalabergae filius II, 593, 18. frater uxoris Auduini Langobardorum regis *ibid.* cui suppetias fert II, 594, 8.

Amalaricus, natus ex filia Alarici iunioris, Visigothorum rex, sub tutela Theoderici regis Italiae II, 67, 17. uxorem ducit sororem Theodeberti Francorum regis II, 69, 22. cum Atalarico consobрино paciscitur *ibid.* uxorem ad Arianismum cogens, Francos irritat, et ab illis occiditur II, 70, 9.

Amalasuntha Theoderici regis Italiae filia II, 15, 15. mater Atalarici I, 370, 18. et Matasunthae II, 61, 12. 447, 1. Iustiniani amicitiam omni fovet obsequio I, 370, 23. quid rescribi iusserit Belisario, orta de Lilybaeo controversia I, 432, 20. rescribit ipsa Iustiniano II, 19, 9. filii tutelam gerens, regnum administrat II, 12, 14. illum literis iubet imbui, et peccantem castigat II, 12, 21. cogitur Gotthis cedere literarum osoribus II, 13, 14. constans ac prudens in difflanda conspiratione II, 15, 4. receptum sibi ad Iustinianum parat II, 15, 14. Theotum consobrinum offendit amore iustitiae II, 17, 6. de tradenda Iustiniano Italia clam agit II, 18, 16 20, 22. Theodati rapacitatem coercet II, 21, 12. filio mortuo, eundem ad regnum vocat II, 23, 5. in carcerem ab ipso conicitur II, 23,

14. occiditur II, 25, 9. eius obitus lapsu statuae significatus II, 117, 6. II, 12, 14.

Amastris urbs ad pontum Euxinum II, 463, 14.

Amazaspes, Symeonis nepos, praeficitur Armeniae I, 159, 4. Acacii dolo perimitur I, 159, 6.

Amazonum castra II, 463, 19. de illis auctoris sententia II, 470, 3.

Ambazuces Hunnus portas Caspiae Anastasio imper. offert I, 48, 18. morbo obit I, 49, 7.

Ambrus Saracenus Christianus I, 240, 2.

Ameloberga. vide Amalaberga.

Amicitiae mira lex apud Ephthalitas I, 16, 14.

Amida urbs ad flumen Tigrin sita I, 82, 11. ad eam usque Armeniae nomen extenditur I, 85, 12. quantum dissita Martyropoli I, 108, 11. et a flumine Nympho I, 42, 16. et a castello Siphri I, 41, 4. et ab Endielis I, 34, 16. et a vico Thialasamo I, 45, 14. obsessa a Cabade Persarum rege I, 35, 20. egregie defenditur I, 35, 21. capitur I, 38, 7. obsessa a Romanis I, 42, 22. pretio recipitur I, 46, 13. Amidenos captivos humanissime habet Cabades I, 39, 1. cives vectigali levat Anastasius Aug. I, 39, 4.

Amigas Numidiae fl. I, 465, 11. idem forte cum Abiga, de quo supra.

Amisus urbs II, 463, 18. 470, 3.

Ammatas, Gelimeris frater, Ildericum regem aliosque occidit I, 383, 7. re fortiter quidem, at imprudenter gesta, occumbit I, 385, 5. pridie festi S. Cypriani I, 398, 13.

Ammodium locus Darae vicinus I, 62, 2. 65, 20. 285, 10.

Amor coniugalis I, 31, 1. in patriam I, 206, 11. 331, 12.

Amphitheatrum Spoletinum II, 374, 16.

Anastasiopolis, sive Dara I, 49, 11.

Anastasius Aug. avunculus Hypatii I, 39, 9. 54, 8. et Probi I, 57, 14. et Pompeii I, 123, 11. prudentissimus I, 49, 2. hostem passus Vitalianum I, 39, 19. 61, 8. Trasamundo amicus I, 346, 16. pacem cum Vandalis coluit I, 344, 4. et cum Theodorico Italiae rege II,

- 369, 13. Erulos supplices accipit II, 203, 9. Cabadi Persarum regi mutuum pecuniam negat I, 33, 21. Amidenos liberaliter habet I, 39, 3. exercitum in orientem mittit I, 39, 9. oblatam sibi portarum Caspiarum possessionem respuit I, 49, 1. Daram urbem aedificat I, 49, 11. Theodosiopolin moenibus cingit I, 50, 5. moritur I, 50, 9. illo principe lucus Daphnes vento convulsus I, 215, 5.
- Anastasius, civis Darenus, tyrannum tollit I, 138, 4. Iustiniani legatus ad Chosroem I, 169, 4. 193, 14. tenetur invitus I, 170, 21. remittitur I, 175, 5.
- Anatolius Theodosii iunioris legatus, Vararamem Persarum regem urbanitate expugnat, pacemque obtinet I, 15, 2. 80, 17.
- Anatozadus Chosrois filius natu maximus II, 504, 3. quid eius nomen Persice valeat II, 504, 3. multatur a patre exilio *ibid.* rebellat II, 505, 10. sumpta ex eo poena II, 505, 15.
- Anchises pater Aeneae II, 78, 4. ubi sepultus II, 577, 1.
- Anchisus urbs, unde nomen acceperit II, 577, 1.
- Ancon, palatii Carthaginensis carcer I, 392, 6.
- Ancona II, 404, 1. ubi sita II, 188, 13. vicina Senogalliae II, 579, 2. describitur II, 197, 15. tantum non a Gotthis capta II, 199, 1. ab iisdem terra marique obsessa II, 577, 10. solvitur obsidio II, 584, 18.
- Andreae singularia certamina, sane egregia I, 64, 12.
- Angli in insula Brittia sub proprio rege II, 560, 1. cur eorum quosdam suis ad Iustinianum legatis adiunxerit Francorum rex II, 560, 4. regis Anglorum soror desponsa Radigeri, filio regis Varnorum II, 560, 18. minus metuendi Varnis quam Franci II, 561, 8. Varnos bello petunt cum classe centum millibus virorum instructa II, 563, 7. vincunt II, 564, 13. vide Brittia.
- Anglon vicus et cast. Persarmeniae I, 263, 15. 264, 4. 16.
- Aniabedes Persarum dux I, 225, 17. iussu Chosrois suspenditur I, 226, 13.
- Animae defunctorum quo vehi creditae II, 566, 11.
- Annibal ad Cannas victor II, 322, 20. eius castra in monte Gargano II, 374, 2.
- Annus decem solum mensibus apud Romanos ante Numam constabat II, 118, 2. anni imperii Iustiniani: vide Iustinianus. anni belli Gotthici: vide Gotthi.
- Antae, ubinam siti II, 125, 22. 474, 16. eorum mores II, 334, 15. cur olim dicti Spori II, 336, 3. Romanis infensi II, 331, 12. victi a Germano II, 450, 4. contra Gotthos in Italia militant Iustiniano II, 125, 22. 370, 15. qui illis novas sedes offert II, 336, 11.
- Antaeus cur dictus terrae filius I, 450, 15.
- Antallas Maurorum Byzacenorum princeps I, 349, 21. in fide Romanis data constans I, 462, 20. offensus a Salomone, rebellat I, 505, 23. eius ad Iustinianum epist. I, 506, 20. adiungit se Stozae rebeli I, 509, 1. Carthaginem infestus petit I, 515, 13. cum Gonthari tyranno paciscitur I, 516, 7. illum deserit, offensus periurio I, 523, 3. cum Ioanne magistro mil. pugnat vario Marte I, 533, 8. victus cedit II, 549, 19.
- Anthemius occidentis imperator, Leonis Aug. beneficio I, 336, 11. occiditur a Ricimere genero I, 340, 8.
- Antinopolis Aegypti urbs I, 136, 22.
- Antiochia, urbium orientis princeps, luxu plena I, 87, 12. 189, 21. 192, 2. eius situs I, 178, 4. 189, 10.
- Antistes Ephraemius I, 183, 3. Daphne suburbium, vide Daphne. bidui Beroea distat I, 181, 3. Seleucia cxxx. stadiis I, 199, 1. horribili terrae motu concussa I, 215, 5. obsessa a Chosroë I, 166, 5. oppugnata I, 187, 3. capitur I, 188, 5. diripitur incenditurque I, 194, 11. paritur ecclesiae principi *ibid.* et templo S. Iuliani I, 196, 5. Antiocheni dicaces I, 186, 20. eorum clades I, 191, 10. ostentis praenuntiata I, 195, 1. 215, 4. matronarum duarum desperatio ex amore pudicitiae I, 191, 11. cur exciderit urbem Chosroës II, 489, 22. cives captivos vaenales pro-

ponit I, 210, 11. abductis novam urbem condit appellatque Chosro-antiochiam I, 214, 12.
 Antiochus Syrus Neapolitanis suadet ut se Belisario dedant II, 41, 19.
 Antiquitatis admiratores, saeculi sui contemptores I, 12, 20.
 Antium urbs II, 125, 10.
 Antonina uxor Belisarii, mulier va-
 ferrima I, 131, 15. Photii mater
 ex priori viro II, 26, 20. 89, 13.
 socrus Ildigeris I, 444, 19. Belisa-
 rium in Africam sequens I, 363, 1.
 qua arte dulcem aquam servarit in
 navi incorruptam I, 369, 14. ma-
 ritum in Italiam comitata, eum Ro-
 mae curat II, 93, 12. Neapolim
 petit II, 160, 3. classi providet
 II, 162, 9. reversa Byzantium,
 Ioanni Cappadoci dolum struit I,
 131, 15. 132, 7. ipsum insidiis ca-
 pit, hortante Theodora Aug. I, 133,
 7. Belisarium sequitur in orientem
 I, 133, 21. iterumque in Italiam II,
 355, 23. 359, 14. 395, 11. 397, 13.
 Byzantium, repetit II, 401, 10. re-
 ditum mariti impetrat II, 405, 8.
 Anzalas Narsetis stipator, singulari
 certamine inter geminas acies vi-
 ctor II, 619, 16.
 Aordus, frater Todasii regis Erulo-
 rum II, 209, 3. occiditur II, 426, 15.
 Apamea urbs I, 199, 7. in ea crucis
 Christi segmentum exhibetur non
 sine miraculo I, 200, 18. urbis tem-
 plum expilat Chosroës I, 203, 2.
 Circensibus interest I, 203, 13.
 Apebedes Persarum dux I, 107, 20.
 idem forte cum Aspebede, de quo
 infra.
 Apenninus mons II, 610, 1.
 Apetiani, Armenii, male a Romanis
 habiti I, 160, 17.
 Apollinarius Italus Ebusam et Balea-
 res Iustiniano recuperat I, 431, 1.
 Appia via II, 119, 16. 154, 22. Ap-
 pii opus mirabile II, 74, 15. ab
 urbe Roma ad Capuam pertinet II,
 74, 10. adiacet Albae II, 160, 9.
 Appion Aegyptius, quaestor exerci-
 tus, consors imperii ab Anastasio
 declaratus I, 40, 8.
 Appius, a quo dicta via Appia II, 74,
 15
 Apri, urbs Thraciae II, 603, 13. apri
 Calydonii dentes stupendi servan-
 tur Beneventi II, 77, 23.

Apsarus: vide Absarus.

Apsilia II, 502, 21. quid illic in Per-
 sas actum II, 503, 15. Apsilii Chri-
 stiani Lazisque subditi II, 468, 21.
 502, 14. Abasgos contingunt II,
 499, 16.

Absyrtus: vide Absyrtus.

Apulia II, 79, 17. 352, 18. 355, 1.
 373, 9. dedit se Belisario II, 77, 4.
 deinde Totilae II, 301, 21.

Aqua dulcis qua arte in navi servetur
 incorrupta I, 369, 14. aquaeductus
 Romae, Carthagini, Neapolis, Pe-
 trae: vide harum vocabula urbium.

Aquila dat omen imperii Marciano I,
 326, 5.

Aquileia II, 9, 12. urbs florentissima
 I, 330, 5. eam capit Attila, cum
 omen a ciconia accepisset I, 330,
 14. in circo urbis traductus Ioan-
 nes tyrannus I, 321, 12.

Aquilinus praeclarum facinus edit II,
 166, 12.

Arabia, quanam regio dicta I, 101,
 5. Arabicus sinus unde nomen ac-
 ceperit *ibid.* eum Procopius mare
 rubrum appellat I, 98, 22. illius
 descriptio *ibid.* noctu non naviga-
 tur ob brevia I, 99, 13.

Aratius Belisarium adolescentem vin-
 cit I, 59, 14. ad Romanos trans-
 fugit I, 79, 3. in Italiam cum co-
 piis missus II, 199, 11. castra ha-
 bet ad Auximum II, 212, 16. Firmi
 hiemat II, 224, 21. obsidioni Au-
 ximi navat operam II, 257, 19. Be-
 lisario suspectus II, 270, 2. auxi-
 liorum dux in Gepaedes II, 426, 5.
 contra Sclavenos mittitur II, 455,
 12. ad Cuturguros II, 554, 13.
 iterum adversus Gepaedes II, 593,
 14. occiditur II, 604, 7. 18.

Arbores pro numinibus habitae II,
 471, 18.

Arborychi Francis ac Thoringis fini-
 timi et Romanis subditi II, 63, 4.
 his militant ac fidem servant II, 63,
 15. cum Francis coeunt, Christiani
 aequae ut illi II, 64, 1.

Arcadius cum fratre Honorio impe-
 rium partitus, orientem obtinet I,
 309, 7. Placidiae frater I, 320, 2.
 socios habet Visigothos I, 313, 12.
 moriens, de Theodosio filio sollici-
 tus I, 13, 5. eius tutelam mandat
 Ildigerdi Persarum regi I, 14, 6.

Arcanorum scriba, Latine asecretis I,

- 182, 19. ab arcanis Georgius Belisario I, 235, 10.
- Archabis, ad pont. Euxinum I, 465, 9.
- Archaeopolis Lazicae urbs I, 289, 8. primaria II, 524, 5. eius situs II, 528, 8. illam obsident Persae II, 528, 18. frustra II, 534 17. 549, 5.
- Archelaus patricius, functus praefectura praetorii. quaestor exercitus I, 360, 14. 384, 4. exscensionem in littus Africae dissuadet I, 373, 4. mandata Belisarii reveretur I, 393, 8.
- Ardabigana I, 259, 14. Pyreum ibi clarissimum et oraculum I, 259, 15.
- Ardaburius cum patre Aspare Ioannem tyrannum debellat I, 321, 10. occiditur I, 340, 5.
- Arelate Circensibus praesident Francorum reges II, 417, 11.
- Areobindus Olybrii gener ac magister militum orientis I, 39, 12. turpiter fugit I, 41, 7. Byzantium revocatur I, 42, 21.
- Areobindus maritus Proiectae, neptis Iustiniani I, 513, 15. cum Sergio militum in Africa magisterium paritur *ibid.* id solus obtinet I, 515, 8. Mauros repellere parat I, 515, 21. eorum principem sibi conciliat I, 517, 12. petitur insidiis Gontharis I, 518, 2. effusum in pugna videns sanguinem, pavet ac fugit I, 520, 18. accitus, salutis fidem sibi dari vult per puerum a baptismo recentem I, 521, 13. indutus casula atque Evangelia praeferens, Tyranno supplicat I, 522, 5. post honorificam coenam occiditur I, 522, 14. eius caput ad Antalam Mauro- rum principem mittitur I, 523, 1.
- Arethas Gabalae fil. rex Saraceno- rum, intra fines imperii Rom. agen- tium, primus I, 89, 10. adiungit se Belisario I, 90, 17. ad Euphra- tem male rem gerit I, 95, 6. cum Alamundaro de Strata contendit I, 154, 6. Belisario iterum se adiun- git I, 222, 19. Assyriam populatur I, 234, 2. Romanos fallit I, 236, 1. bellum gerit cum Alamundaro I, 281, 21. II, 507, 9.
- Arethusae portus I, 371, 20.
- Argec praetorianus uno in conflictu Persas 27 manu sua occidit I, 270, 22.
- Argo navis II, 468, 11.
- Argos urbs II, 77, 22.
- Ariadne, Leonis Aug. senioris filia, uxor Zenonis, et mater Leonis min. I, 340, 12. cum marito in Isauriam fugit I, 342, 17.
- Ariani ab imperatoria dignitate ex- clusi I, 336, 4. et a patriciatu I, 447, 5. in Africa templo S. Cy- priani cedunt I, 398, 19. Paschate sacra celebrare vetiti, seditionem excitant I, 470, 22. 472, 5. Roma pulsi eorum sacerdotes II, 315, 8. Roma pulsi eorum sacerdotes II, 315, 8. Ariani erant Gotthi, Van- dali, Visigothi et Gepaedes I, 313, 5.
- Aries, machina bellica describitur II, 102, 11. levio-rem arietem fabri- cantur Sabiri II, 511, 1.
- Ariminum bidui distat Ancona II, 188, 13. diei unius iter Urbino II, 221, 13. urbem hanc Ioannes occupat, Gotthis fuga elapsis II, 185, 7. Gotthi obsident II, 216, 10. obsi- dionem solvunt II, 216, 20. ca- piunt II, 440, 4. pons difficilis transitu II, 608, 2.
- Arimuthus dux occiditur II, 604, 1. 18.
- Aristoteles, cum aestum Euripi non posset animo comprehendere, moe- rore obiit II, 485, 14.
- Armatus Basiliscum Zenoni prodit I, 342, 22. Basilisco filio exautorato, perimitur I, 343, 13.
- Armenia vicina est Tzanicae II, 462, 14. 464, 7. contigit Iberiam II, 467, 1. montis Tauri particeps I, 47, 16. 84, 19. sibi templum Dia- nae vindicat *ibid.* et II, 480, 4. fontem habet fluminis Boae I, 288, 15. nomen extendit suum ad urbem Amidam I, 85, 12. Armenia maior fontes habet Tigridis et Euphratis I, 82, 5. minor, olim dicta Leuco- syria I, 85, 1. huius caput Meli- tene *ibid.* Armeniae pars Theo- dosio iuniori Aug. data ab Arsace I, 163, 5. ibi Theodosiopolis I, 50, 2. Armenia duces habuit Doro- theum, Amazaspem, Acacium; ma- gistros vero militum, Sittam, Va- lerianum, Bessam: vide haec vo- cabula suis in locis. Armenii bel- lum cum Persis gerunt sub rege Arsace I, 26, 11. Nobilis cuiusdam in cum amor I, 29, 12. quinam

- apud illos Arsacidae I, 163, 9. tributis a Romanis oppressi, Acacium de medio tollunt I, 159, 15. et Sittam I, 161, 18. ad Persas deficiunt I, 163, 7. redeunt in fidem Romanorum I, 249, 1. 513, 9. ipsis militant in oriente sub Adolio I, 243, 14. et sub Narsete Aratii fratre I, 261, 15. in Africa sub Artabane I, 513, 9. in Italia sub Narsete et Aratio II, 257, 18. et sub Phaza II, 302, 18.
- Arrianus citatur II, 535, 18.
- Arsaces, ex quo orti Arsacidae Armeniae principes, Parthorum reges propinquitate contigit I, 163, 9.
- Arsaces Armeniae rex, bellum gerit cum rege Persarum Pacurio I, 26, 11. pace composita, dolo capitur I, 27, 16. se ipse accusat, adactus Magiae vi I, 28, 10. in castellum oblivionis coniectus, manu sua se confodit I, 29, 9.
- Arsaces postremus Armeniae rex, quibus conditionibus Armeniam dederit Theodosio iuniori I, 163, 19.
- Arsaces Armenus, praesidii Sureni dux, interficitur I, 172, 11.
- Arsaces a Iustiniano poena affectus, in eius vitam conspirat I, 408, 9.
- Arsacidae in Armenia quinam dicti I, 163, 9. eorum iura I, 163, 22.
- Arsines Persarmeniae fl. in Euphratem influit I, 84, 21.
- Artabanes Ioannis filius Arsacides, Sittam mag. mil. Acaciumque proconsulem e medio tollit I, 161, 18. 525, 4. cum Romanis reconciliatus in Africam proficiscitur I, 513, 9. stat contra tyrannum Gontharin I, 519, 14. aufugit I, 521, 6. fide publica revocatus, de nece illius cogitat I, 523, 19. ab ipso contra Mauros missus, ex composito se remissus gerit I, 525, 18. Carthaginem reversus cum eo epulatur I, 527, 14. caedem parat I, 528, 2. et peragit I, 531, 6. magister mil. Africae factus, reditum Byzantium impetrat I, 533, 1. Preiectae proculus II, 405, 16. magister mil. in praesenti, foederatorum dux et consul honorarius II, 406, 19. uxorem coactus recipere II, 407, 12. in Iustinianum conspirat II, 408, 19. exautoratur II, 416, 9. magister factus mil. Thraciae, adversus Gothos mittitur II, 445, 19. tempestate iactatur II, 452, 6. in Sicilia rem bene gerit II, 585, 5.
- Artabanes Persarmenius ad Romanos transfuga II, 494, 4. fortiter pugnat II, 495, 1.
- Artabazes Armenius, vir fortis II, 291, 15. 293, 9. eius oratio II, 293, 19. singulare cum Gottho certamen II, 297, 3. infelix obitus II, 297, 19.
- Artace suburbium Cyzici I, 135, 5.
- Artasines Persa in Gotthos pugnat Romae II, 150, 19.
- Artasires Persa, idem forte cum Artasine, Belisarii protector II, 324, 5. sub moenibus Romae dimicat II, 327, 17.
- Artasires Artabanis satelles I, 523, 22. ad Gontharidis caedem instruitur I, 528, 2. consilium peragit I, 531, 6.
- Arufus Erulorum dux II, 390, 15.
- Aruthus Erulorum dux, Mauriti gener, Narseti in Gotthos militat II, 599, 8.
- Arzamena ubi sita I, 41, 3. scribere malim ut sequitur.
- Arzanena trans flumen Nymphium I, 42, 17. 217, 10.
- Asbades, Candidatus, a Sclavenis comburitur II, 441, 14.
- Asbadus Gepaes II, 599, 6. Totilam regem fugientem lethaliter sauciat II, 624, 21.
- Asbestus, recentius nomen calcis II, 258, 13.
- Ascan Massageta I, 63, 8. 72, 16. fortiter moritur in acie I, 95, 18.
- Asclepiades Palaestinus I, 490, 21. Maximini coniurationem indicat I, 490, 23.
- Asclepiodotus Neapolitanus Causidicus dehortatur cives ne se Belisario dedant II, 41, 22. 42, 20. urbe capta, discerpitur a furente plebe II, 56, 17.
- Asculum Gotthi obsident II, 324, 11. et capiunt II, 326, 6.
- Asia nomen habet a femina II, 484, 5. pars orbis altera, Africam comprehendebat I, 309, 19. ab Africa vocabulo divisa II, 62, 4. et fluvio Nilo II, 482, 5. 484, 13. ab Europa dirimitur Phaside II, 468, 3. hac de re controversia II, 481, 19. seqq. Hunni Asiam vastant I, 168, 10.

- Asiaticus**, pater Severiani ducis I, 509, 16.
- Asinaria** Romae porta, qua admissus Belisarius II, 75, 11. illac urbs prodita Totilae II, 360, 21. 362, 15.
- Asinarius** Gotthorum dux II, 33, 7. conscribit milites in Suabia II, 82, 7. Salonas obsidet II, 83, 6.
- Asino** vectus Ioannes tyrannus traducitur I, 321, 12.
- Aspar** cum Ardaburio filio Ioannem tyrannum debellat I, 321, 10. victus a Vandalis in Africa I, 325, 12. opibus pollet I, 326, 15. ob Ariannismum exclusus imperio I, 336, 4. Leonem ad imperium evehit I, 333, 1. illi infensus, Vandalis favet *ibid.* occiditur I, 340, 5. Marcianus Aug. eius domesticus fuerat I, 326, 5.
- Aspebedes** Persa cum Romanis pangit inducias I, 47, 11. avunculus Chosrois I, 51, 1. coniurationis particeps, ab eo morte afficitur I, 115, 11.
- Aspidis** mons I, 467, 5.
- Assessor** imperatoris: vide **Quaestor**.
- Assisium** Totilas occupat II, 326, 23.
- Assyria** I, 259, 13. 261, 12. fluvium Tigrim accipit I, 82, 12. et Euphratem I, 85, 5. urbes habet Ctesiphontem ac Seleuciam I, 281, 1. et Chosroantiochiam I, 214, 12. vastatur ab Aretha I, 234, 3.
- Astica** regio II, 456, 15.
- Atalaricus** puer, Italiae rex, post avum Theodericum, sub tutela Amalasunthae matris I, 370, 18. II, 12, 10. traditur a matre literarum doctoribus et castigatur II, 13, 3. Gotthis institutionem literariam improbantibus, pessime educatur II, 13, 9 et seq. cum Amalarico consobrino paciscitur II, 70, 3. gazam ei restituit, quam Theodericus abstulerat II, 70, 8. tabe conficitur II, 18, 5. obit, cum annos octo regnasset II, 22, 1. eius obitus lapsu statuae praesignificatus II, 117, 4.
- Ataülfus**: vide **Adaülfus**.
- Athanasius** Leontii socer II, 413, 16. frater Alexandri, legatus Iustiniani ad Theodatum Italiae regem II, 32, 19. dimissus a Vittigi, ornatur praefectura praet. II, 238, 2. nimirum Africae I, 513, 8. ubi tyranno Gontharidi adulatur I, 521, 10. donatur vita I, 522, 14. cum ipso epulatur I, 527, 14. in Italiam redit II, 270, 7.
- Athenae** quanto Megara spatio distant I, 312, 4.
- Athenae**, vicus ita dictus ab Athenaea II, 465, 5. vicinus Lazicae I, 289, 22. 294, 17.
- Athenodorus** Belisarii protector II, 137, 12.
- Atreus** Agamemnonis pater II, 576, 6.
- Attachae**, locus Martyropoli dissitus stadiis centum I, 108, 10.
- Attalus**, patricius Rom. ab Alarico fit imp. I, 317, 6. imprudens I, 317, 12. spoliatur imperio ab eodem I, 318, 12.
- Attila** Hunnorum rex ab Aëtio victus I, 329, 6. illo occiso, utrumque imperium vectigale habet I, 330, 1. Aquileam obsidens, omen capit ex ciconiae fuga I, 330, 5. urbe illa potitur I, 331, 2.
- Auduinus** Langobardorum rex II, 420, 4. antea tutor Valdali regis Langob. II, 430, 1. uxorem ducit filiam Hermenefridi regis Thoringorum II, 593, 20. pace cum Gepaedibus facta, Ildisgum repetit II, 430, 9. quem regni successione extruserat II, 602, 6. eundem a Iustiniano reposcit II, 602, 15. Germano auxilia spondet II, 447, 20. bellum renovat in Gepaedes II, 550, 13. inducias pangit II, 551, 15. eos vincit II, 594, 1. de victoria certiolem facit Iustinianum II, 594, 11. auxilia mittit Narseti in Gotthos II, 598, 16. Ustrigotthum supplicem necat, petente Thorisino Gepaedum rege, a quo caedem Ildigisalis impetrat II, 606, 5.
- Augan** Massageta Romanis militat I, 62, 18. 71, 22. 72, 15.
- Augarus** Edessae Toparcha, Caesari Augusto carissimus I, 206, 1. mira narratio de eius amore in patriam I, 206, 19. circum Edessae extruit, Augusti beneficio I, 207, 11. podager opem Christi implorat per literas I, 207, 18. eius ope sanatur, acceptis literis I, 208, 13. ipsius filius Edessam Persis dedit I, 209, 1.
- Augurium**: vide **Omen**.
- Augustulus**: vide **Augustus** Orestis fil.
- Augustus** Caesar, primus imp. Thoringis sedes assignat II, 63, 7. Au-

- garo Toparchae Edesseno amicus I, 206, 18. Narniae pontem mirabilem extruit II, 85, 16. eius domus dicta palatium I, 405, 22. nomen tribuitur imperatoribus Romanis I, 300, 11.
- Augustus** Orestis fil. cur dictus Augustulus II, 6, 4. Glycerii successor I, 342, 9. imperio exuitur ab Odoacro II, 6, 18. 169, 20.
- Augustus** custos sacrae suppellectilis S. Sophiae I, 300, 12.
- Aulon**, urbs ad sinum Ionium sita II, 24, 16.
- Aurasius** Numidia mons, Carthagine dierum iter tredecim dissitus I, 345, 9. eius mirabilis situs I, 467, 15. illum occupant Mauri I, 345, 7. quorum princeps Iabdas I, 462, 19. montem ascendit Salomon mag. mil. I, 466, 21. altera in eum Salomonis expeditio I, 493, 21.
- Aurelia** porta Rom. II, 131, 19. insignis nomine S. Petri II, 106, 20. moli Adriani proxima II, 94, 9.
- Aurifodinae** regis Persarum I, 77, 3. 78, 16.
- Ausilas** fortissime dimicat II, 613, 8.
- Autumnus** mirabilis II, 540, 4.
- Auximum** ubi situm II, 239, 2. Firmo diei iter unius distat II, 210, 3. eius navale Ancona II, 197, 12. urbs est validissima II, 184, 20. praesidio munita Gotthico II, 187, 21. obsidetur a Belisario II, 239, 12 et seq. urbis fons II, 255, 18. acre illic certamen II, 257, 4. Gotthi cum urbe se dedunt II, 259, 8 sqq. eam Totilas obsidet II, 321, 20. captam fuisse constat II, 584, 17.
- Auxomis** urbs Aethiopiae, quantum distet Adulide I, 101, 12. et Elephantine I, 102, 6. Auxomitae I, 100, 21.
- Azarethas** Persarum dux I, 81, 16. retrocedit I, 90, 22. hortatur ad praelium I, 93, 17. victoriam cruentam refert I, 97, 6. male acceptus a rege Cabade I, 98, 13. Edessam oppugnat I, 279, 11.
- B** fugabit G. praedictio puerorum Carthaginensium I, 397, 7.
- Babas** dux Rom. II, 498, 3. 525, 5. Archaeopolin servat II, 530, 5.
- Babosis**, Numidia locus I, 495, 5.
- Bacchus** Salomonis frater, Cyri, Sergii ac Salomonis pater I, 502, 1. 504, 11.
- Bagais**, urbs Numidia, deserta I, 494, 3.
- Bagradas** Africae fluvius I, 477, 1.
- Balas** Hunnorum dux I, 360, 4.
- Balas** equus quis dicatur a barbaris II, 87, 21.
- Balistae** descriptio II, 103, 15. eius vis II, 111, 2.
- Balneo** utitur Ioannes Cappadox ad coquendum panem castrensem I, 368, 11.
- Bandalarius** II, 91, 12.
- Bandifer** I, 448, 5. bandum I, 415, 20.
- Baptismo** recens lustratus in navem praetoriam imponitur felicitis ominis gratia I, 362, 22. baptismum conferre vetantur Ariani I, 471, 5. puer a baptismo recens assumitur in pignus fidei publicae I, 521, 20.
- Baradothus** episcopus Constantinae, vir sanctus, Cabadem Persarum regem mirabiliter sibi conciliat I, 211, 15.
- Barbalissi** castellum I, 205, 9.
- Barbari** nulla re, nisi metu, continentur in fide I, 103, 12. soli dicebantur foederati I, 358, 19. eorum societas Romanis perniciose II, 6, 12. apud ipsos supremus princeps vocatur rex II, 10, 8.
- Barbaricini** in Sardinia, quinam I, 469, 1.
- Barbaricus** campus Sergiopolin habet I, 175, 15.
- Barbation** Belisarii protector II, 324, 5. sub moenibus Romae dimicat II, 327, 17. fugatur II, 397, 10.
- Barbatus** dux Rom. in Africa I, 359, 14. 420, 17. seditiosos petit I, 481, 13. contra datam fidem occiditur I, 484, 17.
- Baresmanas** dux Persarum, luscus I, 62, 5. 70, 15. in acie cadit I, 73, 11.
- Barlai** porta Edessae I, 280, 4.
- Barsanzes** Gubazi Lazorum regi insidias detegit I, 287, 14.
- Basicius** Arsaci Armeniae regi charissimus I, 27, 14. infelix eius exitus I, 29, 7.
- Basilides** quaestor, patricius I, 123, 7.
- Basiliscus** Verinae Aug. frater, bello Vandalico a Leone praeficitur I, 336, 1. affectat imperium *ibid.*

- classem appellit ad Mercurii fanum I, 357, 10. male cunctatur I, 338, 9. clade accepta, reversus confugit in templum Sophiae I, 339, 21. Verinae precibus evadit periculum *ibid.* tyrannidem invadit I, 342, 15. proditus ab Armato, in templum confugit I, 342, 22. inde pulsus ob haeresin, cum uxore et filiis frigore enecatur I, 343, 5.
- Basiliscus Armati filius I, 343, 11.
- Basilius, pater Ioannis Edesseni I, 247, 19.
- Basilus, patricius Rom. II, 363, 13.
- Bassaces Armenus, Ioannis gener, Buzis insidias effugit I, 162, 19. dux Armenorum ad Persas deficientium I, 163, 7. redit in fidem Rom. I, 249, 2.
- Batne oppidum, diei unius itinere Edessa dissitum I, 209, 17.
- Belisaria porta Romae II, 89, 19. 106, 7.
- Belisarius, ubi natus I, 361, 3. Antoninae maritus I, 131, 15. Photii vitricus II, 26, 20. in adolescentia stipator Iustiniani magistri milit. Persarmeniam vastavit I, 59, 10. victus est *ibid.* dux Darae a Iustino Aug. factus, Procopium consiliarium accepit I, 59, 21. castellum extruit Mindone, ubi a Persis vincitur I, 60, 6. magister milit. orientis a Iustiniano Aug. creatur *ibid.* ad Daram egregie disponit aciem I, 62, 13. eius literae ad Mirghanem Persarum ducem I, 66, 5. 67, 7. concio militaris I, 69, 3. victoria clarissima I, 72, 19. Persis Comagenen ingressis occurrit I, 90, 1. suos dehortatur a pugna I, 92, 3. fortissime dimicat I, 96, 7. victus. Byzantium revocatur, et a magisterio militari amovetur, ut praesit bello Vandalico I, 107, 16. 353, 7. spes est Iustiniani in seditione I, 126, 19. magno septus satellitio *ibid.* in circo stragem seditiosorum edit ingentem I, 128, 19. iterum magister mil. orientis I, 137, 6. tantum usque ad Euphratem, quia absens I, 176, 11. expeditioni Vandalicae praest summo cum imperio I, 360, 19. vela facit cum uxore I, 363, 1. eius oratio duce Christiano dignissima I, 364, 13. exemplum statuit severitatis I, 364, 4.
4. navigationi providet I, 366, 6. in Siciliam delatus, Procopium Syracusas mittit I, 370, 8. appulsa classe in Africam I, 372, 16. de exscensione deliberat I, 373, 2. ea facta, dum castra locat, fons mirabilis errumpit I, 377, 9. milites ad modestiam hortatur I, 378, 14. equos cursus publici accipit I, 380, 13. instructa acie, Carthaginem versus iter intendit I, 381, 11. Afros capit humanitate I, 382, 10. hortatur ad praelium I, 387, 10. eius cautio I, 391, 15. Carthaginem ingreditur I, 394, 17. circa festum S. Cypriani I, 398, 21. sedet in Gelimeris solio I, 394, 19. in Delphica prandet I, 395, 8. muros instaurat I, 396, 21. 403, 12. eius victoria praedicta a ludentibus pueris I, 397, 5. Maurorum Regulis dat principatus insignia I, 407, 4. proditorem plectit, sibique Hunnos devincit I, 413, 1. hortatur ad pugnam I, 413, 20. vincit I, 421, 21. dissipatos amore praedae colligit I, 424, 21. supplices Vandalos in fidem recipit I, 425, 10. 428, 6. Gelimerem insequitur I, 425, 16. Ioan. Armenii tumultum annuo pecuniae stipendio cohonestat I, 426, 19. potitur gaza Gelimeris I, 429, 15. Sardiniam et Corsicam recepit I, 430, 11. Caesaream Mauritaniae, Septam, Ebusam, et Baleares I, 430, 13. Lilybaeum a Gotthis repetit I, 431, 14. Gelimerem dedititium accipit I, 440, 8. calumniam apud imp. patitur I, 441, 16. discedit ex Africa I, 444, 13. Byzantii triumphat, Gelimerem captivum ducens I, 445, 5. consul factus, triumphat more veteri I, 447, 8. in Siciliam missus summo cum imperii belli adversus Gotthos II, 26, 8. insulam Gotthis eripit, et Syracusis hiemat I, 469, 6. II, 27, 1. consulatum ibidem claudit magnifice II, 28, 16. in Africam navigat, seditionem compressurus I, 476, 11. adventus sui fama seditiosos fugat I, 476, 16. hortatur ad pugnam I, 477, 8. dissipatis seditiosis, in Siciliam redit, ob aliam seditionem I, 481, 8. in Italiam traiecit II, 38, 18. Neapolin obsidet II, 39, 9. saepe repulsus II,

44, 20. viam discit qua possit urbs capi II, 46, 20. ad deditionem hortatur II, 48, 11. subire parat per aquaeductum II, 49, 15. potitur urbe II, 52, 22. militibus humanitatem suadet verbo atque exemplo II, 54, 3. relicto illic et Cumis praesidio Romam petit II, 73, 15. admissus a civibus, claves urbis ad imp. mittit, et muros reparat II, 76, 1. partem Samnii, Calabriam et Apuliam recipit II, 77, 4. item Narniam, Spoletium ac Perusiam II, 81, 1. adventante Romam Vitigii Gotthorum rege, copias e Tuscia revocat II, 84, 13. pontem Tiberis urbi proximum munit II, 86, 1. sub moenibus acerrime et foelicissime pugnatur II, 87, 12 seq. eius vigilantia II, 92, 12. moletrinas excitat II, 96, 19. eius induto nomine pastor alterum pastorem Vitigin dictum vincens, dat omen victoriae II, 98, 12. legato Vittigis animose respondet II, 101, 1. illius mira in sagittis mittendis dexteritas II, 105, 19. Gotthos clade stupenda afficit II, 111, 10 et seq. eius ad imp. epistola II, 114, 4. eiusdem providentia II, 119, 5. 121, 14. Sylverio papae relegato in Graeciam, Vigilium sufficit II, 121, 7. ipsius de peditatu iudicium II, 132, 19. tutum iter parat Euthalio, stipendia afferenti II, 150, 7 et seq. stratagema II, 164, 18. colloquium II, 168, 5. gladio petitus a Constantino II, 180, 16. iubet illum interfici II, 181, 4. proditorem plectit II, 184, 8. Arimino capto providet II, 188, 14. Tuderum et Clusium capit II, 197, 2. iunctis cum Narsete copiis, Arimino obsessio suppetias affert II, 213, 1 et seq. eius cum Ioanne et Narsete dissidium II, 217, 12 et seq. summus belli dux Iustiniani literis declaratus II, 221, 3. Urbinum obsidet II, 221, 10. et capit II, 223, 11. itemque urbem veterem II, 225, 1. de Mediolano obsessio frustra sollicitus II, 228, 22. 231, 4. Picenum petit II, 234, 21. Auximum obsidet II, 239, 1. Procopii consilium sequitur in dando receptus signo tuba pedestri II, 243, 8. per literas expostulat cum Theode-

Procopius III.

berto Francorum rege II, 250, 12. periclitatur II, 257, 8. Auximum capit II, 260, 13. Ravennam comitatibus intercludit II, 260, 15. legatos ad Vittigin mittit, Francorum legatis contradicuros II, 261, 13. paci cum ipso factae subscribere renuens, eam dissuadet II, 267, 8. Gotthis regnum deferentibus assentiri se simulans, et ipsos fallens, Ravennam ingreditur ac Vittigin capit II, 269, 3 et seq. Tarvisium, Caesenam et alia loca recipit II, 271, 21. Byzantium accitus, ut bellum in Persas accipiat II, 271, 14. regnum Italiae occupasse dicitur I, 166, 8. id sibi oblatum repudiat II, 269, 2. 276, 5. Byzantium proficiscitur II, 276, 15. Vittigin et Gotthos captivos deportat II, 280, 1. non donatur triumpho II, 280, 10. satellitum eius numerosissimum II, 282, 20. invidum patitur Ioannem Cappadocem I, 131, 18. spem sustinens Romanorum, contra Persas iterum mittitur I, 131, 22. 216, 16. accipit Saracenorum auxilia I, 222, 17. cum ducibus deliberat I, 222, 22. Nisibin petit I, 228, 19. praesidarios repellit I, 232, 2. Sisauranum cast. capit. I, 235, 16. Byzantium revocatur I, 238, 21. in orientem remittitur contra Chosroem I, 241, 10. qua cautione eius legatum acceperit I, 243, 8 et seq. Chosroem terret compellitque ad reditum I, 246, 20. hinc maximum eius nomen I, 247, 21. revocatur Byzantium, in Italiam rediturus I, 249, 4. eo redit II, 315, 20. Ravennae milites alloquitur II, 319, 9. Pisaurum munit II, 323, 14. Romae providet II, 324, 5. subsidium petit ab imp. II, 324, 15. consilii poenitens et in magnas adductus angustias, Epidamnum se confert II, 328, 21. 330, 6. Romam versus navigans, suo Hydruntem adventu Gotthos fugat II, 350, 13. Romae obsessae succurrere parat II, 355, 2. pugnatur II, 357, 11. turbatus nuntio, absistit incoepto II, 359, 12. morbo corripitur II, 360, 2. Totilae per literas persuadet, ne Romam diruat II, 371, 7 et seq. eo proficiscens

- insidiis petitur II, 374, 7. Romam recipit ac munit II, 377, 5. Totilam validissime repellit II, 378, 11. dissidet a Ioanne Vitaliani nepote II, 386, 9. Tarento trepide in Siciliam fugit II, 397, 17. obsessio Rusciano suppetias ferens, repellitur II, 402, 14. Byzantium redit II, 411, 15. 414, 3. quam indecorus ille reditus II, 427, 6. Byzantii manet, divitiis affluens II, 427, 15. datum ipsi olim prosperitatis omen II, 428, 3. in urbe impensus honor II, 569, 5. vir fuit natura clemens II, 181, 6. caeteris ducibus longe praestantior I, 237, 6. 273, 19. amplissimum eius elogium II, 480, 12. illi fuit ab arcanis Georgius I, 235, 10.
- Bellum** inchoare facile est; finire non item I, 169, 10. unde eius exitus pendeat I, 414, 10.
- Beneventum** cur olim dictum Maleventum II, 77, 8. eius conditor Diomedes stupendos apri Calydonii dentes ibi reposuit, deditque Aeneae palladium Troianum II, 77, 21. huius imago illic visitur II, 78, 10. urbem Totilas capit II, 301, 5.
- Benilus** frater Buzis, dux Rom. II, 498, 2. 525, 9.
- Bergomum** urbs II, 196, 15.
- Beroea** quantum Chalcide dissita I, 204, 15. eius situs I, 181, 3. cives cum Chosroë paciscuntur I, 181, 11. ad extrema redacti I, 182, 2. Megas ipsorum episcopus I, 179, 11. urbem servat I, 185, 18.
- Bersathus**, nobilis Persa II, 537, 18.
- Bessas**, Gotthus, natus in Thracia I, 39, 17. II, 81, 8. Martyropoli praest I, 107, 22. dux Rom. in bello Gotthico II, 26, 11. Gotthos Neapolitani muri custodes fallit II, 51, 5. Narniam capit II, 81, 12. revocatus Romam a Belisario II, 85, 1. portam Praenestinam defendit II, 92, 6. 96, 6. Gotthos fundit II, 128, 2. 145, 5. a Belisario suspectus II, 270, 1. illo Byzantium revocato, Italiae curam suscipit II, 2, 2, 16. Veronam petit II, 290, 14. et Florentiam II, 298, 21. Spoletii residet II, 302, 8. Romae praef. II, 322, 11. eius ignavia II, 338, 11. inhumana avaritia II, 347, 13. 356, 16. 860, 7. urbe a Gothhis capta, aufugit II, 363, 14. sine opibus II, 364, 18. magister mil. Armeniae, destinatur in Lazicam II, 497, 20. Petram obsidet II, 507, 13. grandaevus licet, fortissime pugnat II, 513, 3 et seq. urbem expugnat II, 517, 9. moenibus nudat II, 522, 13. ab imp. laudatur II, 522, 17. eius sordida cupiditas II, 525, 11. circa illum fortuna ludit II, 631, 20.
- Bessi**, natio II, 251, 15.
- Bithynia** I, 283, 11. II, 463, 13.
- Blases Perozis** frater subrogatur Cabadi, spoliato regia potestate I, 25, 9. excaecatur post reditum Cabadis I, 33, 5.
- Bledas Gotthorum** dux II, 298, 14.
- Blemyes** ubi siti I, 102, 9. annua pensione a Romanis donati I, 103, 11. perfidi I, 103, 21. solem humanis hostiis colunt I, 104, 3.
- Bleschanes Persa** praesidii Sisauranensis praef. I, 232, 19. facta Belisario deditione, Byzantium mittitur I, 235, 18. inde contra Gotthos in Italiam *ibid.* et II, 291, 18.
- Boas** fluvius, ubinam Phasis vocari incipiat I, 288, 15. mari vicinus dicitur Acampsis II, 464, 14.
- Boeptia** terraemotibus concussa II, 594, 20.
- Boës Persarum** dux I, 58, 5.
- Boëtius Symmachi** gener, vir laudatissimus, a Theoderico morte afficitur II, 11, 9. eius liberos Amalasuntha restituit II, 12, 12. ipsius uxor Rusticiana II, 365, 4.
- Bolosia** dicta est Lucina, quia *βολαι* sunt dolores partus II, 576, 15.
- Bolum** castellum Persarmeniae I, 77, 2. Theodosiopoli proximum I, 79, 10. id Romani occupant *ibid.* Chosroës repetit I, 112, 2. et obtinet I, 114, 4. II, 526, 15.
- Bombycum** ova Monachi ex India Byzantium deferunt, et conficiendi serici rationem Romanos docent II, 546, 17 et seq.
- Bonifacius** comes Africae, technis Aëtii deceptus, ab imperatore deficit I, 322, 6. 323, 4. Vandalos accersit in Africam I, 323, 11. detecta Aëtii fraude, illos remittere conatur frustra I, 324, 16. victus, Hipponem se recipit *ibid.* iterum a

- Gizerico victus Placidiam adit I, 325, 15. eius clades praedicta a ludentibus pueris I, 397, 5.
- Bonifacius Gelimeris gazam Belisario tradit I, 429, 19.
- Bononia II, 320, 17. 321, 12.
- Bonus Genuae praef. II, 317, 21.
- Boraides Iustiniani ex fratre nepos I, 128, 23. Germanum fratrem haeredem instituit II, 408, 8.
- Bos aeneus in foro Pacis Romae II, 570, 16.
- Bosporus Thraciae duplicem habet aquae cursum II, 487, 5.
- Bosporus urbs, ubi sita I, 57, 17. II, 480, 14. Bosporitas Iustino Aug. se dedunt I, 57, 15. huius rei invidia in Iustinianum convertitur I, 164, 14.
- Braducio, interpret legati Persae, accumbit mensae cum Iustiniano I, 286, 4. ob id Chosroi suspectus, occiditur II, 506, 21.
- Britannia insularum maxima I, 312, 6. decuplo minor quam Thule II, 205, 17. eius situs in oceano Boreali II, 559, 13. deficit a Romanis I, 317, 16. nunquam recuperata I, 318, 20. illius clades Sibyllinis oraculis praedictae II, 118, 13. vide Brittia.
- Brittia oceani Borealis insula II, 559, 10. eius incolae Angli, Frisones, Brittones II, 560, 3. ad Francos migrant II, 560, 5. equitandi rudes, quod nullus apud illos sit equus II, 563, 14. Varnos praelio vincunt II, 564, 13. minus illis metuendi quam Franci II, 561, 18. quanti faciant pudicitiam II, 562, 20. Brittia muro divisa II, 565, 19. pars eius inhabitabilis II, 566, 7. fama est eo deventi defunctorum animas II, 567, 3.
- Brittones, incolae Brittae insulae, regem habent II, 560, 3. vide Brittia.
- Bruchi, ad Caucasum II, 473, 5.
- Brundisium II, 350, 19. 352, 17. 392, 5.
- Brutii II, 39, 7. 79, 19. 301, 20. 395, 19. conciliantur imperatori II, 353, 2.
- Buchas Belisarii protector II, 150, 20. fortiter pugnat II, 152, 6. moritur II, 153, 18.
- Bacula Myronis, ubi posita II, 571, 3.
- Balgadu Valeriani stipator Anconam servat II, 198, 23.
- Balicas, portus Homeritarum I, 101, 9.
- Bullae campus I, 391, 10. 408, 4. 475, 10. ubinam situs I, 406, 8.
- Barcentius, proditor II, 251, 15. vivus comburitur II, 255, 12.
- Burgaon, mons provinciae Byzaceniae I, 458, 22. in eo stupenda Mauro-rum clades I, 462, 1.
- Burgundiones ubi siti II, 63, 8. victi a Francis II, 65, 9. 263, 2. ipsis militant II, 69, 16. missi Gotthis auxilio II, 196, 7. Mediolano capto, foeminas in praemium accipiunt II, 234, 10.
- Burnus, urbs II, 83, 4.
- Busta Gallorum, loci nomen II, 610, 11.
- Buzes Cutzis frater I, 60, 15. Benili II, 498, 2. avunculus Domnentioli II, 445, 3. praefectus praesidio Libani I, 60, 15. deinde Martyropolitano praesidio I, 107, 22. ad Daram pugnat I, 62, 15. 64, 1. in Armenia Ioannem Arsacidem perfidiose necat I, 163, 4. magister fit militum orientis ab Euphrate ad fines Persicos I, 176, 14. eius oratio ad Hierapolitanos adventante Chosroë I, 176, 18. illos deserit I, 177, 19. impie avarus I, 210, 21. Hierapolin se recipit I, 241, 14. Byzantii Germanum suo defendit testimonio II, 415, 10. auxiliorum dux in Gepaedes II, 415, 10. 426, 5.
- Byzacium I, 371, 16. 391, 10. ducem habet I, 509, 5. 523, 9. pars eius siticulosa I, 377, 20. vastatur a Mauris Leuchatis I, 503, 21. Mauri Byzaceni Vandalos praelio fundunt I, 349, 21. obsequium Belisario spondent I, 406, 12. in Rom. rebellant I, 442, 17. 448, 7. pugnant I, 453, 8. 457, 3. victi I, 457, 19. bellum instaurant I, 458, 8. eorum stupenda clades I, 461, 9. reliqui in Numidiam concedunt, praeterquam subditi Antalae I, 462, 16.
- Byzantium imperii sedes efficitur et nomen accipit a Constantino magno I, 309, 10. quanto dissitum spatio a Muris longis II, 456, 18. ab Iatri ostiis I, 310, 15. ab urbe Topero II, 442, 11. Adrianopoli II, 455, 16. Carthaginae I, 355, 19. eius archiepiscopus Epiphanius I, 362,

21. plebs seditionem horrendam excitat I, 119, 11 et seq. immanis strages I, 128, 23. suburbia ab Hunnis infesta I, 167, 18. urbis calamitas, grassante peste I, 251, 3. 255, 20 et seq. de illa capienda Chosroës cogitat I, 283, 13. vento illuc delatus Vesuvii cinis, causam praebeuit solenni supplicationi II, 163, 8. cives in expeditione Vandalica I, 360, 17. Byzantii mare infestat cetus immanis II, 399, 3. fretum aquae cursum duplicem habet II, 487, 5. *vocabula partium quarundam urbis in suas digesta sunt literas.*
- Cabades** filiorum Perozis Persarum regis natu minimus I, 19, 15. patri succedit I, 26, 18. ausus ferre legem de promiscuo foeminarum usu, a subditis regno exiit I, 27, 1. in castellum Oblivionis conicitur I, 28, 2. evadit uxoris ac Seosis ope, seque recipit ad Ephthalitas I, 31, 9. 32, 6. recuperato regno Blasem sibi suffectum excaecat I, 33, 4. novum magistratum instituit I, 33, 17. mutuam petit ab Anastasio Aug. pecuniam I, 33, 20. repulsam passus, Amidam obsidet I, 34, 10. Iacobum Eremitam invisit, miraculi fama excitus I, 35, 3. Amidam capit I, 38, 9. Glonem urbi praeficit I, 38, 10. captivos remittit I, 39, 2. Romanos incautos occupat ac fundit I, 41, 21. Baradotum Constantinae episcopum benignissime accipit I, 211, 15. cum Hunnis bellum gerit I, 42, 8. portas Caspiae occupat I, 49, 8. queritur cum Anastasio I, 49, 17. de successore sollicitus I, 50, 12. sanatus a Stephano Edesseno Medico I, 271, 13. Caosem filium natu maximum odit I, 50, 15. immerito I, 195, 20. Zame filio a regni successionem ob oculi vitium lege excluso, id Chosroi destinat I, 50, 18. petit a Iustino Aug. ut ipsum adoptet *ibid.* in Seosem ingratus I, 55, 19. Iberes a Christianis ritibus adducere nititur I, 57, 8. contra illos exercitum mittit I, 58, 3. et in Armeniam I, 74, 6. aurifodinas amittit I, 78, 21. eius ad Rufinum legatum oratio I, 80, 3. Mirrhanem a Romanis victum ignominia notat I, 86, 1. copias in Comagenen mittit I, 90, 1. in Azarethem ingratus I, 97, 16. Hermogenem legatum remittit inanem I, 107, 12. testamentum condit ac moritur I, 109, 15. eius virtuti honor habitus I, 110, 9.
- Cabades Zamis filius** I, 114, 22. avum suum, regem Cabadem vultu refert I, 118, 8. illi puero regnum decernitur a coniuratis I, 114, 21. morti addictus a Chosroë patruo, clam servatur benignitate Adergudunbadis I, 115, 12. Byzantii honorifice a Iustiniano habitus I, 118, 10. Narsetem in Italiam sequitur cum Persis transfugis II, 599, 1.
- Caballarius Erarici legatus** II, 289, 20.
- Cabao Maurorum Tripolit. princeps** I, 346, 20. Christi opem praeclaris officiis ambit in Vandalos I, 347, 15. magna illos clade afficit I, 349, 7.
- Cadiseni Persis militans** I, 71, 19.
- Cadmea victoria** II, 33, 16.
- Caenopolis, olim Taenarus** I, 367, 10.
- Caesar a Persis dicitur imper. Rom.** I, 244, 17. 204, 1. Basiliscus Armati filius a Zenone creatur Caesar I, 342, 15. vide Augustus.
- Caesarea Mauritaniae secundae metropolis** I, 501, 9. quantum Carthagine dissita I, 430, 13. redit in ditionem Rom. *ibid.* et I, 501, 12. hinc ad Gades Mauri dominabantur, stante regno Vandalico I, 451, 9.
- Caesana castellum** II, 188, 3. ubi situm II, 8, 6. frustra a Ioanne tentatum II, 224, 3. in potestatem Belisarii venit II, 272, 1. occupatur a Totila II, 301, 1.
- Caisus, vir ex Phylarchico genere** I, 106, 16.
- Calabria** II, 79, 17. dedit se Belisario II, 77, 4. deinde Totilae II, 301, 21. conciliatur imperatori II, 352, 13. Gotthis infensa II, 376, 19.
- Calaris, urbs Sardiniae** I, 403, 23. 407, 12. frustra a Romanis obsessa II, 591, 1. montes ei vicinos occupant Barbaricini I, 468, 11.
- Calchedon.** vide Chalcedon.
- Callinicum urbs** I, 202, 21. ad Euphratem sita I, 91, 13. 97, 12. diruitur a Chosroë I, 248, 11.

Callistus acclamatur Iustinianus I, 190, 15. 293, 6. 582, 10.

Calonymus Alexandrinus, Romanae classis praefectus I, 360, 9. Carthagine institores expilat I, 393, 23. periurus a deo plectitur I, 394, 28.

Calvdonii, apri dentes stupendi servantur Beneventi II, 77, 22.

Calypsus insula II, 575, 8.

Calx, vulgo asbestus II, 258, 18.

Cameli equos terrent I, 349, 3. illis suam aciem muniunt Mauri I, 348, 15. 458, 8.

Camillus ubinam Gallos fuderit II, 610, 8.

Campania II, 79, 20. 301, 5. nullum habuit munitum locum, praeter Neapolin et Cumas II, 37, 17. eo senatores ablegati a Totila II, 373, 10. postea a Gotthis interfecti II, 633, 3. res illic gestae cum Teia II, 635, 13 et seq.

Campus Bullae: vide supra in litt. B. **campus salis** vicinus Carthagini I, 386, 5.

Candidati II, 441, 16.

Candidus Sergiopelitanus Antistes cum Chosroë pro captivis paciscitur I, 175, 22. eos recipit I, 176, 5. non stans promissis, male mulatur a Chosroë I, 239, 3.

Canis nomen contumeliosum I, 525, 1. II, 625; 2. canes marini ad Scyllaeum multi II, 394, 2. concharum margaritiferarum amasii I, 22, 11. piscatores vorant I, 24, 7. canina habere capita creditus Corcyrae populus II, 394, 10. canum fidelitas II, 556, 18. canes adiuncti excubiis II, 122, 7.

Cannae II, 352, 20.

Canusium urbs Apuliae II, 352, 20.

Caoses filiorum Cabadis natu maximus I, 50, 15. patri invisus immerito I, 193, 20. eius testamento regni successione exclusus I, 110, 2.

Capitolini Iovis templum diripit Gizericus I, 332, 13.

Cappadocia montis Tauri particeps I, 47, 16. illam affectat Chosroës I, 283, 10. frigore ibi moritur Basiliscus tyrannus I, 343, 11.

Capra altrix infantis derelicti, studio mirabili ipsum fovet II, 214, 5 et seq.

Caprae, loci nomen in quo Totilas obiit II, 625, 13. 627, 5.

Capua urbs II, 74, 11. tenetur a Gotthis II, 353, 16. in urbe certamen improvisum II, 387, 13, 19.

Caputuada, locus Africae maritimus I, 372, 17.

Caralis: vide Calaris.

Carcasso urbs II, 66, 20. 70, 7. obsessa a Francis; quod haberet Alarici gazam, in qua erant vasa Salomonis, obsidione quidem liberatur a Theodorico, sed Thesauro spoliatur II, 67, 10. 68, 4.

Carnii ubi siti II, 80, 11.

Carrheni maximam partem gentiles I, 211, 1. Edessa a Persis obsessa, fumum ex aggere erumpentem vident I, 276, 11.

Carthago I, 324, 5. 331, 17. 341, 22. condita a Didone I, 450, 19. libera, pulsus procul Mauris ibid. occupata a Vandalis, sola urbium Africae muros habuit I, 332, 19. 374, 4. Belisarium cum exercitu accipit I, 391, 18. 394, 7. instauratis ab illo moenibus I, 403, 12. eam frustra Gelimer obsidet I, 412, 2. templo ornat ac munit magister mil. Salomon I, 520, 22. urbis Antistes Reparatus I, 521, 16. palatium I, 394, 19. 474, 1. 491, 16. 521, 14. carcer, dictus Ancon I, 392, 6. circus I, 473, 16. 482, 3. suburbium Aclas I, 440, 7. stagnum portus I, 374, 20. portus alter Mandracium I, 392, 4. 393, 15. navale Messuas I, 474, 18. aquaeductus I, 412, 3. quanto Carthagine spatio distet Aurasius Numidiae mons I, 345, 8. 465, 15. Bullae campus I, 406, 9. Byzantium I, 355, 19. Caesarea Mauritaniae I, 430, 15. Caputuada I, 372, 19. Decimum I, 384, 4. Grasse I, 384, 6. Hippo regius I, 427, 7. Membresa I, 476, 22. Mercurii fanum I, 337, 11. Sicaveneria I, 513, 23. Tebesta I, 504, 10. Tricamarum I, 416, 10.

Casandria, olim Potidaea, ab Hunnis capta I, 167, 19.

Casius Iupiter, ubi cultus II, 576, 2.

Caspiae portae I, 48, 4. 57, 1. II, 469, 17. munitae ab Alexandro magno I, 48, 16. oblatae Anastasio Aug. I, 48, 21. eas occupat

- Cabades** I, 49, 8. vult etiam a Romanis custodiri I, 80, 6. item Chosroës I, 112, 7. Persae custodiunt I, 198, 7.
Cassiope urbs, unde dicta II, 576, 4.
Castra Annibalis II, 374, 3.
Casula, vestis genus I, 522, 2.
Casus lepidus II, 146, 11.
Catana, urbs Siciliae II, 27, 22. moenibus nuda II, 453, 9.
Catellus, nobilis Italus II, 318, 23.
Catholicus dicitur episcopus Persarmeniae I, 263, 11. vide Christiani.
Caucana, Siciliae oppidum I, 370, 13. 372, 7.
Caucasus mons I, 78, 12. illum incolunt Hunni I, 216, 21. 221, 9. 283, 5. 288, 19. II, 467, 19. Sabinari II, 509, 14. eius altitudo et portae geminae II, 469, 4.
Celer magister offic. I, 42, 16. Arzanenem vastat ibid. et I, 217, 13. cum Persis inducias pangit I, 47, 11.
Celtici montes Eridanum fundunt II, 8, 18. et Danubium II, 481, 4.
Centenarium, quid significet I, 112, 4.
Centumcellae II, 328, 20. urbs Tusciae maritima et ampla, a Gotthis deseritur II, 176, 12. sola Romanis reliqua II, 433, 22. eam Totilas obsidet II, 438, 3. 448, 19. captam Romanus exercitus obsidet Narsetis iussu II, 635, 18.
Centuriae, locus Numidiae I, 463, 5.
Cephalenia II, 452, 2.
Cepi, oppidum II, 480, 18.
Ceratium Antiochia I, 195, 24.
Cerva Maeotidis vadum monstrat II, 477, 1.
Cervarium, Apuliae locus II, 355, 2.
Cerventinus senator Rom. II, 123, 12. Byzantium petit II, 234, 18.
Cethegus, senatus Romani princeps II, 328, 19.
Chaeronia urbs terrae motu eversa II, 594, 22.
Chalazar praetorianus II, 402, 2. excarnificatur a Totila II, 404, 14.
Chalce porta I, 127, 21.
Chalcedon urbs I, 310, 14. II, 463, 12. quantum a fl. Phaside dissita I, 311, 4. II, 481, 15.
Chalcis urbs orientis I, 90, 21. quantum Beroea distet I, 204, 15. pecunia salutem emit a Chosroë I, 205, 5.
Chalcis Euboeae, haerentem Aristotelem videt II, 485, 15.
Chanaranges, nomen dignitatis Persicae I, 25, 14. 33, 12. 115, 13.
Chanarangis impia contra Cabadem regem sententia I, 25, 14.
Chanaranges Persarum, dux Martyropoli obsidet I, 107, 20. obsidionem solvit I, 111, 9.
Chanaranges Persarmenias adolescens in Iustinianum conspirat II, 410, 10. 411, 19. 413, 8. 15.
Charybdis II, 38, 20. 486, 15. 575, 1.
Cherronesus: vide Chersonesus.
Cherso sive Chersona, ubi sita I, 57, 19. quantum ab Istri ostiis dissita II, 480, 17.
Chersonesus Thraciae II, 79, 11. muros eius longos superant Hunni I, 168, 4.
Chilbudius magister mil. vir egregius II, 331, 4.
Chilbudius impostor, ac lepida de illo narratio II, 331, 4.
Childebertus Francorum rex auxilium Iustiniano in Gotthos promittit II, 27, 17. 73, 6. concessam a Vittigi partem Galliae cum Theodeberto et Clothario dividit II, 73, 2.
Chiliarchi a Gizerico constituti I, 334, 15.
Chinialus Cuturgurorum princeps II, 552, 6. 554, 13.
Choranes Persarum dux irrumpit in Colchidem II, 461, 15. castra ad flumen Hippin metatur II, 490, 15. occumbit in praelio II, 496, 8.
Chorsamantis facinora temeraria II, 148, 4 et seq.
Chorsomanus Belisarii protector II, 81, 4.
Chorzianene I, 262, 2.
Chosroantiochia a Chosroë Persarum rege condita I, 214, 13. illius iura ac privilegia I, 214, 22.
Chosroës, tertius filius Cabadis Persarum regis I, 51, 7. offertur Iustino Aug. adoptandus I, 51, 7. repulsam passus, odium concipit in Romanos I, 55, 7. omnium voce rex declaratur, patris testamento in comitiis lecto I, 110, 11. legatorum Rom. blanditiis delinitur I, 111, 17. Rufino gratificatur I, 113, 9. pacem conficit cum Rom. I, 113, 48. inquieto vir animo I, 114, 14. coniuratos e medio tollit, in his Za-

mem fratrem et Aspemedem avunculum I, 115, 7. Adergudubadem facit ac perimit I, 118, 4. ingratus et crudelis in Mebodem I, 118, 22. Iustiniano victoriam Vandalicam gratulatur, et ab eo pecuniam elicit I, 137, 11. Alamondarum ad praebendas belli causas inducit I, 154, 5. Iustiniano violatam pacem obicit I, 155, 16. 197, 12. legati Vitigis cum ad bellum hortantur I, 158, 20. II, 237, 14. et Armeni I, 163, 8. Invidia stimulatus I, 158, 6. bellum in Rom. decernit I, 166, 17. Iustiniano per litteras dehortantē, nihil respondit I, 169, 7. 170, 19. Prima eius irruptio in Rom. imperium I, 171, 2. Circasio ac Zenobia abstruit I, 171, 11. urbem Sora oppugnat I, 172, 5. dolo capit ac delet I, 174, 7. Euphemiam Sarenam uxorem ducit I, 175, 9. captivos pretio dimittit I, 175, 19. Hieropoli pecuniam imperat I, 180, 7. Beroeam capit I, 183, 15. eius ad episc. Megan oratio I, 183, 15. Antiochiam obsidet I, 186, 5. oppugnat I, 187, 3. capit I, 189, 7. eius oratio ad legatos Rom. plena fictae misericordiae I, 191, 19. ingenium ac mores I, 192, 19. urbem excindit I, 194, 8. cur. H. 490, 3. pecuniam petit annuam a Romanis I, 198, 1. pacem concedit I, 198, 17. in mari lavit, Solihymphisque sacrificat I, 199, 5. Apanens a Thoma Antistite exceptas I, 201, 23. templum expulit I, 202, 9. Circensibus interest lavetque Prasinis I, 203, 13. Petram stupratorem in crucem agit I, 204, 6. pecuniam erigit a Chalcedensibus I, 204, 13. Euphratem transiit I, 205, 7. de obsidenda Edessa cogitat I, 205, 17. eam petit ut Christum sibi convincent I, 209, 16. multas a deo, ut ille habet pecuniam exigere I, 210, 1. Choroantiocham condit I, 214, 12. Daram frustra obsidet I, 212, 8. iterum parat in ditionem Rom. irrumpere I, 222, 2. in Colchidem pervenit et a rege adoratur I, 225, 7. Petram obsidet I, 225, 7. et expugnat I, 228, 15. praesidio auxilii redditque in Persidem I, 238, 15. tertia eius irruptio in fines Rom. I, 239, 1. Candidum episc. male mul-

tas I, 239, 11. frustra Sergiopollin tentat I, 240, 4. sacro Hierosolymorum thesauro inhiat I, 241, 3. legatum mittit ad Belisarium I, 243, 1. illius nomine territus abcedit I, 246, 20. Callinicum diruit I, 248, 11. de quarta irruptione cogitat I, 259, 18. tenetur peste eius exercitus I, 261, 11. quarta irruptio non tam in Romanos, quam in deum Christianorum I, 267, 15. Edessam obsidet ibid. pecuniam obside ingentem imperat I, 269, 18. aggreum excitat I, 270, 7. saepe obsidionem solvit I, 280, 11. inducias pangit I, 281, 18. legationem ad Iustinianum mittit I, 284, 11. Lazicam sibi asserere contendit I, 288, 2. quibus de causis II, 489, 23. classem hic vult aedificare I, 286, 16. copias eo destinat I, 288, 11. Daram irritis conatu tentat II, 489, 1. valetudinarius II, 504, 11. in tribunum medicum munificus II, 505, 8. Anatoxodum filium rebellem qua poena affecerit II, 505, 15. ad Iustinianum mittit legatum II, 506, 8. huius interpretem sibi suspectum occidit II, 507, 1. Romanos vectigales habet II, 538, 22. confirmat inducias II, 548, 8.

Christiani gentium templa deo consecrant I, 84, 12. Edessam inexpugnabilem praedicant I, 305, 18. Christianorum nomine multis in locis excludit Procopius Arianos aliosque Haereticos, et illos significat quos vocat recte sentientes I, 390.

CHRISTUS sponte mortuus in cruce I, 200, 19. de qua est, ac merito dicitur Sophia I, 329, 22. de eo dictum Caeonis I, 348, 11. vide Iesus. Clonius ex Aquileiae turri cum pullis

- avolans, Attilae dat omen urbis capiendae I, 830, 14.
 Cilicia, tegumenta bellica I, 271, 5.
 Ciliciae mons, Taurus I, 47, 16. eam Chosroës cogitat I, 141, 14. 180, 6.
 Cilices nautae I, 360, 7.
 Cimmerici ad paludem Maeotidem, iam dicti Uturguri II, 474, 14. idemque Huani, in Uturguros et Cuturguros divisi II, 475, 19. Cimmericium fretum II, 484, 15.
 Circaeus mons II, 57, 18.
 Circe ubinam egerit cum Ulyasse II, 57, 19.
 Circesium, castellum munitissimum I, 171, 5.
 Circus Apamensis I, 203, 13. Aquileiensis I, 321, 13. Byzantinus I, 125, 13. Carthaginensis I, 473, 16. 492, 3. Chosroantiochenus I, 214, 15. Edessenus I, 207, 17. 263, 8. Romanus I, 206, 18. in Byzantine strages ingens edita seditiosorum I, 128, 2. triumphus Belisarii celebratus I, 445, 15. Venetia porticus I, 128, 2. porta Libitinensis I, 128, 20. circi factiones et insania I, 119, 14. eius natura lepide expressa I, 207, 16.
 Citharizon, castellum Armeniae I, 261, 17.
 Classes, portus Ravennae II, 270, 11.
 Classis Leonis Aug. in Vandalos I, 335, 16. Iustiniani in eosdem I, 360, 5. huic bene precatur archiepiscopus I, 362, 21. quo pacto conjuncte ierit I, 366, 6. vide praelium navale.
 Claudianus Salonis praef. II, 431, 14.
 Clementinus patricius II, 388, 19.
 Clipea, urbs Africae I, 450, 16.
 Clisurae I, 290, 6.
 Clotharius Francorum rex arma socia Iustiniano in Gotthos pollicitus II, 27, 17. 73, 6. concessam a Vittige partem Galliae cum Childeberto ac Theodeberto dividit, Gotthisque auxilia spondet II, 73, 2.
 Clusium, urbs Tusciae II, 187, 16. 197, 2.
 Cocas singulari certamine inter geminas acies cadit II, 619, 10. 17.
 Cochleas, quid I, 127, 10.
 Colchi olim Persarum socii I, 219, 4. non sunt contermini Trapezuntiis II, 466, 5. Colchis unde Cytalis poetis dicta II, 535, 13. Lazicae nomen accepit I, 155, 1. II, 462, 11. vide Lazi et Lazica.
 Colloquium Belisarii cum legatis Gotthorum II, 168, 5.
 Columnae Herculis: vide Hercules.
 Comagene, recentiori vocabulo dicta Euphratesia I, 81, 22. 85, 8. 240, 20. cur inde Persae non solerent in Romanos erumpere I, 85, 21. incipit a Samosatis *ibid.* non videtur extendi ad Sergiopolin usque I, 240, 20. in eam Persae irrum-punt I, 90, 1.
 Comana Cappadociae ab Oreste condita, ac templis duobus ornata I, 84, 1. dicta aurea I, 84, 13. templa illa Christiani habent, nihil mutata structura *ibid.*
 Comana ponti ab Oreste condita I, 83, 10. II, 480, 7. Comanae templum a Taurico diversum I, 83, 9. Comanae utriusque situs similis Tauris I, 83, 12.
 Comes sacri stabuli II, 406, 5. sacrorum largitionum, Narses, Strategius: comites Africae Bonifacius, Artabanes: vide haec vocabula propria. comes Illyrici Nazares II, 321, 12.
 Cometa I, 167, 3.
 Comum urbs II, 196, 15.
 Concha margaritifera canes marinos habet asseclas I, 22, 11.
 Coniuratio Persarum procerum in Chosroem I, 114, 15. Ioannis praef. praet. in Iustinianum I, 135, 3. Artabasis in eundem II, 405, 13 et seq. Maximi in Valentinianum Aug. I, 329, 10. militum in Salomonem I, 472, 2. Maximini I, 490, 18.
 Conon Isaurorum dux II, 163, 23. Anconam occupat II, 188, 15. eius imprudentia II, 197, 19. praefectus Neapoli obsidetur II, 301, 11. sese dedit II, 307, 20. humanissime habetur a Totila II, 308, 12. Romae obsidetur a Gotthis II, 346, 1. eius avaritia inhumana II, 347, 13. praefectus praesidio Romae II, 393, 14. ob avaritiam occiditur a militibus II, 402, 6.
 Constantianus Illyrius, advocatus, ad Chosroem legatus I, 259, 21. aegrotat I, 260, 5. iterum legatus ad Chosroem I, 280, 22.
 Constantianus sacri stabuli comes, in

- Illyricum missus, exercitum conflatur II, 36, 18. Salonas, Dalmatiam ac Liburniam recipit II, 38, 1. 79, 1. Salonas munit II, 83, 21. Ravennam se confert II, 272, 17. cum Totila Tarvisii praefecto agit II, 288, 14. Veronam petit II, 290, 19. Ravennae residet II, 302, 7. imperatorem de misero Italiae statu certiores facit II, 312, 23. Germanum testimonio suo defendit II, 415, 10. auxiliorum dux in Gepaedes II, 426, 2. contra Sclavenos mittitur II, 456, 12.
- Constantina urbs Africae I, 481, 16.
- Constantina Mesopotamiae I, 216, 17. Arzamenia bidui dissita I, 41, 3. sedes olim ducis Mesopotamiae I, 111, 23. illam sibi Chosroës arrogat I, 211, 6. eius episc. Baradatus vir sanctus I, 211, 15.
- Constantinopolis: vide Byzantium.
- Constantinus magnus imperium dividit, translata eius sede Byzantium I, 809, 10. Constantini forum I, 121, 9. illic defossum ab ipso Palladium Troianum II, 78, 19. coronatus Hypatius I, 124, 9.
- Constantinus a militibus imperator in Britannia salutatus I, 317, 17. praelio victus, cum filiis cadit I, 318, 19.
- Constantinus Thrax, dux Rom. in bello Gotthico II, 26, 11. Spoletium ac Perusiam recipit II, 81, 13. cum Gotthis congressus, vincit II, 81, 19. Romam revocatus a Belisario II, 84, 4. ad portam Flaminiam locatur II, 96, 7. deinde in Adriani mole II, 107, 19. Gotthos fundit II, 109, 6. 145, 7. 14. Belisarium, ablata reddere iubentem, gladio petit II, 180, 10. illius iussu occiditur II, 180, 14. 181, 5.
- Constantius Placidiae maritus, imperii consors ab Honorio factus, brevi oblit I, 320, 2. pater Valentiniani tertii I, 320, 6.
- Consulatus amplitudo I, 136, 11. claudi solitus in curia II, 28, 23. Gotthis Italiam tenentibus, consul occidentis ab imperatore orientis fiebat II, 169, 19. consules, quorum mentionem facit Procopius, hi sunt: Belisarius I, 447, 8. Boëtius II, 11, 9. Gothigus II, 429, 1. Iohannes Cappadox I, 136, 6. Orestes II, 389, 1. Symmachus II, 11, 9. Theodericus II, 7, 18. 169, 16. consules honorarii, Artabanes II, 407, 7. 409, 12. Iustinus II, 410, 17.
- Corcyra insula, dicta olim Phaeacia II, 574, 21. vastata a Gotthis II, 576, 18. in ea navis lapidea II, 577, 6. Cynocephali II, 394, 11.
- Corinthus eiusque isthmus II, 79, 8.
- Cornelii forum II, 224, 11.
- Coronia urbs terrae motu eversa II, 594, 22.
- Corsica insula, olim dicta Cynus II, 591, 11. in ea homines et equi minimi *ibid.* redit in ditionem Rom. I, 430, 7. occupatur iterum a Gotthis II, 590, 17.
- Cotiaium seu Cutatisium Lazicae cast. urbs olim Cytaia II, 535, 15.
- Cottiae Alpes: vide Alpes.
- Crisaeus sinus II, 79, 7. 594, 21.
- Croto urbs II, 80, 2. 405, 5. illius situs II, 395, 4. quantum distet Messana II, 397, 16. obsidetur a Gotthis II, 596, 5. obsidio solvitur II, 596, 21.
- Crucis Christi segmentum Apameae servatum I, 200, 19. non sine miraculo exhibetur I, 201, 15. abstinet ab eo Chosroës I, 203, 6.
- Ctenatus, Theodori ducis cognomen I, 359, 15.
- Ctesiphon urbs I, 214, 13. ad fluvium Tigrin condita a Macedonibus I, 281, 1. quantum dissita ab urbe Lapato II, 504, 9.
- Cumae, antro Sibyllae nobiles, a Belisario receptae II, 73, 15. deinde a Totila II, 301, 14. illic huius gaza reposita II, 635, 12. locum Narsetis copiae obsident *ibid.* et capiunt II, 643, 2.
- Cuniculo eversus Persarum agger pro moenibus Amidae I, 36, 5. et Edesae I, 274, 4. capta urbs Lazicae Petra I, 226, 17. eadem tentata I, 291, 21.
- Cursus publici procurator I, 380, 13.
- Cutatisium seu Cotiaium, Lazicae cast. olim urbs Cytaia II, 535, 16. 549, 11. id Persae muniunt II, 543, 10.
- Cutilas Belisarii protector, miro accepto vulnere, fortiter pugnat II, 150, 21. moritur II, 153, 14.
- Caturgur. Hunnorum Cimmeriorum

- princeps, a quo dicti Cuturguri II, 476, 7.
- Cuturguri qui et unde sic dicti II, 476, 5. Maeotidem traiciunt, et antiquas Gotthorum sedes obtinent II, 477, 20. 479, 15. Romanos infestant, traiecto Istro II, 478, 16. acciti a Gepædibus, imperium Rom. vastant II, 552, 2. qui remanserant, viacuntur ab Uturguris II, 553, 19. alii in Thracia coeident II, 555, 14. cladem accipiunt II, 603, 19.
- Cutzes, Buzis frater, a Persia captus I, 60, 15.
- Cuzinas Maurorum princeps in Rom. rebellis I, 448, 12. Mauros Namidas Carthaginem infestus ducit I, 515, 15. opem Areobindo contra Antalam spondet I, 517, 8. Gontharidi tyranno se adiungit I, 525, 20. societatem init cum Ioanne magistro militum I, 534, 1. II, 549, 18.
- Cyaneae cautes I, 310, 9.
- Cynocephali in Corcyra insula II, 394, 10.
- Cypriana, tempestas oriri solita circa festum S. Cypriani I, 393, 12. 397, 18.
- S. Cyprianus in somnis visus. Vandalorum excidium praedicit I, 398, 4. eius templum I, 398, 14.
- Cyprianus foederatorum dux I, 359, 11. 420, 15. ad Gelimerem mittitur I, 439, 23. Romae in Gotthos pugnat II, 112, 15. Faesulas obsidet II, 238, 11. urget II, 246, 7. capit. II, 259, 1. Florentiam petit II, 298, 22. Perusiae residet II, 302, 9. occiditur ex insidiis II, 327, 7. eius caedem ulciscitur deus II, 629, 18.
- Cyrene Africae I, 311, 20.
- Cyrillus Rom. dux I, 63, 6. in Sardiniam mittitur I, 358, 16. foederatorum dux I, 359, 12. Carthaginem navigat I, 406, 3. Sardiniam et Corsicam recipit I, 430, 2. 6. seditiosos petit I, 281, 14. contra datam fidem occiditur I, 482, 17.
- Cyrnus, vetus nomen insulae Corsicae I, 430, 9. II, 591, 17.
- Cyrus Persarum rex I, 158, 16.
- Cyrus Bacchi filius et Salomonis ex fratre nepos, Pentapoli praeficitur I, 502, 1. patrum contra Mauros proficiscentem sequitur I, 504, 11.
- Cytaia, olim urbs Colchidis, Aeetae regis patria II, 535, 20. inde Colchis dicta a poetis Cytaia *ibid.*
- Cyzici suburbium Artace I, 135, 5. episc. Eusebius in foro occiditur I, 136, 1.
- Dacia II, 80, 12. tota Gepædibus subdita II, 418, 3. 421, 21. quaedam eius pars concessa Erulis II, 418, 21.
- Dacius: vide Datus.
- Daemones pestem infligunt I, 251, 5. hominibus imponunt I, 300, 5.
- Dagaris praetorianus captus I, 75, 1. receptus, Hannos imperio Rom. expulit I, 114, 6.
- Dagisthaeus Rom. dux Petram obsidet I, 288, 4. eius imprudentia I, 291, 9. insolens petio I, 292, 7. turpis fuga I, 294, 6. cum Gubaze Lazorum rege deliberat II, 490, 17. proditoris accusatus, in carcerem conficitur II, 497, 9. Narsetem in Italiam secutus II, 598, 23. cornu aieci dexterum tenet II, 618, 10. Romam capit II, 631, 5.
- Dalmatia II, 80, 6. horrendis ventis obnoxia II, 77, 17. occupata a Marcelliano I, 636, 21. eo mittitur Mundus II, 26, 5. provinciam illam Romani Gotthis eripiunt II, 33, 15. Langobardi infestant II, 418, 14. se volunt cedere Gotthi II, 585, 22.
- Damianus Valeriani nepos, in Picenum missus II, 176, 13. tenet se Arimini II, 191, 1. Langobardos dedecit II, 628, 2.
- Dani dant Erulis transitum II, 205, 14.
- Danubius fluv. I, 310, 19. II, 481, 1. vide Ister.
- Daphne Antiochiae suburbium I, 190, 6. lucum ibi ac fontes miratus Chosroës, Nymphis sacrificat I, 199, 15. templum Michaëlis Archangeli incensum I, 199, 23. cypressi vento erutae I, 215, 6. lex de illis non excidendis I, 215, 8.
- Dara urbs ab Anastasio Aug. condita, eiusque nomine insignita I, 49, 11. II, 489, 17. Nisibi et Ammodio vicina I, 61, 14. patria Salomonis magistri mil. I, 359, 20. episcopum habet ac palatium I, 138, 5. et horrea militaria I, 235, 5. prae-

- fectum Belisarius I, 60, 1. gaudet
anne mirabili II, 489, 12. muros
rum descriptio I, 212, 10. sub
moenibus praelium memorabile I,
61, 16 et seq. non vult Chosroës
sit ea ducis Romani vel magistri
mil. sedes I, 111, 23. 113, 21. illic
Ioannes tyrannus medio tollitur I,
I, 137, 17. urbem tentat Chosroës
I, 202, 19. 212, 8. frustra I, 212,
17. II, 489, 3. Indignus legatus
occupare studet I, 284, 14.
- Datius Mediolanensis Antistes, Bel-
sarium adit II, 177, 20.
- December, ultimus mensis I, 423, 20.
- Decennovius Italiae flav. unde nomen
nactus II, 57, 15.
- Decimum, locus Carthagini vicinus I,
383, 12. 384, 7. 385, 15. 387, 6.
389, 23. 392, 12. 516, 23.
- Decius patricius Rom. II, 363, 12.
- Delphica, quid in palatio I, 396, 10.
- Delphines cetum in exitum trahunt
II, 399, 11.
- Delphis primum visus tripus I, 395,
15.
- Demetrius Philippensium in Macedo-
nia antistes, legatus religionis causa
ad Rom. pont. II, 17, 13. cum
Theodato clam agit II, 18, 2. By-
zantium redit II, 21, 8.
- Demetrius peditum dux II, 26, 16.
228, 13. magister mil. suppetias
parat obsessae Neapoli II, 303, 3.
fugit II, 304, 29. iterum tentans,
a Totila capitur II, 305, 12.
- Demetrius Cephalenus, procurator
Neapoli, linguae intemperantiam
luit II, 303, 22.
- Demonstratus Rufini frater I, 88, 19.
- Deopheron Tolliani frater II, 401, 20.
404, 11.
- Dertona moenibus nuda a Rom. occu-
patur II, 438, 21.
- Deus victoriae dator I, 364, 22. vio-
latae ultor pacis II, 201, 20. iniu-
stitiae II, 266, 19. et homicidii II,
629, 17. pestilentiae causa I, 249,
16. mendacio falli non potest I,
170, 18. parum industrius, si boni
sint, iuvat I, 318, 8. cum opem
subtrahit, opes humanae ruunt I,
327, 11. non adest iniustis I, 379,
15. nec temerariis I, 92, 19. tur-
bat eorum mentem, quibus infortu-
nium parat I, 390, 7. in deum
Christianorum suscepta a Chosroë
- expeditio I, 216, 17. divina pro-
videntia I, 195, 23. 384, 15. ira
I, 335, 11. Protopii, de deo indi-
cium II, 17, 20. 270, 12.
- Dextera porrecta, index salutis datae
I, 211, 8. locus ad dexteram ho-
nestior II, 29, 23.
- Diana, cur dicta Bolesia II, 576, 15.
navis lapidea illi posita ab Agame-
mone in Euboea II, 576, 8. fa-
num Dianae Tauricae in Acillene
I, 83, 6. hac de re controversia
II, 480, 2. ei templum Orestes
condit in Ponte I, 83, 22. alterum
in Cappadocia I, 84, 5. istud Chri-
stianis cedit I, 84, 12.
- Dictum sacerdotis Amideni I, 38, 12.
Auguri I, 207, 7. Romani civis I,
329, 18. Gizerici I, 335, 10. Ca-
baonis I, 347, 11. senis Vandali
I, 400, 12. Gelimeris I, 446, 19.
Iudaei I, 446, 5.
- Dido Carthaginem condidit I, 250, 17.
- Diei annus iter quot stadiis constet I,
312, 3. diei maximae longitudo in
Thule II, 205, 19.
- Dioletianus Aug. Aegyptum obiens,
Nobatis novas sedes, pensionem
annuam ac templa assignat I, 102,
14. 103, 7.
- Diogenes praetorianus I, 442, 11. 248,
10. circumsessus a Mandatis, for-
titer evadit I, 401, 20. et seq. in
Italia militat II, 127, 5. 165, 7.
182, 11. praefectus domui Belisa-
rii, Romam propugnat II, 432, 6.
urbe capta elabitur II, 434, 14.
Centumcellas defendit II, 438, 5.
442, 20.
- Diomedes Tydei filius, Beneventi con-
ditor, dentes apri Calydonii illic re-
ponit, et palladium Troianum Ae-
neae tradit II, 78, 4.
- Divinatio per porcos II, 45, 17.
- Dodona II, 576, 21.
- Dolomitae, quae natio II, 529, 9. eo-
rum pugnandi ratio II, 529, 14.
- Dolon, veli nautici genus I, 382, 5.
- Domesticus quis dicatur I, 326, 11.
domesticus magistri milit. I, 359, 7.
- Domnitiolus Buzis nepos Messanam
propugnat II, 445, 3. Iustum se-
quitur in Armeniam I, 262, 5.
- Domnicus magister peditum in Africa
I, 482, 21. 486, 21. Byzantium
revocatur I, 493, 3. legatus ad
Vittig II, 266, 5.

- Dorotheus** Rom. dux ad Daram pugnat I, 63, 7.
- Dorotheus** Armeniae dux I, 74, 14. his Persas vincit *ibid.* et seq. foederatorum dux in bello Vandalico I, 359, 6. in Sicilia moritur I, 372, 8.
- Draeo** fl. ex Vesuvio ortus, Nuceriam alluit II, 637, 19.
- Dromon**, navigii genus I, 360, 13. 378, 8. II, 431, 15. dromonum classis instructa a Belisario II, 355, 13.
- Δρόμος** quid in navi II, 573, 19.
- Dryus** urbs, hodie Hydrus II, 79, 16. 163, 23. 315, 11. vide Hydrus.
- Dubios**, Persarmeniae locus I, 297, 21. commercio Indorum aliarumque gentium celebris I, 263, 1. Theodosiopoli distat octidui I, 268, 4.
- Dux** optimus, quis I, 66, 9. ducum discordia nihil nocentius I, 40, 16. 42, 2. duces foederatorum, Armeniae, Byzacii, Mesopotamiae, Numidiae, Palaestinae: vide singula haec vocabula suis in locis. **Δούξ** reg I, 89, 6.
- Dyrrhachium**, olim Epidamnus I, 311, 20. 359, 17.
- Ebrinath** Theodati gener., dedit se Belisario II, 39, 3.
- Ebusa**, maris mediterranei insula I, 312, 9. redit in potestatem Rom. I, 430, 21.
- Ecclesia** dicitur princeps templum Antiochiae II, 194, 11. 195, 22.
- Echinaeus** urbs II, 595, 9.
- Edessa** caput Osroenes I, 85, 13. in Mesopotamia I, 260, 3. circum habet I, 207, 12. 268, 3. murorum pars dicta castellum I, 276, 19. porta magna I, 277, 5. porta Soina ad Tripurgiam I, 279, 12. porta Barlai I, 280, 4. Toparcha Augarus I, 206, 1. urbem inexpugnabilem praedicant Christiani *ibid.* id a Christo per literas Augaro promissum dicunt I, 208, 19. epistola Christi in portis exscripta *ibid.* Edessa persis dedita ab Augari filio I, 209, 7. iisdem olim foederata I, 85, 15. deinde Romanis dedita I, 209, 8. eius obsidionem Cabadi Persarum regi dissuadent magi, capto omine I, 211, 7. illam petit Chosroës, ut Christum falsi con-
- vincat I, 209, 16. plectitur a deo I, 210, 1. civium egregia in captivos Antiochenos voluntas I, 210, 12. natum in urbe monstrum II, 534, 3. illuc se confert Belisarius I, 247, 18. cives obseasi a Chosroë I, 267, 20. se egregie tuentur I, 269, 2 et seq. repulsus elephas grunnitu suis II, 533, 12. soluta obsidio I, 280, 12.
- Elemundus** Gepaedum rex, Ustrigotthi pater II, 605, 2; 606, 5.
- Elephantine** urbs imperii Rom. limitanea I, 102, 7. Philis proxima I, 103, 15.
- Elephas** grunnitu porci fugatur II, 533, 12.
- Elpidius**, Theoderici regis medicus II, 12, 4.
- Elurus** eques I, 161, 13. Eluri cum Belisario I, 244, 6. forte Eruli.
- Endiela**, locus ab urbe Amida unius iter diei dissitus I, 34, 16.
- Ennes** Isaurorum dux contra Gothos II, 26, 17. 49, 18. 51, 13. Tarmuti frater II, 133, 8. ei subvenit II, 140, 12. Mediolanum missus II, 194, 17. 196, 18.
- Ephesi** Antistes Hypatius, ad pontificem Rom. legatus II, 17, 20.
- Ephremius** Antiochenus Antistes I, 183, 5.
- Ephthalitae** dicuntur Hunni albi I, 15, 16. eorum sedes ac mores *ibid.* Persas insidiis capiunt I, 17, 5. stratagemata delent I, 21, 8. vetigales habent I, 24, 20. confugientem ad se. Cabadem accipiunt I, 32, 6. pecunia obstrictum habent I, 63, 20. in S. Iacobum eremitam iniuriosi, miraculo plectuntur I, 35, 7. Ephthalitae octingenti a Romanis cassi I, 41, 13.
- Epidamnus** II, 330, 1. 349, 21. 418, 14. hodie Dyrrhachium I, 311, 20. 359, 16. II, 15, 18. 36, 23. Epiri limes II, 80, 4.
- Epidaurus** urbs II, 37, 19.
- Epiphanius** archiep. C. P. classi bene precatur I, 362, 21.
- Epirus** II, 80, 4. 302, 20.
- Episcopo** et presbytero sacerdotis nomen commune I, 135, 6. 356, 11. episcopi, quorum Procopius meminit, hi sunt Acacius Constantino-pol. Baradotus Constantiniensis, Candidus Sergiopolitanus, S. Cy-

prianus Carthagin. Datus Mediolan. Demetrius Philippensis, Epiphanius Constantinopol. Ephremius Antiochenus, Eudubius Persarmenus, Eusebius Cyzicenus, Hypatius Ephesinus, Mamas Darenus, Megas Beroeensis, Reparatus Carthagin. Silverius Romanus, Thomas Apamensis, Valentinus, Vigilius Romanus. Episcopus Surenus I, 172, 19. legatus Vittigis ad Chosroem episcopi nomen atque habitum induit I, 156, 8.

Epistolae mutuae Belisarii et Mirrhanis I, 66, 5. Iusti et Belisarii I, 241, 17. Iustiniani et Gelimeris I, 351, 11. 352, 14. Tzazonis et Gelimeris I, 404, 4. 407, 14. Belisarii et Gotthorum I, 431, 19. 432, 20. Pharae et Gelimeris I, 435, 18. 437, 6. 439, 7. Salomonis et principum Maurorum I, 451, 14. 452, 9. Iustiniani et Amalasunthae II, 19, 9. 15. Theodati et Iustiniani II, 31, 13. 32, 11. epistola Cabadis Persarum regis ad Iustinum Aug. I, 51, 10. Iustiniani ad Chosroem I, 169, 7. eiusdem ad principes Vandalos I, 380, 20. eiusdem ad Francorum reges II, 27, 10. eiusdem ad Gotthorum procures II, 36, 8. eiusd. ad copiarum suarum in Italia duces II, 221, 1. Belisarii ad Iustinianum II, 114, 5. eiusd. ad Narsetem II, 231, 8. eiusd. ad Theodebertum Francorum regem II, 250, 12. eiusd. ad Iustinianum II, 325, 2. eiusd. ad Totilam II, 371, 7. Godae ad Iustinianum I, 357, 17. Antalae ad eundem I, 506, 20. Totilae ad eundem II, 369, 8. eiusd. ad senatum Rom. II, 313, 7. Mermerois ad Gubazem II, 544, 18. Usdrilae ad Valerianum II, 607, 2. Valeriani ad Ioannem II, 577, 22. Ioannis ad Belisarium II, 212, 3. Martini ad eundem II, 230, 16. Gotthorum Auximi obsessorum ad Vittigin II, 244, 23. 252, 8. Vittigis ad obsessos II, 252, 15. epistolae summis vexillis impositae a Belisario, cum a Persis frustra pacem petisset I, 67, 18.

Epizephyrii Locri II, 80, 2.

Equites Persae flagello instructi I, 65, 5. itidem Romani I, 244, 12. 266, 20.

Equus Balas apud barbaros idem qui *φάλις* apud Graecos II, 87, 20. equi camelos horrent I, 349, 3. 457, 5. in Corsica paulo maiores ovibus II, 591, 18. in Brittia nulli II, 563, 16. equi cursus publici: vide Venedi. equitia imperatoris in Thracia I, 363, 19. II, 603, 15.

Eraricus natione Rugus, Italiae rex II, 287, 13. dum per legatos cum Iustiniano agit, occiditur II, 289, 13.

Eridanus fl. II, 293, 12. vide Padus.

Eruli Ariani I, 490, 24. Iustiniano principem veram religionem amplexi II, 203, 17. ingenium gentis ac mores I, 427, 21. 204, 14. antiquae sedes II, 199, 15. in senes et aegrotos crudelitas II, 199, 20. saevus uxorum mos II, 200, 7. mos militaris I, 265, 18. Romanis quidam sub Phara militant I, 62, 15. 72, 1. 360, 1. alii sub Mundo I, 127, 3. 128, 17. sub Narsete, Philemutho et Vero I, 262, 2. quidam rebellant in Africa II, 487, 21. in Gotthos arma gerunt II, 160, 10. Narsetem secuti II, 199, 13. abeunt II, 235, 8. profligantur a Langobardis II, 202, 14 et seq. pars Thulen petit II, 205, 15. caeteri ad Gepaedes et Romanos se recipiunt II, 203, 2. regem suum occidunt II, 204, 14. in Illyrico consident II, 205, 6. regem sibi asciscunt ex Thule II, 208, 17. alterum a Iustiniano petunt II, 209, 9. ab ipso deficiunt ad Gepaedes II, 209, 19. 426, 11. adiungunt se Narseti eunucho II, 330, 7. Sclavenos fundunt II, 330, 18. donantur parte Daciae et stipendiis, foederati nomine, reipsa grassatores II, 419, 1. in Italia militant II, 599, 11. 608, 13. media in acie locantur II, 618, 13.

Esdilasas: vide Isdilasas.

Esimiphaeus Homeritarum rex Christianus I, 104, 20. tributum Aethiopiae regi itidem Christiano pendit I, 106, 4. in custodiam a rebellibus traditur *ibid.* legato Iustiniani frustra pollicetur petita *ibid.*

Evagees cum Hoamere fratre in carcerem a Gelimere coniectus I, 351, 7. occiditur I, 383, 15.

Evangelia, Christianorum oracula, iu-

- ramentis adhibita I, 504, 19. eorum codicem praeferens Areobindus tyranno supplicat I, 522, 2. et Pelagius Totilae II, 364, 8.
- Evaris**, conditor templi Michaelis Archang. ad Treſum I, 199, 23.
- Euboea** ins. Aristotelem ad Euripum moerore confectum videt II, 485, 15. navim habet lapideam ab Agamemnone Dianae positam II, 576, 6.
- Eudocia** Valentiniani tertii et Eudoxiae filia I, 332, 8. Honorico Gizerici filio nubit I, 332, 18.
- Eudoxia** Theodosii iunioris filia, uxor Valentiniani tertii I, 327, 21. formosissima I, 322, 1. Eudociae et Placidiae mater I, 332, 8. caeso Valentiniano, opem Gizerici contra Maximum tyrannum implorat I, 331, 17. deportata Carthaginem cum filiabus I, 332, 12. Byzantium cum Placidia mittitur I, 332, 22.
- Eudubius** Persarmeniae episcopus, Persarum legatus I, 260, 8.
- Eulogius** Iustiniani legatus ad Gendam I, 358, 4.
- Eulysia** regio II, 474, 9.
- Eunuchi** Aetium perdunt I, 329, 12. multi Abasgi II, 472, 14. eunuchos fieri vetat Iustinianus II, 472, 18. eunuchus Honorii Aug. aviarius I, 316, 13. Scholasticus eunuchus praeficitur copiis duobusque II, 455, 14. Narses eunuchus: vide Narses. vide etiam Salomon.
- Euphemia**, Ioannis Cappadocis filia I, 132, 4.
- Euphemia** Surena captiva, uxor Chosrois I, 175, 9.
- Euphratas** eunuchus II, 572, 15.
- Euphrates** fl. in Armenia maiori natus I, 82, 7. in cursu latet aliquandiu I, 82, 15. in Acilisenen labitur I, 88, 5. reliquus eius cursus I, 84, 20. Aborrhama fluvium accipit I, 171, 4. Circesium, Sura, Hierapolin, Callinicum, Obbanem, Europum alluit: vide haec nomina suis locis. orientis magisterium militare bifariam dividit I, 176, 11. in eius ripa praelium celebre I, 94, 8. ipsum Chosroes traiecit I, 205, 7. 246, 21.
- Euphratesia**, dicta olim Comagene I, 81, 22. 85, 7. 240, 21.
- Euripus** Aristoteli incomprehensus, mortem ipsi ex moerore affert II, 485, 16. duplex ibi aquarum cursus *ibid.*
- Europa** pars orbis altera I, 310, 4. II, 62, 3. nomen nacta a foemina II, 484, 12. dividitur ab Asia fl. Phaside II, 468, 5. hac de re controversia II, 481, 14 et seq. eius initium simile Peloponneso II, 62, 8. illam Hunni vastant I, 167, 14. et Visigothi I, 313, 16. et Attila I, 330, 1.
- Europum** oppidum Euphrati adiacet I, 242, 3. 243, 2.
- Eusebius** Zenonis Aug. ad Perozem Persarum regem legatus I, 17, 1.
- Eusebius** Cyzici episc. homo importunissimus, a civibus in foro occiditur I, 136, 1.
- Eustratius** Africae vectigalia instaurat I, 445, 2.
- Euthalius** in Italiam militibus affert stipendia II, 149, 20. 152, 19.
- Eutychetis** haeresi infectus Basiliscus I, 342, 15.
- Euxinus**: vide Pontus Euxinus.
- Excubitores** I, 460, 13.
- Exploratores** aluntur de publico apud Romanos et Persas I, 108, 15.
- Fabulae** ab historico poetis relinquendae I, 10, 18. fabula admonitus Perozes Persarum rex I, 17, 22.
- Factiones** circi I, 119, 14. earum insania *ibid.*
- Faesulae** a Romanis obsessae II, 238, 12. 246, 7. et captae II, 259, 1.
- Fames** humana carne vesci suadet I, 47, 2. II, 228, 2. tristem rixam inter pueros movet I, 438, 9. Romam a Gotthis obsessam vexat II, 154, 15 et seq. horrendae famis descriptio II, 226, 6 et seq. II, 347, 11 et seq.
- Fanum**, urbs II, 323, 10.
- Fata** a Romanis dictae Parcae II, 122, 13.
- Faventia** urbs Aemiliae II, 293, 12.
- Ferrum** Aethiopes a Romanis emere prohibentur lege patria I, 102, 2.
- Fidelius**, qui Atalarici fuerat quaestor, Belisarium Romam invitat II, 74, 3. praefectus praet. creatus II, 101, 15. Mediolanum petit II, 194, 19. in via a Gotthis occiditur II, 195, 17.
- Firmum**, ubi situm II, 210, 2. 224,

21. obsessum a Gotthis II, 324, 11. et captum II, 326, 6.
Flaminia porta Rom. II, 72, 12. 93, 22. 96, 6. 164, 21. difficiles habet aditus II, 109, 16.
Flaminia via adiacet Narniae, Spoletio, Perusiae II, 189, 6. et Petrae pertusae II, 609, 7.
Florentia a Gotthis obsessa II, 298, 15. illic Iustinus residet II, 302, 9.
Florentii facinus militare I, 76, 10.
Foedera quid proprie; et inde dicti foederati I, 358, 20. 388, 40. II, 478, 5. foederatorum dux II, 406, 19. Eruli foederati II, 419, 4.
Foelicitas insperata I, 392, 12.
Foeminarum usus promiscuus lege sancitus Persas ad rebellionem excitat I, 31, 4. foeminae duae viros xvii. fame cogente devorant II, 228, 3.
Fons mirabilis I, 377, 19.
Forficula, cognomen Alexandri logothetae, quia nummos circumcidebat II, 284, 18.
Fortuna quid sit II, 523, 9. rerum omnium domina I, 396, 5. invida II, 180, 14. incoeptis calidioribus dominatur I, 125, 1. eius varietas II, 625, 20. 631, 15. ipsi parum fidendum I, 86, 13. de illo auctoris iudicium I, 193, 22. II, 329, 12. in aede Fortunae, imago palladii Troiani II, 78, 13.
Forum Cornelii II, 224, 11.
Fretum Gaditanum et Siculum: vide Gades et Sicilia.
Franci hodie, qui olim dicti Germani I, 319, 8. 61, 18. 63, 2. orthodoxi II, 27, 14. 70, 15. cum Gothis bellum gerunt II, 59, 90. veteres eorum sedes Arborychis conterminae II, 63, 4. gesto frustra in eos bello, cum ipsis coeunt, ob religionis Christianae communionem II, 63, 20. eorum potentia Visigothos ac Thoringos terret II, 64, 21. inito cum Gotthis foedere, Burgundiones vincunt, eorumque terras dividunt II, 65, 10. 263, 4. Visigothos bello petunt II, 66, 15. caeso ipsorum rege Alarico, Carcassonem frustra obsident II, 67, 7. partem Galliae trans Rhodanum occupant, ac de ea re cum Theoderico rege Italiae paciscuntur II, 68, 1. Thoringos ac Burgundio-

nes debellant II, 69, 10. 263, 4. Visigothos ex Gallia pulsos, dittonem eorum occupant II, 70, 22. socia arma in Gotthos Iustiniano promittunt II, 27, 17. promittit ipsis Theodatus Galliae partem cis Rhodanum II, 71, 7. illam accipiunt a Vittigi, occulta contra Belisarium auxilia polliciti II, 72, 23. 416, 21. ea mittunt II, 196, 4. metuendi Romanis II, 219, 23. suspecti Gotthis II, 236, 6. eorum arma II, 247, 23. Padum traiciunt II, 248, 12. Gotthos et Romanos castris exiunt II, 249, 4. multis dysenteria extinctis, in Galliam remigrant II, 250, 4. illos perfidiae insimulat Procopius II, 247, 16. praeae superstitionis ritus ipsis affigit II, 248, 18. legatos mittunt ad Vitigin II, 261, 18. repulsam passi II, 263, 21. possessionem Galliae confirmat ipsis Iustinianus II, 417, 6. Francorum reges Arelatae Circensibus praesident II, 417, 10. inter barbaros soli nummos aureos cum effigie sua cudunt II, 417, 11. Franci maximam agri Veneti partem occupant II, 417, 23. eorum rex filiam suam Totilae matrimonio iungere renuit II, 437, 2. migrantes ex insula Brittia accipit II, 560, 3. cur Anglos missis ad Iustinianum legatis adiunxerit II, 560, 9. metuendi Varnis II, 561, 19. Rheno ab his divisi II, 561, 20. subditos habent nautas, qui animas vehere perhibentur II, 567, 19. partem Italiae maximam tenent II, 585, 20. eorum pacta conventa cum Gotthis II, 586, 18. et amicitia II, 588, 18. transitum Narseti negant in agro Veneto II, 600, 4. Langobardorum hostes capitales *ibid.* Veronam capi non sinunt II, 628, 10. Teiae et Gotthis auxilium negant II, 635, 6.
Frisones incolae insulae Brittae II, 560, 2. vide Brittia.
Funera cantu cohonestari solita I, 257, 11. funus Ioannis Armenii I, 426, 7.
G fugabit B. praedictio puerorum Carthaginensium I, 397, 7.
Gabales pater Arethae I, 89, 10.
Gabbula, ubi sita I, 90, 20.
Gades I, 309, 17. 323, 23. II, 482, 9. freti latitudo I, 310, 5. distantia a

- Tripoli I, 311, 15. et a sinu Ionio I, 311, 17.
- Galatia a Chosroë affectata I, 283, 10. in ea fundi Gelimeri assignati I, 447, 4.
- Gallia II, 80, 19. latior quam Hispania, et hinc inde Alpibus intercepta II, 62, 12. eius extremis partibus obliacet insula Brittia II, 569, 10. eiusdem aurum II, 419, 9. fluvii Rhenus et Rhodanus II, 62, 19. montes Eridanum effundunt II, 8, 18. Danubium II, 481, 1. in Galliam navigat Constantinus I, 317, 19. Adaulfus Visigothorum rex migrat I, 318, 18. Gotthorum vires in ea distentae II, 59, 16. partes trans Rhodanum positae obtinent Visigothi II, 63, 12. 70, 2. deinde Franci II, 67, 20. pars Burgundionibus a Francis Gotthisque erepta II, 66, 9. pulsae Visigothis paret Gallia Francis et Gotthis II, 71, 5. Francis Gotthi portione sua cedunt II, 72, 23. 416, 21. id confirmat Iustinianus II, 417, 3. Gallorum busta, loci nomen, in quo Gallos Camillus fudit II, 610, 11. vide Franci.
- Garganus Apuliae mons II, 374, 2.
- Gaulus insula mare Adriaticum a Tyrrheno dividit I, 372, 13.
- Gauti in Thule habitant II, 208, 15.
- Gazae limes contingit Arabiam I, 101, 5.
- Gazophyla, Numidia locus I, 481, 16. 482, 15.
- Gelaris, Genzonis filius, Gelimeris pater I, 350, 10.
- Gelimer, qua stirpe ortus, qua indole praeditus I, 350, 10. regnum Vandalicum occupat, Ilderico rege in custodiam tradito I, 550, 21. Iustiniano iniuriam Ilderico factam querenti rescribit I, 352, 14. Tripolim Sardiniamque amittit II, 356, 21. Tzazonem fratrem cum classe in Sardiniam mittit II, 361, 13. in se bellum portari nescit II, 371, 12. audito Romanorum adventu, Ilderici aliorumque caedem imperat fratri suo Ammatae I, 383, 6. Belisarium occulte sequitur I, 384, 9. ipsius clades a pueris ludentibus praedicta I, 397, 11. praemiis capita Romanorum addicit I, 401, 10. suam agnoscit negligentiam I, 403, 17. legatos mittit ad Theudin Visigothorum regem I, 404, 18. Tzazonem ex Sardinia revocat I, 407, 10. cum eo luget I, 409, 2. Carthaginem circumsedet I, 412, 1. hortatur ad praelium I, 417, 1. turpiter fugit I, 422, 15. 425, 20. evadit in montem Pappuam I, 427, 8. obsessus, citharam, panem unum et spongiam a Phara hostium duce per literas petit I, 437, 15. tristi puerorum spectaculo permotus, dedit sese I, 438, 7. ridens accipitur a Belisario I, 440, 8. Byzantium deportatur I, 445, 5. circum ingressus, exclamat, *vanitas vanitatum* I, 446, 19. exutus purpura Iustinianum adorat *ibid.* optimis donatur fundis in Galatia I, 447, 4. obstinatus in haeresi, patriciatu excluditur *ibid.*
- Geminiani rupes in monte Aurasio mira dexteritate occupatur I, 500, 8.
- Genua, extrema urbs Tusciae, situ opportuna II, 195, 1. praefectam habet Bonum II, 317, 21.
- Genzo, Gizerici filius natu minor I, 333, 17. 339, 15. pater Gundamundi ac Trasamundi I, 345, 15. et Gelaridis I, 350, 10. eius obitus I, 344, 17.
- Georgius Martini stipator praeclare pugnat I, 137, 13.
- Georgius Belisario ab arcanis I, 235, 13. Daram servat I, 285, 13.
- Gepaedes, gens Gotthica I, 312, 19. eorum origo, species, religio, lingua, antiquae sedes I, 313, 2. Singedonem et Sirmium capiunt tenentque ad aetatem Procopii *ibid.* cum Gotthis bellant II, 19, 2. 58, 5. Erulos supplices opprimunt II, 203, 3. ipsos a Romanis deficientes accipiunt II, 209, 19. in Romanos incursant totamque Daciam occupant II, 418, 2. 422, 4. bellum cum vicinis Langobardis suscipiunt, sub rege Thorisino II, 419, 9. auxilium a Iustiniano petunt II, 423, 14. repulsam passi, pacem conficiunt II, 426, 1. cum Langobardis pugnaturi, terrore Panico dissipantur II, 550, 10. inducias pangunt II, 551, 14. Cuturguros in Romanos immittunt II, 552, 2. Sclavenis transitum ven-

dunt II, 592, 13. bello in Lango-
bardos renovato, foedus cum Iusti-
niano ineunt II, 592, 21. vincuntur
II, 594, 7. sub Asbado in Gotthos
Narseti militant. II, 599, 6. eorum
fides in Ildigisalem supplicem II,
605, 17.

Gerestus in Euboea II, 576, 6.

Gergesaei Palaestina ab Hebraeis
pulsi I, 449, 22.

Germani dicebantur olim omnes Rheni
accolae: iam uni proprium id genti
nomen 620. b. hoc saepe Francis
Procopius tribuit: vide Franci. ab
his captus crucique affixus Gontha-
ris I, 325, 4.

Germania, urbs, Belisarii patria, I,
361, 4.

Germanus Iustiniani ex fratre nepos,
Patricius I, 482, 19. pater Iustini
et Iustiniani II, 410, 17. 447, 12.
socer Ioannis nepotis Vitaliani I,
326, 3. II, 446, 8. 598, 14. Antio-
chiam profectus I, 178, 4. in Cili-
ciam concedit I, 183, 6. missus in
Africam, desertores sibi conciliat
I, 483, 8. eius concio militaris I,
484, 11. in Numidia contra seditio-
sos aciem disponit I, 486, 17. ani-
mose pugnat I, 488, 12. Maximini
coniurationem diffiat I, 491, 1. By-
zantium revocatus I, 493, 3. hae-
res a Boraide fratre instituitur, II,
408, 2. mortua uxore Passara, Mata-
suntham ducit II, 447, 1. coniuratio-
nem patefacit II, 412, 1. accusatus
absolvitur II, 415, 17. 416, 3. ce-
lebre illius nomen II, 440, 5. bello
Gotthico praeficitur II, 446, 2.
Antarum victor, cum esset in Thra-
cia Magister mil. II, 450, 6. Scla-
venosterret II, 450, 11. eius obitus
et elogium II, 450, 20.

Germanus, equitum dux I, 63, 6.

Getae, olim dicti Gotthi I, 312, 21.
II, 117, 18.

Gezo, peditum optio, praeclarum
edit facinus I, 493, 22.

Gibamundus, Gelimeris ex fratre ne-
pos I, 384, 9. occiditur I, 386, 2.

Gibimer dux Gotthus I, 187, 17.

Giblas Gotthorum dux II, 577, 8.
579, 8. capitur, II, 584, 10.

Gilacius Armenius I, 390, 17.

Giselicus Alarici iunioris filius nothus,
rex a Visigothis creatus, regno
Procopius III.

spoliatur a Theoderico Italiae rege
I, 67, 16.

Gizericus, Godigiscli filius nothus, in
Africam accitus a Bonifacio I, 823,
15. Hipponem obsidet I, 325, 1.
Gontharin fratrem sustulisse e medio
dicitur I, 325, 3. Romanos vincit
I, 325, 13. ex aquila coniecit Mar-
cianum captivum, imperatorem
fore I, 326, 8. eum dimittit I, 327,
2. Valentiniano tributum annuum
pendit I, 327, 14. Honoricum
filium obsidem recipit. *ibid.* accitus
ab Eudoxia contra Maximum tyran-
num I, 331, 17. Palatium ac Iovis
Capitolini templum diripit I, 332, 8.
445, 23. Eudoxiam Aug. cum fili-
abus Carthaginem abducit. *ibid.*
quarum alteram, nempe Eudociam,
matrimonio iungit Honorico filio
suo. *ibid.* alteram cum matre By-
zantium mittit. *ibid.* urbes Africae,
praeter Carthaginem, stulte moeni-
bus nudat. *ibid.* Afros vexat, et Van-
dalorum sortes constituit, I, 333,
19. iure, quod habebat in patriam,
cedere renuit, I, 400, 7. Romano-
rum vectigalium codices abolet I,
445, 1. eius filii I, 334, 3. militia.
ibid. incursiones. I, 343, 20. dictum
memorable I, 335, 11. crudelitatem
Zacynthios I, 400, 23. Occidentis
imperium Olybrio frustra petit a
Leone Aug. I, 336, 14. huius copias
praelio navali fundit I, 337, 11. Maio-
rianum Aug. ignotum accipit cum
prodigio I, 341, 10. pacem cum Ze-
none Aug. facit I, 343, 21. 353, 2.
Regum Barbarorum illustrissimus
fuit. 466. b. eius obitus ac testamen-
tum I, 344, 8. victoria praedicta a
ludentibus pueris I, 397, 10.

Glones Persa, Praef. Amidae I, 38,
20. ex insidiis perit I, 45, 20.

Glycerius Aug. I, 342, 7

Goar Gotthus, in Aegypto exul, inde
revocatus, fugit cum Ildigisale II,
602, 21. victis Cuturguris, caesisque
Romanis ducibus, se ad Gepaedes
recipit II, 604, 4.

Godas Vandalis Sardiniam eripit I,
357, 8. Iustiniani opem implorat I,
358, 4. interit I, 404, 1.

Godidicus Gotthus I, 39, 22.

Codigischus Vandalos ducit I, 399, 7.
sedes in Hispania certis conditioni-
bus obtinet ab Honorio imper. I,

- 319, 9. illi mortuo succedunt filii, Gontharis et Gizericus I, 323, 19. Gontharis Godigiscli filius, rex Vandalorum I, 323, 14. eius obitus I, 325, 2.
- Gontharis a Belisario Albam cum Eru-
lis missus II, 160, 10.
- Gontharis Salomonis stipator I, 494,
1. pressus a Mauris, subsidium ab
ipso accipit I, 494, 7. Numidia
dux, tyrannidem affectat I, 515, 20.
cum principe Maurorum paciscitur.
Areobindi Magistri mil. caedem
meditans I, 518, 2. in eum milites
concitatur I, 520, 1. pugnat I, 520,
13. fuga elapsus, data fide accer-
sit I, 521, 7. post honorificam coe-
nam iubet interfici I, 522, 19. eius
capite ad Antalam misso, tali ipsum
spectaculo a se abalienat I, 523, 1.
uxorem eiusd. Areobindi honeste
habet I, 525, 6. multos occidi iubet
I, 527, 5. ad mensam occiditur I,
531, 4. II, 409, 6.
- Gorgo, urbs ad Persidis fines, I, 16,
3. 20, 13.
- Gothigus Patricius et Consularis II,
429, 1.
- Gotthaeus, Gelimeris legatus I, 404,
19.
- Gotthi, in multos divisi populos I,
312, 17. eorum origo, species,
religio, lingua I, 313, 2. antiquae
sedes I, 313, 8. II, 476, 15. dicti olim
Scythae. *ibid.* Sauromatae, Melan-
chlaeni, Getae I, 312, 20. II, 117,
13. agniti faciles I, 156, 10. II,
237, 6. corporis mole ac forma prae-
stantes. 446. a. Ostrogothi, quos
Procopius non aliter quam Gotthos
vocat, pulsi patria ab Hunnis Cim-
meriis II, 477, 15. Pannoniam occu-
pant I, 319, 1. deinde sedent in
Thracia. *ibid.* II, 477, 21. Foederati
Rom. *ibid.* rebellant duce Theode-
rico II, 7, 7. In Italiam plerique
demigrant II, 7, 16. 478, 8. non-
nulli subsistunt I, 39, 23. II, 81,
10. triennio Ravennam obsident II,
9, 18. Galliae partem Burgundio-
nibus ereptam cum Francis divi-
dunt II, 66, 8. affinitates cum Visi-
gotthis contrahunt II, 68, 11. sub
Atalarico, in Gallia obtinent quid-
quid est cis Rhodanum II, 70, 4.
Vandalis offensi I, 349, 21. com-
meatus vendunt Belisario, petenti
Vandalos I, 370, 20. literarum oso-
res II, 14, 7. cum Gepaedibus bel-
lant II, 19, 2. 53, 8. sub Theodato,
cum Romanis in Dalmatia confli-
gunt II, 33, 7. Italiam invasi II, 39, 1.
Vitigin sibi regem eligunt II, 58,
6. cum Francis bellum susceptum
habent II, 59, 19. ipsis cedunt quae
in Gallia cis Rhodanum tenebant
II, 73, 3. Roma excedunt, adven-
tante Belisario II, 75, 2. quibus re-
gionibus trans sinum Ionium impe-
rarint II, 80, 15. Salonas obsident
II, 83, 6. sub moenibus Romae acriter
pugnant II, 87, 3. *et seq.* urbem
obsident septem castris II, 93, 16.
aquaeductus incident II, 95, 18.
muros frustra oppugnant. II, 105,
3. illorum clades II, 112, 5.
lapsu statuæ Theoderici praesigni-
ficata II, 117, 8. Portum occupant
II, 125, 3. eorum pugnandi ratio II,
129, 10. Romanos sub moenibus
acie vincunt II, 139, 17. tem-
pla SS. Petri et Pauli minime
violant II, 160, 17. lue et fame pressi
desperant II, 167, 17. urbem frustra
tentant per aquaeductum II, 181, 9.
obsidionem solvendo, cladem acci-
piunt II, 186, 6. Ariminum obsident
II, 191, 4. frustra II, 217, 6. Me-
diolanum capiunt diruuntque, Fran-
cis iuvantibus II, 234, 17. ab iisdem
exuti castris, II, 249, 5. 263, 10.
obsessi Auximi, cum diu restitissent,
deditionem fecerunt II, 259, 1. Ra-
vennae obsessi, Occidentis imperium
offerunt Belisario II, 268, 14. de-
cepti, in urbem ipsum accipiunt II,
270, 1. multi se illi dedunt II, 272,
2. eidem in Persas militant I, 216,
1. 232, 3. 244, 4. pauci in urbe
Ticino regnum Uraiae deferunt II,
273, 1. Regem creant Ildibadum II,
274, 17. post hunc, occiso Erarico,
Totilam eligunt II, 288, 20. 290, 3.
foeliciter ad Padum pugnant II,
298, 2. et Mucellae II, 299, 19.
Italiae partem recuperant II, 301, 1.
373, 8. eorum in Tiburtinos crude-
litas II, 318, 13. Romam obsident
II, 327, 11. capiuntque II, 363, 4.
itemque Placentiam II, 340, 8. Ro-
mam a Belisario receptam frustra
oppugnant II, 378, 11. tandem re-
cipiunt II, 433, 5. navalium certa-
minum rudes II, 583, 1. foede victi

II, 583, 8. eorum pactio cum Francis II, 586, 18. Corsicam ac Sardiniam occupant II, 590, 15. acie victi a Narsete II, 622, 23. Totilam regem amittunt II, 625, 8. sufficiunt Tefam II, 628, 16. Roma capta a Narsete, in Romanos desaeviunt II, 637, 19. castra ad flu. Draconem metati II, 637, 19. ad montem Lactarium se recipiunt II, 638, 21. fortissime praeliantur II, 639, 5. occiso Tefa, pacem petunt et impetrant ea lege, ut ex Italia migrent II, 642, 14. mille se Ticinum recipiunt II, 642, 17. Gotthorum reges nullam in Italia tulere legem II, 168, 5. Catholicos mutare religionem non adegerunt *ibid.* eorum templa non violarunt. *ibid.* civiles omnes Magistratus Romanis permiserunt. *ibid.* Gotthici belli exitus discitur divinatione per porcos II, 45, 17. Annus illius I II, 38, 16. Annus II II, 154, 13. III II, 196, 19. IV II, 238, 6. V II, 276, 16. VI II, 287, 11. VII II, 300, 23. VIII II, 308, 10. IX II, 315, 18. X II, 324, 13. XI II, 340, 3. XII II, 382, 8. XIII II, 401, 4. XIV II, 432, 1. XV II, 449, 5. XVI II, 569, 18. XVII II, 596, 14. XVIII II, 643, 2. Gotthi Tetraxitae: *vide* Tetraxitae. Graecanica superstitio I, 104, 15. impie nugax I, 131, 10. Graecia ab Hunnis vastata I, 168, 19. et a Gizerico I, 335, 5. terrae motibus concussa II, 594, 19. Graecia magna II, 80, 1. Graecos per contemptum Gotthi vocant imperatoris duces ac milites II, 93, 3. 313, 22. 366, 10. 368, 7. 581, 13. Grasse, oppidum Africae I, 382, 19. Grati animi virtus I, 23, 16. Gratiana, urbs in Illyrici finibus, II, 19, 3. Gregorius Artabanem patrum ad Gontharidis tyranni caedem hortatur I, 524, 2. ad eam ipse instruitur I, 528, 7. Grippas Gotthorum dux cum Romanis configit II, 33, 8. Salonas recipit II, 37, 1. inde abscedit II, 38, 2. Gubazes, Iustiniani Silentarius, etiam dum Lazicae rex erat, eius muneris stipendia accipiebat I, 291, 8. Chosroem in Lazicam accipit adoratque. I, 225, 9. in fidem redit

Iustiniani I, 287, 29. cum Romanis Petram obsidet I, 288, 6. eius prudentia I, 290, 10. et constantia I, 296, 6. II, 546, 8. Persas clade afficit I, 298, 14. suos hortatur ad praelium II, 491, 17. tenet se in verticibus montium II, 521, 19. 543, 20. filius erat Romanae foeminae et Opsitis nepos II, 498, 9. Gudilas, Praetorianus II, 402, 3. 404, 10. Gundamundus Genzonis filius, et Trasamundi frater, Vandalorum rex post Honoricum patrum I, 345, 15. Gundulfus: *vide* Indulfus. Gurgenes Iberiae rex in Iustini fidem concedit, religionis causa I, 57, 9. 282, 17. in finibus Lazicae, Persarum conatus eludit I, 58, 6. eius filius natu maior Peranius. *ibid.* Gusanastades Chanaranges, auctor nefandae in regem suum sententiae I, 25, 14. meritas dat poenas I, 33, 11. Guzes: *vide* Ioannes Guzes. Hebraei Palaestinam obtinuerunt, duce Iosue I, 449, 14. Hebraei incolae Iotabae insulae se dedunt Iustiniano I, 99, 9. *vide* Iudaei. Hebrus flu II, 441, 6. Helenae palatium Byzantii I, 125, 8. Hellespontus sinum Melanem efficit II, 79, 9. eius latitudo I, 310, 7. Hellestheaeus Aethiopiae rex Christianus Iudaeos Homeritas profligat, et Emesiphaeum regem creat I, 104, 11. eius alii duo exercitus rem male gerunt I, 105, 9. Legato Iustiniani frustra pollicetur petita I, 106, 4. Heluo: *vide* Ioannes Heluo. Heraclea, olim Perinthus dicta, I, 363, 18. Heraclea ad Pontum Euxinum II, 463, 14. Heraclius Vandalos ad Tripolim profligat I, 337, 5. domum redit I, 339, 19. Hercules ubi cum Antaeo luctatus I, 450, 15. eius columnae I, 324, 21. altera adversa Gadibus I, 310, 12. altera in Europa I, 310, 12. Hermegisclus Varnorum rex uxorem ducit sororem Theodeberti Francorum regis II, 560, 13. mortis augur suae II, 561, 4. Radigeri filio subditisque amicitiam potius cum Fran-

- cis quam cum Anglis colendam suadet II, 561, 16. moritur II, 562, 13.
- Hermenefridus** Thoringorum rex, uxorem ducit Amalabergam, ex sorore neptem Theoderici regis Italiae II, 65, 6. occiditur a Francis II, 69, 12. pater fuit Amalfridi et uxoris Auduini Langobardorum regis II, 593, 20.
- Hermione** urbs Africae I, 371, 15. 381, 23. 383, 6.
- Hermogenes** Magister offic. qui Vitaliano a consiliis fuerat, cum Belisario copiis praeest I, 61, 13. et seq. Byzantium redit I, 81, 13. Legatus ad Persas I, 92, 1. nihil apud Cabadem proficit I, 107, 12. iterum ad eosd. legatus I, 108, 13. 110, 12. pacem cum Chosroë componit I, 113, 18.
- Herodianus** peditum dux contra Gotthos II, 26, 16. praesidio Neapolitano praef. II, 73, 14. classem Auximum ducit II, 213, 2. cum Belisario Byzantium redit II, 280, 4. Italiam repetit II, 302, 17. Neapoli succurrere frustra nititur II, 305, 12. se et Spoletium Totilae dedit II, 326, 18. ab illō commendatus II, 368, 8. Cumis praeficitur II, 635, 14.
- Herodotus** Hist. citatur II, 484, 10.
- Heruli**: *vide* Eruli.
- Hierapolis** ad Euphratem sita I, 61, 10. 85, 4. quantum Beroea et Antiochia distet I, 181, 3. male munita I, 176, 18. deseritur a Buze. I, 177, 18. Chosroëm pecunia avertit I, 180, 7. eo Iustus et Buzes se recipiunt I, 241, 14.
- Hierosolyma** diripere in animo habet Chosroës I. 241, 3. hic sponte supplicium crucis pertulit Christus I, 200, 19. templi vasa, erepta Vandalis, donat Iustinianus templis Hierosolymitanis Christianorum I, 446, 10. pars eorum in gaza Alarici II, 67, 15.
- Hierum**, locus Byzantio proximus I, 310, 10. II, 485, 4. 486, 20.
- Hildericus**: *vide* Ildericus.
- Himerius** Thrax, Byzacii dux, a Mauris captus I, 509, 5. custodes portarum Adrumeti fallere cogitur I, 510, 4. evadit I, 511, 2. Rhegium propugnat II, 439, 15. se dedit II, 445, 9.
- Hippis** fluvius II, 461, 19. 490, 16.
- Hippo** regius, Numidia urbs maritima ac valida I, 427, 8. 428, 6. 429, 10. obsidetur a Vandalis I, 324, 21. obsidio solvitur I, 325, 8.
- Hippodromus**: *vide* Circus.
- Hisdisgus**: *vide* Hdsigus.
- Hispania** II, 80, 20. prima pars Europae, Pyrenaeis Alpibus terminata II, 62, 9. eo navigat Constantinus I, 317, 19. sedes illic figunt Vandali I, 319, 9. 323, 12. et Visigothi I, 324, 1. 404, 19. II, 63, 12. Theudis tyrannidem occupat II, 69, 3.
- Historiae** ante omnia convenit veritas I, 10, 18.
- Hoamer**, Ilderici ex fratre nepos, Vandalorum Achilles dictus I, 349, 17. in vincula a Gelimere cum Evagee fratre coniectus I, 351, 7. orbatur luminibus I, 351, 24. moritur I, 383, 16.
- Homeritae** I, 164, 18. eorum regio beatissima I, 105, 2. portus Bulicas I, 101, 8. Maaddenis imperant I, 100, 14. Christiani a Iudaeis oppressi, ab Aethiopibus Christianis juvantur I, 104, 13. inanem in Persas expeditionem suscipiunt I, 107, 4.
- Homerus** quales exhibeat sagittarios I, 11, 14. quid de Circe scripserit II, 57, 20. de Ulyssis ex Phaeacia profectio II, 575, 8.
- Honoratae** II, 463, 13.
- Honorius** a Gizerico patre Vandalorum rege datus obses Valentiniano Aug. amice remittitur I, 327, 15. Eudociam, Valentiniani filii uxorem ducit I, 332, 20. augetur possessionibus I, 333, 19. regnum adeptus, Catholicos excruciat, ac morbe obit I, 349, 16. Ilderici pater fuit I, 349, 13. eo regnante, S. Cypriani templum Catholicis eripuerant Ariani I, 397, 22.
- Honorius**, Theodosio patre mortuo, imperium cum Arcadio fratre partitus, Occidentem obtinet I, 309, 8. Placidiae frater. I, 320, 2. Constantium imperii consortem habuit. *ibid.* rebus Italiae impeditus I, 13, 16. cum multi Barbari irrupissent I, 312, 15. ignavus

- Romae sedet I, 313, 17. adventante Alarico, Ravennam se recipit I, 313, 21. Romam gallinam inepte amat I, 316, 13. ex incerto rerum eventu pendet I, 317, 20. vir minime malus, dei opem experitur I, 318, 7. sedes Vandalis tribuit in Hispania certis conditionibus I, 319, 11. morbo obit I, 319, 19.
- Hunni vagi deformesque aspectu I, 16, 5. literarum rudes II, 556, 1. merobibi I, 364, 4. sagittarii peritissimi II, 129, 8. 146 3. *ἰπποροῦνται* I, 359, 20. inter ipsos foeminae arma tractant II, 470, 23. cuiusdam privilegium I, 386, 8. dicti Massagetae a Procopio, et vice versa I, 109, 8. 329, 7. 359, 20. 386, 8. II, 146, 2. eorum sedes I, 48, 6. 57, 16. 216, 20. 283, 2. II, 469, 14. 480, 16. in Persidem irrumpunt I, 42, 9. quidam Persarum socii I, 268, 2. hos Iustinianus corrumpere nititur I, 154, 2. 165, 12. 197, 18. quidam Romanis militant I, 270, 19. in Gotthos II, 26, 17. 125, 21. 598, 23. in Vandales I, 412, 13. de Romanis queruntur I, 386, 8. in acie stant seorsum I, 420, 22. alii traiecto Istro Europam et partem Asiae populantur I, 167, 13. contra morem suum urbes et castella oppugnant. *ibid.* Illyricum vastant II, 321, 4. Hunni albi; *vide* Ephthalitae. Hunni Cimmerii, Cuturguri, Sabiri, Uturguri: *vide singula haec vocabula suis locis.*
- Hydrus urbs I, 310, 15. 311, 9. II, 373, 9. 391, 7. 21. 401, 9. olim dicta Dyrus II, 79, 16. 163, 23. quantum Tarento dissita II, 376, 3. eius castellum obsident Gotthi II, 315, 11. obsidionem solvunt II, 317, 7. 350, 16. Praefectum habet Pacarium II, 597, 6. 634, 3.
- Hypatius Ephesinus Antistes, Legatus ad Rom. Pontificem religionis causa II, 17, 12. cum Theodato clam agit II, 18, 2. Byzantium redit II, 21, 3.
- Hypatius Anastasii Aug. ex sorore nepos, Magister mil. in praesenti I, 39, 17. fugit, interceptus a Cabade Persarum rege. I, 41, 12. Iustini legatus, Patricius et Magister mil. Orientis I, 54, 8. exau-
- ctoratur I, 56, 15. in seditione sibi ab eo timet Iustinianus I, 123, 11. per vim a seditiosis fit imperator I, 124, 1. torque coronatur I, 124, 9. ducitur in Circum I, 124, 9. sedet in solio imperatoris I, 127, 6. captus occiditur cum Pompeio fratre I, 128, 21.
- Iabdas Maurorum princeps in monte Aurasio I, 462, 19. Numidiam vastat I, 463, 1. eius singulare certamen cum Althia I, 464, 6. Mephaniam socerum occidit I, 465, 5. eius dubia in Stozam fides I, 487, 9. petitur a Salomone I, 493, 20. in montis Aurasii culmen evadit I, 496, 1. saucius fugit in Mauritaniam I, 500, 1. Carthaginem infestus petit I, 515, 16. victus cedit II, 549, 20.
- Iacobi Eremitae sanctimonia ac miraculum ingens I, 34, 15.
- Ianus deorum Penatium primus II, 122, 9. eius aedes ac simulacrum Romae I, 122, 13.
- Iason et Medea egerunt in media Colchide I, 225, 8. ab ipsis interfectus Absyrtus II, 465, 13. eorum fuga II, 466, 7.
- Iberes optimi Christiani in Iustini Aug. fidem concedunt I, 56, 22. Byzantium veniunt I, 58, 14. fit eis optio manendi vel redeundi I, 113, 21. commercium exercent in Persarmenia I, 263, 8. alienissimi a Persis I, 282, 20. Meschis imperant II, 467, 15. Iberiae situs I, 56, 22. australem eius limitem Boas flu. alluit I, 288, 23. in septentrionali est porta Capsia I, 48, 4. evadit illuc mons Taurus. *ibid.* 77, 7. ad Iberiam porrigitur Lazica I, 288, 23. ipsam contingit Armenia II, 467, 2.
- Iebusaei, a Iosue pulsi I, 449, 22.
- Iesus, Dei filium se probat sanctitate vitae et miraculis I, 208, 1. Augurum Edessae Toparcham, podagra laborantem, literis sanat. *ibid.* Procopii iudicium de providentia Christi in Edessenos I, 209, 1. *vide* Christus.
- Izab's, filius Naue, Hebraeos in Palaestinam induxit I, 450, 13. ab expulsi indigenis dictus latro in inscriptione I, 450, 13.

Ignis a Persis cultus, est Vesta I, 259, 19. in summis hastarum cuspidibus visus I, 416, 13.

Naufus transfuga, rem prospere gerit pro Gotthis II, 431, 2. 20.

Ildericus Honorici filius, Vandalorum rex I, 349, 13. Gotthos offendit I, 349, 21. Iustiniani amicus I, 350, 4. in custodiam a Gelimere traditus I, 350, 10. interficitur I, 383, 8. eius filias Iustinianus honorifice accipit. I, 447, 2.

Udibadus Veronae Praef. II, 272, 4. nepos Theudis Visigothorum regis II, 274, 12. factus Gotthorum rex, Belisario per legatos regnum offert II, 276, 6. eius liberi Byzantium ducti II, 280, 2. collectis gentis suae reliquiis, Vitalium vincit II, 285, 11. Uraiam necat, uxoris impulsu II, 285, 21. in convivio perimitur II, 287, 6. Totilae patruus fuit II, 288, 7.

Udiger, Antoninae gener I, 444, 19. in Armeniam se confert I, 261, 17. in Africam profectus, Carthaginis curam accipit I, 281, 8. pugnat in seditiosos I, 487, 2. 488, 16. in Italiam venit II, 175, 4. Belisarium defendit II, 180, 20. erumpit in Gotthos II, 182, 23. Ariminum missus II, 188, 7. in via Petram pertusam expugnat II, 190, 3. classem Ariminum ducit II, 213, 3. castra Gotthorum occupat. II, 217, 9. Ravennam com meatibus intercludit II, 264, 5. cum Belisario Byzantium redit II, 280, 4.

Udigisal sive Ildisgus, Risiulfi filius, regni Langobardici successione extrusus a Vace et Auduino II, 429, 8. 602, 5. confugit ad Gepaedes II, 429, 8. deinde ad Sclavenos II, 430, 13. Romanos vincit in agro Veneto. *ibid.* Byzantium profectus, scholae uni Palatinae praeficitur II, 602, 11, inde elapsus, Cuturguros in Thracia profligat II, 603, 9. in Illyrico occisis Romanis ducibus quatuor, se ad Gepaedes recipit II, 604, 3. occiditur II, 605, 15.

Ildisgus : *vide* Udigisal.

Ilium II, 78, 6. eius Palladium quale fuerit II, 78, 14.

Illyricum vastat Gizericus I, 335, 4. Hunni I, 168, 13. Sclaveni II, 397, 18. 441, 19. 591, 20. Langobardi

II, 418, 12. et Eruli II, 419, 1. hic ipsis concessae sedes II, 205, 8. Illyricum hos habuit Magistros mil. Mundum I, 126, 20. II, 26, 4. Iustinum II, 199, 9. Vitalium II, 316, 1. Ioannem II, 446, 8. Praefectum Praet. Archelaum I, 360, 16. Comitem Nazarem II, 321, 12. Illyrios secum habet Belisarius I, 244, 4. ab exercitu discedunt II, 320, 17. **Immortalium cohors** I, 70, 13. caeditur I, 73, 8.

Imperator Rom. a Persis dictus Caesar I, 201, 1. 244, 17. dat regni insignia Lazorum regibus I, 216, 17. et Maurorum regulis I, 406, 16. eius equitia in Thracia I, 363, 20. I, 603, 14.

Imperii Rom. divisio in Orient. et Occident I, 309, 7, mensura secundum maris mediterranei littora I, 811, 5. fines ad Lazicam I, 289, 15. *vide* Nymphius, Theodosiopolis, Dara, Elephantine, Circesium.

Indi, cuiusmodi naves habeant I, 101, 13. ferrum a Romanis non emunt. *ibid.* sericum in portus Persarum deferunt I, 106, 21. commercium exercent in Persarmenia I, 263, 8 ab India mare Rubrum incipit I, 101, 3. Indiae regio Serinda II, 547, 13.

Induciae Belisarii cum Gotthis II, 170, 9. Anastasii Aug. cum Cabade Persarum rege I, 47, 9. Iustiniani cum Chosroë I, 281, 18. earum exitus II, 506, 6. inducias ab illo turpiter emit Iustinianus, non sine querela publica II, 537, 1. I, 538, 8. confirmat illas Chosroës II, 548, 3.

Indulfus sive Gundulfus, ex Belisarii Protectore Gotthorum dux II, 577, 8. 579 8. 584, 9. Ticinum se recipit II, 642, 20.

Innocentius II, 26, 15. Castelli Portuensis Praef. II, 337, 19.

Interpres quo numero ad mensam haberi solitus I, 286, 6. II, 507, 4.

Invidia foelicitatis comes I, 451, 15.

Ioannes Armenius, optio Belisarii I, 381, 13. Vandalos profligat I, 385, 11. scutarios cum bando educit ad praelium. 238. d. mediam tenet aciem I, 420, 18. Gelimerem insequitur I, 425, 4. occiditur temere ab ebrio. *ibid.* honor mortuo impensus I, 426, 12.

- Ioannes Arsacides, Artabanis pater,** et Bassacis socer, contra datam fidem a Buze occiditur I, 162, 18.
- Ioannes Arsacides, Artabanis frater,** in Africam missus I, 513, 10. fortiter pugnans oecumbit I, 532, 17.
- Ioannes Basilii filius Edessenus datur** obses Chosroi I, 247, 19.
- Ioannes Basilisci legatus hauriri** mavult fluctibus, quam in manus Vandalorum venire I, 339, 18.
- Ioannes Belisarii scutarius Septam** recuperat I, 430, 17.
- Ioannes Cappadox Praefectus Praet.** singulari vir ingenio ac perditis moribus I, 121, 15. in seditione submovetur a magistratu I, 123, 1. restitutus, illum exercet per annos decem I, 129, 19. fecte Christianus II, 131, 2. Iustiniano carus I, 134, 7. 135, 14. illi bellum Vandalicum dissuadet I, 354, 15. quaestum facit ex pane militari male cocto I, 368, 9. Theodoram offensam metuit I, 130, 7. promisso a magis imperio inhiat I, 137, 2. dolis Antoninae irretitur I, 133, 8. appetitus, in templum fugit I, 134, 14. abdicata Praefectura, factus Presbyter, mutat nomen, ac Cyzicum deportatur I, 135, 3. cur nunquam sacra facere voluerit. *ibid.* de nece Episcopi Cyziceni accusatus, virgis caeditur I, 136, 6. coactus obolos mendicare, Antinopolin deportatur I, 136, 22. fuerat Consul et Patrius I, 136, 10. Byzantium revocatus, nullum ex honoribus pristinis recuperat I, 300, 1. falsa praedictione delusus I, 300, 5.
- Ioannes Dyrrhachius Mag. peditum I,** 359, 12. morbo obit I, 482, 23.
- Ioannes foederatorum dux in bello** Vandalico I, 359, 12. 420, 15. Caesaream Mauritaniae recipit I, 430, 13.
- Ioannes Guzes Thomae filius, Armenius,** in exercitu Rom. dux I, 293, 8. II, 493, 5. rem bene gerit II, 496, 20. in Abasgiam missus II, 499, 10. praeclare vincit II, 501, 6. in obsidione Petrae audax facinus aggreditur II, 516, 5. interit II, 517, 15.
- Ioannes Heluo in Assyriam incurrit I,** 234, 18. 236, 6. Iustum sequitur in Armeniam I, 262, 5. in Italia militat II, 238, 16. 330, 13. contra Sclavenos mittitur II, 455, 13. Narsetem secutus II, 599, 12. cornu aciei dexterum tenet II, 618, 10.
- Ioannes Lucae filius captus ab Alamundaro I,** 88, 20.
- Ioannes Mesopotamiae dux I,** 216, 6. Belisarii consilium male respuit I, 230, 19.
- Ioannes Nicetae filius, dux Rom. I,** 63, 5. eius ad Belisarium oratio I, 237, 5. Iustum sequitur in Armeniam I, 262, 6.
- Ioannes Pappi frater in seditiosos Africae** pugnat I, 487, 4. 488, 8. Magister mil. factus, cum Mauris bellum gerit vario Marte I, 533, 17. victor Africam pacat I, 533, 21. 549, 16. classem in Sardiniam mittit adversus Gotthos II, 590, 21.
- Ioannes Pompeii fil. Praelectam Iustini** neptem uxorem ducit I, 407, 13.
- Ioannes Rufini fil. legatus ad Chosroem I,** 182, 17.
- Ioannes Sisinnioli filius, dux Rom. in Africa I,** 493, 8. offensus Sergio Magistro mil. I, 506, 11. copias in Antalam ac Stozam ducit I, 509, 3. cessat I, 513, 2. eius singulare cum Stozza certamen I, 514, 11. et obitus I, 514, 22.
- Ioannes Vitaliani nepos, Boni patruus II,** 317, 21. in Italiam cum copiis missus, qua cautione Romam ierit II, 164, 5. 172, 16. in Picenum missus II, 176, 11. vastitatem infert II, 184, 14. Arimino capto, per internuntios agit cum Matasuntha uxore Vitigis II, 185, 22. Belisario parere renuit II, 190, 25. Ariminum fortiter propugnat II, 191, 22. eius oratio II, 193, 6. obsessus, opem petit a Belisario II, 212, 3. liberatus, ab ipso dissidet II, 218, 4. 231, 4. Urbinum obsidet cum Narsete II, 221, 15. Forum Corneli totamque Aemiliam recipit II, 224, 10. succurrere iussus Mediolano II, 232, 3. Dertonam occupat II, 238, 21. castris exiit a Francis II, 249, 11. 250, 8. Alpium Cottiarum castella capit II, 265, 13. Belisario suspectus II, 270, 2. illo revocato, curam Italiae suscipit II, 272, 16. Veronam petit II, 290, 10. Mucellae infelicitur pugnat II, 299, 13. Ro-

- mae residet II, 302, 8. Sacerdotes Arianos urbe exigit II, 315, 7. Byzantium missus II, 324, 15. Germani filiam uxorem ducit II, 326, 3. in Italiam reversus II, 330, 4. 349, 20. Gotthos in Calabria vincit II, 352, 10. itemque ad Rhegium II, 354, 7. se Hydruntem recipit II, 373, 8. Tarentum munit II, 376, 5. dissidet a Belisario II, 386, 9. matronas Romanas recipit II, 388, 15. invadenti Totilae cedit II, 390, 15. adiungit se Belisario II, 402, 14. auxiliorum dux in Gepaedes II, 426, 5. iussus in Italiam copias ducere II, 451, 13. Salonis hyemat II, 569, 15. 572, 5. copias iungit cum Valeriano II, 578, 8. eius oratio ante navale certamen II, 579, 12. victor Salonas redit II, 584, 21. Narseti se adiungit II, 598, 9. transitum consilio expedit II, 601, 19. stat contra Totilam in acie II, 618, 5. Romam oppugnat II, 630, 19. Narseti victori auctor ut pacem Gotthis concedat II, 642, 8. eius elogium II, 185, 7.
- Ioannes**, Praetorianus miles, vir egregius, eligitur imp. I, 321, 2. quinto post anno captus I, 321, 9. in Circo Aquileiensi ignominiose habitus, necatur I, 321, 12.
- Ioannes**, tyrannus in Africa I, 515, 17. Gontharidi se adiungit I, 523, 6. captus ab Artabane, Byzantium mittitur I, 532, 17.
- Ioannes** e milite pedite tyrannus Dariae I, 137, 17. occiditur I, 138, 8.
- Ioannes** Tzibus vir improbus I, 217, 21. Monopolio Lazos vexat I, 218, 10. 289, 17. Petram a Chosroë obsessam defendit I, 225, 18. occiditur I, 227, 5.
- Iones** nautae I, 360, 7.
- Ionii** sinus descriptio II, 79, 4. latitudo distantiaque a Gadibus I, 311, 10.
- Iosephius** scribe custodum Palatii I, 476, 7.
- Iosue**: vide **Iesus** fil Naue.
- Iotabe** insula sinus Arabici, I, 99, 7. eius incolae Hebraei Iustiniano se dedunt. *ibidem*.
- Iphigenia** casu suo Dianam placat II, 576, 8. eius fuga e Tauris I, 83, 7. II, 480, 3. templum ipsi ab Oreste fratre conditum I, 84, 11. id Christiani obtinent I, 84, 12.
- Iregeus** dux in Lazicam mittitur I, 507, 17.
- Iris** flu. Comanam Ponti alluit I, 83, 20.
- Isaces** sive Isaacius, Narsetis et Aratii frater, ad Roman. transfuga I, 79, 9. Armeniae dux I, 262, 1. Narsetem fratrem saucium pugnae subducit I, 265, 20. in Italiam profectus II, 330, 4. 350, 5. Portum Roman. servare iussus II, 354, 22. sua temeritate Belisarium turbat II, 358, 6. et perit II, 359, 10.
- Isauri** in Persas militant I, 90, 13. 95, 22. et in Gotthos II, 26, 16. 163, 22. 172, 16. 194, 16. Neapolin propugnant II, 301, 11. et Tibur II, 318, 13. Romam Totilae produnt. II, 360, 21. iterum II, 360, 21. in Isauriam fugit Zeno I, 342, 17. Isaurica spicula II, 140, 10.
- Isdigerdes** Persarum rex Theodosii iun. tutelam fide optima administrat I, 14, 6.
- Isdigunas**, Chosrois ad Iustinianum legatus, Daram astu occupare studet I, 284, 11. honore nimio a Iustiniano affectus I, 286, 12. 506, 19. quinquennales pangit inducias II, 536, 17. liberalissime habitus, remittitur II, 539, 10.
- Isdil asas** Maurorum princeps in Romanos rebellis I, 448, 12. victus, se dedit I, 462, 8.
- Isis** a Blemybus et Nobatis colitur I, 104, 2.
- Ister** II, 80, 14. eius fons et cursus II, 481, 1. dictus et Danubius. *ibid.* I, 310, 19. ipsius ostia quantum dissita ab urbe Chersonese II, 481, 1. et Byzantio I, 311, 1. trans Istrum siti olim Gotthi, Vandali, Visigothi, Gepaedes I, 313, 8. et Varni II, 559, 3. illum traiciunt Hunni I, 167, 14. Eruli II, 203, 9. Antae et Sclaveni II, 331, 11. Cuturguri II, 352, 19. ad ipsum consident Langobardi II, 418, 12.
- Isthmus** ad sinum Melanem II, 79, 11. isthmi Corinthiaci latitudo II, 79, 4.
- Istria** II, 80, 7. 448, 16.
- Italia** parum frequens, ob vastitatem a Visigothis illatam I, 314, 6. Gizerici incursibus vexata I, 335, 1. habet Praefectum Praet. II, 302,

13. 238, 4. eius dominatum affectant Franci II, 261, 11. et partem maximam obtinent II, 585, 20. Itali Theodoricum amarunt II, 11, 1. odere Gotthos II, 39, 1. his data pax, ea lege ut ex Italia migrent II, 642, 15.

Iter unius diei quot stadiis constet I, 312, 3.

Ithaca II, 575, 18.

Inca in Africa I, 374, 1.

Iudaea in Christum ingrata I, 208, 11. Iudaei Homeritae Christianos opprimunt I, 104, 13. Neapolitani commeatus promittunt obsessis civibus II, 44, 18. urbe capta resistunt II, 53, 2. Iudaei cuiusdam consilium circa templi vasa I, 446, 3. alius per porcos divinat belli Gotthici exitum II, 45, 15. vide Hebraei.

S. Iuliani templum suburbanum Antiochiae I, 196, 5.

Iulianus frater Summi I, 155, 7. Imperatori a secretis I, 182, 18. ad Homeritas et Aethiopes legatus I, 106, 5. et ad Chosroem I, 182, 18.

Iulius mensis Quintilis II, 118, 1.

Iuphrutes Maurorum princeps in Romanos rebellis I, 448, 12.

Iupiter Casius ubi cultus II, 576, 2. Iovis Capitolini templum diripit Gizericus I, 332, 13.

Iusiurandum, summum fidei pignus I, 196, 13. per Evangelia I, 509, 18. per salem I, 20, 14.

Iustinianaei vel Iustiniani dicti Vandalii, qui Romanae militiae ascripti fuere I, 471, 14.

Iustinianus Iustini Aug. ex sorore nepos I, 51, 22. Vigilantiae frater et Praejectae avunculus I, 513, 14. et Marcelli I, 280, 18. patruus Boraidis ac Iusti I, 128, 23. et Germani I, 482, 19. Theodoram coniugem summe amat I, 130, 11. Magister militum I, 52, 21. 59, 11. cum Iustino avunculo consors imperii I, 59, 11. id pro arbitrio moderatur I, 350, 6. solus imperat I, 60, 5. Belisarium Magistrum mil. Orientis creat, ac bello Persico praeficit I, 61, 3. Arethan Saracenorum regem constituit novo exemplo I, 89, 9. everti iubet Philarum templa I, 104, 4. legationem mittit ad Aethiopes et Homeritas I, 106,

3. Belisarium revocat ex Oriente, eoque Sittam mittit I, 107, 16. pacem cum Chosroë perpetuam sancit I, 113, 17. 353, 10. fervente seditione se domi tenet I, 121, 19. seditiosos placare studet I, 123, 15. ab Hypatio sibi timet I, 123, 15. spem habet in Belisario ac Mundo I, 126, 19. ingenti facta seditiosorum caede, Hypatium et Pompeium morte afficit I, 129, 11. Senatores damnatos restituit. *ibid.* Ioannem Cappadocem, nefarium hominem, impensius amat I, 130, 15. 134, 7. 135, 12. Erulos ad Christi fidem pertrahit II, 204, 1. et Abasgos II, 472, 13. et Tzanos I, 79, 9. Ilderici Vandalorum regis amicus I, 350, 4. ad Gelimerem scribit ipsius gratia I, 351, 11. de bello Vandalico deliberat I, 353, 12. divino id. monitu suscipit I, 356, 18. Tripolin recipit I, 356, 21. Sardiniam affectat I, 358, 15. bellum Vandalicum dat Belisario I, 360, 19. vox eius ominosa I, 361, 21. foedus init cum Amalasuntha I, 370, 13. ad Vandalorum procures scribit I, 380, 20. victori Belisario optionem dat redeundi Byzantium, vel morandi in Africa I, 442, 1. adoratur a Gelimere captivo I, 446, 20. huic Patriciatum negat, ob pervicaciam in haeresi I, 447, 5. Vandalos militiae Rom. ascriptos Iustinianos vocat I, 471, 14. Armenos, Tzanos ac Lazos male habet I, 164, 10. urbem Petram condit in Lazica I, 218, 4. Chosroem pecunia donat I, 137, 15. Amalasunthae parari domum Dyrhachii iubet II, 15, 13. Legatum ad eandem mittit II, 19, 5. post ipsius necem, Gotthis bellum indicit II, 25, 17. et suscipit II, 26, 2. Mundum in Dalmatiam, Belisarium in Siciliam mittit. *ibid.* Francorum reges ad belli societatem invitat II, 27, 9. scribit Italiae regi Theodato. II, 32, 8. et Gotthorum proceribus II. 35, 4. de Strata consilium habet I, 155, 3. accusatus a Chosroë quod Alamundarum Hunnosque in Persas sollicitaverit I, 155, 16. 165, 10. 197, 17. eum per literas a bello dehortatur I, 169, 7. Germanum in Persas mittit I, 178, 1. Callinicus acclamatur I, 190, 15.

293, 6. 532, 10. factioni Venetae favet. I, 203, 16. ad Chosroem victorem scribit I, 210, 7. conventis stare renuit I, 214, 7. Narsetem ex Italia revocat II, 235, 5. Belisarium cum Gotthis et Vitige rege captivo reversum, contra Persas mittit I, 215, 16. II, 272, 14. mandat ut irrumpat in fines hostium I, 222, 20. Persas captos in Italiam destinat I, 235, 20. iterum Belisarium Persis opponit I, 241, 10. eundem ex Oriente revocat, in Italiam remissurus I, 249, 4. II, 315, 15. laborantibus peste succurrit I, 256, 9. peste ipse corripitur I, 259, 7. irruptionem imperat in Persarmeniam I, 261, 7. inducias pangit cum Chosroë I, 281, 18. honorificentius legatum ipsius accipit I, 286, 2. II, 506, 20. copias in Lazicam mittit I, 287, 20. militare Magisterium Orientis dividit I, 176, 10. et Africae I, 513, 18. hac in parte consilium mutat I, 515, 4. dat regem Erulis II, 209, 9. coniuratione petitur II, 405, 13. et seq. ad multam noctem cum sacerdotibus libros sacros volvere solitus II, 409, 19. Galliae possessionem Francis asserit II, 417, 4. munita Pannoniae loca Langobardis attribuit II, 418, 9. Erulos liberalius habet II, 418, 21. Langobardis mittit auxilia in Gepaedes II, 426, 1. totus in controversiis de religione II, 429, 4. illius circa res Italiae oscitatio II, 432, 18. 440, 13. classem in Siciliam destinat II, 445, 13. bellum Gotthicum dat Germano II, 446, 2. Legatum de pace ad Chosroem mittit II, 506, 8. in Praefectos indulgentior II, 525, 21. inducias a Persis turpiter emit II, 536, 19. vectigal pendit Chosroi II, 539, 2. conficiendi serici rationem a monachis accipit II, 546, 17. Uturguros in Cuturguros excitat II, 552, 16. his sedes assignat in Thracia II, 352, 2. cur bello Gotthico Narsetem praefecerit II, 570, 2. 9, 571, 17. Gotthos delere statuit II, 586, 4. Legatum ad Francos mittit II, 587, 5. cum eorum legatis transigit II, 590, 12. icto cum Gepaedis foedere, Langobardos eorum hostes iuvat II, 592, 21.

Narsetem ad bellum Gotthicum liberalissime instruit II, 597, 14. Anni ipsius imperii, in hac notati historia IV. I, 81, 14. II, 331, 3. VI. I, 114, 3. VII. I, 362, 18. IX. II, 26, 4. X. I, 469, 21. XI. II, 75, 13. XIII. I, 170, 22. XVII. 287. b. XVIII. I, 299, 20. XIX. I, 281, 19. 532, 21. XXI. II, 475, 5. XXV. II, 538, 7. XXVII. II, 632, 7.

Iustinianus Germani filius et Iustinus frater II, 411, 10. 447, 13. iussus copias in Italiam ducere II, 451, 15. contra Sclavenos mittitur II, 591, 21. et in Gepaedes II, 593, 17.

Iustinus senior, Rom. dux I, 39, 18. 217, 11. Iustiniani avunculus I, 51, 21. Anastasio Aug. succedit I, 50, 9. Chosroem Romano more adoptare renuit I, 53, 13. Hypatium gradu movet I, 56, 16. Iberes recipit in fidem suam I, 57, 12. illis auxilia mittit, duce Petro I, 58, 4. quem educaverat I, 217, 11. huic Irenaeum sufficit I, 58, 14. Iustinianum consortem facit imperii I, 59, 11. Belisario Procopium adiungit consiliarium I, 59, 21. senio confectus et reip. tractandae rudis I, 350, 6. moritur I, 60, 3. pacem cum Vandalis coluit I, 344, 4. illo principe, Antiochia gravissimo terrae motu concussa I, 215, 9.

Iustinus Germani filius II, 447, 13. Iustiniani frater et Boraidis nepos II, 411, 19. Consul II, 410, 17. coniurationem in imperatorem aversatus, eius arcana elicit II, 412, 22. accusatus absolvitur II, 415, 7. contra Sclavenos mittitur II, 455, 12. 591, 21. et in Gepaedes II, 593, 17.

Iustinus Magister mil. per Illyricum, in Italiam missus II, 231, 4. dissidet a Belisario II, 231, 4. Faesulas obsidet II, 238, 11. 246, 7. et capit II, 259, 4. obsidetur Florentiae II, 298, 12. male cessat II, 302, 9. Ravennam ipsi committit Belisarius II, 329, 21. Narseti se adiungit II, 606, 18. Ravennae relinquitur II, 607, 15.

Iustitia quanti ad victoriam momenti sit I, 364, 13. 378, 14.

Iustus, Iustiniani ex fratre nepos, Hypatium capit I, 129, 1. adventante

Chosroës, se recipit Hierapolin I, 241, 14. in Persarmeniam irrumpit I, 262, 18. 267, 12. morbo obit I, 280, 15.
 Labula in Lucaniae montibus II, 396, I.
 Lactarius mons II, 638, 23.
 Langivilla, ager fertilis II, 80, 18.
 Langobardi Christiani Catholici II, 423, 8. Erulorum vectigales II, 200, 16. illos vincunt non sine miraculo II, 202, 16. societatem cum Gotthis inire renuunt II, 236, 11. donati munitis Pannoniae locis, ad Istrum consident; nihilominus Romanos infestant II, 518, 14. bello cum Gepaedibus suscepto sub Auduino rege, Iustiniani opem implorant II, 519, 10. et seq. et impetrant II, 426, 3. pacem conficiunt II, 426, 14. eorum lex de regni successionem II, 429, 10. cum Gepaedibus pugnaturi, terrore Panico dissipantur II, 550, 10. inducias pangunt II, 551, 19. renovato bello auxilia ab imp. accipiunt II, 592, 21. vincunt. *ibid.* in Italia Narses militans II, 598, 16. capitales Francorum hostes II, 600, 11. quidam in Thracia commorantes II, 602, 13. victor Narses, Langobardos remittit ob nimiam eorum licentiam I, 627, 19.
 Lapato, urbs Vazainae in Perside, quantum distet ab urbe Ctesiphonte II, 504, 8.
 Laribum urbs Africae II, 508, 13. 533, 18.
 Latiná via II, 74, 7. 154, 22. 164, 4.
 Laureata, locus maritimus in Dalmatia II, 431, 13.
 Laurus proditor suspenditur I, 413, 1.
 Lazarus Rom. dux in agro Veneto II, 430, 17.
 Lazica, olim Colchis II, 462, 10. eius situs, limites, urbes I, 289, 4. occidua est Iberiae I, 57, 3. multis firmata munitionibus I, 293, 9. 296, 12. propugnaculum adversus Hunnos Caucasios I, 283, 2. quam Persis commoda I, 219, 3. 283, 6. 22. II, 490, 9. confragosa I, 290, 4. sterilis I, 58, 20. 283, 25. sal in ea non fit I, 217, 3. media regio commentis de Medea et Iasone celebris I, 225, 8. trans Phasin vellus aureum olim asservatum II, 468, 9.

ultra hunc annum habitant Lazi II, 468, 5. optimi Christiani I, 283, 20. qua conditione Romanis subditi I, 216, 14. immunes erant. *ibid.* olim Persarum socii I, 219, 4. eorum Episcopi genti finitimae dant sacerdotes. 168. c. Rex Apsiliis quoque imperat II, 468, 22. Scymniae et Suaniae principes creat II, 467, 9. principatus insignia accipere solitus ab imperatore Rom. I, 216, 18. et uxorem ex ordine senatorio II, 498, 9. indigne subditus Praetori Romano I, 164, 12. Lazica Romanos inter ac Persas controversa I, 55, 1. Iustinus Aug. eo ducem mittit I, 58, 1. regionis castella limitanea Romani deserunt, Persae occupant I, 59, 5. nec vult reddere Chosroës I, 112, 1. tandem reddit I, 114, 5. Lazi pelles et mancipia rebus sibi necessariis permittunt. I, 217, 3. monopolio Petrae instituto vexati, ad Persas deficiunt I, 218, 14. eo profectus Chosroës, adoratur a rege Gubaze I, 225, 7. cur Lazicam affectarit II, 490, 6. vult illic classem aedificare I, 286, 16. dominatu Persico offensi Lazi. *ibid.* 283, 14. rebellant. II, 491, 7. in praelio fugiunt II, 493, 16. regionis partem Persae maximam tenent II, 535, 6. de illa per legatos disceptatio instituitur II, 536, 19. Lazi Romanis offensi II, 541, 1. eorum calamitas II, 544, 4. *vide* Colchis.

Lebanthae Mauri I, 504, 13. 508, 22. Ioannem Magistrum mil. vincunt I, 533, 15. iidem forte cum Leucathis, de quibus infra.

Lechaeum ad isthmum Corinthiacum II, 79, 7.

Legatis quis honos debitus II, 341, 7. 344, 17. adhiberi solitae custodiae Byzantii II, 539, 15. de iure Legatorum disceptatio II, 35, 4. Anatolius Theodosii Aug. legatus ad Vararanem Persarum regem I, 15, 2. Legati Cabadis ad Iustinum Aug. I, 51, 8. utriusque legati conveniunt frustra I, 55, 6. Iustiniani ad Homeritas legatus Iulianus I, 106, 5. Rufinus ad Persas I, 61, 9. 79, 18. Hermogenes ad eodem I, 92, 1. 107, 12. 108, 13. Legati Romani indigne Chosroi adu-

- lantur I, 111, 17. Ioannes et Iulianus ad eundem I, 182, 17. 186, 18. 191, 19. 196, 9. 197, 12. Constantianus et Sergius ad eundem I, 259, 21. 280, 19. Rhecinarus ad eundem I, 277, 10. Petrus Mag. Offic. ad eundem. II, 506, 7. Vitigis legati sacerdotes duo Ligures ad eundem I, 156, 8. 216, 2. II, 237, 9. Lazorum ad eundem I, 218, 20. Stephanus medicus Edessenorum legatus ad eundem I, 271, 12. Chosrois legatio gratulatoria ad Iustinianum I, 137, 11. Isdigunas Persa ad eundem I, 284, 11. iterum II, 506, 12. Theodati regis legati Liberius et Opilio ad eundem II, 23, 19. Rusticus sacerdos Rom. ad eundem II, 31, 6. Totilae legati Pelagius Diaconus ac Theodorus ad eundem II, 368, 20. Stephanus ad eundem II, 437, 17. Sandilis ad eundem II, 556, 5. Langobardorum et Gepaedum ad eundem II, 419, 14. Leudardus Theodebaldi Francorum regis legatus ad eundem II, 590, 11. Iustiniani Legatus ad Theodebaldum Leontius II, 587, 5. ad Gelimerem alii II, 351, 10. Demetrius et Hypatius Episcopi ad Romanum Pontificem, II, 17, 11. Alexander senator ad Amalasuntham II, 18, 12. Petrus Illyrius in Italiam II, 21, 7. Athanasius et Petrus ad Theodatum II, 32, 15. Abandanes Persa ad Belisarium I, 243, 3. Gotthorum legati ad eundem II, 168, 3. Albes Gotthus ad eundem II, 99, 15. Gelimeris Legati ad Theudin Visigoth. regem I, 404, 19. Francorum ad Vitigin II, 261, 18. Domnicus et Maximinus ad eundem II, 266, 4. Pelagius Diaconus Romanorum legatus ad Totilam II, 340, 14.
- Leo factione Asparis Marciano Aug. succedit I, 333, 1. pater Ariadnes uxoris Zenonis I, 340, 11. magnis sumptibus bellum parat in Vandalos, eique praeficit Basiliscum I. 335, 13. Asparem a se abalienat, *ibid.* Anthemium creat Occidentis imperatorem I, 336, 11. Gizericum terret I, 337, 14. classis illius profligatur a Vandalis I, 338, 12. 353, 16. Asparem et Ardaburium in Palatio occidit I, 340, 5. Basilisco ignoscit, inductus Verinae uxoris suae precibus. *ibid.* moritur I, 340, 11.
- Leo minor Aug. Zenonis et Ariadaes filius I, 340, 12.
- Leonianus dux occiditur II, 604, 7.
- Leontius Athanasii gener II, 413, 16.
- Legatus ad Theodebaldum Francorum regem II, 587, 10.
- Leontius filius Zannae, ac Rufini frater, dux Rom. in Africa I, 493, 7. rem fortiter gerit in Tumaris obsidione I, 499, 18.
- Leptis urbs Africae I, 382, 18. Leptis magna I, 502, 4. 503, 9.
- Lesbus insula I, 471, 18.
- Leucatae Mauri Leptin magnam armati accedunt I, 502, 4. ex illis octoginta a Sergio ad epulas invitati, orta rixa occiduntur I, 502, 14. hinc bellum I, 503, 11.
- Lencosyria, dicta Armenia minor I, 85, 1.
- Leudardus Theodebaldi Francorum regis ad Iustinianum legatus II, 590, 11.
- Leuderis Gotthus praesidii Romae Praef. II, 61, 8. urbe capta Byzantium mittitur II, 75, 8. Libanus mons, munitus praesidiis I, 60, 15. 186, 10. 224, 9. expositus Alamundaro I, 237, 1.
- Liberius senator Rom. Theodati regis ad Iustinianum legatus II, 23, 19. vir candido pectore II, 25, 5. Patricius II, 433, 2. classi praeficitur II, 440, 13. 445, 15. grandaeus ac belli rudis II, 445, 18. Syracusas sppellit II, 451, 20. Panormum petit II, 452, 19. revocatur II, 585, 4.
- Libidinis poena I, 344, 23.
- Libitinensis porta Circi I, 128, 20.
- Liburnia ubi sita II, 80, 7. recepta a Constantiano II, 38, 14. fit eius mentio II, 79, 1. 82, 19.
- Licelarius ob turpem fugam exauctoratur I, 59, 18.
- Liguriae situs II, 80, 17. divisa Alpibus a Gallia II, 62, 13. 64, 20. in ea ponit Procopius Mediolanum II, 74, 3. eo se confert Maiorianus Aug. I, 341, 19. in potestatem Gotthorum venit II, 234, 18. partem eius occupant Franci II, 586, 9. Ligures sacerdotes duo legati

- Vitigis ad Chosroem I, 156, 8. II, 237, 9.
- Lilybaeum Siciliae promontorium Vandalis donat Theodericus Italiae rex I, 346, 14. id a Gotthis repetit Belisarius Vandalorum victor I, 431, 14. super ea re Iustiniani et Amalasunthae epistolae II, 19, 9.
- Linguis exsectis locuti I, 345, 2.
- Lissa in sinu Ionio posita II, 37, 19.
- Literarum osiores Gotthi, illas virtuti militari adversari dicunt II, 13, 16.
- Locri Epizephyrij II, 80, 2.
- Logotherae, quale munus II, 284, 5. 368, 4.
- Longi muri: *vide* Muri.
- Longinus Isaurorum dux I, 90, 17. sub moenibus Romae animose pugnans occumbit II, 187, 7.
- Longobardi: *vide* Langobardi.
- Lucania II, 39, 7. 79, 20. 301, 21. conciliata imperatori II, 353, 2. ad eius angustias pugna II, 370, 4. ipsius montes II, 389, 16. binas habent fauces II, 395, 19.
- Lucas Ioannis pater I, 88, 20.
- Lucina cur dicta Bolosia II, 576, 16.
- Lunae incrementis accommodati aestus maris II, 9, 16.
- Lupus, machina muralis, describitur II, 104, 11. lupus animal micantes habet in tenebris oculos II, 181, 16. pilum mutat, non ingenium II, 556, 8. lupina capita habere creditus Pisidiae populus II, 394, 14.
- Lycaones in exercitu Belisarij I, 96, 6.
- Lycocranitae in Pisidia II, 394, 12.
- Lysippi multa Romae opera II, 570, 22.
- Maaddeni Saraceni Homeritis parent I, 100, 14. 106, 15.
- Macedones Seleucia et Ctesiphontis conditores I, 281, 2.
- Maeotis palus num mater Ponti Euxini II, 484, 20. in eum evolvitur, accepto Tanai II, 474, 11. 482, 15. illuc evadit mare mediterraneum I, 309, 17. vadum habet II, 477, 11. populi circumpositi II, 476, 12. illic Hunnorum sedes I, 48, 6. et Vandalorum I, 319, 6. Maeotidis accolae Rom. imperium incursant II, 490, 8.
- Magi a regibus Persarum consulti I, 18, 22. 27, 22. ignem inextinctum foveant I, 259, 17. omen capiunt ex impudentia meretricum Amidenarum I, 36, 20. ex hinnitu equi I, 172, 8. ex gestu Cabadis I, 211, 7. magiae stupenda vis I, 28, 5.
- Magister quis a Romanis dictus I, 39, 14. 61, 8. II, 238, 5. 506, 7. apud Persas I, 54, 10. et apud Lazos II, 502, 17. Hi Magistri Officiorum nominantur: Celer, Hermogenes, Petrus.
- Magister militum fuit Iustinianus I, 52, 21. 59, 11.
- Magistri militum in praesenti Patrius et Hypatius I, 39, 16. Artabanes II, 406, 14. Svartuas II, 593, 18. in praesenti simul et per Armenias, Sittas I, 74, 15.
- Magister mil. per Armenias Ponticis imperat II, 525, 18. hoc honore functi sunt Sittas, Valerianus, Dorotheus, Bessas. Magister mil. in Persarmenia Nabedes: in Africa, Salomon, Germanus, Sergius, Areobindus, Artabanes, Ioannes Pappi frater: in Thracia, Chilbudius, Artabanes, Germanus: in Illyrico, Mundus, Vitalius, Iustinus, Ioannes Vitaliani nepos: in Oriente, Anatolius, Areobindus, Hypatius, Belisarius, Buzes Martinus: in Italia, Demetrius. Magistri peditum Ioannes, Domnicus: *vide haec nomina propria suis locis*. Iustinianus bifariam divisit militare magisterium Africae I, 513, 15. et Orientis, inter Belisarium et Buzem I, 176, 10.
- Magistratus apud Persas haereditarii I, 32, 16.
- Magna Graecia II, 80, 1.
- Magnetici scopuli non sunt in mari Rubro, ut multi existimant, I, 101, 18.
- Magnus equitum dux in Gotthos II, 26, 15. Neapolin tentat per aqueductum II, 50, 2. 51, 13. Ravennam commeatibus intercludit II, 460, 17. Auximi obsessus II, 321, 18.
- Maorianus Aug. vir maximus I, 340, 15. mutato habitu ac fucata coma, exploratum it Gizerici vires I, 341, 3. dysenteria moritur I, 342, 4.
- Maiorica iusula I, 312, 11. recipitur a Romanis I, 230, 21.
- Malea periculosa I, 367, 1.
- Maleventum urbs, dicta postea Beneventum II, 77, 8.
- Mamas Episc. Darenus I, 138, 4.

- Mammas** locus provinciae Byzacenae I, 453, 3.
- Mandracium**, portus Carthaginis I, 392, 4. 393, 17. 394, 2. 442, 13. 520, 4.
- Mantua** urbs II, 290, 23.
- Marcellianus** Dalmatiae dominatum occupat I, 336, 18. Sardiniam Vandalis eripit I, 337, 4. ex insidiis perit I, 339, 20.
- Marcellus** Iustiniani Aug. ex sorore nepos I, 280, 18.
- Marcellus** dux I, 63, 6. custodiis Palatinis Praef. I, 134, 2. vir egregius II, 412, 5. Ioannem Cappadocem Praefectum Praet. invadit I, 134, 15. coniurationem patefacit II, 414, 21. libera voce Germano apud imperatorem patrocinator II, 416, 1.
- Marcellus** foederatorum dux in bello Vandalico I, 359, 12. 420, 16. Numidiae Dux I, 481, 14. occiditur a Stoza contra datam fidem I, 482, 17.
- Marcentius** Byzacii dux I, 523, 12. Adrumetum servat I, 526, 16. equitum dux in bello Gotthico II, 164, 2.
- Marcianus** Aspari a secretis I, 326, 7. capto a Vandalis, aquila supervolans dat omen imperii I, 326, 5. dimittitur, pollicitus se nunquam bellum Vandalis illaturum I, 326, 22. stetit promisso, ad imperium evectus I, 327, 4.
- Marcianus** dux sub Belisario I, 359, 16.
- Marcianus** nobilis Venetus II, 291, 1.
- Marcias** Gotthorum dux in Gallia II, 71, 13. revocatus a Vitigi II, 73, 11. 82, 5. Romam trans Tiberin obsidet II, 95, 15. 134, 18.
- Mare aestum** habet mirabilem ad Ravennam II, 9, 1. inundat II, 595, 8. *vide*, Mediterraneum mare, et Rubrum, et Oceanus: Mare Adriaticum a Tyrrheno Melita et Gaulus dividunt I, 372, 14.
- Maria**, uxor Hypatii, laudatissima foemina, maritum retrahit, raptum a plebe ad imperatoriam dignitatem I, 124, 3.
- Mars** apud Thulitas deorum maximus, humanis hostiis colitur II, 208, 11.
- Martis** oecus I, 121, 7.
- Martianus**, simulato ad Totilam transfugio, Spoletium recipit II, 374, 6. 21. 375, 8.
- Martinus** a Romanis datus obses Persis I, 111, 7. Daram propugnat I, 212, 9. Magister mil. Orientis I, 261, 14. in Persarum fines irrumpit I, 262, 16. pugnat I, 265, 1. Edessam defendit I, 270, 18. agit cum Persis I, 273, 12. 274, 19. cum Chosroë pacem componit I, 280, 9.
- Martinus** foederatorum dux in bello Vandalico I, 359, 11. 361, 15. 367, 12. 420, 15. fervente in Africa seditione in Numidiam a Salomone mittitur I, 474, 20. Byzantium revocatur I, 493, 8. in Italiam missus. II, 116, 10. eo pervenit II, 325, 19. Gotthos vincit II, 128, 14. in campo Neronis dimicat II, 150, 15. Antoninam deducit II, 160, 2. 161, 8. Romam reversus II, 164, 15. Ariminum mittitur II, 188, 7. in via Petram pertusam expugnat II, 190, 3. Ariminum petit II, 213, 8. 216, 15. Mediolano succurrere iussus, cunctatur II, 229, 1. 230, 14. Dertonam occupat II, 238, 21. castris exuitur a Francis II, 229, 11. 250, 8. Alpium Cottiarum castella recipit II, 265, 13. cum Belisario victore Byzantium redit II, 280, 4. Romanorum dux in Lazica II, 548, 22.
- Martius** ante Numam mensium primus II, 118, 1.
- Martyropolis** ubi sita I, 107, 22. ei proximus fluvius Nymphius. *ibid.* et I, 42, 16. obsessa a Persis frustra I, 111, 9. vicinum habet Phisonem castellum I, 262, 7.
- Massagetae** *ἰπποτοξόται* I, 359, 20. merobibi I, 364, 4. dicti Hunni: *vide* Hunni.
- Massilia** Phocensium colonia, Francorum regibus subdita II, 417, 8.
- Massonas** Mephaniae fil. Maurorum Numidiae princeps, stat a Romanis I, 465, 4.
- Mastinas** Maurorum Mauritaniae princeps I, 465, 7. Mastigas dicitur I, 501, 10.
- Matasuntha** Amalasunthae filia, Vitigis uxor invita II, 61, 11. cum Ioanne agit de prodenda Ravenna II, 185, 22. horrea incendi iubet II, 264, 11. Vitige mortuo, Germano nubit II, 447, 1.
- Mauri** a Palaestinis orti, quos Iosue debellavit I, 450, 22. impii ac per-

fidi I, 442, 17. 467, 13. 517, 10. 519, 2. solae apud ipsos foeminae vaticinantur I, 443, 7. plures habent uxores I, 452, 20. quarum ope iuvantur in bello I, 453, 6. quibus utantur armis I, 454, 16. ad obsidiones oppugnationesque urbium parum exercitati I, 508, 19. levipedes II, 120, 11. victu asperrimo contenti I, 434, 13. quo pacto panem coquant I, 438, 15. nomen suum retinent sub Gizerico I, 343, 21. Mauri montis Aurasii incolae I, 345, 7. 462, 19. Mauri Tripolitani in templa Christianorum pii, ex impiis Vandalis victoriam clarissimam referunt I, 346, 20. Mauri Byzaceni eosdem praelio fundunt I, 349, 20. Mauri Mauritaniae domini a Gadibus ad limites Caesareae I, 451, 7. 501, 5. Mauri Barbaricini in Sardinia, latrones I, 469, 1. Mauri Leucathae et Lebanthae: *vide haec duo vocabula in lit. L.* Maurorum reguli insignia principatus ab imperatore Rom. accipere soliti, ea petunt a Belisario I, 406, 15. et a Sergio I, 502, 4. quatenus ea fuerint I, 406, 21. Maurorum stupenda clades I, 462, 1. pulsus Numidia I, 501, 5. Adrumetum astu capiunt I, 510, 8. astu inde pelluntur I, 511, 22. Afros crudelissime vexant I, 512, 14. Belisario militant in Oriente I, 244, 5. et in Italia II, 26, 18. 120, 5. 137, 17. Mauri cuiusdam vulnus mirabile et pertinacia II, 243, 17. in Africa a Mauris quies II, 549, 20.

Mauricius Mundi filius II, 33, 9. Theodimundi pater II, 287, 17. Aruthi socer II, 599, 9. de eius caede Sibyllinum oraculum II, 33, 22.

Mauritania prima, dicta etiam Zaba I, 501, 6. eius metropolis Sitiphis I, 501, 7.

Mauritania secunda metropolin habet Caesaream I, 501, 9. ab hac urbe ad Gades usque dominabantur Mauri I, 451, 8.

Maxentius Constantini Scutarius II, 179, 1. 180, 12.

Maxentius Belisarii Protector, vir fortis II, 89, 1.

Maximinus senator legatus ad Viti-
gin II, 266, 5. Praefectus Praet.

Italiae II, 302, 13. eius timida cunctatio II, 305, 3.

Maximinus Theodori satelles tyrannidem affectat in Africa I, 490, 18. 491, 8. suspenditur I, 492, 20.

Maximus senior, tyrannus, a Theodosio Magno de medio tollitur I, 328, 4. illius clades festo annuo Romae celebratur. *ibid.*

Maximus iunior, senator, e stirpe Maximi senioris tyranni I, 328, 3. ignarus ac deceptus, uxorem obicit libidini Valentiniani Aug. I, 328, 11. ut illum perdat, Aetio creat exitum I, 329, 10. Valentiniano occiso, tyrannidem invadit, eiusque uxorem Eudoxiam sibi per vim toro iungit I, 331, 8. discerpitur a Romanis I, 332, 6.

Maximus senator ac Patricius Rom. II, 121, 13. 363, 14. occiditur a Gotthis II, 633, 6.

Mebodes inter Persas Magister, legatus Cabadis I, 54, 14. Seosem defert I, 55, 10. Cabadis testamentum scribit I, 109, 17. legitque in Persarum comitiis I, 110, 3. eius mors tragica I, 119, 1.

Medea et Iason in media Colchide egerunt I, 225, 8. II, 468, 14. Absyrto perempto, aufugiunt II, 465, 13. Medae oleum, naphtha II, 512, 16.

Medenus, urbs Numidiae I, 427, 14.

Medi, pro Persis, a Procopio dicti I, 13, 4. et alibi *vide Persae*. Medica vestis, hodie dicta serica I. 106, 13. 434, 18.

Medici, quorum fit mentio, hi sunt: Elpidius, Pegasius, Stephanus, Theoctistus, Tribunus.

Mediolanum urbs Liguria II, 74, 3. eius situs II, 178, 2. Occidentis maxima, secundum Romam. *ibid.* et II, 229, 13. obsidetur a Gotthis et Burgundionibus II, 228, 23. laborat fame II, 232, 12. capitur ac diruitur cum ingenti civium strage II, 234, 7. eius antistes Datus II, 177, 20.

Medisinessas Maurorum princeps, in Romanos rebellis I, 448, 13. 449, 4.

Mediterraneum mare ab Oceano infunditur I, 309, 16. ipsius littorum mensura I, 310, 17. cursus II, 482, 2. terminus I, 487, 15. *vide Mare.*

- Megara** quanto dissita spatio Athenis I, 312, 4.
- Megas Episc. Beroeensis**, Antiochenorum legatus ad Chosroem I, 179, 11 180, 17. Antiochiam redit I, 182, 15. reversus ad Chosroem. pro civibus suis ipsum exorat I, 183, 9.
- Melamarum** apud Trapezuntios II, 464, 3.
- Melanchlaeni**, Scythae II, 476, 19. sic olim vocati Gotthi I, 312, 20.
- Melas sinus** I, 168, 6. II, 79, 10.
- Meleager Diomedis patruus**, apri Calydonii dentes in praemium retulit II, 77, 23.
- Meligedius Perusiam Narseti** dedit II, 629, 11.
- Melita insula** II, 452, 16. mare Adriaticum a Tyrrheno dividit I, 372, 14.
- Melitene**, Armeniae minoris caput I, 85, 3.
- Membresa urbs Africae** I, 476, 21.
- Menephese**, urbs Byzacii I, 509, 7.
- Mephanias Maurus**, pater Massonae, a Iabda genero occisus I, 465, 5.
- Mercurii fanum**, oppidum Africae I, 337, 12. 384, 3. 392, 5.
- Mermeroës Persarum dux**, bis a Romanis victus I, 74, 10. 75, 4.
- Martyropolin obsidet** I, 107, 21. obsidionem solvit I, 111, 8. missus in Lazicam I, 288, 12. 292, 22. clisuris Romanos deturbat I, 293, 22. nova arte ruinas Petrae instaurat I, 295, 5. circa Dubios stativa habet I, 297, 20. quid in Lazica egerit II, 524, 19. 526, 20. Archaeopolin obsidet II, 528, 3. accepta clade obsidionem solvit II, 535, 4.
- Muchiressin occupat** II, 535, 5. et cast. Uchimerium II, 543, 9. eius ad Gubazem regem epistola II, 544, 17. conatus irriti II, 548, 8.
- Meschi Christiani et Iberibus subditi** II, 467, 15. 468, 22.
- Mesopotomia unde nacta nomen** I, 85, 10. eius pars dicta Armenia. *ibid.* urbes habet munitissimas I, 87, 4. aestuosa I, 236, 14. vexata ab Alamundaro I, 88, 5. et a Chosroë I, 267, 16. Ducis Mesopotamiae sedes urbs Dara I, 111, 22. olim Constantia. *ibid.* Dux Mesopotamiae Ioannes I, 216, 6.
- Messana Siciliae urbs** II, 38, 19. quantum Crotonae distet II, 297, 16. oppugnatur a Totila II, 445, 3.
- Messuas**, navale Carthagini I, 474, 18.
- Metaxa**: *vide Sericum.*
- Methone** I, 367, 11. 368, 15.
- Metropolis quae a Romanis dicatur** II, 239, 3.
- Michaëlis Archang. templum in Daphne** I, 199, 23. alterum ad Tretum. *ibid.*
- Milliaria** *xxx.* quot stadia conficiant II, 57, 16.
- Milvius pons** II, 94, 3. intactus a Gotthis II, 382, 1.
- Mindes Isaurus** II, 436, 11.
- Mindon**, locus finitimus Persis I 7. 81, 4.
- Minorica insula** I, 312, 11. recipitur a Romanis I, 430, 21.
- Minturnae** II, 387, 10. 388, 5.
- Miracula** I, 35, 6. 201, 11. 345, 2. II, 202, 10.
- Mirrhanes**, nomen dignitatis Persicae I, 62, 6. *vide Perozes.*
- Mirrhanes**, nomen Praefecti praesidio Petrae I, 293, 15.
- Mochoresis urbs Lazicae** I, 289, 11. *vide Muchiresis.*
- Molatzes Libani dux**, succurrit Antiochia I, 186, 10. turpiter fugit I, 188, 21.
- Moletrinae Romae** II, 97, 23.
- Monachi Christianorum moderatissimi** I, 37, 17. in divino cultu exercitatissimi I, 521, 1. eorum culpa capitur Amida I, 37, 20. duo ex India profecti, rationem conficiendi serici Romanis tradunt II, 546, 17.
- Monomachia**: *vide singulare certamen.*
- Monopolium in urbe Petra** I, 218, 10. 289, 18.
- Monsferetrus**, castellum II, 188, 3.
- Mopsuestia** I, 195, 9.
- Moraides Belisarii stipator** I, 380, 1.
- Morras Gotthus**, Urbini Praef. II, 188, 2. dedit se Belisario II, 223, 2. Praef. Acherontiae II, 597, 5.
- Moses Hebraeorum dux sapiens** I, 449, 12.
- Mucella**, Italiae locus II, 299, 2.
- Muchiressis**, Lazicae regio II, 461, 18. illac Romanis iter in Scymniam ac Suaniam II, 536, 14. 543, 3. eius foelicitas II, 535, 7. tenetur a Persis II, 535, 5. 544, 11. 549, 12.

Muicurum, locus Salonis proximus II, 431, 6.

Mundilas Belisarii Protector II, 127, 4. Procopium deducit II, 158, 22. pugnat II, 166, 2. 187, 8. Mediolanum missus II, 194, 17. vicinas urbes praesidiis munit II, 196, 14. obsessus, frustra suos a deditione dehortatur II, 232, 22. capitur II, 234, 7.

Mundus Magister mil. per Illyricum, stipatus Erulis I, 126, 20. seditio-
sos in Circo invadit ac caedit I, 128, 17. missus in Dalmatiam contra Gotthos II, 26, 4. Salonas capit. II, 27, 18. Mauricii filii necem ulciscens, occumbit II, 33, 14. de eius morte Sibyllinum oraculum II, 33, 22.

Munitiones novae ne Persae et Romani in suis finibus facerent, utrinque cautum I, 15, 13. contra id venit Anastasius Aug. I, 49, 19. 81, 5. et Iustinianus I, 60, 10. 81, 5.

Mutili successione regni apud Persas exclusi I, 50, 19. II, 506, 1.

Muri longi ad sinum Melanem I, 168, 7. Muri longi Byzantio paulo amplius diei unius itinere dissiti II, 456, 18.

Myronis bucula ubi posita II, 571, 3.

Nabatae: *vide* Nobatae.

Nabedes Persa, Praef. praesidio Nisibeno I, 229, 20. in Romanos erumpit I, 231, 11. Magister mil. in Persarmenia I, 260, 7. Romanos vincit Anglone I, 263, 16. quid in Lazica egerit II, 498, 4.

Naisus urbs II, 449, 11.

Nani in Corsica insula II, 591, 17.

Naphtha seu Medae oleum II, 512, 16.

Nar fluvius, Narniae nomen dedit II, 85, 10.

Narniae situs II, 85, 2. unde nomen nacta II, 85, 9. pons eius mirabilis *ibid.* viae Flaminiae apposita II, 189, 8. Tusciae munitissima II, 81, 7. recipit eam Narses II, 629, 3.

Narses Persarmenus, sacrarum largitionum Comes I, 79, 3. Eunuchus I, 134, 2. Ioannem Cappadocem invadit I, 134, 15. mittitur in Italiam II, 199, 4. iungit copias cum Belisario, ipsumque hortatur *Procopius III.*

ut succurrat Arimino II, 210, 14. eo se confert II, 213, 2. dissidet a Belisario II, 217, 18. 221, 6. ab ipso discedit II, 222, 21. Mediolano suppetias mittit II, 232, 2. Byzantium revocatur II, 235, 5. Erulos sibi adiungit II, 330, 9. Chilbudii imposturam detegit II, 337, 7. cur bello Gotthico praepositus II, 570, 2. et *seq.* eius copiae et apparatus II, 597, 14. Francis transitu prohibentibus, quam viam inierit II, 600, 7. 601, 18. Ravennam pervenit II, 606, 18. Ariminum petit II, 607, 15. progressus, castra metatur ad Busta Gallorum II, 610, 3. Totilam officii admonet II, 610, 13. suos hortatur ad praelium II, 614, 7. disponit aciem, statque in cornu sinistro II, 618, 5. colloqui de pace abnuat II, 620, 2. eius providentia II, 621, 14. occiso Totila, insignem victoriam refert II, 623, 7. 624, 18. et *seq.* in Deum gratus II, 627, 16. Langobardos remittit II, 627, 19. Narniam, Spolegium ac Perusiam recipit II, 629, 3. et Romam II, 629, 20. urbis claves ad Imp. mittit II, 632, 9. Portum, Nepa ac Petram pertusam recuperat II, 634, 20. confert se in Campaniam II, 636, 9, ad flu. Dracorem castra metatus II, 637, 20. praeliatur II, 639, 8. occiso rege Teia, pacem Gotthis ea lege concedit, ut ex Italia migrent II, 642, 14. Cumas aliaque loca munita recipit II, 643, 2. eius elogium II, 199, 5. 599, 14.

Narses Persarmenus, Aratii et Isaacii frater, vincit in Armenia Belisarium I, 59, 13. ad Romanos cum matre transfugit I, 79, 3. Philarum Praef. evertit Gentilium templum I, 104, 6. in Italiam Belisarium secutus I, 59, 16. II, 199, 5. classem ducit Ariminum II, 213, 2. operam navat obsidioni Auximi II, 257, 19. Belisario suspectus II, 270, 2. Erulos et Armenos in Persarmeniam ducit II, 261, 15. Collegis cunctationem exprobrat I, 264, 7. fortiter dimicans moritur I, 265, 14.

Naves sine ullo ferro compactae I, 101, 15. navis Aeneae, asservata

- Romae, describitur II, 573, 3. navis lapidea in Corcyra Iovi Casio posita II, 576, 5. altera Dianae in Euboea II, 575, 16. navigandi ratio I, 366, 12. *νομεῖς* quid in navi II, 573, 20.
- Naupactus urbs, terrae motu eversa II, 595, 1.
- Nazares Illyrici Comes II, 321, 12. contra Sclavenos mittitur II, 455, 12.
- Neapolis in Campania, praefectum habet Vliarin Gotthorum II, 19, 1. urbs parva. 317. b. sed munitissima II, 39, 9. 44, 22. antiqua II, 48, 20. obsidente Belisario, cives deditionem cogitant II, 42, 11. consilium mutant II, 44, 18. in aquaeductu munitur via II, 47, 1. illac capitur urbs II, 51, 10. resistunt Iudaei II, 53, 1. clades II, 53, 11. Belisarii humanitate sedatur II, 54, 1. urbi praeficitur Herodianus II, 73, 14. in foro ominosus lapsus statucae Theoderici II, 116, 18. Procurator in ea urbe II, 304, 4. obsessa a Totila II, 304, 9. captaque II, 306, 13. moenibus spoliatur II, 309, 17.
- Nepa, Tusciae cast. II, 635, 1.
- Nephthalitae: *vide* Ephthalitae.
- Nepos Imperator I, 342, 6.
- Neronis campus Romae trans Tiberin II, 94, 6. 131, 19. 132, 16. pugna ibi edita II, 137, 16. 148, 3. 151, 24. illic stadium II, 145, 10.
- Nika seu *Vince*, tessera et nomen seditionis Byzantinae I, 121, 13.
- Nicetas pater Ioannis Ducis Rom. I, 63, 5.
- Nicopolis II, 577, 1.
- Nilus flu. Asiam ab Africa dividit II, 482, 5. 484, 13. eius origo ignota II, 62, 6. scopuli I, 102, 17. insula Philae I, 103, 20. ripam incolunt Nobatae I, 102, 20 insolita inundatio II, 398, 40.
- Nisibis, quantum dissita a flu. Tigri I, 54, 18. ab urbe Amida I, 49, 13. et a Sisaurano I, 232, 16. vicina Darae I, 61, 16. munitissima I, 232, 13. horrea habet militaria I, 235, 6. opportuna Persarum irruptionibus I, 85, 16. in eius agrum intrat Licelarius I, 59, 18. et Belisarius I, 228, 19. ubi et confligit I, 231, 11. illic Cho-
- roës cum Legatis Rom. de pace egerat I, 112, 20.
- Nobatae ad Nili ripas I, 102, 9. Oasin prius circumcolebant I, 102, 21. illis assignata pensio I, 103, 11. eorum perfidia I, 103, 21. Isin, Osirin et Priapum colunt I, 104, 2.
- Νομεῖς* quid in navi II, 573, 20.
- Nominum abusus I, 358, 23.
- Norici II, 80, 12. Noricum urbs donata Langobardis II, 418, 10.
- Novaria urbs II, 196, 16.
- Nuceria urbs, Dracone alluitur II, 637, 20.
- Numa rex annum apud Rom. mutat II, 118, 2.
- Numidia urbs I, 450, 9. Numidia regio ducem habet I, 481, 10. 515, 15. in ea urbs Hippo regius I, 324, 21. mons Aurasius I, 345, 9. mons Pappua I, 427, 6. Numidiae Mauri obsequium Belisario spondent I, 406, 13. rebellant I, 442, 17.
- Nymphius flu. ad Martyropolin labitur I, 42, 16. 108, 3. Persas a Romanis disternat *ibid.* trans illum Arzanene I, 42, 17. 217, 10.
- Oamer: *vide* Hoamer.
- Oasin urbem circumcolebant Nobatae I, 102, 21.
- Obbane ad Euphratem I, 205, 9.
- Oblivionis castellum in Perside, unde sic dictum I, 30, 1.
- Obsidio Amidae, Antiochiae, Archaeopoleos, Arimini, Auximi, Beroeae, Darae, Edessae, Mediolani, Neapolis, Pappuae montis, Petrae in Lazica, Petrae pertusae in Italia, Romae, Sisaurani, Surorum: *vide* horum locorum nomina.
- Occasionis momentum I, 19, 22. 158, 2.
- Occidentis imperium laceratur II, 416, 13. 417, 22. eius mensura I, 309, 15.
- Oceanus num terram ambiat universam nescitur I, 309, 13. Hispaniam et Galliam alluit II, 62, 10. procul abest a Rhiphaeis montibus II, 482, 21. Oceanus Borealis, eiusque insulae II, 559, 5. 19.
- Ochon, Erulorum rex, occisus a subditis II, 204, 15.
- Octava, locus Armeniae I, 75, 11.
- Odoacer Italiae rex, tertiam agrorum partem suis concedit II, 6, 19.

- triennio obsessus Ravennae a Theoderico II, 9, 20. post pacti-
onem ab illo occiditur II, 11, 6.
regno potitus decennio 401. b. Vi-
sigotthorum ditionem ad Alpes pro-
pagari sivit II, 64, 17.
- Odonachus, Rom. dux. II, 498, 3.
525, 4. Archaeopolin servat. II, 530,
5. *seq.*
- Odonathus Saracenorum rex, Zeno-
biae maritus, Imperii Rom. asser-
tor I, 171, 20.
- Oecus Martis I, 121, 7
- Oenochalaci, Armeniae locus I, 160.
16.
- Oilas Praetorianus II, 127, 11.
- Officiorum Magister: *vide* Magister.
- Oldogando Hunnus, praesidii Perusini
Praef. II, 375, 5.
- Oleum Medae, naphtha II, 512, 16.
- Olybrius Gizericum fautorem habet
I, 336, 14. paulo post susceptum
Occidentis Imperium occiditur I,
340, 9. gener fuerat Valentiniani,
Placidiae iunctus matrimonio I, 332,
21, 336, 14. socer Areobindi I,
39, 12.
- Olybrius Patricius Rom. II, 363,
15.
- Omen Imperii captum ex aquila su-
pervolante I, 326, 5. omen victoriae
ex igne in summis hastis micante
noctu I, 416, 13. ex puerorum ludo
II, 89, 10. ex bove castrato II,
571, 5. Omen urbis capiendae, ex
fuga ciconiae cum pullis I, 330,
14. ex impudentia meretricum I,
36, 19. ex equi hinnitu I, 172, 7.
Omen urbis non capiendae, ex
gestu Cabadis regis I, 211, 9.
Omen prosperitatis, ex vino redun-
dante II, 427, 17. ex fonte mira-
bili I, 377, 21. Omen infelix ex
iussu Iustiniani I, 361, 18. ex mon-
stro II, 534, 5. ex lapsu statuae
Theoderici II, 116, 21. Omen An-
tiochenae calamitatis I, 195, 1.
vide Cometa.
- Onager, machina muralis II, 104, 11.
- Opilio Senator Rom. Theodati ad
Iustinianum Legatus II, 23, 19.
25, 7.
- Opsites Abasgiae rex II, 499, 1.
502, 4.
- Opsites Lazicae rex, Gubazis patru-
us, Theodoraе maritus II, 498, 9.
- Optaris Theodatum regem, a quo
fuerat offensus, perimit II, 58,
10.
- Optio quis a Romanis dictus I, 381,
14. 499, 1.
- Oratio piscatoris, vitam suam gra-
tificantis regi suo I, 23, 2. ru-
stici ad insidias pertrahentis I, 44,
5. Procli Quaestoris, dissuadentis
adoptionem Chosrois I, 52, 7. Mir-
rhanis ante pugnam I, 68, 2. et
Belisarii I, 69, 5. Rufini Legati
ad Cabadem regem, et Cabadis
ad Rufinum I, 79, 18. Alamun-
dari dantis consilium Cabadi I, 86,
12. Belisarii dehortantis a praelio
temerarios I, 92, 3. Azarethae suos
animantis I, 93, 19. Caduceatorum
ad Persas Martyropolin obsiden-
tes I, 110, 14. Origenis senatoris,
seditiosorum impetum reprimentis
I, 124, 15. Theodoraе Aug. sane
animosa I, 125, 21. Legatorum Vi-
tigis bellum Chosroi suadentium
I, 156, 20. Principum Armeniae
in idem argumentum I, 163, 9. Bu-
zis Hieropolitanos fallentis I, 176,
18. Chosrois ad Megan Episco-
pum, et Episcopi deprecantis pro
suis civibus I, 183, 16. Zaberga-
nis Chosroem ad iram provocan-
tis I, 190, 20. Chosrois misericor-
diam simulantis, capta Antiochia
I, 191, 20. Legatorum ad Chos-
roem expostulatoria I, 196, 10.
Lazorum a Romanis deficientium
ad eundem I, 218, 21. Belisarii
consultantis I, 229, 6. altera I,
233, 5. Ioannis filii Nicetae, Be-
lisarium admonentis I, 237, 6. Be-
lisarii ad legatum Chosrois I, 245,
2. Stephani medici, apud Chos-
roem deprecatoris I, 271, 16. Io-
annis Cappadocis bellum Vanda-
licum dissuadentis I, 354, 19. Be-
lisarii ad exercitum de servanda
disciplina militari I, 364, 13. eius-
dem et Archelai de exscensione
facienda deliberatio I, 373, 4. 375,
9. eiusdem hortantis exercitum ad
modestiam I, 378, 14. eiusdem ad
praelium animantis I, 387, 10. 413,
20. Salomonis ante pugnam I,
454, 7. 459, 19. Maurorum prin-
cipum militaris I, 456, 1. Belisa-
rii et Stozae suos ad pugnam hor-
tantium I, 477, 8. 478, 23. Sto-
zae Romanis militibus defectionem

suadentis I, 481, 21. Germani milites ad officium revocantis I, 484, 12. Salomonis in obsidione Tumaris I, 497, 21. Gregorii Artabanem patrum impellentis ad Tyranni caedem I, 524, 2. Petri Legati de Legatorum iure II, 35, 4. Stephani Neapolitani et Belisarii Neapolin obsidentis II, 39, 18. Pastoris deditioem dissuadentis II, 42, 21. Belisarii urbis captae mala commemorantis II, 48, 11. eiusdem hortantis milites ad humanitatem II, 54, 3. Stephani et Asclepiodoti invicem conviciantium II, 55, 16. Vitigis regis, cunctationem suadentis II, 59, 4. eiusdem de societate cum Francis ineunda II, 71, 18. Albis Gotthorum Legati et Belisarii de pace II, 99, 18. Belisarii hortantis ad praelium II, 130, 15. Romanorum et Belisarii II, 156, 7. eiusdem cum Gotthorum Legatis colloquium II, 168, 5. Ioannis ante pugnam II, 193, 6. Narsetis, Belisarium admonentis II, 210, 17. Belisarii et Narsetis constitantium II, 218, 23. 220, 8. Pauli ad cunctabundos II, 229, 10. Mundilae dehortantis a deditioe II, 232, 22. Procopii dantis consilium Belisario, et Belisarii illud militibus declarantis II, 241, 24. Legatorum Francorum ad Vitigin II, 261, 19. Legatorum Belisarii ad eundem II, 262, 18. Gotthorum et Uraiae de regno capessendo II, 273, 3. Hdi-badi suadentis ut regnum Belisario deferatur II, 274, 21. Artabazis cautionem necessariam esse ostendentis II, 293, 20. Totilae regis ad pugnam II, 294, 23. eiusdem Neapolitanos ad deditioem invitantis. II, 306, 19. eiusdem contra scelorum impunitatem II, 313, 7. Belisarii ad officium milites revocantis II, 319, 9. Totilae ad Pelagium Diaconum pro Romanis obsessis deprecatores II, 341, 7. Pelagii ad Totilam II, 344, 15. Totilae ad suos de cultu iustitiae II, 365, 19. eiusdem excusatoria II, 382, 19. Arsacis Artabanem instigantis ad coniurationem II, 409, 14. Langobardorum in Gepaedes apud Imperatorem

II, 420, 7. Gepaedum in Langobardos II, 423, 14. Gubazis regis ad subditos II, 491, 18. Romani militis Persas desperatione actos hortantis ut se dedant II, 518, 7. Odonachi desperantis II, 530, 10. Sandilis Uturgurorum regis lepida expostulatio II, 556, 6. Ioannis ante certamen navale II, 579, 12. Ducum classis Gotthicae II, 581, 4. Leontii Legati ad Theobaldum Francorum regem II, 587, 11. Theobaldi ad Leontium II, 589, 11. Narsetis et Totilae ante pugnam II, 614, 8. 615, 18.

Orbis divisio in Asiam et Europam I, 309, 13. in tres partes II, 484, 4.

Orestes cum Iphigenia sorore e Tauris fugit I, 83, 12. utraque Comana ab ipso condita et nacta nomen ab eius coma I, 83, 22. II, 480, 7. illius furor, poena matricidii I, 84, 16.

Orestes, pater Augustuli, Imperium administrat II, 6, 7. interficitur a militibus II, 6, 17.

Orestes Patricius Rom. II, 363, 15. Consul II, 389, 1.

Orientis Imperium vexat incursibus Gizericus I, 334, 22 eius mensura I, 311, 19. Praef. Praet. Orientis, et Magister mil. Orientis: *vide* Praefectus et Magister.

Origenes Senator seditiosos admonet I, 124, 15.

Orocasias, vertex Antiochiae I, 178, 9.

Orontes flu. Antiochiam alluit I, 178, 6. 186, 14. 191, 14.

Orthaias Maurorum Numidiae princeps stat a Romanis I, 465, 4. ubi sita, illius regio I, 466, 12. ipsius dubia in Stozam fides I, 487, 9.

Osiris a Blemybus et Nobatis colitur I, 104, 2.

Osroëne nomen habet a rege Osroë I, 85, 13. eius oppida munitissima I, 87, 4.

Osroës rex, foederatus Persarum I, 85, 14.

Ostia urbs II, 358, 19. ubi sita II, 124, 9. eius via II, 124, 23. 173, 12. Romanorum navale II, 159, 8. 164, 12. II, 124, 2.

Ostrogothos Procopius appellat Gothos: quare vide v. Gotthi.

- Othoni insulae tres, ubi sitae II, 575, 7.
- Pacurius Persarum rex bellum gerit cum Arsace Armeniae rege I, 26, 12. pace composita, illum dolo capit I, 27, 11. Magiae vi confessionem veri extorquet I, 28, 10. ipsum coniicit in castellum Oblivionis I, 29, 6. Basicio vivo cutem deripit. *ibid.* patriarum legum tenax I, 29, 17.
- Pacurius Peranii fil. in Italiam proficiscitur II, 391, 14. Hydruntini praesidii Praef. II, 597, 6. perfidiam Regnaris et crudelitatem ulciscitur II, 634, 11.
- Padus flu. dictus etiam Eridanus, ex montibus Celticis decurrit II, 8, 17. quas regiones a dextra laeva-que habeat II, 80, 16. unius diei itinere Mediolano distat II, 229, 2. ponte iunctus ad Ticinum II, 248, 14. mirifice decrescit II, 261, 3. pugna in eius ripa II, 296, 12. et seq. fit etiam ipsius mentio II, 601, 4. 628, 15. 21. 642, 19.
- Palaestina ab Hebraeis occupata I, 449, 11. dives ac foelix I, 241, 2. Ducem habet I, 155, 6. illius fines ab Oriente I, 98, 21. in ea Saraceni I, 99, 19. ipsam laes invadit I, 250, 10. Palaestini ab Hebraeis puls, oram Africae maritimam occuparunt I, 450, 6. Phoenicibus dedere locum I, 450, 17. puls a Carthaginensibus, dicuntur Mauri I, 451, 1.
- Palaestricae artis beneficium in singulari certamine I, 65, 16.
- Palatium unde dictum I, 395, 17. Palatium Byzantii Placillianum et Helenae I, 125, 7. Palatium Dariae I, 137, 20. Carthaginense I, 394, 18. Ravennae II, 271, 14. Romanum diripitur a Gizerico I, 332, 5.
- Palatini milites I, 126, 16. 134, 3. 256, 10. Palatinae scholae II, 602, 11.
- Palladium Troianum a Diomede Aeneas accepit Beneventi II, 78, 3. eius imago in aede Fortunae II, 78, 13. Byzantii in Constantini foro defossum creditur II, 78, 19.
- Palladius Rom. dux II, 596, 7.
- Pallas, a quo dictum Palatium I, 395, 18.
- Palmetum Iustiniano donatum I, 99, 20. 164, 19. donum inutile I, 100, 7.
- Palmyra urbs I, 154, 14.
- S. Pancratii Porta Rom. trans Tiberim II, 92, 9. 109, 11.
- Panicus terror II, 550, 15.
- Panis castrensis bis coctus ac levior I, 368, 3. male coctus militi perniciosus I, 368, 20.
- Pannonia II, 80, 12. occupata a Gotthis I, 319, 1. munita eius loca Iustinianus Langobardis donat II, 418, 10.
- Panormus urbs Siciliae II, 452, 22. vi capta a Belisario II, 28, 2. munitur praesidio II, 38, 18.
- Pantichium in suburbiis Byzantii II, 427, 20.
- Paphlagonia II, 463, 14.
- Papilio, quid sit I, 244, 1.
- Pappua mons in Numidia finibus I, 427, 8. Gelimerem ibi obsidet Pharas I, 427, 19. 434, 7.
- Pappus Romanorum dux I, 359, 14. 420, 16. Ioannis frater I, 487, 4.
- Parcae a Romanis Fata dictae II, 122, 13.
- Pars, factionem Circensem significat I, 120, 11.
- Parthorum regibus consanguineus Arsaces, ex quo orti Arsacidae Armeni I, 163, 9.
- Paschale festum I, 469, 22. omnium sanctissimum I, 91, 19. pridie, severum ieiunium. *ibid.* tunc Baptismus conferri solitus I, 471, 6. primus eius dies dicitur Magnus I, 472, 8.
- Pasiphilus Gontharidis Tyranni praecipuus minister I, 525, 14. 527, 3. occiditur I, 532, 16.
- Passara, prior Germani uxor II, 447, 1.
- Pastor, Advocatus Neapolitanus, cives dehortatur ne se Belisario dedant II, 41, 21. 42, 19. urbe capta, repente moritur II, 55, 10. eius cadaver suspenditur II, 56, 21.
- Patrae terrae motu eversae II, 595, 1.
- Patriciolus, pater Vitaliani I, 39, 19.
- Patricius Phryx, Magister militum in praesenti I, 39, 16. turpiter fugit I, 41, 12. Glonem cum cc. Persis vita spoliatur I, 45, 11.

Patricii, senatores II, 363, 12. 364, 17. 373, 10. 633, 5. hi a Procopio nominantur: Appion, Attalus, Basilides, Basilius, Cethegus, Clementinus, Decius, Ebrimuth, Gothigus, Germanus, Hypatius, Ioannes Cappadox, Liberius, Maximus, Olybrius, Orestes, Petrus, Phocas, Probus, Rufinus, Strategius, Theodericus. Patriciatus excluditur Gelimer ob Arianismum I, 447, 5.

Patriae amor praeclaro exemplo illustratus I, 206, 19.

Patrimonium, fundi domus regiae II, 21, 14. 32, 22.

Paucaris, Belisarii satelles, viam ad capiendam Neapolin munit in aquae ductu II, 47, 15.

S. Pauli Apostoli porta Rom. II. 159, 10. 434, 21. templum ubi situm II, 160, 12. Gotthis intactum II, 160, 17.

Paulus Sacerdos Adrumetum astu recipit I, 511, 5. *et seq.* Byzantium petit II. 512, 19.

Paulus peditum dux II, 26, 16. 109, 15.

Paulus Isaurorum dux II, 163, 23. 174, 17.

Paulus Thacum dux, Mediolanum missus II, 194, 17. 196, 18. cunctantes obsessae urbi succurrere acri urget oratione II, 229, 10.

Paulus Cilix, capta Roma, fortiter Gotthis repugnat II, 434, 15.

Paulus miles acerrime dimicat II, 683, 8.

Paulus Chosrois interpres I, 180. 10. 269, 3. male ab Antiochenis acceptus I, 186, 15. agit cum Chalcidensibus I, 204, 18. cum Edessenis I, 210, 3.

Pax, summum bonum I, 66, 5. Romanos inter ac Persas composita, sub Theodosio iuniore I, 15, 11. sub Iustiniano I, 113, 18. Romanis ignominiosa I, 198, 17. pacis violatae ultor Deus II, 201, 21. Pacis forum ac templum Romae II, 570, 18.

Pecten, piscis I, 22, 6.

Peditatus antiqua laus, ac recens contemptus II, 133, 13. 16.

Pegasius medicus Laribensis, I, 508, 2.

Pelagius Diaconus Rom. Iustiniano charissimus, Romanis benigne fa-

cit II, 340, 14. legationem pro civibus obsessis ad Totilam suscipit. *ibid.* eius oratio II, 314, 15. urbe capta, Totilam placat II, 364, 8. 368, 16. missus ab ipso ad Imper. legatus II, 369, 18.

Peloponnesus I, 361, 17. Hunnis intacta I, 168, 17. vexata a Gizerico I, 335, 5. 400, 23. ei simile initium Europae II, 62, 8.

Pelusium Aegypti urbs, gravissimae pestilentiae initium dedit I, 250, 8.

Penates dii II, 122, 11.

Pentapolis I, 502, 2.

Peranius filius Gurgenis regis Iberiae I, 58, 9. Pacurii pater II, 391, 14. Phazae avunculus II, 302, 18. origine subditus Persarum regi I, 272, 11. dux in bello Gotthico II, 26, 12. 146, 11. Urbem veterem obsidet II, 221, 10. Iustum sequitur in Armeniam I, 262, 4. 267, 13. Edessam propugnat I, 270, 18. Azarethem repellit. I, 279, 17. eius obitus I, 280, 15.

Perinthus, hodie Heraclea I, 363, 18.

Periurium a deo gravi poena affectum I, 21, 4. 395, 1. de Christianorum periurio dictum Maurorum I, 504, 17. periurio Gontharidis terretur Antalas Maurus I, 523, 3.

Perozes Persarum rex bello petit Ephthalitas I, 15, 16. tenetur insidiis I, 17, 8. turpiter evadit I, 19, 7. eius altera expeditio. *ibid.* clades memorabilis, periurii poena I, 21, 13.

Perozes Mirrhane, insolens I, 62, 7. eius epistolae I, 66, 19. 67, 17. concio militaris I, 68, 1. victus a Belisario I, 72, 12. qua poena affectus a rege Cabade I, 86, 1.

Perozes pater interfectorum Symeonis I, 159, 3.

Persae Solem orientem adorant I, 19, 3. ignem seu Vestam colunt I, 259, 15. mortuorum cadavera non sepeliunt I, 56, 6. 57, 10. 295, 1. apud illos haereditarii sunt magistratus I, 32, 16. et regnum I, 25, 9. 50, 12. eius successione exclusi mutili I, 50, 19. II, 506, 1. eorum reges, appellantur regum

reges I, 68, 22. 87, 2. patrias leges religiose observant I, 29, 20. 32, 13. nummis argenteis vultus suos imprimunt, non item aureis II, 417, 14. ubinam aurifodinas habeant I, 77, 2. 78, 16. suis monumentis inscribunt eorum nomina, a quibus beneficium acceperunt II, 541, 12. exploratores alunt de publico I, 108, 15. nemo annulum, zonam ac fibulam auream gestat, nisi regis permissu I, 86, 5. abhorrent Persae ab effundendo regio sanguine I, 26, 3. 29, 5. quomodo excaecant facinorosos I, 33, 6. cur carcerem quendam appellent castellum Oblivionis I, 26, 4. non nisi sub vesperum cibum capiunt I, 71, 6. 231, 5. eorum Proceres arrogantissimi I, 55, 22. mos in recensendo ante regem exercitu I, 97, 18. lex de hoste non insequendo effuse equis in ipsius solo I, 24, 14. Immortalium phalanx I, 70, 12. pedites vilissimi I, 69, 18. equites flagello instructi I, 65, 5. Persae expediti quidem, sed molles sagittarii I, 94, 16. pontibus fluvios iungunt ex tempore I, 246, 20. sub Peroze rege insignem cladem accipiunt ab Ephthalitis I, 21, 8. sub Cabade illis vectigal solvunt I, 24, 20. bello cum Romanis suscepto, Amidam capiunt I, 37, 16. aedificiis parcunt I, 46, 8. limitanea Lazicae castella occupant I, 58, 17. praelio memorabili ad urbem Daram profligati I, 72, 20. victi in Persarmenia I, 75, 4. et in Armenia I, 76, 7. ad Euphratem victores I, 95, 10. Martyropolin obsident I, 107, 21. obsidionem solvunt, audita morte Cabadis I, 111, 8. eius memoriae honorem impendunt I, 110, 6. sub Chosroë, soluta pace, Sura capiunt I, 174, 21. et Beroeam I. 182, 6. Antiochiam excindunt I, 189, 9. *et seq.* Petram expugnant in Lazica I, 228, 10. capti mittuntur Byzantium, et hinc in Italiam I, 235, 18. Edessam obsident I, 267, 23. *et seq.* frustra I, 280, 9. Petram obsessam servant I, 292, 11. in Lazica caesi I, 298, 15. illuc irrumpunt. 566. a. Petram egregie propug-

nant II, 508, 5. *et seq.* arcis incendio perire malunt, quam se dedere II, 520, 7. pars Lazicae maxima Persis subdita II, 535, 6. quales eorum victoriae ex Romanis II, 488, 8. *vide potissimum v.* Chosroës. Persae transfugae Narsetem in Italiam secuti II, 599, 2. Persarmenia II, 467, 1. in ea pars montis Tauri I, 47, 17. fluvius Arsines I, 84, 21. Bolum cast. et Pharangium I, 77, 1. Magistrum habet militum, Episcopumque dictum Catholicum I, 260, 7. 263, 11. commercio Indorum aliarumque gentium celebris I, 263, 8. eam Sittas ac Belisarius vastant I, 59, 8. fusus illic Mermeroës I, 75, 4. victi ad Anglonem Romani I, 267, 5.

Persicus sinus conchas habet margaritiferas I, 22, 6.

Perusia ad viam Flaminiam sita II. 189, 8. urbs Tusciae princeps II, 81, 14. recepta a Constantino Rom. Duce. *ibid.* praesidio munitur II, 84, 14. frustra illam Totilas tentat II, 327, 2. obsident Gotthi II, 382, 10, 386, 16. capiunt II, 427, 13. Narses recipit II, 689, 16. fit eiusdem mentio II, 302, 9. 375, 6.

Pestilentiae gravissimae descriptio I, 249, 7. *et seq.* infligitur a daemonibus I, 251, 5. quandonam grassata Byzantii. *ibid.* et quandiu I, 255, 20. Romam a Gotthis obsessam invadit II, 154, 15. et ipsos Gotthos II, 161, 22.

Petra, Arabiae Regia I, 101, 7.

Petra, urbs in Lazica a Iustiniano conditur I, 218, 5. 225, 12. 227, 10. 289, 20. eius situs II, 467, 3. 289, 20. capta a Chosroë I, 228, 15. munitur praesidio I, 238, 15. eam Romani obsident I, 288, 7. obsidione solvunt I, 292, 10. Persae novo more ruinas reparant I, 295, 9. II. 497, 11. 508, 5. Romani iterum obsident II, 507, 14. *et seq.* et expugnant II, 517, 9. aquae ductus egregius II, 521, 9. urbis moenia diruta II, 522, 13. unius diei itinere Absarunte distabat II, 468, 8.

Petra pertusa, secundum viam Flaminiam II, 609, 8. eius situs II,

- 189, 10. illam Romani capiunt II, 190, 15. Totilas occupat II, 301, 1. Narses per Valerianum recipit II, 636, 12.
- Petra sanguinis** II, 395, 21.
- S. Petrus Apostolorum Princeps**, ad portam sepultus Aureliam, suum dat ei nomen II, 94, 9. maxime a Romanis colitur II, 110, 6. pars muri in eius tutela posita *ibid.* pons ad ipsius templum II, 434, 20. et porticus II, 108, 8. templum Gotthis intactum II, 160, 17. 364, 4.
- Petri nomen induit Ioannes Cappadox.** sacris ordinibus initiatus I, 135, 6.
- Petrus Illyrius patria Thessalonicensis**, Advocatus Byzantii, in Italiam Iustiniani legatus II, 21, 7. 24, 4. Theodato regi bellum denuntiat II, 25, 17. cum ipso paciscitur. II, 29, 3. *et seq.* Byzantium redit II, 31, 9. iterum in Italiam legatus II, 32, 20. de legatorum iure cum Theodato praeclare disputat II, 35, 2. dimissus a Vitigi, Magister fit Officiorum II, 238, 4. idem Patricius et legatus de pace ad Chosroem II, 506, 7.
- Petrus Thrax cum Gontharide tyranno epulatur** I, 527, 16. Artasirem ad caedem illius animat I, 531, 7.
- Petrus in Arzanene patria a Iustino captus puer** I, 217, 8. fit eius scriba I, 217, 15. dux creatus, suppetias Iberibus fert I, 58, 1. 217, 8. Iustiniani Imperatoris Praetorianus et peditum dux I, 90, 16. fortissime ad Euphratem pugnat I, 96, 12. dat consilium Belisario I, 224, 6. eius consilium respuit I, 230, 19. ipsius vexillo potiti Persae, lucanicas ex eo suspendunt I, 232, 10. in Persarmeniam irrumpit I, 262, 12. illic pugnat I, 264, 22. Edessam defendit I, 270, 17. origine subditus Persarum regi I, 272, 11. Hunnos fallit I, 412, 15. avarus et contumeliosus I, 217, 8.
- Phabrizus Gubazi Lazorum regi insidias struit** I, 287, 2. Persarum dux I, 297, 18. Chosrois filium rebellem vincit, ducitque ad patrem II, 505, 15.
- Phaeacia insula: vide Corcyra.**
- Phagas: vide Ioannes Heluo.**
- Phalios equus**, quis a Graecis dictus II, 87, 20.
- Phanaguris**, oppidum Chersoni vicinum II, 480, 18.
- Phanotheus Erulorum dux** II, 199, 14. occiditur ad Caesenam II, 224, 7. 235, 21.
- Pharangium in Persarmenia** I, 77, 2. illic aurifodinae regis Persarum I, 78, 20. id Chosroës repetit I, 112, 2. et obtinet I, 114, 4. II, 526, 15. vicinum Tzanis I, 288, 16.
- Pharas Erulus ad Daram pugnat egregie** I, 70, 16. in Africam profectus I, 360, 2. Gelimerem regem obsidet I, 427, 19. per litteras ad deditionem hortatur I, 435, 18. eidem citharam, panem unum ac spongiam petenti mittit I, 437, 15. ipsum recipit dedititium I, 440, 3.
- Pharasmanas Colchus** I, 39, 21. pater Zannae. I, 493, 7.
- Phasis Colchidis fluvius** II, 462, 19. quanto spatio Chalcedone dissitus I, 311, 4. II, 481, 16. unde oriatur I, 77, 11. 289, 1. initio dicitur Boas. *ibid.* longe in Pontum influit, discretis aquis I, 296, 12. natus e Caucasos, Asiam atque Europam dividit II, 468, 2. hac de re controversia II, 481, 19. 299. ultra illum habitant Colchi II, 468, 17.
- Phazas Armeniorum dux in Italia** II, 302, 18. 305, 17. in praelio cadit. 581. a, d.
- Phidiae multa Romae opera** II, 570, 21.
- Philae, insula Nili**, unde nomen acceperint I, 103, 20. profana eius templa everti iubet Iustinianus, I, 104, 7. Deorum simulacra avecta Byzantium I, 104, 8.
- Philegagus Gepaes, in exercitu Rom.** dux II, 493, 5. 495, 14.
- Philemuth Erulorum dux** I, 262, 1. II, 235, 21. Italiam petit II, 330, 10. auxiliorum dux in Gepaedes II, 426, 10. Narseti in Gotthos militat II, 598, 22. 630, 20. 636, 2.
- Philippi in Macedonia** II, 17, 13. Philippopolis, II, 571, 22.
- Phizon castellum prope Martyropolis limitem** I, 262, 6.

- Phocas Praefectus Praet. Orientis** 171. b.
- Phocas Belisarii Protector II, 337, 21. perit II, 338, 16.**
- Phocensium colonia Massilia II, 417, 8.**
- Phoenicia I, 224, 11. quae olim dicta I, 449, 19. lingua Phoenicia in Africa vigeat aetate Procopii I, 450, 8. profecta inde Dido I, 450, 17.**
- Photius Antoninae filius II, 89, 13. Belisarium vitricum sequitur in Italiam II, 26, 13. animosus II, 50, 19.**
- Phredas amicus Areobindi I, 519, 20.**
- Phubelius Lazus Persas ex insidiis invadit I, 265, 23.**
- Phuscias Gelimeris legatus ad Theudin Visigothorum regem I, 404, 19.**
- Phylarchi qui dicti I, 89, 7. 106, 14. Phylarchus Saracenorum Palaestinae I, 100, 3.**
- Picenum ad Ravennam usque pertinet II, 79, 18. eius metropolis Auximum II, 239, 2. vastatur II, 184, 15. res illic gestae II, 577, 9. et seq. urbes Alba, Asculum, Firmum, videantur suis locis.**
- Pinciana porta Rom. II. 96, 3. 140, 16. 150, 17. et alibi. ei proximus aquae ductus II, 181, 14.**
- Pisaurum urbs inter Auximum Ariminumque II, 323, 10.**
- Piscator unionis, Perozi Persarum regi vitam gratificatur I, 23, 2, voratur a cane marino I, 24, 7.**
- Pisces corrupti, quos inundans mare in campis reliquerat II, 595, 17.**
- Pisidia Lycocranitas habet II, 394, 12.**
- Pissas Gotthorum dux ad Perusiam victus II, 81, 18.**
- Pitiuntis castellum in Lazica I, 289, 9. II. 473, 12.**
- Pityazes Persarum dux I, 62, 4. 70. 15. 71, 19.**
- Pitzas Gotthus se et partem Samnii Belisario dedit II, 76, 20.**
- Placentia, urbs Aemiliae princeps, a Gotthis obsessa. 194. c. capitur II, 340. 11.**
- Placidia, soror Arcadii et Honorii, uxor Constantii I, 320, 3. Valentinianum filium pessime educat I, 321, 16. Aëtii technis decepta, a se Bonifacium abalienat I, 322.**
- 14. illis detectis Bonifacium amice invitat I, 323, 7. et reducem accipit 324, 16. Romae obit I, 327, 19.**
- Placidia Valentiniani Aug. et Eudoxiae filia, uxor Olybrii I, 332, 9. 336, 15.**
- Placillianum palatium Byzantii I, 125, 8.**
- Platonis philosophia a bello abhorret II, 30, 20.**
- Pogonias cometa I, 167, 3.**
- Pola, urbs in sinu Ionio II, 317, 19.**
- Pompeius Ioannis pater II. 407, 13. Anastasii Aug. ex sorore nepos et Hypatii frater, Iustiniano suspectus I, 123, 11. captus muliebriter luget I, 129, 5. occiditur I, 129, 11.**
- Pontici II, 463, 16. Magistro milit. per Armenias subditi II, 525, 12. Lazorum accolae I, 289, 4. cum illis commercium habent I, 207, 7. in Pontum venit Orestes cum Iphigenia sorore, et ad Iria fluvium Comanam condidit I, 83, 18.**
- Pontus Euxinus I, 283, 9 Phasin fluvium accipit I, 289, 2. 311, 4. ubinam paludem Maeotidem accipiat II, 482, 15. unde oriatur II, 484, 20. 486, 20. illius descriptio II, 463, 11. et seq. cur tota ambitus mensura tradi nequeat II, 481, 7. comperta illius ambitus mensura quae sit I, 310, 14.**
- Porci ad divinationem adhibiti II, 45, 17. grunnitu elephantem fugant II, 533, 18.**
- Porphyrio, cetus immanis, capitur II, 399, 3.**
- Portae Caspiae: vide Caspiae, Romanae: vide Roma.**
- Porticus, machina bellica II, 223, 15.**
- Portuensis via. 310 c.**
- Portus Romanus II, 123, 17. 174, 10. illum Gotthi deserunt. *ibid.* Paulus occupat II, 175, 7. defendit Innocentius II, 337, 18. attingit Belisarius II, 350, 3. morbo illic laborat II, 359, 21. ipsum Totilas occupat II, 432, 16. Narses recipit II, 731, 14.**
- Potidaea, hodie Casandria, ab Hunnis capta I, 167, 20.**
- Praedictio puerorum Carthagenensium I, 397, 5. mulierum Mau-**

- rarum I, 448, 10. Tusci rustici II, 571, 8.
- Praefectus aerarii I, 79, 7. 353, 20.
Praefectus aerarii castrensis: *vide* Quaestor exercitus.
- Praefectus custodiis Palatinis I, 134, 3.
- Praefectus Praet. Africae Archelaus I, 360, 16. Athanasius I, 513, 8. Symmachus I, 482, 20.
- Praefectus Praet. Illyrici Archelaus I, 360, 16.
- Praefectus Praet. Italiae Athanasius II, 238, 2. Fidelius II, 101, 15. Maximinus II, 302, 14. Reparatus II, 234, 11.
- Praefectus Praet. Orientis Ioannes Cappadox I, 121, 15. Phocas I, 123, 5. iterum Ioannes I, 130, 1.
- Praefectus Praet. dicitur Praetor I, 353, 20.
- Praefectus urbis in fontes animadvertit I, 120, 19.
- Praeiectiones: *vide* Proiectiones.
- Praelium Mindone I, 60, 20. ad urbem Daram memorabile I, 61, 16. *et seq.* ad ripam Euphratis I, 93, 13. *et seq.* ad Satalam in Armenia I, 76, 6. navale in Africa I, 338, 16. terrestre cum Vandalis I, 421, 10. cum Mauris I, 457, 3. cum seditionis I, 488, 6. sub moenibus Romae cum Gotthis II, 87, 4. 137, 11. ad flu. Padum II, 297, 4. 298, 1. Mucellae II, 300, 2. ad Tiberim II, 357, 6. in Lazica II, 493, 2. *et seq.* navale cum Gotthis II, 582, 5. *et seq.* cum Totila II, 621, 11. *et seq.* cum Teia II. 639, 17. *seq.*
- Praenestina porta Rom. II, 92, 6. 93, 22. 96, 6. vivario proxima II, 106, 14.
- Praescriptio annorum triginta negata Vandalis ab Honorio I, 319, 12.
- Praesidius a Constantino spoliatus, Belisarius adit I, 178, 14. 179, 15.
- Praetor dicitur Praefectus Praetorio I, 353, 20.
- Praetoriani: *vide* Protectores et Satellites.
- Prasinorum factio I, 119, 15. ei studuit Chosroës Apameae, quia Vernetiae Iustinianus favebat I, 204, 5.
- Prebalis vel Precalis regio II, 80, 5.
- Preiectiones: *vide* Proiectiones.
- Presbytero et Episcopo commune sacerdotis nomen I, 135, 7.
- Priapus a Blemybus et Nobatis colitur I, 104, 3.
- Principius Belisarii Protector II, 133, 7. fortiter pugnans occumbit II, 140, 2.
- Proba, matrona Romana, Alarico urbem prodidisse fertur I, 316, 22.
- Probus Anastasii Aug. ex sorore nepos et Patricius, Iustini Aug. legatus I, 57, 14.
- Proclus Quaestor, vir integerrimus, adoptionem Chosrois dissuadet I, 52, 7. 53, 17.
- Procopius Caesariensis, auctor huius Historiae I, 10, 1. testis oculatus rerum, quas scripsit I, 10, 15. consiliarius Belisarii. *ibid.* 60, 1. 370, 8. illum in Africam sequitur, ad id somnio animatus I, 363, 2. Syracusas ab eo missus, mandata egregie conficit I. 370, 7. viso in Africa fonte mirabili, praedicat victoriam Belisario I, 378, 2. fervente seditione elapsus Carthagine, Syracusas navigat, et Belisarium adit I, 475, 4. Neapolin ab ipso missus II, 158, 23. milites colligit et classem curat II, 162, 6. in obsidione Auximi Belisario militare consilium dat II, 241, 24. pestem Byzantii grassantem vidit I, 251, 4. Cappadociam et Armeniam obiit I, 84, 6. pollicetur scripturum se de controversiis religionis Christianae II, 594, 6. de his ac deo, ipsius iudicium II, 17, 20. Francos optime de deo sentire asserit II, 27, 14. 70, 15. Christianorum nomine excludit Arianos, aliosque Haereticos I, 398, 19. *et alibi.* eius in scribendo libertas I, 10, 19. II, 537, 16. 538, 9. quid senserit de divina Providentia I, 195, 13. 384, 14. II, 270, 12. 329, 12. quid de Fortuna I, 193, 22. 523, 7, 589, 3. 631, 14. Christi ad Augurum litteris I, 209, 9. de bello Vandalo I, 441, 3. de Christo et Christianis honorifice loquitur: *vide* Iesus et Christiani.
- Prodigia I, 195, 1. 341, 17, 416, 11. II, 45, 10. 534, 3, 540, 3.

Proditori poena irrogata I, 413, 1. 184, 8. 255, 12.

Prometheus solutus, tragoedia Aeschyli II, 463, 7. 484, 16.

Proiecta neptis Iustiniani ex sorore Vigilantia, maritum Areobindum in Africam comitatur I, 513, 13. occupata tyrannide a Gontharide, se in templum recipit I, 521, 5. caeso marito, factum excusare per litteras a tyranno cogitur I, 525, 11. Artabanem Gontharidis interfectorem magna donat pecunia I, 533, 2. eidem vult nubere II, 405, 18. nubit Ioanni Pompeii filio II, 407, 13.

Protectores Belisarii I, 126, 19. ipsum in maximo periculo servant II, 88, 14.

Protectores Ioannis Praefecti Praetorio I, 130, 19. *vide* **Satellites et Praetoriani**.

Providentia divina. *vide* **Deus**.

Pudentius Tripolin Iustiniano recuperat I, 361, 6. 502, 7. auxilia accipit a Belisario I, 431, 11. dat consilium Sergio I, 502, 7. eius obitus I, 503, 10.

Pudicitiae amor I, 191, 15. 329, 1.

Pyladis et Orestis fuga I, 83, 8.

Pyrenaeus mons Alpes habet, et Galliam ab Hispania discludit II, 62, 11.

Pyreum maximo apud Persas in honore I, 259, 15.

Quaestor, Latina vox quid sonet I, 52, 4. 123, 8. II, 74, 5. Imperatori a consiliis I, 52, 3. Quaestores hi nominantur a Procopio: Basilides, Hermogenes, Proclus, Spinus, Tribunianus. *vide haec nomina suis locis*.

Quaestor exercitus quis dictus I, 360, 19. hoc munere functi sunt Appion, Archelaus, Symmachus, Tattianus.

Quintilis mensis, Iulius II, 118, 1.

Radiger Hermegiscli Varnorum Regis filius, sponsalia contrahit cum sorore regis Anglorum II, 560, 18. patre mortuo, uxorem ducit novercam suam, Theodeberti Francorum regis sororem II, 562, 18. bello petitus a sponsa repudiata, infeliciter pugnat II, 563, 7. captus uxorem dimittere et sponsam accipere cogitur II, 565, 2.

Ragnaris Gotthus, Tarenti Praef.

II, 574, 4. eius frans, crudelitas et clades II. 633, 15. 634, 13.

Ravennae urbis munitissimae situs I, 313, 21. II, 8, 2. palatium II. 271, 13. mare mirifice aestuosum II, 9, 1. in ea residens Honorius Aug. gallinam alebat I, 316, 12. obsessa triennio a Theoderico II, 9, 18. com meatibus a Belisario interclusa II, 260, 15. eius horrea incensa II, 264, 8. illam ingreditur Belisarius II, 270, 8. Quantum ab ea distet mare Tyrrhenum II, 79, 11. Mediolanum II, 177, 23. Ariminum II, 185, 6. Auximum II, 238, 9. Faventia II, 293, 13. Classes, Ravennae portus II. 270, 11.

Recimer Anthemium Aug. socerum suum e medio tollit I, 340, 9.

Recimundus Gotthorum dux II, 354, 15.

Referendarii munus I, 256, 14.

Regeta, locus Romae vicinus II, 58, 5.

Reparatus Carthaginensis Antistes, Gontharidis nomine dat fidem publicam Areobindo, per puerum baptismo lustratum I, 521, 16.

Reparatus, frater Vigili Papae, Senator Rom. II, 123, 12. Praefectus Praet. capto a Gotthis Mediolano occiditur II, 234, 11.

Rex apud barbaros dicitur supremus princeps II, 10, 7. regis persona sacra, violenta morte nunquam cadere debet I, 26, 3. 29, 5. reges se invicem fratres vocant I, 79, 18. rex regum, Persarum rex I, 68, 22. 87, 2. regnum praeclarum est linteum sepulcrum I, 126, 12. regii, cognomen peditum II, 109, 17.

Rhecinarius, legatus ad Chosroem I, 277, 10.

Rhecitangus praesidio Libani Praef. I, 224, 8. 236, 21. in Lazicam mittitur I, 297, 3. occiditur in Illyrico II, 604, 7.

Rhegium II, 38, 19. 39, 7. 354, 7. Messanae respondet II, 397, 17. eius castellum Totilas obsidet II, 439, 13. et capit II, 444, 17.

Rhenus Galliae fluvius II, 62, 20. sedes Francorum alluit I, 319, 8. illos a Varnis separat II, 559, 5. eius ostiis obiacet insula Brititia

- II, 559, 12. pugnant illic Angli cum Varnis II, 564, 9.
- Rheon Colchidis fluvius II, 524, 4. alluit II, 535, 12.
- Rhizaeum urbs I, 289, 22. 294, 16. II, 463, 22. quantum distet Absarunte II, 465, 10.
- Rhodanus Galliae fluv. in mare Tyrrhenum exit II, 62, 20. limes ditionis Visigothicae ad tempora usque Odoacri II, 63, 13. partem Galliae trans illum positam occupant Franci II, 67, 21. ex pacto inter Amalaricum et Atalaricum inito, ditionem Visigothicam dividit ab Ostrogotthica II, 74, 4.
- Rhodopolis Lazicae urbs I, 289, 11. Lazi illam diruunt II, 527, 1.
- Ricilas Belisarii Protect. male perit. II, 321, 17.
- Riphaei montes in Europa siti effundunt Tanaïn II, 482, 18. ab Oceano longissime distant II, 582, 21.
- Risiulfus, nepos Vacis Langobardorum regis, pater Ildigisalis II, 429, 10.
- Risus Sardonius II, 591, 15.
- Rodericus Gotthorum dux II, 298, 14. eius interitus II, 358, 21. 360. 4.
- Rodulfus Erulorum rex, Langobardos bello iniusto petens, misere perit II, 200, 23. 202, 15.
- Roma, nomen gallinae, quam Honorius inepte amabat I, 316, 16.
- Roma urbum Occidentis maxima II, 178, 5. portas habet quatuordecim II, 93, 18. hae nominantur a Procopio, Asinaria, Aurelia seu S. Petri Belisaria, Flaminia, S. Pancratii, S. Pauli, Pinciana, Praenestina, et Salaria. Viae memorantur istae, Appia, Flaminia, Latina, Portuensis et Ostiensis. *vide singula haec vocabula suis locis.* Aquaeductus sunt quatuordecim II, 95, 20. munimentum Gotthis praebent II, 154, 19. 181, 10. murorum pars Tiberi praetenta valde infirma II, 183, 8. muri pars in tutela S. Petri posita II, 110, 7. magna herbarum copia quovis tempore cum extra tum intra muros II, 155, 20. circa urbem scrobes plurimae frumentariae II, 146, 15. eius moletrinae II, 97, 23. cloacae II, 98, 3. vivarium II, 106, 15. 112, 3. Neronis campus II, 94, 6. stadium II, 145, 10. Portus II, 123, 17. Pons quatuordecim stadiis ab urbe dissitus II, 85, 23. Pons ad templum S. Petri II, 434, 20. Pons Milvius II, 94, 3. Adriani moles II, 434, 20. 630, 6. templum ac simulacrum Iani in foro pro Curia supra Tria Fata II, 122, 8. Pacis forum ac templum II, 570, 18. multa veteris Graeciae ornamenta II, 570, 20. navis Aeneae sane mirabilis II, 573, 3. porticus D. Petri II, 108, 8. templa SS. Petri et Pauli Gotthis intacta II, 160, 12. 364, 4. pontes a Gotthis rupti, excepto Milvio II, 381, 21. Roma ab Alarico obsessa, capta, direpta I, 314, 17. *et seq.* II, 67, 12. quid passa a Gizerico I, 332, 8. quinquies capta sub Iustiniano II, 632, 8. Ac primo quidem invitatus Belisarius a civibus II, 76, 1. et admissus, claves ad Imp. misit, cum per annos sexaginta fuisset urbs in barbarorum potestate II, 75, 13. illam obsedit Vitigis II, 93, 16. mense Martio II, 117, 22. et oppugnavit cum maxima suorum iactura II, 105, 3. *et seq.* in ea obsidione certamina edita sunt LXXIX II, 154, 10. uno die xxx. millia Gotthorum caesa II, 113, 17. fames et lues II, 154, 15. *et seq.* cives fame pressi praelium poscunt II, 156, 14. iterum obsessi a Totila, fame laborant II, 327, 11. 340, 7. eorum ad duces oratio II, 346, 2. urbem Totilas capit II, 362, 14. miserranda eius facies II, 364, 17. magna pars murorum diruitur II, 370, 20. illam recipit, munit, frequentat Belisarius II, 377, 5. Totilas frustra oppugnat II, 378, 11. iterum obsidet II, 432, 3. et ab Isauris proditam capit II, 433, 5. diruta instaurat II, 437, 6. illam recipit Narses II, 631, 11. Romani cives meridiari soliti I, 315, 4. festum annum in memoriam cladis Maximi tyranni celebrant I, 328, 5. Maximum iuniorem discerpunt I, 332, 6. S. Petrum maxime colunt II, 110, 5. Religioni Christianae addictissimi II, 122,

21. urbis amantes suae II, 571, 3. illis luctuosa Narsetis victoria II, 632, 14. Romani Senatores: *vide* Senatores. Ab urbe quantum distent Tibur et Alba II, 160, 7. 319, 2. Narnia II, 85, 2. Centuncellae II, 175, 14. Algidum II. 372, 21.
- Romani, sive homines Imperatori Rom. subditi, sagittarii validiores quam Persae I, 94, 21. illis perniciose barbarorum societas II, 6, 11. ante meridiem prandere soliti I, 71, 7. 231, 6. exploratores alunt de publico I, 108, 15. eorum res gestae narrantur passim.
- Romanum Imperium: *vide* Imperium.
- Rubrum mare cum sinu Arabico confundit Procopius I, 98, 22, 102, 4. 164, 18. alii distinguunt I, 101, 2. *vide* Arabicus sinus.
- Rudericus: *vide* Rodericus.
- Rufinianum Belisarii praetorium in agro suburbano Byzantii I, 133, 14.
- Rufinus, Sylvani filius, Patricius, Iustini Aug. legatus I, 54, 10. Hypatio periculum creat I, 56, 15. Iustiniani legatus ad Cabadem I, 61, 9. eius oratio I, 79, 18. Byzantium redit, infecta pace I, 81, 12. Legatus ad Chosroem I, 111, 14. Byzantium remittitur, consulturus Imperatorem I, 112, 12. apud collegas invidia laborat I, 113, 13. iterum legatus ad Chosroem, pacem conficit. *ibid.* frater fuit Demonstrati I, 88, 20. et pater Ioannis ad Chosroem legati I, 182, 17.
- Rufinus equitum dux, domesticus Belisarii I, 359, 13. eiusdem Bandider I, 447, 22. fortiter cum Mauris dimicat I, 448, 17. captus obtruncatur I, 449, 3.
- Rufinus Zannae filius ac Leontii frater, Rom. dux in Africa I, 493, 7. rem fortiter gerit I, 499, 18.
- Rugi in Italiam cum Gotthis venire II, 202, 23. 287, 15. Eraricum regem creant II, 287, 21.
- Ruscia Thuriorum navale II, 396, 2. Ruscianum castellum obsident Gotthi II, 400, 21. compositio cum eius praesidio II, 401, 15. capitur II, 404, 8.
- Rusticana Symmachi filia, Boëthi uxor, quo redacta II, 365, 1.
- Rusticus sacerdos Rom. Theodati regis ad Iustinianum legatus II, 31, 6.
- Sabini II, 85, 22.
- Sabinianus Belisarii Protector II, 321, 17. insidiis periclitatus, Pisaurum servat II, 323, 19.
- Sabiri, ubi siti I, 288, 22. II, 469, 22. in multos principatus divisi, partim Romanis, partim Persis student II, 509, 14. alii Persis militant I, 74, 9. II, 529, 20. 548, 5. alii se adiungunt Gubazi Lazorum regi I, 290, 17. pecuniam a Iustiniano accipiunt I, 296, 22. leviozem arietem fabricantur II, 511, 1. 528, 20.
- Saccines: *vide* Alamundarus.
- Sacerdos, nomen commune Episcopo et Presbytero I, 135, 5. Sacerdotis Amideni dictum I, 38, 12. Sacerdotes duo Ligures legati Vitigis ad Chosroem I, 156, 8. II, 237, 9.
- Sacra insula Tiberis II, 123, 23.
- Sagidae II, 466, 11. ubi siti II, 474, 8.
- Sagittarii signo subiectus Cometa I, 167, 7. Sagittariorum veterum ac recentiorum discrimen I, 11, 9. 12, 8.
- Sal, qui iuramento adhibitus fuerat, e vexillo suspenditur in periurii testimonium I, 20, 13. salis campus prope Carthaginem I, 386, 7.
- Salaria porta Rom, I, 315, 6. 316, 2. II. 92, 21. 96, 4. 110, 19. 126, 14. 131, 18. 146, 12.
- Salomonis Hebraeorum regis sententia I, 446, 7. vasa Vandalis erepta, donat Iustinianus Christianorum templis Hierosolymitanis I, 446, 10. eiusdem vasa in gaza Alarici II, 67, 13.
- Salomon Foederatorum dux in bello Vandalico et domesticus Belisarii I, 359, 7. spado casu I, 359, 8. eius patria I, 359, 18. ad Imper. mittitur, rerum gestarum nuncius I, 406, 6. remissus in Africam I, 441, 20. cladem ab illo Mauris inferendam praedicunt Maurae fatidicae I, 443, 10. Belisario succedit I, 444, 14. Maurorum rebellium principes ad officium per literas hortatur I, 451, 14. eius concio militaris I, 454, 7. victoria I, 457, 19. altera multo illustrior I,

- 462, 2. montem Aurasium ascendit I, 466, 19. classem in Mauros Sardiniae incolas mittit I, 468, 10. coniuratione gravissima petitus I, 472, 7. *et seq.* cum Procopio aufugit in Siciliam ad Belisarium I, 475, 4. hunc in Africam sequitur I, 476, 12. iterum Magister militum Africae, eam optime administrat I, 293, 4. 501, 17. iterum montem Aurasium petit I, 493, 20. in Tumaris obsidione hortatur suos II, 497, 21. montem castellis munit urbiumque Africae moenia instaurat I, 493, 16. 500, 4. Mauritaniam Sitiphensam vestigalem facit. I, 501, 5. templum Carthagine construit ac munit I, 521, 2. Antalam offendit I, 504, 2. in conflictu cum Mauris occumbit I, 505, 17. Bacchi frater fuit, Cyri, Sergii et Salomonis patruus I, 502, 1. 504, 11.
- Salomon Bacchi filius et Salomonis Magistri mil. ex fratre nepos I, 504, 11. captus a Mauris eos fallit I, 507, 19. imprudens eius iactatio Laribensibus damnosa I, 508, 6.
- Salomon, Armenius ignobilis, Sittam Magistrum mil. occidisse fertur I, 162, 10.
- Salonas urbs Dalmatiae II, 26, 6. Muicuro proxima II, 431, 7. Mundus eam capit II, 27, 21. Gotthi recipiunt II, 37, 2. amittunt II, 38, 1. frustra obsident II, 83, 6. fit eius mentio II, 316, 4. 317, 18. 451, 17. 454, 16. 569, 16. 577, 19. 578, 16. 597, 13.
- Salustii Hist. Romani domus a Visigothis semicremata I, 316, 9.
- *Samnium II, 78, 23. 164, 4. 301, 5. eius partem recipit Belisarius II, 76, 20.
- Samnites pueri ludo dant omen victoriae, quam ex Vitigi retulit Belisarius II, 98, 10.
- Samosata ad Euphratem sita I, 85, 3. inde incipit Euphratesia sive Comagene. *ibid.*
- Sandil Uturgurorum princeps II, 553, 16. per legatos cum Iustiniano expostulat II, 555, 15.
- Sangaris fluvius II, 399, 15.
- Sani: *vide* Tzani.
- Saraceni ad praedam habiles, ad obsidiones parum facti I, 234, 3. idololatrae. 127. d. Veneri humanas hostias mactant I, 282, 8. alii intra Persarum fines agunt I, 89, 3. et Persarum nomine comprehenduntur in pacis instrumento I, 154, 10. inter eos aliqui Christiani I, 240, 1. per duos menses aestate ab incursionibus abstinent I, 224, 17. alii inter Romanos degunt I, 89, 6. eorum rex Odonathus I, 171, 18. et Arethas I, 222. 19. de utrorumque rebus disceptatio per legatos constituitur II, 536, 19. Romani suis pensionem annuam solvunt I, 198, 17. Saraceni incolae Palmeti I, 99, 19. Palaestini I, 100, 3. Anthropophagi I, 100, 17. Maaddeni: *vide* Maaddeni.
- Sarapanis urbs Lazicae I, 289, 10. castellum II, 526, 2. in limite situm II, 543, 13.
- Sarapis Rom. dux in bello Vandalo I, 359, 16. contra fidem datam a seditiosis occiditur I, 282, 17.
- Sardica Illyrici urbs II, 449, 7.
- Sardinia insula dicta olim Sardo II, 590, 19. eius magnitudo ac situs I, 268, 18. eam eripit Vandalis Marcellianus I, 337, 3. occupat Godas I, 357, 9. legatum et copias eo mittit Iustinianus I, 358, 9. classem vindicem Gelimer I, 361, 6. illam Tzazo recipit, sublato Goda I, 403. 22. in ditionem Rom. redit I, 230, 3. infesta a Barbaricinis I, 468, 21. occupata a Gotthis II, 590, 19. risus Sardonijs II, 591, 15.
- Sardo: *vide* Sardinia.
- Sarus fluvius Comanam Cappadociae alluit I, 84, 9.
- Satalae urbis Armeniae situs I, 75, 10.
- Satellites Praefectorum, cum ascribuntur satellitio, fidem sacramento astringunt I, 491, 5. mensae astare soliti I, 491, 18. 528, 4. II, 287, 4. in urbe ense solum armati I, 528, 9.
- Sauromatae Scythae II, 476, 19. hoc olim nomine dicti Gotthi I, 312, 20.
- Sbesas Gotthus I, 39, 23. *vide* Besas.
- Scalae veteres, Numidia locus I, 486, 18.
- Scanda Lazicae urbs I, 289, 9. castellum II, 526, 2. 19.

- Scardona urbs II, 37, 18. 82, 16. 578, 16.
- Scarphia urbs Boeotiae II, 595, 10.
- Sceparnas Abasgorum rex II, 499, 2.
- Schedia vectus Ulysses II, 575, 10.
- Scholae Palatinae, quid II, 602, 11.
- Scholasticus Palatii Eunuchus praeficitur copiis ducibusque II, 455, 14.
- Scipuar Gotthorum dux II, 577, 8. 579, 8. cum Totila fugiens vulneratur II, 625, 5.
- Scirri, gens Gotthica, a Romanis in societatem asciti II, 6, 8.
- Sclaveni cur olim dicti Spori II, 336, 3. eorum mores II, 334, 15. dexteritas II, 254, 8. horrenda crudelitas II, 443, 21. in Italia Iustiniano militant II, 125, 21. dant Erulis transitum II, 205, 12. ab illis victi II, 330, 15. traiecto Istro Romanos infestant II, 331, 12. cum Antis bellant II, 591, 20. Illyricum vastant II, 332, 5. Romanas copias profligant II, 397, 18. 441, 3. Toperum expugnant II, 442, 9. eorum incursio II, 554, 17. clades II, 456, 21. de traiectu Istri cum Gepaedis paciscuntur II, 592, 11.
- Scrithifini in Thule degunt II, 207, 1. eorum stupendi mores. *ibid.* et II, 207, 19.
- Scylaeum, unde dictum II, 393, 17. mons Scylaeus II, 597, 2.
- Scylla II, 38, 20. 354, 4.
- Scymnia trans Muchiresin sita II, 543, 3. Romanis paret II, 536, 13. eius incolae Christiani II, 468, 22. Principem a rege Lazorum accipiunt II, 467, 9.
- Scythae in Taurica II, 479, 23. eorum nomine quinam populi comprehensi II, 476, 17. 480, 5. Scythae ab Aëtio victi I, 329, 6.
- Sebastopolis Lazicae urbs I, 289, 8. II, 473, 11.
- Secreta: *vide* Asecretis.
- Seditio Africana I, 469, 22. *et seq.* Byzantina horrenda I, 119, 11. *et seq.* in ea seditiosorum triginta millia caesa sunt I, 129, 4.
- Seleucia ad Tigrin condita a Macedonibus I, 281, 1.
- Seleucia cxxx. stadiis Antiochia dissita I, 199, 1.
- Senatui Rom. scribit Isdigerdes Persarum rex I, 14, 16.
- Senatores Byzantini, seditionis participes, a Iustiniano multati I, 129, 12. deinde restituti *ibid.* foedus cum Gepaedis confirmant II, 593, 7. ex eorum ordine uxores ducere soliti Lazorum reges II, 498, 12.
- Senatores veteris Romae, quo inopiae redacti, obsessa urbe II, 367, 11. quam male accepti a Totila II, 367, 11. in Campaniam ablegati II, 373, 3. ibi postea interfecti II, 633, 5. *vide* Patricii.
- Senecius a Romanis datur obses Persis I, 111, 8.
- Senogallia, oppidum Anconae vicinum II, 579, 3.
- Seoses fidissimus Regis Cabadis amicus I, 31, 10. fit Adrastadaransalanes I, 33, 17. Legatus Cabadis I, 54, 13. illius exitus funestissimus I, 55, 19.
- Septa, castellum I, 310, 1. redit in potestatem Rom. I, 430, 20.
- Sergiopolis unde dicta et ubi posita I, 175, 12. frustra a Chosroë tentata I, 240, 8.
- S. Sergius, illustris I, 175, 13.
- Sergius Edessenus, Advocatus, ad Chosroem legatus I, 259, 21.
- Sergius Bacchi filius, et Salomonis ex fratre nepos, Tripoli praeficitur I, 502, 3. rixatur cum Mauris convivis I, 502, 18. illis occisis, bello impetitur I, 503, 3. arguitur peierasse per Evangelia I, 504, 19. Magister militum Africae, omnes offendit. *ibid.* militiae magisterium cum Areobindo partitur I, 514, 2. revocatus, mittitur in Italiam I, 515, 7. II, 391, 14.
- Serica vestis dicitur quae olim medica I, 106, 12. 434, 8. Sericum ex India in Persarum portus defertur I, 106, 7. eius conficiendi rationem Romanis tradunt Monachi II, 346, 17.
- Serinda, Indiae regio II, 547, 3.
- Sestus I, 168, 10. quantum Abydo distet I, 310, 8.
- Severianus Asiatici filius, a Mauris captus, evadit I, 509, 16.
- Sibyllae antrum Cumis II, 73, 19. Sibyllinum oraculum de Mundi filii-que eius interitu II, 33, 22. aliud male intellectum II, 117, 15. inspectum a Procopio II, 118, 13.

Septu
26c 200

- Sica veneria**, Africae urbs I, 513, 22.
- Sicilia insula**, Gizerici incursibus vexata I, 335, 1. eius promontorium Lilybaeum dant Gotthi Vandals I, 346, 14. eam recipit Belisarius I, 469, 7. Siculis infensus Totilas II, 342, 1. insulam vastat II, 445, 8. inde excedunt Gotthi II, 453, 20. res ibi gestae ab Artabane II, 585, 3. quis in freto Siculo aquarum cursus II, 486, 10.
- Sidon urbs**. 157. d.
- Sigeum I**, 366, 22.
- Silentiarii** quinam I, 243, 13. ex eorum numero Gubazes Lazicae rex I, 291, 4.
- Silverius Papa Vitigi fidem pollicitus** II, 61, 2. Romanos hortatur ut in urbem accipiant Belisarium II, 74, 2. relegatur in Graeciam II, 121, 7.
- Simas Massageta** stat a Romanis I, 63, 8. 72, 16.
- Singedon urbs** II, 80, 13. 419, 1. capitur a Gepaedis I, 313, 9.
- Singularia certamina** I, 64, 9. 464, 6. 514, 6. II, 296, 20. 619, 10.
- Sinnio Hunnorum dux** in Africa Romanis militat I, 360, 3. Uturgurum dux trans Istrum II, 555, 11.
- Sinope urbs** II, 463, 13.
- Sinthues Tibur missus** II, 160, 5. Gotthos infestat II, 161, 13.
- Siphris castellum** quanto Amida spatium dissitum I, 41, 4.
- Siphyllas Constantiani Protector** II, 38, 4.
- Sirmium Pannonia urbs** II, 80, 13. in Gepaedum potestate I, 313, 9. II, 418, 3. 422, 7. illic iidem cum Gotthis bellant II, 19, 2. 58, 7.
- Sisauranum cast.** ultra Nisibin I, 232, 17. Romani capiunt I, 235, 22, II, 291, 19.
- Siscii ubi siti** II, 80, 9.
- Sisifridus Assisii Praef.** II, 326, 9.
- Sisigisis Gotthus**, Alpium Cottiarum castella Romanis permittit II, 265, 4.
- Sisinniolus Ioannis pater** I, 513, 23.
- Sitiphis**, Mauritaniae secundae metropolis I, 501, 7.
- Sittas**, stipator Iustiniani nondum Imperatoris I, 59, 10. Magister mil. in praesenti simul et per Armeniam I, 74, 15. Persas bis vincit. *ibid.* et seq. Tzanos humanitate sua Romanis et Christo adiungit I, 78, 4. Orientis custodia ipsi credita I, 107, 17. Persas Martyropolin obsidentes timet I, 108, 10. caduceatores mittit I, 110, 12. in Armenia rebelles sibi conciliare studet I, 159, 20. misere occiditur I, 162, 3. vir praeclarus fuit I, 162, 5. 166, 7.
- Soina**, Edessae porta I, 279, 12.
- Sol humanis hostiis a Blemybus colitur** I, 104, 3. Oriens a Persis adoratur, I, 19, 3. ei Chosroës sacrificat I, 199, 5. toto anno similis laboranti I, 469, 15. per dies XL. non occidit aestate, neque oritur hyeme in Thule, eiusque reditus festo maximo celebratur II, 205, 22.
- Sophanene provincia** I, 108, 1.
- Sophiae templum**. 179. d. Christo deo sacrum I, 339, 22. incensum a seditione 121, 6.
- Sortes Vandalorum in Africa** I, 333, 21.
- Spinus Totilae Quaestor** II, 453, 7.
- Spoletium ad viam Flaminiam situm** II, 189, 9. habet amphitheatrum II, 374, 16. templumque suburbanum II, 178, 22. dedit so Constantino Rom. duci II, 81, 13. munitur praesidio II, 84, 14. tenetur a Bessa II, 392, 8. captum a Totila II, 326, 18. Martianus dolo recipit II, 374, 14. instaurat Narses II, 629, 4.
- Spori cur dicti olim Sclaveni et Antae** II, 336, 3.
- Stadium in campo Neronis** II, 145, 12. quot stadia unius diei iter conficiant I, 412, 3. quot fiant ex miliaribus XIX. II, 57, 16.
- Stagirites dictus a patria Aristoteles** II, 485, 14.
- Stagnum**, portus Carthaginis I, 374, 20. 393, 19.
- Stephanacius Isaurorum dux** I, 90, 17.
- Stephanus Medicus Edessenus ad Chosroëm Edessam obsidentem Legatus** I, 271, 12.
- Stephanus Neapolitanorum legatus**, Belisario obsidionem dissuadet II, 39, 17. deditionem suadet civibus II, 41, 16. urbe capta, Asclepiodotum vellicat apud Belisarium II, 55, 15.
- Stephanus Totilae ad Iustinianum legatus** II, 437, 17.
- Stozas Martini Stipator** I, 3, 62 II, seditiosorum dux in Africa, Cartha-

ginem tentat. audito Belisarii adventu abscedit I, 476, 16. hortatur suos ad pugnam I, 478, 22. fugatus, bellum reparat I, 480, 5. hostilem aciem sibi verbis conciliat I, 481, 21. eius duces contra fidem datam interficit I, 482, 15. fortiter pugnat I, 487, 15. fugit I, 489, 10. habitat in Mauritania, uxore ducta Principis filia I, 490, 13. adiungit se Antalae I, 509, 2. iam potens, omnia devastat I, 512, 21. eius singulare cum Ioanne certamen I, 514, 6. et obitus I, 514 15.

Strabo citatur II, 470, 5.

Strata, regio inter Saracenos controversa I, 154, 13. unde nacta nomen I, 154, 19. sterilis I, 155, 12.

Stratagema Ephthalitarum I, 20, 4. rustici I, 43, 17. Chosrois I, 174, 7. Alarici I, 314, 17. Cabaonis I, 348, 13. Pauli sacerdotis I, 511, 19. Belisarii II, 49, 15. 164, 21. *vide seq.*

Strategius sacrarum largitionum Comes I, 155, 4.

Suabi, ubinam siti II, 63, 9. Francis subditi II, 80, 10. Suabi alii, Gotthis subditi *ibid.* Suabia II, 82, 9.

Suania trans Muchiresin sita II, 543, 3. Romanis paret II, 536, 12. Suanitae Christiani II, 468, 22. Principem a rege Lazorum accipiunt. II, 467, 9.

Suartuas a Iustiniano Erulorum rex electus, deseritur II, 209, 10. Magister mil. in praesenti II, 593, 14.

Summus Iuliani frater, Palaestinae dux I, 155, 7.

Sunicas Massageta Romanis militat I, 62, 18. 72, 4. Baresmanam Persarum ducem, eiusque vexillarium occidit I, 73, 3. 11.

Sunitae, Alanis finitimi, Persis militant I, 74, 8.

Supplicatio solennis Byzantii II, 163, 8.

Sura urbs ad Euphratem I, 91, 17. quantum dissita Sergiopoli I. 175, 12. obsessa a Chosroë I, 172, 5. decepto eius Episcopo I, 172, 19. capta ac deleta I, 175, 1. triste spectaculum praebet matrona I, 193, 5.

Susurmena, vicus in limite Trapezuntino II, 463, 22.

Sutas Protector II, 176, 17.

Sybotae insulae II, 576, 20.

Procopius III.

Sycaeï muri I, 257, 3.

Syllectus Africae urbs Episcop. et maritima a Romanis capitur I, 379, 18. 382, 8.

Sylvanus Rufini pater I, 54, 10. 80, 3.

Sylverius: *vide.* Silverius.

Symeones Persarmenus se et Pharangium Romanis dedit I, 78, 18. occiditur I. 158, 21.

S. Symeonis templum, vicinum Amidae I, 46, 7.

Symmachus, Rusticianae pater II, 365, 2. Boëtii socer, vir Consularis, a Theoderico morte affectus, horribili specie ipsum terret ac pavore enecat II. 11, 9. 12, 4. eius liberos Amalasuntha restituit II, 12, 12.

Symmachus Senator, Praefectus Praet. Africae et Quaestor castrensis I, 482, 20. Byzantium revocatur I, 493, 3.

Syracusae, quantum Caucanis dissitae I, 370, 14. Arethusae portus I, 371, 20. in ea urbe hyemat Belisarius I, 469, 13. cum illam extremo sui Consulatus die munifice ingressus esset. II, 28, 18. ipsam praesidio munit II, 38, 18. Gotthi obsident II, 451, 21.

Syria exposita Alamundaro I, 224, 12. 237, 2. petit illam Chosroës I, 171, 13. 180, 5. eius urbes parum munitae Syriacae et Graecaelinguae peritum hominem adiungunt sibi legati Vitigis ad Chosroëm I, 156, 16.

Taenarus, hodie Caenopolis I, 367, 10. frustra a Gizerico tentata I, 401, 1.

Taginae, vicus in Apennino II, 610, 1.

Tamugadis urbs Numidiae I, 466, 4. 495, 18.

Tanais fluvius oritur ex Riphaeis montibus in Europa II, 482, 13. utrum Europam et Asiam dividat II, 484, 14. vicini populi II, 474, 13. 479, 20. Tanaites ventus II, 474, 22.

Tarauna, in Persarmenia I, 267, 13.

Tarentum II, 393, 16. eius situs et nova munitio II, 376, 3. sinus II, 394, 17. portus II, 393, 16. 597, 1. castellum a Totila capitur II, 440, 2. res ibi gestae II, 634, 18.

Tarmutus, Ennae frater, Belisarii Protector II, 140, 3. animose pugnat II, 133, 8. moritur II, 140, 18.

Tarracina, fluvio Decennovio et mon-

- ti Circaeo proxima II, 57, 18. fit eius mentio II, 79, 20. 150, 4. 160, 2. 161, 9. 164, 16.
- Tarvisium in potestatem Belisarii venit II, 271, 22. editum ubi praelium II, 285, 13. Totilas urbi Praef. II, 288, 13.
- Tatianus, Quaestor castrensis I, 195, 9
- Tattimuthus dux, Tripolin missus I, 357, 4. subsidium accipit a Belisario I, 231, 11.
- Taulantii I, 313, 20. II, 8, 1.
- Tauri in Acilisene, ubi Dianae fanum I, 83, 6. 84, 19. Tauri in Taurica, ubi et Dianae fanum II, 480, 1.
- Taurus mons quam longe excurrat I, 47, 16. 77, 7. 84, 8.
- Tebesta, urbs Africae I, 504, 9.
- Teias Veronae Praef. II, 600, 19. post mortem Totilae, rex creatus II, 628, 16. in adolescentes Romanos desaevit II, 633, 13. Francorum opem frustra implorat II, 633, 3. in Campaniam se confert II, 636, 6. Heroicam fortitudinem ostendit in praelio II, 639, 19. occiditur II, 641, 1.
- Tempus, oraculorum interpret II, 118, 20. fabularum artifex II, 394, 4.
- Tenichus, viri nomen in veteri inscriptione II, 576, 15.
- Terdetes, apud Lazos Magister Offic. II, 502, 17.
- Terentius Rom. dux in bello Vandalo I, 359, 15. contra datam fidem occiditur I, 482, 17.
- Terracina: *vide* Tarracina.
- Terraemotus maximi II, 594, 19. hiberni nocturnique II, 398, 5. terrae motu horribili concussa Antiochia I, 215, 5.
- Tetraxitae Gotthi, Christiani, ubinam siti II, 474, 17. Episcopum a Iustiniano petunt II, 475, 8. antiquae eorum sedes II, 476, 14. quomodo eas liquerint II, 479, 13. fortissimi sunt II, 479, 3. arma sociant cum Uturguris II, 553, 14.
- Thebais superior II, 398, 12.
- Themiscyrum urbs II, 463, 19. 470, 1.
- Theoctistus medicus vulnus mirabile egregie sanat II, 153, 4.
- Theoctistus praesidio Libani Praef. I, 186, 10. turpiter fugit I, 188, 21. Belisarium sequi cunctatur I, 224, 9. 236, 22. Martinum sequitur in Persarmeniam I, 261, 17.
- Theodatus filius Amalafridae sororis Theoderici Regis Italiae, Philosophus Platonius II, 16, 19. 30, 19. ignavus, avarus, et Amalasunthae infensus II, 17, 1. cum Iustiniani legatis clam agit de tradenda illi Tuscia II, 17, 11. eius rapacitas II, 21, 11. 311, 13. in regnum accitus ab Amalasuntha II, 22, 6. in carcerem illam coniicit II, 23, 13. et occidit II, 25, 9. Amalabergam sororem suam, Thoringorum reginam, viduam, apud se recipit II, 69, 13. cum eo societatem ineunt Thoringi et Visigothi II, 64, 21. ad Iustinianum legatos mittit II, 23, 7. Petrum legatum accipit, a quo bellum denuntiatur II, 25, 17. cum ipso paciscitur II, 29, 8. et seq. cessurum se regno promittit II, 31, 1. eius perfida inconstantia II, 34, 15. de iure legatorum disceptat II, 35, 4. legatos in custodiam tradit II, 36, 14. divinos consulere solitus, futurum belli exitum prodigio discit II, 45, 8. partem Galliae cis Rhodanum positam Francis promittit II, 71, 7. bellicum apparatus negligit II, 46, 4. subditis invisus, regno spoliatur II, 57, 4. occiditur, cum tres annos regnasset II, 58, 20. pater fuit Theodegiscli. *ibid.* eius filia Theode-nantha et gener Ebrimuthus II, 39, 3.
- Theodebaldus Theodeberto patri succedit in regnum Francorum II, 587, 5. Iustiniani legato respondet II, 589, 10. legationem ad imperatorem mittit II, 590, 11. Teiae Gotthorum regi auxilium negat. II, 635, 4.
- Theodebertus Francorum rex sororem suam matrimonio iungit Amalarico Visigothorum regi II, 70, 1. eandem ad Arianismum compulsam ulciscitur bello, quo Amalaricum tollit et ditionem eius Gallicam occupat II, 70, 14. sororem apud se recipit. *ibid.* cum Childeberto et Clotario partem Galliae a Vitigi concessam dividit II, 73, 2. auxilia pollicitus Iustiniano in Gotthos II, 27, 17. 73, 7. Gotthos armis sociis iuvat II, 196, 4. ipsius in Italiam expeditio II, 247, 11. reditus, amissa morbo tertia parte exercitus II,

- 251, 2. ipsius sororem Hermegisclus Varnorum rex uxorem ducit II, 560, 15. et postea Radiger II, 562, 18. eius mors post magnos progressus II, 586, 8. successorem Theodebaldum filium relinquit II, 587, 5. accusatus perfidiae II, 587, 20. purgatur II, 589, 11.
- Theodegisclus Theodati regis filius a Vitigi in custodiam datur II, 58, 24.
- Theodenantha Theodati filia et Ebri-muthi uxor II, 39, 4.
- Theodericus Gotthorum rex, patricius et consul. II, 7, 8. 169, 16. ex Thracia in Italiam migrat I, 39, 23. II, 478, 8. Ravennam triennio obsidet II, 9, 18. caeso Odoacre, imperat in Italia, regis appellatione contentus II, 10, 2. literarum rudis, Gotthorum filios ad ludimagistros mitti vetat II, 14, 1. Gepaedes bello petit II, 58, 8. Amalafridam sororem suam Trasamundo Vandalorum regi matrimonio iungit I, 346, 10. et Theudicusam filiam Alarico iuniori Visigothorum regi, II, 65, 5. Amalabergam neptem ex sorore suam regi Thoringorum Hermenefrido II, 65, 7. Gepaedes bello petit II, 58, 8. inito cum Francis foedere, Burgundionum ditionem cum ipsis dividit II, 65, 10. cum Francis de limite ditionis paciscitur II, 67, 21. sublato Giselico et suscepta Amalarici tutela, eius thesaurum Ravennam asportat. *ibidem*. Theudin, quem Hispaniae praefecerat, non audet lacessere II, 68, 15. pacem coluit cum Anastasio Augusto II, 369, 13. nullam legem tulit II, 170, 13. Regum barbarorum illustrissimus fuit II, 280, 15. calumniis inductus, Symmachum et Boëtium morte afficit II, 11, 10. in ferculo visus sibi videre caput Symmachi, territus ac lugens moritur II, 12, 6. cum regnasset annos XXXVII II, 11, 6. regnum reliquit Atalarico filio suae filiae Amalasunthae II, 12, 10. avunculus fuit Theodati II, 16, 19. eius elogium II, 10, 10. ominosus statuæ lapsus II, 117, 3.
- Theodora Augusta Iustiniano marito carissima, Ioanni Cappadoci infensa I, 130, 7. in seditione animosam habet orationem I, 125, 19. Antoninam Ioanni insidiantem hortatur I, 133, 18. conceptum explet odium I, 135, 1. Ilderici regis filias honorifice accipit I, 447, 1. afflictis mulieribus solita patrocinari II, 407, 10. eius obitus I, 300, 2. quamdiu imperaverit. II, 401, 13.
- Theodora genere Romana, uxor Opsitis Lazorum regis II, 498, 8.
- Theodoritus Martini stipator fortiter pugnat. II, 137, 13. re praeclare gesta moritur II, 139, 16.
- Theodorus Gizerici filius natu minimus I, 333, 18.
- Theodorus Cappadox copias in Africam ducit I, 444, 19. in seditione, Salomoni et Procopio fugam expedit I, 473, 18. Carthaginem servat I, 476, 1. hanc Belisarius ei commendat I, 481, 8. pugnat cum seditionis I, 487, 3. 488, 16.
- Theodorus Causidicus Totilae legatus II, 368, 19.
- Theodorus Ctenatus Romanorum dux I, 359, 15.
- Theodorus Excubitorum dux I, 460, 12. interficitur a seditionis I, 474, 1.
- Theodorus machinarius I, 213, 20.
- Theodorus Referendarius I, 256, 11.
- Theodosiopolis ad Aborrhham fl. I, 236, 8.
- Theodosiopolis non procul a fontibus Tigridis et Euphratis I, 82, 5. ad Persarmeniae fines I, 74, 11. 261, 14. Bolo castello proxima. 45. d. quantum dissita Dubio I, 263, 4. et a castello Citharizo I, 261, 19. condita a Theodosio Augusto et moenibus cincta ab Anastasio I, 50, 5.
- Theodosius Magnus, imperator laudatissimus I, 309, 4. Maximum tyrannum tollit I, 328, 3.
- Theodosius iunior Arcadii filius admodum puer, cum pater obiit I, 13, 6. 318, 5. sub tutela Isdigerdis Persarum regis I, 14, 6. Anatolium ad Vararanem legat I, 15, 2. data ipsi Armenia ab Arsace certis conditionibus. I, 163, 19. classe iuvat Honorium patrum 318, 13. apud se Valentinianum educat, eique imperium asserit I, 320, 7. eidem Eudoxiam filiam matrimonio iungit I, 327, 20.
- Theodosius, praefectus domus Belisarii, legatus ad Vitigin II, 261, 16.
- Theophobius nobilis Lazus, proditor II, 541, 7.

- Thermodon fluvius** II, 463, 19. 470, 1. 12.
- Thermopylae** ab Hunnis oppugnatae I, 168, 14. missum inde auxilium Crotoniatis II, 596, 17.
- Thesalia** II, 595, 7. ab Hunnis vastata I, 168, 13.
- Thessalonica** II, 21, 8. 449, 16. 572, 3.
- Theudicusa** Theoderici regis filia et Alarici iunioris uxor II, 65, 5.
- Theudimundus** Mauricii fil. II, 287, 17.
- Theudis Gotthus**, Praefectus in Hispaniam a Theoderico missus, uxorem Hispanam ducit II, 68, 15. occupata tyrannide, Visigothis imperat II, 68, 21. pulsos Gallia recipit. II, 71, 4. Gelimeris legatos remittit irritos I, 405, 2. et seq. avunculus fuit Ildibadi Gotthorum regis II, 274, 12.
- Thialaasamon** vicus prope Amidam I, 45, 14.
- Thomas Apamensis** Antistes segmentum crucis Christi exhibet populo cum miraculo I, 201, 11. Chosroem in urbem accipit I, 202, 4. expilato templo, segmentum crucis servat. I, 203, 4.
- Thomas** legatus ad Chosroem I, 111, 14.
- Thomas pater** Ioannis Guzis II, 493, 6. Lazicam munitionibus cinxit I, 293, 9.
- Thomas Alpium Cottiarum** castella recipit II, 265, 2.
- Thorimuthus** Belisarii Protector II, 320, 14. insidias passus, Pisaurum servat II, 322, 15. 323, 19. Rhegium propugnat II, 439, 15. sese dedit II, 444, 19.
- Thoringi** Arborichis finitimi, sedes habent ab Augusto Caesare sibi concessas II, 63, 9. societatem ineunt cum Theoderico Italiae rege II, 64, 21. eorum rex Hermenefridus II, 65, 6. debellantur a Francis II, 69, 10. 263, 2.
- Thorisinus** Gepaedum rex II, 420, 3. bellum renovat in Langobardos II, 550, 12. inducias facit II, 551, 14. ut caedem Ustrigothi, quem regni successione extruserat, ab Auduino Langobardorum rege impetret; Ildigisalem eius hostem, quem in fidem receperat, occidit II, 605, 5. 606, 1.
- Thracia** habuit Magistrum militum Chilbudium II, 331, 8. et Artabanem II, 445, 21. et Germanum II, 450, 6. in ea sunt imperatoris equitia I, 363, 20. II, 603, 16. illam vastant Visigothi I, 313, 16. Eruli II, 419, 2. et Sclaveni II, 441, 10. in ea consistunt Gotthi I, 319, 3. Langobardi II, 602, 13. Cuturguri II, 555, 14. Thraces militant Belisario I, 236, 16. 244, 4. Ioanni II, 163, 23. et Herodiano II, 302, 17.
- Thule** insula II, 593, 16. ubi sita II, 205, 16. 559, 18. quot gentes habeat II, 205, 20. sol ibi per dies quadraginta aestate non occidit, per totidem non oritur hieme. *ibid.* solis reditus festo maximo celebratur II, 207, 1, illic degunt Scythifini II, 207, 7. et Gauti II, 208, 15. Thulitarum religio II, 208, 4. illuc Eruli sereceperunt II, 205, 15. 208, 16.
- Thurii** II, 80, 3. eorum navale, Russia II, 396, 2.
- Thuringi**: vide Thoringi.
- Tiberis** fluvii cursus et ostia II, 123, 20. 124, 3. 14. pontes eius multi II, 86, 1. ad illum servatur Aeneae navis II, 572, 3.
- Tibur**, quanto Roma spatio dissitum II, 160, 6, 318, 13. reparatur Belisarii iussu II, 161, 14. capitur a Totila, caesis omnibus incolis cum Episcopo II, 318, 18. reaedificatur a Gotthis II, 382, 2.
- Ticinum** urbs munitissima II, 195, 10. 246, 19. Padi pontem vicinum habet II, 248, 15. una Gotthis reliqua urbs II, 284, 2. 295, 14. reposita illic Totilae gaza II, 628, 15. 635, 11. eo se recipiunt Gotthi II, 273, 1. 642, 18. Ticinenses II, 290, 16.
- Tigisis** Africae urbs I, 450, 9. validis moenibus cincta I, 463, 14.
- Tigris** flu. bidui distat Nisibi I, 54, 18. eius fons et cursus I, 82, 8. Euphratem accipit I, 85, 6. Ctesiphontem et Seleuciam dirimit I, 281, 4.
- Titus Vespasiani** filius triumphat I, 445, 10. vasa templi Hierosolimitani asportat I, 446, 1.
- Todasius** Aordi frater, Erulorum rex. II, 209, 2.
- Toparchae** qui dicti olim I, 206, 1.

Toperus Thraciae urbs, expugnata direptaque a Sclavenis II, 442, 11.

Totilas, quo ortus genere, quibus dotibus praeditus II, 288, 7. oblatum sibi regnum capessit II, 289, 1. suos ad pugnam hortatus II, 294, 23. vincit II, 298, 2. Florentiam obsideri iubet. *ibid.* multa Italiae loca recuperat, et Neapolim obsidet II, 301, 9. Romanorum classem frumentariam capit II, 304, 12. Neapolitanos ad deditionem hortatus, potitur urbe II, 306, 18. eius moenia diruit II, 309, 18. victis humanissimum se praebet. II, 308, 12. praecleara oratione ostendit, negandam sceleri impunitatem II, 310, 10. Senatui Rom. scribit. II, 313, 7. in Tiburtinos desaevit II, 318, 13. Auximum obsidet II, 321, 19. Firmum, Asculum, Spoletium et Assisium capit II, 326, 18. Romam obsidet II, 327, 11. eius in Valentinum Episcop. crudelitas II, 339, 22. oratio ad Pelagium Diaconum II, 341, 8. Siculis infensus II, 342, 3. Tiberim munit II, 351, 6. cum Isauris proditoribus agit. II, 361, 4. Romam capit II, 363, 4. in templo D. Petri a Pelagio placatur II, 364, 4. ipsius in foeminas Romanas benignitas II, 365, 11. suos ad aequitatem hortatur II, 365, 19. Senatum male accipit II, 367, 11. pacem a Iustiniano petit II, 369, 1. murorum partem diruit II, 370, 18. in Lucaniam proficiscitur II, 373, 2. Romam a Belisario receptam frustra oppugnat II, 378, 4. se apud suos purgat II, 382, 19. Perusiam obsidet recipitque II, 386, 16. 427, 13. Ioannem imprudenter adoritur II, 389, 13. Belisarium fugat II, 397, 13. Ruscianum cast. obsidet. II, 400, 20. eo capto, Chalazarem excarnificat II, 404, 13. Romam obsidet II, 432, 3. capit. II, 433, 12. instaurat II, 437, 6. nuptias filiae regis Francorum frustra ambit. *ibid.* Centuncellas obsidet II, 438, 1. et castellum Rhegii II, 439, 13. Tarentum et Ariminum capit II, 440, 2. Siciliam vastat II, 445, 7. inde excedit II, 453, 1. Romam Senatores aliquot revocat II, 572, 7. classem infestam mittit in Graeciam II, 574, 18. 576,

18. et in Picenum copias II, 577, 9, amissa classe, pacem frustra ab imper. petit infimis conditionibus II, 585, 18. castra locat ad Apeninum in vico Taginis II, 610, 1. diem praelio cum Narsete praestitutam antevertit II, 611, 4. suos hortatus II, 615, 16. disponit aciem II, 618, 1. equitandi peritiam hostibus medio in campo ostentat II, 620, 2. eius imprudentia II, 622, 4. fuga et caedes II, 624, 18. et seq. annos regnavit. XI. II, 625, 16. ipsius gaze Ticini et Cumis reposita II, 628, 17. 635, 12. fratrem suum Cumis praefecerat. *ibid.*

Trachea, castrum Abasgiae II, 500, 8. 20.

Traianus imper. triumphat I, 445, 10. praesidia ad Pontum Euxinum collocat II, 466, 10.

Traiani turris trans Istrum II, 336, 13.

Traianus Protector Belisarii cum Gothis pugnat II, 126, 4. Antoninam deducit II, 160, 2. 161, 8. mirum vulnus accipit II, 167, 4. in Assyriam incurrit I, 234, 17.

Transtiberina porta Rom. II, 94, 11. dicta Pancratiana II, 109, 11. urbis regio Transtiberina II, 94, 6.

Trapezus urbs I, 289, 23. 294, 17. illius fines II, 464, 2. in eius agro mel amarum II, 464, 3. Trapezuntii non sunt Colchis contermini II, 466, 5.

Trazamundus Genzonis fil. et Gundamundi frater, Vandalorum rex, blande Catholicorum fidem tentat. I, 345, 20. uxorem ducit Amalafridam sororem Theoderici regis Italiae I, 346, 9. Anastasii Aug. amicus I, 346, 17. cladem a Mauris maximam accipit I, 349, 10.

Tretus, locus Antiochiae vicinus, in quo templum Michaëlis Archang. I, 199, 22.

Tria Fata, locus Romae II, 122, 12.

Tribulus, quid sit II, 379, 8.

Tribunianus, natione Pamphylus, Quaestor, doctissimus, avarissimus, legum nundinator I, 122, 13. exuitur magistratu I, 123, 4. restitutus, illum exercet per annos multos I, 129, 19. vir fuit urbanus I, 129, 24. morbo obiit I, 129, 21.

Tribunus medicus ad Chosroem pe-

- tentem mittitur I, 281, 17. eius elo-
gium II, 504, 15. Chosrois in eum
munificentia II, 505, 8.
- Tricamarum, locus Carthaginī vicinus
I, 416, 9. 428, 20. 430, 6. 431,
10.
- Triclinium I, 527, 12.
- Tripolis I, 337. 5. 431, 11. vento il-
luc delatus Vesuvii cinis II, 163, 11.
quantum a Gadibus distet I, 311,
15. circumcolentes eam Mauri I,
346, 20. deficit a Vandalis I, 356,
21. 361, 6. praeficitur ei Sergius
I, 502, 3.
- Tripus ferreus pro foribus Palatii re-
gis Persarum, 'quam funestus I,
119, 1.
- Tripyrgia, locus Edessae I, 279,
13.
- Troianum Palladium: *vide* Palla-
dium.
- Tryphon vectigalia Africae instaurat.
I, 445, 2.
- Tuba duplex, equestris et pedestris
et circa utriusque usum, Procopii
consilium II, 242, 12.
- Tudertum Gotthico munitum praesidio
II, 187, 19. in potestatem Belisarii
venit II, 197, 2.
- Tallianus Venantii fil. Brutios et Lu-
canos imperatori conciliat. II, 353,
1. Lucaniae angustias occupat II,
370, 5. deseritur II, 373, 15. frater
fuit Deopherontis II, 401, 21.
- Tumar, locus munitus in monte Au-
rasio I, 496, 7. obsidetur a Salomo-
ne I, 497, 9.
- Turris Traiani trans Istrum II, 436,
13. turres lignae ad oppugnatio-
nem compositae II, 102, 2.
- Tusci divinationibus dediti II, 571, 9.
- Tusciae situs II, 80, 21. partem eius
magnam Theodatus possidet II, 17,
3. multas urbes recipit Belisarius
II, 81, 1. et postea Narses II, 629,
3. extrema urbs Genua II, 195, 1.
- Tyrrhenum mare ab Adriatico divi-
dunt iusulae Gaulus et Melita I,
372, 14. procellosum I, 429, 6. His-
paniam et Galliam alluit II, 62, 19.
quantum Ravenna dissitum. II, 79,
12.
- Tzani, olim Sani, ubinam siti I, 77,
4. 288, 15. II, 462, 10. victi Sittae
humanitate, ad Christum Romanos-
que accedunt I, 77, 12. domiti I,
164, 11. cum Romanis Petram obsi-
dent I, 288, 5. 292, 12. iisdem mili-
tant II, 525, 10. Tzanica regio I,
288, 15. ex eius montibus Boas flu-
vius oritur II, 464, 7.
- Tzazo, Gelimaris frater, ducta in
Sardiniam classe I, 361, 13. illam
recipit I, 403, 22. revocatus a Ge-
limere I, 407, 13. 408, 12. hortatur
ad praelium I, 418, 22. occumbit
I, 421, 23. eius caput in Sardiniam
fertur I, 430, 3.
- Tzibulum Apuliae cast. II, 502, 16.
frustra a Persis tentatum II,
549, 1.
- Tzibus: *vide* Ioannes Tzibus.
- Tzur, Caucasiarum portarum altera
II, 469, 15.
- Tzurulum Thraciae castellum II, 441,
17.
- Vaces Langobardorum rex, Valdali-
pater, Risiulfo nepoti infensus. II,
429, 9.
- Vacimus Gotthorum dux II, 179,
12.
- Vacis Langobard. rex, Iustiniano stu-
det II, 236, 9.
- Vacis Gotthorum dux II, 197, 12.
- Valdalis Vacis filius, Langobard.
rex II, 429, 20.
- Valentinianus tertius, Constantii filius
in aula Theodosii iunioris educatus
I, 320, 6. ab eodem in imperium
missus, Ioannem tyrannum igno-
miniose necat I, 321, 12. Placidiae
matris culpa, pessimus evadit, et
amittit Africam I, 321, 19. Maximo
decepto, uxori eius vim turpem af-
fert I, 328, 21. Aëtium tollit e me-
dio I, 329, 16. dicto memorabili nota-
tur. *ibid.* occiditur a Maximo I,
331, 10. II, 121, 13. nullam relinquit
masculam prolem, sed duas tantum
filias I, 327, 20. nempe Eudociam
et Placidiam I. 332, 9.
- Valentinus Episcopus a Totila trunca-
tur manibus II, 339, 22.
- Valentinus equitum dux II, 26, 15.
- Valentinus, Photii equiso, praeclarum
edit facinus II, 89, 13. turmae eque-
stris dux II, 131, 20. Hydruntem
obsidione eximit II, 316, 16. Ro-
mam missus II, 337, 21. interit II,
338, 16.
- Valerianus Damiani avunculus II, 176,
14. in bello Vandalico foederato-
rum dux I, 359, 11. 361, 15. 367,
12. 420, 13. in Numidia degit I,

- 474, 20. Byzantium revocatur I, 493, 8, in Italiam missus II, 116, 10. 125, 20. Gotthos vincit II, 128, 14. in Campo Neronis pugnat. II, 150. 151, 23. obsidioni Auximi navat operam II, 254, 6. cum Belisario Byzantium redit II, 280, 4. Magister factus militum per Armeniam I, 215, 19. 260, 9. 391, 18. 494, 9. irrumpit in Persarmeniam I, 262, 16. illic pugnat I, 264, 22. Bersathum Persam acie victum capit II, 537, 20. in Italiam redit et convenit Belisarium II, 391, 18. 401, 7. Anconam navigat II, 403, 22. per litteras a Ioanne auxilium petit II, 557, 18. eius oratio ante navale certamen II, 579, 12. Narseti se adiungit II, 606, 19. aciei cornu dexterum tenet in Totilam II, 618, 9. frustra Veronam obsidet II, 628, 5. Petra pertusa potitus, revocatur II, 636, 11.
- Vandali**, gens Gotthica I, 312, 19. eorum species, religio, lingua, veteres sedes I, 313, 2. fame pressi I, 399, 5. plurimi cum Alanis ad Francos addeunt, relicta Maeotide quam accolebant I, 319, 6. in Hispaniam profecti, sedes obtinent ab Honorio Aug. sine iure praescriptionis triginta annorum I, 319, 17. 323, 24. in Africam traiciunt, acciti a Bonifacio I, 324, 1. II, 477, 13. illo acie victo, frustra Hipponem obsident I, 325, 3. Romanos profligant I, 325, 13. qui in patria remanserant, legationem mittunt ad Gizericum I, 399, 15. horum nomen interiit I, 400, 10. Vandalorum sortes in Africa I, 333, 19. et militia I, 334, 5. et pugnandimos I, 348, 17. et luxus I, 434, 12. pelluntur ex Sardinia a Marcelliano, I, 337, 4. Leonis Aug. classem profligant I, 398, 19. eorum regnum quam legem successionis habuerit I, 344, 10. Catholicos vexant, I, 344, 22. Lilybaeo donantur I, 346, 20. Sacerdotes Catholicos violant, ac templa polluant I, 347, 17. victi a Mauris Tripolitanis I, 349, 10. et a Byzacenis I, 349, 20. Belli a Iustiniano ipsis illati origo I, 351, 11. et seq. apparatus I, 358, 15. de hoc bello Procopii iudicium I, 441, 1. eorum clades I, 385, 22. et alibi. consternatio I, 391, 20. luctus I, 408, 12. 422, 20. in templis supplices capiuntur I, 425, 6. 428, 6. quamdiu potiti sint Africa I, 423, 14. militiae Romanae a Iustiniano ascripti, dicuntur Iustiniani I, 471, 14.
- Vararanes Persarum rex**, urbanitate Anatolii victus, pacem Romanis concedit I, 14, 22.
- Varazes dux** II, 391, 17. 525, 10.
- Varazes nomen dignitatis Persicae** I, 58, 5.
- Varni** II, 429, 14. eorum sedes II, 559, 3. rex Hermegisclus II, 560, 13. et Radiger II, 562, 15. illis metuendi Franci II, 561, 17. omnes pedibus militant II, 564, 14. ab Anglis praelio victi II, 563, 14. dant Erulis transitum II, 205, 13.
- Varrhames Adergudunbadem patrem** impie prodit I, 116, 15. fit Chanaranges I, 118, 5.
- Vazaine, Persidis regio** II, 504, 8.
- Uchimerium Lazicae cast.** II, 536, 6. in potestatem Persarum venit II, 541, 9. et seq.
- Vectigalium remissio** I, 39, 4. instauratio in Africa gravior I, 444, 20.
- Vellus aureum ultra Phasin servabatur** II, 468, 14.
- Venantius Tulliani pater** II, 353, 1.
- Veneti factio Circensis** I, 119, 14. illis favet Iustinianus I, 203, 17. Venetia porticus I, 128, 2. Venetus color idem ac caeruleus I, 203, 17.
- Venetiae, Gotthorum copiis munitae** II, 59, 18. ager Venetus ad Ravennam usque evadit. II, 80, 8. in potestatem Belisarii venit II, 271, 22. res in eo gestae II, 284, 3. 285, 9. 290, 14. partem ipsius maximam Franci occupant II, 417, 23. 586, 10. ac tenent II, 600, 4.
- Venus humanis hostiis culta a Saracenis** I, 282, 3.
- Veredarii, quinam** I, 380, 16. Veredive equi publici I, 241, 11.
- Verina Leonis Aug. uxor et Basilisci soror** I, 356, 1. periculum a fratre depellit I, 340, 2.
- Veritas, praecipua historiae laus** I, 10, 18.
- Verona urbs** II, 272, 5. capta a Romanis, et mox amissa II, 290, 14. Praefectum habet Teiam II, 600, 20. illam frustra obsidet Valerianus II, 628, 6.
- Verus Erulorum dux, homo temera-**

- rius II, 391, 17. irrumpit in Persarmeniam I, 262, 1. cadit in praelio II, 440, 18.
- Vespasianus Augustus Titi pater I, 445, 1.
- Vesta, ignis I, 259, 19.
- Vesuvii montis situs II, 162, 14, mugitus II, 162, 11. 656, 15. alta inanitas. *ibid.* rivus igneus. II, 657, 9. solennis Byzantii supplicatio ob terrorem iniectum civibus delato illuc cinere II, 163, 8. idem vento perlatus Tripolin II, 163, 11. foecundat agros II, 163, 16. circa montem salubre tabidis caelum. *ibid.*
- Via Appia, Flaminia, Latina, Portuensis, et Ostiensis: *videantur haec nomina suis locis.*
- Vibo urbs II, 354, 7.
- Vigilantia Iustimiani soror, et Proiectae mater I, 513, 13.
- Vigiles dicti Excubitores I, 460, 13. qua cautione locati Romae a Belisario II, 121, 17.
- Vigilius Reparati frater II, 123, 12. Pontificatum Romanum occupat, vivente Sylverio Papa II, 121, 9. frumentum ex Sicilia ad urbem obsessam mittit II, 339, 3. Byzantium petit II, 340, 5. Iustinianum ad Italiam recuperandam hortatur II, 428, 18.
- Vilas Protector Ildibadum regem in convivio occidit II, 286, 17. 287, 6.
- Viliaris cum Artabaze singulare certamen II, 296, 20.
- Vince, tessera et nomen seditionis Byzantinae I, 121, 13.
- Visandus Erulorum dux II, 199, 14. 235, 19. 285, 16.
- Visandus Bandalarius Gotthus, tredecim vulneribus saucius, ac per triduum pro occiso relictus evadit II, 91, 12. Auximi Praefectus II, 188, 1.
- Visigothi dicti olim Scythae 374. c. eorum origo, species, religio, lingua, antiquae sedes I, 313, 2. egressi patria, societatem cum Arcadio Aug. ineunt I, 313, 12. Alarico duce Europam crudeliter vastant I, 313. 16. 314, 6. Romam diripiunt I, 316, 1. Aduolfo duce, concedunt in Galliam I, 318, 18. provincias trans Rhodanum sitas obtinent II, 63, 12. atque Hispaniam I, 324, 1. II, 477, 14. Odoacre in Italia regnante, ditionem extendunt ad Alpes II, 64, 17. foedus ineunt cum Theoderico Italiae rege II, 65, 2. victi a Francis et magna ditionis parte spoliati II, 67, 5. Gallia ab iisdem pulsati II, 71, 2.
- Vitalianus Patricioli fil. tyrannus I, 39, 19. Hermogene consiliario utitur I, 61, 8. Ioannis avunculus II, 163, 24.
- Vitalius Rom. dux in agro Veneto II, 235, 17. 264, 3. Ravennam com meatibus intercludit II, 260, 20. victus ab Itibado II, 285, 9. Veronam petit II, 290, 11. Magister milit. per Illyricum II, 316, 1. in Aemilia rem gerit. II, 320, 15.
- Vitigis Ulithei nepos II, 184, 17. Uraiae avunculus II, 196, 2. rex a Gotthis creatus II, 58, 6. Theodatum de medio tollit II, 58, 10. relicto Romae praesidio, Ravennam concedit, ibique uxorem ducit Matasuntham Amalasunthae filiam II, 61, 11. Gallia cedit Francis, auxilia pollicentibus et inde Marciam ducem revocat II, 73, 11. Romam a Belisario captam petit cum ingenti exercitu II, 82, 13. cives ad defectionem sollicitat II, 92, 20. urbem obsidet II, 95, 17. eius induto nomine pastor victus ab altero dicto Belisario, Gotthis dat omen cladis II, 98, 10. legatos mittit ad Belisarium II, 99, 12. muros frustra oppugnat II, 105, 4. *et seq.* Senatores obsides necat II, 123, 8. frustra conatur Belisarium imitari II, 127, 15. suos ad praelium hortatur II, 134, 21. *et seq.* operam perdit II, 182, 4. obsidionem solvit II, 186, 6. multa loca praesidiis munit II, 187, 14. Ariminum obsidet II, 191, 4. Ravennam se recipit II, 217, 6. Langobardos ad societatem invitat II, 236, 9. per legatos Chosroem ad bellum Romanis indicendum impellit I, 156, 7. II, 237, 4. obsessus Ravennae, Francorum societatem repudiat II, 263, 19. agit de pace II, 266, 6. captus a Belisario II, 271, 5. Byzantium deportatur II, 280, 2. et illic manet I, 216, 1.

- Vivarium Romae** II, 106, 15. unde sic dictum II, 111, 14.
- Uliaris praesidii** Neapol. Praef. sub regibus Gotthis II, 18, 21. Florentiam obsidet II, 298, 14.
- Uliaris Belisarii Protector** I, 390, 1. Ioannem Armenium imprudens occidit I, 426, 6. eximitur poenae I, 426, 22. classem ducit Ariminum II, 213, 2. Mediolano opem ferre cunctatur II, 229, 1. ob id invisus Belisario II, 234, 19.
- Ulias Gotthus**, apud Romanos obses II, 174, 19.
- Uligagus Erulus**, in exercitu Romano dux. II, 498, 3. 499, 9. 500, 10. 525, 9.
- Uligisalus Gotthorum dux**, Salonas obsidet II, 82, 18. Tuderti Praef. II, 187, 18.
- Ulimun**, stipator Belisarii, Anconam servat II, 198, 22.
- Uliphus Cyprianum**, cuius erat Protector, occidit II, 327, 6. Deo ulciscente, occiditur II, 629, 8.
- Ulitheus**, patruus Vitigis, deletur cum copiis II, 184, 17.
- Ulitheus**, Gontharidi tyranno fidissimus. I, 516, 10. illius iussu Areobindum Magistrum mil. necat I, 522, 18. occiditur cum Gontharide I, 531, 19.
- Ulpiana Illyrici urbs**, turbata controversalis de religione II, 594, 4.
- Ulysses**, ubinam cum Circe egerit II, 57, 19. Palladii raptor cum Diomede II, 78, 6. ex Phaeacia vectus schedia II, 575, 1. navis eius lapidea in Corcyra II, 575, 18.
- Unigatus Protector**, Belisarium servat II, 257, 12.
- Unilas Gotthorum dux**. II, 81, 18.
- Unionis pretiosissimi iactura** I, 21, 21. eius piscatus I, 23, 21. uniones assectantur canes marini I, 22, 6.
- Uraias**, nepos Vitigis II, 196, 3. Mediolanum cum Burgundionibus obsidet II, 219, 17. 228, 22. captum excindit II, 234, 5. cum Erulis paciscitur II, 235, 12. non audet Romanos aggredi II, 247, 5. Ravennae obsessae succurrere frustra nititur, II, 265, 7. oblatum sibi regnum recusat II, 273, 21. occiditur ab Ildibado II, 285, 21.
- Urbanitatis vis** I, 15, 8.
- Urbinum** II, 185, 1. eius situs II, 221, 10. praesidio tenetur Gotthico II, 188, 2. capitur a Belisario II, 223, 7.
- Urbs Salvia** ab Alarico diruta II, 213, 13. lepidum hic oblatum Procopio spectaculum. *ibid.* II, 213, 18.
- Urbs vetus**, praesidio munita Gotthico II, 187, 17. vicina Romae II, 219, 20. illam Peranius obsidet II, 221, 10. Belisarius capit II, 225, 2. eius situs II, 225, 12.
- Ursicinus peditum dux** II, 26, 16. 109, 18.
- Utica** 213. b.
- Utguri, vel Utriguri**: vide Uturguri.
- Uturgur**, Hannorum Cimmeriorum princeps, a quo dicti Uturguri II, 476, 1.
- Uturguri Hunni**, dicti olim Cimmerii, ad
lu
in
ne
ex
d.
ips
ex
Usdr
60
9.
Ustri
re
lec
co
Vulg
Vulo
161, 3. 270, 10.
- Vulsinus Tusciae lacus**, castello munitus II, 23, 15. in eo occisa Amasynthia II, 25, 9.
- Xiphias**, cometa, I, 167, 8.
- Zaba**, dicta Mauritania prima I, 501, 1.
- Zaberganes** maligno responso Chosroem a Mebode alienat I, 118, 19. eundem in Antiochenos accendit I, 190, 18. cum eo agunt Edesseni obsessi I, 269, 8.
- Zacynthi portus** I. 369, 6. in Zacynthios Gizerici crudelitas I, 400, 23.
- Zaidus Rom. dux** I, 359, 16.
- Zames Cabadis Persarum Regis filius** cocles, ob oculi vitium, successione regni excluditur I, 50, 18. 193, 18. coniurationis in Chosroem particeps morte afficitur I, 115, 12. II, 599, 1.

Zannas Pharesmanae filius, Rufini ac Leontii pater I, 493, 7.

Zanter, Belisarii stipator II, 81, 4.

Zechi ad Pontum Euxinum siti II, 473, 6.

Zechi ubinam siti I, 288, 21.

Zeno Isaurus, Ariadnes maritus, et pater Leonis iunioris Augusti I, 340, 12. collega filii *ibid.* in patriam fugit I, 342, 17. imperio ope Armati recuperato, illum interficit eiusque filium fallit I, 343, 10. Basiliscum mori frigore cogit. *ibid.* pacem cum Vandalis facit I, 343, 23. 353, 1. Legatum habet apud

Perozem Persarum regem I, 16, 21. Theoderico suadet ut regnum Italiae occupet II, 7, 10. 169, 14. 171, 2.

Zeno Equitum dux II, 164, 3. obses apud Gotthos II, 174, 18.

Zenobia urbs a Zenobia Odonathi uxore condita, in regione sterili I, 171, 18.

Zerbule, castellum montis Aurasii in Numidia I, 495, 16. expugnatur a Salomone. I, 496, 7.

Zeuxippi balneum a seditiosis incensum I, 121, 6.

I N D E X

IN LIBROS VI.

D E A E D I F I C I I S.

- Aborrhās fluvius Theodosiopolin alluit 224, 5. et Circesium; ubi se in Euphratem exonerat 225, 23.
- Abrittus castellum Thraciae 308, 2.
- Abydo respondet Sestus 302, 15. 310, 19.
- S. Acacii templum 190, 3.
- Acarnania 269, 11.
- Achillaeus cultus, qualis 182, 9.
- Acremba castellum Macedoniae 279, 53.
- Acrenza castellum Dardaniae 280, 45.
- Acyes: *vide* Ad aquas, *iam proxime*.
- Ad aquas, Graece 'Αννές, oppidum ad Istrum flu. 289, 19.
- Adagia 173, 4. 203, 11.
- Adana urbs Ciliciae 319, 7.
- Adanum cast. Epiri veteris 279, 9.
- Adanum cast. Mysiae ad Danubium 293, 4.
- Adrianium castellum Macedoniae 280, 1.
- Adrianopolis in Epiro, dicta Iustinianopolis 268, 21. *vide etiam Lectiones varias ad pag.* 305, 22.
- Adriaticum mare sinum Ionium efficit 265, 20. 265, 22.
- Adrumetus Byzacii metropolis 340, 6. dicta Iustiniana *ibid.* 24.
- Aeadaba cast. Illyrici 284, 39.
- Aedabe arx ad Danubium 290, 25.
- Aegeum mare ubinam coëat cum Ponto Euxino 191, 17.
- Aegistus cast. Scythiae ad Istrum 293, 23.
- Aegyptus 330, 331. eius Pyramides, opus inutile 209, 8.
- Aenus urbs ab Aenea condita 303, 3.
- Aes optimum 181, 22.
- Aesimonti cast. in Thracia 306, 53.
- Aethiopes Auxomitae 326, 25.
- Aetolia 269, 11.
- Africa Nilo dividitur ab Asa 331, 19.
- Africa Proconsularis 339, 22.
- S. Agathonici templum 190, 22.
- Ager Romanus, tractus intra Persarum fines 221, 13.
- Agonclias: *vide* Anagonclias.
- Agriolodes monasterium in limite Pentapoleos 332, 20.
- Aiadaba: *vide* Aeadaba.
- Alae murorum *πτερά* 232, 15.
- Alarum cast. Illyrici 283, 26.
- Alcon cast. Thessaliae 280, 32.
- Aldanes cast. Illyrici 283, 35.
- Alexander Macedo regem Persarum sustulit 245, 3. eius templum Augilae 333, 12.
- Alexander Mameae filius 245, 8.
- Alexandria classes frumentarias Byzantium mittit 310, 22. quantum dissita Taphosiri 332, 2. et Pentapoli 332, 12. locus in ea dictus Phiala 331, 1.

- Albus, cast. Epiri veteris.** 75. c. *vide* Argus.
Alidina: *vide* Altina.
Alistrus castellum Epiri novae 277, 32.
Aliula castellum Epiri novae 277, 27.
Almum castellum ad Danubium 290, 12.
Almyris cast. in limite Scythiae ad Istrum 293, 24.
Altena cast. Mysiae ad Danubium 292, 20.
Altina vel Alidina cast. Thraciae 308, 7.
Alusti cast. 262, 3.
Amantia castellum Epiri novae 278, 45.
Amasea urbs 260, 21. in Augustano codice Amoria.
Amida urbs quanto dissita spatio Martyropolio 249, 1. capta a Cabade 249, 18. firmati illius muri 220, 15. castella ipsam inter et Daram posita 222, 15. et circumiecta 223, 8. tractus ab ista urbe ad Theodosiopolin Armeniae nomine comprehenditur 244. 4.
Ammodium, locus in limite Persico 213, 22.
Ammonis templum Augilae 333, 17.
Amoria: *vide* Amasea.
Amuloselotes castellum Illyrici 285, 30. Editio Augustana sic dividit, ἄμολο, σέλωτες.
Amyntae basilica: *vide* Basilica.
Anagonclias castellum Thraciae 306, 30.
Anaplus, ibique templum Michaelis Archangeli 197, 9. 197, 24.
Anastasiopolis, urbs Rhodopes, 303, 24.
Anastasius Aug. ex vico Dara urbem fecit 210, 5. eius prudens humanitas 249, 20. Melitenen coepit moenibus cingere 254, 22. Theodosiopolin muniit 255, 16. muros longos extruxit 297, 25. in Samaritanos animadvertit 325, 22. 326, 4.
Anchialus Thraciae urbs ad Pontum Euxinum 262, 24. munitae ibi balneae salutares 263, 5.
Anchialus castellum Thraciae 307, 5.
Ancyriana castellum Thraciae 308, 16.
S. Andreae corpus inventum 188, 20. 189, 14.
S. Annae Christi aviae templum 185, 14.
Annucas Mesopotamiae castellum 227, 16.
Anthemius Trallianus, templi Sophiae architectus 174, 2. 180, 8. 217, 23.
S. Anthimi Mart. templum 194, 13.
Anthipari vel Authipari cast. in Thracia 306, 32.
Antiochia dicta Theopolis 238, 5. 318, 6. 328, 18. illam a Chosroë incensam reparat Iustinianus 239. 240. Deiparae et Michaelis Archangeli templa aedificat 241, 16.
Antipagrae cast. Epiri novae 278, 28.
Antiphorus Edessae 229, 6.
Antipyrgus, arx in Libya 332, 11.
Antonini thermae Nicomediae 314, 15.
Antoninum castellum Thraciae 306, 15.
Aoeon cast. Epiri novae 278, 7.
Aona cast. Epiri novae 277, 24.
Apadnas cast. prope Amidam 223, 11.
Apadnense monast. in Isauria 328, 22.
Apamea urbs 328, 17.
Aphelii monast. 328, 11.
Aphrodisias urbs Cherronesi 302, 5.
Apis cast. Epiri novae 278, 23.
Apollodorus Damascenus architectus sub Traiano Aug. 288, 22.
S. S. Apostoli impense culti a Iustiniano 186, 11. commune omnibus templum Byzantii 187, 14. in eo reperta S. S. Andreae, Lucae ac Timothei corpora 188, 20. sepulcra imperatorum 189, 4.
Appiara cast. Thraciae 307, 16.
Apsides sive arcus 176, 8. vocantur λῶποι 180, 2. 180, 22.
Aquas: *vide* Ad aquas.
Aquienensis agri castella 285, 6. — 14.
Ara in templi parte Orientali 175, 22. 194, 26. ara S. Sophiae 179, 19.

- Arabia dicta tertia Palaestina 326,
 18. Arabicus sinus 326, 24.
 Arbatias cast. Illyrici 282, 43.
 Arbylae calceamenti genus 182,
 10.
 Arcadianae thermae, ibique atrium
 et statua Theodoraе Aug. 205, 2
 205, 15. 205, 24.
 Arcadii domus in xenodochium versa
 183, 14.
 Arcunes cast. Illyrici 282, 39.
 Ardia cast. Illyrici 282, 30.
 Areon sive Areson cast. Armeniae
 253, 15.
 Argamo cast. Thraciae 308, 28.
 Arganocilum vel Arganocoli cast. Il-
 lyrici 285, 10.
 Argentares cast. Illyrici 285, 15.
 Argicianum castellum Macedoniae
 280, 6.
 Argus vel Albus cast. Epiri novae
 277, 23.
 Argyas cast. Epiri novae 278, 43.
 Argyronium in Asia prope Byzantium
 200, 26.
 Aria cast. Dardaniae 282, 2.
 Arina cast. Thraciae 307, 22.
 Ἀρίς, flumineus agger 219, 5.
 219, 16.
 Arma vel Armata cast. ad Danubium
 289, 17.
 Armenia reges olim indigenas habuit
 245, 1. postea a Parthis accepit
 Arsacidas 245, 9. regni divisio
 245, 17. pars Romanae ditioni
 adiuncta paruit Comiti, 246, 15.
 deinde sub Iustiniano, Magister mil.
 praefuit maiori Armeniae 246,
 19. quandiu et quo iure Satrapae
 rexerint Armeniae partem 247,
 1. sublati Satrapis duces suf-
 ficit Iustinianus 248, 6. trac-
 tus ab urbe Amida ad Theodosiopo-
 lin Armeniae nomine comprehendi-
 tur 244, 4. Armenia Sophanene
 248, 17. 250, 18. in minori Ar-
 menia Melitene 195, 12. 254,
 8. Armeniae montes 319, 8.
 Arsa cast. Dardaniae 281, 48.
 Arsaces, regis Parthorum frater, Ar-
 meniae regnum consecutus, Arsaci-
 darnm genus illic induxit 245,
 10.
 Arsaces Armeniae regum ultimus
 245, 20.
 Arsaza cast. Illyrici 283, 45.
 Arsena cast. Illyrici 283, 33.
 Artaleson castrum Chorzanis in Ar-
 menia, ducis sedes 252, 8.
 Artemisium cast. ad Ostia Rhechii
 277, 2.
 Arxane in Armenia Persis subdita, ac
 Romanis certamina 248, 21.
 Arzon vel Arxen cast. Rhodopes
 305, 33.
 Ἀρβέρτος, calx 178, 5.
 Asgarzus cast. Thraciae 306, 43.
 Asgizus vel Asgizane cast. Thraciae
 306, 54.
 Asia Nilo ab Africa dividitur, Phaside
 vel Tanai ab Europa 331, 13.
 331, 15.
 Asilba cast. Thraciae 307, 39.
 Ἀσφαλτος 187, 5.
 Asthianene in Armenia 251, 11.
 Atachas cast. inter Daram et Amidam
 222, 17.
 Ἀθῆναι ἑλληνική 337, 9.
 Athenae in Graecia 272, 19. 275,
 10.
 Athyra urbs Thraciae 296, 3.
 Attila imperii Rom. vastator 286,
 13.
 Augila, nomen duarum urbium 333,
 12.
 Augusta urbs ad Danubium 290,
 21.
 Augustaeum Byzantii forum 181,
 9. in eo equestris statua Iustiniani,
 181, 19. et Curiae 202, 10.
 Augustas cast. Rhodopes 306, 3.
 Augustorum castrum, prope Amidam
 223, 7.
 Aulon castellum Macedoniae 279,
 42.
 Aumetera cast. Byzacii 342, 12.
 Aurasius Numidiaе mons describitur
 342, 16.
 Aurea porta Byzantii 185, 8. 201,
 11.
 Aureliana cast. Illyrici 285, 16.
 Authipari: vide Anthipari.
 Autumnale sidus 182, 14.
 Auxomitae 326, 25.
 Axiopa cast. Thraciae 308, 24.
 Azeta vel Euzeta cast. Dardaniae
 281, 20.
 Babas vel Babos cast. Macedoniae,
 280, 18.
 SS. Bacchi et Sergii templum 168,
 18.
 Baccusta et Bacuste, castella Epiri
 novae 278, 3. 277, 31.
 Badziania cast. Illyrici 282, 49.

- Baebardon castellum Armeniae** 253, 15.
Baeca cast. Thraciae 306, 38.
Baga vel Bana urbs Africae, Theodorias dicta 339, 23.
Balausum cast. Illyrici 283, 29.
Balbae cast. Illyrici 282, 14.
Baleae vel Basileae urbs Graeciae 271, 20.
Ballesina vel Balesiana cast. Dardaniae 281, 25.
Balnei chytropodes 227, 3.
Banasymeon cast. inter Daram et Amidam 222, 17.
Banes cast. Illyrici 282, 50.
Barachtestes castellum Illyrici 283, 36.
Baras vel Baros, cast. prope Amidam 223, 16.
Barbalissum castellum Euphratesiae 235, 19.
Barbari pulsi 171, 6. eorum in Romanos odium 338, 21.
Barbaries cast. Illyrici 282, 42.
Barchon cast. Tzanicae 259, 16.
S. Bartholomaei templum in urbe Dara 214, 5. 220, 12.
Bascum: vide Vascum.
Basibunum cast. Thraciae 307, 4.
Basileae: vide Baleae.
Basilica Amyntae, cast. Macedoniae 279, 9.
Bassidina castellum Thraciae 307, 53.
Basternas castellum Thraciae 307, 28.
Batnae cast. Osroënes 230, 22.
Basinus cast. Macedoniae 280, 7.
Bebrate: vide Brebate.
Becis cast. Thraciae 308, 6.
Becripara: vide Veripara.
Beculi vel Bescyli cast. Thraciae 307, 8.
Bederiana castellum vicinum Tauresio ubi natus est Iustinianus 266, 14. 267, 16.
Begadaei monast. 328, 22.
Belabidine in Armenia 247, 23.
Belas cast. Dardaniae 281, 11.
Belastyras: vide Velastyras.
Beledina cast. Thraciae 308, 1.
Belisarius victor 204, 8.
Bella cast. Dardaniae 281, 26.
Bellurus pagus in urbem crescit 303, 14.
Bemaste cast. Illyrici 283, 7.
Bepara vel Bepra cast. Rhodopes 305, 46.
Bercadium castellum Illyrici 283, 41.
Berenice urbs Pentapoleos 332, 15.
Bergisum vel Bertisum cast. Rhodopes 305.
Beripara: vide Veripara.
Bermerium sive Bermezum cast. Dardaniae 281, 52.
Berrhoea urbs: vide Lectiones varias ad pag. 305.
Bertisum: vide Bergisum.
Berzana castellum Dardaniae 281, 46.
Bescyli: vide Beculi.
Besiana cast. Dardaniae 281, 47.
Bessaiana vel Bezaiana cast. Dardaniae 281, 47.
Besiparum: vide Vesiparum.
Bethleemi-refecta moenia 328, 8.
Betzas cast. Illyrici 282, 33.
Bezaiana: vide Bessaiana.
Bia: vide Via.
Biculea: vide Viculea.
Bidamas castellum Mesopotamiae 228, 1.
Bidigis cast. Thraciae 307, 21.
Bidze cast. Illyrici 282, 28.
Bigranae ad Danubium 290, 19.
Bimetus cast. Illyrici 283, 1.
Bimisdeon: vide Bismideon.
Binens: vide Vineus.
Bisdina vel Biodina cast. Thraciae 307, 43.
Bismapha castellum Thraciae 308, 21.
Bismideon vel Bimisdeon cast. Mesopotamiae 228, 1.
Bithyniae aedificia 311, 22 — 316, 5.
Bitzimaeas cast. Illyrici 282, 48.
Bizana vel Byzana in Armenia 254, 3. 256, 15.
Blachernae, ibique templum Deiparae 184, 9. 185, 14. 193, 9.
Blebois: vide Blepus.
Blepus vel Blebois cast. Illyrici 283, 23.
Bleschanes Persarum dux 221, 19.
Blezo cast. Dardaniae 281, 49.
Bodas cast. Thraciae 307, 33.
Boeotia 272, 20.
Bogas castellum Macedoniae 279, 49.
Bolaodypara: vide Velaidipara.

- Bolbus** castellum Macedoniae 279, 43.
Bononia vel **Bunonia** ad Danubium 290, 5.
Borbrega vel **Borgrepa** cast. Illyrici 282, 35.
Boriiarus: *vide* Vereiaros.
Borium, urbs ultima Pentapoleos 333, 6. immunis 334, 5.
Bospara castellum Rhodopes 305, 21.
Bosporus urbs 261, 23. 262, 4.
Bostra urbs 328, 14.
Bottes cast. Illyrici 282, 47.
Braeola cast. Illyrici 285, 35.
Braiola cast. Illyrici 285, 9.
Brarcedum vel **Brarctum** cast. Illyrici 283, 39.
Bratzista cast. Illyrici 284, 6.
Bre cast. Rhodopes 305, 18.
Brebate castellum Epiri novae 278, 18.
Brebeta castellum Epiri novae 278, 30.
Bredas cast. Thraciae 306, 26.
Bregedaba cast. Illyrici 282, 34.
Brigizes castellum Macedoniae 279, 44.
Briparo: *vide* Britaro.
Briparum castellum prope Sardicam 282, 7.
Britaro vel **Briparo** castellum Illyrici 284, 48.
Brittura cast. Illyrici 284, 27.
Brochi nomen corruptum ex **Proochthi** 197, 13.
Brurdomina: *vide* Burdomina.
Bugarma vel **Bugarama** cast. Illyrici 282, 32.
Bulatto: *vide* Mulatto.
Bulibas cast. 279, 31.
Bulpianus: *vide* Ulpianus.
Bunonia: *vide* Bononia.
Bupoodin vel **Burboodin** cast. Macedoniae 280, 17.
Bupus vel **Butus** cast. Epiri novae 278, 31.
Burboodin: *vide* Bupoodin.
Burdepto castellum Thraciae 306, 20.
Burdomina cast. Illyrici 284, 53.
Burdopes cast. Illyrici 284, 21.
Burgonovore vel **Burgonogore** cast. ad Danubium 289, 21.
Burgus altus ad Danubium 289, 25.
Burgus noës castellum Tzanicae 260, 8.
Burtudgizi castellum Thraciae 306, 44.
Buteries vel **Butries** cast. Illyrici 282, 41.
Butis cast. Illyrici 283, 30.
Butus: *vide* Bupus.
Byrsia cast. Illyrici 282, 15.
Byrthum oppidum vicinum Amidae 223, 11.
Byzacii aedificia 340. 341. 342.
Byzana: *vide* Bizana.
Byzantium a Byzante conditum 191, 7. quam commode mari ambiatur 191, 10, eius situs opportunissimus 294, 6. suburbanus ager 297, 14. urbis aedificia habet totus liber I.
Cabades Persarum rex 216, 19.
Martyropolis capit 249, 1. et **Amidam** 249, 18. et **Theodosiopolin** 255, 16.
Cabetzani agri castella 282, 15 — 30.
Caenurgia: *vide* lectiones varias ad pag. 305.
Caesarea Cappadociae 316, 22. 317, 18.
Caesarea Thessaliae 274, 17.
Calabria 265, 24.
Calarnus castellum Macedoniae 279, 51.
Calcei punicei quorum proprii 247, 14.
Calis vel **Calys** castellum Illyrici 284, 22.
Callatis cast. Thraciae 307, 52.
Callinicus arbs Mesopotamiae 228, 15. eius muri refectioni 230, 19. 234, 21.
Callipolis urbs Cherronesi 302, 10.
Calventia cast. Illyrici 283, 32.
Calx, *ἄσπερος* 178, 5.
Camalinichon: *vide* Schamalinichen.
Caminus castellum Macedoniae 279, 47.
Campses castellum ad Danubium 288, 3.
Candaras cast. Illyrici 283, 14.
Candida castellum Macedoniae 279, 37.
Candidiana cast. Mysiae, ad Danubium 292, 21.
Candilar cast. Illyrici 283, 44.

- Cantabazates** vel **Cantrabraz** cast. ad Istrum 288, 2.
Capaza castellum Epiri novae 278, 36.
Capina: *vide* **Castina**.
Capisturia vel **Capituria** cast. Rhodopes 305, 23.
Capomalua castellum Dardaniae 281, 42.
Cappadociae aedificia 316, 22 — 318, 5.
Caputbovis castellum ad Danubium, 288, 5. in editione Augustana Pudphoses.
Caputvada facta urbs ob insigne miraculum 341, 5.
Carasthyra vel **Carasyra** cast. Rhodopes 305, 30.
Carberus cast. Thraciae 306, 52.
Carmina cast. Epiri veteris 279, 18.
Carrhae urbs Mesopotamiae 228, 15. 230, 19.
Carso cast. Thraciae 308, 25.
Carthago dicta Iustiniana 399, 9.
Casandria, dicta olim Potidaea 276, 2.
Caseera cast. Rhodopes 305, 9.
Casibonorum castellum Thraciae 306, 13.
Cassetana regio: *vide* **Scassetana**.
Cassia cast. Illyrici 284, 8.
Cassopas vel **Cossopas** cast. Macedoniae 280, 8.
Cassopes castellum Macedoniae 280, 29.
Castellum cast. Dardaniae 280, 44. alterum 284, 1.
Castellobretara cast. Dardaniae 281, 36.
Castellonovo in Illyrico 285, 11. et in Thracia 308, 19.
Castellum, idem sonat Latine, quod Graece *προῦριον* 225, 10.
Castellum, nomen proprium castelli 279, 30.
Castellum, muri pars Edesseni 230, 7.
Castelona castellum Dardaniae 281, 41.
Castengium castellum Illyrici 284, 17.
Castimum castellum Dardaniae 280, 42.
Castina vel **Capina** cast. Epiri veteris 279, 12.
Castoria palus 273, 19. in ea Iustinianopolis 274, 1.
Castra Martis ad Danubium 291, 6.
Castrasema: *vide* **Catrasema**.
Castrazarba castellum Rhodopes 305, 34.
Casyella castellum Dardaniae 281, 28.
Catabraza: *vide* **Cantabazates**.
Catassi cast. Thraciae 308, 34.
Catrasema castellum Dardaniae 281, 53.
Catrelates castellum Dardaniae 281, 27.
Catta: *vide* **Cattapheterus**.
Cattapheterus castellum Dardaniae 281, 15. Editio Aug. Catta dividit a Phetero sive Phetro.
Cattaricus castellum Dardaniae 281, 13.
Cattarus castellum Dardaniae 281, 12.
Cavotumba vel **Cavoturma** cast. Thraciae 306, 47.
Causidici in porticu Regia lites instrunt 206, 13.
Cebrium, munitus ad Danubium locus 290, 17.
Cecola cast. Dardaniae 281, 39.
Celliriana cast. Dardaniae 281, 5.
Celtae dicti Galli 286, 22. ex eorum montibus Danubius oritur 286, 22.
Cena, in Tzanica 259, 24.
Centauropolis, ubi quondam Centauri 275, 2.
Cephalaeum: *vide* **Taurocephalaeum**.
Cepiana: *vide* **Cesiana**.
Ceras sinus Byzantii, unde dictus 191, 6. quam tutus 192, 16. aedificia, quibus eius ora praetextitur 193, 4. *et seq.*
Cercinei castellum Thessaliae 280, 36.
Cerdinum: *vide* **Cheroenum**.
Ceriparorum vel **Ceriparorum** cast. 306, 12.
Ceroëssa mater Byzantis, sinui Ceras nomen dedit 191, 6.
Cesiana vel **Cepiana** cast. Dardaniae 280, 50.
Cesuna castellum Dardaniae 281, 33.
Cethreon castellum Epiri novae 278, 22.

- Chalarus vel Chacharus cast. Illyrici** 285, 21.
Chalce, vestibulum regiae 202, 4. describitur 203.
Chalcis Syriae 242, 3. 243, 7. **Euboeae** 275, 15.
Charadrus cast. Macedoniae 280, 28.
Charton cast. Tzanicae 259, 11.
Cheraeum Aegypti oppidum 330, 3. hinc Nili fossa Alexandriam usque 330, 11.
Cheroenum vel Cerdinum cast. Thraciae 306, 17.
Cherdustras cast. Illyrici 283, 22.
Cherronesi situs 300, 7. in isthmo murus 300, 21. superatus a Barbaris 301, 2. reficitur a Iustiniano 301, 12. urbes 302, 5.
Cherso urbs 261, 23.
Chesdupara vel Schedupara cast. Illyrici 284, 25.
Chimaera cast. Epiri veteris 279, 6.
Chlamys Satraparum qualis 247, 5.
Chorzane in Armenia, Persis contermina 251, 19.
Chosroës Persarum rex urbem Daram frustra tentavit 216, 21. et **Sergio-polin** 235, 14. **Antiochiam** exscidit 238, 5.
Christiani a Samaritanis pessime habiti 325, 1.
Christus impense cultus a Iustiniano 183, 16. humanam genealogiam habere voluit 185, 16. *vide* Iesus.
Chrysanthus cast. Thraciae 306, 39.
Chryses machinarius in somnis obiectam videt imaginem aggeris opponendi fluvio 217, 7. 217, 13. in opus adducit 218, 20.
Chytropodes balnei 227, 8.
Ciberis urbs Cherronesi 302, 7.
Ciconia, nomen compiti **Byzantii** 201, 9.
Cidama urbs Africae 335, 13.
Cilicae cast. Epiri novae 278, 42.
Ciliciae aedificia 318, 21 — 321, 6.
Cimenus cast. Epiri veteris 279, 3.
Cimmerium fretum Europam ab Asia separat 331, 15.
Cionin cast. Epiri veteris 278, 51.
Ciphas cast. inter Daram et Amidam 222, 16.
Cipipene cast. Illyrici 285, 27.
Circesium castra Diocletiano conditum 225, 24. fit urbs a Iustiniano 226, 14.
Cisseron vel Cissoeron mons 328, 13.
Cisternae in porticu regia 206, 23.
Cistidizus cast. Thraciae 307, 27.
Citharizon cast. Armeniae, ducis sedes 248, 15. 250, 25. 251, 11.
Cithinas cast. Epiri 278, 13.
Clemades cast. Illyrici 285, 18.
Clementiana cast. Epiri novae 278, 40.
Clesbestita cast. Illyrici 282, 17.
Clisura cast. Thraciae 306, 35.
Clisurae Armeniae 250, 23. **Lazicae** 261, 2. **Graeciae** 271, 23.
Cobenciles cast. Dardaniae 281, 55.
Κολη, lectus sive alveus fluminis 320, 2. 320, 25.
Colobona cast. Macedoniae 279, 38.
Colonia cast. Armeniae 253, 7.
Colephonia cast. 279, 35.
Columna in foro Augustaeo 181, 15.
Comagene: vide Euphratesia.
Come cast. Epiri novae 278, 25. in castello come cisterna 279, 20.
Comes Armeniae, Κόμης 246, 15. pro illo Magistrum mil. creat Iustinianus 246, 21.
S. Cononis ptochium, et aquaeductus in Cypro 329, 1.
Constantiana cast. Thraciae 307, 51.
Constantina urbs Mesopotamiae 224, 12.
Constantinopolis: vide Byzantium.
Constantinus Magnus, imperii pater 312, 6. **Helenopolin** condidit in **Bithynia** 311, 22. eius forum **Byzantii** 190, 12. 202, 7. **Constantini opus Daphne cast. ad Danubium** 292, 16.
Constantinus Aug. in templo SS. Apostolorum a se condito patrem Constantinum sepeliit, et imperatorum conditoria esse iussit 189, 4. 189, 7.
Copustorus cast. Thraciae 308, 13.
Coracii urbs Graeciae 271, 19.
Cordes, locus Darae vicinus 214, 8.
Corinthus 269, 13. 272, 19. eius isthmus 273, 9.
Corycus: vide Cyricus.
SS. Cosmas et Damianus prope urbem Cyrum sepulti 242, 16. eorum templum in **Pamphylia** 329, 2. alterum **Byzantii** 193, 18. eorum ope sanatus Iustinianus 193, 22.
Cossopas: vide Cassopas.
Coxylini Tzani 260, 12.

- Crataea cast. Macedoniae** 280, 22.
Creas cast. Thraciae 308, 33.
Crepido templi 186, 22. 194, 14.
Criopas vel Crispas cast. ad Danubium 290, 3.
Crissaeus sinus 269, 12.
Crux globo imposita quid innuat 182, 18.
Cryniana: vide Cyriana.
Cuas cast. Illyrici 284, 36.
Cubinus cast. Dardaniae 281, 17.
Cucabiri: vide Cuscabiri.
Cucaricum in Armenia 254, 1.
Cuino: vide Quino.
Cululis urbs Byzacii 342, 11.
Cumarciana cast. Macedoniae 280, 15.
Cumudeba cast. Illyrici 284, 42.
Cunae cast. Illyrici 282, 22.
Cupus ad Danubium 287, 19.
Curia Byzantina in foro Augusteo 181, 8. describitur 202, 10. eo senatus anno inennte convenit, ut festum solenne celebret 202, 17.
Curicus: vide Cyricus.
Cursazura: vide Cyrtuxura.
Cuscabiri vel Cucabiri cast. Rhodopes 305, 19.
Cuscana vel Cuscauri cast. Thraciae 307, 40.
Cusculus cast. Rhodopes 305, 20.
Cuscum vel Cusculi cast. Thraciae 307, 41.
Cusines cast. Dardaniae 281, 23.
Cuzusura cast. 282, 44.
Cydnus fluvius Tarsum interluit 320, 13. divortio scinditur 320, 25.
Cyntodemus cast. Mysiae 292, 8.
Cynton cast. Mysiae 292, 13.
Cyprus insula 329, 2.
Cyrene Libyam terminat 331, 24.
Cyreni vel Cyrini monasterium 328, 22.
Cyriana vel Cryniana cast. Macedoniae 280, 19.
Cyricus vel Curicus, forte Corycus, urbs 328, 23.
Cyridana cast. Thraciae 307, 7.
S. Cyrilli cast. in Scythia ad Istrum 293, 11.
Cyrrhi castellum Macedoniae 280, 13.
Cyrtuxura, vel Cortuzura, vel Cursazura, castellum Rhodopes 305, 39.
Cyrus Persarum rex Iustiniano inferior 172, 10. Iudaeos dimisit liberos 242, 11.
Cyrus urbs Syriae a Iudaeis condita 242, 8. prope illam sepulti SS. Cosmas et Damianus 242, 16.
Dabanas cast. inter Daram et Amidam 222, 18.
Dabanus castellum Dardaniae 281, 16.
Dacia Ripensis, unde sic dicta 287, 4.
Dalasarba vel Dalatarba cast. Rhodopes 305, 17.
Dalatarba castellum Thraciae 306, 55.
Dalmatas cast. Illyrici 284, 31.
Damascus urbs 328, 16.
S. Damianus: vide SS. Cosmas et Damianus.
Danedebae cast. Illyrici 282, 29.
Danubius flu. dictus etiam Ister 285, 44. male olim munitus ab imperatoribus Rom. 285, 45. eius ortus et cursus 286, 22. 266, 2. munitiones ad illum factae a Iustiniano 287, 10 — 293, 26. 307, 11. positi trans Danubium Barbari 264, 9.
Daphne Antiochiae 328, 19.
Daphne castellum ad Danubium 292, 16.
Dara ex vico facta urbs ab Anastasio Aug. 210, 6. munita a Iustiniano 211, 17. templum habet S. Bartholomaeo sacrum 214, 5. 220, 12. eventus mirabilis circa annum 215, 5. urbs haec parum abest Theodosiopoli 216, 3. frustra a Mirrhane et Chosroë obsessa 216, 19 et 21. qualis agger oppositus flumini 219, 1. caetera urbis aedificia 219, 23. quantum distet a Rhabdio 220, 24.
Dardaniae aedificia 266, 13. castella 280, 39.
Dardapara cast. Dardaniae 281, 32. in agro Remesianesio 284, 52.
Dausaron castellum Mesopotamiae 223, 1.
Debre cast. Thraciae 306, 50.
Debrera vel Derbera cast. Illyrici 284, 24.
Deiparae templum in Blachernis 184, 8. 193, 9. ad Fontem 184, 20. in Heraeo 185, 11. in Asiae litore 199, 6. Antiochiae 241, 17. Theodosiopoli 253, 22. Hierosolymis 321, 7. in monte Garizim 325,

15. in monte Sina 327, 12. Ierichunte 328, 4. in monte Olivarum 328, 6. Porphyreone 328, 14. Augilae 334, 2. in urbe Leptimagna 336, 7. Carthagine 339, 12. Septae 343, 21. Deiparae templum, praesidium salutis ac verae fidei 334, 2. propugnaculum inexpugnabile 185, 9. 343, 23.
- Delphrachae:** *vide* Thelphrachae.
- Demetrias** urbs 274, 3.
- Denizus** vel **Denitus** cast. Rhodopes 305, 15.
- Deoniana** castellum Thraciae 307, 18.
- Derbera:** *vide* Debrera.
- Dertallus** cast. Rhodopes, 306, 6.
- Destreba:** *vide* Deutreba.
- Deuphracus** castellum Epiri novae 278, 9.
- Deurias** cast. Illyrici 284, 43.
- Deus** merito dictus Sapientia 173, 14. factus homo, humanam habere voluit genealogiam 185, 16. nihil ei difficile, nedum impossibile 323, 14. mentiri non potest 324, 24.
- Dei filius** Iesus 324, 16.
- Deuteron**, ibique templum S. Annae 185, 13 et 14.
- Deutreba** vel **Destreba** cast. Illyrici 284, 40.
- Diaremata**, lembi 330, 10 et 11.
- Dinartbion**, Monasterium in limite Pentapoleos 332, 20.
- Dingium** vel **Dyngium** cast. Rhodopes 305, 37.
- Dinium** vel **Dinius** cast. Dardaniae 281, 38.
- Diniscarta** cast. Thraciae 308, 4.
- Diocletianopolis** in Thessalia 273, 15.
- Diocletianus** Circesium cast. condidit 225, 25. aliaque tria in Euphratesiae solitudine 231, 15.
- Dionaa** vel **Dionoea** cast. Epiri novae 278, 39.
- Dionysus** castellum Epiri novae 278, 33.
- Dixas** cast. Thraciae 306, 48.
- Dolebia** castellum Epiri novae 278, 14.
- S. Donati** castella duo 279, 25.
- Dordas** cast. Thraciae 306, 33.
- Dorostolus** cast. Mysiae ad Danubium 292, 23.
- Dorticum** castellum ad Danubium 289, 21.
- Dory**, regio, cuius incolae **Gotthi** 262, 7.
- Duaco** flu. Helenopolin alluit 312, 18. importunus 313, 1.
- Dradiana:** *vide* Trasiana.
- Drasimarca** cast. Illyrici 285, 3.
- Drullus** castellum Dardaniae 280, 47.
- Ducepratum** castellum ad Danubium 288, 3.
- Duiana** cast. Illyrici 282, 18.
- Dullares** cast. 284, 14.
- Durbulie** vel **Durbuliana** cast. Dardaniae 281, 21.
- Duries** cast. Illyrici 282, 40.
- Dusmanes** cast. Illyrici 284, 5.
- Dux**, Δούξ 227, 1. **Duces** Armeniae 248, 7. 248, 13. 251, 15. 252, 11. **Tzanicae** 259, 7. 260, 14.
- Dyngium:** *vide* Dingium.
- Dyrlachin** vel **Dyrrhachin** cast. Epiri novae 277, 28.
- Ecclesia** magna Byzantii 179, 21.
- Darae** 220, 11. **Edessae** 229, 5. nova Hierosolymis 321, 8.
- Echinaeus** urbs 274, 1.
- Edana** cast. Macedoniae 280, 2.
- Edessa** Scirto alluitur 228, 17. Ecclesia, Antiphorus aliaque aedificia inundatione eversa 229, 1. novus alveus fluminis post Hippodromum 229, 22. resecti muri, praesertim circa castellum 230, 3.
- Edetzio** vel **Endetzio** cast. Dardaniae 281, 37.
- Eileburgus:** *vide* Stiliburgus.
- Eisdicaea:** *vide* Isdicaea.
- Elaeae** cast. Europae 305, 7.
- Elaeus** urbs Cherronesi 302, 19.
- Elega:** *vide* Helega.
- Elephantes** turrigeri 211, 10.
- S. Elisaei** monasterium 328, 6.
- Emastus** cast. Dardaniae 281, 40.
- Emporium**, navale Perges 329, 3.
- Emporium** castellum Rhodopes 305, 42.
- Endetzio:** *vide* Edetzio.
- Endynia** castellum Epiri novae 278, 32.
- Ephesi** templum S. Ioannis Evang. 310, 4.
- Epidamnii** 266, 13.
- Epiduta** vel **Epidunta** cast. Epiri novae 278, 2.
- Epileum** castellum Epiri novae 278, 11.

- Epirus** 265, 23. **Epiri novae castella** 277, 18. et **veteris** 278, 47.
Episcopia in Thracia 296, 9.
Episterba cast. Epiri novae 277, 22.
Equestris statua Iustiniani 182, 8.
Eraria cast. Illyrici 283, 40.
Erculente castellum Thraciae 307, 14.
Ergamia castellum Thraciae 308, 38.
Esimonti vel Aesimonti castellum 306, 53.
Etaeries cast. 282, 45.
Euboea insula 275, 11.
Eugenii Martyris aquaeductus Trapezunte 260, 20.
Euphrates ad Circesium Aborrhamae fluvium accipit 225, 22. **Zenobiam alluit** 232, 23. **Sura** 234, 17. et **Pentacomiam** 235, 21.
Euphratesia dicta olim Comagene 231, 8. **eius aedificia** 231, 10 — 237, 15.
Euripus 275, 16. **una iungitur trabe** 275, 18.
Euroea urbs 269, 5.
Europa Tanai-ne an Phaside dividatur ab Asia 331, 13. **formam habet insulae** 266, 3.
Europa, Thraciae pars 299, 3. 304, 25.
Europa cast. Epiri veteris 279, 5.
Europum in Euphratesia 235, 21.
Eurymene cast. Thessaliae 275, 4.
Eutropii portus 208, 3.
Eutychediana cast. Dardaniae 281, 9.
Euxinus Pontus: vide Pontus.
Euzeta: vide Azeta.
Exentaprista castellum Thraciae 307, 17.
Fasciae castellum Macedoniae 280, 23.
Ferraria cast. Illyrici 284, 33.
Ferula; vide Narthex.
Florentiana castellum Illyrici 285, 12.
Fluvii mirabilis exitus 215, 8. et **seq. agger** 219, 1. **Fons, loci nomen pro Byzantii moenibus** 184, 20. **fons mirabilis** 341, 14. **fontis S. Elisaei monast.** 328, 6.
Forum Constantini 190, 12. 202, 7.
Fossatum cast. Thraciae 307, 42.
Fossatum Germani in Armenia 253, 17. **Longini in Tzanica** 260, 5.
Gesilae in Thracia 306, 16.
Frerraria: vide Ferrara.
Gabraeum castellum Epiri novae 278, 38.
Gabula vel Zabula in Euphratesia 235, 20.
Gadabitani ad Christi fidem conversi 337, 8.
Grades, ibique Septa 343, 16.
Galatae aedificia 316, 6 — 21.
Galli Celtae 286, 23.
Garces cast. Illyrici 284, 3.
Garizim mons summo, in honore apud Samaritanos 324, 12. **in eo templum Deiparae et munificio** 325, 15. 326, 12.
Gelimer victus 339, 3.
Gembro vel Gembro cast. Illyrici 285, 17.
Gemellomontes cast. Thraciae 307, 38.
Gemenus castellum Epiri novae 277, 30.
Gentianum castellum Macedoniae 280, 10.
Genysius castellum Epiri veteris 279, 13.
Genzana cast. Dardaniae 281, 7.
S. Georgii Mart. templum Bizanis 254, 3.
Gerbatza: vide Germetza.
Germana urbs 267, 25. **in eius agro castella** 283, 11.
Germani fossatum in Armenia 253, 17.
Germas castellum in agro Germanae 283, 13.
Gerontica castellum Thessaliae 280, 34.
Gesilae fossatum in Thracia 306, 16.
Getistraus vel Getistrase cast. Thraciae 306, 49.
Getmaza vel Getbaza cast. Dardaniae 281, 18.
Getrinas cast. Thraciae 306, 25.
Girgis Africae urbs ad Syrtin min. 337, 14.
Gizericus urbes Africae nudavit moenibus 338, 16.
Globus in manu imperatoris cum Cruce imposita quid innuat 182, 16.
Gombes oppidum ad Danubium 290, 2.
Gomphi Thessaliae urbs 274, 3.
Gorzubicense vel Gurzubicense cast. 262, 3.
Gotthi Istri fluminis accolae 264,

- 11, alii in regione Dory 262, 7. 262, 21.
 Graeciae aedificia 269, 11.
 Graecus cast. Illyrici 285, 2.
 Grandetum cast. Illyrici 284, 9.
 Grapso cast. Thraciae 307, 46.
 Gratiana cast. Thraciae 308, 26.
 S. Gregorii monast. 328, 2.
 Gribo cast. Illyrici 285, 20.
 Grinciapana cast. Illyrici 285, 1.
 Groffes cast. Illyrici 284, 2.
 Gurasson castellum Macedoniae 280, 14.
 Gurbicum castellum Illyrici 284, 12.
 Gurzubitense cast. 262, 3.
 Gynaecium in templo Sophiae 178, 21.
 Gynaecomytes castellum Epiri novae 278, 5.
 Haemimonti aedificia 304, 21. 306, 10.
 Halicaniburgus cast. ad Danubium 289, 18.
 Hamaxobii 265, 1.
 Hebdomum 190, 19. illic templum S. Ioannis Bap. 198, 21. SS. Menae et Menaei 201, 10.
 Hedones cast. 279, 29.
 Hedonia castellum Epiri novae 278, 15.
 Helega cast. Epiri veteris 279, 7.
 Helena mater Constantini Magni, nata dicitur in Bithynia 311, 24.
 Helenopolis in Bithynia 311, 22. 312, 4. eam alluit fluvius Draco 312, 18.
 Helepolis machina 211, 16.
 Hellespontus a Xerxe traiectus 314, 24.
 Hemerium in Euphratesia 235, 22.
 Heraclea Graeciae 271, 20, 272, 8.
 Heraclea Thraciae, dicta etiam Perinthus, urbs nobilissima 298, 23. 299, 8.
 Heraeum, ibique templum Deiparae 185, 11. et palatium 207, 4.
 Hercula cast. Illyrici 284, 19.
 Herculis columnae 343, 16.
 Heroicus thorax 182, 11.
 Hetaeries cast. 282, 45.
 Hierapolis, urbs princeps Euphratesiae 236, 12.
 Hieriphthon vel Idriphthon cast. Mesopotamiae 222, 16.
 Hierum 185, 11.
 Hieroduli 333, 20.
 Hierosolyma in collibus sita 321, 10. ibi templum Deiparae magnificentum 321, 7. marmoris copia prope urbem reperta 323, 9. caetera, quae illic Iustinianus aedificavit 328, 1.
 Hierum, Mochadio vicinum 201, 4.
 Hippodromus Edessae 229, 22.
 Hispania 297, 3.
 Historiae utilitas 170, 5.
 Holodoris vel Olodoris cast. Illyrici 284, 7.
 Homeritae Saraceni 326, 25.
 Homerus citatur 172, 12.
 Homonoea castellum Epiri veteris 279, 8.
 Hormisdas Regia, Iustiniani nondum imperatoris domus 186, 13. 202, 8.
 Horonum cast. Tzanicae 259, 4.
 Horsene. pro qua male Osroëne 253, 2.
 Hunni trans Danubium positi 264, 11. loca munita non soliti oppugnare 276, 6. Casandriam capiunt 276, 2. murum Cherronesi superant 301, 5. insulas infestas habent 304, 3.
 Hunnorum cast. ad Danubium 291, 8.
 Hunnum *vide* Unnum.
 Hutos *vide* Utos.
 Hygea *vide* Hynea.
 Hylasiana castellum Thraciae 306, 36.
 Hymauparubri castellum Rhodopes 306, 1.
 Hynea vel Hygea cast. Macedoniae 280, 25.
 Hypata urbs Graeciae 271, 19.
 S. Iliae templum 201, 12.
 Iatron castellum Mysiae ad Istrum 292, 10.
 Iberum monasterium Hierosolymis 328, 4.
 Ibida urbs Scythiae ad Istrum 293, 20.
 Idriphthon: *vide* Hieriphthon.
 Ierichunte xenodochium templumque Deiparae 328, 3 et 4.
 Ierusalem: *vide* Hierosolyma.
 Iesus Dei filius, quid Samaritanae praedixerit 324, 16. 324, 20. *vide* Christus.
 Ignis prodigium 336, 19.
 Illus in Zenonem Aug. rebellis, perit 274, 18.
 Illyrici metropolis Iustiniana prima 267, 7. Aedificia a pag. 265, 1 — 291, 22.

- Illyrin castellum Epiri novae 273, 41.
 Illyris vel Illyrisum clisura Armeniae 251, 1.
 Imperator Rom. Armeniae Satrapis insignia dignitatis dabat 247, 3. imperatorum sepulchra in templo SS. Apostolorum 189, 4.
 Imperium Rom. a Iustiniano amplificatum 171, 11. 172, 15. eius limites omnes ab eodem muniti 172, 1. limes in Armenia 248, 17.
 India Nilum effundit 331, 10.
 Institutores causarum 206, 13.
 S. Ioannis Bapt. templum in Hebdomo 198, 19.
 S. Ioannes Evang. cur dictus Theologus 310, 5. eius templum Epheesi 310, 3.
 S. Ioannis ad Iordanem puteus 328, 12.
 S. Ioannis templum Laodiceae 328, 19.
 S. Ioannis Monast. in Mesopotamia 328, 20.
 Ioannis Monasterium 328, 21.
 Ioannis Abbatis Monast. 328, 8.
 Ioannes Byzantius machinarius 234, 13.
 Ionius sinus ex Adriatico mari 265, 22.
 Iordanis eremus 328, 3. 328, 12.
 S. Irenes templum 182, 25. alterum in quo repertae reliquiae SS. quadraginta militum Martyrum 195, 4.
 Irene castellum Epiri novae 278, 1.
 Isauria, ibique Apadnense monast. 328, 23.
 Iesus oppidum ad Istrum 291, 6.
 Isdicea castellum Rhodopes 305, 41.
 Isgipera castellum Rhodopes 305, 25.
 Isidori domus in xenodochium versa 183, 13.
 Isidorus Milesius praestantiss. architectus 174, 6. 180, 9. 217, 23. eius nepos Isidorus 234, 14.
 Ister: *vide* Danubius.
 Isthmus Corinthi 273, 9. Cheronesi 300, 15.
 Itaberies cast. 282, 46.
 Itadeba cast. 283, 10.
 Itzes cast. Thraciae 308, 18.
 Incundianae 207, 4.
 Iudaei conditores urbis Cyri 242, 9. Boriensium accolae, Christi fidem amplexi 334, 8. Templum illic habebant a Salomone exstructum 334, 9.
 Iudaeus castellum ad Danubium 289, 23.
 S. Iuliani castellum in Thracia 306, 22.
 Iuliani portus 190, 17.
 Iulioballae castellum Illyrici 285, 39.
 Iuliopolis Galatiae urbs 316, 8.
 Ius a Iustiniano servatum 171, 20.
 Iustiniana prima ad Tauresium in Dardania, ubi natus Iustinianus 266, 15. 266, 20. Illyrici metropolis et sedes Archiep. 267, 8.
 Iustiniana secunda in Dardania, ubi Ulpiana 267, 22.
 Iustiniana in Armenia, prius Tzumina 256, 22. Iustiniana dicta Carthago 339, 9. et Adrumetus 340, 24.
 Iustinianopolis in Epiro, ubi erat Adrianopolis 268, 21. altera in palude Castoria 273, 19. ad Iustinianopolin castella 279, 24.
 Iustinianopolis castellum Thraciae 307, 36.
 Iustiniani Aug. elogium 171, 3. patria 266, 15. in aedificando solertia 180, 11. 218, 4. equestris statua 182, 1. pietas erga Deiparam 184, 1. in SS. Apostolos 186, 11. ieiunia ac vigiliae 196, 3. Sanatus ope SS. Cosmae et Damiani 193, 18. et SS. XL. militum Martyrum 195, 10. templa ubique aedificat v l instaurat 197, 21. sociam navante operam Theodora coniuge 183, 14. 199, 22. 208, 17. 315, 16. et Deo illius coeptis omnibus manum admovente 315, 4. ad Christi fidem convertit Tzanos 258, 2. Augilenses 333, 25. Iudaeos 334, 12. Mauros Pacatos 335, 15. Gadabitanos 337, 10. priusquam esset imperator, habitavit in Hormisdas Regia 186, 13. sub Iustino avunculo administravit imperium 184, 10. 190, 20. id adeptus, Magistrum militum Armeniae creat, sublato Comite 246, 21. Duces substituit Satrapis 248, 7. Orbem Romanum munitionibus militaribusque praesidiis confirmavit 344, 2.

Iustinopolis 267, 24.

Iustinus Aug. Iustiniano, suo ex sorore nepoti, imperii administrationem permisit 184, 9. 190, 20.

Labellus castellum Epiri novae 278, 10.

Laberium castellum Dardaniae 280, 40.

Labutza castellum Dardaniae 281, 50.

Laccoburgus ad Danubium 289, 21.

Laconicum marmor 204, 21.

Lages seu Lagos cast. Macedoniae 280, 21.

Lamponiana castellum Illyrici 284, 29.

Lana ex pinnis piscibus 247, 6. 2.

Lantzones: *vide* Lautzones.

Laodicea urbs 328, 19.

Lapidarias cast. in Illyrici limite ad Istrum 291, 16.

Lapithae 274, 22.

Larissa Thessaliae urbs 274, 10.

Lasbarus castellum Dardaniae 281, 35.

S. Laurentii templum 193, 6.

Lautzones vel Lantzones cast. Illyrici 284, 18.

Lazicae aedificia 261, 1 — 22. Lazorum Monast. in Erebo Hierosolymitana 328, 5.

Lederata turris ad Danubium 287, 26.

Leges multitudine obscurae et mutuae inter se pugna confusae 171, 16.

Legio, militum numerus 254, 8. Legionis duodecimae milites, Martyres Melitenae 195, 11.

Lenones sublatis Byzantii 199, 15.

Leo ex ungue noscitur 203, 11.

Leontarium urbs Graeciae 271, 20.

S. Leontii aedes Damasci 328, 17.

Leontius in Zenonem Aug. rebellis 247, 19.

Leptis magna, Severi Aug. patria, arena obruitur 335, 20. 336, 10. oblatum illic Mauris prodigium 336, 15.

Leucathae Mauri 336, 16.

Libanus 243, 13. 309, 6.

Libya ab Alexandriae limite ad Cyrenen usque pertinet 331, 25. eius pars magna deserta 332, 6.

Lignius cast. 283, 9.

Limnae cast. Macedoniae 280, 26.

Limnederium cast. Macedoniae 280, 16.

Limo cast. Thraciae 307, 19.

Liste cast. Dardaniae 281, 4.

Listria castellum Epiri veteris 279, 16.

Litterata turris ad Danubium 287, 25.

Longi muri: *vide* Muri.

Longiana cast. Illyrici 284, 50.

Longini fossatum in Tzanica 260, 5.

Longiniana castellum ad Danubium 290, 4.

Lora, Λῶροι, quid in aedificio 180, 2. 180, 22.

Losorium cast. Lazicae 261, 1.

Lossonus castellum Thessaliae 280, 33.

S. Lucae corpus inventum 188, 21. 198, 14.

Lucernariaburgus ad Danubium in Illyrici limite 291, 17, 292, 5.

Luconanta cast. Illyrici 283, 28.

Lucra: *vide* Scariotasalucra.

Lupofontana castellum Illyrici 284, 51.

Lurnes castellum Mesopotamiae 222, 16.

Lutzolo cast. Illyrici 284, 44.

Lydicae cast. Europae 305, 6.

Lysiorum castellum Armeniae 253, 16.

Lysippus Sicyonius 205, 28.

Lytararizum vel Lytarizum cast. Armeniae 253, 16.

Maccunnania sive Moccunniania cast. in agro Sardicae 282, 11.

Macedoniae aedificia 276, 1. 279, 36. Persis Macedones imperarunt 245, 4.

Macotis palus 261, 24.

Magdalathum castellum Mesopotamiae 227, 24.

Magister militum a Iustiniano datus Armeniae 246, 21. eius sedes Theodosiopolis 59, c.

Magister militum Sittas 257, 23.

Magomias castellum Illyrici 283, 27.

Mambri castellum Euphratesiae 231, 17.

Mamaea Alexandri Augusti mater 245, 8.

Mamma urbs Byzacii 342, 11.

Mandepa: *vide* Mundepa.

Mandracium portus Carthaginiis 339, 18.

Maniana: *vide* Mariana.

Marathon 275, 11.

- Marcellina sive Marcelliana cast. Dardaniae 281, 56.
 Marcerota cast. Thraciae 306, 40.
 Marciana cast. Epiri veteris 279, 1.
 Marcianopolis cast. Thraciae 307, 44.
 Marcianum cast. Thraciae 307, 6.
 Marcipetra cast. in agro Sardicae 282, 6.
 Mareburgus castellum ad Danubium 289, 16.
 Maria: *vide* Deipara.
 Maria palus 330, 8.
 Mariana vel Maniana cast. Dardaniae 281, 29.
 Maris Mediterranei cursus 297, 3.
 Marmarata castellum Epiri veteris 279, 15.
 Marmorum mira varietas 178, 23. marmor Laconicum 204, 21. Parium 184, 14. Hierosolymitanum 328, 9.
 B. Maronis murus 328, 18.
 Martis oecus 202, 4.
 Martis cast. in Epiro nova 278, 4.
 Martius castellum Epiri veteris 279, 21.
 Martyrium, Martyris templum 190, 10. 193, 6. *et alibi*.
 Martyropolis 221, 7. sita in Sophanene ad flu. Nymphium, ac sedes Ducis 284, 14. capta a Cabade 249, 1. munita a Iustiniano 250, 5. quantum dissita ab urbe Amida 249, 1. et a Phisone 250, 19.
 Mascas cast. Dardaniae 281, 3.
 Mauri a Phoenicibus oriundi 335, 11. Pacati, Christiani 335, 16. 335, 15. *vide* Leucathae.
 Maurovalle cast. Thraciae 308, 8.
 Maxentii cast. in Mysia ad Danubium 292, 12.
 Maximianopolis urbs Rhodopes 303, 22.
 Medeca cast. Illyrici 282, 20.
 Mediana cast. Illyrici 284, 15.
 Melas sinus 300, 13.
 Melichiza castellum Macedoniae 279, 40.
 Melitene in minori Armenia, uti creverit evaseritque Metropolis 254, 15. muris cincta a Iustiniano 254, 25. in ea matyrio affecti XL. milites legionis XII. 195, 10.
 SS. Menae et Menaei templum in Hebdomo 201, 10.
 Meretricum poenitentium monasterium Poenitentia dictum 200, 10.
 Meridio cast. Illyrici 285, 33.
 Meriopontede vel Merispontede cast. Illyrici 285, 33.
 Μέσσηλος θύρα 187, 8. 323, 24.
 Mescreas: *vide* Creas.
 Mesopotamiae aedificia 209, 1 — 230, 24. 328, 20.
 Metalla castellum Thraciae 307, 29.
 Metanastae 265, 1.
 Metanoea: *vide* Poenitentia.
 Metizus cast. Macedoniae 280, 5.
 Metropolis quid significet 67. c. 100. b. 115. b.
 Metropolis, urbs Thessaliae 274, 3.
 Michaëlis Archang. templum Byzantii 185, 20. in Anaplo 197, 7. in Asiae littore 199, 2. in Mochadio 201, 5. Antiochia 241, 19. Pythiis in Bithynia 316, 4. ptochium in emporio 329, 1.
 Miletus castellum Dardaniae 281, 31.
 Milites XL. Matyres Melitenae 195, 10. eorum reliquiae Iustinianum sanant 196, 23.
 Millareca cast. Illyrici 284, 23.
 Mirhanes Persarum dux 216, 19.
 Mocatiana castellum ad Danubium 290, 10.
 Mocunniana: *vide* Maccunniana.
 Moccus ex Cappadociae castello facta metropolis 317, 20. 318, 3.
 Mochadium, vicinum Hiero 201, 3.
 S. Mocii templum 190, 13.
 Moles sive aggeres, μῶλοι 300, 22. 301, 21.
 Monachi Sinaitae 327, 5. qualis eorum vita 327, 6. Monasteria 253, 21. 328, 1. *et alibi*.
 Monopyrgia. quae sic dicta munimenta 286, 9.
 Monteregine cast. Thraciae 308, 5.
 Mopsus Vates 318, 21.
 Mopsuestia Ciliciae urbs 318, 21. eam Pyramus alluit 318, 23.
 Moses in monte Sina leges promulgavit 327, 18.
 Motrees cast. Illyrici 285, 36.
 Muciaris: *vide* Murcia.
 Mulato vel Bulatto cast. Dardaniae 281, 10.
 Mundepa cast. Rhodopes 305, 13.
 Murcia vel Muciaris cast. Epiri veteris 279, 11.
 Muri longi extructi ab Anastasio 297, 25. reparati a Iustiniano 298, 10 et 22.

- Murus Cherronesi** 300, 18. 301, 14.
Murideba cast. Thraciae 308, 17.
Museum cast. Macedoniae 279, 52.
Mutziani cast. 284, 20.
Mutzipara cast. Illyrici 285, 23.
Myrmex, loci nomen in Thracia 295, 21.
Myropoles vel Myropolon urbs Graeciae 272, 8.
Mysi a poetis cominus pugnantes dicti 292, 4. **Mysiae aedificia** 292, 5 — 293, 8.
Mysias cast. Thraciae 307, 13.
Naioduno vel Neaedyo cast. Thraciae 307, 49.
Naisopolis 267, 25.
Narthex, porticus, unde nomen accepit 187, 7. 323, 22.
Navale Perges 329, 3.
Neaedyo: vide Naioduno.
Neapolis: vide Samaria.
Neapolis cast. Macedoniae 279, 50.
Neocaesarea oppidum Euphratesiae 237, 6.
Nica, seditio Byzantina 173, 7.
Nicaea Bithyniae 313, 19.
Nice cast. Thraciae 306, 46.
SS. Nicolai et Prisci templum 193, 11.
Nicomedia Bithyniae urbs 314, 15.
Nicopolis in Armenia 253, 18. in Illyrico 268, 23. **cast. Thraciae** 307, 23.
Niger sinus 300, 18.
Nilus fossa derivatur Alexandriam usque 330, 2. **Asiam et Africam dirimit** 331, 10.
Nisconis cast. in Thracia 308, 35.
Nogeto cast. Illyrici 284, 11.
Nomina manent vetera, mutatis rebus 255, 15.
Nono cast. Thraciae 307, 47.
Novae, munitio ad Danubium 287, 20.
Novas cast. Thraciae 308, 11.
Nove Iustiniana cast. Thraciae 308, 36.
Novum cast. ad Danubium 290, 5.
Numidiae aedificia 341, 19. — 343, 12.
Nymphium cast. Macedoniae 280, 4.
Nymphius Armeniae fluvius Romanos a Persis seiungit 248, 19. **Martyropolin alluit** 248, 18.
Oceanus mare Mediterraneum efficit 331, 19.
Ocenitae Tzani 259, 18.
Octavum, cast. octavo a Singedone lapide 287, 14.
Odonathus Saracenorum princeps, maritus Zenobiae 231, 20.
Odriuzo cast. Illyrici 285, 26.
Odyssus cast. Thraciae 307, 20.
Olbus cast. Epiri veteris 278, 50.
Oleum mirabile ex sacris effusum reliquiis 196, 22.
Olivarum mons 328, 6.
Olodoris: vide Holodoris.
Onalus cast. Epiri veteris 279, 23.
Onopnictes torrens Antiochiae 240, 2.
Onos cast. ad Danubium 290, 20.
Opas vel Optas cast. Epiri veteris 279, 45.
Option cast. Macedoniae 280, 27.
Orbis Cruce domitus 182, 16.
Orientalis parstempli aram habet 175, 22. 194, 26. 321, 21.
Orocassias, vertex Antiochiae 239, 2.
Orontes flu. Antiochiam alluit 238, 17.
Orosene, pro qua male Osroene 253, 2.
Osiris ubinam sepultus 332, 3.
Osroenes aedificia 228, 13 — 230, 24.
Osroene vel potius Orosene aut Orsene 253, 2.
Ozorme vel Ozarba cast. Rhodopes 305, 26.
Pacati, Mauri, unde sic dicti 335, 16.
Pacue cast. Epiri novae 278, 26.
Padisara cast. Thraciae 308, 20.
Palaestina aedificia 324, 11. et seq. **Palaestina tertia** 326, 18.
Palatiolum cast. ad Danubium 291, 11.
Palatium auctum 186, 17. 187, 11.
Palatium in Heraeo 207, 3. **Heraeae** 299, 9. **Leptis magnae** 336, 9. **Carthaginis** 339, 13.
Παλλάντιον, Palatium 186, 15.
Pallene peninsula 275, 24. 276, 11.
Palmatis cast. Mysiae ad Danubium 293, 2.
Palmetum 327, 3.
Palmyra urbs Phoeniciae subiecta Libano 243, 14. 309, 5.
Palyrus cast. 279, 32.
Pammilinus vel Pamylinus cast. Dardaniae 282, 1.
Pamphylia 329, 2.
Pantalia urbs 268, 1.
S. Panteleemonis templum 200, 19. **monasterium** 328, 3.

- Paratonium** arx in Libya 332, 11.
Paretium cast. Epiri novae 278, 46.
Parmus cast. Epiri veteris 278, 49.
Parnusta cast. Illyrici 282, 25.
Parthi, pulsus Macedonibus, ad Tigrin usque imperarunt 245, 4. regem Armeniis imposuerunt 245, 9.
Parthion cast. Macedoniae 280, 9.
Pascas cast. Macedoniae 279, 41.
Paschale festum 195, 22.
Patana cast. Epiri novae 277, 29.
S. Pauli templum 186, 12.
Pauli mandra cast. Thraciae 308, 29.
Pautani agri castella 283, 19.
Pelecum cast. Macedoniae 280, 20.
Peleum cast. Epiri novae 278, 24.
Pelion mons 274, 8.
Peloponnesi urbes moenibus nudae 273, 7.
Peltza: *vide* Pentza.
Peneus flu. Larissam alluit 274, 9.
Pentacomia in Euphratesia 235, 21.
Pentapolis 331, 24. quantum distet Alexandria 332, 12. et Tripoli 335, 18.
Pentecostes festum 325, 2.
Pentza vel **Peltza** cast. Dardaniae 281, 14.
Peplabius cast. Illyrici 282, 21.
Perbyla cast. Thessaliae 280, 35.
Percus cast. Epiri veteris 279, 14.
Perge urbs Pamphylicae 329, 4.
Perinthus dicta Heraclea 298, 24.
Persae qua pacem conditione cum Theodosio iuniore fecerint 210, 9. quo minus Dara extrueretur impedire non potuerunt 210, 11. elephantibus in bellum educunt 211, 10. Daram frustra obsident 216, 21. eorum limites in Euphratesia 231, 8. Macedonibus paruerunt, deinde Parthis 245, 4. quam partem Armeniae obtinuerint 244, 4. 246, 3.
Persarmeniae limes 259, 2.
Πεσσοί, pilae in aedificiis 176, 1.
Peteres vel **Tetres** cast. Illyrici 285, 6.
Petra urbs Lazicae 261, 6.
SS. Petri et Pauli templum 186, 12.
Petrios in Armenia 254, 1.
Petrizen cast. Dardaniae 281, 8.
Petroniana cast. Epiri veteris 279, 17.
Pezium cast. Epiri veteris 279, 22.
Pharanores sive **Phranores** cast. 283, 33.
Pharsalus urbs 274, 2.
Phasis fluvius Europae et Asiae terminus 331, 18.
Pheterus vel **Phetrus**: *vide* Cattapheterus.
Phiala Alexandriae 331, 1.
Phidias Atheniensis 205, 22.
Philas vel **Phrichas** cast. Mesopotamiae 228, 2.
Philippopolis in Thracia 304, 22.
Phison cast. Sophanenes 250, 18. 251, 6.
S. Phocae monasterium 328, 15.
Phoenix urbs 268, 23.
Phoenix ad Libanum 243, 13. 309, 6. Phoeniciae aedificia 328, 14.
Photice urbs 268, 23. 279, 25.
Phracellan cast. Thessaliae 280, 38.
Phracte, aggeris fluminei genus 219, 5.
Phranores: *vide* Pharanores.
Phrerraria: *vide* Ferraria.
Phrychas: *vide* Philas.
Φρούριον idem Graece valet ac Latine Castellum 225, 11.
Phthia urbs, deleta 274, 10.
Picus vel **Pincus** ad Danubium 287, 19.
Pilae in aedificiis, **Πεσσοί** 176, 1.
Pincus: *vide* Picus.
Pindarus citatur 173, 4.
Pinni, pisces, ex quibus enascitur lana 247, 7.
Pinzus sive **Pinzum** cast. Rhodopes 305, 31.
Piscinae cast. Epiri novae 278, 12.
Pistes cast. Illyrici 284, 4.
Pityus ad Pontum Euxinum 261, 15.
Placidiana cast. Macedoniae 280, 24.
Platanon prope Antiochiam 318, 8.
Plateae urbs 272, 20.
S. Platonis aedes 190, 10.
Pleurum cast. Macedoniae 279, 46.
Plotinopolis in Thracia 304, 22.
Plumis, **πλουμπίοις**, interstincta tunica 247, 14.
Plusinum: *vide* Pusinum.
Poenitentia nomen Monasterii meretricum poenitentium 200, 10.
Poliscastellum cast. Thraciae 307, 26.
Πόλος, globus 182, 16.
Pompeius Magnus Coloniam in Armenia muniit 253, 5.

Pons Sangari impositus 314, 20. **pons Sari** 319, 10.
Pontes cast. Daciae ad Danubium 288, 10. unde nomen acceperit 288, 14. 289, 2.
Ponteserium ad Danubium 290, 4. Augustana editio dividit, Pontes Erium.
Pontus Euxinus 191, 17. 191, 24.
Pontzas vel Poutzas cast. Illyrici 285, 40.
Poron: vide Toparum.
Porphyreon 328, 15.
Porta aurea 185, 8. porta μέσσανλος 187, 8. 323, 24.
Porticus regia causicis destinata 206, 13.
Portus Iuliani 190, 17. in Heraeo 207, 11. Eutropii 208, 2.
Posidon cast. 279, 34.
Potamocastellum in Rhodope 305, 40.
Potes cast. Illyrici 285, 29.
Potidaea, dicta Casandria 276, 1.
Praxiteles 205, 23.
Preidis cast. Thraciae 308, 27.
Praesidio cast. Thraciae 308, 37.
Pretzuries cast. Illyrici 284, 41.
S. Primae templum Carthagine 339, 14.
Primiana cast. Illyrici 284, 32.
Primoniana cast. Dardaniae 281, 57.
Princeps religiosus coelum cum terra sociat 189, 22.
Priniana cast. Macedoniae 280, 11.
SS. Prisci et Nicolai templum 193, 10.
Priscopera cast. Dardaniae 281, 30.
Probinus cast. in Thraciae 306, 18. 306, 51.
Proconsularis Africa 339, 22.
Procopii, qui hos libros conscripsit, modestia 170, 1.
Procopius Edessenus 326, 6.
Πρόμαχος 316, 14. προμαχών 269, 24.
Pronathidum cast. 279, 28.
Proochthi, pars littoris Asiae 197, 11.
Propontis 205, 1.
Protiana cast. 282, 10.
Πτερά 232, 15.
Ptochium cast. Dardaniae 281, 44.
Ptochii cast. in Epiro nova 278, 34.
Ptolemais 328, 16. 332, 23.
Pudphoses: vide Caputbovis.
Pulchra Theodora cast. Thraciae 808, 31.

Pupsalus cast. Epiri novae 278, 37.
Purpura Iustiniani delibuta mirifico oleo 197, 1. purpura Satraparum qualis 247, 8.
Pusinum vel Plusinum cast. Rhodopes 305, 47.
Putedis cast. ad Danubium 290, 16.
Pyramides Aegypti, opus inutile 209, 8.
Pyramus flu. Mopsuestiam alluit 318, 23.
Pyrgocastellum quid sit 225, 9.
Pythia in Bithynia, palatio, balneis ac templo ornata 315, 22. 315, 25.
SS. Quadraginta militum Martyrum reliquiae inventae 195, 10. sanant Iustinianum insigni miraculo 196, 17. sacrum illis monasterium prope Theodosiopolin 254, 5.
SS. Quadraginta quinque Martyrum Monasterium Nicopoli 254, 2.
Quadragesimale ieiunium quam sancte a Iustiniano servatum 195, 23.
Quadriturrita 266, 18.
Quartiana cast. Illyrici 285, 38.
Quesoris cast. in Mysia ad Danubium 292, 25.
Quimedaba oppidum 268, 4.
Quino cast. Dardaniae 281, 45.
Quinti cast. Dardaniae 281, 51.
Quintodemi cast. in Mysia ad Danubium 292, 8.
Quintum vel Quintorum cast. in Mysia ad Danubium 292, 13.
Quirini monasterium 328, 22.
Rabestum cast. Dardaniae 280, 43.
Ratiaria urbs ad Danubium 290, 6.
Regia porticus 206, 12.
Religio in uno verae fidei fundamento firmata 171, 13. Religiosus princeps coelum cum terra sociat 189, 22.
Reliquiis Sanctorum honor habitus 189, 4. 189, 16. 195, 4. et seq.
Remesianesii agri castella 284, 26.
Repordenes vel Repodernes cast. 284, 45.
Rhabdii situs 220, 24. muris cingitur 222, 5.
Rhacule cast. Thraciae 306, 21.
Rhaedestus in Thraciae 299, 15. urbs ibi condita a Iustiniano 300, 1.
Rhasis cast. Mesopotamiae 222, 18.
Rhechius fluvius Thessalonicae proximus 276, 16.
Rhegium in Thracia non procul Byzan-

- tio 294, 16. 296, 3. 296, 3. forte idem cum Rhesio.
 Rhesidina cast. Thraciae 307, 50.
 Rhesium 190, 16. forte idem cum Rhegio.
 Rhizaeum ad amplitudinem urbis evectum 260, 23.
 Rhodopes aedificia 303, 3 — 304, 19.
 Riginocastellum in agro Germanae 283, 17.
 Ripaltas cast. Mesopotamiae 222, 17.
 Ripensis Dacia, unde nomen nacta 287, 4.
 Rolligeras cast. 283, 15.
 S. Romani Abbat. Monast. 328, 7. ptochium 328, 17.
 Romaniana cast. in agro Sardicae 282, 8.
 Romanum Imperium: *vide* Imperium.
 Romyliana cast. Illyrici 285, 13.
 Rotun cast. Dardaniae 281, 54.
 Rubrum mare 326, 21.
 Rubusta cast. Thraciae 308, 3.
 Rulli cast. *vide* Turules.
 Rumisiana oppidum 268, 4.
 Sabaratha vel Sabathra Africae urbs 337, 11.
 S. Sabianus cast. Epiri novae 277, 26.
 S. Sabini cast. in Epiro veteri 279, 19.
 Sabinibries vel Sabiniribes cast. 283, 42.
 Saccus urbs Graeciae 271, 19.
 Sacissus cast. Rhodopes 305, 38.
 Salebries cast. Illyrici 282, 38.
 Salomon Hebraeorum rex templum condisse in Africa dicitur 334, 10.
 Saltopyrgus cast. Mysiae ad Danubium 292, 23.
 Samaria, dicta Neapolis, subiacet monti Garizim 324, 13. Christi cum muliere Samaritanorum colloquium 324, 18. Samaritana seditio, sub Zenone Aug. 325, 1. altera sub Anastasio 325, 23. ad Christum conversio sub Iustiniano 326, 10.
 Samsonis xenodochium 183, 6.
 S. Samuelis monasterium 328, 10.
 Sanctuarium quae pars templi 188, 2.
 Sangaris fluvius ponte iungitur 314, 18, 315, 1.
 Saphchae vel Sarchae clisurae Armeniae 251, 2.
 Saraceni Romanis infesti 228, 4. Saraceni Homeritae 327, 1.
 Sarchae: *vide* Saphchae.
 Sardica urbs 267, 25. in eius agro castella 282, 3.
 Sardinia insula dicta olim Sardo 343, 13.
 Sarmates cast. Illyrici 283, 37.
 Sarmathae monast. 328, 22.
 Sarmathon cast. Thraciae 306, 34.
 Sarus ex Armeniae montibus defluit urbemque Adanam alluit 319, 8.
 Satala Armeniae urbs 252, 15, 253, 1.
 Satrapae Armeniae 247, 1. eorum insignia 247, 3. rebelles exauthorati 247, 24. penitus sublatis 248, 6. Satrapa Sophanenes 249, 8.
 Sauras cast. Mesopotamiae 222, 16.
 Sauromatae 265, 1.
 Scaplizo cast. in agro Germanae 283, 12.
 Scares cast. 283, 5.
 Scariotasalucra cast. Rhodopes 306, 2. editio Aug. sic dividit, Scariotasalucra.
 Scaripara cast. Illyrici 285, 25.
 Scasse'ana regio 283, 25.
 Scatrina cast. Thraciae 307, 15.
 Scedeba cast. Thraciae 308, 10.
 Scelenas: *vide* Scemnas.
 Sceminites cast. Epiri novae 277, 20.
 Scemnas vel Scelenas cast. Rhodopes 305, 29.
 Scentudies cast. 283, 4.
 Sceptecasas vel potius Septemcasas cast. Illyrici 285, 14.
 Schamalinichon vel Camalinichon in Tzanica 258, 17.
 Schedupara: *vide* Chesdupara.
 Schimalinichon cast. Tzanicae 260, 13.
 Scidreus cast. Thessaliae 280, 37.
 Scidreonpolis vel Scydeonpolis cast. Epiri novae 278, 27.
 Scinzeries cast. in agro Germaniae 283, 16.
 Scirthus flu. Edessam alluit 228, 18. inundat 228, 24. cohibetur 229, 8.
 Scitaces vel Scitanes cast. Rhodopes 305, 45.
 Sclaveni ad Istrum grassari soliti 264, 12. 293, 5. 293, 14. Toperum capiunt 304, 11.

Scopentziana cast. in agro Sardicae 282, 12.

Scuanes cast. 283, 3.

Sculcoburgo cast. Illyrici 285, 7.

Scumbro cast. 284, 47.

Scupium cast. 282, 4.

Scydeonpolis: *vide* Scidreonpolis.

Scythae 264, 12. Scythiae aedificia 293, 9 — 26.

Scythias cast. Thraciae 307, 45.

Sebastia in Armenia 253, 18.

Sebastopolis ad Pontum Euxinum 261, 16. 261, 18.

Secundum: *vide* Deuteron.

Securisca cast. Mysiae 292, 6.

Selybria urbs Thraciae 298, 20.

Semicylindrus 175, 11.

Semiramis 178, 5.

Senator, templi Michaëlis Arch. conditor 185, 22.

Senatus in Curia anno ineunte festum celebrat 202, 18. Iustinianum in pictura circumstat 204, 15.

Septa ad columnas Herculis, ibique templum Deiparae 343, 17. 343, 21.

Septemcasas: *vide* Sceptecasas.

Septimum: *vide* Hebdomum.

Sepulcra imperatorum in templo SS. Apostolorum 189, 4.

Seretus cast. Dardaniae 281, 43.

SS. Sergii et Bachii templum 186, 18.

S. Sergii monast. in monte Cisseron 328, 12. et Ptolemaide 328, 16.

Sergiopolis in Euphratesia 235, 2. eam ornat munitque Iustinianus 235, 9. frustra Chosroës tentat 235, 15.

Sestus contra Abydum 302, 15. 310, 19. illic castellum 302, 18.

Setlotes: *vide* Amuloselotes.

Severius Aug. senior, natus in urbe Leptimagna 336, 9.

Siberis Galatiae fluvius 316, 7. 316, 17.

Sicibida vel Sycibida cast. Illyrici ad Danubium 291, 12.

Siclae cast. Macedoniae 280, 3.

Silentiarius 296, 24.

Siletheos vel Siletheon monast. 328, 7.

Sina mons ad mare Rubrum 326, 22. in eo templum Deiparae 327, 12. in vertice nocturni strepitus 327, 17.

Sinas cast. Mesopotamiae 222, 18.

Singedon urbs Daciae ad Danubium 287, 6. 287, 13.

Sinus Melas 300, 13. Sinus ceras 191, 6.

Siphris cast. Mesopotamiae 222, 17.

Sisauranum oppidum in limite Persico 221, 17.

Sisilisson vel Tisilisson vel Tilisson cast. Tzanicae 259, 25. 260, 9.

Sittas magister mil. per Armeniam 257, 23.

Smargdis cast. Mesopotamiae 222, 16.

Smornes cast. ad Istrum 288, 2.

Sobastas vel Suabastas cast. Illyrici 283, 21.

Solvani cast. in Rhodope 306, 7.

Somnium mirabile 217, 12.

Sophanene in Armenia, urbem habet martyropolin et fluvium Nymphium 248, 17. 249, 8. in ea Phison cast. et clisurae 250, 18, 250, 23.

Sophiae templum a seditiosis incensum, restituitur 173, 12. architecti 173, 15. concinnitas operis 174, 15. frons 175, 5. pilae et arcus 176, 1. 176, 8. vertex 177, 1. aedificii firmitas 177, 22. porticus 178, 12. altare 179, 19. Ecclesia magna dicitur 179, 21.

Spadizus vel Spathisus cast. Thraciae 307, 31.

Spelunca cast. Illyrici 284, 46.

Speretium cast. Epiri novae 278, 6.

Spibyryus cast. Thraciae 307, 25.

Stadium unde dictum 208, 19.

Stamazo cast. Illyrici 282, 16.

Statua equestris Iustiniani 182, 1. statua Theodoraе 205, 24.

Stauris mons imminens Antiochiaе 239, 25.

Stelecorta: *vide* Stenocorta.

Stendas cast. Illyrici 285, 24.

Stenes cast. 284, 38. 282, 5.

Stenocorta vel Stelecorta cast. 282, 28.

S. Stephani cast. in Epiro nova 278, 21.

Stephaniacum cast. Epiri novae 277, 25.

Stiliburgus vel Eileburgus cast. ad Istrum 289, 18.

Stramentias cast. 283, 8.

Stranbasta vel Strabansta cast. 283, 34.

Streden vel Straiden cast. Epiri novae 278, 8.

Stronges cast. Illyrici 284, 30.

- Strongylon cast. vicinum Byzantio** 294, 14.
Struas cast. in agro Sardicae 282, 9.
Suabastas: vide Sobastas.
Suagogmense vel Suegogmense cast. in agro Germanae 283, 18.
Subaras cast. 284, 28.
Sudanelanae: vide Thudanelanae.
Sura urbs Euphratesiae 234, 17.
Suras cast. Thraciae 306, 31.
Suricum cast. Dardaniae 281, 22.
Susannae monasterium 328, 11.
Susiana cast. ad Istrum 289, 17.
Sycena regio 192, 11.
Sycibiada cast. Mysiae 292, 24. *vide* Sicibida.
Symphygium cast. 279, 27.
Syriae aedificia 238, 5 — 243, 11.
Syrtes unde dictae 335, 4. maior describitur 334, 15. minor, ibique mira inundatio 337, 14, 337, 15.
Tacapa urbs Africae ad Syrtin minorem 337, 13.
Tamonbari cast. Rhodopes 305, 28.
Tanais Europam ab Asia dividit 331, 15.
Tanatas cast. ad Istrum 288, 3.
Taphosiris urbs, unde nomen sortita et quanto dissita spatio Alexandria 332, 2.
Tarporum cast. 283, 20.
Tarsus, Ciliciae urbs 320, 4. inundatione Cydni vexatur 321, 3.
Tauresium, patria Iustiniani 266, 15.
Tauri 261, 25. 264, 12.
Taurocephalaecum cast. Rhodopes 305, 43.
Taurocomum cast. Thraciae 306, 45.
Tauroscythae 261, 25.
Telepte urbs Byzacii 342, 11.
Teluze: vide Tezule.
Templum Iudaeorum in Africa 334, 11.
Tenedos insula horreis instructa 311, 9.
Terebinthus Episcopus crudeliter habitus a Samaritanis 325, 4. Zenonem Aug. adit 325, 11.
Terias cast. Dardaniae 280, 46.
Tetrapyrgia 266, 18.
Tetres: vide Peteres.
Teuchria vel Teuchira, urbs Pentapoleos 332, 14.
Tezule vel Teluze cast. Dardaniae 280, 51.
S. Thalelaei monasterium 328, 2.
Thannrium maius ac minus in Mesopotamia 227, 25. 228, 3.
Tharsandala cast. Rhodopes 305, 14.
Thebae 274, 2.
S. Theclae templum 190, 16.
Thelphrachae monasterium 328, 21.
Themeres cast. Mesopotamiae 228, 1.
Themistocles Iustiniano inferior 171, 8.
Theodericus in Italiam profectus 262, 8.
Theodora Aug. sociam Iustiniano operam navat ad pia opera 183, 14. 199, 22. 208, 17. 315, 16. una cum ipso pingitur 204, 12. donatur a civibus statua 205, 24. eius forma praestantissima 206, 1.
Theodora cast. ad Danubium 289, 1. 289, 13.
Theodora pulchra cast. Thraciae 308, 31.
S. Theodori templum 190, 15. cast. in Thracia 306, 19. 306, 42.
Theodoriana Carthagine 339, 16.
Theodorias dicta Baga in Africa 340, 3.
Theodoropolis in Mysia ad Danubium 292, 9. cast. ad Danubium 289, 17. Thraciae 307, 1. Rhodopes 305, 10.
Theodorus Satrapa Sophanenes 249, 8. 249, 22.
Theodorus Silentarius 296, 23.
Theodosiopolis ad Aborrhham fluvium sita 224, 4. parum distat ab urbe Dara 216, 3. castella ei circumiecta 227, 21.
Theodosiopolis altera in Armenia 244, 5. 251, 18. eius conditor 255, 8. capta a Cabade Persarum rege 255, 8. munita ab Anastasio 255, 10. et a Iustiniano 255, 23. sedes Magistri militum 256, 12. templum eius ac monasterium 253, 22.
Theodosius iunior qua conditione pacem cum Persis fecerit 210, 9. Armeniae partem obtinet 246, 1. 246, 8. Theodosiopolin condit in Armenia 255, 3.
S. Theodotae aedes 190, 18.
Theodoti monasterium 328, 21.
Theopolis: vide Antiochia.
Therma cast. Epiri novae 278, 44. Macedoniae 279, 48. Thraciae 307, 37.
Thermopylae munitae 269, 17. et seq.
Thesaurus castellum Epiri novae 278, 19.
Thesci cast. in Chersoneso 302, 23.
Thessaliae aedificia 273, 15 — 275, 8. 280, 30.

Thessalonica flumini Rhechio proxima 276, 16.

Thesteum cast. Macedoniae 280, 12.

Thiella cast. Mesopotamiae 228, 2.

Thocyodis cast. Thraciae 306, 28.

Thraciae aedificia 262, 23 — 263, 12. 291, 24 — 308, 40.

Thraciae Bospara cast. 305, 21.

Thrasarici cast. in Thracia 306, 3

Thrasi cast. in Rhodope 305, 11.

Thudanelanae vel Sudanelanae cast. Rhodopes 305, 12.

S. Thyrsi aedes 190, 14.

Tiberiadis murus 328, 13.

Tigas cast. Mysiae ad Danubium 292, 11.

Tigra cast. Thraciae 308, 9.

Tigranes Arsacis regis Armeniae filius ad Persas deficit, suaeque ditione illis cedit 245, 16.

Tilicion cast. Mysiae 293, 7.

Tilisson: *vide* Sisilisson.

Tillito cast. Thraciae 308, 15.

Timalciolum vel Timaciolum cast. 285, 31.

Timatochium cast. 285, 4.

Timena cast. ad Danubium 289, 17.

Timiana vel Timbiana cast. 283, 42.

S. Timothei corpus inventum 188, 21. 189, 14.

Tisilisson: *vide* Sisilisson.

Tithra vel Tithyra, cast. Epiri novae 278, 29.

Titiana cast. Epiri novae 278, 16.

Tiuncana vel Tiuncana cast. 284, 16.

Tomes cast. Illyrici 284, 35.

Tomis cast. Thraciae 308, 32.

Toparum vel τὸ Πόρρον cast. in Rhodope 305, 16.

Topera cast. Illyrici 284, 34.

Toperus Rhodopes urbs a Sclavenis capta 304, 9.

S. Traiani cast. in Thracia 306, 5.

Traiani forum in Sardinia 343, 14.

Traianopolis in Rhodope 303, 21.

Traianus Aug. Melitenen metropolin fecit 254, 12. Danubium cast. muniit 288, 6. 288, 16.

Tramacarisca vel Trismacarias arx ad Danubium in Mysia 292, 14. scribitur Trasmarica 292, 20.

Trana cast. 279, 33.

Trapezus urbs 260, 18.

Trasiana vel Dradiana cast. Illyricae 79. a.

Trasmarica: *vide* Tramacarisca.

Tredetillus cast. 285, 34.

Tricattus urbs Thessaliae 274, 4.

Tricesa cast. ad Istrum 290, 16.

Tripolis quantum distet pentapoli 335, 18.

Trisciana cast. Illyrici 282, 24.

Trismacarias: *vide* Tramacarisca.

Trosmes cast. Thraciae 307, 48.

S. Tryphonis templum 201, 7.

Tucca Africae cast. 340, 5.

Tugurias vel Tuguries cast. 283, 6.

Tulcobargo cast. Illyrici 284, 49.

Tuleus vel τοῦ λεοῦς cast. Rhodopes 305, 32.

Turicla vel Turicata cast. 282, 19.

Turres triplici contignatione distinctae 212, 15. turrigeri elephantes 211, 11.

Turribas cast. Illyrici 285, 19.

Turules vel Rulli cast. in Thracia 307, 35.

Turus cast. 282, 36.

Tusudeaas cast. 283, 2.

Tuttiana vel Tuttina cast. Dardaniae 281, 24.

Tyrchanus cast. Epiri novae 278, 35.

Tzanorum mores sedes, et ad Christum conversio 257, 4. aedificia 259, 1 — 260, 15. 61. b. et seq. duces 259, 7. 260, 14.

Tzanzacon cast. Tzanicae 260, 14.

Tzasclis vel Tzenclis cast. Thraciae 308, 30.

Tzerzenuzas cast. Illyrici 284, 37.

Tzimes cast. 282, 26.

Tzitaetus cast. Thraciae 306, 23.

Tzitas: *vide* Sittas.

Tzonpoleon cast. Thraciae 307, 8.

Tzumina in Armenia, dicta Iustiniana 256, 22.

Tzutrato cast. Illyrici 285, 22.

Tzyidon cast. Thraciae 307, 2.

Valentiniana cast. Thraciae 308, 22.

Valeriana urbs ad Danubium 291, 1.

Vallesiana: *vide* Ballesina.

Valvae: *vide* Balbae.

Vandali urbes Africae nudarunt moenibus 338, 16.

Variana urbs ad Danubium 290, 25.

Vascum cast. Rhodopes 306, 8.

Uci: *vide* Unci.

Veleidipara vel Bolaodypara cast. Rhodopes 305, 44.

Velastyras cast. Thraciae 306, 24.

Veredarii 314, 1.

Vereiaros vel Boriiarus cast. Rhodopes 305, 27.

- Veriniana cast. Dardaniae 281, 34.
 Veripara vel Becripara cast. Thraciae 307, 30. cast. Rhodopes 305, 24.
 Verus cast. Thraciae 306, 27.
 Vesiparum vel Besyparum cast. Rhodopes 305, 22.
 Vezaina: *vide* Bessaiana.
 Via cast. Thraciae 306, 29. via ab urbe Antiochia in Ciliciam 318, 7. ex Bithynia in Phrygiam via a Strongylo cast. ad Rhegium 294, 16.
 Vicanovo cast. Illyrici 285, 37.
 Victoriae cast. Dardaniae 280, 48.
 Victoriana cast. Dardaniae 281, 19.
 Viculea cast. 283, 46.
 Vigranaë: *vide* Bigranaë.
 Viminacium urbs Daciae ad Danubium 287, 15. 287, 18.
 Vindimiola cast. Illyrici 285, 8.
 Vineus cast. 282, 23.
 Virginazo vel Virginaspo cast. Thraciae 308, 14.
 Ulibula cast. Epiri novae 278, 17.
 Ulmiton cast. Scythiae ad Danubium 293, 14.
 Ulpiana Dardaniae urbs, dicta Iustiniana secunda 267, 18.
 Ulpianus cast. Epiri novae 277, 21.
 Unci vel Uci cast. Thraciae 306, 14.
 Unnum urbs Graeciae 271, 19.
 S. Urbani cast. *vide* Urdaus.
 Urbriana cast. 284, 10.
 Urdaus vel Urbaus cast. Rhodopes 306, 4. suspicatur Hoeschelius legendum S. Urbani.
 Usiana cast. Dardaniae 281, 1.
 Utos cast. in Illyrici limite 291, 15.
 Xenodochium Samsonis 183, 3. alia duo in aedibus Isidori et Arcadii 183, 13. alia in stadio 280, 20. Hierosolymitana 324, 5. Ierichuntinum 328, 3.
 Xenophon Cyrum regem liberalius laudavit 172, 7.
 Xernes: *vide* Zernes.
 Xeropotoës vel Xeropotamos cast. Epiri veteris 279, 4.
 Xerxes Persarum rex 314, 23.
 Xysbaës: *vide* Zysbaës.
 Zabula: *vide* Gabula.
 Zachariae Abbatis monast. 328, 10.
 Zaldapa cast. Thraciae 308, 23.
 Zamarthas castellum Mesopotamiae 228, 2.
 Zanes cast. Illyrici 285, 41. ad Danubium 288, 7.
 Zdebrin vel Zderben cast. 306, 41.
 Zebini vel Zibyni monast. 328, 21.
 Zemarchi cast. in Rhodope 306, 11.
 Zeno Aug. Illum ac Lontium tollit e medio 247, 21. Satrapas Armeniae mulctat 248, 3. in Samaritanos animadvertit, templumque Deiparae in monte Garizim extruit 325, 11.
 Zenobia urbs a Zenobia Odonathi uxore condita in Euphratesia 231, 22. instaurata munitaque a Iustiniano 232, 4.
 Zernes vel Xernes cast. ad Istrum 288, 3.
 Zespuries cast. 283, 24.
 Zetnocortum oppidum ad Danubium 291, 6.
 Zeugma oppidum Euphratesiae 237, 6.
 Zeuxippi thermae 202, 5.
 Zicideba vel Zicindera cast. Thraciae 307, 24.
 Zincyra cast. Rhodopes 306, 9.
 Zisnudeba vel Ziosnudeba cast. Thraciae 307, 34.
 Zoae Martyris templum 185, 18.
 Zositerum vel Zositerpum cast. Rhodopes 305, 35.
 Zysbaës vel Xysbaës cast. Dardaniae 281, 6.

I N D E X

IN HISTORIAM ARCANAM.

- Abydi constituuntur publicani 138.
 Acacius ursarius, Theodora Aug. pater 58.
 Addaeus Syrus Iustiniano carus 139.
 Aërium tributum a Iustiniano exco-
 gitatum 119.
 Aeris alieni publici condonatio su-
 blata 129.
 Africa minor quam Italia 107. eius
 calamitas 106.
 Alexander Forficula vexat milites
 134. Romanos et Peloponnesios
 147.
 Alexandriae pauperes annona priva-
 ti a Diocletiano ipsis assignata 148,
 149. illic acta circa Paulum Pa-
 triarcham 150.
 Amalasunthae indoles et pulchritudo
 96, necem Theodora procurat
 ibid.
 Amantius eunuchus occiditur 46.
 Amasea terrae motu eversa 111.
 Anastasia Theodora Aug. soror
 59.
 Anastasius imp. bellum passis vec-
 tugal in septennium remisit 129.
 Iustinum Praetorianis praefecit
 44. eius opes Iustinianus exhaustit
 113.
 Anastasius Theodora Aug. nepos
 34. Ioanninae Belisarii filiae stu-
 prum affert 39.
 Anatolius Ascalonita 158.
 Anazarbus terrae motu corrui 111.
 Andreas Episcopus Ephesi 25.
 Annona tributum 126. 131.
 Antae 73. Rom. impèrium vastant
 108.
 Antiochia Orientis primaria, terrae
 motu concidit 111. illius cives cap-
 tivi 22.
 Antoninae genus et educatio 12.
 adulteria, postquam vidua Belisa-
 rio nupsit 13. flagitia cum Theo-
 dosio filio 14. huic insidiatur 16.
 18. in delatores saevit 16. Con-
 stantino molitur necem ibid. cae-
 de Silverii Papae Theodoram si-
 bi conciliat 13. innectit fraudem
 Ioanni Cappadoci 21. 26. in cu-
 stodiam datur a Belisario 25. li-
 berata, amasium recipit 27. ma-
 ritum habet supplicem 34. ipsum
 quocunque sequitur 18. Ioanninam

- filiam negat Anastasio sponso 40.
 ipsius aetas 35.
 Aquaeductum restanrare negligit Iustin. 146.
 Areobindus Theodoraе famulus 97.
 Arethas Saracenus 23.
 Arianorum templa a Iustiniano expilata 53. iidem sacris in Africa interdicti 107.
 Armeni scholas olim Palatinas implebant 135.
 Arsenius pseudochristianus 150. in crucem agitur 152.
 Ascalonae Senatus 158.
 Astrologi a Iustiniano vexati 76.
 Asylum violat Theodora 28. 99. 101.
 Athenae 147.
 Augusta vocatur Domina 164.
 Barbari muneribus a Iustiniano affecti 53. 114. illecti Romanam ditionem vastant 72. 108. et quidem ipso permittente 122.
 Basianus nobilis a Theodora necatur 99.
 Basilus Edessenus ditissimus 78.
 Bassus Praefectus Praet. 119.
 Bederina Iustini patria 43.
 Belisarius Antoninam deprehendit in adulterio 14. eam stulte amat 15. 41. male ex Africa revocatus 107. revocat uxoris amasium 16. ad cuius necem Photium privignum suam hortatur 19. missus contra Chosroem 18. rem male gerit in Perside 21. uxorem dat in custodiam 25. accitus Byzantium ibid. exauthoratur 31. indigne habitus se ad pedes coniugis abiicit 34. magna opum parte privatur ibid. Ioanninam filiam Anastasio despondet ibid. ob perlorium infelix 29. maxime in altera expeditione Italica 35. 36. quam Comes stabuli aere suo confecit 35. summe tunc avarus 37. Ioanne a se abalienato ibid. Italiam afflictam relinquit 39. Domesica publicis praeposit 22. Eius ingenium 40.
 Berytus serici opificio ac mercatura celebris 140.
 Blechanes Persarum dux 23.
 Buzes Praefectus militum in carcerem truditur 30.
 Cabades Persarum rex aedificiis hostium parcit 130.
 Caesarea Palaestinae, Procopii patria 75.
 Caesariensis caudidicus 164.
 Calligonus Antoninae leno 25. 40. ipsi restituitur 27.
 Callinicus urbs 29.
 Callinicus Ciliciae secundae praefectus 100.
 Carcer in Palatio 28.
 Caudidicos vexat Iustinianus 142.
 Censitores in Africa 107. et in Italia 108. militem vexant 132.
 Centenaria, praescriptio Ecclesiis data 154.
 Chalcedon 162. Consilium illic habitum 150.
 Chersonesus a Barbaris vastata 108.
 Chosroes Persarum tumultum sedat proditis Theodoraе Aug. literis 24. exploratores optime alit 163. eius irruptiones 109. mala indoles ibid.
 Chrysomalla meretrix, Theodoraе a consiliis 104.
 Colchis dicta Lazica 22. 23. foede vastatur 109, 163.
 Collector, Magistratus 124.
 Comitona Theodoraе soror 59. prostibula ibid.
 Constantinus Comes stabuli Antoninam offendit 15. occiditur a Belisario 16.
 Constantinus Quaestor 117.
 Consules a Iustiniano sublati 144.
 Corinthi ruina 112.
 Ctesiphon urbs 22.
 Cursus publici vetus ratio 161.
 Cydnus fluvius 111.
 Daciae fines, regni limes Gotthici 108.
 Dacibiza 162.
 Damianus Senator 160.
 Dei providentia 36. 68.
 Demosthenes Patricius 78.
 Descriptio, tributum 131.
 Diocletiani imp. in pauperes largitas 149.
 Diogenem Theodora exagitat 99.
 Dionysius Edessenus 78.
 Ditybistus Iustini commilito 43.
 Domestici 137. 147.
 Dominus vocatur Imperator 165.
 Domitiani unica statua, ipsius uxori concessa, Iustinianum refert vultu 55.
 Donativum quinquennale sublatum 137.

Ecclesiis data praescriptio centenaria 154. *vide* Templum.

Edessa corrui 111.

Emesenorum ecclesia 154.

Ephesi templum S. Ioannis Evang. 25.

Evangelus caudicus a Iustiniano iocose emungitur 164.

Eudaemon 156. 157.

Eugenius Antoninae sicarius, Silverium Papam occidit 16.

Euphemia Aug. Iustini uxor, primum nomen deponit 66. impedit matrimonium Iustiniani cum Theodora ibid. eius mores ibid.

Euphratae haereditatem occupat Iustinianus 157.

Exploratores sublatis 163.

Factionum Circi licentia 47. et seq.

Faustinus Samarita reus absolvitur 153.

Fluviorum inundationes 111.

Foeminae pudicitia 52.

Follis obolus 140.

Forficula, Alexandri cognomen 147.

Fortuna quid sit 36.

Franci: *vide* Germani.

Frumenti putridi distributio 125.

in Galatia aluntur Protectores 137.

Gallia in ditione Francorum 108.

Gentiles vexat Iustinianus 76.

Gepaedes 108.

Germani, sive Franci, in Italia quid possederint 108.

Germanus Iustiniani ex fratre nepos, invisus Theodora 37. Iustinam filiam spondet Ioanni ibid.

Gotthici regni fines 108.

Graeci vexati 147. eorum nomen probrosum 134. regio vastata a Barbaris 108.

Haereticos Iustinianus punit 73. 110.

Procopii de illis sententia 74.

Hebraei vexantur 156.

Hecebolus concubinam habuit Theodora 63. 82.

Helenopolis 162.

ad Hellespontum quomodo actum cum institoribus 138.

Hephaestus Alexandriae Praefectus 148.

Heraeum, Iustiniani suburbanum 95.

Hermogenes Magister Officiorum 104.

Herodianus se Gotthis dedit 37.

Hierum 138.

Hilarae haeredem se facit Iustinianus 78.

Hunni a Iustiniano muneribus aucti 53. Rom. imperium vastant 108.

Hunnicus habitus 48.

Ibora terrae motu eversa 111.

Illyricum a Barbaris vastatum 108.

Imperatores quo scribere colore soliti 44. eorum pedes dignati osculis 164.

Impositio, tributi genus 131.

Indara meretrix, Theodora a consiliis 104.

Ioannes Aerarii Praefectus, Theodora invisus, ob virtutem 127.

Ioannes Cappadox Theodoram defert 105. Antoninae periurio fallitur 21. exulat 105.

Ioannes Edessenus, obses Roman. 78.

S. Ioannis Evang. templum Ephesi celebre 25.

Ioannes gibbus, dux Rom. 43.

Ioannes heluo 30.

Ioannes Laxarion Alexandriae Praef. 156.

Ioannes P. E. 46.

Ioannes Sisinnioli filius 41.

Ioannes Theodora filius 102. ab ipsa de medio tollitur 103.

Ioannes Vitaliani nepos, cur alienus a Belisario 37. spondetur ipsi Iustina ibid.

Ioannina Belisarii filia, Anastasio desponsa 34. ab ipso constupratur 40.

Irenaeus 158.

Isauranum castellum 21, 22.

Italia maior quam Africa 107. eius clades ibid.

Iudaei: *vide* Hebraei.

Iulianus apud Samaritanos tyrannus 75.

Iunilus Quaestor, legum imperitus 117.

Iuramenti religio 21. iuramentum Magistratum 120.

Ius instabile et venale 89.

Iustina Germani filia, Ioanni desponsa 37.

Iustinianus consalutatur Caesar 67. figit ac refigit leges 85. illas exarmat 51. Quaesturam deformat 117.

Magistratus mutat 71. 116. Praefecturas pretio locat 120. amat improbos 86. 127. sceleratos Reip. praeficit 121. seditiosos fovet

- atque ornat 53. 70. Venetos sibi conciliat 60. eorum factioni se adiungit 64. instituit monopolia 115. ministrorum officia sibi sumit 88. Aerarium Rom. exhaurit 53. 112. se ad Barbarorum mores componit 87. ipsos auget largitionibus 53, 114. Sacerdotibus impense favet 83. Belisarium ex Africa male revocat 107. Theodora uxori omnia indulget 64. eiusdem artibus magicis paret 127. habitus ipse daemon 79. et a daemone genitus ibid. ambulare sine capite et mutare figuram visus 80. qualis Monacho apparuerit 81. ad omnia perturbanda natus 107. auctor malorum Reip. 46. bellorum 109. pacem cum Chosroë pecunia redimit 73. iactat suam pietatem 159. assentatores audit 84. rebus nomen suum indit 71. stolidus et asino similis, aures agitat 53. Domitianum vultu reddit 55. mendax 57. 156. periurus 86. Vitaliano fidem publicam violat 46. subditis affingit crimina 113. avaritia ductus Consules abolet 144. tollit spectacula 143. Sacerdotia vendit 152. vectigalia severe exigit 75. templa Arianorum expilat 74. et Senatores 77. 79. 157. eorumque haeredes 158. raptas opes effundit statim 58. 71. 146. praesente pecunia nec Venetis favet 159. sanguinis avidus 46. Vitalianum et Amantium necat ibid. et Rhodonem 151. infinitosque homines 106. Vexat causidicos, medicos, cet. 142. pauperes 145. Astrologos 76. Mercatores 138. Nummularios 140. Sericarios ibid. Milites 132. Officiales magistratum 137. Hebraeos 156. aegrotat 30. 64.
- Eiusdem cum Theodora matrimonium 66. et consensio 69. 84. 93. lex de praefecturis gratis dandis 120. Decreta in Haereticos, Gentiles et Samaritas 73. 74. in masculorum corruptores 76. lex de Senatorum haeredibus 158. iudicia 88. simulatae altercationes 69. 151. avaritia somnio declarata 112. rapinarum artes 77. in litigatores 70. Eleemosynae ex rapinis 83. pietas qualis 84. levitas ibid. et 127. lenitas affectata 83. ira ibid. amor et odium 85. abstinencia cibi et vigiliae 81. corporis forma 55. dicta 78. 117. 159. 162. oratio barbara 88. studia theologica 110. insanae substructiones 54. illius animi mores nihil Reip. profuerunt 87.
- Iustinus senior, quo genere et qua ex patria 43. miles Praetorianus mortem evadit divinitus ibid. Praetorianis praefectus, fit imperator, quamvis analphabetus 44. legem matrimonialem abrogat 66. ut scribere solitus nomen suum 44. stolidus ibid. et 66. principatus anni 67. moritur ibid.
- Lazica: vide Colchis.
- Leo Cilix Referendarius 90. 159.
- Leontius Referendarius 104.
- Leuathae, Mauri 41. 42.
- Liberalium artium profligator Iustinianus 143.
- Liberius Patricius Romanus 151. de Praefectura cum Ioanne contendit 157.
- Limitanei milites 135.
- Logothetae, qui 133. in Italiam et Africam missi 108.
- Longinus Prisci falsarii fraudes detegit 155.
- Ludi publici sublatis 143.
- Lupicina Iustini uxor 45. vide Euphemia.
- Lychnidus in Epiro terrae motu corruit 112.
- Macedonia famula Antoninam defert 15. ab ipsa occiditur 16.
- Macedonia meretrix Theodorae amica 82.
- Magistratus conductitii 121.
- Malthanes Cilix 160.
- Mammianus Ecclesiam Emesenam haeredem instituit 154.
- Mammilianus 158.
- Manichaei 75.
- Martinus Belisario sufficitur 31.
- Matrimonia nobilium curat Theodora 104.
- Maurorum clades 107.
- Medicos vexat Iustinianus 143.
- Mercatorum damna 139.
- Michaëlis Archang. templum 99.
- Militum diversi ordines 132. et sq. male habiti 133.
- Ministris intercepta stipendia 125. eorum damna 137.

- Monachi comam tondent 17. cuidam qualis visus Iustinianus 81.
 Monasterium conversarum meretricum 101.
 Monopolia Iustinianus instituit 115. 140. 145.
 Montanistae sese incendunt 74.
 Mulieris pudicitia 52. favet adulteris Theodora 103.
 Nabedes Persa, Praefectus Nisibi 23.
 Nautarum vexationes 139.
 Nika, seditionis nomen 79. 114.
 Nili inundatio 111.
 Nummularii male a Iustiniano habiti 140. nummus aureus diminutus 128.
 Palaestinam turbant Samaritae 75. 150. 153.
 Paschale festum 87. circa illud vexati Hebraei 156. triduo ante, salutare neminem licet 67.
 Patricius indigne habitus a Theodora. 94.
 Paulus Alexandriae Episc. 150. damnatus ac detrusus solio, non restituitur 151. 152.
 Pauperes D. Petri Romae, annona privati 147. itemque Alexandrini 148.
 Pegasius pius monitor, interemptus a Solomone 42.
 Pelagius E. R. Archidiaconus 151. 156.
 Peloponnesii vexati 147.
 Persarum in Chosroem tumultus 24. irruptiones in Rom. Imperium 109. barbae species 48.
 Perusia a Gotthis capta 39.
 Pestilentia 112.
 D. Petri pauperes Romae 147.
 Petrus Barsames, veneficus et Manichaeus, Theodora carus 126. Praetorio praeficitur 123. et aerrario 127. eius flagitia 124. 141.
 Petrus dux Rom. 30.
 Petrus Magister Offic. Amalasunthae necem procurat 97. eius rapinae 136.
 Philomida urbs Pisidiae 111.
 Phocas Praef. Praet. vir integerrimus 119.
 Photius Antoninae filius, Belisarii privignus 16. matris insidiis petitur 17. eius adulteria defert 18. eiusdem amasium in vincula conicit 26. ob id male accipitur 27. elapsus e carcere, fit monachus 28. ipsius natura et mores 16.
 Planipes 60.
 Polybotus terrae motu evertitur 111.
 Polythei 75.
 Porphyrio, pagus maritimus 164.
 Praefecti conductitii 121.
 Praefectorum et Magistratum iuramentum 120.
 Praefecti Praet. cur ditissimi 120. quae quotannis Imperatori penderent ibid.
 Praefecti urbis auctoritas 115.
 Praefectus venalitiis 115.
 Praescriptio centenaria datur Ecclesiis 155.
 Praesidius iniuria affectus a Constantino 16.
 Praetor plebis 116.
 Praetorianorum ordines et numerus 135. licentia 90.
 Prasini: vide Veneti.
 Priscus Iustiniano ab epistolis, adigitur ad sacerdotium 97.
 Priscus Emesenus, falsarius 153.
 Proclus Quaestor 44. vir integer 65.
 Procopius cur scripsit *ἀνέκδοτα* 10. mentionem facit anni XXXII imperii Iustiniani 129. 137. damnat Haereticos, Gentiles et Samaritas 73. eius sententia de providentia Dei 69.
 Protectores 137.
 Psoës Diaconus affectus supplicio 151.
 Quadratus Theodora nuntius 33.
 Quaestor et eius officium 116.
 Quaestor 44. 88. qualis esse debeat 117. quaesturae munus a Iustiniano deformatum ibid.
 Quinquennale donativum sublatum 137.
 Referendariorum munus 89.
 Regiae frequentia 165.
 Reip. status sub Iustiniano 109.
 Rhodo Praefectus Alexandriae 150. necatur a Iustiniano 151.
 Romae Praetorianis stipendium, et D. Petri pauperibus annonam Theodoricus reliquit 147.
 Sabbatiani 73.
 Sabbatius Iustiniani pater 80.
 Salutandi Imperatoris et Augustae mos 164. salutare neminem licet triduo ante Pascha 67.
 Samaritarum rebellio 75. 110.

Saraceni 73. 109.

Saturnini matrimonium 104. ludibrium
ibid.

Scholarii, olim omnes natione Armeni 136. postea imbelles ibid. Romani 147.

Sclaveni 73. 108. 109.

Scirtus flu. 111.

Scythopolis 150.

a Secretis 88.

Seleucia terrae motu concidit 111.

Senatores approbant Iustiniani matrimonium 66. expilantur a Iustiniano 77. eorum adulatio 93. auctoritas nulla 87.

Sergius Bacchi filius in legatos perfidus et crudelis 41.

Serici pretium 141. ubi confici solitum 140. Sericarii vexati ibid.

Sesti et Abydi constituuntur publicani 138.

Silentiarii 147.

Sirmium 108.

Sisauranum: vide Isauranum.

Solomon Pegasium pie monentem occidit 42.

Sophiae templum 28. 101.

Spoletinum 37.

Supernumerarii 136.

Sylverium Papam occidit Eugenius 16. ea nece Theodoram sibi conciliat Antonina 13.

Tabella quatuor literarum Iustini 44.

Tabellio 154.

Tarsus obruitur 111. illic tumultus 160.

Tatianus Patricius 78.

Templum Deiparae 128. S. Ioannes Evang. 25. Michaëlis Archang. 99. Sophiae 28. 101. D. Petri Romae 147.

Terrae motus 111.

Theodora Aug. Comitonaë sorori deseruit in circulis 59. Scenae a matre addicitur 60. 143. Mimorum socia impudentissima et prostibula planipes 60. meretrix famosa, devitatur ab omnibus ibid. Heceboli concubina 63. 82. immatutum partum abigere solita 102. adamata a Iustiniano, fit opulentissima 63. Magicis artibus cum illo agit 127. Amalasunthae Reginae parat exitium 96. Prisco insidiatur 97. Areobindum famulum cruciat ibid. Basianum crudelissi-

me necat 98. Diogenem exagitat 99. Callineum Ciliciae Praef. in cracem agit 100. Ioannem filium nothum occidit 102. et Arsenium 152. Buzem in vincula coniicit 30. Patricium male accipit 94. itemque Leontium, ac Saturninum 104. Silverii P. nece reconciliatur Antoninae 13. huic amasium reddit 27. eiusdem gratia multos interimit 26. ipsumque Belisarium indigne habet 31. cuius filiae procurat stuprum 40. mulieribus adulteris patrocinator 103. nobiles foeminas vexat 101. matrimonia nobilium curat 104. Venetis favet 100. 160. sua facinora studiose celat 98. meretrices ad meliorem frugem adigit 101. Sacerdotes et Magistratus creat 36. asylum violat 28. 99. 101. in Heraeum secedit 95.

Eiusdem parentes ursarii 58. Sorores ibid. forma corporis 69. mores 91. corporis cura 92. familiaritas cum daemonibus 81. fastus 92. pedum oscula 93. 164. crudelitas 91. 94. odium in infensos 92. in Germanum 37. in Ioannem Cappadocem 105. epistola ad Zaberganem 24. ad Belisarium 33. somnium de sua fortuna 82. carcer 28.

Theodorus amicus Diogenis 100.

Theodorici Regis in milites et pauperes largitas 146.

Theodosius Senator ad praesepe damnatus 26.

Theodosius Antoninae amasius, in baptismo ab ipsa adoptatur 15. aerarium Ravennae et Africae expilat 17. eius simulas cum Photio ibid. et 20. confugit in templum Ioannis Evang. 25. fit Monachus 18. Antoninae redditur 27. eius obitus 28.

Theodotus Cucurbitinus Praef. Urbis iniquissime habitus 65.

Theodotus Praef. Praet. 123.

Thermopylarum praesidium 147.

Tribonianus Quaestor 117. adulatur Iustiniano 84.

Tyros opificio et mercatura serici celebris 140.

Valerianus Rom. dux. 23.

Vandalorum clades 106.

Vectigalium condonatio sublata 129.

Veneti et Prasini Remp. evertunt 47. eorum habitus 48. rixae et cae-

- des 110. flagitia 49. 160. Venetis
favet Theodora 100.
Venetici agri pars magna in Franco-
rum ditioe 108.
Verédarii sublati 162.
Vigilius Papa roganti Iustiniano non
paret 152.
Vitalianus occiditur 46.
Urbium ruinae 111.
- Ursarius 58.
Uxoris mira in maritum fides 52.
Zaberganes legatus Persarum 24.
Zacharias Propheta Photium e carcere
liberat 29.
Zeno Anthemii Imperatoris nepos 77.
Zeno imp. Scholarios temere asciscit
135.
Zimarchus Iustini commilito 43.
-

I N D E X

IN PRAEFATIONES ET NOTAS AD HISTORIAM ARCANAM.

- Acacius ursarius, Theodoraë pater** 378.
- Addaeus Syrus, Iustiniano carus** 458.
- Ἀδελφιδούς et ἀνεψιός** quo differant 358, 368.
- Ἀδελφοπιστία** 371, eius ritus *ibid.* ἀδελφοποίητος *ibid.*
- Adoptare filios in baptismo, extra baptismum non licebat** 348.
- Adrianaeus aquaeductus Byzantii** 460.
- Adulteras ut deprehendunt Byzantii** 434.
- Aeneada familia, quae** 440.
- Aërium vectigal** 447.
- Aetherius mortuorum bona decerpit Iustiniano** 411.
- Africa et Αιβύη dupliciter dicitur** 437. minor quam Italia *ibid.*
- Africanorum anathema in Vigiliis** 350.
- Agapetus Papa minis vexatur a Iustiniano** 441. ipsum Diocletiano comparat 377. ab haeresi abducit 425.
- Ἀγαπητοί, qui dicti** 371. ἀγαπητός Iustiniani Foelix Papa *ibid.*
- Agathias et Procopius in Iustiniani patria non discrepant** 361.
- Alapae Mimorum** 380.
- Albati, aurigae Circenses** 372.
- Alexander Psalidius sive Forficula** 455.
- Alexandrinis Diocletianus frumentum largitur** 461.
- Amantius, Ecclesiae S. Thomae conditor, rebellis Trinitatis et Zummas dictus, a Iustiniano occiditur** 370.
- Amicitiae Ethnicorum firmatae sanguinis potione** 371. Christianorum potu sanguinis Christi *ibid.*
- Ἀμφιδέατρον** idem quod *Κυνηγέσιον* 378.
- Anastasius imp. custodia vincit Iustinum** 363. remittit septennale tributum 452. Haereticus, cur Pius dicitur 359.
- Anastasius Antiochenus exulat** 460.
- Anastasius Iustiniani et Theodoraë ex filia nepos** 418. Ioanninae sponsus 349.
- Anatolius mortuorum bona Iustiniano decerpit** 410.
- Andreas Ephesi Episc.** 353.
- Andreas Praef. urbis** 383.

- Ἀνέκδοτα*, quibus libris praenotabatur 348. arcana historia, liber de vita Iustiniani ibid. *ἀντίγραφος* a Nicephoro Callisti male inscribitur ib. an sit integra, et cur seorsum ab alia Procopii historia in Bibliothecis habeatur XXIII seq. *ἀνέκδοτα* scripsit Cicero 348, *ἀνεκδότων* Procopii exemplaria quot extent. XXIV. Codex Vaticanus qualis ib.
- Ἀνεψιός*, vox a Procopii interpretibus non intellecta 358. quo differat a voce *ἀδελφιδούς* ibid. et 363.
- Annona male scribitur *συνωνή* 451. 452.
- Annona militaris a subditis exigitur 452.
- Annorum imperii Iustiniani ratio 457.
- Antinomiae in Iustiniani Constitut. 425.
- Antonina, Theodora a veste, ex priori viro suscepit Photium 349. Belisarium quocunque sequitur ibid. Belisario ad Iustinianum mittitur ibid. Belisario superfuit ibid. Ioanni Cappadoci tendit insidias ibid. aquam, ne putrescat, prohibet ibid. restaurat Ecclesiam S. Procopii ibid. eius filia nubit Ildigeri ibid.
- Appion Sacerdos et Praefectus Praet. 448.
- Ἀποθριξάμενος*, quid sit 351.
- Ἀπὸ ὑπᾶτων, ἀπὸ ὑπάρχων* quid sit 352.
- Apostolium, s. Ioannis templum Ephesi 353.
- Aquae penuria Byzantii 460.
- Arabia sive Arraba, Iustini et Sophiae Aug. filia, ac Baduarii uxor, materque Helenae 419.
- Areobindus Proiectae maritus 359. 419.
- Aretas Saracenorum dux. 353.
- Argentati aurigae a Domitiano additi 372.
- Ariani occisi in Ecclesia S. Mocii 405. Execionitae, qui ibid. cur poenis a Iustiniano exempti ibid.
- Arsenius Samarita pseudochristianus 461.
- Asclepiodotus Praef. Praet. Gentilis 408.
- Asinus cur appellatus Iustinianus 375.
- Assessor et Quaestor 445.
- Asylum a Theodora violatum 354.
- Athalaricus Iustini senioris nepos 418. eius legatio de pace ad Iustinum non ad Iustinianum 365.
- Ἀτρητοί* puellae quae 436.
- Avaribus tributum pendunt Romani 403.
- Augustana editio Procopii mutila XXIV. 354.
- Aula Iustiniani plena Ethnicis 408.
- Aurati aurigae a Domitiano additi 372.
- Aurigarum Circensium origo 373. factiones quatuor et colores diversi 372.
- Autores, qui de Iustiniano scripserunt 377. eadem quae Procopius XI. an illa ex Procopio acceperint XIII.
- Bacchi filii tres in Africa sub Iustiniano 359.
- Baduarius Curopalata 363. Arabiae maritus, paterque Helenae 419.
- Badurius Vigilantiae filius 419.
- Barbam Imperatores qui radere, qui promittere soliti 376.
- Barbaros muneribus auget et inter se committit Iustinianus 400. 401.
- Baronii sententia de Iustiniano ac Theodora XII.
- Basilides Quaestor 446.
- Basilus vir ditissimus 410.
- Bassus Praef. Praet. 447.
- Bassus Patricius a Theodora occisus 434.
- Βατραχίς* vestis Prasinorum 372.
- Bederina sive Bederiana, an eadem cum prima Iustiniana 361. diversa a Tauresio ibid. in Illyria 360. in Pannonia secunda ibid. Iustini patria ibid.
- Belisarius an Ethnicus 408. Iustiniani *δορυφόρος*, deinde Tribunus militum Barae 351. ex Italia turpiter discedit 357. perduellionis accusatur 436. exauctoratur 356. an effossis oculis mendicarit ibid. et 436. eius patria ac laudes 350. filia Ioannina 418. Satellitium numerosissimum 357. triumphus 395. bona domui Marinae addicta 437.
- Biglantia idem ac Vigilantia 416.
- Bigleniza soror Iustini senioris et mater Iustiniani 418. moerore extinguitur 384. filii cum Theodora matrimonium improbat ibid. et 416.
- Blachernae unde dictae 353 templum Blachernianum 458.
- Boraides Iustiniani nepos 419.

- Braducionem cur suspendit Chosroës 427.
Bpoia suburbanum 431.
 Buzes dux exercitus 356.
 Cabades Persarum rex 452.
 Caesaris et Nobilissimi an eadem dignitas 390.
 Callinicus Praefectus Ciliciae 434.
 Caniculus, quid 367.
 Canis adulteras prodit 435.
 Carpius Patricius a Theodora occisus 434.
 Cassinense privilegium Iustiniani, supposititium 366. 440.
 Catomis caedi quid sit 436.
 Censitor sive Logotheta 454.
 Centenaria praescriptio Ecclesiis data 464. et revocata ibid.
 Centenarium, quid 351.
 Cete Byzantiis infestum 452.
 Chosroës rex Philosophus 439. Iustiniani fastum contemnit 400.
 Christiani a die coenae Christi ad Pascha neminem salutant 392. eorum amicitiae Christi sanguine confirmatae 371.
 Chrysomalla meretrix, Theodora Augusta 380.
 Cicero scripsit *ἀνέκδοτα* 348.
 Cinnabari, sive colore purpureo, scribunt Imperatores 367.
 Circensium aurigarum origo, colores diversi, flagitia 373. factiones quatuor 372.
 Circi et Theatri licentia in Iustinianum 412.
 Collectio, nomen magistratus 451.
 Color, quo scribunt Imperatores 367. coloribus cur distincti aurigae 373.
 Comae tendendae diversa ratio 373. comam deponunt Monachi, nutriunt Eremitae 351. et Laici, sed ad luxum ibid.
 Comes Praetorianorum et Excubitorum 363.
 Comitona Theodora soror, et Sittae Comitissae uxor 378.
 Commercia Publicanorum 458.
 Concilium Chalced. Theodora damnat 396.
 Consistorium, quis locus 456.
 Constantinus Comes stabuli, necatur a Belisario 349.
 Constantinus Quaestor 446.
 Constitutio Iustini et Iustiniani de scenicarum nuptiis distinguitur 386. 389. saepe a Iustiniano confirmata ibid.
 Constitutiones aliquot Iustini et Iustiniani falso inscriptae 186.
 Consules Orientis et Occidentis, licet in Fastis duo sint, cur unum scriptores nominent 459. eius, cuius nomen ignotum, mentio ut fit ibid. cur illos abolevit Iustinianus ibid. Consules codicillares seu honorarii 351. horum nomina fastis non inscribuntur 352.
 Corippus frigidus Iustiniani laudator 375.
 Coronae in manibus et capitibus puellarum 379.
 Corporis custodes qui 363. 455.
 Cura palatii idem qui Curopalata 363.
 Curatores Dominicarum domorum 461.
 Curopalatae nomen quando usurpatum 447.
 Curopalata Aedilis 363. Militaris, primus post imperatorem quando esse coepit 364. an dignior Praefecto Praet. ibid. Curopalata honorarius ibid.
 Custodes Palatii 363.
 Cyprus an secunda sit Iustiniana, et patria Theodora 378.
 Cyrillus Magister militum 436.
 Daemon dici solet quicumque nefarius homo 415.
 Daemonodora dicta est Theodora Augusta 415.
 Daras urbs unde dicta 411.
 Demosthenes Praef. Praet. 410, 448.
Δεσποινική et *δεσποτική* domus 461.
Δεξαμενή, quid 354.
 Diabolus, quicumque nefarius 415.
 Diadema Iustinianum 398, 428.
 Diocletiani, Imp. largitas in Alexandrinos 461. ei comparatur Iustinianus 378.
 Ditybistus Iustini commilito 361.
 Domestici 456.
 Domini dicti Imperatores et Dominae Augustae 394.
 Dominicae domus 461.
 Domitianus addit aurigas Auratos et Argentatos 372. eversis illius statuis unica aenea supererat aetate Procopii 376.
 Domnicus Praef. urbis 383.
 Domus Iustiniana 398.

- Dulcissimus Vigilantiae maritus** 416.
 418. eius filii 416.
Ἐβδομὸν, suburbanum 430.
Ecclesia S. Sophiae saepe conflagra-
 vit 354. **Mariae Virg.** in **Blacher-**
nis 353. **Ioannis Evang.** **Ephesi**
 ibid.
Ecclesiastici Dominos vocant **Impera-**
tores 394. in eos criminose agunt
Iustinianus ac **Theodora** 383.
Editio Novellarum corrigitur 355.
Electio Imp. a **Patriarchis** confirmatur
 394.
Emboli quid sint, et quae mulier **em-**
bolaria 381.
Ἐν ἀγγέλοις, ἀγίοις ὁσίοις, usus ex-
 plicatur 424.
Encaustum, color quo scribunt **Impp.**
 qua ratione conficiatur 367. **Itali**
 vocant **Enchiostro** ibid.
Ἐορτὴ per excellentiam **Pascha** 391.
Ἐπαρχος 445. quo differat ab *ὑπαρ-*
χος 447.
Ephesiorum Episcoporum series 353.
Ἐπιβολή quid 452. **Ecclesiis** im-
 posita 453. remissa **Ecclesiis Hiero-**
solymae ibid. eius auctor **Marinus**
 448.
Episcopi Graeci suis **Imperatoribus**
 adulantur 467. contradicentes **Iusti-**
nianus punit 441.
Eremitae comam nutriunt 351.
Evagrius quaedam uberius quam **Pro-**
copius de **Iustiniano** scripsit 434.
Eudaemon Patricius 465.
Eugenius Antoninae Sicarius Sylverium
Papam occidit 350.
Eunuchi non fiunt **Consules** 352.
Euphemia Aug. **Iustini senioris** uxor
 418. antea dicta **Lucipina** 384. nup-
 tias **Iustiniani** cum **Theodora** im-
 probat ibid. sibi statum ponit et
Ecclesiam S. Euphemiae construit
 ibid. eius et **Iustini** sepulcrum
 392.
Euphratas Eunuchus 465.
Eusebius Episc. Cyzicenus 436.
Eutharicus filius adoptivus **Iustini se-**
nioris 365. 418. **Consul** 365.
Euthymius vir sanctus 421.
Eutychius Patriarcha CP. exulat.
 441.
Exconsul, quid 352.
Excubitores 363. 455.
Exempla pudicitiae matrimonialis 374.
Exercitus Rom. numerus exiguus
 454.
Expraefectus 352.
Facundus Hermianensis Iustiniani li-
centiam in **Ecclesiasticos** reprehendit
 421. eius acerbus animus in **Vi-**
gilium PP. 350.
Falsarii sub **Iustiniano** 464.
Favor Theatri 373.
Fidei publicae dandae ritus 371.
Foelix. Papa Iustiniani ἀγαπητός
 371.
Fornicara et Embolaria 381.
Γαύδαρος **Iustinianus** 375.
Gentiles, qui dicti 373. complures in
 aula **Iustiniani** 408.
Georgius Praef. urbis 383.
Georgius Theodora Aug. nepos 379.
Curator domus Marinae ibid. et
 460.
Germania Belisarii patria, quae 351.
Germanus Iustiniani nepos, non frater
 358. 420. **Passarae maritus** ibid.
 deinde **Mathasuntae** 358. 420. eius
 filii **Iustinus**, **Iustinianus**, **Iustina**;
 358. 420. ex **Mathasunta** **Germa-**
nus 358. 420.
Graeci, nomine **Graeci** raro usi 455.
Γραικός et *Ἕλληγ* differunt ibid.
Graecorum Praesulum adulatio
 467.
Haeretici plurimi sub **Iustiniano** 425.
 ad rectam sententiam cogendi 403.
 ultimo puniendi supplicio 404. eo-
 rum statucae in latrinis ibid.
Helena Baduarii filia 419.
Heraeum Iustiniani suburbanum 431.
Hermogenes Mag. Offic. 435.
Herodianns Belisario infensus, dedit
 se **Gotthis** 358.
Hesychius Milesius de Triboniano quid
 dixerit 423.
Ἡμέρα per excellentiam dies **Pascha-**
tis 392.
Ἡρία suburbanum, vel *ἡραῖον, ἱερεῖον*
 et *ἱερεῖα* 431.
Historia arcana Procopii an sit per-
 fecta. XXV. 897. **Historicis om-**
nibus ignota XIII.
Historici aequales et posteriores Pro-
copio, qui eadem de **Iustiniano** scrip-
 serunt VII.
Holoverum quid 459.
Homicidium ut describit **Procopius**
 350.
Hunni ut caput comunt 373.
I, apex Iustinianus 366. 398.
Ἰερεῖα suburbanum **Byzantii** 431.

Ildericus Vandalus, Iustiniano carus 443.

Imago Iustiniani 376. Theodoraë 395. Imperatoria 428.

Imperatores qui *ταξιδάρα* dicti 362. Christiani *τῆς θείας λήξεως* 424. Pii ab Antonino Pio ibid. Domini vocantur ab Ecclesiasticis 394. Latine loquuntur 427. Latine subscribunt 366. quo colore scribunt 367. rebelles ad Sacerdotium adigunt 433. qui Venetis, qui Prasinis faverint 381 qui barbam raserint 376. illis Patriarchae benedicunt 467. nomina pro gradu, non pro merito tribuuntur 424. an Ecclesiastici deosculentur pedes 467. Eorum electio a Patriarchis confirmata 394. leges cur utraque lingua scriptae 427. loca deliciarum 430.

Imperatoria domus continet omnes Magistratus 430.

Imperium Romanum quando dici coepit Graecorum 455.

Impositio quid et quis eius auctor 452.

Incendium S. Sophiae et Nosocomii Sampsonis 355.

Indara meretrix, Theodoraë amica 380.

Inscriptiones falsae in Codice 386.

Interpretatio nominum et cognominum 355.

Ioannis Apost. templum Ephesi 353.

Ioannes Basilii filius 410.

Ioannes Cappadoces duo sub Iustiniano 370.

Ioannes alter Cappadox Patriarcha CP. primus Oecumenicus ibid. et 421.

Ioannes alter Cappadox Praef. Praet. 352. Ethnicus 408. dissuadet Iustiniano expeditionem Africanam 449. eius Praefectura decennalis ibid. invitatus fit Sacerdos, ac denominatur Petrus 352. 433. hic, non Belisarius, obolos mendicavit 356.

Ioannes Coccorobius Praef. urbis 383.

Ioannes Gibbus 363.

Ioannes Heluo, Graece *παγάς* 355.

Ioannes Patriarcha, Chalcedonii filius Iustinianum inter Sanctos retulit 424.

Ioannes Pompeii filius, Proiectae maritus 419.

Ioannes Theodoraë filius nothus 418.

Ioannes eiusdem Theodoraë nepos 379.

Ioannes ac Theodorus contra Samaritas 407.

Ioannes Scholasticus Patriarcha CP Nomocanonis auctor 464.

Ioannes Sisinnioli filius 359.

Ioannes Vitaliani nepos, ad Iustinianum a Belisario missus 358. Iustinae maritus 420.

Ioannina Belisarii filia 349. Anastasio Theodoraë nepoti despondetur ibid et 418.

Irenaeus 465.

Irenaeus Pentadiae Patricius contra Samaritas mittitur 407.

Isidigas Persarum legatus 426.

Italia maior quam Africa 437.

Iucundianum hodie Galata 461.

Iuliana Anicia deludit avaritiam Iustiniani XI. 377.

Iuliani Apostatae nomisma vindicatur 407.

Iulianus Samaritarum dux 407.

Iulianus Praef. urbis 383.

Iunilus Afer, Quaestor 446.

Iuramenti forma 450.

Iurisconsulti, qui hanc Historiam non probabunt 11.

Iustina Germani filia 420.

Iustinianus Germani filius 420.

Iustinianus Imp. Illyrice Uprauda 418.

Iustini ex sorore nepos 418. modo *ἀνεψιὸς* illius dictus, modo *ἀδελφιδόους* 368. Tauresii natus, Bederrinae altus 361. obses apud Theodoricum regem Gotthorum 383. candidata militia quando functus 363. quando appellatus Nobilissimus 390. Praefectus militiae, antequam Caesar 371. succedit Vitaliano ibid. quando creatus Caesar 390. quoto aetatis anno 368. an invito Iustino 391. sumit imperium 368. an collegam habuerit 393. 439. consilia cum Theodora communicat 395. in propinquos qualis 451. Magistratus mutat 397. Consulatum abolet 459. Praefecturas vendit et ad eas sceleratos promovet 450. Militem negligit ac stipendiis fraudat 456. Romanos Persis tributarios facit 402. Barbaros inter se committit 400. sanguinarius 414. praemiis factiosos fovet 374. Persarum interpretem convivio excipit 426. Illyrice loquitur 427. legem de Scenicarum nuptiis

saepe confirmat 389. agit in Gentiles 408. in corruptores masculorum 409. revocat constituta in Samaritas 405. restituit medicis aliisque annonas 459. demortuorum haeredem se scribit 410. grave aes alienum relinquit 468. mendax et periurus 377. imponit suis praecessoribus 450. crimina subditis affingit 443. falsis accusationibus agit 383.

Idem sapiens et doctus 438. cur creditus analphabetus 364. Philosophus 439. Theologus 437. Musicus, Architectus, Iurisconsultissimus 439. conscribit Novellas et pro tribunali audit litigantes 429. qualis in disputationibus 421. 441. quot libros composuit 440. Athenis artes liberales prohibet 459. Unica litera nomen suum notat 366. sacris se immiscet 438. ob id reprehenditur a Facundo 421. Praescribit leges Ecclesiasticis 463. Oecumenici nomen confirmat Patriarchis CP. 421. invertit Paschatis tempus 464. disputat cum Episcopis 438. 441. punit contradicentes 441. Agapetum PP. haeresis insimulat 438. illo auctore haeresin damnat 425. *συνόδου* 396. haereticus 425. a poenis eximit Arianos Exocionitas 405. Sacerdotibus indulget 421. in Ecclesiasticos saevit XI. remittit vectigalia Palaestinis 407. et *ἐπιβολὴν* Ecclesiis Hierosolymorum 452. *τροπᾶριον* componit 439. male parta templis donat 422. Sergio et Baccho Mart. cur templum dicat 363. suam pietatem iactat 423. et mansuetudinem 421. et vigilantiam 426. se divinissimum appellat 457. *ἐν ἁγίοις* dictus 424. suis precibus conversionem Haereticorum ascribit ibid. omnia de suo nomine dici voluit 397. aliarum gentium nomina usurpat 400. cur dictus Iulianus 407. approbat historiam de vita sua XVII. aegrotat 382. convalescit Martyrum reliquias veneratus 383. a Sampsonē sanatur 355. nunquam a Byzantio longius digressus 382. an venerit Ravennam 383. quot annos imperavit 457. quot vixit 368. an mente captus obierit 468.

Eiusdem pater Sabbatius, mater Bigleniza 377. 416. dies natalitius 369. genealogia 416. 417. 418. soror Vigilantia 418. uxor Theodora ibid.

ex ea filii 440. nepos ex filia Anastasius 418. filius spurius Theodorus Zirus ibid. nepotes, Iustinus iunior, Iustinus alter Consul, Germanus, Boraides, Proiecta 419. 420. Praeceptor Theophilus Abbas 438. inauguratio an a Senatu probata 393. Consulatus famosissimus 377. studium in Venetos 441. *ἀπλότης* et *μωρία* 377. levitas in mutandis legibus 397. constitutiones in Samaritas 405. prodigientia 377. 400. avaritia 377. deluditur a Iuliana Anicia 410. ex frumento Alexandrino 461. severitas in Haereticos 403. fastus a Chosroë et Theodeberto contemnitur 400. vitia quomodo occultata X. facta praeclara. IX. ieiunia 426. zelus non secundum scientiam 403. simulatio in rebus fidei 396. opinio de Concilio Chalced. 462. saevitia in Christianos 408. in Sacerdotes 460. licentia in causis Eccles. 421. leges Ecclesiasticae in Oriente, non in Occidente valuerunt 463. studia literarum cur Procopius vituperet 438. 442. scientia inflata 438. stylus qualis 429. libri spurii 440. Privilegium Cassinense ibid. vox de puerorum corruptoribus 409. vox de templo S. Sophiae 400. digressus 431. Senectus ignava 401. stolidi 375. monitores viri gravissimi 425. diversi morbi 355. 382. purpura testis recuperatae sanitatis 383. domus facta S. Sergii ecclesia 396. habitus imperialis 428. effigies in poculis 400. corporis forma 376. imago 376. 428. nomismata 428. unica ex Theodora filia 357.

Eidem et Theodoraē communes tituli 394. communes Belisarii triumpho 395. commune Magistratus iuramentum ibid. adulantur Episcopi 438. plebs convitiatur 374. illum vocat asinum 375. caute Procopius laudare solet XV. 375. Ioannes Patriarcha Sanctum credidit 424. alii de ipso plura quam Procopius XIII. 434. Baronii sententia XIII. qui de illo scripserint X. multae sub eo haereses 425. quatuor de Religione praecipuae quaestiones 396. Iustiniani et Iustini nomina saepe confunduntur 365. 385.

Iustiniana prima 362.

Iustiniana secunda 378.

- Iustiniana domus 398. Iustinianae urbes 397. Iustinianus apex 366.
- Iustinianei libri 398. Scholares, Magistratus, milites ibid. portus ibid. diadema ibid. 428.
- Iustinus senior Imp. Illyricianus 360. Thrax ibid. an subulcus ibid. an ex familiis Anicia, Flavia ibid. cur *ταξιδάρης* dictus 362. bis e carcere liberatus ibid. Patricius, Cura Palatii 363. an aliam, praeter Euphemiam, uxorem habuerit 384. antiquavit legem de Senatorum nuptiis 387. Scenicas tantum eximit ab ea lege ib. Analphabetus 364. nomen suum quatuor literis scribit 366. recusat socium Imperii Iustinianum 368. SS. Sergio et Baccho Mart. templum excitat 363. quando et quo morbo periit 392.
- Eius uxor Euphemia, soror Bigleniza, nepos et filius adoptivus Iustinianus, Eutharicus filius adoptivus, Athalaricus nepos 416. notum crimen 362. constitutio de nuptiis Senatorum 387. eius gesta cur Iustiniano Procopius tribuat 369. ipsius et Iustiniani nomina confusa 365. 385. diploma supposititium 366. summa senectus 365. stoliditas 367. principatus anni 392. nomismata 391. 393. Sepulcrum 392. an eo invito factus sit Caesar Iustinianus 391.
- Iustinus iunior Imp. Iustiniani nepos non ex filio neque ex filia 357. sed ex sorore 416. 418. filius Dulcissimi et Vigilantiae 357. Curopalata 363. an Iustiniani collega 393. Venetos Prasinosque compescit 441. dissolvit aes alienum Iustiniani 468. comprobatur historiam de eius vita XIV. Iustini uxor Sophia, filii Iustus et Arabia, fratres Marcellus et Badurius, neptis Helena, filius adoptivus Tiberius 419.
- Iustinus Germani filius 420.
- Iustus Iustiniani ex fratre nepos 420.
- Iustus Iustini iunioris filius 419.
- Κορτοχέρης* Theodorus, cur 433.
- Κυάνεοι* et Veneti iidem 372.
- Κυνηγέσιον* idem atque *ἀμφιδέατρον* 378.
- Legati Persarum interpretes coenat cum Iustiniano 426.
- Leo Cilix Referendarius 430.
- Leontius Referendarius 435.
- Leontii Tripolitani libertas 394.
- Liberatus Carthaginensis imponit Vigilio Papae 350.
- Liberius Patricius Rom. 464.
- Libri Iustinianei 398.
- Limitanei milites 455.
- Litterae singulares S. M. in Novellis 355.
- Loca milliaria 430.
- Longinus Praef. urbis 383.
- Λογοθέτης* 454.
- Lupa, meretrix 384.
- Lupicina Iustini senioris uxor 367. cur nomen mutarit 384. vide Euphemia.
- Macedonius Referendarius 408.
- Magistratus Iustiniano et Theodora iuramentum praestant 395. a Iustiniano mutati 397. in porticibus Imperatoriae domus sedes habent 430. Iustiniani vocati 399.
- Malthanes 465.
- Mandatoris officium 442.
- Marcellus Iustiniani nepos, Curopalata 364. contra Persas exercitum ducit 420.
- Marcellus frater Iustini iunioris 420.
- Marcianus Iustiniani nepos, Curopalata 364. contra Mauritanos mittitur 420.
- Mariae Virg. pallium ac templum 353.
- Marinus Praef. Praet. auctor *ἐπιβολῆς* 448. 452.
- Massagetae ut caput comunt 373.
- Mathasunta uxor Vitigis, deinde Germani 420.
- Mauricius Curopalata 364. quando Comes excubitorum 441.
- Meretrices ducere prohibitum Senatoribus 386. eas ad honestam vitam revocat Theodora 434.
- Μετάνοια*, Monasterium conversarum 434.
- Μίασμα ἐργάζεσθαι* quid Procopio 350.
- Milites Iustinianei 399. limitanei 455. privati stipendiis, deficiunt ibid.
- Mimorum alapae 380.
- Monachi comam deponunt 351.
- Mulieribus nuptis illata vis 374.
- Musonius Praef. urbis 383.
- Myriangeli in Galatia 382.
- Narses Consul codicillaris 352.
- Nica seditio 411.
- Nobilissimi et Caesaris an una dignitas 390.
- Nomina propria licet interpretari 355.

Nomisma Iuliani Apostatae 407.

Iustini et Iustiniani 391. 393. 394.

Nomocanonis primus auctor 463.

Nosocomii Sampsonis incendium 355.

Novellae a Iustiniano conscriptae 429.

earum numerus ibid. multae non editae ibid.

Oecumenici nomen quis primus sibi arrogavit 370. Iustianus confirmat. IV. 421.

Oenomaus Aurigarum Circensium auctor 372.

Ὀυλαδίας θρόνος 379.

Officia sunt Praetoriani milites 455.

Optiones, qui 452.

Ordinum Palatii successio 456.

Pacem dare non licet in Coena Domini 392.

Palaestinorum ac Syrorum, mos 415. remittit illis tributum Iustinianus 407.

Palatia Byzantii quot fuerint 460.

S. Pantaleonis Ecclesia, domus Theodora Aug. 381.

Pascha per excellentiam *ἐορτή* et *ἡμέρα* 392. illius tempus invertit Iustinianus 464.

Passara Germani uxor 420.

Patriarchae electis Imperatoribus manus imponunt 394. illis benedicunt 467.

Patricius Praef. urbis 383.

Paulus Alexandrinus 461. deponitur 464.

Pax a Rom. cum Persis stabilita 402.

Πηγάι, suburbanum 431.

Persis tributum pendunt Romani 402.

Petrus Apamensis, homo impurus 374.

Petrus Barsames, Praef. Praet. 451.

Petrus Magister Offic. 433.

παράς παρὸς et *παρών* 355.

Phocas Patricius, gentilis 408.

Phocas Praef. Praet. 447.

Photius idem ac Photinus, Antoninae filius, et Belisarii privignus, Consul codicillaris, tradit Antoninae Sylvium Papam 351. fit Monachus et in Aegyptum mittitur 354.

Pii dicuntur Imp. etiam impii 359.

Placidus Martyr an Theodora Aug. nepos 379. 420. 440.

Populi CP. maledicta in Iustinianum 413.

Πόρναι, spectaculum 380.

Porphyreon pagus 466.

Porphyrus, cetus 432.

Portus Iustinianus 398.

Praefectus Praet. summa dignitas 447.

Praefectus Praetoriorum et Praetorianorum distinguendi ibid. Praefecti Praet. diversi numerantur ibid.

Praefectus urbi 445. Praefecti urbi sub Iustiniano plures 383.

Praetor plebis 445.

Praetoriani milites: vide Scholarii. Eorum diversi gradus 363. Codicillares ibid.

Prasini et Prasiani aurigae 372. dicti Cereales ibid. eorum vestis *βαρβαζὺς* ibid. rixae cum Venetis 412.

Princeps Custodum Palatii 363.

Priscus Iustiniano ab epistolis, fit Diaconus 433.

Proclus Mathematicus 365.

Proclus Quaestor ibid. et 446.

Procopius huius historiae auctor, an Christianus XX. Politicus XXI. Causidicus, Belisarii assessor, illustris 347. non medicus 415. Praefectus urbi CP. 383. 436. de religione male sentit 422. de poenis Haereticorum 423. molitur *ἀνέκδοξα* 409. illa scribit Theodora vivente 432. an eadem absolverit 434. Iustinianum caute laudare solet XVI. 375. eius studia literarum cur vituperet 437. an ipsius odio scripserit XI. quae scripsit de illo confirmant alii 434. de patria Iustiniani non discrepat ab Agathia 361. Iustini gesta cur tribuat Iustiniano 369. quando scripsit libros de Aedificiis 355. quodnam ex Iustiniani aedificiis vituperet 442. antiquitatis Romanae curiosus 376.

Eiusdem patria XVIII. 347. studia, res praeclarae, dignitates XVIII. librorum numerus, ordo, tempus. ib. sententia de Deo et fortuna XX seq. 357. libertas dicendi XIX seq. 357. stylus et forma dicendi XXVI. *ἀνέκδοξα* ex aliis eius libris cur confirmare liceat XVI. quibus suspecta II. an perfecta 397. Operum Procopii diversi interpretes XXIII. editio Augustana, Codices Vaticani XXIV.

Procopius Gazaeus 347.

Procopius alius Sophista ibid.

Proiecta Iustiniani neptis 419. eius

- mariti Ioannes ibid. Areobindis 360.
 419.
 Protectores 456.
 Pseudogordianus refellitur 379. 420.
 440.
 Psoës Diaconus 463.
 Purpura ad fores mortuorum 410.
 Quaestor *στόμα βασιλέως* 446. eius
 munus 428. 146. ante Constantinum
 446.
 Quaestores diversi ibid. Quaestor &
 Quaesitore differt ibid.
 Quatuor literis nomen scribit suum
 Iustinus 366.
 Ravennam an venerit Iustinianus
 383.
 Referendariorum officium 429.
 Reges Barbari a Iustiniano excepti
 443.
 Reges Philosophi tres 439.
 Reliquiis Martyrum convalescit Iusti-
 nianus 383.
 Roma quinquies sub Iustiniano capta
 402.
 Romani praenomina primis literis scri-
 bunt 366.
 Romani sermonis usus apud Impera-
 tores Orientis 427. quando desiit
 ibid.
 Romani Persis et Avaribus tributarii
 402.
 Rusati aurigae Circenses 372.
 Sabas Palaestinorum legatus 421. in-
 stat apud Iustinianum contra Sama-
 ritas 405. Theodoraë prolem pe-
 tenti non obsequitur 357. 421. cur
 462.
 Sabbatius Iustiniani Imp. pater 377.
 416. 418, qui et Istochus dictus
 418.
 ad Sacerdotium coguntur rebelles Im-
 perii 433.
 Salomon: *vide* Solomon.
 Salutare in Coena Domini non licet
 392.
 Samaritarum simulatio, seditio, rebel-
 lio 406. in eos Iustiniani constitu-
 tiones 405.
 Sampso Patricius Rom. Iustinianum
 sanat 355. Nosocomium aedificat
 ibid. an Iustiniano antiquior ibid.
 an sub Mena Patriarcha vixerit
 ibid.
 Sanguinis potu firmatae amicitiae
 371.
Σαυίδες ad fores mortuorum 410.
 Saraceni ut caput comunt 373.
 Saturninus 435.
 de Scenicarum nuptiis Iustini consti-
 tutio 386.
 Scholae militum 456.
 Scholarii 455. Iustiniani 398.
 Scirtus fluvius, non Scyrtus 442.
 Sedes plicatiles 379.
 Seditio Vince, Nica 411. et seq.
 Senatoribus meretrices ducere non
 licuit 386. illis matrimonia cum
 abiectis primus permisit Iustinus
 Imp. 387.
 Septimum, suburbanum 430.
 Sepulcra, locus deliciarum ibid.
 a Sergio et Baccho Mart. liberantur
 e carcere Iustinus et Iustinianus
 363.
 Sergii Martyris Ecclesia antea domus
 Iustiniani 396.
 Sergius Bacchi filius 359.
 Serici pretium 458.
 Series Praefectorum urbis CP. sub Iu-
 stino 383. Praefectorum Praetorio
 447. Curopalatarum 364. Quaesto-
 rum 446.
 Severus ethnicis ritibus contamina-
 tus 408.
 Silentium quid 456. Silentarii et eo-
 rum ordo ibid.
 Silverius Papa occiditur ab Eugenio
 350. eius necem Vigilio cur ascri-
 bunt Africani ibid.
 Sittas Patricius Comitonaë maritus
 378.
 Solomones duo in Africa 359.
 Solomonis Regis statua a Iustiniano
 posita 400.
 Sophia Aug. Theodoraë neptis 419.
 eius mater 378. consilium 356.
 Stabulum, *σταδμὸς*, quid 466.
 Stephanus Praefectus contra Samari-
 tas 407.
 Strategius an frater Iustiniani 371.
 Suburbana Imperatorum CP. 430.
 Suidae soli nota Procopii *ἀνέκδοτα*
 XIV.
Συνδοίτης quid 396.
Συνωνή pro Annona 451. 452.
 Syrorum et Palaestinorum mos
 415.
 Tatianus Magister Offic. 410.
 Tauresium et Bederina an eadem urbs
 361.
Ταξιάρχης quid 362.
 Tertullus an Iustiniani exadelphus et
 Theodoraë cognatus 379. 420.
 Thalenses sponte conflagrarunt 405.

- Theodahatus rex Philosophus** 439. Amalasuntham occidit instante Theodora 432.
- Theodebertus Francorum rex Iustiniani** fastum contemnit 400.
- Theodora Aug. uxor Iustiniani** 418. in embolo habitat, lanam flet, transitque ad factionem Venetam 381. consiliorum mariti particeps 395. per Sabam frustra prolem petit 421. 440. ne imperio abeat, quid cogitat 356. a Vigilio Eleutheriae comparatur 377. an Ravennam venerit 383. mulieribus patrocinator 435. matrimonia procurat ibid. meretrices ad meliorem frugem revocat 434. haeretica 425. bis anathemate percussa 462. concilii Chalcedonensis inimica 396. contra illud extorquet Ecclesiasticorum sententias 462. asylum violat, et Vigilium ab Ecclesia abstrahi iubet 354. criminosae agit in Ecclesiasticos 384. Sacerdotes creat 435. Daemonodora dicta 415. Ecclesiam S. Pantaleonis aedificat 381. aegrotat canceris plaga 359. moritur 382. ante quintam Synodum 421. 440. an moriens resipuerit 359.
- Eiusdem patria** 378. genealogia 379. filia unica 357. liberi 420. 440. filius spurius Ioannes 418. nepotes 379. Anastasius 418. Sophia neptis 419. neptis adulterii manifesta 434. imago 395. amicae meretrices 380. flagitia XII. crudelitas 433. in Sacerdotes 460. simulatio in rebus fidei 396. eius causa lex abrogata 386. digressus 431. Eidem et marito communes tituli 394. triumphus et Magistratum iuramenta 395. de Theodora Baronii sententia XII.
- Theodoriades urbes** 399.
- Theodoricus Gotthorum rex ἀδελφοποιητὸς Iustiniani** 371. cur Exonionita 405. quando mortuus 440.
- Theodorus Cucurbitinus** 383.
- Theodorus filius Petri Magistri Offic.** 432.
- Theodorus Zitrus filius spurius Iustiniani** 357. 418.
- Theodorus contra Samaritanas missus** 407.
- Theodosii senioris Imp. statua a Iustiniano deiecta** 399.
- Theodosius iunior ἐν αὐλοῖς** 424. adigit rebelles ad sacerdotium 433.
- Theodosius vir sanctus, sub Iustiniano** 421.
- Theodosius Antoninae amasius** 348.
- Theodotus Praef. Praet.** 451.
- Theophilus Iustiniani praceptor** 438.
- Theopompi scribendi licentia** 348.
- Thomas Magister Offic. gentilis** 408.
- Tiberius Curopalata** 364. adoptatus a Iustino 419. non eius gener 441.
- Tituli ad fores mortuorum** 410.
- Tribonianus Praef. urbis** 383. Gentilis 408. ἄθεος 424. Iustiniano adulatur ibid. Quaestor 446.
- Τροπαιονχία** quale diadema 428.
- Τροπάριον** a Iustiniano compositum 439.
- Tryphon Praefectus urbi** 383.
- Valentinus Iustiniani μαχαροφώρος** 400.
- Vectigalia Palaestinis remissa** 408.
- Velum primum et secundum** quid 456.
- Veneti et Venetiani aurigae** 372. Cyanei 356. 372. Venetus color unde dictus 372. Venetorum rixae cum Prasinis 412.
- Veredarii** 466.
- Vitalianus Scytha, Patricioli filius, an sit frater Iustiniani** 370. a quo occisus et ubi 371. in Praefectura militum ei succedit Iustinianus ibid. eius nepos Ioannes 358. 420.
- Vigilantia ab Illyrico Begleniza** 356. 416. soror Iustiniani et uxor Dulcissimi 416. 418. filii Iustinus, Badurius, Proiecta 419.
- Vigilius Papa non fuit auctor necis Silverii** 350. Iustinianum Diocletiano, Theodoram Eleutheriae comparat 377. fune raptatur 460. quintae Synodo non interfuit 440. excommunicatur ab Africanis 350. eius epistola supposititia ibid.
- Victor Tunnensis imponit Vigilio Papae** 350.
- Vince, seditio** 411.
- Virga aurea, δινάρκιον** 364.

Uprauda, Iustinanus Illyrice 356.

Urbes dictae de nomine Iustiniani 397.
de nomine Theodoraë 399.

Ursarius, quis 378.

Χειρονόμια in theatro 373.

Ἰππῶτες et *ἀπὸ ἐπὶ τῶν* quid differant 352.

Zachariae Prophetæ reliquiae 354.

Zimarchus Iustini commilito, Comes
Orientis 361. Curator domus Placidiae 461.

Zosimus vir sanctus sub Iustiniano
421.

INDEX AUCTORUM

IN NOTIS AD HIST. ARCANAM.

- Abrahamus Ortelius 361.
Acta Apostolorum 415.
Acta publica CP. 413.
Adolphus Occo 357. 393.
Aemilius Portus 368.
Aëtius 436.
Agapetus Papa 377. 467.
Agapetus Diaconus 423. 425. 439.
Agathias Historicus 347. 360. 361.
375. 397. 399. 400. 401. 410. 430.
431. 439. 442. 454. 455.
Aimoinus 357. 380. 394. 408. 411.
418. 437.
Anastasius Biblioth. 354. 367. 368.
377. 384. 406. 424. 435. 438. 441.
455.
Andreas Alciatus 360. 364. 368. 397.
Antholog. Epigram. 372. 431. 449.
Antonius Imp. 372.
Antonius Augustinus 445.
Antonius Bonfinius 358.
Antonius Concius 438. 445. 448.
Aristoteles 455.
Arnoldus Uvion 358. 370. 416.
Athenaeus 379. 455.
Ausonius 351. 366.
Auctor antiquitatum Byzantii 349. 370.
381. 392. 398. 400. 405. 419.
420. 431. 433. 451.
Auctor appendicis ad Marcellinum
349. 356. 438.
Auctor descriptionis urbis CP. 381.
445. 460.
Auctor historiae S. Sophiae 371. 383.
400.
Auctor apud Suidam 468.
Auctor Poëta Graecus 396. 427.
Auctor vitae S. Hypatii 466.
Auctor vitae S. Nili 424.
Basilus Cilix 360.
Basilus Magnus 356.
Blondus 347. 415.
Caesar Baronius 355. 365. 393. 405.
Caesarius 373.
Capitolinus 465.
Cassiodorus 360. 364. 365. 418.
428. 432. 440. 442. 445. 447.
Centuriatores 353.
Christophorus Persona 358. 410.
Chronicon Alexandrinum 361. 374.
376. 377. 383. 392. 397. 405. 406.
411. 457. 460. 465.

- Chronicon Cassinense** 440.
Chronicon Vaticanum 409. 437. 459. 460. 465.
Cicero 348.
Codex Iustinianus 367. 382. 386. 398. 405. 410. 431. 447. 448.
Collect. historic. 362. 372.
Concilium Berytense 392.
Concil. Chalcedonense 378. 424. 456. 459. 461.
Concil. V. CP. 353. 398. 399. 429. 446.
Concil. CP. sub Mena 408. 467.
Concil. VII. CP. 353.
Concil. Ephesinum 353. 404.
Concil. Nicaenum II. 353.
Concil. Trullanum 398. 424.
Constantinus Harmenopolus 445.
Constantinus Magnus Imp. 386. 404.
Constantinus Manasses 357.
Constantinus Porphyrog. 371. 431. 455.
Corippus 357. 363. 366. 375. 393. 398. 399. 403. 416. 418. 427. 447. 459. 465. 467.
Cornelius Celsus 436.
Cyrillus Scythopolitanus 357. 359. 368. 369. 372. 391. 392. 394. 405. 406. 407. 421. 429. 435. 448. 453. 456. 457. 461. 463.
Digesta 398. 435. 446.
Dio Cassius 348. 372. 376. 378. 381. 443.
Dionysius Byzantius 344.
Dionysius Petavius 459.
Dioscorus Alexandrinus 404.
Dorotheus IC. 457.
Ephraemius Chronologus 363. 400.
Epiphanius Tyrius 371.
Episcopi Syriae 374.
Evagrius 347. 352. 360. 363. 365. 368. 370. 371. 372. 374. 377. 381. 391. 393. 396. 411. 418. 419. 421. 422. 425. 434. 441. 443. 446. 447. 450. 457. 461. 465. 469.
Eunapius Sardianus 447.
Eusebius Caesariensis 427.
Eustathius Presbyter 377. 383. 425. 439. 441.
Facundus Hermianensis 421. 438.
Franciscus Iunius 367.
Georgius Cedrenus 363. 376. 384. 392. 396. 425. 428. 431. 435. 442. 447.
Georgius Codinus 364. 398. 428.
Georgius Syncellus 376.
Gregorius Magnus 354. 394. 462.
Gregorius Nazianzenus 373. 380. 466.
Gregorius Secundus 367.
Gregorius Turonensis 377. 410.
Guidus Pancirolus 348.
Gulielmus Budaeus 364.
Henricus Agylaeus 407.
Henricus Schringerius 352. 445. 447.
Heribertus Rosueyus 430.
Hesychius Grammat. 379.
Hesychius Mesius 381. 398. 408. 423.
Hieremias Propheta 373.
Hieronimus Rubeus 382.
Historia Miscella 377. 382. 435.
Hubertus Giphanius 351. 368. 386. 434.
Hubertus Goltius 368.
Jacobus Billius 466.
Jacobus Cuiacius 378. 445.
Jacobus Gretserus 393. 428.
Idatius 430.
Innocentius Maronianus 371. 421. 423. 438. 467.
Interpres Novellarum 352.
Ioachimus Camerarius 419.
Ioannes Antiochenus 400. 454.
Ioannes Brodaeus 366. 431.
Ioannes Christophorsonus 352. 372. 381. 446.
Ioannes Chrysostomus 380. 392.
Ioannes Epiphaniensis 402. 419. 420. 457.
Ioannes Evangelista 415.
Ioannes Leunclavius 393.
Ioannes Mercerus 447.
Ioannes Meursius 364.
Ioannes Scholasticus 464.
Ioannes Trithemius 416.
Ioannes Tzetzes 356.
Ioannes Zonaras: vide Zonaras.
Iornandes 358. 360. 363. 365. 368. 393. 418. 420.
Ischyrius 461.
Isidorus Hispalensis 351. 438.
Iulianus antecessor 445.
Iulianus Apostata 376. 455.
Iurisconsultus Graecus 410. 429.
Iustinianus 352. 355. 360. 362. 380. 383. 385. 386. 389. 392. 395. 397. 398. 399. 405. 406. 408. 409. 410. 418. 421. 423. 425. 427. 429. 430. 432. 445. 446. 450. 451. 452. 454. 457. 459. 464. 465.
Iustinus Senior 387.
Iustinus Iunior 399. 406. 441.

Leo imp. 349.
 Leonardus Aretinus 358.
 Leontius Magnesians 353.
 Leontius Poëta 445.
 Leontius Scholasticus 393. 396.
 Leontius Tripolitanus 394.
 Lex Rhodia 458.
 Libanius 452.
 Liberatus Diaconus 350. 421. 438.
 460. 461. 463.
 Lucianus 371.
 Marcellinus Comes 352. 359. 365.
 368. 370. 372. 377. 390. 393. 418.
 419. 436. 457.
 Marcianus Imp. 386. 404.
 Matthaeus Raderus 375. 405.
 Menander Protector 375. 400. 401.
 402. 419. 467. 468.
 Nicephorus Patriarcha 348. 351. 364.
 367. 390. 431. 436. 447. 454.
 Nicephorus Callisti 348. 368. 378.
 424. 425. 464.
 Nicolaus Pepagomenus 452.
 Octavius a Rosbergh 357. 359. 363.
 384. 407. 468.
 Olympiodorus Hist. 351. 390.
 Onuphrius Panvinus 357. 359. 368.
 416.
 Ordo Romanus 392.
 Paulus Apamensis 438.
 Paulus Diaconus 354. 425. 435.
 438.
 Paulus Silentarius 395. 431.
 Petrus Crinitus 356.
 Petrus Gillius 442.
 Petrus Pithoeus 348. 459.
 Philostratus 376.
 Photius Patriarcha 347. 351. 390.
 418.
 Photius Tyrius 467.
 Plinius 376. 381. 436. 465.
 Plutarchus 366. 465.
 Pomponius Laetus 360.
 Procopius, singulis paginis.
 Provinciale Ecclesiae Orient. 398.
 Prudentius 360.
 Pseudogordianus 379. 393. 420.
 Raphaël Volaterranus 357. 358. 427.
 Regum libri 415.

Rituales libri 392.
 Sabellicus 347. 415. 468.
 Sallustius 405.
 Seneca 351. 424.
 Series Rom. Pont. 371.
 Sextus Aurelius 376.
 Sibylla 442.
 Simeon Metaphrastes 355. 385. 452.
 Socrates 430.
 Sozomenus 354. 430. 431.
 Spartianus 428. 446. 465.
 Stephanus Byzantius 398.
 Suetonius 372. 376. 381. 445. 465.
 Suidas 347. 348. 349. 354. 380. 384.
 395. 408. 423. 431. 433. 442. 451.
 454.
 Synesius 379. 415. 457. 459. 466.
 Tertullianus 380.
 Theodorus Lector 353. 356. 360.
 362. 364. 384. 418. 450.
 Theodorus Mopsuestenus 373.
 Theodorus Studita 351. 455.
 Theophanes Byzantius 357. 418.
 420.
 Theophanes Isaurus 354. 355. 359.
 361. 368. 370. 371. 373. 377. 379.
 382. 383. 385. 391. 404. 405. 406.
 408. 409. 411. 419. 420. 425. 426.
 430. 431. 433. 435. 439. 441. 442.
 444. 448. 450. 452. 454. 458. 460.
 464.
 Theophilus Praeceptor Iustiniani
 363. 368. 371. 383. 384. 415.
 418.
 Theophylactus Simocatta 419. 446.
 447. 460.
 Valerius Maximus 466.
 Vegetius 372.
 Victor Tunnensis 350. 357. 359. 363.
 367. 371. 378. 383. 391. 393. 396.
 418. 419. 425. 438. 441. 460. 462.
 Virgilius 445.
 Volumen ex corticibus 457.
 Vopiscus 355. 458.
 Zacharias Hist. 360. 371.
 Zonaras 360. 363. 368. 370. 371.
 373. 377. 395. 399. 409. 425. 437.
 442. 457. 459. 461.
 Zosimus Hist. 446. 447. 455.

INDEX GRAECUS.

Ἀβελτηρία ad I, 217, 19.
 ἄβληχρός πυρετός I, 252, 4.
 ἄγαν cum superlativo III, 118, 12.
 ἀγγαροφορεῖν III, 163, 18. 222, 1.
 ἀγγέλλω. ἡγγελον eiusque compo-
 sita I, 36, 15. 37, 6. 109, 11.
 112, 13. 17. 181, 21. 191, 8. 277,
 10. 287, 13. 294, 14. II, 41, 17.
 66, 1. 69, 2. 81, 7. 90, 7. 92, 14.
 189, 3. 245, 2. 276, 15.
 ἀγέσταν I, 271, 7.
 ἀγώνισις III, 257, 24.
 ἀδιώματος III, 41, 11.
 ἀερικόν III, 119, 3.
 ἀθροόλωτος II, 304, 6.
 αἰρεῖσθαι ὕπνον I, 299, 2.
 αἰσθάνεσθαι cum infinitivo pro par-
 ticipio II, 51, 19.
 αἰσχροτάτος I, 158, 4.
 ἀκατάγγελος II, 354, 8.
 ἀκηῆτες II, 89, 9.
 ἀκριβής λιμός II, 328, 1. πολιορκία
 II, 240, 16. 332, 12.
 ἀκρότομος I, 427, 10.
 ἀκροτελεύτιον, ἀκρότατον I, 208, 17.
 437, 18. II, 221, 7.
 ἀμαρτήσας I, 385, 7.
 ἀμνηστία I, 504, 16. II, 402, 10.
 ἀμύθητος. ὀλίγω ἀμυθήτω στρατῷ
 I, 514, 5.
 ἀμφαγνοεῖν II, 210, 19.
 ἀμφισβητεῖν τινός 473.
 ἄν. Constructio soloeca ὅπη ἄν σω-
 θήσονται III, 274, 16. οὐδὲν ἄν
 λυμανεῖται II, 260, 18. οὐκ ἄν

βλαβήση II, 153, 7. οὐ ἄν εἰω-
 θεν II, 112, 4. οὐδὲν ἄν γένη-
 ται II, 263, 12. οὐκ ἄν ἀντείπῃ
 II, 168, 11. 273, 17. et similia
 II, 135, 20. 171, 20. 420, 16. III,
 69, 13. 79, 18. 95, 5. 106, 11.
 ἄν (i. e. ἔάν). ἄν οὕτω τύχη I, 63,
 9. 464, 7. II, 44, 3. 120, 10. 163,
 4. 243, 1. 295, 5. 618, 17. III,
 192, 18. 243, 2. ἄν οὕτω τύχοι
 I, 16, 15. (ubi τύχη Par.) 23, 9.
 86, 17. 120, 14. 189, 21. 230, 7.
 (τύχη Vat.) 233, 18. 245, 15. 355,
 7. 382, 17. 384, 19. 402, 12. 419,
 8. 435, 7. 452, 21. 478, 5. II,
 41, 1. 177, 10. 189, 17. 372, 5.
 399, 6. (τύχη Par.) 638, 12. III,
 12, 8. 50, 16. 54, 14. 61, 11. 76,
 13. 84, 21. 87, 6. 96, 2. 110, 18.
 114, 5. 130, 21. 161, 2. 192, 19.
 243, 2. ἦν cum aliis optativis I,
 11, 6. 14, 18. 17, 20. 18, 17. 24,
 16. 43, 22. II, 262, 4. III, 40, 9.
 44, 3. 84, 6. 15. 89, 5. 8. 92, 11.
 93, 17. 96, 4. 23. 98, 5. 117, 4.
 118, 17. 121, 3. 126, 5. 138, 8.
 21. 165, 4. 184, 4. 295, 17. 311,
 8. ἦν cum indicativo I, 88, 15.
 119, 20. 134, 5. 230, 11. 258, 19.
 272, 13. 326, 19. 22. 355, 9. II,
 100, 4. 231, 9. II, 292, 7. 273,
 20. III, 71, 18. 98, 15. καὶ
 ἦν 98, 9. ἦν οὐ II, 238, 19.
 ἀναβράζειν, ἀναβράσσειν II, 428, 7.
 ἀναδηρεῖν II, 228, 10.

ἀναθολοῦν 107, 20.

ἀναίδην I, 52, 15. 183, 22. 473, 17.

II, 6, 14. 263, 9. III, 123, 20.

ἀνείδην II, 15, 3. 201, 1. 204, 20.

(ἀναίδην Par.) 381, 4. (ἀναίδην Par.).

ἀνακωχεύειν II, 403, 9. III, 265, 11.

ἀνδρία vulgo I, 27, 15. 51, 2. 69, 7.

478, 21. 479, 2. sed ἀνδρεία I,

128, 14. 360, 4. 364, 19. 381, 16.

386, 9. 426, 10. II, 10, 13. 13,

16. 60, 5. 99, 20. 100, 1. 270, 14.

362, 16. 379, 5. 553, 7.

ἀνεπικηρύκεντος III, 265, 8.

ἀνεπίμικτος III, 265, 8.

ἀνευ τούτων, praeterea, II, 282, 12.

ἀνήκαστα δεινὰ II, 24, 1.

ἀνδρωπος, ὁ, maritus, III, 101, 12.

ἀνοίγειν. ἀνεργεῖν I, 22, 3. III,

212, 3. ἀνέργον I, 474, 13.

ἀντικυματεῖν III, 295, 7.

ἀντιμυκᾶσθαι III, 295, 8.

ἀντίος II, 240, 1. 485, 18.

ἀντιπαραδέχεσθαι (ἀντιπαρέχεσθαι Reiskius) III, 162, 7.

ἀντιπεριάγειν II, 329, 14.

ἀντιστατεῖν (in ἀντιστρατεῖν corruptum) I, 177, 6. 182, 1.

ἀξιόλεθος II, 617, 1. III, 338, 17.

ἀπαλλαξείειν III, 35, 12. 96, 8.

ἀπαντιάξειν II, 301, 19. ad II, 329, 13.

ἀπανθαδιάζεσθαι III, 241, 4.

ἀπαντοματίζειν III, 215, 3.

ἀπεμπολεῖν III, 72, 12. 90, 17. 114, 24. 121, 10. 125, 17.

ἀπισχυρίζεσθαι I, 258, 12.

ἀποδωσείειν II, 422, 18.

ἀποζῆν ἐλύμοις II, 526, 10.

ἀπολέγειν τῇ ταλαιπωρίᾳ I, 495, 11. πρὸς τὴν ταλαιπωρίαν III, 270, 14. ἀπολέγων et ἀπονεύων I, 208, 14.

ἀπομένειν vulgo II, 564, 9.

ἀπονητὶ II, 343, 7.

ἀποπορεία I, 117, 8. 202, 20. 205, 6.

II, 322, 21. 436, 7. 592, 18. 628, 5.

ἀπῶρυξ I, 494, 16.

ἀστίβητος III, 90, 7.

ἀστρατήγητος I, 264, 11.

ἀτμημελεῖν I, 396, 23. II, 573, 1.

αὐθαδιάζειν III, 88, 11.

ἄωρὶ τῶν νυκτῶν II, 192, 3.

βαρήσας III, 89, 12.

βιβάριον II, 106, 15. 112, 3. 9.

βεβολῆσθαι II, 89, 4.

βολαὶ i. q. ὠδίνας II, 576, 16.

βουβῶν I, 252, 8.

βράχους ἐμπλεως θάλασσα I, 99, 15. 105, 2.

γειτόνημα II, 557, 11.

ἐκ γειτόνων I, 199, 7. 219, 22. ἐν

γειτόνων I, 15, 13. 49, 5. 66, 13.

II, 57, 5. 161, 21. 219, 20. 230,

23. 247, 15. 419, 11. III, 212, 18.

239, 11. 263, 7. 273, 18. 298, 23.

γελοιώδης II, 483, 18. 571, 15.

ἐς γόνυ ἐλθεῖν I, 88, 5. III, 91, 2.

ἐν Δάραις I, 235, 5. πόλει Δάρας

II, 489, 1. ἐν Δάρας I, 60, 1. 79,

16. 90, 14. 111, 22. 113, 21. 169,

8. 222, 22. 238, 2. 264, 14. ἐς

Δάρας I, 61, 6. ἐς Δάραν I,

286, 14.

δεξιούσθαι τῷ θεῷ III, 156, 7.

διαθρύπτειν I, 228, 5.

διακοσμία II, 623, 12.

διακωλυτῆς I, 60, 11. III, 252, 7. 316, 11.

διαλογίζεσθαι I, 53, 4.

διαμέλλειν I, 171, 14.

διαμετρήσασθαι βίον II, 450, 20. III, 245, 17.

διαμισθαρεῖν ad III, 121, 12.

διαπόνημα II, 558, 14.

διαχρᾶσθαι ναῦς III, 335, 7.

διαψιθυρίζειν II, 626, 4.

διδόναι. δώσειν III, 221, 2.

δόλωσις III, 115, 18.

δομεῖν I, 500, 4.

δυσθανατεῖν, ἄν, ad II, 544, 10.

ἐγγόνη III, 42, 1.

ἐγκρυφιάζειν I, 284, 19. III, 17, 17.

ἐθελοκωφεῖν II, 520, 4.

εἰ cum conjunctivo I, 26, 2. II, 18,

8. 32, 1. 177, 9. 211, 5. 10. 225,

8. 228, 12. 239, 10. 247, 4. III,

91, 9. 212, 19. 229, 17.

εἶναι. ἦν ἐσησθε I, 479, 17. ἦν

περιεσώμεθα I, 417, 9. II, 454, 9.

616, 1. ἦν περιέσονται II, 43, 13.

492, 9. et restituendum pro ἦν

περιέσονται I, 119, 21. II, 115, 9.

Similes conjunctivi sunt αἰρήσωσιν

I, 518, 14. ἀκούσησθε II, 71, 20.

ἀφίξεται I, 479, 10. γενήσονται

I, 220, 10. διαθήσονται ad I, 54,

17. διαμαχήσονται II, 426, 7.

δυνήσονται II, 338, 4. 382, 23.

385, 17. 616, 22. δώσωσι ad II, 47,

21. ἐπανήξωσιν II, 345, 6. εὐρή-

σωσι I, 134, 5. (εὐρήσειαν II, 120, 6.).

θήσονται I, 277, 17. II, 43, 13.

παρέξωσιν I, 402, 12. II, 323, 13.

- παρέξωνται I, 333, 8. συλλήψη-
 ται I, 333, 13.
 ἑκαστάτω I, 315, 18. 330, 20. II,
 8, 16. 31, 18.
 ἐκθαμβεῖν II, 227, 18.
 ἐκμετρεῖν τὸν βίον II, 625, 15.
 ἐκοντὶ II, 36, 2.
 ἐκπαλαι II, 255, 21.
 ἐκτοπος II, 503, 9. III, 14, 9.
 ἔλεος, τὸ, II, 48, 15.
 ἐλετός I, 81, 5.
 ἐμπλήσσειν II, 161, 17.
 ἐμπόλημα II, 547, 1. III, 199, 19.
 254, 19.
 ἐμπορίζεσθαι III, 171, 10. 333, 21.
 ἐμφιλοχωρεῖν II, 314, 13. 519, 9.
 ἐνακμάζειν II, 465, 17.
 ἐνδιδύσκειν III, 249, 9.
 ἐνθους I, 530, 20.
 ἐξαυτῆς I, 352, 6.
 ἐξικάνουσι οὔσαι III, 249, 9.
 ἐξκουβίτωρες I, 460, 13.
 ἐξοσιουῶσθαι τὰ θεῖα II, 70, 18. 160,
 20.
 ἐπειδὴν cum optativo I, 16, 17. III,
 18, 12. 49, 5. 70, 21. 82, 18. 182,
 7. 194, 3. 216, 12. 228, 6. 229,
 18. 233, 3. 240, 2. 272, 2. 297,
 19. 298, 5.
 ἐπεκλέγεσθαι III, 43, 9.
 ἐπηλύτης I, 441, 8. 450, 2. II, 31,
 13. 208, 16. 209, 17.
 ἐπιθαλασσίδιος II, 463, 17.
 ἐπιτατασκοπεῖν II, 37, 7.
 ἐπικηδεύειν III, 251, 25.
 ἐπικηναίειν ad III, 134, 1.
 ἐπικοινῆς II, 476, 18. 559, 9. ἐπί-
 κοινα II, 622, 2.
 ἐπιπεριστελλεῖν I, 219, 23.
 ἐπιτωθάζειν I, 232, 11.
 ἐπιφημίζειν II, 313, 3.
 ἐπιψιθυρίζειν III, 141, 17.
 ἐρεῖν ἔρχομαι ad III, 12, 12. ἐρῶν
 ἔρχομαι III, 220, 20.
 ἐσχατογέρων II, 410, 1. 445, 18.
 514, 16. III, 66, 12.
 εὐθυωρόν ad I, 244, 11.
 εὐξυνθετεῖν I, 416, 3.
 ἐφ' ᾧ cum indicativo I, 15, 13. 48,
 21. 53, 15. 57, 16. 110, 17. 113,
 19. 155, 21. cum optativo I, 51,
 6. 107, 17. 111, 21. 131, 14. III,
 71, 13. 147, 24. cum conjunctivo
 I, 74, 18. 243, 7. 269, 15. 278, 8.
 280, 8. III, 120, 6. cum infinitivo
 I, 198, 17. 199, 9. 323, 20. 327, 14.
 343, 8. 380, 21.
 ἡμιώριον II, 566, 8.
 θανατοῦν II, 658, 10.
 θάτεροι III, 110, 14.
 θρίξ ἡ σωτηρία ἐπὶ τριχὸς ἔσται
 III, 340, 17.
 ὄξυν θυμωθεῖς II, 503, 12.
 ἰδεῖν εἰς ἄλλην I, 299, 5. 387, 3.
 II, 390, 11. εἰς ἀντίστασιν III, 157,
 10. εἰς ἀπόστασιν I, 27, 18. 282,
 17. 287, 16. II, 376, 20. βλέπειν
 εἰς ἄλλην I, 461, 12. 488, 21. ὄραν
 εἰς ἄλλην I, 232, 1. II, 501, 1.
 ἱερᾶσθαι II, 208, 12.
 ἱερατεῖον III, 188, 2.
 ἱερόδουλοι III, 333, 20.
 ἱεσθαι vel ἱεσθαι II, 501, 11. 548,
 21. 608, 10. 612, 10. 614, 18.
 619, 18. 639, 23. III, 20, 4. 174, 1.
 191, 25. 228, 20. 240, 8. 255, 9.
 295, 8. 297, 10. 310, 20. 330, 4.
 καλεῖσθαι Ῥωμαίων II, 46, 2.
 κατακραιπαλεῖν II, 558, 2.
 κατέλειπε III, 160, 25.
 καταλήξεσθαι III, 121, 15.
 καταπροδιδόναι I, 485, 8. 507, 5.
 κατατυγχάνειν II, 603, 14. III, 121,
 18.
 καταψάλλειν I, 257, 11.
 κάχλικος (vel κάχληκος) II, 508, 8.
 κέντον, centum, I, 112, 41.
 κεφαλή τῆς ἐλπίδος I, 296, 9.
 κοιμισίτωρ III, 116, 15. κυμισίτωρ
 III, 116, 14. κοιμισίτωρ I, 52, 4.
 121, 16. 123, 8. II, 74, 5. 453, 13.
 III, 117, 7.
 κόσμω οὐδενί I, 264, 12. 464, 17.
 476, 17. 480, 15. 488, 9. 491, 20.
 492, 15. 534, 3. II, 139, 6. 193,
 14. 201, 3. 213, 22. 441, 11. 493,
 20. οὐδενὶ κόσμω I, 257, 5. 813,
 21. 339, 6. 385, 16. 401, 8. 423,
 2. 444, 10. 457, 7. II, 33, 15.
 82, 2. 166, 24. 377, 13. 380, 21.
 427, 6. 533, 2. 583, 3.
 κωλύμη I, 354, 15. 359, 2. 472, 5.
 481, 7.
 λαθραιότης corrupte III, 99, 20.
 λαθραιότατα III, 116, 24.
 λεγεών III, 195, 11.
 λεπίδες ὀξεῖαι II, 153, 11.
 λεχοῦς, τὰς, I, 255, 7.
 ληιστία III, 119, 8.
 μελλήσεσθαι II, 262, 11.
 μεστός, iratus, III, 30, 14. et με-
 στοῦσθαι, irasci, III, 83, 13.
 μεταμαθεῖν II, 483, 16. οὐκ οἶδα
 ὅ τι μεταμαθῶν II, 440, 13.

μετάμελος I, 452, 4. 485, 2.
 μεταμπίσχειν II, 423, 2. 472, 12.
 μέταξα II, 546, 20. III, 140, 22.
 247, 12.
 μετωπηδόν II, 495, 18.
 μῆ οὐ I, 13, 1. 93, 19. 124, 16.
 126, 4. 195, 18. 221, 12. 223, 18.
 331, 22. 456, 11. II, 30, 19. 43, 8.
 48, 22. 83, 21. 217, 22. 220, 8.
 283, 4. 242, 15. 250, 13. 273, 15.
 381, 18.
 μικρόμισθος II, 592, 14.
 μυλίφ λιθῶ III, 226, 17. μυλίτου
 III, 224, 23. μυλίτην I, 74, 13.
 μύρια πάντα ὑποσχέσθαι I, 324, 18.
 μυών II, 152, 14. 153, 21.
 μωροκακοήθης III, 56, 14.
 νάφθα II, 512, 16.
 νεοχμηθέντα III, 164, 11.
 ξυνῆ II, 427, 1.
 ὁμογνωμονεῖν II, 413, 11.
 ὄνομα. Πρίσκοις ὀνόματι III, 97, 8.
 Πέτρον ὀνόματι III, 123, 15. sed
 ὄνομα III, 97, 21. τοῦνομα I,
 162, 18. 243, 3. (ubi Par. ὄνομα)
 et ὀνόματα (de duobus) III, 245, 6.
 ὀξίνης II, 521, 1.
 ὀρθοστομεῖν II, 416, 11.
 ὀρθοτίττιος III, 67, 17.
 ὅτων I, 192, 17.
 οὐδός I, 174, 4. 18.
 οὐ μέγα οὐ μικρόν I, 285, 20. οὐ
 μικρόν οὐ μέγα II, 507, 8.
 οὐ μῆ I, 109, 20. 243, 17. 270, 5.
 271, 20. 326, 20. II, 201, 12.
 237, 2. 256, 1. 259, 11. 325, 4.
 341, 18. 490, 1. 527, 17. 626, 3.
 III, 30, 8. 109, 3.
 οὐ πρότερον εἰ μῆ I, 272, 11. ἕως
 I, 250, 22. III, 157, 16. ὥς III,
 111, 17.
 ὀχετηγία, ὀχεταγωγία II, 521, 8.
 παλλάντιον, παλάτιον I, 395, 18.
 II, 280, 8. III, 186, 15. 202, 8.
 ἐν παραβύστω I, 93, 14. II, 99, 12.
 III, 14, 11. 50, 14. 121, 6.
 παραθρασύνω III, 82, 14.
 παραψυχή II, 319, 21.
 πασχαλία ἑορτή I, 91, 19. 469, 3.
 III, 87, 3. 156, 4. 195, 22.
 τί πεπονθότες II, 518, 7.
 πη. ἄγχιστά πη I, 181, 19. 229, 4.
 232, 20. 241, 20. 248, 16. 262, 6.
 265, 2. οὐδέ πη 208, 18. οὔτε
 πη I, 217, 1. 264, 14. ὥδέ πη I,
 182, 14. 188, 22. ὥς πη I, 10, 3.

Procopius III.

75, 5. 100, 19. 186, 8. 205, 16.
 250, 4. 251, 11. 257, 1.
 πολεμῆσειν III, 265, 4.
 πολυπλασίων I, 459, 17.
 προδαπανᾶν II, 228, 19.
 προκατατρίβειν II, 616, 12.
 προλοχίζεσθαι ἐνέδραις I, 189, 13.
 191, 4. II, 241, 12.
 πρόπονος I, 222, 1.
 προσδοκᾶσθαι pro προσδοκᾶν II,
 276, 11.
 προσεπιπέμπειν III, 108, 3.
 προσεπιτεχνᾶσθαι II, 97, 14. III,
 148, 24. 256, 5. 298, 12.
 προσεπιτούτοις II, 574, 5. III, 193,
 17. 202, 5. 226, 10. 236, 12.
 269, 24. 291, 3.
 πρόστων I, 363, 11.
 φαίζειν II, 505, 12.
 φαιφερενδάριος I, 256, 14. III, 89,
 15. 104, 9. 159, 22.
 φοφᾶσθαι, φοφείσθαι II, 486, 15.
 σίνεσθαι I, 95, 2.
 σκορπιαίνεσθαι III, 63, 5.
 σοφίζεσθαι πόλεμον II, 384, 5.
 στασιαζομένη δόξα II, 564, 5.
 συμμετρήσασθαι βίον II, 476, 3.
 III, 19, 12. 113, 2. 133, 8.
 254, 24. τόλμα δυνάμει συμμε-
 τρουμένη I, 455, 15.
 συμπορίζεσθαι I, 154, 5.
 συνδιακοσμεῖν I, 61, 7.
 συνδιαφθείρειν I, 338, 29.
 συνδιολλύναι III, 112, 4.
 συνελόντα εἰπεῖν II, 311, 9. 579, 6.
 III, 223, 13. 310, 10. ξυνελόντι
 εἰπεῖν I, 356, 4. ξυνελὼν φαίη I,
 157, 2.
 συνιέναι cum genitivo I, 73, 7. 254,
 2. II, 339, 14.
 συννέειν I, 257, 5. II, 95, 10. 193, 1.
 199, 23.
 συννεωτερίζειν II, 463, 2. 510, 21.
 συντριβῆς II, 583, 18. III, 226, 2.
 Συρακούση II, 38, 18.
 συρφετὸς ὄχλος III, 173, 6.
 τέτρασι I, 204, 16. II, 316, 22. III,
 105, 15.
 τεχνήτης I, 60, 9. 510, 15.
 ἐτόλμουν ad II, 101, 13. 327, 24.
 543, 7.
 τριγένια, τριγωνία III, 91, 23.
 τροπάδην II, 623, 11.
 τυγχάνειν. Βελισάριον εὐδοκιμηκέ-
 ναι τετύχηκε II, 26, 1. εἴ τι ἰσχύος
 περιεῖναι τοῖς πολιορκουμένοις
 τετύχηκε II, 217, 2.

- τυμβογέρων II, 523, 4.
 ὑδροχόαν III, 125, 15.
 ὑπείπειν et ἐπείπειν II, 34, 3.
 ὑπεράγαν II, 452, 7.
 ὑπερβιάζεσθαι I, 439, 1. II, 145, 9.
 ὑπερβλύζειν II, 428, 8.
 βρώσεις ὑπερόριοι τῆς φύσεως II, 347, 13.
 ὑπολήγειν II, 6, 12. III, 240, 13.
 ὑποτωθάζαν ad I, 232, 11.
 φάκελλος II, 103, 10. sed φάκελος II, 192, 18.
 φαντάσεις I, 300, 10.
 φιλοτιμεῖσθαι τινα χρήμασι II, 27, 16.
 φρουρὸν ὄμιλον ΠΙ, 236, 6.
 ὠθισμός, ὠθησμός ad I, 37, 22.
 ὠραῖζομένη τύχη II, 625, 20.
-

n. 391.

Univ.-Bibl. Bonn

τυμβογ
 ὑδροχό
 ὑπειπε
 ὑπερά
 ὑπερβ
 ὑπερβ
 βρώσει
 347.
 ὑπολή

- σ. 184 Ἰουστινιανὸς πολλὰ τῇ Θεοδοσίᾳ ἐκκλησίᾳ ἐνέταξε μεγαλοπρεπὲς ἢ παρρη-
 χέθεις πανταχόθεν τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ. - 185 ἐν χειρὶ τοῦ πάππου Δευστέρου.
 σ. 190 ἐν προαγοῇ καὶ ὡς ἐν Ἐβδόμῃ νῆσῳ αἰ. Θεοδοσίου
 " 201 μαρτύριον Μηνᾶ " "
 239 ἔρξαι ἄρξεν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ (τῇ Ἀντιοχείᾳ)... ὑπερὶ τοῦ
 " δασύ.
 " ὅρα δὲ πρὸς Ἀντιοχείαν ἔταυρην.
 240 χεῖραρος " Ἰουστινιανῶς

295, 18 ἐν αὐτῇ τῇ χώρῃ ἢ θήλασσι κατεστάνει αἱ βράχες παρρηχέθεις.

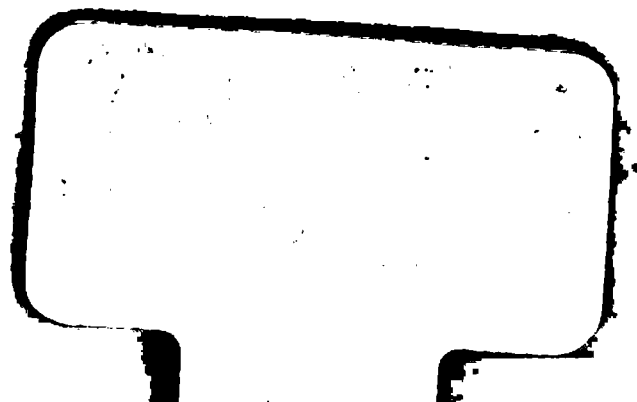
792644

- σ. 184 Ἰουστινιανὸς πολλὰ τῇ Θεοδοσίᾳ ἐκκλησίᾳ ἐνέταξε μέγαν
 γέφυραν πανταχόθεν τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ. - 185 ἐν χειρὶ τοῦ πάλαι Δευσέριου
 σ. 190 ἐν προσεσθίᾳ καλῶν ἐν τῇ Ἐρδου ναὶ αἱ. Θεοδοσίας
 " 201 μαρτύριον Μηνῆ " "
 239 γρέου ἀρῶν ἐν τῷ ἔργῳ ἐκείνῳ (τῇ Ἀντιοχείᾳ)... ὑπερὶ τῆς
 " δαυν.
 " ὅπου ἐπεὶ Ἀντιοχείᾳ ἑταυρίν.
 240 χεῖραρος " Ἰονοπνίτης

295, 18 ἐν αὐτῇ τῇ χώρῃ ἡ θήλασσα καταστίνε εἰς βράχος παρρέχοντες.

σ. 184 Ἰουστινιανὴ πολλὰ τῇ Θεοδοσίᾳ ἐκκλησίᾳ ἐδίδουτο μεγάλο πλεονέκτημα ἢ παρρη-
χέθεις πανταχόθεν τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ. - 185 ἐν χωρίῳ τοῦ πάλαι Δευτέρου
σ. 190 ἐν προσεγγίσει καλουμένη Ἐρδερν νὰν ἀγ. Θεοδοίου
" 201 μαρτύριον Μηνᾶ " "
239 ἑρέα ἀρῶν ἐν τῷ ἔργῳ ἐκείνῳ (τῷ Ἀντιοχείᾳ) ... ὑπὸ τοῦ
" δαυὶν.
" ὁρᾷ δὲ τὴν Ἀντιοχείαν ἑταυρίν.
240 χεῖρα ἐρᾷ " Ἰονοπνίαν

295, 18 ἐν αὐτῇ τῇ χώρῃ ἡ θύλακη κατεστάνει εἰς βράχος παρρημέσθεις.

